

АЗА

II КІТАБЫ

ҚЫЗЫЛОРДА
ОБЛЫСЫ

ББК 63.3 (5 Қаз)
А 29

АЗА: ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ.
А 29 Екінші том /Бас редакторы ХЕМБЕРГЕНОВ - Алматы: Қызылорда облысы, “АЗА” естелік кітабының редакциясы, 2008 жыл.

ISBN 9965-32-291-0

**“АЗА” ЕСТЕЛІК КІТАБЫНЫҢ БАС РЕДАКТОРЫ
ХАМИТ ЕМБЕРГЕНОВ**

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

Б.Омаров (төраға), С.Қожаниязов, Н.Мұсабаев, А.Көшербай, Б.Қаюпов, Ө.Шәменов, И.Әбибуллаев, Н.Нәлібаев, Е.Мұстафасев, С.Шаухаманов, О.Әлжік, Б.Бекмамбетов, К.Наурызбаев, Ж.Рахматулла, Н.Токмырзасев, Б.Ысқаков.

РЕДАКЦИЯНЫҢ ЖҰМЫС ТОБЫ:

Ж.Дәрібаева, Б.Исаева, С.Кенжеғұлова

ЕКІНШІ ТОМДЫ БАСПАҒА ӨЗІРЛЕГЕНДЕР:

Н. Ордағұлов - әдеби редактор
Г.Н. Козулин - техникалық редактор.

“Аза” - өткен ХХ ғасырдың отызыншы-қырқыншы жылдарында және елуінші жылдың бастапқы кезеңінде қуғын-сүргінге ұшыраған құрбандар туралы кітап. Бұл естелік кітапқа Қызылорда облысының жазықсыз жапа шегіп, солақай саясаттың құрбандары болған боздақтары туралы мәліметтер енгізілді.

Қызылорда облыстық “Аза” естелік кітабының редакциясы.

А $\frac{0503020900}{00(05)-07}$

ББК 63.3 (5 Қаз)

ISBN 9965-32-291-0

© “Зерде”, 2008

ҚАСІРЕТТІ ҒАСЫР

Тарих бүгінгі ұрпақ үшін сабақ алудың сарқылмас қайнар көзі. XX ғасыр — қазақ тарихындағы қасіретті ғасыр. Алдымен Столыпиннің аграрлық реформасы кезінде, переселендер келген кезде жүз мыңдаған қазақ өздерінің ата қонысынан ығыстырылып, шөлді және шөлейт жерлерге қоныс аударып, қасірет шекті. Оның соңы ұлт-азаттық көтеріліске ұласты. Қазақстанның әрбір түкпірінде, біз білетіндей Торғай мен Жетісу өңірлерінде ғана емес, Сыр бойында, Шығыста, Солтүстікте, Созақта көтерілістер алауы ұшқындап жатты. Бұл да жүздеген мың адамдардың ғұмырын алып кетті. Одан кейінгі азамат соғысының аласапыран жылдарында ақ пен қызыл болып шайқасып жатқан кезде мыңдаған бауырларымыз Сырдың бойынан Өзбекстан мен Түркіменстан арқылы Иранға, Ауғанстанға, Шығыс Қазақстанға, Қытайға, Солтүстік Қазақстаннан Ресейге көш ауа кетіп, күнелтіп, өзінің туған жерінен, ата-жұртынан ажырады. Ғасырдың ең ұлы трагедиясы деп 1929-1932 жылдардағы голошекиндік геноцидті айтуға болады. Белгілі демограф-ғалым Мақаш Төтімовтың деректері бойынша дәл осы ашаршылық кезінде қазақ халқының 51 пайызы құрбан болған. Бұл адамзат тарихындағы тұтастай бір ұлттың жойылып кету қаупі туған ең қасіретті кезең, ең қасіретті тарих беттері. Одан кейінгі кезеңдерде де Отаны үшін шейіт болғандар қаншама. Әсіресе, қазақ халқының зиялы қауымының сүт бетіндегі қаймағын қалқып алып кеткен 37-нің нәубеті халқымыздың интеллектуалдық даму дәрежесін ширек ғасырға кейін ысырды. Сол кезде құрбан болған А.Байтұрсынов, Ә.Бөкейханов, М.Дулатов, Ж.Аймауытов, С.Сейфуллин, Б.Майлин, І.Жансүгіров, осы тізімді соза беретін болсақ, халқымыз руханиятының әрқайсысы алтын діңгегі болған асыл ағаларымыз репрессия құрбаны болды. Мінеки, осындай қасіретті тарихты ұмытпау үшін Елбасы дәл осы күнді саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні деп жариялады. Дәл осындай митинг Қазақстанның барлық өңірлерінде өтуде. Бұл өткеннен сабақ алу үшін қажет дәстүр. Жас ұрпақ бүгінгі бақытты өмір үшін жазықсыз құрбан болған аталарын мәңгі есте сақтау үшін өткізіліп отырған шара. Сондықтан ата-бабалардың биік рухы алдында басымызды иіп, соларды ұрпақтан ұрпақтың жадына жеткізе берейік!

Қызылорда облысының әкімі М. Құл-Мұхаммедтің Қызылорда қаласының “Арай” мәлтек ауданындағы қуғын-сүргін құрбандарына қойылған ескерткіш жанындағы митингіде сөйлеген сөзінен.

Мен өз халқымның көнбеске көніп, шыдамасқа шыдай білетін төзімділігіне қайран қаламын. Мәңгіліктің қатыгез тасқыны біржолата мүжіп, біржолата үгіп, біржолата шайып әкететіндей талай қилы кезең тұсында қиналса да, аман қала алыпты.

Н. Назарбаев

**Қазақстан Республикасы
Президентінің
1998 жылғы 20 қаңтардағы
№3827 Жарлығымен
бекітілген**

**Қазақстан Республикасындағы кәсіптік және
өзге де мерекелердің
ТІЗБЕСІ**

Саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын еске алу күні – 31 мамыр

Облыс басшылығы Ұлы Отан соғысы жылдарында майдан даласында қаза тапқан, хабар-ошарсыз кеткен жерлестеріміздің есімдерін мәңгі есте сақтау мақсатында “Боздақтар” кітабын шығаруды ұйғарып, кітап редакциясын құрып, оны басқаруды, материал жинақтауды белгілі журналист, қаламгер Мырқы Исаевқа сеніп тапсырды. Бұл игілікті іске баспасөздің “Қара нары” атанған азамат бел шешіп кірісті. Мөкең редакцияны мол ақыл-парасатпен басқарды, асқан біліктілігі мен ұйымдастырушылық қабілетінің зор екендігін көрсете білді. М.Исаевтың қажыр-қайраты мен табандылығы арқасында “Боздақтардың” бес томы жарық көрді. Ол бұл кітапқа өз қолтаңбасын, өзіндік өшпес ізін қалдырды.

Сонымен қатар, ол кешегі зұлмат-зобалаң жылдары жазықсыз қуғын-сүргінге ұшыраған алаштың зиялы азаматтарының есімдерін тауып, “Аза” атты естелік кітаптың бірінші томына олар жайлы бірнеше мақалалары енді, Қызылорда қаласында қуғын-сүргін құрбандары атылған жерлерді табуға көп күш жұмсады.

Республикаға да танымал қаламгердің ел алдындағы шығармашылық еңбегінің ұмытылмас ескерткішіндей Қызылорда қаласындағы бір көше Мырқы Исаевтың атымен аталды.

Дүниеден ерте кеткен журналист М.Исаевтың есімі ешқашан ұмытылмайды, оны қадірлеп-құрметтеу өзіміздің парызымыз деп білеміз.

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША

А

АБДУСАТТАРОВ Абдукадыр Абдулхаликович — родился в 1887 году в бывшем Акмечете, ныне в гор. Кызылорде, по национальности араб-беринди из Бухары, образование по мусульмански среднее, в 1917—18 годах состоял в ВК(б)П, исключен из партии, до ареста проживал в г. Кызылорде в саду Шолак Арык, садовник, ранее состоял под судом и следствием за убийство отца жены, был имамом мечети в местности «Эмира Мусияб Газы» в окрестности гор. Кызылорды. Он обвиняется в том, что в мае месяца 1928 года на окраине гор. Кызылорды около мечети были расклеены воззвания с антисоветским содержанием. Воззвания были составлены и расклеены Абдусаттаровым, за что он 29 мая 1928 года оперуполномоченным РО ППОГПУ по Казахской АССР арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 и 59—7 УК РСФСР. Постановлением заседания Коллегии ОГПУ от 18 сентября 1928 года Абдусаттаров Абдукадыр Абдулхаликович из-под стражи освобожден и направлен в психиатрическую лечебницу на общих основаниях, дело следствием прекращено и сдано в архив.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22 мая 1997 г. Абдусаттаров А. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

АБРАМЕНКО Петр Андронович родился в 1899 году в дер. Устье, Дубровинского района, Витебской области, по национальности белорус, беспартийный, образование начальное. Он был судим Особым Совещанием при МГБ СССР 6 июня 1949 года по ст. 19-58-8 УК РСФСР и подвергнут к принудительному лечению с содержанием в изоляций. 14.04.1951 г. из психиатрической больницы тюрьмы № 2 гор. Ленинграда он был освобожден. После освобождения из лагеря он 13.02.1951 г. решением Особого Совещания при МГБ СССР выслан в Кызылординскую область на 5 лет. Он обвиняется в том, что, работая шофером автобазы гор. Кызылорда, 28 июня 1951 года покусался на жизнь старшего госавтоинспектора ГАИ, за что он арестован 28 июня 1951 года и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—8 УК РСФСР. При производстве предварительного следствия по делу было установлено, что Абрамен-

ко в момент совершения преступных действий был невменяемым по акту судебно-психиатрической экспертизы от 22 ноября 1951 года и определением Военного Трибунала ТуркВО 19 апреля 1952 года был направлен на принудительное лечение в психиатрическую больницу МВД СССР. По определению Военного Трибунала ТуркВО от 31 августа 1953 года принудительное лечение в психиатрической больнице МВД СССР в отношении Абраменко П. А. снято и дело о нем в уголовном порядке дальнейшим производством прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 28.04.1997 года Абраменко П. А. на основании ст. 1 закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.93 г. реабилитирован.

АБРАМОВ-ВЕЛИНЦ Мартирос Арзуманович родился в 1886 году в селе Н. Агужковий, Азербайджанской ССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую, контрреволюционную, провокационную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки Особого Совещания при МГБ СССР от 21 июля 1948 года он осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 11 декабря 1995 года.

АБРАХ Сулек Мордкович родился в 1912 году в гор. Радомско, Лодзинской области, Польша, по национальности еврей, гражданин СССР, окончил 7 классов, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Некрасова, 14, по профессии портной, не работал. Он обвиняется в том, что, являясь гражданином СССР, и имея советский паспорт, был зарегистрирован в польском представительстве, как польский гражданин, тем самым незаконно принял польское гражданство и совершил тягчайшее государственное преступление, за что он постановлением УНКВД по Кызылординской области от 18 февраля 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—1 «а» УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1943 года Абрах Сулек Мордкович осужден на 8 лет в ИТЛ.

Постановлением Пленума Кызылординского областного суда от 5 мая 1962 года Постановление бывшего Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1943 года по делу Абрах Сулек Мордковича отменено, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест облпрокурора удовлетворен. Он реабилитирован.

АВАНЕСЬЯНЦ Григорий Николаевич родился в 1903 году в гор. Полтавцаке, член РКСМ. В Постановлении Коллегии Дорожной Транспортной Чрезвычайной Комиссии Ср. Аз. ж/д от 14 марта 1921 года указывается, что слушалось дело по обвинению агента ДТЧК Ср. Аз. ж/д Аванесьянц Г. Н. в службе контрразведки у белых в 1918 г. в Полтавцаке во время их господства в Закаеши. Постановление: «Принять во внимание, что в бытность и на службе в контрразведке у белых он не занимал ответственных постов, а состоял на должности курьера и что в то время ему от роду было всего 15 лет и уволен без права работы в ЧК и органах Особого Отдела».

По заключению прокурора Кызылординской области 19.05.1997 года Аванесьянц Г. Н. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

АБДІРАХМАНОВ Манап Тұрсынбайұлы 1920 жылы Қызылорда қаласында туған, үйленбеген, сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған. Отан соғысына желтоқсан айы 1941 жылы шақырылып, аға сержант шенінде взвод командирінің көмекшісі болып, 4 ОГТМБ құрамында соғысқа қатысқан.

6 тамыз 1943 жылы әскери қызметтен жалтару мақсатында тылга қайту туралы жалған құжатпен соғыстан қашқан.

Бірақ ол 7 тамыз 1943 жылы Мәскеу қаласында ұсталған. Тексеру кезінде одан неміс фашистерінің үндеу листовкасы мен жау жағына өтуге рұқсат қағаз (пропуск) табылған.

Осы қылмысы үшін 7 тамыз 1943 жылы Абдірахманов тұтқынға алынып, 30 қазан 1943 жылы Мәскеу облысы НКВД әскерінің әскери трибуналы РСФСР Қылмыс Кодексінің 1937 бабы «г» тармағы, 58-10 бабы 2 бөлімімен айыпталған ісі қаралып, оны 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 3 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы, «А» тармағына сәйкес Абдірахманов толық ақталған.

АГАЕВ Мамед-Мамед родился в 1894 году в гор. Сарае, (Иран), малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал чистильщиком обуви. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июля 1938 года Агаев Мамед-Мамед осужден к высылке за пределы Союза. Он реабилитирован 5 февраля 1990 года.

АДАДУРОВ Павел Петрович родился в 1911 году на ст. Байхожа, Кызылординского района, Сырдарьинской области, русский, образование среднее, кандидат в члены ВКП(б), служащий, бухгалтер, ранее не судим, холостой.

Ададунов Павел Петрович, призван в Красную Армию 22 июня 1941 года Фрунзенским райвоенкоматом гор. Ленинграда, служил в рядах 3-й батареи 434 ОЗАД ПВО в качестве рядового. Ададунов П. П.

будучи разведчиком НП-7 в дер. Заголодное Ефимовского района, Ленинградской области приносил в расположение батареи фашистские листовки и распространял их контрреволюционное содержание среди группы военнослужащих дивизиона путем зачтения, за что Ададунов П. П. решением ОО НКВД Свирьского Бриг. Района ПВО от 11 июня 1942 года г. Волховстрой I арестован и привлечен к уголовной ответственности, предусмотренных ст. 58 и 10 ч. 2 УК РСФСР.

Следствие по делу закончено 1 июля 1942 года, обвинительное заключение составлено 2 июля в гор. Волхов-I и утвержден начальником ОО НКВД Свирь. Бриг. Района ПВД 2 июля 1942 года.

Приговором Военного Трибунала 2 саперной бригады Волховского фронта от 10 июля 1942 года Ададунов Павел Петрович осужден на 10 лет в направлении в ИТЛ с последующими поражениями в правах сроком на 5 лет.

Заключением Заместителя Генерального прокурора Республики Казахстан от 16 мая Ададунов Павел Петрович на основании ст. 4 п. «а» Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года полностью реабилитирован.

АКИМОВ Никита Федорович родился в 1906 году в Оренбургской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал составителем поездов на станции. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих станций и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного Суда Ташкентской ж/д от 24 октября 1937 года Акимов Н. Ф. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 марта 1990 года.

АКМАЕВ Вили Усманович родился в 1913 году в селе Батраки, Куйбышевской области, образование начальное, беспартийный, без определенного местожительства, и занятий. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и подрывно-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного Суда от 13 июля 1942 года Акмаев В. У. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

АМИНОВ Имануил Катенович родился в 1893 году в гор. Кызылорде, проживал по ул. Муратбаева, 25, сын торговца, отец имел магазин в г. Кызылорде, по национальности бухарский еврей, образование 3 класса, беспартийный, работал завскладом «Главбакторг». В 1932 году был арестован в г. Кермеке Узбекской ССР по подозрению в спекуляции, в тюрьме сидел 15 дней, оправдан. Он обвиняется в том, что активно проводил шпионскую работу в пользу Иранского Государства, по шпионской работе был связан с разоблаченными Иранскими шпионами, кроме того вел антисоветскую агитацию, за что Постановлением 3-го отд. УГБ.ОУНКВД по Кызылординской области от 5 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 10 УК РСФСР.

В Постановлении 3-го Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 2 февраля 1939 года указывается, что имеющиеся материалы в следственном деле по обвинению Аминова Имануилла по ст. 58—6 УК являются недостаточными для предания суду, на основании ст. 204 п «б» УПК РСФСР постановил: «Следственное дело по обвинению Аминова И. К. в дальнейшем производство следствия прекращено и обвиняемый Аминов И. К. из-под стражи освобожден». По заключению прокурора Кызылординской области от 22.04.1997 года Аминов И. К. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

АМИНОВ Рафаил родился в 1872 году в гор Кызылорде, проживал по ул. Ногина, 4, по национальности бухарский еврей, гражданин СССР, в прошлом крупный торговец, имеющий собственные магазины, малограмотный, беспартийный, занимался продажей фруктов и овощей из собственного сада.

Изобличается в том, что он как участник шпионской группы существовавшей в гор. Кызылорде из числа бухарских евреев, которая работала в пользу Иранского разведоргана, руководимая агентом Иранской разведки Мамановым Исрагном. Он систематически занимался антисоветской и пораженческой агитацией среди населения, проводил шпионскую работу, задания сборами шпионских сведений о настроении населения, о коллективизации сельского хозяйства и МТС, восхвалял жизнь евреев, проживающих в Иране, проводил контрреволюционную шпионскую работу, за что постановлением 3-Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 6 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 10 УК РСФСР.

Постановлением 3-Отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 3 февраля 1939 года следственное дело по обвинению Аминова Рафаила дальнейшего производство следствия прекращено и из-под стражи освобожден за недостаточностью материалов следствия для предания суду.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22.07.97 г. Аминов Рафаил на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 года реабилитирован.

АНДРЕЕВСКИЙ Алексей Николаевич родился в 1886 году гор. Курске, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал инженером-диспетчером облместпрома. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию среди рабочих и служащих местпрома и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 марта 1950 года Андреевский А.Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

АНДРОПОВ Василий Григорьевич родился в 1908 году в селе Улугут, Катайского района, Свердловской области, русский, образование среднее, беспартийный, военнослужащий. Арестован 24 декабря 1942 года, но не осужден. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

АНИСИФОРОВ Григорий Семенович родился в 1901 году в дер. Андреевка, Бакуровского района, Сара-

товской области, русский, гражданин СССР, образование среднее, окончил заочное 3-годичное техническое училище в 1931 году, до ареста проживал в г. Кызылорде по ул. Атбасарская дом № 4, военнослужащий, звание старший сержант, писарь I роты, 204 СП. Он в 1934 году в гор. Кызылорде подвергался к приводу в НКВД за незаконное приобретение стройматериалов.

По обвинительному заключению Анисифоров Г. С., будучи враждебно настроенный против Советской власти, среди личного состава батальона систематически проводил контрреволюционную пропаганду, направленную на подрыв и свержения Советского строя, высказываясь за установление буржуазного строя в Советском Союзе, против победы в войне с фашистской Германией, выступал против мероприятий, проводимых партией и Советским правительством, клеветал на Советское правительство и его руководство, проявлял недоверие к Советской печати, за что он постановлением отдела контрразведки (СМЕРШ) 204 ФЗСП от 13 августа 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Военного Трибунала Тульского гарнизона от 24 августа 1943 года Анисифоров Григорий Семенович осужден к 10 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах на 5 лет.

Постановлением Президиума Верховного Совета СССР от 12 октября 1955 года приговор Военного трибунала Тульского гарнизона от 24 августа 1943 года в отношении Анисифорова Григория Семеновича сняты поражения прав и судимости. Он наказание отбывал с 10 августа 1943 года. Освобожден 14 октября 1952 года.

Определением Военного Трибунала Московского Военного Округа от 4 апреля 1963 года приговор военного трибунала Тульского гарнизона от 24 августа 1943 года в отношении Анисифорова Г. С. отменен и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

АНТИПИН Алексей Борисович родился в 1885 году в Архангельской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал в конторе связи. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию среди рабочих и служащих и подрывно-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 7 марта 1942 года Антипин А. Б. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 сентября 1989 года.

АРОНОВ Илья он же Иляуман Елизарович родился в 1917 году в гор. Кызылорде, бухарский еврей, сын торговца, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде по ул. Пертина, 15, работал парикмахером. Он и изобличается в том, что состоял членом шпионской группы среди бухарских евреев, существующей в г. Кызылорде, созданной Маменовым Михаилом, имел непосредственную связь с Маменовым, проживающим за границей, проводил активную контрреволюционную шпионскую работу на территории СССР в пользу Ирана, за что постановлением 3 отд. УНКВД по Кызылордин-

кой области от 20 мая 1938 года с санкцией облпрокурора арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Аронов Ильям он же Иляуман Елизарович заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением 3 Отделения УГБ УНКВД Кызылординской области от 3 февраля 1939 года уголовное дело по обвинению Аронова И.Е. дальнейшее производство следствия прекращено и из-под стражи освобожден.

По Заключению прокурора Кызылординской Области от 29.05.97 г. Аронов Илья он же Иляуман Елизарович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

АРТЫҚБАЕВ Сарман Шымкент облысы, Қарсақбай ауданында 1888 жылы туған, шала сауатты, Кызылорда округінде малшы болып істеген, негізі кедей шаруа.

1937 жылы Кызылорда аудандық НКВД бөлімі тұтқындап, РСФСР УП 58 бабымен қылмыстық іс қозғаған. Сол жылы халық жауы ретінде атуға сотталып, үкім Шымкентте орындалған.

Артықбаев Сарман ақталған. Кызылорда қаласында тұратын Сейілбек Сармановтың айтуы бойынша, тел 92-35-86.

АСАНОВ Қожахмет Кызылорда ауданының № 51 Аламесек ауылында 1907 жылы туған, байдың баласы, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін сол ауылда тұрған, № 51 аудандық кеңес төрағасының орынбасары болып жұмыс істеген.

Айыптау қорытындысы бойынша Асанов Қожахмет байларды жақтап, олардан топ құрып, милиция органына қарсы күрес жүргізген, 1931 жылдың 22 сәуір күні байлар тобымен аға милиционер Мәмбетовтың үйіне басып кіріп, милиция қызметкеріне қара жағып, өшкерелеу әрекетін жасаған. Милиционер Мәмбетов ауылдағы кеңес үкіметіне қарсы шыққан, міндетті астық-ет тапсыру жоспарын орындамаған байлармен күрес жүргізген, соның бірі Асанов Қожахметтің ағасы Кеңесбаев Әлжан болған. Ол контрреволюциялық тұрғыдағы әдеби кітаптарды таратқан, кеңес үкіметіне қарсы шыққаны үшін Мәмбетов ұстап, оны тергеу орнына тапсырған. Мәмбетовтың осы әрекетіне Асанов Қожахмет қарсы кек сақтаған. Асанов Қожахмет науқанды жұмыс кезінде «аурумын»— деп жұмысқа шықпаған, колхозшыларды үгіттеп колхоздан басқа жерге қоныс аударуға шақырған. Соның салдарынан «Жаңадария» колхозынан 220 үй көшіп кеткен. Сол үшін Асанов Қожахмет Кызылорда аудандық милиция бөлімінің 1931 жылғы 26 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 14 тармақтарымен және 61 бабының 3 тармағымен қылмысты іс қозғалған, істі 1933 жылғы 19 маусымда Қазақ ССР ППОГУ жанындағы үштіктің қарауына жіберген. (Істе сот органдарының шешімдері, қорытындылары қашан, қай жерде, неше жылға сотталған материалдары жоқ).

АТЫҒАЕВ Төлебай Кызылорда ауданының № 2 ауылы № 10 қой совхозында 1883 жылы туған, бай болған, шопан, партияда жоқ, сауатсыз, ол шопан-

дар арасында ірімшік зауытына сүт тапсырмауға, малды ұрлап, талан-таражға салуға үгіттеген, бұл жұмысқа коммунистерді тартуға тырысқан. 1932 жылғы 1 маусымда шопандар мен мамандардың мәжілісі шақырылып, онда жоспарды орындау мәселесі қаралатын болған. Атығаев Төлебай мәжіліс ашылғанша өзінгі маңына шопандарды жинап алып, «Бұл мәжіліске ОГПУ-дың өкілі қатысады, сондықтан біз сүттен жоспар орындау мүмкін емес екендігін, жоспар көп, егер толық тапсырсақ қойлар мен қозылар көтерем болады»,— деп айту керек деп үгіттеген. Осы мәселелер бойынша жиналыста шығып сөйлеуді коммунист Қысықовқа жүктеген. «Оны тыңдауға тиіс, ал оның ұсынысын тыңдырмаса өйелдерді шығарамыз, олар сүт саумаймыз»,— деген. Атығаевтың өз 1385 бас аналық қойдан тәулігіне 180 литр гана сүт тапсырған, ал жоспар бойынша ол 346 литр сүт тапсыруы тиіс, түйе жүнінен 54 кг-ның орнына 19 кг-нан гана өткізген. Ең төмен төл алған, деп айыптап ОГПУ-дың Кызылорда қалалық-аудандық бөлімшесінің 1932 жылғы 25 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ-дың СПО бөлімінің 1932 жылғы 25 шілдедегі қаулысымен Т. Атығаевқа тағылған қылмыс белгісі жеткіліксіз деп тауып, оны тұтқыннан босатып, істі өндірістен тоқтатқан.

Кызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 сәуірдегі Қорытындысымен Атығаев Төлебай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы указы негізінде толық ақталған.

АХУНЖАНОВ Ибрагим Ишамбекович родился в 1893 году в гор. Кызылорде, по национальности узбек, по соц. положению служащий, грамотный, беспартийный, одинокий, со слов ранее не судим, до ареста работал кладовщиком при Корейском педагогическом институте, проживал в гор. Кызылорде, по ул. Першина, 22.

Ахунжанов И. И. 30 ноября 1937 года в 5 часов вечера местного времени, будучи в нетрезвом состоянии, в ресторане «Казторга», находящегося по ул. Энгельса, выразил недовольствие к существующему строю и выражался нецензурными словами по адресу вождей партий и правительства, за что постановлением пом. уполномоченного УРО Кызылординского РОМ НКВД от 1 декабря 1937 года Ахунжанов Ибрагим Ишамбекович был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Допрошенный в качестве обвиняемого Ахунжанов в предъявленном обвинении виновным себя не признал, объяснив, что он является психическим больным. Однако освидетельствованием врачами-психиатрами установлено, что Ахунжанов совершенно здоров и за свои поступки вполне ответственен.

Обвинительное заключение написано 20 декабря 1937 года. Следственное дело по обвинению Ахунжанова И. И. направлено райпрокурору для передачи по подсудности.

Заключением прокурора Кызылординского района от 31 декабря 1937 года, постановлением подготовительного заседания спецколлегии Ю/К облсуда от

17 января 1937 года обвинительное заключение утверждено.

Приговором Спецколлегии Кызылординского областного суда от 25 апреля 1938 года Ахунжанов Ибрагим Итанбекович лишен свободы сроком на 10 лет, после отбытия меры наказания лишен избирательных прав сроком на 5 лет.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 28 апреля 1990 года приговор Кызылординского облсуда от 25 апреля 1938 года в отношении Ахунжанова И. И. отменен, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест Первого Заместителя Прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ӨБЕНОВ Көрім Әбенұлы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 17 ауылында 1907 жылы туған, білімі орта, Орынбор пединститутының I курсы бітірген, қызметкер, 1932 жылдан БК(б)П мүшесі, қылмыстық іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін, Қызылорда қаласы, Восстания көшесі, № 27 үйде тұрған, Қызылорда ауылшаруашылық техникумының директоры болып қызмет істеген.

Айыптау қорығындысы бойынша оған тағылған айып: ол кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға Қызылорда аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Қошембаев арқылы 1936 жылдың басында тартылған және осы ұйымның кеңес үкіметіне қарсы жүргізілген әрекеттеріне белсене қатысқан. Ол осы ұйымға бірнеше адамдарды үгіттеп, тартқан, ӨбенOV техникумда мұғалім болып жұмыс істеп жүрген бұрынғы Дутов ақтарының офицері болған, шпион Воротниковпен байланыс жасап, онымен контрреволюциялық тақырыпта өңгіме өткізіп, оған техникумда шпиондық жұмыспен айналысуына мүмкіндік жасаған, ол техникумның оқу шаруашылығын жауыздықпен толық құлатқан. 1937 жылы тәжірибе жасау мақсатында егілген егісті суаруға су тартқыш пен машина құрылмаған, соның салдарынан егіске су бермей, қурап қалып, шаруашылық 14 мың сомға зиян шеккен. Жауыздық мақсатында бірнеше оқу пәндері берілмеген, содан барып мамандар даярлықсыз шығарылған. Студенттердің жағажанасы антисанитария жағдайында өте нашар болған, сүзек ауруымен 30 бала ауырған, студенттер оқуды тастап қашқан, 1937—38 оқу жылында олардың саны 80-ге жеткен, жылу жүйесі істен шыққан. Осы қылмысы үшін ол Қызылорда облыстық УГБ НКВД Басқармасының 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 13 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, II тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 28 қыркүйектегі үкімімен айыпкер ӨбенOV Көрім 25 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқық жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 9 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 28 қыркүйектегі үкімі бұзылып, істі алдын ала қайта тексеру арқылы сол соттың өзінен соттың басқа құрамында қарауға жіберілген.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 тамыздағы қорығындысымен ӨбенOV Көрім Әбенұлы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы указының негізінде толық ақталған.

ӨЛІМБАЕВ Жора Қызылорда қаласында 1882 жылы туған, негізі кедей шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, Қызылорда лепрозориясының қосалқы шаруашылығында бригадир болып жұмыс істеген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Саламат, балалары — Шәріпжан, Тойшы, Әзімжан.

Өлімбаев Жора Кеңес өкіметіне қарсы жат пығылда болып, Қызылорда лепрозория ауруханасы жұмысшыларының арасында үкімет құрылысына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгітті үнемі тартып келген, кеңес үкіметі мен партия басшыларының атына жала жауып, Кеңес Одағының жеңілетіні және мұсылман халқына жаңа құрылыс орнатылатыны туралы контрреволюциялық сөздер айтқан: «Қазір Кеңес Одағына қарсы төрт капиталистік мемлекеттер соғысып жатыр, сондықтан оның өмірі жақын арада бітеді. Соғысып жатқан төрт мемлекет жуырда Мәскеуді және Ленинградты алады, олар партия мен үкімет басшыларын өлтіреді, содан кейін ескі үкімет орнайды, сонда біз жақсы тұратын болмыз», деген.

Кеңес Одағының нашарлауы туралы жалақорлық лақаптар тарата отырып, ол: «Немістер Воронеж қаласын басып алды, жақын арада Кеңес өкіметі болмайды, лепрозория оғордың дақылын біз өзімізге аламыз, мемлекетке еш нәрсе бермейміз, сондықтан Кеңес өкіметі енді өлсірейді және бізден талап ете алмайды» — деген. Өлімбаев жұмысшылар арасында жүріп Кеңес Одағының сөзсіз жеңілетіні жөнінде өзінің ешқандай күмәні жоқ екенін айта келіп: «Германия Кеңес Одағын жеңгеннен кейін біз мұсылман мемлекетін құрамыз, сойтіп бұрынғыша қалай тұрсақ солай тұрамыз» деген.

Осы қылмысы үшін Өлімбаев Жора Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1942 жылдың 15 тамызында аяқталып, айыптау қорығындысы тамызда Қызылорда қаласында шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 18 тамызда, Қызылорда облпрокуроры 20 тамызда, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 3 қыркүйектегі ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 қыркүйектегі үкімімен Өлімбаев Жора 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқық жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 7 қазандағы

ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 19 қыркүйектегі үкімімен күшінде қалдырып, Әлімбаевтың шағым арызын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Әлімбаевтың қылмысты ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 17 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 14 қыркүйектегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1942 жылғы 7 қазандағы ұйғаруын бұзып, бұл істі қылмыстың құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Б

БАБАЕВ Давид Ягудаевич родился в 1879 году в гор. Кызылорда, проживал по ул. Паршина, 9, по национальности бухарский еврей, малограмотный, беспартийный, работал чистильщиком обуви, частник. 1930 году органом ОГПУ осужден по СТ 107 УК к 3 годам ссылки, срок наказания отбыл в Турткуле Каракалпакской ССР. Он будучи враждебно настроен к Советской власти, как бывший крупный торговец и неоднократно репрессированный при Советской власти, был завербован агентом Иранской разведки, по заданию которого собирал шпионские сведения, проводил контрреволюционную агитацию среди еврейского населения за откочевку в Иран, за что Постановлением 3 отделения Кызылординского облуправления НКВД от 5 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 10 УК РСФСР.

Постановлением 3 отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 3 февраля 1939 года следственное дело по обвинению Бабаева Д. Я. дальнейшим производством следствия прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 г. Бабаев Д. Я. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

БАЙДӨУЛЕТОВ Әбді Өзбек ССР-ы, Төшкент облысы, Шыназ ауданы, Шыназ селосында 1918 жылы туған, ұлты қазақ, білімі бастауыш, партияда жоқ, Свердловск қаласындағы № 660 колонияда жұмысшы болып істеген, үйленген.

Байдөулетов Әбді Кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, кеңес құрылысына қарсы бағытталған провокациялық және жеңілістік сипаттағы контрреволюциялық үгіт жүргізген. «Кеңес Одағымен соғыста Германия жеңеді»,— деп сөз айтқан. Төменарық теміржол станциясында тұрып, 1942 жылдың тамыз айында Байдөулетов: «Соғыс жақын арада бітеді, жеңіс біздің жақта болмайды. Кеңес Одағы жақын арада жер бетінен жойылады, Куйбышев қаласына дейін Германия алады, ал Куйбышев қаласынан Қиыр Шығысқа дейін Жапондар алады, барлық

орыстарды жын ұрған, бостан-босқа соғысып жатыр»,— деген. Ол сол жылғы 6 тамызда кеңестің ақшасы туралы: «Кеңес ақшасының құны жоқ, бізде бұл ақшамен туалетке қағаз орнына пайдаланады»,— деген.

Осы қылмыстары үшін Байдөулетов Әбді Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу барысында Байдөулетов Әбді өзіне тағылған бұл айыпты мойындамаған, бірақ куәлардың берген жауаптарымен айыбы дәлелденген. Тергеу ісі 1942 жылдың 2 қыркүйегінде аяқталып, айыптау қорытындысы осы жылғы 16 қыркүйекте шығарылып, оны Қызылорда облпрокуроры бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 30 қазандағы үкімімен Байдөулетов Әбді 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 30 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағымы аяқсыз тасталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 28 ақпандағы қорытындысымен Байдөулетов Әбді Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БАЙТӨҒАЕВ Балқия Ақтөбе облысы, Торғай ауданының № 2 ауылында 1900 жылы туған, білімі орта, 1924 жылы Орынбор қаласында БК(б)П қатарына кірген, аудандық халық ағарту бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған. Оған тағылған айып:— Қазақ халық ағарту институтының студенті болып жүрген кезде өзінің беделін арттыру және осы институтта Алаш-Орда идеясын тарату мақсатында контрреволюциялық жұмыстар жүргізген, 1924 жылдан 1928 жылдың аяғына дейін Алаш-Орданың белсенді мүшесі. Сонымен қатар партия мүшесі бола тұрып, партияға, кеңес үкіметіне қарсы жұмыс жүргізген. 1935—1936 оқу жылында жұмысқа қалай болса солай жауапсыз қарау салдарынан қала бойынша мектепке 400 бала тартылмай қалған, зансыз, ұстауға рұқсаты жоқ № 1 браунинг кесілген мылтықты сақтаған. Осы қылмысы үшін Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1935 жылғы 13 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-10, 169-2 бөлімі, 182 бабымен қылмысты іс қозғалған.

Тексеруді Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы 1935 жылғы 14 желтоқсаннан 1936 жылғы 27 наурызға дейін жүргізген. Іс Қазақ ССР прокуратурасының арнайы секторына келген. Осы сектордың 1936 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен Б. Байтөғаевқа қарсы қозғалған қылмыстық іс өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 24 сәуірдегі қорытындысы бойынша Байтөғаев Б. СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы указының негізінде толық ақталған.

БАЛЫЧЕВ Иван Максимович родился в 1924 году в гор. Курске, русский, образование неполное сред-

нее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, находился в эвакуационном пункте за антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и провокаторско-вредительскую работу 31 октября 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. В процессе следствия он освобожден из-под стражи, реабилитирован 22 декабря 1942 года.

БАРСКАЯ Малка Пинеевна родилась в 1910 году в гор. Резина, Молдавской ССР, еврейка, гражданка СССР, образование среднее, беспартийная, служащая, до ареста проживала в г. Кызылорде, по ул. Большевикская, № 49, до сентября 1942 года работала счетной работницей Сырдаринского отделения госбанка.

БАРНОС Анна Шаевна родилась в 1919 году гор. Бельцы, Молдавской ССР, еврейка, гражданка СССР, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в г. Кызылорде по ул. Большевикская, 41, работала портнихой при польском представительстве.

По обвинительному заключению Барская М. П. и Барнос А. Ш. будучи враждебно настроенными против существующего строя, последние с начала прибытия их в порядке эвакуации в гор. Кызылорда, сгруппировавшись между собой, проводили среди населения активную антисоветскую агитацию, восхваляя старую жизнь капиталистических стран, высказывали недовольство к жизни и порядкам Советской власти, дискредитировали руководителей партий и Советского правительства, за что Барская М. П. и Барнос А. Ш. постановлением экономического Отделения УНКВД по Кызылординской области от 31 декабря 1942 года арестованы и привлечены к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 и 58—11 УК РСФСР.

Приговором Кызылординского областного суда от 24 февраля 1943 года Барская Малка Пинеевна и Барнос Анна Шаевна подвергнуты к лишению свободы сроком на 10 лет с последующим поражением в избирательных правах сроком на 3 года каждая, с конфискацией имущества.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Каз. ССР от 16 марта 1943 года приговор Кызылординского облсуда от 24 февраля 1943 года оставлен в силе, жалобы осужденных Барской и Барнос остались без удовлетворения.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 30 августа 1963 года Приговор Кызылординского облсуда от 24 февраля 1943 года и определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 16 марта 1943 года в отношении Барской Малки Пинеевны и Барнос Анны Шаевны отменены, дело производством прекращены за отсутствием в их действиях состава преступления.

БАРЩЕВСКАЯ Мария Александровна родилась в 1905 году в гор. Ленинграде, русская, гражданка СССР, образование среднее, беспартийная, послана в 1937 году в Казахстан на 5 лет, до ареста проживала в г. Кызылорде, работала кассиром малярной станции.

По обвинительному заключению Барщевская Мария Александровна высланная из гор. Ленинграда, как социально опасный элемент в гор. Кызылорду,

будучи враждебно настроенная к Советской власти и проводимых ей мероприятиям, среди населения города систематически распространяла контрреволюционную агитацию пораженческого характера, восхваляла немецкую армию и ее технику, возводила клевету по адресу вождя народа, Красной Армии и ее техники, распространяла ложные антисоветские слухи о поведении Советской власти.

В своих высказываниях она заявляла: «В Ленинграде люди мертвые валяются на улицах от голода и сам город разгромлен потому, что вождь народа не хочет заступиться за ленинградцев, ввиду того, что они были всегда оппозиционно настроены против вождя народа, ленинградцы его не любили, они его и не знают. Он ведь в Ленинграде не был известен, когда пришел к власти», за что она постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 8 июня 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского областного Суда от 7 сентября 1942 года Барщевская Мария Александровна осуждена к 10 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет, с конфискацией имущества.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 30 сентября 1942 года приговор Кызылординского облсуда от 7 сентября 1942 года в отношении Барщевской М. А. оставлен в силе.

Постановлением Верховного Суда Казахской ССР от 20 сентября 1962 года приговор Кызылординского облсуда от 7 сентября 1942 года и определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 30 сентября 1942 года в отношении Барщевской Марии Александровны отменены, дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления.

Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

БЕГИМОВ Әнуар Кызылорда қаласында 1914 жылы туған, білімі 8 класс, партияда жоқ, Армия қатарына 1939 жылы алынған, 180 запастағы атқыштар полкі, 1 батальонының құрамында қатардағы жауынгер болған.

Ол 1942 жылдың 5 қыркүйегінен 1943 жылдың 27 қаңтарына дейін немістердің тұтқынында болған, Қызыл Армия Ставрополь және Краснодар өлкелерін немістерден азат еткен уақытта Бегімов Архангельск стансасында Қызыл Армия жағына өтіп кеткен. Алдын ала тергеуден кейін 1801 запастағы атқыштар полкінің қарамағына жіберілген. 1943 жылдың 5—6 мамырында ол бір топ жауынгерлер арасында өзіннің жеңіліс пиғылын білдіріп, неміс армиясын мақтайды, немістер 1943 жылдың жазында қайта шабуылға шыққанда: «Мен солардың атты әскерлер құрамында қаламын»,— деген. Осы қылмысы үшін ол Ставрополь қаласындағы 180 Запастағы атқыштар полкінің ОО НКВД-ның 1943 жылғы 11 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 19—58 бабының 1«б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған. 180 запастағы АП «Смерш» окр-ның 1953 жылғы 26 мамырдағы қаулысымен осы іс бойынша тергеу тоқтатылып, Бегімов Ә. тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 19 мамырдағы қорытындысымен Бегімов Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БЕКТАСОВ Сейіткерей Қызылорда округі, Қарсақбай ауданының № 8 ауылында 1875 жылы туған, руы тоқбай, ірі бай болған, сауатты, партияда жоқ, үйленген, бұрын сотты болмаған.

Бектасов Сейіткерей патша үкіметі тұсында «Қанды ауыл» ауылында 12 жыл болыс болған. Ол кедей шаруаларды барынша қанағаны үшін дауыс беру құқынан айрылған. С. Бектасов Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде бірнеше контрреволюциялық ұйымдарға мүше болып, Кеңес үкіметін қолдаған кедейлерді өлтіруге белсенді түрде қатысқан, және үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген.

1916 жылы патша үкіметіне қарсы қазақтар көтерілісі кезінде Бектасов өзінің зор беделін және болыстық қызметін пайдаланып, осы көтерілісті басу үшін өзіннің отрядын ұйымдастырған. Ол өзінің бұл әрекетінен еш нәтиже шығара алмағаннан кейін жәрдем алу мақсатында Торғай қаласының әскер бастығына барып, жәрдем алғаннан кейін көтерілісшілермен қайтадан күрес жүргізіп, көтерілісшілерді шетінен ұстап, патша өкіметі органдарына тапсырған.

Октябрь революциясы басталған күннен бастап Бектасов нағыз контрреволюционерге және Кеңес үкіметіне қарсы үгітшіге айналған. Ол ауыл-ауылды аралап тұрғындарды ауылдық кеңестерді қолдаудан және оны ұйымдастырудан бас тартуға шақырып: «Бұл кеңестерден еш нәрсе шықпайды, коммунистер тұрғындарды тонайтын болады, біздерге қазақтарға бірігу керек, сөйтіп осы онбаған кеңес үкіметін құлату керек, сонда ғана біз жақсы өмір сүре аламыз»,— деген.

1918 жылы Бектасов Алашорда ұйымына мүше болып кіріп, белсенді түрде контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, осы ұйымның қарулы отрядының басшысы болып, ауылдағы малдарды, азық-түлікті, тағы басқаларды тартып алып, алашорда әскерлерін қамтамасыз етіп отырған. Кедейлердің әсіресе кеңес үкіметін қолдайтындардың ең соңғы малдарын тартып алған.

Бектасовтың нұсқауымен Алаш Орда отрядының командирлері Дулатов және Қартлеуов арқылы бір ауылдық кеңестің барлық құрамы және Кеңес үкіметін қолдаушылар тегіс атылып кеткен.

Колчактың ақгвардияшы әскерлері Торғай қаласына келген уақытта Бектасов Кеңес үкіметін құрту үшін топтар ұйымдастырған, бірақ оны Торғай әскери комиссары Аманкелді Иманов өшкерелеп, Бектасовты ұстамақшы болған, бірақ Бектасов түннің қараңғылығын пайдаланып қашып кеткен.

1928 жылы кедейлердің мешіт үйін мектепке бергілері келген кезде Бектасов ауылдардың тұрғындарын жинап алып: «Барлық күшті салып қайткен күнде де Кеңес үкіметінде діни оқуды, нанымды күшейту керек», деп үгіт жүргізген, сөйтіп ол мешіт салуға қаржы жинаған.

Коллективтендіру науқаны жүріп жатқан кезде, 1929 жылдың желтоқсан айында ол өзінің шауашылығын

құрту мақсатында 5 жылқысын, 2 түйесін, және бірнеше сиырды сойып жіберген.

Батпаққара ауданында байлар қарақшыларының көтерілісі кезінде Бектасов көтеріліс туралы яғни Мәскеуде және басқа қалаларда көтерілістер басталып, кеңес үкіметі құлатылды-мыс деген хабар алғанда қуанышы қойнына сыймай «Құдайға шүкір, Кеңес үкіметі құлатылды, енді біз патшалық құрамыз»,— деген. Осы қуанышты хабарды жеткізген адамға тай сыйлаған.

Осы қылмыстары үшін Бектасов Сейіткерей ОГПУ-дың Қызылорда округтік бөлімінің ЭКО-ның 1930 жылғы 15 сәуіріндегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 10, 11 тармақтарымен және 79 бабының 1 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1930 жылдың 10 мамырында аяқталып, айыптау қорытындысы 22 мамырда шығарылған, оны ООГПУ-дың бастығының орынбасары бекіткен және округтік прокурор келіскен.

Қазақстандағы ПП ОГПУ-дың жанындағы үштіктің 1930 жылғы 25 маусымдағы қаулысымен Бектасов Сейіткерей 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 қыркүйектегі қорытындысымен Бектасов Сейіткерей СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы указының негізінде толық ақталған.

БЕКТАСОВ Шағдар Қызылорда облысының территориясында 1916 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық провокациялық үгіт жүргізіп, жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД жанындағы Ерекше Мәжілістің 1943 жылғы 19 тамыздағы қаулысымен Бектасов Шағдар 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1996 жылғы 15 сәуірде толық ақталған.

БЕЛЯЕВ Иван Устинович родился в 1988 году в Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на разъезде № 95 Оренбургской ж/д, работал стрелочником на ж. д. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую деятельность агитацию среди рабочих и подвременно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 4 июля 1942 года Беляев И. У. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 февраля 1990 года.

БЕЛЯЕВ Николай Михайлович родился в 1888 году в гор. Туле, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал токарем-слесарем. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, агитацию и шпионско-диверсионную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при Коллегии ОГПУ от 23 декабря 1927 года Беляев Н. М. осужден высшейкой на 3 года. Он реабилитирован 7 августа 1989 г.

БЕЛЯЕВ Тимофей Лукьянович родился в 1884 году в гор. Оренбурге, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал токарем депо. За антисоветскую контрреволю-

ционную провокаторскую агитацию среди рабочих депо и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности, уголовное дело прекращено 25 мая 1936 года и он освобожден из-под стражи, реабилитирован 31 октября 1995 года. БЕЛОУСОВ Василий Алексеевич родился в 1902 году в селе Боголюбовке Сорочинского района, Чкаловской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, по ул. Малькова, 35, работал бухгалтером в Заготживсырье, 17 сентября 1941 г. призван в РККА, находился в течении двух месяцев на фронте и 10 апреля был ранен за время пребывания на передовой линии фронта дважды переходил на сторону немцев, первый раз якобы по заданию командования, второй раз самовольно. Прибыв после ранения в город Кызылорда, среди своих знакомых восхвалял силу и мощь фашистской армии, распространял провокационные слухи о якобы хорошем обращении немецких солдат с населением оккупированных областей, возводил клевету на Красную Армию. Все это дает основание полагать, что Белоусов был завербован немецкой, военной разведкой и по ее заданию проводил шпионскую работу, за что Постановлением КРО УНКВД по Кызыл-Ординской области от 27 июля 1942 года он был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1«б» УК РСФСР. Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 11 августа 1942 года дело по обвинению Белоусова В. А. за недостаточностью материалов для передачи суду производством следствия прекращено, обвиняемый из-под стражи освобожден.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 22.05.97 г. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 г. он реабилитирован.

БИКИНЕЕВ Роман Абдулович родился в 1913 году в гор. Уральске, образование среднее, член ВКП(б), исключен из партии, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал временно исполняющим обязанности начальника управления связи. За шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую и провокационную работу в системе связи арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 2 ноября 1938 года Бикинеев Р. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

БЛЮМБЕРГ Вера Наумовна родилась в 1900 году в селе Шервиняти, Винницкой области, еврейка, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала экономистом. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 29 ноября 1949 года Блюмберг В. Н. осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 10 ноября 1996 года.

БОЙКО-МИШЕРСКАЯ Надежда Владимировна родилась в 1889 году в гор. Каменец-Подольске, русская, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в г. Челкар, Актюбинской области, по

профессии актриса, работала руководителем драмкружка в жел. дор. клубе ст. Челкар.

Она изобличается в том, что, будучи завербована на работе в разведку одного иностранного государства, активно проводила шпионскую работу на территории СССР, т.е. собирала материалы шпионского характера, некоторые передавала разведке одного иностранного государства, одновременно выполняла роль связника между участниками шпионско-диверсионной организации, за что она постановлением Кызылординского областного управления НКВД от 28 июня 1938 года арестована и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 УК РСФСР.

Постановлением 3 отд. УНКВД по Кызыл-Ординской области от 19 июля 1938 года следственное дело по обвинению Бойко-Мишерской Надежды Владимировны за недоказанностью предъявленного ей обвинения производством следствия прекращено и она из-под стражи освобождена.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22 мая 1997 года Бойко-Мишерская Надежда Владимировна на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирована.

БОНДАРЕВ Архип Степанович родился в 1913 году в Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем вагонного депо. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих депо и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного Суда Ташкентской ж/д от 27 августа 1938 года Бондарев А. С. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 июня 1991 года.

БОНДАРЕНКО Петр Яковлевич родился в 1900 году в гор. Славянске, Сталинской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, был рабочим. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 октября 1941 года Бондаренко П. Я. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 февраля 1994 года.

БОРИСОВ Николай Евдокимович родился в 1905 году в селе Подсосено, Московской области, русский, образование среднее, служащий, беспартийный, до ареста был заключенным. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию, шпионско-диверсионную и вредительскую работу приговором Спецколлегии Кызылординского областного суда в 1938 году Борисов Н. Е. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 августа 1995 года.

БРОЙДЕС Арон Беркович родился в 1917 году в гор. Вильно, (Польша), по национальности поляк, гражданин СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал сборщиком на рынке. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, вредительскую ра-

боту арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 30 декабря 1942 года Бройдес А. Б. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 июня 1989 года.

БУЛАНОВ Федор Михайлович родился в 1913 году, в Горьковской области, русский, образование среднее, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал машинистом углеподъемного крана. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 14 февраля 1949 года Будалов Ф. М. осужден на 5 лет лишения Свободы. Он реабилитирован 1 июня 1992 года.

БУЯНОВ Мирон Данилович родился в 1905 году в Уральской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, был рыбаком. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рыбаков, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 21 августа 1940 года Буянов М. Д. осужден на 8 лет лишения свободы.

Он реабилитирован 22 марта 1990 года.

БЫК Петр Кайтанович родился в 1891 году в селе Джустувек, Радомской губернии (Польша), по национальности поляк, подданство СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в городе Кызылорде по переулку Нариманова, работал старшим ремонтным рабочим пути, уволен с транспорта.

По обвинительному заключению Бык П. К., будучи враждебно настроенным к существующему строю, среди рабочих пути ст. Кызылорда систематически распространял антисоветскую агитацию, направленную на дискредитацию мероприятий партии и правительства, одновременно восхвалял жизнь и порядки в Китае. Он всегда примером ставил, что жизнь в Китае лучше; в продуктах питания, одежде, обуви рабочие недостатка и нужды не знают, а в Советском Союзе ничего нет; и рабочим живется тяжело, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда от 18 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 21 июня 1962 года Постановление особого Совещания при НКВД СССР от 26 мая 1938 года в отношении Бык Петра Кайтановича отменено, а дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен.

По суду Бык. П. К. считается реабилитированным.

ВАСИЛЬЕВ Александр Алексеевич родился в 1911 году в гор. Сталинграде, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч I УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 5 сентября 1938 года Васильев А. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 сентября 1989 года.

ВАСИЛЬЕВ Петр Ефимович родился в 1913 году в селе Прокайское, Андреевского района, Оренбургской области, русский, родители кулаки, студент I-курса сельхозтехникума, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде по ул. Восстания, 8.

Он обвиняется в том, что систематически среди студентов сельхозтехникума проводил контрреволюционную пропаганду, направленную против проводимых мероприятий партии, Советского правительства, восхвалял капиталистический строй, при этом в контрреволюционной злобной оскорбительной форме высказывался по адресу руководителей партии и Советского правительства. Он высказывал намерение послать одному из руководителей партии и правительства отравленное ядом письмо с целью отравления, за что он постановлением 4 Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 13 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Приговором спецколлегии Кызылординского облсуда от 29 июня 1938 года Васильев Петр Ефимович осужден на 10 лет лишения свободы с поражением в правах на 3 года. Определением Спецколлегии Верх. суда Каз. ССР от 2.8. 1938 года приговор обл. суда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 28 февраля 1962 года приговор Кызылординского облсуда от 29 июня 1938 года и Определение Верховного Суда Казахской ССР от 2 августа 1938 года по делу Васильева Петра Ефимовича отменены и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ВАСИЛИЧЕНКО Григорий Федорович родился в 1889 году в Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал поваром в железнодорожной столовой. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 27 июля 1942 года Василиченко Г. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

ВДОВКИН Петр Алексеевич родился в 1893 году в гор. Оренбурге, русский, сын военного служащего капитана старой армии, в 1914 году окончил воен-

ное училище в гор. Москве, офицер старой армии, служил в армии Дутова, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде по ул. Казахская 2, работал ст. бухгалтером лесосклада. В 1921 году был судим красноярским ревтрибуналом 5-й армии к 3 годам принудительной работы за участие в белой армии Дутова. Он изобличается как агент Японской разведки. В период гражданской войны служил в белой армии и командовал белогвардейским полком, вместе с которым отступал в Китай. Откуда возвратился нелегально, открыто проявлял контрреволюционное настроение по отношению к Советской власти и компартии, за что Постановлением III-Отд. УНКВД по Кызыл-Ординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 п 2 черз 16 УК РСФСР. Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызыл-Ординской области от 5 октября 1938 года Вдовкин П. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Военным Трибуналом Туркво от 5 марта 1959 года Постановление Тройки при УНКВД по Кызыл-Ординской области от 5.10.38 г. в отношении Вдовкина П. А. отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

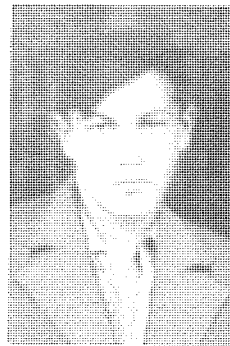
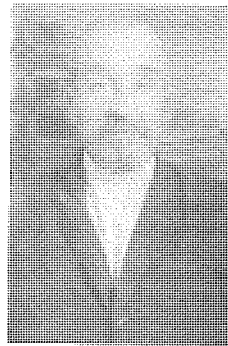
По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. Вдовкин П. А. на основании Закона Республики Казахстан от 13.05.97 года реабилитирован.

ВЕДЕНЕЕВА Александра родилась в 1899 году в гор. Кызылорде, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в данном городе, не работала. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и диверсионно-подрывную, вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Туркестанского Военного Округа от 14 декабря 1949 года Веденева А. осуждена на 25 лет лишения свободы. Она реабилитирована 26 февраля 1996 года.

ВИДКАУ Елена Николаевна родилась в 1898 году в гор. Ленинграде, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала в г. Кызылорде, работала санитаркой. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного Суда от 8 октября 1942 года Видкау Е. Н. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 4 января 1996 года.

ВИЛИМОВИЧ Антон Адамович родился в 1896 году в селе Шолпян, Литовской ССР, латыш, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал плановиком. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 10 марта 1952 года Вилимович А. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 января 1990 года.

ВИНОГРАДОВ Александр Петрович родился в 1871 году в селе Фенелово, Ярославской области, рус-

ский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал сторожем. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 октября 1941 года Виноградов А. П. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 февраля 1990 года.

ВИРКАУ Евгений Карлович родился в 1926 году в гор. Ленинграде, литовец, образование среднее, член ВЛКСМ, и исключен из комсомола в связи с уголовным делом, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного

суда от 8 декабря 1942 года Виркау Е. К. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

ВИСАРЖОНОВ Сукьян Юсупович родился в 1902 году в селе Урус-Мартане, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 16 августа 1948 года Висаржонов С. Ю. осужден на 25 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

ВИСОГАНСКИЙ Михаил Кириллович родился в 1907 году в Тальновском районе, Киевской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Чимкенте, работал шофером свиного завода. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих завода и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 21 сентября 1942 года Висоганский М. К. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 октября 1989 года.

ВОЙТЮК Ольга Степановна родилась в 1905 году в гор. Вильно, русская, беспартийная, образование среднее педагогическое, до ареста проживала в гор.

Кызылорде по ул. Каркалпакская (ныне ул. Журбы) № 35, работала учительницей школы им. М. Горького.

Она обвиняется в том, что среди населения города распространяла систематически контрреволюционную агитацию, направленную против Советской власти, возводила клевету по адресу Советской печати, жизни рабочего класса в Советской стране и Коммунистической партии большевиков, высказывалась о несомненной победе в войне Германии над Советским Союзом, за что она постановлением СПО УНКВД по Кызыл-Ординской области от 12 июня 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по делам Кызылординского облсуда от 27—29 июня 1942 года Войтюк Ольга Степановна осуждена на 10 лет лишения свободы с поражением избирательных прав сроком на 3 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 13 июля 1942 года приговор Судебной коллегии Кызылординского Облсуда от 27—29 июля 1942 года оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда Казахской ССР от 6 мая 1960 года Приговор Кызылординского облсуда от 29 июня 1942 года Определением судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 13 июля 1942 года по делу Войтюк Ольги Степановны отменены и дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. Войтюк Ольга Степановна реабилитирована.

ВОЛ Исак Мойсеевич родился в 1884 году в гор. Минске, белорусс, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал портным. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 сентября 1940 года Вол И. М. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 января 1996 года.

ВОРОПАЕВ Григорий Семенович родился в 1910 году в селе Буравлянка, Сорокинского района, Новосибирской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Банковская, № 5, работал в Госпивзаводе диспетчером-контролером. Он в 1936 году был осужден по ст. III УК сроком на 3 года, освобожден в 1938 году 22 декабря (осужден был в гор. Кемерове).

По Обвинительному Заключению Воропаев Г. С. проживая в гор. Кызылорде, среди населения распространял антисоветскую пораженческую агитацию

против существующего строя. Он действительно 19 июня 1941 года, находясь у квасного ларька, среди граждан высказывал свое антисоветское настроение против существующего строя, распространял явную клевету, за что он постановлением УНКВД по Кызыл-Ординской области от 22 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 25 августа 1941 года Воропаев Григорий Семенович осужден к 10 годам лишения свободы с последующем поражением в избирательных правах сроком на 3 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 29 ноября 1941 года Приговор Кызылординского облсуда от 25 августа 1941 года оставлен в силе, жалоба осужденного оставлена без удовлетворения.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 16 августа 1963 года Приговор Кызылординского облсуда от 25 августа 1941 года и Определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 29 ноября 1941 года в отношении Воропаева Григория Семеновича отменены, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ВОРОПАЕВА Екатерина Алексеевна родилась в 1903 году на станции Чернопольская Ставропольского края, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 апреля 1942 года по ст. 58—10 ч. 2 и 59—7 ч. 2 УК РСФСР Воропаева Е. А. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована.

ВОРОТНИКОВ Григорий Яковлевич родился в 1893 году на ст. Веглянская, Соль-Илецкого района, Оренбургской области, русский, образование среднее, окончил Илецкое городское 4-х классное училище, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Банковская № 2, работал преподавателем сельхозтехникума по географии.

В 1915 году он окончил Оренбургское офицерское военное училище. В старой армии служил в чине офицера, с 1918 по 1921 год служил в белой армии Колчака и Дутова в чине полковника. При отступлении Дутовской армии вместе с ней эмигрировал в Китай. В 1921 году перешел на территорию СССР в гор. Семипалатинск, где и был осужден Ревтрибуналом на 3 года 4 м-ца с поражением в правах как быв. офицер белой армии.

Он обвиняется в том, что является активным членом контрреволюционной бело-офицерской шпионско-повстанческой организации, сформировавшейся еще в 1920—21 годах в гор. Чугучаке (Зап. Китай), из остатков офицеров белогвардейских отрядов Дутова, Бакича, и др. Основной целью этой бело-офицерской контрреволюционной организации, на-

ходившейся в Казахстане, членом которой состоял обвиняемый Воротников, ставилось свержение Советской власти и восстановление на территории СССР капиталистического государства. Он в ряде городов Казахстана: Алматы, Жамбула, Кызылорды проводил шпионско-повстанческую работу, в частности антисоветской агитацией возбуждал и настраивал население против Советской власти, подготавливал повстанческие группы на случай войны Японии с СССР. Проживая в гор. Кызылорде, он в 1936 году связался по контрреволюционной работе с директором ж/д школы Тамашуком (арестован) и по его установке проводил шпионско-повстанческую работу в Октябрьской школе и сельхозтехникуму. Собирал шпионские сведения о политморальном настроении населения, о состоянии колхозного строительства, о настроении переселенных корейцев из ДВК в Казахстан. Эти сведения он передавал Японской разведке, за это он получал денежное вознаграждение. Постановлением 3 отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 30 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст 58—6, 10, 58—2 через 16 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызыл-Ординской области от 9 октября 1938 года Воротников Григорий Яковлевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 16 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 10 ноября 1960 года Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызыл-Ординской области от 1938 года в отношении Воротникова Григория Яковлевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием события преступления. Он реабилитирован посмертно.

ВУЛКАН Мойзела Якубович родился в 1894 году в Краковском воеводстве (Польша), по национальности поляк, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Каракалпакская (ныне ул. Журбы), № 5, работал референтом соцобеспечения при польском представительстве в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности Приговором Кызылординского областного суда от 20 мая 1943 года Вулкан М. Я. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

ВНЮШКОВ Владимир Владимирович родился в 1883 году в гор. Ленинграде, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал наборщиком типографии. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого совещания при МГБ СССР от 15 февраля 1949 года Внюшков В. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

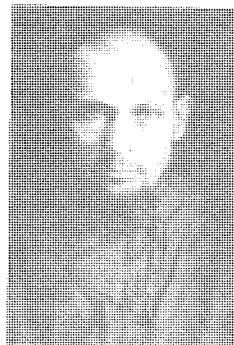
ГАНЖА Иван Федорович родился в 1890 году в селе Ворожба, Украинской ССР, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД от 20 августа 1938 года Ганжа И. Ф. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 ноября 1995 года.

ГАНИН Дмитрий Андреевич родился в 1898 году в Донецкой области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бухгалтером Коксуйского совхоза. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию против Советской власти и Коммунистической партии и шпионско-диверсионную вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 31 августа 1937 года Ганин Д. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 29 августа 1989 года.

ГАФНЕР Франц Гаспарович родился в 1903 году в дер. Дворник-Есеница, Югославия (С. Ясиницы Словения), по национальности словенец, без гражданства, проживал в гор. Кызылорде, работал обл. автобазе слесарем-инструментальщиком, до 1932 году состоял членом Югославской Компартии, образование 9 групп, в 1940 году в гор. Туле приговорен к 5 годам ссылки. Он обвиняется в том, что, проживая в гор. Кызылорде, среди окружающих его лиц систематически проводил антисоветскую пораженческую агитацию, восхвалял фашистскую Германию, навел клевету на вождя партии и правительства СССР. Кроме того он подозревается в принадлежности к шпионской группе, работающей на территории Советского Союза. Постановлением КРО УНКВД по Кызыл-Ординской области от 3 сентября 1942 года дело по обвинению Гафнер Ф. Г. в связи с его смертью в больнице тюрьмы производством следствия прекращено. По заключению облпрокурора от 4.05.1997 года Гафнер Ф. Г. на основании Закона

Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ГОЛОВКО Федор Никитович родился в 1898 году в Орловской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал слесарем. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной

ответственности. Решением Особого Сопения при НКВД СССР от 31 марта 1942 года Головки Х. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

ГОЛЬДБЕРГ Лейб Меерович родился в 1896 году в гор. Сточек, (Польша), по национальности поляк, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Карагандинская 37, был портным. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 26 мая 1943 года по ст. 58—10 ч 2 УК РСФСР Гольдберг Л. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ГОРШКОВА Александра Митрофановна родилась в 1923 году в селе Федуса, Андреевской области, русская, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, была заключенной. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую работу она арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 24 сентября 1941 года Горшкова А. М. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 13 ноября 1989 года.

ГРЕБЕНЬКОВ Иван Федорович родился в 1913 году в Ордынском районе, Новосибирской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем резинзавода. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию среди рабочих завода пораженческого характера и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Кызылординского Гарнизона от 25 июня 1942 года Гребеньков И. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 апреля 1990 года.

ГРИНБЕРГ Мойсей Лейбхаимович родился в 1896 году в г. Коломия, Станиславской области, по национальности поляк (еврей), гражданин СССР, образование среднее специальное, окончил в 1913 году в гор. Вене коммерческое училище, беспартийный, до ареста проживал в г. Кызылорде по ул. Переездная, 14, по профессии и специальности торговец, до мая 1942 года работал сторожем инфекционной больницы, с мая 1942 г. нигде не работал.

Он в ноябре 1939 года был арестован в гор. Коломия, привлечен к уголовной ответственности и Особым Сопением при НКВД СССР осужден по ст. 127 УК РСФСР на 5 лет ИТЛ. 1 сентября 1941 году амнистирован как бывш. гражданин польской республики.

Он с 1915 год служил фельдфебелем 95 пехот. полка Австрийской армии, с 1922 по 23 год служил Вехунове — офицером 49 пех. полка. Он обвиняется в том, что является изменником Родине, т.е. будучи гражданином СССР, имея на руках советский паспорт, он без ведома органов Советской власти и соответствующего оформления документов о выходе из Советского гражданства зарегистрировал себя в польском представительстве СССР как польский

гражданин и тем самым незаконно приобрел польское гражданство, за что Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 9 февраля 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—1 «а» УК РСФСР.

Постановлением 1 отделения 2 отдела УНКВД по Кызыл-Ординской области от 24 июня 1943 года след. дело по обвинению Гринберг М. Л. производством прекращено и из-под стражи освобожден с согласия получить советский паспорт. По Заключению прокурора Кызылординской области от 24.07.97 г. Гринберг М. Л. на основании Указа Президиума Верх. Сов. СССР от 16.01.89 г. реабилитирован.

ГРОБЛЯ Израиль Мойсеевич родился в 1920 году в гор. Варшава, (Польша), еврей, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопения при НКВД СССР от 17 декабря 1946 года Гробля И. М. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

ГРУДЕЦКИЙ Илларион Иванович родился в 1904 году в Польше, по национальности поляк, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бухгалтером горкомхоза. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию среди рабочих и служащих комхоза и шпионско-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД от 16 августа 1938 года Грудецкий И. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 11 августа 1988 года.

ГУБАРОВ Конон Алексеевич родился в 1885 году в гор. Казалинске, Кызылординской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в артели «Труженик». За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию среди рабочих артели пораженческого характера и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 23 сентября 1942 года Губанов К. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1996 года.

ГУЛЬКИН Григорий Егорович родился в 1908 году на станции Бухалу КВЖД, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал поездным мастером. Он является членом контрреволюционной шпионско-диверсионной организации и по заданию этой организации проводил агитацию против Советской власти и вел шпионско-диверсионную работу на железной дороге, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопения при НКВД СССР от 27 декабря 1937 года Гулькин Г. Е. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 апреля 1965 года.

ГУЛЬЦЕВ Сергей Григорьевич родился в 1905 году в Рязанской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в

гор. Кызылорде, работал бухгалтером техникума советской торговли. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР Гульцев С. Г. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

ГУРО Александр Фомич родился в 1875 году в селе Зимовеньки, Белгородского района, Курской губернии, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, в 1917 году состоял в партии левых эсеров, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Зубенко, 27, инвалид с 1936 года, до этого работал главным кондуктором на ст. Кызылорда.

По обвинительному заключению Гуро Александр Фомич — в период 1917—1918 годах, находясь на ст. Кызылорда, состоял в партии левых эсеров и принимал активное участие в борьбе против партии большевиков и Советской власти. Будучи враждебно настроенным к существующему строю, он на протяжении ряда лет среди железнодорожников проводил злостную антисоветскую агитацию против мероприятий партии и правительства.

В 1935 году Гуро среди железнодорожников распространял клеветнические высказывания, пытался доказывать версию об ухудшении жизни трудящихся, неудовлетворительной оплате труда и агитировал рабочих казахов за уход с работы на ж/д транспорте, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда Ташкентской ж/д от 14 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Приговором Кызылординского областного суда от 13 марта 1939 года Гуро Александр Фомич на основании ст. 326 п 3 УПК РСФСР за недоказанность преступления по ст. 58—10 УК РСФСР со стороны обвиняемого Гуро А. Ф. оправдан, из-под стражи освобожден.

ГУРОВ Николай Яковлевич родился в 1914 году в Кустанайской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в рыбзаводе рабочим. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рыбаков завода и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Актюбинской области от 9 сентября 1937 года Гуров Н. Я. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1996 года.

Д

ДАВИД Стефан Дитрихович родился в 1896 году в гор. Львове, по национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в полпредставительстве. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера, и шпионско-диверсионную, вредитель-

скую работу он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 27 ноября 1943 года Давид С. Д. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 июля 1989 года.

ДАВИЛИНА Анна Федоровна родилась в 1895 году в гор. Кызылорде, русская, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, рабочая. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию и вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 9 февраля 1940 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 25 мая 1990 года.

ДАВИЛИН Иосиф Прокопьевич родился в 1894 году в гор. Кызылорде, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, был рыбаком. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию и вредительскую работу арестован и 24 апреля 1930 года освобожден из-под стражи с зачетом предварительного заключения. Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

ДАВЫДОВ Мамон Давыдович родился в 1911 году в гор. Казалинске, по национальности еврей, гражданин СССР, сын торговца, образование 6 классов, в 1930 году в Ново-Казалинске окончил счетные курсы, член ВЛКСМ, выбыл из комсомола механически за неуплату членских взносов, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Чимкентская № 9, работал счетным работником obligаготскоте, зам. глав. бухгалтера.

Он обвиняется в том, что является членом шпионской группы, существующей в гор. Кызылорде и работавшей в пользу иранской разведки, в которую был завербован ныне арестованными органами НКВД и осужденным иранским разведчиком Маменовым Исраилом, по заданию которого проводил активную контрреволюционную шпионскую работу на территории СССР.

Кроме этого работал в системе Заготскота, также был завербован в контрреволюционную национал-фашистскую, вредительскую организацию бывшим управляющим Райконторы заготскота, ныне арестованным и осужденным врагом народа Есмамбетовым Абдуллою. Эта контрреволюционная национал-фашистская организация через бывшего белого офицера, работающего в райконторе заготскота Ашеулова (ныне осужден и расстрелян) была связана с вскрытой в гор. Кызылорде белоофицерской шпионско-повстанческой организацией, активным участником которой является Ашеулов и по заданию которого и проводил контрреволюционную вредительскую работу в системе заготскота, направленную на снижение упитанности и уменьшение скота, выпускающая недоброкачественные мясопродукты с целью создания недовольства среди населения, за что он постановлением 3 Отд. УНКВД по Кызылординской области от 2 ноября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—1 «а», 7, 11 УК РСФСР. Постановлением 3 отд. УНКВД по Кызылординской области от 4 декабря 1938 года следственное дело по обвинению Давыдова Мамона Давыдовича как за

недоказанностью преступления следствие прекращено, арестованный Давыдов М. Д. из-под стражи освобожден.

ДАНИЛОВ Григорий Матвеевич родился в 1909 году в селе Клинецовки, Николаевского района, Куйбышевской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Банковская, 4, работал осмотрщиком вагонов вагонного участка ст. Кызылорда.

По обвинительному заключению Данилов Г. М. 15 июля 1941 года находясь в вагонном депо, в присутствии рабочих в беседе о Международном положении, распространял контрреволюционную провокационную пропаганду по поводу заключенного договора Советского Союза с Германией, клеветал на Советское правительство. 17 июля 1941 года Данилов, находясь в будке осмотрщиков вагонов, во время читки газет в присутствии тех же вел контрреволюционную пропаганду по адресу Советской печати, призвал рабочих не читать Советские газеты, заявлял о том, что в газетах пишут не правду, тем самым обманывают рабочих, восхвалял фашистскую Германию, ее армию и Гитлера.

В августе месяце 1941 года в будке осмотра вел контрреволюционную пропаганду по поводу заключенного договора между Советским Союзом и Польским правительством, заявлял о том, что договор, заключенный с польским правительством, это неверие Советского правительства в свои силы и обман рабочих, за что он постановлением ОТО НКВД ст. Кызылорда от 5 сентября 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч 2 УК РСФСР.

Приговором Линейного суда Ташкентской Ж/Д от 11 ноября 1941 года Данилов Григорий Матвеевич осужден к 10 годам лишения свободы в ИТЛ с последующим поражением в правах сроком на 5 лет с конфискацией имущества.

Определением Железнодорожной Коллегии Верховного Суда СССР от 2 декабря 1941 года приговор Линейного суда в отношении Данилова Г. М. изменен, переквалифицировано его преступление на 1 ч ст. 8—10 УК РСФСР наказание определенное судом оставлено без изменения, конфискация имущества из приговора исключена.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 15 апреля 1964 года приговор Линейного суда Ташкентской ж/д от 11 ноября 1941 года и определение Железнодорожной Коллегии Верховного Суда СССР от 2 декабря 1941 года в отношении Данилова Григория Матвеевича отменены и дело о нем на основании п.2. ст. 5 УПК Узбекской ССР прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

ДАНОВСКАЯ Леонадия Брониславовна родилась в 1896 году в гор. Смоленске, белоруска, дочь дворянина, образование среднее-специальное, окончила городское училище и годичный курс счетоводов, беспартийная, в 1935 году была арестована органом НКВД и осуждена решением Особого Совещания при НКВД СССР с ссылкой в Казахстан сроком на 3 года, до ареста проживала в гор. Кызылорде по ул. Ленина, 30, работала счетоводом в конторе загото-

кота. Она изобличается в принадлежности и шпионской деятельности в пользу польского разведоргана и занималась сбором шпионских сведений для польского разведоргана, за что она по Постановлению Кызылординского ОУЛКРД от 20 марта 1938 года арестована и возбуждено уголовное дело по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года она заключена в ИТЛ сроком на 10 лет. Постановлением 3 отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Дановской Л. Б. производством прекращено и из-под стражи освобождена за недоказанного состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 25.04.1997 г. Дановская Л. Б. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 г. реабилитирована.

ДАХАЕВ Хасан Дахаевич родился в 1914 году в селе Итум Кале, того же района Чечено-Ингушской АССР, чеченец, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бригадиром в тарной базе Заготзерно.

Он работал в период Отечественной войны в органах МВД в должности пом. оперуполномоченного Итум-Калинского райотделения милиции, встал на путь измены Родине. В августе 1942 г. бандитами и бандглаварями Шериповым М. и Исраиловым Х. удалось окружить названный райцентр. В связи с создавшейся обстановкой личный состав райотделения МВД был вооружен и расставлен по объектам, с задачей обороны райцентра от захвата бандитами и ликвидации бандвыступления. В числе мобилизованных был Дахаев, который 19 августа 1942 г. во время бандповстанческого выступления, оставив доверенный ему пост обороны селения Итум-Кале и с винтовкой и револьвером «Наган» бежал на сторону бандповстанцев в хутор Верхние Пуники. Совершив акт измены, Дахаев установил связь с участниками бандвосстания, вместе с которыми в течение двух месяцев находился на нелегальном положении, скрываясь от органов власти, а затем был легализован. Он постановлением ОББ УМВД по Кызылординской области от 14 марта 1947 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «б» УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания При МВД СССР от 6 августа 1947 г. Дахаев Хасан осужден на 10 лет в ИТЛ.

Дахаев находился в Заключении до 26 октября 1956 года, а затем в соответствии с Указом от 14-го июля 1954 года «О введении условно-досрочного освобождения из мест Заключения» из места Заключения освобожден.

Определением Военного Трибунала ТурКРО от 24 мая 1957 года Постановлением Особого Совещания при МВД СССР от 6 августа 1947 года в отношении Дахаева Хасана изменено, обвинение его переквалифицировано со ст.58-1 «б» УК РСФСР на ст. 193-7 п. «1» того же кодекса, по которой осужден к 10 годам лишения свободы в ИТЛ, без поражения в пра-

вах, в силу ст. 6 Указа Президиума Верховного Совета СССР от 27 марта 1953 года и об амнистии Дахаев считается несудимым.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 16 июля 1974 г. Постановление Особого Собрания при МВД СССР от 6 августа 1947 года и определение Военного Трибунала ТуркВО от 24 мая 1957 года в отношении Дахаева Хасана отменены и дело о нем производством прекращено на основании п.4. ст. 5 УК РСФСР т. е. вследствие акта амнистии, устранившего применение наказания за совершенное деяние.

По ЗаклЮчению прокурора отдела Генеральной прокуратуры Республики Казахстан от 1 июля 1997 года по ст 58-УК РСФСР реабилитирован.

ДВОРНИК Зоя Тимофеевна родилась в 1913 году в селе Вербовка, Харьковской области, украинка, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 20 декабря 1950 года Дворник З. Т. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 6 января 1996 года.

ДВОРНИКОВ Тимофей Иванович родился в 1891 году, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Карсакапае, работал в Байконурском угольном комплексе. За шпионско-диверсионную и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Заседания Коллегии ОГПУ от 23 ноября 1930 года Дворников Т.И. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 25 августа 1989 года.

ДЕ - УН родился в 1905 году в гор. Сеуле /Корея/, кореец, образование среднее специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал агрономом ОРС - 4. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Собрания при НКВД СССР от 22 ноября 1936 года Де-УН осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

ДЕМЕНТЬЕВ Роман Сергеевич родился в 1900 году в Курской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станций Кызылорда, работал в ТЧ-1 комендантом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и служащих и шпионско-диверсионную, вредительскую работу на железной дороге он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 20 декабря 1945 года Деметтьев Р. С. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 апреля 1990 года.

ДЕМИДКИН Иван Васильевич родился в 1921 году в селе Роша, Павлодарской области, русский, образование среднее-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал землеустроительным техником. Приговором Военного Трибунала Туркестанского Военного Округа от 14 февраля 1949 года Демидкин И. В. осужден на 25 лет

лишения свободы. Он реабилитирован 11 февраля 1994 года.

ДЕРЯГИН Василий Иванович родился в 1898 году в Екатеринбургской уезде, Пермской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал поваром депо. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих депо и шпионско-диверсионную, вредительскую работу на железной дороге арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого

Собрания при НКВД СССР от 21 декабря 1937 года Дерягин В. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

ДМИТРИЕВ Василий Иванович родился в 1901 году в гор. Грозном, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал токарем депо. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих депо и вредительскую работу арестован 26 июля 1936 года. Он реабилитирован 24 октября 1991 года.

ДОСМЫРЗАЕВ Орынбасар Шалқар ауданының № 26 ауылында 1891 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қараоқақт стансасында тұрған, су құюшы болып жұмыс істеген. Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен ең жоғары жазасына сотталған. Ақтөбе облыстық соты Президиумының 1960 жылғы 13 тамыздағы қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 22 сәуірдегі қаулысы бұзылып, О. Досмырзаевтың әрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

ДОСЫМОВ Ыдырыс Қосымұлы Кызылода облысы, ауданы белгісіз, № 11 ауылда 1919 жылы туған, кейін Оңтүстік Қазақстан облысы, Келес ауданының Калинин атындағы колхозда тұрған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, білімі орта, БЛКЖО мүшесі, Келес аудандық партия комитетінде тех. хатшы болып жұмыс істеген.

ДОСЫМОВ Ыдырыс 1939 жылдың 10 ақпанында Сары Ағаш аудандық әскери Комиссариаты арқылы әскерге алынып, 100 дивизия, 335 АП құрамында тіркелген, содан кейін Белосток қаласына жіберілген, онда сол жылғы тамыз айына дейін қатардағы жауынгер болған, ол жерден Смоленск қаласында әскерлер училищесіне жіберілген, онда 1941 жылдың маусым айы Ұлы Отан соғысы басталғанға дейін курсант болған. 1941 жылдың 4 маусымында командования оны танкіден қорғану үшін оққа қазу жұмысына жіберген. Жұмыс орнына келгеннен кейін, «оққа қазуға кіріс», — деген бөлімше командирі сержант Семчонканың бұйрығын орындамаған жөне

барлық курсанттардың көзінше балағаттап сөккен: «Ұрысқа түскен бойда мен сені атып тастаймын», — деген. Сөйтіп РСФСР-дың 19-58-8 - бабына жататын қылмыс жасаған.

Осы қылмысы үшін Досымов Ыдырыс армияның 3-бөлімінің 1941 жылғы 6 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Айыптау қорытындысы сол жылғы 7 шілдеде шығарылып, іс Смоленск гарнизонының әскери прокуратураға өскери трибуналға беру үшін жіберілген.

Смоленск қаласындағы Батыс Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1941 жылғы 9 шілдедегі үкімімен Досымов Ыдырыс РСФСР ҚК-ның 19-58-8 - бабының негізінде 58-2- бабы санкциясының ең жоғары жазасына сотталған.

Батыс майданының Әскери Трибуналының 1941 жылғы 25 шілдедегі ұйғаруымен Досымовтың ату жазасы 10 жылға еркінен айрылып, еңбек түзету лагеріне ауыстырылған. РСФСР ҚК-ның 28 - бабының негізінде үкімнің орындалуын соғыс біткенше тоқтата тұрып, сотталушы Досымовты соғыстың алдыңғы шебіне жіберген.

Отан соғысының майданында жүріп, ол 1941 жылдың 15 тамызында Смоленск облысының Елья қаласының маңында болған шайқаста немістердің тұтқынына түсіп, одан қашып шығып, немістердің басып алған Починок қаласының территориясында тұрған. Ол 1941 жылдың қыркүйек айының 29 күні немістердің Починок облыстық полициясына өз еркімен қызмет етуге полией болып кірген, онда 1943 жылдың қыркүйек айына дейін немістердің полициясында қызмет істеп жүріп, Досымов Починок қаласындағы неміс комендантын және Починок стансасының темір жол полотнасын партизандардың шабуылынан қорғап тұрған. Қызыл армияның Починок қаласын немістерден босатқаннан кейін Досымов 1943 жылғы 8 қазанда Починок аудандық НКВД бөлімі арқылы тұтқынға алынып, Починок қаласында 1944 жылдың 17 сәуіріне дейін қамауда болған. Одан кейін Смоленск қаласына айдалып өкелінген. Ол жерден СССР НКВД-ның № 28 3 ПФЛ-на өкіметтік тексерістен өтуге жіберілген, Досымов сол кездегі ережеге сәйкес көмір шығаратын шахтаның жұмысына пайдаланылған. Бірақ өзінің денсаулығын сылтау етіп, шахтада жұмыс істегісі келмей, лагерь командованиясының тапсырмасымен бұйрығын үнемі орындамай, еңбек және өскери тәртіпті бұзып, 1945 жылдың 25 сәуірінен 23 шілдесіне дейін шахтаға жұмысқа шықпаған. Командованияның бұйрығын орындамағаны, жұмысқа шықпағаны және бұзақылық жасағаны үшін Досымов бірнеше рет төртінше шақырылып, жазаланған, гауптвахтаға салынған. Бірақ ол бұл шаралардан ешқандай қорытынды шығармаған. 1945 жылдың сәуір айында Досымов «Сталингорскугольның» № 26 тресінің шахтысында жұмыста жүріп, оны жұмыс істеуге зорлағаны үшін бригадирлер Пануров пен Малощенконы сабаған. 1945 жылдың 29 қазанында жұмысқа шықпаған және екінші рет бұзақылық жасап, лагерьдің № 4 бөлімшесінің қоймашысы Ткачконны сабаған.

Осы қылмыстары үшін Досымов Ыдырыс СССР НКВД-ның № 28 3 ПФЛ-дың Опер. чекист бөлімінің

1945 жылғы 1 тамыздағы (Мәскеу облысының Сталингорск қаласы) қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 193-2 «Г» және 74-11 баптарымен қылмыстық іс қозғалған.

Смоленск облыстық НКГБ-бөлімінің Тергеу бөлімінің 1944 жылғы 11 сәуірдегі қаулысымен Досымовты айыптаған тергеу ісі өндірістен тоқтатылып, айыпкер Досымовты аудандық өскери комиссариат арқылы СССР НКВД-ның арнаулы лагеріне одан әрі тексеру үшін жіберілген.

Досымов Ыдырысты айыптаған тергеу ісі № 283 ПФЛ-дың өскери прокуратураға айыптау қорытындысын (ол 1945 жылғы 22 қарашада шығарылған) бекіту үшін және Мәскеу облысының НКВД өскерлерінің өскери трибуналының қарауына жіберу үшін берілген.

Мәскеу облысының НКВД өскерлерінің өскери трибуналының 1945 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруында Досымовтың әрекетінде РСФСР ҚК-ның 58 - бабының 1 «б» тармағына жататын қылмыс құрамы бар, РСФСР ҚК-ның 193-2 «Г» және 74 - 11 баптарымен айыпталған Досымовтың ісі қаралуға жатпайды деп көрсетіліп, Досымовты айыптаған іс СССР НКВД-ның № 28 3 ПФЛ-дың өскери прокуратураға Мәскеу өскери округінің өскери прокуратура арқылы қайта қарауға жіберілген.

СССР НКВД-ның 28 3 ПФЛ-дың жедел Бөлімінің 1946 жылғы 23 ақпандағы қаулысымен Досымов Ыдырысты айыптаған тергеу ісін өзінің қарауына алған.

СССР НКВД-ның № 28 3 ПФЛ Әскери прокуратура көмекшісінің 1946 жылғы 13 ақпандағы қаулысымен Смоленск облыстық НКГБ Басқармасы Тергеу Бөлімінің 1944 жылғы 11 сәуірдегі қаулысы айыптаған тергеу ісін тоқтату жайлы қаулысы бұзылып, іс СССР НКВД-ның № 28 3 ПФЛ-дан жедел Бөлімінің өндірісіне алынған. Осы Бөлімінің 1946 жылғы 7 наурыздағы қаулысымен Досымовты айыптаған тергеу ісі Мәскеу облыстық НКВД Басқармасының 1 Арнаулы Бөлімі арқылы Починок аудандық бөлімінің қарауына жіберілген, Досымов соның түрмесіне етапшен айдалған.

Смоленск облыстық МВД Басқармасының ББ Бөлімінің 1946 жылғы 26 сәуірдегі қаулысымен Досымовты айыптаған тергеу ісі СССР МВД-ның 28 3 ПФЛ жедел бөлімінің бастығына одан әрі тергеу жүргізуге жіберілген.

Смоленск гарнизоны өскери Трибуналының 1946 жылғы 11 қыркүйектегі ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Смоленск гарнизоны өскери Трибуналының 1946 жылғы 23 қыркүйектегі үкімімен Досымов Ыдырыс РСФСР ҚК-ның 58-1 «б» бабының негізінде 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Мәскеу Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1946 жылғы 4 қарашадағы ұйғаруымен Смоленск гарнизоны өскери трибуналының Досымов жөніндегі үкімі күшінде қалдырып, шағым арзы аяқсыз тасталған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1947 жылғы 4 қазандағы ұйғаруымен Мәскеу Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1946 жылғы 4 қарашадағы ұйғаруы бұзылып, Досымов жөніндегі

іс сол Әскери Трибуналдың басқа құрамындағы сотының жанадан қарауына жіберілген.

Досымов Ыдырыс осы уақытта Горьков темір жолы, Сухобезводная станциясындағы СССР МВД-ның УНЖЛалында қамауда болған.

Мәскеу Әскери округінің Смоленск гарнизонының Әскери Трибуналының 1948 жылғы 3 наурыздағы үкімімен Досымов Ыдырыс РСФСР ҚК-ның 58-1«б» бабының 1«б» тармағымен 25 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Мәскеу Әскери Округі Трибуналының 1948 жылғы 22 сәуірдегі ұйғаруымен Смоленск гарнизоны Әскери Трибуналының 1948 жылғы 3 наурыздағы Досымов жөніндегі іс күшінде қалдырылған, оның шағым арызы аяқсыз тасталған.

Контрреволюциялық қылмыстары үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Смоленск облыстық комиссиясының 1954 жылғы 2 тамыздағы қаулысында Досымовтың жаза мерзімі 10 жылға түсіру СССР Бас прокурорынан сұралған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1956 жылғы 21 сәуірдегі ұйғаруымен Смоленск гарнизоны Әскери Трибуналының 1948 жылғы 3 наурыздағы үкімі және Мәскеу Әскери Округі Әскери Трибуналының 1948 жылғы 22 сәуірдегі Досымов жөніндегі ұйғаруы өзгертіліп, Досымовтың жаза мерзімін 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға түсірген. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1955 жылғы 17 қыркүйектегі Указының 1 және 6 баптарының негізінде Досымов қамаудан босатылып, одан саяси құқын жою және сотты болғаны алынып тасталған. Әскери Бас прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

Осы кезде Досымов Ыдырыс Красноярск өлкесі, Норильск қаласында қамауда болған.

Досымов Ыдырыс Владимир қаласындағы № 2 түрмеден 1956 жылғы 30 мамырда босанып шыққан.

Досымов Ыдырыс 1976 жылдың маусым айынан бастап Жезқазған облысының Жайрем Тау-кен байыту комбинатында жұмыс істеген.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 22 қаңтардағы қорытындысымен Досымов Ыдырыс Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ДОХНЕНКО Геннадий Петрович родился в 1895 году на станции Сочька, Краснодарского края, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал рабочим обувной фабрики. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 6 января 1949 года Дохненко Г. П. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 февраля 1990 года.

ДРЕВЕЦКИЙ Иосиф Антонович родился в 1902 году в гор. Житомире, украинец, образование высшее музыкальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Малькова, 41, работал капельмейстером музыкального оркестра Казкино. Он в 1937 году 23 сентября был арестован органом

НКВД в гор. Петрозаводске и осужден Особым Совещанием НКВД СССР к высылке в Казахстан.

По обвинительному заключению Древецкий Иосиф Антонович является резидентом польской разведки, одновременно входил в состав членов «ПОВ» (польской националистической, шпионско-повстанческой организаций), ставившей своей целью свержение Советской власти и установление на Украине буржуазного государства.

В период 1924 года, проживая в селе Соколова — Гара, Житомирской области УССР, Древецкий И. А. совместно с организацией Томашем Древецкого (родственник Древецкого Иосифа), пом. нач. Штаба 130-го Богунского полка Папушой (Древецкий Томаш и Папушой в 1927 году приговорены к ВМН за шпионаж), пом. ком. роты 130-го полка Барановым, капельмейстером этого полка Пацохой и др. в присутствии представителя польской разведки, нелегально прибывшего из Польши в СССР быв. фабриканта Тайверой у себя на квартире под видом вечеринки и пооек устраивал нелегальные сборища, на которых обсуждались вопросы о развешивании шпионской работы в СССР и необходимой помощи польской отчизне и свержении в СССР и существующего строя, создания на территории повстанческих групп среди поляков, немцев и др. национальностей, а так же лиц недовольных Советской властью быв. офицеров, попов и т. д., приурочивая действия этих групп к моменту войны Польши и Германии в СССР.

Руководителем одной из таких повстанческих групп, созданных на территории СССР, являлся Древецкий Иосиф Антонович. Древецкий И. А. в период 1924—26—33 годов через Пацоху собирал военно-секретные сведения о 130-стрелковом и 58-артиллерийском полках, о расположении полков с фотоснимками, о количестве состава и рядового состава этих полков и о их полит-моральном настроении, о парт-комсомольской прослойке этих полков, о вооружении полков, о состоянии материальной части полков и др. Все вышеизложенные шпионские материалы Древецкий И. А. передал польской разведке через приезжающего нелегально из Польши в СССР Тайвера.

В 1933 году Древецкий И. А. через своего знакомого Вергера (капельмейстера опытно-показательного оркестра в г. Москве), проник на учебу в военную консерваторию, по окончании которой был направлен в одну из воинских частей на границу. В период 1933—37 годов поддерживал связь с Польским шпионом Пацохой через Вергера, за что он постановлением 3-Отделения УГБ НКВД в Кызылординской области от 19 октября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением 3 Отделения УНКВД по Кызылординской области от 16 февраля 1939 года следственное дело по обвинению Древецкого Иосифа Антоновича производством прекращено за недостаточностью материалов для предания суду, обвиняемый Древецкий И. А. из-под стражи освобожден.

ДРЕВИНГ Андрей Федорович родился в 1902 году на станции Кисловодск, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кы-

зылорде, не работал. За антисоветскую контрреволюционную провокационную, агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 28 октября 1941 года Древинг А. Ф. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 28 апреля 1990 года.

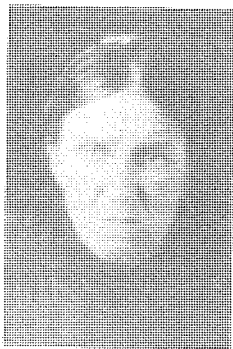
ДУБИЦКАЯ Стефанида Адамовна родилась в 1893 году в гор. Минске, БССР, белоруска, гражданка СССР, малограмотная, беспартийная, в 1936 году выслана в Казахстан на 3 года за спекуляцию, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала сторожем нового кирпичного завода. По обвинительному заключению Дубицкая С. А. будучи враждебно настроенная к Советской власти, среди населения города распространяла контрреволюционную агитацию пораженческого характера, возводила клевету по адресу Красной Армии и ее техники, а также и по адресу советской печати, восхваляла фашистскую армию и ее технику, высказывалась о несомненном поражении Советского Союза в войне с Германией. В ноябре 1941 года она заявила: «От Гитлера никто не уйдет, эвакуированных он найдет и в Казахстане, Советский Союз безусловно будет побежден немцами. Когда придут немцы, я тогда рассчитаюсь и за себя, с ними я смогу договориться».

В отношении советской печати и радио она высказывала следующее: «Все что пишется в газетах и передает по радио — это ложь. Немцы народ культурный, никого не трогают и ни над кем не издеваются». В начале февраля 1942 года она распространяла провокационные слухи о Красной Армии, за что она постановлением УНКВД по Кызылординской области от 23 марта 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 13 июня 1942 года осуждена к 10 годам лишения свободы с последующим поражением и избирательных правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 30 декабря 1963 года Приговор Кызылординского облсуда от 13 июня 1942 года в отношении Дубицкой С. А. отменен и дело производством прекращена за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест зам. прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ДУБСКИЙ Петр Григорьевич родился в 1892 году в с. Краснохолм, Оренбургской области, Постановлением ОДТОГУГБ НКВД ст. Кызыл-Орда от 13 марта 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-1, 10, 11 УК. Приговором Линейного суда

ст. Кызыл-Орда от 28 августа 1938 года ввиду отсутствия состава преступления считан не виновным, по суду оправдан и освобожден из-под стражи.

До ареста он проживал на ст. Кызыл-Орда, работал паровозным машинистом депо, образование начальное, с 1920 по 1992 г. был членом ВКП(б)/

ДУДАЕВ Акка Дудаевич родился в 1880 году в селе Итум-Кале, того же района, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, гражданин СССР, беспартийный, грамотный, по соц. происхождению мулла, проживал в гор. Кызылорде по ул. Шевченко, 43, работал сторожем в артеле «Челоскинцев». Он является спецпереселенцем с северного Кавказа, находясь на поселении в гор. Кызылорде, проводит антисоветскую агитацию среди чеченцев-спецпереселенцев, распространяет ложные провокационные слухи на разложение спецпереселенцев. Этим самым сознательно срывает мероприятия хозяйственно-бытового устройства спецпереселенцев, за что Постановлением Сырдаринского РО НКВД от 31 января 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Постановлением ОСП УНКВД по Кызылординской области от 2 октября 1945 года следственное дело производством прекращено в связи с смертью обвиняемого Дудаева Акка содержащийся в Карагандинском ИТЛ, находясь на излечении в стационаре 13 июля 1945 года.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 25.04.97 года Дудаев Акка на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ДУДНИКОВ Иван Никифирович родился в 1901 году в Саратовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станций Кызылорда, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих депо и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного Суда Ташкентской ж/д от 16 ноября 1949 года Дудников И. Н. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 февраля 1990 года.

Е

ЕГОРОВ Василий Иванович родился в 1906 году в Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста находился в гор. Кызылорде, без определенного местожительства и занятий. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 23 мая 1938 года Егоров В. И. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

ЕРЖАНОВ Куанышбай Кызылорда облысының территориясында 1926 жылы туған, Кызылорда сотының 1946 жылғы үкімімен 12 жылға сотталған. Ол 1991 жылы толық ақталған.

ЕРИН Николай Иванович родился 1897 году в селе Гурьевка Куйбышевской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 2 мая 1938 года Ерин Н. И. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 января 1996 года.

ЕРМАҒАМБЕТОВ Манау Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 16 ауылында 1903 жылы туған, тұрақты жері, жұмысы белгісіз, шала сауатты, партияда жоқ, Орта Волга өлкесінің ІІІ ОГПУ жанындағы үштіктің қаулысымен 1934 жылдың 22 маусымында РСФСР ҚК-ның 58 - бабының 10 тармағы 11 бөлімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, жаза мерзімін Карлагта өтеп жүріп, 1939 жылғы 27 шілдеде Карлагтан қашып, Ақтөбе, Чкалов облыстарында жасырынып жүрген. 1948 жылдың 27 сәуірінде Орск қаласында ұсталып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 14 тармағымен қылмысқа тартылған. Ермағамбетовті айыптанған тергеу ісі Чкалов облыстық МВД Баскармасының 1 Арнаулы Бөлімі арқылы Арал аудандық МВД бөліміне 1948 жылдың 13 мамырындағы қаулысымен жіберілген. Тергеу ісі Арал аудандық МВД бөлімінде жүргізіліп, 1948 жылдың 29 мамырында аяқталған. Айыптау қорытындысы сол жылғы 30 мамырда шығарылып, істі сотқа беру үшін Кызылорда облыстық МВД Баскармасы арқылы облпрокурорға жіберілген.

Кызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 23 тамыздағы үкімімен айыпкер Ермағамбетов Манау РСФСР ҚК-ның 58- бабының 14 тармағымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлау құқық жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1995 жылғы 9 қарашадағы қорытындысы бойынша Ермағамбетовтың әрекетінде (қамаудан қашқаны) РСФСР ҚК-ның 82 - бабына жататын қылмыстың белгісі бар, «Ермағамбетовтың РСФСР ҚК-ның 58—14 бабымен қылмысқа тартылуы дұрыс емес» — делінген. Сондықтан Ермағамбетов Манау Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЕРНЕВ Александр Павлович родился в 1878 году в селе Уварова, Княчневского уезда, Нижегородской губернии, русский, грамотный, с 1917 по 1919 год находился в числе партии левых эсеров, с 1924 по 1925 год был членом ВКП(б), в 1925 году исключен из рядов ВКП(б) за не уплату членских взносов, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Банковская, 29, работал главным кондуктором ст. Кызылорда, инвалид труда с 1933 года.

По обвинительному Заключениею Ернев А. П. среди железнодорожников ст. Кызылорда проводил антисоветскую агитацию. Предварительным расследованием установлено: В период 1917—1919 г. г. находясь на ст. Кызылорда, состоял в партии левых эсеров. Будучи враждебно настроенным к существующему строю, Ернев на протяжении ряда лет, среди

жел. дорожников проводил антисоветскую агитацию, внедрял среди кондукторского состава пораженческие идеи о якобы неизбежной гибели Советской власти, выступал против коллективизации сельского хозяйства, кооперативной торговли, распространял клевету о якобы тяжелом положении населения при Советской власти, восхвалял жизнь дореволюционного периода, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда от 26 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда от 31 января 1939 года дело по обвинению Ернева Александра Павловича за отсутствием достаточного криминала обвинения дальнейшим производством прекращено, арестованный Ернев из-под стражи освобожден.

ЕФРЕМОВ Павел Филимонович родился 1896 году в гор. Ашхабаде, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал экономистом облгаосрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих треста и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Южно-Казахстанского областного суда от 20 августа 1937 года Ефремов П. Ф. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 февраля 1990 года.

Ж

ЖАРЫЛҒАПОВ Сүтей Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 26 ауылында 1889 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, 10 жыл дистанциясының 3 околоткасында жол обходчигі болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, үйлі-жайлы, әйелі — Айдар. Балалары — Абылай, Ақболат, Бершөгір стансасында тұрған.

Жарылғапов Сүтей Бершөгір стансасының тас карьерінде Алашорданы Әлиязов құрған. Контрреволюциялық, ұлтшылдық, Алашорда диверсиялық топқа мүше болған. Бұл топтың алдына қойған мақсаты кеңес үкіметі мен большевиктер партиясына қарсы бағытталған. Зиянкестік, диверсия және контрреволюциялық үгіт жолымен Кеңес өкіметіне қарсы күресу болған. 1936 жылы Әлиязов Омар арқылы Жарылғапов контрреволюциялық Алашорда тобына тартылып, олардың бірнеше тапсырмаларын орындаған, поезддарды күйрету мақсатында темір жолды бұзған, босап кеткен болттарды қайытпай, сынған қондырғыларды ауыстырмаған және ол туралы ешкімге хабарламаған, шығып кеткен ірі шегелерді қақпаған, өзінің маршруты бойынша тексеруге әдейі шықпаған, 3 рет вагондардың жолдан шығып кетуі жағдайы болған, кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген.

Осы қылмысы үшін Жарылғапов Сүтей Орынбор темір жолы, Қазалы стансасы, ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. (ҚК-ның бабы

көрсетілмеген). Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 9 желтоқсанында шығарылған.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен Жарылғапов Сүтей 10 жылға концлагерьге сотталған.

Жарылғапов Сүтей сотталғаннан кейін Горький темір жолы, Сухобезводное стансасы, Унженск ИТЛ-на 1938 жылдың 8 наурызында айдалып келген.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1943 жылғы 9 қаңтардағы қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 9 қарашадағы қаулысы бұзылып, іс өндірістен қысқартылып, Жарылғапов тұтқыннан босатылған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1945 жылғы 31 қазандағы қорытындысымен Жарылғапов Сүтей Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖАУБАТЫРОВ Әбдірахман немесе Қожабаев Қараша Ақтөбе облысы, Темір ауданының № 10 ауылында Шұбар құдық стансасында 1914 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, РСФСР ҚК-ның 74, 143, 144 баптарымен өртүрлі мерзімге 6 рет сотталған. 1952 жылғы 21 тамызда Ақмола облыстық сотының үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен 58-баптың 14 тармағымен, 74-баптың 2 және 142-баптың 1 бөлімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жаза мерзімін өтеп шыққаннан кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1954 жылғы 24 қарашадағы қаулысымен Ақмола облыстық сотының 1952 жылғы 21 тамыздағы үкімімен Жаубатыровты айыптаған РСФСР ҚК-ның 58-бабының 14 тармағын алып тастап, басқа баптарын күшінде қалдырған.

СССР Жоғарғы Соты Пленумының 1958 жылғы 20 ақпандағы қаулысымен Ақмола облсотының үкімінен РСФСР ҚК-ның 58-бабы 10 тармағының 1 бөлімін бұзып, бұл жөніндегі істі РСФСР ҚЖК-тің 4 бабының 5 тармағы негізінде өндірістен қысқартқан, оның соттылығын 74-баптың 2 бөлімі мен 142-баптың 1 бөлімімен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға қалдырған, СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1953 жылғы 24 наурыздағы «амнистия туралы» жарлығына сәйкес Жаубатыров — Қожабаевтың жазасы жартылай қысқарған.

Жаубатыров — Қожабаев Темір аудандық халық сотының 1959 жылғы 12 қаңтардағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 74 бабының 1 бөлімімен және 144-бабымен 1 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Осы жазасын Қызылорда облыстық МВД-ның 10 ИТК-да өтеп жатқанда сотталғандар арасында Кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, өртүрлі суық хабарлар таратқан, еңбек түзету колониясының белгіленген режимін бұзғаны үшін СССР Жоғарғы Кеңесінің 1958 жылғы 25 желтоқсандағы «Мемлекеттік қылмысы үшін жауапқа тарту туралы» — («Об уголовной ответственности за государственные преступления») Заңының 7-бабымен қылмысты іс қозғалған.

Қызылорда облыстық КГБ-ның 1959 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен Жаубатыровқа қарсы қозғалған жоғарыда көрсетілген СССР Жоғарғы Кеңесінің 1958 жылғы 25 желтоқсандағы Заңымен қылмыстық іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 7 тамыздағы 1997 жылғы қорытындысымен Жаубатыров Әбдірахман СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указы негізінде толық ақталған. **ЖОЛАЕВ** Жаймағұл Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 26 ауылында 1888 жылы туған, негізі шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Орынбор темір жолы, 10 жол дистанциясының 4 околотқасында жол жөндейтін жұмысшы болып істеген, «Қара-Шоқай» станциясының қазармасында тұрған, үйлі-жайлы, әйелі — Мақпал, балалары — Жалғас, Жиенбай, қызы — Несібелі.

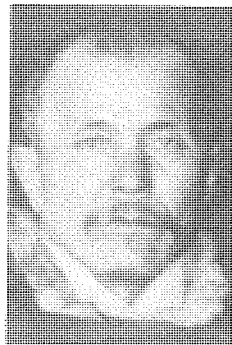
Жолаев Жаймағұл Кеңес үкіметіне қарсы жат жылыда болып, 1940—1941 жылдар бойы «Қара-Шоқат» стансасының жұмысшылары арасында Кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізіп келген, партия мен үкіметтің шараларына қарсы шығып, Кеңес үкіметіне жала жапқан. 1940 жылдың тамыз айында Жолаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1940 жылғы 26 маусымдағы «Еңбек төртібі туралы» указына қарсы шығып: «Революцияға дейінгі өмір сүрген жұмысшылар табының материалдық жағдайы жақсы болды», деп айтқан және кеңес өкіметін құлату пікірін білдірген.

1940 жылдың қыркүйек айында Жолаев жұмысшылар арасында Кеңес Одағы жұмысшыларын азық-түлікпен қамтамасыз ету мәселесі жөнінде үкіметке жала жауып сөйлеген. 1941 жылдың ақпан айында еңбектің стахановтік өдісіне қарсы шығып, кеңес үкіметі мен стахановшылар адресіне жаман сөздер айтып балағаттаған.

Осы қылмысы үшін Жолаев Жаймағұл Орынбор темір жолы НКВД ТО-ның 7 бөлімін 1941 жылғы 19 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 16 қарашада аяқталып, айыптау қорытындысы 24 қарашада шығарылған. Оны Орынбор темір жолы Қазалы учаскесінің транспорт прокуроры, Орынбор темір жолының прокуроры және тораптық соттың дайындау мәжілісі бекіткен. Орынбор темір жолы тораптық сотының 1941 жылғы 17 желтоқсандағы үкімімен Жолаев Жаймағұл 5 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы соты транспорт коллегиясының 1942 жылғы 9 қаңтардағы ұйғаруымен тораптық

соттың үкімін күшінде қалдырып, сотталушы Ж. Жолаевтың шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақстан Республикасы бас прокуроры көмекшісінің 1992 жылғы 1 маусымдағы қорытындысымен Жолаев Жаймағұл СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы указының негізінде толық ақталған.

ЖОЛДЫБАЕВ Әнуарбек Жанахметұлы Қызылорда қаласында 1918 жылы туған, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1946 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен тұтқындалып, (тұтқынға алуға облыс прокурор санкция берген), ҚК-тың 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған, ТурКВОН-ның әскери прокуратурасының 1946 жылғы 24 желтоқсандағы қаулысымен оның әрекетінде қылмыс құрамының жоқтығына байланысты қылмыстық іс қысқартылып, тұтқыннан босатылған, қамауға алынғанға дейін осы қалада тұрған, облыстық партия комитетінде нұсқаушы болып қызмет атқарған, ВКП(б) мүшесі.

3

ЗАКРЕЕВ Шахит родился в 1909 году в селе Автури, Шалинского района, Грозненской области, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, беспартийный, образование начальное, проживал в гор. Кызылорде по ул. Бахаева, 16, работал в ризаводе грузчиком. Он обвиняется в том, что, будучи на Кавказе занимался вооруженным ограблением колхозников, а после переселения в Казахстан враждебно настроен против Советской власти, систематически проводил среди спецпереселенцев чеченцев антисоветскую агитацию пораженческого характера, за что он Постановлением отделения УНКВД по Кызылординской области от 9 апреля 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч 2 УК РСФСР. В Постановлении 3 отд. ОББ МРД Каз. ССР от 25 сентября 1946 года указано, что изучением материалов следствия установлено, что обвинение вменяемое Закрееву по ст. 58—10 ч. 2 предьявлено не обоснованно. Дело по обвинению его следствием прекращено и освобожден из-под стражи.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 24.04.97 года Закреев Шахит на оснований Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ЗАЛИПЯТСКИЙ Сергей Иванович родился в 1918 году на станций Журун, Актюбинской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 августа 1940 года Залипятский С. И. осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 июля 1970 года.

ЗАМЕШАЛОВ Артем Фомич родился в 1909 году в Каракалпакской АССР, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор.

Кызылорде, был рыбаком. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и диверсионную провокаторско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 февраля 1940 года Замешалов А. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

ЗАСЛАВСКАЯ Розалия Мойсеевна родилась в 1924 году в гор. Одессе, украинка, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, не работала. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и проведения подрывно-вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 26 августа 1947 года Заславская Р. М. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 18 апреля 1996 года.

ЗАХАРЕВ Павел Васильевич родился в 1872 году в Московской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал инкассатором охраны труда. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения, проведения подрывно-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при ПП ОГПУ Казахстана от 21 сентября 1930 года Захарев П. В. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ЗАХАРЧЕНКО Устим Семенович родился в 1888 году в селе Соболака, Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. Он систематически проводил среди населения антисоветскую контрреволюционную агитацию, подрывно-вредительскую, диверсионную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 марта 1951 года Захарченко У. С. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 января 1990 года.

ЗИГЕЛЬБОИМ Мани Ханюмовна родилась в 1913 году в селе Стрешены, Бессарабия, молдаванка, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала уютжнищей артели «Разнопрома». За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженческого характера и провокационную, вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности 4 ноября 1941 года, не осуждена. Она реабилитирована 22 января 1942 года.

ЗИСКИНД Мошек Израйлович родился в 1917 году в селе Сосновец, (Польша), еврей, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал швейцаром горбольницы. За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженческого характера арестован 9 февраля 1943 года, освобожден из-под ареста. Он реабилитирован 3 сентября 1943 года.

ЗОЛОТОВ Михаил Андреевич родился в 1887 году в гор. Оренбурге, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал старшим инспектором госбанка. За антисоветскую контрреволюционную провокацион-

ную агитацию среди рабочих и служащих банка и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 24 октября 1950 года Золотов М. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 марта 1990 года.

ЗУБОВ Иван Куприянович родился в 1907 году в селе Малые-Кармалы, Муратовской волости, Буинского уезда, Симбирской губернии, русский, служащий, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Восстания, дом № 32, работал преподавателем по физкультуре в техникуме советторговли, до 1935 года проживал в гор. Харбине КВЖД. Он обвиняется в том, что работал в спортивном клубе «Якт» в Харбине, 1931—1933 годы имел знакомство с Комкоровым, который в период гражданской войны в СССР 1920 г. служил офицером армии Семенова, а после разгрома бежал в гор. Харбин, где проживал до 1926 года, служившего в белой армии и имел связи с Японской охранкой. По переезде в СССР и поселения на жительство в гор. Кызылорду Зубов возобновил свою связь с Комкоровым и Тереховым систематически проводил антисоветскую агитацию, направленную на клеветнические измышления по адресу руководителей партии и советского правительства, заявлял, что в СССР ничего нет, промтовары не доброкачественные, руководители партии обманывают рабочих и крестьян, присваивают трудовые их деньги, при этом восхвалял жизнь в Харбине, за что Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 10 июня 1938 года Зубов И. К. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 19 апреля 1939 года Зубов Иван Куприянович осужден на 8 лет лишения свободы и с поражением избирательных прав после отбытия наказания на 3 года. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 16 мая 1939 года приговор Кызылординского облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 29 января 1960 года приговор Кызылординского облсуда от 19.04.39 г. и Определение Верховного Суда Казахской ССР от 16.05.39 г. в отношении Зубова Ивана Куприяновича отменены и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 г. Зубов И. К. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 г. реабилитирован.

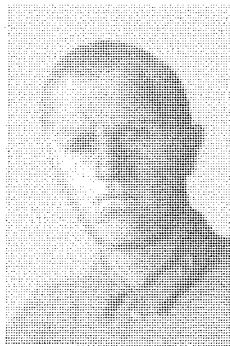
И

ИВАНОВ Николай Андреевич родился в 1892 году в селе Пугеж, Ивановской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Карла Маркса, 37,

работал счетоводом горэлектростанции. За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженного характера и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 19 июля 1944 года Иванов Н. А. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

ИЛЬИН Александр Николаевич родился в 1899 году в гор. Воронеже, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал контролером-ревизором. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 января 1948 года Ильин А. Н. осужден на 25 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 апреля 1996 года.

ИЛЬЧАНИНОВ Иван Филиппович родился в 1913 году в селе В. Моревка, Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Кызылорда, работал стрелком военизированной охраны. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 23 января 1941 года Ильчанинов И. Ф. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1992 года.

К

КАБАКОВ Иван Николаевич родился в 1903 году в селе Горбачи, Житомирской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Кызылорда. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Ташкентского линейного Транспортного суда от 25 февраля 1955 года Кабаков И. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 ноября 1995 года.

КАМЕНОВА Валентина Александровна родилась в 1913 году в пос. Понюжино Лозовского района, Харьковской области, украинка, образование среднее, член ВЛКСМ, домохозяйка, проживала на ст. Арысь. Она обвиняется в том, что на ст. Кызылорда среди населения высказывала диверсионные намерения, и

будучи задержанной и доставленной в УНКВД по Кызылординской области, заявила, что на ст. Арьсь через своего мужа Головина, работающего машинистом, она намеревалась совершить диверсионный акт на железнодорожном транспорте. Осуществление диверсионного акта вызывалось ее политическими убеждениями, ненавистью к Советской власти и лояльностью к фашистской Германии, за что Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 8 марта 1942 года арестована и возбуждено уголовное дело. Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 17 марта 1942 года уголовное преследование производством прекращено из-за душевной болезни и невменяемости ее. По ЗаклЮчению прокурора Кызылординской области от 30.04.97 г. Каменева В. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирована.

КАМЩИЦКИЙ Владимир Львович родился в 1882 году в гор. Керчь, еврей, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал юристом в конторе Казплоттреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди служащих треста, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при МГБ от 18 мая 1950 года Камщицкий В. Л. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 декабря 1956 года.

КАН САН-БОМ родился в 1904 году в селе Барановка, Тородовского района, Уссурийской области, ДВК, кореец, образование среднее, в 1937 году в городе Благовещенске окончил первый курс пединститута, член РКП(б) с 1930 года, переселенец из ДВК в Казахстан, проживал в гор. Кызылорде, работал преподавателем по математике. Он изобличен в том, что состоял на службе в Японской разведке с 1928 года, на которую был завербован в гор. Владивостоке Японским резидентом. В 1929 году ему было поручено Японским резидентом связаться с ранее завербованным им Кан Чан-Бомом и остаться в Казахстане до возникновения войны Японии с СССР, с расчетом в момент войны совместно с Кан Чан-Бомом заняться диверсионной работой, разрушать железные дороги и другие сооружения, имеющие стратегическое значение, за что Постановлением Кызылординского НКВД от 25 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Решением Комиссии НКВД и прокурора СССР от 11 февраля 1938 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу и приговор приведен в исполнение 11 марта 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 6 января 1958 года, постановление комиссии НКВД и прокурора СССР от 11 февраля 1938 года дело в отношении Кан Чан-Бома, он же Кан-Сабан отменено и дело о нем дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По ЗаклЮчению прокурора Кызылординской области 13.05.97 года Кан Сан-Бом на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КАН-ТХЯ (ТАЙ)-СУ родился в 1909 году в Корее, студент Корейского пединститута, исключен из комсомола в январе 1938 года, проживал в гор. Кызылорде. Из Кореи прибыл в СССР в 1928 году нелегально и пробрался в комсомол. Имея среднее Японское образование, с темной целью пробрался учиться в рабфак в гор. Владивостоке. В 1933 году, будучи студентом Корейского пединститута, был связан с агентами иностранной разведки. Он был вовлечен в шпионскую деятельность среди студентов института, проводил контрреволюционную шпионскую работу, распространял контрреволюционные стихи и разговор. С таким обвинением он был арестован по Постановлению Кызылординского РО НКВД от 30 января 1938 года и возбуждено уголовное дело по ст. 58-6-10 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июля 1938 года Кан-Тай-Су осужден на 5 лет в ИТЛ. Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 3 июля 1957 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 23.07.1938 года в отношении Кан-Тай-Су отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен. По ЗаклЮчению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года «О дополнительных мерах по восстановлению справедливости в отношении жертв репрессий, имевших место в период 30—40-х и начале 50-х годов» Кан-Тай-Су реабилитирован.

КАРВАНИЦКИЙ Карл Данилович родился в 1883 году в дер. Корчевки, Седлецкой губернии, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Коканде и Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Ташкентской Ж/Д от 4 февраля 1937 года Карваницкий К. Д. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 декабря 1995 года.

КАРИМОВ Ибрагим родился в 1909 году в гор. Чистополе Татарской АССР, татарин, образование начальное, беспартийный, без определенного места жительства и занятий. За контрреволюционную, провокационно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 31 марта 1942 года Каримов Ибрагим осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

КАРИНСКИЙ Адольф Адольфович родился в 1882 году в селе Чукурвка, Воронежской области, еврей, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бухгалтером детдома. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области в 1938 году Каринский А. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 24 июля 1995 года.

КАРХ Роланд Александрович родился в 1912 году в гор. Астрахани, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал печатником Гостинографии. За антисоветс-

кую контрреволюционную и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Карх Р. А. осужден 21 марта 1945 года по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 февраля 1989 года.

КИМ Андрей (КИМ НАМ-СОН) родился в 1899 году в Корее, студент педиститута, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За контрреволюционную шпионско-вредительскую деятельность арестован 21 мая 1938 года, после дело прекращено производством. Он реабилитирован 24 ноября 1991 года. **КИМ Афанасий Терентьевич** родился в 1893 году в Карф, Посветского района, Приморской области, ДВК, гражданин СССР, неграмотный, с 1931 по 1936 год член РКП(б), исключен из партии за скрывание службы у белых. С 1919 по 1920 год во Владивостоке служил у белых в порту охранником-полицейским, в 1936 году выслан в административном порядке из ДВК в Казахстан. До ареста проживал в гор. Кызылорде в колхозе «Красный Восток», работал рыбаком.

Он обвиняется в том, что находясь на территории СССР, на протяжении ряда лет занимался шпионской деятельностью в пользу иностранного государства, за что он Постановлением 3 отд. УГБ НКВД по Кызылординской области арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением 3 Отд. УГБ Кызылординского областного Управления НКВД от 25 июля 1938 года следственное дело по обвинению Ким А. Т. за недовольством прекращено, освобожден из-под стражи.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 22 мая 1997 года Ким Афанасий Терентьевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КИМ ГВАН-СУ родился в 1908 году в селе Даудим ДВК, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал преподавателем Пединститута. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 8 февраля 1938 года Ким Гван-Су осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 1 декабря 1995 года.

КИМ Георгий Константинович родился в 1909 году в дер. Адими, Хасановского района, Приморского края, кореец, гражданин СССР, беспартийный, образование среднее специальное, окончил совпартшколу, курсы педагогических работников и Высшую ком. с/х школу. До 1926 года учился, с 1926 года работал на рыбных промыслах. В 1937 году привлечен к уголовной ответственности по ст. 153 УК РСФСР, судом оправдан. В 1939 году был судим по ст. 72 УК за подделку паспорта на 1 год ИТЛ условно, в 1940 году судим за нарушение Указа правительства от 26 июня 1940 года. До ареста проживал в г. Рязани по ул. М. Горького, 49, работал техником-нормировщиком в Рязанской конторе водоканализации.

Он обвиняется в том, что в 1930 году проживая в гор. Владивостоке, Ким Г. К. был завербован аген-

том Японской разведки и направлен в гор. Москву с разведывательскими заданиями, передавал сведения шпионского характера японским разведорганам, за что он был арестован в городе Рязани 24 марта 1941 года и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. В процессе следствия в предъявленном обвинении Ким Григорий виновным себя полностью признал и назвал ряд лиц, проживающих в гор. Кызылорде, причастных к шпионской работе. Поэтому ст. Опер. Уполномоченный КРО УНКВД по Рязанской области своим постановлением от 11 июня 1941 года направил следственное дело по обвинению Ким Григория Константиновича в Кызылординское областное УНКВД для дальнейшего ведения следствия. Однако о результатах рассмотрения дела нет данных. Предъявленное обвинение ничем не подтверждено.

По Постановлению Пом. Военного Прокурора САВО по спецделам от 30 сентября 1941 года с обвинительным Заключением УНКВД Кызылординской области о предании суду Ким Г. К. по ст. 58-6 УК не согласился.

За недоказанностью предъявленного обвинения по ст. 58-6 УК Ким Г. К. дело на основании ст. 204 п.6 УПК производством прекращено и он из-под стражи освобожден.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 25.05.97 г. Ким Григорий Константинович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 г. реабилитирован.

КИМ ГЮ-ВОН родился в 1903 году в Чендинском уезде, Корея, студент пединститута, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 14 сентября 1938 года Ким Гю-Вон осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 августа 1989 года.

КИМ ЕН-ЫЙ родился в 1892 году в гор. Тагу, (южная Корея) образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал трактористом-механиком. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при ПП ОГПУ от 19 марта 1933 года Ким Ен-Ый осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

КИМ ДЗЯ-СЕК родился в 1903 году в гор. Хам-Хин, Корея, образование среднее-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал фельдшером горбольницы. За контрреволюционную, антисоветскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 31 января 1938 года Ким Дзя-Сек осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

КИМ ДОН-ДИН родился в 1910 году в Китае, по национальности кореец, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был студентом корей-

ского пединститута. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию среди студентов и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. По постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года Ким Дон-Дин осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 8 августа 1964 года.

КИМ ДЮН-ХВА родился в 1909 году в селе Тайхонгоу, обл. Ранченхен, (Китай), в 1923 году в Китае окончил 4 группы сельской школы, в 1934 году в гор. Владивостоке окончил рабфак, с 1937 года студент Корейского пединститута, беспартийный, гражданин СССР, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Кара-Калпакская, 20. В 1925 году нелегально перешел на территорию СССР из Китая под предлогом невыносимой жизни в Китае. Будучи в ДРК, при поддержке лидеров, существовавшей в корейском пединституте, шпионской группы «Корбюро», пробрался в корейский институт на учебу, оживил тесную связь с проживающими за границей родственниками, за что постановлением пом. нач. облуправления НКВД по Кызылординской области от 27 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года он как соц. опасный элемент заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Постановлением пом. Нач. 3 отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Ким Дюн-Хва производством прекращено и из-под стражи освобожден за недоказанностью состава преступления.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 4.05.97 г. Ким Дюн-Хва на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.93 г. реабилитирован.

КИМ ПЕН-ЕН родился в 1904 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в колхозе «Интернационал». За антисоветскую агитацию среди колхозников-корейцев и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июля 1938 года Ким Пен-Ен осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 августа 1989 года.

КИМ Роман Дмитриевич родился в 1903 году в селе Корабе, Посетского района, ДВК, кореец, гражданин СССР, окончил 1 класс нач. школы, кандидат в члены ВКП(б), до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Фрунзе, работал председателем правления Коспийнауского селпо Сырдарьинского района. Он обвиняется в том, что в 1933 году был завербован на шпионскую работу агентом Японской разведки, по заданию которого проводил шпионско-вредительскую работу по развалу колхоза «Интернационал», а в момент войны должен был проводить диверсионную работу на более важных участках, а потом выехать со всеми корейцами в свою «Отечественную» Корею.

В 1933 году им был незаконно распределен из МТФ колхоза скот на трудодни колхозникам, тем самым

ликвидировали МТФ. В 1954 году умышленно затопили рисовые посевы, в результате чего погибло до 40 га рисовых посевов. В 1935 году сознательно купили непригодный двигатель для рисообрушки, на что затратили 7000 руб. В 1937 году сгноили 2 тонны рисошалы, в 1938 году ими была создана национальная вражда между корейцами и казахами, тем самым добивались развала колхоза. Так же он проводил контрреволюционную пропаганду среди колхозников-корейцев за организованное эмигрирование в Корею, за что он Постановлением 3 Отд. УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Ким Роман Дмитриевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 5 октября 1938 года Кызылординским обл. упр. УГБ НКВД.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 24 августа 1959 года Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области в отношении Ким Романа Дмитриевича от 28 сентября 1938 года отменено и дело о нем на основании ст. 5 п. 1 ОУС СССР и Союзных Ресублик прекращено за отсутствием состава преступления.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 15.09.97 года Ким Роман Дмитриевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КИМ ХЕН-ГУК родился в 1906 году в Молотовском районе Уссурийской области, ДВК, кореец, подданный СССР, студент IV курса Корейского Пединститута, с 1931 г. член ВКП(б), исключен из партии в январе 1938 г. по данному делу, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Бахтиярская, 16.

По обвинительному Заклчению Ким Хен-Гук являлся активным шпионом японской группы, в которую был завербован агентом японской разведки Цой Николаем в 1935 году. Имея непосредственную связь с японскими агентами Ни Иваном и Хван -Ен Гын, пробравших в Корейский пединститут, разоблаченных как агенты Японской разведорганов затягивал рассмотрение их дел о пребывании в партии и содействовал их бегству.

С 1935 года по день ареста среди студентов Корейского пединститута проводил работу по подготовке шпионских кадров на случай войны Японии с СССР. В момент переселения корейцев из ДРК в Казахстан распространял провокационные клеветнические слухи, направленные против мероприятий партии и правительства, за что он постановлением 3 отдела УГБ НКВД по Южно-Казахстанской области от 25 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Ким Хен-Гук осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 27 сентября 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 22 ноября 1963 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отноше-

нии Ким Хен-Гук отменены и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК Уз.ССР дальнейшим производством прекращено за отсутствием события преступления.

Ким Хен-Гук реабилитирован посмертно.

КИМ ХИ-ЧЕР родился в 1909 году в селе Михайловка, Михайловского района, Уссурийской области, студент 4 курса истфака Корейского пединститута, кандидат в члены РКП(б) с 1932 года, исключен 21 января 1938 года, проживал в гор. Кызылорде. Он обвиняется в том, что будучи на ответственной общественной работе в Корейском пединституте (секретарь комсомольского комитета), тесно связался с директором и преподавателями института, которые в последствии были разоблачены и арестованы органами НКВД, как Японские шпионы. Летом 1936 года он был завербован в Японско-шпионскую группу, существовавшую в Корейском пединституте, получал от них задания по расширению шпионской сети, путем вербовки новых членов группы из морально-неустойчивых студентов. С шпионской целью добивался перед Приморским обкомом ВЛКСМ организации нескольких походов и экскурсий в город Волочаевск и Комсомольск по изучению окрестности этих городов, за что Постановлением Кызылординского РО НКВД от 25 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 п «а» и 58-II УК РСФСР. Постановлением Опер. Уполн. 3 Отделения Кызылординского обл. НКВД от 4 декабря 1938 года след. дело по обвинению Ким-Хи-Чера из-за недостаточности криминалов обвинения следствием прекращено и он из-под стражи освобожден.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Ким Хи-Чер на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КИМ ЧЕР-ХУН родился в 1886 году в гор. Менчен, Корея, кореец, гражданин СССР, образование высшее, в 1907 году в Сеуле окончил корейский педтехникум, в 1933 году в гор. Хабаровске окончил Комвуз, с 1920 по 1936 год был членом ВКП(б), исключен из партии за участие в контрреволюционной фракции, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Полторацкая, № 40, без определенных занятий. Он арестовывался органом НКВД на ДВК в гор. Ворошилово в подозрении принадлежности контрреволюционной фракции «Иркутян».

По обвинительному Заключению Ким Чер-Хун прибыл в Царскую Россию в 1910 году, за границей неоднократно арестовывался Японскими и Китайскими властями, якобы за революционную деятельность. По прибытии в СССР Ким Чер-Хун обманым путем пролез в ряды ВКП(б) и возглавлял контрреволюционную националистическую группировку «Иркутян», по заданию Японской разведки систематически разжигал вражду среди корейских коммунистов и между отдельными корейскими партизанскими отрядами через своих единомышленников. В результате чего в июне 1921 года в гор. Свободном ДВК имел место вооруженный инцидент между отдельными корейскими партизанскими отрядами (убито 27 чел. и много ранено). После чего Ким Чер-

Хун ушел за границу, откуда вернулся в СССР в 1927 году.

По возвращении из-за границы в СССР Ким Чер-Хун систематически поддерживал шпионскую связь с агентом японской разведки Ким-Цан, который возглавлял контрреволюционную, шпионско-повстанческую организацию на ДРК. Ким Чер-Хун принимал участие в этой организации с 1924 года, которая ставила задачу насаждения японской агентуры на ДВК и подготовку повстанческих кадров для свержения Советской власти на ДВК, за что он постановлением 3 Отдела УГБ НКВД Каз. ССР от 15 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, II УК РСФСР.

Постановлением Тройки при УНКВД по Алма-Атинской области от 9 октября 1938 года Ким Чер-Хун осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 10 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 21 апреля 1964 года Постановление Тройки при УНКВД по Алма-Атинской области от 9 октября 1938 года в отношении Ким Чер-Хун отменено и дело о нем на основании п. 2 ст. 5 УПК УзССР прекращено за отсутствием состава преступления.

Ким Чер-Хун реабилитирован посмертно.

КИРИЛЛОВ Григорий Георгиевич родился в 1911 году в городе Кызылорде, русский, гражданин СССР, студент III курса строительного института г. Свердлов, беспартийный, с 1933 года в РККА, техник 64 отд. стр. бат.

По обвинительному Заклучению Кириллов Г. Г. являлся активным членом право-троцкистской, диверсионно-террористической, вредительской организации, существовавшей в Амурской Краснознаменной Военной Флотилии, в которую был завербован в марте месяце 1936 года активным заговорщиком Уманским, по заданию которого Кириллов систематически проводил вредительскую и разрушительную работу на объектах оборонного значения в Благовещенском укрепленном районе и АКРФ, как-то: в 1936—37 гг. с целью срыва планового строительства объектов систематически задерживал графики работ батальона, с опозданием давал заявки на материалы, что и повляло на выполнение сметных работ, больших простоев рабочей силы, переделки и консервации объектов строительства.

С целью маскировки вредительской деятельности контрреволюционной организации Кириллов составлял очковтирательские сводки о ходе выполнения строительных работ, направлял их в инженерный отдел ОКДРА. Он совместно с членами контрреволюционной организации Кургановым с диверсионной целью изменил присланный из Москвы проект каменнобетонного фундамента механической мастерской на рандбалку и каменнобетонные столбы, от чего после постройки мастерской рандбалка, не выдержав тяжести здания, лопнула, дав трещину, осела, за что он постановлением ГУГБ НКВД АКРФ от 3 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7, 8, 9 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 7 августа 1938 г. гор. Хабаровске Кириллов

Григорий Георгиевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 августа 1938 года в гор. Хабаровске. Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 18 июля 1957 года приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 7 августа 1938 года в отношении Кириллова Григория Георгиевича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Кириллов Г. Г. реабилитирован по-смертно.

КИЧАТОВ Василий Петрович родился в 1896 году в Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста не имел определенного местожительства. За контрреволюционную шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 19 октября 1938 года Кичатов В. П. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

КЛОЧКОВ Захар Васильевич родился в 1906 году в Сталинградской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал плотником вагонного депо. За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженческого характера среди рабочих дело и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 27 декабря 1941 года Клочков З. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

КО ИН-СУ (КОГАЙ Григорий) родился в 1907 году в Лазовской районе, ДВК, был студентом I курса Корейского пединститута, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди студентов и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июня 1938 года Ко Ин-Су осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

КОБЛЯКОВ Василий Ванифатьевич родился в 1890 году в гор. Орске, Оренбургской области, русский, служащий, грамотный, член ВКП(б), проживал в г. Кызылорде.

Он обвиняется в том, что с 1926 года состоял в подпольной эсеровской организации, участвовал в подпольных совещаниях, где обсуждался вопрос о подготовке свержения Советской власти. В целях вредительства он райотделениям связи засылал запчасти с таким расчетом, чтобы использовать их не было возможности, а также срывал отправку дефицитных деталей, этим добывался срыва своевременного ремонта телефонных станций и линейного хозяйства, которые выходили из строя. Он был участником антисоветской право-троцкистской, диверсионно-вредительской организации, за что Постановлением 4 отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 10 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 п.п. 7, 11 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 21 октября 1938 года Кобляков В. В. осужден на 15

лет лишения свободы, с поражением избирательных прав сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верхсуда Каз. ССР от 9 мая 1940 года Приговор Кызылординского облсуда от 21.10.1938 года отменен и дело в порядке ст. 4 п. 5 УПК производством прекращено, освобожден из-под стражи.

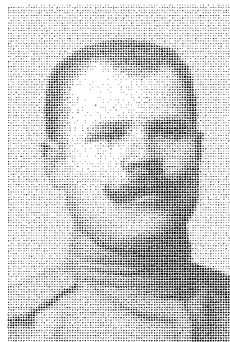
По Заключению облпрокурора от 25.04.1997 года Кобляков В. В. на основании Закона Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КАЗАК Илья Леонович родился в 1890 году в Соронском районе, Бессарабия, Молдавия, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал начальником санучастка. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 2 июня 1938 года Казак И. Л. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

КОЛГЕНОВ Василий Лаврентьевич родился в 1879 году в Москве, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал кассиром аптекоуправления. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного Суда от 11 января 1941 года Колгенов В. Л. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 октября 1989 года.

КОНШИН Андрей Николаевич родился в 1892 году в Грозовецком районе, Северного края, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорда, работал директором типографии. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих типографии и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором специальной Коллегией Казахского отделения Верховного Суда РСФСР от 10 ноября 1935 года Коншин А. Н. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1993 года.

КОПЧЕНОВ Василий Лаврентьевич родился в 1879 году в Бронницком районе, Московской области,

русский, гражданин СССР, образование средне-специальное, по специальности счетный работник, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Училищная, № 5, работал в аптекоуправлении бухгалтером-калькулятором. Копченов В. Л. 8 апреля 1932 года, проживал в гор. Москве, был арестован и в административном порядке сослан в Казахстан сроком на 3 года, в 1935 году был вторично

арестован и приговорен на 5 лет ссылки также в Казахстан. В обоих случаях за антисоветскую деятельность по ст. 58-10 УК РСФСР, отбыл срок наказания.

По обвинительному Заключению Копченев В. Л. являлся адм. ссылкой, в прошлом один из активных руководителей религиозной общины при так называемом Ново-Девичьем монастыре. Он, проживая в гор. Кызылорде, систематически среди населения города распространял контрреволюционную агитацию, работал кассиром облаптекоуправления. Он являлся убежденным контрреволюционером монархистом и вел антисоветскую агитацию среди населения к Советской власти, за что постановлением 2-го отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 5 августа 1940 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 11 января 1941 года Копченев В. Л. осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением в избирательных правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 4 октября 1989 года приговор Кызылординского облсуда от 11 января 1941 года в отношении Копченева В. Л. отменен, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест Зам. прокурора Казахской ССР удовлетворен.

КОШКАРОВ Григорий Михайлович родился в 1893 году в гор. Сретенка, ДВК, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал кладовщиком депо. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих депо и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при НКВД Узбекской ССР от 1 октября 1937 года Кошкар Г. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

КРАЙТМАН Иосиф Борисович родился в 1922 году в гор. Львове, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал главным бухгалтером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 26 декабря 1956 года Крайтман И. Б. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

КРИГУЦ Адам Викентьевич родился в 1890 году в Черныховском волосте (Польша), поляк, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал машинистом водокачки. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и шпионско-подрывную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при НКВД Узбекской ССР от 28 октября 1938

года Кривуц А. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 2 августа 1989 года.

КРИШТОФОВИЧ Георгий Андреевич родился в 1907 году в гор. Красноярске, русский, гражданин СССР, отец был мировой судьей в гор. Красноярске, служащий, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, ж/д дом, № 19, работал преподавателем физкультуры фельдшерско-акушерской школы в гор. Кызылорде.

Он в 1929 году в гор. Харбине задерживался и был под арестом 2 дня в Китайской полиции.

По обвинительному Заключению Криштофович Г. А., будучи настроен враждебно Советскому строю, распространял антисоветскую агитацию, одновременно восхвалял жизнь в Китае. Он являлся сыном мирового судьи гор. Красноярска, в 1919 году вместе со своим отцом отступали из Красноярска к Колчаковскими бандами и иностранными интервентами в гор. Харбин. Он с 1927 года состоял членом «ХОС» (Харбинское общество Спортсменов) и под видом спортивной деятельности часто посещал Американскую Спортивную организацию «ХСМЛ» (Христианский Союз Молодых людей), где имел связь с фашистами Яковец, Михайловым и с сыном архиепископа Милетия Анфиногенова. Ярый белобандит, кроме того имел тесную связь с фашистом Малиным, по адресу которого произносил торжественные речи.

Он проживал в гор. Кызылорде, проводил антисоветскую агитацию, высказывал недовольство на отсутствие в СССР товаров и продуктов, одновременно лестно отзывался о порядках и изобилии товаров и продуктов за границей, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД от 18 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 мая 1938 года Криштофович Георгий Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 20 июня 1938 года в г. Ташкенте.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 29 марта 1964 года Постановление бывшего Особого Совещания при НКВД СССР от 22 мая 1938 года по делу Криштофовича Георгия Андреевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием в действиях последнего состава преступления. Криштофович Г. А. реабилитирован посмертно.

КРУМГОЛЬЦ Мусин Ушерович родился в 1892 году в селе Коршов, того же района, Станиславской области, УССР, еврей, образование высшее, врач, беспартийный, работал в польском представительстве г. Кызылорда. Он обвиняется в том, что являясь гражданином СССР, и имея на руках советский паспорт, без ведома органов советской власти и соответствующего оформления документов о выходе из советского гражданства зарегистрировал себя в польском представительстве как польского гражданина, незаконно приобрел иностранное подданство, тем самым изменил Родине, за что Постановлением КРО НКВД по Кызылординской области от 14 марта 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности

по ст. 58-1 «а» УК РСФСР. Определением народного суда гор. Кызылорды от 14 июля 1943 года дело по обвинению Крумгольца Н. У. прекращено и он освобожден из-под стражи.

По ЗаклЮчению прокурора Кызылординской области от 25.04.97 г. Крумгольц Н. У. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КУЗНЕЦОВ Алексей Захарович родился в 1915 году в Карагандинской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал шофером. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Южно-Казахстанского областного суда от 30 мая 1935 года Кузнецов А. З. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 января 1990 года.

КУЗНЕЦОВ Иван Петрович родился в 1887 году в Конари, Куйбышевской области, русский, малограмотный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал сторожем. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую и шпионско-провокационную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 22 января 1937 года Кузнецов И. П. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 10 января 1996 года.

КУЗМИЧЕВ Иван Михайлович родился в 1912 году в селе Плодбиши, Тобольской губернии, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал пом. машиниста паровоза депо ст. Кызылорды.

Кузмичев И. М. в 1931 году осужден в гор. Чите по ст. ст. 58-6, 10 УК РСФСР на 3 года ссылки, наказание отбыл в 1934 году.

По обвинительному ЗаклЮчению он до 1931 года проживал за границей в Манчжурии, в 1931 году окончил в гор. Харбине белогвардейские автотракторные курсы «Интернационал» и прибыл в СССР. В мае месяце 1931 года в гор. Чите был осужден за шпионаж на 3 года ссылки в Северо-Енисейский район. В 1936 году после освобождения из ссылки прибыл на ст. Кызылорда, где по подложным документам устроился на должность пом. машиниста депо Кызылорда.

Кузмичев, будучи враждебно настроенным к существующему строю в СССР, систематически среди рабочих депо проводил злостную контрреволюционную агитацию, направленную на дискредитацию Советской власти, распространял злостную клевету о притеснении правительством рабочих в СССР, восхвалял жизнь и порядки в Манчжурии. Попытался прорваться на службу в Красную Армию в ДВК и уйти нелегально за границу в Китай, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 21 ноября 1937 г. Кузмичев Иван Михайлович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 19 января 1938 года.

Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 4 декабря 1958 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 21 ноября 1937 года по делу Кузмичева Ивана Михайловича отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен.

Кузмичев И. М. по суду считается реабилитирован. **КУЛАКОВИЧ** Александр Петрович родился в 1911 году в дер. Виромейко Родашковской волости, Молоченского уезда, Релинской губернии, (Польша), белорус, польское подданство, малограмотный, беспартийный, в 1931 году 15 сентября был арестован Глушанским погранотрядом за нелегальный переход Советской границы и выслан в лагерь Средне-Голшеского края, проживал в гор. Кызылорде по ул. Чимбайская, № 14, работал в облсельхознабе пильщиком. Он обвиняется в том, что в октябре 1931 года совершил нелегальный переход границы СССР со стороны Польши. С 1932 года проживал на территории СССР вне подданства и без документов, за что Постановлением 3 от. УГБНКВД по Кызылординской области от 9 июня 1938 года и возбуждено уголовное дело по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением 3 Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 8 января 1939 года след. дело по обвинению Кулаковича А. П. дальнейшим производством прекращено за недостаточностью улик для предания суду и он освобожден из-под стражи.

По ЗаклЮчению Кызылординского облпрокурора от 19.05.97 года Кулакович А. П. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации массовых политических жертв репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КУПРЯХИН Алексей Иванович родился в 1902 году в Спасском районе, Татарской АССР, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был заключенным. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и провокационно-вредительскую, подрывную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности приговором Кызылординского областного суда от 23 апреля 1938 года Купряхин А. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

КУПРЯХИН Алексей Иванович родился в 1907 году в селе Белгары, Татарской АССР, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Кызылорда, работал слесарем депо. За провокационную контрреволюционную агитацию против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 17 июля 1937 года Купряхин А. И. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1992 года.

КУРОВ Михаил Алексеевич родился в 1888 в селе Пиглево, Тамбовской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал сторожем. За контрреволюционную, провокаторскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Ташкентской Ж/Д от 30 мая 1949 года Куров М. А. осужден на 7 лет

лишения свободы. Он реабилитирован 3 января 1990 года.

КУСТАРСКИЙ Ефрем Архипович родился в 1886 году в д. Васильевка, Смоленского района, Западной области, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорда по ул. Червякова, 7, работал машинистом постоянной машины Механического цеха депо ст. Кызылорда.

Он с 1907 по 1908 г. работал в гор. Москве на молочной ферме, в 1909 году призван в царскую армию. После революции работал на ж/д транспорте. В 1928 году судим на ст. Тартугай за нарушение общественного порядка, судом наложено 200 руб. штрафа, но по кассации оправдан и освобожден от уплаты. С 1919 г. по 1921 г. служил в 274 полку в Аму-Дарьинской военной флотилии рядовым.

По обвинительному заключению Кустарский Е. А. 25 ноября 1936 году, придя с работы домой, начал среди жильцов вести антисоветскую агитацию и распространять слухи об объявлении войны СССР. Он свою антисоветскую агитацию проводил в день, когда вожь народов т. Сталин делал доклад на 8-м Чрезвычайном съезде Советов о новой Конституции. Он и раньше, будучи старшим машинистом водокачки ст. Кызылорда, 31-35 годах проводил антисоветскую агитацию. В 1935 году в свое дежурство он обрезал и похитил кожаный ремень, за что он постановлением ОПТОГУГБ ст. Кызылорда от 2 декабря 1936 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. Ст. 58-10 и 162 п «Д» УК РСФСР.

Приговором линейного Суда Ташкентской ж/д от 1 марта 1937 года Кустарский Ефим Архипович подвергнут к лишению свободы — тюремного заключения сроком на 5 лет, с последующим поражением права выбора сроком на 1 год.

Определением Коллегии по Транспортным делам Верховного Суда СССР от 28 апреля 1937 года Приговор оставлен в силе. Заменено тюремное заключение лишением свободы на тот же срок.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 17 февраля 1960 года Приговор Линейного Суда ташкентской жел. дор. от 1 марта 1937 года и определение Коллегии по транспортным делам Верховного Суда СССР от 28 апреля 1937 г. по делу Кустарского Ефрема Архиповича отменено и дело о нем на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протестом Генерального прокурора СССР от 27 января 1960 года реабилитирован.

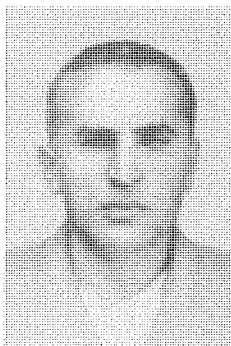
Қ

ҚАЙЫРБЕКОВ Емберген Арыс ауданының Бадам ауылдық кеңесі, «Қызыл жұлдыз» колхозында 1904 жылы туған, білімі жоғары 1932 жылдан РКП(б) мүшесі, мамандығы жоспарлаушы-экономист, тұтқынға алынғанға дейін Кызылорда облыстық атқару комитеті төрағасының бірінші орынбасары,

одан бұрын Кызылорда сауда техникумының директоры болып қызмет атқарған. Кызылорда қаласы, Мальков көшесі № 6 үйде тұрған. Кызылорда қалалық партия комитетінің 1938 жылғы 31 мамырдағы ұйымдастыру бюросының (протокол № 15) қаулысымен контрреволюциялық ұлтшылдық-фашистік ұйымға қатысқаны үшін айыпталып, партия қатарынан шығарылған. Қайырбеков осы ұйымға 1936 жылы тартылған, ұйымның алаға қойған мақсаты Қазақстанды СССР-ден бөліп алып, байлар мемлекетін орнату болған, сол мақсатын іс жүзіне асыру үшін кеңес шаруашылығына зиянкестік жасап, ұйымға жат адамдардан мүше тартып, бай мемлекеттерінің жәрдемімен соғыс кездерінде кеңес үкіметіне қарсы қарулы көтеріліс жасау болған. Қайырбеков ауылшаруашылық артелдері «Қызыл Коммуна», «Еңбекші» колхоздарына пайдаға аспайтын жерлерді бергізген, ол соттерговля техникумының директоры болып тұрған кезінде оның шаруашылығын қасақана құлатқан, оқу программаларын орындамаған, сабақтың сапасын төмендету үшін техникумге білімі нашар мұғалімдер алған, студенттер арасында тәрбие жұмысын жүргізбей, ұлт араздығын туғызып келген, техникумның қаражатын талан-таражға салған, сонымен қатар ол ұйымға мүше етіп үш адам тартқаны үшін айып тағылып, Кызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 17 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 1 маусымдағы үкімімен айыпкер Қайырбеков Емберген 15 жылға бас бостандық еркін айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақстан ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының 1939 жылғы 10 желтоқсандағы ұйғаруымен Кызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 1 маусымдағы Қайырбеков Ембергеннің ісі жөніндегі үкімі бұзылып, іс мүлдем қысқартылған және ол қамаудан босатылған. Кызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 28 мамырдағы Қорытындысымен Қайырбеков Емберген Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚОСБАЕВ Демесін Кызылорда қаласында 1922 жылы туған, білімі арнаулы орта, педагогикалық училищені бітіріп, 6 ай мұғалім боып жұмыс істеген, БЛКЖО мүшесі, 1941 жылы Кызылорда ҚӘК арқылы өскер қатарына алынып, Отан соғысына қатысқан, майдан шебіндегі бір шайқаста немістердің тұтқынына еріксіз түсіп, тұтқында Асқар Құлбаевпен бірге болған. Жау тұтқынына түсіп Отанды сатқаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД үкімімен Қосбаев Демесін 25 жылға бас бостандық

еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған. 1955 жылы елге келген соң отын шаруашылығында қоймашы болып жұмыс істеп зейнетке шыққан. Әскери жеңілдікті алмаған. ҚР 1993 жылға 14 сәуірдегі Заңдың негізінде толық ақталған.

ҚОШАНБАЕВ Хасен Солтүстік Қазақстан облысының Атбасар ауданында 1896 жылы туған, 1922 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қызметкер, бұрын Қазақ ССР Жеңіл өнеркәсіп Халық Комиссары болып қызмет атқарған. Қамауға алынғанға дейін Қызылорда аудандық атқару комитетінің төрағасы болып жұмыс істеген. Қызылорда қаласы, Мальков көшесі № 8 үйде тұрған, әйелі — Рабиға, қыздары — Гуля, Зоя, ұлдары — Нығмет, Бағи.

Оған тағылған айып: Ол Қазақстандағы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық, террорлық, шпиондық диверсиялық ұйым басшыларының бірі болған. Ол 1929 жылдан бастап Кеңес үкіметіне қарсы, партияның ұлт саясатын бұрмалап, осының негізінде қазақ халқының ыза-кегін туғызу жұмыстарын жүргізген, Қазақстандағы кеңес үкіметіне, партияға қарсы дарадара күресуші ұлттық топтарды бірінғай жасырын, ұлттық ұйымға топтастырып, біріктіру жұмыстарына белсене қатысқан. Ұйымға жана мүше тарту жұмыстарымен айналысып, оларға партия мен кеңес үкіметінің саясатына қарсы бүліншілік әрекеттер жасауға ұсыныс беріп, халық шаруашылығын күйретіп-құрту әрекеттерінің формасы мен әдістерін жасағаны үшін УГБ НКВД-ның 4-Бөлімінің 1937 жылғы 19 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

СССР Жоғарғы соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 25 ақпандағы үкімімен Қошанбаев Хасен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 25 ақпанда Алматы қаласында орындалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1958 жылғы 27 мамырдағы ұйғаруымен СССР Жоғарғы соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 25 ақпандағы Қошанбаев Хасен жайлы үкімі бұзылып, ол жөніндегі іс қылмыс құрамы жоқ болғандықтан мүлдем қысқартылған.

Қызылорда обыстық прокурордың 1997 жылғы 23 қыркүйектегі қорытындысымен Қошанбаев Хасен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы указының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛТАСОВ Фазылбек Қызылорда қаласында туған (туған жылы, білімі, партиядылығы, қызметі, үсталған күні белгісіз), Шымкент қалалық НКВД бөлімінің 1937 жылғы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабымен қылмыстық іс қозғалған. 1937 жылғы 21 ақпанда Құлтасов Фазылбек ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, (18 адамның бірі болып, тізімде 15-атылған). Құлтасов Фазылбек толық ақталған.

Редакциядан: «Аза» кітабының бірінші томында (439—441 бетте) Құлтаев Фазылбек туралы облыстық ҰҚК-нің қызметкері Әмірхан Бекіровтың «Декларация» құрбаны деген мақаласы берілген және ол облыстық «Сыр бойы» газетінде 1995 жылғы 20 желтоқсандағы номеріне жарияланған.

ЛАНЮГОВ Тихон Семенович родился в дер. Сырск, Кормянского района, Гомельской области, русский, чл. ВКП(б), образование среднее, проживал в гор. Кызылорде, по ул. Малькова 37, работал механиком пастбищно-мелиоративного треста. Он обвиняется в том, что в 1930 году на партийном собрании ячейки Московского электроставода во время чистки партии высказывал троцкистские суждения о невозможности построения социализма в одной стране, выступал против решения ЦК ВКП(б) о выдворении Троцкого за границу, за что был исключен из партии. Впоследствии «признал» свои ошибки, «отошел» от позиции троцкизма и был восстановлен в партию. Однако, он продолжал вести троцкистскую работу, дважды исключался из ВКП(б) — в 1934 и 1935 годах, а в 1936 году как социально-опасный элемент в административном порядке выслан из ДВК в Казахстан. Проживая в гор. Кызылорде, он как троцкист, оставаясь на своих враждебных позициях, среди населения проводил антисоветскую агитацию, дискредитировал советскую власть, высказывался против коммунизма, возводил клевету на карательную политику Советской власти, за что Постановлением УМГБ по Кызылординской области от 28 марта 1951 года он был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР, Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 14 ноября 1951 года он осужден к 10 годам лишения свободы с поражением в правах на 5 лет. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 декабря 1951 года Приговор Кызылординского облсуда от 14.11.51 года в отношении Ланюгова Т. С. оставлен в силе.

По постановлению Кызылординской областной комиссии по пересмотру дел на лиц, осужденных за контрреволюционные преступления от 16 июля 1954 года за отсутствием достаточных улик дело прекращено, Ланюгов Т. С. из-под стражи освобожден.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 28 мая 1955 года Приговор Кызылординского облсуда и определение Верховного Суда Казахской ССР в отношении Ланюгова Т. С. изменены, снижена мера наказания до 5 лет лишения свободы, на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 27 марта 1958 года «Об амнистии» освобожден из-под стражи.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда СССР от 31 июля 1956 года Приговор Кызылординского облсуда, Определение Верховного Суда Казахской ССР в отношении Ланюгова Т. С. отменены и дела производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 23.04.97 года Ланюгов Тихон Семенович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ЛЕБЕДОВ Тимофей Степанович родился в 1899 году в Тверской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в городах Оренбург и Кызылорда, работал слесарем. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и вредительскую деятельность против мероприятий Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при ПП ОГПУ от 6 апреля 1928 года Лебедев Т. С. лишен права жить в городах. Он реабилитирован 5 февраля 1990 года.

ЛЕБЕДЯНСКИЙ Георгий Александрович родился в 1894 году в гор. Соль-Илецке, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в городах Чимкенте и Кызылорде, без определенных занятий. За контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 17—22 января 1942 года Лебединский Г. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 августа 1989 года.

ЛЕНЧИК Фаина Наумовна родилась в 1904 году в гор. Первомайске, Одесской области, еврейка, образование высшее, беспартийный, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала бухгалтером ветеринарного управления при облЗО. За антисоветскую контрреволюционную и провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2, 11 УК РСФСР. Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 14 августа 1942 года дело по обвинению Ленчик Ф. Н. из-за недостаточности улик производством следствия прекращено и освобождена из-под стражи. Она реабилитирована.

ЛЕСЛИ Николай Александрович родился в 1879 году в Люблинской губернии (Польша), поляк, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал учителем. За антисоветскую контрреволюционную и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД от 5 марта 1938 года Лесли Н. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

ЛЕЦКО Василий Матвеевич родился в 1912 году в селе Лозки, Минской области, белорус, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал счетоводом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 декабря 1940 года Лецко В. М. осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 ноября 1989 года.

ЛИБМАН Давид Львович родился в 1881 году в гор. Киеве, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал начальником планового отдела Кызылординской обувной фабрики. За антисоветскую контрреволю-

ционную, провокационную агитацию среди рабочих фабрики и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1948 году Либман Д. Л. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 сентября 1995 года.

ЛИИ Андрей родился в 1901 году в селе Синельникова, Молотовского района, Уссурийской области, ДВК, без определенного места жительства и работы, грамотный, беспартийный. В 1933 году осужден на 10 лет по Закону от 7 августа. Он обвиняется в том, что в период японской интервенции на ДВК в 1920—21 годах, он проживая в Ворошиловском районе ДВК, имел тесную связь с японскими интервентами и по заданию японской контрразведки занимался сбором шпионских сведений в частности установления места расположения партизанских отрядов, численности красных партизан и их вооруженности, собирал шпионские сведения о количестве сотрудников корейцев в Уссурийском обл. НКВД, которых передал японской разведке, за что Постановлением 3 Отд. УГБ ОУНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением следствия Кызылординского ОУНКВД от 9 июля 1939 года уголовное преследование по обвинению Ли Андрей прекращено и он из-под стражи освобожден. По заключению обл. Прокурора от 4.05.1997 года Ли Андрей на основе Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ЛИИ Василий Петрович родился в 1909 году в г. Владивостоке, кореец, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Першина, работал мясником базартреста. Он в 1936 году арестован Приморским обл. УНКВД и осужден Особым Совещанием при НКВД СССР на 3 года ссылки в Казахстан.

По обвинительному заключению Ли Василий Петрович, будучи жителем гор. Владивостока, в августе 1934 года был завербован в японскую разведку, с августа 1934 года до 1936 года в гор. Владивостоке занимался шпионской деятельностью в пользу Японии. Собрал сведения и передавал японской разведке о месторасположении аэродромов, о количестве самолетов, о численности красноармейцев на Второй Речке, о состоянии завода им. Ворошилова, имеющего оборонное значение, и прочие сведения шпионского характера. Все эти сведения передавал японскому агенту Мидзузима, за что получал денежное вознаграждение в сумме 200 руб. Родной брат Ли В. П. Ли Яков Петрович и зять Лим Сы-Хо в 1936 году в гор. Владивостоке арестованы за шпионаж в пользу Японии и осуждены на 3 года в концлагерь, за что Ли Василий Петрович постановлением 3 отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 23 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года Ли Василий Петрович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала Тихоокеанского Флота от 25 февраля 1963 года Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года в отношении Ли Василия Петровича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

ЛИ ДЕН-БЕК (ЛИ ГИНЗЕ) родился в 1904 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, без определенных занятий и работы. За контрреволюционную провокаторскую агитацию против Советской власти, шпионско-вредительской деятельности арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1938 года Ли Ден-Бек осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

ЛИ ДЯ-ЧЕР родился в 1912 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в городах Чу и Кызылорде, работал плотником, за контрреволюционную, шпионско-диверсионную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 6 декабря 1950 года Ли Дя-Чер осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 декабря 1995 г.

ЛИ ЕН-ДЯ родился в 1908 году в Корее, образование неполное среднее, член ВКП(б), до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал наборщиком гостипографии. За контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года Ли Ен-Дя осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

ЛИ-ЕР родился а 1908 году на ст. Раздольная Ворошиловской области, ДВК, кореец, тр-н СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Базарная, 2, работал в ателье «8-го марта» парикмахером.

В 1936 году Особым Совещанием при НКВД СССР осужден на 5 лет ссылки в Казахстан.

Он в период 1925—1927 года из СССР неоднократно нелегально переходил границу из стороны Китая, находясь на учебе в гор. Ен-дене (Китай), в июле месяце 1926 года был завербован в контрреволюционную шпионскую организацию «Эмельдан» агентом японской разведки Ким Боч-Моном и по заданию которого среди учащейся молодежи проводил контрреволюционную агитацию, направленную на развал революционного движения среди молодежи в Манчжурии.

В июне месяце 1927 года Ли-Ер по заданию «Эмельдан» из Манчжурии переходит нелегально в СССР через пограничный Посьетский район и поселяется на жительство вблизи гор. Ворошилова, куда в конце 1927 года к нему на связь прибыл из Манчжурии лидер «Эмельдан» Пак Юн-Се, по заданию которого в конце 1927 года Ли-Ер обратно перешел границу СССР в Манчжурии в гор. Ен-Ден. Под видом

мопровских материалов Пак Юн-Се дает шпионские материалы Ли-Еру для доставки их лидеру «Эмельдан» Вон Тея-Хи, что Ли-Ер и исполнил. В 1928 году по возвращении из Манчжурии в гор. Ворошилов ДВК, Ли-Ер собрал шпионские материалы об экономической жизни корейского населения ДВК, о состоянии сельского хозяйства и состоянии учебных заведений. В 1935 году Ли-Ер, находясь на службе в РККА в должности зав. оружейным складом, где так же был заподозрен в шпионаже, за что был уволен из РККА и осужден на 5 лет ссылки в Казахстан. Постановлением 3 отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 30 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Ли-Ер осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 5 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТУРКВО от 14 марта 1962 года Постановление Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года в отношении Ли-Ер отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием события преступления.

Ли-Ер реабилитирован посмертно.

ЛИ И-ГЮ родился в 1901 году в гор. Хамгеннамдо, Корея, кореец, гражданин СССР, образование среднее, в гор. Сеуле окончил среднюю школу в 1922 году. С 1925 по 1928 год состоял в Корейской Компартии, выбыл из партии в связи с роспуском Корейской Компартии, по профессии газетный работник, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Полтарацкая № 40, член колхоза «Путь социализма». В 1936 году по постановлению Особого Совещания при НКВД СССР выслан в Казахстан сроком на 3 года за шпионаж.

Он обвиняется в том, что Ли И-Гю он же Оясов, он е Ли Шен-Гю в 1929 году был завербован и нелегально переброшен на территорию СССР агентами японской разведки Хон-До и Пак-Ын-Гиром для проведения контрреволюционную шпионской работы в пользу Японии. По прибытию в г. Владивосток он связался с активными участниками контрреволюционной националистической группировкой «Шанхайцев» шпионами Ким Афанасием, Ким Дин и др. В 1930 и 1931 годах 4 раза нелегально уходил в Корею, якобы по поручению Коминтерна, где встречался с японскими шпионами. В 1931 году он, будучи в Москве, установил связь со шпионами Тю Ден-Гом и Хон-До, которым передал шпионские сведения о националистической борьбе среди корейских коммунистов и о работе Тихоокеанского секретариата Профсоюзов. Кроме того он в 1933 году имел связь с Японским консульством в г. Владивостоке, от которого получил паспорт своей жене, за что он Постановлением 3 отд. УГБ НКВД КССР от 15 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 11 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года Ли И-Гю осужден к высшей мере наказания —

расстрелу. Приговор приведен в исполнение 19 ноября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТУРКВО от 27 июля 1960 года Постановление Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17.10.1938 года в отношении Ли-И-Гю отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Ли И-Гю реабилитирован посмертно.

ЛИ КИ-ДО (ТЯН ДУ-ИР) родился в 1910 году в Китае, кореец, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал мастером по хлебопечению. За контрреволюционную, провокационную работу против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при МГБ СССР от 26 апреля 1947 года Ли Ки-До осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 17 августа 1989 года.

ЛИ Николай Николаевич родился в 1905 году в с. Благословенное Сталинского района ДВК, кореец, гр-н СССР, служащий, образование высшее (3 курса Китайского отделения Восточного факультета Корейского пединститута). С 1928 по 1936 года состоял в ВКП(б), за скрывание от партии родственников, находящихся за границей. В 1936 году из партии исключен и выслан в Казахстан, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Бегликская 4, работал в артели «Стройматериалов», зав. складом.

Он обвиняется в том, что будучи завербован японским агентом в японскую шпионско-диверсионную группу, на протяжении ряда лет по заданию последнего активно проводил контрреволюционную шпионскую работу по подготовке шпионских кадров для Японии и ослабления оборонной мощи Сов. Союза путем сбора и выдачи шпионских сведений иностранным государствам, за что постановлением Кызылординского областного управления НКВД от 17 марта 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 п. «а», 58-11 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года Ли Н. Н. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 октября 1938 года. Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 2 июля 1957 года Постановление быв. Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17.10.38 г. в отношении Ли Николая Николаевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 года Ли Н. Н. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

ЛИ ШЕН-ХА родился в 1910 году в Корее, принял подданство СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Восстания № 5, кв. 2, работал портным-костюмером Корейского театра.

По обвинительному Заключению Ли Шен-Ха, являлся агентом японской разведки, в пользу которой занимался шпионажем на территории СССР. Он в июне года при нелегальном переходе госграницы из

СССР в Манчжуа-Го был задержан Японской полицией и доставлен к начальнику Особого Отдела Хунчунского японского консульства Хаси-Каги, которым был завербован для шпионской работы в пользу Японии и переброшен на территорию СССР для выполнения специального шпионского задания.

Через месяц, после возвращения в СССР Ли Шен-Ха снова нелегально перешел границу в Манчжуо-Го, имел встречу с начальником Особого Отдела Хунчунского японского консульства Хаси-Кава, которому дал сведения о настроениях населения погранполосы СССР о дислокации аэродрома и других военных объектов и в качестве вознаграждения получил от него 20 иен.

На этот раз Ли Шен-Ха получил от Хаси-Кава задание по возвращении в СССР заняться вербовкой новых лиц, ведения шпионской работы в пользу Японии и связаться с действующими агентами Японской разведки во Владивостоке. Он в течение 1936—37 г. 5 раз совершил нелегальный переход из СССР в Манчжурию и доставлял Хаси-Кабе шпионские сведения, за что он постановлением Кызылординского РО НКВД от 16 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а» УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Ли Шен-Ха осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 4 июня 1963 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Ли Шен-Ха отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием события преступления.

Ли Шен-Ха реабилитирован посмертно.

ЛИ ХУН, он же **ЛИГАЙ АНДРЕЙ** родился в 1904 году на станции Раздольное, Приморского Края, ДВК, кореец, гражданин СССР, образование 4 класса, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Чибаяева № 4, работал парикмахером в артели «Дальневосточник». Он нелегально переходил через Госграницы из Манчжурии с СССР. В 1930 году в силу своей враждебности по отношению к Советской власти систематически вел среди населения антисоветские высказывания, при этом распространял всевозможные провокационные измышления, направленные на дискредитацию Советского и колхозного строя, возводил клевету на коммунистическую партию и Советское правительство, на проводимые ими мероприятия, наряду с этим всячески восхвалял жизнь, культуру и боевую технику фашистской Германии и наоборот опшлял жизнь при Сов. Власти, за что он Постановлением УМГБ по Кызылординской области от 4 декабря 1946 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 31 января 1947 года подсудимый Ли Хун, он же Лигай Андрей осужден к 6 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховсуда КазССР от 19 февраля 1947 года приговор Кызылординского облсуда от 31.01.47 года оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда Казахской ССР от 20 февраля 1961 года приговор Кызылординского областного суда от 31.01.47 года и Определение судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 19 февраля 1947 г. в отношении Ли Хун, он же Лигай Андрей отменены и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

ЛИ ЧАН-НЕН родился в 1896 году в Корее, гражданин СССР, беспартийный, без определенных занятий, грамотный, проживал в г. Кызылорде. Он обвиняется в том, что в 1921 году завербован агентом японской разведки, по заданию которого в период японской интервенции на ДВК выявлял лиц сочувствующих большевикам, устанавливал местонахождения красных партизан и сообщал сведения японской разведке, шпионской деятельностью занимался до конца 1936 года, за что он Постановлением Кызылординского РО НКВД от 15 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением тройки УНКВД по Алма-Атинской области от 28 октября 1938 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 29 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 15 марта 1959 года Постановление тройки при УНКВД Алма-Атинской области от 28.10.1938 года в отношении Ли Чан-Нена отменено и дело о нем на основании п. «в» ст. 2 ПУК Узбекской ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 года на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

ЛИ ЧУН он же **ЛИ ДОН-ДИН** родился в 1897 году в Корее, Пиян Намдо г. Тиннампо, кореец, гражданин СССР, в 1910 году окончил III группы сельской школы в Корее, с 1925 по 1929 год был членом ВКП(б), механически выбыл из партии, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Саркраминская № 2, работал в колхозе «Интернационал».

Он обвиняется в том, что нелегально прибыл в СССР в 1921 году, будучи членом ВКП(б), бежал с партийным билетом в кармане, боясь репрессии за присвоение колхозных средств, и скрывался под вымышленной фамилией. С 1920 по 1923 год состоял в партизанском отряде в г. Иркутске, за границей имеются родственники, с которыми поддерживал связь по 1928 год. Он, будучи завербован для шпионской работы в пользу Японии агентом японской разведки Ким Дон-Синн и по его заданию с лета 1934 года систематически собирал шпионские сведения экономического, политического и военного характера. Таковые сведения передавал японской разведке через Ким Дон-Сик, систематически проводил антисоветскую агитацию против мероприятий партии и сов. власти.

Кроме того, будучи членом ВКП(б) организовал лжеколхоз и, являясь председателем этого же колхоза, обманным путем получал большую сумму денег от госучреждений под видом укрепления колхоза, присвоил эти деньги, за что он постановлением 3 Отд. УГБ НКВД СССР от 15 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 10 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Алма-Атинской области от 9 октября 1938 года Ли Чун он же Ли Дон-Дин осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 10 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 19 мая 1961 года Постановление Тройки при УНКВД по Алма-Атинской области от 9 октября 1938 года в отношении Ли-Чуна, он же Ли Дон-Дин отменено и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК Уз. ССР прекращено за отсутствием события преступления. Ли Чун, он же Ли Дон-Дин реабилитирован посмертно.

ЛИН ЯН-У родился в 1905 году в провинции Чже-Цзян, Китай, по национальности китаец, с 1933 года поданный СССР, член ВКП(б) с 1932 года, исключен из партии в 1936 году, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Каракалпакская, (ныне ул. Журбы), работал в артели «8-го марта», занимался кустарной работой.

Он обвиняется в том, что в 1926 году нелегально прибыл в СССР, проживал у своего дяди Лин Юй-Зай, который в 1927 году выехал в Китай. Зная об этом, Лин-Ян-У не поставил в известность органы власти. Зная об уходе обратно в Китай ряда своих друзей и знакомых: Чин Ео-Хун, Лин Бе-Чин и др., также прикрывал это. Был связан с японскими шпионами, за что он постановлением 3 Отделения Кызылординского облупр. НКВД от 2 апреля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1938 года Лин-Ян-У осужден на 8 лет в ИТЛ, наказание отбыл в 1946 году.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 12 июля 1957 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1938 года в отношении Лин: Ян-У отменено и дело о нем на основании ст. 2 п «в» Уз ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован.

ЛИПНИЦКИЙ Федикс Ануфриевич родился в 1879 году в Минской области, белорус, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Карла Маркса, 46, работал слесарем. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при Южно-Казахстанской области (дата не известна) Липницкий Ф. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

ЛИТИНСКИЙ Виктор Адамович родился в 1902 году в гор. Сандомире (Польша), поляк, образование начальное, беспартийный, до ареста без определенных

места жительства и работы. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещения при НКВД СССР от 27 ноября 1943 года Литинский В. А. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

ЛОВЯГИН Алексей Федорович родился в 1925 году в Пензенской области, русский, образование среднее, член ВЛКСМ, без определенных места жительства и работы. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера, подрывно-вредительскую деятельность, за клевету в адрес Компартии и Советского государства, восхваления фашистской Германии арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 19 ноября 1942 года Ловягин А. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 апреля 1990 года.

ЛОПАТИН Павел Васильевич родился в 1918 году в селе Широке, Саратовской области, русский, образование неполное среднее, учился в медрабфаке, проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди студентов и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Специальной Коллегии Южно-Казахстанского областного суда от 23 февраля 1937 года Лопатин П. В. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

ЛЫЧИК Василий Платонович родился в 1885 году в Черниговской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на станции Кызылорда, работал маляром НЧЖ. За контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера, восхваления войск и техники фашистской Германии, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного Суда от 26 августа 1942 года Лычик В. П. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 февраля 1990 года.

ЛЯХОВИЦКИЙ Фаивель Байрахович родился в 1887 году в гор. Кракове (Польша), поляк, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал электросварщиком. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещения при НКВД СССР от 19 июня 1943 года Ляховицкий Ф. Б. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 июля 1989 года.

М

МАЙОРОВ Павел Васильевич родился в 1893 году в гор. Киеве, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, рабо-

тал землекопом. За антисоветскую контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Ташкентской ж/д от 1 сентября 1936 года Майоров П. В. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 30 января 1990 года.

МАМОНОВ Исраил Шаламанович родился в 1876 году в гор. Бухаре, по национальности бухарский еврей, сын приказчика, иранский подданный, беспартийный, неграмотный, быв. торговец, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Ногина, 9, был единоличным крестьянином, имел собственную землю в колхозе «Ак дөң» аул № 10 Сырдарьинского района.

Он обвиняется в том, что с сентября 1936 года по день своего ареста состоял членом шпионской группы среди бухарских евреев, проводил шпионскую работу по заданию иранской разведки на территории СССР, активно проводил шпионскую работу по сбору сведений о политико-моральном состоянии колхозников и городского населения, о мощностях колхозов и о численности тракторов по МТС, за выполнение им шпионских работ получил денежное вознаграждение в сумме 100 рублей, за что он постановлением УГБ НКВД по Кызылординской области от 27 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением 3 отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 3 февраля 1939 года следственное дело по обвинению Мамонова Исраила Шаламановича дальнейшее производство следствия прекращено за недостаточностью материалов для предания суду, и он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 8.08.97 года Мамонов Исраил Шаламанович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

МАНДРЫКИН Владимир Васильевич родился в 1908 году в гор. Харькове, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста постоянного места жительства не имел. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 23 февраля 1942 года Мандрыкин В. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 февраля 1990 года.

МАРЫКОВСКИЙ Валентин Евгеньевич он же Обанский Владимир Андреевич родился в 1926 году в Ворошиловградской области, украинец, образование незаконченное высшее, студент Украинского Государственного Университета, проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 193-10, 58-10 ч. 2 УК РСФСР и осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 17 февраля 1989 года.

МАСЛЕР Иосиф Абрамович родился в 1889 году в гор. Снегин, еврей, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность

арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 30 декабря 1942 года Маслер И. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 июня 1989 года. **МАҚАНОВ** Сқақ Қызылорда қаласында 1899 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы қалада тұрған. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық әрекеттер жасағаны, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларын жамандағаны үшін тұтқынға алынғып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ПП ОГПУ-дың жанындағы үштіктің 1930 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен Мақанов Сқақ 1 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1996 жылғы 10 қаңтарда ақталған.

МАХОНИН Андрей Афанасьевич родился в 1910 году в гор. Ленинграде, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера, восхваления фашистской армии и техники и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 25 сентября 1942 года Махонин А. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 апреля 1996 года.

МАРИЧЕВ Николай Георгиевич родился в 1898 году в Бузулукском районе Чкаловской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Ташкенте, работал раздатчиком вагона пассажирского поезда. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 августа 1941 года Маричев Н. Г. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

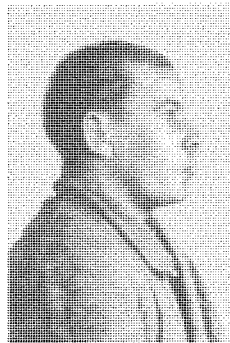
МЕДЕТОВ Рысқали Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 2 ауылында 1912 жылы туған, байдың баласы, өзі де бай, 1929 жылға дейін жалдамалы жұмысшы бар ірі шаруашылық болған, сауатты, БК(б)П мүшесі, Қызылорда аудандық прокуратурасында тергеуші болып жұмыс істеген, Қызылорда қаласында тұрған, 1937 жылғы 3 қазанда аудандық прокурор арқылы пара алғаны, ата тегін жасырғаны үшін тұтқынға алынған. Оған — кеңес үкіметіне қарсы, ұлтшылдық террорлық-жауыздық ұйымның мүшесі, соның тапсырмасымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізген үшін айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 27 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 27 тамыздағы қаулысымен тергеу барысында оның кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның мүшесі болғаны және РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарына сәйкес тағылған қылмыстары анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі Қорытындысымен Медетов Рысқали СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указының негізінде толық ақталған.

МЕРЕЖКО Клавдия Иосифовна родилась в 1930 году в Курской области, украинка, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала техником по хозрасчету вагонного депо. За антисоветскую контрреволюционную и провокаторскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Ташкентской ж/д от 3 октября 1951 года Мережко К. И. осуждена на 5 лет лишения свободы. Она реабилитирована 6 мая 1991 года.

МИСИН Яков Владимирович родился в 1883 году в Какевском районе, Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал завподсобным хозяйством райтрансторгобшпита. За контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 июля 1941 года Мисин Я. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

МИХАЙЛОВ Михаил Семенович родился в 1915 году в деревне Деревлево, Ленинского района, Московской области, русский, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, по профессии радист, служил в гор. Риге в авиачисте в качестве стрелка-радиста в чине старшего сержанта. По обвинительному заключению Михайлов М. С., будучи командиром в Рязжском райвоенкомате в Ташкентскую авиашколу по пути следования в гор. Кызылорде 8 октября 1941 года сделал остановку с целью получения

в военкомате денег и продуктов. Посетив колхозный базар, Михайлов среди присутствовавшего там населения и на квартире вблизи базара распространял контрреволюционную агитацию пораженческого характера, восхвалял фашистско-немецкую армию, высказывал клеветнические измышления по адресу Красной Армии.

Будучи в военной летной форме, на базаре, променяв свои хромовые сапоги на старые рваные, Михайлов показывая сапоги всем вокруг его стоящим, говорил: «Вот в каких сапогах ходят советские летчики». Восхвалял фашистскую армию, говорил, что немецких летчиков кормят колбасой, а советских овсом. Также обмундирование у немецких летчиков хорошее, а у советских старое, рваное.

Кроме того, придя в облвоенкомат, Михайлов среди находящихся там посторонних лиц продолжал вести свою контрреволюционную агитацию, за что он Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Приговором Военного Трибунала Кызылординского гарнизона Средне-Азиатского Военного Округа от 9 мая 1942 года Михайлов Михаил Семенович осужден на 10 лет лишения свободы в ИТЛ, с последующим поражением в избирательных правах сроком на 3 года.

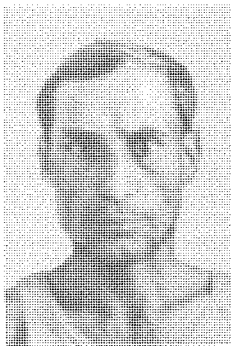
Протестом в порядке надзора по делу Михайлова М. С. Первый Заместитель прокурора по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР Приговором военного трибунала Кызылординского гарнизона от 9 мая 1942 года в отношении Михайлова М. С. отменен, с прекращением дела за отсутствием в его действиях состава преступления.

МОЖАЕВ Дмитрий Никифорович родился в 1890 году в Челябинской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был священником молитвенного дома. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди верующих и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 февраля 1938 года Можаяев Д. Н. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 17 августа 1989 года.

МОТЫГИН Владимир Антонович родился в 1894 году в Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал счетоводом артели «Стройматериалов». За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих артели и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД от 5 сентября 1938 года Мотыгин В. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

МУСАЕВ Леонтий Георгиевич родился в 1899 году в Оренбургской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Кара-Кунгур, работал дорожным мастером. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при НКВД Узбекской ССР от 26 марта 1938 года Мусаев Л. Г. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

МУХИН Леонид Михайлович родился в 1901 году в дер. Крашеново, Омской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал главным бухгалтером. За контрреволюционную, провокаторскую и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 октября 1940 года Мухин Л. М.

осужден на 15 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 февраля 1990 года.

МЫРЗАФАЛИЕВ Әбдікәрім Батыс Қазақстан облысының Сайхын стансасында 1918 жылы туған, білімі ортадан төмен, партияда жоқ, әскер қатарына алынып, Отан соғысына қатысқан, қай майданда болғаны белгісіз, бір шайқаста немістердің тұтқынына түскен. СССР НКВД жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1944 жылғы қаулысымен Мырзағалиев Әбдікәрім 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 29 тамызда ақталған.

МЫРЗАКЕЛДИН Жалмағамбет Қызылорда округі, Қарсақбай ауданының № 7 ауылында 1874 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, үйленген.

Мырзақелдин Жалмағамбет ірі бай ретінде кеңес үкіметінің қас жауы болған. Ол көп жылдардан бері Кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан барлық шараларына қарсы тұрып, ашықтан-ашық контрреволюциялық үгіт жүргізген. 1927 жылы шабындықты бөлісу кезінде ол басқа байлармен бірге кедейлерді жинап және оларды құртамыз деп қорқытып, ауылдық кеңестен ол жерлерді алудан бас тартқызуға көндірген. Темір-терсек тағы басқа қалдықтарды жинау кезінде ол ешнәрсе өткізбей, кедейлерге қарап былай деп сөз айтқан: «Мен бұл қалдық заттарды өртеп жіберемін немесе өзенте тастаймын, бірақ Кеңес үкіметіне өткізбеймін», — деген. Сөйтіп ол кедейлерді қалдық заттарды өткізбеуге шақырған. Коллективтендіру науқаны жүріп жатқан кезде ол ауыл тұрғындары арасында «Колхоздан пайда болмайды, оған кірудің керегі жоқ, осы колхоздардың орнына ауқатты байларды қолдау керек, олар кедейлерге жақсылық жасайды», — деп сөз айтқан. Оларды колхозға кірмеуге, ауылдан басқа жаққа көшіп кетуге шақырған. 1929 жылы ол өзінің малдарын салық салудан жасырған, 60 жылқысы бола тұра оны 20 бас деп көрсеткен. Сол жылы «Баптаққара» ауданында бай-қарақшылардың көтерілісі кезінде кедейлер арасында: «Кеңес үкіметі құлады, ол кедейлерге ешнәрсе берген жоқ, енді байлар — хан, патша болады, комсомолдар мен Кеңес қызметкерлерін өз қолымен тұншықтырады», — деп контрреволюциялық лақаптар таратқан.

Осы қылмысы үшін Мырзақелдин Жалмағамбет ОГПУ-дың Қызылорда Округтік бөлімінің ӘКО-ның 1930 жылғы 15 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 10 тармақтарымен және 62 бабымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1930 жылғы 10 мамырда аяқталып, айып-тау қорытындысы 22 мамырда шығарылған, оны ОГПУ бастығының орынбасары бекіткен, онымен округтік прокурор келіскен.

Қазақстандағы ІІП ОГПУ-дың жанындағы үштіктің 1930 жылғы 12 маусымдағы қаулысымен Мырзақелдин Жалмағамбет 5 жылға концлагерьге сотталған. Қызылорда облыстық прокурорының 1989 жылғы 31 тамыздағы Қорытындысымен Мырзақелдин Жалмағамбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указының негізінде толық ақталған.

Н

НАВРОДСКИЙ Михаил Антонович родился в 1905 году на ст. Окница, Сорочинского уезда, Бессарабия, по национальности поляк, гражданин СССР с 1930 года, беспартийный, образование 2 класса, рабочий, кустарь-сапожник, временно проживал в гор. Кызылорде по ул. Селиверстова, 32. Он в 1925 году из Румынии нелегально переходил границу СССР. На Советской территории он был задержан погранотрядом НКВД и выдворен обратно в Румынию. В 1927 году он в Румынии был призван в Румынскую армию и в этом-же году вторично совершает нелегальный переход в СССР и с этого времени проживает в СССР без определенного местожительства и без документов. Он изобличается в том, что является агентом иностранной разведки, по заданию которой в 1937 году нелегально прибыл в СССР по сбору шпионских материалов, интересующих иностранную разведку, за что Постановлением 3 Отделения УНКВД по Кызылординской области от 4 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением следчasti НКВД Казахской ССР от 2 апреля 1939 года уголовное преследование против Навродского М. А. прекращено за недоказанностью обвинения и освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21.04.97 года Навродский М. А. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

НЕЙФЕЛЬД Яков Яковлевич родился в 1897 году в селе Успенка, Павлодарского округа, по национальности немец, колонист, беспартийный, в 1920 году служил машинистом на мельнице. Ввиду неурожайности он в 1929 году ликвидировал свое хозяйство и решил эмигрировать в Канаду. Он своими действиями способствовал усилению и организации эмиграционного движения среди немцев-колонистов, проживающих в СССР. Арестован 28.09.1938 г., привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК. Постановлением Тройки при УНКВД Алтайского края осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 2.10.1938 года.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.04.97 года Нейфельд Я. Я. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

НЕМКОВ Алексей Ефимович родился в 1912 году в селе Вознесенка, Сорочинского района СВК, русский, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по улице Шумилова № 50, работал ветеринарным санитаром Коксуйского совхоза. За антисоветскую, контрреволюционную и вредительскую деятельность Постановлением Кызылординского райотделения НКВД от 5 мая 1935 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Кызылординского РО НКВД от 4 сентября 1935 года дело на Немкова А. Е. по обвине-

нию за недоказанностью прекращено, и он освобожден из-под стражи.

НИКОНОВ Михаил Федорович родился в 1887 году в Николаевском районе, Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал кассиром вагонного участка ст. Кызылорда. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 7 сентября 1942 года Никонов М. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 октября 1971 года.

НИКУЛИН Антип Фоксеевич родился в 1891 году в селе Кинделинское, Мустаевского района, Чкаловской области, русский, гражданин СССР, образование 3 класса, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Красногвардейская, 36, работал кладовщиком вагонного депо ст. Кызылорда. По обвинительному заключению Никулин А. Ф. систематически на протяжении с мая месяца 1944 года по день ареста 18 ноября 1944 года среди окружающих рабочих вагонного депо проводил антисоветскую агитацию, направленную против мероприятий Советского правительства, высказывал клевету на коммунистов, советскую печать и сообщения Совинформбюро, восхвалял жизнь царского времени, в клеветнической форме высказывался о советской военной технике, опешлял жизнь трудящихся при Советской власти, распространял провокационные слухи, высказывал заявления направленные на дискредитацию сообщений советской печати по поводу издевательства немцев над мирными советскими гражданами, за что он постановлением ОДТО НКВД ст. Кызылорда Ташкентской ж/д от 20 ноября 1944 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Военного Трибунала Ташкентской жел. дор. от 16 января 1945 года Никулин Антип Фоксеевич осужден на 8 лет в ИТЛ, с поражением в избирательных правах на 3 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 21 мая 1958 года Приговор Военного Трибунала Ташкентской железной дороги от 16 января 1945 года в отношении Никулина Антипа Фоксеевича отменен и дело о нем прекращено в порядке п. 5, ст. 4 УПК РСФСР.

НИЯЗОВ Мишаил родился в 1887 году в гор. Кызылорде, по национальности бухарский еврей, гражданин СССР, сын торгового служащего быв. крупного капиталиста, беспартийный, образование неполное среднее. В 1929 году арестовывался за спекуляцию, проживал в гор. Кызылорде, работал заместителем председателя колхоза «Ак Дақ» — «Огородник» Сырдарьинского района. Он достаточно изобличается в том, что с 1936 года состоял одним из активных членов шпионской группы среди бухарских евреев, существующей в гор. Кызылорде, имеет связь с родственниками, находящимися за границей, проводит активную контрреволюционную шпионскую работу на территории СССР в пользу Ирана, за что

Постановлением опер. уполн. Кызылординского обл. УНКВД от 21 июня 1938 год арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Ниязов М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 5 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 9 июня 1958 года Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28.09.38 г. в отношении Ниязова М. отменено и дело о нем на основании п. «в» ст. 2 УПК Уз. ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления. По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Ниязов М. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

О

ОБРАЗЦЕВ Яков Афанасьевич родился в 1882 году в Уральской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Першина, 13, работал счетоводом горжилсоюза. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 28 июля 1937 года Образцев Я. А. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 июня 1992 года.

ОРЕЗКОВА Валентина Гавриловна родилась в 1910 году на станции Иманово КВЖД, Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД Оренбургской Ж/Д от 21 октября 1938 года арестована и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 УК, приговором выездной сессии Кызылординского областного суда от 25 февраля 1939 года осуждена на 10 лет с лишением избирательных прав сроком на 3 года. Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 16 июля 1959 года приговор Кызылординского облсуда от 25.11.39 г. и определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 11.06.39 г. по делу Обрезковой В. Г. отменены и дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления.

ОГАЙ Тихон Винаминович родился в 1890 году в селе Фаташи Посьетского района ДВК, кореец, гражданин СССР, беспартийный, образование высшее, окончил Омскую пед. семинарию и центральные педкурсы, 1 курс аспирантуры, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал преподавателем по психологии корейского пединститута, быв. белый офицер, служил в царской армии.

Он обвиняется в том, что дал согласие проводить шпионскую работу на территории СССР в пользу иностранной разведки, собирал и передавал шпи-

онские сведения о настроениях корейского населения в связи с колхозным строительством и о культурно-бытовом и экологическом состоянии колхозников корейцев, завербовал на службу японской разведки Ни Василия Александровича, за что Постановлением 3 Отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 31 мая 1938 года Огай Т.В. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1939 года уголовное преследование по обвинению Огай Т. В. прекращено за недостаточностью следственных материалов для передачи в суд и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29.05.97 года Огай Т. В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ОГЛОБЛИН Михаил Петрович родился в 1898 году в дер. Контееве, Буйского района, Ивановской области, русский, гражданин СССР, член ВКП(б), образование высшее, проживал в гор. Кызылорде, работал инженером «Казсельэлектро». Он обвиняется в том, что в 1923 году примкнул к троцкистской оппозиции, на общем собрании Военно-Воздушной Академии голосовал за троцкистскую революцию, в 1924 году являясь членом троцкистской организации с извещением об избрании его делегатом Красно-Пресненской райпартконференции, приглашают его приехать в Академию. В 1937 году он, как неразоружившийся троцкист, исключен из ВКП(б), и выслан из Москвы в административном порядке. Будучи высланным сперва в гор. Сорочинск, Чкаловской области, затем в гор. Кызылорда, оставаясь на враждебных позициях среди своего окружения, распространяет антисоветскую измышления, за что Постановлением отделения УМГБ по Кызылординской области от 30 июля 1949 года он был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1, 11 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 13 февраля 1950 года он заключен в ИТЛ сроком на 10 лет. Постановлением Центральной Комиссии по пересмотру дел на лиц, осужденных за контрреволюционную преступления, Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 13.02.1950 г. в отношении Оглоблин М. П. отменено, дело на основании пункта «б» ст. 204 УПК РСФСР в уголовном порядке прекращено и он из-под стражи освобожден.

По заключению Прокурора Кызылординской области от 21.04.1997 года Оглоблин М. П. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

П

ПАК ДОН-МАН родился в 1914 году в селе Катаяскино, Городовского района, Уссурийской области ДВК, кореец, гражданин СССР, кандидат в члены

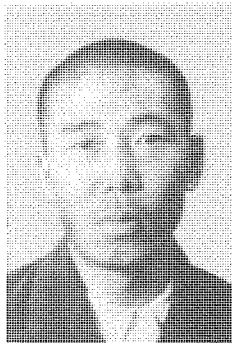
ВКП(б) с 1932 года, студент 4 курса Корейского пединститута, проживал в гор. Кызылорде в общежитии института.

Обвиняемый Пак Дон-Ман, будучи на ДВК, с 1933 года по контрреволюционно-шпионской и фракционной работе был связан с активными участниками организации «Корбюро» агентом японской разведки. Он работал секретарем комитета комсомола при пединституте, по заданию агента японской разведки Хан Бориса исключал из рядов ВЛКСМ честных комсомольцев, которые пытались разоблачать контрреволюционно-шпионскую деятельность Хан Бориса, Цой Дон-Ман с целью сохранения кадров контрреволюционно-шпионской организации «Корбюро» в рядах партии активно выступал во время исключения из ВКП(б) агентов японской разведки Хан Бориса, Цой Николая против их исключения. Он получал от Цой Николая за контрреволюционно-шпионскую работу денежное вознаграждение, за что он Постановлением 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 15 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением 3 Отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 8 января 1939 года следственное дело по обвинению Пак Дон-Мана дальнейшее производство следствия прекращено, из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 8.08.1997 года Пак Дон-Ман на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ПАК Павел Алексеевич родился в 1904 году в гор. Пукчан, Корея, кореец, гражданин СССР, образование высшее, окончил Ростовский мединститут, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Каракалпакская, 62, (ныне ул. Журбы) работал в поликлинике горбольницы врачом-хирургом. В 1923 году был арестован по подозрению в ограблении и осужден на 5 лет лишения свободы. Он обвиняется в том, что в прошлом являлся активным участником контрреволюционной фракционной группировки «Шанхайцы», имел тесные связи по контрреволюционной работе с лидерами указанной группировки. Будучи в ДВК, в гор. Владивостоке Пак занимался поборами с корейского населения и добытые им средства были использованы для контрреволюционной деятельности, в частности на отправку своих людей на съезд в гор. Шанхай. Находясь в гор. Кызылорде как переселенец, он также имел тесные связи с лидерами контрреволюционной шпионской организации «Корбюровцы». 9.03.1940 г. Пак выдал справку корейцу Тен Геннадию о том, что его жена Ли Хо-Сук, якобы умерла от туберкулеза, тогда как она была последним удушена. Тен Геннадий арестован

и разоблачен как шпион японской разведки. Пак, являясь секретным сотрудником органов НКВД, двурушничал, расконспирировал себя перед антисоветскими элементами, предупредив их об осторожности, за что Постановлением 1 Отделения 3 Отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 26 апреля 1940 года Пак П. А. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а» УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 сентября 1940 года Пак П. А. осужден в ИТЛ сроком на 8 лет. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 26 апреля 1957 года решение Особого Совещания при НКВД СССР от 10.09.40 г. в отношении Пак П. отменено и дело на основании ст. 2 п. «а» УПК Уз. ССР прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29.05.79 г. Пак П. А. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

ПАК Сергей Николаевич родился в 1907 году в селе Фатачи ДВК, кореец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал делопроизводителем. За антисоветскую контрреволюционную и диверсионно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 июня 1938 года Пак С. Н. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 января 1990 года.

ПАК ЧАН-НАЙ родился в 1900 году в Корее, кореец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал завкладом подхоза детдома. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при МГБ СССР от 19 июля 1950 года он осужден на поселение. Он реабилитирован 30 августа 1989 года.

ПАНАЧЕВНЫЙ Иван Александрович родился в 1910 году в гор. Никополь, Днепропетровской области, украинец, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал на станции Кызылорда, работал токарем в строй. поезде. За контрреволюционную, шпионско-вредительскую и провокационную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала САВО от 11 октября 1938 года Паначевный И. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 5 июня 1992 года.

ПАРШИН Николай Евграфович родился в 1879 году в гор. Одессе, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Карсакпае, работал управляющим Байконурского угольного комплекса. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Коллегии ОГПУ от 23 ноября 1930 года Паршин Н. Е. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 августа 1989 года.

ПЕЛИПЕЙКО Любовь Константиновна родилась в 1901 году в гор. Владикавказе, дочь врача, до ареста

проживала в г. Кызылорде по ул. Казахская, 55, профессия библиотечный работник, образование высшее, окончила МГУ, беспартийная, 8 марта 1935 года по ст. 58-10 УК РСФСР Тройкой при НКВД СССР сослана в Казахстан на 3 года. Она обвиняется в том, что находясь в ссылке в гор. Кызылорде, с целью вызова недовольства среди населения Советской властью, проводила антисоветскую агитацию, одновременно распространяла контрреволюционные слухи вокруг органов НКВД, за что арестована постановлением Кызылординского РО НКВД от 24 декабря 1937 года и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года заключена в концлагерь сроком на 10 лет.

Постановлением Кызылординского ОУНКВД, дело по обвинению ее прекращено, она из-под стражи освобождена. По заключению облпрокурора от 13 мая 1997 года она реабилитирована.

ПЕСТРОВСКИЙ Николай Николаевич родился в 1920 году в гор. Камень, Алтайского края, русский, образование незаконченное высшее, был студентом, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 марта 1939 года Пестровский Н. Н. осужден на 2 года лишения свободы. Он реабилитирован 23 октября 1993 года.

ПЕТРОВ Степан Игнатьевич родился в 1919 году в селе Валерьяновка, Новосибирской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был осужденным. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 декабря 1950 года Петров С. И. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 апреля 1993 года.

ПИВОВАРОВ Ион Ионович родился в 1888 году в селе Ленинское (Алексеевка) Таш-Казахского уезда, Сыр-Дарьинской губернии, образование начальное, беспартийный, занимался сельским хозяйством. Ему было предъявлено обвинение в преступлении выразившемся в хранении нелегальной литературы контрреволюционного характера, в использовании религиозных предрассудков в целях возбуждения населения против выполнения государственных повинностей, введенных Законом Советской власти, за что Постановлением Сырдарьинского Губотдела ОГПУ от 3 сентября 1927 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 и 59-7 УК РСФСР. Постановлением Особого Сопещения при Коллегии ОГПУ от 13 января 1927 года выслан через ИПОГПУ в Сибирь сроком на 3 года.

Постановлением Особого Сопещения при Коллегии ОГПУ от 18 января 1929 года Пивоваров И. И. досрочно освобожден от наказания. По заключению облпрокурора от 13.05.1997 года Пивоваров И. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ПИМОНОВ Петр Матвеевич родился в 1887 году в Арзамасском уезде, Нижегородской губернии, рус-

ский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кызылординской области, работал мастером пилеугольного отд. Карсакапайского завода. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещения ОГПУ от 3 января 1930 года Пимонов П. М. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 30 октября 1990 года.

ПИНКУС Андрей Васильевич родился в 1891 году (место рождения не указано), образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Туркестан. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую и вредительскую деятельность арестован 23 августа. 1923 года, по итогам следствия освобожден из-под стражи. Он реабилитирован 28 августа 1923 года.

ПОБАСКИН Георгий Петрович родился в 1906 году в Сорочинском районе, Средне-Волжского края, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал осмотрщиком вагонов ст. Кызылорда. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и вредительскую работу на железной дороге арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 1 сентября 1936 года Побаскин Г. П. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 24 апреля 1967 года.

ПОДЛИПАЛИН Кари Георгиевич родился в 1870 году в гор. Уральске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. За контрреволюционную шпионско-подрывную, провокаторскую вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 20 октября 1937 года Подлипалин К. Г. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ПОДОПРИГОРА Севастьян Степанович родился в 1914 году в гор. Кызылорде, постоянное место жительства с. Чернятино, Молотовского района, Уссурийской области ДВК, русский, гражданин СССР, грамотный, беспартийный, состоял чл. ВЛКСМ с 1929 по 1934 год, выбыл механически, служил в Красной Армии, старшина роты 115 стр. полка.

По обвинительному заключению Подопригора С. С. в составе контрреволюционной военно-фашистской организации троцкистов, завербован в марте месяце 1937 г. Сазоновым Ф. К. был активным участником этой организации. Обвиняемый Подопригора по заданию этой организации проводил подрывную, контрреволюционную деятельность по подрыву боевой готовности 315 СП, 105 СД, обрабатывал с целью вовлечения в организацию военнослужащих, сколачивал группу для совершения измены Родине, уход за границу в Манчжурию, а также проводил широкую разложеческую деятельность, разлагая дисциплину, спаивал подчиненных ему бойцов, за что он постановлением ОО ГУГБ НКВД 105 СД от 29 июня 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «б», 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 сентября 1937 года Подопригора Сева-

стьян Степанович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 22 февраля 1953 года приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 сентября 1937 года в отношении Подопригора Севастьяна Степановича отменено по вновь открывшимся обстоятельствам и дело на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР производством прекращено.

Подопригора С. С. реабилитирован посмертно.

ПОЛОНСКИЙ Исая Эмануилович родился в 1909 году в гор. Прилуцке, Полтавской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бухгалтером райживсоюза. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого отдела Коллегии ОГПУ от 19 февраля 1942 года Полонский И. Э. выслан в Западную Сибирь на 3 года. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ПОПОВ Сергей Тихонович родился в 1901 году в Воронежской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был художником. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при ОГПУ от 31 июля 1926 года Попов С. Т. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 7 сентября 1989 года.

ПРОНКИН Антон Матвеевич родился в 1899 году в Харьковской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За контрреволюционную, провокационно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 31 июля 1937 года Пронкин А. М. осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 апреля 1990 года.

Р

РАХМЕТОВ Әбдікәрім Қызылорда округі, Қарсақпай ауданының № 7 ауылында 1871 жылы туған, бай болған, сауаты бар, партияда жоқ, 1917 жылдың қаңтар айында Торғай уезінің мүшелігіне сайланған, Басқарма орынбасары болған, қамауға алынғанға дейін Қарсақпай ауданы № 7 ауылы, «Қызыл жарда» тұрған.

Рахметов Әбдікәрім беделді бай, оның өкесі 12 жыл болыс болып, патша үкіметіне беріліп жұмыс істегені үшін патшаның алтын сағатымен марапатталған. Кеңес өкіметіне қарсы элемент ретінде Рахметов ауыл тұрғындарын бір-біріне қарсы қойып, ру тобын екі жікке бөлу жолымен кеңес өкіметін құлату және оның шараларын жүзеге асырмау мақсатында тап араздығын тудырған, өзінің контрреволюциялық жоспарын жүзеге асырып, кеңес үкіметінің барлық

шараларына қарсы үгіт жүргізген. Байларды төркілеу науқанына, ауыл шаруашылығын коллективтендіруге, тағы басқа шараларына қарсы шыққан. Алаш Орда ұйымына белсенді түрде қатысқан.

Рахметов өзінің беделін пайдаланып, рулық топтарды құрып және оны басқарып, Кеңес өкіметінің қызметкерлеріне Кеңес сайлауын дұрыс өткізуіне мүмкіншілік бермеген, тап араздығын өршітіп, өзінің тобын Кеңес қызметкерлеріне қарсы қойып, ауылда Кеңес өкіметінің дұрыс жолға қойылуына кедергі келтірген. 1917 жылы Рахметов Торғай Уездік Жер басқармасының мүшесі болып тұрған кезінде пара алып, тәуір жерлерді өз руынан шыққан байларға берген, ал кедейлерге және өзінің тобына қарсы адамдарға жер бермеген. 1918 жылы Алаш Орда ұйымына белсенді қатысқан кезінде Рахметов Алаш Орда ұйымы үшін Кеңес өкіметін құлату мақсатында өз бетінше Кеңес өкіметін жақтаушылар мен оның тобына қарсы адамдардың малдарын қаттауға алған. 1927 жылы шабындықтарды бөлу кезінде Рахметов байлармен бірігіп, кедейлерге шабындық алудан қорқытып бас тартқызып. Оған жалшы болып жұмыс істеп жүрген біреуді ақысын төлемей, айуандықпен есінен тандырып соққыға жыққан.

Ол есін жиганнан кейін Рахметов оны «өлітім»,— деп қорқытып, еңбек ақысын төлемей қуып жіберген. 1928 жылы байлардың мал-мүлкін төркілеу кезінде Рахметов кедейлердің арасында олардың төркілеуге қатыспауы және байлар туралы ешқандай мәлімет бермеу жөнінде үгіт жүргізген. Рахметов өзінің шаруашылығын екіге бөліп, бір бөлігін өзімен бірге тұратын баласы Жұмағалиға берген. 1929 жылы өзінің 50 бас ірі қарасы мен 250 бас уақ малдарын сатып жіберіп, соның нәтижесінде Рахметов өкіметке 800—900 сомдай салығын төлемеген. 1929 жылғы қыркүйек айында жүн дайындау жөніндегі уәкілдің келуіне байланысты Рахметов ауыл тұрғындарын «Үкіметке жүн тапсырмаңдар, үкімет жарты бағасын ғаңа төлейді, жеке адамдарға сатыңдар»,— деп үгіт жүргізген. Соның салдарынан ауылдардан жүн дайындау жоспары орындалмай қалған. 1930 жылдың ақпан айында учаскелік жиналыс кезінде колхозға құрылыс салу мәселесі бойынша Рахметов сарайға бірнеше кедейлерді шақырып алып, колхоз құрылысын оның жерінен басқа жерге салуды көрсетіндер деп қорқытқан. Коллективтендіру науқаны жүріп жатқан кезде Рахметов колхозды ұйымдастыру жұмысына қарсы тұрып: «Колхоздан кедейлерге телетін ешқандай пайда жоқ, үкімет кедейлерді тонаудың жаңа жолын тапқан, онан да менен жұмыс үшін мал алып пайдаланғандар, колхозға кірмендер»,— деп үгіт жүргізген. ВЛКСМ ячейкасын ұйымдастыру кезінде Рахметов тұрғындарды комсомол ячейкасын ұйымдастыруға қарсы қойған.

Осы қылмыстары үшін Рахметов Әбдікәрім Қызылорда округтік ОГПУ-дың ӨКО-ның 1930 жылғы 15 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 10, 11 тармақтарымен және 79, 62 баптарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1930 жылғы 10 мамырда Қызылорда қаласында аяқталып, айыптау қорытындысы 22 мамырда шығарылған, оны ОГПУ бастығының орынбасары бекіткен, онымен прокурор келіскен.

Қазақстандағы ОГПУ сенімді өкілдігі үштіктің 1930 жылғы 26 маусымдағы қаулысымен Рахметов Әбдікөрім 3 жылға концлагерге сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 5 ақпандағы Қорытындысымен Рахметов Әбдікөрім СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указының негізінде толық ақталған.

РАШИТОВА Раиса Герфановна родилась в 1901 году в дер. Чергуш, Каргалинской волости, Чистопольского уезда, Казанской губернии, татарка, образование среднее, окончила одногодичный педкурс, одногодичный курс марксизма-ленинизма, член ВКП(б) с 1937 года, проживала в гор. Кызылорде по ул. Першина, 18. Работала зав. культпропом Кызылординского райкома партии, затем инструктором Кызылординского обкома партии, после председателем по делам искусств при Кызылординском облисполкоме.

Она обвиняется в том, что являлась участницей антисоветской националистической, террористическо-повстанческой организации, существовавшей в Кызылординской области, в деятельности которой принимала активное участие. В июле 1937 года она, будучи направлена в Тортугайский аулсовет № 1 для разбора материалов на имевшуюся там родовую группировку, еще больше обострила, поддержав антисоветскую группу Ершокаевой. Последняя, пользуясь поддержкой Рашитовой сорвала хлебоуборочную кампанию, привела колхоз «Копалы» к развалу. В октябре того же года она, выступая на митинге Казпедучилища в связи с подготовкой к выборам в Верховный Совет СССР, призывала голосовать против Советской власти, оказывала моральную и материальную помощь арестованным врагам народа и их семьям, за что она по Постановлению 4 Отд. УГБ ОУНКВД по Кызылординской области от 29 мая 1938 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-2, 10, 11 УК РСФСР.

Приговором Спецколлегии Кызылординского облсуда от 15 августа 1938 года она осуждена к 10 годам лишения свободы с поражением избирательных прав на 5 лет. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда СССР от 3 июля 1939 года Приговор Кызылординского облсуда от 15.08.38 г. отменен и дело по обвинению Рашитовой направлено на новое рассмотрение со стадии предварительного следствия.

Постановлением Следчасти УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1939 года уголовное преследование по обвинению Рашитовой Р. Г. прекращено за отсутствием компроматериалов по обвинению ее и освобождена из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.04.1997 года Рашитова Раиса Герфановна на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирована.

РЕЙЗЕР Николай Филиппович родился в 1916 году в гор. Ташкенте, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был рабочим. За антисоветскую контрреволюционную провокационную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного

суда Оренбургской ж/д от 30 июля 1935 года Рейзер Н. Ф. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 января 1990 года.

РОТЕНБЕРГ Манер Исакович родился в 1912 году в Каменец-Подольской области, еврей, образование среднее, беспартийный, до ареста место жительства не было определено. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 22 декабря 1938 года Ротенберг М. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 27 июня 1990 года.

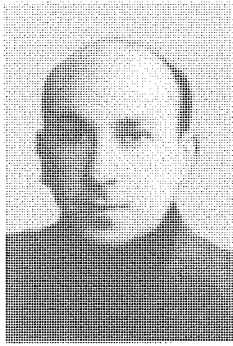
РОШКО Спиридон Иванович родился в 1900 году в селе Редены, Бравического района, Молдавской ССР, по соц. происхождению кулак, молдаванин, учитель, беспартийный, гражданин СССР, выслан из Молдавии в 1941 году как социально опасный элемент, проживал в гор. Кызылорде. Он обвиняется в том, что будучи антисоветски настроен с момента воссоединения Бессарабии с Советским Союзом, вел агитацию против установления Советской власти. В годы Отечественной войны, проживая в гор. Кызылорде, он проводил пораженческую агитацию, восхвалял силу и мощь немецкой армии. Группируя вокруг себя людей антисоветски настроенных из числа спецпереселенцев он клеветал на мероприятия Советского государства, высказывал неизбежность падения Советской власти, за что он Постановлением отделения УМГБ по Кызылординской области от 16 августа 1946 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 30 октября 1946 года он осужден к 6 годам лишения свободы с поражением избирательных прав на 3 года. Определением Судебной Коллегии Верховного Суда Казахской ССР от 14 ноября 1946 года Приговор Кызылординского облсуда от 30.10.1946 года оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда Казахской ССР от 16.08.1957 года приговор Кызылординского облсуда от 30.10.1946 г. и определение Верховного Суда Казахской ССР от 14.11.46 г. по данному делу отменены и дело в отношении Рошко С. И. производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению облпрокурора Кызылординской области от 13.05.97 года на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

РОЩИНА Евгения Михайловна родилась в 1894 году, гор. Венден, Эстония, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 августа 1943 года Рощина Е. М. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 8 декабря 1995 года.

РУДАВЕР Генрих Шмулевич родился в 1903 году в гор. Сосновец, Польша, еврей, гражданин СССР, беспартийный, образование высшее, окончил Кра-

ковский университет, бактериолог, проживал в гор. Кызылорде, по ул. Сталина, 20, работал в горбольнице бактериологом, дезинфектором. Он обвиняется в том, что является изменником Родины, т.е. будучи гражданином СССР, и имея на руках Советский паспорт, он без ведома органов Советской власти и соответствующего оформления документов о выходе из Советского гражданства зарегистрировал себя в Польском представительстве в СССР как польский гражданин, тем самым незаконно приобрел Польское гражданство, за что Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 18 февраля 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а» УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1943 года Рудавер Г. Ш. заключен в ИТЛ сроком на 10 лет. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 4 марта 1946 года во изменение постановления Особого Совещания при НКВД СССР от 19.06.43 г. Рудавер Г. Ш. снижен срок наказания до фактически отбытого, из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области Рудавер Г. Ш. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 г. реабилитирован. **РЫЖИ** Вацлав Янович родился в 1903 году в Белостокской области, Белорусской ССР, образование среднее, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал агентом Полпредства. За контрреволюционную, агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июня 1989 года Рыжи В. Я. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

РЫСБАЕВ Нурдїлда Бетїнбайұлы Кызылорда қаласында 1902 жылы туған, білімі ортадан төмен, негізі кедей шаруадан шыққан, 1925 жылдан БК(б)П мүшесі болған.

1918—1919 жылдары Кызылорда қаласындағы «Етікшілер» одағында жұмысшы, 1919—1930 жылдары Кызылорда депосында жұмысшы, 1931—1932 жылдары Кызылорда облысындағы № 10 қой совхозында директордың орынбасары болып істеген. 1932 жылғы 1 қаңтардан 1 қазанға дейін Орал қаласындағы қой шаруашылығы трестінің директорының орынбасары, сол

жылғы 1 қазаннан 1933 жылғы 1 сәуірге дейін Саратов қаласындағы директорлар курсының тыңдаушысы. 1933 жылғы 15 мамырдан 1935 жылғы 1 наурызға дейін Орал қаласындағы қой шаруашылығы тресті директорының орынбасары, сол жылғы 1 наурыздан 1938 жылға дейін Қаратөбе аудандық атқару комитетінің төрағасы.

1938 жылғы 28 ақпанда Қаратөбе қалалық НКВД бөлімі тұтқынға алып, РСФСР ҚК 58 бабының үш тармағымен қылмысты іс қозғаған. Сол айыптау қорытындысы бойынша, СССР Жоғарғы соты ескери коллегиясының 1938 жылғы 13 қарашадағы үкімімен «Халық жауы» ретінде ату жазасына сотталған, үкім сол күні орындалған. СССР Жоғарғы Соты Ескери Коллегиясының 1982 жылғы 19 қаңтардағы № 4п-013160/57 қатынасы бойынша Рысбаев Нурдїлда Бетїнбайұлының өрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан, ол жөніндегі іс тоқтатылған. Рысбаев Н. Б. толық ақталған. (Рысбаев Нурдїлда жайлы құжаттарды, суретті оның немере інісі, Қызылорда қаласы, Войтинцев көшесі, № 36 үйдің тұрғыны Өміртай Рысбаев редакцияға табыс етті).

РЫСКИНА Мария Петровна родилась в 1909 году в селе Селовщина, Гродненской губернии, русская, беспартийная, образование 9 классов, до ареста проживала в гор. Кызылорде на проспекте Красного Октября, 16, домохозяйка. Она обвиняется в том, что будучи враждебно настроена к Советской власти, проживая в гор. Кызылорде, систематически распространяла контрреволюционную агитацию, направленную против существующего строя, разжигала национальную вражду между евреями и русскими, восхваляла деятельность немцев, возводила антисоветскую клевету по адресу коммунистов и советской печати. Она заявляла: «Гитлер расправляется только со сволочами коммунистами и жидами. Песня жидов уже спета, Гитлер свое им показал... не давайте жидам воды...» За все это она по Постановлению СПО УНКВД по Кызылординской области от 9 августа 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности.

Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 17 августа 1942 года дело по обвинению Рыскиной М. П. производством следствия прекращено и из-под стражи освобождена.

По заключению прокурора Кызылординской области от 25.04.97 года Рыскина М. П. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 г. реабилитирована.

РЫСҚҰЛОВ Тұрлыбек Өнүстік Қазақстан облысы, Арыс ауданы, № 17 «Жалғыз ағаш» ауылында 1904 жылы туған, білімі жоғары, педагогикалық институтты бітірген, қызметкер, ВКП(б) мүшелігіне кандидат, Алматы облысының, Ұржардағы педтехникумының оқу ісінің бұрынғы меңгерушісі, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласындағы педучилище жанындағы 2-жылдық курсты мұғалімі болып жұмыс істеген, Қызылорда қаласы, Энгельс көшесі, № 32 үйде тұрған, інілері Рысқұлов Күмісбек, Батырбек.

Рысқұлов Тұрлыбек кенес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға Ұржар педтехникумының бұрынғы

мұғалімі Хаймудлинов арқылы 1935 жылдың қараша айында тартылып, осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсене қатысқан. Олар педтехникум студенттерінің арасынан контрреволюциялық көтерілісшілер кадрларын жасақтап, оларға алаш ордашылардың идеясын ендірген, техникумды көтерілісшілер кадрларын дайындайтын оқу орнына айналдыруға тырысқан.

Рысқұлов Үржар педтехникумының оқу ісі жөніндегі меңгерушісі болып жұмыс істеп жүріп, бұрынғы алаш орданы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның Үржардағы филиалының жетекшісі Матчанов Қадырмен ұйымдық байланыс жасаған. Рысқұлов Матчановтан контрреволюциялық жұмыс жүргізуде тапсырмалар алған. Осы педтехникумда Рысқұлов оқу жоспарын мүлдем бүлдіріп, сабақ сағатын өдейі қысқартып, студенттердің үлгерімі жөніндегі есепті шатастырған.

Рысқұлов 1937 жылдың 13 мамырында Қызылордаға келіп, кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның Қызылорда филиалымен байланысты жалғастырған.

Осы қылмысы үшін Рысқұлов Тұрлыбек Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 11 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 9 қыркүйекте аяқталып, айыптау қорытындысы 10 қыркүйекте шығарылған, оны облыстық прокурор 13 қыркүйекте, облсоттың Арнаулы Коллегиясының дайындау мәжілісінің 19 қыркүйектегі қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 27 қыркүйектегі үкімімен Рысқұлов Тұрлыбек 25 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған. Ол СССР НКВД-ның Солтүстік Орал лагеріне айдалған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 9 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының Рысқұлов Тұрлыбек жөніндегі үкімі бұзылып, Рысқұловты РСФСР ҚК-ның 58-бабының 7 тармағымен айыпталған қылмысы анықталмағандықтан бұл тармақ істен алынып тасталған. Істі алдын ала тергеу арқылы ҚК-тың 58-бабының 2, 11 тармақтарымен қайта қарауға жіберген.

Қайта тергеу ісі 1940 жылдың 29 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы 1 шілдеде шығарылған. Оны Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 1940 жылғы 3 тамыздағы қаулысы бекіткен.

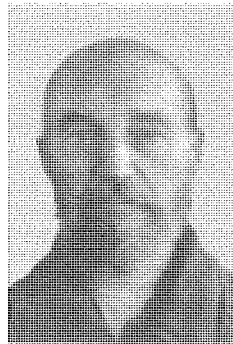
Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 7 тамыздағы үкімімен айыпкер Рысқұлов Тұрлыбек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1956 жылғы 18 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1940 жылғы 7 тамыздағы Рысқұлов Тұрлыбектің ісі жөніндегі үкімі бұзылып, істегі жинақталған

мәліметтердің жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1994 жылғы 9 ақпандағы қорытындысымен Рысқұлов Тұрлыбек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

РЮМШИН Ефим Николаевич родился в 1885 году в селе Павлова-Антоновка, Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал сторожем железнодорожной школы № 7. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию поразительного характера, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 24 октября 1941 года Рюмшин Е. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1992 года.

С

САВЕЛЬЕВ Николай Кузьмич родился в 1893 году в Чкаловской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в городах Маргелане и Кызылорде, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную деятельность 1 января 1941 года арестован. Он реабилитирован 8 июля 1941 года.

САВЧЕНКО Петр Ильич родился в 1899 году в Мулашевке, Песковского района, Борисоглебского округа, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию среди населения арестован. Находился на подписке о невыезде. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

САВЧЕНКО Максим Ильич родился в 1895 году в селе Мулашевка, Песковского района, Борисоглебского округа, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем ризавода. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих завода арестован. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

САДЫРБАЕВ Жақия Қызылорда қаласында 1898 жылы туған, сауатсыз, бойдақ, бұрын сотталмаған, Қызылорда ҚӘК арқылы 1942 жылы әскер қатарына алынып, 994 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1943 жылғы 15 қаңтарда ол әскери қызмет міндетінен бас тарту мақсатында өз қолын өзі атқан. Осы қылмысы үшін ол

286 АД НКВД Ерекше Бөлімінің 1943 жылғы 16 қаңтардағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Садырбаев Жақия сот органысыз НКВД Ерекше Бөлімінің қаулысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан ол толық ақталуға жатады делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, «Г» пунктiнiң негiзiнде Садырбаев Жақия 1998 жылдың 29 маусымында толық ақталған.

САЛЬНИКОВ Федор Михеевич родился в 1897 году в селе Шарлык, Чкаловской области, русский, образование незаконченное высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал директором вечерней школы для взрослых. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность Постановлением ОТО НКГБ ст. Кызылорда от 22 января 1946 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 30 августа 1947 года Сальников Ф. М. оправдан и освобожден из-под стражи.

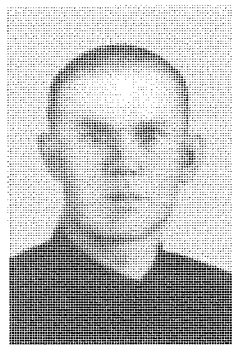
САНИН Иван Николаевич родился в 1895 году в Покровском районе, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал машинистом кирпичного завода НКСП № 5. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 25 сентября 1943 года Санин И. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1967 года.

САФАР Мамед Заде родился в 1886 году в гор. Тунтабасе, Иран, иранец, иранополданный, неграмотный, беспартийный, проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем слесарной мастерской артели «Разнопром. Кустарь». С 1921 года имел собственную слесарную мастерскую, применял наемный труд. В 1918 году был судим в г. Кызылорде за несдачу охотничьего оружия на 3 года, срок отбыл. Он обвиняется в том, что состоял на службе в шпионско-диверсионной организации иранского разведоргана с 1936 года, за что Постановлением Кызылординского РО НКВД от 5 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

В постановлении 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области указано, что имеющиеся материалы в следственном деле по обвинению Сафар Мамед Заде по ст. 58-6 УК являются недостаточным для предания суду и поэтому дело по обвинению его дальнейшим производством следствия прекращено, он из-под стражи освобожден. По заключению облпрокурора от 3.05.1997 года Сафар Мамед Заде на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

СЕВОСТЬЯНОВ Федосий Владимирович родился в 1893 году в Полтавской области, украинец, образо-

вание начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал весовщиком товарного двора. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 3 октября 1942 года Севостьянов Ф. В. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

СЕЛЕЗНЕВ Николай Николаевич родился в 1900 году в Симбирской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал рабочим-мотористом. За антисоветскую контрреволюционную и провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Селезнев Н. Н. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

СЕЛИН Федор Васильевич родился в 1894 году в селе Воздвиженск, Пономаревского района, Оренбургской области, русский, образование начальное, член ВКП(б), до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал контролером поездов Кызылординского резерва. Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда Ташкентской ж/д от 24 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 27 августа 1938 года Селин Ф. В. осужден на 6 лет лишения свободы с последующим поражением в правах на 4 года. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 21 июля 1939 года он оправдан, мера пресечения изменена и он освобожден из-под стражи. Решением бюро ЦК КП(б) Казахстан от 2 апреля 1940 года (протокол № 3) Селин Ф. В. восстановлен в партию.

СЕРГЕЕВА Евдокия Петровна родилась в 1883 году в гор. Егорьевки, Московской области, русская, гражданка СССР, одинокая, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде по ул. Казахская № 61, монашка, без определенного занятия.

Сергеева Е. П. в 1933 году тройкой НКВД гор. Егорьевки по ст. 58-10 УК РСФСР за религиозную пропаганду была судима к 3 годам ссылки в Казахстан, отбывала ссылку в гор. Кызылорде. Но она и здесь продолжала проводить религиозную пропаганду среди населения и распространяла религиозные листовки. Так, 25 марта 1937 года Сергеева передала листовку религиозного содержания гр-ке Ерофеевой Клавдии с просьбой, чтобы последняя написала 3 таких листовки и раздала их соседям и знакомым. 6 октября 1937 года Сергеева дала листовку религиозного содержания гр-ке Филевой К. и сказала, чтобы она написала 3 таких листовки и раздала их

знакомым и соседям. Когда Филыева отказала в ее просьбе, то Сергеева сказала: «Тебя накажет Бог», за что она Постановлением Кызылординского РО НКВД от 25 ноября 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 4 декабря 1937 года Сергеева Е. П. осуждена к 10 годам лишения свободы. По заключению Генеральной Прокуратуры Республики Казахстан от 29 октября 1997 года Сергеева по указанной статье УК была осуждена необоснованно. Она полностью реабилитирована.

СЕРЕБРЯКОВ Георгий Николаевич родился в 1904 году в Чамбарском районе, Тамбовской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал машинистом кирпичного завода НКСП № 5. За антисоветскую контрреволюционную и подрывно-вредительскую, провокаторскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 25 сентября 1943 года Серебряков Г. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1967 года.

СИДЕЛЬНИКОВ Василий Максимович родился в 1892 году в гор. Полтава, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Червякова, 16, работал техническим директором облгидрографии. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 сентября 1941 года Сидельников В. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

СИМ-ДАИР родился в 1903 году в селе Тиш-дым, обл. Чунчендо, кореец, гражданин СССР, образование высшее, окончил пединститут в 1935 году, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Шумилова, 39, работал преподавателем по математике в медицинском училище.

Он обвиняется в том, что в 1923 году, проживая в Восточной Манчжурии, связался с японским разведчиком и по заданию последнего с шпионско-диверсионными целями нелегально перешел в СССР, проживая в СССР, имел письменную связь со своим братом Сим-Ген, который по указанию Сим-Даира в феврале месяце 1929 года перешел нелегально границу СССР, а в июле месяце 1929 года ушел обратно нелегально в Китай. В 1935 году от японского шпиона-диверсанта Кан Сап-Бома получил письмо шпионского содержания для Кон Чан-Бома, которому вручил полученное письмо. В 1935 году участвовал на контрреволюционном сборище созданным Германским разведчиком Мейнерт, на котором, обсуждая политику Гитлера, Сим-Даир разделял его действия, проводимые в Германии, за что он Постановлением 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 25 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 11 февраля 1938 года Сим-Даир осужден к

высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 11 марта 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 12 апреля 1961 года Постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 11.02.38 года в отношении Сим-Даира отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован посмертно. **СИМ-Я-ГЕН** родился в 1903 году в Корее, кореец, гражданин СССР, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был студентом корейского пединститута. За контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди студентов корейцев и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Наркома ВД СССР и Прокурора СССР от 27 сентября 1938 года Сим-Я-Ген осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 8 сентября 1964 года.

СИН-ЧАН-ГЮН родился в 1914 году на Дальнем Востоке, кореец, гражданин СССР, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал начальником счетно-экономического отдела. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди корейского населения и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 мая 1942 года Син Чан-Гюн осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 мая 1990 года.

СИТНИКОВ Василий Игнатьевич родился в 1881 году в дер. Момаунтон, Удмуртской ССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был садоводом. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1943 году Ситников В. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 июля 1995 года.

СМИРНОВ Григорий Андреевич родился в 1871 году в Старостино, Буйского района, Ярославской области, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Училищная № 5, без определенных занятий. По обвинительному заключению Смирнов Г. А. начиная с 1912 до 1917 года занимался торговлей, с 1924 года возобновил торговую деятельность и проводил по 1927 год. В 1933 году был судим за невыполнение твердого задания хлебопоставок сроком на 5 лет, но был освобожден. В 1935 году Особым Совещанием при НКВД СССР за участие в контрреволюционной организации осужден на 5 лет ссылки в Казахстан, которую отбывал в гор. Кызылорде. Находясь в адмсылке в гор. Кызылорде, Смирнов, будучи враждебно настроен к Советской власти и проводимых ею мероприятий, занимался поборничеством среди населения, распространял антисоветские и клеветнические выпады о том, что Советская власть сажает в тюрьмы невинных людей, которые без всякой причины осуждены, в том числе и он сам, т.е. Смирнов. За изложенное деяние Смирнов Г. А. постановлением Кызылординского РО НКВД от 23

декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Однако Постановлением о прекращении дела (следствия) от 2 января 1938 года оперуполномоченного 3 отдела УГБ Южно-Казахстанского УНКВД Смирнов Г. А. с учетом его преклонного возраста, а также маловажности фактов освобожден из-под стражи с прекращением на него следственного дела.

Заключением Генеральной Прокуратуры Республики Казахстан от 10 октября 1997 года Смирнов Григорий Андреевич на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года полностью реабилитирован.

СМУРКИН Иван Яковлевич родился в 1909 году в селе Коноуст, Куйбышевской области, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал старшим машинистом, за антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 14 июля 1945 года. Смуркин И. Я. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 марта 1990 года.

СОЛОПЧЕНКО Леонид Карпович родился в 1925 году в гор. Смоленске, украинец, образование среднее, член ВЛКСМ, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был заключенным. За антисоветскую контрреволюционную провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 24 января 1943 года Солопченко Л. К. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 апреля 1990 года.

СОН ГЫН-ИР родился в 1906 году в гор. Хамга, Корея, кореец, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в городах Макач-Кала и Кызылорда, был рыбаком. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УМВД по Актобинской области от 25 ноября 1937 года Сон Гын-Ир осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1990 года.

СОН ЧЕР-У родился в 1911 году в селе Ун-Сен, Корея, образование среднее, беспартийный, с 1929 года по 1934 год состоял чл. ВЛКСМ; исключен за утерю комсомольского билета, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Сакраминская, 5, работал комендантом Корейского лединститута. Он изобличается в том, что в 1927 году нелегально перешел границу и прибыл из Китая на территорию СССР. Проживая в Китае, он состоял в группе «юношей». Проживая в СССР, держал систематическую связь с родителями, находившимися в Китае. По заданию японской разведки вел шпионскую работу в пользу того же государства, за что Постановлением 3 Отд. УНКВД по Кызылординской области от 6 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года

он как соц. опасный элемент заключен и ИТЛ сроком на 5 лет.

Постановлением 3 отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Сон Чер-У производством прекращено и из-под стражи он освобожден за недоказанностью состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 4.05.97 года Сон Чер-У на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

СОННИКОВ Михаил Иванович родился в 1908 году в селе Роткова, Бузулукского района, Чкаловской области, образование 3 класса, беспартийный, до ареста проживал на ст. Эмба, Оренбургской ж/д, работал слесарем депо. Он изобличается в том, что будучи враждебно настроен к существующему советскому строю, систематически среди рабочих вел антисоветскую агитацию, направленную против мероприятий советской власти и партии. 15 января 1939 года на цеховом собрании, где обсуждался вопрос о введении трудовых книжек и борьбы с прогулами, он агитировал, что заполнять трудовую книжку не нужно, а в декабре 1938 года на цеховом собрании депо при обсуждении вопроса о завоевании переходящего Красного Знамени он говорил, что вместо Красного Знамени лучше бы давали больше денег, а не выжимали последние соки из рабочих. Во время выборов он не пойдет и не отпустит свою жену, советую другим следовать его примеру, он несколько раз проявлял хулиганство, выражался ненужными словами по адресу руководителей депо, несколько раз увольнялся с работы, за саботаж и прогул, имел адм. взыскания. 6 февраля 1939 года он уволен с работы, за что постановлением ОДТО НКВД ст. Казалинск от 24 марта 1939 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Линейного Суда Оренбургской ж/д на ст. Эмба от 19 апреля 1939 года он подвергнут к лишению свободы в общих местах, сроком на 3 года и с поражением в правах на 2 года. Определением жел. дор. Коллегии Верх. Суда СССР от 28 июня 1939 года приговор линсуда отменен и дело в уголовном порядке производством прекращено, он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 2.05.97 г. Сонников М. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

СОРОКИН Сергей Семенович родился в 1908 году в селе Ключище Горьковской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал счетоводом магазина запчастей. За антисоветскую контрреволюционную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 30 мая 1937 года Сорокин С. С. осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1992 года.

СОСНОВИК Иосиф Ицкович родился в 1910 году в Виленской области, образование начальное, беспар-

тийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был дворником. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 20 мая 1948 года Сосновик И. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 сентября 1990 года.

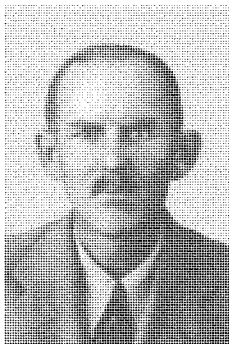
СОШКИН Кузьма Яковлевич родился в 1893 году в селе Пушкино, Рязанской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. За антисоветскую контрреволюционную и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1940 году Сошкин К. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 июля 1995 года.

СПАРИНС Карл Иванович родился в 1889 году в гор. Риге, латыш, образование неполное среднее, беспартийный. За антисоветскую контрреволюционную и шпионско-диверсионную деятельность арестован, но судебный приговор не было. Он реабилитирован 11 декабря 1995 года.

СТЕПАНОВ Алексей Алексеевич родился в 1906 году в гор. Горький, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста определенного места жительства не было. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 31 марта 1942 года Степанов А. А. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

СУДБЕРГЕР Абрам Пинхусович родился в 1913 году в гор. Мендигеу (Польша), еврей, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал парикмахером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 25 марта 1942 года Судбергер А. П. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

СТРАШНОВ Михаил Николаевич родился в 1898 году в гор. Горький, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Кызылорда, был продавцом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 апреля 1938 года Страшнов М. Н. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

СҮЙІНБЕКОВ (СҮЙЕНБЕКОВ) Мұқан Павлодар облысы, Баянауыл ауданында 1919 жылы туған, білімі 6 класс, партияда жоқ, Баянауыл АӘК арқылы әскерде алынған. 48 АД, 268 АП, 2 Абат, 4 Арот қызыл әскер болған, 48 атқыштар дивизиясы, НКВД-ның ерекше бөлімінің 1941 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен РСФСР қылмыс кодексінің 58 бабы, 1 «б» тармағына сәйкес айып тағылып, тұтқынға алынған. Приморск Жедел тобы Әскери Трибуналының 1941 жылғы 2 желтоқсандағы үкімімен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ленинград майданы Әскери Трибуналының 1942 жылғы 30 сәуірдегі ұйғаруымен «М. Сүйінбеков жау жағына өтті», — деген ешқандай дәлелдеме істе болмағанын ескеріп, жоғарыдағы Әскери Трибуналдың үкімі бұзылған. Ленинград майданы Әскери Трибуналы төрағасының бұл үкімге наразылығы қанағаттандырылған.

СҮЛЕЙМЕНОВ Әлімсақ Кызылорда қаласында 1918 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының 1944 жылғы 26 қаңтардағы үкімімен 10 жылға сотталған, 37 ИТК-да жаза мерзімін өтеген. Ол 1990 жылғы 25 сәуірде ақталған.

СҮЛЕЙМЕНОВ Оразымбет Кызылорда қаласында 1894 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Кызылорда қалалық телефон стансасының менгерушісі болып қызмет атқарған. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық әрекеттер жасағаны үшін Кызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 7 желтоқсандағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1941 жылғы 7 маусымдағы ұйғаруымен іс қысқартылып, Сүлейменов Оразымбет қамаудан босатылған.

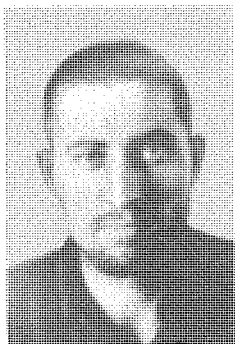
СЫЗДЫҚОВ Досқали Кызылорда қаласында 1919 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, түрлі жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық сотының 1952 жылғы 19 қыркүйектегі үкімімен Сыздықов Досқали 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде ақталған.

Т

ТАНАЧЕВ Сабир-Шараф Әльдинович родился в 1900 году в Гурьевской области, татарин, образование незаконченное высшее, беспартийный, до ареста проживал в Москве и Кызылорде, учился и работал. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован 7 июля 1936 года и привлечен к уголовной ответственности, дело следствием прекращено и он

из-под стражи освобожден. Он реабилитирован 9 июля 1991 года.

ТАРАБАН Иван Григорьевич родился в 1909 году в селе Григорьевка, Михайловского района, Дальневосточного края, русский,

образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность постановлением ДТО ГУГБ УНКВД по Оренбургской области от 2 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 11 УК РСФСР. Постановлением

Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Тарабан И. Г. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован посмертно.

ТӨЖІБАЕВ Дүйсен Кызылорда қаласында 1900 жылы туған, сауатты, үйленген, қызметкер, БК(б)П мүшелігінен шығарылған, тұтқынға алынғанға дейін Арал аудандық партия комитетінің үгіт-насихат мәдени бөлімінің менгерушісі болып қызмет атқарған, тұрағы Арал қаласы.

Төжібаев 1926 жылдан бастап контрреволюциялық-буржуазиялық, ұлтшылдық ұйымына мүше болып, троцкистік террорлық ұйыммен (блок) бірігіп, Қазақ ССР-і мен Кеңес өкіметін құлату мақсатында үгіт-насихат, бүлдіру-диверсиялық жұмыстармен айналысқан. Басшы қызметте жүріп, коммунистік партияның саясатына қарсы жұмыстар жүргізген. Қазақ ССР-ін Кеңес өкіметінен бөліп алып, Жапонияның қарамағындағы буржуазиялық мемлекет жасауға тырысқан.

Осы қылмысы үшін Төжібаевты 13 тамыз 1937 жылы Арал аудандық НКВД бөлімі тұтқынға алып, 27 ақпан 1938 жылы СССР Жоғарғы сотының көшпелі коллегиясы РСФСР Қылмыс кодексінің 58-7, 58-8, 58-11 бабтарымен айыпталған қылмыстық істі қарап, ең жоғары жаза — ату жазасына соттаған, жеке дүние-мүлкі төркіленген, үкім шағымдануға жатпаған, жедел түрде орындалған.

11 тамыз 1991 жылы СССР Жоғарғы Сотының әскери коллегиясы бас прокуратурасының келтірілген наразылығына сәйкес бұл қылмысты істі қарап, СССР Жоғарғы Сотының көшпелі коллегиясының 27 ақпан 1938 жылғы үкімін бұзып, Төжібаевтың іс-әрекетінде қылмыстың құрамы болмағандықтан істі қысқартқан.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Төжібаев толық ақталған.

ТЕ ДЕН-ХО родился в 1914 году в селе Санадворка, Посьетского района, Приморской области, кореец, образование 7 классов, член ВЛКСМ с 1930 г., до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Перши-

на, 49, работал актером Корейского театра. Он изболчивается в том, что будучи завербован японской разведкой в Корее, переброшен в СССР для шпионской работы. Проживая на территории СССР, собирал и передавал материалы шпионского характера агентам японской разведки, так же систематически поддерживал родственную связь с границей — Японией, за что Постановлением Кызылординского РО НКВД от 16 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июля 1938 года Те Ден-Хо заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Наказание отбывал в Устьвымлаге МВД СССР, освобожден 8 мая 1947 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 31 марта 1958 года в порядке надзора протест Военного прокурора ТуркВО Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 23 июля 1938 года в отношении Те Ден-Хо отменено и дело о нем на основании ст. 2 п. «в» УПК Узбекской ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 года Те Ден-Хо на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 г. реабилитирован.

ТЕ-ХУН родился в 1899 году в д. Моденни, Кайсан-Гун уезда, Хашген-Найшо губернии, кореец, гражданин СССР, с 1926 по 1935 год был членом ВКП(б), в 1917 году окончил сельскую школу в Корее, в 1934 году окончил Комвуз на ДВК, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Малькова, 16, работал в Солотубинском МТС агротехником.

В 1926 году арестовывался органом ОГПУ в подозрении соучастия в контрреволюционной банде, в 1935 году привлекался к уголовной ответственности по ст. Т 69 УК РСФСР, в 1935 году исключен из партии.

Он обвиняется в том, что в 1921 нелегально прибыл из Китая в СССР. Проживая на ДВК, в 1927 году агентом японской разведки, своим братом Те-Ден-Хеном был завербован для шпионской работы в СССР в пользу Японии, по заданию которого вел шпионско-разведывательную работу в пограничных районах ДВК, собирал сведения шпионского характера, выявлял авторитетных коммунистов из корейцев, занятых на ответственных постах в партийно-советских аппаратах ДВК, а также авторитетных лиц из корейцев военнотружущих ОК ДВК. Сведения эти передавал через своего брата японской разведке, за что он Постановлением 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 27 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года Те-Хун осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 16 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 27 июля 1960 года Постановление Тройки УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года в отношении Те-Хун отменено и дело о нем на осно-

вании п. 1 ст. 5 УПК Уз.ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления. Тен-Хун реабилитирован посмертно.

ТЕН ХИ-СУН родился в 1892 году в губернии Хамин Букот района Мусангун, Корея, гражданин СССР, малограмотный, без определенных занятий, проживал в гор. Кызылорде, в общежитии мяскокомбината. Он обвиняется в том, что проживая в Хабаровском крае на острове Сахалин в гор. Оха, в 1933 году был завербован в японскую разведку резидентом Югаем для шпионской работы в пользу Японии, по заданию которого он занимался сбором шпионских материалов среди корейского населения о политическом настроении последнего и выявлением лиц, настроенных против Советской власти для вербовки в японскую разведку. Кроме того, он проводил диверсионную работу на буровой скважине путем перерезания каната, вследствие чего буровая скважина стояла двое суток без движения, занимался вербовкой агента в японскую разведку, за что он Постановлением ОУР УРКМ НКВД от 23 августа 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 7 УК РСФСР.

Постановлением Кызылординского ОУНКВД от 5 мая 1939 года следственное дело по обвинению Тен Хи-Суна за смертью последнего прекращено, дело сдано в архив.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22.05.97 года Тен-Хи-Сун на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ТЕРЕХОВ Николай Давидович родился в 1881 году в гор. Иркутске, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 21 декабря 1937 года Терехов Н. Д. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 24 августа 1989 года.

ТЕСЕГУЗОВ Бухабай Кызылорда облысының территориясында 1899 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, (қанша жылға сотталғаны туралы мәлімет жоқ). Ол 1989 жылғы 29 тамызда ақталған.

ТИ САН-ХО родился в 1899 году в Китае, кореец, сын торговца, служил в гор. Владивостоке, командир взвода, окончил военную школу в гор. Ленинграде в 1926 году, член ВКП(б) с 1926 г., исключен в декабре 1935 г. проживал в г. Кызылорде. Он обвиняется в том, что в 1918 году прибыл нелегально в СССР, в 1933—1934 гг., будучи командиром взвода 2 СП, участвовал в контрреволюционной корейской националистической фракционной группировке «Корбюрорцы» и поддерживал связь с лидерами этой фракции до 1936 года. Он состоял на службе японской разведорганizations и передавал шпионские сведения, за что постановлением Кызылординского РО НКВД от 5 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особой Тройки при НКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года осуж-

ден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 26 октября 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 20 марта 1958 года постановление Особой Тройки УНКВД по К/О области от 17 октября 1938 года в отношении Ти-Сан-Хо отменено, дело о нем на основании п. «в» ст. 2 УПК Узбекской ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 года Ти-Сан-Хо на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

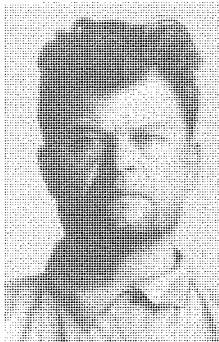
ТИМКОВСКИЙ Константин Константинович родился в 1908 году в гор. Перовске, ныне гор. Кызылорда, Орденом № 8600 Полномочного Представительства ОГПУ на ДВК и ОКДВА от 5 июля 1931 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-6 УК, Постановлением Особого Отделения Никольск-Уссурийского Оперсектора ОГПУ от 14 ноября 1931 года уголовное преследование в отношении Тимковского К. К. дальнейшим производством прекращено за недоказанностью преступного деяния и он освобожден из-под стражи.

До ареста проживал в с. Горное, Владивостокского района, был писарем райвоенкомата, 6/п, обр. 6 классов.

ТОКАРЬ, он же **ТОКАРЕВ** Иосиф Андреевич родился в 1919 году в Винницкой области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал оружейным мастером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Туркестанского Военного округа от 30 июля 1952 года Токарь, он же Токарев И. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 марта 1990 года.

ТОМАЩУК Каллистрат Васильевич родился в 1874 году в Гродненской области (Польша), образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал директором школы № 5. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую, а также подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при НКВД Узбекской ССР от 28 октября 1938 года Томащук К. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ТОНКОНОГОВ Алексей Федорович родился в 1875 году (других данных нет), работал зав. клубом учпрофсоюза, был членом ВКП(б) с 1917 года, постановлением исполбюро Кызылординского угоркома РКП(б) от 6 сентября 1923 года исключен из рядов партии, как чуждый элемент. Он обвиняется в активных действиях против рабочего класса и революционного движения, в предательстве революционеров, проявленных им за время состояния его на ответственной должности в полицейском управлении при царском строе и связи с охранным отделением, за что Постановлением Уполномоченного ПП ОГПУ

по Казахской ССР от 30 июля 1925 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 67 УК РСФСР. Постановлением Сырдарьинского Губсуда от 9 февраля 1926 года уголовное дело по обвинению Тонконогова А. Ф. прекращено. По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. Тонконогов А. Ф. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ТӨЛЕГЕНОВ Ергали Шитенұлы Гурьев облысы, Махат ауданы, Доссор өндірістік кеңесінде 1900 жылы туған, қызметкер, білімі орта, 1925 жылдан БК(б)П мүшесі, Қаратас аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып қызмет атқарған. Оған тағылған айып: «Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлттық-фашистік ұйымның белсенді мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен Оңтүстік Қазақстан облысында жауыздық төңкерістік жұмыстар жүргізген, кеңес үкіметіне қарсы адамдарды осы ұйымға тартқан» деп Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының ІV бөлімшесінің 1938 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1939 жылғы 22 қыркүйектегі қаулысымен тергеу барысында оны айыптайтын материалдың жеткіліксіз болуына байланысты істі сотқа беруге негізі жоқ болғандықтан РСФСР УПК-ның 204 бабының «б» тармағына сүйеніп іс өндірістен тоқтатылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 22.05.97 жылғы Қорытындымен Төлегенов Е. Ш. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указы негізінде толық ақталған.

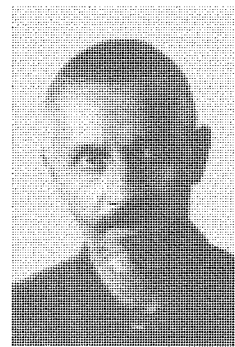
ТРУФИНКОВА Мария Александровна родилась в 1912 году в гор. Москве, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала тестомесом железнодорожной пекарни. За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестована 15 мая 1943 года, но не осуждена. Она реабилитирована 24 сентября 1944 года.

ТҰРҒАМБАЕВ Абдулла Байтуғанұлы Қызылорда қаласында 1902 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, нан комбинатында есептеуші болып жұмыс істеген, сотты болған. Оған тағылған айып: «Ол байланыс системасында кеңес үкіметіне қарсы онцшыл-троцкистік және диверсиялық-жауыздық зиянестік жұмыстар жүргізген, осы мақсатта телефон стансасының жөндеу жұмысын бұзған, ір сомада байланыс қаражатын талан-таражға салып, ішіп-жеп қоюдан ұйымдастырушысы болып, финан қаражатына үлкен нұқсан келтірген, соның салдарынан Қызылорда байланыс бөлімшесінің толық құлауына өкеп со-

қтырған,— деп Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 11-тобының 1938 жылғы 28 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 21 қазандағы үкімімен Тұрғамбаев Абдулла 15 жылға сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 20 сәуірдегі Қорытындысымен Тұрғамбаев Абдулла СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указы негізінде толық ақталған.

ТЫМИНСКИЙ Бронислав Иванович родился в 1891 году в гор. Белостоке (Польша). Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 30.10.37 г. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а», 8, 9, 11 УК. Постановлением Комиссии НКВД СССР и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 1 октября 1957 года, а также определением Военного Трибунала ТуркВО от 20 февраля 1964

года Постановление Комиссии НКВД СССР и Прокурора СССР в отношении его отменено и дело прекращено производством за отсутствием состава преступления. Протест Зам. Ген. прокурора СССР на Постановление Комиссии НКВД СССР и Прокурора СССР, а также протест в порядке надзора Военного прокурора ТуркВО удовлетворен.

ТЯН ТИ-УН родился в 1900 году в Корее, кореец, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал гидромером Сырдаринского райводхоза. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 мая 1946 года Тянь Ти-Ун осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

У

УАЙЫСОВ Қартабай Қызылорда қаласында 1914 жылы туған, білімі 7 класс, үйленбеген, бұрын сотталмаған, 1940 жылдың ақпан айында әскерге алынып, 1175 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1943 жылдың мамыр айында бөлімше әскерлері арасында кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік сипатта үгіт жүргізіп, оларды фашистер жағына өтуге шақырған. Осы

кылмысы үшін ол 1943 жылғы 16 мамырда тұтқынға алынған.

347 АД-ның Әскери Трибуналының 1943 жылғы 30 мамырдағы үкімімен Уайысов Қартабай РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен 7 жылға, 2 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақстан Республикасы ГВП бөлімінің Әскери прокуратуры Ю. Зазулиннің осы қылмысты іс бойынша шығарған қорытындысында Уайысовтың Кеңес үкіметіне қарсы жүргізген үгіті жөніндегі кінәсі толық анықталған. Оның Кеңес үкіметіне қарсы әрекеті дұрыс көрсетілген, жазасы заңға сәйкес берілген делінген. Бірақ Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 4 бабының «В» пунктiнiң негiзiнде ол толық ақталған.

УГУЕВ Хадис, он же Яхиев Хамил, он же Дадаев Сулим родился в 1901 году (другие данные не известны). Он реабилитирован 8 декабря 1995 года.

УКОЛОВ Петр Финогенович родился в 1888 году в Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал кондуктором резерва. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован 26 февраля 1938 года, дело прекращено. Он реабилитирован 9 июля 1991 года.

УМНИКОВ Павел Илларионович родился в 1879 году в Балаковском районе, Куйбышевского края, русский, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был служителем культа. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 февраля 1938 года Умников П. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 17 августа 1989 года.

УРСУ Анастасия Ивановна родилась в 1899 году в Бессарабии, молдаванка, образование средне-специальное, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала медсестрой. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 13 июня 1942 года Урсу А. И. осуждена на 5 лет лишения свободы. Она реабилитирована 6 июня 1989 года.

УСАЕВ Абубакар родился в 1875 году в селе Автурь, Шалинского района, быв. Чечено-Ингушской АССР, чеченец, гражданин СССР, беспартийный, неграмотный, без определенного места жительства и работы, он как спецпереселенец, был переселен во Фрунзенскую область, Киргизской ССР, откуда в июне 1945 г. совершил побег в Чилийский район, за что Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 7 июля 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности первоначально по ст. 82 УК, после переквалифицирован на ст. ст. 17—58—1 «б» УК РСФСР как пособник немецкого парашютиста Баталова А. выброшенного немецкими войсками на территорию быв. ЧАССР, для проведения диверсионно-подрывной и банд-повстанческой ра-

боты в тылу Красной Армии. Усаев А. имел родственные отношения с Баталовым и разделял с ним общность враждебных взглядов по отношению к Советской власти, получил от него задание оказывать практическую помощь немецким парашютистам в проведении ими подрывной работы в тылу Красной Армии, на что Усаев дал согласие. Усаев виновным себя признал полностью. По обвинительному заключению дело по обвинению Усаева А. направлено на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 9 августа 1946 года Усаев Абубакар заключен в ИТЛ сроком на 3 года. В соответствии с Указом Президиума Верховного Совета СССР от 7 июля 1945 года применена амнистия, из-под стражи освобожден. По заключению прокурора Кызылординской области от 19.05.97 года Усаев А. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

УТОЧКИН Петр Егорович родился в 1916 году в гор. Кызылорде, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, Ж/Д барак № 5, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской Ж/Д от 26 октября 1937 года по ст. 58—10 УК РСФСР Уточкин П. Е. осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 июня 1992 года.

Х

ХАН Владимир родился в 1905 году в гор. Владивостоке, ДВК, гражданин СССР, служащий, образование среднее политического объема Комвуза, член ВКП(б) с 1930 года, исключен из партии в связи с арестом, проживал в гор. Кызылорде по ул. Муратбаева 2, профессия и специальность журналист, преподаватель, работал заместителем начальника Кызылординского земельного управления. Он обвиняется в том, что являлся организатором контрреволюционной шпионско-повстанческой организации, которая имела связь с руководством правотроцкистского приморского центра. Японским консульством по Владивостоке и штабом Квантунской армии в Китае, по заданию их он проводил шпионско-вредительскую работу в сельском хозяйстве и создание повстанческих ячеек в Посьетском районе ДВК, за что Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 8 июня 1938 года Хан Владимир арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—1 «а» УК РСФСР. Хан Владимир в тюремном заключении умер от туберкулеза легких 7 сентября 1939 года. По заключению Оперуполномоченного отдела ГБ при См. Казахской ССР по Кызылординской области от 4 января 1963 года уголовное дело по обвинению Хан Владимира на основании ст. 14 п.2 УКП Казахской ССР прекращено в связи со смертью.

Постановлением ст. Помощника Военного Прокурора ТуркВо от 22 мая 1963 года дело в отношении Хана прекращено не за смертью обвиняемого, как это указано в названном выше Постановлении, а на основании п. 1 ст. 5 УПК Узбекской ССР, за отсутствием события преступления.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 23.04.97 г. Хан Владимир на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ХАН Сен У. родился в 1878 году в Корее, гражданин СССР, беспартийный, в 1927 году лишен прав голоса, проживал в гор. Кызылорде в Красном городке. Он обвиняется в том, что с 1927 по 1931 год состоял в контрреволюционной кулацкой группе, существовавшей в гор. Владивостоке, ДВК, будучи членом этой группы, он активно работал против мероприятий правительства и партии. Он был вовлечен в контрреволюционную шпионскую организацию «Ноиндан», по заданию которых в течение ряда лет т.е. до 1929 года содержал явочно-конспиративную квартиру в гор. Владивостоке для агентов японской разведки, за что Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года Хан Сен-У осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 октября 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 22 октября 1957 года Постановлением Особой Тройки УНКВД по Кызыл-Ординской области от 5.10.39 г. в отношении Хан Сен-У отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По Заклучению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Хан Сен-У на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

ХАРЧЕНКО Всеволод Николаевич родился в 1903 году в гор. Днепропетровске, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал бухгалтером артели 3-я пятилетка. За антисоветскую контрреволюционную провокационную и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 28 января 1949 года Харченко В. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 марта 1990 года.

ХВАН Дон-Хун родился в 1903 году в дер. Тасуай, Буденовского района, Приморской области, ДВК, кореец, гражданин СССР, образование неполное среднее, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Казахская № 32, работал инструктором Кызылординского горкома партии.

Он обвиняется в том, что будучи завербованный в контрреволюционно-шпионскую организацию «Корбюро», по заданию активного руководителя названной организации «Корбюро» агенте японской разведки Пак Дон-Хы занимался сбором сведений шпионского характера: о корейском населении ДВК, колхозном хозяйстве, о выполнении посевной уборочной кампаний, о культурном росте корейского населения, о настроении колхозников, а также по заданию Пак-Дон Хы, Хван Дон-Хун в 1934 году ис-

пользовал корейскую газету «Авангард» для контрреволюционно-шпионских целей. Все эти сведения шпионского характера Хван Дон-Хун в 1934—1937 г.г. передавал японской разведке через агента этой разведки Пак Дон-Хы, за что он Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 27 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года Хван Дон-Хун осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 31 мая 1961 года Постановление Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года в отношении Хван Дон-Хуна отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Хван Дон-Хун реабилитирован посмертно.

ХЕ ДЮН родился в 1907 году в Корее, гражданин СССР, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал фотографом артели «18-партсъезда». За контрреволюционную, провокационную и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 октября 1940 года Хе-Дюн осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 июля 1989 года.

ХЕ ЕН-БИН родился в 1901 году в селе Манчун, район Бушчен-Гун, область Букчен, Корея, кореец, гражданин СССР, образование высшее, в 1935 году в гор. Москве окончил педагогический институт по специальности педагог-химик, с 1931 до 1935 г. член ВКП(б). В 1935 году исключен из партии за нарушение партийного Устава, в 1936 году арестовался как социально опасный элемент. До ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Карла-Маркса, 45, работал химиком в санитарной бактериологической лаборатории. По обвинительному заключению Хе Ибин в 1926 году нелегально прибыл из Кореи на Советскую территорию, где в 1930 году завербован японским резидентом Пак-Чун-Саном для разведывательской работы на территории СССР в пользу Японии, по заданию японской разведки собирал материалы о политнастроениях населения погранполосы и передавал эти сведения шпионского характера японскому разведчику Пан Чун-Сану. Одновременно проводил контрреволюционную пропаганду, направленную на озлобление корейского населения против Советской власти, за что он постановлением 3-отделения УГБ НКВД по Кызыл-Ординской области от 20 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Хе Ен Бин осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 28 сентября 1963 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Хе Ен Бина отменено и дело о нем на осно-

вании п. 1 ст 5 УПК Узбекской ССР прекращено за отсутствием события преступления.

Хе Ен-Бин реабилитирован посмертно.

ХЕ СО-ЕН родился 1900 году в Корее, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Энгельса, 37, работал парикмахером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 ноября 1941 года по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР Хе Со-Ен осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ХЕ-ЧИ родился в 1892 году в Корее, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал парикмахером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 25 марта 1942 года Хе Чи осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ХМУРЫЙ-ХАХАМ Михаил Семенович-Абрам Семенович родился в 1897 году в гор. Аккерман, Бессарабия, по национальности еврей, гражданин СССР, с 1919 по 1937 год член ВКП(б), образование высшее, окончил высшее техническое училище в гор. Москве. В 1937 году Особым Совещанием НКВД в гор. Москве приговорен к 5 годам ссылки в Казахстан. До ареста проживал в гор. Кызылорде по просп. Красного Октября, 43, работал экономистом облуправления. Он обвинялся в том, что проводил систематически антисоветскую-пораженческую агитацию, возводил клевету на Советскую власть и на руководителей партии и советского правительства, за что Постановлением УНКВД по Кызыл-Ординской области от 21.08.1942 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 24 сентября 1942 года обвиняемый Хмурый Михаил Семенович осужден на 10 лет лишения свободы с поражением избирательных прав на 5 лет после отбытия меры наказания.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 27 октября 1942 года Приговор Судебной Коллегии Кызылординского облсуда от 24.09.42 г. отменен, дело возвращено на новое рассмотрение в тот же суд в ином составе судей со стадии судебного следствия.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 9 июля 1943 года призван виновным Хмурый Михаил Семенович за совершения преступления, предусмотренное по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР и подвергнут к лишению свободы сроком на 10 лет, с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 7 августа

1943 года Приговор Кызылординского облсуда от 9.07.1943 г. оставлена в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 28 февраля 1957 года Приговор Кызылординского облсуда от 9.07.43 г. и Определение Судебной Коллегии Верхсуда Казахской ССР от 7.08.1943 года по делу Хмурого М. С. отменено и дело производством прекращено за недостаточностью его вины.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 года Хмурый Михаил Семенович на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 г. реабилитирован.

ХОЛОША Антон Яковлевич родился в 1897 году в селе Шелудовка, Харьковской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал плотником вагонного депо. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской ж/д от 25 апреля 1941 года Холоша А. Я. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 июня 1992 года.

ХОМ СЕИН, он же ХОМ Иван Ананьевич родился в 1877 году в Корее, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был ссыльным. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 31 марта 1940 года Хом Сеин, он же Хом Иван Ананьевич осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 сентября 1989 года.

ХУТОРЯНСКОЙ Иосиф Нусевич родился в 1880 году в селе Борилы, Винницкой области, украинец, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал юрисконсультком областного комиссариата. За антисоветскую контрреволюционную агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1941 году Хуторянский И. Н. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 марта 1994 года.

Ш

ШАБАШОВ Александр Петрович родился в 1904 году в селе Костычи, Сызранского района, Куйбышевской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал машинистом депо. За контрреволюционную, антисоветскую и вредительскую деятельность Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Кызылорда от 10 января 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10, 14 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала войск НКВД Казахской ССР

от 10 ноября 1939 года Шабашов А. И. по суду оправдан и освобожден из-под стражи.

ШАЙГЕЛЬДИН Матегос Багдасарович родился в 1875 году в селе Арташат, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал рабочим артели стройматериалов. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, провокационно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области 30 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

ШМУИЛОВ Якуп Шаламович родился в 1915 году в г. Туркестане, по национальности бухарский еврей, сын крупного капиталиста, иранский подданный, образование 5 классов, беспартийный, в гор. Кызылорде проживал с 1917 года по ул. Учительская, 16, работал парикмахером в собственной парикмахерской.

Он обвиняется в том, что проживая в гор. Кызылорде, был завербован для шпионской работы агентом иранской разведки Мамановым Исраилом, по заданию его вел шпионскую работу в пользу Иранского государства на территории СССР, т.е. занимался сбором сведений о наличии антисоветского и враждебного советскому строю элемента, об отрицательных фактах жизни отдельных лиц, о политнастроении колхозников и городского населения, а также экономическом состоянии колхозников, за что он постановлением 3 Отд. УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением 3 Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 3 февраля 1939 года следственное дело по обвинению Шамуилова Якупа Шаламовича дальнейшее следствие прекращено за недостаточностью материалов для предания суду и он освобожден из-под стражи.

По Заклучению прокурора Кызылординской области от 22.07.97 Шамуилов Якуп Шаламович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 1.01.1989 года реабилитирован.

ШАПЛЯКО Иван Матвеевич родился в 1905 году в Минской области, белорус, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал преподавателем техникума. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 19 ноября 1942 года Шапляко И. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 марта 1990 года.

ШАХ Абрам Мойсеевич родился в 1924 году в гор. Винница УССР, по национальности украинец, не работал, беспартийный, окончил 9 классов средней школы. Он обвиняется в том, что, прибыв по эвакуации в гор. Кызылорду, на руках не имел никаких документов и при задержании его для выяснения личности заявил, что он осенью 1941 года был два раза в плену у немцев и поэтому свои документы личности уничтожил. На следствии он показал, что, находясь в плену, подвергался вербовке офицером

немецкой разведки для работы в тылу Советского Союза в пользу немецкой разведки, за что он постановлением Отд. ББ УНКВД по Кызылординской области от 25 ноября 1941 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—1 «а» УК РСФСР. Постановлением Отд. ББ УНКВД по Кызылординской области от 25 января 1942 года след. дело по обвинению Шах А. М. производством прекращено. По Заклучению прокурора Кызылординской области от 20.05.97 года Шах А. М. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 г. реабилитирован.

ШАШИН Константин Васильевич родился в 1879 году в селе Михайловка, Оренбургской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал швейцаром психбольницы. Приговором Кызылординского облсуда от 21 мая 1938 года Шашин К. В. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

ШӨКІРОВ Мұқан Теренөзек ауданы, № 5 Аламесек ауылдық кеңесінде 1912 жылы туған, қызметкер. 1932 жылдан БК(б)П мүшелігіне кандидат, Қызылорда қалалық партия комитетінде есепші болып қызмет атқарған. Оған тағылған айып: «Контрреволюциялық ұлтшылдық фашистік ұйымға 1937 жылдың ақпан айынан тартылған, осы ұйымның мақсаты мен міндетін білген, осы ұйымға бірнеше адамды үгіттеп кіргізген, оларға қолжозда жауыздық жұмыстар жүргізу, мал басын әдейі құрту, жүргізіліп жатқан науқанды болдырмау сияқты тапсырмалар берген, кеңес үкіметіне қарсы үнемі үгіт жүргізген», деп Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотың 1939 жылғы 25 мамырдағы үкімімен 4 жылға бас бостандық еркінен айыруға, саяси құқың 2 жылға жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 26 маусымдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық үкімі бұзылып, УКП-ның 4 бабының 5 пункті негізінде өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 20 мамырдағы қорытындысымен Шөкіров Мұқан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указы негізінде толық ақталған.

ШЕВЦОВ Семен Корнеевич родился в 1912 году в селе Кары-булак, Алма-Атинской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал старшим кондуктором. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Ташкентской Ж/Д от 16 февраля 1938 года Шевцов С. К. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 12 июня 1992 года.

ШИЛЛЕР Николай Иосифович родился в 1896 году в Львовской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в городах Янги-аль Ташкентской области и гор. Кызылорда, не работал. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого харак-

тера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопевания при НКВД СССР от 19 июля 1943 года Шиллер Н. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован.

ШИЛОВ Борис Федорович родился в 1917 году в Башкирской АССР, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был студентом. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию против Советской власти пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 октября 1942 года Шилов Б. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1990 года.

ШКУТОВ Трофим Савельевич родился в 1877 году гор. Орске, Оренбургской губернии, с января 1918 года член ВКП(б), образование начальное, проживал в гор. Кызылорде, работал кочегаром депо Перовск, арестован 26 ноября 1920 года Орт. ст. Перовск, как бывший полицейский (до 1917 года служил полицейским в Орске.) Под стражей не находился и др. данных в деле нет.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 19.05.97 г. Шкутов Т. С. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 г. реабилитирован.

ШПАКОВИЧ Андрей Ефимович родился в 1909 году в Брестской области, Белорусской ССР, белорус, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Адаевская 24, работал колбасником мясокомбината. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, агитацию пораженческого характера арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого отдела НКВД от 19 июня 1943 года Шпакевич А. Е. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ШУБИН Федор Степанович родился в 1902 году в Моршанском районе, Тамбовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал возчиком медпункта. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопевания при НКВД СССР от 15 августа 1942 года Шубин Ф. С. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 сентября 1989 года.

ШУКУРОВ Ходжа Раджапович родился в 1910 году в гор. Кызылорде, по национальности узбек, образование среднее специальное, беспартийный, в 1935 году выбыл механически из рядов ВЛКСМ, по профессии зоотехник-овцевод по каракулеводству. До ареста состоял на действительной военной службе красноармейцом 68-го отд. кав. эскадрона, 68-й гв. сд. в гор. Термезе.

Шукуров Х. Р. 1935 году привлекался к уголовной ответственности по ст. ст. 152 и 274 УК Уз. ССР Жермененским райсудом за халатность по службе осужден к 5 годам лишения свободы с заменой на 1 год принудительных работ.

По обвинительному заключению Шукуров Х. Р. избобличается в том, что выступал в защиту врагов народа Каменева, Зиновьева и Ходжаева, вел среди красноармейцев контрреволюционную националистическую агитацию, пытался скомпрометировать достойную кандидатуру, выдвигаемому представителем в участковую избирательную комиссию и злобно нарушал воинскую дисциплину, чем разлагал действовал на красноармейцев, возводил клевету на советское правительство, за что он постановлением ОО ГУТЬ НКВД 68 ГСД от 25 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 66 ч. 1 УК Узбекской ССР.

Приговором Военного Трибунала Средне-Азиатского Военного Округа от 8 июля 1938 года Шукуров Ходжа Раджапович осужден на 8 лет в ИТЛ с поражением в избирательных правах сроком на 3 года. Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 сентября 1938 года приговор Военного Трибунала САВО от 8 июля 1938 года оставлен в силе.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 24 марта 1961 года Приговор Военного Трибунала САВО от 8 июля 1938 года и определение Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 сентября 1938 года в отношении Шукурова Х. Р. отменены и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

ШУЛЬГАН Орест Михайлович родился в 1923 году в селе Корчин, Львовской области, украинец, образование среднее, член ВЛКСМ, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную антисоветскую и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 16 декабря 1950 года Шулган О. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

ШУЛЬГИН Селиверст Алексеевич родился в 1886 году в Днепропетровской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 22 августа 1942 года Шулгин С. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ШУМИЛОВ Илер (ШАМУИЛОВ Илель Шаламович) родился в 1889 году в гор. Куба, Азербайджанской ССР, бухарский еврей, до ареста проживал в гор. Кызылорде по ул. Училищная, 16, работал подавцом комиссионного магазина артели «8 марта», грамотный, беспартийный. По сощ. происхождению крупный капиталист, имел 3—4 магазина в гор. Кызылорде и в Москве. В 1930 году переселен сроком на 3 года в гор. Турткул Каракалпакской АССР по ст. 107 УК. Он избобличается в том, что с 1932 года состоял одним из активных членов шпионской группы среди бухарских евреев, существующей в гор. Кызылорде. Возглавляет работу этой шпионской группы и проводит активную контрреволюционную

шпионскую работу на территории СССР в пользу Ирана, за что Постановлением 3-Отделения УНКВД по Кызылординской области от 20 мая 1938 года привлечен к уголовной ответственности, по ст. 58—1 п «а» УК РСФСР Постановлением особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 5 октября 1938 года Кызылординским облуправл. УГБ НКВД.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 9 июня 1958 года Постановление Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года в отношении Шауилова И. отменено и дело о нем на основании п. «в» ст. 2 УПК Узб. ССР производством прекращено. Протест Военного Прокурора ТуркВО на Постановление Особой Тройки удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 г. Шауилов И. Ж. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

Ч

ЧАЙКОВСКАЯ Фон Дитц родилась в 1892 году (место рождения, образование, партийность не известны), до ареста проживала в гор. Кызылорде, была счетной работницей ОППП. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 31 марта 1942 года Чайковская Фон Дитц осуждена к высшей мере наказания — расстрелу. Она реабилитирована 23 июня 1989 года.

ЧЕПРАСОВ Михаил Афиногенович родился в 1906 году в Куйбышевской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в разъезде № 77, работал начальником разъезда. Приговором Линейного суда Оренбургской Ж/Д от 24 июня 1940 года Чепрасов М. А. осужден (на какой срок не известно). Он реабилитирован 4 июня 1992 года.

ЧЕРНАВИН Федор Тихонович родился в 1988 году в Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в вагонном депо. Уголовное дело прекращено производством. Он реабилитирован 24 октября 1991 года.

ЧЕРНОВ Василий Яковлевич родился в 1990 году в Николаевском районе, Сталинградской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на разъезде № 2 Ташкентской Ж/Д, работал дежурным по станциям. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при

НКВД СССР от 12 августа 1942 года Чернов В. Я. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 августа 1989 года.

ЧЕРНЫЙ Невах Израилевич родился в 1903 году в Барановической области, Белорусской ССР, белорус, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал начальником пожарной охраны пединститута. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 16 декабря 1942 года Черный Н. И. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июня 1989 года.

ЧЕРНЫЙ Яков Израилевич родился в 1912 году в гор. Варшаве (Польша), образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал трактористом в подхозе пединститута. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 26 мая 1943 года Черный Я. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

ЧЕРПАКОВА Вера Ивановна родилась в 1931 году Орловской области, русская, образование среднее, член ВЛКСМ, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала техником по хозрасчету среди рабочих депо. За антисоветскую контрреволюционную, вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Линейного Суда Ташкентской ж/д от 31 октября 1951 года Черпакова В. И. осуждена на 5 лет лишения свободы. Она реабилитирована 6 мая 1991 года.

ЧЕРТОРЫЖСКАЯ Татьяна Григорьевна родилась в 1906 году в гор. Киеве, русская, образование среднее, служащая, проживала в гор. Харбине, в мае месяце 1937 г. по подозрению в шпионаже осуждена на 5 лет высылки в Казахстан, отбывая срок ссылки в гор. Кызылорде, имела связь и посещала квартиры прибывших из КВЖД, ныне арестованных японских шпионов, за что Постановлением Кызылординского РО НКВД от 25.12.1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58 п. 6 УК РСФСР.

Постановлением 3-Отделения УГБ НКВД по Кызылординской области в апреле месяца 1938 года следственное дело на обвиняемую Черторыжскую Т. Г. прекращено как за недоказанностью криминалов, обвинения прекращены, и она из-под стражи освобождена. По Заклчению Облпрокурора от 4.05.1997 г. она на основании Закона Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирована.

ЧУЙКОВ Федор Иванович родился в 1900 году в Воронежской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал зав. буфетом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован

и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Южно-Казахстанского областного суда от 10 января 1938 года Чуйков Ф.И. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 мая 1990 года.

ЧУЛКОВ Иосиф Матвеевич родился в 1877 году в Волоколамском районе, Московской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал техником-инвентаризатором БТУ. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 4 декабря 1937 года Чулков И. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 сентября 1989 года.

Ф

ФЕЛЬДБЕРГ Владимир Иосифович родился в 1918 году в гор. Томске, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста местожительство не установлено. За провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестован 6 февраля 1942 года, судебного приговора в деле нет. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

ФИШМАН Хиль-Фишель Мордкович родился в 1911 году в гор. Бельцы, Молдавской ССР, молдаванин, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в полпредставительстве. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 27 ноября 1943 года Фишман Х. М. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 июля 1989 года.

ФОМУШКИН Александр Андреевич родился в 1915 году в гор. Краматорске, Украинской ССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был рабочим. За контрреволюционную, шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Южно-Казахстанского областного суда от 12 февраля 1938 года Фомушкин А.А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 мая 1990 года.

ФРОЛОВ Михаил Васильевич родился в 1985 году в Ростовской области, русский, образование среднее специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал главным бухгалтером облпотребсоюза. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую работу в системе облпот-

ребсоюза арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 23 сентября 1942 года Фролов М.В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 мая 1991 года.

Ц

ЦОЙ Алексей Иванович родился в 1906 году в Приморской области, ДВК, кореец, образование неполное среднее, член ВКП/б/, исключен из партии в связи с уголовным делом, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал завхозом совхозтехникума. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 8 февраля 1938 Цой И. А. осужден к высшей мере наказания. Он реабилитирован 29 июня 1989 года.

ЦОЙ Бон-Хак родился в 1907 году в гор. Ханчан, Корея, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в колхозе «Казрис» Сырдарьинского района. За антисоветскую, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июля 1938 года Цой Бон Хак осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 августа 1989 года.

ЦОЙ Мен-Ок родился в 1902 году в Северной Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, не работал. За контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 27 марта 1950 года Цой Мен Ок осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 марта 1990 года.

ЦОЙ Юн-Хи родился в 1912 году в области Менчен, уезда Пяк Мунпо, Корея, кореец, гражданин СССР, образование незаконченное высшее, беспартийный, студент 4 курса пединститута, проживал в гор. Кызылорде в общежитии института. Он обвиняется в том, что в 1927 году нелегально прибыл из Кореи в СССР. Находясь на учебе в корейском пединституте, имел тесную связь с агентами японской разведки. Он знал, что бывший директор института Огай Петр арестован как японский агент, разбазарив государственные средства на шпионские цели, но об этом никому не сообщал, за что он Постановлением 3 отд. обл. управления НКВД от 27 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года он, как соц. опасный элемент, заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года следствен-

ное дело по обвинению Цой Юн-Хи производством прекращено за недоказанностью состава преступления, освобожден из-под стражи.

По Заключению прокурора Кызылординской от 22. 05. 97. года Цой Юн-Хи на оснований Указа Президиума Верховного Совета СССР от 22. 05. 97 года реабилитирован.

ЦОКОЛ Леонид Федорович родился в 1919 году в гор. Киеве, украинец, образование высшее, окончил механико-математический факультет объединенного университета, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Некрасова, 35.

По обвинительному заключению Цокол Л. Ф., находясь на службе в Красной Армии, в сентябре месяце 1941 года сдался в плен немецким войскам. После месячного пребывания в концлагере, он был отпущен на жительство в гор. Киев. Проживая в оккупированном гор. Киеве, Цокол добровольно обучался в организованном немцами водном политехникуме, а затем в агрономической школе. В октябре 1942 года шефом агрошколы Ланкеном Карлом Цокол был завербован в агентуру немецкой разведки.

После вербовки Цокол дал подписку о сотрудничестве с немецкой разведкой. Получил задание от Ланкена, использовав практику студентов школы, выехать в прифронтовую полосу, где дожидаться перехода линии фронта, после чего выехать в тыл СССР для проведения шпионской работы.

Находясь в тылу Советского Союза, Цокол по заданию Ланкена должен подбирать лиц для вовлечения в агентуру немецкой разведки, получать конкретные указания в своей шпионской работе от связника разведки. Как способ установления связи, Ланкен дал Цоколу пароль.

В декабре 1942 г. Цокол, используя практику студентов агрошколы, выехал из Киева в гор. Харьков, откуда был направлен в село Белый Колодезь. После перехода линии фронта через это село, Цокол выехал в гор. Кызылорду, где ожидая прибытия к нему связника немецкой разведки, подбирал кандидатуры для привлечения к шпионажу. Одновременно с этим, Цокол уклонялся от призыва в Красную Армию. В этих целях симулируя плохое зрение, в июле месяце 1943 года Цокол обманным путем получил заключение врачебной комиссии о непригодности к службе в РККА со снятием с военного учета, за что он постановлением УНКВД по Кызылординской области от 27 апреля 1944 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-1 «а», 193-10 «а» УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 11 ноября 1944 года Цокол Леонид Федорович осужден на 10 лет в ИТЛ (этапирован в г. Магадан).

Постановлением Заседания Центральной Комиссии по пересмотру уголовных дел на лиц, осужденных за контрреволюционные преступления от 4 мая 1955 года -Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 11 ноября 1944 года в отношении Цокола Л. Ф. отменено и дело на основании п. «б» ст. 204 УПК РСФСР в уголовном порядке прекращено.

ЦХЕ Роман Сергеевич родился в 1900 году в селе Благословенное, Еврейской автономной области, кореец, гражданин СССР, образование неполное среднее, с 1925 по 1936 год член РКП/б/, исключен из партии, в 1936 году осужден Особым Совещанием при НКВД СССР по ст. 58-4 УК сроком на 5 лет, выслан в Казахстан, до ареста проживал в гор. Кызылорде, по ул. Першина, 37, работал бухгалтером колхоза «Красный Колокол».

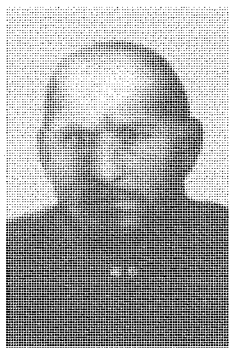
Он изобличается в принадлежности к японской разведке. Во время пребывания в ДВК в 1932 году был завербован агентом японской разведки, арестованным Ким Никифором, по заданию которого проводил шпионско-разведывательную работу, за что Постановлением 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 25 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 5 октября 1938 года.

Постановлением Военного Трибунала ТуркВО от 10 мая 1961 года — Постановление Особой Тройки при УНКВД Кызылординской области от 28. 09. 38 года в отношении ЦХЕ Романа Сергеевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием события преступления, Цхе Р.С. реабилитирован посмертно.

ЦЯГЛОВСКИЙ Антон Адамович родился в 1907 году в гор. Дзержинске, Минской области, белорус, образование среднее, член ВКП/б/ с 1929 года. Проживал в гор. Кызылорде по ул. Беглинская 2, работал начальником отдела инкассаций и перевозки ценностей Кызылординской обл. Госбанка. Он обвиняется в том, что, работая в Госбанке, систематически проявлял свое недовольство на проводимые мероприятия партии и правительства и вел антисоветскую агитацию среди сотрудников Госбанка. 18 августа 1941 года он, находясь на коллективном воскреснике на строительстве площадки заготзерно, заявил: «Зачем это мы все делаем». На ответ ему, что это все делается для укрепления Родины, последний добавил «Поздно это делать сейчас, правительство занимается крохоборством и кому это нужно». 26 августа с.г. он проявлял желание посмотреть в настоящее время военную оперативную карту, высмеивал Красную Армию, за что Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 20 ноября 1941 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Заключением прокурора по спецделам Прокуратуры КазССР от 24 января 1942 года и СПО НКВД

Каз. ССР от 28 января 1942 года дело по обвинению Цягловского по ст. 58 п. 10 ч. 2-й УК РСФСР. на оснований ст. 204 п №6» УПК за недостаточностью улик для предания обвиняемого суду дальнейшим производством прекращено, обвиняемый из-под стражи освобожден. Заключением прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Цягловский А. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

Э

ЭЙСМОНД Эдмонд (Бенедикт) Даминикович родился в 1899 году в Барановичском районе, Белорусской ССР, поляк, образование неполное среднее, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал комендантом общежития польских граждан. За шпионско-диверсионную, провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 13 ноября 1943 года Эйсмунд Э. Д. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ЭМ САН-ДЮН родился в 1911 году в дер. Сенгендия, район Цубукмен, Корея, образование среднее, в 1927 году окончил сельскую школу в Манчжурии, с 1931 года студент корейского пединститута, с 1930 года по 1931 год состоял в Китайской Компартии кандидатом. В феврале 1931 году арестовывался органом НКВД за нарушение границы, под стражей находился 2 суток. Проживая в ДВК, связался с лидерами существовавшими в корейском институте шпионской группы «Корбюро», проник в Корейский институт на учебу. Он занимался шпионажем в пользу одного из иностранных государств, за что Постановлением 3 отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 28 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года, как соц. опасный элемент заключен в ИТЛ сроком на 5 лет.

Постановлением 3 Отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 13 января 1939 года следственное дело по обвинению Эм Сан-Дюна дальнейшее производство следствия прекращено за недостаточностью материалов для предания суду, и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21.04.97 г. Эм Сан-Дюн на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ЭМ Харитон Михайлович родился в 1904 году в Посьетском районе, ДВК, образование высшее, член ВКП(б), до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал преподавателем корейского пединститута. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди корейских студентов и шпион-

ско-подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 14 октября 1937 года Эм. Х. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ЭМ ЭК-МЕН родился в 1916 году в Уссурийской области, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был студентом первого курса корейского пединститута. За антисоветскую контрреволюционную и шпионскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 июня 1937 года Эм Эк-Мен осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 августа 1965 года.

ЭПЕЛЬМАН-ВАРШАВСКАЯ Егудия Шаевна родилась в 1899 году в гор. Черкассы, Киевской области, по национальности еврейка, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала бухгалтером облкинотреста. Она обвиняется в том, что высланная из гор. Ленинграда в Казахстан имела связь с контрреволюционным троцкисто-зиновьевским элементом. Будучи на жительстве в гор. Кызылорде, она связалась с активной сионисткой Ленчик и другими адм. ссыльными, которые, восстановив организационные связи начали активную контрреволюционную работу в форме распространения систематической антисоветской агитации пораженческого характера, за что она Постановлением следчасти УНКВД по Кызылординской области от 2 июля 1941 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч 2 и 11 УК РСФСР. Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 7 сентября 1942 года осуждена на 10 лет лишения свободы и на 5 лет с поражением избирательных прав. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 10 октября 1942 года приговор облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 1 декабря 1958 года Приговор Кызылординского облсуда от 7.09.1942 г. и Определение Верхсуда Казахской ССР от 10.10.1942 г. в отношении Эпельман-Варшавской Егудии Шаевны отменены и дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления.

По Заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Эпельман-Варшавская Е. Ш. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирована.

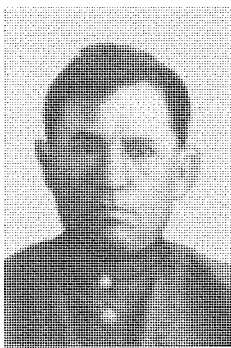
Ю

ЮЗБАШИНСКИЙ Гусейн Гафурович родился в 1897 году в Шемахинском районе, Азербайджанской ССР, азербайджанец, образование высшее,

беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал юрисконсультom облпромсоюза. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при МГБ СССР от 15 июня 1949 года Юзбашинский Г. Г. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 29 июня 1989 года.

Я

ЯГАНОВ Филимон Афанасьевич родился в 1900 году

в Казалинке, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал техником. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 декабря 1951 года Яганов Ф. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 января 1990 года.

ЯКИМОВА Софья Александровна родилась в 1918 году в гор. Вологде, русская, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала шофером автобазы. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при НКВД СССР от 13 июня 1942 года Якимова С. А. осуждена на 5 лет лишения свободы. Она реабилитирована 29 августа 1989 года.

ЯКОВЛЕВА Ирина Николаевна родилась в 1907 году в гор. Дрездене (Германия), русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Кызылорде, работала секретаршей Казводпроизводства. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-провокааторскую, вредительскую деятельность арестована и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Сопещания при НКВД СССР в 1941 году Яковлева И. Я. осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 28 сентября 1995 года.

ЯН ШУ-ЧЕН родился 1904 году в Китае, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал завскладом артели «Трудовик». За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих артели и шпионско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при НКВД СССР от 19 июня 1938 года Ян Шу-Чен осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 февраля 1954 года.

Топтама

САТЫБАЛДИЕВ Қалымбет, 1867 жылы туған.
ҚАЛЫМБЕТОВ Ермағамбет, 1900 жылы туған.
ҚАЛЫМБЕТОВ Өтеген, 1913 жылы туған.
ҮНБЕТОВ Ерлей, 1903 жылы туған.
ҚОНДЫБАЕВ Саржан, 1903 жылы туған.
ҚОНЫСБАЕВ Қуанбай, 1911 жылы туған.
ҚОШКЕНЕЕВ Сәйділда, 1913 жылы туған.
ҚОЙҚАРАЕВ Бақтыбай, 1912 жылы туған.
ӘЛІМБАЕВ Айтмағанбет, 1907 жылы туған.
ДОСБЕРГЕНОВ Айболсын, 1895 жылы туған.
ОРАЗӘЛИЕВ Үндам, 1906 жылы туған.
ҚҰРМАНТАЕВ Әбілда, 1913 жылы туған.
 Басқа деректері белгісіз.
 Олар өзара ұйымдасып, Кеңес өкіметі мен оның

жүргізіп жатқан саясатына қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізумен айналысқан. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынған, бірақ қашан, қай жерде тұтқынға алынғандары белгісіз. РСФСР ҚК-нің 58—10, 59—3 және 66 баптарымен айыпталған. Қай жерде қандай соттың қарағаны, қандай жазаға сотталғаны да белгісіз. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуіртегі «Жашпай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес 1997 жылғы 3 желтоқсанда бәрі де толық ақталған. Себебі олардың Кеңес үкіметі мен оның саясатына қарсы жасаған үгіт-насихаттары дәлелденбейді, заңсыз сотталған.

АРАЛ АУДАНЫ

А

АБРАМОВ Андрей Петрович родился в 1874 году в селе Невертске Московской области, русский, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем, был участником контрреволюционной организации, проводил среди рабочих пропаганду против советской власти, за что осужден Кызылординским областным судом в 1943 году на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 24 июля 1995 году.

АБЫЛОВ Пірімжар № 5 ауыл, «Екпінді» колхозында 1885 жылы туған, бұрын ірі феодал болған, сауатсыз, партияда жоқ, бір жерде тұрақты жұмыс істемеген, бұрын сотты болмаған, сол колхозда тұрған, үйленген, әйелі — Балжан, қыздары — Бибігүл, Ақбоз, ұлы — Ахметжан.

Абылов Пірімжар бірнеше жыл болыстың көмекшісі болған. 1929 жылы мал-мүлкі тәркіленген, сайлаусайлану құқынан айырылған, осы жылы қуғын-сүргіннен бас сауғалап қашып жүрген. 1918—19 жылдардағы азамат соғысы кезінде колчак армиясына қатысып, кеңес өкіметіне қарсы белсенді түрде күрес жүргізген. 1931 жылы Қарақұм көтерілісіне қатысқан. Арал қаласында тұрып жатқан кезінде, осы ауданда бірінші тұтқынға алу басталғанда 1937 жылдың тамыз айында бай Құлсариевпен бірге Орынбор қаласына қашып кеткен. Абылов Арал қаласына қайтып келгеннен кейін ауыл-ауылды, колхоздарды, әсіресе «Сазды» ауылдық кеңесін, «Екпінді» колхозын аралап жүріп кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген. «Кеңес өкіметі барлық қазақтарды аштыққа ұшыратты, жақын арада кеңес өкіметі құлайды» — деп сөзгеуілдік сөздер тараған. 1937 жылдың 1 қыркүйек күні Арал қаласында Жансейітовтің қалысуымен Сталиндік конституцияға жала жауып, ол халықты алдаушы, қазіргі уақытта жақсы адамдарға өмір жоқ, жазықсыз адамдарды тұтқынға алуда, кеңес өкіметі тез арада құласа сонда біз алаяқ коммунистерге қалай өмір сүруді көрсетер едік деп, өзінің кеңес өкіметіне өшпенділік шығылын көрсеткен.

Осы қылмысы үшін Абылов Пірімжар Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 1 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, қорығындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 14 қазанда бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Абылов Пірімжар ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 29 қазан күні орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Абылов Пірімжар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АДАЕВ Әбдіхалық 9 ауыл, «Қызыл керуен» серіктестігінде 1886 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған.

Адаев Әбдіхалық кеңес өкіметіне жат пікірде болып, серіктестіктің ауылшаруашылық артелінің Уставына көшуге қарсы әрекеттер жасаған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде Адаев Әбдіхалық толық ақталған.

АДАЕВ Қарасай № 9 ауыл, «Қызыл керуен» серіктестігінде 1886 жылы туған, ірі бай-феодал болған, бес-алты жалпы ұстаған, патша үкіметі тұсында бірнеше жыл болыс болған, байлар шаруашылығын тәркілеу алдында өзінің шаруашылығын сатып құртып, қуғын-сүргіннен қашып кеткен, сауатсыз, партияда жоқ, үйленген, әйелі — Балшекер, балалары — Тілеу, Ізбасқан, қызы — Тайын.

Адаев Қарасай қашқындықтан ауылға қайтып келіп, тұрғындар арасында үнемі колхоз құрылысына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт таратқан, № 9 ауылдың тұрғындары мен колхозшыларын басқа аудандарға, Қарақалпақстанға кетуге шақырып, «малдарыңды сойып құртыңдар, өйтпесе кеңес үкіметі малдарыңды етке алып қояды», — деген. Ол жеңілістік пиғыл айтып: «Кеңес өкіметін жақын арада капиталистік елдер құлатады», — деп сөзгеуілдік сөздер таратқан. Сонымен бірге ол кеңес заңының, Сталиндік Конституцияның беделін барынша түсірген. Коммунистік партия басшыларына террорлық сөздер айтқан. Түз тресі жұмысшыларының арасында аштық туралы лақап таратқан.

Осы қылмысы үшін Адаев Қарасай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылғы 19 тамызда шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Адаев Қарасай ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Бұл үкім 1937 жылғы қыркүйек айының 1 күні түнгі сағат 3-те Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Адаев Қарасай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АЙДАРБЕКОВ Жаназар Арал ауданының 6-ауылында 1863 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның 9-ауылында тұрған, серіктік мүшесі болып жұмыс істеген.

Айдарбеков Жаназар Кеңес өкіметіне жат пиғылда болып, ауыл тұрғындары арасында ұлтшылдық үгіт жүргізіп, үкімет пен партияның ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік жұмыстар жүргізген. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

1988 жылғы 30 желтоқсанда Айдарбеков Жаназар толық ақталған.

АЙМАҒАМБЕТОВ Сейдулла Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 17 ауылында 1905 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасында тұрған, депода кочегар болып жұмыс істеген, сауатты, партияда жоқ, бай-молданың баласы, 1929 жылы мал-мүлкі тәркіленіп, қуғын-сүргіннен қашып, Ақмырзаның қарақшыларына барып қосылған, 1930 жылы жазалаушы отрядтың қолбасшысы болып, кеңес үкіметіне қарсы күреспендерді қатаң жазалаған, темір құрсау салыш, аш ұстаған, жұмысшы коммунистерді өлтірген, қарақшылар талқандалғаннан кейін контрреволюциялық жауыздық топ құрып, оларды темір жолдың объектілеріне тыққан, сөйтіп темір жол транспортында, колхоздарда бірнеше жыл жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмыстары үшін ол Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 27 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

1989 жылғы тамыздың 24 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Аймағамбетов Сейдулла әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

АЙМАҒАМБЕТОВ Тәжімбет № 10 Бөген ауылдық кеңесінің «Кеңтүбек» деген жерінде 1872 жылы туған, молда — ірі бай болған, арабша сауатты, жеке мешіт ұстаған, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1930 жылы кеңес өкіметіне қарсы Асан көтерілісіне қатысып, осы жылы мал-мүлкі тәркіленген, 1931 жылы контрреволюциялық әрекеті және Асан көтерілісіне қатысқаны үшін 5 жылға концлагерьге, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған, үйленген, әйелі — Айша, балалары — Жұпар, Бадра, қыздары — Латипа, Күлсім.

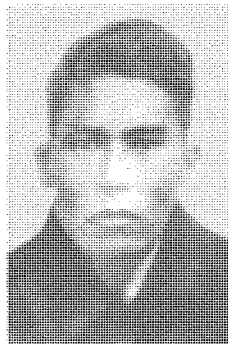
Аймағамбетов Тәжімбет байлар, молда, ишандар тобымен және контрреволюциялық-панисламдық ұйым мүшелерімен — Сүлейменов Махашпен (ол Ауғанстанға көшіп кеткен), Маханов Кемелбаймен тағы басқалармен тығыз байланыс жасап, ауылда тұрғындар арасында үнемі контрреволюциялық, зиянкестік-жауыздық, бүлдірушілік жұмыстар жүргізіп, «Кеңес өкіметінің жақын арада құлайтыны туралы» провокациялық лақаптар таратып келген, тұрғындарды малды жаппай сойып құртуға және көшіп кетуге шақырған, серіктіктердің ауылшарушылық Уставына көшуге ашықтан-ашық қарсы шыққан, кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылдағы адамдарды кеңес өкіметіне қарсы күресуге топтастырумен айналысқан. Бұл жауыздық жұмыстарды олар діңді бүркемеленіп жүргізген, осы мақсатта «күпия» мәжілістер өткізіп, онда коммунистік партия мен кеңес өкіметіне қарсы күресті одан әрі жүргізу мәселелері талқыланған. Мәжілістер Ауғанстаннан Сүлейменов Махаштың өкілдері келген. Аймағамбетов Уфа қаласындағы мұсылмандардың III съезіне делегат жіберген. Бұл ұйым мүшелері, оның ішінде Аймағамбетов Сталиндік конституцияға жала жауып, «ол негізгі заң емес, ол халықты алдауыш — бос сөз», — деп халық арасында үгіт жүргізген. «Олар колхоз құрылысы қазақ жұртшылығына өліммен бірдей, сондықтан колхоздан жаппай шығу керек», — деген ұран тастаған. 1935 жылы Мирзоян атындағы колхозды өлсірету мақсатында колхоздың астық қоймасын өртеп жіберген. Бай-ишандар тобының тапсырмасымен колхозшылар арасында контрреволюциялық, феодалдық құрылысты жақтайтын өлеңдер таратқан.

Осы қылмысы үшін Аймағамбетов Тәжімбет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1937 жылдың 14 қазан күні бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Аймағамбетов Тәжімбет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, өзіне тиісті жеке мүліктері тәркіленген. Бұл үкім сол жылы 29 қазан күні орындалған.

Қызылорда Облыстық Прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Аймағамбетов Тәжімбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АЙМАҒАМБЕТОВ Базарәлі Сазды ауылдық кеңесінде 1918 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасы Сталин көшесі № 264 үйде тұрған, білімі 3 класс, партияда жоқ, жұмыс істемеген, II топтағы мүгедек, зейнеткер.

Аймағамбетов Базарәлі армия қатарында болып, Отан соғысына қатысқан, 1941 жылдың 20 қыркүйегінде Смоленск бағытындағы шайқаста жау қолына тұтқынға түскен, әскери тұтқындардың әртүрлі лагерлерінде болған, 1942 жылдың 15 тамызында Польша жерінде Отанды сатып, «Түркістан легионына» өз еркімен кірген, ол неміс армиясының құрамына кіретін Түркістан батальонының 4 ротасы 3 взводты, 2 бөлімшесінде қызмет жасаған және «Герман армиясына адал қызмет жасаймын», деп ант берген, әскери дайындықтан өткеннен кейін 1944 жылдың наурыз айында Днепрпетровск, Кривой Рог қалаларының аудандарында неміс армиясы үшін қорғану құрылыстарын салуға қатысқан, одан совет Армиясы жағына қашып шығады, кеңес тереуінен өткеннен кейін ол 575 атқыштар полкінің құрамына кірген, 1944 жылдың 14 маусымында немістерге қарсы ұрысқа қатысып, жарақат алғаннан кейін Сочи қаласына орналасқан № 3191 госпиталына жіберіледі, одан 1945 жылдың 19 мамырында II топтағы мүгедек болып армиядан босанып, ауылына қайтып келген. Отанын сатып, жау қолына тұтқынға түсіп, неміс армиясы қатарында болғаны үшін Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бөлімшесінің 1949 жылғы 18 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1949 жылғы 19 шілдедегі айыптау қорытындысы бойынша Аймағамбетовтың ауыр науқас екенін және немістерге қарапайым легионер есебінде қызмет жасағаны ескеріліп, оның ісін сотқа жібермей-ақ, Қызылорда облыстық прокуроры арқылы Мемлекеттік қорғаныс комитетінің 1945 жылғы 18 тамыздағы № 9871 санды қаулысына сәйкес 6 жылға шет елді мекенге жер аударуға ұйғарған. Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1949 жылғы 31 желтоқсандағы қаулысымен Аймағамбетов Базарәліні Арал ауданына 6 жыл мерзімге спецпоселенге жағдайында көшіруге, ол жерге Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының арнайы конвойымен апаруға қаулы алған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1950 жылғы 3 ақпандағы қаулысымен Аймағамбетов Базарәліні спецпоселенеге жіберу туралы 1949 жылғы 31 желтоқсандағы қаулыны өзгертіп, тергеу ісі тоқтатылған, ауыр науқастығына байланысты оны айыптау жазасынан босатқан.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 сәуірдегі қорытындысымен Аймағамбетов Базарәлі Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АЙМАҒАМБЕТОВ Сайдаумид Ақтөбе облысының Шалқар ауданында 1905 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Сексеуіл стансасында тұрған, депода кочегар болып жұмыс істеген.

Аймағамбетов Сайдаумид — контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымға мүше болып, кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болған, темір жол бойында әртүрлі жауыздық-зиянқестік жұмыстар жүргізген. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпанда-

ғы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

АЙНАБЕКОВ Айғара № 9 Жақсықылыш ауылдық кеңесі, «Көгертү» серіктестігінде 1901 жылы туған, ірі бай болған, жалшы ұстаған, 1931 жылы мал-мүлкі төркіленіп, дауыс беру құқықын айырылған, шала сауатты, партияда жоқ, үйленген, әйелі — Дөмегүл, балалары — Әліпбай, Шазнда.

Айнабеков Айғара 1929—30 жылдары қарулы көтерілісшілер қозғалысын белсенді ұйымдастырушылардың бірі болған, Арал ауданынан шет елге көшуді ұйымдастырған, кеңес өкіметіне қарсы шыққаны, қарақшылығы үшін 1931 жылы Айнабеков ОГПУ коллегиясы арқылы 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, Арал ауданынан тысқары жерге концлагерьге жер аударуға сотталған, жаза мерзімін толық өтеп, 1935 жылы Арал ауданына қайтып келген. Аудандық дайындау конторының бұрынғы бастығы Сүндөвтен (ұсталып кеткен) тұйық байланысының арқасында осы мекемеге жұмысқа тұрған, бұл жерде ол ет тапсырушылардың таразысын үнемі кем өлшеп жегені олардың кеңес органына наразылығын тудырған. 1936 жылы малды жаппай талан-таражға салғаны, ұрлағаны, сойғаны үшін ұсталып, қылмысқа таратылған, түрмеде қамауда 6-ай отырып, өзінің айлакер-бауқеспелігін айыбын басқа біреуге жауып, қамаудан босанып кеткен.

Айнабеков Айғара «Көгертү» артелінің мүшесі болып тұрған кезінде тұрғындар арасында колхозшыларды көшуге шақырған, оларды ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдамауға үгіттеген және де колхозшыларды «а/ш артелінің Уставына көшкен жағдайда, кеңес өкіметі малдарынды тартып алады», — деп қорқытқан. Соғыс, аштық, кеңес азаматтарының нашар тұрмыс жағдайы туралы және алдағы соғыста кеңес өкіметінің құлайтыны туралы провокациялық лақаптар таратқан. Мәселен, сол жылғы маусым айында Айнабеков Ержановқа: «артельде колхозшылар аштан өледі, оған да артельге көшпе керек, артельге көшкеннен кейін барлық мал қоғамдастырылады, оны кеңес өкіметі тағы төркілейді» — деген. Қыркүйек айында Нұрбаев пен Ерәлиевтің қатысуында Айнабеков: «Ал енді соғыс басталды, барлық мал соғыстың мүддесіне кетеді, колхозшылар содан кейін малсыз қалады, содан соң ашығады, кеңес өкіметіне мал бергенше, оны сойып, етін өзіміз жеуіміз керек, кеңес өкіметі соғыста жеңіледі, сондықтан шаруашылық-саяси науқанды орындамау керек, одан да колхоздан басқа республикаға көшкен жақсы», — деген. Кеңестердің сайлауына дайындық мәселесі бойынша Айнабеков: «Бізге кеңестердің сайлауы керек емес, колхозшыларға оның ешқандай пайдасы жоқ, сондықтан мен сайлаудан тысқары қалып, «аш құлақтан тыныш құлақ» көшіп кеткенді ұнатамын, мен өз бетімше жақсы тұрамын, басқа колхозшылар менен үлгі алсын» — деген. Бұл сияқты контрреволюциялық әрекеттерді бай Айнабеков үнемі жүргізген. «Көгертү» артелінің бастаушы комсомол ұйымының Айнабековты контрреволюциялық әрекеттері үшін қылмысқа тарту туралы қаулысы бар. Осы қылмысы үшін Айнабеков Айғара Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қазадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы Үштіктің 1938 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Айнабеков Айғара 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Айнабеков Айғара сотталғаннан кейін Амурдағы Комсомольск қаласындағы НКВД-ның Нижне-Амурск лагеріне айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен Айнабеков Айғара СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МӘЖІЛІС ХАТ

1937 жылғы 21 қазан күні «Көгертү» колхозының жанындағы комсомол ұйымының бас қосқан жиылысы болды.

Қатысқан комсомол мүшелері — 6 адам.

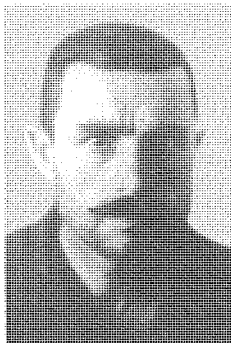
Күн тәртібіндегі мәселе:

Фашизмнің агенті ретінде әлеуметтік-жат элементтермен күресу жайлы комсомолдар жарыс сөзге шығып, сөйлегеннен кейін комсомол мүшелері болып төмендегіге келеміз.

Қаулы: *Айнабеков Айғара* 31-жылы ет салығын орындамағаны үшін оның мал-мүлкі тәркіленген және үкіметтен қашып жүріп ұсталып, айдалып кеткен. Сонан кейін 1935 жылы қайтып келіп үкіметке қарсы пиғылын жасырып жүрген. Ол Сүндетовпен бірігіп үкімет малын өздері пайдаланып, оны етке өткіздік, деп жалған ордермен ет сатқан. Сонымен қатар колхоздың түрлі жұмыстарына кедергі жасаған. Айнабековтың туысканы Елкебаев Өмірзақ бұрын ата-тегінен келе жатқан атакты бай болған, оны да үкіметке қарсы адам деп табамыз.

Ендігі жерде комсомол мүшелері болып тап қырағылығын күшейтіп, жау элементтердің тамырын құртамыз деп уәлемізді береміз.

Жиылыс ағасы: *(ЕРЖАНОВ)*.
қолдары бар
хатшысы: *(ӨТЕШЕВ)*.

АКИМОВ Иван Михайлович родился в 1896 году в д. Касимовки, Чертенской волости, Массальского уезда, Калужской губернии, русский, гр-н СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, дом 13 кв. 32, работал товарным кассиром товарной конторы.

Он обвиняется в том, что проживая на территории Манчжурии, состоял в бе-

лоэмигрантской организации «Союз освобождения России», по заданию которого проводил контрреволюционную пропаганду и распускал среди рабочих клеветнические слухи о скорой гибели СССР, в 1935 году был задержан полицейским Мышениным в качестве японо-разведорганов, и в том же году переброшен в СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. На территории Манчжурии занимался провокационной деятельностью, выдал полиции революционно настроенных советских граждан, которые полицией были арестованы. По прибытии в СССР в 1935 году на ст. Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Хвостовым, через которого вошел в контрреволюционную, шпионскую, диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская, проводил сбор шпионских сведений о проходе военных поездов, о политическом настроении рабочих жел. дор. транспорта. Попытался совершить террористический акт над членами советского правительства путем пуска маневрового паровоза на правительственный вагон, стоявший в хвосте поезда № 74, систематически производил задержку товарных поездов, путем срыва пломб и пытался совершить диверсионный акт путем пуска маневрового паровоза на поезд № 74, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д. от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Акимов И. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 16 августа 1958 года, Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Акимова И. М. отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Военного Прокурора ПРИВО удовлетворен.

Акимов И. М. реабилитирован посмертно.

АКСЕНОВ Михаил Андреевич родился в 1904 году в Татарской Республике, русский, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по улице Сталина, 4, работал нормировщиком Сульфаттреста, в 1937 году 23 декабря осужден постановлением Тройки при УНКВД по Актыбинской области к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 15 мая 1989 году.

АЛДАБЕРГЕНОВ Нұрназар № 8 Қарақұм ауылдық кеңесінде 1888 жылы туған, ірі бай-саудагер болған, шала сауатты, партияда жоқ, белгілі жұмыс орны болмаған, 1929 жылы мал-мүлкі тәркіленген, 1930 жылы міндетті салықты төлемегені және кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін Арал аудандық халық соты арқылы 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, Қарақұм көтерілісіне қатысқан, үйленген, әйелі — Бибіқатша, балалары — Жылқайдар, Шәрипа, Малқайдар, Мерекелі. Тұтқынға алынғанға дейін Ақирек ауылдық кеңесінде тұрған.

Алдабергенов Нұрназар Қарақұм көтерілісі талқандалғаннан кейін тұтқынға алынудан қашып, Орынбор қаласына барып жасырынып, саудагершілікпен айналысқаны үшін Орынбор қалалық халық соты 2

жылға бас бостандық еркінен айыруға соттаған, одан босанып шыққаннан кейін № 8 ауылға қайтып келіп, Қарақұм және Ақирек ауылдық кеңестерінің территориясында жүріп, жұмысшылар мен колхозшылардың арасында үнемі колхоз құрылысын құлатуға, кеңес өкіметінің шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт таратумен айналысқан және соғыс, аштық туралы провокациялық лақаптар таратқан.

1937 жылы Алдабергенов колхозшылар арасында ашықтан ашық серіктестіктердің а/ш артелінің Уставына көшуіне қарсы шығып: «артелден қазақ халқына келетін ешқандай пайда жоқ», — деп уағыздаған.

Осы қылмысы үшін Алдабергенов Нұрназар Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

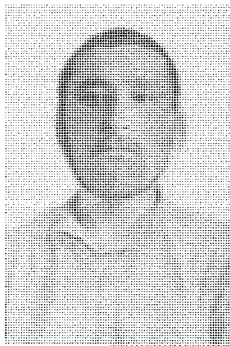
Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 23 қарашадағы қаулысымен Алдабергенов Нұрназарды айыптаған тергеу ісі Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 25 қарашадағы қаулысымен Алдабергенов Нұрназар 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Алдабергенов Нұрназар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АЛДАЖАРОВ Молдабай Райым ауылдық кеңесі, «1 Мамыр» колхозының Райым елді мекенінде 1917 жылы туған, негізі кедей, білімі орта, 1935 жылдан БЛКЖО мүшесі, қылмыстық іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, үйленбеген.

Алдажаров Молдабай 1936 жылға дейін Қызылорда қаласындағы педагогикалық жұмысшылар факультетінде (рабфак) оқыған, одан кейін Арал ауданының Қамысты бас балалар үйінде тәрбиеші болып жұмыс істеген. 1936 жылдың қараша айынан Армия қатарына шақырылғанға дейін Қамысты бастағы орталау мектепте, одан кейін Санақ стансасындағы мектепте мұғалім болып жұмыс істеген. Арал АӘК арқылы 1939 жылдың 24 қазанында әскер қатарына алынған. 1941 жылдың шілде айында 340 АП құрамында Смоленск бағытындағы соғысқа қатысқан. 1941 жылдың 3 қазанында Драгобыч қаласының маңындағы шайқаста немістердің тұтқынына түскен. 1942 жылдың маусым айына дейін Баранович облысының Лесная стансасындағы әскери тұтқындардың лагерінде болған, одан кейін Польшаның Легионо-

во жеріне ауыстырылған және немістердің құрған «5 Түркістан легионына» қатардағы жауынгер болып тіркелген, бұл легион неміс армиясының құрамына кірген. 1942 жылдың қыркүйек айында Алдажаров неміс армиясының антын алған, содан кейін оны Қызыл Армияға қарсы соғысу үшін майданға жіберген. 1942 жылдың 16 желтоқсанында Богучар қаласының маңындағы ұрыста неміс армиясы талқандалғаннан кейін Алдажаров өз еркімен Қызыл Армияның тұтқынына түскен.

Алдажаров Молдабай Тамбов облыстық НКВД Басқармасының 1943 жылғы 23 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының № «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1943 жылдың 19 наурызында аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, Тамбов облыстық НКВД Басқармасының бастығы сол жылғы 17 сәуірде және осы облыстық әскери прокуроры көмекшісінің 19 сәуірдегі қорытындысымен бекітілген.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1943 жылғы 29 мамырдағы қаулысымен Алдажаров Молдабай 8 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Алдажаров Молдабай НКВД-ның Тамбов Воркутлагына 1943 жылдың 10 маусымында айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 қыркүйектегі қорытындысымен Алдажаров Молдабай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АЛЕНИЧЕВ Федор Степанович родился в 1881 году в Алпатовском районе, Московской области, русский, образование среднее, до ареста проживал на станций Саксаульская, работал начальником дистанций пути, осужден Военной коллегией Верховного Суда 8 февраля 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 28 июня 1954 года.

АМАНОВ Иса Арал ауданының № 5 ауылдық кеңесінде 1892 жылы туған, кейін № 8 ауылдық кеңесі «Аралқұм» колхозында тұрған, руы «Сары», ірі бай-феодал болған, жалшы ұстаған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Тұрсын, баласы — Майжат, қызы — Жамиса.

Аманов Исаның 1930 жылы мал-мүлкі тәркіленген, сайлау-сайлау құқықын айырылған. Сол жылы мемлекеттік тапсырманы орындамағаны үшін 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, бірақ жаза мерзімін толық өтемей қашып, Арал аудандық № 8 кеңесінде жасырып жүрген. 1931 жылы кеңес өкіметіне қарсы Асан көтерілісіне белсене қатысқан, сонымен бірге Азамат соғысы кезінде кеңес өкіметіне қарсы қолчактың ақ армиясына белсене қатысқан, оларға ат-көлігімен, азық-түлікпен көмек көрсеткен.

Аманов кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылды болып, № 5, 8, 9 ауылдардың колхозшылары арасында колхоз құрылысына, партия мен үкіметтің шараларына қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген: «колхозға кірудің керекі жоқ, өйткені ол уақытша ұйым, қазақ халқына жамандықтан басқа ешқандай жақсылық бермейді, уақыты келгенде кеңес өкіметі колхоздың барлық мал-мүлкіні тәркілейді, ал қазақтар аштан өледі, сондықтан кеш қалмай колхоздан шығу

керек, сонда мал-мүлік аман сақталып қалады» — деп уағыздаған.

Жоғарғы Кеңес сайлауы науқанына қарсы үгіт жүргізіп: «Сайлауға қатысудың қажеті жоқ, егер қатысқан жағдайда дауыс бермей, ұранға бос қағазды сала салу керек, коммунистер бос дауысты санап жатсын», — деп келемеждеген.

Осы қылмысы үшін Аманов Иса Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімі 1937 жылғы 25 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Аманов Иса 10 жылға еңбек түзеу лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 16 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 25 желтоқсандағы Аманов Иса жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ісі қысқартылған.

Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

АПАРКИН Михаил Петрович родился в 1898 году в Куйбышевской области, русский, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником, за контрреволюционную деятельность арестован 3 июля 1941 года, но не осужден, реабилитирован 26 июля 1941 года.

АРТЕМЕНКО Николай Захарович родился в 1909 году в г. Харбине, Сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в на ст. Саксаульская, работал паровозным машинистом лезово.

По обвинительному заключению он в 1929 году арестовывался за самозволение с КВЖД. Артеменко являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1934 году завербован в качестве секретного со-

трудника японской разведки, белоземгрантом Ивановым, по заданию которого проводил активную провакаторскую работу. Выдал полиции революционно настроенных советских граждан. В 1935 году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. По прибытии на станцию Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Ситек, через которого вошел в шпионскую, диверсионную и вредительскую группу, существовавшую на ст. Саксаульская. Собирал и передавал Ситек шпионские сведения, выводил из строя паровозы и создавал замешательство в движении поездов, путем умышленного выплавле-

ния подшипников и расстройств дымогарных и жаровых труб, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Артеменко Николая Захарович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 27 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 10 ноября 1957 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Артеменко Николая Захаровича отменено и дело о нем дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Артеменко Н. З. реабилитирован посмертно.

АРЫСТАНОВ Баймағамбет Арал ауданының № 11 ауылында 1873 жылы туған, кейін Қазалы ауданының № 17 ауылында тұрған, бай болған, малшы, сауаты бар, партияда жоқ, 1928 жылы сот арқылы мал-мүлкі төркіленген.

Арыстанов Баймағамбет 1930 жылы Асан қаракшыларының көтерілісіне белсенді түрде қатысқан, қарақшылар көтерілісі талқандалғаннан кейін Қарқалпақ территориясында жасырынып жүрген, одан Қазалы ауданына 1933 жылы қайтып келіп жеке малшылықпен айналысқан, ол жұртшылық арасында контрреволюциялық фашистік үгіт жүргізіп, соғыс туралы жауыздық хабарлар таратқан, колхозшыларды колхоздан шығып, басқа аудандарға көшуге үгіттеген. Сол қылмысы үшін ол Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 27 қыркүйектегі қаулысымен Арыстанов Баймағамбет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылы 8 қазанда орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1959 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 27 қыркүйектегі Б. Арыстанов жайлы қаулысы бұзылып, тағылған айыптын анықталмағаны үшін іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдың қортындысымен Б. Арыстанов Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарына ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

АФАНАСЬЕВ Борис Петрович родился в 1905 году в гор. Куйбышеве, русский, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, за контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности, решением тройки НКВД осужден, в 1938 году решение тройки отменено, реабилитирован 20 января 1944 года.

АХМЕДОВ Хасьян Кадырович родился в 1905 году в гор. Астрахани, до ареста проживал в гор. Аральске, работал завскладом, осужден Особым Совещанием при НКВД СССР 13 августа 1935 года на 3 года, реабилитирован 11 августа 1990 года.

АХТЫРСКИЙ Виктор Пантелеймонович родился в 1908 году в гор. Харькове, украинец, беспартийный, образование среднее, до ареста проживал в Аральском районе, работал начальником электростанции пос. Аралсоль, за контрреволюционную деятельность осужден Кызылординским облсудом 22 июня 1944 года на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 28 апреля 1990 года.

АЯҒАНОВ Бейсенбай Арал ауданының № 8 Қарақұм ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, бай болған, 1931 жылы мал-мүлкі төркіленген, партияда жок, шала сауатты, 1931 жылы 5 жылға сотталған, түрмеден қашып шыққан, қарақшылардың қатарына қосылып, колхозшыларды тонау кезінде 9-ауылдың бір адамы қаза тапқан, сол үшін 1933 жылы екінші рет 3 жылға сотталған, мерзімін өтеп келгеннен кейін ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық өрекетпен айналысқан, ашаршылық жөнінде жауыздық хабарлар таратып, колхозшыларды ет тапсыру жөніндегі мемлекеттік тапсырманы орындамауға ашықтан-ашық шақырған. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облысы НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 1 қыркүйекте сағат 3-те орындалған.

1989 жылғы тамыздың 7 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Аяғанов Бейсенбай оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ӘДІЛБАЕВ Жұбатқан Сексеуіл стансасында 1921 жылы туған, кейін Жаңа Қазалы стансасында тұрған, білімі 2 класс, партияда жок, Отан соғысына 211 АД, 894 АП, 1 бат. 2 рота құрамында жауынгер ретінде 1942 жылдың қаңтар айынан қараша айына дейін қатысып, жау жағына өз еркімен өтіп кеткен, немістер жағында 1942 жылдың қараша айынан 1945 жылдың мамыр айына дейін болып, «Түркістан легионында» қызмет жасаған, онда ол: «Неміс командованиясына адал қызмет жасаймын», — деп ант алған. Қызыл Армияға қарсы ұрысқа белсенді қатысып, осы ұрыстардың бірінде жарақат алады, 211 АД-ның әскери прокурорының санкциясымен Әділбаевқа қашқын ретінде бүкілодақтық іздеу жарияланады. Ол сатқын есебінде айыпталып, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы 2 бөлімінің 2 бөлімшесінің 1946 жылғы 10 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» және 58—11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Түркістан Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1946 жылғы 17 желтоқсандағы ұйғаруымен істегі материалдар жеткіліксіз болғандықтан Әділбаевты айыптаған, ісі Түркістан Әскери Округінің Әскери прокурорына толық тексеруге қайтарылған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1947 жылғы 4 ақпандағы қаулысымен

Әділбаевты айыптаған іс бойынша оның айыпты екенін анықтайтын істегі жинақтаған материалдардың жеткіліксіздігінен тергеу ісі тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда обыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Әділбаев Жұбатқан Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

БАЖАНОВ Александр Степанович родился в 1892 году в Терекской области, Грузинской ССР, русский, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал в рыбзаводе «Бугуль», за контрреволюционную деятельность осужден тройкой при УНВД по Актыбинской области 20 ноября 1937 года на 10 лет лишения свободы. Реабилитирован 15 сентября 1989 года.

БАЙБОЛОВ Жанас Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1873 жылы туған, молда-ишан болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, партияда жок, Октябрь ауылдық кеңесі, «Даки» серіктестігінің мүшесі, осы ауылда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Рысты, баласы — Таужан, қызы — Бұлбұл.

Байболов Жанас 1930 жылы байлардың мал-мүлкін төркілеу кезінде қуғын-сүргіннен бас сауғалап жүрген. Контрреволюциялық-панисламдық ұйымның мүшесі болып, осы ұйымның басшыларының бірі Байшораев Баймағамбетпен байланыс жасап, Арал ауданында белсенділікпен контрреволюциялық жұмыс жүргізген. Мәселен, 1937 жылдың тамыз айының басында молда Байболов колхозшылардың қатысуымен ашықтан-ашық кеңес медицинасының беделін түсірген: «Кеңес дәрігерлеріне көрінудің қажеті жок, бөрібір олардан келетін ешқандай пайда жок, онан да молданың көмегімен емделу керек, олар кез келген ауруды тез емдеп сауықтырады», — деп көпшілікті үгіттеген, оны молда Өтешов қуаттаған. Байболовтың емінен кейін 1937 жылы № 5 ауылда екі адам өлген. Осы қылмысы үшін Байболов Жанас Арал аудандық НКВД Бөлімінің 1937 жылғы қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 5 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Байболов Жанас 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда Облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 13 қыркүйектегі қорытындысымен Байболов Жанас СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЙДӨУЛЕТОВ Әмірхан № 6 Октябрь ауылдық кеңесінде 1900 жылы туған, өлеуметтік негізі — ірі

бай, шала сауатты, партияда жоқ, сотты болмаған, мал-мүлкін төркілеуден қашып Қарақұмға барып тығылған, ол жерде барлық малын, шаруашылығын құртып № 6 ауылдық кеңеске қайтып келген. Байдәулетовтың әкесі патша тұсында сот болған, әйелі — Несібелі, қызы — Базар.

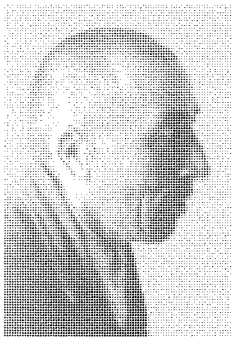
Айыптау қорытындысы бойынша Байдәулетов Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде колхоз құрылысын бүлдіру, күйреуге және колхозшылардың тұрмыс-жағдайын нашарлатуға бағытталған контрреволюциялық әрекеттер жүргізген, колхозшыларды кеңес үкіметіне, партия мен үкімет басшыларына қарсы күрес жүргізуге үгіттеген. Октябрь атындағы колхоздың төрағасының орынбасары болып тұрғанда Байдәулетов колхозшыларды ауылшаруашылық артелінің Уставына көшпегуе шақырған, егерде сендер ауылшаруашылық артелі уставын қабылдасаңдар, сендердің барлық малдарың қоғамға түсіп кетеді, сендерге еш нәрсе қалмайды, онан да колхоздан шығындар деп үгіттеген. Оның осындай зиянкестік-жауыздық әрекеттері салдарынан колхоздан 6 адам шығып кеткен. Сол үшін Байдәулетов халық жауы ретінде қызметінен босатылып, колхоздан шығарылған. Ол кеңес өкіметі айналаны қоршаған капиталистік елдерден құлайды деп жеңілістік уағыз айтқан және Коммунистік партия мен үкімет басшыларына қарсылығын білдірген. 1937 жылғы тамыз айында Байдәулетов тікелей террорлық және диверсиялық пиғыл көрсеткен, деп айып тағылып, Байдәулетов Әмірхан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Айыптау қорытындысы бойынша Байдәулетов Әмірханды айыптаған тергеу ісі Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберілсін, деп қаулы алынған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Байдәулетов Әмірхан 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысы бойынша Байдәулетов Әмірхан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БАЙҒАРАЕВ Есбосын — Арал қаласында 1888 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасында тұрған, әлеуметтік тегі кулак, молда болған. 1915 жылы Орынбор қаласында татар мектебінің 4 класын бітірген, партияда жоқ, Бекбаулы стансасындағы қазақ мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген. Әйелі — Ақкенже, баласы — Қәми, қыздары — Манар, Қазура, Қазына. Байғараев Есбосынның шаруашылығы 1931 жылы төркіленген, сайлау-сайлану құқынан айырылған, қуғын-сүргіннен бас сауғалап қашып жүрген. 1937

жылғы тамыз айында контрреволюциялық диверсиялық байлардың ұлттық тобын ұйымдастырып, 1937—1938 жылдары осы топқа басшылық жасап, өзі темір жол транспортында бірнеше диверсиялық актілер жасаған. 1938 жылдың қаңтар айында поезды күйрету мақсатында Сексеуіл стансасымен Күрлүк аялдамасы арасына реліске шпалдың сынығын қойған, бірақ жол барлаушыларының қырағылығының арқасында поезд күйреуден аман қалған. 1937 жылдың қыркүйек айында вагонның буксысына құм сепкен және автогежуіштің тұтқасын кесіп тастаған. Сол жылғы қараша айында жүргелі тұрған поездың артқы жақтағы кранын екі жерден жауып тастаған, сол жылғы желтоқсан айында 4 автогежуіштің тұтқасын кесіп тастаған және 6 вагонның буксысына құм сеуіп қойған. Сонымен қатар ол үнемі партия мен кеңес үкіметінің шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін ол Қазалы стансасы ОДТОГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен Байғараев Есбосын ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1938 жылғы 26 сәуірде орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі Байғараев Есбосын жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өркетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

БАЙДӘУЛЕТОВ Әмірхан — Арал ауданының № 6 ауылында 1900 жылы туған, контрреволюциялық әрекеттері үшін қамауға алынған, бірақ іс қағаздарында сотталғаны туралы сот үкімі жоқ, 1989 жылғы 22 мамырда ақталған.

БАЕКЕЕВ Әлмағамбет Арал ауданының № 9 ауылында 1901 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, серіктікте малшы болып жұмыс істеген, контрреволюциялық әрекеттері үшін Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1988 жылғы 30 желтоқсанда ақталған.

БАЙЖАНОВ Шерман Арал ауданының № 10 ауылында 1879 жылы туған, молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1931 жылы молда-бай ретінде 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, кейін осы ауданның Бөген ауылында тұрған, үйленген, әйелі — Кабира, қыздары — Фариза, Разия, ұлдары — Зимадин, Нұртуған.

Байжанов Шерман кеңес үкіметіне қарсы жат пиғылда болған, ол бұрынғы бай молдалармен, Бөген аралындағы өшкереуленген контрреволюциялық ұлтшылдық топ мүшелерімен, кейін халық жауы болып тұтқынға алынған Аймағамбетов Тәжімбет, Мерекбаев, Исаев Дәрібай, Ізмағамбетов, Досбаев, Арналиев, Байболов, Бақтыбергендермен тығыз байланыс жасап, солардың тапсырмасымен партия

мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы колхозшылар арасында контрреволюциялық, жеңілістік үгіт жүргізген. Ол колхозшыларды серіктестіктердің ауыл шаруашылық артелінің ұстаына, балық аулау жоспарын орындамауға, еңбек тәртібін бұзуға, кеңес заңын бұрмалауға шақырған. Байжанов Бөген аралында жүріп тұтқындарды контрреволюциялық, ұлтшылдық топқа материалдық, практикалық көмек көрсетуге үгіттеген, соның нәтижесінде колхозшылар және кейбір жеке бригадирлер балық аулау жоспарын орындаудың орнына ауланған балықты жерге көмген. Байжанов Шерман елдің арасында кеңес заңын бұрмалап: «Кеңес үкіметі серіктестіктердің ауыл шаруашылық артелінің ұстаына көшіру жөнінде дұрыс саясат жүргізіп отырған жоқ, онымен еш уақытта ауыл шаруашылығын нығайта алмайды, керісінше колхоздарды құлатады, жекелердің малдарын алып, қараңғы, қаналған қазақтарды аштықтан өлтіргісі келеді»,— деп үгіт таратқан. Байжановтың осы үгітінен кейін колхозда малды жаппай қырып, Қазалы, т.б. аудандарға көшу басталған.

Байжанов Сталиндік Конституцияны жамадап, колхозшыларға: «Кеңес үкіметі жалған қаулылармен сендердің бастарыңды айналдырды, ал енді халықтың сеніміне кіру үшін жалған саясатпен қағаз жүзінде заң шығарды, онда халыққа көп құқық пен еркіндік беру көзделген, ал іс жүзінде орындалып отырған жоқ, кеңес үкіметінде демократия кең тараған ел деп айту үшін шетел мемлекеттеріне өдей істеп отыр»,— деген. Ол колхозшылар арасында соғыс және аштық туралы провокациялық лақаптар таратып, «Кеңес үкіметі еңбекшілерді аштыққа ұшыратып, Испания республикасына материалдық көмек көрсетіп, азық-түлік жіберіп жатырмыз»,— деп өтірік айтып, оларға қару-жарақ пен адамдар жіберіп жатыр, сөйтіп СССР-дың жағдайын қиындатуда, біз фашистермен кездесуге дайындық жүргізуіміз керек, оларға қосылып, Кеңес Одағын құлату керек»,— деген.

Байжанов Бақтыбергеновтен, Мерекбаевтан, Ізбағамбетовтен тапсырмалар алып, Бөген аралында тұрғындар арасында Жоғарғы Кеңес сайлауы мәселесі бойынша бүлдірушілік жұмыстар жүргізген. Бұның барлығы жалған, алдамыш, қараңғы, түк көрмеген балықшыларды Жоғарғы өкімет органына сайлап, оған жіберуге нанбаңдар, оған тек қана өкімет басында отырған, өзінің мүддесін ойлайтын қарны жуан коммунистер ғана сайланады (бұл жерде ол Сталин, Мологов, Каганович және басқаларды айтып отыр), жасырын дауыс беру ол өзін-өзі алдау деген сөз, үкімет басындағылар көрсетілген мерзімнен, яғни 12 желтоқсаннан бұрын сайланады, сендердің берген дауыстарың далада қалады»,— деп контрреволюциялық үгіт таратқан.

Осы қылмыстары үшін Байжанов Шерман Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1937 жылғы 25 қарашада бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің

1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен Байжанов Шерман 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Байжанов Шерман СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЙМАҒАМБЕТОВ Сермағамбет № 7 Сазды ауылдық кеңесі «Жігер» колхозында 1904 жылы туған, руы «төртқара», молданың баласы, сауатты, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан 1937 жылы шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін № 7 Сазды ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі — Жаным, баласы — Шиман.

Баймағамбетов Сермағамбет 1910 жылдан 1932 жылға дейін Ырғыз ауданының Калинин атындағы колхозында тұрған кезінде Қадыров Ахметжанмен бірлесіп, жауыздық-зиянкестік мақсатпен аудандағы ең ірі колхоздың шаруашылығын күйретіп, құлатқан. Олар өкіметтен көмек ретінде алған 500 бас малды қыстың күні көлден мұз ойып суарып жатқанда қасақана суга батырып өлтірген. Сондай-ақ мал қорасын соғуға алынған қаржыны талан-таражға салғаны үшін Баймағамбетов 1932 жылы 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жаза мерзімін толық өтемеген. Колхоздың екі түйесін алып, Қадыровпен байланыс жасап, кандидаттық партия қарточкесін алып, Арал қаласына қашып кеткен. Арал ауданына келісімен Баймағамбетов Бақтыбергеновпен байланыс жасап, балық аулау-тұтынушылар одағының (рыболов потребсоюз) № 4 ауылдық кеңесіндегі дүкен меңгерушісі болып жұмысқа орналасқан. Ол жерден 5000 сом шығын жасап, жауапкершіліктен қашып кеткен. Одан кейін Әйтекенов (кейін халық жауы болып ұсталып кеткен) арқылы ауылдық кеңес төрағасы қызметіне тағайындалған. Ол осы қызметте жүріп, колхоз құрылысын құлатуға бағытталған жауыздық-зиянкестік жұмыстармен айналысқан. Салық органының беделін түсіру мақсатында Баймағамбетов өз бетінше колхозшыларға заңсыз ет, мал, астық және ақшалай салық салып, олардың барлығын өзі пайдаланып кеткен. Өкіметтен колхозшыларға жәрдем үшін алынған малды дұрыс бөлмеген. Өзінің жеке пайдасына алынған 5 бас малды сойып жеген. Колхозшыларды «Осылы істеңдер», деп үгіттеген. Осындай жауыздық-зиянкестік әрекетінің салдарынан № 7 ауылдық кеңесі бойынша аз ғана уақыттың ішінде 545 бас мал сойылып, еті сатылып кеткен. Оның жауапқа тартылатынын сезіп Бақтыбергенов Баймағамбетовты ұзақ мерзімге жол сапарға (командировкаға) жіберген, ал құртылған малдың жауапкершілігін стахановшыларға аударған.

Баймағамбетов ауылдың әрбір колхоз шаруашылығынан өзінің жеке пайдасына бір-бір қойдан беруді міндеттеген, оны 36 шаруашылық орындаған. Ал жұртшылық арасында контрреволюциялық-ұлтшылдық үгіт жүргізіп, «Қазіргі уақытта орыстардың қазақтарға күш көрсетуі орын алуда»,— деп өзінің наразылық пиғылын білдірген.

Жоғарғы Кеңеске депутаттыққа кандидаттар ұсыну туралы сайлау алдындағы науқан кезінде 6 қараша-

да колхозда 57 адам қатысқан жиналыста колхозшылар ұсынған Ежов пен Дмитриевтің кандидатураларына қарсы шығып сөйлеп, Баймағамбетов барлық жұрттың көзінше: «Мен бұл кандидатураларға қарсымын, кандидаттарды төменнен ұсыну керек, мысалы «мені, неге ұсынбасқа» — деген. 1937 жылдың шілде айының аяғында Баймағамбетов өзінің үйінде екі халық жауын — Бахтыбаев Өуез бен Құлсариевті жасырған. Бұларды ұстауға келген НКВД қызметкерлерін басқа жаққа сілтеп жіберген. 1937 жылдың қараша айында Бірғыз ауданынан қуғыннан қашып келген байға кедейдің анықтама-сын беріп, былай деген: «Тұтқындау тоқтатылғанша жасырынып жүре бер». Осы байдың семьясын сол ауылда тұруға қалдырған. Аудандық партия комитетінің бюросына оның ісін қарау үшін шақырғанда барудан бас тартқаны үшін партия қатарынан шығарылған.

Осы қылмыстары үшін Баймағамбетов Сермағамбет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Баймағамбетов Сермағамбет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, өзінің жеке мүліктері төркіленген. Бұл үкім 1937 жылдың 9 желтоқсан күні орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Баймағамбетов Сермағамбет — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЙМҰХАНОВ Мұхамеджан Қостанай облысы, Қарабалық ауданының № 10 ауылдық кеңесінде 1884 жылы туған, имам-қулак болған, арабша сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы мал-мүлкі төркілеп, Арал қаласындағы арнаулы поселкеге жер аударылған, үйленген, әйелі — Сакина, қызы — Бибисара, баласы — Өбдіхалық № 11 ауылдық кеңесі, «Ұзын Қайыр» елді мекенінде тұрған.

Баймұханов Мұхамеджан 1923 жылы Уфа Муфтиі арқылы молда болып тағайындалған, өзінің жеке мешіті болған. Ол контрреволюциялық, панисламдық ұйымның мүшесі, ірі қулак-имам ретінде Уфа муфтиімен тығыз байланыс жасап тұрған. М. Баймұханов кеңес құрылысына жат пиғылда болып, контрреволюциялық жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген, ол негізінен колхоз құрылысын және колхозшылардың тұрмысын әлсіретуге әрекет жасап, тұрғындар арасында кеңес медицинасының беделін түсіруге провокациялық лақаптар таратқан. Ол тұрғындар арасында жаңа мешіт құрылысын салу үшін үнемі үгіт жүргізген. Аралдың арнаулы поселкесіне келгеннен кейін ол 1931 жылдың басында жер аударылған молда Смағұлов Серкенмен бір мәжілісте тұрғындар арасында бірігіп контрреволюциялық әрекеттер жасауға келіскен. 1935 жылдың аяғында Смағұлов пен Баймұханов өздерінің контрреволюциялық ұйымына молда Нұрпейсов

Әлжанды тартқан. Өздерінің контрреволюциялық-жауыздық жұмыстарын жүргізу үшін бұл молдалар Смағұлов пен Нұрпейсовтың үйлерінде жасырынқұпия жыйндар өткізген. Бұл жауыздық жұмыстарына дінді пайдаланған. Мәселен, 1937 жылдың наурыз айында Баймұханов Мұхамеджан молдалармен Мамық деген әйелдің намазында 250-дей колхоз мүшелерін көктемгі балық аулау науқаны қызу жүріп жатқан кезінде 2 тәулік жұмыстан қалдырып, колхоздың балық аулау өндірістік жоспарын бұзған. Баймұханов № 11 ауылдық кеңесінде тұрған кезінде үнемі науқастанғандарды емдеумен айналысқан, қолдан дәрі жасап, оны өртүрлі түсті химия қаламымен бояған. «Медфельдшер Матвеевтің берген дерісінен сендерге ешқандай пайда жоқ», — деп өртүрлі провокациялық лақаптар таратқан, өзінің ауруларға көрсеткен қызметі үшін пара-садақа алған. Сол жылғы сәуір айында молда Нұрпейсовтың үйінде молдалар Смағұлов, Баймұханов, Өтепбергеновтердің құпия мәжілісі болып, Нұрпейсов Әлжанға тұрғындардан жаңа мешіт құрылысын салуға қаржы жинайсың деп тапсырма берілген. Осы қылмыстары үшін Баймұханов Мұхамеджан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 16 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 5 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Баймұханов Мұхамеджан 10 жылға концлагерьге сотталған.

М. Баймұханов сотталғаннан кейін СССР НКВД-ның Волгалагына Ярослав облысы, Рыбинск гидроузельна 1937 жылдың 23 желтоқсанында айдалып келген.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 25 шілдедегі қаулысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы Баймұханов жөніндегі қаулысын дұрыс деп тауып, шағым арызын нәтижесіз қалдырған.

Баймұханов Мұхамеджан Ярослав облыстық КГБ Басқармасының хабарлауы бойынша Волголакта Рыбинск гидроузельінде 1942 жылдың 3 қаңтар күні қайтыс болған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Баймұханов Мұхамеджан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЙСАЛБАЕВ Жүбекеш жұбақшы Арал ауданының № 10 ауылында 1872 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымға мүше болып, жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1989 жылғы 18 қаңтарда ақталған.

БАЙШОРАЕВ Аймағамбет Арал ауданының № 5 ауыл Мергенсай ауылдық кеңесінде 1871 жылы ту-

ган, сауаты бар, партияда жоқ, жұмыс істемеген, молда-ишан болған, жеке мешіт ұстаған, 1930 жылы мал-мүлкі төркіленген, өзі қуғын-сүргіннен қашып бас сауғалап жүрген, контрреволюциялық, панисламистік, троцкистік-шпиондық ұйымның мүшесі болып кеңес үкіметіне қарсы элементтерді контрреволюциялық ұйымға тартумен айналысқан, контрреволюциялық үгіт жүргізген, жауыздықпен Мирзоян атындағы колхоздың қоймасын өртеген. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған Үкімі 1937 жылғы 29 қазанында орындалған.

Қызылорда облыстық прокурорының 1989 жылғы қорытындысымен Байшораев Аймағамбеттің әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

БАЙШОРАЕВ Сүндет — № 5 Мергенсай ауылдық кеңесі «Мирзоян» атындағы колхозда 1904 жылы туған, ірі бай-молданың баласы, білімі бастауыш, партияда жоқ, балықшы, 1931 жылы РСФСР ҚК-ның 61 бабының 1 тармағымен мал-мүлкі төркіленген, үйленген, әйелі — Қарашаш.

Байшораев Сүндет контрреволюциялық-панисламдық ұйымға мүше болып, оның кеңес өкіметіне қарсы әрекетіне белсене қатысқан. Мергенсай ауылдық кеңесінде бұл ұйымға Көпжасаров Аман, Маханов Кемал, Смағұлов Ахмет, Байшораев Аймағамбет (Сүндеттің әкесі) тағы басқалар кірген. Байшораев Сүндет осы ұйымның тапсырмасымен колхозшылар арасында колхоз құрылысына еңбекшілерді қарсы қоюға, көтеріліске шығаруға бағытталған үгіт жүргізген. «Сталиндік Конституция демократиялық заңға жағпайды, ол халықты алдаушы заң, өйткені онда мешіт салу құқығы берілмеген» — деген. Контрреволюциялық ұйымның тапсырмасымен Байшораев Тәжік ССР-і Сталинабад қаласында тұратын контрреволюциялық-панисламдық ұйымның мүшелері Измамбетовпен және басқалармен байланыс жасаған. 1935 жылғы Байшораев диверсиялық мақсатпен 10000 сом тұратын материалдық заттар тұрған колхоздың қоймасына өрт қойған, колхозшылардың қырағылығы арқасында қойма аман қалған.

Осы қылмысы үшін Байшораев Сүндет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 25 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1938 жылдың 29 қаңтарында бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен Байшораев Сүндет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі төркіленген.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 2 маусымдағы қорытындысымен Байшораев Сүндет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 14 сәуірдегі жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЛЫМБЕТОВ Сахи Ақтөбе облысының Шалқар ауданында 1907 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, Арал ауданының Қаратерек селосы, Терістүбек учаскесінде тұрған, балықшы, шала сауатты, партияда жоқ, Шевченко атындағы колхозда жұмыс істеген.

Балымбетов Сахи кеңес үкіметіне қарсы партия мен өкіметтің жүргізіп жатқан шараларын жүзеге асырмау үшін үгіт жүргізген, колхозшылар арасында еңбек тәртібін бұзуға, балық аулауға шықпауға әрекет жасаған, соның салдарынан Шевченко атындағы колхоз 1941 жылдың және 1942 жылдың қаңтар айының жоспарын орындай алмаған. Осы қылмысы үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 15 наурыз-дағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

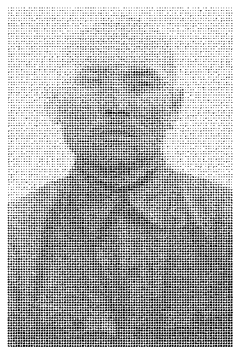
Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 8 мамырдағы қаулысы бойынша Балымбетов Сахиды айыптау ісі сотқа беруге жеткіліксіз болғандықтан тергеу ісі өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Балымбетов Сахи СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БАНИОНИС Йозис Антонович родился в 1921 году в гор. Каунасе, Литовской ССР, литовец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в селе «Авань» Аральского района, был рабочим рыбтреста, за контрреволюционную деятельность арестован и постановлением Особого Совещания при НКВД СССР осужден 10 июля 1943 года на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989 года.

БАРАНОВ Василий Александрович родился в 1883 году, русский, беспартийный, образование начальное, до ареста проживал в гор. Аральске, работал старшим гос. рыбинспектором, за контрреволюционную деятельность арестован и приговором Кызылординского областного суда от 30 июня 1940 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 24 января 1994 года.

БАРКАЛОВ Павел Алексеевич родился в 1898 году в гор. Астрахани, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, с 1935 по 1937 год работал директором рыбзавода «Сарбасат», Аральского рыбтреста.

Баркалов П. А. был членом контрреволюционной шпионско-диверсионной организации, за контрреволюционную деятельность постановлением Аральского РО НКВД от 4 января 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—7 УК РСФСР. Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 8—9 июня

1938 года осужден к 15 годам заключения в ИТЛ, поражением в избирательных правах на 5 лет. Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 27 мая 1960 года приговор Кызылординского облсуда по данному делу отменено и дело в отношении Баркалова П. А. производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

БӘЙІМБЕТОВ Қарабөз Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесі, «Марзас» деген жерінде 1892 жылы туған, революцияға дейін ірі бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, «Арықбай» колхозының мүшесі, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Афуза, баласы — Жантілеу.

Бәйімбетов Қарабөз ірі бай ретінде қуғын-сүргіннен жасырынып басқа фамилиямен Әйімбетов болып қашып жүрген. 1929—30 жылдары Кеңес өкіметіне қарсы күрескен. Асан қарақшыларының көтерілісіне белсене қатысқан. Ол контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымның басшысының бірі Миревпен тығыз байланыс жасап, колхозшылар арасында үнемі кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген. Бәйімбетов колхозшылар арасында кеңес өкіметіне қарсы ескі патша құрылысын көксегендік сезімін тудыру мақсатында контрреволюциялық мазмұндағы және ескі патриархалды-монархиялық құрылысты мадақтаған өлеңдер таратқан. Сол үшін арнайы Қазалы, Арал және Жосалы аудандарының ауылдарын аралаған. Өзінің маңайына колхозшыларды топтастырып, олардың арасында ашықтан-ашық жеңілістік үгіт таратқан: «Кеңес өкіметі жақын арада құлауға тиіс, сойтіп монархия қайтадан орнауы керек», — деген. Сонымен бірге СССР-да тұрмыстың нашар екенін, азық-түліктің жоқ екенін өзінше дәлелдеген.

Осы қылмысы үшін Бәйімбетов Қарабөз Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 14 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 қыркүйегінде Ақтөбе қаласында шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Әйімбетов — Бәйімбетов Қарабөз ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы қыркүйек айында (күні көрсетілмеген) Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Әйімбетов — Бәйімбетов Қарабөз СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БЕЗМАТЕРИНЫХ Иван Андреевич родился в 1885 году в Охонском уезде, Пермской губерний, осужден тройкой при ОГПУ 13 мая 1933 года на 5 лет, до ареста проживал в гор. Аральске, работал печником на острове «Муйнак», реабилитирован 30 октября 1990 года.

БЕЗРУКОВ Тимофей Федорович родился в 1912 году в селе Репьевка, Новоспасского района, ср. Волжск. края, сын кулака, беспартийный, образование на-

чалное, до ареста проживал в гор. Аральске, работал токарем мех. мастерских Аральского затона госпароходства. Он изобличается в том, что 1(8)—1—35 г. организовал уход с работы смены токарей, чем сорвал работу токарного цеха по выполнению зимнего задания судоремонта, систематически занимался умышленным бракоделием, привел в негодность поршня машины т.х. «Таджик», подшипники машин зем. снаряда «Аральская I-ая», систематически занимался нарушением трудовой дисциплины, разлагал рабочую молодежь, занимался рвачеством, бузотерством, за что постановлением ТОГУГБ при Аральском море от 11 января 1935 арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—14 УК РСФСР. Постановлением распорядительного заседания Актюбинского облсуда от 15 апреля 1935 года в соответствии ст. 4 и 5 УПК дело производством прекращено, он из-под стражи освобожден.

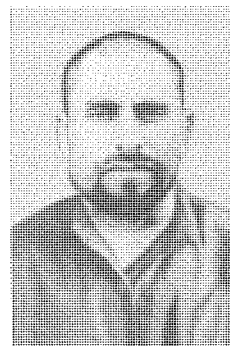
По заключению прокурора Кызылординской области от 28.04.97 г. Безруков Т. Ф. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 г. реабилитирован.

БЕЛЕВИЧ Иосиф Павлович родился в 1887 году в Гродненской губерний, Волковицкого уезда, Бискунинской волости, дер. Войтковичи (Польша), поляк, гражданин СССР, грамотный, до ареста проживал на станций Саксаульская, работал дорожным мастером разьезда № 85 Оренбургской жел. дороги. За контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6—9—11 РСФСР, осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован посмертно.

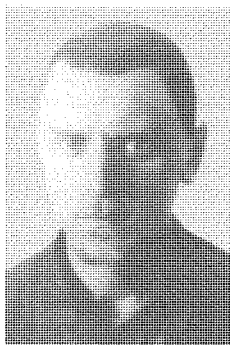
БЕЛИКОВ Алексей Михайлович родился в 1905 году в селе Домудло, Днепропетровской области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, был церковной старостой. За контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 1 декабря 1940 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 15 марта 1990 года.

БЕЛОУСОВ Николай Александрович родился в 1916 году на ст. Удзимихэ КВЖД, сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование 6 классов, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал пом. машиниста депо.

По обвинительному заключению он является участником шпионско-диверсионной, террористической

организации, агентом японской разведки. В 1933 году на станции Имянь по КВЖД, войдя в фашистскую организацию, именованную «черное кольцо», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность на КВЖД, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организации, которые по его доносам репрессированы полицией. В 1935 году, был завербован в качестве секретного сотрудника разведорганов Японии, агентом этих органов Кравчуком и в том же году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского диверсионного характера. 1935 году по прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Логуновым, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Юдино, Казанской жд, а в 1936 году на ст. Саксаульская по указанию резидента японской разведки Ситек с 1935 года по день ареста собрал и передал через резидентов Логунова и Ситек для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного значения, проводил диверсионную работу по разрушению паровозного хозяйства. На время военных действий Японии против СССР, имел задание совершить крушение воинских поездов, за что он постановлением ОДТОГУТБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Белоусов Николай Александрович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 17 января 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Белоусова Николая Александровича отменено и дело о нем производством прекращено на основании ст. 4 п 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления. Протест Военного Прокурора ЮЗУРВО — удовлетворен.

БЕЛЯЕВ Василий Яковлевич родился в 1878 году в Полкином районе, Ивановской области, русский, беспартийный, малограмотный, до ареста проживал в Аральском районе, работал плотником Аральско-лестра. За контрреволюционную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройкой при УНКВД по Актобинской области от 15 сентября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 июня 1989 года.

БЕЛІСБАЕВ (БЕЛДІКЕЕВ) Жұмаш — Ақтөбе облысының Ырғыз ауданының № 2 ауылында 1968 жылы туған, кейін Бекбаулы стансасында тұрған,

бай-бандит (баскесер) болған, жұмыс істемеген, тұрақты мекен-жайы болмаған, 1928 жылы мал-мүлкі төркіленген, өзі қуғын-сүргіннен қашып-тығылып жүрген, қарақшылардың кеңес өкіметіне қарсы қарулы көтерілісіне белсене қатысып, жай халықты тонаумен, кісі өлтірумен айналысып, контрреволюциялық үгіт жүргізген. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1989 жылғы 17 тамыздағы қорытындысымен Белісбаев — Белдікеев Жұмашты оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

БЕКЕНОВ Жұбаназар Арал ауданының ауылдық кеңесінде 1870 жылы туған, бай-молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Зада, балалары — Азий, Назим, қыздары — Насипа, Шамсия.

Бекенов Жұбаназар бай молда ретінде мешіт ұстаған, жалшылардың еңбегін қанаған. 1928 жылы мал-мүлкі сот үкімі арқылы төркіленіп, қуғын-сүргіннен бас сауғалап, қашып жүрген. Ол контрреволюциялық, панисламдық, троцкистік шпиондық-диверсиялық ұйымның мүшесі болған. Бекенов Арал ауданында фашистік елдердің соғыс интервенциясы арқылы кеңес Одағы сөзсіз құлайтыны туралы үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізіп, провокациялық лақаптар таратқан. Сталиндік Конституцияның ашықтан-ашық беделін түсірген: «Сталиндік Конституция — еңбекшілер үшін алдамыш, ешқандай демократия жоқ» — деп лақап таратқан. Ол колхоз құрылысын құлату, малды сойып, қырып-жою үшін контрреволюциялық үгіт жүргізген.

Осы қылмысы үшін Бекенов Жұбаназар Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 14 қазанында Арал қаласында шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен.

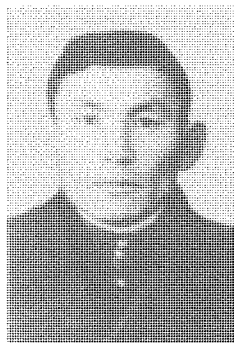
Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Бекенов Жұбаназар ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы 29 қазан күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Бекенов Жұбаназар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БЕКМАҒАМБЕТОВ Сухан — Арал ауданының № 5 ауылдық кеңесінде 1880 жылы туған, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, ол кеңес құрылысына, Сталиндік Конституцияға қарсы шығып, колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізген, оларды СССР қорғаныс заңына жазылмауға шақырған, осы қылмысы үшін ол Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жа-

нындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы Бекмамбетов Сухан жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өркетінде қылмыс сипаты болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

БЕКМАМБЕТОВ Ислам Сақтағанұлы Қамыстыбас станциясында 1915 жылы туған, сауатты, партияда

жоқ, жетіжылдық мектепте мұғалім болып жұмыс істеген. Арал АӘК арқылы өскерге 1940 жылы алынған, 360 Витебск артиллериялық полктың құрамында қатардағы жауынгер ретінде Калинин облысының Великие Луки қаласындағы ұрысқа қатысқан. 1941 жылдың тамыз айында немістердің қоршауында қалып, тұтқынға түскен. «Фашистік Германияға адал қызмет етемі», — деп ант берген. 1942 жылдың маусым айында Польшаның

Легионово деген жерінде өз еркімен «Түркістан легионының» құрамына кірген, сол жерде кіші командирлер даярлайтын мектепте оқып, оны бітіргеннен кейін неміс армиясының Унтер офицері шенінде взвод командирі болып тағайындалған. «Түркістан легионының» батальоны құрамында 1943 жылдың тамыз айында Бекмамбетов кеңес партизандарына қарсы соғысқан, сонымен қатар немістің контрразведорганы арқылы легионерлер ішінде сатқындық жұмысқа тартылған. 1943 жылдың тамыз айында кеңес әскерлерінің жағына өтіп, одан кейін босанып, елге келген. Ол Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 18 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Түркістан Әскери Округінің әскери трибуналының 1949 жылғы 11 мамырдағы үкімімен Бекмамбетов Ислам Сақтағанұлы 15 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының әскери коллегиясының 1949 жылғы 29 маусымдағы ұйғаруымен ТуркВО Әскери Трибуналының үкімі күшінде қалдырған. СССР Жоғарғы Соты Президиумының 1954 жылғы 21 мамырдағы қаулысымен ТуркВО әскери Трибуналының 11.05.49 ж. және СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1949 жылғы 29 маусымдағы Бекмамбетов Ислам туралы ұйғаруы өзгертіліп, РСФСР ҚК-ның 51 бабының негізінде оның жазасын 5 жылға түсірген.

СССР Жоғарғы Сотының Пленумының 1959 жылғы 30 шілдедегі қаулысымен ТуркВО Әскери Трибуналының 11.05.49 ж. үкімі, СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 29.06.49 ж. ұйғаруы және СССР Жоғарғы Соты Пленумының 21.05.54 жыл-

ғы Бекмамбетов Ислам туралы қаулысы бұзылып, ол туралы іс РСФСР УПК-ның 4 бабының 5 тармағы негізінде қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 28.05.97 жылғы қорытындысымен Бекмамбетов Ислам Сақтағанұлы Қазақстан Республикасының 14.04.93 жылғы Заңының негізінде толық ақталған.

БЕКМАНОВ Аймахан Арал ауданының № 17 ауылында 1877 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, малшы болып жұмыс істеген, кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық өркеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1990 жылғы 30 қазанда ақталған.

БЕКМЫРЗАЕВ Нұрым 1881 жылы Арал ауданы Жаңақұрылыс ауылында дүниеге келген. 1891 ж. Бөгендегі Тәжімбетов ахунға, 1894 ж. Қазалыдағы Жиенбай ишанға оқып, ахун атағын алған. 1898 жылы Бұхарадағы Қөкелташ медресесінде жерлесіміз Тұрмағамбет Ізтелеуовпен бірге оқып, ишан атағына ие болған.

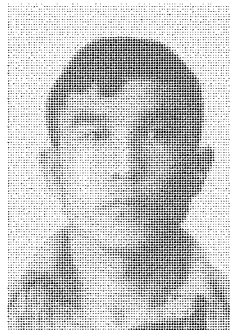
Будан кейінгі жылдары көп қиыншылықтармен ол Меккеге барып, хажылық міндетін орындап келген. 1910 жылы Жаңақұрылыста мешіт ашып, шәкірттерге дөріс береді. 1930 жылы өзі де, шәкірттері де қуғын-сүргінге ұшырайды, молдалығы үшін сотталады, түрмеге жабылады.

1932 жылы Қызылорда түрмесінде әйелі Рысқұл мен жеті жасар жалғыз ұлы Жарбол онымен соңғы рет кездеседі. Кейін көп ұзамай-ақ «Қызылордадан Сібірге айдалып бара жатыр» деген ең соңғы хабар келеді. Осыдан соң хабар-ошарсыз кетіп, сүйегі белгісіз жерде қалған.

Нұрым ишанның ұлы Жарбол мен оның алты ұл, төрт қызы бұрын Қазалы ауданы Майдақөл ауылында тұрды, қазір ол Ақтөбе қаласында, ал туыстары атақоныста, Жаңақұрылыста тұрады. Олар 1993 ж. Нұрым мешітінің орнын қоршап, 1994 ж. ас берді, ескерткіш белгі орнатып, ол жерді қасиетті орынға айналдырып, ұйымшылдық көрсетті.

Нұрым ишан туралы толық мәлімет «Ақмешіт» апталығы газетіне 1998 ж. № 24, 25, 26 сандарына жарияланды.

Мәлімет беруші өлке танушы-тілші, Жаңақұрылыс ауылының тұрғыны Нөкешов Шәйкес.

БЕКТҰРҒАНОВ Әбжали Арал ауданының № 6 ауылында 1910 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасында тұрған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, 1931 жылдан паровоз машинисінің көмекшісі болып жұмыс істеген. 1940 жылдың 19 қаңтарында жұмыстан босатылған, әйелі — Рабига, қызы — Сағира, баласы — Жуаныш, Бөлектай.

Айыптау қорытындысы бойынша Бектұрғанов Әбжәлі өзінің өлеуметтік тегін жасырып, темір жолға жұмысқа орналасқан. Кеңес үкіметіне жат пікірде болып, Сексеуіл стансасы жұмысшыларының арасында контрреволюциялық үгіт жүргізген. 1939 жылдың желтоқсан айында депо көчегары Балқамбаевтың үйінде отырып былай деген: «Қазір мал ұстауға болмайды, сою, сату керек, бұны істемеген жағдайда, бөрібір, Кеңес үкіметі сенен оны тартып алады, саған еш нәрсе қалдырмайды. Кеңес үкіметі біздің үкіметіміз емес, бізге ол ешнәрсе бермейді ол тек тартып алуды, жұмысшыларды алдауды, бізді қинауды ғана біледі, дүкендерде сатып алатын еш нәрсе жоқ, азық-түлікті тағы да қартөкімен беруге айналды, бұның ақыры аштыққа өкеледі, біздің бәріміз аштықтан қырыламыз», — деген. Сол үшін ол Орынбор темір жолы ДТО НКВД-ның 1940 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілістің 1940 жылғы 26 сәуірдегі қаулысымен Бектұрғанов Әбжәлі — 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің 1940 жылғы 26 сәуірдегі Бектұрғанов Әбжәлі жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

БЕКІШЕВ Нағымет Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, ірі бай-сопының баласы, шала сауатты, 1931 жылдан 1933 жылға дейін ВКП(б) мүшелігіне кандидат, кейін темір жол стансасындағы жауыздық-зиянкестік өрекеті үшін партиядан шығарылған, 1934 жылы ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынып, 4 айдай қамауда отырған, кейінгі кезде № 6 ауылдық кеңес төрағасының орынбасары болып жұмыс істеген.

Ол халық жауларымен тығыз байланыста болып, солардың көмегімен ауылдық кеңестің төрағасы қызметіне орналасқан. Қызмет бабын пайдаланып контрреволюциялық-диверсиялық террорлық өрекеттер жасап, № 6 ауылдық кеңестің тұрғындары арасында колхоз құрылысы шараларын бұзуға бағытталған бүлдірушілік жұмыстарын жүргізген. 1937 жылғы 1 қарашада Қарашаев терген азаматтың тойында Бекішев террорлық жеңіліс пиғылында былай деген: «Жуық арада соғыс болады, мен бірінші болып қолыма не түссе де қару алып, Қызылармияның сыртынан барып ұрысамын, Германия мен Жапония коммунистерді майданда соққылайды». 1931—1932 жылдары Бекішев Сексеуіл стансасында кондуктор болып жұмыс істеп жүргенде оның кінәсінен бірнеше диверсиялық актілер жасалған, сол үшін ол жұмыстан шығарылып, ісі сотқа берілген. 1933—1934 жылдары ауылдық кеңестің төрағасы болып тұрғанда елді мекен тұрғындарын азық-түлікпен қамтамасыз ету үшін мемлекет тарапынан берілген көмекті талан-таражға калып, жұртшылықтың наразылығын тудырған. Кейінгі кезде ол ауылдық кеңес төрағасының орынбасары болып жұмыс істеп тұрғанда өзінің қызмет бабын пайдаланып, жұртшы-

лыққа жалған анықтамалар беріп, пара алып отырған. Осы қылмыстары үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Бекішев Нағымет 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1961 жылғы 29 наурыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы Бекішев Нағымет жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Ол сот арқылы толық ақталған.

БЕРДІҚҰЛОВ Садық Арал ауданының № 8 ауылында 1889 жылы туған, кейін Қарақұм ауылдық кеңесінде тұрған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, серіктік мүшесі, 1930 жылы мал-мүлкі төркіленген, міндетті салық салынған, бірақ оны қасақана орындамаған, сол үшін 3 жылға бас бостандық еркінен айырып, Қызылорда округіне жер аударуға сотталған. 1932 жылы кеңес өкіметіне қарсы күрескен қарақшылар қозғалысына қатысқаны үшін екінші рет тұтқынға алынған, бірақ белгісіз себептермен тұтқыннан босатылған, үйленген, өйелі — Сұлу, қызы — Төжен, баласы — Орман.

Бердіқұлов Садық Қарашақов пен Өмірзақовтың қарақшы көтерілісшілер тобына кірген, ол қолына қару алып, кеңес өкіметіне қарсы шыққан. Бердіқұлов 1928 жылдан бастап жұртшылық арасында контрреволюциялық үгіт жүргізумен айналысқан, жұртшылықты көшуге, кеңес өкіметінің саяси-шаруашылық науқанын орындамауға шақырып, колхозға кірмеуге үгіттеген, кеңес өкіметіне қарсы күресу үшін бай элементтерін өзінің маңайына топтастырып, Бердіқұлов жұртшылықтың басқа республикаға жаппай көшуін ұйымдастырған. Ол ауылшаруашылық уставына көшуге қарсы үгіт жүргізіп: «Егерде артыл уставын қабылдасак, онда біздің барлық малымыз қоғамдық болып, жеке колхозшыларға ештеңе қалмайды, біз қазақтар аш-жалаңаш қаламыз, сондықтан малымызды колхозға бермеуіміз керек», — деп контрреволюциялық лақап таратқан.

Осы қылмысы үшін Бердіқұлов Садық Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 15 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Бердіқұлов Садық 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1940 жылғы 20 маусымдағы қорытындысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысын дұрыс деп тауып, Бердіқұловтың шағым арызын аяқсыз қалдырған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Бердіқұлов

Салық СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БЕРДІҚҰЛОВ Сыдық Арал ауданының № 8 ауылында 1895 жылы туған, бай болған, шала сауатты, партияда жок, 1931 жылы мемлекеттік салық тапсырмасын орындамағаны үшін сырттай 3 жылға сотталған, мал-мүлкі тәркіленген, кейін қамауға алынғанға дейін осы ауданның Қарақұм ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі — Әлима, баласы — Дастан.

Бердіқұлов Сыдық 1929—32 жылдары кеңес өкіметіне қарсы белсенді түрде күрес жүргізіп, қарақшылар көтерілісін басқарған, атакты қарақшылар Қарашолақов, Өмірзақов және өзінің туысы Бердіқұлов Садық тағы басқалардан қарақшылар шайқасын ұйымдастырған. Бұлардың барлығы қарақшылық әрекеттері үшін ұсталып, 3 жылға сотталған. Қамаудан босанып келгеннен кейін № 8 ауылдық кеңестің территориясында тұрып, өзінің туысы Бердіқұлов Садықпен бірге үнемі контрреволюциялық әрекеттермен айналысқан серіктестіктің ауылшаруашылық артелінің уставына көшуіне Сталиндік Конституцияға қарсы шыққан, колхозшыларға артельдегі тұрмыстың нашарлығын айта келіп, оларды артельден жаппай көшуге шақырған. Ол «Қазіргі уақытта кеңес өкіметі тұрғындарды аштан өлтіру мақсатында артелді күштеп ұйымдастыруда», — деп контрреволюциялық үгіт таратқан.

Осы қылмысы үшін Бердіқұлов Сыдық Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 15 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Бердіқұлов Сыдық ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, өзінің жеке мүліктері тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы қарашаның 23 күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облысқоруроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Бердіқұлов Сыдық СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БИБЕР Мария Кузминична родилась в 1889 году в селе Старая Полтавка Саратовской области, русская, служащая, образование 3 курса мединститута г. Киева, беспартийная, работала санинспектором Аральского райздрава, осуждена в июне 1938 года Особым Совещанием при НКВД СССР на 5 лет ссылки в Казахстан, как социально опасный элемент. Она обвиняется в том, что, будучи резко озлоблена против советской власти, партии и правительства, 20 мая 1939 года в одной из квартир г. Аральска в злобном виде сорвала со стены портреты вождей партии и выбросила из квартиры. Кроме того, одного из портретов порвала, выколола глаза и другие части лица. За совершенное преступление арестована постановлением Аральского РО НКВД от 31 декабря 1939 года и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 ч. 1 УК РСФСР. По приговору судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 8 марта 1940 года Бибер М. К. осуждена на

5 лет лишения свободы с последующим поражением в правах на 2 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 27 июня 1957 года приговор Кызылординского облсуда от 8 марта 1940 года в отношении Бибер М. К. отменен и дело производством прекращено за недостаточностью собранных по делу улик. По заключению прокурора Кызылординской области от 12 мая 1997 года Бибер М. К. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

БИБЕТОВ (Бегімов) Аймақ Арал ауданының «Октябрь» серіктестігінде 1884 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, малшы болып жұмыс істеген, кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1988 жылғы 26 қазанда ақталған.

БИТЕНОВ Нығмет № 9 ауыл, Жақсықылш аудандық кеңесінде 1890 жылы туған, арабша сауатты, баймолда болған, байлардың мал-мүлкін тәркілеу кезінде жаппай қуғын-сүргіннен қашып тығылған, контрреволюциялық әрекеті үшін екі рет 10 жылға сотталып, айып мерзімін толық өтемей түрмеден қашып шыққан. 1919—1920 жылдары ол өзінің Қарек деген туысымен Қызыл Армия бөлімшелеріне қарсы шығып, ақтардың армиясына азық-түліктей көмек көрсеткен, контрреволюциялық-ұлттық ұйымның мүшесі болып, кеңес үкіметіне қарсы түрлі жауыздық әрекеттер жасап, үгіт жүргізіп, № 9 ауылдық кеңесте рулық-ұлтшылдық контрреволюциялық топ құрып, ауылдық жерлерде шаруашылық-саяси шараларды іске асырмау, колхозшыларды ыдыратумен айналысқан, жұртшылықтан мейіт салдыру үшін қаржы жинап, оны өз бас пайдасына жаратқан деп айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 31 желтоқсанда орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1968 жылғы 31 мамырдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 желтоқсандағы Битенов Нығмет жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Битенов Нығмет сот арқылы 1968 жылы толық ақталған.

БЛЮКАРД Кузьма Леонидович родился в 1897 году в гор. Керчи, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Оренбурге, работал в рыбзаводе «Узункайр» Аральского района. За контрреволюционную деятельность против советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 2 февраля 1938

года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Реабилитирован 20 ноября 1989 года.

БОБРОВИЧ Франц Валерьянович родился в 1894 году в деревне Коврижено, Павловской волости, Могилевской уезда, по национальности поляк, гр-н СССР, соц. положение крестьянин-кулак, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Бекбаулы, работал машинистом водокачки.

Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной польской националистической организации, именовавшаяся

«Польская организация Войскова». Завербован в названную организацию гл. бухгалтером конторы отделения паровозной службы ст. Казалинск Станкевичем П. И. в октябре м-це 1936 года, по заданию организации Бобрович, будучи машинистом водокачки ст. Бекбаулы, в 1937 году путем расплавления у двигателя в разное время двух подшипников приостанавливал работу водокачки на длительное время, чем вносил замешательство в продвижении поездов. Наряду в этом, специально приходя на станцию, сыпал в буксы проходящих вагонов балласт, чем вызывал горение буксы и запоры шеек вагонных осей.

На случай объявления войны Польшей Советскому Союзу, по заданию организации разработал план и подготовил диверсионный акт к окончательному выводу из строя всей системы водоснабжения ст. Бекбаулы, рассчитывая это осуществить путем массовых прорывов напорной линии и окончательно разбить двигатель, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 15 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Бобрович Франц Валерьянович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года. Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 1 октября 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Бобровича Франца Валерьяновича отменено и дело его прекращено производством за отсутствием состава преступления.

БОГДАНОВ Константин Андреевич родился в 1912 году в г. Харбине, Сев. Манчжурия, русский, гр-н СССР, образование начальное, беспартийный, на ст. Саксаульская состоял в группе сочувствующих ВКП(б), до ареста проживал в этой станции, работал слесарем депо.

По обвинительному заключению он являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1931 году в гор. Харбине вошел в фашист-

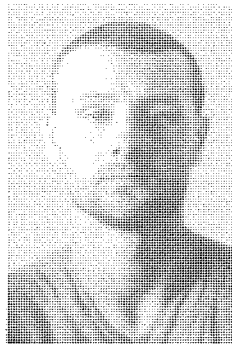
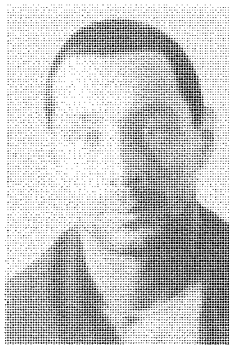
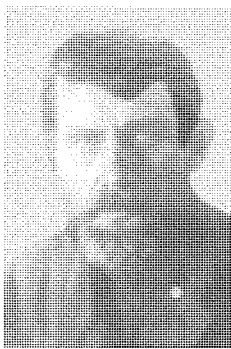
скую организацию, именованную «Христианский Союз молодых людей», по заданию которой до 1936 года вел провокаторскую деятельность в сев. Манчжурии, выражавшуюся выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. По его доносам были арестованы полицией комсомолец Ефремов Георгий Васильевич и руководитель профсоюзного пятка Иванов Дмитрий Константинович.

В 1935 году полицейским Захаровым был задержан в качестве секретного агента японских разведорганов и переброшен на территорию СССР со специальными заданиями. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Ситеком Томашем Яковичем, по указанию которого вошел в шпионскую диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Ситек для японской разведки ряд шпионских сведений. По заданию японской разведки систематически проводил диверсионную, вредительскую деятельность в паровозном хозяйстве, закладывал в поршневые цилиндры гайки и другие предметы, вследствие чего паровозы терпели аварии и выбывали на длительный период из строя. На военный период вел подготовку к поджогу и выводу из строя депо ст. Саксаульская и взрыву паровых котлов водокачки, готовил террористические акты над руководителями партии и правительства. С этой целью принимал меры к приобретению огнестрельного нарезного оружия, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 8 через 18—10, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 октября 1937 года Богданов Константин Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 11 июля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Богданова Константина Андреевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Богданов К. А. реабилитирован посмертно.

БОГДАНОВ Виктор Андреевич родился в 1916 году в гор. Харбине, Сев. Манчжурии, русский, гражданин СССР, образование сред-

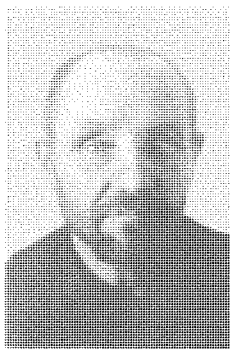

не-техническое, окончил индустриально-транспортный техникум КВЖД, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал мастером электростанции депо.

Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1932 году в городе Харбине вошел в фашистскую организацию, именованную «Мушкетеры», по заданию которой до 1935 года вел работу по вовлечению в организацию молодежи. В 1935 году был завербован в качестве агента японских разведорганов и переброшен на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионной работы на станции Великие Луки и в Казахской ж/д. В мае месяце 1936 года по приезде на ст. Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Левовым, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидентов Бондаренко и Левова для японской разведки шпионские сведения оборонного значения о наличии воинских частей в городе Великие Луки, их вооружении, о политическом настроении рабочих. Вел диверсионную работу по разрушению аппаратов «Бодо» и порчу правительственного провода Москва — Алма-Ата. На военное время, с целью подорвать обороноспособность СССР, намечал вывести из строя средство связи, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11, УК РСФСР.

Постановлением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Богданов Виктор Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 11 июля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Богданова Виктора Андреевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

БОГДАНОВ Андрей Егорович родился в 1882 году в д. Кресловка, Велико-Лукского уезда, быв. Псковской губернии, русский, грн СССР, малограмотный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем депо.

Он являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Проживая в Северной Манчжурии в 1935 году был завербован разведорганами Японии в качестве их секретного сотрудника и в этом же году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. По приезде в СССР и работая на ст. Саксаульская установил связь с резидентом

японской разведки Корженковым через которого вошел в состав шпионско-диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. Он работал слесарем по ремонту паровозов, по заданию японских разведорганов с 1935 года по день ареста проводил диверсионную, вредительскую работу путем постановки на паровозы негодных деталей, бросая в цилиндры паровозов посторонних предметов, чем выводил паровозы из строя. Будучи враждебно настроенным по отношению Советской власти, среди транспортников систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и советского правительства. От японских разведорганов имел задание о сборе шпионских сведений в военное время: о продвижении частей Красной Армии, о настроениях красноармейцев и населения, организации крушений с воинскими поездами, разрушал путь и выводил из строя паровозный парк, за что он постановлением ДТО ГУП НКВД Оренбургской ж/д от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Богданов Андрей Егорович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 11 июля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Богданова Андрея Егоровича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

БОДЫКОВ Оспан Арал ауданынын Сайгонды ауылдық кеңесі, «Шөмішкөл» елді мекенінде 1893 жылы туған, бұрын бай-молда болған, Бұхар қаласында діни медресені бітірген, мешіт ұстаған, партияда жоқ, қоғамдық пайдалы жұмыспен айналыспаған. 1931 жылы бай ретінде Арал халық соты арқылы 5 жылға сотталып, Қызылорда қаласына жер аударылған. Одан 1932 жылы қашып, ауылына барып, жасырынып жүрген. Кейінгі қамауға алынғанға дейін «Шөмішкөл» балық колхозында балық аулаушы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Жөкеш.

Бодыков Оспан Сайгонды ауылдық кеңесінің «Шөмішкөл» елді мекенінде тұрып, тұрғындар арасында кеңес өкіметіне, оның шараларына қарсы үгіт жүргізген. «Сталиндік Конституция халық үшін алдамыш, ол халыққа ешқандай пайда бермейді», — деп алауыздықтарын қоздыруға бағытталған үгіт жүргізіп, оларды мешіт салуға шақырған, осы мақсатта халықтан қаржы жинаған. Шөмішкөлде зәулім үйі болған, онда үнемі жиын өткізіп, белгілі адамдармен жасырын түрде өңгіме өткізіп, құран оқитын болған және емшілікпен айналысқан, ауруларды емдеп, оларға арабша ем құралы ретінде «шірткі жазып беріп отырған, осы жолмен халықты алдап, қаржы жинаған. Бұл әрекеттерін Құранға сүйеніп істеген. Ол ауруларды кеңес дәрігерлеріне көрінбеуге, қайта қазақтың ескі дәстүрімен емделуге шақырған. Осы қылмысы үшін Бодыков Оспан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58—10 бабының тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1937 жылғы 14 қыркүйекте бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылға 15 қарашадағы қаулысымен Бодықов Оспан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Бодықов Оспан сотталғаннан кейін Ярослав облысы, Углич қаласына СССР НКВД-ның Волгалагына айдалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 12 қыркүйектегі қаулысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің Бодықов Оспан жөніндегі қаулысын дұрыс деп тапқан.

Қызылорда облыстық прокуратурасының 1941 жылғы 29 шілдедегі қаулысы және Ақтөбе облыстық прокуроры орынбасарының 1946 жылғы 30 қазандағы қорытындысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысын дұрыс деп тауып, Бодықов Оспанның шағым арызын қанағаттандырмай тастаған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Бодықов Оспан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Жиылыс хат

1937 жылы 11.08 күні «Сайғонды» ауылдық кеңес қарауындағы партия мүшелерімен комсомол мүшелері активтердің бас қосқан жабық жиналысы болды.

Қатысқандар: партия мүшелері — 7 адам, комсомол мүшелері — 4 адам, жай активтер — 2 адам, барлығы 13 адам. Жиналыс төрағасы — Баймаханов Хатшысы — Байсалбаев.

Қаралатын мәселелер:

Дінді қоздыруға үгіт жүргізуші Бодықов, Таңжарықовтардың істеген жұмыстары туралы. (Баймаханов). Қаулы: Дін жолында үгіт жүргізушілердің істеген жұмыстары туралы түсінігін тыңдап, партияның жабық жиналысы қаулы етеді:

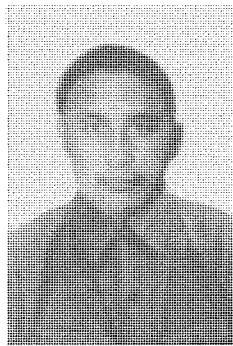
Бодықов Оспан қазіргі уақытта дінді уағыздауға кіріскен, оған дәлел, шет жердегі бір тамды тазалап — ішіне дін кітабының барлығын жинап, ішіне кілем төсеп өзі отырған, колхозшыларға дін туралы үгіт таратуға кіріскен. Бодықов бұрын да мешіт салып, дін жолын күткендігінен 1931 жылы 5 жылға сотталған. Таңжарықов Жиенәлі бұрын Қазалыға мешіт салып дін жолында молдалық жасап, мал-мүлкі төркіленген, сөйтіп тұрған жерінен қашып кеткен, кейінгі уақытта «Ақ жота» серіктігі тұрғындарының арасына барып, артельге көшпеу керек деп үгіт жүргізген, сонымен қатар конституция дінге ерік берді — деп халық арасында лақап таратқан.

Осыларды еске алып партия, комсомол мүшелері қаулы етеміз: Бодықов пен Таңжарықовтардың істеген

жұмыстары шығып сөйлеушілердің сөздеріне қарағанда қазіргі уақытта дін жолында үгіт таратқаны анықталған. Бұрын мешіт ұстап молдалық істеп, халықты қанағандығы анықталды. Жаңа жоспар түсіп сотталып қашып кеткен, сондықтан Бодықов пен Таңжарықовтардың істеген фактілеріне сүйеніп арамыздан аластап, жазасының ауырын қолдануын аудандық Заң орындарынан сұраймыз.

Жиылыс төрағасы: (Баймаханов)
Хатшысы: /Қолдары бар/ (Байсалбаев)

БӨЛЕКБАЕВ Исатай «Сазды» ауылдық кеңесі, «Жігер» колхозында 1911 жылы туған, әкесі молда болған, орта шаруа, 3 жыл мұсылман діни мектебінде оқыған, партияда жоқ, «Сазды» ауылдық кеңесінің хатшысы болып қызмет істеген, көп әйел алғаны үшін сотты болып, жұмыстан және колхоздан шығарылған, үйленген, әйелі — Қалам, баласы — Қияш, інісі — Мұқияш. Бөлекбаев Исатай кеңес өкіметіне қарсы жат пікірде болып, 1937 жылдың қыркүйек айында контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға тартылған.

Бұл ұйымның алдына қойған мақсаты кеңес үкіметін қарулы көтеріліс арқылы құлатып, Қазақстанда феодалдық- буржуазиялық мемлекет орнатпақ болған. Осы ұйым басшысы Баймағамбетовтың тапсырмасымен басқа да ұйым мүшелерімен бірлесіп кеңес үкіметіне қарсы өткізілген жыйындарға белсене қатысып, жұртшылық арасында жауыздық-зұлымдық жұмыстар жүргізген. Атап айтқанда колхозшылар арасында малды жаппай қырып-жойып, колхозды құлатуға, оларды кеңес үкіметіне қарсы көтеріліске шығару бағытында контрреволюциялық әрекеттер жасаған, колхоздағы жүргізіліп жатқан барлық саяси-шаруашылық науқандарға және серіктестікті ауылшаруашылығы артелінің уставына көшуге қарсы үгіт жүргізген. Ауылдық кеңестің хатшысы қызметін пайдаланып, контрреволюциялық ұйым басшыларының тапсырмасымен «Жігер» серіктестігінің атынан «Ауылшаруашылығы артелінің Уставын қабылдаудан бас тартамыз»,— деген жалған қаулысын алған. Осы қылмысы үшін Бөлекбаев Исатай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылдың 11 мамырындағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімімен айыпкер Бөлекбаев Исатай 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жаза мерзімін өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқық жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 18 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соты-

ның үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағы алынып тасталған, өйткені Бөлекбаевтың әрекетінде ол тармаққа жататын қылмыс белгісі болмаған, 15 жылға дұрыс сотталмаған деп атап көрсетіліп, оның жазасын 10 жылға түсірген. Бөлекбаев Исатай жазасын толық өтеп, 1948 жылғы 6 наурызда қамаудан босанып шыққан.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 25 мамырдағы қаулысымен Бөлекбаев Исатай қайтадан тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—1, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1949 жылғы 17 маусымда аяқталып, айып-тау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының бастығы 22 маусымда, облыстық прокурор 4 тамызда бекіткен. Қазақ ССР МГБ-ның тергеу бөлімінің 1949 жылғы 15 тамыздағы қорытындысы бойынша Бөлекбаев Исатайды айыптаған тергеу ісін Қазақ ССР прокурорының келісімімен СССР МГБ-ның жанындағы ерекше мәжілістің қарауына жолдаған.

СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше Мәжілістің 1949 жылғы 29 қазандағы қаулысымен Бөлекбаев Исатай Краснояр өлкесіне жер аударуға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1957 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Соты Коллегиясының 1941 жылғы 18 қаңтардағы ұйғаруы бұзылып, Бөлекбаев Исатайдың әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ол жөніндегі іс мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Бөлекбаев Исатай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық аяқталған.

БЫКОВ Иван Иванович родился в 1913 году в с. Губари ЦЧТ, Песковского района, в 1935 году осужден по ст. 74 УК — на 3 года, срок отбыл, до ареста проживал в г. Аральское, работал маляром на подрядных работах. Он избобличает в том, что является членом контрреволюционно-повстанческой организации, ставшей своей целью свержение Советской власти и ближайшей задачей — разгром Аральского РО НКВД с целью завладение оружием, за что он Постановлением Аральского РО НКВД от 5 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—2, 10 УК РСФСР.

Постановлением 3-группы Аральского РО НКВД от 28 июля 1938 года уголовное дело в отношении Быкова Ивана Ивановича прекращено и освобожден из под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 8 августа 1997 года Быков Иван Иванович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

БЫКОВА Ольга Ивановна родилась в 1881 году в Одесской области, русская, малограмотная, беспартийная, не работала, до ареста проживала в Аральском районе, за контрреволюционную деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 11 февраля 1942 года осуждена к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирована 7 августа 1989 года.

ВАСИЛЬЕВ Иван Михайлович родился в 1893 году в г. Белый Смоленской области, по происхождению из мещан, служил в царской армии в чине офицера, в белой армии генерала Миллера служил в чине подпоручика, по национальности русский, беспартийный, образование незаконченное высшее, в 1933 году арестовывался органами ОГПУ в г. Ташкенте, привлекался за вредительство в числе 44-х человек, после 5,5 месячного заключения был освобожден, с 1936 года работает в секторе снабжения Аралгорьбтреста в должности бухгалтера. Он обвиняется в том, что будучи тесно связан с руководителями контрреволюционно-вредительской, диверсионной организации в рыбной промышленности Аральского района, среди населения систематически проводил свою контрреволюционную деятельность, восхвалял жизнь при царском самодержавии, сожалел аресту врагов народа. В середине декабря м-ца 1937 года Васильев в присутствии спешпереселенца Евко и других высказал явно пораженческое настроение, что в данный период времени положение советской страны не важное, так как все окружающие империалистические страны обозлены на Советский Союз и безусловно скоро они будут воевать за полное уничтожение социалистического строя. 2 января 1938 года он в беседе высказал явно террористические мысли по отношению руководителей Коммунистической партии и членов правительства, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 24 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. По обвинительному заключению от 1 февраля 1938 года следственное дело по обвинению Васильева Ивана Михайловича направлено на рассмотрение тройки УНКВД по Актюбинской области (судебных материалов в деле нет).

По заключению прокурора Кызылординской области от 28 мая 1997 года Васильев Иван Михайлович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ВЕРНЕР Иван Иосифович родился в 1895 году в местечке Словатыч Бельского уезда Седлецкой губернии (Польша), по национальности поляк, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем по арматуре депо ст. Саксаульская. Вернер И.И. с 1918 по 1935 г. проживал на ст. Бухеду КВЖД, Манчжурия.

По обвинительному заключению Вернер И. И. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. С 1923 года по день выезда из Сев. Манчжурии в СССР в 1935 году состоял членом белоэмигрантской фашистской организации «Российский общевоинский Союз» (РОВС) был организационно связан с полковником колчаковской армии ДРУРА, полковником Егоровым и др.

Проживая на территории Манчжурии, занимался провокаторской деятельностью, выдавал полиции

революционно-настроенных советских граждан. В 1935 году японскими разведорганами переброшен в СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. Получил явку к японскому резиденту Ситек, с которым установил организационную связь в том же году по прибытию в СССР.

Через резидента японской разведки Ситек вошел в фашистскую шпионско-диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская. Был организационно связан с агентами японской разведки, по заданию которого проводил диверсионно-вредительскую работу в депо ст. Саксаульская, при ремонте инжекторов проводил вредительство путем подкладки пакли под конуса инжекторов, подсыпал песок в ответственные части паровозов в буксы. Систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советской власти, за это он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст.ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Вернер Иван Иосифович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 2 января 1938 года. Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 7 января 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Вернер Ивана Иосифовича отменено и дело о нем на основании п.5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено. Протест Военного Прокурора Южно-Уральского Военного Округа удовлетворен.

Вернер И. И. реабилитирован посмертно 13 января 1958 года.

ВИНОГРАДОВА Любовь Васильевна родилась в 1924 году в д. Карнаевка, Белоновского района Саратовской области, русская, образование 5 классов, беспартийная, судима по ст. 162 п. «В» УК РСФСР нарсудом г. Саратова в марте 1946 года за квартирную кражу на 1,5 года, без определенного местожительства и занятий. Она обвиняется в том, что находясь в лагере заключенных ст. Карамыш Саратовской области, с целью уклонения от дальнейшего отбывания срока наказания 15 апреля 1947 года совершила побег с места заключения и скрылась. Постановлением Аральского РО МВД от 15 мая 1947 года она была арестована и возбуждена уголовное дело по ст. 58—14 УК РСФСР. Постановлением Аральского РО МВД от 28 июня 1947 года уг. дело Виноградовой Л. В. в преступлении, предусмотренном по ст. 58—14 УК, из-за недостаточности улик для передачи к суду прекращено и из-под стражи освобождена.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Виноградова Л. В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирована.

ВЛАДИМИРЦЕВ Виталий Александрович родился в 1913 году в Ленинградской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, площадь Победы, 10, работал

формировщиком Аральского Госрыбтреста, за контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 29 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 15 мая 1989 года.

ВОЛКОВ Николай Григорьевич родился в 1904 году в д. Веселый Подол, Федоровского района Кустанайской области, по соц. положению кулак, малограмотный, беспартийный, в 1930 году выслан как кулак, имущество конфисковано, проживал в г. Аральске, работал в рыбохолодильном комбинате рабочим. Будучи озлоблен к советскому строю, проводил контрреволюционную антисоветскую агитацию, дискредитировал руководителей советских и партийных органов, высказывал клеветнические измышления по отношению Советского закона и пораженческие настроения о СССР и занимался вредительством, за что Постановлением Аральского РО НКВД от 31 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности (статья обвинения не указано). Решением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 15 ноября 1937 года он осужден к 10 годам ИТЛ. Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 31 декабря 1958 года решение Тройки при УНКВД по Актюбинской области от 15 ноября 1937 года по делу Волкова Н. Г. отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием доказательств обвинения. Протест обл. прокурора удовлетворен.

Волков Николай Григорьевич на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессии» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ВОЛКОВ Петр Григорьевич родился в 1894 году в дер. Среднеполе, Полтавской губерний, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, за контрреволюционную деятельность против Советской власти Постановлением Тройки при УНКВД по Актюбинской области от 14 октября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Реабилитирован 21 декабря 1995 года.

ВОЛОШИН Михаил Григорьевич родился в 1913 году в селе Поповка, Уссурийского уезда Приморской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал машинистом паровоза депо Саксаульская.

По обвинительному заключению Волошин М. Г. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1934 году будучи на КВЖД вошел в фашистскую организацию «Христианский союз молодых людей». В 1935 году завербован в качестве секретного сотрудника японских разведорганов полицейским Кусаевым и переброшен на территорию СССР со специальными заданиями шпионского и диверсионного характера.

По прибытии к месту работы установил связь с резидентом японской разведки Каленым и после его выбытия с резидентом Петрухиным, по указанию

которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке через резидента Петрухина шпионские сведения, имеющих оборонное значение. По заданию Петрухина систематически задерживал поезда на перегонах, не следил за своевременным ремонтом паровоза, срывал график и вносил замешательство в движение поездов, систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партий и правительства. На военный период от японской разведки и ее резидента Петрухина имел задания совершать крушения и выводить из строя паровозы депо и электростанции, за что он постановлением ОДТО ГУБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Волошин Михаил Григорьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Волошина Михаила Григорьевича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления прекращено. Протест Военного прокурора ПриВО удовлетворен.

Волошин М. Г. реабилитирован посмертно.

ВОЛЬФ Давид Михайлович родился в 1902 году в селе Рыболин Келесского района, Южно-Казахстанской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал столяром, за контрреволюционную деятельность против Советской власти постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 3 апреля 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 28 февраля 1996 года.

ВОРОБЬЕВ Дмитрий Валерьянович родился в 1892 году в гор. Вольске Саратовской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал завторготделом, за контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 ноября 1938 года осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 26 декабря 1989 года.

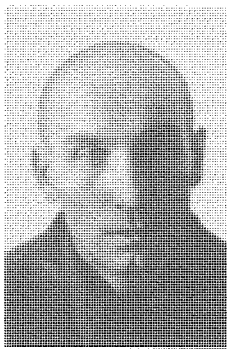
ВУЛЬПЕ Иван Федорович родился в 1877 году в Бравичском районе Молдавской ССР, молдаванин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по ул. Свердлова, 72, не работал, служил в царской Армии в 1916 году. Выслан в гор. Аральск. Он обвиняется в том, что был крупным помещиком, членом румынского правительства, членом Кузитской партии, антисоветски настроен, вел антисоветскую агитацию по отношению проводимых мероприятий Советского Правительства, организовал высланных молдаван на побег, за что Постановлением Аральского РО НКВД от 17 ноября 1941 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Поста-

новлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 1 апреля 1942 года дело по обвинению Вульпе И. Ф. со смертью последнего в тюрьме производством следствия прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 12 мая 1997 года Вульпе Иван Федорович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

Г

ГАВРОНСКИЙ Антон Матвеевич родился в 1894 году в селе Мержвин Келецкой губернии (Польша), по

национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал диспетчером ст. Саксаульская.

В 1931 году был судим за прием пассажирского поезда на занятый путь, осужден на 1 год принудительной работы.

По обвинительному заключению Гавронский Антон Матвеевич являлся участником контрреволюционной польской национа-

листической организации, именовавшийся «Польская Организация Войскови». В 1936 году был завербован в названную организацию одним из активных ее членов Дембицким. По заданию польской разведки и организации «ПОВ» проводил вредительскую и диверсионную работу на Оренбургской ж/д, срывал продвижение поездов по графику, умышленно задерживал и не выполнял план погрузки и выгрузки, увеличив простой вагонов под погрузкой и выгрузкой, отправлял поезда неправильно сформированные и с неполным весом. В ноябре м-це 1936 года с целью диверсии задан маршрут для приема поезда № 704 на занятый путь, крушение было предотвращено благодаря бдительности стрелочника, в 1937 году в июле м-це также с целью совершить диверсионный акт на развезде Кара-Чокат задан маршрут для приема поезда № 50 на занятый путь, за что был судим на один год. Среди рабочих транспорта вел контрреволюционную агитацию, распространял клеветнические слухи о СССР. На военный период времени по заданию польской разведки и организации «ПОВ» готовил террористические акты на железной дороге, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 1 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Гавронский Антон Матвеевич осужден к высшей мере наказания —

расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 8 апреля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Гавронского Антона Матвеевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием преступления.

Протест Военного прокурора ПРИВО — удовлетворен.

ГАРПИНЕНКО Василий Илларионович родился в 1896 году в селе Екатерина, Покровской волости, Александровского уезда, Екатеринославской губернии, житель Кустанайского района, с. Доболевка, украинец, образование начальное, с 1922 года кандидат в члены ВКП(б), выбыл механически, с 1915 по 1918 гг. служил в старой армии рядовым, в 1930 году раскулачен и выслан в Аральский район, в 1936 году осужден Аральским нарсудом по ст. 109 УК на 2 года лишения свободы, проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером райОСО.

Он вел явно контрреволюционную антисоветскую агитацию сред спец. переселенцев, находясь на острове «Кудланды», сгруппировал вокруг себя группу спецпереселенцев-единомышленников, которых агитировал путем созыва собраний, противопоставлял спецпереселенцев мероприятиям партии и советской власти по вопросу выселения кулачества, доказывая всем спецпереселенцам, что их выслали неверно, организуя сбор средств против призыва в Красную Армию. В 1937 году он возвратившись по отбытию срока наказания из лагерей, продолжал контрреволюционную антисоветскую агитацию, собирав вокруг себя спецпереселенцев, среди которых распространял провокационные измышления о том, что на строительстве «Волга-канала» находится много безвинно осужденных людей, в частности спецпереселенцев, которые все озлоблены против советской власти и в случае возникновения войны, все люди осужденные советской властью, восстанут против и будут помогать фашизму, за что Постановлением Аральского РО НКВД от 25 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 15 сентября 1937 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение (в акте число не указано).

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 31 декабря 1958 года решение бывшей тройки УНКВД по Актыбинской области по делу Гарпиненко В. И. отменено, дело о нем производством прекращено за недостаточностью обвинения. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Гарпиненко В. И. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ГАРУСОВ Семен Павлович родился в 1888 году в Донецкой области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал грузчиком рыбтреста, за контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. По-

становлением Особого Совещания при НКВД СССР от 28 мая 1935 года осужден на 3 года лишения свободы, реабилитирован 4 августа 1989 года.

ГЕРАСИМЧУК Степан Михайлович родился в 1894 году в селе горки, Гродненской губернии (Польша), по национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Бекбаулы Оренбургской жел. дороги, работал путевым обходчиком. За контрреволюционную деятельность против Советской власти постановлением 6-го отделения ДТО ГУГБ УНКВД по Оренбургской области от 23 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д, от 8 декабря 1937 года следственное дело по обвинению Герасимчук С. М. прекращено и он освобожден из-под стражи.

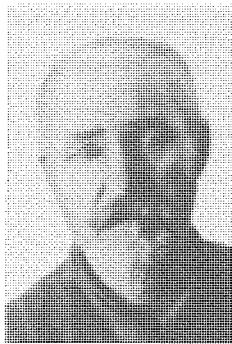
ГЛЕБОВ Семен Евдокимович родился в 1900 году в гор. Оренбурге, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал машинистом водокачки. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 21 декабря 1938 года осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 28 апреля 1990 года.

ГЛЕЗЕР Ефрем Александрович родился в 1896 году в гор. Вильнюсе, Литовской ССР, литовец, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, за контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 2 сентября 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 ноября 1995 года.

ГОЛЛЕР Моисей Мордухович родился в 1893 году в гор. Янове Люблинской губернии (Польша), по национальности еврей, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал сапожником артели «2-я пятилетка». Решением тройки НКВД СССР за спекуляцию в 1936 году сослан в Казахстан сроком на 5 лет. Он обвиняется в том, что будучи враждебно настроен против Советской власти систематически распространял антисоветскую агитацию среди рабочих артели, восхваляя жизнь старого времени, мол раньше была действительно хорошая жизнь, что мол сейчас за жизнь, выступал против подписки на заем, оклеветал советскую власть, компартию и правоохранные органы, высказывал контрреволюционные суждения против политики партии и правительства, за что постановлением Аральского РО НКВД от 24 июля 1940 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Постановлением след. части УНКВД по Кызылординской области от 13 января 1941 года следственное дело по обвинению Голлер М. М. производством прекращено за недоказанностью улик для предания обвиняемого суду и он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 7 августа 1997 года Голлер Моисей Мордухович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ГОЛОВКО Григорий Васильевич родился в 1889 году в селе Вертесовка, Харьковского уезда той же губернии, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал мотористом и электросварщиком депо.

По обвинительному заключению Головки Г. В. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации,

агентом японской разведки. Он проживал в гор. Харбине (Сев. Манчжурия) с 1925 года по день выезда в СССР состоял членом фашистской организации «Сельскохозяйственное общество». В 1935 году околоточным полицейского участка белоэмигрантом Онешук был завербован в качестве секретного агента японских разведорганов.

Проживая в гор. Харбине занимался провокаторской деятельностью, предавал революционно настроенных советских граждан. По его доносу японско-маньчжурской полицией были арестованы рабочий Онешко и др. В 1935 году японскими разведорганами перебросен на территорию СССР со специальными заданиями по шпионской и диверсионной работе. В том же году по прибытии на станцию Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, через которого вошел в состав шпионско-диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал через Ситека японской разведке ряд шпионских сведений о политическом настроении рабочих ст. Саксаульская, о работе и пропускной способности ст. Саксаульская. По заданию японской разведки и руководителя диверсионной группы Ситека, в целях разрушения жел. дор. транспорта, совершил диверсионный акт — поджог депо ст. Саксаульская, благодаря принятым мерам со стороны рабочих пожар был ликвидирован без больших последствий.

Работая мотористом электросварочного мотора, под видом неисправности последнего, во время большой потребности в электросварке систематически останавливал мотор, чем срывал рабру электросварочного цеха, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Головки Григорий Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 января 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 2 апреля 1963 года Постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года по делу Головки Григория Васильевича отменено и дело о нем прекращено по п. 1 ст. 5 УПК Уз. ССР за отсутствием состава преступления.

Протест Военного Прокурора ТуркВО удовлетворен.

Головки Г. В. реабилитирован посмертно.

ГОНЧАРЕНКО Тимофей Яковлевич родился в 1920 году в гор. Аральске. Постановлением УМГБ по Кызылординской области от 15 декабря 1949 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 ч. 1, 58-11 УК. Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 23 февраля 1950 года осужден к 8 годам лишения свободы с последующим поражением избирательных прав на 5 лет. Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда КазССР от 27 марта 1950 года приговор Кызылординского облсуда в отношении его оставлен в силе. Постановлением Президиума Верховного суда Каз. ССР от 15 марта 1956 года приговор Кызылординского облсуда и определение Верховного Суда Каз. ССР отменены и дело производством прекращено, а в части осуждения по ст. 58-10 ч. 1 УК изменено, мера наказания ему снижена до 5 лет лишения свободы и на основании Указа от 27 марта 1958 года «Об амнистии» от наказания и из-под стражи Гончаренко освобожден со снятием судимости. Поражение избирательных прав из приговора исключено. Постановлением Пленума Верховного суда Каз. ССР от 24 сентября 1962 года приговор Кызылординского облсуда и все последующие судебные постановления в отношении Гончаренко Т. Я. отменены, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

До ареста он проживал в г. Аральске, работал ст. товароведом рыболовпотребсоюза, образование среднее, беспартийный.

ГОНЧАРОВА Ольга Яковлевна родилась в 1898 году в г. Чкалове, осуждена Военным Трибуналом Оренбургской ж/д 20 февраля 1944 года на 8 лет, до ареста проживала на станции Бекбаулы, работала табельщицей 8 околотка, реабилитирована 4 июня 1992 года.

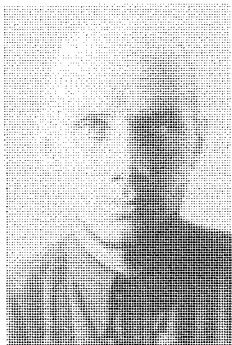
ГОНЧАРОВ Николай Константинович родился в 1886 году в г. Чкалове, осужден Военным Трибуналом 20 февраля 1944 года к высшей мере наказания, Верховным Судом заменен на 10 лет, до ареста проживал на станции Бекбаулы, без опред. занятий, реабилитирован 3 июня 1992 года.

ГОРЕЛИК Калмон Иосифович родился в 1913 году в гор. Минске, белорус, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем рыбтреста. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 25 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 16 декабря 1988 года.

ГОРШКОВ Иван Михайлович родился в 1880 году в дер. Гнилушка, Воронежской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, за контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, приговором Кызылординского областного суда от 12 сентября 1951 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 10 ноября 1995 года.

ГРАЧЕВ Александр Андрианович родился в 1889 году в гор. Моршанск, Тамбовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбохолодильном комбинате. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при НКВД по Актюбинской области от 29 августа 1937 НКВД осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 8 августа 1989 года.

ГРЕБЕННИКОВ Семен Ильич родился в 1913 году на ст. Манчжурия гор. Харбина, русский, гражданин СССР, образование 8 групп ж/д. школы гор. Харбина, окончил 3-х годичные курсы по паровозному хозяйству, с 1930 года состоял в комсомоле в гор. Харбине, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем депо.

По обвинительному заключению Гребенников С. И. являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1932 году в гор. Харбине войдя в фашистскую организацию «черное кольцо», по заданию которого до 1935 года вел провокаторскую деятельность, выражавшуюся в выдаче япономанчжурским властям активных участников нелегальных комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией.

В 1935 году был завербован полицейским Ван Жу-Лином в качестве агента японских разведорганов и прероброшен на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на станции Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Ситека для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного значения.

Изучал профиль пути с целью совершения крушений с воинскими поездами в период военного времени. Имел задание японской разведки выводить из строя паровозы и готовил диверсионный акт над электростанцией, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Гребенников Семен Ильич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 7 января 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Гребенникова Семена Ильича отменено и дело о нем на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

Протест Военного прокурора Южно-Уральского Военного Округа удовлетворен.

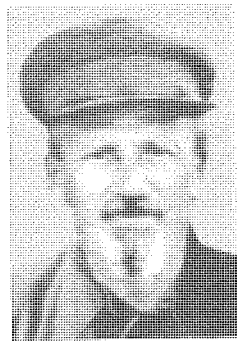
Гребенников С. И. реабилитирован посмертно 13 января 1958 года.

ГРИГОРЬЕВ Юрий Федорович родился в 1889 году в г. Ленинграде, русский, беспартийный, сын генерал-лейтенанта, сам до революции офицер Балтийского флота, образование высшее, окончил военно-морское училище, в 1935 году осужден Особым Совещанием при НКВД СССР, приговорен к высылке в Казахстан сроком на 5 лет как опасный элемент. Он проживал в г. Аральске, будучи яро озлобленным своей высылкой по отношению Советского Союза, за время своего проживания в Аральском районе, систематически среди населения, особенно среди адм. ссыльных выражал свою контрреволюционную террористическую злобу по отношению существующего советского строя, обзывал коммунистов мародерами, высказывал явное сожаление расстрелянным врагам народа, по вопросу выборов в Верховный Совет СССР он сказал: «Посадили бы тех кандидатов без голосования и пусть они себе управляют страной как им заблагорассудится». Аналогичные контрреволюционные, террористические высказывания с клеветническими измышлениями были как система, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 22 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Аральского РО НКВД от 20 июня 1938 года след. дело по обвинению Григорьева Ю. Ф. прекращено за неподтверждением его виновности и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 12 мая 1997 года Григорьев Ю. Ф. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ГРИГОРЬЕВ Леонид Михайлович родился в 1895 году в гор. Оренбурге, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал замглавбуха рыбкомбината. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при НКВД по Актюбинской области 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 10 ноября 1995 года.

ГУБАНОВ Василий Степанович родился в 1880 году в Московской области, бывшей Рязанской губернии, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбтресте. За контрреволюционную деятельность против Советской власти постановлением тройки при НКВД по Актюбинской области от 20 ноября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 22 мая 1989 года.

ГУБЕНКО Михаил Петрович родился в 1910 году в пос. Федоровки, Зауральского района, Уральской области, украинец, малограмотный, беспартийный, проживал в г. Аральске, работал механиком судна рыбколхоза, бывш. кулак, спецпереселенец. Он, являясь враждебно настроенным по отношению к Советской власти и Компартии, систематически проводил антисоветскую агитацию среди команды судна, высказывая пораженческие и террористические настроения, занимался перепродажей огнестрельного оружия среди казахского населения и Каракалпакской республики, за что постановлением Аральского РО НКВД от 29 ноября 1935 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 и 105 УК РСФСР. Постановлением Аральского РО НКВД от 20 сентября 1935 года уголовное дело приостановлено. В деле других данных нет.

По заключению прокурора Кызылординской области от 20 апреля 1997 года Губенко М. П. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ГУВИНСКИЙ Кирилл Федорович родился в 1907 году в селе Патовянка, Курской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал десятником на комбинате Аралсульфат. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации и по поручению их проводил антисоветские, вредительские работы, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 марта 1947 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

ГУДЗЬ Михаил Павлович родился в 1883 году в деревне Росетанье, Днепропетровской области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером Аралгосрыбтреста. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 29 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 27 февраля 1989 года.

ГУДОВИЧ Иван Иванович родился в 1918 году в гор. Минске, белорус, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал масленщиком на судне. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 16 марта 1939 года осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 23 ноября 1989 года.

ГУМЕННЫЙ Евдоким Сергеевич родился в 1888 году в селе Лемициха, Жаликовской волости, Тарашанского уезда, Киевской губернии, украинец, гражданин СССР, до ареста проживал на ст. Саксаульская, дом 20, кв. 23, работал пом. машиниста депо Саксаульская.

До революции служил в царской армии солдатом, после революции проживал в гор. Харбине, с 1920 года работал в почтовой конторе почтальоном.

По обвинительному заключению Гуменный Е. С. являлся участником фашистской, шпионско-дивер-

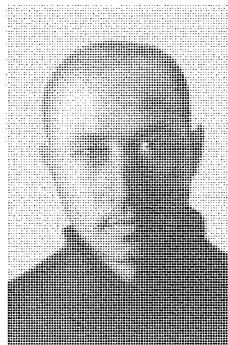
сионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1929 году белогвардейцем Литвиновым завербован в качестве секретного агента японо-маньчжурской разведки. В том же году во время Советско-Китайского конфликта передал японской разведке революционно настроенных советских граждан. В 1935 году переброшен на территорию СССР для шпионской, диверсионной работы. В том же году, будучи в СССР установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, через которого вошел в шпионскую диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке ряд сведений шпионского характера. В депо Саксаульская проводил вредительскую и диверсионную работу, направленную на разрушение паровозного парка, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 16 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Гуменный Евдоким Сергеевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года, Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Гуменного Евдокима Сергеевича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено. Протест военного прокурора ПриВО удовлетворен.

ГУРНЯК Владислав Петрович родился в 1916 году на ст. Хандохезде, КВЖД, Маньчжурия, поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал аккумуляторщиком телеграфа.

По обвинительному заключению Гурняк В. П. являлся участником контрреволюционной польской, националистической организации, именованной «Польская организация сотрудника японской разведки» и в 1935 году переброшен в СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера.

Работая на станции Саксаульская в 1936 году вошел в организацию «ПОВ» через участника ее Дембицкого. С 1936 года по день ареста собирал и передавал польской разведке шпионские сведения о проследовании воинских эшелонов на запад и восток, о настроениях рабочих, а также как работник телеграфа сообщал содержание секретных телеграмм.

По заданию организации «ПОВ» умышленно портил телеграфное имущество путем перезарядки элементов и вывода из строя телеграфных аппаратов. На военное время подготавливал террористические

акты над красноармейскими частями путем отравления колодцев, озер и др. водных источников, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Гурняк Владислав Петрович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 20 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 20 февраля 1964 года Постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Гурняка Владислава Петровича отменено и дело о нем, на основании п. 1 ст. 5 УПК УзССР прекращено за отсутствием события преступления. ГУСТЫРЬ Петр Данилович родился в 1886 году в деревне Долки, Слонимского уезда, Гродненской губернии (Польша), русский, гражданин СССР, малограмотный, с 1918 по 1937 год состоял в ВКП(б), 5 марта 1937 году исключен из партии Кармакчинским райкомом КП Казахстана, с 1919 по 1921 год находился в Красной гвардии на Актюбинском фронте, в Джусалинском отряде, затем в Перовском отряде против Колчака и в 1930 году участвовал против банд в Джусалах, до ареста проживал в г. Аральске, работал слесарем рыбкомбината.

По обвинительному заключению Густырь Петр Данилович будучи машинистом водокачки ст. Джусалы среди рабочих и жителей станции вел контрреволюционную агитацию и по работе машиниста водокачки проявлял вредительские действия, направленные на восстание рабочих против существующего государственного строя и политике партии и правительств. За отрыв от партии, нарушение трудовой дисциплины, бытовое разложение (пьянство) и наконец открытое выступление на общем собрании рабочих и служащих станции, где возводил явную клевету на коммунистическую партию, Густырь был исключен из ее рядов. После чего у него окончательно сформировались контрреволюционные убеждения и он систематически проводил антисоветскую агитацию среди населения станции, направленную главным образом против колхозного строительства. Он в должности машиниста водокачки в баки водостойников для очистки воды клал хлорную известь, вследствие чего вода стала невозможной к употреблению. Он за свою работу трижды выводил из строя двигатели, которые стояли до двух месяцев, за что постановлением оперпункта НКВД ст. Джусалы от 11 апреля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10, 58-7 УК РСФСР. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 25 января 1938 года Густырь Петр Данилович осужден к 10 годам лишения свободы в ИТЛ с последующим поражением в правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 13 сентября 1963 года приговор Линейного суда Оренбургской ж/д от 25 января 1938 года в отношении Густыря Петра Даниловича отменено и дело прекращено за отсутствием состава преступления в действиях

Густырь П. Д. Протест Зам. прокурора Каз. ССР удовлетворен.

Д

ДАУЫЛБАЕВ Камар Каракалпак АССР-ы, Мойнак ауданының № 6 ауылдық кеңесінде 1898 жылы туған, негізі кедей-шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, ұлты каракалпак, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Арал пароходствосының Талды пристанында жүк түсіруші-тисеуші болып жұмыс істеген, үйленген.

Дауылбаев Камар Мойнак ауданының территориясында тұрғанда жергілікті бай-кулактармен байланыс жасап, 1929 жылға дейін балық сатып, саудагерлікпен айналысқан. Ауылшаруашылығын коллективтендіру жылдарында және кулактарды тап жауы ретінде жою кезінде (1929—30 ж.) Дауылбаев партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы болып, колхозшылар арасында колхоз құрылысын бүлдіруге бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. 1929 жылы Дауылбаев Камар Мойнак ауданының № 7 ауылдық кеңесіне қарасты «Марат» балық колхозына жұмысқа тұрып, жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін колхоздан шығарылған.

Дауылбаев кеңес өкіметіне өзінің дұшпандық әрекетін Ұлы Отан соғысына дейін жүргізіп келген. Осы кезде ол Талды пристанында жүк тисеуші-түсіруші болып жұмыс істеп жүріп, пристань жұмысшыларының арасында үнемі кеңес өкіметіне қарсы әрекеттер жүргізген. 1943 жылдың 6 ақпан күні Дауылбаев провокациялық мақсатпен жұмысшылар арасында жергілікті өкімет органының салық саясатына қарсы лақап таратып, СССР-дағы халықтың тұрмысына жала жауып, фашист өкіметін мақтаған. Сол күні Дауылбаев пристань жұмысшыларымен майдандағы жағдай туралы өңгіме жүргізіп, фашист армиясын жер-көкке тигізбей мадақтап, Қызыл Армия куатсыз, әлсіз деп жала жапқан. «1943 жылдың мамыр айында Германия Кеңес Одағын жеңеді», — деп сәуегейлік айтқан. Сонымен бірге Кеңес үкіметінің баспасөзі мен Совинформбюроның майдандағы хабарламасын өтірікке шығарған.

Дауылбаев өзінің кеңес өкіметіне қарсы жеңілістік үгітін одан өрі жүргізе отырып, 1943 жылдың 10 ақпанында жұмысшылар арасында ашықтан-ашық фашистік өкіметтің жеңуі туралы өзінің пікірін айтқан.

Осы қылмысы үшін Дауылбаев Камар Орынбор темір жолы Қазалы стансасы ОТО НКГБ-ның 1943 жылғы 29 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, Өзбек ССР-ы ҚК-ның 66 бабының 2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1943 жылдың 17 шілдесінде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қазалы стансасы ОТО НКГБ бастығы 18 шілдеде Арал учаскесінің өзен флотының әскери прокуро-

ры, Амудария және Арал бассейнінің су транспорты ескери Трибуналының дайындау мәжілісінің 1 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Амудария және Арал бассейні су транспорты Әскери Трибуналының 1943 жылғы 2 тамыздағы үкімімен Дауылбаев Қамар 8 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1990 жылғы 28 сәуірдегі ұйғаруымен Амудария және Арал бассейні су транспорты Әскери Трибуналының 1943 жылғы 2 тамыздағы Дауылбаев Қамар жайлы үкімі бұзылып, оның ерекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс қысқартылған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

ДАМБЕРГ Карл Яковлевич родился в 1909 году в гор. Виindaва, Латвийской ССР, латыш, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в селе Авань, Аральского района, работал рулевым судна. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 июля 1943 года осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989 года.

ДАНАЕВ Раушан № 5 ауыл, «Бірлестік» балық колхозында 1890 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін жоғарыда көрсетілген балық колхозында жұмыс істеген.

Данаев Раушан кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық ұйымға мүше болып, балық колхозында жұмыс істеп жүріп, жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1989 жылғы 22 мамырда ақталған.

ДАНИЛОВ Иван Никитович родился в 1884 году в гор. Уртенске, Забайкальской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал шофером. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской облсти от 6 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 сентября 1989 года.

ДӘКІБАЕВ-БАЙМҰРАТОВ Мергенбай Арал ауданының № 8 Қарақұм ауылдық кеңесінде 1881 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, бай болған, 1928 жылы мал-мүлкі төркіленіп, Абай округінің Алты Қарасу ауданының концлагеріне айдалған, одан 1934 жылы қашып шығып, № 8 ауылдық кеңесіне қайтып келіп, контрреволюциялық үгіт жүргізген, колхоз құрылысына қарсы шығып, партия мен үкімет басшыларын балағаттап тіл тигізген, «Мектеп салудың орнына мешіт салу керек», — деп халықты үгіттеген. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 13 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 та-

мыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 25 тамызда сағат 3-те орындалған.

1989 жылғы тамыздың 8 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Дәкібаев-Баймұратов Мергенбайды оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ДӘРМЕНҚҰЛОВ Сейіт № 15 «Сайғонды» ауылдық кеңесінде 1864 жылы туған, бай-болыс болған, сауатсыз, партияда жоқ, үш рет сотталған.

Дәрменқұлов Сейіт кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымға мүше болып, ауыл тұрғындары арасында үкіметке қарсы үгіт жүргізген. «Кеңес үкіметі көп өмір сүрмейді, ол ұзамай құлайды», — деп лақап таратқан. Осы қылмысы үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы Дәрменқұлов Сейіт жөніндегі үштіктің қаулысы бұзылып, оның ерекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс ендірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

ДӘУҚАРАЕВ Серкеш Арал ауданының территориясында 1892 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қарақұм ауылдық кеңесінде тұрған, малшы болып жұмыс істеген.

Дәуқараев Серкеш кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымға мүше болып, ұйым тапсырмасымен ауылда жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін қамауға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, 1965 жылғы 20 сәуірде ақталған.

ДЕЛИЯНИДИ Петр Григорьевич родился в 1894 году на станции Черниговская, Краснодарского района, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по ул. Ворошилова, 14, работал плотником госпароходства. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, приговором Кызылординского областного суда от 23 октября 1952 года по ст. 58-10 «1» осужден на 10 лет лишения свободы. Реабилитирован 31 марта 1989 года.

ДЕМБИЦКИЙ Владислав Адольфович родился в 1894 году в городе Котовск, Одесской области, по национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, с 1928 по 1929 год состоял в рядах ВКП(б), исключен из партии как злостный аварийщик, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал машинистом паровоза депо Саксаульская.

По обвинительному заключению Дембицкий В. А. являлся участником контрреволюционной польской нацио-

налистической организации, именованной «Польская Организация Войскова». В 1928 году завербован в названную организацию одним из ее участников Ясинецким. С 1928 года по день ареста он собрал и передал через Ясинецкого польской разведке ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение. Занимался выявлением и подбором лиц, враждебно настроенных по отношению к советской власти с целью привлечения их к диверсионно-вредительской работе, в частности им были привлечены в организацию 4 человека.

По заданию организации «ПОВ» и польской организации с 1928 года по день ареста провел ряд вредительских и диверсионных актов, как на Юго-Западной, также и на Оренбургской железных дорогах, в частности: в 1929—32 годах неоднократно производил расплавку дышловых подшипников у паровозов, вызывал остановку в пути следования, в результате чего составы бросались на перегонах и промежуточных станциях дороги.

Среди рабочих транспорта систематически проводил контрреволюционную агитацию, распространял клеветнические слухи о СССР, восхвалял жизнь в Польше. По заданию организации «ПОВ» на военный период времени подготовлял диверсионный акт — разрушение жел. дор. полотна, для этой цели им было приготовлено 50 кг аммонала, осуществить акт над руководителями партии и правит-ва в момент проезда их по железной дороге, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 31 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Дембицкий Владислав Адольфович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 8 апреля 1958 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Дембицкого Владислава Адольфовича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест Военного Прокурора при ВО удовлетворен. **ДЕРДИЕВСКАЯ-ФЕДЧУК** Ева Юлиановна родилась в 1919 году в селе Голбы, Ковельского района, Ровенской области Белорусской ССР, без определенных профессии и занятий, образование среднее, беспартийная, по национальности полячка, гражданка СССР, проживала на ст. Саксаульская. С 1930 по 1939 год служила в Польской армии в качестве старшего связного ординара. Она изобличается в том, что с октября 1936 года являясь агентом 2-го отдела генштаба польской армии, состояла на развед. службе. В феврале 1940 года она в городе Вильно связалась с бывшим капитаном 2-го отдела генштаба. Получила задание под видом безработной выехать в СССР и остановилась на жительство в г. Магнитогорск, поступила на работу с целью сбора шпионских сведений о магнитогорской промышленности, за что она постановлением оперотделения НКВД ст.

Казалинск от 2 июля 1941 г. арестована и возбуждено уголовное дело по ст. 58-б УК РСФСР. Постановлением отдела НКВД Каз. ССР от 1 сентября 1941 года уголовное преследование в отношении ее прекращено, и она освобождена из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Дердиевская Е. Ю. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирована. **ДЕМЕСИНОВ** Жұмахан Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1877 жылы туған, ірі бай-молда, «Жантақты» деген жерде жеке мешіті болған, арабша сауатты, партияда жоқ, тұрақты мекен жайы, жұмысы болмаған, 1930 жылы қуғын-сүргіннен қашып кеткен, жеке басты, дауыс беру құқынан айрылған.

Демесінов Жұмахан — контрреволюциялық көтерілісшілер, шпиондық-диверсиялық, панисламдық ұйымға мүше болған, 10 жыл бойы қуғын-сүргіннен қашып, Арал тұрғындарының басқа республикаларға көшуін ұйымдастырған, кеңес өкіметінің заңына бағынбауға, Сталиндік Конституцияға қарсы үгіт таратқан, ұйымның тапсырмасымен контрреволюциялық жеңілістік үгіттер жүргізу үшін діни жиындарды пайдаланған, тұрғындарды көтеріліске шақырған, тұрғындар арасында соғыс, аштық туралы провокациялық лақаптар таратқан, мешіт құрылысына деп қаржы жинап, оны өзі пайдаланған, серіктестіктер мүшелерін ауылшаруашылық артелінің уставына көшпеуге азғырған.

Осы қылмыстары үшін Демесінов Жұмахан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 23 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1937 жылғы 28 қазанда бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Демесінов Жұмахан 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Демесінов Жұмахан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ДЗИКАС Игинос Антонович родился в 1912 году в Каранском районе, Литовской ССР, литовец, образование 7 классов, беспартийный, до ареста проживал в селе Авань, Аральского района, работал штурманом на пароходе. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 июля 1943 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989 года.

ДЗЮБЕНКО Николай Тихонович родился в 1898 году в селе Богатая, Полтавской губернии, украинец, образование высшее медицинское, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал врачом. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Спецколлегии Казахского отделения Верховного Суда СССР

1936 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 ноября 1995 года.

ДИПТОН Иван Леонтьевич родился в 1910 году в гор. Омске, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал масленщиком судна «Буденный». За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД от 8 января 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 августа 1989 года.

ДОРОХИН Иван Васильевич родился в 1897 году в Донецкой области, русский, образование 7 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в госпароходстве. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 16 декабря 1938 года осужден на 15 лет лишения свободы, реабилитирован 8 февраля 1990 года.

ДОСБАЕВ Әли № 11 Қаратөрең ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, бай-болыстың баласы, малшы, балық аулаумен айналысқан, 1930 жылы мал-мүлкі тәркіленген. Ол кеңес үкіметі мен партияның қас жауы, таптық наразылықта болған, контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның мүшелігіне кірген, жұртшылық арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, онда капиталистік фашистік мемлекеттермен соғыс болатынын, онда кеңес үкіметінің құлайтыны жайлы лақаптар таратқан, фашизмді мадақтаған, Сталиндік конституцияны жамандап, оған жала жапқан. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 2 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Досбаев Әли ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 9 желтоқсанда орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 17 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс ондірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Қызылорда облыстық прокурордың 13 мамыр 1997 жылғы қорытындысы бойынша Досбаев Әли Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ДОСМАМБЕТОВ Өтепберген Арал ауданының № 10 ауылында 1869 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1931 жылы мемлекетке міндетті түрде ет тапсыру салығын орындамағаны үшін 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жаза мерзімін толық өтемей 1932 жылы Қостанай түрмесінен қашып кеткен. 1935 жылы колхоз балығын талан-таражға салғаны үшін екінші рет 1932 жылғы 7 тамыздағы заңға сәйкес 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, бірақ 1936 жылы мерзімін бұрын босатылған, үйлі-жайлы, екі әйел алған, бірінші әйелі — Ұрхия, екінші әйелі

— Рсалды, балалары — Байдулла, Абдулла, қызы — Құлмираш.

Досмамбетов Өтепберген кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, бірнеше жыл бойы өзінің кеңес үкіметін көре алмайтын сезімін білдіріп, құрлысын құлату, колхозшылардың тұрмысын күйзелтуге бағытталған контрреволюциялық үгітті үнемі жүргізіп келген. Ол: «Жеке өмір сүру жақсы, ал егерде біз ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдасак, онда коммунистер біздің барлық малымызды қоғамға салып жібереді, сосын күн көру қиын болады», — деген лақап таратқан. Ол үнемі жеңілістік үгіт айтып, алдағы соғыста Кеңес Одағы құлайды, — деп сәуегейлік сөздер айтқан.

Досмамбетов 1935 жылы Бөген ауылдық кеңесінің «Қызыл-жар» серіктестігіне мүше болып кіріп, колхозшылар арасында кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген, колхозшыларды серіктестіктен шығуға үгіттеген және ауылшаруашылық артелінің Уставына көшуге қарсы үгіт жүргізгені үшін Досмамбетов «Қызыл-жар» серіктестігінің мүшелігінен шығарылған. 1936 жылы ол қайтадан Бөген ауылдық кеңесінің «Қаратүп» колхозына мүше болып кірген. Бұл жерде ол колхоз құрлысын құлатуға бағытталған контрреволюциялық жауыздық-зиянкестік өрекеттер жүргізген, сол үшін ол колхоздың жалпы жиналысымен халық жауы ретінде екінші рет колхоздан қуылған.

Осы қылмысы үшін Досмамбетов Өтепберген Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 7 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 16 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Досмамбетов Өтепберген ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, өзіне тиісті мүлкі тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 23 қараша күні орындалған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Досмамбетов Өтепберген СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ДУБЕНКО Мария Леонтьевна родилась (год рождения не известен) на станции Яма, Сталинской области, украинка, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске, работала в военучетном столе райисполкома. За контрреволюционную деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности, осуждена 28 сентября 1943 года по ст. 58-10-2 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 8 февраля 1989 года.

ДҮЙСЕНБАЕВ Арслан Арал ауданының № 9 ауылында 1900 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қазалы ауданында тұрған, темір жолда жұмыс істеген. Оған контрреволюциялық, диверсиялық, ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен темір

жол бойында өртүрлү зиянкестик, бүддүрүшүлүк өрөкөттөр жасаган, кеңес үкүметине карсы жеңилістік үгіт таратып, неміс баскыншыларынын армиясы мен техникасын мадактап, Қызыл Армияны жамандап, тіл тигізген деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

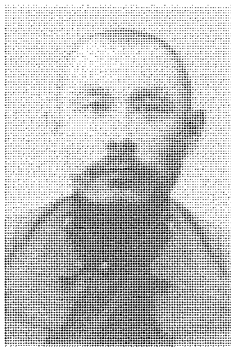
Орта Азия Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1942 жылғы 6 тамыздағы үкімімен Дүйсенбаев Арслан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1992 жылғы 15 маусымда толық ақталған.

ДҮЙСЕНОВ Әбдігани Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданының № 7 ауылында 1914 жылы туған, білімі орта, БК(Б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, учкомбинатта саяси жетекшінің жәрдемшісі болып жұмыс істеген. Кеңес өкіметіне карсы контрреволюциялық жауыздық-зиянкестік өрөкөттөр жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1988 жылғы 16 желтоқсанда ақталған.

ДҮЙСЕНОВ Смағұл Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданының № 20 ауылында 1874 жылы туған, кейін Арал қаласында тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, 1919 жылы өз еркімен «Алашорда» отрядына қосылған. Дүйсеновтың инициативасы бойынша совет үкіметін қолдаған кедейлерді атқан, 1930 жылы оның мал-мүлкі төркіленген, өзі 8 жылға сотталған, жазаны толық өтемей тұтқыннан қашып шығып, Арал ауданына келіп паналайды. Мұнда контрреволюциялық ұлттық ұйыммен байланысып, жауыздық өрөкөттөрмен айналысады, совет үкіметіне, Сталиндік Конституцияға карсы үгіт жүргізеді. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

1989 жылғы тамыздың 24 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Дүйсенов Смағұлды оның өрөкөтінде қылмыстың белгісі болмағандықтан толық ақтаған.

ДЪЯКОНОВ Георгий Миронович родился в 1906 году в гор. Илецк, Оренбургской области, русский, образование среднее, до ареста проживал в гор. Аральске, работал инспектором. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором спецколлегии Кызылординского областного суда от 16 декабря 1938 года осужден на 7 лет лишения свободы, реабилитирован 24 января 1990 года.

ЕВДОКИМЕНКО Никифор Кириллович родился в 1895 году в Бессарабской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал электросварщиком Госпароходства. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением НКВД от 11 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 9 августа 1989 года.

ЕВСЮКОВ Георгий Георгиевич родился в 1882 году на ст. Надеждинская, Кубанской области, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал садовником 6 жилищно-коммунальной дистанции. По обвинительному заключению Евсюков Г. Г. является участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Проживая на территории Манчжурии в 1933 году полицейским харбинской полиции Щербиным был завербован в качестве секретного сотрудника японских разведорганов. Проживая в г. Харбине занимался провокаторской деятельностью, предавал япономанчжурской полиции революционно настроенных советских граждан. По его доносу был арестован ряд советских граждан.

В 1935 году японскими разведорганами перебросен на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. В том же году, по прибытии на станцию Саксаульская, связался с агентами японской разведки Гребениковым и Дацюк, через которых вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская, возглавляемой резидентом японской разведки Хвостовым. По заданию японской разведки и руководителя шпионской диверсионной группы Хвостова, с целью организации крушения поездов закладывал костыли в зазоры рельсов перед переходами поездов. В апреле 1937 года во время стоянки поезда № 505 отрезал три тормозных рукава. На военный период имел задание совершать диверсионные акты важнейших объектов на ст. Саксаульская, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 3 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Евсюков Георгий Георгиевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года постановление Комиссии НКВД Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Евсюкова Георгия Георгиевича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено.

Протест Военного Прокурора при ВО удовлетворен. Евсюков Г. Г. реабилитирован посмертно.

ЕГОРОВ Яков Максимович родился в 1897 году в дер. Емельяновка, Красноярского района, русский,

образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Пограничной и Внутренней охраны НКВД Казахстана от 3 мая 1936 года осужден на 6 лет лишения свободы, реабилитирован 1 декабря 1995 года.

ЕЛЕКБАЕВ Өмірзақ № 9 «Жақсықылыш» ауылдық кеңесінде 1879 жылы туған, партияда жок, сауатсыз, ірі бай болған. 1931 жылы мал-мүлкі тәркіленген. 1921—31 жылдары контрреволюциялық жолға түсіп, совет үкіметіне қарсы бандалық көтеріліс қозғалысын ұйымдастырған. 1932 жылы тұтқынға алынып, 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Тұтқыннан босанып «Жақсықылыш» ауылдық кеңесіне қайтып келгеннен кейін де өзінің жауыздық-зиянкестік жұмысын тоқтатпай, контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымынан белсенді мүшесі болады. «Халық жауларымен» бірігіп, ел ішінде жауыздық жұмыстар жүргізеді, асыл-тұқымды малдарды өлтіріп-құрттып, колхоз құрылысына қарсы шығады. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 9 желтоқсанда орындалған.

1989 жылғы тамыздың 7 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Елекбаев Өмірзақты оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан ақтаған.

ЕЛЕУСІЗОВ Рысбай Арал ауданының № 8 ауылында 1902 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық әрекеттер жазағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, тергеу барысында 1942 жылы іс қысқартылған, 1994 жылғы 20 қаңтарда толық ақталған.

ЕҢСЕПОВ Әліш «Сазды» ауылдық кеңесінде 1903 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жок, Қарақұмдағы қарақшылар қозғалысына қатысқан. 1936 жылдан контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болып, кеңес үкіметіне қарсы түрлі жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізіп келген. Колхоз мүшелерін екі жікке бөліп, оларды бір-біріне қарсы қойып, ру тартыстарын туғызған, серіктестіктің ауылшаруашылық Уставына көшуіне қарсы, малды жаппай қырып-жою туралы үгіт жүргізген. Соның салдарынан серіктестіктен 285 малдың басы кеміп кеткен. Ол үкімет пен партияның ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан саяси-шаруашылық науқандарына үнемі кедергі жасаумен болған және бірнеше рет контрреволюциялық ұйым мүшелерінің басын қосып, кеңес үкіметін құлатып, байлар үкіметін орнатпақ болған. Осы қылмыстары үшін Еңсепов Әліш Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімімен Еңсепов Әліш

15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 28 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1957 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімімен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1941 жылғы 28 шілдедегі ұйғарым бұзылып, Еңсепов Әліштің әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Еңсепов Әліш Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЕРГІЗБАЕВ-ПІРМАҒАМБЕТОВ Аймағамбет Үргеніш ауданының № 1 ауылында 1862 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасында тұрған, бай-ишан болған, мешіт ұстаған. 1930 жылы Қарақұм қарақшыларына қосылған. 1931 жылы мемлекеттік міндеттемені орындамағаны үшін мал-мүлкі тәркіленген, бірақ соттан қашып кеткен. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, оған колхозшылар мен жұмысшылар арасында контрреволюциялық жұмыс жүргізіп, орыстар мен қазақтардың арасында ұлттық наразылық туылған деп айып тағылған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылы (айы, күні көрсетілмеген) орындалған.

1989 жылғы маусым айының 9 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Ергізбаев-Пірмағамбетов Аймағамбетті оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ЕРЕМИН Семен Тимофеевич родился в 1888 году на хуторе Марьин, Беловского района, Курской области, русский, беспартийный, образование 6 классов, проживал в гор. Аральске, работал зав. лесоскладом отдела снабжения Аралгоррыбтреста. Он достаточно изобличен в том, что в силу своего социального прошлого, будучи враждебно настроенным к Советской власти на протяжении ряда лет и особенно в период Отечественной войны систематически среди рабочих и служащих Аралгоррыбтреста проводил антисоветскую пораженческую агитацию. В феврале 1943 года, разговаривая о войне, высказывал неуверенность в победу Красной Армии над врагом, предсказывал поражение СССР в этой войне, высказался против мероприятий партии и правительства, за что постановлением ОТПО НКГБ ст. Аральское море от 16 мая 1944 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором выездной сессии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 17 августа 1944 года Еремин С. Т. осужден к 10 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет. Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда КазССР от 16 октября 1944 года приговор суд. коллегии Кызылординского облсуда от 17 августа 1944

года в отношении осужденного Еремина С. Т. оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда КазССР от 1 декабря 1958 года приговор обласуда от 17 августа 1944 года и определение судебной коллегии Верхсуда от 16 октября 1944 года в отношении Еремина С. Т. отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест прокурора КазССР удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Еремин Семен Тимофеевич на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЕРЕМЕНКО Иван Нестерович родился в 1886 году в Харьковской области, Сумском округе, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал медником-жестянщиком. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, приговором Кызылординского областного суда от 27 октября 1941 года по статье 58-10-2 осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 3 марта 1989 года.

ЕРЕМЕНКО Павел Александрович родился в 1912 году в селе Ильинское, Оренбургской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал машинистом водокачки. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 11 февраля 1938 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 октября 1995 года.

ЕРЖАНОВ Куанышбай Арал қаласы, Свердлов қосесі, № 67 үйде 1926 жылы туған, білімі 7 класс, 1943 жылдан БЛКЖО мүшесі, Арал аудандық әлеуметтік қамсыздандыру бөлімінде есепші болып жұмыс істеген, үйленбеген, бұрын сотты болмаған, 1942 жылдың қыркүйек айынан 1943 жылдың 27 қыркүйегіне дейін 83 Тау атқыштар дивизиясы, 100 АП-ның құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

Ержанов Куанышбай 1946 жылдың 22 қаңтарында Арал қаласына СССР Жоғарғы Кеңесінің депутаттығына кандидат келген кезде Арал теңізі темір жолы стансасының № 85 сайлау учаскесіне түні мезгілде мас болып келіп, қабырғада ілулі тұрған «№85 сайлау учаскесі» деген көрсеткішті және қазақ тілінде жазылған екі ұранды жұлып алып, жыртқан. Содан кейін ол станса бастығының кабинетіне кіріп, кеңес үкіметіне қарсы сипаттағы сөздер айтқан. Бұдан басқа Ержанов тұтқынға алынғанға дейін ұзақ уақыт Тәжібаев Әлидің «За Отвагу» медалін заңсыз, жалған куәлікпен омырауына тағып келген. Сол үшін Ержанов Куанышбай Арал аудандық НКГБ бөлімінің 1946 жылғы 26 қаңтардағы 1 бөлімінің және СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1943 жылғы 2 мамырдағы жарлығының 4 пунктімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1946 жылдың 15 наурызында аяқталып, айыптау қорытындысы бойынша Ержанов Куанышбайдың тергеу ісі обласоттың қарауына жіберілген. (Істе басқа мағлұматтар жоқ). Ол толық ақталған.

ЕРМАҒАМБЕТОВ Манау Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 6 ауылында 1903 жылы туған, білімі

бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, темір жол бойында вагон мастері боып жұмыс істеген. Кеңес өкіметіне қарсы жауыздық-зиянжестік әрекеттері үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1995 жылғы 9 қарашада толық ақталған.

ЕРМЕКҚАРАЕВ Қапан Арал ауданының № 9 ауылдық кеңесінде 1876 жылы туған, кейін осы ауданның Мергенсай ауылдық кеңесінде тұрған, әлеуметтік негізі — ірі бай, жалшылар ұстаған, патша үкіметі тұсында 15 жыл болыс старшинасы болған, сауатсыз, партияда жоқ, үйлі-жайлы, өйелі Қаншайым, баласы Жанғам.

Ермеққараев Қапан 1919—1920 жылдары Жүгінісов, Адаевпен бірге Жаманқылыш түз өндірісін иемденіп, 50 жұмысшыны ұстап қанаған. 1926 жылы өзінің шаруашылығын төркілеуге түсірмеу мақсатында құрғып жіберген. 1930—1931 жылдары бай ретінде міндетті салық салынған, бірақ оны орындамай, қуғын-сүргіннен Қарақалпақстанға қашып тығылған, ол жақтан 1934 жылы Арал ауданына қайтып келіп, мал ұрлаумен айналысқан, сол үшін 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталып, жазасын мерзімінен бұрын орындап шыққан.

Ермеққараев серіктіктің мүшесі болып тұрған кезінде кеңес өкіметі мен колхозды экономикалық әлсірету мақсатында контрреволюциялық ұлтшылдық топтың белсенді мүшесі болып, өзінің жағына байлардың дұшпандық элементтерін тартқан, сонымен қатар ишан-молда Бекеновпен және Адаевпен тығыз байланыста болған. Солардың тапсырмасымен ол тұрғындар арасында кеңес үкіметінің қуш-қуатын және колхоз құрылысын бүліншілікке ұшыратуға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Соғыс туралы, аштық туралы және капиталистік елдермен алдағы уақытта болатын соғыста кеңес өкіметінің жеңілетіні туралы провокациялық лақаптар таратқан, деп айып тағылып Ермеққараев Қапан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 22 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. (ҚК-ның бабы қойылмаған).

Тергеу ісі 1937 жылғы 25 қарашада аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Ермеққараев тергеу барысында өзін айыптымын деп санамаған, бірақ тергеу ісіндегі материалдар бойынша ол өзінің контрреволюциялық әрекетін және үгітін толық мойындаған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Ермеққараев Қапан 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1959 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы бұрынғы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы Ермеққараев Қапан жөніндегі қаулысы бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмағандығы үшін ол туралы іс өндірістен қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 7 желтоқсандағы қорытындысымен Ермекқараев Қапан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ЕРМУХАМЕДОВ Қапаш Арал ауданының территориясында 1892 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қарамау алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, шыны-өйнек жасайтын цехта санақшы болып жұмыс істеген. Кеңес өкіметіне қарсы жауыздық-зиянкестік әрекеттері үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, сотталған (істе сот үкімі, басқа да іс қағаздары жоқ), 1996 жылғы 15 сәуірде толық ақталған.

ЕРШИНСКИЙ Александр Герцевич родился в 1925 году в гор. Москве, русский, образование среднее, член ВЛКСМ, до ареста проживал в гор. Аральске, не работал. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, приговором Кызылординского областного суда от 27 ноября 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 29 августа 1966 года.

ЕСЕНЖОЛОВ Үраш Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1879 жылы туған, Қазалы ауданының № 14 ауылдық кеңесінде тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, ірі бай болған. 1930 жылы мал-мүлкі тәркіленген. 1909—1911 жылдары болыс старшинасы болған. 1931 жылы контрреволюциялық әрекеті мен қарақшылығы үшін 5 жылға бас бостандығы еркінен айырып, Қызылорда округіне жер аударуға сотталған. Айып мерзімін толық өтемі қашып кеткен, қайтадан Арал ауданына келіп, Асановтың қарақшылық көтерілісіне қатысады. Асанов қарақшылары талқандалғаннан кейін, ол ұсталудан қашып, Қарақалпақстанға барып тығылған. Одан 1933 жылы Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесіне қайтып келген. Осында ол колхоз құрылысын құлатуға бағытталған және кеңес үкіметінің саяси-шаруашылық шараларына қарсы контрреволюциялық үгіт таратумен айналысқан. Сонымен қатар соғыс және ашаршылық туарлы провокациялық суық хабарлар таратқан деп айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылы 25 қарашадағы қаулысымен Есенжолов У. 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1959 жылғы 26 мамырдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 25 қарашадағы қаулысы бұзылып, оның еркіндігі қылмыс құрамы болмағандықтан іс қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 13 мамыр 1997 жылғы қорытындысымен Есенжолов Үраш Қазақстан Республикасының «жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 16 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ЕСМАҒАМБЕТОВА Сәмби Арал ауданында 1920 жылы туған, білімі 7 класс, БЛКЖО мүшесі, кол-

хозшы. Қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, Кеңес өкіметіне қарсы жауыздық-зұлымдық әрекеттері үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің 1943 жылғы 2 қазандағы үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. 1989 жылға 19 қыркүйекте толық ақталған.

ЕСМАХАНОВ Бегімбай № 12 «Қасқақұлан» ауылдық кеңесінде 1911 жылы туған, бай болған, сауаты бар, партияда жоқ, белгілі жұмыс істемеген, үйленген, әйелі — Ибағұл, баласы — Әзілхан.

Есмаханов Бегімбай 1931 жылы Асан көтерілісіне қатысқан. 1934 жылы кооперацияны толық құлатқаны және 9 мың сом мемлекет қаржысын ішіл-жеп қойғаны үшін Арал халық соты арқылы 1932 жылғы 7 тамыздағы Заңымен 10 жылға сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Кейін қамудан мерзімінен бұрын босатылған. Есмаханов Бегімбай кейінгі кезде Арал ауданының № 12 ауылдық кеңесінде тұрып, жеке балық аулаумен айналысқан. Ол партия мен үкіметтің шараларына қарсы жауыздық пиғылда болып, «Қызыл Қасқақұлан» колхозы мүшелерінің арасында үнемі колхоз құрылысын құлатуға және колхозшылардың тұрмысын нашарлатуға бағытталған контрреволюциялық жұмыспен айналысқан. Ол колхозшыларды колхоздан шығуға шақырып: «жеке өмір сүру жақсы, мол табыс табуға болады», — деп үгіт таратқан.

1937 жылдың маусым айында Есмаханов бір топ байлармен бірге зират басында құдай жолы жасап, колхозшыларды 3 күн жұмыстан қалдырған. Соның салдарынан «Қызыл Қасқақұлан» колхозының маусым айындағы балық аулау жоспары орындалмай қалған. Колхоз басқармасын сайлау кезінде Есмаханов бір топ байлармен бірге колхоз мүшелері арасында басқарма мүшелеріне бай-қарақшылар элементтерін және өздеріне жақын адамдарды сайлау үшін үгіт жүргізген. Олар Асан көтерілісіне қатысқан Досәліев Жақанның, Мусаев Нұрмағамбеттің кандидат тураларын ұсынған.

Осы қылмысы үшін Есмаханов Бегімбай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылы 18 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптуа қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 19 қазанда бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Есмаханов Бегімбай 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Есмаханов Бегімбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЕФИМОВ Николай Филишович родился в 1879 году в Екатеринославской губернии, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал конюхом горбольницы. За контрреволюционную деятельность против советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10-1 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 17 сентября 1940

года осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 3 марта 1989 года.

Ж

ЖАДЫРАСЫНОВ Сүндет № 6 Октябрь ауылдық кеңесі, «Деки» колхозында 1887 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ.

Жадырасынов Сүндет кеңесіне жат пікірде болып, колхоз құрылысына қарсы, колхозшылардың тұрмысын нашарлатуға бағытталған контрреволюциялық, жауыздық-зиянқестік әрекеттер жасаған, сонымен қатар соғыс және ашаршылық туралы провокациялық суық лақаптар таратқан. Ол контрреволюциялық ячейканың тапсырмасымен 1937 жылғы 9 шілде күні колхоз жиналысында шығып сөйлеп: «Біз кеңес үкіметінің адамдары емеспіз, заемға жазылмаймыз, өйткені кеңес үкіметі осы заем арқылы онсыз да жартылай аштықта отырған халықтың барын сыпырып алды», — деген. Ол осы тұрғыдағы контрреволюциялық үгітін бірнеше рет қайталап айтқан. Осы қылмыстары үшін аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен ол 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 19 сәуірдегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің қаулысы бұзылып, Жадырасынов Сүндет қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Жадырасынов Сүндет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖАДЫРАСЫНОВ Үмбет № 6 Октябрь ауылдық кеңесінде 1879 жылы туған, бай, малшы болған, сауатсыз, партияда жоқ, 1933 жылы мемлекеттік тапсырманы орындамағаны және колхоз малын талан-таражға салғаны үшін 10 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, жазасын өтемеген, әйелі — Жанылдық, баласы — Закария, қыздары — Балзия, Балқұйған.

Айыптау қорытындысы бойынша Арал ауданының территориясында контрреволюциялық панисламистік жауыздық ұйымның филиалы колхоздар мен совхоздарда, өндіріс орындарында жауыздық бүлдірушілік әрекеттер жасап келген. Айыпкер Жадырасынов Үмбет осы ұйымның белсенді мүшесі болған. Азамат соғысы кезінде ол ақтарға көмек көрсеткен, ат, астық берген, 1929 жылы кеңес үкіметіне қарсы күрескен қарақшылар қозғалысына қатысқан, сонымен қатар жаппай қоныс аударудың ұйымдастырушысы болған, неше түрлі айла-тәсілмен байлар мен молдаларды қорғап-қолдап отырған.

Жадырасынов Үмбет кеңес үкіметінің қас жауы ретінде колхоз құрылысын бүлдіруге, күйретуге және

колхозшылардың тұрмыс жағдайын нашарлатуға бағытталған контрреволюциялық әрекетпен айналысқан. Осы контрреволюциялық әрекетін жүзеге асыру үшін ол ірі бай феодалдармен және молдалармен тығыз байланыс жасаған. Осы ұйымның тапсырмасымен Жадырасынов Үмбет колхоз құрылысына қарсы байлар тобын құрып, осы топқа контрреволюциялық жаулар элементтерін тартқан, сонымен қатар колхозшылар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, «барлық малдарыңды сапып құртыңдар, өйткені малдарың колхозда бөрібір құриды» деген. Колхозда жылқы фермасын ұйымдастыру мәселесіне Жадырасынов қарсы тұрған, колхозшыларды жылқы фермасы пайда бермейді, деп үгіттеген. Жадырасынов тұтқынға алынғанға дейін контрреволюциялық әрекетін жүргізген.

Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен Жадырасынов Үмбет тұтқынға алынып, қылмысқа тартылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Жадырасынов Үмбет 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Жадырасынов Үмбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖАЛМАҒАМБЕТОВ Жұмағазы № 9 Аван ауылдық кеңесінде 1900 жылы туған, ірі бай-молда болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, партияда жоқ, тұрақты жұмыс істемеген, осы ауылда тұрған, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Айжан, қызы — Сәпен, інісі — Низамадин.

Жалмағамбетов Жұмағазы — Аван ауылдық кеңесінің байлары мен атқамінерлерінен 17 адамнан топ құрып, кеңес өкіметіне қарсы қарақшылардың қарулы қозғалысын ұйымдастырып, Қызыл Армия бөлімшелеріне қарсы күрескен, қуғын-сүргіннен Қарақалпақстан территориясына көшіп кету мақсатымен Қарақұмға көшіп барған. Ақырында ОГПУ органы арқылы қаруымен ұсталып, 1932 жылы ОГПУ-дың үштігі арқылы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен айыпталып, 3 жылға сотталған, 1934 жылы қамаудан босанып, ауылына қайтып келген.

Жалмағамбетов кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, қамаудан босанып келгеннен кейін, Жақсыкылыш ауылдық кеңесінде тұрып, тұрғындар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген: «жаңа мешіт салу керек, ол үшін Мұхамед діні бойынша халықтан «пітір-зекет» жинау керек», — деп үгіт таратқан, сонымен қатар ол жұртшылықты балаларын сүндетке отырғызуға шақырған. «Кімде-кім өзінің баласын сүндетке отырғызбаса, ол адамды мұсылман деп санауға болмайды, ол «кәпір», — деген. Сөйтіп ол бала пішуген айналысқан. Жұртшылық арасында СССР Қорғанысының мемлекеттік заемына жазылау туралы контрреволюциялық үгіт жүргізген: «Кеңес өкіметі осы заем арқылы жұртшылықты жұрдай қылды, НКВД органы байлар мен молдаларды жаппай ұстап жатыр, одан жасыруы үшін басқа жаққа көшу керек», — деп лақап таратқан.

Осы қылмысы үшін Жалмағамбетов Жұмағазы Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 7 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 14 қазанда шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімі бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Жалмағамбетов Жұмағазы 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Ол Ярослав облысы, Углич қаласы НКВД-ның Волгалагына айдалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 8 тамыздағы қаулысы және Облпрокурордың 1941 жылғы 3 ақпандағы қорытындысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің қаулысын дұрыс деп тауып, сотталушының арызын негізсіз тастаған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Жалмағамбетов Жұмағазы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖАМЕТОВ Ешнияз № 5 ауыл, «Қарашалан» колхозы, «Батпақты» деген жерінде 1898 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленген.

Жаметов Ешнияз 1930 жылдың қыркүйек айында өзінің ауылдас досы Жұмағұлов Құрманмен бірге колхозшы-белсенді Ж. Мендібаевты өлтірмекші болып үйіне келген, өйткені Мендібаев қызыл комотрядтарға жол көрсетуші болып қызмет атқарған. Комотрядтар Арал теңізінің аралдарына қуғын-сүргіннен қашып жүрген қарақшылардың еніп кетпеуін болдырмау үшін шыққан болатын. Сонымен қатар Мендібаев ауылда жасырынып жүрген қарақшылар белсенділерін ұстауға қағысқан. Сол үшін Жаметов Ешнияз белсенді Мендібаевты өлтіруге қам жасаған. Осы қылмысы үшін Жаметов Ешнияз ОГПУ-дың Арал теңізі учаскесінің 1930 жылғы 28 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

ОГПУ-дың Қызылорда Округтік бөлімі істі өзінің өндірісіне 1930 жылдың қазан айының 3 күні алып, тергеу ісін сол жылғы 26 қазанда аяқтаған, айыптау қорытындысы шығарылып, оны ОГПУ-дың Шымкент Оперсекторының бастығы бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Жаметов Ешнияз 5 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық прокурорының 1989 жылғы 2 қарашадағы қорытындысымен Жаметов Ешнияз СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖАНҰЗАҚОВ Жұбатқан Арал ауданы территориясында 1924 жылы туған, 1966 жылғы 23 маусымда Арал аудандық халық сотының үкімімен ҚК-ның 76 бабының 4 тармағы үшінші бөлімі, 143 бабы

бойынша 6 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған. 1968 жылғы 16 мамырда облыстық сот үкімімен ҚК-нің 76 бабы, 4 тармағы, үшінші бөлімі бойынша 3 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған.

1969 жылғы 11 сәуірде Қызылорда қалалық халық сотының 1969 жылғы 11 сәуірдегі ұйғарымымен Жанұзақов Жұбатқанның жазасы 1 жыл 10 ай 27 күнге шартты жазаға түсірілген. Ол толық ақталған.

ЖАРЫЛҚАПОВ Досжан № 8 ауыл, Куйбышев атындағы колхозда 1886 жылы туған, бай болған, шала сауатты, партияда жок, колхозшы, қамауға алынғанға дейін сол ауылда тұрған, 1930 жылы өкіметке ет тапсыру жөнінде салық салынған, үйлі-жайлы, әйелі — Биғанша, қыздары — Бекежан, Бейеш, ұлдары — Ызбасар, Жақсыбай, бұрын сотты болмаған.

Жарылқапов Досжан өзінің контрреволюциялық көзқарасы тұрғысынан кеңес өкіметіне, коммунистік партияға қастандық пиғылында болып, қазақ тұрғындары арасында, әсіресе колхозшылар арасында кеңес өкіметіне қарсы, колхоз құрылысына және колхозшылардың тұрмысын әлсіретуге бағытталған үгіт таратумен айналысқан, сонымен қатар Жарылқапов колхозшылар арасында ауылшаруашылық артелінің Уставына көшуге қарсы үгіт жүргізген, Егерде біз ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдасак, онда біздің барлық малымыз қоғамдық болып, бізге ешнәрсе қалмайды, — деп жауыздық лақап таратқан, сөйтіп колхозшыларды малды жаппай қырып-жоюға шақырған. Корманис замына жазылу науқаны кезінде Жарылқапов тағы да колхозшылар арасында заема жазылуға қарсы үгіт жүргізген.

Осы қылмысы үшін Жарылқапов Досжан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Жарылқапов Досжан 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Жарылқапов Досжан сотталғаннан кейін СССР НКВД-ның Волгалагына 1937 жылдың 23 желтоқсанында айдалып кеткен.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 13 шілдедегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 20 қарашадағы 1937 жылғы қаулысы күшінде қалдырылып, Жарылқаповтың шағым арызы нәтижесіз тасталған.

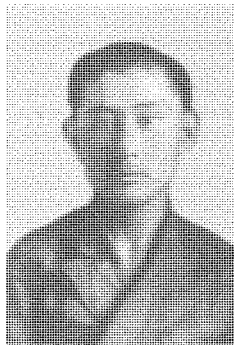
Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы бұрынғы үштіктің 20 қараша 1937 жылғы қаулысын өзгерту туралы, яғни жазасын нақты отырған күніне жатқызып, сотталушыны қамаудан босату жөнінде СССР НКВД-ның Ерекше мәжілісіне ұсыныс жасаған.

Арал аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 20 қараша 1937 жылғы қаулысы күшінде қалдырылған. Оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 1941 жылдың 31 наурызы күні бекіткен.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 30 қазандағы қорытындысымен Жарылқапов Досжан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖАРЫЛҚАПОВ Сүтен Ақтөбе облыстық, Шалқар ауданының № 26 ауылында 1889 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, темір жолда жұмысшы болып істеген. Кеңес үкіметіне қарсы жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Орынбор темір жолы НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 14 қыркүйектегі қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1995 жылғы 31 қазанда толық ақталған.

ЖИЕНӨЛИЕВ (ЖАНӨЛИЕВ) Қосжан «Қасқақұлған» ауылдық кеңесінде 1923 жылы туған, жұмысшы от басынан шыққан, білімі 7 класс, 1930 жылдан БЛКЖО мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Көзжетпес ауылдық кеңесі, Ұзынқайыр балық зауытында жұмысшы болып істеген, Көзжетпес поселкесінде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленбеген.

Жиенөлиев Қосжан 1941 жылы Көзжетпес поселкесіндегі орталау мектептің 7 класында оқып жүрген кезінде оқушылар арасында үнемі бұзықтық жасағаны үшін класс жетекші Қосжанов мектеп директоры Жолаевқа Жиенөлиев ішкілік ішеді, бұзықтық жасайды деп көрсетіп, мектептен шығартып жіберген. Мұғалім Қосжановқа наразы болып жүріп, Жиенөлиев 1941 жылдың маусым айының 3 күні далада жатқан жауырын сүйекке кеңес үкіметі мен партия көсемдерінің аттарын көрсетіп контрреволюциялық сөздер жазып, Қосжановтан кек алу үшін артына оның фамилиясын көрсетіп, мектептің қасындағы турник қасына өкеліп тастаған жерінен турникке ойнауға барған оқушылар бетінде жазуы бар жауырын сүйекті алып, оны тергеу орнына апарып берген. Жиенөлиев Қосжанның жауырын сүйекке контрреволюциялық сөздер жазғандығы алдын-ала тергеуде және сот тергеуінде айыпкердің қылмысы мойнына толық қойылған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 20 наурызында аяқталып, айыптау қорытындысы 22 мамырда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 23 мамырда, Облпрокурор 28 мамырда, облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісі 3 маусымда бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын көшпелі сессиясының 1942 жылғы 29 маусымдағы үкімімен айыпкер Жиенөлиев Қосжан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 12 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 26 маусымдағы үкімін күшінде қалдырған, сотталушының шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 30 қаңтарда жолдаған наразылығы бойынша Жиенөлиев (Жанөлиев) Қосжан жөнінде Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 29 маусымдағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 13 шілдедегі ұйғаруын оның әрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан, істі бұзуды және өндірістен қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

ЖИЕСОВ Иса № 3 Көкарал ауылдық кеңесінде 1872 жылы туған, ірі бай, феодал болған, сауатсыз, партида жок, жұмыс істемеген, 1929 жылы контрреволюциялық әрекеттері үшін 3 жылға сотталып, Қарағандың концлагеріне айдалған, мал-мүлкі тәркіленген, жаза мерзімін толық өтеп шыққан.

Айыптау қорытындысы бойынша Жиесов Иса ете қауіпті элемент ретінде кеңес өкіметі құрылысының қас жауы болған. Ол колхоздар мен серіктестіктерді құлату, қоғамдық малды жаппай қырып жою жолымен Кеңес үкіметінің экономикалық қуатын әлсіретуге бағытталған контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Халық арасында кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік үгіт айтып былай деген: «Кеңес үкіметі ұзақ өмір сүре алмайды, сондықтан қоғамдық малды ұстаудың қажеті жоқ, Жапония Қытайды жеңгеннен кейін Германиямен бірлесіп, ұйымдасқан түрде Кеңес Одағына қарсы соғыс ашады, кеңес үкіметі құлап, өкімет ауысқаннан кейін біз бұрынғы қалпымызға келеміз және үкімет төркілеп алған барлық мал-мүлкімізді қайтып аламыз».

Сол сұрапыл жылдары «халық жауы» болып ұсталғандарға аяушылық білдіріп: «Кеңес үкіметі қазақ интеллигенциясының ең таңдаулы адамдарын тұтқынға алып жатыр, бұған біз қарсы тұрып, коммунистерді террорлық жолмен құртуымыз керек, одан қорқып бас сауғалаудың қажеті жоқ, бәрібір жақын арада кеңес үкіметі құлайды», — деген. Осы қылмыстары үшін Жиесов Иса Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 25 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен Жиесов Иса ең жоғары жаза — ату жазасына сотталып, мал-мүлкі тәркіленген.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1958 жылғы 30 маусымдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы Жиесов Иса жөніндегі қаулысы бұзылып, қылмыс құрамы анықталмағандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы бөлімінің 1995 жылғы 21 желтоқсандағы қорытындысымен Жиесов Иса Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖОЛМЫРЗАЕВ Абдулла Қамбаш ауылдық кеңесі, Сульфат поселкесінде 1911 жылы туған, білімі арнаулы орта, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Сульфат поселкесінде тұрған, Ақбөгет мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген.

Жолмырзаев Ұлы Отан соғысы кезінде үш жылдай немістердің тұтқынында болып, одан 1945 жылғы 5 мамырда америка әскерлері арқылы тұтқыннан босатылған. Репатриациядан кейін ол Арал ауданында тұрып, Аёбөгет орталау мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген. СССР-дың мемлекеттік құрылысына жауыздықпен қараған ол жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, партия мен кеңес үкіметінің шараларын бұрмалап, оған күнә жакқан, капиталистік елдердің саяси және экономикалық жағдайын, буржуазиялық елдердің «демократиясын» мадақтаған деп оған айып тағылып, Қызылорда облыстық ТСБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1951 жылғы 14 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10-1 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 9 желтоқсандағы үкімімен Жолмырзаев Абдулла 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жыл саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1952 жылғы 7 қаңтардағы үйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 9 желтоқсандағы Жолмырзаев Абулла жөніндегі үкімі күшінде қалдырылған.

СССР Жоғарғы соты Пленумының 1961 жылғы 26 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 9 желтоқсандағы үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1952 жылғы 7 қаңтардағы Жолмырзаев Абдулла жөніндегі үйғаруы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Ол толық ақталған.

ЖОЛМЫРЗАЕВ Қадырбай Сазды ауылдық кеңесінде 1908 жылы туған, байдың баласы, малшы, сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, «Жігер» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген.

Жолмырзаев Қадырбай кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық көтерілісшілер ұйымының белсенді мүшесі болған, бұл ұйымның мақсаты кеңес өкіметін қарулы көтеріліс арқылы құлатып, Қазақстанда буржуазиялық мемлекет құру болған. Жолмырзаев жұртшылық арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан барлық саяси-шаруашылық наұқанына қарсы зиянкестік өрекеттер жасаған, сәріктестіктердің ауылшаруашылық артелінің Уставына көшуіне кедергі жасап, колхозшыларды колхоздан шығуға үгіттеген. Соғыс туралы жауыздық суық лақап таратып, елдің урейін ұшырған. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімі 4 тобының 1938 жылғы 11 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 19 қазандағы үкімімен айыпкер

Жолмырзаев Қадырбай 20 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1957 жылғы 26 тамыздағы үйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, Жолмырзаев Қадырбайдың өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Жолмырзаев Қадырбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖҰБАНОВ Қуаныш Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданының № 7 ауылында 1896 жылы туған, білімі арнаулы орта, партияда жоқ. Аралгосрыбтресінің жанындағы оқу комбинатында мұғалім болып жұмыс істеген, байдың баласы, 1919 жылы Ырғыз уездік (уездно земской Управы) басқармасының мүшесі болған. Сол жылы Торғай қаласында алашорданың прапорщиктер даярлайтын курсың бітіріп, алашорданың взводын басқарып, Қызыл Отрядтарға қарсы ұрысқа қатысқан, Алашорда ұлттық партиясының мүшесі және «Түріктің ұлттық демократиялық партиясының» мүшесі болған. Кейін ол БК(б)П мүшесі қатарында болып, 1922 жылы жат элемент ретінде партия қатарынан шығарылған. Халық ағарту саласында жауыздық-диверсиялық өрекеттер жасап, мектепте оқушылар арасында Алашорда төрбиесін жүргізген. Партия мен үкіметті жамандап, кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1958 жылғы 29 қаңтардағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы Жұбанов Қуаныш жайлы қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңына сәйкес Жұбанов Қуаныш толық ақталған.

ЖҮБЕКЕШЕВ Ізмағамбет № 10 Бөген ауылдық кеңесінде 1907 жылы туған, бай-молданың баласы, сауатты, партияда жоқ, 1931 жылы міндетті салық талсырмасын орындамағаны үшін Арал аудандық халық соты арқылы 5 жылға сотталған, үйленген, әйелі — Ақсара.

Жүбекешев Ізмағамбет 1932—33 жылдары Асан қарақшыларының қозғалысына қатысқан. Ол талқанданғаннан кейін Жүбекешев қағын-сүргінімен қашып, Қарақалпақстанда 1934 жылға дейін тығылып жүрген. Кейін Арал ауданының Бөген ауылдық кеңесінің территориясына қайтып келіп, колхоз құрылысына қарсы, оның экономикалық қуатын өлсіретуге бағытталған контрреволюциялық-ұлтшылдық үгіт жүргізген, соғыс және аштық туралы провокация-

лық, жеңілістік лақаптар таратып «Жақын арада Жапония мен Германия Кеңес Одағына қарсы соғыс ашады, бұл соғыста Кеңес өкіметі құлайды», — деген және де ол Кеңес үкіметінің шараларына, қорғаныс замына жазылуға қарсы әрекеттер жасаған, тұрғындарды заемға жазылуға шақырған. Ауылшаруашылық артелі Уставына көшуге қарсы зиянкестік жұмыстар жүргізіп: «Артельге кірсеңдер аштан өлесіңдер», — деп халықтың үрейін ұшыратып лақаптар таратқан.

Осы қылмысы үшін Жүбекешев Ізмағамбет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 7 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 16 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Жүбекешев Ізмағамбет 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1989 жылғы 27 ақпандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысы бұзылып, Жүбекешев Ізмағамбет жөніндегі іс оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

ЖҮГІНІСОВ Қапан Арал ауданында 1882 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, малшы, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған.

Жүгінісов Қапан кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, колхозшылар арасында контрреволюциялық-үлшілдік үгіттер таратқан, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен Жүгінісов Қапан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. 1989 жылғы 20 қарашада ақталған.

ЖҮРСІНОВ Тілеуқұл Арал ауданының № 4 ауылдық кеңесінде 1858 жылы туған, ірі бай-молда-хазрет болған, өзі жеке мешіт ұстаған, арабша сауатты, Үргеніш қаласында 10 үл (7 жасынан 18 жасқа дейін), мұсылман діни мектебінде оқып бітірген, партияда жоқ, 1930 жылы жеке салық салынған, дауыс беру құқынан айрылған, ол сол жылы Тәжікстанға көшіп кеткен, Қорғантабе қаласында тұрған, 1933 жылы үш айдай түрмеде отырған, 1937 жылы Арал ауданына қайтып келіп, «Сарбасат» ауылдық кеңесінде тұрған, үйлі-жайлы, әйелі — Үлия, балалары — Мұхамбет, Салима, Уазифа, Үмбетәлі, Жүсіп, Әубәкір.

Жүрсінов Тілеуқұл — контрреволюциялық-панисламдық ұйымның мүшесі болып, бұл ұйымның жетекшілерінің бірі Байгелдінов Хұсайынмен байланыс жасаған. Оның тапсырмасымен Жүрсінов 1937 жылы Тәжікстаннан Арал ауданына қайтып келген кейін колхозшылар арасында белсенді түрде контрреволюциялық, жеңілістік үгіт жүргізген. Колхозшылардың мемлекетке ет салығын төлеу кезінде

Жүрсінов оларды салықты төлемеуге үгіттеген, «Кеңес өкіметі шетел өкіметтері арқылы құлатылады, оның күні бітті», — деп лақап таратқан. Ол контрреволюциялық провокация жолымен ескі мешіттерді қайтадан ашып, жаңа мешіттер салу туралы колхозшылардың жаппай талап етуін ұйымдастырмақшы болған. Бұл жөнінде ол: «Тәжікстанда колхозшылардың ұйымдасқан түрде талап қоюы арқасында кеңес өкіметін мешіт ашуға, дінге еркіндік беруге күштеп көндірген, осылайша өкіметті көндіру керек, өйткені ол өзінің құритынын сезді» — деген. Колхозшыларды қорқыту-үркіту жолымен тұрғындардан 10000 сомға жуық ақша жинап, оны контрреволюциялық жұмысқа жұмсаған, өзі 12 бас мал және басқа заттар сатып алған. Бұдан басқа Жүрсінов Сталиндік Конституцияға қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген. Осы қылмыстары үшін Жүрсінов Тілеуқұл Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 қыркүйегінде шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Жүрсінов Тілеуқұл ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы 21 қыркүйек күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Жүрсінов Тілеуқұл СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖҮСІПОВ Сақтаған Арал ауданының № 19 ауылында 1888 жылы туған, кейін Қамысты бас поселкесінде тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, 1934 жылы қарақшыларға қосылғаны үшін 5 жылға сотталған, қамаудан қашып шығып тығылып жүрген, 1933—1935 жылдары қарақшыларға қосылып, жергілікті халықты тонаумен айналысқан, қарақшылар талқандалғаннан кейін ол Жассықкылыш ауылында тығылып жүріп, 1935 жылы ұсталып КПЗ-ға қамалады, одан қашып шығып қарақшыларға қосылып, колхоздың, жеке шаруалардың малын ұрлаумен айналысқан, колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, ауылшаруашылық Уставына көшеуге шақырған. Осы қылмыстары үшін Жүсіпов Сақтаған Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

1989 жылғы тамыздың 17 күні облыстық прокурор өзінің қорытындысымен Жүсіпов Сақтағанның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ЖҮСІПОВ Шүйінжөлі Арал ауданының № 12 ауылында 1867 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған.

Ш. Жүсіпов Кеңес үкіметіне жат пікірде болып, ауыл тұрғындары арасында ескі діни әдет-ғұрыпты уағыздап, үкімет пен партияға қарсы контрреволюция-

лық-ұлтшылдық үгіт жүргізген, ауылшаруашылығы артелінің Уставына көшпеу бағытында жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен Жүсіпов Шүмінжәлі ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, 1989 жылы 29 мамырда толық ақталған.

3

ЗАМУРУЕВ Георгий Лазаревич родился в 1900 году в Иркутском уезде, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал токарем депо. За контрреволюционную деятельность против Советской власти, за проведение вредительской, подрывной работы в дело арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Сопевщения при НКВД СССР от 20 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 сентября 1989 года.

ЗАПРУДСКИЙ Борис Федорович родился в 1901 году в гор. Варшаве (Польша), поляк, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал нормировщиком рыбохолодильного комбината. Он являлся активным участником антисоветской, шпионско-диверсионной организации, по заданию которой проводил вредительскую работу в комбинате, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Сопевщения при МГБ СССР от 31 декабря 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 августа 1989 года.

ЗАРУЦКИХ Дмитрий Петрович родился в 1904 году в селе Барановка, Чкаловской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Камбаш, Аральского района, работал завпекарней. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской железной дороги от 21 мая 1939 года осужден на 2 года, реабилитирован 23 октября 1993 года.

ЗАХАРОВ Андрей Иванович родился в 1877 году в селе Помра, Дальне-Константиновского района, Горьковской области, русский, беспартийный, в прошлом состоял в партии эсеров, кулак, член ВКП(б) с 1919 года, исключен из партии в 1922 году, работал начальником судоподъемного цеха Госпароходства г. Аральска, окончил сельскую школу, в 1933 году осужден по закону от 7 августа 1939 года. Он являлся активным участником антисоветской, правотропкистской, террористической-повстанческой и шпионско-диверсионной организации, активно действующей в Аральском Госпароходстве, получал антисоветские установки на проведение вредительско-подрывной деятельности в судоподъемном цехе, прово-

дил вредительство в области нормирования труда среди рабочих завода, чтобы вызвать недовольство в рабочих мероприятиями Советской власти, проявлял террористические и пораженческие настроения, за что постановлением Аральского РО НКВД от 11 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 38-2, 7, 8, 9, 11 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала Пограничных и Внутренних войск НКВД Каз. ССР от 4 октября 1938 года Захаров А. И. осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением в правах на 5 лет. Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 17 сентября 1939 года приговор Военного Трибунала ПВВ НКВД КазССР от 4 октября 1938 года отменен и дело направлено на вторичное рассмотрение со стадии предварительного следствия. Постановлением следчасти НКВД КазССР от 27 октября 1939 года уголовное преследование в отношении Захарова А. И. следствием прекращено и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 1 апреля 1997 года Захаров Андрей Иванович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

И

ИБРАГИМОВ Төрахмет № 6 Октябрь ауылдық кеңесінде 1882 жылы туған, бай болған, шала сауаты, партияда жок, революцияға дейін сот болған, жұртшылық арасында зор белгеле не болған. 1930 жылы қуғын-сүргіннен қашып-жасырынып жүрген. Ол 1934 жылы кедейлерге мал бөлу кезінде малды байларға, өзінің жақын-жуықтарына үлестіріп, өзіне 10 бас қой алып, соның салдарынан кедейлер мелекет жердемінен бос қалған, жұртшылық арасында малды жаппай союға және Ауғанстанға көшуге үгіттеген. Ол былай деген: «Әзірше Кеңес үкіметі тұрған кезде бізге бұл жерде тұру қиын, кеңес үкіметінде тек қана коммунистер ғана жақсы тұрады, біздерге, шаруаларға ешқандай қамқорлық көрсетілмейді, шаруаларды нешетүрлі заемдармен, ет, жун т.б. өнімдерді дайындаумен қанады, кеңес үкіметінің саясаты тек қана шаруаларды тұншықтыру». Сталиндік Комнституцияны жамандап, оған қуіе жаққан, партия мен үкімет басшыларын жаман сөзбен балағаттағаны үшін айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қарашадағы қаулысымен Ибрагимов Төрахмет тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Ибрагимов Төрахмет 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық УГБ НКВД Басқармасының 3 бөлімшесінің 1941 жылғы 7 қаңтардағы қорытындысы бойынша СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілісте, Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы

жанындағы үштіктің Ибрагимов Төрахмет жөніндегі қаулысын қарап, оны бұзуды сұраған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының ЭКО-тобының 1941 жылғы 8 қазандағы қаулысымен РСФСР УКП-ның 202 бабына сәйкес Ибрагимов Төрахметтің архивтік-тергеу ісі өндірістен тоқтатылып, істі Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1-ші арнаулы бөлімшесіне сақтауға берген. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Ибрагимов Төрахмет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ИБРАИМОВ Яхия 1902 жылы Арал ауданында туған, қазақ, партияда жоқ, үйленген, Арал балық тресінде жұмысшы болып істеген, ірі бай-саудагер, 5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, түрмеден қашқан, 1934 жылы ақша саудагершілігімен айналысқаны үшін тұтқынға алынған.

ИБРАИМОВ контрреволюциялық-ұлтшылдар ұйымына кіріп, Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмысын жүргізген. Кеңес өкіметін жамандап, фашизмді мадақтаған.

Осы қылмысы үшін НКВД Арал аудандық бөлімінің қаулысымен 31 қазан 1937 жылы Ибраимов тұтқынға алынып, Ақтөбе облысы НКВД Басқармасы үштігінің қаулысымен 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 16 қаңтар 1989 жылғы жарлығына сәйкес 1989 жылғы 15 мамырда толық ақталған.

ИВАНОВ Валерий Георгиевич родился в 1918 году на ст. Ялу КВЖД, русский, гражданин СССР, окончил семилетку в гор. Харбине в 1935 году, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал слесарем депо.

Он обвиняется в том, что проживая в городе Харбине, состоял в фашистской организации «Христианский Союз Молодых Людей», в 1935 году завербован в качестве агента японской разведки полицейским Павловым и переброшен на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями. По прибытии к месту работы на ст. Саксаульская, в 1935 году установил связь с агентами японской разведки Богдановым, Хвостовым и Ситеком, через которых выходил в шпионскую и диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская. В 1936 году передал резиденту японской разведки Черепанову шпионские сведения о наличии и состоянии паровозного парка депо, о мощности и состоянии водокачки ст. Саксаульская. По заданию шпионской, диверсионной группы проводил вредительский ремонт паровозов, путем постановки поршневых колец, дышлового втулок, поршневых сальников. В апреле месяце 1937 года с целью диверсии пустил паровоз на занятый путь. Систематически проводил контрреволюционную агитацию, направленную на дискредитацию мероприятий и руководителей партии и правительства. На военный период имел задания путем крупных диверсионных актов разрушать мосты, водокачки, депо и электростанции, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 20

октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 25 декабря 1937 года Иванов Валерий Георгиевич осужден на 10 лет ИТЛ.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года в отношении Иванова Валерия Георгиевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5, ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Иванов В. Г. реабилитирован.

ИВАНОВ Василий Павлович родился в 1902 году в Днепропетровской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал завхозом райпищекombината. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала НКВД КазССР от 4 сентября 1941 года Иванов В. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 27 декабря 1972 года.

ИЗМАЛКОВ Захар Мизонович родился в 1883 году в Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на разъезде № 92 Оренбургской ж/д, (Аральский район), работал стрелочником. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 24 января 1943 года Измаков З. М. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 28 апреля 1990 года.

ИМАНБАЕВ Әбдіжәлел Арал ауданында 1904 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған.

Ә. Иманбаев кеңес үкіметіне жат пиғылда болып, ауыл тұрғындары арасында контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт таратып, зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 10 тармақтарымен және 59-бабының 2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. 1932 жылғы 20 маусымда 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, мал-мүлкі төркіленген. СССР Жоғарғы кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ИМАШЕВ Тубабек (Тобабек) Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданының № 27 ауылында 1909 жылы туған, білімі 7 класс, партияда жоқ, бұрын сотталған, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, Арал судоверінде жабдықтау бастығы болып жұмыс істеген. Баласы — Тұрғамбек Имашев.

Имашев Т. 1930 жылы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық қаракшылар шайқасына қатысқан, қуғын-сүргіннен қашып кеткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 желтоқсандағы қаулысымен Имашев Тобабек 8 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Оған мынадай айып тағылған: «Партия мен үкіметтің шараларын бұзуға бағытталған және кеңес үкіметіне қарсы жалақорлық үгіт жүргізген, ол өзінің әлеуметтік тегін жасырып, комсомолға өткен және аудандық

тұтынушылар одағы аппаратына жұмысқа орналасып, сауда жұмысына арамтамақтарды жинаған, халық жауы болып ұсталғандар Жұмабала Коргулин және Вольшаковтармен байланыс жасаған.

Имашев осы жазасын өтеп келгеннен кейін Арал қаласында тұрып, бұрыннан кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болған ол өзін қоршағандардың арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, кеңес үкіметінің жазалау саясатына жала жапқан, кеңес үкіметіне қарсы Англия мен Америка сөзсіз соғыс ашады, ол соғыста СССР жеңіледі деп сәуегейлік сөз айтқан. 1950 жылдың шілде айында балық тресінің конторы алдында партия мен кеңес үкіметінің көсемдерінің біріне жалақорлық күйе жағып, орыс халқына қарсы екенін білдірген. Сол үшін ол Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1951 жылғы 14 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 21 тамыздағы үкімімен Имашев Тобабек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға, мал мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын Сот коллегиясының 1951 жылғы 4 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының Т. Имашевтің ісі жөніндегі үкіміне өзгеріс енгізілген, Имашевтің әрекетін РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімінен, осы тармақтың 1 бөліміне аударып, жаза шарасы өзгеріссіз қалдырылған.

СССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын Сот коллегиясының 1954 жылғы 24 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1951 жылғы 4 қазандағы ұйғаруы өзгертіліп, Имашевтің жазасын 5 жылға түсірген, 1953 жылғы 27 наурыздағы «Амнистия туралы» заңға сәйкес Имашев жазадан және қамаудан босатылған, сотталған айыбы алынып тасталған.

СССР Жоғарғы Соты Пленумының 1963 жылғы 30 шілдедегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 21 тамыздағы үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 4 қазандағы ұйғарымы және СССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1954 жылғы 24 шілдедегі Т. Имашев жөніндегі ұйғарымы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан РСФСР УПК-ның 5 бабының 2 тармағы негізінде іс өндірістен қысқартылған.

Т. Имашев толық ақталған.

ИСАЕВ Дәрібай № 11 ауылдық кеңесі, «Қаратерең» елді мекенінде 1877 жылы туған, сауатсыз, малыш, 1930—1933 жылға дейін БК(б)П мүшесіне кандидат болған, 1933 жылы партиядан шығарылған, сол жылы Арал халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 111 бабымен бір жарым жылға сотталған. Ол контрреволюциялық ұлтшылдық, шпийондық, диверсиялық, террорлық ұйым ячейкасының басқарушысы болған, колхозшылар арасында жауыздық диверсиялық жұмыстармен қатар контрреволюциялық үгіт жүргізген, ячейканың құпия жиындарын өткізіп, онда кеңес үкіметіне, парти-

яға, колхоз құрылысына қарсы әрекеттерді келісіп отырғаны үшін айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 14 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 17 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысы бойынша Исаев Дәрібай Қазақстан Республикасының «жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ИСАЛДАЕВ Ерке № 8 ауыл, Камыстыбас поселкесі «Қызылту» колхозында тұрып, 1927 жылға дейін молдашылық жасап, мешіт ұстаған, бала оқытқан. 1927 жылы мешіт жабылғаннан кейін де халық арасында діни насихат жүргізуді тоқтатпай, колхозға және кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген. 1939 жылдың шілде айында колхозға қарсы контрреволюциялық лақап тартатқан: «Колхоздар бұрынғы жекшелер сияқты еш уақытта бай болмайды. Енді барлығы өтіп кетті, бірақ жылдар өзгеріп тұрады», — деген. Осы қылмысы үшін Исалдаев Ерке — Орынбор теміржолы НКВД ДТО-ның 1940 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1940 жылдың 7 ақпанында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні Қазалы стансасында шығарылған, оны Орынбор теміржолы НКВД ДТО бастығы 14 ақпанда бекіткен.

СССР НКВД жанындағы Ерекше мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы қаулысымен Исалдаев Ерке 5 жылға бас бостандығы еркінен айырылып, еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 24 тамыздағы қорытындысымен Исалдаев Ерке СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ИСМАҒАМБЕТОВ (ЕСМАҒАМБЕТОВ) Таңатар Арал қаласында 1913 жылы туған, партияда жоқ, білімі жоғары, медициналық институтты бітірген, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласы, Горсовет көшесі № 10 үйде тұрған; Қалалық аурухананың көз бөлімінің меңгерушісі болып жұмыс істеген.

Т. Исмағамбетов Қызылорда қалалық ауруханасында дәрігер болып жұмыс істеп жүргенде оны Қызылорда облыстық төтенше бестіктің қаулысымен және облыстық денсаулық сақтау бөлімінің 1945 жылғы 1 қазандағы бұйрығымен Арал ауданынан шыққан ф. № 100 (чума) эпидемияға қарсы күресуге құрылған бригада құрамына енгізілген, бірақ дәрігер Исмағамбетов Таңатар облыстық және қалалық денсаулық сақтау бөлімдерінің меңгерушілерінің бірнеше

ескертпелеріне қарамастан Аралға барудан бас тартып, «мен өлімге бармаймын» — деген. Сол жылы 2 қазанда жұмысқа шықпай тығылып жатқан, сөйтіп ол эпидемиямен күресудің орнына әдейі зиянкестік қылмыстық әрекет жасаған деп айып тағылып, Қызылорда облыстық прокуратурасы халық тергеушісінің 1945 жылғы 5 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 20 қарашадағы үкімімен айыпкер Исмағамбетов Танаатар 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

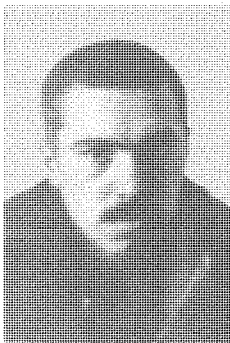
Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 22 желтоқсандағы үйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1945 жылғы 20 қарашадағы үкімі бұзылып, іс қысқартылып, Исмағамбетов Танаатар тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Исмағамбетов Танаатар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

К

КАЛЕДИН Андрей Филиппович родился в 1914 году на станции Пограничная КВЖД, русский, гражданин СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, по профессии слесарь, без определенных занятий.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации. Находясь в северной Манчжурии, в 1932 году на станции Пограничная вошел в фашистскую молодежную организацию «Черное кольцо» и в 1934 году был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки, по заданию которой включительно до 1935 года вел провокаторскую работу, выразившуюся в распространении листовок антисоветского содержания. Делал доносы японским властям на активных членов профсоюза и комсомола. В 1935 году японской разведкой был переброшен на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, по указанию которого вошел в состав шпионско-диверсионной группы существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке через резидента Мишенина ряд шпион-

ских сведений: о техническом оснащении ж/д транспорта ст. Саксаульская, о количестве проследовавших воинских частей и грузов через ст. Саксаульская, о эксплуатационной работе паровозного парка, о мощности и состоянии водопровода и водокачек, расположенных на участке Камышлы-Баш — Саксаульская. По заданию японской разведки систематически проводил диверсионную деятельность, направленную к разрушению паровозного парка путем порчи отдельных частей. На время войны СССР с Японией имел задание производить крушение воинских поездов, в особенности с людьми, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

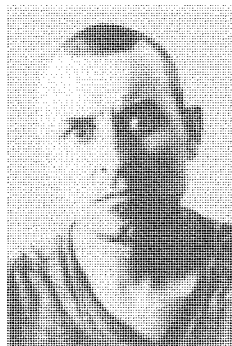
Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Каледин Андриан Филиппович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Каледина Андриана Филипповича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

КАЛЮШИН Александр Андреевич родился в 1891 году в селе Надежное, Спокойнинского района, Азово-Черноморского края, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем депо.

По обвинительному заключению Калюшин А. А. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году был завербован и переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Ситека для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного, экономического и политического значения. По заданию японской разведки в депо Саксаульская проводил диверсионно-вредительскую работу. Выводил из строя токарные станки путем порчи трансмиссии и шестеренчатых передач. Летом 1936 года заложил гайку в передачу винторезного станка, станок вывел из строя. На военный период намечал сжечь здание станции и вывести из строя водоёмную башню. Систематически проводил контрреволюционную агитацию среди рабочих, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск, Оренбургской ж/д от 11 октября 1937

года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Калошин Александр Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 января 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 2 апреля 1963 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Калошина Александра Андреевича отменено, а дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК УзССР прекращено за отсутствием состава преступления.

Калошин А. А. реабилитирован посмертно.

КАПЛАН Павел Израйлевич родился в 1905 году в селе Зельба, Гродненской губернии (Польша), сын торговца, еврей, гражданин СССР, служащий, образование высшее, окончил военно-морское училище, школу морских летчиков и 3 курса военно-воздушной академии им. Жуковского, по профессии военный моряк, летчик-наблюдатель (штурман), с 1927—1937 года состоял в ВКП(б), исключен из партии как кадровый троцкист, до ареста проживал в гор. Аральске, работал начальником планового отдела госпароходства.

По обвинительному Заключению Каплан П. И. в 1927 году в Москве был завербован в контрреволюционную троцкистскую организацию Рабиновичем, от которого получил троцкистскую литературу и распространял ее среди краснофлотцев черноморского флота, за что он в 1937 году исключен из партии. В бытность на работе в системе Гражданского воздушного флота в 1930 году был перевербован быв. начальником Управления кадров ГВФ троцкистом Пашеманским (осужден), по заданию которого проводил антисоветскую работу.

Обвиняемый Каплан будучи студентом Военно-воздушной Академии им. Жуковского проводил среди студентов троцкистскую агитацию о невозможности построения социализма в одной стране, восхвалял врагов народа. Разделял установки контрреволюционной троцкистской организации по террору против руководителей ВКП(б) и Советского правительства, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 14 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-8 через 17 и 58-10, 11 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 17 марта 1940 года Каплан Павел Израйлович осужден на 5 лет в ИТЛ.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 8 февраля 1957 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 17 марта 1940 года в отношении Каплана Павла Израйловича отменено, дело производством прекращено за отсутствием в действиях Каплана состава преступления. Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен.

Каплан П. И. полностью реабилитирован.

КАРПОВ Алексей Иванович родился в 1880 году в Свердловской области, русский, образование начальное, беспартийный, пенсционер, до ареста проживал в гор. Аральске. За контрреволюционную деятельность против Советской власти и вредительство арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Решением НКВД от 5 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Реабилитирован 7 августа 1989 года.

КАРЯГИН Иван Яковлевич родился в 1886 году в Верхне-Салдинском Заводе, Нижне-Тагильского района, Свердловской области, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем депо.

Карягин И. Я. служил в белой армии Колчака в Ишимском полку. По обвинительному заключению он являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации. На ст. Мулин в Северной Манчжурии КВЖД, войдя в фашистскую организацию, именованную «Союз Освобождения России», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в Сев. Манчжурии, выражавшуюся в выдаче Японо-Манчжурским властям революционно настроенных советских граждан, которые по его доносам были репрессированы полицией.

В 1935 году был завербован агентом японской разведки Голубевым в качестве секретного сотрудника японских разведорганов и переброшен на территорию СССР с шпионскими и диверсионными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Семенюк, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Семенюк, а позднее Ситика для японской разведки шпионские сведения оборонного значения. С целью вызвать крушения поездов, ослаблял болты у рессор и кулисного движения паровозов, забивал тормозные рукава посторонними предметами. К 20-й годовщине Октябрьской революции подготавливал поджог депо ст. Саксаульская.

На военное время имел задание на организации крушения воинских эшелонов и готовил перерыв телеграфно-телефонного сообщения на ст. Саксаульская, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Карягин Иван Яковлевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 мая 1961 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Карягина Ивана Яковлевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Карягин И. Я. реабилитирован посмертно.

КАТАП Вильгельм Христианович родился в 1911 году в гор. Верроме, Эстонской ССР, эстонец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал на рывзаводе. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского об-

ластного суда от 24 сентября 1942 года Катап В. Х. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 16 февраля 1990 года.

КАТЮХИН Карп Иванович родился в 1895 году в Черниговском районе, Ворошиловской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в госпароходстве. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 25 ноября 1937 года Катюхин К. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 8 января 1989 года.

КӘРІМОВ Ахмеди № 6 ауыл, «Сарапан» деген жерде 1888 жылы туған, бұрын бай-молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, балық колхозында күзетші болып жұмыс істеген, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, № 4 қуыс, 158 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Қанзия, баласы — Иса, қызы — Алпаш.

Кәрімов Ахмеди Арал қаласының молдасы, жеке мешіті болған, 1929 жылы Арал аудандық атқару комитеті арқылы мешіті төркіленіп алынған, дауыс беру құқынан айырылған. Кәрімов кеңес өкіметіне, оның шараларына қарсы жат пиғылды болып, контрреволюциялық, ұлтшылдық, панисламдық ұйымға мүше болған. Арал қаласындағы үйлерді аралап, тұрғындар арасында мешіт салуға деп қаржы жинап, оны өзі пайдаланып кеткен. Қазақ жұртшылығы арасында контрреволюциялық, ұлтшылдық насихат таратып, кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық өлеңдер шығарумен айналысқан, ол өлеңдерінде партия мен үкімет көсемдерінің беделін түсірген, бұрынғы байлардың тұрмысын мадақтаған, керісінше кеңес үкіметі тұсындағы өмірді жамандап, қазақ халқы жоқшылықтан, ашықтан көп өлуде деген. Ол қаза болған адамдардың намазын шығарғаны үшін алым-садақ алып отырған. Осы қылмысы үшін Кәрімов Ахмеди Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 1 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 14 қазанда бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Кәрімов Ахмеди 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Кәрімов Ахмеди СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

КЕКЕЕВ Тюмод Акишевич родился в 1882 году в Калмыцкой АССР, калмык, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рыбаком рыбзавода «Бугуны». За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности, осужден 8 февраля 1946 года по ст. 58-10 п. 1 на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 8 февраля 1989 года.

КЕНЖЕҒҰЛОВ Серімбет № 10 Бөген ауылдық кеңесінде 1876 жылы туған, бай-саудагер, жеке дүкені

болған, мешіт ұстаған, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 22 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, ол совет үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, ірі бай, молдалармен байланыс жасап, солардың айтқанымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізген, мал санағына, заемға жазылуға қарсы шыққан, Сталиндік конституцияны жамандаған. Осы қылмыстары үшін Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 31 желтоқсанда орындалған.

1990 жылғы мамыр айының 15 күні Кенжеғұлов Серімбеттің архивтік қылмыстық ісі қайта қаралып, оның ерекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан толық ақталған.

КИМ Александр родился в 1901 году в Корее, кореец, образование начальное, до ареста проживал в гор. Аральске, работал пыльщиком рыбтреста. За контрреволюционную деятельность против Советской власти и шпионско-вредительские работы арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при НКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года Ким Александр осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 17 августа 1989 года.

КИМ Алексей Иванович родился в 1892 году в деревне Кроби, Приморской области, кореец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, не работал. За контрреволюционную деятельность против Советской власти и шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области в 1938 году осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 22 сентября 1995 года.

КИМ Иван Александрович родился в 1895 году в деревне Николаевка, Сучанского района, Приморской области, ДВК, образование среднее, член ВКП(б), механически исключен из партии в 1919 году, служил бухгалтером Аралсульфата, по соц. положению кулак, конфискован в 1933 году. Ему предъявлено обвинение в том, что он занимался шпионской деятельностью с марта 1919 года по день ареста, т.е. по сентябрь 1938 года. В годы японской интервенции на ДВК сообщил японским разведорганам скрывающихся партизан и о лицах сочувствующих партизанам, передавал сведения японской разведке о добыче золота на Карбинских приисках, запасах товара золотого фонда, о настроении рабочих, занятых в золотой промышленности, собирал шпионские сведения о рыбной промышленности Аральского бассейна, о наличии рабочих и количестве рыбзаводов, за что постановлением Аральского РО НКВД от 8 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Управления НКВД Кызылординской области от 26 июня 1939 года уголовное преследование по обвинению Ким. И. А. прекращено за недостаточностью улик и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Ким И. А. на основании

Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КИМ-МЕН-НЕН родился в 1901 году в Китае, в гор. Мен-Чер, по национальности кореец, гражданин СССР, беспартийный, грамотный, проживал в Аральске, работал в судоподъемном цехе Госпароходства рабочим, в 1924 году прибыл нелегально из Кореи в СССР, перебежчик. В 1933 году работал на Камчатке ДВК в японской рыбной концессии рыбаком. Достаточно изобличается в том, что он являлся шпионом иностранной разведки, в пользу которой проводил шпионскую работу, за что постановлением 3 группы Аральского РО НКВД от 21 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением тройки УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года как соц. опасный элемент, заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Постановлением 3 ОТУ УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Ким Мен-Нен производством прекращено, арестованный Ким Мен-Нен из-под стражи освобожден за недоказанность состава преступления. По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года Ким Мен-Нен на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1993 года реабилитирован.

КИМ ПЕН-ХО родился в 1894 году в Корее, кореец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбтресте рабочим. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Отдела при НКВД от 5 августа 1938 года Ким Пен-Хо осужден на 15 лет лишения свободы, реабилитирован 22 мая 1989 года.

КИМ ПУ-КИРИ родился в 1904 году в селе Тангинген, Канучунского района, Кавандосской области, кореец, неграмотный, с 1932 по 1936 года член ВКП(б), был исключен за нелегальный переход границы, выслан из ДВК в 1936 году в Казахстан, до ареста проживал в г. Аральске, работал в судовой верфи рабочим.

Ким Пу-Кири, будучи ущемленным высылкой в Казахстан, среди корейцев проводил контрреволюционную агитацию, клеветал на коммунистическую партию и особенно на ее руководителей, 24 июня 1937 года он говорил среди корейцев: «Мы не дураки, нас коммунисты одурачили. Нам надо было перед исключением из партии всем уйти обратно за границу в Корею, тогда бы мы не переносили такие муки в ссылку. Всех корейцев из ДВК высылают куда-то в пески, сверх их желания, советская власть чувствует в скором времени гибель с Востока от Японии, поэтому советское правительство и очищает границу ДВК, нам и нужно воспользоваться случаем перейти границу», за что он постановлением Аральского РО НКВД от 16 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Ким Пу-Кири заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 9 июля 1960 года Постановление

тройки УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года в отношении Ким Пу-Кири отменено, а дело на него производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен. Ким Пу-Кири реабилитирован. **КИМ ЮН-БЯ** родился в 1884 в году в районе Нандо, Корее, кореец, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал грузчиком Аралрыбсбыта. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 2 декабря 1937 года Ким Юн-Бя осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 декабря 1988 года.

КИРИЛЮК Александр Викторович родился в 1914 году на ст. Хамдосэззи, КВЖД, сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, дом 21, кв. 27, работал слесарем депо по ремонту паровозов в комплексной бригаде.

По обвинительному заключению Кириллюк А. В. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации. Находясь в гор. Харбине в 1932 году, войдя в фашистскую молодежную организацию, именуемую «Черное кольцо», по заданию которой до 1935 года участвовал в налетах на нелегальные собрания комсомольцев, избивал их. В том же году в городе Харбине был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки, по заданию которой до отъезда в СССР вел провокаторскую деятельность. В 1935 году японской разведкой был переброшен в СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, по указанию которого вошел в состав шпионской и диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он через резидента японской разведки Ситека проводил диверсионно-вредительскую работу в депо Саксаульская, направленную на разрушение паровозного парка. Срывал программу ремонта паровозов путем саботажа и невыполнения распоряжения администрации, приводил в негодность ремонтируемые паровозные части, разбрасывал их под предлогом непригодности.

Делал недоброкачественную закалку валков кулисного движения, пускал их без притирки, вследствие чего на паровозах были частые случаи обрыва деталей в пути следования. На военное время имел задание совершать крушения с воинскими поездами. Систематически проводил контрреволюционную агитацию среди рабочих против мероприятий партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Кириллюк Александр Викторович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года Постанав-

ление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Кириллока Александра Викторовича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено. Протест Военного прокурора ПриВО удовлетворен.

КИСЕЛЬМАН Мария Ильинична родилась в 1889 году в гор. Томске, еврейка, образование высшее, беспартийная, до ареста проживала на ст. Саксаульская, работала зубным врачом амбулатории. Она систематически проводила антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения станции пораженческого характера, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 5 июля 1942 года Кисельман Мария Ильинична осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 19 июля 1990 года.

КИИМБАЕВ Жалмағамбет Арал ауданының № 5 «Мергенсай» ауылдық кеңесі, Мирзоян атындағы колхозда 1876 жылы туған, бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленген, өйелі — Қатира, екінші өйелі — Алуа, баласы — Алпысбай.

Киімбаев Жалмағамбет кеңес өкіметіне қарсы жат пығылда болып, партия мен кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы және колхоз құрылысын құлатуға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген, колхозшылар арасында аштық туралы, колхоз құрылысының құлатылып жатқаны туралы жалған лақаптар таратып, патша тұсындағы халықтың тұрмысын мадақтаған. «Бұрын халық қазіргіден жақсы тұрған еді, кеңес өкіметі ұзақ өмір сүрмейді, ол жуық арада құлайды», — деп сөз айтқан. СССР Қорғаныс замын тарату кезінде Киімбаев колхозшылар арасында заемға жазылуға қарсы бағытталған үгіт жүргізіп: «Кеңес өкіметі онсыз да жұртшылықты тонап, барын алып қойды, енді заемға жазылындар деп күштеп жатыр, ал халықта оған беретін еш нерсесі жоқ», — деп контрреволюциялық үгіт айтқан. Сонымен қатар Киімбаев: «Кеңес өкіметі патшаның басқаруынсыз өмір сүре алмайды, өйткені онда кедейлер мен батырақтар отыр», — деген.

Осы қылмысы үшін Киімбаев Жалмағамбет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылғы 15 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 16 қарашада бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Киімбаев Жалмағамбет 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Киімбаев Жалмағамбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

КЛЮЕВ Иван Сергеевич родился в 1881 году в Митекском районе, Ленинградской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста

проживал в Аральском районе, работал табельщиком Аралсольтреста. За контрреволюционную деятельность против советской власти и вредительскую, подрывную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 15 сентября 1937 года Ключев И. С. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 июня 1989 года.

КЛЮЧНИКОВ Яков Никифорович родился в 1901 году в селе Черемушки, Курской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. За контрреволюционную деятельность против Советской власти и диверсионно-вредительскую работу арестован. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области 1937 года Ключников Я. Н. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 9 февраля 1994 года.

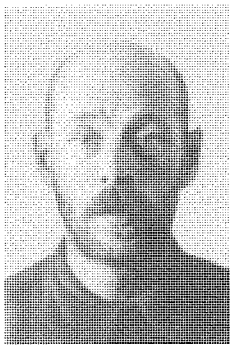
КОВЗАРЬ Петр Степанович родился в 1888 году в гор. Благовещенске, Амурской облсти, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал счетоводом материального склада. За контрреволюционную шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Ковзарь П. С. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 2 августа 1989 года.

КОЖЕВНИКОВ Николай Михайлович родился в 1900 году в Алматинской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером Госрыбинспекции. За контрреволюционную, диверсионно-подрывную и вредительскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при НКВД по Актыбинской области от 15 сентября 1937 года Кожевников Н. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 августа 1989 года.

КОЖУХОРЬ Василий Петрович родился в 1891 году в Молдавии, молдаванин, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. За контрреволюционную, вредительскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 18 февраля 1949 года Кожухорь В. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 6 ноября 1996 года.

КОЗЛОВ Василий Филиппович родился в 1894 году в г. Ленинграде, русский, гражданин СССР, из служащих, окончил сельскую школу, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал телеграфистом станции Саксаульская.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1922 году на ст. Бухеду вошел в фашистскую организацию, именованную «Российский Общевоинский Союз», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в сев. Манчжурии. В 1935 году был переброшен японской разведкой на территорию СССР со специальными заданиями шпионско-

диверсионного характера. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Хвостовым, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Хвостова для японской разведки ряд шпионских сведений. Систематически портил телеграфную связь путем разрезания и порчи контактных соединений.

Таким образом прерывал важнейшие оперативные и правительственные переговоры. На военный период имел задание вывести из строя как телеграфные, так и телефонные средства связи, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Козлов Василий Филиппович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Ужно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Козлова Василия Филипповича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

КОЗЛОВ Иван Васильевич родился в 1877 году в Андреевском сельсовете, Челябинской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбтресте. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную и вредительскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 15 сентября 1937 года Козлов И. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 6 июля 1989 года.

КОЗОРЕЗ Сергей Константинович родился в 1883 году в гор. Энгельс, Республики Поволжья, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал завхозом клуба. За контрреволюционную деятельность против советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 2 декабря 1944 года Козорез С. К. осужден на 6 лет ссылки, реабилитирован 19 июля 1990 года.

КОЗЯР Павел Еремеевич родился в 1896 году в Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыббсите. Он среди рабочих и населения города систематически проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию, вел подрывную, вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки УНКВД по Актюбинской области от 30 ноября 1937 года Козяр П. Е. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 16 октября 1989 года.

КОЛОБОВ Василий Федорович родился в 1907 году в селе Нижнее-Озерное, Покровского района, Оренбургской области, русский, сын крупного кулака и сам кулак, беспартийный, грамотный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал механиком теплохода «М. Горький» Госпароходства. Он обвиняется в том, что будучи враждебно настроен против Советской власти, среди рабочих проводил антисоветскую пропаганду, работая механиком т/х «М. Горький» подстрекал команду на рвачество, вредительски проводил ремонт теплохода. 9 ноября 1937 года команде теплохода не был выдан аванс, то Колобов стал кричать «Все руководители шкуродеры, сдирают последнюю шкуру с рабочего класса, если Вы не дадите денег, то мы не пойдем в рейс». Он часто восхвалял старый капиталистический строй в России, говоря «Раньше жить при паризме было хорошо, рабочий мог кушать, что ему хотелось, а сейчас рабочий живет только на хлебе, голодный и раздетый, а все кричат жить стало весело». В 1936—37 г. при ремонте судов умышленно поставил на теплоход «М. Горький» гребной вал с явным дефектом, в результате чего означенный вал поломался и теплоход имел вынужденный простой до 15 суток, за что постановлением Аральского РО НКВД от 21 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 29 декабря 1937 года Колобов Василий Федорович заключен в ИТЛ сроком на 10 лет. Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 24 декабря 1959 года Постановление быв. тройки по УНКВД по Актюбинской области от 29 декабря 1937 года по делу Колобова Василия Федоровича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 мая 1997 года Колобов В. Ф. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КОМАРОВ Григорий Яковлевич родился в 1884 году в селе Эбалаки, Баль-Кайбитского района, Татарской АССР, сын помещика, генерала, образование 2 классное юнкерское училище. С 1905 года состоял членом эсеровской анархической партии, с 1918—20 гг. служил в армии Колчака подпоручиком. В 1922 году в гор. Красноярске осужден на 6 месяцев лишения свободы. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 26 марта 1935 года выслан из Ленинграда в Казахстан. До ареста проживал в гор. Аральске, работал учителем учкомбината. Он обвиняется в том, что являясь эсером, оставаясь до последнего времени на своих эсеровских позициях, отбывая ссылку в г. Аральске, сколачивал вокруг себя эсеровскую группу и проводил антисоветскую работу, занимался дискредитацией политики ЦК ВКП(б) и Советской власти, культивировал пораженческие настроения среди учащихся, протаски-

вал свои антисоветские трактовки, за что постановлением 4-го Отд. УГБ АОУНКВД от 28 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10, 11 УК РСФСР. Постановлением 3 гр. Аральского РО НКВД уголовное дело в отношении Комарова Г. Я. было прекращено за недоказанностью вины (в Постановлении о принятом решении даты вынесения не указано).

По заключению прокурора Кызылординской области от 28 апреля 1997 года Комаров Г. Я. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КОНДРАТЕНКО Афанасий Никитович родился в 1888 году на хуторе Средиполье, Полтавской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал печником. За контрреволюционную деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 25 сентября 1941 года Кондратенко А. Н. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 марта 1996 года.

КОНОВАЛОВ Иван Петрович родился в 1919 году в Каракашпакской АССР, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбохолодильном комбинате. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую деятельность в рыбохолодильном комбинате, за антисоветскую пропаганду арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области Коновалов И. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 8 августа 1989 года.

КОНОВАЛЕНКО Александр Федорович родился в 1886 году в Берданском районе, Днепропетровской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал мотористом Бугунской радиостанции. За контрреволюционную, вредительскую деятельность и агитацию среди населения против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 18 мая 1945 года Коноваленко А. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 апреля 1989 года.

КОНОНЕНКО Дмитрий Васильевич родился в 1913 году в Ранитенском районе, Киевской области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал командиром отделения пожарного звена ВОХра. За контрреволюционную, вредительскую деятельность против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Аральского бассейна от 22 августа 1944 года Кононенко Д. В. осужден на 7 лет лишения свободы, реабилитирован 2 января 1990 года.

КОРЖЕНКОВ Константин Васильевич родился в 1903 году в гор. Куйбышеве, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал бригадиром автоматной бригады депо.

По обвинительному заключению Корженков К. В. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1933 году, войдя в фашистскую организацию «Черное кольцо», по заданию которой до 1935 года вел контрреволюционную пропаганду среди советской молодежи, направленную на дискредитацию Советской власти и путем агитации вовлекал в фашистскую организацию молодежь.

В 1935 году был завербован и переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями шпионско-диверсионного характера. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Петрухиным, по указанию которого вошел в состав диверсионно-шпионской группы существовавшей на ст. Саксаульская.

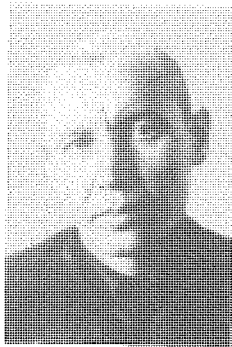
С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Петрухина для японской разведки ряд шпионских сведений, наряду со сбором шпионских сведений по заданию организации проводил диверсионно-вредительские акты в депо Саксаульская, которые заключались в следующем: выводил из строя воздушные насосы автотормозов, умышленно выбрасывал в утиль годные запасные части, цилиндры, золотники, тем самым развалил автотормозное хозяйство, 15 декабря 1935 года на одном из паровозов засыпал углем воздушную трубу крана машиниста, в следствии чего был ряд случаев проезда семафора, на военный период имел задание совершать крупное с воинскими поездами, выводить паровозы из строя, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Корженков Константин Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 января 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 2 апреля 1963 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Корженкова Константина Васильевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием события преступления.

Корженков К. В. реабилитирован посмертно.

КОРНИЕНКО Яков Давыдович родился в 1900 году в Полтавской губернии, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником рыбтреста. За контрреволюционную, диверсионно-вредительскую работу в рыбтресте, за антисоветскую агитацию против Советской власти арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совецания при НКВД

СССР от 8 сентября 1935 года осужден на 3 года лишения свободы, реабилитирован 6 июля 1989 года.

КОРОБКОВ Михаил Ивнович родился в 1904 году в гор. Ленкорань, русский, служащий, образование высшее, беспартийный, был в Швеции, Норвегии, работал начальником материальной базы госпароходства, проживал в гор. Аральске. Он обвиняется в том, что являлся участником антисоветской, право-троцкистской, террористической-повстанческой и шпионско-диверсионной организации, активно проводящей подрывную работу в Аральском пароходстве. Был связан по совместной антисоветской деятельности с руководителями названной организации, по заданиям которых проводил контрреволюционную, диверсионно-вредительскую работу в судоремонте и новом судостроении, за что он Постановлением XI отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 13 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-2, 7, 8, 9, 11 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала Пограничных и Внутренних войск КазССР от 10 октября 1934 года он осужден на 20 лет лишения свободы с последующим лишением прав на 5 лет. Определением Военной Коллегии Верховного суда СССР от 10 октября 1939 года за неполноту предварительного и судебного следствия приговор Военного Трибунала отменен и дело направлено на новое рассмотрение со стадии предварительного следствия. Протест Зам. Председателя Верховного Суда СССР удовлетворен.

Постановлением Водного Отделения Аральского РО НКВД от 19 апреля 1940 года след. дело по обвинению Коробкова М. И., заведенное на основании провокационных и не относящихся к нему следственных данных, в дальнейшем производством прекращено. По заключению следчasti УНКВД по Кызылординской области от 26 апреля 1940 года вынесенное постановление Аральского РО НКВД от 19 апреля 1940 года о прекращении след. дела на Коробкова М. И. засчитано правильным, арестованный из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Коробков М. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КОРОЛЕВ Михаил Николаевич родился в 1899 году в селе Бугулья, Башкирской АССР, образование начальное, беспартийный, проживал в гор. Аральске, работал кладовщиком материальной базы Аральского госпароходства. Он являлся активным участником антисоветской, право-троцкистской террористическо-повстанческой и шпионско-диверсионной организаций, активно действующей в Аральском пароходстве, по заданию которой проводил антисоветскую, подрывную работу в деле нового судостроения и снабженческо судостроительного завода материалами, за что постановлением XI отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 5 июля 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-2, 7, 8, 9, 11 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала Пограничных и Внутренних войск КазССР от 14 октября 1938 года осужден на 12 лет лишения свободы в ИТЛ, с поражением прав на 5 лет. Определением

Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 26 июля 1947 года Приговором Военного Трибунала погр. и внутр. войск НКВД от 14 октября 1938 года отменено и дело в отношении Королева М. И. производством прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Королев Михаил Николаевич на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КОРОЛЕВ Яков Федорович родился в 1881 году в деревне Королев, Вятской губернии, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником. За контрреволюционную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Специальной Коллегии Казахского отделения Верховного Суда СССР в 1936 году Королев Я. Ф. осужден на 3 года лишения свободы, реабилитирован 30 ноября 1995 года.

КОСТЫЛЕВ Василий Павлович родился в 1903 году в Анджиане, Узбекской ССР, русский, образование средне-техническое, окончил курсы НКПС в гор. Ташкенте в 1933 году, беспартийный, исключен из ВКП(б) в октябре 1937 года за развал работы станции Аральское Море, до ареста проживал на ст. Аральское Море, работал начальником станции. В 1921 году судился нарсудом за посещение всеобща на 2 недели принудительной работы, в 1935 году состоял под следствием по случаю хищения денег, но не судился.

По обвинительному заключению Костылев В. П. являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации и по заданию таковой на станции Джусалы и Аральское Море проводит диверсионно-вредительскую работу. В 1936 году был завербован троцкистом Хватковым. Прикрываясь партийным билетом, он еще будучи на ст. Джусалы, проводил антигосударственную деятельность, разваливал трудовую дисциплину, занимался хищением денежных средств из станционной вырочки, совершал крушения поездов, срывал график продвижения поездов, тормозил погрузку и выгрузку грузов, способствовал хищению грузов из вагонов. С целью совершения крушения поездов стрелочное хозяйство довел до развала. Стрелки на замки не запирались, вследствие чего в течение июля и августа 1937 года было совершено два случая схода на стрелках подвижного состава. Знал о террористическом характере троцкистско-бухаринской организации и как член таковой разделял эти взгляды, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 15 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР. Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Костылев Василий Павлович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938

года в отношении Костылева Василия Павловича отменено по вновь открывшимся обстоятельствам и дело производством прекращено на основании ст. 4, п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

КОСТЫШЕВ Петр Иванович родился в 1908 году на ст. Бухэду, КВЖД, Сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, с 1926 года член ВКП(б), исключен из партии по данному делу, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем депо.

По обвинительному заключению Костышев П. И. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1930 году на ст. Бухэду, войдя в фашистскую организацию, именованную «Христианский Союз молодых людей», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в сев. Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией.

В 1936 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Петрухиным, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Петрухина для японской разведки ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение. По заданию японской разведки проводил диверсионно-вредительскую работу в депо ст. Саксаульская. При постановке манометров забивал паровыпускные отверстия, в силу чего манометры не показывали правильного давления пара. При регулировке предохранительных клапанов «Альфа» давал нагрузку сверхпредельного давления, вследствие чего в депо Саксаульская, как система была течь и выдавливание контрольных пробок, прожег стен и топки. Производил вредительский ремонт инструментов, паровозы простаивали лишнее время в ремонте. На военное время имел задание выводить из строя технические сооружения, как то: депо, телеграф и водокачки, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Костышев Петр Иванович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Костышева Петра Ивановича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено. Протест Военного Прокурора ПриВО удовлетворен.

КОШЕЛЕВ Иван Николаевич родился в 1894 году в Павловском районе Куйбышевской области, рус-

ский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал снабженцем Аралгосрыбтреста. За контрреволюционную подрывно-вредительскую работу в тресте и за антисоветскую агитацию среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности, осужден 23 декабря 1942 года по ст. 58-10, 2 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 1 февраля 1989 года.

КӨБЕГЕНОВА Бибажар Арал ауданынын «Беларык» колхозында 1923 жылы туған, білімі орталау, БЛКЖО мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, тұтқынға алынғанға дейін Арал ауданында тұрған. Кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін тұтқынға алыншы, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілістің үкімімен 1943 жылғы 21 сәуірде 5 жылға жер аударуға сотталған, 1989 жылғы 20 қарашада ақталған.

КӨБЕКОВ Тұлғанбек Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданының № 5 ауылдық кеңесінде 1906 жылы туған, бай болған, білімі бастауыш, партияда жоқ, малшы, 1934 жылы социалистік меншікті талан-таражға салғаны үшін 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, үйленген, әйелі — Баия, баласы Қатәлі, інілері — Иланбек, Азамат, кейінгі қамауға алынғанға дейін Арал ауданы Жаксықылыш ауылдық кеңесінде тұрған.

Көбеков Тұлғанбек 1927 жылы Ырғыз ауданына төркілеуге түспеу мақсатында қашып, Арал ауданының № 9 ауылына келіп қоныстанған, сонымен қатар мемлекеттік салық тапсырмасын қастандықпен орындамаған. 1927 жылы контрреволюциялық жолға түсіп, қарақшылардың қозғалысына қосылып, тұрғындар арасында кеңес өкіметінің шаруашылық-саяси науқанын орындамау, қоныс аудару туралы үгіт жүргізген. Көбеков контрреволюциялық әрекеті, колхоз малын талан-таражға салғаны, тұрғындарды көшуге үгіттегені үшін 10 жылға сотталған, жаза мерзімін өтемеген.

Көбеков Жаксықылыш ауылдық кеңесінің территориясында жүріп, контрреволюциялық-ұлтшылдық рулық топтың мүшесі болған және колхозшылардың ауылшаруашылық артелінің Уставына көшіуне қарсы белсенді түрде үгіт жүргізген, осы топтың тапсырмасымен ол үнемі тұрғындар арасында шаруашылық-саяси науқанды орындамау, кеңес өкіметіне бағынбау, басқа жаққа көшіп кету үшін үгіт таратқан.

Қыркүйек айында колхоздың жалпы жиналысында топтың басшылары Мыңжасаров; Еңсепбаев, Баекеев тағы басқалардың қатысуымен Көбеков сөз сойлеп: «Кеңес үкіметінің тұсында тұрғындардың тұрмысы өте нашарлап кетті, патша үкіметі тұсында адамдар жақсы тұрды, қазір тұрғындарды артельде қуып жатыр, ал артельде тұрғандар аштан өліп жатыр, қазіргі құрылыста еркіндікті көрмейсің, басқа жаққа көшіп, малды артельге бермеу керек, өйткені одан келетін ешқандай пайда жоқ», — деген. Соның осы үгітінен кейін Калинин атындағы серіктік ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдамаған, сойтіп саяси науқан бұзылған.

Осы қылмысы үшін Көбеков Тұлғанбек Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 18 қарашадағы

қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 25 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Көбеков Тұлғанбек 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Көбеков Тұлғанбек СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

КӨПЖАСАРОВ Аман Арал ауданының № 5 ауылы, Мирзоян атындағы колхозда 1903 жылы туған, малшы, сауаты бар, партияда жоқ, Жамбыл атындағы колхозда тұрып жұмыс істеген. 1935 жылы кеңес үкіметіне қарсы панисламдық ұйымға тартылып, 1927—1937 жылдары жүргізілген арасында колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізген, мешіт салуға және онда балаларды оқытуға әрекет жасаған, кеңес үкіметінің жақын арада болатын соғыста құлайтыны жайлы суық хабар таратқаны үшін айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен және 58-11 тармағымен қылмысты іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Айып мерзімін толық өтеп шығып, 1949 жылы екінші рет бұрынғы қылмысы үшін тұтқынға алынып, СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше мәжілістің 1950 жылғы 13 ақпандағы қаулысымен Красноярск өлкесіне жер аударуға сотталған. Қызылорда облыстық КГБ Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1957 жылғы 23 ақпандағы қорытындысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы Көпжасаров Аман жөніндегі қаулысы бұзылып, іс қылмыс құрамы анықталмағандықтан өндірістен қысқартылған. Көпжасаровтың 1949 жылы Красноярск өлкесіне қоныс аудару жөніндегі ісі де қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Көпжасаров Аман СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

КӨПЕБАЕВ Төлепберген Арал ауданының № 6 ауылында 1916 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін жол бойының 87 развезінде тұрған, жол бригадирі болып жұмыс істеген.

Көпебаев Төлепберген контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға мүше болып темір жол бойындағы жұмысшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Орынбор темір жолының Әскери Трибуналының 1942 жылғы 10 шілдедегі үкімімен Көпебаев Төлепберген 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1990 жылғы 26 сәуірде ақталған.

КӨШКІМБАЕВ Құдайберген № 11 Қаратерен ауылында 1884 жылы туған, өлеуметтік негізі ірі бай, болыс болған, сауатты, 1918 жылдан 1921 жылға дейін БК(б)П мүшесі, 1921 жылы партия қатарынан шығарылып, 5 ай қамауда отырған, Арал қаласындағы «2-ая пиялетка» артелінде тері-терек жинайтын агенті, кейін аудандық дайындау конторасының меңгерушісі болып қызмет істеген, Арал қаласы, Пушкин көшесі, № 7 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Талма, балалары — Жатпас, Әбілхамид, Мәлік, Смағұл, Әбдікәрім, қыздары — Хәдиша, Батима, Нағима.

Көшкімбаев Құдайберген байлардың шаруашылығын төркілеген кезде малдарын құртып, қуғын-сүргіннен қапып тығылған. Партия мен үкіметтің шараларына қарсы пиғылда болған ол үнемі контрреволюциялық жауыздық зиянкестік әрекеттер жасап келген. Дайындау конторасының меңгерушісі болып тұрған кезінде үнемі колхозшылардың жүнін таразыдан кем өлшеп, оларға тиісті ақшаларын кешіктіріп берген, сөйтіп колхозшылардың Кеңес үкіметіне наразылығын тудырған, жат пиғылдағы элементтерді жұмысқа алған, солардың бірі Мусаев деген мемлекеттің 5000 сом ақшасын жеп қапып кеткен, колхоздарды аралап жүргенде Көшкімбаев мемлекетке тездетіп жүн тапсыруға колхозшыларды жұмылдырудың орнына, оларды мемлекеттік міндеттемені орындамауға үгіттеген, тапсырылуға тиісті жүнді өздері базарға сатқан. Сондай-ақ Көшкімбаев колхозшылар арасында контрреволюциялық жеңілістік үгіттер жүргізген.

Осы қылмысы үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 16 тамызда шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен Көшкімбаев Құдайберген ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 4 қыркүйекте түнгі сағат 3-те орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1958 жылғы 1 сәуірдегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы бұрынғы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы Көшкімбаев Құдайбергеннің ісі жөніндегі қаулысы бұзылып, қылмысы анықталмағандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

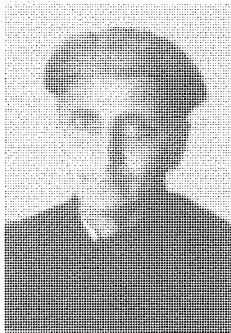
Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 31 наурыздағы қорытындысымен Көшкімбаев Құдайберген Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

КРАМАРЕВ Александр-Моисей Васильевич родился в 1895 году в Воронежской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, в поселке «Бугунь», работал рабочим рыболовецкого общества «Бугунь». За контрреволюционную и диверсионно-вредительскую работу, за проведения антисоветских агитаций среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского област-

ного суда от 14 апреля 1942 года по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР Крамарев А. В. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 3 февраля 1989 года.

КРАСОВСКИЙ Деонист Степанович родился в 1885 году в деревне Грбовца, Гродненской губернии, белорус, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, за контрреволюционную, подрывно-диверсионную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 22 декабря 1937 года Красовский Д. С. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 6 января 1996 года.

КРТЯНЦ Юлия Григорьевна родилась в 1902 году гор. Абастумани, Тифлисской области, по национальности армянка, образование незаконченное высшее, по специальности инженер-технолог консервной промышленности, исключена из ВКП(б), судима дважды. Решением Особого Сопешания при НКВД СССР от 15 января 1937 года, решением Особого Сопешания при МГБ СССР от 3 сентября 1949 года по ст. 54, п. 10, ч. 1 УК Укр. ССР первый раз осуждена на 5 лет заключения в ИТЛ, а второй раз сослана на поселение в Кызылординскую область, проживала в гор. Аральске, по ул. Дзержинского, 13, работала учетчицей рыхоолодильного комбината.

Она обвиняется в том, что с 1927 года являлась активной участницей контрреволюционной троцкистской организации, существовавшей в г. Севастополе, поддерживала связь с руководителем этой организации дочерью Троцкого—Бронштейн Зинаидой, по заданию которой проводила активную троцкистскую работу, за что в 1935 году была исключена из рядов ВКП(б). Находясь в ссылке в гор. Аральске, в силу своей враждебности по отношению к Советской власти, среди окружающих ее лиц проводила антисоветскую агитацию, направленную на дискредитацию мероприятия партии и правительства, кроме того клеветала на советскую действительность, за что она была арестована по постановлению Опер. Упол. отделения МГБ Кызылординской области от 17 апреля 1951 года и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Постановлением Особого Сопешания при МГБ СССР от 27 октября 1951 года Кртыанц Ю. Г. за антисоветскую агитацию заключена в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 23 сентября 1958 года Постановление Особого Сопешания при МГБ СССР от 27 октября 1951 года по делу Кртыанц Ю. Г. отменено и дело производства прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Кртыанц Ю. Г. на основании

Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

КРУТИЛИН Александр Алексеевич родился в 1917 году в поселке Стицион, Актыбинской области, русский, образование 7 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал парикмахером. За контрреволюционную деятельность и проведения антисоветской агитации среди населения арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Верховного Суда РСФСР от 17 марта 1936 года Крутилин А. А. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 7 февраля 1990 года.

КРЫЛЕНКО Данил Калинович родился в 1888 году в гор. Киеве, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником рыбтреста. За контрреволюционную подрывно-провокаторскую и вредительскую работу в тресте и антисоветскую агитацию среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 20 ноября 1937 года Крыленко Д. К. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 июня 1989 года.

КУВАЕВ Иван Иванович родился в 1907 году (место рождения не известно), русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал механиком Госпароходства. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу и антисоветскую агитацию среди рабочих и служащих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области в 1937 году Куваев И. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 9 февраля 1994 года.

КУВШИННИКОВ Виктор Пантелеевич родился в 1873 году в гор. Серпухове, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал инженером. За контрреволюционную, подрывно-провокаторскую и вредительскую работу и антисоветскую пропаганду среди рабочих и служащих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 ноября 1940 года Кувшинников В. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 марта 1996 года.

КУЗНЕЦОВ Александр Иванович родился в 1887 году в Тапорниковском районе, Башкирской АССР, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал главным бухгалтером Аралрыбкомхозсоюза. За контрреволюционную, подрывно-диверсионную работу и антисоветскую агитацию среди рабочих и служащих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 15 сентября 1937 года Кузнецов А. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 6 июля 1989 года.

КУЗНЕЦОВ Александр Федорович родился в 1906 году в гор. Ташкове, Сталинградской области, русский, образование высшее, бывший член ВКП(б), до ареста проживал в гор. Аральске, работал директором рыбзавода. За контрреволюционную, подрывно-диверсионную, провокаторскую и вредительскую

работу на заводе, антисоветскую пропаганду среди рабочих и служащих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области в 1937 году Кузнецов А. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 1 сентября 1995 года.

КУЗЬМИН Иван Антонович родился в 1891 в гор. Тейлове, Уральской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. За контрреволюционную, подрывно-диверсионную, провокаторскую и вредительскую работу, антисоветскую агитацию среди населения арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области в 1937 году Кузьмин И. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 31 марта 1994 года.

КУЛАЧ Геилза Альбертович родился в 1890 году в гор. Будапеште (Венгрия), по национальности венгр, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал маляром в госпароходстве. За контрреволюционную, шпионско-диверсионную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 10 июля 1938 года Кулач Г. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 июня 1989 года.

КУПЦОВ Лаврентий Лаврентиевич родился в 1867 году (место рождения, образование, партийность неизвестно), русский, до ареста проживал на ст. Эмба, работал плотником. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД от 19 января 1937 года Купцов Л. Л. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 8 декабря 1995 года.

КУНЦ Иван Кондратьевич родился в 1908 году в селе Сюрки, Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. За контрреволюционную и вредительскую работу, проведения антисоветской агитации среди населения арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 17 октября 1949 года Кунц И. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 6 января 1996 года.

КУРОПАТКИН Яков Андреевич родился в 1899 году в селе Солейки, Харбинского района, Гродненской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал главным бухгалтером военторга. За контрреволюционную работу, за антисоветскую агитацию среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Воронежского областного суда от 19 июля 1946 года Куропаткин Я. А. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 19 октября 1993 года.

КУТЬКО Захар Кирилович родился в 1893 году в Харьковской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал разнорабочим. За контрреволюцион-

ную, подрывно-вредительскую работу, за антисоветскую агитацию среди населения арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 29 декабря 1937 года Кутько З. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 8 августа 1989 года.

КҮРКЕБАЕВ Көпберген Арал ауданының № 7 ауылында 1916 жылы туған, білімі бастауыш, БЛКЖО мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, Ашхабад облысының Кизыл-Атрек қаласында тұрған. № 67 шекара отрядында қатардағы жауынгер. (Әскерге 1943 жылдың ақпан айында алынған), үйленген, әйелі Нұрсұлу Арал қаласы, Чапаев көшесі № 213 үйде тұрған.

Күркебаев Көпберген № 67 шекара отрядының № 9 заставасында қызылөскер ретінде күзетте тұрып, өзін қорқақтық және тұрақсыздық жағынан көрсетіп, барлық уақытта жұмыстан бас тартуға тырысқан, жұмыстың ауырлығы жөнінде арыз айтумен жүрген, 1943 жылдың мамыр айының 14 күні қылмыс жолына түсіп сол заставкағы қызылөскер Асқаровқа өзінің сатқындық пікірін айтып, Отанды сатып «Иранға қашайық», — деп ұсыныс жасаған.

Осы қылмысы үшін Күркебаев Көпберген № 67 шекара отрядының жанындағы НКВД-ның Ерекше Бөлімінің 1943 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 16, 54 бабының 1, 2 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 30 мамырда Кизыл-Атрек қаласында шығарылған, оны НКВД ТПС бастығы 1943 жылдың 5 маусымында Түркмен ССР НКВД-ның Әскери Трибуналының дайындау мәжілісінің 10 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен.

Түркмен ССР-ның Әскери Трибуналының 1943 жылғы 15 шілдедегі үкімімен Күркебаев Көпберген 7 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қызылтулы Түркістан Әскери округінің Әскери Трибуналының 1989 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруымен Түркмен ССР-ы Әскери Трибуналының 1943 жылғы 15 шілдедегі Күркебаев Көпберген жөніндегі үкімі бұзылып, істі оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартқан.

Түркістан Әскери Округінің әскери прокурорының наразылығы қанағаттандырылған. Күркебаев Көпберген толық ақталған.

Қ

ҚАЗЫБАЕВ Әуез № 9 «Жақсықылыш» аулында 1914 жылы туған, байдың баласы, сауатты, БЛКЖО мүшесі, бұрын сотты болмаған, қамғау алынғанға дейін Жақсықылыш ауылдық кеңесіне қарасты «Қызыл Керуен» серіктестігінің төрағасы болып қызмет атқарған.

Қазыбаев Әуез 1938 жылы «Қызыл Керуен» серіктестігінің басқарма бастығы кезінде: «Халық

жауы» болып ұсталған ағасы Адаев Қарасайды НКВД ұстап қампа қойды, — деп, кеңес үкіметін жамандап, бұрынғы өткен заманды, байлар үкіметін мақтап, контрреволюциялық орысша мазмұнда өлең жазған. Бұл өлеңді Қазыбаев Сағынбайға: «Осыны қазақша өршіпен жазып бер», — деп берген. Көздібаев бұл өлеңді алып «И» дегенге берген. «И» өлеңді Арал аудандық НКВД мекемесіне апарып берген. Қазыбаев комсомол қатарына өтуге тілек білдірген жастарға: «Комсомолға кірмеңдер, егер комсомол болсаңдар өлгенде «пейішке» бармайсыңдар», — деген және «Ораза тұт, намаз оқыңдар», — деп жастарды комсомолдан бездірген.

Қазыбаев «Басқарма бастығы болып жүрген ауылда Битенов Нағымет, Адаев Қарасайлар тұрғанда (олар кейін халық жауы болып ұсталып кеткен), біз елге кеңес үкіметінің заңын орнатпаймыз, байлар үкіметінің заңын орнатамыз», — деп айтқан. Қазыбаевтың мәселесі комсомолдардың жалпы жиналысында қаралып, оны комсомол қатарынан шығарған.

Қазыбаев «Қызыл Керуен» серіктестігінің басқарма бастығы бола тұрып малды қырып-жойып, өлім-жітімге ұшыратқандарға ешқандай шара қолданбаған, колхозшыларға: «Малды сойып құртыңдар, мал түбінде сердерге мал болмайды, ертең үкімет бәрін тартып алады», — деп социалистік мал шаруашылығын өркендету туралы партия мен үкіметтің саяси науқанына көп зиянкестік келтірген.

Серіктестікті ауылшаруашылық артеліне көшіру орнына Қазыбаев: «Колхоз мүшелеріне артельге көшпендер», — деген. Егер артельге көшпендер малдарың үкімет пайдасына кетеді, — деп теріс үгіт таратқан. Сөйтіп қолынан келгенінше көп зиянкестік дұшпандық жасаған. 1937 жылдың 1 сәуірінен Қазыбаев басқармалықтан түскенше колхозшылардан ірілі-уақты 70 бас мал алып пайдаланған.

1936 жылы колхозшылардан Отан қорғау заеміна жиналған ақшаны сақтық кассасынан Облигация етіп алып, оны мүшелерге таратпай 1345 сомын өзі пайдасына жаратқан. 1935 жылы «Қызыл Керуен» серіктестігінің мүшелерінен 5 асыл тұқымдық қопшар аламын деп 900 сом жиып алып, оны өз пайдасына жаратқан.

Осы қылмыстары үшін Қазыбаев Әуез Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы ақпан айының 4 күнгі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы маусым айының 14 күні аяқталған, айыптау қорытындысы 15 маусымда шығарылған. Оны Қызылорда облыстық прокуроры 2 шілдеде және облыстық соттың арнаулы коллегиясының дайындық мәжілісінің 17 шілдедегі қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы қазан айының 19 күнгі үкімімен айыпкер Қазыбаев Әуез 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 23 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының

үкімін күшінде қалдырған, сотталушы Қазыбаевтың шағым арызын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Ә. Қазыбаевтың қылмыстық ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы қазан айының 19 күнгі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 23 қарашадағы 1938 жылғы ұйғаруын бұзды, істі Қазыбаев Әуездің өрекеттерінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

ПЕРЕВОД ИЗ КОНТРЕВОЛЮЦИОННОЙ ПЕСНИ, СОСТАВЛЕННОЙ МУЛЛОЙ АДАЕВЫМ АБДЫКАЛЫКОМ И КАЗЫБАЕВЫМ АУЕЗОМ.

Пишу письмо родной брат Карасай,
Эпоха наша плохая и скверная эпоха,
Мы бессильны перед такой эпохой,
Отравлены в огне яды моей крови,
Мой «Жайлау» взять врагами.
Оторвались мы от моего царя белого
Этот советский режим-луна затемнена
Кровью запятнен же луна черной сажей
Пятной солнца затемнена тоже кровью,
Затемнена солнца кровь красная,
Свалена с небы все звездочки,
Наша жизнь отмеряется
Враги порвали мои воротники в борьбе
В слезах оставили моих родных,
Коммунисты уничтожили все,
Мои защитные священные местности
Откуда же я найду теперь
Такого дорогого брата как Карасая.
Наемные малаи-батраки оторвали от меня скот
Не то что скот, но мои юрты.
Развалили в Ак-уре моих белых и сараев и избы
Оторвали от меня целые табуны лошадей
И оторвали овечьи стады.
Объединяющиеся рабы
Разгромили меня
Бедняки держат перьев.
.....
Всех моих богатств
Разграбили они
Наших жен и детей оставили в слезах
Разграбили они дорогие ценные
Всякие ковры и одежды
Накопившие мои капиталы
Срезали бедняки нашей жизни дни.
Бедняки жулики попали в мой бок
Мои аткамнеры и
Мои прекрасные ораторы, прощайте
Моя судьба такова
Бедняки сделали тесноту на месте.

(Перевод верно: пом. опер. уполн. РО НКВД
Асыкбаев).

КАРАҒҰЛОВ Есет Арал ауданының № 7 ауылында 1883 жылы туған, кейін осы ауданның № 9 ауылында тұрған, партияда жоқ, шала сауатты, 1931 жылы мал-мүлкі төркіленіп, өзі қуғын-сүргіннен Қарақалпақстанға қашып кеткен. 1926 жылдан мал ұрлаумен айналысқан. 1932 жылдың басынан бастап кеңес үкіметіне және жүргізіліп жатқан шараларға қарсы шығып, Асан қарулы көтерілісіне белсене қатысады, Асан көтерілісі талқандалғаннан кейін № 9

ауылға қайтып келіп жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмысын жүргізеді, колхозды құлату мақсатында колхоздың малын сойып құртуға, колхоздан жаппай көшуге үгіттеген, кеңес заңын бұрмалап, партия мен үкімет көсемдеріне тіл тигізгені үшін айып тағып, Арал аудандық НКВД бөлімі өзінің 1937 жылғы 22 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алып, қылмысты іс қозғаған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы желтоқсан айының 6-да ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім осы жылдың 9 желтоқсан күні орындалған.

1989 жылғы қыркүйек айының 4 жұлдызында СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16 жұлдызындағы жарлығына сөйкес Қарағұлов Есет толық ақталған.

ҚАРАҒҰЛОВ Наурызбай Арал қаласында 1882 жылы туған, бай-молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, тұтқынға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, контрреволюциялық, панисламдық ұйымға мүше болған, ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне, оның ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан саяси-экономикалық шараларына қарсы үгіт жүргізген. Сонымен қатар ескі діни әдет-ғұрыпты уағыздап, патша үкіметі тұсындағы тұрмысты мадақтап, кеңес үкіметін, коммунистік партияны жамандаған. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Қарағұлов Наурызбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1989 жылғы 18 қаңтарда ақталған.

ҚАРАШАЕВ Жұмаш № 5 Октябрь ауылдық кеңесінде 1909 жылы туған, ірі байдың баласы, өзі де бай болған, шала сауатты, ВКП(б) мүшесі, партия қатарынан байдың қызына үйленгені үшін шығарылған. 1930 жылы міндетті мемлекеттік салықты төлемегені, 1934 жылы бай қызына қалың мал бергені үшін 1 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қарапашев Жұмаш Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде жұртшылық арасында кеңес үкіметіне колхоз құрылысына қарсы контрреволюциялық әрекеттер жасап, «Үкімет жақын арада құлайды», — деп провокациялық суық хабарлар таратқан, жұртшылықты ауылшаруашылығы артелі Уставына көшпеуге, жаппай қоныс аударуға шақырған деп айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1959 жылғы 29 қаңтардағы қаулысымен бұрынғы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысы бұзылып, тағылған айыптың анықталмағанына байланысты іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 мамырдағы қорытындысымен Ж. Қарашаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ҚАШҚЫМБАЕВ (КӨШКІМБАЕВ) Аман № 11 ауылы, Қаратерең жерінде 1887 жылы туған, кейін

Жаңа Қазалыда тұрған, шала сауатты, партияда жоқ Қазалы стансасында вагон жөндеу учаскесінде слесарь болып жұмыс істеген, әкесі бай-қулақ болған, 1930 жылы шаруашылығы төркіленген, қуғын-сүргіннен қашып кеткен, 1930—31 жылдары кеңес үкіметіне қарсы Ақмырза қарақшыларына қосылып, қарулы көтерілісіне белсенділікпен қатысқан, көтеріліс талқандалғаннан кейін ол қарақшылардан қашып, Қазалы стансасына келіп, темір жолға жұмысқа орналасқан. Мұнда да контрреволюциялық топқа кіріп, диверсиялық-жауыздық әрекеттер жасаған. 1937 жылғы мамыр айында Қазалы стансасындағы вагон шеберханасын өртемеуші болған. Сол жылы бірнеше рет поезддарды күйретуге әрекет жасап, жүріп келе жатқан товарлы поездың вагондарын ағытып жіберіп, соның салдарынан екі поезд қақтығысып қалған. Ол үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген. Осы қылмыстары үшін, Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ-ның 1938 жылғы 22 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен Қашқымбаев Аман ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 26 ақпанда сағат 20—22 арасында орындалған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1964 жылғы 13 тамыздағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы Қашқымбаев Аман жөніндегі үкімі бұзылып оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Сот арқылы толық ақталған.

ҚОЖАРОВ (ол немесе ӘЛИЕВ) Есімхан Ақтөбе облысының Шалқар ауданында 1879 жылы туған, кейін Арал ауданының Мергенсай ауылдық кеңесінде тұрған, арабша сауатты, молдалықпен айналысқан, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған.

Қожаров (Әлиев) Есімхан контрреволюциялық, ұлтшылдық панисламдық ұйымға мүше болған, ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, ескі діни әдет-ғұрыпты уағыздап, төуіпкершілікпен айналысқан. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 2 қарашадағы қаулысымен Қожаров (Әлиев) Есімхан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1988 жылғы 30 желтоқсанда ақталған.

ҚОНАҚБАЕВ Әлмахан Арал ауданының № 8 ауылдық кеңесінде 1889 жылы туған, 1913 жылдан Арал қаласында тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, молда болған, аудандық дайындау конторасында шикізат дайындаушы агенті болып жұмыс істеген.

Қонақбаев Әлмахан кеңес үкіметінің қас жауы ретінде жұртшылық арасында үнемі контрреволюциялық-диверсиялық үгіт жүргізген, «Жапония мен Германия жақын арада кеңес үкіметіне қарсы соғыс ашады, сез жоқ олар женеңі, коммунистер оларға қарсы тұра алмайды, қазір коммунистерді түсінбейсің, өзде-өзі қырлысып жатыр, сонымен қатар орыстар Қазақстанда, қазақтар орыстарға қар-

сы шығып ұрысуда», — деп жалған лақаптар таратқан. Ол колхоз құрылысына өзінің наразылығын білдіріп. Патша үкіметі тұсында халықтың тұрмысы жақсы болған, қазір қалықты өртүрлі колхоздар мен артелдерге тығып, қалықты қанауда», — деген.

Ол молда есебінде басқа молдалар тобымен бірігіп жұртшылық арасында мешіт соғу, ел үшін қаржы жинау керек, — деп үгіт жүргізген. Осы қылмыстары үшін Ә. Қонақбаев Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. (Істе соттың үкімі немесе істі тоқтату жайлы қаулы жоқ).

Қазақ ССР Министрлер Кеңесі жанындағы КГБ-ның тергеу бөлімінің 1958 жылғы 31 желтоқсандағы қаулысымен Қонақбаев Әлмаханға тағылған қылмыс анықталмағандықтан іс қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Ә. Қонақбаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы негізінде толық ақталған.

ҚОСМАМБЕТОВ Әбіл Арал ауданының № 17 ауылында 1890 жылы туған, кейін Арал қаласында тұрып, Госпароходствода жұмысшы болып жұмыс істеген, молдалықпен айналысып, мешіт ұстаған, сауаты бар, партияда жоқ, 1931 жылы міндетті тапсырманы орындамағаны үшін 4 жылға сотталған, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, оған совет үкіметіне қарсы күрескен Асанов қозғалысына қатысқан, контрреволюциялық, ланисламдық, троцкистік, шпиондық-террорлық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен колхоз құрылысын құлатуға жұмыс жүргізген деп айып тағылып, Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 29 қазанда орындалған.

1989 жылғы маусым айының 9 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Қосмамбетов Әбілді оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ҚОШҚАРОВ Абылай № 10 Бөген ауылдық кеңесінде 1900 жылы туған, бай баласы, білімі бастауыш, партияда жоқ, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Бөген балық зауытында пункт меңгерушісі болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Найман, балалары — Жұмағазы, Әбілғазы, інісі — Қазыбай.

Қошқаров Абылай 1928 жылы РСФСР ҚК-ның 110 және 107 бабтарымен екі айдай тергеуде болып, кейін ақталып шыққан, 1930 жылы дауыс беру құқынан айрылған. Ол контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болып, осы ұйымның басшыларының бірі Миреевпен тығыз байланыс жасаған. Қошқаров кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, колхозшылар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген. СССР-де үкімет басшыларының арасында ұрыс-тартыс жүріп жатыр, оған дәлел халық жаулары Тухачевскийдің, Пятаковтың тағы басқалардың атыларын дәлел бола алады. Кеңес Одағын жақын арада Жапония басып алады», — деп жалған лақаптар атаратқан. Серіктік мүшелерін ауыл шаруашылығы артелінің Уставына көшпеуге, кол-

хоздан шығуға үгіттеген. Малды қырып-жою жөнінде жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген. Қарақалпақстаннан мал сатып алып, оны айдап келуді басқарып, жолда келе жатқанда малды талан-таражға салып, оған өлді деп жалған акты жасаған. Балық зауытының қабылдаушысы болып жұмыс істеп тұрған кезінде әдейі балықтың сортын кемітіп, колхоздарға үлкен шығын келтірген.

Осы қылмысы үшін Қошқаров Абылай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 10 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 қыркүйегінде шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Қошқаров Абылай — ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі төркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 21 қыркүйек күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1959 жылғы 27 мамырдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 25 қыркүйектегі Қошқаров Абылайдың ісі жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған, облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1998 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Қошқаров Абылай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛАРЫСТАНОВ Махамбеди Әлмағамбетұлы Арал ауданының № 19 ауылдық кеңесінде 1904 жылы туған, белгілі тұратын жері, жұмысы болмаған, шала сауатты, Арал АӘК арқылы 1941 жылдың 11 желтоқсанында Магнитогорск қаласына еңбек майданына жіберілген. 1942 жылдың мамыр айында өндірісте жұмыс істеп жүрген жерінен қашып, тұтқынға алынғанға дейін жасырынып жүрген. 1942 жылдың қараша айында қашқындар тобына кіріп, Арал, Қазалы аудандарының территориясында, Қызыл құмда қарулы қарақшылықпен (бандитизм) және адам тонаумен айналысқан, — деп айып тағылып, қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 13 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1-б) тармағымен және 193 бабының 10 «а» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 7 маусымдағы қаулысымен М. Құларыстановтың ісі тоқтатылып, өзі тұтқыннан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен М. Ә. Құларыстанов СССР жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛМАНОВ Төлеген Арал ауданының № 6 ауылдық кеңесі, «Құмсай» колхозында 1883 жылы туған, ірі бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, Әйелі — Жамек, балалары — Камал, Көпберген, Жаңаберген, қыздары — Шаштымхан, Айнагүл.

1928 жылы оның мал-мүлкі төркіленген, Қарақұм және Асан қарақшылар қозғалысына қатысқан, кон-

трреволюциялық үгіті мен қарақшылығы үшін 10 жылға бас бостандығы еркінен айрылған. Туған інісі 1919 жылғы ақтар әскерлеріне көмек көрсетіп, оларды азық-түлікпен қамтамасыз еткені үшін қызылдерскерлер оны атып тастаған. Құлманов Төлеген № 6 ауылдық кеңесі территориясында жүріп бай-элементтеріне ұлттық топ ұйымдастырып, колхоз төрағалығына Құлмановтың інісін ұсынған, ол колхоз құрылысын құлатумен айналысып, «Құмсай» колхозының колхозшылары арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, ауылшаруашылығы артелінің Уставына, СССР қорғаныс заңына жазылуға қарсы шыққан, колхоз жиналысында ол колхозшыларды колхоздан шығып, басқа жаққа қоныс аударуға шақырған, осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1939 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Құлманов Төлеген 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесі: «Құлманов Төлегеннің қылмысы анықталмағандықтан қамаудан босатылып, қылмыстық ісі қысқартылсын», — деп 1940 жылғы 22 қазанда қаулы қабылдаған, бірақ Құлманов Төлеген айып жазасын лагерьде өтеп жатқанда 1942 жылдың 8 наурызында қайтыс болған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 тамыздағы қорытындысымен Құлманов Төлеген СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛТАСОВ Аяпберген № 2 Авань ауылдық кеңесінде 1895 жылы туған, бай баласы, өзі де бай болған, шала сауатты, партияда жоқ. Ол 1930 жылы ауылдық кеңестің төрағасы болып сайланады, өзінің осы қызмет бабын пайдаланып байларды қуғын-сүргіннен қорғап, оларға жалған документтер жасап беріп, сол үшін олардан пара алып отырған. 1930—31 жылдары Асанов қарақшыларының қарулы көтерілісі басталған кезде Құлтасов қарақшыларға документтер жасап берген, өзі де қарақшылармен бірге жаңа ұйымдасып жатқан колхоздарға қарулы шабуылдар жасаған, бұрынғы белсенді кедейлерді, малшыларды сабаған, колхоз малын айдап өкетіп, оны қарақшыларға бөліп берген. 1932 жылғы ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынып, ОГПУ жанындағы үштіктің қаулысымен 2 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, жазасын өтеп, ауылға келіп, Сталин атындағы колхозға мүше болып кіріп, жұмыс істеп жүріп, социалистік жарысқа, екпінділерге қарсы үгіт жүргізеді, колхоз басқармасы сайлауы қарсаңында Құлтасов өзінің руластарының қолдауымен 1937 жылдың шілде айында колхоз басқармасының құрамына сайланады. Осы жұмыста жүріп ол колхоздың балық аулау жоспарын орындауға кедергі жасайды. Осы қылмыстары үшін, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Құлтасов Аяпберген 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1958 жылғы 30 мамырдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Құлтасов Аяпберген Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛЫМБЕТОВ Әбдірайым Арал ауданының № 10 ауылында 1862 жылы туған, молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, 1931 жылы қуғын-сүргіннен жасырынып қашқан, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, оған контрреволюциялық ұлтшылдық топ ұйымдастырып, кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан саясатына қарсы шығып, колхоз құрылысын күйретуге өрекет жасап, контрреволюциялық үгіт жүргізген деп айып тағылған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

1989 жылғы шілде айының 6 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Құлымбетов Әбдірайымды оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ҚҰНАШБАЕВ Маметан № 9 ауылы, «Жақсықылыш» жерінде 1905 жылы туған, негізі шаруа, білімі бастауыш, 1936 жылы 6 айлық станса кезекшісі курсы, 1939 жылы Чкалов қаласында 3-айлық курсты бітірген, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Орынбор темір жолы, жол қатынасының 6 бөлімшесінде станса кезекшісі болып жұмыс істеген. Аралқұм стансасында тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Ачлік, балалары — Рахима, Рабиға, Седуақас.

Құнашбаев Маметан 1944 жылдың қазан-қараша айларында Аралқұм стансасының жұмысшылары арасында үнемі, ашықтан-ашық кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген, провокациялық лақаптар таратып, коммунистік партия мен Кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы өзінің контрреволюциялық пікірін айтқан. Кеңес Одағының тұрмысын жамандап, патша үкіметі тұсындағы өмірді, тұрмыс жағдайын мақтаған. 1944 жылдың қазан және қараша айларында Аралқұм стансасында Құнашбаев жол қызметкерлерімен әңгімелесіп тұрып, провокациялық лақаптар таратып, партия мен Кеңес үкіметі басшыларына жала жауып, жеңілістік пікір айтқан. Осындай контрреволюциялық сөздерді бірнеше жерде айтып келген.

Осы қылмысы үшін Құнашбаев Маметан Орынбор темір жолы Қазалы стансасы НКВД-сы ОТО-ның 1944 жығы 13 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1945 жылғы 2 ақпанда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қазалы стансасы ОТО НКГБ бастығы 2 ақпанда әскери прокурор 5 ақпанда, Орынбор теміржолы әскери Трибуналының тұрақты сессиясының дайындық мәжілісі 8 ақпанда бекіткен.

Орынбор темір жолы Әскери Трибуналының Тұрақты сессиясының 1945 жылғы 8—9 ақпандағы үкімімен Құнашбаев Маметан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтеп шыққаннан кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

СССР Жоғарғы сотының Әскери Теміржол коллегиясының 1945 жылғы 10 тамыздағы ұйғаруымен Құнашбаев жайлы үкімді бұзып, істі алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберген. Прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Құнашбаев Маметан сотталғаннан кейін Батыс-Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының № 12 еңбек-түзету ауылшаруашылық колониясына айдалған, Орал қаласында Құнашбаев Маметан — 1945 жылдың 27 қарашасында өкпе туберкулезі ауруынан қайтыс болған. Анықтама № 2909 1945 жылғы 7 желтоқсанында.

Қазалы стансасы ОТО НКГБ жедел өкімінің 1946 жылғы 15 қаңтардағы қаулысымен Құнашбаев Маметке одан әрі тергеу тоқтатылып, тергеу ісі архивке жіберілген. Ол толық ақталған.

ҚҰРМАНОВ Күнке Арал ауданының № 8 ауылында 1890 жылы туған, бай-бандит (баскесер) болған, жұмыс істемеген, тұрақты мекен-жайы жоқ, көшіп-қонып жүретін баңдылардың құрамында болып, кенес үкіметіне қарсы қарулы көтеріліс және бірнеше тонау, адам өлтіруге белсене қатысқан, бандылар жойылғаннан кейін Қарақұм ауылына қашып-тығылып жүріп, контрреволюциялық үгіт жүргізген, кенес үкіметін құлатуға өзінің дайын екендік пиғылын білдірген. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

1989 жылғы тамыздың 17 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Құрманов Күнкені оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған. **ҚҰРМАНОВ** Сәдуақас Арал ауданының № 2 ауылында 1874 жылы туған, руы Жалайыр, ірі бай болған, 5—6 жалшы ұстап еңбегін қанаған, сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болған, үйленген, үш әйел алған.

Құрманов Сәдуақас 1929—30 жылдары әр жерде көтерілісшілер қозғалысы болып жатқан кезде тап жауы ретінде міндетті салық тапсырмасын орындамағаны, малдарын есептен жасырғаны үшін Арал аудандық 10 учаскелік халық соты арқылы 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 2 жылға жер аударуға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған. 1930 жылдың 1 тамызында Қызылорда еңбек түзету үйінен мерзімінен бұрын босанып шыққаннан кейін Құрманов жұртшылық арасында ке-

нес өкіметінің жүргізіп жатқан шараларын бұзуға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген, сонымен бірге жұртшылықты кеңес өкіметіне қарсы қою мақсатында әрекеттер жасаған. Ауылдың бірнеше кедейлерінің арасында: «Мемлекетке астық тапсырмандар, өйткені кеңес үкіметі 1929 жылы байлардың мал-мүлкін тәркіледі, ол 1930 жылы кедейлердің, орта шаруалардың мүлкін тәркілейді, ал сендер малдарыңды далаға айдап жіберіңдер, ұйымдасқан түрде мемлекетке астық тапсырмандар», — деп үгіт айтқан.

Құрманов 1930 жылдың қыс айында Қазалы қаласының адамы көп көшесінде жиналғандардың арасында провокациялық лақаптар таратқан: «Қытай жақын арада Кеңес Одағына соғыс ашады, Кеңес өкіметі құлаған кезде біздің жағдайымыз жақсарды, біздерден байлардан ешнәрсе алмайтын болады, біз ескіше тұратын боламыз», — деген. Құрманов ауыл тұрғындары арасында беледілі болғандықтан, оның контрреволюциялық әрекеттері табысты болған.

Осы қылмысы үшін Құрманов Сәдуақас Арал аудандық ГПУ бөлімінің 1930 жылғы 10 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1932 жылғы 17 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы 26 сәуірде Арал қаласында шығарылған, оны Арал аудандық ОС ОГПУ бастығы бекіткен. Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 9 маусымдағы қаулысымен Құрманов Сәдуақас 5 жылға концлагерьге сотталған, мал-мүлкі тәркіленген.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 қыркүйектегі қорытындысымен Құрманов Сәдуақас СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰСҚҰЛОВ Дәурен № 8 ауылы, Қарақұм ауылдық кеңесінде 1897 жылы туған, ірі бай-қанаушы, қарақшы болған, еш жерде жұмыс істемеген, шала сауатты болған, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, қуыс № 6, № 2-үйде тұрған, үйленген, әйелі — Ұлукен.

Құсқұлов Дәуренге ірі бай ретінде 1928 жылы жаппай коллективтендіру кезінде байлармен жартылай феодалдарды тап ретінде жою кезінде міндетті салық салынған, оның мал-мүлкі 1929 жылы тәркіленген. 1930 жылы Құсқұлов қуғын-сүргінге ұшырайтынын сезіп, ауылдан қашып, байлардың қарулы көтерілісіне белсенді түрде қатысып, кеңес өкіметіне қарсы күрескен. Көтеріліс талқандалғаннан кейін 1932 жылы Құсқұлов қуғын-сүргіннен Ырғыз ауданының территориясына қашып тығылған, ол жерде белгілі қарақшы Сарбөпеєвтің басшылығымен тұрғындарды тонаумен айналысқан. Ырғыз ауданының № 17 ауылында Құсқұлов азамат Ахметов Төлегенді тонап, оны ауыр жарақаттаған. 1933 жылы ол өзінің қарақшылық әрекеттері үшін тұтқынға алынған, бірақ соттан айла тауып құтылып кеткен, 1934 жылы қарақшылық әрекеттері үшін екінші рет тұтқынға алынып, Құсқұлов 1932 жылғы 7 тамыздағы Заңмен 10 жылға сотталған. Ақтөбе түрмесінен қашып шығып, Арал ауданының ауылдарында жасырынып жүрген, қоғамдық пайда-

лы еңбекпен айналыспай, саудагершілік жасаған, өзінің үйінде ол қылмыскер элементті ұстаған. Осы қылмыстары үшін Құсқұлов Дәурен Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Құсқұлов Дәурен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орыбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Құсқұлов Дәурен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰШАНОВ Нұрмағамбет Арал ауданының № 2 ауылында 1897 жылы туған, ата-тегі бай-молда болған, партияда жоқ, сауаты бар, 1930 жылы ауылдық кеңесте хатшы болып қызмет ақтарып жүргенде бай-молдалардың малдарының санын жасырып, жалған анықтама бергені үшін 1931 жылы 5 жылға сотталған, айып жазасын толық өтемей түрмеден қашып шығып, «Алтын жаппас» руының қарақшыларына қосылғаны үшін 1933 жылғы екінші рет 3 жылға сотталған. Айып жазасын өтеп келгеннен кейін Арал қаласындағы «2-я пятилетка» артелінде ағаш ұстасы болып жұмыс істеген. «Бай-молдалардың сөзін уағыздадың, кеңес үкіметін жамандап, қарсы контрреволюциялық үгіт жұмысын жүргіздің», — деп Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. (Құшанов Н. өзіне тағылған айыпты тергеу барысында мойындамаған). Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылы қыркүйек айының 4 жұлдызында сағат 3-те жүзеге асырылған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16 жұлдызындағы жарлығының негізінде Құшанов Нұрмағамбет толық ақталған.

ЕСКЕРТУ:

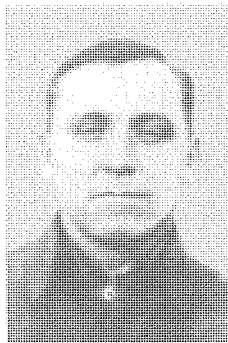
Қазақстан Республикасы Ұлттық Қауіпсіздік Комитетінің Қызылорда Облыстық Басқармасынан Н. Құшановтың паспорты мен фото-суреті Арал аудандық тарихи-өлкетану мұражайына 1993 жылғы мамыр айының 27 жұлдызында жіберілген.

Л

ЛАНГЕ Павел Александрович родился в 1897 году в гор. Москве, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером Аралрыбзавода. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен

к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1949 году Ланге П. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован Генпрокуратурой Казахской ССР 10 ноября 1995 года.

ЛАПТЕВ Яков Трофимович родился в 1910 году в селе Кирсанове, Воронежской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем. За контрреволюционную агитацию и деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 12 апреля 1938 года Лаптев Я. Т. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 10 января 1996 года.

ЛАРИОНОВ Георгий Семенович родился в 1903 году в селе Часовня, Ульяновской губернии, русский, образование 3 класса реального училища, с 1928 года кандидат в члены ВКП(б), проживал на ст. Саксаульская, работал машинистом-наставником. Он обвиняется в том, что 2 марта 1931 года в помещении ж/д клуба ст. Саксаульская на общем собрании рабочих и служащих местного населения по вопросу переывборов Советов была выдвинута кандидатура машиниста-наставника Ларионова, который в ответ на выдвигание в своем выступлении высказал: «Зачем выдвигаете меня кандидатом в депутаты, лучше бы выдвинули мою собаку, она трезвее и умнее меня», за что постановлением РОДТО ОГПУ Актюбинска от 30 марта 1931 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением ОДТО ОГПУ ст. Актюбинская от 4 июня 1931 года уголовное дело в отношении Ларионова Г. С. прекращено и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 28 апреля 1997 года Ларионов Георгий Семенович на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЛАТЫПОВ Шарафутдин Хайрутдинович родился в 1884 году в селе Кишит, Такаевского района, Казанского края, по национальности татарин, служащий, беспартийный, образование низшее, с 1898 года проживал в г. Уральске, с 1920 года, в г. Оренбурге, купец, имел собственный магазин. С 1920 по 1931 год проживал в г. Аральске по ул. Ленина, 52, работал сортировщиком в заготконторе райпотребсоюза.

Латыпов Ш. Х. в 1931 году проживал в Казалинке, привлекался к уголовной ответственности за невыполнение гос. обязательств, но от суда сбежал.

По обвинительному заключению Латыпов Ш. Х. проживая в г. Аральске имел связь с руководителем панисламистской контрреволюционной организации Байгельдиновым Хусайном и членами филиала кон-

трреволюционной организации в гор. Аральске. По заданию этой организации проводил активную контрреволюционную работу. Среди населения пропагандировал поражение СССР со стороны капиталистических государств, расхваливал жизнь в фашистских государствах и проповедывал идеи фашизма. Наряду с этим культивировал среди населения голодное настроение, дискредитировал Советское руководство, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 9 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при НКВД по Актюбинской области от 15 сентября 1937 года Латыпов Шарифутдин Хайрутдинович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 21 сентября 1937 года.

По заключению зам. прокурора Кызылординской области от 4 сентября 1989 года Латыпов Ш. Х. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года полностью реабилитирован.

ЛЕВОВ Максим Игнатьевич родился в 1912 году в деревне Теплякова, Чертенской волости, Масальского уезда, Калужской губернии, русский, гражданин СССР с 1930 года, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал старшим электромастером электростанции депо Саксаульская.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Проживая в гор. Харбине, в 1929 году был завербован как секретный агент японской разведки, занимался провокаторской деятельностью, выдавал в руки Японо-Манчжурской полиции активных советских граждан ведущих коммунистическую пропаганду.

В 1935 году японскими развед. органами переброшены на территорию СССР со специальными заданиями. В этом же году по прибытии на ст. Саксаульская установил связь с резидентами японской разведки Юровским и Богдановым, по заданию которых вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собирал шпионские сведения оборонного значения и через резидента Богданова передавал их японской разведке. По заданию японской разведки с целью диверсии производил порчу двигателей, подготавливал вывод из строя электростанции, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ ст. Казалинск от 12 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Левов Максим Игнатьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 11 июля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Левова Максима Игнатьевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест Военного Прокурора ПриВО удовлетворен. Левов М. И. реабилитирован посмертно в 1958 году.

ЛЕКЕРОВ Кебеген Арал ауданының Қарақұм ауылдық кеңесінде 1892 жылы туған, бай-атқамінер болған, шала сауатты, партияда жоқ, әйелі — Перен, баласы — Құрманбек, қызы — Күлбаршын, өзі ауылдық кеңес төрағасының орынбасары болып қызмет атқарған.

Ол 1931 жылы Қарақұм көтерілісіне белсенді қатысқан, қуғын-сүргіннен Қарақалпақстанға қашып кеткен, сол жылы 30-дай жеке қожалықтың көшун ұйымдастырған. 1933 жылы елге қайтып оралғаннан кейін № 8 ауыл тұрғындары арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, алдағы соғыста кеңес үкіметінің құлайтыны жайлы суық хабарлар таратқан, жауыздықпен айналысып, «Жақсылық» серіктестігіндегі жұртшылықты малды жаппай қырып-жоюға шақырған, соның салдарынан бұл серіктік құлаған. 1937 жылғы 13 тамызда газет оқып тұрып, ол жөнілі пигылында былай деген: «Газеттен белгілі болып тұрғандай қазір Испанияда, Қытайда соғыс жүріп жатыр, фашистер коммунистерге қарсы соғысуда, өз жауларын жеңгеннен кейін фашистер СССР-ға соғыс ашады, сонымен кеңес үкіметі тамам болады». 1937 жылы қорғаныс заемына жазылу кезінде жұртшылықты заемаға жазылауға шақырып, былай деген: «Кеңес үкіметі осы заемдармен елді тонап бітті». Кеңестер сайлауы науқаны кезінде ол байлардың кандидатураларын енгізбек болған. Осы қылмыстары үшін, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмысты іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Лекеров Кебеген 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. (Жазасын Углич қаласы, Ярославль облысы, СССР НКВД-ның Волжский ИТЛ-да өтеген).

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1961 жылғы 24 сәуірдегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашада Лекеров Кебеген жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Сот арықлы Лекеров К. толық ақталған.

ЛЕОНОВ Константин Михайлович родился в 1876 году в гор. Рязани, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в горрыбтресте. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 14 августа 1937 года Леонов К. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 4 сентября 1989 года.

ЛЕТЕЦКИЙ Станислав Викентьевич родился в 1877 году на хуторе Губарева, Павловической волости, Могилевской губернии, по национальности поляк, гражданин СССР, из крестьян-кулаков, образование среднее, окончил Павловическую гимназию в 1930 году, беспартийный, до ареста проживал на ст. Кубек, Оренбургской ж/д, работал дорожным мастером 12-й дистанции службы пути 1-го околотка.

По обвинительному заключению он являлся участником контрреволюционной, польской, националистической организации, именовывавшейся «Польская Организация Войскова». Будучи секретным агентом японской разведки с 1939 года, был завербован в организацию «ПОВ» одним из членов ее Станкевичем в 1935 году. Проживая на ст. Хаке КВЖД (Сев. Манчжурия) до 1935 года, передавал революционно настроенных советских граждан. С 1935 года по день ареста он собрал и передал польской разведке ряд шпионских сведений оборонного значения, занимался подбором и вербовкой новых лиц в целях привлечения их к диверсионной деятельности на ж/д транспорте. По заданию организации ПОВ с целью совершения диверсионных актов крушения поездов, вредительским ремонтом пути довел путь 12-й дистанции до состояния угрожающим безопасности движения поездов. В апреле 1936 года на перегоне Казалинск — Кубек совершил диверсионный акт, наложил на рельсы 3 шпалы. В результате при наезде на эти шпалы, товарный поезд получил разрыв в 4-х местах. По заданию Станкевича к моменту возникновения войны вместе с другими членами организации ПОВ готовил диверсионный акт взрыва депо ст. Казалинск. На период военных действий путем разборки пути и совершения крушений воинских эшелонов готовил массовые террористические акты над красноармейцами. За что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 14 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Леттецкий Станислав Викентьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 16 октября 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Леттецкого Станислава Викентьевича отменено и дело его прекращено за отсутствием состава преступления.

Леттецкий С. В. реабилитирован посмертно.

ЛЕЩЕНКО Павел Петрович родился в 1911 году в гор. Морещполе Украинской ССР, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал механиком судна. За контрреволюционную пропаганду и подрывно-провакаторскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 августа 1940 года Лещенко П. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 14 марта 1990 года.

ЛИ ИХ-ТЯ родился в 1893 году в Корее, малограмотный, гражданин СССР, был членом ВКП(б), исключен из партии в 1935 году при проверке партдокументов и выслан из ДВК в Казахстан. Проживал в г. Аральске, в судовой верфи, работал чернорабочим. Он обвиняется в том, что неоднократно нарушал гос. границы, перешел нелегально из Кореи в СССР. В 1933 году принял советское гражданство. В 1930 году путем обмана сумел пролезть в члены ВКП(б), скрыл от партии, что он несколько раз переходил

нелегально границу, а также скрыл, что у него имеются родственники в Манчжурии, за что в 1935 году исключен из партии. Проживая в Аральске, среди корейцев высказывал явно контрреволюционную вылазку, что условия нашей жизни ни к черту не годны, но это не должно долго продлиться. Он оклеветал партию и правительства, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 16 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Актыобинской области от 25 ноября 1937 года Ли Их-Тя осужден на 10 лет лишения свободы. Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 27 марта 1970 года Постановление бывшей тройки УНКВД по Актыобинской области от 25 ноября 1937 года в отношении Ли Их-Тя отменено и дело о нем за недоказанностью вины производством прекращено. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21 апреля 1997 года Ли Их-Тя на основании закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЛИ САН-ПЕН родился в 1892 году в гор. Фан Хе-До (Корея), малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим стройконторы Госпароходства. За контрреволюционную антисоветскую агитацию среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД от 19 июня 1938 года Ли Сан-Пен осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 11 августа 1989 года.

ЛИ ХЕН-СЕН родился в 1908 году в Корее, до 1930 года проживал в Китае в г. Пан-Чи-Го, потом в г. Ворошилово ДВК, беспартийный, малограмотный, гражданин СССР. В 1930 году нелегально перешел советскую границу со стороны Китая, где был осужден как нарушитель границ на 3 года. Наказание отбывал в концлагерях на Охотском море, в 1934 году освобожден. Он как переселенец в Казахстан, проживал в г. Аральске, работал парикмахером. Он поддерживал связь с корейским купцом Кан-Дюн, проживающим в Китае в гор. Хун-Чуне. По заданию его, как японский шпион, разъезжает по разным городам СССР. В Аральске среди населения, в частности среди корейцев, систематически занимается распространением контрреволюционной пороченческой, агитации направленной против существующего строя, за что постановлением Аральского РО НКВД по Кызылординской области от 24 января 1938 года Ли Хен-Сен арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Опер. Уполномоченного Кармакчинского РО НКВД от 20 июля 1938 года возбуждено уголовное дело по обвинению Ли Хен-Сен за недоказанностью состава преступления дальнейшим производством следствия прекращено, и он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 23 апреля 1997 года Ли Хен-Сен на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1997 года реабилитирован.

ЛОКТЕВ Михаил Семенович родился в 1910 году в селе Ивня, Курской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал машинистом депо.

За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 16 декабря 1941 года Локтев М. С. осужден на 6 лет лишения свободы, реабилитирован 11 февраля 1994 года.

ЛОКТЕВ Семен Кузьмич родился в 1883 году в селе Ивня, Курской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал мастером водоснабжения паровозной службы. За контрреволюционную, антисоветскую агитацию среди рабочих и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д в 1938 году Локтев С. К. осужден на 6 лет лишения свободы, реабилитирован 22 сентября 1995 году.

ЛОМАЕВ Алексей Герасимович родился в 1902 году на ст. Каскелен, Туркисибской ж/д, русский, малограмотный, беспартийный, проживал в гор. Аральске, работал жестянщиком рыбохолодильного комбината. Он обвиняется в том, что будучи враждебно настроенным к советской власти, систематически проводил среди рабочих рыбохолодильного комбината антисоветскую агитацию, распространял контрреволюционно-провокационные слухи, восхвалял старую дореволюционную жизнь и капиталистические государства, также клеветал по адресу руководителей партии и правительства, за что постановлением Аральского РО НКВД от 18 декабря 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 п. 10, ч. 2 УК РСФСР.

Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 23 февраля 1942 года дело по обвинению Ломаева А. Г. за отсутствием состава преступления производством следствия прекращено и из-под стражи освобожден. По заключению облпрокурора от 13 мая 1997 года Ломаев А. Г. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ЛЫСЫП Георгий Михайлович родился в 1897 году в гор. Сороки, бывшей Бессарабской губернии, русский, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал техническим директором Арабсольтреста. За контрреволюционную шпионско-диверсионную и провокаторскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 4 ноября 1937 года Лысып Г. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 22 мая 1989 года.

ЛЮБИМОВ Иван Осипович родился в 1888 году в селе Паулино, Судиславского района, Костромской области, русский, беспартийный, малограмотный, проживал в гор. Аральске, работал начальником швейного цеха райпромкомбината. В 1938 году решением Особого Совещания при НКВД СССР осужден на 5 лет ссылки в Казахстан. В октябре 1948 года Аральским нарсудом осужден по Указу Президиума

Верховного Совета СССР от 4 июня 1947 года на 7 лет лишения свободы.

Проживая в гор. Аральске он систематически проводил среди населения антисоветскую агитацию. С 1924 года до ареста систематически посещал японской посольство в Москве на почве, якобы точить ножи, а задания от артели обслуживать японское посольство не имел, за что он постановлением 2 отд. УМГБ Кызылординской области от 8 октября 1948 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 4 февраля 1949 года он осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением избирательных прав на 5 лет. Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 31 марта 1949 года приговор Кызылординского облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 2 июля 1958 года приговор Кызылординского облсуда от 4 февраля 1949 года и Определение Верховного Суда Казахской ССР от 31 марта 1949 года по обвинению Любимова И. О. отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

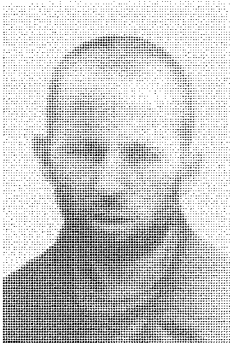
По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Любимов И. О. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЛЮБЧЕНКО Андрей Доросфеевич родился в 1903 году в гор. Донецке, Днепровской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Аральское море, работал машинистом водокачки. За контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу и антисоветскую агитацию арестован и привлечен к уголовной ответственности постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 14 февраля 1938 года Любченко А. Д. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 4 августа 1989 года.

М

МАГАЗИНЕР Пинхас Арьевиш родился в 1885 году в гор. Бендеры (Бессарабия) молдаванин, гражданин СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал режиссером клуба. За контрреволюционную антисоветскую агитацию и шпионско-подрывную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 11 августа 1938 года Магазинер П. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 августа 1989 года.

МАГДИК Николай Николаевич родился в 1918 году в гор. Батуми, по национальности немец, гражданин СССР, беспартийный, образование 7 классов, нахо-

дился в гор. Аральске в трудколонию, боец. Он обвиняется в том, что будучи мобилизованным по линии НКО в трудовую колонию немцев, а затем назначен бригадиром в трудколонию, используя некоторые перебои в снабжении продуктами питания, встал на путь контрреволюционного саботажа, демонстративно отказался подчиниться начальнику отряда произвести подъем, вывести свою бригаду на

физзарядку, а также отказался от получения продуктов питания, за что постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 5 февраля 1942 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 и 14 УК РСФСР.

Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 4 мая 1942 года дело производством прекращено, он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Мадгик Н. Н. на основании Закона Республики Казахстан от 14 мая 1997 года реабилитирован.

МАКЛЕЦОВ Федот Георгиевич родился в 1888 году в селе Гаршино, Андреевского района, Чкаловской области, русский, образование 3 класса сельской школы, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по ул. Портовая, дом № 24, кв. 10, работал в Управлении Аральского пароходства заведующим материального склада.

Он обвиняется в том, что будучи враждебно настроенным к советской власти, в период Отечественной войны проводил среди рабочих и служащих пароходства антисоветскую, пораженческую агитацию, осуждал политику партии и советского правительства, восхвалял силу и технику немецко-фашистской армии и охавал вооружение Красной Армии. Когда фашисты ломились в ворота Москвы высказывал пораженческие настроения, заявлял о том, что Красная Армия столицу не удержит, клеветал сообщения Советского информбюро и Советской прессы, называл вымыслом и ложью все то, что передается по радио и пишется в газетах, клеветнически заявлял о том, что если еще война затянется, то советский народ будет голодать. В то время как Красная Армия перешла летом в 1943 году в решительное наступление по всему фронту, одерживая громадные успехи, по-прежнему продолжал высказывать пораженческие настроения, выражая неуверенность в победе Советского народа над фашистским врагом, за что он постановлением ОТО НКГБ ст. Казалинск от 10 октября 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10, ч. 2 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала Аму-Дарьинского и Аральского бассейнов от 13 декабря 1943 года Маклецов Федот Георгиевич осужден на 10 лет лишения свободы с отбыванием в ИТЛ, с поражением в избирательных правах сроком на 3 года.

(В деле нет других документов).

МАКСИМОВ Тимофей Никитович родился в 1899 году в поселке Ивановка, Мендигаринского района, Кустанайской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, член ВКП(б), исключен из рядов партии в 1936 году, до ареста проживал в гор. Аральске, по ул. М. Горького, № 27, работал зав. складом материальной базы госпароходства.

Максимов Т. Н. в 1918 году служил в армии Колчака, будучи враждебно настроен к мероприятиям проводимым коммунистической партией и советской властью, в 1935 году сблизился с быв. белым офицером Стрелецким (арестованным в 1937 году за шпионаж), с которым часто ездил на охоту. Максимов среди рабочих пароходства восхвалял Стрелецкого, как самого хорошего человека, одновременно с этим проводил клеветническую антисоветскую агитацию против партии и Советской власти, а также диверсионно-вредительскую работу в материальной базе госпароходства, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 16 ноября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 10 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Кызылординского областного суда от 6 апреля 1939 года Максимов Т. Н. осужден на 8 лет лишения свободы с поражением избирательных прав на 2 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 16 мая 1939 года приговор Кызылординского облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда Казахской ССР от 4 октября 1960 года приговор Кызылординского облсуда от 6 апреля 1939 года и определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Каз. ССР от 16 мая 1939 года в отношении Максимова Тимофея Никитовича отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его деянии состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

МАЛЬКОВ Иван Михайлович родился в 1894 году в Оренбургской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал механиком пароходства. За контрреволюционную антисоветскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала НКВД от 12 ноября 1939 года Мальков И. М. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 8 февраля 1990 года.

МАЛЬНЕВ Михаил Иванович родился в 1902 году в Западно-Сибирском Крае, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал молотобойцем артели «2-ая пилетка». За контрреволюционную, антисоветскую агитацию среди рабочих артели и вредительские работы арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 2 декабря 1937 года Мальнев М. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 15 мая 1989 года.

МАНАКОВ Константин Гаврилович родился в 1914 году в селе Чегуевка, Малороссийского района, При-

морской области, русский, гражданин СССР, из крестьян середняков, образование 7 классов, состоял в ВЛКСМ с 1933 по 1935 года, до ареста проживал на ст. Аральское Море, дом № 5, кв. 11, работал в канцелярской работе.

Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Манаков К. Г. проживая на ст. Пищкар КВЖД, в 1935 году бело-

гвардейцем Кунцевичем был завербован в качестве агента японской разведки и в том же году переброшен на территорию СССР для шпионской и диверсионной работы. В том же году по прибытии на ст. Аральское Море установил связь с резидентом диверсионной группы, существовавшей на ст. Аральское Море и Казалинске. С 1935 года по день ареста он собирал и передал через резидента Капустина японской разведке ряд шпионских сведений оборонного значения, в частности: о наличии торгового флота Аральского моря, о пропускной способности и оборудовании депо ст. Казалинск и Аральское Море. Он подготовлял диверсионные акты по выводу из строя паровозов и организации крушений поездов в пути следования. Для этой цели портил отдельные детали паровозов и уничтожал заявки на отцепку «больных» вагонов, требующих срочного ремонта. Среди рабочих ст. Аральское Море проводил контрреволюционную пропаганду, направленную на срыв важнейших мероприятий, проводимых партией и Советской властью, за что он Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 10 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Манаков Константин Гаврилович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июля 1958 года Постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Манакова Константина Гавриловича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. ст. 4 УПК РСФСР, за отсутствием состава преступления.

МАНАКОВ Бұқатай Арал ауданының № 5 ауылдық кеңесінде 1874 жылы туған, ірі бай болған, жалшы ұстаған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталған, тұрақты жұмыс істемеген, осы жерде тұрған, үйленген, екі әйел алған, әйелі — Баш, қыздары — Ұлжан, Ұлмекен, Жамбылша, баласы — Сағындық.

Манаков 1931 жылы міндетті салық тапсырмасын орындамағаны үшін 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Манаков кеңес үкіметіне қарсы жат пиғылда болып, колхозшылар арасында колхоз құрылысына, колхозшылардың тұрмысына қарсы бағытталған контрреволюци-

ялық жеңілістік сипатта унемі үгіт жүргізіп, Сталиндік конституцияға жалақорлық лақаптар таратқан. СССР Қорғаныс заемына жазылуға қарсы үгіт жүргізген, колхозшыларды малды жаппай сойып құртуға, серіктіктерді ауылшаруашылық артелінің Уставына көшпеге шақырған. 1937 жылдың шілде айында серіктіктің ауылшаруашылық артелінің Уставына көшу туралы мәселені талқылаған кезде Манаков бай Бекмамбетовпен бірге колхозшылар арасында үгіт жүргізген: «Егерде сендер ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдасандар, онда коммунистер сендердің барлық малдарыңды қоғамдастырады, олар сендерді колхозға көшуге үгіттеуде, өйткені оларға малды алу оңайға түседі» деген. Сталиндік конституцияға жала жауып: «Ол тек қана коммунистер үшін ғана шығарылған, ал қалған жұртшылыққа ол қолайлы емес, конституцияда жеке адамның құқын қорғаған, ал қазір өздерің көріп отырғандай НКВД органы байлар-мен молдаларды жаппай тұтқындап жатыр», — деп лақап таратқан. Сонымен қатар жұртшылық арасында әрдайым патша үкіметі тұсындағы өмір мен тұрмыс салтын мадақтап, бұрын халық қазіргіден анағұрлым жақсы тұрған», — деп сөз айтқан.

Осы қылмысы үшін Манаков Бұқатай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Манаков Бұқатай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 25 қыркүйектегі қорығындысымен Манаков Бұқатай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МАРКОВ Матвей Сергеевич родился в 1881 году в гор. Казалинске, русский, неграмотный, беспартийный, кулак, до ареста проживал № 12 аулсовете «Каскакулан» Аральского района, работал рыбаком в Гослове.

По обвинительному заключению Марков М. С. в 1932 году раскулачен, имущество было конфисковано, сам судим на 2 года высылки из пределов Аральского района, лишился прав избирательного голоса, проживал на рыбзаводе Узин-Каир, работал в системе Гослова. Работая здесь, он тесно спаялся с быв. директором Кузнецовым, у последнего был на почете, хотя и не выполнял систематически свой производственный план по добыче рыбы. Имея тесную связь с Кузнецовым, Марков неоднократно получил премии и разные благодарности. Будучи ущемлен Советской властью, озлоблен по отношению существующего строя. Марков систематически проводил среди населения контрреволюционную деятельность, в основном направленную на развал колхозного строя, зажиточной жизни колхозников, проводил агитацию среди населения за срыв мероприятий Партии и Правительства. Во время подписки на заем обороны он высказывал явно пораженческие настро-

ения. Он говорит: «На заем пусть подписываются колхозники, им нужно защищать свои колхозы». После ареста Кузнецова, Марков признал население написать характеристику о Кузнецове, что он человек хороший и такого директора у нас еще не было, а также сожалел об его аресте органами НКВД, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 13 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 2 декабря 1937 года Марков Матвей Сергеевич осужден на 10 лет в ИТЛ.

Постановлением Президиума Кызылординского Облсуда от 13 июня 1962 года Постановление быв. тройки при УНКВД по Актыбинской области от 2 декабря 1937 года по делу Маркова М. С. отменено, а дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест облпрокурора удовлетворен.

МАРТЫНОВ Иван Никитич родился в 1910 году в Бузулукском районе Чкаловской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксауская, работал плотником прорабского участка. За антисоветскую контрреволюционную, подрывно-вредительскую работу и антисоветскую агитацию среди рабочих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д. от 9 января 1943 года Мартынов И. Н. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 29 сентября 1970 года.

МАРТЫНОВ Матвей Никитович родился в 1889 году, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбзаводе. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Мартынов М. Н. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 2 июня 1989 года.

МАХАМБЕТОВ Елдесер Арал ауданының № 6 ауылдық кенесінде 1895 жылы туған, әкесі патша үкіметі тұсында Райым болысында 3 жыл сот болған, Елдесердің өзі де ірі бай болған, тұрақты жұмыс істемеген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Балшын, балалары — Абылай, Мұздыбай, қызы — Абуза.

Махамбетов Елдесер 1936 жылы колхоз төрағасы болып тұрып, социалистік меншікті талан-таражға салғаны үшін Арал аудандық халық соты арқылы бір жарым жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Махамбетов № 6 ауылдық кеңестің территориясында тұрып, кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, тұрғындар арасында колхоз құрылысын бұзуға, колхозшылардың ауқатты тұрмысын нашарлатуға бағытталған контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт жүргізген, сонымен бірге: «Жақын арада Кеңес Одағы құриды, малды құртындар, соғыс болған жағдайда коммунистер бөрібір оны тартып алады» деп жеңілістік лақаптар таратқан. Ол Сталиндік конституцияны бұрмалап: «Конституция тек коммунистерге ғана жақсы, ал басқа жұртшылыққа ол тек қана алдамаш», — деген. Сол жылғы маусым,

шілде айларының арасында контрреволюциялық әрекеттер жүргізіп, оларды ауылшаруашылық артелінің Уставына көшеуге үгіттеген, сонымен қатар сайлау науқаны кезінде Махамбетов колхоз Басқармасына бай-жауыз элементтердің кандидатураларын ұсынған.

Осы қылмысы үшін Махамбетов Елдесер Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 10 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 13-қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Махамбетов Елдесер 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 26 қазандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы Махамбетов Елдесер жөніндегі қаулысы бұзылып, әрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс қысқартылған.

Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

МАХИЕВ Жанділда Арал ауданында 1914 жылы туған, білімі орталау, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 7 ауылы, «Сазды» колхозында тұрған. Контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болып, кеңес үкіметіне, коммунистік партияға қарсы үгіттер жүргізіп, елде жүргізіліп жатқан саяси-экономикалық науқанға қарсы шыққаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 30 қарашадағы үкімімен Махиев Жанділда РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—2 тармағымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1989 жылғы 6 қаңтарда ақталған.

МӨМБЕТӨЛИЕВ Аман Арал ауданында 1921 жылы туған, білімі орталау, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, машина жүргізуші болып жұмыс істеген. Кеңес үкіметі мен коммунистік партияға қарсы контрреволюциялық, жеңілістік үгіттер жүргізген, фашистік Германияның соғыс техникасын, халқының тұрмысын мадақтап, колхозшылардың тұрмысын жамандағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ТуркВО Әскери Трибуналының 1950 жылғы 17 маусымдағы үкімімен Мөмбетөлиев Аман 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1996 жылғы 4 сәуірде ақталған.

МӨМБЕТОВ Айтжан Қарақұм ауылдық кеңесі, «Алға» колхозында 1900 жылы туған, сауаты бар, БЛКЖО мүшесі, бұрын сотты болмаған, мұғалім болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі, бір баласы бар. Мөмбетов Айтжан 1937 жылғы «Сайгонды» ауылдық кеңесіне қарасты «Шөмішкөл» колхозындағы бастауыш мектепте мұғалім болып жұмыс істеп жүргенде оқушылар арасында үкімет пен партияның беделін төгетін ойын қойған. Ойында балалардың бас-басына көсемдердің аттарын қойып, Мөмбетов ойынды басқарып, ортасында жүріп, мынадай төртіп берген: «Мен көсемдердің атын атағанда орындарыңнан тез

тұра алмасандар түрліше хайуандардың атын атап, құлқын істейсіндер»,— деген. Мұнымен қатар Мәмбетов Айтжан 1938 жылы сәуірдің 6 күні «Қарақұм» ауылдық кеңесінің қарауындағы «Жаңа-талап» артелінің бастауыш мектебінде мұғалім болып тұрғанда оқушы балалардың арасында сол мектеп ішінде ойын қойған. Мұнда да ойынды теріс бағытқа айналдырып, балаларға көсемдердің аттарын қойған. Оқушы Иманәлиева, Шынтаева және басқаларына Мәмбетов өзі сол балалардың арасында жүріп, мынандай тапсырма берген: «Мен сендердің орталарыңда жүріп көсемдердің атын атағанда орындарыңнан тұра алмай қалсаңдар, айуанның мінез-құлқын істейсіндер»,— деген. Мұны сол ойында Мәмбетов өзінің берген тәртібін орындатқан. Мәмбетов өзі мұғалім болып тұрып, өр уақыт оқушылар арасында өкіметке қарсы контрреволюциялық үгіт таратып, коммунистер партиясының, кеңестер үкіметінің көсемдеріне қарсы қасақана үгіттер таратқан. Осындай қарсылық әдістерін қолдана отырып, үкіметтің беделін, мәдениетін түсіруге тырысқан. Мәмбетов Айтжан түп негізі 30 жылдары әлді шаруа қатарына жатып, үкімет тарапынан ауыр салық түсіп, оны орындамай сол жылдары Үргенішке қашып кетіп, мұнан 1936 жылдары қайтып келген..

Осы қылмыстары үшін Мәмбетов Айтжан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 4 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмысты іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 27 қыркүйекте аяқталып, айыптау қорытындысы 19 қазанда шығарылған, оны облыстық прокурордың орынбасары 4 қарашадағы қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының дайындау мәжілісінің 9 желтоқсандағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 17 желтоқсандағы үкімімен Мәмбетов Айтжан 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 2 жылға сайлау-сайлану құқы жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 25 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1992 жылғы 28 қыркүйектегі қорытындысы бойынша Мәмбетов Айтжан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

№ 38 ХАТТАМА

1938 жыл 27 сәуір күні Арал аудандық комсомол комитетінің бюро мәжілісі болды. Қатысқандар: Ұзақбаев, Сәрсенбиев, Әбішев, Сухамлинов, Қосмамбетов, Арыстамбеков.

Тыңдалды: «Жаңа талап» артелі жанындағы бастауыш комсомол ұйымының қаулысын қарау. (Ұзақбаев).

«Жаңаталап» артелі жанындағы бастауыш мектеп оқытушысы оқушылардың ойын-сауығында оқушыларға көсемдердің атын қойып, оларға түрлі міндеттер

қойып, орындай алмағандарға түрлі айуан болуды бұйырған, мысалы: Сталиннің атын қойған балаға орнынан тұр дегенде бірден тұра алмағаны үшін, шошқа болып қорсылда деп зорлаған. Екінші Ворошиловтың атын қойған балаға — орнынан тұр дегенде, бірден тұра алмағаны үшін бура бол деп бұйырған. Тағы басқаларын да Калинин, Молотовтардың атын қойып, жоғарыдағыдай бұйрық берген.

Оқытушы Мәмбетов істеген контрреволюциялық жұмыстары комсомол жиылысында мойнына қойылған.

Қаулы: НКВД аудандық бөлімінен оқытушы Мәмбетовтың жастар арасында істеген қылмысы тексерілуі, жауапқа тартылуы сұралын.

«Жаңаталап» бастауыш комсомол ұйымының комсомолдарына бұл істің кеңес үкіметіне қарсы қылмыс екенін түсіндіру бюро мүшесі Әбішевке тапсырылсын.

Арал аудандық комсомол комитетінің Секретары: (Ұзақбаев)
(қолы бар).

МӘМБЕТОВ Шегенбай № 7 «Октябрь» ауылдық кеңесі, «Даки» серіктігінде 1893 жылы туған, ірі байфеодал болған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотты болған, «Даки» серіктігінің мүшесі, осы жерде тұрған, үйленген, әйелі — Мазира, балалары — Күмісбай, Жамаладин, Кемаладин, қыздары — Өрік, Мағрипа. Мәмбетов Шегенбайдың 1928 жылы малмүлкі тәркіленіп, Адай округіне жер аударылған, 1932 жылы ол жерден қашып Арал ауданына келген. Бұл жерде ол қарақшылар көтерілісін ұйымдастырып, кеңес үкіметіне қарсы шығып, жаппай көшуді ұйымдастырған. Азамат соғысы кезінде Мәмбетов ақтардың армиясына ат көлігімен және азық-түлікпен белсенді түрде көмек көрсеткен. 1932 жылы Мәмбетов бұрынғы Шалқар аудандық ОГПУ бөлімі арқылы тұтқынға алынып, КИЗ-да қамауда жатқан жерінен қашып кеткен, сөйтіп Әлімбаев деген жалған фамилиямен жүрген. 1936 жылы колхоз мүшелігіне кіріп алып, колхоз құрылысына қарсы бағытталған бұддіру жұмыстарын жүргізген, байлар элементерімен рулық топтар ұйымдастырып, контрреволюциялық үгітпен айналысқан.

1937 жылдың шілде айында бірнеше адамдардың қатысуымен Мәмбетов: «Қазіргі уақытта Испанияда соғыс жүріп жатыр, фашистер оны жеңгеннен кейін СССР-ға қарсы соғыс ашады, кеңес өкіметі бұл соғыста жеңіліп құриды»,— деп контрреволюциялық сөз айтқан. Сол күні Мәмбетов колхозшыларды малды сойып, құртуға шақырып: «Егерде оны елдерің істемесеңдер, онда бәрiбiр сендерден кеңес үкіметі тартып алып қояды»,— деген.

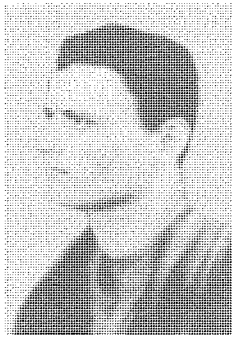
Осы қылмысы үшін Мәмбетов Шегенбай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1935 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 2 қарашасында шығарылып, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 5 қарашада бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен

Мәмбетов Шегенбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокурорының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Мәмбетов Шегенбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МЕЖЕНОВ Константин Константинович родился в 1910 году в гор. Сталине, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал помощником машиниста. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих, подрывно-вредительскую работу на железной дороге арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала ж/д от 13 августа 1945 года Меженов К. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 23 февраля 1990 г.

МЕЛЬНИК Иван Афанасевич родился в 1917 году в Винницкой области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал кассиром. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 3 декабря 1940 года Мельник И. А. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 16 марта 1990 года.

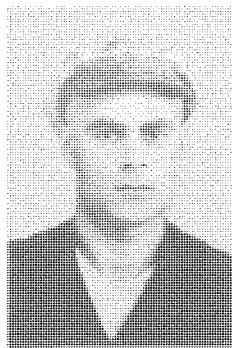
МЕРЕКБАЕВ Көптілеу Бөген ауылдық кеңесі, Қарашалаң колхозында 1895 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, малшы, ірі байдың, болыстың баласы, 1937 жылы мемлекеттік салық тапсырмасын орындамағаны үшін 5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, колхоздан контрреволюциялық әрекеті үшін шығарылып, Асан қаракшылары қозғалысына қатысқан, кеңес үкіметінің қас жауы ретінде бай-молдалармен бірігіп, бас қосып жиын өткізіп, онда контрреволюциялық жауыздық жұмыс жүргізуге келісіп отырған, колхозшылар арасында кенес үкіметіне, колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғаған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937жылғы 3 қарашадағы қаулысымен Мерекбаев Көптілеу ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 3 желтоқсанда орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 17 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 3 қарашадағы қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысы бойынша Мерекба-

ев Көптілеу Қазақстан Республикасының «Жалпай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МЕРКУЛОВ Федор Андреевич родился в 1896 году в селе Ановка, Воронежской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал начальником стройконторы, за антисоветскую контрреволюционную подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Спецколлегии Актыобинского областного суда от 13 марта 1937 года Меркулов Ф. А. осужден на 7 лет лишения свободы, реабилитирован 29 января 1990 года.

МИХАЙЛОВА (СВИРИДОВА) Вера Ефимовна родилась в 1884 году в гор. Одессе, русская, образование высшее медицинское, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске, работала врачом. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию, вредительско-террористическую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 августа 1941 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Постановлением Особого совещания при НКВД СССР от 11 февраля 1942 года Михайлова (Свиридова) Вера Ефимовна осуждена к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирована 7 августа 1989 года.

МИЩЕНКО Василий Харитонович родился в 1905 году в деревне Гуляйном этого же района, Днепропетровской области, украинец, гражданин СССР, сын помещика, образование н/среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал бухгалтером 10-й дистанции пути.

По обвинительному заключению Мищенко В. Х. — кулак, в 1930 году совместно с отцом был раскулачен и сослан в гор. Надеждинск. Откуда в 1935 году сбежал и скрыв свое прошлое поступил работать в Соль-Илецкую МТС. Являясь юрил противником Советской власти, он после побега из ссылки встал на путь активной организованной борьбы с советской властью за изменение существующего строя. С этой целью в 1936—1937 года на ст. Илецк Оренбургской ж/д. создал из кулацко-белогвардейского элемента крупную контрреволюционную, кулацко-белогвардейскую, повстанческую, террористическую организацию, в которую завербовал кулаков и активных белогвардейцев.

В 1937 году на ст. Саксаульская создал вторую контрреволюционную, повстанческую, террористическую организацию, в которую вовлек бывших кулаков — 4 лица. Возглавлял обе эти организации, он активно вел борьбу против партии и Советской власти. Давал участникам этих организаций задания и проводил через них, а также лично сам контррево-

люционную пропаганду, вредительскую, диверсионную, подрывную работу на жел. дор. транспорте и в других отраслях народного хозяйства. Одновременно подготовлял эти организации к восстанию в тылу на случай возникновения войны между фашистскими странами и СССР.

В 1937 году с целью объединения для совместной борьбы с советской властью всех контрреволюционных, кулацко-белогвардейских формирований, установил связь с руководителем кулацко-белогвардейской, террористической организации на станции Оренбург Фатиевым-Макулиным. Готовил через участников, созданных им кулацко-белогвардейских, повстанческих организаций на ст. Соль-Илецк и Саксаульская, террористические акты над руководителями партии и советского правительства, за что постановлением ОДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 9 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года Мищенко Василий Харитонович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 9 февраля 1960 года постановление быв. тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года по делу Мищенко Василия Харитоновича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест облпрокурора удовлетворен.
Мищенко В. Х. реабилитирован посмертно.

МОЛЖІГІТОВ Жолдыбай (Жалдыбай) Арал ауданының № 8 ауылында 1875 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, малшы.

ЖАЛДЫБАЕВ (Жолдыбаев) Байғозы Арал ауданының № 8 ауылында 1895 жылы туған, Молжігітов Жолдыбайдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, малшы. Жалдыбай мен Байғозы кедей шаруалардың арасында қолхоздан шығып, Қарақалпақстанға қоныс аударуға үгіт жүргізген, қошуге қарсы болғандарды соққыға алған. Осы қылмыстары үшін Қазалы аудандық ОГПУ бөлімшесінің 1932 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен өкесі мен баласы тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Арал аудандық ОГПУ бөлімінің 1932 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Молжігітов Жолдыбай мен Жолдыбаев Байғозы жөніндегі қозғалған қылмыстық іс олардың кедей шаруа болғаны, Аралдан Қазалыға қоныс аударып, басқаларға ықпал жасамағаны үшін істері қысқартылып, олар қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 8 тамыздағы қорытындысымен Молжігітов Жолдыбай мен Жолдыбаев Байғозы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МУЗЫКО Федор Иванович родился в 1905 году в селе Круглое, Донецкой области, украинец, образование начальное, беспартийный, сын судовладельца кулака, до ареста проживал в гор. Аральске, работал тех. директором рыбокомбината.

Музыка Федор Иванович вместо со своим отцом Музыка И. П. проживал на местности «Бугунь», где

имели свое судно, свое кустарное производство по обработке рыбы и эксплуатировал батраков. В 1928 году, видя начавшуюся ликвидацию баев-феодалов на основе сплошной коллективизации, в то же время частичную конфискацию его личного имущества, средства производства продали, скрылись. Музыка Ф. И., оставшись враждебно настроен против Советской власти, стал работать в государственных промышленных предприятиях, где развернул свою антисоветскую, вредительскую деятельность, направленную на возбуждение недовольства трудящихся советским строем. Работая тех. директором рыбохолодильного комбината, стал отправлять негодные рыбы для питания трудящихся. При этом когда рабочие возражали против его действий, он иронически высмеивал их и злобно говорил: «Мы их накормим рыбой с Аральского моря», за что постановлением Аральского РО НКВД от 9 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7, 11 УК РСФСР.

Постановлением тройки УНКВД по Актыбинской области от 15 ноября 1937 года Музыка Федор Иванович заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 3 июля 1957 года решение бывшей тройки УНКВД по Актыбинской области от 15 ноября 1937 года отменено и дело по обвинению Музыка Ф. И. за отсутствием состава преступления в его действиях прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Музыка Ф. И. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

МУРКА Нестор Васильевич родился в 1896 году в селе Верхне-Белозерск Мелитопольского уезда, Таврической губернии, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал морозильщиком на рыбохолодильном комбинате. В 1929 году выслан из пос. Федоровка, этого же района Кустанайской области. Он обвиняется в том, что тесно связан с активными участниками фашистско-диверсионной группы в системе Аралгорьбтреста. Вместе с ними проводил среди населения спецоселка активную фашистскую пропаганду, систематически высказывал пораженческую агитацию в пользу фашистских стран Германии и др., о неизбежности войны и неминуемой гибели в этой войне СССР, высказывал контрреволюционные клеветнические измышления в отношении политики партии и правительства, восхвалял врагов народа троцкистов, систематически пропагандировал среди населения преимущество капиталистической системы перед социалистической, за что постановлением 3 отделения УГБ Актыбинского обл. УНКВД от 9 апреля 1937 года арестован, привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 30 ноября 1937 года по делу Мурка Н. В. отменено с прекращением дела производством за недоказанностью обвинения. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Мурка Н. В. на оснований Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

МЫНЖАСАРОВ немесе **ОРАЗӘЛИЕВ** Шынмырза Арал ауданының № 9 ауылында 1902 жылы туған, бай болған, сауатты, партияда жоқ, «Көгертү» серіктестігінің мүшесі, бұрын үш рет сотталған. Кейінгі қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Жақсықылыш» ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі — Маржан, баласы — Әділбай, інілері — Құттыбай, Қарман, Шұға.

Мынжасаров, Оразәлиев 1926—1930 жылдары өзінің шаруашылығын, мал-мүлкін тәркілетпеу үшін сапыл-құртып, Бірғыз ауданына көшіп кеткен. 1929 жылы Арал ауданына қайтып келіп, қаракшылардың көтерілісіне қатысқан. Бұрын контрреволюциялық әрекеті және колхоз малын, мемлекеттік-кооператив меншігін жаппай талан-таражға салғаны үшін үш рет 10 жылдан бас бостандық еркінен айыруға сотталған, бірақ жаза мерзімін толық өтемеген. 1931—1933 жылдары колхозшыларды басқа Республикаға көшіруге белсенді түрде әрекет жасаған. Ол өзінің көптеген байлармен байланыс жасағанының арқасында Калинин атындағы колхоздың хатшысы қызметіне тұрып алып, қызмет бабын пайдаланып, өзінің маңайына байлардың контрреволюциялық ұлтшылдық тобын ұйымдастырған. Бұл топтың міндеті кеңес үкіметіне қарсы колхоз құрылысын құлату мақсатында төменгі кеңес аппаратының басшы орындарын басып алу болған. Байлар Көбеков, Баекеев, Ермекқараев тағы басқалардың көмегімен контрреволюциялық үгітпен айналысқан. Тұрғындарды көшуге, малды жаппай сойып құртуға, кеңес өкіметінің қаулыларына бағынбауға шақырған. Мемлекеттен колхозшыларға көмек ретінде алынған малдарды Мынжасаров байларға таратып берген, сөйтіп кедейлердің Кеңес өкіметіне деген ренішін тудырған, колхозшыларды қорғаныс замына жазылмауға үгіттеген, мал басын кеміту мақсатында әдейі-қасақана колхоздың асыл тұқымды малдарын сойып жіберген.

Осы қылмысы үшін Мынжасаров — Оразәлиев Шынмырза Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

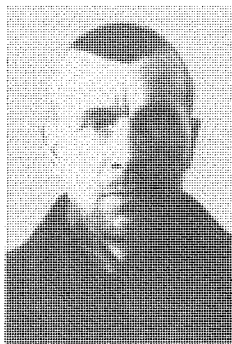
Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 21 қарашасында Арал қаласында шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 25 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Мынжасаров — Оразәлиев Шынмырза ең жоғары жаза—ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген.

Бұл үкім 1937 жылғы 9 желтоқсан күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Мынжасаров — Оразәлиев Шынмырза СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НАКОНЕЧНЫЙ Петр Леонтьевич родился в 1900 году в гор. Благовещенске, Амурской области, русский, гражданин СССР,

образование 6 классов, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, дом 20. кв. 22, работал слесарем депо.

По обвинительному заключению Наконечный П. Л. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации. Проживая в Харбине с 1930 года по день выезда в СССР, состоял членом фашистской организации «Мушкетеры». В 1935 году агентом японской раз-

ведки Ивановым был завербован в качестве секретного сотрудника шпионской разведки. Проживая в гор. Харбине, занимался провокаторской деятельностью, выражавшейся в выдаче Японо-Манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. В 1935 году японской разведкой переброшен на территорию СССР с шпионскими, диверсионными заданиями. В том же году по прибытию на ст. Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Ситеко, через которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Ситека для японской разведки ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение и политического характера. Проводил диверсионную, вредительскую работу по разрушению паровозного хозяйства депо Саксаульская. В 1937 году вывел из строя три паровоза, которые были отправлены в заводской ремонт. На военное время имел задание совершить крушения и поджог депо. Проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий ВКП(б) и правительства, подготавливал террористические акты над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 25 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 8 через 17-го, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Наконечный Петр Леонтьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Туркестанского Военного Округа от 27 апреля 1960 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Наконечного Петра Леонтьевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием события преступления.

Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен.

Наконечный П. Л. реабилитирован посмертно.

НАМ Ю-ХО родился в 1902 году в гор. Чендин (Корея), гражданин СССР, образования среднеспециальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал зубным техником в горбольнице. За антисоветскую контрреволюционную агитацию, шпионско-подрывную, провокационно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 27 октября 1938 года Нам Ю-Хо осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 29 июня 1989 г.

НАУАНОВА Нәзира Арал ауданында 1915 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, «Аралсольда» жұмыс істеген. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт және әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілістің үкімімен 1945 жылғы 28 шілдеде Науанова Нәзира 5 жылға жер аударуға сотталған, 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

НАУРЗАЛИЕВ (НАУРЫЗӘЛИЕВ) Итжемес Ақирек, Райым ауылдық кеңесі, «Қызылжар» колхозында 1914 жылы туған, өлеуметтік негізі кедей-шаруа, білімі 7 класс, 1932 жылы есепшілер курсы бітірген, партияда жоқ, 1939 жылы әйелін сабағаны үшін 1,5 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін Бекбаулы сельпосында қойма менгерушісі болып жұмыс істеген, осы стансада тұрған, үйленген, әйелі Бөрікбаева Дәриха.

Наурызәлиев Итжемес Бекбаулы стансасында тұрғанда кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілстік сипатта үгіт таратып, фашистік Германияны мақтап: «Гитлер Германиясы соғыста Кеңес Одағын сөзсіз жеңеді», — деп сөз айтқан. Мәселен, 1941 жылдың 3 тамыз күні Бекбаулы сельпосының кеңесінде оған әскер қатарына шақырылған қағазын бергенде сельпо қызметкерлерінің көзінше дауыстап: «Кеңес үкіметі жойылсын, Герман фашизмі жасасын, кеңес армиясы талқандалады, жеңіс Германия жағына болады, кеңес үкіметі біздерді оған өлсін деп жібереді...» — деп контрреволюциялық сөздер айтқан. Сондай-ақ 1941 жылдың қараша айының 30 күні қызылөскер қатарына екінші рет шақырылған уақытта Бекбаулы стансасына шала мас күйінде барып, поезд күтіп отырған адамдардың ортасында үкімет пен партияның әскерге адам алу саясатына қарсы болып, сол жерде контрреволюциялық сөздер айтып, фашистік Германияның әскерін мақтап, кеңес әскерлеріне қарсы теріс-аяу сөздер айтқан. Осы қылмысы үшін Наурызәлиев Итжемес Арал аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 6 сәуірдегі

қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2-бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылғы 9 маусымда аяқталып, айып-тау қорытындысы 15 маусымда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы бастығының орынбасары 15 маусымда, облыстық соттың қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясы дайындақ мәжілісінің 23 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясы көшпелі сессиясының 1942 жылдың шілде айының 15 күнгі үкімімен айыпкер Наурызәлиев Итжемес 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін сайлау-сайлану құқын 3 жылға жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкіні тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 15 шілдедегі үкімін күшінде қалдырып, Наурызәлиевтің шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Наурызәлиевтің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 6 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша Наурызәлиев Итжемес жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 15 шілдедегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғарымын бұзып, оның ісін қылмыстың құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

НЕКРАСОВ Николай Петрович родился в 1888 году в селе Преображенки, Бузулукского района, Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, женат на дочери крупного кулака, до ареста работал ремонтным рабочим пути 6-го околотка 11-й дистанции пути Оренбургской ж/д, ранее работал бригадиром этого же околотка, проживал в пос. Камышлы-Баш Аральского района, жена — Анастасия Гордеевна, сын — Михаил Николаевич, проживали в пос. Камышлы-Баш.

Некрасов Н. П. арестован 22 октября 1940 года, осужден по ст. 58—10 ч. 1 и 59—3 «в» УК РСФСР к 4 годам лишения свободы в ИТЛ с поражением прав на 2 года.

Определением ж/д коллегии Верховного Суда СССР от 30 июня 1941 года приговор линейного суда в отношении Некрасова оставлен в силе, а жалоба без удовлетворения.

В кассационной жалобе Некрасов признав свою вину в халатном отношении, начисто отрицал обвинение по ст. 58—10 ч. 1 УК, т.е. совершение им антисоветской агитации.

По заключению прокурора отдела Генеральной прокуратуры Республики Казахстан от 5 мая 1998 года Некрасов по ст. 59—3 «в» ч. 1 УК осужден обоснованно по огульному обвинению по политическим мотивам.

Так как его вина по ст. 59—3 ч. 1 УК подтверждается показаниями свидетелей, пояснивших, что он вместо новых накладок оставил старые, своевременно

но не заменил и привел к износу накладок и других запчастей.

А по обвинению по ст. 58—3 ч. 1 УК подтверждается показаниями свидетелей пояснивших, что он вместе новых накладок оставил старые, своевременно не заменил и привел к износу накладок и других запчастей.

А по обвинению по ст. 58—10 ч. 1 УК доказательств по делу не имеется, кроме высказывания его, что во время первой мировой войны, когда был в плену у немцев (до 1921 года) жилось лучше, что на западе все-таки жизненные условия хорошие, чем у нас в стране и т.п. Эти его высказывания не содержат состава преступления, предусмотренного ст. 58—10 ч. 1 УК, так как в них нет призывов к свержению, подрыву или ослаблению Советской власти.

Таким образом, Некрасов осужден к обоснованию по ст. 59—3 ч. 1 УК и по ней подлежит реабилитации, а по обвинению и осуждению по ст. 58—10 ч. 1 УК, как лицо необоснованно репрессированное по политическим мотивам того периода и он на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

НЕСТЕРЕНКО Федор Андреевич родился в 1912 году в Курской губернии, украинец, образование 6 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал монтером радиостанций. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 ноября 1938 года Нестеренко Ф. А. осужден на 6 лет лишения свободы, реабилитирован 16 февраля 1990 года.

НЕТАЛИН Абдулла Ахметұлы Ақтөбе облысы, Бірғыз ауданының № 4 ауылында 1913 жылы туған, ұлты қазақ, ауыл старшинасының баласы, білімі орта, 1930 жылдан БЛКЖО мүшесі, 1937 жылы комсомол қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, Молотов көшесі, 7 үйде тұрған, қызметкер, Арал қалалық кеңесі атқару комитетінде хатшы болып қызмет атқарған, (халық жауы Құлымбетовтың туысы).

Негалин Абдулла Ахметұлы Құлымбетовпен тікелей байланыста болып, контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның тапсырмасымен кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жұмыстарды белсенді жүргізген. Құлымбетовтың көмегімен Негалин Абдулла 1934 жылы Алматы қаласындағы жоғары оқу орнына түсіп, Құлымбетовтың үйіне жиі барып тұрған, провокациялық әңгімелер айтқан. Қалалық кеңестің хатшысы болып тұрғанда құпия документтерді ұрлап контрреволюциялық ұлттық ұйым мүшелеріне беріп отырған, осы ұйымның жасырын жиындарына қатысқан. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Негалин Абдулла 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Ақтөбе облыстық соты Президиумының 1959 жыл-

ғы 14 тамыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, Негалин Абдуллаға тағылған айыптың анықталмағаны үшін іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 маусымдағы қорытындысымен Негалин Абдулла Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

НЕТАЛИН Ахмет Ақтөбе облысы, Бірғыз ауданының № 4 ауылында 1872 жылы туған, революцияға дейін бірнеше жыл ауыл старшинасы, бай болған, сауатты, білімі ортадан жоғары, партияда жоқ, 1922 жылы түрмеде 3 жарым ай отырып шыққан. Әйелі — Зәбира, баласы — Абдулла, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, мал-мүлкі төркіленіп, өзі қашып кеткен.

Негалин Ахмет халық жаулары Құлымбетов, Жұбанов, Бахтыбергеновтермен тікелей байланыс жасап, солардың тапсырмасымен кеңес үкіметіне қарсы бағытталған контрреволюциялық әрекеттер жасаған. 1937 жылғы маусым айында өзінің үйінде жоғарыдағылар қатысқан жиында Жұбанов: «Біз Алашорда партиясының қатарында болғанда коммунистерге қалай соққы бергенімізді сендер білесіңдер, бұл күрес әлі тоқтаған жоқ, жүріп жатыр, бүкіл қазақ халқы біздің жағмызда, деген. Одан кейін оны Құлымбетов пен Негалин Ахмет жақтап былай деген: «Қазір елдегі жағдай өте ауыр, жақын арада капиталистік елдер Германия мен Жапония СССР-ге қарсы соғыс ашады, кеңес өкіметі құлатылып, біздер Жапонияға кетеміз». Ол тағы да осы жылдың мамыр айында: «Қазір қазақ интеллигенциясы кеңес үкіметінің саясатына қарсы, атқару комитетінде қазақтар отырғанда барлығында кеңес үкіметіне қарсы шығады», — деген. Ол осындай контрреволюциялық пікірлерін үнемі жүргізіп отырған. Осы қылмыстары үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен Негалин Ахмет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 3 желтоқсанда орындалған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1961 жылғы 31 мамырдағы қаулысы мен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы Негалин Ахмет жөніндегі қаулысы бұзылып, оның ерекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың назарылығы қанағаттандырылған.

Негалин Ахмет толық ақталған.

НИ Михаил Ильич родился в 1916 году в Приморском крае, кореец, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал технологом рыбокомбината. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 ноября 1940 года Ни М. И. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 13 июля 1990 года.

НИКИТИН Николай Григорьевич родился в 1905 году на ст. Даймоугоу-Маджу-Во, КВЖД, русский, гражданин СССР, образование среднее, с 1928 по 1935 года член ВКП(б), в 1936 году исключен из партии за связь с классово-чуждым элементом и лицами подозрительными в шпионаже и выслан из ДВК как социально опасный элемент, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем госпароходства.

По обвинительному заключению Никитин Н. Г. будучи коммунистом на ДВК, рекомендовал в партию харбинца Чужака Кисель — японского шпиона. Работая до 1929 года на жел. дор. станции Мулин арестовывался китайскими властями и был направлен в концлагерь Сумбей. После освобождения из лагеря неоднократно выезжал в Харбин. В бытность нахождения в ссылке в г. Аральске имел тесную связь с разоблаченным врагом народа Овчинниковым.

Работая в госпароходстве и будучи обременен своей высылкой, систематически среди ссыльных занимался антисоветской агитацией, направленной на дискредитацию Сталинской Конституции. В праздник 20-й годовщины Октябрьской революции во время демонстрации Никитин в присутствии Кириянова сказал: «Этот праздник тому хорош, кто залез на трибуну», при этом нецензурно выразился по адресу вождя Компартии.

Аналогичные контрреволюционные проявления со стороны Никитина были не единичны, за это он постановлением Аральского РО НКВД от 16 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Никитин Николай Григорьевич осужден на 10 лет в ИТЛ.

Постановлением Президиума Кызылординской облсуда от 31 мая 1962 года Постановлением быв. тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года в отношении Никитина Николая Григорьевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест облпрокурора удовлетворен.

НОГИН Михайл Алексеевич родился в 1902 году в селе Бобровка, Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал экспедитором хлебопекарни. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Актыбинской области в 1937 году Ногин М. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 марта 1994 года.

НҮРЖАНОВ Рақымберді № 10 Бөген ауылдық кеңесінде 1872 жылы туған, бай-молда болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1931 жылы қуғын-сүргіннен қарақалпақстанға қашып кеткен, үйленген, әйелі — Әлима, баласы — Жарна, қызы — Раш.

Нуржанов Рақымберді кеңес өкіметінің қас жауы ретінде Аймағамбетов Тәжімбет, Мерекбаев басқ-

арған контрреволюциялық ұлтшылдық топтың мүшесі болған, осы топты ауылшаруашылық артелінің Уставына көшірмеуге, колхоздарды жоюға, малды жаспай сойып құртуға, басқа жакқа көшіп кетуге, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларын орындамауға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Нуржанов Измағамбетовпен бірге серіктік мүшелері арасында балық аулау жоспарын орындамай, оны колхозға өткізбеу үшін зиянкестік жұмыстар жүргізген, ауланған балықты ишан Аймағамбетовке контрреволюциялық ұлтшылдық топтың пайдасына тапсыруды және оның бір бөлігін зиянкестік мақсатында жерге көмуді ұйғарған. Олардың күнделікті үгіттерінің арқасында бригадирлер Шірекешов, Жүгінісов колхозға балық тапсыру орнына ауланған балықты жерге көмген, жартысын ишан Аймағамбетовке тапсырған.

Нуржанов контрреволюциялық-ұлтшылдық сезім білдіріп жұртшылық арасында: «Партия мен үкіметтің қаулылары қағаз жүзінде қалып жатыр, қаулыда Қазақстанда бірде-бір орыстар қалмасын», — делінген. «Ал іс жүзінде керісінше болып шықты, қазақтарды барлық жерде түрткіге алып, жақсы қызметтен қуып» орыстарды орналастырып жатыр, ол біз қаналуда қалып келеміз, одан да сорақысы сол қазақтарды тексермей түрмеге қамауда, қазіргі кезде барлық ескі түрмелер қазақтарға толды, енді жаңа түрмелер салып жатыр, сондықтан бізге бірінші кезекте көтеріліске дайын тұруымыз керек, орыстарды құрту үшін ұлттық шайқас жасауымыз керек», — деп үгіт жүргізген. Нуржанов соғыс туралы провокациялық лақаптар таратып: «Біз фашистерге жақтасып, оларға көмек көрсетіп, олардың кеңес үкіметіне қарсы соғыс ашып жеңетін күнін күтуіміз керек», — деп айтқан.

Осы қылмысы үшін Нуржанов Рақымберді Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 25 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы Үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Нуржанов Рақымберді ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 9 желтоқсанда Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Нуржанов Рақымберді СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НҮРПЕЙІСОВ Әлжан № 11 Қаратерең ауылдық кеңесінде 1876 жылы туған, молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, тұрақты жұмыс істемеген, 1928 жылы дауыс беру құқынан айрылған, сосын ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі — Маржан.

Нүрпейісов Әлжан кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, колхоз құрылысын бұзуға, колхозшылардың тұрмысын нашарлатуға бағытталған кон-

трреволюциялық, жауыздық-зиянкестік әрекеттермен үнемі айналысқан, сонымен бірге провокациялық лақаптар тартып, жұртшылық арасында кеңес медицинасының беделін түсірген. Ол өзінің контрреволюциялық жауыздық-зиянкестік жұмысын имам Баймұқанов Мұхамеджанмен тығыз байланыс жасап жүргізген. Баймұқанов Уфа муфтиімен байланыста болып, одан 1923 жылы қағаз алып, имам молда етіп Смағұлов Серкенді тағайындаған. Олардың тығыз байланысы және біріккен контрреволюциялық-зиянкестік жұмыстарының арқасында 1935 жылдың аяғында Нұрпейісов жасырын бір мәжілісте жоғарыда көрсетілген молдалар арқылы тұрғындар арасында контрреволюциялық әрекеттер жүргізуге тартылған. Мәселен, 1937 жылдың наурыз айында Нұрпейісовтің басшылығымен Мамық деген әйелдің намазына 250-дей колхозшыларды жинаған, оларды көктемгі балық аулау жұмысының қызып жатқан кезінде екі күн жұмыстан қалдырып, соның салдарынан балық аулау жоспары орындалмай қалған.

Нұрпейісов Әлжан сол жылғы сәуір айында жоғарыда көрсетілген молдалардың бір мәжілісінде жаңа мешіт салу үшін қаржы жинауға, жұртшылық арасында контрреволюциялық жұмыстар жүргізуге тапсырмалар алған. Ол бұл жұмысты жүргізіп, жұртшылықтан 400 сомдай қаржы жинап, кейін оны өзі пайдаланып кеткен. Нұрпейісов балаларды сүйдетке отырғызумен айналысып, піштірілген жерге тарының сабағын жағып, күлін сеуіп, көп ауруға шалдықтырған. Ол өзінің контрреволюциялық жұмыстарына діни салт-дәстүрлерді пайдаланып, жиындар өткізіп отырған.

Осы қылмысы үшін Нұрпейісов Әлжан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылы 16 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 1937 жылғы 5 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Нұрпейісов Әлжан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 25 қыркүйектегі қорытындысымен Нұрпейісов Әлжан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НҰРЫМБЕТОВ Қалнияз Үргеніш қаласында 1885 жылы туған, ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 16 желтоқсандағы қаулысымен 3 жылға жер аударуға сотталған. Қамауға алынғанға дейін Ырғыз ауданының № 15 ауылында тұрған, малшы болған, 1989 жылғы 29 тамызда ақталған.

НҰРЫШЕВ Ұзақбай № 6 «Октябрь» ауылдық кеңесінде 1904 жылы туған, ірі бай болған, атакты ишан-молданың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, «Даки» серіктігінің төрағасы болып жұмыс істеген. 1920 жылы өз шаруашылығын, мал-мүлкін төркілетуге түсірмеу үшін сатып құртқан. Өзінің

маңайына бұрынғы қуғын-сүргінге түскен байлар мен молдалардан контрреволюциялық-ұлттық топ ұйымдастырып, колхозда жауыздық-зулымдық жұмыстарын жүргізген. 1937 жылы шілде айында Нұрышев колхоз жиналысында СССР қорғаныс заңына жазылуға ашықтан-ашық қарсы шыққан, ол былай деген: «Біз кедейміз, жарлымыз, кеңес үкіметі бізден ешнәрсе сұрамасын, қайта колхозшыларға ақша беріп, көмек көрсетсін, басшылықта отырған коммунистер адам емес, олар колхозды, жұртшылықты басқара алмайды, қайта партияда жоқтар жақсы басқарады, сондықтан коммунистерден жақсылық күтудің керегі жоқ».

Колхозда жылқы фермасын ұйымдастыру пайдасыз деп үгіттеу салдарынан жылқы фермасы ұйымдастырылмай қалған. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 қарашадағы қаулысымен ол тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен Нұрышев Ұзақбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1960 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы Нұрышев Ұзақбай жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Соттың шешімі бойынша Нұрышев Ұзақбай толық ақталған.

О

ОВЧИННИКОВ Иван Федорович родился в 1897 году в Витебском районе, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал старшим научным сотрудником научной станции. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 4 ноября 1937 года Овчинников И. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 29 августа 1989 года.

ОМАРОВ Гасан Гусейн родился в 1881 году в гор. Когор, Дагестанской АССР, дагестанец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим в Аралсульфате. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 6 ноября 1942 года Омаров Гасан Гусейн осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 октября 1995 года.

ОҢҒАРОВ Нұрадин Райым ауылдық кеңесінде 1881 жылы туған, кейін Қазалы ауылында тұрған, бай-

молда болған, діни медресені бітірген, мешіт ұстаған. 1931—32 жылдары байларға салынған салықты төлемегені үшін, сайлау-сайлану құқынан айырылған, содан кейін қуғын-сүргіннен қашып бас сауғалайды. Аралға 1935 жылы қайтып оралып, ел ішінде жүріп контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, кеңес үкіметіне қарсы түрлі лақаптар таратады және өзінің жақын таныстарын Ауданстанға көшуге шақырады. Өзінің Сталиндік конституцияға сенбейтінін, ол тек алдамшы екенін, дінге, құдайға сену керек»,— деп уағыздайды. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 21 қыркүйекте орындалған.

1989 жылғы тамыздың 7 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Оңғаров Нұрадидің оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ОРАЗБАЕВ Еңсеп Арал ауданының № 8 ауылы, «Жаңаталап» серіктестігінде 1873 жылы туған, бай болған, 1931 жылы контрреволюциялық әрекеті үшін мал-мүлкі тәркіленіп, 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, жаза мерзімін толық өтемей қамаудан босанып шыққан, сауатсыз, партияда жоқ, кейінгі кезде Қарақұм ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі Дәмеш, баласы Қыстау, қызы Бибіжамал.

Оразбаев Еңсеп кеңес үкіметіне, оның жүргізіп жатқан саяси-шаруашылық науқанына қарсы үгіт жүргізіп, № 8 ауылдық кеңесі тұрғындарын елден басқа жаққа жаппай көшуін ұйымдастырған. Колхозшыларды ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдамауға, қоғамдық малдарды қырып — жоюға шақырған. «Артельге көшесендер аштан өлесіндер, барлық малды кеңес үкіметі алып қояды, сондықтан партия мен кеңес үкіметінің қаулысына бағынбай, одан бас тартып көшу керек»,— деп үгіт таратқан. Сталиндік конституцияға қара күйе жағып, «Ол халықтың тұрмысын жақсартқан жоқ, керісінше жағдай барынша нашарлап кетті»— деген.

Осы қылмысы үшін Оразбаев Еңсеп Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 15 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қызылорда облпрокурорының 1941 жылғы 10 шілдедегі қорытындысы бойынша Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысын дұрыс деп танып, Оразбаевтың арызын нәтижесіз қалдырған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1989 жылғы 27 ақпандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы Оразбаев Еңсеп жөніндегі қаулы-

сын бұзып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

ОРАЗБАЕВ Қыдырқожа Арал ауданының № 8 ауылында 1888 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ.

Оразбаев Қыдырқожа 1931 жылы байлардың мал-мүлкі тәркілеп жатқан кезде малдарын сатып құртып, өзі ұсталағын болғасын қашып жүріп қарақшылардың қарулы көтерілісіне қатысқан, ол талқандалғаннан кейін басқа қарақшылардың қатарына қосылып, адам тонауға қатысқан. Ол серіктестік мүшелері арасында кеңес үкіметіне қары контрреволюциялық үгіт жүргізіп, серіктестіктің ауылшаруашылық артелі Уставына көшпеуге, мал басын құртып, жоюға күш салған.

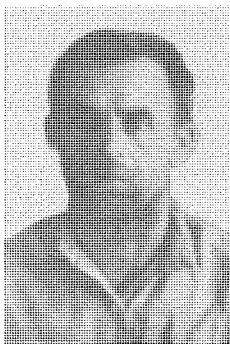
Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен ол тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Оразбаев Қыдырқожа ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, бұл үкім сол жылғы 23 қарашада орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1968 жылғы 26 сәуірдегі қаулысымен Ақтөбе облыстық соты НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысы бұзылып, Қ. Оразбаевтың әрекетінде қылмыстың белгісі жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Оразбаев Қыдырқожа сот арқылы 1968 жылы толық ақталған.

ОРЫМБАЕВ (ОРЫНБАСАРОВ) Құрман Арал ауданының № 6 ауылында 1871 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1931 жылы контрреволюциялық ұлтшылдық әрекеті үшін 5 жылға сотталған, айып жазасын толық өтемей, Қызылорда түрмесінен қашып шығып, Асановтың қарулы көтерілісіне белсене қатысып, кеңес үкіметіне қарсы күрескен. Асанов көтерілісі талқандалғаннан кейін Арал қаласына келіп, жұртшылық арасында кеңес үкіметіне, Сталиндік Конституцияға, ауыл шаруашылығы Уставына қарсы контрреволюциялық үгіт-насихат жұмысын жүргізген. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 29 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы қараша айының 23 күні орындалған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде Орымбаев Құрман толық ақталған.

ОСВОЛЬД Юрий Макарович родился в 1898 году в гор. Вида, (Англия), по национальности венгр, гражданин СССР с 1923 года, образование среднее, был членом ВКП(б), выбыл механически, проживал в гор. Аральское, работал ст. инспектором судонадзора Аральского пароходства. Он обвиняется в том, что кроме развед. деятельности в пользу одного иностранного государства, являлся одним из активных

участников антисоветской, право-троцкистской, шпионско-диверсионной организации, существовавшей на Аральском госпароходстве, в задачи которой входило: свержение Советской власти и восстановление капитализма в СССР путем террора, диверсий, вредительства, шпионажа, за что он Постановлением XI отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 15 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности

по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД Алма-Атинской области от 23 октября 1938 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 25 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала туркво от 20 марта 1958 года постановление тройки УНКВД Алма-Атинской области на основании П. «в» ст. 2 УПК Узб. ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

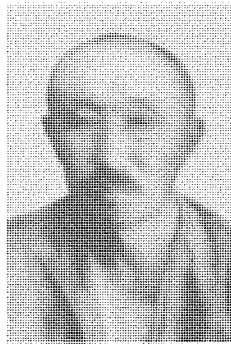
По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Освальд Ю. М. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессии» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ОСИС Петр Карлович родился в 1901 году в гор. Риге, Латвийской ССР, по национальности латыш, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в селе Авань Аральского района, работал помощником капитана рыбхоза. За антисоветскую контрреволюционную подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 июля 1913 года Осис П. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989 года.

ОСТМЕЙН Освальд Янович родился в 1902 году в гор. Таллине, Эстонской ССР, по национальности эстонец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал разнорабочим в Аралрыбтресте. За антисоветскую контрреволюционную подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 13 ноября 1943 года Остмейн О. Я. осужден на 15 лет лишения свободы, реабилитирован 10 августа 1989 года.

ӨМІРЗАҚОВ Алдамжар Мергенсай ауылдық кеңесі, «Тастүбек» колхозында 1894 жылы туған, балықшы болған, партияда жоқ, шала сауатты. Ол кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, колхоз құрылы-

сын құлатуға бағытталған контрреволюциялық жеңілістік сипатындағы үгіт жүргізген, капиталистік елдерді мадақтап, «Олардың күш-қуаты СССР-ды жеңіп шығады», — деп провокациялық лақап таратқан, колхозшыларды колхоздан шығуға үгіттеген, «колхоз жеке шаруашылыққа қарағанда тиімсіз, пайдалы емес, колхозда тұру тозақтар түрумен бірдей», — деп уағыздаған. Осы қылмысы үшін Арал

аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 22 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын көшпелі сессиясының 1941 жылғы 4 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Өмірзақов жоғарғы сот мәжілісінде қылмысы мойнына қойылмағандықтан мүлдем ақталып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1937 жылғы 29 шілдедегі қорытындысымен Өмірзақов Алдамжар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ӨТЕТІЛЕУОВ (ҰЗАҚБАЕВ) Бодық Арал ауданында 1863 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Бекбауыл стансасында тұрған, жұмыс істемеген.

Б. Өтетілеуов кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт таратып, фашистердің техникасы мен әскерлерін мадақтап, «Кеңес үкіметі бұл соғыста жеңіледі, халықтың тұрмысы содан кейін жақсарады», — деп лақаптар таратқан. Осы қылмысы үшін ол тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Орынбор темір жолы Әскери Трибуналының 1942 жылғы 10 шілдедегі үкімімен Өтетілеуов (Ұзақбаев) Бодық 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1990 жылғы 26 сәуірде ақталған.

ӨТЕШЕВ Ешмұқан № 6 Октябрь ауылдық кеңесінде 1880 жылы туған, ірі бай, молда болып мешіт ұстаған, арабша сауатты, партияда жоқ.

Е. Өтешев кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық панисламдық, диверсиялық ұйымның мүшесі болған. Ол үнемі кеңес үкіметіне, колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізіп, колхозды құлатуға бағытталған жауыздық зиянкестік жұмыстарды басқарған. Осы қылмыстары үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Өтешев Ешмұқан 10 жылға бос бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысы бұзылып, ол

жөніндегі іс қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

II

ПАВЛЫЧЕВ Фома Максимович родился в 1867 году в Уральской губернии, русский, малограмотный, беспартийный, крестьянин, до ареста проживал в Аральском районе. За антисоветскую контрреволюционную шпионско-подрывную, провокаторско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при ПП ОГПУ в Казахстане от 24 апреля 1930 года Павлычев Ф. М. осужден к высшей мере наказания—расстрелу, реабилитирован 6 июня 1989 года.

ПАК ЕН-ХИ родился в 1908 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал котельщиком в судовой верфи. За антисоветскую контрреволюционную шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Пак Ен-Хи осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 22 мая 1989 года.

ПАК ТЕ-ХАК родился в 1900 году в деревне Кенсенгун, Корея, беспартийный, малограмотный, подданный СССР, до переселения проживал в гор. Владивостоке, работал на промысле, в последнее время проживал в гор. Аральске, работал трактористом хозяйства Аралрыбтреста. Он обвиняется в том, что прибыл в СССР нелегально в 1924 году, с этого времени по 1933 год проживал без паспорта и вне подданства. Он являлся перебежчиком и в 1938 году привлечен к следствию как подозреваемый в шпионаже в пользу Японии. Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года он заключен в ИТЛ сроком на 5 лет.

Постановлением 3-го отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Пак Те-Хак производством прекращено, из-под стражи освобожден за недоказанность состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 24 апреля 1997 года Пак Те-Хан на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ПАН ЕН ХАК родился в 1884 году в г. Мусан, Корея, образование среднее, беспартийный, до переселения в Казахстан проживал в бухте Мудуэ Ольгинского района, Приморской области. С 1920 года проживал в г. Аральске, работал рабочим на судовой верфи. Он обвиняется в том, что из Кореи в СССР прибыл нелегально в 1921 году. До 1930 года проживал без документов на право жительства, в том году незаконным путем получил советский паспорт. Имеет связь с разведорганами одного иностранного го-

сударства, в котором работает в качестве разведчика, за что постановлением Аральского РО НКВД от 21 марта 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Аральского РО НКВД от 21 марта 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 1 июля 1938 года возбужденное уголовное дело по обвинению Пан Ен-Хака дальнейшим производством следствия прекращено, избранная ранее мера пресечения изменена, из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 24 апреля 1997 года Пан Ен-Хак на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ПАНЧЕНКО Федор Ефимович родился в 1875 году в Уральской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал помощником завхоза рыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную, антисоветскую шпионско-подрывную провокационную деятельность привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 14 октября 1937 года Панченко Ф. Е. осужден к высшей мере наказания—расстрелу, реабилитирован 30 августа 1989 года.

ПАСКОННОВ Александр Михайлович родился в 1892 году в селе Кругло-Озерное, Уральского округа, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал рыбаком рыбзавода. За контрреволюционную, антисоветскую агитацию среди рыбаков, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области в 1937 году Пасконнов А. М. осужден к высшей мере наказания—расстрелу, реабилитирован 28 сентября 1995 года.

ПАУЛИКАС Юстинас Юстинович родился в 1922 году в гор. Крекинге, Латвийской ССР, по национальности литовец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал рабочим рыбтреста. За антисоветскую агитацию среди рабочих и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого совещания при НКВД СССР от 10 июля 1943 года Пауликас Ю. Ю. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989 года.

ПЕГАЧЕВ Дмитрий Федорович родился в 1888 году в деревне Старая-Носково, Массальского уезда, быв. Калужской губернии, русский, гражданин СССР, окончил сельскую школу, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал кладовщиком 10-й дистанции пути.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1929 году в гор. Харбине был завербован в качестве агента китайской полиции, по заданию которой, а впоследствии по заданию японской разведки до 1935 года вел провокаторскую деятельность на КВЖД, выра-

жавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, комсомольских и профсоюзных организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Хвостовым, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Хвостова для японской разведки шпионские сведения: о законах и состоянии мобилизационного фонда на складе и состоянии пути. По заданию японской разведки проводил диверсионную и вредительскую работу на транспорте, умышленно портил материалы, предназначенные для ремонта и замены сигнальных устройств дороги — фонари, цветные стекла и др. С целью вызвать крушение в четном поезде, перекрыв кран воздушной тормозной магистрали. На военное время готовил диверсионные акты крушения воинских поездов, с этой целью похитил со склада костыльную лапку и болтовой ключ, за что он постановлением ОДТО ГУГБ ст. Казалинск от 16 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Пегачев Дмитрий Федорович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1937 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Пегачева Дмитрия Федоровича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

ПЕРЕПОНОВ Григорий Леонтьевич родился в 1908 году в гор. Курске, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем судоремонтного завода. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих завода и подрывно-диверсионную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала водного Транспорта Амударинского и Аральского бассейна в 1943 году Перепонов Г. Л. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 18 сентября 1990 года.

ПЕРЕХОЖЬЕВ Илларион Сергеевич родился в 1895 году в гор. Казалинске, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал директором рыбоходильника. За антисоветскую контрреволюционную, шпионско-диверсионную, провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 13 апреля 1937 года Перехожьев И. С. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 10 ноября 1995 года.

ПЕРМО Франц Пасивалович родился в 1907 году в гор. Керчь, по национальности украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал рыбаком Узункайрско-

го рыбзавода. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рыбаков и подрывно-провокационную вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 3 апреля 1943 года Пермо Ф. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 9 января 1970 года.

ПЕТРОВА Евгения Николаевна родилась в 1898 году в гор. Одессе, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживал в гор. Аральске, работала машинисткой рыбколхозсоюза. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и провокационно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 октября 1937 года Петрова Е. Н. осуждена на 7 лет лишения свободы, реабилитирована 31 мая 1958 года.

ПЕТРОВ Тимофей Игнатьевич родился в 1886 году в селе Ямак, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал машинистом. За антисоветскую контрреволюционную, шпионско-подрывную, провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 12 июля 1942 года Петров Т. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 4 июня 1990 года.

ПЕТРУСЕВИЧ Станислав Иванович родился в 1911 году в гор. Минске, белорус, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал шофером. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 25 августа 1936 года Петрусевич С. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 июня 1989 года.

ПЕТРУХИН Василий Иванович родился в 1911 году в селе Вечкусы, Лобозинской волости, Ардатовского уезда, Симбирской губернии, русский, гражданин СССР, образование среднее, окончил курсы бухгалтеров в гор. Харбине, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал бухгалтером в конторе паровозного депо станции.

По обвинительному заключению Петрухин В. И. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, резидентом японской разведки. Проживая на ст. Бухеду КВЖД, в 1927 году вошел в фашистскую организацию, именовавшуюся «Мушкетеры», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность, выдавал Японо-Манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, а также революционно-настроенных советских граждан, которые по его доносам репрессировались полицией.

В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР в качестве резидента со специальными заданиями. Петрухин в этом же году

установил связь с резидентами японской разведки Двужильным и Ситеком, через которых и вошел в шпионско-диверсионную, террористическую организацию, существовавшую на Оренбургской ж/д. Работая на ст. Саксаульская, создал диверсионную группу, в которую вошел Соколова, Корженкова и др., через которых и проводил шпионско-диверсионную вредительскую работу.

С 1935 года по день ареста он через членов созданной на шпионско-диверсионной группы, собрал ряд шпионских сведений оборонного значения.

Он намечал вывод из строя важнейших предприятий, им намечался взрыв Раимской и Челкарской водокачек. По заданиям на Саксаульском участке провел большую диверсионную, вредительскую работу, провел разрушение автотормозного и котлового хозяйства, систематически срывал выпуск паровозов по ремонту, чем дезорганизовал движение поездов и вызывал крушение таковых и проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и правительства, дискредитировал существующий строй и руководителей партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Петрухин Василий Иванович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

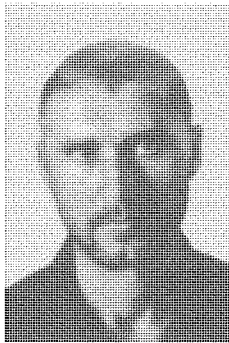
Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Петрухина Василия Ивановича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено.

Протест Военного Прокурора ПриВО удовлетворен. **ПИЛЬЧЕВСКИЙ** Дмитрий Семенович родился в 1909

году в деревне Поповка, Хорольской волости, Никольско-Уссурийского уезда, Приморского края, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал пом. машиниста паровозного депо.

По обвинительному заключению Пильчевский Д. С. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, созданной японскими разведывательными органами на Оренбургской Ж/Д из числа завербованных и переброшенных в Советский Союз бывш. служащих КВЖД.

Он являлся и агентом японской разведки. Проживая на территории Манчжурии, в 1930 году надзирателем полиции ст. Пограничная КВЖД Сомовым был завербован в качестве секретного агента японской

разведки. Проживая на ст. Пограничная КВЖД, занимался провокаторской деятельностью. За период с 1930 года по день выезда в СССР передал японской полиции ряд революционно-настроенных советских граждан. В 1935 году японскими разведывательными органами переброшен на территорию СССР со специальными заданиями.

В том же году по прибытии на ст. Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, по заданию последнего состоял членом в составе шпионско-диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста обвиняемый собрал и переслал зашифрованными письмами в японскую разведку ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение, в частности; о состоянии паровозного парка депо ст. Саксаульская.

По заданию японской разведки и резидента Ситека путем расстроя жаровых и дымогарных труб, расплавлением подшипников и порчей важнейших деталей выводил из строя паровозы, на военный период готовил крушения воинских эшелонов, устройств пожаров и организацию вооруженных восстаний, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Пильчевский Дмитрий Семенович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 7 января 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Пильчевского Дмитрия Семеновича отменено и дело о нем на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

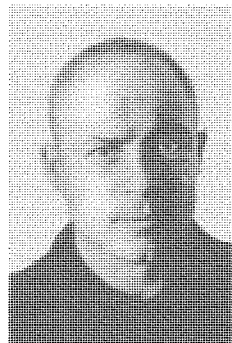
Пильчевский Д. С. реабилитирован посмертно.

ПОДГОРНЫЙ Георгий Данилович родился в 1909

году в гор. Харбине, сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал котельщиком депо.

По обвинительному заключению Подгорный Г. Д. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1936 году в гор. Харбине надзирателем 4-го полицейского участка Беловым был завербован в качестве агента японской разведки и в том же году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера.

По прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Корженковым, через которого

вошел в шпионскую диверсионную группу, существовавшую на станции Саксаульская. С 1915 года на день ареста он собрал и передал через резидента Корженкова для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного, политического значения.

Проводил диверсионно-вредительскую работу на ст. Саксаульская, направленную на разрушение паровозного парка, путем недоброкачественной развальцовки дымогарных труб, чеканки котлов, закладки посторонних предметов в цилиндры и золотники паровозов. Портит инжектора и насосы паровозов. Имел задание вывести из строя водоемные здания и водокачку ст. Саксаульская.

Вел подготовку к созданию диверсионной и террористической группы для совершения крушений воинских поездов и террористических актов над руководителями партии и советской власти в период военных действий. Систематически среди рабочих проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советской власти, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—6, 7, 8 через 17-ю, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Подгорный Георгий Данилович осужден к высшей мере наказания— расстрелу.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 2 апреля 1963 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года по делу Подгорного Георгия Даниловича отменено и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК Уз. ССР прекращено за отсутствием состава преступления.

Подгорный Г. Д. реабилитирован посмертно.

ПОСТЕМСКИХ Евгений Петрович родился в 1907 году в гор. Бендеры Варно, Бессарабской губернии (Румыния), образование высшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал начальником депо. За антисоветскую контрреволюционную и провокаторско-вредительскую деятельность постановлением ДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск Оренбургской ж/д 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 17—58—8, 58—9, 11 УК РСФСР.

Постановлением транспортного Прокурора Казалинского участка Оренбургской ж/д ввиду не подтверждения предъявленного обвинения меры пресечения содержанием под стражей вынесенное ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск отменено и освобожден из-под стражи.

ПОСЫСОВЕВ Сергей Дмитриевич родился в 1888 году в селе Пономаревка, Чкаловской области, русский, образование 5 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал машинистом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывную деятельность привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 12 января 1945 года Посысов С. Д. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 24 ноября 1989 года.

ПРИХОДЬКО Федор Никифорович родился в 1901 году в селе Дедуровка, Чкаловского района, той же

области, украинец, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по ул. Орджоникидзе № 17, кв. 9, работал кузнецом судоремонтного завода Аральского Госпароходства.

Он в 1944 году был осужден за нарушения ловли рыб незаконными сетями на 1 год принудительной работы с вычетом из зарплаты 25%, служил в белой армии в 1918 году около двух месяцев до мобилизации.

По обвинительному заключению Приходько Ф. Н. в условиях Отечественной войны Советского Союза с фашистской Германией среди рабочих и служащих судоремзавода систематически проводил антисоветскую агитацию, направленную на подрыв мощи Советского государства. В ноябре 1944 года он высказывал недоверие в победе Советского государства над фашистской Германией, доказывал о продолжительности войны, которая, якобы, приведет к массовому уничтожению населения.

Будучи недовольным существующим строем в СССР, он восхвалял жизнь и материально-бытовые условия в Германии, наряду с этим охаивал жизнь людей в Советском Союзе. Подобные разговоры он высказывал неоднократно в присутствии рабочих завода. В марте 1945 года он доказывал и утверждал о лживости советской прессы. При этом высмеивал вождя трудящихся.

В мае 1945 года после сообщения в печати о присоединении Закарпатской Украины к Советскому Союзу, он высказывал враждебные настроения к Советской власти, доказывая, что присоединение Закарпатской Украины происходит насильно. Одновременно высказывался об отсутствии в Советском Союзе свободы слова, неоднократно распространял враждебную агитацию на Советскую печать, клеветал на Красную Армию, обвинял ее в грабеже, рассказывал провокационные измышления по адресу мероприятий Партии и Правительства в части выпускаемых займов, доказывал о плохой жизни в колхозах, восхвалял единолично-кулацкое хозяйство, злобно клеветал на вождя трудящихся, за что он постановлением ОПО НКГБ ст. Аральское Море от 28 августа 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10, ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Военного Трибунала Аму-Дарьинского и Аральского бассейнов от 15 ноября 1945 года Приходько Федор Никифорович осужден на 5 лет в ИТЛ с последующим поражением в избирательных правах на 3 года.

Определением водно-транспортной военной коллегии Верховного Суда СССР от 5 марта 1946 г. приговор Военного Трибунала в отношении Приходько Ф. Н. отменен, а дело возвращено для нового рассмотрения со стадии предварительного следствия.

Приговором Военного Трибунала Аму-Дарьинского и Аральского бассейнов от 25 мая 1946 года Приходько Ф. Н. осужден на 7 лет в ИТЛ с поражением в правах на 3 года.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 9 сентября 1963 года Приговор Военного Трибунала Аму-Дарь-

инского и Аральского бассейнов от 25 мая 1946 года и дополнительное определение того же трибунала от 31 января 1947 года по делу Приходько Ф. Н. отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест зам. прокурора Казахской ССР удовлетворен. ПУЦ Илларион Филиппович родился в 1901 году в Кустанайской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в поселке Бугунь Аральского района, работал шофером горрыбкооп. За антисоветскую контрреволюционную агитацию шпионско-подрывную, провокационную-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 29 декабря 1937 года Пуц И. Ф. осужден к высшей мере наказания— расстрелу, реабилитирован 15 мая 1989 года.

ПЯТОВА София Михайловна родилась в 1890 году в селе Тургановка, Вольской губернии, русская, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске, не работала. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди жителей города и вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 сентября 1951 года Пяткова С. М. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 10 ноября 1995 года.

Р

РАЕВ-МАЛДЫБАЕВ Иса Арал ауданының бұрынғы № 9, кейінгі 17 ауылында 1887 жылы туған, революцияға дейін бай-молда болған, арабша сауаты бар, партияда жоқ, жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, Куст 4, 139 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Забира.

Раев-Малдыбаев Иса 1930 жылы сайлау-сайлану құқынан айырылып, мал-мүлкі тәркіленген, контрреволюциялық, панисламдық ұйымның мүшесі болып, баймолда Балымбетов Сайман және ишан Сүлейменов Сайфулла (НКВД үштігінің қаулысымен панисламдық ұйымның мүшелері ретінде 1937 жылы сотталған) контрреволюциялық ұйымның басқа да басшыларымен байланыс жасаған.

Раев-Малдыбаев Арал қаласында тұрып, осы ұйымның тапсырмасымен діни салт-дәстүрлерді уағыздап, кеңес үкіметіне қарсы бағытталған контрреволюциялық жеңілістік үгіт жүргізіп келген, тұрғындарды жұмыс көлігін өлтіріп, құртуға шақырып, колхоздан шығуға үгіттеген, «Кеңес өкіметі халықты өлімге жетелейді, қазіргі құрылыстан келешекте жақсылық күтуге болмайды», — деп провокациялық лақаптар таратқан. Сталиндік Конституцияға күйе жағып, бұзақылық сөздер айтқан.

Осы қылмысы үшін Раев-Малдыбаев Иса Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылғы 28 қыркүйекте шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 14 қазандағы қаулысымен Раев-Малдыбаев Иса ең жоғары жаза— ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 20 қазанда Ақтөбе қаласында орындалған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Раев-Малдыбаев Иса СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

РАУДАНИКЕ Арвед Иоганович родился в 1900 году в гор. Риге, по национальности— латыш, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим Аралгосрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и шпионско-диверсионную, провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 2 ноября 1938 года Рауданике А. И. осужден к высшей мере наказания— расстрелу, реабилитирован 18 июня 1988 года.

РАХМЕТОВ Сұлтан Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1868 жылы туған, ірі бай, болыстық сот болған, сауаты бар, партияда жоқ.

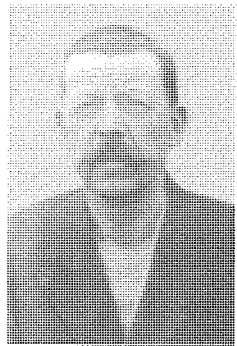
С. Рахметов 1931 жылы кеңес үкіметіне қарсы күрескен Қарақұм көтерілісіне қатысқан, партия мен кеңес үкіметінің ел ішінде жүргізіп жатқан саяси-шаруашылық шараларына ашықтан-ашық қарсы шығып, жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 8 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Рахметов Сұлтан ең жоғары жаза— ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 23 қарашада орындалған.

Облыстық прокурордың 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Рахметов Сұлтанның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан толық ақталған.

РЕМПЕЛЬ Петр Петрович родился в 1885 году в селе Хортиче, Запорожского района, Днепропетровской области, по национальности-голландец, сын помещика, подданство СССР, служащий, образование высшее, беспартийный, по профессии инженер-механик, до ареста проживал в гор. Аральске, работал инженером-механиком Аралгосрыбтреста.

Он в 1924 году осужден по ст. 114 «а» УК РСФСР в гор. Симферополе и в 1933 году арестовывался и привлекался за вредительство к Союздизель в гор. Мелитополе, оправдан.

По обвинительному заключению Ремпель П. П. в 1937—38 годах работал ин-

женером мехмастерской Аралгосрыбтреста, проводил вредительскую работу, направленную на срыв ремонта двигателей и другого технического оборудования ремонтной мастерской, а именно: в январе-феврале 1938 года Ремпель было дано задание переоборудовать шлифовальный и токарно-револьверный станки, т.к. ремонтная мастерская в этих станках крайне нуждалась. Зная об этом, Ремпель раздобыл указанные станки на предмет их переоборудования, но растеряны, в силу чего станки вышли из строя и подлежали к списанию в утильсырьё.

В апреле месяце 1938 года во время монтажа двигателя с судна быв. «Ежов» Ремпель неправильно установил распределение топливного насоса. Это своевременно было обнаружено рабочими мастерской. В результате по вине Ремпель судно простояло в ремонте 14 суток, чем последний сорвал план грузо-перевозок. Летом 1938 года по чертежу Ремпель были изготовлены модели, по которым был отлит штатив топливного насоса на судно «Рыбаксоюз», чертеж штатива был забракован, чем Ремпель сорвал выпуск судна из ремонта на 3-ое суток. В начале 1938 года по вредительскому указанию Ремпель на судно «Шип» и для двигателя «Болиндер» 16 и 18 лошадиных сил были изготовлены поршни. Последние оказались непригодны, на передлку которых потребовались дополнительное время и средства. По проекту Ремпеля было отлито 50 штук чугунных кирпичей весом 900 гр. для выкладки стенок вагранки, но т. к. кирпичи были отлиты по неправильному чертежу оказались бракованными, непригодными в употребление. По проекту и чертежу Ремпель была установлена и оборудована печь для цементации, которая к эксплуатации совершенно непригодна, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 22 сентября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7 УК РСФСР.

Приговором Кызылординского облсуда от 22 июля 1939 года Ремпель П. П. осужден на 10 лет лишения свободы, с последующим поражением в правах сроком на 5 лет.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 октября 1958 года приговор Кызылординского облсуда от 22 июля 1930 года в отношении Ремпель Петра Петровича отменен за отсутствием состава преступления. Ремпель П. П. реабилитирован.

РИМЕР Александр Андреевич родился в 1897 году в Автономной Республике немцев Поволжья, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал в колхозе «Жана Курлыс». За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди жителей колхоза и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 27 апреля 1942 года Ример А. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 4 октября 1989 года.

РОГОВСКАЯ Анна Маргъиновна родилась в 1909 году в гор. Риге Латвийской ССР, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в Аральском районе, работала морячкой рыбзавода «Уялы». За антисоветскую контрреволюционную

агитацию среди рабочих и моряков завода и провокаторско-вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 3 апреля 1943 года Роговская А. М. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 24 апреля 1970 года.

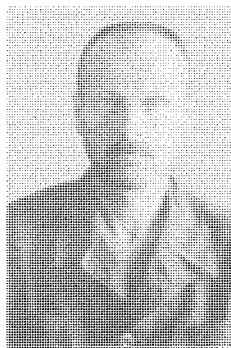
РОГОВ Александр Павлович родился в 1907 году в селе Logan Калмыцкой АССР, русский, образование начальное, беспартийный, работал мастером разделочного цеха плотового рыбокомбината Аралгосрыбтреста. Он среди рабочих выказывал антисоветские настроения, направленные на дискредитацию руководителей компартии и советского правительства. Одновременно выказывал пораженческое настроение об СССР и наоборот, восхвалял силы фашизма, за что постановлением Аральского РО НКВД от 10 ноября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности, по ст. 58 пп. 7, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением следотдела облпрокуратуры от 23 мая 1939 года дело по обвинению Рогова А. П. дальнейшим производством по примечанию п. 5, ст. 4 УПК РСФСР прекращено и освобожден из-под стражи. По заключению Прокурора области от 13 мая 1997 года Рогов А. П. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессии» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

РОГОВ Григорий Павлович родился в 1896 году в Loganском районе, Калмыцкой АССР, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал заместителем управляющего Аралрыбсбыта. За антисоветскую контрреволюционную, подрывно-шпионскую и провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1940 году осужден (срок наказания не известно), реабилитирован 24 января 1994 года.

РОГОВ Федор Ефимович родился в 1897 году в Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бондарем рыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих треста, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 15 ноября 1937 года Рогов Ф. Е. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 15 мая 1989 года.

РОЗЕНБЕРГ Вальдемар Карлович родился в 1887 году в Тронском уезде, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал машинистом МРС. За антисоветскую контрреволюционную, подрывно-вредительскую и провокационную-террористическую дея-

тельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 4 октября 1937 года Розенберг В. К. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 сентября 1989 года.

РСАЛИЕВ Оспан № 6 Октябрь ауылдық кеңесінде 1882 жылы туған, өлеуметтік негізі саудагер, бай, шала сауатты, партияда жок, «Октябрь» серіктігінің мүшесі, әйелі — Зәуре, қыздары — Биғайша, Қатира. Рсалиев 1936 жылы қызмет бабында ішіп-жеп қойғаны үшін тергеуде болған, бірақ қылмысы анықталмағандықтан іс қысқартылған.

Рсалиев Оспан № 17 ауылдық кеңесінде тұрғанда колхоз құрылысына қарсы бағытталған контрреволюциялық өрекеттен үнемі айналысқан. Ол жұртшылықты малдарын жаппай қырып-жоюға және серіктікті жоюға шақырып, жылқы фермасын ұйымдастыруға қарсы шыққан. СССР Қорғаныс замына жазылуға қарсы болған. Колхозшыларды ауылшаруашылық артелі Уставына көшуге қарсы үгіттеген, контрреволюциялық топпен тығыз байланыста болып, Рсалиев жауыздық мақсатта ұланған жерге мал жайып, соның салдарынан малдар жаппай ұланып қырылған. 1937 жылғы 10 шілдеде серіктік мүшелерінің жиналысында Рсалиев шығып сөйлеп былай деген: «Колхозшылардың заемға төлеуге ақшасы жок және СССР Қорғанысына мұқтаж емес». Ауылдық кеңес төрағасына бай Өтегеновты сайлау туралы мәселені талқылаған жиындарға белсене қатысқан. Сол үшін Рсалиев Оспан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 13 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Айыптау қорытындысы бойынша Рсалиев Оспанды айыптаған тергеу ісі Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Рсалиев Оспан 10 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысы бойынша Рсалиев Оспан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

РЫСБАЕВ Тұрсынқұл № 18 Қамбаш ауылдық кеңесінде 1914 жылы туған, өлеуметтік негізі кедейшаруа, білімі бастауыш, 1930 жылдан БЛКЖО мүшесі, осы іс бойынша комсомол қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін № 19 Ақирек ауылдық кеңесінде тұрған, Арал аудандық сақтық кассасының № 19 Ақирек ауылдық кеңесіндегі кассаның бақылаушысы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі, баласы бар.

Рысбаев Тұрсынқұл 1937 жылдың қыркүйек айының 28 күні Бекбауыл стансасындағы ауылдық кеңес мекемесінің ішінде оқу үйлеріне көсемдердің портреттерін бөліп жатқан үстіне келіп, портреттен аламын деп қолына жолдас Ворошиловтың суретін ұстаған, оны бермегесін жолдас Сталиннің суретін ұстаған, мұны ауылдық кеңестің хатшысы өзімізге керек деп бермегесін сол жерде Рысбаев бірнеше халықтың көзінше бермесен суретінің «ішін ұрайын» деп көсемдердің портретіне жаман сөздер айтып тілін

тигізген. Бұл жөнінде ауылдық кеңестің қызметкерлері сол жерде тұрған адамдарды қағыстырып акт жасаған. Рысбаевтың партияға, кеңес үкіметіне қарсы зулымдық өрекеті үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 8 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 16 қаңтарында аяқталған, айыптау қорытындысы 18 қаңтарда шығарылған, оны Қызылорда облыстық прокуроры 27 қаңтардағы қаулысымен және Ақтөбе облыстық сотының арнайы коллегиясының дайындық мәжілісінің 1938 жылғы 20 ақпандағы қаулысымен бекіткен.

Ақтөбе облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 22 наурыздағы ұйғаруымен Рысбаев Тұрсынқұлдың қылмыстық ісін Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының қарауына жіберген.

Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы маусым айының 29 күні үкімімен айыпкер Рысбаев Тұрсынқұл 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 2 жылға сайлау-сайлану құқық жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 23 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының үкімін күшінде қалдырып, сотталушы Рысбаевтың шағым арызын нәтижесіз тастаған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Т. Рысбаевтың қылмыстық ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 17 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Рысбаев Тұрсынқұл жайлы 1938 жылғы 29 маусымдағы облыстық соттың үкімін, Республикалық Жоғарғы сотының 1938 жылғы 28 шілдедегі ұйғаруын бұзып, бұл істі қылмыстық құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

«Екпінді балықшы» газетінде 1937 жылы 18 қазанда жарияланған «Комсомолецтердің инициативасы» деген мақалада:

«Жақында, Ордженкидизе атындағы комсомолдарының жалпы жиналысы болды. «Екпінді балықшы» газетінің октябрдегі бас мақаласы жарияланды. Жиналыста отырған комсомолдар «ауданның жағында болып келген халық жауы Бактыбергеновтың өшкереленуімен қанағаттанбай, біз бұлардың қалдықтары да түп тамырымен құртуымыз керек, сөйтіп үзілді-кесілді тивым салуымыз керек», — деді. «Содан кейін комсомолдар зиянкестер біздің артельде де жоқ емес, бар. Мысалы: Төлегенов Емберген егістік жердің басында биыл қарауыл болып тұрды, ол қарауыл болып тұрса да ісіне жауапсыздықпен қарады, қасақана екі гектар тарыны суға кетірді. Бұл барып тұрған зиянкестік Ембергеннің әкесі Төлеген ағакты байдың бірі болған, бірнеше малай жалдап, еңбекшілерді қанаған нағыз жауыздың өзі болған адам. Ал, Тәжіғұлов Ембергеннің бұл қылмысын бүркемекші болып акті де жасады, бұған артельдің секретары Жұмахметов жақтасты. Ембергеннің ол ісін егжей-тегжейіне дейін тексергенде тағы да артельдің 800 сомын жеп қойған. Бекбауылдағы Рысбаев дегеннің, жауыз екені анықталды. Ол ел көсемдеріне тіл тигізген мұндай жауыз, арам пікірлерге жол бер-

мей, олардан арылуымыз керек, большевиктік қырағылықты әлдеқайда арттырып, саяси сезгіш болуымыз керек, бұл біздің ардақты міндет. Біздің орындардағы партия - совет, комсомол және профсоюз ұйымдары істі осылайша бастауы керек», — деген өзінің сөзінде.

Ильясов Жанәлі

РЫСБАЕВ Тілеу № 8 Қаракүм ауылдық кеңесі, Куйбышев атындағы серіктестікте 1878 жылы туған, бұрын ірі бай-саудагер болған, партияда жоқ, сауатсыз, байлардың мал- мүлкін төркілеу алдында малдарын құртқан, 1930 жылы кеңес үкіметіне қарсы көтеріліске белсенді қатысқан, № 8 ауылдық кеңестің бұрынғы төрағасының туыстық көмегімен төркілеуден қашып құтылады. СССР-дің қас жауы ретінде ол ауылда контрреволюциялық әрекеттер жасайды. 1937 жылы Сталиндік Конституцияны және СССР қорғанысының замын жамандап жұртшылық арасында лақап таратқан. Сол жылғы мамыр айында Куйбышев атындағы серіктестікте жылқы фермасын ұйымдастыруға зиянкестік әрекеттер жасаған, колхозшыларды мемлекет тарапынан мектеп салуға қарсы қойып, оларды мешіт салуға, онда балаларды оқытуға үгіттеген. Сол қылмысы үшін, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 тамыздағы қаулысымен Рысбаев Тілеу тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Рысбаев Тілеу ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 1 қыркүйекте сағат 3-те орындалған. Қызылорда облыстық Президиумының 1957 жылғы 2 шілдедегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы Рысбаев Тілеу жөніндегі қаулысын бұзылып, оның әрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Рысбаев Тілеу Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

С

САЖИН Михаил Павлович родился в 1888 году в Ново-Мордовском сельсовете, Спасского района, Татарской АССР, русский, беспартийный, образование начальное, до ареста, проживал в гор. Аральске, работал ответственным техническим контролером котельного цеха стойтельного завода. Он обвиняется в том, что, будучи завербованным в контрреволюционную, право-троцкистскую организацию в ноябре 1937 года по заданию которого проводил среди рабочих анти-советскую агитацию и вредительские действия. Пользуясь тем, что он занимал должность технического контролера, выпускал массовый брак, вынуждал уходить с производства добросовестных котельщиков путем назначения их на низко оплачиваемую

работу, за что постановлением XI-отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 6 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7, 9, 11 УК РСФСР (в деле нет судебных материалов). По заключению прокурора Кызылординской области от 28 апреля 1997 года Сажин Михаил Павлович на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

САЙФУЛЬМУЛЮКОВ Хафиз Юсупович родился в 1896 году в гор. Кызылорде, татарин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал завскладом райкопсырья. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 4 ноября 1937 года Сайфульмулюков Х. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 18 января 1989 года.

САЛТЕР Иосиф Капелевич родился в 1907 году в селе Петрушки, Кишиневского уезда, Молдавской ССР, по национальности еврей, из крупных коммерсантов, беспартийный, образование 6 классов, работал электромонтером рыбохолодильного комбината в гор. Аральске. Он обвиняется в том, что проживая в г. Аральске, среди населения систематически проводил агитацию пораженческого характера, высказывал клеветнические измышления по адресу Советской власти, восхвалял жизнь в капиталистических странах и немецко-фашистскую армию, за что постановлением Аральского РО НКВД от 20 апреля 1943 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 1 июня 1943 года он осужден по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР к 8 годам лишения свободы, с поражением в избирательных правах на 3 года.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 9 мая 1959 года приговор Кызылординского облсуда от 1 июня 1943 года в отношении Салтер И. К. отменено, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Салтер И. К. на оснований Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

САМАБАЕВ (Абаев) Садық Арал ауданының № 6 ауылында 1897 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, малшы, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, өртүрлі жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 25 қарашадағы қаулысымен Самабаев-Абаев Садық 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1988 жылғы 30 желтоқсанда толық ақталған.

САМОШИН Петр Александрович родился в 1918 году в селе Б. Барановка, Рязанской области, рус-

ский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал грузчиком. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих, за клевету в адрес Компартии и Советского правительства и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 9 июня 1947 года Самошин П. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 15 февраля 1990 года.

САРКЕЕВ Бөкеш Арал ауданының № 8 ауылында 1896 жылы туған, кейін Қарақұм ауылында тұрған, бай-бандит (баскесер) болған, жұмыс істемеген, 1934 жылы 60 ұй шаруашылығын көшіріп, қарақшылар тобын құрған, кеңес үкіметіне қарсы басқа қарақшылар қатарына қосылып, адам тонау мен өлтіруге қатысады. Кейін қуғын-сүргіннен қашып Қарақұм ауылына келіп контрреволюциялық үгіт жүргізеді, сол қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

1989 жылғы тамыздың 17 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Саркеев Бөкешті оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

САРМАНОВ Рысқұл Шалқар ауданының № 25 ауылында 1879 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал ауданының «Көгертү» колхозында тұрған, осы колхоздың мүшесі болған. Ол қолхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Сарманов Рысқұл 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1989 жылғы 22 мамырда толық ақталған.

СВИРИДОВА Ефросинья Архиповна родилась в 1917 году в гор. Краматорске, Сталинской области, украинка, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске по улице Базарная, 32, работала бухгалтером в Управлении транспорта и связи Госрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную пораженческую агитацию среди рабочих и служащих треста и подрывно-вредительскую агитацию среди рабочих и служащих треста и подрывно-вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности по статье 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 27 сентября 1945 года Свиридова Е. А. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 3 марта 1989 года.

СЕЕЛИГСОН (ЗЕЛИКСОН) Николай Феликсович родился в 1898 году в гор. Варшаве (Польша), по национальности немец, гр-н СССР, служащий, беспартийный, с высшим образованием, бывш. член ВКП(б), с 1920 г по 1926 год служил в частях РККА на Дальнем Востоке, в 1936 году исключен из партий

в подозрении в шпионаже, из СССР неоднократно выезжал в Германию, Бельгию, Америку, до ареста проживал в гор. Аральске, работал начальником эксплуатации Аральского пароходства.

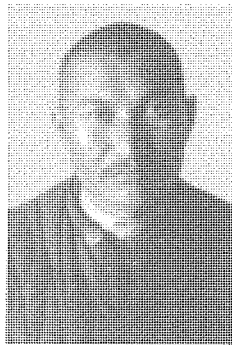
Он обвиняется в том, что являлся агентом польской разведки, по заданию которой проводил на территории СССР разведывательскую и диверсионную деятельность, входил в состав контрреволюционных организаций на Дальнем Востоке и Казахстане. На протяжении всей своей шпионской деятельности он передал польской разведке следующие шпионские материалы: — сведения об оборонных мероприятиях на ДВК, материалы о количестве вооруженных сил на ДВК, секретные материалы по промышленности, сведения об оснащении военного и торгового флота, за что Постановлением XI Отдела УГБ НКВД Казахской ССР от 12 июня 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 11 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Алма-Атинской области от 12 октября 1938 года Сеелигсон, он же Зеликсон, Николай Феликсович осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 13 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 9 февраля 1959 года Постановление тройки при УНКВД Алма-Атинской области от 12 октября 1938 года в отношении Сеелигсона, он же Зеликсон, Николая Феликсовича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Сеелигсон (Зеликсон) Николай Феликсович на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

СЕЙТМАҒАМБЕТОВ (СЕЙТМАМБЕТОВ) Кенжеғара Арал ауданының № 6 ауылында 1905 жылы туған, кейін Сексеуіл стансасында тұрған, бай-құлақ баласы, білімі тастауыш, партияда жоқ, тұтқынға алынғанға дейін ауылдық транспорт тамақ саудасы мекемесіне қарасты дүкенде сатушы болып жұмыс істеген. Әйелі —Алқа, баласы — Шамардан.

1937 жылғы тамыз айында ол бай-молда Байғараев Есбосын басқарған контрреволюциялық, диверсиялық, байлардың ұлтшылдық тобына кіріп, соның тапсырмасымен және өзінің жеке инициативасымен темір жол транспортында бірнеше диверсиялық актілер жасаған, 1937 жылғы қараша айында Күрлүк разьезі мен Сексеуіл стансасының арасында темір жол релісінің қосылған жеріне темір тыққан, сол жылғы қазан айында Сексеуіл стансасында су айдағышты (водокачка) істен шығару мақсатында ағаш отындарды жиып, от қойып өртемекші болған, су айдағыш жұмысшыларының қырағылығынан бұл диверсиялық акт іске ас-

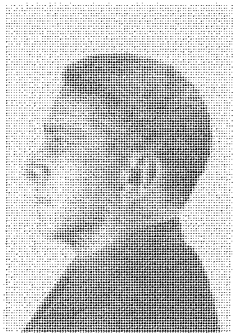

паған. Товарлы пойыздарда үнемі жүріп, пойыз жүріп келе жатқанда стоп кранның ауасын шығарып жіберіп, пойызды тоқтатқан, сөйтіп пойыздың жүру кестесін бұзған, сонымен қатар қазақ жұртшылығы арасында партия мен кеңес үкіметінің шешімдерін теріске шығаруға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Осы қылмыстары үшін Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы Үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен Сейітмағамбетов (Сейітмамбетов) Кенжеғара ең жағары жаза—ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 26 сәуірде сағат 23-те орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі Сейітмағамбетов Кенжеғара жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

СЕЛЬДЕМИРОВ Петр Николаевич родился в 1897 году в гор. Астрахани, русский, образование и/среднее, член ВКП(б) с 1919 года, исключен из партии 10 июля 1937 года, работал управляющим Аральским Госрыбтрестом. Он был признан виновным в том, что якобы с 1934 года являлся участником антисоветской террористической и диверсионно-вредительской организаций правых и по антисоветской деятельности был организационно связан с врагом народа, по заданию которого он создал а Аральском

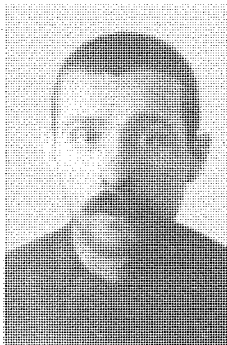
рыбном тресте антисоветскую организацию, в которую лично вовлек 11 человек, проводил дезорганизационную работу в рыбтресте, массовую порчу и заражение рыб, которые затем с целью отравления трудящихся отравлялись в промышленные центры и в части Советской Армии. Постановлением 3-го отдела УГБ УНКВД по Актыобинской области от 17 августа 1937 года он был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7, 8, 11 УК РСФСР. Приговором Военной коллегии Верховного суда СССР от 15 февраля 1938 года он осужден к высшей мере наказания—расстрелу, приговор приведен в исполнение в гор. Актыобинске 15 февраля 1938 года. Определением Военной коллегии приговор Верховсуда СССР от 15 февраля 1938 года в отношении Сельдемирова П. Н. по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Сельдемиров П. И. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилита-

ции жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

СЕМЕНОВ Василий Филимонович родился в 1899 году в деревне Павлове Ленинградской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-диверсионную вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 27 апреля 1942 года Семенов В. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 24 ноября 1989 года.

СЕНЬКИН Сергей Степанович родился в 1910 году в г. Харбине, Сев. Манчжурия, гражданин СССР,

образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал продавцом трансторпгита.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной террористической организации, агентом японской разведки. В 1933 году проживая в гор. Харбине имел тесную связь с полицией, по заданиям которой вел провокаторскую деятельность в Сев. Манчжурии, выражавшуюся в выдаче Японо-Манч-

журским властям активных участников нелегальных комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки полицейским Медведевым. В том же году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР по специальным заданиями, где установил связь с резидентом японской разведки Хвостовым, по указанию которого вошел в шпионскую диверсионную группу, существовавшую на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал резиденту Хвостову для японской разведки ряд шпионских сведений, в частности о преследовании поездов с воинскими грузами на Дальний Восток, о наличии паровозного парка ст. Саксаульская, мощности депо и электростанции, вел подготовку к бактериологической диверсии, выражавшейся в отравлении продуктов питания, предназначенных для снабжения РККА. Вел подготовку к поджогу электростанции ст. Саксаульская и выводу ее из строя к началу военных действий, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 7, 8 через 17-ю и 58—11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Сенькин Сергей Степанович осужден к высшей мере наказания—расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года По-

становление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Сенькина Сергея Степановича отменено дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Главного Военного Прокурора удовлетворен.

СЕРБИН Марк Порфирьевич родился в 1874 году в Херсонской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в Утильсырье. Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, по заданиям которой проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения, вел подрывную провокационно-вредительскую деятельность, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Актыбинской области от 14 октября 1937 года Сербин М. П. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Реабилитирован 6 июля 1989 года.

СЕРЕДЕНКО Василий Иванович родился в 1888 году в гор. Аральске, украинец, из семьи бывш. управляющего помещем, образование среднее, окончил техническое училище, в 1906 году работал зав. стройотделом Казарю. Он обвиняется в том, что в 1930 году должен был провести на промыслах Казарю крупное новое строительство. Однако для этой цели не было составлено никакого плана, строительство проходило самотеклом, стройматериалы забрасывались на промысла не в подлежащим количестве и не в те пункты, куда следует, техническому составу не было дано никаких указаний и конкретных планов по каждому стройучастку в отдельности, в результате чего на каждом промысле оказались совершенно негодные для эксплуатации постройки, имевшие крупные технические недостатки и требующие непроизводительные затраты средств и рабочей силы для переделки, тем самым план строительства в 1930 году был сорван. Во время установки заграничного мотора на судне «10-летие Казахстана», злоумышленно была задержана схема этого мотора; что не дало возможности провести правильной его установки, за что постановлением Аральского РО НКВД от 17 мая 1931 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7 УК РСФСР.

Постановлением Аральского оперсектора ОГПУ от 7 июля 1931 года ранее избранные меры пресечения в отношении Середенко В. И. в виде содержания под стражей при Аральском оперсектора отменено, избран ему подписку о невыезда из гор. Аральска и из-под стражи был освобожден.

По заключению облпрокурора от 13.05.1997 года Середенко В. И. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

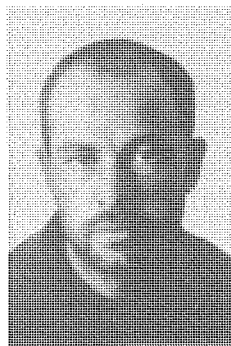
СЕСЬКИН Николай Лазаревич родился в 1909 году в Сев. Манчжурии, КВЖД, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на разъезде № 74 Тасбулак, Оренбургской ж/д, работал ремонтным рабочим 1 околотка 10 - дистанции службы пути ст. Саксаульская.

По обвинительному заключению Сеськин Николай Лазаревич являлся участником шпионской диверсионной террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году на ст. Манчжурия завербован в качестве секретного сотрудника японо-манчжурской разведки белоэмигрантом - полицейским Калмыковым и в том же году переброшен Японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями. По приезде на ст. Саксаульская в 1935 году установил связь с резидентом японской разведки Евдокимовым, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента японской разведки Евдокимова, а так же через своего родственника, проживавшего в Манчжурии, белоэмигранта Рольяна, для японской разведки ряд шпионских сведений, имеющих оборонное и политическое значение. По заданию резидента японской разведки Евдокимова проводил разрушение верхнего строения пути, умышленно уширял пути, угрожая безопасности движению поездов. Имел задание от японской разведки на случай войны с Японией производить крушения поездов путем разборки путей, поджога мостов и других важнейших объектов ж/д транспорта, имеющих стратегическое значение, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 15 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Сеськин Николай Лазаревич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного трибунала Приволжского Военного Округа от 13 декабря 1960 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Сеськина Николая Лазаревича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Военного Прокурора ПриВО удовлетворен.

Сеськин Н. Л. реабилитирован посмертно в 1960 году. **СИНИЦИН** Николай Васильевич родился в 1908 году в селе Утевка, Куйбышевской области, русский, образование 7 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал завскладом горрыбкоопа. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих, за шпионско-подрывную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 2 ноября 1937 года Синицин Н. В. осужден к 10 годам лишения свободы, реабилитирован 10 марта 1997 года.

СИНИЦИН Павел Васильевич родился в 1910 году в Куйбышевской области, русский, образование 7 классов, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске по улице Рабоче-Крестьянской милиции, 18, работал грузо-отправителем рыбохолодильного комбината. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и служащих комбината, за подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 31 октября 1937 года Синицин П. В. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 15 мая 1989 года.

СИТЕК Томаш Янович родился в 1891 году в дер. Мястков, Уковского уезда, Люблинской губернии, Польша, по национальности поляк, гражданин СССР, беспартийный, образование начальное, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал бригадиром по ремонту паровозов в локомотивном депо. Он с 1913 по 1919 год служил в Заамурском железнодорожном полку в Северной Манчжурии.

Он обвиняется в том, что был участником шпионско-диверсионной, террористической организации, резидентом японской разведки. Он проживая на территории Манчжурии, с 1920 года по день отъезда в СССР состоял членом РОВС. В 1929 году секретным сотрудником японской разведки белоэмигрантом Крыловым был завербован в качестве агента той же разведки. Работая бригадиром в Главных Харбинских жел. дор. мастерских, занимался провокаторской деятельностью, передавал полиции революционно настроенных граждан СССР. В 1935 году разведорганами Японии переброшен в СССР с заданиями шпионского, диверсионного характера. На ст. Саксаульская по заданию японской разведки создал и возглавил шпионскую диверсионную группу, из числа прибывших и ранее завербованных японской разведкой «Харбинцев», работавших на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста собрал и передал японской разведке ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение, в частности о наличии и состоянии паровозов в депо Саксаульская, о состоянии водоснабжения на южном участке Оренбургской ж/д, о характере воинских перевозок, о новостройках, имеющих промышленное значение. Путем различных диверсионных актов выкладки в цилиндры посторонних предметов, направленной постановкой важнейших деталей, систематически выводились паровозы из строя. На военный период имел задание совершать диверсионные акты, взрывать водокачки, депо, электростанции, устраивать крушения поездов и воинских эшелонов, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 2 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Ситек Томаш Янович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Ситека Томаша Яно-

вича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено. Протест Военного прокурора ПриВО удовлетворен. **СМАГУЛОВ** Серкен — Костанай области, Қарабалық ауданының № 6 ауылдық кеңесінде 1869 жылы туған, бай молда-қулақ болған, арабша сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы мал-мүлкі тәркіленіп, өзі Арал ауданына жер аударылған, қамауға алынғанға дейін Арал ауданының № 11 Қаратерен ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі — Жумағұл, қызы — Ғалима № 11 Қаратерен ауылдық кеңесінде тұрған. Смағұлов Серкен Арал қаласындағы арнаулы поселкеге жер аударылып келгеннен кейін, 1931 жылы контрреволюциялық - панисламдық ұйымның мүшесі Баймұханов Мұхамеджанмен (оның Уфа мұфтиімен байланысы болған) қатысқан бір мәжілісте Смағұлов Серкен осы ұйымға тартылып, контрреволюциялық жұмыстар-зиянкестік әрекеттер жасаған. Ол кеңес өкіметіне қарсы жат қылықтарымен колхоз құрылысын қулатуға, колхозшылардың тұрмысын әлсіретуге бағытталған контрреволюциялық жұмыстармен айналысқан, сонымен бірге тұрғындар арасында кеңес медицинасының беделін түсіріп, түрлі провокациялық лақаптар таратқан. Смағұлов Серкен имам Мұхамеджан Баймұхановпен бірге 1935 жылдың аяғында контрреволюциялық ұйымға молда Нұрпейісов Әлжанды тартқан. Олар өзара келісіп, тұрғындар арасында үнемі контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Мәселен, 1937 жылдың наурыз айында Смағұловтың басшылығымен Мамық деген әйелдің намазын бұл молдалар 250 колхозшыларды жинап алып, оларды көктемгі балық аулау жұмысы қызып жатқан кезде екі тәулік жұмыстан қалдырған, сөйтіп колхоздың балық аулау жөніндегі өндірістік жоспырын бұзған.

Смағұлов Серкен 11 ауылдық кеңестің территориясында тұрған кезінде үнемі ауруларды емдеумен айналысқан, химия қалдықтарын әртүрлі бояу түсті дәрі жасаған. Сөйтіп жүріп, тұрғындар арасында провокациялық лақап таратып, «қазір жұртшылық арасында ауру және өлім көбейіп кетті, мед. фельдшер Матвеев берген дәрінің ешқандай көмегі жоқ, сондықтан жұртшылық көмекті бізден — молдалардан алулары керек», — деген сөздерді айтқан. Смағұлов тұрғындар арасында үнемі мешіт соғу, тұрғындардан қаржы жинау туралы үгіт жүргізген. Сәуір айында молда Нұрпейісовтың үйінде өткізілген бір жасырын құпия мәжілісте, оған Баймұханов қатысқан, Смағұлов Нұрпейісовке мешіт салу үшін халықтан қаржы жинауды тапсырған. Дінді бүркемеленіп контрреволюциялық жауыздық зиянкестік жұмыстар жүргізген.

Осы қылмысы үшін Смағұлов Серкен Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 5 қараша күні бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Смағұлов Серкен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

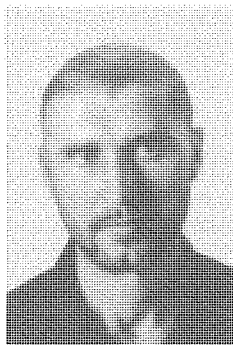
Кызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Смағұлов Серкен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

СОКОЛЬНИКОВ Михаил Васильевич родился в 1911 году в гор. Харбине Сев. Манчжурии, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал электросварщиком депо.

Он обвиняется в том, что являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Он в 1928 году в гор. Харбине был завербован агентом разведки японцем Коку в качестве секретного сотрудника Японо-Манчжурской полиции. По заданию разведки до 1935 года вел провокаторскую деятельность, выражавшуюся в выдаче Японо-Манчжурским властям активных участников нелегальных комсомольских организации, которые по его доносам полицией были арестованы. В 1935 году он был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Богдановым, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на станции Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Богданова для японской разведки ряд шпионских сведений, разрушал котловое хозяйство депо, систематически производил недоброкачественную сварку шаровых и дымогарных труб, сварки трещин танок паровозов, производил вредительскую сварку снежных приборов, чем вызывались обрывы поездов. На военное время имел задания совершать крушения воинских поездов, выводить из строя паровозы, разбирать путь и взрывать объекты стратегического значения, за что постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 7, 11 УК РСФСР.

Постановлением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Сокольников Михаил Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 27 января 1960 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Сокольникова Михаила Васильевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием события преступления. Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен, Сокольников М. В. — реабилитирован в 1960 году.

СОЛОВЬЕВ Григорий Николаевич родился в 1900 году в х. Остров, Головской волости, Ковыльского

уезда, Волынской губерний, украинец, беспартийный, образование начальное, до 26.06.1941 г. работал охранником, полотером на заводе им. Молотова, до выезда проживал в гор. Минске, до ареста проездом остановился в Аральске, определенного места жительства не имеет. Он обвиняется в том, что 22 июля 1941 года в 11 часов вечера по улице им. Горького у дома Сымкиной вел провокационную антисоветскую агитацию, он говорил, что в настоящее время денег не имеет, голоден, за три дня ему удалось только один раз поесть, а поэтому он решил кого-нибудь убить из-за денег и за эти средства существовать. После этого он подошел к окну общепита Госпароходства, где стал рассказывать, что только сейчас приехал из Москвы, где во всех дорогах продуктов нет, а много водки и спирта. Таким образом, он распространил ложные слухи среди населения, за что постановлением Аральского РО НКГБ от 23 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР. Постановлением следчати УНКВД по Кызылординской области от 16 августа 1941 года дело по обвинению Соловьева Г. Н. производством следствия прекращено за недоказанностью улик для предания суду, и он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 24 апреля 1997 года Соловьев Г. Н. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

СОЛОВЬЕВА Наталья Федоровна родилась в 1908 году в гор. Ленинграде, русская, образование высшее, беспартийная, до ареста проживала в пос. Фурманова, Западно-Казахстанской области, потом в гор. Аральске, работала инженером химии 27 экспедиции Гидропроката МВД СССР. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую пропаганду, шпионско-подрывную деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 19 декабря 1952 года по статье 58—10 ч. 1 УК РСФСР Соловьева Н. Ф. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 31 марта 1989 года.

СОЛЬСКИЙ Болеслав Карлович родился в 1915 году в гор. Могилеве, белорус, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал помощником машиниста. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию, шпионско-диверсионную и подрывную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 7 мая 1938 года Сольский Б. К. осужден к высшей мер наказания — расстрелу, реабилитирован 7 сентября 1989 года.

СОМОВ Иван Федорович родился в 1891 году в селе Шарлок, Оренбургской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал мастером механического цеха. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию, шпионско-диверсионную и подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области в 1937 году Сомов И. Ф. осужден к высшей мере

наказания — расстрелу, реабилитирован 25 августа 1995 года.

СОН КВА-УН родился в 1890 году в гор. Сеуле, Корея, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Аральское море, работал в госпароходстве. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих, провокаторско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 5 августа 1938 года Сон Ква-Ун осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 29 июня 1989 года.

СОН МУН-ЧАН родился в 1902 году в гор. Челиза, Корея, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал пильщиком Госпароходства. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 8 апреля 1939 года Сон Мун-Чан осужден на 4 года лишения свободы, реабилитирован 28 июля 1991 года.

СОРОКИН Степан Федорович родился в 1907 году в селе Прапорщикове, Усть-Каменогорского района, Семипалатинской области, (ныне Восточно-Казахстанская область), русский, гражданин СССР, образование среднее, член ВКП(б) с 1927 года, в 1937 году исключен за потерю партийности, до ареста проживал в гор. Аральске в общежитии Сольтреста, работал директором рыбохолодильного комбината Аралгосрыбтреста.

Он обвиняется в том, что был завербован Сельдмировым во вредительскую организацию, и по заданию этой организации он совместно с разоблаченным врагом народа Перехожевым с целью вредительства уничтожали рыботорапы путем неправильного складирования в большие бурты, где рыба загоралась, после чего сбрасывалась в море и закапывалась в ямы, отправляли зараженную рыбу в промышленные центры, чтобы скрыть свою вредительскую деятельность небольшой процент испорченной рыбы отправляли на тук. В силу чего рыбохолодильный комбинат находился в финансовом затруднении, зарплата рабочим не выплачивалась от 3-х до 5 месяцев. Этим самым искусственно создавали контрреволюционное настроение спец. переселенцев, а так же невыносимые тяжелые материально-бытовые условия рабочих, за что он постановлением 3-ой группы Аральского РО УНКВД от 4 августа 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7, 9, 11 УК РСФСР.

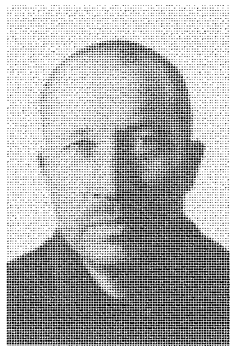
Приговором выездной сессии Кызылординского областного суда от 31 января 1939 года обвиняемый Сорокин Степан Федорович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 17 февраля 1939 года приговор Кызылординского облсуда от 31 января 1939 г. отменен, дело передано в тот же суд на новое рассмотрение в ином составе суда со стадии судебного следствия.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 26 сен-

тября 1961 года приговор Кызылординского облсуда от 7 апреля 1939 года в отношении Сорокина Степана Федоровича отменен и дело производством прекращено за отсутствием в его деянии состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

СТАНКЕВИЧ Михаил Васильевич родился в 1886 году в селе Тунибино, Малинской волости, Дубенского уезда, Волынской губернии, поляк, гражданин СССР с августа 1928 года, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал помощником машиниста депо.

По обвинительному заключению Станкевич М. В. являлся участником фашистской шпионско-диверсионной организации именованной «Российский общеплевиоинский союз», агентом японской разведки, по заданию этой организации до 1935 года вел провокаторскую деятельность в Северной Манчжурии, выражавшуюся в выдаче Японо-Манчжурским властям активных участников нелегальных партийных и профсоюзных организации, которые по его доносам были репрессированы полицией.

В 1935 году был переброшен японскими разведывательными органами на территорию СССР с специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Ситеком, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал Японской разведке ряд шпионских сведений, в частности о состоянии жел. дорожного транспорта, пропускной способности ст. Саксаульская, работе депо. В этот же период провел большую диверсионно-вредительскую работу, направленную на разрушение паровозного парка депо Саксаульская. Выводя из строя паровозы, портил насосы, инжектора и пресмасленки, засыпал в паровозные и вагонные бунксы песок. На случай войны с Японией имел задание выводить из строя водоснабжение, телеграфную связь, за что постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 9, 11, УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Станкевич М. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 января 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 29 февраля 1964 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Станкевича М. В. отменено и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК Уз. ССР прекращено за отсутствием состава преступления.

Станкевич М. В. реабилитирован посмертно.

СТАНЕСКУ Базиль Михайлович родился в 1903 году в Безевском уезде, Молдавской ССР, молдаванин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, не работал. За антисоветскую контрреволюционную агитацию, диверсионно-шпионскую, подрывно-провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 21 декабря 1942 года Станеску Б. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 6 января 1989 года.

СТЕПАНОВА Елизавета Николаевна родилась в 1911 году в гор. Оренбурге, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала на ст. Саксаульская, работала расцепщицей вагонов. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих, за подрывно-вредительскую работу арестована и привлечена к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 4 декабря 1937 года Степанова Е. Н. осуждена на 8 лет лишения свободы, реабилитирована 5 ноября 1956 года.

СТРЕЛЕЦКИЙ Николай Георгиевич родился в 1893 году в гор. Варшаве (Польша), поляк, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал капитаном теплохода. За антисоветскую контрреволюционную шпионско-подрывную и провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Актыбинской области от 30 ноября 1937 года Стрелецкий Н. Г. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 8 августа 1989 года.

СТРЕЛКОВ Георгий Васильевич родился в 1899 году в гор. Чарджоу, Туркменской ССР, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал начальником механического цеха. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности, 29 марта 1944 года был убит, реабилитирован 15 апреля 1996 года.

СҮГІРӘЛИЕВ Мұса № 11 Қаратерен ауылдық кеңесінде 1878 жылы туған, молда болған, малшы, партияда жоқ, діни сауатты, 1931 жылы жауыздық, контрреволюциялық әрекеті үшін 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, түрмеден қашып кеткен. Әйелі — Зәбира, қыздары — Базар, Қазына, ұлы — Нұрыш.

Сүгірәлиев Мұса контрреволюциялық панисламдық ұйымның мүшесі ретінде ұйымның көрнекті басшылары Нұрпейісов және Айтмағамбетовтермен байланыс жасаған. Арал ауданында тұрып, осы ұйымның тапсырмасымен кеңес үкіметіне қарсы бағытталған контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Мәселен, мектеп салынып жатқан кезде Сүгірәлиев: «Мектепті мешіт тәрізді етіп салу керек, өйткені кеңес үкіметі жақын арада құлайды», — деген. Сонымен қатар серіктіктің ауыл шаруашылығы артелінің Уставына көшіуге ашықтан-ашық қарсы шыққан.

Діни әдет-ғұрыпты бетке ұстап, колхозшылардың үйлеріне барғанда: «Бізге кеңес үкіметі ешнәрсені берген жоқ және бермейді де, ол шаруаларды, әсіресе

қазақ малшыларын тонап, кедей қылды», — деген. Ол колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, мешіт салуға қаржы жинаған. Сол үшін ол Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 22 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Айыптау қорытындысы бойынша Сүгірәлиев Мұсаның тергеу ісі сол жылғы 29 қаңтарда бітіп, істі Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберген.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен Сүгірәлиев Мұса ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1989 жылғы 18 қаңтардағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 2 ақпандағы Сүгірәлиев Мұса жөніндегі қаулысы бұзылып, қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. **СУДРИК** Владислав Осипович родился в 1887 году в Польше, поляк, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником. За антисоветскую контрреволюционную, шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 февраля 1938 года Судрик В. О. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 4 сентября 1989 года.

СУПРУН Максим Иванович родился в 1887 году в Нежинском уезде, Черниговской губерний, украинец, образование начальное, до ареста проживал на станциях Сапак, Аральского района, работал машинистом водокачки. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 31 января 1937 года Супрун М. И. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 7 августа 1991 года.

СУХОВ Дмитрий Фомич родился в 1887 году в Измаилском уезде, Бессарабия, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, был рыбаком. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рыбаков, за подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области в 1937 году Сухов Д. Ф. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 декабря 1994 года.

СҮЛЕЙМЕНОВ Сафулла Көкшетау қаласында 1879 жылы туған, молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған. Ол ел арасында молдалықпен айналысып, кеңес үкіметі мен коммунистік партияға қарсы контрреволюциялық үгіт таратып, ескі діни салт-дәстүрлерді уағыздаған, өртүрлі жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Сүлейменов

Сафулла ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, 1989 жылғы 24 тамызда толық ақталған.

СҮЛЕЙМЕНОВ Толыбай Қарақұм ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, кейін осы ауданның № 7 Сазды ауылында тұрған, бұрын бай, кейін малшы болған, шала сауатты, партияда жоқ, қарақшылар қозғалысына қатысқаны үшін 1933 жылы 3 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, 1935 жылы Қазақстанның 15 жылдығына байланысты қайырымдылықпен (амнистиямен) босатылған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлттық-көтерілісшілер ұйымының мүшесі болып, жұртшылық арасында қазіргі құрылысқа қарсы үнемі үгіт жүргізген, серіктіктерді ауылшаруашылық артелінің уставына көшпеге үгіттеген, колхозшыларды колхоздан жаппай шығуға шақырған, капиталистік елдермен алдағы соғыста кеңес өкіметінің сөзсіз құлайтыны туралы провокациялық лақап таратқан, осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 11 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімімен Сүлейменов Толыбайды 20 жылға бас бостандығынан айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының 1939 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 17 қазан 1938 жылғы үкімі күшінде қалдырылып, үкімнен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен тағылған айыптың анықталмағаны үшін алынып тасталған, ҚК-ның 58—10 тармағымен жаза мерзімін 10 жылға түсіріп, саяси құқын 5 жылға жойған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1957 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 17 қазандағы үкімімен, Қазақ ССР Жоғарғы Соты Коллегиясының 1939 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруы бұзылып, Сүлейменов Толыбайдың өркетінің қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 30 мамыр 1997 жылғы қорытындысымен Сүлейменов Толыбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

СҮНДЕТОВ Тоқаш Ақтөбе облысы, Бірғыз ауданының № 7 ауылында 1904 жылы туған, кейін Арал қаласында тұрған, білімі орталау, 1926 жылдан БК(б)П мүшелігіне кандидат, 1933 жылғы 12 мамырда партиядан шығарылған. Арал аудандық мал дайындау кеңесінің бастығы болып жұмыс істеген.

Сүндетов Тоқаш контрреволюциялық ұлттық ұйымның мүшесі болып, осы ұйымның күні мәжілістеріне белсене қатысқан, дайындау саласында жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген, БК(б)П-ның саяси жолын бұрмалап, кеңес үкіметіне наразылық туғызған. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жа-

нындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 21 наурыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысы бұзылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 мамырдағы қорытындысымен Сүндетов Тоқаш — СССР Жоғарғы кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

T

ТАНАТҚАНОВ Демеу «Көкарал» ауылдық кеңесі, Чкалов атындағы колхозда 1905 жылы туған, өлеуметтік негізі — әкесі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, өзімен 4 жаны бар.

Танатқанов Демеу Арал ауданының «Октябрь» ауылдық кеңесі қарауындағы Чкалов атындағы колхозға мүше болып жүріп, колхозшылар арасында тегі жат бай табынан шыққандығынан колхоз басшыларының, активтерінің Устав бойынша салық тапсырмаларын орындаудан бас тартып, үнемі қарсылық жасап, колхоздың еңбек ұйымдастыру жұмысына ірікті салып, колхоз жұмысының ілгері жүруіне дұшпандық өркетін жасап келген. Сонымен қатар колхозшылар арасында контрреволюциялық теріс үгіт жүргізіп келген. Осы уақыттағы кеңес үкіметінің Герман фашизміне қарсы жүргізіп жатқан соғысы жайында Танатқанов фашизм бағытын қуаттап, мақтау сөздер айтқан. 1941 жылдың 25 тамызында колхоз төрағасы Байтұрғановқа және мал фермасының меңгерушісі Сейтмамбетовке Танатқанов өзінің фашистік Германияны қуаттау мақсатымен «Кеңес үкіметі біз үшін соғысып жатқан жоқ, Сталин өзінің басын қорғау үшін соғысып, Қызыл Армияны қырып жатыр, кеңес үкіметін Германия жеңеді, көп қалаларын алып болды», — деп контрреволюциялық үгіт жүргізген. Сонымен қатар 1941 жылғы 11 қыркүйекте Арал аудандық Әскери комиссариатының берген төртібі бойынша Чкалов атындағы колхоздан 16 жылқыны, колхозшылардан 20 жылқыны 12 қыркүйек күні ертеңгісін Аралға өкеліп, комиссияға көрсетуге міндетті болған. Сол жерде: «Менің байталым 19 жаста, әскерге 3—7 жасқа дейінгі жылқы керек», — деп байталының паспортына өзгеріс жасап, сол өркеті арқылы Отан қорғау қажетіне алынатын жылқысын алып қалып, зиянкестік өркетін жасаған. Бірақ оның байталын комиссияға салғанда ақиқат 7 жаста алуға жарамды болып шыққан.

Осы қылмысы үшін Танатқанов Демеу Арал аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, тергеу ісін аудандық прокурор жүргізген, айыптау қорытындысы 10 қазанда шығарылған. Танатқанов Демеуге РСФСР ҚК-

ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімі және 59 бабының 6 тармағымен айып тағылған. Айыптау қорытындысы Қызылорда облпрокурорының 1941 жылғы 22 қазандағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындық мәжілісінің 29 қазандағы ұйғаруымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1941 жылғы 9 қарашадағы үкімімен Таңатқанов Демеу 10 жыл бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқық жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 31 тамызда жолдаған наразылығында Таңатқанов Демеудің ісі бойынша шығарылған Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы қараша айының 9 күні үкімін бұзып, істі оның өрекеттерінде қылмыстың белгілері болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 7 қыркүйектегі қорытындысымен Таңатқанов Демеу Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ТАРАБИИ Иван Григорьевич родился в 1909 году в селе Григорьевка, Михайловского района, ДВК, русский, гражданин СССР, образование начальное, состоял членом ВКП(б) с 1932 по 1935 год в гор. Харбине, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал машинистом депо.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки, в 1931 году в гор. Харбине вошел в фашистскую организацию молодежи под названием «Черное кольцо», одновременно был завербован в качестве секретного агента японских разведорганов, по заданию которых до 1935 года вел прокатерскую деятельность в Сев. Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, комсомольских и профсоюзных организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальным заданием и в том же году установил связь с агентом японской разведки Станкевичем, по указанию которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он собрал и передал агенту Станкевичу для японской разведки ряд шпионских сведений, в частности, о преследовании военных эшелонов с красноармейцами и войсками грузом. По заданию японской разведки осуществлял ряд диверсионно-вредительских актов, направленных к разрушению паровозного парка. В январе с целью вызвать крушение разорвал состав товарного поезда, следовавшего на ручных тормозах. На паровозе № 715—54 поджег топку, умышленно выплавлял поршневые подшипники, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Тарабан Иван Григорьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 17 октября 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Тарабана Ивана Григорьевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест военного прокурора ПриВО удовлетворен.

Тарабан И. Г. реабилитирован посмертно.

ТАСТЫБАЕВА Рабига Арал ауданында 1910 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Красный рыбак» колхозында тұрған, колхоз мүшесі болған. Ол колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңілістік үгіт жүргізіп, колхозда өртүрлі зиянестік өрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің 1943 жылғы 15 мамырдағы үкімімен Тастыбаева Рабига 5 жылға жер аударуға сотталған. 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

ТАТИЕВ-РҮСТЕМОВ Жүсіпқали Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 5 ауылында 1900 жылы туған, кейін Арал қаласы, Буденный алаңы, 23 үйде тұрған, білімі бастауыш, партияда жоқ, 1933 жылы Қарақалпақстанға жаппай көшіруге қатысқаны үшін ОГПУ Коллегиясы арқылы РСФСР ҚК-ның 58—11 бабымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, жазасын Қарағанды лагерінде өтеп, 1936 жылы мерзімінен бұрын босаған, кейін Арал аудандық коопсырые конторында нұсқаушы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Алақан, баласы — Қойма.

Татиев-Рүстемов Жүсіпқали ірі байдың баласы, әкесі патша үкіметі тұсында болыс болған, кеңес үкіметі тұсында Жүсіпқалидың өзі де ірі бай болған, мал-мүлкі тәркіленіп, дауыс беру құқықын айрылған, құғын-сүргіннен Шалқар ауданына қашып кеткен. 1918 жылы ақтар армиясының қатарында болып, Кеңес өкіметіне қарсы шығып, ақтарға азық-түлік, көлік берген, олардың жол сілтеушісі болып, қызылдардың тұрған жерін көрсеткен, қызыл партизандарға сатқындық жасаған. Азамат соғысы кезінде ол өзінің үйінде Алашорда партиясының комиссары Теміровты жасырған. Теміров халық жауы ретінде атылып кеткен. Татиев Алашорда партиясына мүше болып, алашордашы Қ. Сейдамлиновтың басшылығымен жұмыс істеген.

Татиев-Рүстемов Жүсіпқали Арал қаласында жасырынып жүріп, сол кездегі аудандық атқару комитетінің төрағасы, алашордашы (кейін ұсталған Бақтыбергеновпен және ұлтшыл, (ол да ұсталып кеткен) Тәжібаевпен тығыз байланыс жасап, олардан Арал қаласының тұрғындары арасында контрреволюциялық жұмыстар жүргізу туралы тапсырмалар алған. Ол «Кеңес үкіметі қазақтардың барлығын аштыққа ұшыратты» — деп Қазақстанды Жапонияның қол астына көшуге үгіттеген. «Кеңес үкіметі жақын арада өмір сүрмейді, өйткені үкімет мүшелері алауыздықпен ыдырап жатыр және олар бірін бірі өлтіруде, осыдан кеңес үкіметінің тұрақсыздығы

көрінуде», — деп сөз айтқан. «Сталиндік Конституция — бұл халықты алдаушылық, оған сенуге болмайды, колхоз — бұл ойдан шығарылған бір нәрсе, одан қазақ халқына ешқандай пайда жоқ, Кеңес үкіметі колхоздар арқылы халықты тек аштыққа ұшыратады», — деген.

Осы қылмыстары үшін Татиев-Рүстемов Жүсіпқали Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 16 қарашасында шығарылған, іс Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашасындағы қаулысымен Татиев-Рүстемов Жүсіпқали 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Татиев-Рүстемов Жүсіпқали — жаза мерзімін өтеуге НКВД-ның волголагына, (Ярослав облысы, Углич қаласы) айдалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1968 жылғы 5 маусымдағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы Татиев-Рүстемов Жүсіпқалидың ісі жөніндегі қаулысы бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмағаны үшін ол жөніндегі іс өндірістен қысқартылған.

Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1995 жылғы 11 желтоқсандағы қорытындысымен Татиев-Рүстемов Жүсіпқали Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ТӘЖІҒҰЛОВ Жандәулет «Аманөткел» ауылдық кеңесі «Ақшатау» колхозында 1868 жылы туған, ірі бай, ауыл старшинасы болған, сауатсыз, партияда жоқ. 1929 жылы Қызылорда ОГПУ-ы арқылы контрреволюциялық әрекеті үшін тұтқынға алынып, кейін тұтқыннан босатылған, үйленген, екі әйел алған, әйелдері — Талжібек, Бибігүл, балалары — Әбдіжәлел, Торы, Әсем. Қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Октябрь» ауылдық кеңесі, «Даки» серіктігінде тұрған.

Тәжіғұлов Жандәулет ірі бай ретінде адам еңбегін қанаған. 1931—32 жылдары оған ет тапсыру салығы салынған, бірақ оны орындамай, кеңес өкіметіне қарсы қарақшылар көтерілісін ұйымдастырған, ірі бай Баймағамбетовпен бірге Арал ауданының территориясынан тысқары жерге көшіп, қуғын-сүргіннен қашып кеткен. Ақырында Шалқар ауданының территориясында ұсталған. 1933 жылы Тәжіғұловтың мал-мүлкі тәркіленген. Тәжіғұлов колхоз құрылысы жүргізіліп жатқан кезде, 1929 жылы «Аманөткел» ауылдық кеңесінде тұрғанда кеңес өкіметінің шараларына қарсы контрреволюциялық әрекеттері үшін Тәжіғұлов басқа байлармен бірге 1929 жылы ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынған. Тәжіғұлов Жандәулет кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген: «Колхозға кірмеңдер, өйткені кеңес елінде үлкен өзгеріс болады. Жуыр арада кеңес өкіметі құлайды және колхоз құрылысы да болмайды, барлығымыз жеке

тұратын боламыз», — деген. Одан басқа Тәжіғұлов «Мал жайылымына жақсы жерді іздестіріп жүрміз», — деп көпшілікті көшуге үгіттеген.

Тәжіғұлов Жандәулет Арал қаласына Қызыл Армия келген кезде 1919 жылы 40—50 адамнан қарақшылар отрядын ұйымдастырып, атақты бай, бұрынғы кезде болыс болған Алданазармен бірге «Ащы құдық» деген жерде Қызыл Армияға қарсы қолына қару алып ұрысқан.

Осы қылмыстары үшін Тәжіғұлов Жандәулет Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен Тәжіғұлов Жандәулет ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы 4 қыркүйекте сағат 3-те орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 4 тамыздағы қорытындысымен Тәжіғұлов Жандәулет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТӨЛЕБАЕВ Тілеулі — «Сазды» ауылдық кеңесінде 1905 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1932 жылы мал-мүлкі тәркіленген, Қарақұм қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, 1938 жылға дейін қуғын - сүргіннен жасырынып жүрген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Күміс, балалары — Тілеулес, Кемал, інісі — Мүнесіп.

Төлебаев Тілеулі контрреволюциялық, көтерілісшілер ұйымының белсенді мүшесі болған, ол ұйымның алға қойған мақсаты Кеңес үкіметін қарулы көтеріліс жолымен құлатып, Қазақстанда буржуазиялық құрылысты қайта құру болған.

Осы қылмысы үшін Төлебаев Тілеулі Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 12 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2.11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Төлебаев Тілеулі 1938 жылдың 7 шілде күні жүрек ауруынан түрмеде қайтыс болған.

Арал аудандық НКВД бөлімінің 4 тобының 1938 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен Төлебаев Тілеулінің ісі оның қайтыс болуына байланысты тоқтатылған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Төлебаев Тілеулі Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ТӨЛЕГЕНОВ Емберген № 19 «Ақирек» ауылдық кеңесі Орджоникидзе атындағы колхозда 1903 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, осы колхозда малшы, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі —Алтын, қыздары — Балқан, Қайқин, балалары — Ернай, Әбілқан.

Төлегенов Емберген байлардың шаруашылығын төркілеу кезінде барлық малын сатып, өзі қуғын-сүргіннен қашып жасырылған. Орджоникидзе атындағы колхоздың мүшесі болып тұрғанда Кеңес өкіметіне қарсы жат пікірде болып, колхозшылар арасында контрреволюциялық жауыздық-зиянкестік әрекеттермен айналысқан. Оның бұл әрекеттері

негізінен колхоз құрылысын бұзуға және колхозшылардың ауқатты тұрмысын нашарлатуға бағытталған. Жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасау мақсатында 1937 жылы Төлегенов колхоз егінінің күзетшісі болып тұрып, колхоздың қуатын әлсірету мақсатында 6 гектар күрішті суға кетіріп, өлтірген. Одан басқа бидай егісіне мал жіберіп, содан бір гектар бидай малдың аяғымен тапталған.

Төлегенов колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт таратумен үнемі айналысқан, мәселен, 1937 жылдың 1 наурызында ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылау кезінде колхозшылардың жиналысында шығып сөйлеп: «Мен ауылшаруашылық артелінің Уставын қабылдамаймын, егерде біз оны қабылдасак, онда біздің барлық малымыз қоғамдық болып кетеді», — деген. Осыдан кейін ол колхозшыларды Қарақұмға көшуге шақырған, оның үгітімен бірқатар колхозшылар колхоздан шығу туралы арыз берген, бірақ көпшілік-түсінік жұмыстарынан кейін олар колхозда қалған. Сонымен бірге ол колхозшылар арасында жеңіліс сипатындағы үгіт жүргізген. СССР Қорғаныс заамына жазылу кезінде Төлегенов жазылуға қарсы үгіт айтып, «Бұл заемға кеңес үкіметін жақтайтындар ғана жазылыс, ал бізге қазақ тұрғындарына қорғайтын ешнәрсе жоқ», — деген. Осы қылмысы үшін Төлегенов Емберген Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 25 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен Төлегенов Емберген 10 жылға бас бостандық еркіне айыруға сотталған.

Төлегенов Емберген сотталғаннан кейін Ярослав облысы, Углич қаласындағы СССР НКВД-ның Волголагына айдалған. Төлегенов Емберген өкпе туберкулезі ауруынан 1940 жылдың 29 қарашасында қайтыс болған (Ярослав облысы, Рыбинск Переборы қаласы, НКВД-ның Волголагының 1941 жылғы 2 қаңтардағы № 06. 1055 санды қатынасы).

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 27 мамырдағы қаулысы бойынша тергеу барысында Төлегеновтен бір рет қана жауап алынғаны, оны өзіне тағылған айыпты мойындамағаны, іс тергеуі 26 қарашада бітіп, үштіктің қарауына жіберілгені, ол 30 қараша күні істі қарап, істегі екі күенің берген жауабы бойынша 10 жылға сотталғаны атап көрсетілген. Сөйтіп, «Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің Төлегенов Ембергенді 10 жылға еңбек түзету лагеріне соттағаны дұрыс емес» — деп танылған. «Тергеу ісі осы қаулымен бірге НКВД Басқармасының 1 арнаулы бөлімшесі арқылы істі қайта қарау және үштіктің Төлегенов Емберген жөніндегі қаулысын бұзу үшін СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мөжілісінің қарауына жіберілген», — делінген.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 9 мамырдағы қорытындысымен РСФСР УПК-ның 4 бабының 1 тармағы негізінде Төлегенов Ембергенді айыптаған іс

оның қайтыс болғандығынан өндірістен тоқтатылған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 11 тамыздағы қорытындысымен Төлегенов Емберген СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТӨРЕМҰРАТОВ Мерей Арал ауданының № 7 ауылында 1900 жылы туған, кейін осы ауданның Сазды ауылдық кеңесі, «Жігер» серіктігінде тұрған, бай баласы, өзі де бай болған, шала сауатты, партиядық жоқ, 1931 жылдан 1937 жылға дейін «Жігер» колхозының төрағасы болған. Ол 1937 жылғы 8 қазанда РСФСР ҚК-ның 109 бабымен бір жарым жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, тіл-хат арқылы қамаудан босанған. Әйелі — Нәзипа, балалары — Жақас, Ағал, Ботали, Сөнім.

Айыптау қорытындысы бойынша Төремұратов Мерей 1930 жылдан бастап колхоз құрылысына және кеңес үкіметіне қарсы қарулы көтеріліс жасаған байлардың қарақшы тобына қатысқан, ел ішіндегі ұрылар, қарулы қарақшылар Қаражан және Қалабай Нұсқабаевтармен бірігіп, еңбекшілердің мал-мүлкін тонаған, колхоз малын талан-таражға салған, мемлекеттік заемға жазылуға қарсы шығып колхозшыларды заемға жазылмауға шақырған. Құғын-сүргіннен қашып, Сазды ауылына келіп паналаған, оның үйіне қамаудан қашып шыққан қарақшылар тығылған. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 25 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Төремұратов Мерей 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 22 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы Төремұратов Мерей жөніндегі қаулысы бұзылып, оның ерекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Сот шешімі бойынша Төремұратов Мерей толық ақталған.

ТӨРЕХАНОВ Әбді № 17 «Аманоткел» ауылында 1877 жылы туған, бай молда — ишан болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, партиядық жоқ, тұрақты жұмыс істемеген, осы ауылда тұрған, бұрын сотталған, үйленген. Әйелі — Зәбира, қызы — Балира, ұлы — Изат.

Төреханов Әбді — 1919—1920 жылдары Колчак армиясына қатысып, оған адам тартқан, қызыл партизандарды ұстап берген, жұртшылық арасында: «қызыл әскер барып тұрған тонаушы, қарақшылар деп, үгіт таратқан, қызыл әскерлермен күрес жүргізіп, оларды құрту керек» — деген.

1931 жылы бай-ишан ретінде сайлау-сайлану құқынан айрылып, мал-мүлкі төркіленіп, 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қызылорда түрмесінен қашып шығып, Асан қарақшыларының қарулы көтерілісіне барып қосылып, кеңес үкіметіне қарсы белсенді түрде күрес жүргізген. Асан көтерілісі талқандалғаннан кейін № 17 ауылға келіп, серіктік

мүшелері арасында малды жаппай сойып құртуға, Қарақалпақстанға көшуге контрреволюциялық сипатта үгіт жүргізген. Колхозшылар арасында Сталиндік Конституция туралы: «Конституцияда жазылғандарға сенбеңдер, ол тек қана халықты алдаушы, Кеңес үкіметінің саясаты — тек қана халықты алдауға, өтірікке құрылған, Конституцияда жазылғандар іс жүзіне асырылмайды, іс жүзіне асырылған болса адамдарды аптаған болар еді, көрдіңдер ме, біздің ең жақсы деген адамдарымызды атып жіберді, барлық түрмелер адамдарға толған, енді жана түрмелер салуға кіріседі», — деп контрреволюциялық лақаптар таратқан.

Осы қылмысы үшін Төреханов Әбді Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 31 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 15 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы 16 қарашада бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Төреханов Әбді ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 23 қарашада орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Төреханов Әбді СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТРЕТЬЯКОВ Александр Михайлович родился в 1905 году в Ачинском уезде, Енисейской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Саксаульская, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих дело и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Третьяков А. М. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 августа 1989 года.

ТУЧИН Константин Ефимович родился в 1886 году в Борисоглебском районе, Тамбовской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим суверфа. За антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыубинской области от 25 ноября 1937 года Тучин К. Е. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 декабря 1988 года.

ТҰРЫМБЕТОВ Өтепберген Арал ауданының № 8 ауылында 1884 жылы туған, кейін Қарақұм ауылдық кеңесінде тұрған, «Ораз» серіктігінде бригадир болып жұмыс істеген, сауатсыз, партияда жоқ, ірі бай болған, мал-мүлкі тәркіленген. 1931 жылы қарақшылардың қозғалысына қатысқаны үшін 5 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, 1934 жылы түрмеден келгеннен кейін өзінің айналасына контрреволюциялық элементтерді жинап, серіктіктің ауылшаруашылығы артеліне көшуіне қарсы шыққан, молдалармен бірігіп жұртшылықтан мешіт соғуға

деп ақша жинап, оны өзі пайдаланып кеткен. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген. Осы қылмыстары үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 22 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Тұрымбетов Өтепберген ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 21 қыркүйекте орындалған.

1989 жылғы тамыздың 7 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Тұрымбетов Өтепбергенді оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ТХАЙ МЕН-ДЮН родился в 1895 году в д. Аган-Док, Мен - Ченского района, Корея, кореец, грамотный, беспартийный, гражданин СССР, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником в секторе капитального строительства Аралгосрыбтреста. Он обвиняется в том, что в 1924 году нелегально прибыл из Кореи на территорию СССР контрабандным путем при помощи японских контрабандистов, не вступая в Советское гражданство, обманным путем в 1933 году получил Советский паспорт, за что постановлением Аральского РО УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года как соц. опасный элемент заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Постановлением 3-отделения УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Тхай Мен-Дюн производством прекращено и из-под стражи освобожден как за недокazanностью состава преступления.

По заключению облпрокурора Кызылординской области от 19.05.1997 года Тхай-Мен-Дюн на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ТҮМЕНОВ Сәдуақас Мергенсай ауылдық кеңесі, «Тастүбек» колхозында 1910 жылы туған, байдың баласы, әкесі патша үкіметінің тұсында болыстың жәрдемшісі болған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, балықшы, үйленген, әйелі — Өрік, қыздары — Алтын, Күміс.

Түменов Сәдуақас кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, тұрғындар арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, провокациялық жеңілістік, жалакорлық сөздер айтқан, сонымен қатар ол әртүрлі жолмен колхоздың еңбек ұйымдастыру тәртібін бұзуға тырысқан және бұзған, колхозшыларды мемлекеттік саяси-шаруашылық тапсырмасын орындауға шақырған. Мәселен, 1938 жылдың шілде және тамыз айларында ол бірнеше колхозшылардың көзінше: «Колхоз құрылысы қазақ халқы үшін өліммен бірдей болып саналады, өйткені бұрын колхозсыз-ақ қазақтар жақсы өмір сүрді, енді кеңес үкіметі адамдарды алдаумен айналысуда», — деп жауыздық лақаптар таратқан. Шөп шабу науқаны кезінде, 1938 жылдың тамыз айында ол әдейі шөп шабу жұмысын бұзып, сол зиянкестігімен колхоз малын қырмақшы болған, колхозшыларға: «Сендер не үшін жұмыс істейсіңдер, бөрібі сендерге колхоздан келетін ешқандай пайда жоқ», — деген. Бұндай контрреволюциялық сөздерді, ол әрдайым айтып жүрген.

Осы қылмысы үшін Түменов Сәдуақас Арал аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 22 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тереу ісі сол жылғы 15 қарашада аяқталып, айып-тау қорытындысы 17 қарашада шығарылған. Оны облпрокурор 26 желтоқсанда және Қызылорда облысының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 2 желтоқсандағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 29 қаңтардағы үкімімен Түменов Сәдуақас 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 11 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, алдынала тереу арқылы сол соттың өзіне басқа сот құрамында қайта қарауға қайтарылған. (Себебі сот мәжілісіне қулар толық қатыспаған, тек екі куә ғана қатысқан.)

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 21 шілдедегі үкімімен Түменов Сәдуақас қайтадан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының Түменовтың ісі бойынша бақылау ретінде Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына жолдаған наразылығында Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 21 шілдедегі Түменов Сәдуақас жөніндегі үкімін бұзуды, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі мүлдем қысқартуды сұраған.

Қызылорда облыстық прокурордың қорытындысы бойынша Түменов Сәдуақас СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТЪМИНСКИЙ Бронислав Иванович родился в 1891 году в гор. Белостоке, Гродзинской губернии (Польша), по национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, с 1924 по 1929 год состоял членом ВКП(б), исключен за контрреволюционное выступление и агитации, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал токарем депо. Он в 1919 году, будучи арестованным Петлорой на ст. Корестель, выдал на расправу до 20 коммунистов и советских активистов, которые были арестованы.

В 1930 году коллегией ОГПУ УССР был судим за шпионаж, осужден к 3-м годам лишения свободы. По обвинительному заключению Тыминский Б. И. являлся участником контрреволюционной польской, националистической организации, именованная «Польская организация войскова». Он в 1919 году будучи комиссаром почты и телеграфа в Жмеринке, выдал петлоровской контрразведке до 20 чел. активных рабочих- коммунистов, потом расстрелянных петлоровской разведкой.

В 1929 году на станции Жмеринка Юго-Зап. ж/д был вовлечен в организацию «ПОВ», активным участником этой организации Щепанским. С 1929 по 1936 год обвиняемый собрал и передал через члена орга-

низации «ПОВ» Щепанского для польской разведки шпионские сведения: о решениях партийных организаций, о проследовании эшелонов с кулаками и о политическом настроении крестьян в связи с коллективизацией.

В 1936 году как политически неблагонадежный был переброшен с пограничной Юго-Зап. ж/д на станцию Саксаульская, где связался с руководителем польской националистической, шпионской диверсионной группы Дембишч В. А., по указанию которого вошел в состав этой группы и установил организационную связь с членами организации «ПОВ». Проводил диверсионную работу по разрушению паровозного парка депо Саксаульская, путем вредительского способа ремонта паровозов, заключившегося в умышенной порче ступок, поршневых и золотниковых колец. Таким способом вывел из строя три паровоза. Готовил на военный период диверсионные акты по выводу паровозного парка из строя и террористические акты над руководителями партии и правительства в случае их проезда по жел. дороге, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД. ст. Казалинск от 31 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Тыминский Б. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года в г. Чкалове.

Определением Военного трибунала ТуркВО от 20 февраля 1964 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Тыминского Бронислава Ивановича отменено и дело о нем, на основании п. 1 ст. 5 УПК Уз. СССР прекращено за отсутствием состава преступления.

Тыминский Б. И. реабилитирован посмертно.

ТІЛЕУЛИЕВ Қонысбай «Ақирек» ауылында 1920 жылы туған, өлеуметтік негізі кедей-шаруадан шыққан, білімі 5 класс, БЛКЖО мүшесі, бұрын сотты болмаған, әскери борышын өтеп келген, жұмыс істемеген, «Бекбауыл» стансасында тұрған, үйленбеген, әкесі 1937 жылы НКВД органы арқылы тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58—10 бабымен 10 жылға сотталған, 1943 жылы өлген, қарындасы—Тілеулиева Рысқұл.

Тілеулиев Қонысбай 1947 жылғы 30 қаңтарда өзінің жеке шаруасымен Арал қаласына келген. Бекбауыл стансасындағы үйіне кетейін деп Арал стансасының вокзалында тұрғанда өзінің таныс жолдасы Чкалов көшесі № 72 үйде тұратын Нағашыбайдың үйіне қонаққа барған. Сол күні күндізгі сағат 11 шамасында Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесі сайлауына байланысты Арал стансасы № 9 сайлау учаскесінен екі үгітші Есенбаев Нұрғали мен Мендікұлов Аман үгіт жүргізуге келген. Олар өздерін № 9 сайлау учаскесінен келген үгітшіміз, сайлау туралы сайлаушылармен әңгіме өткізуге, № 89 Арал қалалық сайлау округінен түскен депутаттыққа кандидаттың өмірбаянын, дауыс беру тәртібін, дауыс берудің жері мен уақытын, сайлаушылар өздерінің дауысын коммунистер мен партияда жоқтар блогының кандидатына дауыс беруге шақыратынын айтып түсіндірген.

Сол жерде болған Тілеулиев үгітшілердің сайлаушылармен үгіт жүргізуіне, депутаттыққа кандидаттың өмірбаянын түсіндіруге қарсы тұрып, Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауы туралы заңына өзінің қарсылық пікірін айтып, оны жаман сөздермен балағаттаған, партия мен кеңес үкіметі саясатының беделін түсірген.

«Үгітшілер біздің үгіт жүргізуімізге қарсы тұруға ешімнің қақысы жоқ»,— деген сөзіне Тілеулиев үгітші Есенбаевтың жағасынан үстап көкірегіне жұдырығымен қойып қалады. Содан Есенбаев есікке басын ұрып алған. Тілеулиев онымен қоймай оны есіктен далаға итеріп жіберген. Содан кейін екінші үгітші Мендіқұловты да кеудесіне ұрып, есіктен итеріп жіберген. Үй егесі Ардемғеновтың: «Ол біздің үгітшілеріміз, оларды қууға болмайды»,— деген сөзіне Тілеулиев Ардемғеновтың қолынан жұлқынып шығып, үгітшілерді тағы да ұрмақшы болған және оларды «өлтiрeмiн»— деп қорқытқан.

Осы қылмысы үшін Тілеулиев Қонысбай Арал стансасының ОПТОМГБ-ның 1947 жылғы 30 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 7 ақпанда аяқталып, айыптау қорытындысы 8 ақпанда шығарылған, оны Арал аудандық прокуроры 11 ақпанда және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 8 наурыздағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының көпшелі сессиясының 1947 жылғы наурыз айының 14 күнгі үкімімен Тілеулиев Қонысбай 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 31 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1947 жылғы 14 наурыздағы үкімі күшінде қалдырылған, Тілеулиевтің шағым арызы нәтижесіз тасталған. Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1947 жылғы 11 қыркүйектегі қаулысымен сотталушы Тілеулиев Қонысбайдың істі қайта қарау жөніндегі арызы аяқсыз қалдырылған.

Қазақ ССР-нің прокуроры 1 дәрежелі мемлекеттік заң кеңесшісінің бақылау ретінде (К. Тілеулиевтің ісі бойынша) қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына жолдаған наразылығында сотталушы К. Тілеулиев жөніндегі 14 наурыздағы Қызылорда облыстық сотының үкіміне және 31 наурыз 1947 жылғы Қазақ ССР Жоғарғы Сотының ұйғаруын бұзып, істі оның өрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Наразылық қанағаттандырылған, Тілеулиев толығымен ақталған.

У

УАҚБАЕВ Дәрмен № 15 Сайғонды ауылдық кеңесінде 1896 жылы туған, ірі бай және Қазан ре-

волюциясына дейін 3 жыл сот болған, партияда жоқ, 1931 жылы мал-мүлкі төркіленген, 1931 жылы мемлекетке ет тапсыру жөніндегі тапсырманы орындамағаны үшін 7 жылға бос бостандығы еркінен айыруға сотталған, сауатсыз, партияда жоқ. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымының мүшесі болған, жұртшылық арасында былай деп үгіт жүргізген: «Троцкистер қазіргі құрылысқа қарсы күрес жүргізуде, біздер де кеңес үкіметіне қарсы бір қасқық қанымыз қалғанша күресуіміз керек. Кеңес үкіметі ұзақ өмір сүруі мүмкін емес. Колхозшылар арасында мешіт ашу жөнінде және колхоз құрылысын құлату мақсатында серіктіктер ауылшаруашылық артелінің уставының қажеті жоқ»,— деп үгіт жүргізген. Соның салдарынан колхоздың 14 мүшесі колхоздан шығу туралы арыз берген. Осы қылмысы үшін Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 6 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Уақбаев Дәрмен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 1 қыркүйекте сағат 3-те орындалған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1957 жылғы 7 тамыздағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД бөлімінің жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы Уақбаев Дәрмен жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Уақбаев Дәрмен Қазақстан Республикасының 14.04.93 жылғы Заңының негізінде толық ақталған.

УЗУН-ГАДЖИЕВ Магомед-Гаджи родился в 1873 году в селе Салты, Дагестанской АССР, дагестанец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим Аралсульфата. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и за подрывно-шпионскую вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 6 ноября 1942 года он осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 октября 1995 года.

УКЛЕИН Александр Николаевич родился в 1908 году в поселке Камышли-Баш, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал счетоводом Аралгосрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Лейнинского суда Оренбургской ж/д от 18 июня 1939 года Уклеин А. Н. осужден на 4 года лишения свободы, реабилитирован 23 октября 1993 года.

УНТИЛОВ Яков Сергеевич родился в 1913 году в селе Гошаровск, Федоровского района, Кустанайской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал главным бухгалтером Аралрыбсбыта. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди ра-

бочих и служащих, за подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 июня 1940 года Унтилов Я. С. осужден на 12 лет лишения свободы, реабилитирован 24 января 1994 года.

УРИГ Альберг Антонович родился в 1884 году в Австрии, австриец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал кочегаром судна. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди моряков судна, за подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением особого Совещания при НКВД СССР от 22 февраля 1938 года Уриг А. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 9 августа 1989 года.

УСПЕНСКАЯ Маргарита Николаевна родилась в 1890 году в гор. Троицке, Челябинской области, русская, образование среднее специальное, беспартийная, до ареста проживал на станции Аральское Море, работала фельдшером-акушеркой. За антисоветскую контрреволюционную и пораженческую агитацию среди населения, за подрывно-вредительскую деятельность она арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 31 марта 1943 года Успенская М. Н. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 26 апреля 1990 года.

УСПЕНСКИЙ Иван Михайлович родился в 1865 году в бывшей Владимирской губернии, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал юрисконсультком Аралрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую пропаганду среди рабочих и служащих треста, за шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 20 ноября 1937 года Успенский Иван Михайлович осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 июня 1989 года.

УТЮГИН Валентин Иванович родился в 1923 году в гор. Москве, русский, образование среднее, член ВЛКСМ, исключен из комсомола, до ареста проживал в гор. Аральске, за провокационную и пораженческую агитацию арестован 26 ноября 1941 года, но не осужден, реабилитирован 27 декабря 1942 года.

УФИМЦЕВА Анастасия Николаевна родилась в 1899 году в гор. Троицке, Челябинской области, русская, образование высшее, беспартийная, до ареста проживала на станции Аральское Море, работала начальницей врачебного участка. За антисоветскую контрреволюционную и пораженческую агитацию среди населения и за шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 31 марта 1943 года Уфимцева А. Н. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 26 апреля 1990 года.

УФИМЦЕВ Алексей Николаевич родился в 1905 году в г. Кустанае, грамотный, беспартийный, ро-

дители до революции крупные кулаки, до ареста проживал в гор. Аральске, работал киномехаником клуба «Маяк» госпароходства. Он в 1931 году из г. Кустанай сбежал на станцию Карталы из-под следствия, работал на разных предприятиях, занимался жульничеством. В 1933 году находясь на ст. Карталы, систематически занимался хищением электроматериалов, был под следствием за хищение из электростанции аккумуляторов, какие переплавил на дробь. Работая в г. Аральске в клубе «Маяк», занимался хищением электроматериалов, а так же в 1936 году украл патефон, принадлежащий клубу. Находился под судом в 1937 году за халатное отношение по ст. 111 УК РСФСР за поджог кинобудки клуба «Маяк», путем оставления не включенным трансформатор. Он умышленно создавал недовольство рабочих на Советскую власть, вынуждал своим действием непосещение рабочими клуба для культурного просмотра кинокартины, какие демонстрировал всегда путанными, рвались и звук совершенно не включался. В 1937 году во время демонстрирования кинокартины доклад т. Сталина на 8-м Съезде Советов, умышленно прерывал, звук делал не разборчивым, ввиду чего рабочие ушли, не досматривая картины, от чего было большое недовольство, за что он постановлением Аральского РО НКВД от 31 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 15 ноября 1937 года он был заключен в ИТЛ сроком на 8 лет. Постановлением следчасти УНКВД по Кызылординской области от 19 марта 1940 года решение бывш. тройки при УНКВД по Актобинской области отменено и из -под стражи освобожден. Также Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 8 сентября 1943 года решение быв. тройки УНКВД по Актобинской области от 15.11.37 г. отменено, дело производством прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Уфимцев А. Н. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

ФЕДОРОВ Павел Николаевич родился 1887 в году в гор. Астрахани, Сталинградской области, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал уборщиком рыбзавода «Сарбасат» при Аралгосрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих завода и подрывно-вредительскую деятельность постановлением Аральского РО НКВД от 8 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—7 УК РСФСР. Приговором выездной сессии Кызылординского областного суда от 8—9 июня 1937 года Федоров П. Н. осужден на 10

лет лишения свободы с поражением в избирательных правах на 5 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 27 мая 1960 года приговор Кызылординского областного суда по данному делу отменен и дело в отношении Федорова П. Н. производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

ФЕДОТОВ Иван Васильевич родился в 1904 году в гор. Астрахани, сын бывшего кулака-торговца, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал директором магазина горрыбкооп. В 1928 году конфискован и совместно с отцом лишен прав голоса и выслан в ссылку в Нижний Ломов. Он, будучи обозлен на Советскую власть, занимался среди населения антисоветской агитацией, открыто высказывал террористическое намерение по отношению членов Компартии и Правительства, в бытность работы в горрыбкоопе Федотовым произведена растрата в крупной сумме, эту растрату пытался списать путем незаконного списывания на усушку товаров. За что постановлением Аральского РО НКВД от 19 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 4 ноября 1937 года он заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением Следчасти УНКВД по Кызылординской области от 7 февраля 1940 года решение тройки при УНКВД по Актюбинской области в отношении Федотова И. В. отменено и он из-под стражи освобожден. По заключению прокурора Кызылординской области от 4 мая 1997 года Федотов Иван Васильевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ФЕДЧЕНА Василий Петрович родился в 1908 году в дерев. Осовцы Пружанского уезда, Гродненской губернии, Польша, по нац. белорус, подданство СССР, образование среднее, беспартийный, проживал в гор. Аральске, работал счетоводом Госпароходства. В 1931 году находился под арестом за переход границы из Польши в СССР. В 1933 году в порядке расселения перебежчиков он был направлен в гор. Аральск. Здесь он имел тесную связь с перебежчиками и с адм.сылными. Будучи враждебно настроен против СССР, среди рабочих систематически проводил агитацию, он говорил: «Дураки мы, что перешли в СССР, а теперь вот здесь страдай голодный, босый и голый». Восхвалял жизнь в капиталистических странах, опошлял стахановское движение, дискредитировал Советскую прессу, за что он был арестован 2 сентября 1937 года управлением НКВД по Актюбинской области. Постановлением Особого Совещания при НКВД от 22 февраля 1938 года он осужден на 10 лет в ИТЛ по подозрению в шпионаже и за антисоветскую агитацию. Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 14 мая 1955 года, Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 февраля 1938 года в отношении Федченя В. П. отменено и дело о нем за отсутствием в его действиях состава преступления производством прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19.05.97 года Федченя В. П. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 реабилитирован.

ФИЛАТОВ Петр Александрович родился в 1892 году в гор. Кишиневе, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером консервного завода. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и служащих завода и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 25 апреля 1945 года Филатов П. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 апреля 1989 года.

ФИЛИПЕНКО Иван Яковлевич родился в 1883 году в селе Добринское, этого же района, Донецкой области, украинец, беспартийный, малограмотный, бывш. кустарь, до 1929 года имел собственную кузницу, в которой работал до 1937 года, после чего выехал в гор. Кунград, откуда в октябре приехал в гор. Аральск, где поступил в Аральское госпароходство в качестве слесаря мехмастерских. Работая здесь систематически высказывал клеветнические измышления по отношению Сталинской Конституции и по адресу Компартии, в разговоре с трудпереселенцами восхвалял жизнь старого времени, сожалел расстрелянных врагов народа, говорил «Расстреливают лучших людей, они невинно погибают за свою правоту, они видели творившиеся безобразия в руководстве партии и правительства и хотели не дать возможности в дальнейшем издеваться над рабочими». 5 ноября 1937 года во время митинга по вопросу о выборах в Верховный Совет он среди рабочих говорил: «Нам здесь на этом митинге делать нечего, все равно нас не выберут, это своего рода политика, правительство хочет этим замануть глаза рабочим и Вас рабочих никогда ни в какие советы не выберут, а будут душить, пока существует Советская власть», за что постановлением Аральского РО НКВД от 6 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 20 ноября 1937 года Филипенко Иван Яковлевич заключен в ИТЛ сроком на 10 лет. Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 5 июня 1963 года постановление бывшей тройки УНКВД по Актюбинской области по делу Филипенко И. Я. отменено и дело в отношении его производством прекращено за недоказанностью предъявленного обвинения. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21.07.97 года Филипенко И. Я. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

ФИЛИПОВ Николай Никитович родился в 1883 году в Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыболовпотребсоюзе. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановле-

нием тройки при УНКВД по Актыбинской области от 29 декабря 1937 года Филипов Н. Н. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 декабря 1988 года.

ФОГЕЛЬ Андрей Фридрихович родился в 1891 году в селе Айгенпрунт Николаевского уезда, Екатеринославской губернии, Украина, (в пос. Федоровка, Кустанайской области), по национальности немец, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал слесарем мехмастерских в транспортном секторе Аралгосрыбтреста, переселенец. Он с 1913 по 1917 год служил в Царской армии рядовым 190 пехотного полка в гор. Уфа, служил в белой армии в хозяйственной части 2-ой Сызранской дивизии, с 1919 года служил рядовым в Красной Армии.

Он обвиняется в том, что был тесно связан с руководителем фашистско-диверсионной группы в системе Аралгосрыбтреста, являлся одним из активных участников указанной контрреволюционной группы. Вместе с мессом Вольфом и др. проводил среди населения спец. переселенцев фашистскую пропаганду, систематически распространял пораженческие слухи о войне и поражение в ней Советской власти, высказывал провокационные клеветнические измышления в отношении Советской власти и Красной Армии, в отношении колхозов и жизни в них колхозников. Восхвалял врагов народа — троцкистов и их деятельность, высказывал недовольство мероприятиями Советской власти в борьбе с врагами народа, проводил активную контрреволюционную агитацию против стахановских методов работы, против поднятия производительности труда. Проводил вредительский ремонт моторов на судах «10 лет Казахстана» и др., что приводило к авариям, простоям судов и к срыву рыбоперевозок. Кроме того он нелегально поддерживал тесные связи с участниками контрреволюционной группы в Кустанас—Тернецкой, Кербуш и др., за что он постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Актыбинской области от 9 апреля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 10 ноября 1937 года Фогель Андрей Фридрихович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 23 ноября 1937 года.

Постановлением Президиума Кызылординского областного суда от 24 апреля 1961 года — постановление тройки УНКВД от 10.11.1937 года по делу Фогель Андрея Фридриховича отменено, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест облпрокурора — удовлетворен. По суду он реабилитирован.

ФРОЛОВ Федор Дмитриевич родился в 1890 году в селе Коса, Тамбовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станциях Саксаульская, работал счетоводом. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-диверсионную, провокационно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 3 февраля 1938 года Фролов Ф. Д. осужден к высшей мере

наказания — расстрелу, реабилитирован 9 ноября 1995 год.

ФУКС Шулим Мойсеевич родился в 1911 году в поселке Теленешты, Молдавской ССР, еврей, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал техником-строителем Окса госрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую диверсионную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 18 февраля 1946 года Фукс Ш. М. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 3 февраля 1989 года.

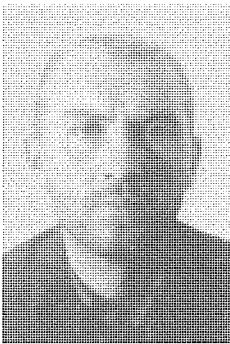
X

ХАЙРУЛЛИН Шарифулла Газизович родился в 1912 году в селе Старо-Якут, Самарской губернии, татарин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал грузчиком. За антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию среди населения и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором специальной Коллегии Казахского отделения Верховного суда РСФСР от 2 сентября 1936 года Хайруллин Ш. Г. осужден на 4 года лишения свободы, реабилитирован 4 декабря 1992 года.

ХАН МЕН-СЕК родился в 1901 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 16 ноября 1937 года Хан Мен-Сек осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 30 ноября 1995 года.

ХВАТКОВА Варвара Александровна родилась в 1883 году в гор. Орджоникидзе, Грузинской ССР, русская, образование начальное, беспартийная, до ареста проживал на станциях Саксаульская, портниха. Постановлением прокуратуры Оренбургской ж/д от 15 января 1938 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 24 января 1938 года Хваткова В. А. по ст. 74 ч. 2 УК осуждена к 5 годам и по ст. 58—10 ч. 1. УК к 10 годам лишения свободы с поражением в правах на 5 лет. По совокупности определена ей 10 лет лишения свободы. Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 мая 1960 года, приговор Линейного Суда Оренбургской ж/д от 24 января 1938 года отменен, дело в отношении Хватковой В. А. производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест прокурора республики удовлетворен.

ХВОСТОВ Александр Хрисанфович родился в 1913 году на станции Хайлар КВЖД, Сев. Манчжурия,

русский, гражданин СССР, образование 7 классов, состоял в ВЛКСМ с 1936 года по день ареста, до ареста проживал на ст. Саксаульская дом. 14, кв 33, работал билетным кассиром станции.

Он обвиняется в том, что был участником шпионско-диверсионной, террористической организации и являлся резидентом японской разведки. Он в 1935 году на станции Чжаланьтунь КВЖД полицейским бело-

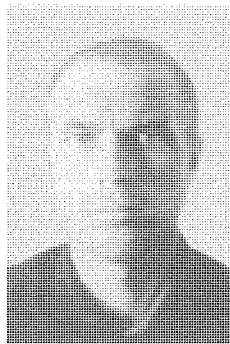
эмигрантом Ивановым был завербован в качестве агента разведорганов Японии, по заданию которого вел провокаторскую деятельность, выражавшуюся в подборе компрометирующих материалов на советских граждан, отъезжавших в СССР и выдаче их полиции на предмет вербовки в качестве агентов японской разведки. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Двужильным, по заданию которого организовал на станции Саксаульская шпионско-диверсионную группу из числа бывших служащих КВЖД, завербованных японской разведкой и переброшенных в СССР. С 1935 года по день ареста лично сам и через членов группы собрал и передал через резидента Двужильного для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного значения, в частности, Оренбургской лётной школе, аэродромах и ж/д мостах. По заданию японской разведки через членов шпионско-диверсионной группы провел большую разрушительную работу на транспорте — крушений поездов. На период военных действий Японии против СССР готовил диверсионные акты — совершение крушений воинских поездов и разрушение важнейших ж/д сооружений, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 12 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. по ст. 58—4, 6, 9, 11, УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Хвостов Александр Хрисанфович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Хвостова Александра Хрисанфовича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Хвостов А. Х. реабилитирован посмертно.
ХВОСТОВ Иван Хрисанфович родился в 1908 году в селе Песочное, Новосельского уезда, Тульской губернии, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станциях Саксаульская, работал помощником машиниста депо.

Он обвиняется в том, что являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористичес-

кой организации, агентом японской разведки.

В 1935 году в Харбине был завербован в качестве агента разведорганов Японии полицейским Филипповым. В том же году переброшен в СССР с заданием шпионского, диверсионного характера. По прибытии на ст. Саксаульская установил связь с резидентом японской разведки Станкевичем, через которого вошел в диверсионную, вредительскую группу,

существовавшую на ст. Саксаульская и проводил шпионскую, вредительскую и диверсионную работу. Собрал и передал Станкевичу шпионские сведения о проследовании воинских поездов, о настроении рабочих ст. Саксаульская, о количестве членов ВКП(б) и ВЛКСМ, о количестве исключенных из рядов ВКП(б). Проводил вредительскую и диверсионную работу по разрушению и выводу паровозов из строя, при ремонте паровозов исправные части заменял недоброкачественными, ослаблял рессорные болты с целью поломки рессор при следовании паровозов с поездами, неоднократно закладывал в паровозные бункеры металлическую стружку, чем вызывал горение бунков и выплавление подшипников и выводил из строя паровозов. Систематически проводил контрреволюционную пропаганду, восхваляя жизнь в капиталистических странах, провоцируя о поражении СССР в будущей войне с Японией, за что постановлением ОДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 10 октября 1937 года Хвостов Иван Хрисанфович арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 9, 11, УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Хвостов Иван Хрисанфович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 7 января 1958 года, Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Хвостова Ивана Хрисанфовича отменено и дело о нем на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

Хвостов И. К. реабилитирован посмертно.
ХЕ ГЕН-СУ родился в 1904 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим в судовой мастерской. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 25 ноября 1937 года Хен Ген-Су осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 22 мая 1989 года.

Ц

ЦЕПКОВ Петр Лаврентьевич родился в 1911 году в поселке Надежден, Ташкентской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бондарем. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию и вредительскую работу на арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Верховного Суда РСФСР от 17 марта 1936 года Цепков П. А. осужден на 5 лет лишения свободы, реабилитирован 7 февраля 1990 года.

ЦОЙ НАМ-СЕН родился в 1911 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию и шпионско-подрывную деятельность он арестован 21 марта 1938 года и привлечен к уголовной ответственности, освобожден из под-стражи, реабилитирован 7 июля 1938 года.

ЦОЙ ПОН-ХО родился в 1901 году в селе Осандо, гор. Сандун, Корея, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбохолодильном комбинате Аралрыбтреста. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и служащих комбината и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Цой ПОН-Хо осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 16 декабря 1988 года.

ЦОЙ ХАК-СЕН родился в 1894 году в гор. Синдин, Корея, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал пильщиком Госпароходства. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 8 апреля 1939 года Цой Хак-Сен осужден на 4 года лишения свободы, реабилитирован 26 июля 1991 года.

ЦОЙ ХАК-ХО родился в 1891 году в Корее, образование среднее, член ВКП(б), был исключен из партии, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в судовой верфи. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих в судовой верфи и шпионско-диверсионную деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 25 ноября 1937 года Цой Хак-Хо осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 26 мая 1989 года.

ЦОЙ ШЕН-ХАК (Павел Петрович) родился в 1900 году в Приморском крае, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал грузчиком. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию, за шпионско-диверсионную и вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением особой тройки

НКВД в 1938 году Цой Шен-Хак осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 26 июня 1995 года.

ЦХВИТАВА Илларион Павлович родился в 1888 году в Цхакаевском районе, Грузия, грузин, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником рыбохолодильного комбината. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих комбината и вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 января 1954 года Цхвитава И. П. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 марта 1989 года.

Ч

ЧАЙРИДИ Соломон Панайотович родился в 1913 году в селе Салоники, (Греция) по национальности грек, образование начальное, беспартийный, проживал на станциях Саксаульская, работал в жел. дор. буфете мастером-лимоначиком. В 1932 году был судим на 8 лет по закону от 7 августа 1932 года, освобожден досрочно в 1935 году. Он обвиняется в том, что с 1936 года являлся агентом греческой разведки. Собирал и передал для греческой разведки шпионские сведения, имеющие оборонные значения, систематически вел контрреволюционную фашистскую пропаганду, имел задание во время войны совершать крушения поездов и террористические акты, за что постановлением Дорожно-Транспортным Отделом ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 15 марта 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—6, 8, 9, 11 УК РСФСР.

В процессе следствия по делу виновность Чайриди не доказана. Постановлением 3-го отд. ДТО НКВД Оренбургской ж/д от 10 марта 1939 года следственное производство по делу прекращено, обвиняемый Чайриди С. П. из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 2.05.97 г. Чайриди С. П. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ЧЕРВЯКОВ Василий Матвеевич родился в 1871 году в Арзамасском районе, Горьковской области, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал директором школы. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 21 ноября 1937 года Червяков В. М. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 13 сентября 1989 года.

ЧЕРЕПАХА Макар Петрович родился в 1883 году в Верданском уезде, Таврической губернии, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал сторожем Аралрыбтреста.

За антисоветскую контрреволюционную, шпионско-диверсионную и провокаторско-вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыбинской области от 15 сентября 1937 года Черпаха М. П. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 2 августа 1989 года.

ЧЕРНОВ Николай Иванович родился в 1902 году в Челябинской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кзыл-Арвате, Ашхабадской области, работал в ледозаводе. За антисоветскую контрреволюционную, порожившую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 декабря 1941 года Чернов Н. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 25 апреля 1989 года.

ЧЕРНЯУСКАС Андррис Казимирович родился в 1919 году в гор. Панвексе, Литовской ССР, литовец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в селе Авань, Аральского района, работал рабочим рыбзавода. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию порожившего характера, шпионско-диверсионную деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 июля 1943 года Черняускас А. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 2 ноября 1989.

ЧЕХОНЕЦКИЙ Иван Васильевич родился в 1902 году в Алматинской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал рабочим рыбтреста. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих треста и подрывно-вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 8 сентября 1935 года Чехонецкий И. В. осужден на 3 года лишения свободы, реабилитирован 6 июля 1989 года.

ЧИРКОВА Мартен Мария Гергардовна родилась в 1906 году в Орджоникидзевском крае, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске, работала партияной. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию порожившего характера и подрывно-вредительскую деятельность она арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 23 сентября 1943 года Чиркова М. Г. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 24 ноября 1991 года.

ЧИСТОВ Константин Петрович родился в 1902 году в деревне Бычки, Михайловского района, Московской области, русский, гражданин СССР, малограмотный, член ВКП (б), судим в 1935 г. и в 1940 г., в 1937 году административно выслан из Москвы, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в стеклозаводе рабочим.

По обвинительному заключению Чистов К. П. троцкист, проживая в Москве, являлся участником контрреволюционной троцкистской группы, созданной

троцкистом Новиковым на парфюмерной фабрике «Новая Заря», по заданию которой до 1933 года среди рабочих фабрики распространял контрреволюционные листовки, за что Чистов в 1936 году был исключен из рядов ВКП(б), а в 1937 году административно выслан из Москвы.

Находясь в ссылке Чистов, в силу своей враждебности к ВКП(б) и Советской власти, систематически проводил антисоветскую работу: среди окружения, как троцкист, с антисоветских позиций подвдвергал критике мероприятия партии и правительства, возводил клевету на советскую действительность, восхвалял экономику капиталистических стран. Так, в феврале 1950 года среди рабочих Аральского стеклозавода он проводил антисоветскую агитацию против выборов в Верховный Совет СССР. В этом же месяце, в связи с заключением договора между СССР и Китайской Народной Республикой он с антисоветских позиций критиковал действия Советского правительства, опоплял жизнь народов СССР. Возводил клевету в адрес Советского правительства по поводу снижения цен на продукты питания и товары.

В январе 1950 года в здании стеклозавода, в разговоре с Петрушковым восхвалял экономическую мощь Америки, критиковал неизбежность в скором времени войны между Америкой и СССР, что Советской Союз, якобы, потерпит поражение в этой войне, за что он Постановлением УМГБ по Кызылординской области от 24 мая 1950 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 1 и 58—11 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 18 октября 1950 года Чистов Константин Петрович осужден на 10 лет в ИТЛ.

Постановлением Комиссии по рассмотрению дел в соответствии с Указом Президиума Верховного Совета СССР от 24 марта 1956 года, учитывая объяснение, примерное поведение и хорошую работу в лагере, ограничен отбытием сроком наказания из заключения освобожден.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 26 июня 1962 года Постановлением быв. Особого Совещания при МГБ СССР от 18 октября 1950 года по делу Чистова Константина Петровича отменено и дело в отношении его производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен. Чистов К. П. по суду реабилитирован.

ЧУГУНОВ Владимир Александрович родился в 1926 году в Сталинградской области, русский, образование среднее, член ВЛКСМ, исключен из комсомола, до ареста проживал в гор. Аральске, работал токарем. Приговором Военного трибунала от 22 августа 1945 года Чугунов В. А. осужден на 7 лет лишения свободы, реабилитирован 8 июня 1990 года.

ЧУРИЛОВ Михаил Нестерович родился 1882 году в Тамбовской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал заведующим мастерским моторно-рыболовецкой станций. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих станций и шпионско-диверсионную, провокаторско-вредительскую деятельность он аресто-

ван и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыобинской области от 11 октября 1938 года Чурилов М. Н. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 12 декабря 1964 года.

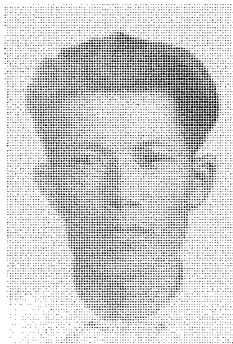
III

ШАЙКИН Иван Филиппович родился в 1912 году в Северной Манчжурii, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станций Саксаульская, работал помощником машиниста. За антисоветскую, контрреволюционную и шпионскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа в 1937 году Шайкин И. Ф. осужден. Дело прекращено за отсутствием состава преступления, реабилитирован 12 апреля 1994 года.

ШАЛАБАЕВА Қатира Арал ауданының № 13 ауылында 1908 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, «Ұялы» балық зауытында жұмысшы болып істеген. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілістік үгіт жүргізгені, неміс фашистерінің техникасы мен армиясын мадақтап, кеңес үкіметінің армиясын жамандап, «бұл соғыста немістер жеңеді», — деп лақап таратқаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1943 жылғы 28 сәуірдегі үкімімен Шалабаева Қатира 5 жылға жер аударуға сотталған, 1989 жылғы 2 қарашада ақталған.

ШАХАМАНОВ Әбдікөрім Ақтөбе облысының Ырғыз ауданында 1912 жылы туған, бай баласы, білімі 7 класс, БК(б)П мүшесі, Арал қаласында тұрған, балықшылар тұтынушылар одағында жұмыс істеген, одан және партия қатарынан 1951жылы шығарылған.

Шахаманов Әбдікөрім Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде тұрғындар арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық үгіт таратып, өткен феодалдық өмірді көксеп, байларды, айыпталған халық жауларын мадақтаған, сонымен қатар кеңес үкіметі мен партияның саясатына күйе жакқан, осы қылмысы үшін Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бөлімшесінің 1951 жылғы 7 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 21 тамыздағы үкімімен айыпкер Шахаманов Әбдікөрім

10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Соты Пленумының 1959 жылғы 18 маусымдағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 21 тамыздағы үкімін бұзып, Шахаманов Әбдікөрімнің өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1998 жылғы 19 мамырдағы қорытындысымен ол Қазақстан Республикасының «Жапшай» саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының негізінде толық ақталған.

ШАФРАНОВ Федор Петрович родился 1888 году в Карачинском уезде, Курской губернии, русский, малограмотный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал плотником Аральсульфате. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию среди рабочих сульфата и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыобинской области от 28 декабря 1937 года Шафранов Ф. П. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 30 декабря 1988 года.

ШИЛИН Аким Павлович родился в 1901 году в селе Петропавловске, Саратовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал кладовщиком Аральсульфате. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих сульфата и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актыобинской области в 1937 году Шилин А. П. осужден на 8 лет лишения свободы, реабилитирован 30 ноября 1995 года.

ШИПИЛОВА Дора Кузьминична родилась в 1905 году в гор. Геническе, Запорожской области, украинка, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживал в гор. Аральске, работала бухгалтером Орсга Госпароходства. За антисоветскую контрреволюционную, пораженческую агитацию среди рабочих и служащих Орсга и подрывно-вредительскую деятельность она постановлением ОТО НКВД ст. Казалинск от 23 апреля 1943 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Военного Трибунала водного транспорта Аму-Даринского и Аральского бассейнов от 2 июля 1943 года Шипилова Д. К. осуждена на 10 лет лишения свободы. Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 31 марта 1964 года приговор Военного Трибунала Водного транспорта Аму-Даринского и Аральского бассейнов в отношении Шипиловой Д. К. отменен и дело прекращено производством за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест заместителя прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ШИРОНИН Дмитрий Трофимович родился в 1906 году в Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал разъезде № 95 Аральского района, работал бригадиром службы пути. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию пораженческого характера

и подрывно-вредительскую деятельность арестован 28 января 1942 года и привлечен к уголовной ответственности, дело прекращено, реабилитирован 27 октября 1991 года.

ШОНАЕВ Әбіш Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінде 1882 жылы туған, байдың баласы, өзі де бай, саудагер болған, сауатсыз, партияда жоқ, тұрақты жұмыс істемеген, бұрын сотталған, үйленген. Әйелі — Төлебике, баласы — Сражат, Сексеуіл поселкесінде тұрған.

Шонаев Әбіштің 1920 жылы мата дүкені, 1929 жылы мал-мүлкі тәркіленген, сайлау-сайлану құқынан айрылған, Арал халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 61 бабымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1931 жылы жазасын Қызылорда түрмесінде өтеп жатқан жерінен қашып шығып, Қазалы ауданында тығылып жүрген.

1918—1919 жылдары Шонаев ақ армияның қатарында кеңес өкіметіне қарсы күреске белсенді түрде қатысып, оларға азық-түлікпен, ат көлігімен жәрдем беріп отырған. 1931 жылы Асан көтерілісіне белсенділікпен қатысқан.

Шонаев Қазалы ауданында жүріп, Арал ауданының № 15—19 ауылдық кеңестерінің жеріне жиі келіп, колхозшылар арасында жеңіліс сипатында контрреволюциялық үгіт жүргізген: «Кеңес үкіметі ұзақ өмір сүре алмайды, өйткені СССР-ға жақын арада Жапония соғыс ашып, СССР-ды жеңеді, сонда бізге қазақ халқына өмір сүру жақсы болады және біз Жапонияның қол астына кіреміз, қазіргі уақытта кеңес үкіметі бізді алдап отыр. Қазір өмір сүру өте қиын, қазақ халқына қорлық көрсетуде», — деп контрреволюциялық лақаптар таратқан. Колхозға қарсы үгіт жүргізген». Колхоз қазақ халқы үшін дозак, жамандықтан басқа, одан жақсылық күтуге болмайды, бұл система мәңгілік емес, ол ұзақ өмір сүре алмайды», — деген. Серіктіктердің ауылшаруашылық артелінің Уставына көшіп жатқан кезде: «Көшудің қажеті жоқ, өйткені кеңес үкіметі қазақ халқының барлық мал-мүлкін алып қою үшін әдейі тартып отыр, партия мен үкімет арасында соғыс жүріп жатыр, өйткені бір-бірін өлтіруде, бұның өзі кеңес үкіметі сөзсіз құлайды деген сөз», — деген.

Осы қылмысы үшін Шонаев Әбіш Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 7 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 16 қарашада шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Шонаев Әбіш 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Шонаев Әбіш СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ШОТОМАНОВ Симан Сазды ауылдық кеңесінде 1880 жылы туған, молда-бай болған, революцияға дейін 6 жыл Шыбынды болысының хат жазушысы, 1918 жылы ақ гвардияшылар қолқақпен дутовшы-

лардың жол бастаушысы, 1933 жылы қарақшылар тобының мүшесі, сол жылы қарақшылық жасағаны үшін 3 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған. 1935 жылы Қазақстанның 15 жылдығы құрметіне қайырымдылықпен (амнистиямен) қамаудан босаған, сауаты бар, партияда жоқ, малшы.

Ол контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі, ұйымның алға қойған мақсаты — Кеңес үкіметін қарулы көтеріліс арқылы құлатып, Қазақстанда буржуазиялық-ұлттық мемлекет құру болған, оған осындай айып тағылып, Арал аудандық НКВД-ның 4 тобының 1938 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 25 наурыздағы үкімімен айыпкер Шотоманов Симан 10 жылға бас бостандығынан айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1957 жылғы 26 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының С. Шотоманов жөніндегі үкімі бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурордың 13 мамырдағы 1997 жылғы қорытындысымен Шотоманов Симан Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ШРАМКО Никифор Иосифович родился в 1990 году в Днепропетровской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал в Бугульском рыбзаводе. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области в 1937 году Шрамко Н. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 26 июня 1995 года.

ШУМАНОВИЧ Янкель Ициевич родился в 1905 году, молдаванин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал мастером райпромкомбината. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 25 ноября 1949 года Шуманович Я. И. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 13 июля 1990 года.

ШУМАРЕВ Иван Никитич родился в 1891 году в деревне Бельки, Мотканской волости, Сеппенского уезда, Могилевской губернии, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал слесарем комплексной бригады депо.

По обвинительному заключению он являлся участником фашистской шпионско-диверсионной, террористической организации.

В 1924 году в городе Харбине, войдя в фашистскую организацию «РОВС», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в Северной Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японо-манч-

журским властям революционно-настроенных Советских граждан и распространение через газету «Харбинское время» клеветы против СССР, главным образом против руководителей партии и Советского правительства. В 1924 году полицейским Юсаном был завербован в качестве агента японской разведки. В 1935 году переброшен на территорию СССР с шпионскими и диверсионными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японских разведорганов Ситеком, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Саксаульская. С 1935 года по день ареста он поддерживал организационную связь с агентами японской разведки Богдановым, Калошиным и др. Собрал и передал через резидента Ситека для японской разведки шпионские сведения, проводил диверсионно-вредительскую работу, направленную на разрушение паровозного парка депо Саксаульская, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 7 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Шумарев Иван Никитич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного трибунала Приволжского Военного Округа от 25 апреля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Шумарева Ивана Никитича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления в уголовном порядке прекращено. Протест Военного прокурора ПриВО удовлетворен.

ШУСТРАЯ Клавдия Филипповна родилась в 1887 году в гор. Москве, русская, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала в гор. Аральске, не работала, домохозяйка. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением при УНКВД по Актыбинской области в 1937 году Шустрая К. Ф. осуждена на 10 лет лишения свободы, реабилитирована 25 сентября 1995 года.

ШҮКІРОВ Мұхиаддин Арал ауданының № 6 ауылында 1902 жылы туған, бай-молда болған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін мемлекеттік банкіде күзетші болып жұмыс істеген, Арал қаласы, Буленнің көпесі, № 2 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Асыл.

Шүкіров Мұхиаддиннің мал-мүлкі 1931 жылы тәркіленіп, сайлау-сайлану құқынан айрылған, бұрын кеңес үкіметіне қарсы Асан көтерілісіне қатысқан. Ол контрреволюциялық-панисламдық, троцкистік, шпиондық-террорлық ұйымның мүшесі болған, Арал ауданындағы осы ұйымның филиалына қатысып, Кеңес Одағының жеңілі туралы үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, «Фашистік елдердің соғыс интервенциясы арқылы Кеңес Одағы құриды»,— деген. Сонымен бірге діни салт-дәстүрді жамылғы контрреволюциялық үгіт жүргізген, Сталиндік Конституцияға ашықтан-ашық кіне тағып, беделін түсірген: «Сталиндік конститу-

ция — бұл еңбекшілерді алдау, ешқандай демократия жоқ»,— деген. Колхоз құрылысын құлату, малды қырып жою үшін контрреволюциялық үгіт жүргізген. Колхозшылармен әңгімесінде: «Жақын арада біздер коммунистерді дарға асатын боламыз»,— деген.

Осы қылмысы үшін Шүкіров Мұхиаддин Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы қазандағы қаулысымен Шүкіров Мұхиаддин ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі тәркіленген.

Бұл үкім 1937 жылғы 29 қазанда Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Шүкіров Мұхиаддин СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Ш

ШУКИН Дмитрий Григорьевич родился в 1908 году в гор. Курске, русский, образование средне-техническое, с 1931 по 1937 год кандидат в члены ВКП(б), исключен за пьянку, имел один привод Аральским РОМ НКВД как бездокументный, до ареста проживал в гор. Аральске по ул. Пушкина, 15, работал маляром.

Он обвиняется в том, что в бытности на работе в гор. Аральске, общаясь среди адмссельных, систематически проводил антисоветские высказывания распространял контрреволюционные измышления, за что постановлением Аральского РО УНКВД от 5 мая 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10—1 УК РСФСР. Приговором Кызылординского облсуда от 16 октября 1938 года Шукин Д. Г. осужден на 10 лет лишения свободы с поражением в избирательных правах на 5 лет.

Определением уголовно-судебной коллегии Верховного суда Казахской ССР от 23 ноября 1938 года приговором Кызылординского облсуда от 16 октября 1938 года за неполнотой предварительного следствия отменено и дело. Передано в тот же суд для нового слушания в ином составе суда со стадии предварительного следствия.

Постановлением Следчасти УНКВД по Кызылординской области от 14 сентября 1939 года уголовное преследование по обвинению Шукина Д. Г. прекращено, Шукин Д. Г. освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 26 мая 1997 года Шукин Дмитрий Григорьевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

Ә

ЭВАЛЬДСОН Атис Николаевич родился в 1888 году в Курляндской губернии, Латвийской ССР, латыш, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал помощником-механика судна. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности, в ноябре 1943 года до вынесения приговора умер в тюрьме, реабилитирован 9 августа 1989 года.

Ы

ЫБЫРАЙЫМОВ Яхия Арал қаласында 1902 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, госрыбтресте жұмысшы болып жұмыс істеген. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, трест мекемесінде жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 16 қарашадағы қаулысымен Ыбырайымов Яхия 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1989 жылғы 15 мамырда ақталған.

І

ІЗБАСҚАНОВ-Тілеуберенов Сқақ Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының 16 ауылында 1890 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, Арал стансасының товар ауласында күзетші болып жұмыс істеген, ата-тегі бай болған, 1932 жылы үкімет тарапынан оның жеке шаруашылығына салық салынады, салықты төлемеу мақсатында шаруашылығын жойып салық төлеуден бас тартқан, сол үшін ол 1932 жылы 2 жылға сотталған, жаза мерзімін өтемей тұтқыннан қашып Арал қаласына келіп Тілеуберенов деген фамилиясын Ізбасқанов деп өзгертіп, темір жолға жұмысқа орналасқан, жұмысына салқын қарап, күзетке тұрғанда ұйықтап қалғаны үшін жұмыстан шығарылған, 5—6 айдан кейін өз жұмысына қайтып тұрып, сауда-саттықпен айналысады, контрреволюциялық, диверсиялық-жауыздық топтың мүшесі болып, темір жолда бірнеше жауыздық әрекеттер жасайды. Орта Азиядан орталыққа алып бара жатқан 6 вагон мекені ортейді, № 74 поездың автоматты тежеуін босатып жіберген, соның салдарынан қарсы келе жатқан поезбен соғысқан, 1937 жылғы қарашаның 7—8 күні товарлы поезды басқа жолға салып

жібергеннен қирау болып, 13 вагон қираған. ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Орынбор облысық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы сәуір айының 22 күнгі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім осы жылдың сәуір айының 26 күні сағат 23-те орындалған.

1989 жылдың қыркүйек айының 4 күні СССР жоғарғы Кеңесінің Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16-дағы жарлығының негізінде Ізбасқанов-Тілеуберенов Сқақ толық ақталған.

ІЗМАҒАМБЕТОВ Тәжібек № 10 Бөген ауылдық кеңесінде 1884 жылы туған, әлеуметтік негізі ірі — бай, ауыл ағасы (старшинасы) болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1928 жылы мал-мүлкі тәркіленген, сол жылы ірі сомада ақша жеп қойғаны үшін 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1930 жылы 6 ай қамауда отырған, кейінгі уақытта «Қызыл Жар» серіктігінің төрағасы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Палмаш, қыздары — Базылша, Назылша, Тәрбие.

Ізмағамбетов Тәжібек Арал, Қазалы аудандарында сол кездегі Арал аудандық атқару комитетінің төрағасы Бақтыберенов Қуатбай басқарған кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға мүше болған. Бұл ұйымға негізінен молдалар, байлар, қарақшылар қозғалысына қатысқандар, кеңес үкіметіне жат пиғылдағы адамдар кірген, олар өздерінің жауыздық-зиянкестік әрекеттерімен Қазалы ауданының № 14 ауылдық кеңесіндегі елді пункттерді, Арал ауданының Бөген, Қаратерен ауылдық кеңестерін қамтыған. Бұл топтар бір-бірімен тығыз байланыста болып, бірнеше жиындар өткізіп, колхоздар мен серіктестіктерді, жалпы социалистік секторды құлатуға бағытталған контрреволюциялық жұмыстар жүргізуге келісіп отырған. Колхоз тұрғындары арасында контрреволюциялық, ұлтшылдық үгітті үнемі жүргізіп, өздерін соғыс бола қойған жағдайда көтеріліс жасауға дайындаған. 1937 жылғы 25 қазанда болған осындай бір жиында контрреволюциялық, ұлтшылдық сипаттағы мәселені талқылап, былай деген: «Қазақстанды орыстар жайлап болды, үкімет басында отырғандардың барлығы орыстар, қазақ халқын қинап, тұтқына алуда. Контрреволюциялық жұмыстың учаскелерін өзара бөлісіп алып, оны СССР Жоғарғы кеңесінің сайлауына бағыттаған.

Ізмағамбетов Тәжібек колхозшылар арасында ашықтан-ашық контрреволюциялық жеңілістік үгітті белсенді түрде жүргізіп, фашистік Германиямен және Жапониямен соғыс туралы, онда кеңес Одағының сөзсіз жеңілетіні туралы жеңілістік лақаптар таратқан, сонымен бірге халықты көтерілісшілер тобын ұйымдастыруға шақырған.

Осы қылмысы үшін Ізмағамбетов Тәжібек Арал аудандық НКВД бөлімінің 1957 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. (ҚК-ның бабы көрсетілмеген).

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен Ізмағамбетов Тәжібек 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1946 жылғы 24 сәуірдегі қаулысымен және Ақтөбе облыстық прокуроры орынбасарының 1947 жылғы 21 қаңтардағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы Ізғағамбетов Т. жөніндегі қаулысы күшінде қалдырылған, оның шағым арыз-ы аяқсыз тасталған.

Ізғағамбетов Тәжібек — 1937 жылдың 30 қарашасынан СССР НКВД-ның Ярослав облысы, Углич қаласындағы Воллаг ИТЛ-да тұтқында болған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 23 қыркүйектегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, Ізғағамбетов Тәжібектің өрекетінде қылмыс құрамы анықталмағандықтан ісі қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1995 жылғы 1 желтоқсандағы қорытындысымен Ізғағамбетов Тәжібек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ІЗТІЛЕУОВ Оразбай № 16 Райым ауылдық кеңесінде 1876 жылы туған, кейін Қазалы ауданы «Дихан» колхозында тұрған, бай-молда болған, партияда жоқ, шала сауатты, 1831 жылы Арал халық соты арқылы контрреволюциялық өрекеті үшін екі жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 30 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ол коммунистік партия мен кеңес үкіметі көсемдеріне қарсы үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Ізтілеуов Оразбай ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 29 қазанда орындалған.

1989 жылғы маусым айының 9 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Ізтілеуов Оразбайдың өрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ІЗІМБЕТОВ Ілияс — Арал ауданында 1890 жылы туған, шала сауатты, БК(б)П мүшелігіне кандидат, осы іске байланысты партиядан шығарылған, малшы болып жұмыс істеген. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені үшін және колхоз құрылысына жауыздық-зиянкестік өрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 22 қарашадағы үкімімен Ізімбетов Ілияс 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1989 жылғы 15 мамырда ол толық ақталған.

ЮДИН Петр Кузьмич родился в 1897 году в гор. Милове, (Польша), образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал экономистом. За антисоветскую контрреволюционную и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области от 21 декабря 1937 года Юдин П. К. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 11 декабря 1995 года.

ЮТКИН (ЮДИН) Георгий Иванович родился в 1895 году в селе Ново-Кинумка Мусатайского района, Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал в рыбтресте. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую и провокаторскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актюбинской области в 1937 году Юткин Г. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 17 февраля 1994 года.

ЮЩУК Василий Аверьянович родился в 1912 году в Белостокской области, (Польша), образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал мотористом теплохода «Коммуна». За антисоветскую контрреволюционную агитацию и шпионско-подрывную, диверсионную вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 8 февраля 1938 года Ющук В. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, реабилитирован 7 августа 1989 года.

ЯКОВЛЕВ Сергей Владимирович родился в 1904 году в селе Мостки, Харьковской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске, работал бухгалтером. За антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 5 февраля 1954 года Яковлев С. В. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 12 декабря 1989 года.

Топтама

1. **САРБӨПЕЕВ** Берсігүр, 1864 жылы Арал ауданының Қарақұм ауылдық кеңесінде туған, Куйбышев атындағы серіктестіктің мүшесі.

2. **НҰРЫМОВ** Дәрімбай, 1894 жылы Арал ауданының № 8 ауылында туған. сарбөпеев пен Нұрымов 1930-1931 жылдары Кеңес өкіметімен оның саясатына қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген. Бай молдалар арасында рулық топтар құрып, малдарын қырып-жою жолымен зиянкестік жұмыстар жүргізген. Мектепке пайдалануға берілген мешіт үйін қайтып алуды ұйымдастырған. жаңадан мешіт үйін салуға қаржы жинастырған.

Қарулы көтеріліс ұйымдастырып, Кеңес өкіметін қулатпақшы болған.

Осы қылмыстары үшін сарбөпеев, Нұрымов 11 тамыз 1937 жылы тұтқынға алынып, 20 тамыз 1937 жылы Ақтөбе облысы НКВД Басқармасы үштігінің РСФСР Қылмыс кодексінің бабтарысыз және айып тағылуы көрсетілмеген қаулымен екеуінде ең жоғарғы жаза-ату жазасына сотталған.

Іс құжаттарына қарағанда барбөпеев пен Нұрымовтың Кеңес өкіметіне қарсы іс-әрекеттері дәлелденбейді, негізсіз заңсыз жауапқа тартылған. 23 қазан 1997 жылы “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңға сөйкес Сарбөпеев пен Нұрымов ақталған.

1. **ҚОСМАМБЕТОВ** Қабыл Арал ауданының № 2 ауылында туған, жасы 48-де, жұмыс істеген, бай болған, 1931 жылғы 16 ақпанда тұтқынға алынып, Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 2 сәуірдегі қаулысымен 5 жылға сотталған. Оған тағылған айып бойынша ол Марқабай ауылындағы шаруашылықтарда ет дайындау жөнінде өткізіліп жатқан жиналысты бұзу үшін белсенді түрде үгіт жүргізген.

2. **МҰРАТАСЫЛОВА** Испан (Ысқақ) Арал ауданының № 2 ауылында туған, жасы 46-да, сауатсыз, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, атқамінер белсенді болған. Үштіктің сол қаулысымен ол 3 жылға Шартты сотталған. Оған тағылған айып бойынша ол Қосмамбетовпен бірге бүкіл ауыл болып қарақұмға көшу туралы үгіт жұмыстарын жүргізген, оларға күш көрсету әдістерін қолданған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау бөлімінің бастығы Д.Е. Есенжановтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Қосмамбетовпен Мұратасылов алдын ала тергеу барысында өздеріне жоғарыда тағылған айыпты мойындамаған. Істе бұлардың қинасын анықтайтын жауап алу протоколынан басқа ешқандай құжаттар жоқ. Бұлар үштік арқылы жазықсыздан-жазықсыз, Заңсыз сотталған. Қосмамбетов Қабыл мен Мұратасылов Испан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

1. **МАХАМБЕТОВ** Бейілда, 1916жылы Арал ауданында туған, Шаласауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, үйленген.

Отан соғысына Арал аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылы мамыр айында шақырылып,

№ 1019 атқыштар полкінің құрамында ұрысқа қатысқан.

2. **КӨБЕГЕНОВ** Серғазы, Арал ауданында 1919 жылы туған, Шала-сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, үйленген.

Отан соғысына Арал аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылы мамыр айында Шақырылып, № 1019 арқыштар полкінің құрамында соғысқа қатысқан.

Махамбетов пен Көбегенов соғыс майданының алғы шештерінде болып, өзара неміс фашистерінің жағына өтуге келіскен, бірақ оларға байланысты емес жағдайлармен бұл ойларын іске асыра алмаған.

Осы қылмыстары үшін Махамбетов пен Көбегенов тұтқынға алынып, 8 қыркүйек 1942 жылы № 307 атқыштар дивизиясының әскери трибунасы РСФСР ҚК-нің 19 бабы 58-1 бабы “б” тармағымен айыпталған қылмыста істі қарап, Махамбетов пен Көбегеновті ең жоғарғы жаза-атуға, дүние мүлкі тәркіленуге сотталған.

Сотталғандар Шағым арыз жазбаған, өйткені үкім Шағымдануға жатпаған.

Үкім-яғни ату жазасы 10 қыркүйек 1942 жылы орындалған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңының 5 бабы “А” тармағына сөйкес Махамбетов пен Көбегенов жау жағына өту келісімі болғанымен олар өз ойларын іске асырмағандығын, айып тек олардың жауаптарына сүйеніп тағылғандығын, басқа куәлдердің жауаптары немесе құжаттармен дәлелденбегендігі ескеріліп, 16 қыркүйек 1999 жылы ақталған.

1. **БӨЙІМБЕТОВ** Құлсары Арал ауданының № 7 ауылында 1847 жылы туған, бай-малшы, 1928 жылы сотталған, малы тәркіленген.

2. **ҚҰЛСАРИЕВ** Әмірхан Арал ауданының № 7 ауылында 1887 жылы туған, бай-малшы болған.

3. **АҚЖАНОВ** Балапан Арал ауданының № 8 ауылында 1902 жылы туған, бай-малшы болған.

4. **АҚТАНОВ** Әбдіраман Арал ауданының № 8 ауылында 1892 жылы туған, бай-малшы болған.

5. **ЖАСЫМОВ** Жанпейіс Арал ауданының № 7 ауылында 1886 жылы туған, бай-малшы болған.

6. **БОРАМБАЕВ** Смайыл Арал ауданының № 2 ауылында 1908 жылы туған, бай-малшы болған.

7. **ЖҰМАБАЕВ** Қосмағамбет Арал ауданының № 7 ауылында 1893жылы туған, бай-малшы болған.

8. **ТҮЯҚОВ** Бөйіс Арал ауданының № 8 ауылында 1876 жылы туған, бай-малшы болған.

9. **ЖОЛАЕВ** Ешпан Арал ауданының № 8 ауылында 1883 жылы туған, бай-малшы болған.

10. **МАЛАЕВ** Байділда Арал ауданының № 8 ауылында 1901 жылы туған, бай-малшы болған.

11. **БАЙЫРОВ** Рахмет Арал ауданының № 8 ауылында 1872 жылы туған, бай-малшы болған.

12. **ТЕКЕЕВ** Аманжол Арал ауданының № 9 ауылында 1865 жылы туған, бай-малшы болған.

13. **БРИМБЕТОВ** Махамбет Арал ауданының № 9 ауылында 1864 жылы туған, бай-малшы болған.

Бұлардың барлығы 1932 жылдың 13 шілдесінде Арал аудандық ОГПУ бөлімі арқылы қамауға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 23 қазандағы қаулысымен олар РСФСР ҚК-нің 58-10 бабымен өртүрлі жазаға тартылған: Құлсариев Ә. — 8 жылға концлагерге, Ақжанов Б., Ақтанов Ә., Жасымов Ж. арқайсысы 5 жылға концлагерге, Борамбаев С., Жұмабаев Қ., Тұяқбаев Б., Жолабаев Е., Малаев Б., —әрқайсысы 3 жылға концлагерге, Бөйімбетов Қ., Байров Р., Текеев А., Ерімбетов М. арқайсысы 3 жылға Қазақстан ішіне жер аударуға сотталған. Үштіктің қаулысы бойынша-бұлар “бай-атқамінер элемент” ретінде Арал ауданының № 2, 7, 8, 9 ауылы тұрғындарының арасында 1932 жылдың сәуір айынан бастап салық төлеуден бас тарту мақсатында Қарақалпақ облысына және Қазақстанның басқа аудандарына көшу туралы және Кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген. Қарақалпақстанда жағдай бұрыңғыша, ол жақта салық салынбайды деген лақап таратып көшу үшін елден салық жинаған деп айыпталған. Олардың айыбы бірнеше Куәлордың қарама қайшы жалпысана көрсетулеріне негізделген Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы Бөлімінің аға прокуроры

З.К.Махатованың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша іс құжаттарында куәлордың көрсетулері бос сөз, олар сотталушылардың тергеуіне қатысып, жауаптарын естімеген. Істе сотталушылардың айыбын дәлелдейтін еш нәрсе жоқ делінген.

Сотталушылар өздерін айыптымыз деп санамаған. Олар 1931 жыл бойы және 1932 жылдың бірінші тоқсанында салықтан құтылу үшін өздерінің барлық малдарын өкіметке тапсырдық, кеңес үкіметіне қарсы үгітжүргізген жоқпыз деп түсінік берген.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысым, облыс прокурорының наразылығы бойынша Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігінің жанындағы үштіктің 1932 жылғы 23 қазандағы Бөйімбетов және басқалар жөніндегі қылмысты іс бұзылып, олардың әрекетінде қылмыс жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған. Сондықтан Бөйімбетов Қ. және басқалар сол зобалаң заманда еш жазықсыз саяси белгімен сотталғандар ретінде ақталуға жатады-делінген. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде олардың барлығы 1998 жылғы 27 сәуірде толық ақталған.

ҚАЗАЛЫ АУДАНЫ БОЙЫНША

А

АБДРАХМАНОВ Хожамуксум родился в 1886 году в г. Казалинске, национальность татарин, быв. торговец, малограмотный, беспартийный, до ареста работал в разных торговых организациях, пом. гуртоправа и проводником Главмясо Каракалпакской экспедиции, проживал в гор. Аральске, по ул. Пушкина, 19, со слов не судим, семейный, жена — Жуха, сын Хожакмет, дочери — Фурила, Фереля, Харлубаика, сын — Рафхат.

Абдрахманов Хожамуксум в Аральске имел свой большой магазин, имел постоянно 2 человека работников. При советской власти магазин был конфискован, в 1928 году и Аральским РИКом лишен избирательных прав. После чего был осужден и выслан в ссылку, наказание не отбыл, сбежал. В 1936 году арестовался органами НКВД за растрату кооперативных средств, имел связь с бывшими баями и торговцами Лагзиновым и Кошкембаевым, ныне арестованными.

Абдрахманов систематически занимался среди местных жителей гор. Аральска контрреволюционной агитацией путем восхваления старой царской жизни и говорил: “При настоящем существующем строе жить стало плохо, всех казахов советская власть заморила с голоду, у власти находятся одни только русские”. Вел пораженческое настроение, говоря, что Советская власть долго не просуществует, так как скоро упадет на СССР Япония и победит, которая восстановит старую жизнь и нам тогда будет жить хорошо. Вел агитацию, что при Советской власти в данное время идет в правительстве война, что видно из расстрелов Зиновьева, Каменева, Тухачевского и других, что у партии и правительства явный кризис.

За эти преступления он арестован Аральским РО НКВД 9 ноября 1937 года и привлечен к уголовной ответственности.

Обвинительным заключением, утвержденным начальником Аральского РО НКВД от 15 ноября 1937 года, следственное дело по обвинению Абдрахманова направлено на рассмотрение УНКВД по Актыобинской области для передачи по подсудности. Постановлением заседания тройки УНКВД по Актыобинской области от 20 ноября 1937 года Абдрахманов

Хожамуксум заключен в ИТЛ сроком на 10 лет. После осуждения Абдрахманов Х. этапирован в пос. Переборы, Ярославской области Волжского ИТЛ МВД в 1941 году.

Постановлением следственного отдела МГБ Казахской ССР от 14 февраля 1947 года решение быв. тройки УНКВД по Актыобинской области о лишении свободы Абдрахманова Хожамуксума в ИТЛ сроком на 10 лет оставлен в силе, а жалоба Абдрахманова отклонена.

Заключением зам. прокурора Кызылординской области от 30 октября 1990 года Абдрахманов Хожамуксум подпадает под действие ст. 1 Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года “О дополнительных мерах по восстановлению справедливости в отношении жертв репрессий, имевших место в период 30—40-х и начала 50-х годов”. **АБДУЛЛИН** Әлжан Қарақаралы округі, Берікқарын ауданының № 14 ауылында 1910 жылы туған, білімі арнаулы орта, БК(б)П мүшелігіне кандидат, 1937 жылы қыркүйек айында мас болғаны үшін партиядан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қазалы қаласында тұрған, қазақ орта мектебінің директоры болып қызмет атқарған.

Оған тағылған айып: “Ол контрреволюциялық ұлттық ұйымның мүшесі болған, Рысқұловпен тікелей жеке байланыс жасаған, оның тапсырмасымен халық ағарту саласында белсенді шаруашылық жұмыстар жүргізген, қазақ мектебіне алашордашылардың идеясын енгізіп, сөйтіп мектепті толық хаос жағдайына өкелген”, — деп Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының IV бөлімінің 1937 жылғы 13 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Ә. Абдуллин 10 жылға концлагерьге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы бөлімшесінің 1939 жылғы 26 мамырдағы қорығындысымен Абдуллинге тағылған айыптың анықталмауына байланысты үштіктің қаулысы бұзылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорығындысымен Абдуллин Әлжан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АБРАМОВ Иван Тимофеевич родился в 1918 году в селе Ускурдюм, Ворошиловского района, Саратовс-

кой области, осужден 13 июня 1942 года по ст. 192-5, 58-10, ч. 2 УК РСФСР на 10 лет, место жительства и работы неизвестно, реабилитирован 17 февраля 1989 года.

АВДЕЕВ Василий Александрович родился в 1885 году в гор. Оренбурге, русский, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал ветфельдшером. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 28 апреля 1939 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 августа 1990 года.

АҒЫТАЕВ Күзек Қазалы ауданында 1889 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 8 ауылында тұрған. “Оян” колхозының мүшесі. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, патша тұсындағы өмірді мадақтап, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен Ағытаев Күзек жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1989 жылғы 9 тамызда ақталған.

АДЛЕР Эрна Петровна родилась в 1890 году в гор. Юрьев, Эстонская ССР, эстонка, образование высшее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, работала учительницей средней школы № 66. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 9 марта 1945 года Адлер Э. П. осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 25 марта 1996 года.

АЙБОСЫНОВ Шәмшитдин Қазалы ауданында 1886 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 15 ауылында тұрған, малыш болған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны, патша тұсындағы өмірді, тұрмыс салтын мадақтағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 4 қыркүйекте толық ақталған.

АЛДАБЕРГЕНОВ Құрбан-Шахи Кызылорда облысының территориясында 1878 жылы туған, араша сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 12 ауылдың “Қарасу” жерінде тұрған, молдалық жасаған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, патша тұсындағы өмір салтын, діни әдет-ғұрыпты мадақтап, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып,

тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1988 жылғы 26 қазанда толық ақталған. **АЛДАМЖАРОВ** Тойжан № 15 Арықбалық ауылы, Ерназаров атындағы колхозда 1889 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, 1933 жылы колхоздың астығын ішіп-жеп қойғаны үшін 7 жылға сотталған. Оған тағылған айып: 1937 жылдың мамыр айында кеңес үкіметіне қарсы ұлттық ұйымға тартылып, колхозды құлату, сөйтіп колхозшылардың кеңес үкіметіне қарсы наразылығын тудыру мақсатында жауыздық жұмыстар жүргізген. 1937 жылы өзіне жақын адамдармен 2,5 тонна минералдық тыңайтқышты құртқан, кеңес үкіметіне, колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізіп, былай деген: “Колхоз егісінен пайда жоқ, бәрібір бәрін үкімет алып қояды, онанда жекеменшік егіс жақсы, кеңес адамдары өмір сүру жақсарды деп мақтанады, ал шындыққа келгенде колхозшылар аш-жалаңаш жүр, патша үкіметі тұсында олар жақсы тұрды”. Сөйтіп колхоздың көктемгі егісіне зиян келтіргені үшін Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 16 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық соттың арнайы коллегиясының 1938 жылғы 11 қыркүйектегі ұйғаруымен РСФСР УПК-ның 4 бабының 1 тарауына сүйене отырып және Алдамжаровтың өлім жағдайында ауыр науқастығына байланысты оның қылмыстық ісі өндірістен тоқтатылған.

Кызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 мамырдағы қорытындысымен Алдамжаров Тойжан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

АЛДОҢҒАРОВ Жақып Қазалы ауданында 1907 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 23 ауылында тұрған, қойма меңгерушісі болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан партия мен үкіметтің шараларына қарсы өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасап, патша үкіметі тұсындағы тұрмыс салтын мадақтап, қазіргі өмірді жамандағаны үшін айып тағылып, 1933 жылы тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, делосында басқа құжаттар жоқ. Ол 1996 жылғы 15 сәуірде ақталған. **АМАНБАЕВ** Нұрман Қазалы ауданының № 16 ауылында 1877 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, жұмыс істемеген, Жаңа Қазалы поселкесінде тұрған, 1932 жығы 8 желтоқсанда Қарақалпақ АССР Жоғарғы Сотының көшпелі сессиясының үкімімен РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағымен 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, Ходжейлі қаласындағы № 14 түрмеде айып жазасын өтеп жатқанда, 1933 жылғы 7 қазанда қашып кетіп, Қазалы ауданында жасырынып жүрген. Сөйтіп РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағына жататын қылмыс жасаған. Кызылорда облыстық МГБ Басқармасының ООР (отдел оперативного розыска) арқылы 1950

жылғы 17 қазанда тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 18 қарашадағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағы негізінде 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған шартты жазасы өзгертіліп, қамаудан босатылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 10 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1950 жылғы 18 қарашадағы үкімі бойынша айыптау жазасының жеңілдігі үшін бұзылып, іс сол облыста сот тергеуі арқылы басқа сот құрамында қайта қарауға жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 13 ақпандағы ұйғаруымен Аманбаев Нұрман қайтадан қамауға алынған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 8 наурыздағы үкімімен Аманбаев Нұрман 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 31 наурыздағы ұйғаруымен сотталушы Аманбаев Нұрман жөніндегі іс бұзылып, оның әрекетінде қылмысы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағынан 82 бабының 1 бөліміне жатқызылып, оны 3 жыл бас бостандығы еркінен айыруға, саяси құқын жоймауға ұйғарылған, бұл жазаның мерзімі Қарақалпақ АССР Жоғарғы Сотының 1932 жылғы 8 желтоқсандағы үкімімен жабылған.

СССР Жоғарғы Соты Пленумының 1957 жылғы 12 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 8 наурыздағы және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1951 жылғы 31 наурыздағы, сонымен қатар Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1955 жылғы 7 ақпандағы қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс құрамының жоқтығына байланысты ол жөніндегі іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Аманбаев Нұрман Қазақстан Республикасының 14.04.1997 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АМАНҚҰЛОВ Аралбай Қазалы ауданының № 8 ауылы, “Қаракөл” колхозында 1902 жылы туған, саудагер болған, жалшы ұстаған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, 1933 жылы өкімет тарапынан берілген азық-түлік комегін ішіп-жел қойғаны үшін 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, 1936 жылы көп әйел алғаны үшін 1 жылға еріксіз жұмысқа сотталған, үйленген, әйелдері — Әлима, Өнөпия, қыздары — Айша, Дәриха, Дәмила, баласы — Тенізбай.

Аманқұлов Аралбай жұртшылық арасында үнемі контрреволюциялық жеңістік үгіт жүргізіп келген. 1936 жылы қазан айында ол: “Кеңес үкіметі колхозшыларды қанауда, біз күні-түні жұмыс істейміз, соған қарамастан біз аш жүреміз және киіміміз де жоқ, ал коммунистер бізде барлығы да бар деп мақтанады, ал шындығына келгенде бізде ешнәрсе жоқ”. Колхозшыларды колхоздан шығуға және өздерінің

жеке шаруашылығын жүргізуге шақырған. 1937 жылдың қаңтар айында ол: “Егер де кеңес үкіметі болмаса ол бай болған болар еді, ал кеңес үкіметі азаматтарға өмір сүргізбейді, бірақ бәрібір жақын арада кеңес өкіметі құлатылады, сонда өмір сүру жақсартылады”, — деген. 1937 жылдың наурыз айында ол: “Германия және Жапония кеңес үкіметін жақын арада жөнелді, сөйтіп біздің Қазақстан территориясында мұсылман өкіметі қайтадан орнайды, сонда жақсы тұратын боламыз”, — деген. Сол жылғы наурыз айында кеңес үкіметіне ренішін білдіріп, партия мен үкімет көсемдері адресіне жаман сөздер айтқан. Аманқұлов Аралбай неше түрлі әдіспен және төсілмен колхозды таратқысы келген. Ол: “Колхозшыларды учаскелерге ру руга бөлу керек”, — деп ру тартысын қоздырмақшы болған. Ол барлық уақытта № 8 ауылда басшылық қызметті алуға ұмтылған, № 9 ауыл колхозы егісіне әдейі су бермеген, соның салдарынан бірнеше гектар егіс шықпай өліп қалғаны үшін айып тағылып, Аманқұлов Аралбай Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 14 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 5 қазанда шығарылған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен Аманқұлов Аралбай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1939 жылғы 16 қыркүйектегі қаулысы бойынша Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысын дұрыс деп тауып, Аманқұловтың үштіктің қаулысын қайта қарау туралы арызын қабылдамай тастаған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1940 жылғы 26 наурыздағы қорытындысы бойынша сотталушы Аманқұловтың арызын қанағаттандырмай тастаған, істі облыстық НКВД Басқармасының 1 бөліміне архивте сақтауға жіберген.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Аманқұлов Аралбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АНДРЕЕВ Павел Евграфович родился в 1905 году в селе Тимофеевка, Восточно-Казахстанской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-шпионскую, диверсионную деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 22 января 1938 года Андреев П. Е. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 4 декабря 1995 года.

АНТИПИН Инокентий Андреевич родился в 1890 году в селе Кайманово, Усть-Куцкого района, Восточно-Сибирского края, русский, гражданин СССР, образование низшее, окончил 1 класс церковно-приходской школы, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал маляром-художником на

5-м вагонном участке ст. Казалинск. С 1912 по 1918 год служил в царской армии в чине старшего унтер-офицера 4-го пограничного кав. полка.

По обвинительному заключению Антипин И. А. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году в гор. Харбине был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки полицейским надзирателем Левички. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. В том же году на территории СССР установил связь с резидентом японской разведки Мишениным Т. А., по указанию которого в 1936 году связался с резидентом Провацким А. и вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск.

С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке через резидента Провацкого шпионские сведения, имеющие оборонные значения. По заданию резидента Провацкого с целью совершения диверсионных актов посыпал песок в буксы вагонов и вредительски проводил окраску вагонов, вместо олифы красил керосином. Систематически проводил контрреволюционную агитацию среди рабочих против мероприятий партии и правительства, разлагал трудовую дисциплину, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Антипин Иннокентий Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 3 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Антипина Иннокентия Андреевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Антипин И. А. реабилитирован посмертно.

АНТРОПОВ Василий Петрович родился в 1894 году в гор. Казалинске, русский, гражданин СССР, из кулаков, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске по ул. Большевикская, 18, работал осмотриком вагонов 6-го вагонного участка ст. Казалинск.

Он в 1914 году служил надзирателем Казалинской тюрьмы, имел кулацкое хозяйство, содержал наемных рабочих, для того, чтобы не быть раскулаченным, свое хозяйство ликвидировал. С 1926 года работал на ж/д транспорте до 1932 года кондуктором и с 1933 года работал в вагонном участке осмотриком вагонов. По обвинительному заключению он являлся участником контрреволюционной кулацкой диверсионной, вредительской группы, существовавшей на ст. Казалинск, вел контрреволюционную агитацию против важнейших мероприятий партии и Советского правительства, занимался вредительством и совершал диверсионные акты. Хорошо владел казахским языком и общаясь с казахами, систематически вел агитацию против Советской власти, доку-

зывал им о необходимости вооруженной борьбы. В декабре 1936 года возле будки осмотра группы казахов, проявлявших недовольство на удержания за Гос. заем обороны говорил: “Вы работаете как верблюды и быки, получаете за это гроши — черный хлеб, с вас Советская власть съедет последнюю шкуру”. В мае 1937 года после демонстрации, группе рабочих казахов говорил: “Советская власть еле держится, ее надо убрать, для этого необходимо вооруженное восстание”. Систематически пропускал с поездами вагоны с браком первой категории, в связи с чем поезда терпели различные аварии и крушения. В ноябре 1936 года из-за вредительского деяния на перроне Кубек-Уинду вагон сошел с рельса и повредил путь на протяжении 570 метров, тем самым нанес убыток в сумме 5800 рублей, также в марте 1937 года на перегоне Бекбаулы-Камбаш у цистерны, груженной хлопковым маслом слетел бандаж, цистерна свалилась под откос, повреждено 15 вагонов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года Антропов Василий Петрович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 21 февраля 1938 года в 23 часа.

Постановлением Президиума Оренбургского областного суда от 24 ноября 1958 года Постановление тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года в отношении Антропова Василия Петровича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

АРСЕЕВ Василий Иванович родился в 1913 году в Майском районе, Ивано-Промышленной области, русский, образование среднее, до ареста проживал в гор. Казалинске, был красноармейцем кавалерийского полка. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала пограничной и внутренней охраны НКВД от 18 октября 1937 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 ноября 1991 года.

АРЫЗБАЕВ Құлтасбай Қарашентал ауылдық кеңесінде 1885 жылы туған, бай болған, білімі бастауыш, партияда жоқ, приставтың аудармашысы болған. 1926 жылы мал ұрлап сойғаны үшін Қазалы аудандық милиция бөлімі арқылы ұсталып, 4 жылға сотталған, 1929 жылы 1 жылға сотталған, оған тағылған айып: “Жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үнемі үгіт жүргізген, кеңес үкіметі башлыларының адресіне жаман сөздер айтып, балағаттаған, қолжозшылар арасында оларды қолхоздан шығуға үгіттеген, соғыс туралы, кеңес үкіметінің құлайтыны жайлы суық хабарлар таратқан, деп Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен тұтқынына алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 13 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Арызбаев Құлтасбай ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Қазақ

ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 29 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облысының 1938 жылғы 13 қыркүйектегі үкімі бұзылып, істі алдын ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберген.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 23 қарашадағы үкімімен айыпкер Арызбаев Құлтасбайды ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен айыпты деп тауып, кеңес үкіметіне жат, қоғамға қауіпті адам болғандықтан әлеуметті қорғау шарасының ең ауыры — ату жазасына сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 4 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 23 қарашадағы үкімін бұзып, Арызбаев Құлтасбайдың қылмысын РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөліміне жатқызып, айып жазасын 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, сайлау құқын 5 жылға жоюға, ал, ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтары бойынша қылмыс құрамы анықталмағандықтан үкімінен алынып тасталған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1937 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Арызбаев Құлтасбай Қазақстан Республикасының “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АРЫҚБАЕВ Төлеміс Қазалы ауданының № 13 ауылы, “Еңбек” колхозында 1880 жылы туған, бұрын бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, үйлі-жайлы, әйелі — Майсары, балалары — Жанғазы, Тереахмет, Шахмардан, Камал, Шүлез.

Арықбаев Төлеміс бұрын бай, қанаушы, ұлтшыл, кеңес үкіметіне қарсы күрескен Асан қарақшылары көтерілісін белсенді ұйымдастырушысы болған, № 12, 13, 14 ауылдардың территориясында тұрғындардың арасынан тұрақсыз адамдарды қарақшыларға қатыстыру үшін күштеп

тартқан, сол үшін ол 1930 жылы тұтқынға алынған, бірақ қуғын-сүргіннен Қарақалпақстанға қашып кеткен, осыған дейін ол сол 1930 жылы № 13 ауылда кеңес үкіметіне қарсы көтерілістік үгіт жүргізіп, буржуазиялық, мұсылман өкіметін қайта құру үшін ашықтан ашық қолына ақ ту ұстап, контрреволюциялық ұранмен сөздер айтқан.

Ол партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы шығып, тұрғындар арасында кеңес үкіметіне теріс пікір тудырған. 1937 жылғы наурыз айында Арықбаев: “Колхозда біз нашар тұрамыз, бұрын біз жекешеленіп тұрғанымызда анағұрлым жақсы тұрып едік, енді ондай тұрмыс ешқашанда болмайтын шығар”, — деген. 1938 жылы шөп шабу кезінде ол: “Колхозда жұмыс істеудің қажеті жоқ, колхозшыларға одан келетін пайда шамалы, барлық пайда өкіметке кетеді”, — деген. Осындай үгіттің салдарынан колхозшылар 5 күндей жұмысқа шықпай

қалған. 1939 жылы көктемде Арықбаев 10 гектар тары егіп, оны судан қалдырып, ақырында тары шықпай қалған. 1940 жылы ол колхоздың күрішіне күзетші болып тұрғанда әдейі күрішке қарамай 1,5 гектар колхоздың күрішін мал басып, жаншып кеткені үшін айып тағылып, Арықбаев Төлеміс Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 11 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1940 жылдың 28 желтоқсанында аяқталып, айыптау қорытындысы 1941 жылдың 4 қаңтарында шығарылған, онымен Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесі келіскен. Қызылорда облыстық прокурор өзін 1941 жылғы 13 қаңтардағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 28 қаңтардағы үкімімен айыпкер Арықбаев Төлеміс 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

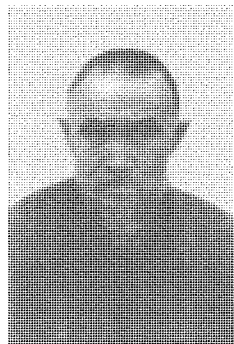
Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 14 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, Арықбаевтың шағмы арызы аяқсыз тасталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 26 қыркүйектегі қорытындысымен Арықбаев Төлеміс Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АСС Иссер Абрамович родился в 1903 году в гор. Слуцке, Белорусской ССР, еврей, гражданин СССР, сын купца, образование средне-техническое, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником электросилового установок 6-го паровозного отделения ст. Казалинск.

Он 26 марта 1934 года линсудом Оренбургской ж/д был приговорен к 1-му году принудительных работ с удержанием 10 процентов заработка за аварию и вывод из строя двигателя, вследствие чего электростанция не работала в течение 10 суток.

Он обвиняется в том, что с 1935 года являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации, по заданию которой в электросиловом хозяйстве ст. Казалинск проводил диверсионно-вредительскую работу. Он говорил: “Почти ежемесячно происходили крупные аварии и мелкие поломки машин, что привело к развалу электрооборудования”. По заданию троцкистско-бухаринской организации в электростанции с. Казалинск создан диверсионно-вредительскую группу из бывших кулаков и прочего классово-чуждого элемента. С целью диверсии они не устраняли обнаруженные дефекты у двигателей внутреннего сгорания, не проводили своевременного ремонта деталей и электрооборудования, в результате чего происходили систематические аварии. Он был в курсе о террористических намерениях право-троцкистской организации и знал о под-

готовке террористических актов над руководителями партии и правительства, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-8, 9, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Асс Иссер Абрамович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Асса Иссера Абрамовича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

АХМЕТЖАНОВА Ольга Григорьевна родилась в 1900 году в гор. Чкалове, русская, гражданка СССР, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в Казалинском районе в колхозе “Келарык”, № 16 а/с работала библиотекарем, муж Ахметжанов Абдулла работал учителем Куларьской НСШ, дочь — Ахметжанова Сайда Александровна, 1924 года рождения.

Она обвиняется в том, что будучи враждебно настроенной к Советской власти, среди населения колхоза распространяла контрреволюционную агитацию порожественного характера, возводила клевету по адресу руководителей партии и Правительства, по адресу Советской печати и Информбюро и жизни в Советской стране, восхваляла фашистскую Германию, ее армию, технику и жизнь на оккупированной ею территории, высказывалась о несомненной победе Германии над Советским Союзом, за что она Постановлением Казалинского РО НКВД от 19 июня 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 26 августа 1942 года Ахметжанова Ольга Григорьевна осуждена на 10 лет лишения свободы с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 октября 1942 года приговор Кызылординского облсуда по делу Ахметжановой оставлен в силе. Срок наказания она отбыла полностью и была освобождена 19 июня 1952 года из Карлага.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 28 февраля 1962 года Приговор Кызылординского облсуда от 26 августа 1942 года, Определением Верховного Суда Казахской ССР от 10 октября 1942 года по делу Ахметжановой Ольги Григорьевны отменены и дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

АЯЗБАЕВ Аманбай Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылында 1892 жылы туған, бұрын бай болған, тұрақты 3 жалшы ұстаған, шала сауатты, партияды жок, № 102 Ақжар разьезінде тұрған, 12 жол дистанциясында жол қарашы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Аймағұл, туысы — Аязбаев Мырзабай.

1931 жылы Аязбаевтың шаруашылығы төркіленген, ол жер аударулан қашып, Өзбекстанға барып тығылған. Ол жақта 1933 жылға дейін тұрып, кейін Қазалы ауданына қайтып келіп, темір жол транспортына жұмысқа тұрған. Жұмыс істеп жүріп, байлар Ермахановпен, Бөленбаевпен, Кетебаевпен, тағы басқалармен байланысын жалғастырып, олармен бірге кеңес үкіметіне қастық пиғылда үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген. Мысалы, Кетебаевпен және басқалармен өңгімесінде: “Тухачевский жақсы адам болған, кеңес үкіметіне қарсы жақын арада Жапония соғыс ашуы мүмкін, ол соғыста Россия жеңіледі, ол Жапонияға төтеп бере алмайды”, — деген.

Аязбаев Тухачевскийге аяушылық сезім білдіріп, жеңіліс сипаттағы өзінің ойын: “Соғыс тез болса екен, кеңес үкіметі онда ұзақ тұра алмайды, Россияда бұрынғы үкімет орнап, кеңес үкіметі бізден тартып алғандарын қайтарар еді”, — деген. Ол Коммунистік партия мен Кеңес үкіметінің көсемдерін балағаттап, тіл тигізгені үшін айып тағылып, Аязбаев Аманбай Қазалы стансасының ОДТОГУГБ НКВД бөлімінде 1937 жылғы 18 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 25 қазанында шығарылған, істі Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылы 1 қарашадағы қаулысымен Аязбаев Аманбай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының 3 транспорт тобының 1940 жылғы 23 мамырдағы қаулысында: “Аязбаев бай болмаған, оның шаруашылығы ешуақытта төркіленбеген, ол темір жол байында ұзақ жылдар жақсы жұмыс істеп, көзге көрінген, Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің Аманбай Аманбаев жөніндегі қаулысы бузылып, іс өндірістен қысқартылсын. Аязбаев қамаудан босатылсын, осы қаулы тергеу ісімен СССР НКВД-сы жанындағы ерекше мәжілісінің қарауына жіберілсін”, — делінген. Аязбаев Аманбай НКВД-ның жоғлағында 1942 жылдың 7 желтоқсанында қайтыс болған.

СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің 1943 жылғы 9 қаңтардағы қаулысында: “Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысы бузылып, іс өндірістен қысқартылсын, Аязбаев Аманбай қамаудан босатылсын”, — делінген.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1997 жылғы 27 қаңтардағы қорытындысымен Аязбаев Аманбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ӘБДІРАХМАНОВ Қожамақсұм Қазалы қаласында 1886 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, Қарақалпақ Бас ет экспедициясында жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық жіт жүргізген, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен 10 жылға сотталған. Ол 1990 жылғы 30 қазанда толық ақталған. **ӘБІЛОВ Қонысбай** Қазалы ауданының № 3 ауылдық кеңесі, Молотов атындағы колхозда 1920 жылы туған, кедей, білімі 5 класс, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, Молотов атындағы колхозда колхозшы, кейіннен аудандық тұтынушылар одағында жұмыс істеген, әйелі — Әбілова Агина, апасы — Райымкүл, қарындасы — Сыргалы.

Әбілов Қонысбай 1941 жылы Қызыл Армия қатарына алынып, Отан соғысына қатардағы жауынгер ретінде қатысқан, 1941 жылғы 19 қыркүйекте ұрыс жүріп жатқан кезде ешқандай қарсылық көрсетпей неміс армиясының тұтқынына түскен. Әскери тұтқындар лагерінде жүріп, ол 1942 жылғы мамыр айында неміс командованиесы Қызыл Армияға қарсы күресу үшін Орта Азия ұлттарынан құрған бөлімше құрамына кірген. Кеңес үкіметіне қарсы түрлі жаттығулардан өткеннен кейін ол 1942 жылғы 1 шілдеде жоғарыда көрсетілген бөлімшенің құрамында Қызыл Армияға қарсы соғысуға майданға жіберілген. Барековск бағытында Қызыл Армияға қарсы ұрыста 1942 жылғы 19 шілдеде Әбілов жарақаттанып, Сталин облысы, Горловка қаласындағы ауруханаға немістер арқылы әкелінген. Ауруханадан жазылып шыққаннан кейін неміс басқыншыларымен байланысы бар адамның көмегімен ол 1943 жылғы мамыр айында Горловка қаласында тұруға документ алып, неміс ауруханасын күзетуге жұмысқа тұрған. Осы жұмыста жүріп, ол өз жұмысына адал қарағаны үшін неміс басқыншыларынан сыйлықтар алған. Қызыл Армия неміс басқыншыларынан Горловка қаласын азат ету кезінде, 1943 жылғы қыркүйек айында Әбілов ауылға қайтып оралған. Осы ауданның “Дихан” колхозында тұрып, ол жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік сипаттағы үгіт жүргізген. Кеңес Одағының экономикасына және қызыл Армияға жала жауып, фашистік Германияның қарулы күшінің, оның техникасын, материалдық жағдайын, тұтқынға түскен қызыл әскерлерге адамгершілікпен қараған деп мадақтаған. Сол үшін Әбілов Қонысбай Қызылорда облыстық МІГБ Басқармасының 2 бөлімінің 1945 жылғы 8 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР, ҚК-ның 58 бабының 1“б” және 10-2 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 25

ақпандағы үкімімен айыпкер Әбілов Қонысбай 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 20 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1961 жылғы 12 маусымдағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 25 ақпандағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1946 жылғы 20 наурыздағы Әбілов Қонысбайдың ісі жөніндегі ұйғарымы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

ӘЛМҰХАМЕДОВ (ӘЛМАҒАМБЕТОВ) Құдайберген Қазалы ауданының № 15 “Арықбалық” ауылында 1880 жылы туған, бұрын бай-молда болған, сауатты, партияда жоқ, колхоз мүлкінің ішіп-жеп қойғаны үшін 10 жылға сотталған, қарақшылар көтерілісіне қатысқан, № 17 ауылдың “Дихан” колхозында кейін Калинин атындағы колхозда тұрған, колхозшы, үйлі-жайлы.

Әлмұхамедов Құдайберген Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан, бұл ұйымға ол 1919 жылы Күлетов және Күзембаев арқылы тартылған, осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсене қатысқан. Әлмұхамедов осы ұйымға селпониң бұрынғы төрағасы Жанқылышев Серғалиден, Бөлекбаев Қашымды, бай Айтмағамбетов Ерлелені тартқан, оларға мынандай тапсырмалар берген:

- 1) Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға жаңадан мүшелер тарту;
- 2) Ауыл шаруашылығында колхоздарды құлатуға бағытталған зиянкестік бүліншілік жұмыстар жүргізу. Сонымен қатар Әлмұхамедов колхозда жұмыс істеп жүріп, су шаруашылығында зиянкестік жұмыстар жүргізген. 1924 жылы соның ұсынысымен Майлыбас ауылдық кеңесіне қарасты “Қошқарбек” деген жерден жарма қазылған. Онда 80 адам бір жарым ай жұмыс істеген, жармадан су жібергенде одан су ақпаған, содан жарманы пайдаланбай тастап кетуге мәжбүр болған.

1936 жылы № 17 ауылдың “Дихан” колхозында есептеуші болып жұмыс істеп жүріп, Күлетовтың және Күзембаевтың тапсырмасымен колхоздың 5 мың сомдық мүлкінің ішіп-жеп қойғаны үшін айып тағылып, Әлмұхамедов Құдайберген Қазалы аудандық НКВД Бөлімінің 1938 жылғы 27 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 25 мамырда аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, онымен Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімінің бастығы келіскен.

Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 10 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Әлмұхамедов (Әлмағамбетов) Құдайберген ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен айыпты деп табылып, үкіметтің 1938 жылғы 2 қазандағы қаулысына лайық 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкіні тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Әлмұхамедовтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 2 қаңтарда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 10 қыркүйектегі Әлмұхамедов Құдайберген жөніндегі үкімін бұзып, оның өркетінде кодекстің 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарында көрсетілген қылмыстың сипаты болмағандықтан, қылмыстық істі қысқартуды сураған.

ӘЛІБЕКОВ Азил Қарағанды облысы, Шет ауданының № 10 ауылында 1907 жылы туған, кейін Қазалы қаласында тұрған, қызметкер, сауатты, БҚ(б)П мүшесі, Қазалы аудандық денсаулық сақтау бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған, партия қатарынан осы іске айналысты шығарылған. Әлібеков Азил кеңес үкіметіне қарсы ұлттық ұйымға белсенді қатысушы, бұл ұйымға 1937 жылы тартылған. 1937 жылы ол партия конференциясы өтіп жатқан кезде осы ұлттық ұйымның жұмысына белсене қатысып, партия комитетінің сайлауын өткізер кезде партияның ұйым мүшелерін енгізуге тырысқан. Ондағы мақсаты өздерінің кеңес үкіметіне қарсы жауыздық жұмыстарын жүргізу үшін аудандағы басшылық қызметтерді басып алу болған. 1937 жылы аудандық комсомол конференциясын өткізерде де жаңағыдай жауыздық жұмыстар жүргізген, комсомол қатарын кеңес үкіметіне қарсы ұлттық элементтермен толтырған, тікелей өзі денсаулық сақтау саласында жауыздық жұмыстар жүргізіп, осы саладағы партия мен үкіметтің шараларын бұзған, денсаулық сақтау саласына қаралған қаржыны жауыздықпен әдейі басқа жаққа оңды-солды жұмсағаны үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 16 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тарауларымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 12 қарашадағы үкімімен Әлібеков Азил 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 22 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соттың 1938 жылғы 22 қарашадағы Әлібековтың ісі жөніндегі үкімі бұзылып, істі алдын ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберген.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 24 маусымдағы қаулысымен Әлібеков Азилді айыптаған тергеу ісі оның түрмеде қайтыс болуына байланысты өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 20 мамырдағы қорытындысымен Әлібеков Азил СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ӘЛІМБАЕВ Әбіш (Әбшен) Қазалы ауданы, № 7 ауылында 1893 жылы туған, орта шаруа, сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, жұмыс істемеген.

Оған Қызылқұмдағы Ақмырза қарақшыларының көтерілісіне қатысып, ел ішінде кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, қарақшыларды азық-түлікпен,

қару-жарақпен жабдықтап отырғаны үшін айып тағылып, ОГПУ Қызылорда бөлімінің 1930 жылғы 1 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58, 59 бабтарымен айып тағылып, қылмыстық іс қозғалған, Қазақстан ОГПУ Өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Әлімбаев Әбіш (Әбшен) 5 жылға концлагерге сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының 1995 жылғы 8 желтоқсандағы қорытындысымен толық ақталған.

ӘМБЕТОВ Бейсін Қазалы ауданы, бұрынғы Мико-ян атындағы колхозда 1901 жылы туған, сауатсыз, үйленген, бұрын сотталмаған, Қазалы АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылғы қазан айында алынып, 953 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

Әмбетов Б. неміс басқыншыларына қарсы соғысудан бас тарту мақсатында 1943 жылғы 4 қаңтарда өз қолын өзі атқан. Осы қылмысы үшін 257 АД НКВД-ның, Ерекше Бөлімінің 1943 жылғы 5 қаңтардағы қаулысымен Әмбетов Бейсін ең ауыр қылмыстық жаза — атуға кесілген. Ол сол күні жауынгерлер сапының алдында атылған.

Қазақстан Республикасының ГВП бөлімінің әскери прокуроры Ю. Зазулиннің осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысында Әмбетов Бейсінге тағылған жауыздық қылмысы толық түрде анықталмаған, ең жоғары жазаға ол сот органына жатпайтын 257 АД НКВД-ның Ерекше Бөлімінің қаулысымен жазаланған, сондықтан “Әмбетов Б. толық ақталуға жатады” делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы “Г” пунктiмен Әмбетов Б. толық ақталған.

Б

БАЙШОРАЕВА Құлхан Қазалы ауданында 1917 жылы туған, кедей шаруаның қызы, шала сауатты, партияда жок, үй шаруасында, бұрын сотты болмаған, күйеуі Байшораяев Қазы 1938 жылдың 20 ақпанында СССР Жоғарғы сотының әскери коллегиясының көшпелі сессиясы арқылы “халық жауы” ретінде ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, сінділері — Бихан, Дұрдана, Бальнга, Құмбай. Байшораяева Құлхан Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынған.

Тергеу барысында оған 2-ақ сурақ қойылған:

Сурақ: Күйеуің Байшораяевтың контрреволюциялық әрекеттері туралы айтыңыз.

Жауап: Күйеуімнің контрреволюциялық әрекеті жөнінде еш нәрсе білмеймін.

Сурақ: Күйеуіңіздің контрреволюциялық әрекеттері жөнінде дұрыс жауап беруіңізді тергеу талап етеді.

Жауап: тағы да қайталаймын, күйеуімнің контрреволюциялық әрекеті жөнінде еш нәрсе білмеймін.

Бұдан артық айтарым жок.

Тергеу ісі 10 сәуірде сонымен біткен, айыптау қорытындысы сол күні шығарылып, оған РСФСР ҚК-ның 17-58-2, 8, 9, 11 тармақтармен айып тағылған, ісі сотқа берілген.

Қазақ ССР НКВД УГВ-ның 4 Бөлімінің 1938 жылғы 23 мамырдағы қорытындысымен Байшораева Күлханды айыптаған тергеу ісі СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің қарауына жіберілген.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1938 жылғы 21 шілдедегі қаулысымен Байшораева Күлхан “Халық жауының” отбасы мүшесі ретінде 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Байшораева Күлхан 1938 жылдың тамыз айында Ақмола ИТЛ-на айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 30 қазандағы Қорытындысымен Байшораева Күлхан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 13 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Редакциядан: “Аза” кітабының бірінші томында (67 бет) Байшораева Күлхан қоғамдық еңбекпен айналыспады, арамтамақтыққа салынды деп айып тағылып 5 жылға сотталған делінген.

БАЙШОРАЕВ Қазы Қазалы қаласында 1909 жылы туған, білімі арнаулы орта, орман технигі, БК(б)П мүшелігіне кандидат, Қазалы МТС-ның директоры болып қызмет атқарған, 1937 жылы кеңес үкіметіне қарсы ұлттық, жауыздық ұйымның белсенді мүшесінің бірі болған, осы ұйымның тапсырмасымен ауылшаруашылығында контрреволюциялық жауыздық жұмыстар жүргізген, МТС колхоздар алдындағы міндеттерін үнемі орындамаған, колхоздардың жерін жауыздықпен дұрыс өңдемеген, МТС-тың өндіріс-қаржы жоспарын орындауды қасақана бұзып отырған, тракторлар мен автомашиналарды жауыздықпен дұрыс жөндемеген, жаңа тракторлар мен автомашиналарды істен шығарған, колхоздардың дөңді дақылдары мен күрішін күтіп-баптау мен суаруын бұзған, сойтіп өледі осы дақылдардың өнімділігін кеміткен, соның салдарынан шаруашылықтар мемлекетке астық тапсыру міндеттемелерін орындамағаны үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 20 ақпандағы үкімімен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім Шымкент қаласында сол күні орындалған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1964 жылғы 30 шілдедегі ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 20 ақпандағы Байшораев Қазы жайлы үкімі жаңа ашылған жағдайға байланысты бұзылып, оның ерекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. СССР Бас прокуроры орынбасарының қорытындысы қанағаттандырылған.

БАКУШИН Елиферий Фомич родился в 1884 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же, был рыбаком. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен

к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при Особом Совещании УНКВД от 20 октября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 18 августа 1992 года.

БАЛЫМБЕТОВ Сайман Қазалы ауданының № 8 ауылында 1884 жылы туған, ірі бай, молда болған, мешіт ұстаған, арабша сауаты бар, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, колхоз дүкенінде ет сатушы болып жұмыс істеген, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында 4 куст, № 14 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Талшын, баласы — Абдулла.

Балымбетов Сайман қуғын-сүргіннен аман қалу мақсатында 1929 жылы Қазалыдағы өзінің шаруашылығын сатып құртып, Арал ауданында тұруға көшіп келген. Ол контрреволюциялық панисламдық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның басшыларының бірі Байгелдінов Хұсайынмен байланыс жасаған. Арал ауданында тұрып, өзінің маңайына контрреволюциялық ұлтшылдық элементтерді ұйымдастырған, кеңес өкіметіне қарсы бағытталған контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Діни салт-дәстүрлерді өткізуді сылтау етіп, колхозшылардың үйлеріне барғанда: “Бізге кеңес үкіметі ешнәрсе берген жоқ және бермейді де, ол шаруаларды, әсіресе қазақ малшыларын аштыққа ұшыратты”, — деген. Сонымен бірге ол малды жаппай сойып құртуға, колхоздан шығуға үгіт жүргізген. Мешіт салуға қаржы жинап жүргенде террорлық жасау мен тұрғындарды қорқытып “Кімде-кім дінді ұстамаса, оған сенбесе, оны кейін халықтың өзі-ақ өлтіреді”, — деген.

Осы қылмысы үшін Балымбетов Сайман Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 қыркүйегінде Ақтөбе қаласында шығарылған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 14 қазандағы қаулысымен Балымбетов Сайман ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, мал-мүлкі төркіленген. Бұл үкім 1937 жылғы 20 қазан күні Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Балымбетов Сайман СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАЛҚОЖАЕВ Берліш Қазалы ауданының № 8 ауылда 1897 жылы туған.

БАЛҚОЖАЕВ Қалмахан Қазалы ауданының № 8 ауылында 1898 жылы туған.

Оңтүстік Қазақстан облысы ОГПУ-ның Қазалы аудандық бөлімінің 1933 жылғы 1 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Осы аудандық бөлімнің 1933 жылғы 29 қыркүйектегі қаулысымен тергеу барысында олардың қылмыстық ерекеттері толық анықталмағандықтан істері өндірістен қысқартылып, екеуі де қамаудан босатылған.

БАХАРЕВ Терентий Дмитриевич родился в 1885 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же, был рыбаком. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую

контрреволюционную агитацию пораженческого характера и подрывно-шпионскую, диверсионную, вредительскую деятельность, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 15 октября 1937 года Бахарев Т. Д. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

БЕГӘЛИЕВ Дінқожа № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, “Қаракүм” (қазіргі Қуандария) жерінде 1871 жылы туған, кейін осы ауданның № 1 ауылдық кеңесі, “Бірлік” колхозында тұрған, әлеуметтік негізі бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйлі-жайлы, әйелі — Жүніс, қыздары — Дуржамал, Құлжамал.

Бегәлиев Дінқожа партия мен Кеңес үкіметінің саясатына қарсы пікірде болып, тұрғындар арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт таратып, колхозды құлатуға бағытталған жауыздық жұмыстарды үнемі жүргізген, кейбір колхозшылардың санасындағы ескі қалдықтарды пайдаланып, Бегәлиев оларды діни өлетұрыпқа сендіріп, соның негізінде жеңілістік сипаттағы контрреволюциялық үгіттер таратқан.

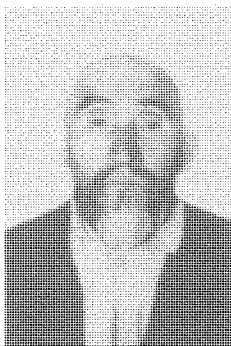
1938 жылы Бегәлиев колхозшыларды Өзбекстанға көшіруді ұйымдастырғысы келген, бұл үшін діни сенімді пайдаланған. Ол колхозды құлату мақсатында колхоз жұмысына үнемі зиянкестік жасаған, еңбек тәртібін бұзып, өзінің жеке меншігіндегі малдарын күртқан. 1938 жылы ол екі жұмыс түйесін және 19 бас уақ малды сойған, сөйтіп колхоздың экономикасына зиян келтіргені үшін айып тағылып, Бегәлиев Дінқожа Қазалы аудандық НКГБ бөлімінің 1941 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10-1 тармағымен қылмысты іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1941 жылдың 31 мамырда шығарылған. Оны облыстық прокурор және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісі бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 14 шілдедегі үкімімен Бегәлиев Дінқожа 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, осы жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 4 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының арызын аяқсыз тастаған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1995 жылғы 11 желтоқсандағы қорытындысымен Бегәлиев Дінқожа Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БЕКЕТОВ Қияш Қазалы ауданында 1887 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, жұмысшы болған.

Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізгені, патша өкіметі тусындағы халықтың тұрмысын мадақтап, партия мен Кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан саяси-экономикалық шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 21 маусымдағы үкімімен Бекетов Қияш 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 17 тамызда ақталған.

БЕРЕЗИН Юрий Юрьевич родился в 1893 году в дер. Сандрю, (Вентрия), русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал путевым обходчиком. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и вредительскую деятельность на железнодорожном транспорте, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Однако при следствии предъявленные обвинения не подтверждены и он из-под стражи освобожден. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

БЕЛЕВИЧ Иосиф Павлович родился в 1887 году в селе Войткевичи, Волковыского уезда, Гродненской губернии (Польша), по национальности поляк, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, образование начальное, до ареста проживал на разезде № 85 Сары Чиганак Оренбургской ж/д, работал дорожным мастером. Был судим в 1925 году в Казалинске за недостачу материалов на складе, судом оправдан.

По обвинительному заключению Белевич И. П. являлся участником контрреволюционной польской, националистической организации, именованной “Польская организация Войскова”, завербован в данную организацию активным участником ее, машинистом депо Саксаульская Дембицким В. А. В первой половине 1936 года по день ареста он собрал и передал польской разведке ряд шпионских сведений оборонного и политического характера. По заданию организации “ПОВ” за это же время проводил диверсионную работу по организации крушений поездов. Сознательно в опасных уклонах и кривых местах пути оставлял несменными лопнувшие накладки, недобитые костыли, плохо свернутые стыковые болты, не устранял толчки перекосы. На случай военного времени Польши против СССР вел подготовку и разработал план совершения массовых диверсионных актов, организации крушений поездов, уничтожения железнодорожных мостов и приведения в негодное состояние всего стрелочного хозяйства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 31 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 “а”, 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Белевич И. П. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 8 апреля 1958 года Постановле-

ние Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Белевича Иосифа Павловича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Военного Прокурора ПриВО удовлетворен. Белевич И. П. реабилитирован посмертно.

БЕРЕЗОВОЙ Николай Петрович родился в 1915 году в гор. Харбине Сев. Манчжурии, русский, гражда-

нин СССР, окончил Харбинскую школу 2-й ступени, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем вагонного участка ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Березовой Н. П. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году был завербован японскими разведорганами в качестве секретного сотрудника. Про-

живая на КВЖД вел провокаторскую деятельность, выдавал полиции революционно настроенных советских граждан. В 1935 году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. В том же году по прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, через которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке через ее резидента Мишенина шпионские сведения оборонного значения, проводил диверсионные акты, в буксы вагонов насыпал медные стружки, изготовлял непригодный к употреблению инструмент. На случай войны Японии с Советским Союзом готовил взрыв водоемных сооружений ст. Казалинск, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года Березовой Николаю Петровичу осужден на 10 лет в ИТЛ.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 27 января 1959 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года в отношении Березового Николая Петровича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест Военного Прокурора Приволжского в/о удовлетворен.

Березовой Н. П. полностью реабилитирован.

БИКЕЕВ Платон Федорович родился в 1899 году в селе Языково Петровского района, Куйбышевской области, русский, гражданин СССР, сын крупного кулака, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, по ул. Карла Маркса, 26, работал кочегаром депо Казалинск.

По обвинительному заключению Бикеев П. Ф. с 1936 года являлся участником контрреволюционной, кулацкой, диверсионной, вредительской группы действовавшей на ст. Казалинск, в которую вовлечен руководителем этой группы Волковым. Являлся ее активным участником, систематически по заданиям Волкова проводил контрреволюционную, диверсионную и вредительскую деятельность, направленную против мероприятий партии и правительства и на подрыв жел. дор. транспорта.

Работая кочегаром в депо Казалинск, с диверсионной целью систематически выводил из строя котлы парового отопления и паровозов. С целью вредительства по заданию Волкова систематически сыпал песок и уголь, употребляемый для топки паровых котлов, чем выводил из строя паровые котлы, а также систематически сыпал песок в буксы вагонов и паровозов, чем выводил из строя подвижной состав, паровозы и вагоны. Имея задание от руководителей Волкова, подготовлял поджог механического цеха депо Казалинск. С 1936 года систематически среди рабочих проводил контрреволюционную пропаганду, направленную против мероприятий партии и правительства, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 18 декабря 1937 года Бикеев Платон Федорович осужден на 10 лет в концлагерь.

Постановлением Президиума Оренбургского областного суда от 2 ноября 1958 года Постановление тройки при УНКВД по Оренбургской области от 18 декабря 1937 года в отношении Бикеева Платона Федоровича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

БИКЕЕВ Федор Алексеевич родился в 1879 году в селе Языково, Барского района, Куйбышевской области, русский, гражданин СССР, из крестьян-кулаков, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск по ул. Карла Маркса, 26, работал сторожем топливного склада.

В 1931 году лишался избирательных прав, был раскулачен, имущество конфисковано. Он с 1936 года являлся участником контрреволюционной, кулацкой, диверсионной, вредительской группы, действовавшей на ст. Казалинск, в которую вовлечен руководителем этой группы Волковым. Являлся ее активным участником, систематически проводил среди рабочих контрреволюционную пропаганду, направленную против мероприятий партии и Советской власти и диверсионно-вредительскую работу на ж/д транспорте. В 1936 году по заданию Волкова систематически обрезал у вагонов воздушные рукава автоторможения. В 1936 году с вредительской целью систематически сыпал песок в буксы вагонов и паровозов. В 1936—37 гг. с диверсионной целью не соблюдал правила противопожарной безопасности. В 1937 году совершил диверсионный акт, поджог материального склада и бака с горячим на ст. Казалинск, за что Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 15 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 18 декабря 1937 года Бикеев Федор Алексеевич осужден на 10 лет лишения свободы в концлагерь.

Постановлением Президиума Оренбургского областного суда от 3 ноября 1958 года Постановление тройки УНКВД Оренбургской области от 18 декабря 1937 года в отношении Бикеева Федора Алексеевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

БОГАТИКОВ Максим Степанович родился в 1895 году в Пензенской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Казанском районе, работал плотником. Он обвиняется в том, что систематически проводил среди населения антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Кызылординского областного суда от 9 августа 1952 года он осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 января 1990 года.

БОЛАТБАЕВ Жармахан Кызылорда ауданының № 5 ауылында 1905 жылы туған, білімі бастауып, 1927 жылдан БК (б)П мүшесі, 1937 жылы осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Қазалы аудандық халық шаруашылық есебі (нархоз учет) мекемесінде инспектор болып жұмыс істеген, Қазалы қаласы, Карл Либнехт көшесі, № 3 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Нағима.

Болатбаев Жармахан контрреволюциялық, ұлтшылдық-жауыздық ұйымының белсенді мүшесі болған. Бұл ұйымды Қазалы аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы Құдайбергенов (халық жауы болып ұсталған), және аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Досымбаев басқарған. Олардың алдына қойған мақсаты кеңес өкіметін құлатып, Қазақстанда капитализмді қайта орнату болған. Осылардың басшылығымен Болатбаев Қазалы аудандық халық шаруашылық есебі және аудандық қаржы бөлімі аппараттарында контрреволюциялық-ұлтшылдық және жауыздық-зиянкестік жұмыстарды белсенді түрде жүргізген. Ол аудан бойынша халық шаруашылық есебін бұзған және есеп беру жұмысын тежеп, ауданның барлық есеп жұмысын шатастырған.

Болатбаев контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымының 21 қыркүйекте болған бір мәжілісінде аудандық атқару комитетінің төрағасы Досымбаевтың кабинетінде Досымбаевтан аудандық қаржы бөлімінің аппаратынан барлық орыс қызметкерлерін тез ығыстыру туралы тапсырма алған, бірақ бұл тапсырманы ол тұтқынға алынғандықтан орындай алмаған. Осы қылмысы үшін Болатбаев Жармахан Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен Болатбаев Жармахан 10 жылға концлагерге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының 1 Арнаулы бөлімінің 1939 жылғы 22 наурыздағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысын күшінде қалдырып, Болатбаевтың арзын нәтижесіз тастаған. Ж. Болатбаев сотталғаннан кейін Ярослав облысы, Рыбинск қаласы НКВД-ның Волголагының Шексинск Гидроузелине айдалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 16 желтоқсандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы Болатбаев Жармахан жөніндегі қаулысын бұзып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған.

Қызылорда облпрокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

БОРАМБАЕВ Тасым № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, “Кентүп” колхозында 1883 жылы туған, әлеуметтік негізі орта шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, 1931 жылы ҚК-тың 111 бабымен колхоздың астығын ұрлағаны үшін 2 жылға сотталған, кейін ақталған. 1938 жылы екінші рет ҚК-тың 146 бабымен бұзақылық жасағаны үшін 6 айға еріксіз жұмысқа сотталған, үйлі-жайлы, әйелі — Күнбарша, балалары — Борамбай, Шалабай, қыздары — Рабат, Рәшгтай.

Борамбаев Тасым № 6 ауылдық кеңестің төрағасы, одан кейін колхоздың төрағасы болып тұрған кезінде 1930 жылдан 1935 жылға дейін өзінің манайына кеңес үкіметіне жат пиғылдағы әлеуметтерді жинап алып, солармен бірігіп, социалистік меншікті ұрлап талан-таражға салған. Бай Дүйсембаев Өтептен (халық жауы) параға мылтық алып, оны колхозшылармен келіспей астық қабыдаушы етіп қойған, қарақшы Сүйіндіков Базарбайдан параға бір жылқы алып, оның қылмыстық өрекеттерін жасырған.

Борамбаевтың кеңес үкіметіне қарсы өрекеттері төмендегі дәлелдермен сипатталады. 1937 жылдың 25 тамызында Борамбаев Тасым колхозшылар арасында халық жауы Құлымбетовтың ұсталғаны жайлы аяушылық сезім білдіріп, оның тұтқынға алынуы дұрыс емес деген сөздер айтқан. 1937 жылдың күз айында шөп шабатын учаскелерді бөліп беру кезінде орыс жұмысшылары мен қазақ колхозшылары арасында ұлттық наразылық тудырып былай деген: “Шөпті орыс жұмысшыларына бермейміз, қазақ жұмысшыларына береміз”.

1939 жылғы 10 тамыздағы колхоз жиналысында Борамбаев мал шаруашылығын өрістету жөніндегі партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларын бұзуға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген, “колхозшыларға ферма құру пайдасыз, қоғамдастырылған малдан колхозшыларға келетін пайда жоқ, қоғамдастырылғаннан гөрі кешекелендіруден пайда көп”, — деген. 1939 жылғы 8 шілдеде колхоздың жалпы жиналысында Борамбаев шығып сөйлеп: “Әрбір колхозшы жекедегі малын сатуға және союға құқы бар, оған ешкімнің қарсы тұруына құқы жоқ”, — деген. Оның осы сөзінен кейін колхозшылар 80 бас ұсақ малды және 30 бас ірі қараны сатқан және сойып жеген. 1939 жылғы шөп шабу науқаны кезінде Борамбаев кол-

хоздың басшылығын басып алу және шөп дайындау жоспарын бұзу мақсатында колхоз төрағасы Өтеповке қарсы жалақорлық материалдар ұйымдастырып, оны қызметінен босаттыруға қолы жеткен және еңбек тәртібін бұзған, соның салдарынан шөп дайындау жоспарын орындау ұзаққа созылып кеткен.

1939 жылдың 6 қазанында Борамбаев СССР мен Германия арасында жасалған келісімге байланысты колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, былай деген: “Бұл СССР-дің қағаз жүзіндегі өшейінгі саясаты”. 1939 жылғы қазан айында Борамбаев колхозшылар арасында Кеңес Одағының салық системасын бұрмалап: “Кеңес өкіметі барлығымызға ірі сомалағы ауылшаруашылығы салығын салады, сөйтіп колхозшыларды құртады”, — деген.

1939 жылдың 5 қарашасында колхозшылар арасында: “Ол еңбекшілерді астықпен-нанмен қамтамасыз ете алмайды”, — деп жалақорлық қаптап таратқан: “Партия мен үкімет басшылары жалпы кеңес өкіметі астықпен қамтамасыз етілген дейді, ал іс жүзінде олай емес, базарда барлығы қымбат, адамдар жақын арада аштыққа ұшырайды, партия жалған саясат шығарды, егерде астық көп болса ол қайда кеткен, капиталистік елдерге параға беріп жатқан шығар”, — деген. 1939 жылы 17 қарашада Борамбаев: “Кеңес өкіметі колхозшларға ұнның орнына у беретін шығар”, — деген.

Осы қылмыстары үшін Борамбаев Тасым Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1939 жылғы 16 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1940 жылдың 8 қаңтарында аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған. Ол Қызылорда облпрокурорының 1940 жылғы 25 ақпандағы қаулысымен және Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясы дайындау мөжілісінің 29 ақпандағы қаулысымен бекітілген. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1940 жылғы 8 наурызындағы үкімімен айыпкер Борамбаев Тасым 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 17 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі жеңіл болғандықтан бұзылып, істі сот тергеуі арқылы қайта қарауға сол соттың өзіне жіберілген.

Бірақ Борамбаев Қарлағтан Қызылорда облсотына өкелінбегендіктен іс сот арқылы қайта қаралмаған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 24 тамыздағы қорытындысымен Борамбаев Тасым Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БОРЗИКОВ Кирилл Иванович родился в 1904 году в гор. Казалинке, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же, работал бригадиром. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором

Кызылординского областного суда от 25 декабря 1940 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 января 1990 года.

БОРЗИКОВ Фома Иванович родился в 1900 году в гор. Казалинке, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же, был рыбаком. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди населения и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Кызылординского областного суда от 18 декабря 1946 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 января 1990 года.

БОРИСОВ Дмитрий Борисович родился в 1888 году на ст. Казалинке, русский, грамотный, беспартийный, проживал в Ново-Казалинке, работал слесарем депо. Он обвиняется в том, что в целях шпионажа имел переписку с братом жены, находящимися в Латвии. Находясь в рядах Красной Армии, он под видом тифозного больного от отступающих красных частей отстал и на ст. Разиновской Москов.-Винд.-Рыбинск ж/д был забран наступающими немецкими частями и направлен в гор. Ригу, где пролежал 42 дня в больнице, а затем был освобожден, согласно представленной справки женой о том, что он действительно является жителем гор. Риги. Находясь в Казалинке, он собрался вносить дезорганизацию производства, через посредство недоброкачественного ремонта паровозов и др. злоупотребления, за что Постановлением Линейного уполномоченного ТО ОГПУ ст. Казалинск от 8 января 1931 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР. Постановлением ДТО ОГПУ от 21 марта 1931 года дело прекращено недоуверждением шпионской работы и письменной связи с Латвией и арестованный Борисов Д. П. из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 12.05.97 г. Борисов Д. Б. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

БОРИСОВ-ФОТЕЕВ Даниил Порфирьевич родился в 1904 году в селе Даниловка Бузулукского района, Оренбургской области, из крестьян-кулаков, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Ново-Казалинск, работал кузнецом депо станции. В 1930 году лишен права голоса, раскулачен и сослан в Котлас, откуда сбежал, прибыл на ст. Бузулук, в том же году достал себе документы через посредство своего односельчанина Руднева на имя Борисова Петра Егоровича и в 1930 году прибыл на ст. Казалинск и поступил по чужим документам в депо Казалинск в качестве кузнеца, который, будучи непримиримым врагом Советской власти, проводил контрреволюционную вредительскую работу по разрушению паровозного парка. Наряду с этим проводил контрреволюционную вредительскую агитацию, направленную против колхозов и укрепления обороны страны, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 24 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1-го ноября 1937 года Борисов-

Фотеев Даниил Порфирьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 9 июля 1960 года решение тройки УНКВД Южно-Казахстанской области от 1.11.1937 года по делу Фотеева-Борисова Д. П. отменено, а дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

По суду Борисов-Фотеев Д. П. реабилитирован.

БОХАНОВ Сражан Қазалы ауданының № 1 ауылы, “Кеңтүп” колхозында 1912 жылы туған, өлеуметтік негізі кедей-шаруа, шала сауатты, партияда жок, колхозшы, 1940 жылы колхоздың астығын ұрлағаны үшін 2 жылға сотталған, 1942 жылдың маусым айынан 1944 жылдың сәуір айына дейін Отан соғысына қатардағы жауынгер ретінде қатысып, үш рет жараланған, II топтағы соғыс мүгедегі, “За оборону Ленинграда” медалімен марапатталған. Үйленген, әйелі — Әсемкүл, балалары — Мақтағұл, Аққасын, қызы — Алмакүл.

Боханов Сражан Кеңес өкіметіне, оның жүргізіп жатқан шараларына қарсы жеңілістік үгіт жүргізгені үшін Қазалы аудандық НКГБ бөлімінің 1944 жылғы 8 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу барысында Боханов С. оған тағылған айыпты мойындамаған, өзін айыптымын деп есептемеген, куәлардың берген жауабы бойынша Боханов Кеңес өкіметіне қарсы сипаттағы сөздерді еш жерде айтпаған.

Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасы бастығы орынбасарының 1945 жылғы 12 ақпандағы қаулысымен Боханов Сражанды айыптаған тергеу ісі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартылып, Боханов Сражан қамаудан босатылған.

БӨЛЕКБАЕВ Нұрғұл (Нұрғали) Қазалы ауданының № 1 ауылында 1901 жылы туған, № 102 разьезде тұрған, бай болған, шала сауатты, партияда жок, 1930 жылы Кеңес үкіметіне қарсы күрескен, тонаумен, адам өлтірумен айналысқан, Ақмырза қарақшыларына қосылған, қамауға алынғанға дейін № 98 разьезде стрелочник болып жұмыс істеген.

1930 жылы оның шаруашылығы тәркіленіп, өзі қуғын-сүргіннен қашып, Ақмырза қарақшыларына қосылған, оның қатысуымен сол кездегі ауылдық кеңестің төрағасы Сәтенов өлтірілген, 1942 жылы ол өзінің туысы Жалдыбаев Садықпен Қазалы қаласында азамат “Н”-ды өлтіріп, Жалдыбаев ұсталып, 10 жылға сотталған, ал Бөлекбаев Н. соттан жасырынып, Өзбекстанға қашып кеткен. 1936 жылы Қазалы ауданына қайтып келіп, темір жол транспортына жұмысқа тұрған, осы жерде ол бұрынғы байлар Ермахановпен, Аязбаевпен байланыс жасап, үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, ол Ермахановпен бірге шілде, тамыз айында № 102 разьезде былай деген: “СССР үкіметі қазақтарды тонады, барлық малын алып қойды, енді біз патша үкіметіндегіден нашар тұрамыз”. Сонымен қатар коммунистік партия мен Кеңес үкіметінің көсемдерінің адресіне тіл тигізіп, жаман сөздермен балағаттаған, халық жауы Тухачевский мен Гамарникке жанашырлық білдірген.

“Қызыл Армия Жапониямен соғыста жеңіледі, Кеңес үкіметі құлайды”, — дегені үшін Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен Бөлекбаев Нұрғұл ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы Бөлекбаев Нұрғұл жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

БӨЛЕКБАЕВ Түлкібай Қазалы ауданының № 1 ауылында 1892 жылы туған, 102 разьезде тұрған, өлеуметтіктегі бай, өзі де бай болған, шала сауатты, партияда жок, 1930—31 жылы бай шаруашылығы тәркіленген, өзі қуғын-сүргінге қашып тығылған, Түлкібайдың туған ағасы Бөлекбаев Нұрғали 1930 жылы Ақмырза қарақшыларына қосылып, бірнеше адамдарды өлтірген, соттан Өзбекстанға қашып, одан Қазалыға 1936 жылы қайтып келген, оны інісі Түлкібай өз үйінде сақтаған. Сонымен қатар Түлкібай бұрынғы байлар Ермахановпен, Аязбаевпен байланыс жасап, олармен бірге контрреволюциялық үгіт жүргізген, халық жаулары Тухачевский мен Гамарникке жанашырлық білдіріп, былай деген: “Біздің ең төуір адамдарымызды атып жатыр, олар өз өмірін аямай Кеңес үкіметінің жауларына қарсы күрес жүргізген”. Алдағы соғыс туралы ол былай деген: “СССР Жапониямен соғыста сөзсіз жеңіледі, Кеңес үкіметі ұзақ өмір сүре алмайды”. Ол компартия мен Кеңес үкіметі көсемдерінің адресіне жаман сөздер айтып, балағаттағаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 25 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен Бөлекбаев Түлкібай ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы Бөлекбаев Түлкібайдың ісі жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

БРАЙЛОВСКИЙ Николай Максимович родился в 1896 году в гор. Белгород Курской области, осужден военным Трибуналом 9 июля 1943 года на 10 лет, до ареста проживал на ст. Казалинске, работал сторожем мастерских ПЧ-11, реабилитирован 8 февраля 1990 года.

БРЕСТЬЯН Павел Иванович родился в 1918 году в с. Рамановск Молдавской ССР, осужден приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д 25 ав-

густа 1945 года на 4 года, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал рабочим стройучастка, реабилитирован 10 ноября 1995 года.

БРЕСТЬЯН Александр Гаврилович родился в 1910 году в с. Рамановск Молдавской ССР, осужден приговором военного трибунала Оренбургской ж/д 25 августа 1945 года на 6 лет, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал рабочим стройучастка, реабилитирован 10 ноября 1995 года.

БУТАКОВ Андрей Григорьевич родился в 1895 году в с. Искан Уфимской губернии, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал столяром 11 дистанции службы пути.

Бутаков А. Г. служил добровольцем в белой армии Колчака в чине унтер-офицера. По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, резидентом японской разведки. Находясь в рядах белой армии, с оружием в руках вел борьбу против Советской власти и отступил с остатками разбитых белых армий в гор. Харбин (Сев. Манчжурия). С 1920 года по день выезда в СССР — 1935 г. состоял членом фашистской организации “Российского общевоинского Союза” (РОВС).

В 1935 году в г. Харбине белоэмигрантом подполковником Ворониным завербован в качестве агента японской разведки. В том же году японскими разведорганами переброшен на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. По прибытии в СССР связался с резидентом японской разведки Мишениным, через которого вошел в шпионско-диверсионную группу, существовавшую на ст. Казалинск.

По заданию этой группы в 1936 году вовлек в состав этой группы агентов японской разведки 7 человек, с которыми был организационно связан по день ареста. По заданию японской разведки с 1935 года по день ареста он через своих агентов и лично сам собрал и передал японской разведке шпионские сведения оборонного значения, проводил диверсионные вредительские акты по нарушению подвижного состава и дезорганизации работы жел. дор. транспорта. На военный период через своих агентов готовил совершение диверсионных актов.

Среди рабочих лично сам и через своих агентов систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советской власти и выявлял враждебно настроенных лиц для вовлечения в шпионско-диверсионную группу, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 г. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6; 7, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Бутаков А. Г. осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 августа 1958 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Бутакова Андрея Григорьевича отменено и дело прекращено за отсутствием состава преступления.

Бутаков А. Г. реабилитирован посмертно.

БЫКОВА Александра Филипповна родилась в 1900 году в селе Крупец Дмитриевского района Курской области, русская, гражданка СССР, образование среднее, член ВКП(б) с 1940 года, до ареста проживала на ст. Джусалы, работала директором детдома.

По обвинительному заключению Быкова А. Ф. будучи директором эвакуированного дошкольного детдома, пользуясь условием эвакуации, т.е. в октябре 1941 года по 2 января 1942 года, ни разу не инвентаризировала имущество и продукты детдома, никакого учета не вела. Сознательно занималась расхищением как имущества, так и продуктов в пути эвакуации и на новом месте. Систематически организовывала пьянку, продукты обменяла на спиртные напитки, растративала на 12500 руб. продуктов, полученный ею бесплатно, раздавая таковые едущим железнодорожникам, с которыми она в пути следования систематически организовывала пьянку. Совершила контрреволюционное преступление, выразившееся в высказывании ею в пути следования во время читки доклада и речи т. Сталина, что “Если придет Сталин сюда, то и его выгоню”. Кроме того издевалась над воспитанниками детдома, в частности избивала мальчика Гринцова Колю, а воспитанника Павленко, родители которого служат в партизанском отряде, выгнала в пути эвакуации, за что она постановлением Кармакчинского РО НКВД от 22 января 1942 года арестована и привлечена к уголовной ответственности, предусмотренные Законом от 7 августа 1932 года, ст. ст. 58-10 ч. 2 и 110 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 20—21 марта 1942 года Быкова Александра Филипповна осуждена к 10 годам лишения свободы с последующим поражением избирательных прав сроком на 5 лет, с конфискацией имущества.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Казахской ССР от 30 апреля 1942 года приговор Кызылординского облсуда от 20—21 марта 1942 года оставлен в силе. Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 22 октября 1962 года приговор Кызылординского облсуда от 20—21 марта 1942 года и Определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Казахской ССР от 30 апреля 1942 года по делу Быковой Александры Филипповны отменены, производством прекращено по ст. ст. 58-10, ч. 2 и 110 ч. 2 УК РСФСР за отсутствием в ее действиях состава преступления, а по Закону от 7 августа 1932 года за недоказанностью. Протест Зам. Генерального прокурора СССР удовлетворен, полностью реабилитирована.

БЕГЕЛЕ Велиболд Теодорович родился в 1905 году в Куйбышевской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал слесарем мастерской рай ОРСа. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих ОРСа, за что арестован 16 июня 1945 года. При следствии он оправдан и дело прекращено производством. Он реабилитирован 24 октября 1991 года.

БЛАЗНОВ Степан Андреевич родился в 1903 году в Пензенской области, образование начальное, бес-

партийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске, работал плотником паровозного депо. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих депо и вредительскую, подрывную деятельность на железнодорожном транспорте, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала САВО от 18 июля 1942 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 июля 1992 года.

В

БАЛЬТЕР Мария Ароновна родилась в 1904 году в гор. Варшаве (Польша), еврейка, образование высшее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, работала санитарным врачом райздравотдела.

Постановлением Казалинского районного отдела НКВД от 26 марта 1948 года она арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-1 "а" и 16-192 "а" ч. 2 УК РСФСР.

По Заклучению следотдела НКГБ Казахской ССР от 25 июня 1943 года обвинение по ст. 58-1 "а" УК следствием не доказано, уголовное преследование прекращено и она освобождена из-под стражи.

ВАН У САН родился в 1888 году в гор. Алибин, Корея, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, был рисоводом. Он обвиняется в том, что был агентом японской разведки, являлся участником контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейского населения и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при УНКВД осужден к высшей мере наказания — расстрелу (дата не известна). Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

ВИЗГУНОВ Григорий Иванович родился в 1914 году на станции Бух-Эду (Сев. Манчжурия), русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем депо. Он обвиняется в то, что был агентом японской разведки, проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих депо, за что он арестован 11 октября 1937 года. При ведении следствия он оправдан и освобожден из-под стражи. Он реабилитирован 8 января 1938 года.

ВИЗГУНОВ Николай Иванович родился в 1917 году в гор. Харбине, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем депо. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих депо, за что он арестован 11 октября 1937 года. При ведении следствия он оправдан и освобожден из-под стражи. Он реабилитирован 8 января 1938 года.

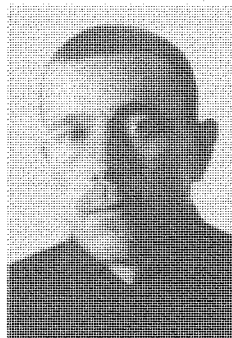
ВОВК Константин Захарович родился в 1885 году в селе Стадниц, Винницкой области, УССР, украинец, гражданин СССР, образование: окончил 2-х классное городское училище, с 1905 года и с 1918 по 1919 год состоял членом партии эсеров, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал дежурным эксплуатационного отделения.

В 1920 году на ст. Актюбинск Трибуналом осужден за задержку вагонов на 10 лет лишения свободы. Отбыл 6 м-цев. После чего освобожден. Он являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, в которую завербован в мае месяце с 1936 года руководящим членом этой организации Хватковым. Вовк проводил активную диверсионно-вредительскую деятельность, направленную на разрушение ж/д транспорта, путем систематического невыполнения правил технической эксплуатации и срыва работы 6-го отделения службы движения. В 1936 году по заданию организации готовил диверсионный акт путем прицепки в хвост поезда вагона с взрывчатым грузом, систематически срывал работу своего и других эксплуатационных отделений путем умышленной задержки поездов на станциях и разъездах, систематически срывал отправление поездов по графику, утвержденному Наркомом Путей Сообщения. При готовности составов, паровозы с одного деповского плеча в другое отправлял резервом, а поезда стояли. Был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации и признавал террор, как наиболее острый метод борьбы с партией и Советской властью, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 12 июня 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Вовк Константин Захарович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Вовк К. З. по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления. Протест Главного Военного прокурора удовлетворен.

ВОЙЦИЦКИЙ Станислав Антонович родился в 1905 году в гор. Жмеринка, Винницкой области, окончил 3 класса сельской школы, беспартийный, проживал на ст. Ново-Казалинск, работал пом. машиниста локомотива. Постановлением ОДТО ГУГБ УНКВД по Оренбургской области от 22 августа 1937 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-1 "а", 8, 9, 11 УК. Постановлением

НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Белорусского Военного округа от 1 октября 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Войцицкого С. А. отменено и дело прекращено за отсутствием состава преступления. Протест зам. Генерального Прокурора СССР на Постановление Комиссии удовлетворен. Он реабилитирован в 1958 году.

ВОЛКОВ Дмитрий Николаевич родился в 1892 году в дер. Агаревка Канадеевской волости, Сызранского района, СВК, русский, гражданин СССР, сын кулака, образование 3 класса сельской школы, 3-месячные курсы десятичников-строителей, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал прорабом стройчасти паровозного хозяйства.

Волков Д. Н. служил в царской армии с 1914 по 1918 год рядовым 64-й инженерной дружины на Австрийском фронте.

По обвинительному заключению он с 1936 года являлся руководителем контрреволюционной, кулацкой, диверсионной, вредительской группы, действовавшей на ст. Казалинск. С целью организационной борьбы с Советской властью, работал прорабом строительного участка Казалинского отделения паровозной службы, систематически проводил диверсионную вредительскую работу на жел. дор. транспорте. В 1936 году с целью вредительства систематически обрезал у вагонов воздушные рукава автотормозов. С целью вывода из строя подвижного состава в буссы вагонов систематически сыпал песок, с диверсионной целью в строительстве новых объектов сознательно нарушал противопожарные правила при отводе дымоходов.

С 1929 года и до дня ареста систематически проводил контрреволюционную пропаганду, направленную против мероприятий партии и правительства. Давал задания участникам контрреволюционной кулацкой диверсионной группы Бикееву Федору и Бикееву Платону совершать диверсионные и вредительские акты.

В 1936 и 1937 годах дал задание участнику группы Бикееву (Федору) Платону выводить из строя паровые котлы и поджечь механический цех депо ст. Казалинск, участнику группы Бикееву Федору дал задание сыпать песок в буссы и систематически обрезать воздушные рукава у вагонов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 18 декабря 1937 года Волков Дмитрий Николаевич осужден на 10 лет в концлагерь. Постановлением Президиума Оренбургского областного суда от 2 ноября 1958 года Постановление тройки при УНКВД по Оренбургской области в отношении Волкова Дмитрия Николаевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

ВОЛОДИН Михаил Ильич родился в 1895 году в Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал

на ст. Казалинск, работал помощником машиниста паровоза. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, систематически проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность на железнодорожном транспорте, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 3 августа 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 февраля 1990 года.

ВОРОЖЕЙКИН Михаил Иванович родился в 1897 году в селе Камок, Орского района, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал машинистом паровоза.

Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д в 1941 году осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 ноября 1995 года.

Г

ГАВРИЛОВ Василий Петрович родился в 1901 году в селе Табаровка Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск.

Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. В 1939 году решение тройки при УНКВД по Оренбургской области отменено. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

ГИЛЯДЕЛЬ Стефания Казимировна родилась в 1892 году на ст. Анастасьевской бывш. Варшавской ж/д, по национальности полячка, гражданка СССР, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала на ст. Казалинск, работала телеграфисткой 5-ой дистанции связи.

Она обвиняется в том, что являлась участницей шпионской диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Проживая на территории Манчжурии, в 1935 году полицейским надзирателем ст. Челаньтунь Мунгаловым была завербована в качестве секретного сотрудника японской разведки. В 1935 году японскими разведорганами переброшена на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. По прибытию в СССР в 1936 году установила связь с резидентом японской разведки Титовым, через которого вошла в шпионскую, диверсионную группу, существовавшую на ст. Казалинск. По заданию Титова собрала и передала японской разведке через Титова шпионские сведения о расположении и численности Кав-

полка НКВД в г. Казалинске, о значении и важности Раимской водокачки, о проследовании воинских эшелонов, о местной и прямой радиотелеграфной связи, за что Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-6, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Гляудель Стефания Казимировна осуждена к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Гляудель Стефании Казимировны отменено и дело о ней на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

Гляудель С. К. реабилитирована посмертно.

ГИЦЕ Федор Ефремович родился в 1922 году в Суворовском районе, Молдавской ССР, молдаванин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал рабочим стройучастка. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих стройучастка, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 25 августа 1945 года осужден на 4 года лишения свободы. Он реабилитирован 10 ноября 1995 года.

ГЛАДКИХ Федор Павлович родился в 1899 году в Чернобыльском районе, Украинской ССР, украинец, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал в Рай 30. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при Коллегии ОГПУ от 12 ноября 1931 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 30 октября 1990 года.

ГЛАЗЫЧЕВ Алексей Степанович родился в 1908 году в селе Васильевка, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем депо. За антисоветскую контрреволюционную деятельность арестован, при следствии он оправдан и 27 мая 1946 года уголовное дело прекращено. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

ГЛИНСКИЙ Леонтий Матвеевич родился в 1882 году в дер. Дорище (Польша), малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Казалинске, фотограф. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 4 марта 1939 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1996 года.

ГОЛИКОВ Гит Ефремович родился в 1887 году в дер. Колодезка, Белорусской ССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал бухгалтером. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюци-

онную, провокаторскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д в 1936 году осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 24 июля 1995 года.

ГОЛОВИН Иван Яковлевич родился в 1892 году в селе Крутой, Сызранского округа, Куйбышевского края, русский, гражданин СССР, грамотный, беспартийный, в 1934 году из членов ВКП(б) механически выбыл за неуплату членских взносов, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал печником-малыаром 3-го стройучастка ст. Казалинск.

Головин И. Я. с 1917 по 1920 год служил в Красной гвардии, в партизанских отрядах и в РККА командиром отряда Красных Партизан. С 1918 по 1920 года был председателем комитета бедноты и председателем вол. исполкома.

По обвинительному заключению в 1937 году 10 февраля на общем собрании членов профсоюза с явно антисоветскими, контрреволюционными выводами против существующего советского строя, срыва собрания и взятия обязательства рабочими, выступил малыар Головин Иван Яковлевич, который сказал: "Пишут на бумаге и в газетах много. А улучшения культурной и веселой жизни рабочему нет. Рабочий не имеет возможности приобрести себе корову, поросенка и др., живет в лачужках". Эти антисоветские, контрреволюционные выступления репликами рабочих несколько раз прерывались, но Головин продолжая свой антисоветский, контрреволюционный разговор, сказал: "Рабочие не уверены, что завтра их не растерзают". Эти выступления выступающими были разбиты, за что Головин И. Я. Постановлением ОП 6-го отд. УГБ НКВД ст. Казалинск от 16 февраля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением прокурора Оренбургской ж/д от 27 февраля 1937 года дело по обвинению Головина И. Я. в уголовном порядке прекращено, избранная мера Головину И. Я.— содержание под стражей в Кызылординской тюрьме отменена, из-под стражи освобожден.

ГОРШКОВ Иван Семенович родился в 1907 году в селе Марьевки Петровского района Куйбышевской области, из крестьян-кулаков, беспартийный, малограмотный, до ареста проживал в гор. Казалинске по ул. Карла Маркса, № 94, работал кочегаром депо. Он обвиняется в том, что в 1930 году получил фиктивную справку о том, что он середняк, скрылся из своего села от раскулачивания и репрессии и в 1932 году прибыл на ст. Казалинск и по подложной справке поступил рабочим на льдохранилище. В 1934 году по этой справке получил паспорт. В процессе своей работы систематически среди рабочих льдохранилища и поездной бригады депо проводил антисоветскую пораженческую агитацию, направленную против мероприятий партии и правительства, за что Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 25 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1 ноября 1937 года Горшков И. С. заключен в концлагерь сроком на 10 лет.

Постановлением 3 транспортной группы по Южно-Казахстанской обл. УНКВД от 23 августа 1939 года дело по обвинению Горшкова И. С. прекращено за недоказанностью улик и он освобожден от дальнейшего отбывания наказания в концлагере.

По заключению прокурора Кызылординской области от 12.05.97 года Горшков И. С. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ГРАББ Владимир Павлович родился в 1906 году на ст. Знаменка Юго-Западной ж/д, украинец, гражданин СССР, образование высшее техническое, окончил ж/д техникум на ст. Одесса в 1926 году и курсы инженеров ж/д транспорта в гор. Ленинграде, беспартийный, исключен из ВКП(б) 30 июня 1937 года за контрреволюционную, вредительскую деятельность, развал паровозного хозяйства 6-го паровозного отделения ст. Казалинск, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником 6-го паровозного отделения станции.

По обвинительному заключению он являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации с 1935 года, завербован был в организацию бывшим начальником Самара-Златоустовской ж/д троцкистом Ковылкиным С. Т. Он показал, что одновременно, являлся членом ВКП(б), занимался двурушническим и предательством генеральной линии ЦК ВКП(б). Грабб завербовал в контрреволюционную, право-троцкистскую организацию 7 человек. По его установке членами диверсионной группы выдавались неисправные паровозы под поезд, срывалось выполнение плана подъемочного ремонта, вредительски ремонтировали паровозы. В результате его диверсионно-вредительской деятельности не производился ремонт станочного оборудования, благодаря чему станки приведены в состояние не обеспечивающее обработку ответственных паровозных деталей, с целью диверсии допустить на работу стационарных котлов цеха тепловой промывки с просроченным сроком осмотра, в следствии чего указанные котлы угрожали внезапным взрывом. Умышленно допускал перепробег паровозов без промывки до 7—10 тыс. км. при норме в 3,5 тысячи км. По этой причине за 1936—37 годы значительная часть паровозов депо на длительный период выбыла из строя.

По-вредительски вывел из строя паровые котлы на водокачках ст. Тюретам, Байхожа, Майлибаш, дезорганизовав движение поездов. Были выведены из строя двигатели электростанции, вследствие чего в течении 6 месяцев непроизводительно простояло станочное оборудование механического цеха депо и не освещались станционные пути. Знал о готовящихся террористических актах над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 1 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-8, 9, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля Грабб Владимир Павлович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной

Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Грабб Владимира Павловича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

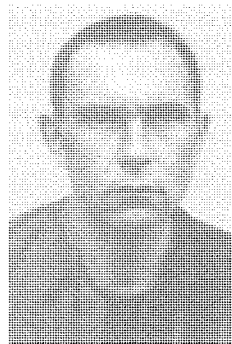
Д

ДАВЫДОВ Петр Алексеевич родился в 1914 году на ст. Казалинск, русский, образование неполное среднее, беспартийный.

Он обвиняется в том, что в феврале 1935 года среди красноармейцев высказывал контрреволюционную, террористические фразы против т. Сталина, чем совершил преступление, предусмотренное по ст. 58-10 УК РСФСР. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 4 ноября 1935 года осужден на 6 лет лишения свободы без поражения в правах. Он реабилитирован.

ДЭНДИБЕКОВ Әбдірей Қазалы ауданының № 1 ауылында 1902 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін “Жүзтүбек” развезінде тұрған, темір жол бойында жұмысы болып істеген. Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынған, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 9, 11 тармақтарымен айып тағылып, тұтқынға алынған, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылғы 31 желтоқсанда ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

ДВОРЖЕВСКИЙ (ДВОРЖЕЦКИЙ) Петр Степанович родился в 1905 году в гор. Киеве, по националь-

ности поляк, гражданин СССР, образование 4 класса городского училища, член ВЛКСМ с 1924 по 1928 год, кандидат в чл. ВКП(б) с 1925 по 1927 год, до ареста проживал в Ново-Казалинске по ул. Павновская, 29, работал паровозным диспетчером паровозного отделения ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Дворжеский (Дворжечкий) П. С. являлся участником контрреволюционной, польской, националистической, шпионско-диверсионной, террористической организации, именуемая “Польская организация Войскова”. В 1933 году был завербован в эту организацию одним из членов польской шпионской организации Лисовским Н. В. Дворжеский проводил шпионскую и диверсионную работу, собрал и передал через резидента Лисовского для польской разведки шпионские сведения, имеющих оборонного, экономического и политического значения. В 1933 году при маневровой работе разбил 3

вагона груженых. В 1937 году с целью разрушения паровозного парка путем неправильного составления антинакипина, умышленно срывает своевременную экипировку паровозов, чем создавал затор в движении поездов. Систематически и умышленно пропускал на линию с поездами неисправные паровозы. Этим срывает движение поездов по графику. В 1934 году завербовал в организацию "ПОВ" новых членов. На военный период подготовлял вывод из строя системы водоснабжения дальнего водопровода на участке Казалинск — Саксаульская. За что он постановлением ОБТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 20 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-1 "а", 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 21 октября 1938 года Дворжевский П. С. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 23 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 11 февраля 1958 года Постановление тройки при УНКВД по Оренбургской области от 21 октября 1938 года в отношении Дворжевского Петра Степановича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

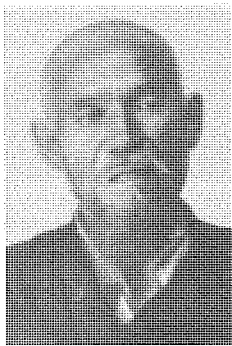
Дворжевский, он же Дворжецкий П. С. реабилитирован посмертно.

ДЕЛОВ Кузьма Яковлевич родился в 1919 году в селе Студенец, Куйбышевской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Чумыш, Казалинского района, работал дежурным по станции. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую, провокационную агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 3 июня 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

ДЕЛИМБЕТОВ Убайя-Убиняз Казалы ауданының № 3 ауылында 1897 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Казалы стансасында тұрған, жұмыс істемеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, ауыл шаруашылығында, колхоз құрылысында әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1940 жылғы 22 қаңтардағы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Ол 1989 жылы 2 тамызда ақталған.

ДЕМЕСОВ Құрманбек Оңтүстік Қазақстан облысы Шаян ауданы Бөген селосында 1903 жылы туған,

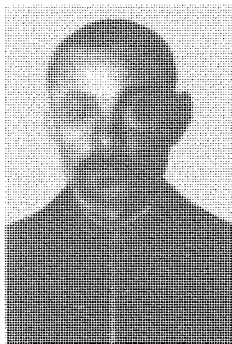

білімі арнаулы орта, 1935 жылы ауылшаруашылығы техникумын бітірген, БК(б)П мүшелігіне кандидат, 1937 жылы 25 қазанда партиядан шығарылған, Қазалы аудандық жер бөлімінің бастығы болып қызмет атқарған, Қазалы ауданындағы контрреволюциялық-диверсиялық, ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған. 1935 жылдан осы ұйым басшыларының тапсырмасымен колхоздарда жауыздық жұмыстар жүргізген, колхоздардың ондаған мың қаржысын талан-таражға салып, өзі пайдаланған, колхоздарға егістің және мал шаруашылығының жоспарын жауыздықпен дұрыс бермеген, мемлекеттен колхоздарға бөліп беруге алынған малдарды талан-таражға салып, оны бірінші кезекте байларға бөліп бергені үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 12 қарашадағы үкімімен 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға, жеке қаржы-мүліктерін тәркілеуге сотталған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1956 жылғы 24 қарашадағы ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1956 жылғы 24 қарашадағы ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 12 қарашадағы Демесов Құрманбек жайлы үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, ол жөніндегі іс қылмыс құрамы анықталмағандықтан өндірістен қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Демесов Құрманбек Қазақстан Республикасы Президентінің 1993 жылғы 14 сәуірдегі "Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы" Заңының негізінде толық ақталған.

ДЕМИН Тимофей Прокофьевич родился в 1886 году в Оренбургской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Ново-Казалинске, работал плотником. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, активно проводил среди населения антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 31 октября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 декабря 1996 года.

ДИКК Владимир Георгиевич родился в 1895 году в Саратовской области, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал техником по учету райводхоза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, проводил антисоветскую, шпионско-подпольную и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 24 февраля 1943 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

ДОСЖАНОВ (ДОШАНОВ)

Ибрагим Қазалы ауданының №1 Майлыбас ауылдық кеңесінде 1906 жылы туған, осы ауданның "Комсомол" колхозында тұрған, жылқы фермасында бригадир болып жұмыс істеген, білімі бастауыш, БК(б)П мүшелігіне кандидат. Оған тағылған айып: 1931 жылы 20 үйдің колхозшыларын колхозды құлату мақсатында Қарақалпақстанға көшіріп жіберген, жылқы фермасының бригадирі болып тұрған кезінде оның жағдайын нашарлатып жіберген, жылқы қыстауын жөндеуден өткізбей, мал азығын дер кезінде дайындамаған, колхоздың қаржысын талан-таражға салған, мемлекеттік құпияны сақтамай, ашық-ауыздыққа салынып, оны жариялағаны үшін Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 6 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 121 және 193-17 п. "а" баптарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше мәжілісінің 1942 жылғы 9 қыркүйектегі қаулысымен 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. РСФСР ҚК-ның 28 бабының ескертпесіне сәйкес осы қаулының орындалуымен тоқтатып, Досжанов Ибрагимді армияға жіберген.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 22 сәуірдегі қорытындысымен Досжанов Ибрагим СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде ақталған. "Боздақтар" редакциясынан: Досжанов Ибрагим Қазалы ауданына арналған төртінші томның 88 бетінде 1943 жылдың 25 тамызында қаза тауып, Ворошилов облысы, Куйбышев ауданы, Дмитриевск селосының оңтүстік батысындағы Бауырластар зиратында жерленгені баяндалған.

ДРАГУНОВ Александр Иванович родился в 1911 году в селе Колосовка, Куйбышевской области, русский, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал слесарем вагонного депо. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, повстанческой организации, проводил антисоветскую, подрывно-шпионскую и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Челябинской области в ноябре 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

ДУБОВ Григорий Алексеевич родился в 1903 году в дер. Ромидиновка, Стерлитамакского района, Баш. АССР, был кулаком, беспартийный, образование начальное, проживал на ст. Казалинск, работал грузчиком товарного двора. Он обвиняется в том, что являясь сыном кулака, в 1929—1930 годы в момент ликвидации кулачества, как класса бросил хозяйство и бежал на ст. Казалинск, где скрывая свое кулацкое происхождение, поступил грузчиком на станцию. Здесь в своих письмах в деревню крестьян-

нам писал, что в Казахстане люди голодают, у крестьян отбирают последнее, царит безработица, за что постановлением Казалинского РО НКВД от 2 июля 1931 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением 3-го отд. ДТО ОГПУ Самаро-Златоус. ж/д от 5 августа 1931 года дело прекращено. Дубов освобожден из-под стражи. По заключению прокурора Кызылординской области 22.05.1997 года Дубов Г. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ДУДНИК Георгий Ефимович родился в 1923 году в Суворовском районе Молдавской ССР, молдаванин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал рабочим стройучастка. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 25 августа 1945 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 10 ноября 1995 года.

Е

ЕКАМАСОВ Тимофей Ефимович родился в 1900 году в Оренбургской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, работал бухгалтером мясокомбината. За контрреволюционную, террористическую и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 23 февраля осужден по ст. 58-10 ч. УК РСФСР на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года. **ЕЛКЕЕВ Көбек** Қазалы ауданында туған, партияда жоқ. Елкеев 1928 жылдары ірі бай қатарында кедейлерді өзінің шаруашылығында пайдаланып, қинаған, үнемі қоныс аудару тәсілімен өкіметке салық төлеуден жалтарған. Жақын ағасы ретінде Ақмұрза қарақшыға көмек көрсетіп, Кеңес өкіметіне қарсы іс-әрекеттер ұйымдастырған.

Осы қылмысы үшін 1932 жылғы 9 қаңтарда Елкеев тұтқынға алынып, РСФСР Қылмыс Кодексінің 58 бабы 2 бөлімі, 2, 7, 10 тармақтарымен айыпталған Елкеевтің қылмыстық ісі, қай күні, айы, жылы белгісіз, ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштікке жолданған. Бірақ өрі қарай бұл қылмыстық істің тағдыры, қандай шешім, қандай шара көрілгені белгісіз. Осы қылмыстық іс бойынша жасалған бақылау істегі құжаттарға қарағанда Елкеевтің Кеңес өкіметіне қарсы жасалған іс-әрекеттері дәлелденбейді. Бақылау істе куәлар мен айыпталушының жауаптары жоқ, айып тағу протоколы, айыпталушының бас шарасы туралы, тағы басқа қажетті құжаттар да жоқ.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуір "Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы" Заңына сәйкес Елкеев 1997 жылғы 26 қарашада толық ақталған.

ЕЛДЕШОВ Сейілхан Қазалы ауданы, № 16 “Көларық” ауылдық кеңесі, Киров атындағы колхозда 1916 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, негізі шаруа, кәсібі диқаншылық, колхозшы. Оған айыптау қорытындысы бойынша тағылған айып: Колхозда жұмыс істеп жүріп, өзінің үкімет пен партияға наразылығын білдіріп, коммунист партиясы мен еңбекшілердің көсемінің адресіне атын атап, контрреволюциялық сөз айтқан, коммунист партиясының көсемінің башылығына қашаннан риза еместігін білдіріп, 1937 жылдың 26 желтоқсанында комсомол саяси сабағында отырып, газетке басылған көсемнің суретін әдейі жыртып алып, шылым орап тартқан. Сол үшін Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 13 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қайтарып сот коллекциясының 1938 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысымен айыпкер Елденев Сейілханды қылмыс белгісі жоқ болғандықтан, бұл қылмыстан мүлдем ақтап, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 сәуірдегі қорытындысымен Елденев С. СССР Жоғары Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЕЛЕМЕСОВ Дүйсен Қазалы ауданының № 4 ауылында 1884 жылы туған, руы “Шөмекей Төбет”, мода-сопы болған, арабша сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, үйленген. Елемесов Дүйсен айыптау қорытындысы бойынша кеңес өкіметінің тап жауу ретінде ауыл тұрғындары арасында үкіметтің жүргізіп жатқан шаруашылық-саяси науқанын бұзуға бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген. 1928 жылдың қазан айында байларды (жартылай феодалдарды) төркілеу жүріп жатқан кезде ол өзінің № 4 ауылдағы “Марқабай” деген жердегі үйінде жасырын құпия мәжіліс шақырған, оған бай, Молдабаев ишан Үмбетов Рахманберді, бай саудагер Ерсейітов Жолмырза және кедей Баяубаев Мәмбет қағысқан. Осы мәжілісте Кеңес өкіметінің теріс әрекеттері туралы және екінші мәселе-байларды төркілеу туралы мәселелер талқыланған. Елемесов Дүйсен осы мәжілісте сөйлеп: “Кеңес өкіметті төркілеу арқылы барлық жұртшылықты, сонымен бірге кедейлерді де тонап аштан қалдырады, байлардың малын кедейлерге таратып береді, ал сендер бұл малды алмаңдар, өйткені байлар ол малды сендерден қайтарып алады, Кеңес өкіметі жақын арада құлатылады, қайтадан патша үкіметі орнайды”, — деген.

1931 жылы қазан айында астық дайындау науқаны кезінде № 4 ауылдың “Қара Арық” деген жеріндегі ишан Үмбетов Рахманбердінің мешітінде жасырын құпия мәжіліс шақырылып, оны Елемесов Дүйсен, Үмбетов Рахманберді, Ерсейітов Жалмұрза өткізген. Бұл мәжілісте мемлекетке астық, мал және басқа төлемдерді тапсырмау және тұрғындарды Қызыл Құмға көшіру туралы мәселелер талқыланған. Осы мәжілісте Елемесов өзінің сөзінде: “Көшу тек бізге ғана керек емес, тұрғындар арасында Қарақалпақстанға барлық малымен жаппай көшу жөнінде үгіт жүргізу керек, өйтпесе үкімет бізді өзінің салығы-

мен, заеммен тонап аштыққа ұшыратады”, — деген.

Осы мәжілістен кейін Елемесов Қарақалпақстанның Тамды ауданына тыңшы барлаушы ретінде барып, ол жақтан 1932 жылдың 17 қаңтарында ауылына қайтып келген. Содан кейін Елемесов “Марқабай” (Қара Арық) деген жердегі мешітінде ас беруді сылтау етіп, жиналыс ашқан. Ол жиналғандарға: “Қарақалпақстанда өмір сүру жақсы екен, ол жерде жұртшылыққа салық салынбайды, астық ет дайындау, заемға жазылу жүргізілмейді екен, ешкімді зорламайды, сондықтан Қарақалпақстанға жаппай көшуіміз керек, өйтпесек бұл жерде колхоздар бізді тонап, кедейлендіреді, қазір бізге көшуе мүмкіндік бар, өйткені Қызыл Құмда қарақшылар ұйымдас-тырылған”, — деп сөз айтқан. Елемесовтің үгітінен кейін № 4 ауылдан Қарақалпақстанға 120 үй қожалығы көшіп кеткен. Елемесовтің өзі № 4 ауылдан қашуға дайындалып жатқанда ұсталып қалған, ұсталған кезде одан Ерсейітов Жолмұрзаның баласы сыйға берген қылыш табылғаны үшін айып тағылып, Елемесов Дүйсен ОГПУ-дың Қазалы ауданындағы бөлімшесінің 1932 жылғы 2 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1932 жылдың 8 наурыз күні Қазалы қаласында шығарылған, оны ОГПУ-дың Арал Перспекторының бастығы бекіткен, Қазалы аудандық прокуроры келіскен. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 23 сәуірдегі қаулысымен Елемесов Дүйсен 5 жылға концлагерьге сотталған. Елемесов Дүйсен 1932 жылдың сәуір айында Төшкент қаласындағы ОГПУ-дың Орта Азия итлағына айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 13 қыркүйектегі қорытындысымен Елемесов Дүйсен СССР Жоғары Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЕЛЕУСІЗОВ (немесе ЕЛДЕШОВ) Сейілхан Қазалы ауданының “Көларық” ауылдық кеңесі, Киров атындағы колхозда 1916 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, колхозшы болып жұмыс істеген. Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық әрекеттері үшін 1938 жылғы мамыр айында РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен айып тағылып, тұтқынға алынған. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 21 желтоқсандағы үкімімен оның әрекетінде қылмыс құрамы анықталмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол 1991 жылғы 16 ақпанда толық ақталған.

ЕЛЕУСІЗОВ Рысбай Арал ауданының № 8 ауылы, Киров атындағы колхозда 1902 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйленбеген.

Елеусізов Рысбай өскер қатарына Арал АӘК арқылы 1942 жылы 25 сәуірде алынып, сол жылғы қараша айының 12 күні 2 батальонның 7 ротасының құрамында майданға аттанған. Шепели деревнясының маңында өзінің бөлімшесімен соғыс күзетінде

тұрғанда 1942 жылдың 15 қарашасында сағат 15-тің шамасында Елеусізов Рысбай өзінің командирінен дәретке шығып келуге рұқсат алып кеткен. Арада 10—15 минут өткеннен кейін текерсе, ол орнында болмай шыққан. Іздеу салу шарасы қолданғанның арқасында Елеусізов Кленидовка деревнясы маңында артиллеристердің аралынан табылған. Елеусізов: “Постыдан ауру болғасын кеттім, басым қатты айналды, тұн қаранғы болды, қайда кеткенімді білмедім”, — деп жауап берген. Взвод командирі Брагершанның айтуы бойынша жауынгер Елеусізов іздеу салғанда көршілес Кленидовка деревнясынан табылды, артиллеристермен қарсы кездескенде мылтығын тастап, қолын жоғары көтерген. Елеусізов соғыс күзетінде тұрып, қарсыластар жағына ету пияғылында болған.

Осы қылмысы үшін ол 47 АД НКВД Ерекше Бөлімінің 1942 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 15-58-1 “6” бабының тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 20 желтоқсанында аяқталып, айыптау қорытындысы 22 желтоқсанда шығарылған. Қылмыстық іс, айыптау қорытындысымен 47 АД-ның Әскери прокуратураға жіберілген.

47 АД-ның Әскери Прокуратурасының 1943 жылғы 16 қаңтардағы қаулысымен Елеусізов Рысбайды РСФСР ҚК-ның 19-58—1 “6” бабымен айыптаған істі өндірістен қысқартып, оны қамаудан босатқан. Елеусізов Рысбай 353 АП-ның қарауына әскери борышын одан әрі өтеуге жіберілген.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 20 қаңтардағы қорытындысымен Елеусізов Рысбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЕРЖАНОВ Мертөбе Қазалы ауданының № 18 ауылында 1900 жылы туған, бай болыстың баласы, өзі де бай-қаракшы болған, шала сауатты, партияда жоқ, кейін Арал қаласында тұрған. Үйленген, әйелі — Злиха, баласы — Дәуренбек, дүкен менгерушісі болып жұмыс істеген. 1936 жылы ҚК-ның 59 бабының 3 тармағымен қылмысқа тартылған, қуғын-сүргіннен қашып кеткен.

Ержанов 1922 жылға дейін әкесі Ержанмен бірге мал ұрлаумен айналысқан. Осы жылы ол ауылдық Кеңестің төрағасы болып, мал ұрлаушылар тобына ұрланған малдарды сатуға жалған куәліктер беріп отырған. Кейін бұл қызметтен босатып тастағаннан кейін қуғын-сүргіннен қорқып, Арал қаласына барып өртүрлі мекемелерде жұмыс істеген. Ол жерде де мал ұрлаушылармен байланысын үзбей, ұрланған малдарды сатумен айналысқан. Туыстары қаракшылар Әлиев Мақатаймен, Нұсқаев Қаражанмен бірлесіп, 1932 жылдан 1936 жылға дейін қаракшылардың ұрлаған малдарын сатумен айналысқан, қашқын қаракшыларды өзінің үйінде жасырып ұстаған. 1936 жылдан Нұсқаев Қаражанның, Жүсіпов Сақтаннның қарулы қаракшыларына белсенді қатысып, бірнеше тонау мен адам өлтіруге тікелей қатысқан. Арал ауданында жұртшылық арасында серіктестіктердің ауылшаруашылық артелінің Уставына көшуіне қарсы үгіт жүргізген, жеңілдік пияғылар айтып, кімде-кім оның әрекеттерін айтатын

болса оған жаза қолданатынын айтып, колхозшыларды қорқытқаны үшін айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Айыптау қорытындысы бойынша М. Ержановтың тергеу ісі 1937 жылғы 29 қазанда аяқталып, іс Ақтөбе облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Ержанов Мертөбе 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1939 жылғы 18 қаңтардағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қарашадағы Ержанов Мертөбе жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. **ЕРЕМЕНКО** Поликарп Федорович родился в 1894 году в селе Жариково, Ханканской волости, Никольско-Уссурийского уезда, Приморской области, русский, гражданин СССР, беспартийный, малограмотный, в 1935 году прибыл с КВЖД, не судим, до ареста проживал на разъезде Сартугай, работал бригадиром 7 околотка 12-й дистанции службы пути.

Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году в г. Харбине завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки и в том же году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями. По прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Козловым, по указанию которого вошел в состав шпионско-диверсионной группы, существовавшей на ст. Орск Оренбургской ж/д. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Козлова для японской разведки ряд шпионских сведений в частности о проследовании воинских поездов, о мобзапасах путевого материала и инструментов на околотках, о пропускной способности дороги и о политических настроениях железнодорожников, с целью совершения крушения поезда оставил расшитую крестовину стрелки № 2 на разъезде Сартугай. Крушение не произошло благодаря бдительности дорожного мастера. Среди рабочих систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советской власти, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 18 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Еременко Поликарп Федорович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 15 октября 1957 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Еременко Поликарпа Федоровича отменено и дело о нем дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Еременко П. З. реабилитирован посмертно.

ЕРКИН Василий Григорьевич родился в 1894 году на хуторе Безыманный, Сталинградской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал мастером. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, проводил антисоветскую, подрывно-шпионскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 27 апреля 1945 года Еркин В. Г. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 12 декабря 1989 года.

ЕРМАНОВ Бақытбай Қазалы ауданының № 5 ауылында 1893 жылы туған, № 7 ауылда тұрған, сауатсыз, партияда жоқ. Ол Қазалы аудандық ОГПУ-бөлімінің "Қуан" деген жалған атпен жол сілтеушісі болған. 1933 жылдың шілде айында Қазалы аудандық ОГПУ бөлімінің тапсырмасымен Қызылқумға жіберілген. Ол өзінің туысқанымен "Сағымбай-Бура" жеріндегі "Мақат-Құдық" деген ауылда үйге ұрлығы жағдайында болып жатқан төбелестің үстінен шығады. Ол өзін: "ГПУ-дің агентімін, сендерді ОГПУ-дың аудандық бөліміне айдаймын", — деп олардың қолдарын байлап, бір ауылға өкеліп, олардан ауызша жауап алған. Сөйтіп ол ГПУ-дің агентімін деп зансыз адамдарды ұстаған, аудандық бөлімде ОГПУ органымен байланысын күнші сақтау туралы тілхат бергеніне қарамастан ол өзін ГПУ-дың агентімін деп оның атын жамылғаны үшін ОГПУ-дың Қазалы аудандық бөлімінің 1933 жылғы 10 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 77 және 115 бабтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық бөлімі СПО ОГПУ-ның 1933 жылғы 2 қыркүйектегі қорытындысымен Б. Ермановтың әрекетінде қылмыс белгісінің жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 24 сәуірдегі қорытындысымен Ерманов Бақытбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЕРМАХАНОВ Бұхарбай Қазалы ауданының № 1 ауылында 1893 жылы туған, бай болған, шала сауаты, партияда жоқ, 1931 жылы РСФСР ҚК-ның 61 бабымен 5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, 4 жылға саяси құқын жоюға сотталған, кейінгі қамауға алынғанға дейін № 102 Ақжар разьезінде аға стрелочник болып жұмыс істеген.

Ол кеңес үкіметінің қас жауы ретінде бұрынғы байлар Аязбаев, Қатаев, Бөлекбаевтармен бірлесіп контрреволюциялық үгіт жүргізген, халық жауы Тухачевскийді тағы басқаларды атқанына аяутершілік жасап, партия мен кеңес үкіметінің басшыларының адресіне жаман сөздер айтқаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Ермаханов Бұхарбай тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен Ермаханов Бұхарбай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1960 жылғы 30 сәуірдегі қаулысымен Оңтүстік Қазақ-

стан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы Б. Ермахановтың ісі бойынша қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Сот арқылы Б. Ермаханов толық ақталған.

ЕРМОЛИЧЕВ Илларион Михайлович родился в 1898 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же, не работал. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения и подрывно-террористическую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 мая 1949 года Ермоличев И. М. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 сентября 1964 года.

ЕСШЕМБЕТОВ Нәзік (Назым) Қазалы ауданының № 1 ауылында 1880 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға дейін № 105 Сартоғай разьезінде тұрған, жұмыс істемеген. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт таратқаны, зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында оның әрекетінде қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылдың 31 желтоқсанында ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

ЕСПАНОВ Василий Григорьевич родился в 1905 году в гор. Казалинске, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал электромехаником дистанции пути. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, проводил антисоветскую агитацию среди рабочих дистанции пути и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 1 декабря 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1996 года.

ЕШТОКИН Иван Владимирович родился в 1907 году в Курской области, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал инженером. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую провокационную агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 8 июля 1942 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 апреля 1990 года.

Ж

ЖАДАЕВ Петр Андреевич родился в 1898 году в селе Алешкина Куйбышевской области, образование

начальное, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, не работал. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера, среди населения, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 августа 1941 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 9 июля 1990 года.

ЖАЙСАНБАЕВ Шынжан (Жинжан) Қазалы ауданының № 14 ауылында 1923 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның Ворошилов атындағы колхозда тұрып, жұмыс істеген.

Оған колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, неміс фашистердің армиясы мен техникасын мадақтап, Қызыл Армияны жамандап, түрлі жеңілістік сипаттағы лақаптар таратқан үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1943 жылғы 16 маусымдағы үкімімен Жайсанбаев Шынжан 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 тамызда толық ақталған.

ЖАҚЫПОВ Наршабай Қазалы ауданының № 16 ауылында 1904 жылы туған, партияда жоқ. Қамауға алынғанға дейін ол Қармақшы ауданында тұрған, наубайханада нан пісіруші болып жұмыс істеген. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 1 бөлімімен қылмысты іс қозғалған, яғни ол 1937 жылғы 27 қарашада жұмыс арасында кеңес сайлау ережесін оқып отырғанда жұмысшылар арасында партия мен үкімет көсемдеріне қарсы сөздер айтып, тіл тигізген. Оңтүстік Қазақстан облыстың арнайы коллегиясының 1938 жылғы 13 ақпандағы үкімімен оны 7 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Соты арнайы Коллегиясының 1938 жылғы 11 наурыздағы ұйғарымымен Оңтүстік Қазақстан облыстың үкімі күшінде қалдырылған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының қуғын-сүргінге ұшыраған азаматтарды ақтау бөлімінің 1997 жылғы 21 сәуірдегі қорытындысымен Н. Жақыповты ақтаған.

ЖАЛҒАСБАЕВ Әли Қазалы ауданының “Сағ Арық” ауылында Каганович атындағы колхозда 1918 жылы туған, кейін Қазалы қаласы, Карл Маркс көшесі, № 6 үйде тұрған, білімі орта, партияда жоқ, Қазалының санэпидстанциясында бухгалтер болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Жанайым, баласы — Қали.

Жалғасбаев Әли Қарақалпақ АССР-ның Ходжейлі ҚӘК арқылы 1940 жылдың 1 қарашасында өскер қатарына алынған, Украина ССР-ның Станислав облысының Калуга қаласына келген. Киев Ерекше Әскери округінің 6 армиясы, 15 арт. Дивизиясы, 65/62 гаубиттік арт. полкінің полктік мектебіне курсант болып алынған, сол мектепте 1941 жылдың сәуір айына дейін оқыған, мектепті бітіргеннен кейін оған Кеңес Армиясының старшинасы шені берілген және 65/62 қысқа стволды арт. полктің 152

миллиметрлік қысқа стволды зеңбірегінің 2 батареясының командирі болып тағайындалған. Осы полктің құрамында Отан соғысына қатысып, 1941 жылдың 5 тамызында ешқандай қарсылық көрсетпей немістердің тұтқынына түскен. Немістердің тұтқынында жүріп, ол 1942 жылдың мамыр айында Польшаның Вениаминово деген жерінде кеңес үкіметіне қарсы соғысу үшін неміс командованиясы арқылы сатқындардан құрылған Түркістан легионына өз еркімен кірген. Осы легионда жүріп ол: “фашистік Германияға адал қызмет етемін”, — деп ант алған, рота командирі болған және 1943 жылдың қыркүйек айына дейін Вениаминово жерінде легионерлерді әскери іске жаттықтырып үйреткен. 1943 жылдың қыркүйек айында Жалғасбаев өзінің ротасымен неміс армиясының авиация бөлімшесі командирінің қарамағына берілген, оның құрамында ол 1945 жылдың мамыр айына дейін әскери аэродром және бомба сақтайтын қойма және басқада соғыс объектілерін салуды басқарған. Немістерге беріліп жақсы қызмет атқарғаны үшін ол немістің “Арбейтен Гроизен” орденімен марапатталған. Рота командирі болып тұрғанда өзінің қарамағындағыларға қатаң қарап, өртүрлі жазалар қолданған. Неміс командованиясының тапсырмасымен партизан жағына легионнан қашқысы келгендерді тауып, оларды немістердің жазалау органына тапсырған.

1945 жылғы мамыр айында ол шабуылға шыққан Кеңес Армиясының өскерлері қолына түсіп, филтрациялық тексеру лагеріне жіберілген. Филтрациялық лагерьде тексеруде болған кезінде ол өзінің сатқындық өрекеті жөніндегі жауапкершілігінен қорқып жасырған, сөйтіп ол екінші рет Кеңес Армиясы қатарына алынып, 105 гвардиялық атқыштар полкінің құрамына кірген, онда 1946 жылдың маусым айына дейін болып, өскер қатарынан босанып, ауылына қайтып келген.

Осы қылмыстары үшін Жалғасбаев Әли Қызылорда облыстық МТБ Басқармасының 1948 жылғы 23 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 “б” тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1948 жылдың 2 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

Түркістан Әскери Округінің өскери Трибуналының 1948 жылғы 24 шілдедегі үкімімен Жалғасбаев Әли 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қызылорда облыстық КГБ Басқармасының 1954 жылғы 9 қыркүйектегі қорытындысы бойынша және контрреволюциялық қылмыстары үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссия мәжілісінің 1954 жылғы 16 қыркүйектегі қаулысымен Жалғасбаевтың жаза мерзімін қамауда отырған күйіне жатқызып, қамаудан босатылсын дегенін.

СССР Жоғарғы Сотының 1955 жылғы 28 қазандағы Омбы қаласындағы ИТЛ бастығына жолдаған қатынас қағазы бойынша Жалғасбаев Әли СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1955 жылғы 17 қыркүйектегі жарлығының негізінде қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурорының міндетін атқарушының 1989 жылғы 20 қарашадағы қорытын-

дысымен ТуркВО әскери Трибуналының 1948 жылғы 24 шілдедегі Жалғасбаев Әли жөніндегі үкімімен келіскен.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Жалғасбаев Әли Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖАМАНШЕВ-КҮРЕКЕЕВ Жібекәлі Қазалы ауданының № 12 ауылдық кеңесінде 1898 жылы туған, бұрын бай болған, сауатты бар, партияда жоқ, 1933 жылы Қазалы қаласында контрреволюциялық қылмысы үшін 10 жылға сотталған, сол жылы түрмеден қашып шыққан, 1937 жылы Арал ауданының “Қызыл қасқа құлан” колхозында тұрып, колхоз құрылысын құлатуға бағытталған контрреволюциялық әрекетпен айналысқан, колхоз басқармасын сайлау кезінде қолшылар арасында басқармаға бай-құлақтарды сайлауға үгіттеген, колхозшылардың жұмысқа шықпауына әрекет жасағаны үшін айып тағылған. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, 1937 жылғы 4 қыркүйекте сағат 3-те үкім орындалған.

Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1989 жылғы 6 маусымдағы қорытындысымен Жаманшев-Күрекеев Жібекәлі толық ақталған.

ЖАНҒАСОВ Ілияс Досанұлы Қазалы қаласында 1898 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы қалада тұрған, қызметкер болған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, диверсиялық әрекеттер жасағандықтан деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1938 жылғы 16 тамыздағы үкімімен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

ЖАМАНБАЕВ Молдабай Қазалы ауданының № 6 ауылында 1919 жылы туған, қазақ, үйленбеген, білімі орта, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, әскерге қазан айы 1939 жылы шақырылып, № 371 атқыштар полкінің құрамында Ұлы Отан соғысына қатысқан. 1941 жылғы тамыз айында жаудың тұтқынына түсіп, “Түркістан легионына” өз еркімен кіріп, фашистік Германияға адал қызмет етуге ант қабылдаған. 1945 жылғы наурыз айына дейін неміс объектілерін қарауылдаған, қорғаныс объектілерінің құрылыстарында жұмыс істеген.

Осы қылмысы үшін 1945 жылғы 4 тамызда тұтқынға алынып, 1945 жылғы 22 қазанда № 28 армияның әскери Трибунасы РСФСР ҚК-ның 58-1 бабы “б” тармағы мен айыпталған Жаманбаевтың қылмыстық ісін қарап, оны 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқын жоюға соттаған, дүние, мүлкі тәркіленген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңының 5 бабы “А тармағына сөйкес Жаманбаевтың өз еркіне байланыссыз жағдайда тұтқынға түскенін, “Түркістан легионына” кіргенімен

Отанына қарсы ешқандай жауыздық әрекеттер жасалмағанын ескеріп, 1998 жылғы 29 қыркүйекте толық ақталған.

ЖАРЫЛҚАСЫНОВ Алдаш Қазалы ауданының № 13 ауылы, “Еңбек” колхозында 1901 жылы туған, байдың баласы, сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, үйленген, қамауға алынғанға дейін “Еңбек” колхозының мүшесі.

Жарылқасынов Алдаштың әкесі Жарылқасын Қилыбаев 1929 жылы бай ретінде тәркіленген, 1930 жылы Жарылқасынов әкесі Қилыбаевпен бірге Асан қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, әкесі Қилыбаев 1939 жылы РСФСР ҚК-ның 58-10 бабымен сотталып кеткен.

Жарылқасынов 1938—1939 жылдардың ішінде “Еңбек” колхозында колхозшылар арасында шаруашылықты нашарлату және колхоз мүшелерін жеккөрінішті етіп көрсету мақсатымен үгіт жүргізіп келген, соның салдарынан екі жылдың ішінде 20 үй қожалығы колхоздан басқа жерге көшіп кеткен. 1939 жылы колхоз фермасын ұйымдастыру жұмысына қарсы тұрып, колхозшылардың малдарын саттырып және сойдырып, мал басын кемітуге әрекет жасаған, өзі 2 жылқы, 4 бас қойын сойып, сатып жіберген. 1939 жылы су мұрабы болып қызмет істеп жүріп, наурыз айының ішінде қурайлы арығын қасақана жырып жіберіп 50 га егіс жерін суға бастырып пайдаланудан қалдырғаны үшін айып тағылып, Жарылқасынов Алдаш Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1939 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен 2 желтоқсанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1940 жылғы 15 наурызда аяқталып, айыптау қорытындысы 17 наурызда шығарылған. Оны облпрокурордың орынбасарының 28 наурыздағы қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 22 сәуірдегі қаулысымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының көшпелі сессиясының 1940 жылғы 10 мамырдағы үкімімен айыпкер Жарылқасынов Алдаш 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының А. Жарылқасыновтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 22 тамыздағы жолдаған наразылығы бойынша Жарылқасынов Алдаш жайлы Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 10 мамырдағы үкімін бузуды, істі оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

ЖЕҢСІКБАЕВ Құлжан Қазалы ауданының № 11 ауылы, “Қарақұм” жерінде 1913 жылы туған, кейін № 3 ауыл, Молотов атындағы колхозда тұрған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, білімі 3 класс, партияда жоқ, колхозшы, үйленген, бұрын сотты болмаған.

Жеңсікбаев Құлжан партия мен кеңес үкіметінің көсемдерінің атына тіл тигізіп, жаман сөздермен балағаттап, контрреволюциялық үгітті үнемі жүргізіп келген. 1937 жылдың желтоқсан айының 28 күні №

3 ауылдағы Сапаевтың үйінде отырып Жоғарғы Кеңестің сайлауы туралы әңгіме болғанда Жеңсікбаев Құлжан дәл осындай жаман сөздер айтқан, сол күні ол Сапаевтың үйінен шығып, Есеновтың үйіне барып, тағы осы сөздерін қайталап айтқан. Сөйтіп ол саяси сипаттағы қылмыс жасағандықтан айып тағылып, Жеңсікбаев Құлжан Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1939 жылғы 26 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы қаңтар айының 30 күні аяқталып, айыпшау қорытындысы сол күні шығарылған. Оны Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурор наурыз айының 4 күні және Қызылорда облыстық сотының Арнаулы коллегиясының дайындау мәжілісінің 1938 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы мамыр айының 29 күнгі үкімімен Жеңсікбаев Құлжан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 17 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық үкімін күшінде қалдырып, Жеңсікбаевтың шағым арызын нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының К. Жеңсікбаевтың қылмысты ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған Наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы мамыр айының 24 күнгі шығарған үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы қазан айының 17 күнгі ұйғаруын бұзуды, істі Жеңсікбаев Құлжан-ның әрекеттерінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

ЖИЕНБАЕВ Ширип Қазалы ауданының № 3 ауылында 1881 жылы туған, ірі бай болған, білімі бастауыш, партияда жоқ, екі әйел алған, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, Ленин көшесі, № 48 үйде тұрған, Аралрыбтресінің өндіріс секторында хатшы болып жұмыс істеген. 1931 жылы Арал қаласында РСФСР ҚК-ның 117 бабымен сотты болып, одан ақталып шыққан, оған тағылған айып: “Алаш ордасылармен тығыз байланыста болған, кеңес үкіметінің қас жауы ретінде контрреволюциялық, террорлық жұмыстар жүргізген, жұртшылық арасында контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт таратқан, қарақшылармен байланыс жасаған”, — деп Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Ш. Жиенбаев 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1956 жылғы 4 ақпандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысы бұзылып, іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 сәуірдегі қорытындысымен Жиенбаев Ш. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖИХАРЕВ Григорий Терентьевич родился в 1880 году в Саратовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казаньске, работал дезинфектором. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 29 октября 1944 года осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 24 апреля 1990 года.

ЖҮСПӨВ Ахмет Қазалы ауданының № 15 ауылында 1895 жылы туған, шала сауатты, бай болған, партияда жоқ, 1929 жылы коллективтендіруге қарсы шыққаны үшін тұтқынға алынған. 1930 жылы қуғын-сүргіннен Үргеніш қаласына қашып барып тығылған, кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, контрреволюциялық, жауыздық жұмыстар жүргізген, колхоздың басшылығын басып алу мақсатында жауыздықпен колхоз төрағасын тайдыруға қол жеткізген. 1935 жылы БК(б)П мүшесі, “Жиделі” колхозының төрағасын мылтықпен атып террорлық акт жасағаны үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 15 желтоқсанда сағат 24-те орындалған. 1989 жылғы тамыздың 4 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Жүсіпов Ахметті оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлде ақтаған.

ЖҮСПӨВ Бақытжан Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылында 1895 жылы туған, бұрын бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, “Бірлік” колхозының төрағасы болып жұмыс істеген. 1939 жылы колхоз астығын талан-таражға салғаны үшін 5 жылға сотталған. Ол кеңес үкіметіне қарсы көтерілісшілер, ұлтшылдық террорлық ұйымның мүшесі болған, оның тапсырмасымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Ол “Бірлік” колхозының төрағасы болып жұмыс істеп тұрғанда колхозда әдейі жауыздық жұмыстар жүргізіп, қой мен түйе басын 60%-ке дейін іш тастатқызып, мал басын кемітіп жіберген, оған жалған документтер жасаған. 1937—38 жылдың қысына мал азығын толық дайындамаған, егіс жоспарын орындамағандықтан астық өнімі күрт төмендеп кеткен. Контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның тапсырмасымен ол колхозшылардан колхоздан шығуын талап етіп, үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 13 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қазақ Автономиялық ССР Шекара және ішкі күзеті Әскери Трибуналының тұрақты сессиясының 1938 жылғы 25 қазандағы үкімімен Жүсіпов Бақытжан 10 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға саяси

қуқын жоюға сотталған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1940 жылғы 27 қыркүйектегі ұйғаруымен ҚАССР Шекара және ішкі күзеті әскери Трибуналының 1940 жылғы 25 қазандағы Жүсіпов Бақытжан жөніндегі үкімі бұзылып, істі алдын ала қайта тергеуге қайтарылған.

Орта Азия Әскери Округінің Әскери Прокурорының Гурьев, Қызылорда облыстары бойынша көмекшісінің 1941 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасына қамауда отырған Жүсіповтың қылмыстық ісі бұзылып, оны қамаудан босату, істі анықтамағаны үшін өндірістен қысқарту ұсынылған. Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 19 мамырдағы қаулысымен Әскери прокурордың көмекшісінің қорытындысымен келісілген, Б. Жүсіповты айыптаған істі сотқа беруге қылмыс белгісінің жеткіліксіздігінен тергеу өндірісінен тоқтатылып, айыпкер Жүсіпов Бақытжан қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 сәуірдегі қорытындысымен Жүсіпов Бақытжан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖҮСІПОВ Тоқмамбет Қазалы ауданының № 3 ауылында 1901 жылы туған, білімі бастауыш, партида жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Оған контрреволюциялық, ұлтшылдық, террорлық ұйымға және Қарақум қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларға қарсы шыққан, түрлі зиянкестік өрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. РСФСР Жоғарғы сотының 1931 жылғы 12 қазандағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1997 жылғы 10 наурызда толық ақталған.

3

ЗИМБЛИС Юзеф Иосифович родился в 1886 году в Довмонтшского общества, Сесикской волости, Вилькомирского уезда, Ковенской губернии, по национальности литовец, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником погрузочно-разгрузочной конторы ст. Казалинск. В 1918—1920 гг. служил в армии генерала атамана Дутова.

Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации, по заданию которого на Казалинском отделении движения срывает погрузочно-разгрузочные операции, вызывая массовый простой вагонов, задержан в эту организацию в 1935 году троцкистом Ильченко. Будучи враждебным к Советской власти, он на протяжении всего времени не мог примириться с существующим строем и быть согласным с политикой Советской власти. Он систематически срывает выполнение погрузочно-разгрузочных работ на Каза-

линском отделении службы движения, был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской ж/д и имел задание подготовить массовый террор в частях РККА, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 9 июля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Зимблис Юзеф Иосифович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Зимблис Юзефа Иосифовича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

И

ИВАНОВ Николай Григорьевич родился в 1915 году в гор. Харбине, русский, гражданин СССР, образование средне-техническое, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал шофером 11-дистанционной службы пути.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1929 году в гор. Харбине, вошел в фашистскую организацию, именованную «Союз Мушкетеров», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в Сев. Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году был завербован в качестве секретного сотрудника японо-манчжурской разведки и перебросен на территорию СССР со специальными заданиями шпионского и диверсионного характера и в том же году связался с агентами японской разведки Цыпенковым, Семенюк и Дацюк. В 1936 году установил связь с резидентом японской разведки Бутаковым, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Бутакова для японской разведки ряд шпионских сведений, занимался подбором и изучением новых лиц в целях привлечения их к диверсионной работе на военное время. По заданию японской разведки проводил диверсионную, подрывную работу в 11-дистанции пути станции Казалинск, систематически выводил автодрезину из строя, умышленно задерживал доставку материалов для ремонта пути. С целью вызова крушений поездов и задержки движения на участке останавливал автодрезину на перегонах, вредительски производил ремонт пути. Системати-

чески среди молодежи вел контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и правительства, возводил на Советский Союз клеветнические измышления, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 7, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Иванов Николай Григорьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Иванова Николая Григорьевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР, за отсутствием состава преступления.

Иванов И. Г. реабилитирован посмертно.

ИЛИНСКИЙ Николай Иванович родился в 1897 году в гор. Ленинграде, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал печатником газеты. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 21 февраля 1937 года осужден на 2 года лишения свободы. Он реабилитирован 2 июня 1992 года.

ИЛИЧЕВА Клавдия Артемовна родилась в 1898 году в Казалинском районе, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, работала приемщицей. Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, террористической организации, проводила антисоветскую провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 февраля 1940 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 14 июня 1990 года.

ИСМАҒАМБЕТОВ (ЕСМАҒАМБЕТОВ) Жанәділ Қазалы ауданының № 10 ауылында 1901 жылы туған, ірі байдың от басынан шыққан, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін № 15 ауылдың “Айман арық” колхозында тұрған, колхозшы, үйленген, әйелі — Рабиға, ұлы Темірхан, қыздары — Рахила, Мабия.

Исмағамбетов (Есмағамбетов) Жанәділ Қазалы ауданында ашылған контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға 1937 жылғы мамыр айында осы ұйымның мүшесі Үмбетов арқылы тартылған. Ол осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізіп жатқан әрекеттеріне белсене қатысқан. Исмағамбетов осы ұйымға Досмамбетов Қосмамбетті және Бөлекбаев Қосшыманды дайындап тартқан, оларға мынандай тапсырмалар берілген: 1) кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға жаңа мүшелер тарту, 2) колхозды құлату және мал басын құрту мақсатында колхозда зиянкестік бүлдірушілік жұмыстар жүргізу. Исмағамбетов 1937 жылы СССР Қорғаныс Заемына жазылу науқаны жүргізіліп жатқанда Заемды тарату

жұмысын бұзуға байланысты теріс үгіт жүргізіп: “Заем арқылы өкімет колхозшыларды тонайды, заемға жазылудан бас тартыңдар, бізге ел қорғанысының керегі жоқ”, — деп үгіт таратқан. “Кеңес өкіметі Тухачевскийді кінәләп, заңсыз соттап аттырып жіберді”, — деген. Колхозшыларды: “Сендер мектепке сауаттарыңды ашуға бармандар”, — деп үгіттеген.

Ол колхоздың егістік жерін өңдеу үшін 18 центнер минералды тыңайтқышты тиісті егіс жеріне төкпей, суға тастаған. Колхозшылардың қойларын баға жүріп, бірнеше қойды қасқырға жегізіп, әдейі қастандықпен колхоз шаруашылығына зиянкестік істеген. Кеңес үкіметі жүргізіп жатқан іс шараларына кедергі келтірумен айналысқаны үшін айып тағылып, Исмағамбетов Жанәділ Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 5 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы 7 маусымда шығарылған. Оны облыстық прокурор 3 тамыздағы қорытындысымен және облыстық соттың арнайы Коллегиясының дайындау мәжілісінің 11 маусымдағы қаулысымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 12 қыркүйектегі үкімімен Исмағамбетов Жанәділ 20 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Исмағамбетовтің қылмысты ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 22 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы қыркүйектің 12 күнгі Исмағамбетов Жанәділ жөніндегі үкімін бұзып, оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан істі өндірістен қықартуды сұраған.

ИСМАЙЛОВ Зинер родился в 1910 году в селе Вархон, Грузинской ССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, троцкистской организации, активно проводил антисоветскую, шпионско-диверсионную и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 сентября 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 декабря 1995 года.

К

КАЛГАНОВ Иван Григорьевич родился в 1905 году в селе Ново-Спас, Оренбургской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, троцкистской организации, проводил анти-

советскую, провокаторскую агитацию среди населения и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД от 23 января 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 18 апреля 1996 года.

КАЛГАНОВ Иван Тимофеевич родился в 1891 году, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, был рабочим. Он обвиняется в том, что был участником контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую, шпионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 1 октября 1939 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1994 года.

КАЛИ Сергей Иванович родился в 1893 году в гор. Батане (Венгрия), образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал киятильщиком. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, проводил шпионскую, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 14 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

КАЛИЦКИЙ Владимир Николаевич родился в 1906 году в гор. Ташкенте, русский, гражданин СССР, из служащих, отец был военным врачом, образование средне-техническое, окончил механический техникум в г. Ташкенте, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником планово-производственного отдела паровозного отделения ст. Казалинск.

По обвинительному заключению он являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации, в 1934 году завербован кадровым троцкистом Грабб В. П. А. Калицкий В. Н. завербовал в организацию Горшенева и Павлуникова. На протяжении 1934—37 годов он проводил активную диверсионно-вредительскую деятельность, направленную на разрушение и дезорганизацию работы ж/д транспорта. Принимал участие в разработке планов диверсионной и вредительской деятельности организации, которые в последствии проводились в жизнь, срывал капитальный ремонт технических сооружений, вывел из строя водоисточники на водокачках Казалинск, К.убек, Джусалы. Принимал участие в выводе из строя паровоза № 1031 путем выпуска воды из паровозного котла в горячем состоянии паровоза. Составлял предательские и нереальные графики оборота паровозов, в результате чего паровозный парк эксплуатировался бессистемно, паровозы своевременно не промывались, не ремонтировались и были обезличены. Организовал обсчет рабочих путем занижения расценок и таким образом за 1936 год не уплачено 39.000 руб. Будучи секретным осведомителем органов НКВД, занимался двурушничеством, скрывал свое участие в других чле-

нов контрреволюционной троцкистско-бухаринской организации, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 16 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 февраля 1938 года Калицкий Владимир Николаевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Приговор приведен в исполнение 11 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 февраля 1938 года в отношении Калицкого Владимира Николаевича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 ПУК РСФСР за отсутствием состава преступления.

КАЛЬМАГИН Василий Николаевич родился в 1905 году в гор. Кушва, Свердловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал машинистом паровоза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации, проводил антисоветскую провокаторскую агитацию и шпионскую, подрывно-диверсионную, вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 14 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 2 августа 1989 года.

КАПУСТИН Михаил Митрофанович родился в 1900 году в селе Книшевка, Полтавской области, Украинской ССР, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал бухгалтером паровозного участка.

Он в 1929 году арестовывался китайскими властями. В 1935 году судился на ст. Бочкарева Куйбышев-Амурской Ж/Д по ст. 58-4 УК РСФСР.

Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, резидентом японской разведки. Капустин М. М. в 1929 году, будучи на станции Ханьдаохецзы КВЖД, был завербован в качестве секретного сотрудника Японо-Китайской полиции агентом сыского отделения Драгоманов Ван. Он, находясь на территории Манчжурии, по заданию разведорганов проводил провокаторскую деятельность, выдавал Японо-Манчжурским властям революционно настроенных советских граждан и активных участников нелегальных партийных, комсомольских и профсоюзных организаций, которые по его доносам арестовывались. В 1932 году был перебросен японскими разведорганами на территорию СССР, с заданиями шпионско-диверсионного характера. В 1935 году установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на станции Казалинск. В 1939 году по заданию Мишенина на станции Казалинск организовал и возглавлял контрреволюционную груп-

пу, занимался сбором шпионских сведений: о состоянии паровозного парка, о пропускной способности станций, о состоянии электросилового хозяйства и др. Имея задание японской разведки на военное время, с агентом Щербином подготовил крупный диверсионный акт вывода из строя механического цеха депо Казалинск, за что он Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской Ж/Д от 11 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 7 ПУК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Капустин Михаил Митрофанович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Капустина Михаила Митрофановича отменено и дело о нем производством прекращено в силу и 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Капустин М. М. реабилитирован посмертно.

КАРПУЛЕНКО Виктор Аркадьевич родился в 1895 году в пос. Синельниково, Павлоградского района, Харьковской области, украинец, гражданин СССР, из служащих, образование высшее-техническое, окончил ВТШ гор. Харькове в 1930 году, состоял в ВКП(б) с 1918 по 1937 год, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником вагонного участка ст. Казалинск.

По обвинительному заключению он являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации. В 1920 году был завербован в качестве секретного сотрудника Германской разведки представителем разведорганов в Германии Фогель. В 1932 году кадровым троцкистом Фурфранским вовлечен в контрреволюционную, троцкистско-бухаринскую организацию. С 1930 года по день своего ареста не порывая связи с Фогель, собрал и передал ему шпионские сведения о пропускных способностях станции Кувандык, Эмба, и Казалинск, о настроении населения и наличии враждебных к Советской власти элементов. В депо ст. Эмба, в вагонном участке ст. Казалинск и вагонно-ремонтном пункте ст. Челкар создал вредительские диверсионные группы, в которые завербован 9 человек. По его установке члены диверсионной группы с целью диверсии под вагоны подкапывали скаты с трещинами в осях, становились в поезда вагоны с вредительски перегазными и ослабшими бандажими и другими дефектами, угрожающими безопасности движения поездов. По его показанию к зиме 1934 года на ст. Эмба весь паровозный парк вывел из строя. Под вагоны ставились колесные пары с глубокими трещинами осей и ослабшими бандажими. В результате этой диверсионно-вредительской деятельности на Оренбургской и других дорогах произошло ряд крушений поездов. Был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской Ж/Д, знал о готовящихся террористических актах над руководителями партии и правительства, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Челкар от 21 июня 1937 года арестован и привлечен к уго-

ловной ответственности по ст. ст. 58-6, 8, 9, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Карпуленко Виктор Аркадьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 27 марта 1958 года приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля в отношении Карпуленко Виктора Аркадьевича отменен по вновь открывшимся обстоятельствам и дело на основании ст. 4 п. 5 ПУК РСФСР производством прекращено.

Реабилитирован посмертно.

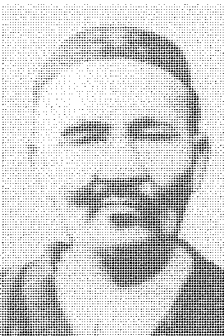
КВАЧ Борис Демидович родился в 1903 году в селе Гольцы в местечке Чернухи, Белоусовской волости, Лавицкого уезда, Полтавской губернии, (других данных нет), проживал на ст. Казалинск, работал агентом 2-го разряда ОДТО ОГПУ ст. Казалинск. Он обвиняется в том, что нанес побои задержанному без документов Николаеву Александру содержавшегося под стражей при ОДТО ст. Казалинск. За что постановлением ОДТО ОГПУ при ст. Казалинск от 19 ноября 1923 года он арестован и возбуждено уголовное дело. Постановлением уполномоченного по познанию ДТО ОГПУ Ташкентской Ж/Д от 23 февраля 1924 года следственное дело по обвинению Квач Б. Д. производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По Заклчению прокурора Кызылординской области от 12.05.97 г. Квач Б. Д. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КЕНЖЕҒҰЛОВ Бегәлі Қазалы ауданының № 3 ауылында 1899 жылы туған, білімі Бакауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармакшы ауданында тұрған, темір жол күзетшісі болып жұмыс істеген. Оған кенес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізген, темір жол бойында диверсиялық, жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше Мәжілістің 1937 жылғы 9 желтоқсандағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 тамызда толық ақталған.

КЕТЕБАЕВ Төлеміс Қазалы ауданының № 1 ауылында 1887 жылы туған, № 102 разезде тұрған, бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1931—32 жылдары қуғын-сүргіннен қашып тғылған, қыздары — Іңкәр-құл, Айтқұл, Пернегүл, ұлдары — Бердімұрат, Мұрат. Қамауға алынғанға дейін осы разезде тұрған, 12 жол станциясы № 102 разезде жол обходчигі болып жұмыс істеген.

1929—31 жылдары ауылшаруашылығын коллективтендіру кезінде ірі бай шаруашылығы болған,

темір жол транспортында жұмыс істеп жүргенде бұрынғы байлар Ермаханов, Аязбаев және Бөлекбаевтармен бірлесіп, жұмысшылар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, халық жаулары Тухачевский мен Гамарникке сот процесі жүріп жатқанда Кетебаев жаңағы байдармен қосылып жанашырлық білдірген. Ол былай деген: «Тухачевский армияның жақсы қолбасшысы еді». Тамыз айында ол Ермахановпен және осы топтың басқа да адамдарымен әңгімесінде Коммунистік партия мен Кеңес үкіметінің көсемдеріне тіл тигізгені үшін айып тағылып, Қазалы стансасындағы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 25 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен Кетебаев Төлеміс 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы Кетебаев Төлемістің ісі жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өркетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

КИМ ГЫК-СЕ родился в 1898 году в с. Идинтон, Тулан-Кун уезде, Хан Ген Букто губернии, Корея, служащий, окончил пединститут, беспартийный, гражданин СССР, до ареста проживал в гор. Казалинске, по ул. Коммунистов 10, работал учителем в корейской школе. Он обвиняется в том, что, проживая на территории ДВК, в 1923 году был завербован для ведения шпионской работы на территории СССР агентом японской разведки. По указанию и поручению того же японского агента он в период 1923 по 1937 год, разъезжая по территории ДВК, собирал сведения шпионского характера для японской разведки, проводил вербовку новых агентов в японскую разведку и руководил ими, собирал сведения для японской разведки, за что Постановлением Казалинского РО НКВД от 30 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 17 ноября 1958 года решение особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5.10.1938 г. в отношении Ким Гык-Се отменено и дело о нем, на основании п. «В» ст. 2 УПК Узбекской ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 года Ким Гык-Се на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КИМ ДОН-УК родился в 1904 году в селе Раздольная, Суифунского района, Никольско-Уссурийской ж/д ДВК, с 1928 г. член ВКП(б), грамотный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал директором детдома.

Он обвиняется в том, что, проживая и работая секретарем поссовета при гор. Ворошилово ДВК, в 1925 году был завербован на службу японской разведки, по заданию которой он совместно в активными участниками контрреволюционных фракций организовали в 1925 и 1927 годах контрреволюционные кулацкие восстания против Советской власти, под видом недоснабжения водой индивидуальных посевы. В 1938 году он работая директором детдома в г. Казалинске, связался с японскими агентами, среди детей разжигал национальную вражду, этим самым создал побеги детей из детдома и расхищение детдомовского имущества, за что Постановлением Казалинского РО НКВД от 22 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Туркестанского Военного Округа от 4 июня 1959 года постановление Тройки УНКВД Кызылординской области от 5 октября 1938 года в отношении Ким Дон-Ук отменено и дело о нем на основании ст. 5 п 1 Основ уголовного судопроизводства СССР и Союзных республик прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 года Ким Дон-Ук на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

КИМ ИН-ХАК родился в 1899 году в Сев. Корею в округе Хангой пункта, в Россию приехал в 1905 году, образование среднее, член ВКП(б) с 1925 года, до ареста проживал в г. Казалинске, по ул. Свободы, 13, работал завпарткабинетом Казалинского райкома партии, исключен из партии в 1938 году.

Он обвиняется в том, что в 1921 году будучи в рядах РККА, в гор. Иркутске Ким Ин-Хак был завербован на службу японской разведки, агентом той же разведки командиром роты Ким Дон-Хуном, по заданию которого собирал шпионские сведения о настроении красноармейцев-корейцев и передавал эти сведения агенту Ким Дон-Хуну, а также среди корейцев вел контрреволюционную шпионскую работу за создание самостоятельного корейского национального государства при помощи японского империализма. 1992 году он пробирается в партию с целью завоевания авторитета и продолжает шпионскую работу в пограничных районах ДВК. В 1923 году после увольнения из РККА, он из Иркутска переехал в Молотовский район, где устроился председателем Тавонинского сельсовета, продолжал давать шпионские материалы. В 1933 году он завербован на службу японской разведки до 30 человек, с которыми продолжал работать до 1937 года, т.е. до момента переселения из ДВК в Казахстан, создал шпионскую группу, с которыми в момент войны должен проводить шпионско-диверсионную работу с тем, чтобы наносить поражение СССР, за что он Постановлением Казалинского РО НКВД от 5 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года Ким Ин-Хак осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 22 марта 1961 года постановление особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года в отношении Ким Ин Хак отменено и дело о нем прекращено за отсутствием события преступления. Он реабилитирован посмертно.

КИМ-СЕК родился в 1917 году в поселке Ворошилова, ДВК, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске по ул. Товарищей, 6, работал фотографом промобъединений. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совецания при НКВД СССР от 7 марта 1942 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

КИМ СЕ-ФИР родился в 1915 году в с. Юговское, ст. Звояпино, Усурийской ж/д, Спасского района, ДВК, образование начальное, член ВЛКСМ, проживал в колхозе «Жана Талап» Казалинского района, работал бригадиром, после зам. пред. колхоза. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную подрывную агитацию, направленную на подрыв мощи колхозного строя агитируя колхозников об уходе из данного колхоза в выезд в Узбекистан. В следствии чего в 1939—40 годах из колхоза откочевали в Узбекистан 25 хозяйств, за что Постановлением след. части УНКВД по Кызылординской области арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 ч. 1 и ст. 109 УК РСФСР.

Постановлением следчасти УНКВД по Кызылординской области 1 октября 1940 года след. дело по обвинению Ким Се-Фир прекращено за недостаточностью доказательств и освобожден из-под стражи. По заключению прокурора Кызылординской области от 22.04.1997 года на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КИМ ТЮН-ХО он же Ким ЕН-ХИ родился в 1903 году в г. Хориен, Корея, кореец, гражданин СССР, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в г. Казалинске, работал бухгалтером Казалинского горисполкома.

По обвинительному заключению ему вменялось в вину то, что он в 1927 году был завербован в г. Хориен таможенным чиновником в качестве агента японской разведки, а затем переброшен в СССР. Собрав сведения о развитии сельского хозяйства, о посевных площадях риса и рыбных промыслах ДВК, он передал японской разведке через агента связника. В 1931 году он установил связь в гор. Куйбышеве с японским разведчиком, передал ему собранные сведения о посевах риса в Кызылординском округе. А 1934 году он вторично установил связь с японским разведчиком в г. Кызылорде, за что Постановлени-

ем Казалинского РО НКВД от 10 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 ч. 1 УК РСФСР. Решением бывш. Тройки УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года Ким Тюн-Хо осужден к высшей мере наказания — расстрелу, решение приведено в исполнение.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 13 октября 1958 года Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года в отношении Ким Тюн-Хо отменено и дело о нем, на основании п. «В» ст. 2 УПК Уз.ССР, производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. Ким-Тюн-Хо на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

КИРИЛЛОВ Григорий Капитонович родился в 1879 году в селе Казанки, Бузулукского района, Оренбургской области, беспартийный, образование неполное среднее, член ВКП(б) с 1928 года, исключен из партии в 1935 году по чистке за скрывание своего пребывания в союзе «истинно Русского народа, Михаила Архангела», до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал фельдшером здравпункта первой помощи при депо ст. Казалинск.

Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, эсеровской, вредительско-диверсионной террористической организации, существовавшей по Оренбургской Ж/Д, по заданию которой проводил вредительскую и диверсионную работу, за что Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской Ж/Д от 8 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-2, 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением 4 Отделения ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской Ж/Д от 9 августа 1938 года следственное дело на Кириллова в связи с его смертью от склероза сердца 29 июля 1938 года в больнице Оренбургской тюрьмы, прекращено.

Постановлением транспортного прокурора Оренбургской Ж/Д от 30 октября 1958 года, постановлением 4 Отдела ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 9 августа 1938 года о прекращении дела на Кириллова Г. К. ввиду смерти обвиняемого отменено. Дело на Кириллова Г. К. в связи с его смертью прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21.04.97 года Кириллов Г. К. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

КЛАССЕН Яков Францевич родился в 1898 году в Бабаюртовском районе Дагестанской АССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал в учетном секторе. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого

Совещания при НКВД от 6 мая 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 января 1973 года.

КЛЮЕВ Сергей Дмитриевич родился в 1900 году в селе Блиновка, Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистской, террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казхстанской области в 1938 году осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 21 декабря 1995 года.

КЛЮЧНИКОВ Тимофей Гаврилович — родился в 1884 году в Оренбургской области, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал председателем артели «Новый Труд». Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистской, террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди рабочих и шпионскую подрывно-диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казхстанской области от 30 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

КЛЮШИН Алексей Иванович родился в 1898 году в дер. Плосково, Горьковской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, не работал. Он обвиняется в том, что систематически проводил среди населения антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской Ж/Д от 17 марта 1937 года осужден на 2 года лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

КОЛЯДА Варвара Филатовна родилась в 1884 году в Гродненской губернии, белорусска, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, работала сторожем церкви. Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, религиозной общины, активно вела антисоветскую, провокаторскую, религиозную агитацию среди населения и шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казхстанской области от 30 декабря 1937 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 31 августа 1989 года.

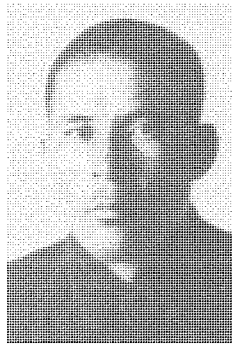
КОНОБЕЙЦЕВ Андрей Иванович родился в 1890 году в селе Кондиевка, Пензенской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, был рабочим. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответ-

ственности. Приговором Линейного Суда Оренбургской Ж/Д в 1940 году осужден на 4 года лишения свободы. Он реабилитирован 20 февраля 1944 года. **КОНСТАНТИНИДИ** Георгий Демьянович родился в 1877 году в Турции, по национальности грек, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал мастером. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, националистической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД от 26 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

КОСТИН Михаил Федорович родился в 1895 году в гор. Казалинске, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же, был членом колхоза «Новый быт». Он обвиняется в том, что был активным членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и подрывно-шпионскую, диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки УНКВД по Южно-Казхстанской области от 27 сентября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

КӨПТІЛЕУОВ Ермекбай — Казалы қаласында 1912 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, Қазалы стансасы, вагон цехының қосалқы шаруашылығында бригадир болып жұмыс істеген. 1935 жылы РСФСР ҚК-ның 166 бабымен 5 жылға сотталған, қызылөскер қатарында 1942 жылдан 1945 жылдың мамыр айына дейін немістердің тұтқынында болған, 1942 жылдың 17 мамырында қурамында 37 адам қызылөскерлер тобының тұтқынына түскен, немістердің ұйымдастырған «Түркістан легионында қызмет жасаған, неміс өкіметіне адал қызмет еткен», — деп ант алған, неміс ефрейторы, старшина қызметін атқарғаны үшін айып тағылып, Қызылорда облыстық МГБ Баскармасының 2 бөлімінің 1946 жылғы 24 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «а» тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық МГБ Баскармасы тергеу бөлімшесінің 1947 жылғы 20 қаңтардағы қаулысымен айыпкер Көптілеуов Ермекбайдың тергеу ісі бойынша жинақталған материалдардың жеткіліксіздігінен тоқтатылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 10 сәуірдегі қорытындысымен Көптілеуов Ермекбай

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

КРАЙНЬЕВ Георгий Яковлевич родился в 1898 году в Красноярском районе, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске. Он обвинялся в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения пораженческого характера, восхвалял немецко-фашистскую армию и технику, высказывал различные слухи о поражении Красной Армии, о скором падении Советской власти, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской Ж/Д от 22 сентября 1941 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 декабря 1996 года.

КРАСИКОВ Аркадий Григорьевич родился в 1920 году в Андреевском районе, Чкаловской области, русский, образование специальное-среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал преподавателем школы № 36. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-шпионскую, диверсионную, террористическую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 8 июля 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 апреля 1990 года.

КРЕТНЕВ Михаил Васильевич родился в 1903 году в Куйбышевской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди населения пораженческого характера и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Верховного Суда СССР в 1942 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 июля 1995 года.

КУЗНЕЦОВ Иван Васильевич родился в 1873 году в селе Зубовка, Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, был пенсионером. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской, террористической организаций, активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию среди населения пораженческого характера и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 19 сентября 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 августа 1992 года.

КУЗНЕЦОВ Дмитрий Васильевич родился в 1898 году в дер. Ильинская Воткинского района, Кировской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск по ул. Павловская, 48, работал

заведующим склада райтрансторгпита ст. Казалинск. С декабря 1918 г. по 1920 г. служил в белой армии рядовым.

По обвинительному заключению Кузнецов Д. В. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1934 году на ст. Пограничная агентом японской полиции японцем Вотаки был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки, по заданию которой в 1934 году вел провокаторскую деятельность в Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японским властям революционно-настроенных советских граждан. В 1934 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со шпионскими, диверсионными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Провацким, по указанию которого входил в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Провацкого для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного значения. По заданию японской разведки на случай войны Японии с Советским Союзом подготавливал отравление продуктов питания, предназначенных для снабжения проходящих воинских эшелонов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Кузнецов Дмитрий Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 января 1938 года.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 3 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Кузнецова Дмитрия Васильевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

КУЛИКОВ Павел Васильевич родился в 1908 году в гор. Бузулук, Чкаловской области, русский образование 7 классов, беспартийный, ранее не судим, до ареста проживал на ст. Казалинск по ул. Коммунистическая, 17, работал паровозным машинистом в депо Казалинск, семейный, жена — Мария, дети — Лиля, Геннадий, Галина, Александр.

По обвинительному заключению Куликов П. В. в течение продолжительного времени среди рабочих депо Казалинск проводил антисоветскую агитацию, распространял ложные слухи о войне с фашистской Германией, восхвалял фашизм и его армию, клеветнически высказываясь о бытовых условиях эвакуированных детей.

В декабре мес. 1941 г. Куликов восхвалял гитлеризм, его армию, вооруженную мощь и временные победы в войне с Советским Союзом. В это же время он высказывал пораженческие настроения по отношению Советского Союза в войне против фашистской Германии. В клеветнической форме Куликов высказывал свои антисоветские взгляды по отношению условий жизни рабочих в СССР. Он высказывал свои

враждебные взгляды по адресу руководителей Партии и Правительства, возводя при этом клевету на их деятельность. В феврале и июне мес. 1942 г. Куликов опешлял проводимые мероприятия по сбору теплых вещей для бойцов действующей Красной Армии и Гос. заемов, при этом дискредитировал руководителей партии и Советского Правительства, по адресу их наносил оскорбления.

Куликов разговаривая с работниками паровозной бригады и восхваляя немецко-фашистскую армию, клеветал на сообщения Совинформбюро и Советской прессы.

Наряду с проводимой им антисоветской агитацией Куликов 23 июля 1942 года по прибытии поезда № 738 на паровозе № 19-858 произвел хищение одной чухки свинца весом 20 кг из вагона в проходящем поезде.

За эти преступления Куликов П. В. Постановлением ОТО НКВД ст. Казалинск Оренбургской жел. дор. от 23 июля 1942 года арестован и привлечен к уголовной ответственности, предусмотренной ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР и Закону от 7 августа 1932 года. Следствия окончено 21 сентября 1942 года, обвинительное заключение пересоставлено в порядке ст. 224 УПК 4 октября 1942 г.

Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 24 октября 1942 года Куликов П. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военной Ж/Д Коллегии Верховного Суда СССР от 24 ноября 1942 года заменен Куликову расстрел лишением свободы сроком на 10 лет, с последующем поражением в правах на 5 лет без конфискации имущества.

По заключению прокурора отдела Генеральной прокуратуры Республики Казахстан от 3 декабря 1997 года отмечено, что суд не установил виновность Куликова в антисоветской деятельности среди рабочих, и никого не призывал. При таких обстоятельствах он репрессирован необоснованно. На основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года Куликов П. В. — реабилитирован.

КУЛИШЕНКО Михаил Иванович родился в 1913 году в селе Печери-Каменец, Подольской губернии, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал бухгалтером ОРС-а. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 17 апреля 1935 года осужден на 4 года лишения свободы. Он реабилитирован 13 июля 1992 года.

КУЛЬКОВ Петр Михайлович родился в 1887 году в гор. Пензе, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал в транс-усилительном пункте связи. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской, террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера, восхвалял фашистско-германскую армию и военную технику, высказывал о пораже-

нии и падений Советской власти, проводил шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской Ж/Д от 15 декабря 1941 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 26 апреля 1990 года.

КУРАЛЕВ Василий Михайлович родился в 1897 году в пос. Кинель, того же района, Куйбышевской области, русский, из крестьян кулаков, беспартийный, до ареста проживал в г. Казалинске, работал техником льдопункта станции. Он в 1917 году окончил школу прапорщиков в гор. Чистополе и был назначен прапорщиком в 244 пехотный запасной полк г. Бузулук, в 1918 году ушел в белую армию Колчака, в которой служил поручиком до декабря 1919 года. В бою с Красной Армией под гор. Свияжском имел ранение. При занятии Красной Армией гор. Омска, где находился он на излечении, был арестован Особым отделением 5 армии и в январе 1920 г. направлен в ВЧК г. Челябинск, на дороге заболел и был сдан в госпиталь г. Свердловск, по излечении из под стражи был освобожден. На почве непримиримой ненависти к Советской власти, в 1936 году организовал контрреволюционную кулацкую группу, руководил их контрреволюционной диверсионно-вредительской деятельностью, направленной на разрушение ж/д транспорта, лично осуществлял ряд диверсионных и вредительских актов на ж/д транспорте, проводил контрреволюционную пропаганду против подписки на заем для укрепления обороны СССР, дискредитировал, проходившие в декабре месяце 1937 года, выборы в Верховный Совет СССР, оскорблял нецензурной бранью руководителей партии и правительства, за что Постановлением Опер. Уполномоч. ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 1 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 февраля 1938 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Президиума Кызылординской облсуда от 26 мая 1959 года Постановление бывш. тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14.02.38 г. по делу Куралева В. М. отменено, а дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. Куралев В. М. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

КУСТЕНКО Григорий Иванович родился в 1879 году в с. Вольнка, Вольнской волости, Сосницкого уезда, Черниговской губернии, украинец, гражданин СССР, самоучка, грамотный, с июля 1918 по 25 мая 1919 года состоял членом РКП(б), выбыл в виду того, что сам уничтожил партбилет на фронте, когда попал на сторону белых в плен. Вторично обманным путем проник в ВКП(б) с 1932 до 1935 года, исключен из партии как бывший участник карательного отряда в 1916 году и как антисоветский элемент. В 1936 году арестовывался НКВД ст. Казалинск за контрреволюционное выступление против

одного из вождей, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске по ул. Карла Маркса № 55, работал ст. кондуктором Казалинского кондукторского резерва. Он обвиняется в том, что проводил контрреволюционную агитацию против мероприятий советской власти и возводит клевету на одного из руководителей советского правительства, за что он постановлением ДТО НКВД Оренбургской ж/д от 16 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Приговором Линейного Суда Оренбургской ж/д от 20 марта 1939 года Кустенко Г. И. осужден на 6 лет в ИТЛ с поражением в правах сроком на 2 года.

Определением ж/д Коллегии Верховного Суда СССР от 26 июня 1939 года Приговор Линесуда изменен и мера наказания Кустенко снижена до 3 х лет лишения свободы в ИТЛ с поражением в правах на 2 года.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 20 октября 1961 года Приговор Линейного Суда Оренбургской ж/д от 20.03.39 г. и Определением ж/д Коллегии Верховного Суда СССР от 26.05.39 г. в отношении Кустенко Г. И. отменен и дело о нем на основании п. 2 ст. 5 УПК РСФСР производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Кустенко Г. И. реабилитирован.

КҮЛЕТОВ Қазмұхамбет Кәрібайұлы Қазалы ауданы № 1 ауыл, «Қарашеңгел» елді мекенінде 1897 жылы 6 қазанда кедей шаруаның семьясында өмірге келген. Қазақ мектебін бітірісімен өмірге ерте арасқан. Ол 21 жасында Ленин партиясының мүшесі болды. Қазалы уездік партия комитетінде хатшы болып тағайындалып, заң қағидаларын қастерлей білуімен ө дегенде-ақ көзге түсті.

Арада бірер жыл салып, Республика Жоғарғы сотының төралығына бекітілді, мұнда ол сот билігінің өділдігі үшін, сот биліктері халық көңілінен шығуы үшін күресті. Голощекиндік зұлмат, шаруаларға жасалған зорлық-зомбылық өрекеттерін айыптап, талай рет алқалы жиындарда жар салды. Голощекиндік зұлмат жылдарында НКВД жендеттерінің қармағына іліккенге дейін Оңтүстік Қазақстан облыстық кеңес атқару комитеті төрағасының орынбасары, төрағасы болды. Өмірінің соңғы кезінде осы облыстық партия комитетінің бөлім меңгерушісі болып істеді.

1937 жылғы 1 маусымда Күлетов Қазмұхамбетті НКВД-ның екі жендеті кабинетінде отырған жерінен тұтқындап, түрмеге жапты. Оған РСФСР қылмыс кодексінің атышулы 58 бабының екінші тармағымен қылмыстық іс қозғап, оған кеңес өкіметін құлатуды мақсат еткен жауыздық топтың мүшесі болды деген айып тақты. Қылмыстық істі кейінірек Алматы облыстық НКВД Басқармасы өз өндірісіне алып тергеді. Күлетовке зорлық-зомбылық үстінде «қылмысын мойындаймын» дегізіп, жендеттер күні бұрын өзірлеген құжатқа қол қойғызды.

Күлетов Қазмұхамбет Кәрібайұлы КСРО Жоғарғы соты өскери коллегиясының 1938 жылғы көшпелі сессиясының үкімі шығарылып, сол жылғы 26 ақпанда Алматы түрмесінде 37 адамның бірі болып, Ілияс Жансүгіров, Ілияс Қабылов, Бейімбет Майлин тағы сондай абзал азаматтармен қатар тұрып, өлім оғын қарсы алды.

Бұл мәліметтер «Егемен Қазақстан» газетінің 1997 жылғы 31 мамырдағы 105 нөмірінен, Республикалық Ұлттық Қауіпсіздік комитетінің қорындағы № 16-020 істен алынды. Ол толық ақталған.

КҮНСАРИЕВ Қойшыбай Қазалы ауданының № 6 ауылы, «Екпінді» колхозында 1912 жылы туған, өлеуметтік негізі кедей шаруа, білімі бастауыш, партияда жоқ, колхозшы, үйленген, әйелі — Жеміс, 3 баласы бар — Набат, Сулушаш, Дүзелбай. Күнсариев Қойшыбай Қазалы АӨК арқылы өскерге 1942 жылдың 15 мамырында алынған, содан Қорған қаласында өзінің частысымен бір айдай тұрып, Челябинск қаласына 32 запастағы АП құрамына жіберіліп, онда қыркүйек айына дейін болған. Қыркүйек айында майданға кетіп бара жатып ол «Қазақстан» стансасында қалып қойып, сол жерде ұсталып, «Илецк» қаласына айдалып өкелінген, ол жерден Ақтөбе қаласына өкелініп, 1942 жылы өскери Трибуналы арқылы РСФСР ҚК-ның 193 бабымен 8 жылға сотталып, Тотск лагеріндегі айыптау батальонынан 29 қазанында майданға жіберілген. Майданға келгеннен кейін айыпты батальонымен бірге 888 АП құрамына кірген. Күнсариев немістердің контрреволюциялық фашистік листовкаларын жинаған және неміс жағына өту үшін пропускіні өзіне сақтаған. Біздің өскерлер қорғаныстың алдыңғы шебіне қарай бара жатқанда қорқақтық жасап, 1942 жылдың 14 қарашасында өз частысынан қашып қалған. Сол жылғы 15 қарашада 24 Армия НКВД-ның Ерекше бөлімінің Заград отряды арқылы ұсталған. 20 қарашада ол 298 АД НКВД-ның Ерекше бөліміне өкелініп, тұтқынға алынған, сөйтіп оған РСФСР ҚК-ның 58-10-2 тармағы және 193-9 «а» бабының тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылғы 2 желтоқсанда аяқталып, сол күні айыптау қорытындысы шығарылған. Тергеу ісі мен айыптау қорытындысы өскери трибунальдың қарауы үшін 298 АД-ның Әскери прокурорына жіберілген.

298 АД-ның Әскери Трибуналының дайындау мәжілісінің 1942 жылғы 5 желтоқсандағы ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

298 АД-ның Әскери Прокурорының 1942 жылғы 26 желтоқсандағы қаулысымен Күнсариев Қойшыбайды айыптаған қылмысты іс қылмыс құрамы анықталмағандықтан өндірістен қысқартылып, Күнсариев қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 20 қаңтардағы Қорытындысымен Күнсариев Қойшыбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Қ

ҚАЙРАЛАПОВ Әдет Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесінде 1896 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, «Комсомол» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген, байдың баласы, ауыл

шаруашылығын коллективтендіру кезеңінде қуғын-сүргіннен Қарақалпақ АССР-на қашып барған. 1934 жылы ол жақтан Қазалы ауданына қайтып келіп, колхоз астығын талан-таражға салғаны үшін сотталған. «Комсомол» колхозының төрағасы болып тұрған кезде қоғамдық астық пен малды ішіп-жеп, талан-таражға салып, сонымен бірге колхоз құрылысын, партия мен үкіметтің шараларын бұзуға бағытталған кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қызылорда облыстық КГБ Басқармасының 2 Бөлімінің 1945 жылғы 17 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 1 маусымдағы үкімімен Қайралапов Әдет 15 жылға бас бостандық еркінен айырылуға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 23 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 1 маусымдағы үкімі күшінде қалдырылған. Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1958 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Қызылорда облыстық 1946 жылғы 1 маусымдағы үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы Сотының ұйғаруы бұзылып, Қайралапов өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы Қорытындысымен Қайралапов СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумы 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚАЙРАЛАПОВ Қуат Қуатович Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, «Комсомол» колхозында 1894 жылы туған, әлеуметтік негізі болыс шаршасының, саудагердің баласы, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Мария, қызы — Күлән, баласы — Әбілжаппар.

Қайралапов Қуат Кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымна белсенді түрде қатысқан. Ол бұл ұйымға 1937 жылдың 20 сәуірінде «Комсомол» колхозының төрағасы Орынбаев Жылқыайдар арқылы тартылған, осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсенді қатысқан. Қайралапов Қуат Орынбаевтан контрреволюциялық тапсырмалар алғаннан кейін колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы колхоздан шығу жөнінде және колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізген, партия мен үкіметтің адресіне: «Егерде олардың тарапынан дұрыс басшылық болғанда, онда біз жақсы тұрған болар едік», — деп контрреволюциялық, жала жабушылық үгіт таратқан. Қайралапов Қуат контрреволюциялық ұйымның мүшелері Лепесов және Назаровпен байланыс жасай отырып, сонымен бірге Орынбаев Жылқыайдардың жол сілтеуші-байланысшысы болған және оның тапсырмасымен 1937 жылдың желтоқсан айында контрреволюциялық мақсатпен Қызылқұмға Пірімжаров Байсанға байланыс жасау үшін барған. Қызылқұмнан қайтып келгеннен кейін Қайралапов Орынбаевқа контрреволюциялық жұмыс жүргізгені туралы, Қызылқұмға барған сапарының қорытындысы,

сонымен қатар Ауганыстанға көшуге дайын тұрғаны туралы айтып бергені үшін айып тағылып, Қайралапов Қуат Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 7 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен іс қозғалған.

Тергеу ісі 20 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы 8 шілдеде шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы сол күні, облыстық прокурор 1 тамызда, облыстық соттың арнаулы коллегиясының дайындау мәжілісінің 11 тамыздағы қаулысымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 10 қыркүйектегі өкімімен айыпкер Қайралапов Қуат РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен айталып, 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, ҚК-тың 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен айыпты деп тауып, 1937 жылғы 2 қазандағы үкімет қаулысына лайық 20 жыл бас бостандық еркінен айыруға, ҚК-ның 49 бабымен өтейтін жазасы 20 жылға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 18 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 10 қыркүйектегі үкімінің Қайралапов жөніндегі ҚК-тың 58 бабының 2, 10, 11 тармақтары күшінде қалдырылған, сот арқылы ұйғарылған қылмысты жазасы 10 жыл бас бостандық еркінен айыру, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жою өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеу болып қалдырылған, үкімнен ҚК-тың 58 бабының 7 тармағы алынып тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Қ. Қайралаповтың қылмысты ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қайралапов Қуат жайлы Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы қыркүйек айының 10 күнгі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 18 қыркүйектегі ұйғаруын бұзуды, істі оның өрекетінде қылмыстың құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

ҚАЛЕТОВ Медетбай Қазалы ауданының № 22 ауылында 1873 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, астық дайындау науқаны кезінде тап жауы ретінде кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы үгіт жүргізіп, жауыздықпен күш көрсету арқылы жұртшылық арасынан қарақшы ұйымдастырады, оларды мылтықпен басқа да қару-жарақпен қаруландырып, Асановтың қарақшыларына қосады. Сөйтіп бірігіп кеңес үкіметіне қарсы шыққан, Асанов қарақшылары талқандалғаннан кейін Қалетов өзінің контрреволюциялық әрекетін жасыру мақсатында қашып жүріп жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, ОГПУ өкілетті өкілдігінің Қазалы ауданындағы өкілінің 1930 жылғы наурыз айының 16-дағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен және 59 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы

маусым айының 9 жұлдызындағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім осы жылғы маусым айының 16-күні түнгі сағат 2-де Қазалы қаласында орындалған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16 жұлдызындағы жарлығына сәйкес Қалетов Медетбай толық ақталған.

ҚАЛМЫРЗАЕВ Толымшақ Қазалы ауданының № 25 ауылында 1892 жылы туған. Қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, колхозда бригадир болған, білімі бастауыш, партияда жоқ, НКВД-ның Қазалы аудандық бөлімінің 1931 жылғы 11 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, УҚ-тың 58 бабының 2, 10 тармақтарына сәйкес қылмыстық іс қозғалған, Қазақстан ОГПУ-ның әскери-сот коллегиясының 1932 жылғы 28 наурыздағы қаулысымен 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облысы КГБ Басқармасы тергеу бөлімінің 1957 жылғы 17 мамырдағы қорытындысы бойынша архивтік тергеу ісі УПК-ның 4 бабының 5 тармағына сәйкес Қалмырзаевтың өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған. Ол толық ақталған.

ҚАЙТБАЕВ Нұрмахан Қазалы ауданының № 6 ауылында 1891 жылы туған, партияда жоқ.

Қайтбаев кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмысын жүргізген, колхозшыларды колхоз малын сатып құртып жіберуге үгіттеген. Октябрь революциясының 20 жылдығын тойлаған митингінде: «Кеңес өкіметі мен компартия құрылысы, көсеміміз Елкеев Муса жасасын!» — деген.

Осы қылмысы үшін 1937 жылғы 17 қазанда Қайтбаев тұтқынға алынған.

Бірақ Қайтбаевтың қылмыстық ісі жайлы Қазақстан Республикасы прокуратурасының қорытындысына қарағанда қылмыстық іс құжаттары белгісіз себептермен жоқ болған, сол себепті оның қылмыстық кодекстің қандай баптарымен айыпталғаны, қай жерде, қандай соттың қарағаны, қандай жазаға сотталғаны белгісіз.

1993 жылғы 14 сәуірдегі Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Қайтбаев толық ақталған.

ҚАМЫСБАЕВ Аққасын (Аққазы) — Қазалы ауданының № 16 «Көлартық» ауылдық кеңесінде 1887 жылы туған, кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, бұрын сотталмаған.

Қамысбаев Аққасын колхоз құрылысы басталғаннан бастап колхозға мүше болмай 16-ауылда жүріп, өз айласымен 20 үй қожалығын: «Колхозға мүше болмандар,» — деп теріс үгіттеп, колхоз құрылысына, кеңес үкіметіне қарсы үгіт таратып келген. 1936 жылдың жаз айында Карл Маркс атындағы колхоздың мүшесі Ақтілеу Қойшыбаев «Бекбауыл» стансасынан колхозға керекті зат бұйымдарын алып келе жатқанында Қамысбаев Қойшыбаевқа: «Сен колхозға мүше болып бейнетке қалып жүргенің не, кеңес үкіметі 1940 жылға дейін құрып жоқ болады, естіген хабарыма қарағанда мен соған дейін амалдап колхозға мүше болмаймын» — деп сөз айтқан.

Сонымен қатар Қамысбаев үкімет салығын жинау кезінде бірнеше колхозшыларға: «Шыдаңдар, үкіметтің өмірінің үзілуіне жақын қалды» — деп теріс үгіт таратқан.

Қамысбаев сәуір айының 9 күні үйінде отырып бір колхоз мүшесіне: «Колхозға мүше болам деп азып, көзің іріндеп келіпті ғой», — деп өзінің колхоз құрылысына қарсы екенін білдіріп, сықақтап күлген. Ол ауыл старшинасы болып еңбеккерлерді қанаған және колхозда еңбек етпей, жеке меншікті жұмыс істеп, колхозшылар арасында ру жігін қоздырған. Колхоз мүшелерінің осы жылғы 18 шілдедегі қаулысымен оны колхоз мүшелігінен шығарған. Қазақтың өдет-ғұрып, салт-санасын жаңғырту мақсатымен өлген әкесіне бір өгіз, бір қой сойып, 10 пұт күріш басып, ел-жұртты шақырып, үш молдаға құран шығартып, ас берген. Қаңтар айының шінде Қамысбаев ағасының бір өгізін «құрбан» айтқа сойып, құдайы жасап, көңіл жетер адамдарымен етін бөліп алған. Әйел теңдігін аяққа басып, өлген інісінің Әйелін өменгерлікке әйелінің үстіне алып, бала тудырып, қос әйел алып келген үшін айып тағылып, Қамысбаев Аққасын Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны облыстық прокурор 1938 жылғы ақпан айының 11 күні, Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының дайындық мәжілісі 1938 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 31 мамырдағы үкімімен Қамысбаев Аққасын 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 23 тамыздағы ұйғаруымен аталған үкім күшінде қалдырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1998 жылғы 17 сәуірдегі қорытындысымен Қамысбаев Аққасын Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚАРАМАНОВ Ахмет Қазалы ауданында 1904 жылы туған, білімі арнаулы орта, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қазалы қаласында тұрған, аудандық су шаруашылығында аға техник болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңіліс сипаттағы провокаторлық үгіт жүргізіп, ауылшаруашылық саласында өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, 1941 жылғы 10 қыркүйектегі үкімімен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 30 маусымда ақталған.

ҚОЖАНБЕРДИЕВ Әлмағамбет Қазалы ауданының № 8 ауылында 1908 жылы туған, кейін Ұзынқайыр аралында тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, Ұзынқайыр балық зауытында жұмысшы болып жұмыс істеген. 1932 жылы қоғам мүлкін ішіп-жесіп қойғаны үшін 10 жылға сотталған. 1936 жылы босанып шыққан, 1941 жылы бұзықтық жасағаны үшін 3 жылға сотталып, одан мерзімінен бұрын босанып шыққан. 1938 жылы РСФСР ҚК-тың 74 бабының 2 тармағымен бір жарым жылға сотталған. 1942 жылғы мамыр айының 10 күні Ұзынқайыр балық зауыты-

ның жұмысшылары арасында кеңес өкіметіне, партияға, оның көсемдеріне қарсы контрреволюциялық үгіт айтқан, дауыстап фашистік сипаттағы ұрандар тастаған. «Кеңес үкіметі соғыста жеңіледі»,— деп айқай салған. «Коммунистерді, зауыттың парторгын, техникалық директорын өлтірем»,— деп қорқытқан. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы мамыр айының 11 күнгі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен және 58 бабының 8-19 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Орта Азия Әскери Округының Қызылорда гарнизоны Әскери Трибуналының 1942 жылғы тамыз айының 9 күнгі үкімімен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16 жұлдызындағы жарлығына сәйкес Қожанбердиев Әлмағамбет 1992 жылғы 10 маусымда толық ақталған.

ҚОЖАМБЕРДИЕВ Қызылорда ауданының № 1 ауылында 1893 жылы туған, білімі бастауш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қазалы ауданының № 4 ауылында тұрған, колхоз төрағасы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы провокаторлық үгіт жүргізіп, оларды колхоздан шығып, басқа жаққа көшуге шақырған, колхоз мүлкін талан-таражға салып, өртүрлі зиянкістік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 9 мамырдағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 24 тамызда ақталған.

ҚОЖАНАЗАРОВ (Қожаниязов) Сатыбалды Қазалы ауданының № 3 «Қарашенгөл» ауылдық кеңесі, «Ақарық» колхозында 1898 жылы туған, әкесі бай, бимолда болған, ауруларды құран ашып емдеген, Сатыбалды Төшкент қаласында САКУ-дың 3 класын бітірген және бір жарым ай кондуктор бригадасы нарядчигінің оқушысы болған. 1925 жылдан БК(б)П мүшесі, 1931 жылы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болғандықтан партия қатарынан шығарылған. 1930 жылғы 15 мамырда Төшкент қаласында контрреволюциялық ұлтшылдық «Тюрк-Берлиги» ұйымына қатысқаны үшін ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен тұтқынға алынып, бір жылдай қамауда отырып, босанып шыққан, 1932 жылы колхоздың тұқымын ұрлағаны үшін милиция арқылы тұтқынға алынып, 2 айдай қамауда отырып, босанып шыққан. Үйленген, әйелі — Дарбике, қызы — Зайприда.

Қожаназаров (Қожаниязов) Сатыбалды 1930 жылы Төшкент қаласында Орта Азия Ком. вуз-да оқуда жүріп, контрреволюциялық ұлтшылдық «Тюрк-Берлиги» ұйымына мүше болып кірген. Бұл ұйым алдына кеңес өкіметін құлатып, Түркияның қол астында Түрік тектес халықтарды біріктіріп, буржуазиялық өкімет құруды мақсат етіп қойған. Қожаназаров осы ұйымның басқа мүшелерімен бірге ОГПУ арқылы тұтқынға алынып, сотталған. Жаза мерзімін толық өтеп шыққаннан кейін ол Қазалы ауданына қайтып келіп, өзінің контрреволюциялық әрекетін

жүргізе бастаған, Троцкийді мақтап Орталық партия комитетінің саясатын келемеждеп беделін түсірген. 1937 жылғы 30 қаңтарда және 1 ақпанда кеңес өкіметі 1937 жылғы мамыр айына дейін Троцкийдің қолдауымен Жапония мен Германия арқылы құлатылады»— деп лақап таратқан. «Троцкийді жақтаушы деп мені транспорттан жұмыстан босатты»— деген сөздер айтқан. Мамыр айында Қожаназаров колхоз жиналысында БК(б)П Орталық Комитетіне қарсы контрреволюциялық сөздер айтқан: «1932 жылғы Қазақстандағы аштық Өлкелік партия комитетінің бұрынғы басшыларының кінәсінен болған жоқ, қайта БК(б)П Орталық Комитетінің дұрыс саясат жүргізуінен болып отыр»,— деген.

Осы қылмысы үшін Қожаназаров Сатыбалды Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 25 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан Облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Қожаназаров Сатыбалды 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры көмекшісінің 1939 жылғы 9 сәуірдегі қорытындысымен үштіктің қаулысымен келісіп, сотталушы Қожаназаровтың шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қожаназаров Сатыбалды сотталғаннан кейін СССР НКВД-ның Волгалагына (Рыбинск ауданы) айдалған, Рыбинск Гидроузлына Волжск ИТЛ-на 1938 жылғы 25 ақпанда келген.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Қожаназаров Сатыбалды СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚОЖАНОВ Дайрабай Қазалы ауданында 1891 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның Байқожа стансасында тұрған, темір жол бойында жүк түсіруші болып жұмыс істеген.

Оған контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның мүшесі, кеңес үкіметіне қарсы провокаторлық үгіт жүргізген, темір жол бойында өртүрлі зиянкістік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1939 жылғы 26 қаңтардағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1996 жылғы 15 сәуірде ақталған.

ҚОЖАХМЕТОВ Ақсай Қазалы ауданының № 25 ауылында 1888 жылы туған, негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, балық аулаумен айналысқан, үйленген, қарамағында 4 жаны бар, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін «Қара терең» аралында тұрған.

Қожахметов Ақсай 1930 жылдың қыркүйек айында Қазалы ауданының Арал теңізі маңында қарақшыларды талқандағаннан кейін ауыл азаматтарын әскер қатарына жібермеу жөнінде тұрғындар арасында үгіт жүргізген. Осы мәселе жөнінде Қожахметов қыркүйек айының бас кезінде «Қара терең» колхозы мүшелерінің жалпы жиналысында: «Қалаға жақын тұратын жұртшылық Кеңес өкіметіне қарсы шыққан, әскер қатарына шақырылғандарды олар бере

берсін, біз одан кейін береміз, өйткені ханнан қорқымыз керек, ол кейін бізден кек алуы мүмкін», — деп ашықтан-ашық шығып сөйлеген. Осы жиналысқа екі қарақшылар Тілеубаев Қали мен Башай (фамилиясы жок) қатысқан. Олардың келгендегі мақсаты қарақшыларға адам тарту, ол туралы Қожахметов білген, бірақ Қызыл әскер отрядтарына хабарламаған. Ол Кеңес үкіметі жүргізіп жатқан шараларға қарсы ашықтан-ашық контрреволюциялық үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қожахметов Ақсай ОГПУ Басқармасының Арал теңізі бөлімшесінің 1930 жылғы 25 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 27 қазанда аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны ОГПУ-дың Шымкент оперсекторының бастығы бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Қожахметов Ақсай 5 жылға концлагерьге сотталған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 4 тамыздағы қорытындысымен Қожахметов Ақсай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚОЙШЫБАЕВ Жанділда Қазалы ауданының № 16 Көларық ауылдық кеңесі, Ақирек деген жерінде 1900 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияды жок. 1933 жылы жәрдемге берілген азық-түлікті ішіп-жеп қойғаны үшін 2 жылға сотталған, жанадан ұйымдасқан Киров атындағы колхоздың төрағасы, кейін осы колхозда колхозшы болған, үйленген, әйелі — Күләнкер.

Қойшыбаев Жанділда Кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға 1936 жылдың желтоқсан айында осы ұйымның белсенді мүшесі, № 7 ауылдық кеңестің бұрынғы төрағасы Сағындықов Балкей арқылы тартылған. Ол кеңес үкіметіне қарсы бүліншілік, зиянкестік жұмыстарға белсенді түрде қатысқан. Қойшыбаев халық жауы болып сотталған Сағындықовпен хат арқылы байланыс жасап, оған материалдық көмек көрсетіп, жалған докумен-тер жасап берген. Сондай-ақ Сағындықовтың тапсырмасымен Киров атындағы колхоздың экономикасын әлсірету мақсатында бүліншілік-зиянкестік жұмыстар жүргізген, сөйтіп колхозда 60-тай малын азайтып жіберген. Одан басқа ол зиянкестікпен 28 бас құлындайтын биені ауыр жұмыстарға пайдаланып, соның салдарынан 5 бие іші тастап кеткен, астық бастырып жатқан комбайнерлердің жұмысын өдейі тоқтатқан және Киров атындағы колхоздың колхозшыларының арасында іріткі салып еңбек тәртібін бұзған. 1937 жылы Құдайбергеновтың, Сағындықовтың, Демесовтың қолдауымен Қойшыбаев Жанділда Киров атындағы колхоздың төрағасы болып қызмет істеген және солардың қолдауымен оқуға жіберілген, оқудан қайтып келгеннен кейін ол колхозшылардың қарсылығына қарамастан Киров атындағы колхоздың қайтадан төрағасы болып тағайындалған.

Осы қылмысы үшін Қойшыбаев Жанділда Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 15 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 26 қарашасында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 10 желтоқсанда шығарылған. Айыптау қорытындысы облпрокурордың орынбасарының сол жылғы 13 желтоқсандағы қорытындысымен және облыстық соттың дайындау межілісінің 15 желтоқсандағы қаулысымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 21 желтоқсандағы үкімімен Қойшыбаев Жанділда ҚК-ның 58 10-1 бөлімімен 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға, ҚК-тың 58-7, 11 бабымен үкіметтің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысына сүйеніп 13 жылға бас бостандық еркінен айыруға, осы заңның 49 бабының төртінші лайық жазасы 13 жыл деп есептеп 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, сотталған, өзіне тиісті бір сиыр және бір жылқысын тәркілеген.

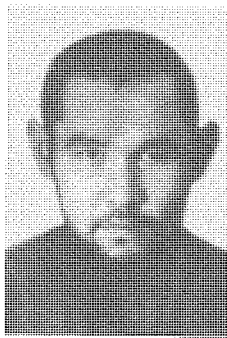
Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1956 жылғы 21 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 21 желтоқсандағы Қойшыбаев Жанділда жөніндегі үкімі бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмағаны үшін іс өндірістен қысқартылған. Қазақ ССР прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 7 желтоқсандағы Қорытындысымен Қойшыбаев Жанділда Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚОНЫСОВ Әбубөкір Қазалы ауданының № 22 ауылында 1886 жылы туған, сауатсыз, партияды жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, егінші болған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларының жүзеге асырылуына кедергілер мен зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 27 наурыздағы қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1989 жылғы 16 қазанда ақталған.

ҚОНЫСОВ Сары Қазалы ауданында 1881 жылы туған, сауатсыз, партияды жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, малшы болған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, патша үкіметі тұсындағы тұрмысты мадақтап, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу барысында оған тағылған айып жеткіліксіз болғандықтан қамаудан босатылған. Ол 1989 жылғы 8 қыркүйекте ақталған.

ҚОҢЫРБАЕВ Бердібек Қазалы ауданының № 1 ауылы, Майлыбас стансасында 1920 жылы туған, білімі 6 класс, партияды жок, байланыс дистанциясында жұмысшы болып істеген, 1941 жылы әскер

қатарына алынған, бұрын сотталмаған, үйленбеген, інілері — Қоңырбаев Мұсабек, Төребек, қарындасы — Жансая.

Қоңырбаев Бердібек Киквидзе атындағы 16 атқыштар дивизиясы, 244 атқыштар полкінің құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысып, 1941 жылдың 3 тамызында Таллин қаласының маңындағы бір селоларда болған ұрыста кеңес әскерінің антын бұзып, қолындағы мылтығымен, ешқандай қарсылық көрсетпей немістердің тұтқынына берілген. Әскери тұтқындардың № 333 «Бинаминовка» лагерінде (Польша) тұтқында жүріп ол 1942 жылдың қараша айында немістердің «Түркістан ұлттық легионына» өз еркімен кірген. 1943 жылдың шілде айында ол «Бинаминовка» лагерінен Краков қаласына жіберіліп, ол жерде неміс легионері формасында киім киіп, фашистік Германияға адал қызмет ететін деп ант алған және 1944 жылдың сәуір айына дейін қатардағы неміс әскері ретінде қызмет жасап, әскери іске жаттыққан.

1944 жылдың сәуір айында легионер ретінде Долле қаласына Францияға жіберілген. Ол жерде неміс винтовкасымен қаруланып, неміс әскерлерімен бірге 1944 жылдың тамыз айына дейін неміс қорғаныс шебін құрған және Долле қаласының территориясында қолына қару алып үнемі күзетшілікте тұрған. 1944 жылдың тамыз айында легионерлер ротасының құрамында неміс жаяу әскерлер бөлімшесімен бірге Бессенжон қаласына (Франция) жіберілген. Ол жерде бірнеше күннен кейін сол бөлімшенің құрамында Француз партизандарына қарсы Бессенжон-Мильгаузен қалаларының арасындағы тас жол учаскелерінде тұрған жазалау экспедициясына кірген. Сол жерде жүріп, ол француз партизандарына қарсы бірнеше соғыстарға қатысқан. Мюнгаузенде жүріп Қоңырбаев екі ай бойы немістердің рота командирінің деншігі болып қызмет атқарған, содан кейін немістердің аудармашылар мектебіне алынып, онда неміс тілін және әскери істі үйренген. Ол мектеп кейін Фельдштетин қаласына көшірілген, мектептен бірге Қоңырбаев та келген. 1945 жылдың сәуір айында осы қаланы қорғауда ол американдық әскерлерінің қолына түсіп, ең алдымен Манхайм лагеріне, одан кейін Формс лагеріне жіберілген. Формс лагерінде жүріп, Қоңырбаев 1945 жылдың сәуір айының аяғында американдық армиясының штабына шақырылып, онда ол кеңес одағына қайтпау мәселесі жөнінде тергеуге алынған, бұл тергеуді жарияламау туралы одан тілхат алған.

1945 жылдың маусым айында Ковель қаласындағы лагерде өкімет тексеруінен өткен кезде Қоңырбаев немістерге сатылған өрекеттерін жасырып, репатриант болып өзінің туған жері Майлыбас стансасына қайтып келген.

Осы қылмыстары үшін Қоңырбаев Бердібек Қазалы стансасы МГБ Күзет бөлімінің тергеу тобының 1948 жылғы 23 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1948 жылдың 12 шілдесінде шығарылған.

Оңтүстік Орал Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1948 жылғы 21 шілдедегі үкімімен Қоңырба-

ев Бердібек 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған, кейін жазасы 10 жылға түсірілген.

Қоңырбаев Бердібек Красноярск өлкесі, Норильск қаласындағы еңбек түзету лагеріне айдалған.

СССР Жоғарғы Сотының 1955 жылғы 27 қазандағы қаулысымен Қоңырбаев Бердібек СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1955 жылғы 17 қыркүйектегі жарлығының негізінде қамаудан босатылып, сотталған айыбы алынып тасталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Қоңырбаев Бердібек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚОҢЫРБАЕВ Сахи Қазалы ауданының № 9 ауылдық кеңесі, Жданов атындағы колхозда 1910 жылы туған, негізі кедей шаруа, білімі бастауыш, партияда жок, колхозда өндіріс бригадирі болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, үйленген, өйелі — Тұрсын, баласы — Сахив Ержан, қарындасы — Қоңырбаева Балау.

Қоңырбаев Сахи Қазалы АӘК арқылы 1942 жылдың маусым айында әскерге алынып, Чкалов облысының Топк стансасында әскери жаттығуда болып, сол жылғы тамыз айында майданға аттанған. 1942 жылдың тамыз айынан 1943 жылдың 16 қазанына дейін Волхов бағытындағы майданда 22 бригада, 163 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде соғысқа қатысқан. 1943 жылдың 16 қазанында ұрыс даласында немістердің тұтқынына түскен. Тұтқында жүріп 1944 жылдың қыркүйек айында Польшаның Томашево қаласында кеңес армиясы мен партизандар қозғалысына қарсы соғысу үшін неміс командованиясы арқылы құрылған «Түркістан легионына» өз еркімен кірген. Бұл легионда 1 батальонның 3 взводына легионер болып «фашистік Германияға адал қызмет ететін», — деп ант алған. Осы батальонның құрамында 1944 жылдың қыркүйек, желтоқсан айларында Польша территориясында немістердің қорғаныс бекіністерін салуға белсене қатысқан. 1945 жылдың қаңтар айынан мамыр айына дейін жоғарыда көрсетілген батальонның құрамында фашистік Германияның территориясында қорғаныс бекіністерін салуға белсене қатысқан.

Сонымен қатар 1944 жылы немістердің барлау органына құпия түрде қызмет жасауға өз еркімен кіріп, оның тапсырмасымен бір жыл көлемінде бақылау-барлау жұмысымен айналысқан, неміс басқыншыларына қарсы пиғылда болған екі легионерлі тауып, немістерге тапсырған. Фашистік Германияға адал қызмет жасағаны үшін неміс командованиясы арқылы «Көк лента» медалімен марапатталған. 1945 жылдың мамыр айында неміс армиясының талқандалған кезінде кеңес армиясы арқылы босанып, фильтрациялық лагерьге жіберілген, онда ол өзінің сатқындық өрекетін жасырған. 1945 жылдың қыркүйек айында Украин ССР-ы Сталино қаласындағы «Сталинжилстрой» өндірісіне өзінің жазасын өтеуге жіберілген, онда ол 1946 жылдың 25 маусымына дейін жұмыс істеп, Қызылорда облысына қашып келген. Осы қылмыстары үшін Қоңырбаев Сахи Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1947 жылғы 28 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР

ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен және СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1941 жылғы 26 желтоқсандағы жарлығымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1947 жылдың 18 тамызында шығарылған.

Түркістан Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1947 жылғы 22 желтоқсандағы үкімімен Қоңырбаев Сахи 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы сотының Әскери Коллегиясының 1948 жылғы 3 наурыздағы ұйғаруымен ТуркВО Әскери Трибуналының Қоңырбаев Сахи жөніндегі үкімі күшінде қалдырылып, сотталушының шағым арызы қанағаттандырылмаған.

Қоңырбаев Сахи Кемеров облысы, Маршинск қаласындағы лагерге айдалған.

Қызылорда облыстық МВД Басқармасының аға тергеушісінің 1955 жылғы 31 тамыздағы қорытындысы бойынша ТуркВО Әскери Трибуналының Қоңырбаев Сахи жөніндегі үкімін 25 жылдан нақты отырған күніне қысқартып, қамаудан босатуды сұраған.

Контрреволюциялық қылмысы үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссияның 1955 жылғы 5 қазандағы қаулысы бойынша Қоңырбаев Сахидің жаза мерзімін 10 жылға түсірген.

ТуркВО Әскери прокуроры көмекшісінің 1955 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен Қоңырбаев Сахиды айыптаған ісі және оның шағым арызы бақылау өндірісінен тоқтатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 15 сәуірдегі қорытындысымен Қоңырбаев Сахи Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚОСЫМОВ Жалғасбай Қазалы ауданының № 3 ауылында 1890 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Оған кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, партия мен кеңес үкіметі жүргізіп жатқан шараларды бұзуға бағытталған контрреволюциялық әрекеттер жасаған және провокаторлық үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. РСФСР Жоғарғы Сотының 1931 жылғы 12 қазандағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1997 жылғы 10 наурызда ақталған.

ҚАСЫМОВ Меңдіғара Қазалы ауданының № 24 ауылында 1870 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, үйлі — жайлы, дауыс беру құқынан айрылған.

Қасымов Меңдіғара әлеуметтік жағдайы бай ретінде кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, кейінгі екі жылдың ішінде партия мен кеңес үкіметі жүргізіп жатқан барлық шараларды бұзуға бағытталған контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. 1930 жылы Қазалы ауданындағы қарулы көтерілісті ұйымдастырушылардың бірі болған, көтеріліс үшін үгіт жүргізген және өзі қолына қару алып, Комотрядтарға қарсы ұрысқа қатысқан. 1931 жылы колхоздың астығын жашпай ұрлау үшін үгіт жүргізіп, өзі де үнемі астық ұрлаумен айналысқан. 1930 жыл-

дың қыркүйек айының басында № 24 ауылдағы «Саға» деген жерде Бекетов Қияштың үйінде Қасымов Меңдіғара байлардың мәжілісіне қатысқан, онда қарақшылар ұйымдастыру туралы және қолға қару алып, Кеңес үкіметіне қарсы шығу мәселесі талқыланған, ол үшін осы мәжілісте мынадай шешім қабылданған: «үкіметке астық бермеу, ауданнан келетін өкілдерді сабап жіберу және қарақшылар ұйымдастыру, қарақшыларға қосылғысы келмейтіндерге күш қолдану». Осы мәжілісте Қасымов Меңдіғара шығып сөйлеп былай деген: «Мен ауыр адаммын, адамдарды ұрысқа айдап салу қолымнан келмейді, бірақ мен шаруашылықты басқарамын және барлық ақсақалдарға қарақшылар ұйымдастыру жұмысын жүргізулеріне бұйрық беремін», бұл жұмысты олар орындаған, Қасымов қарақшыларды ұйымдастырушы ретінде Комотрядтарға қарсы барлық ұрыстарға қатысқан.

1931 жылғы қыркүйек айында № 24 ауылда «Күтебақи» деген жердегі колхоз қырманьында колхозшылар арасында астық ұрлау туралы үгіт жүргізіп былай деген: «Астықты тығып қойып, үндемеу керек, барлығымызды сотқа бере берсін, аштан өлмеуіміз керек, бәрібір сендерге өкімет астық бермейді». Осы үгіттен кейін колхозшылар жашпай астық ұрлауға шыққан, оның ішінде Қасымовтың өзі де 10 пұт астық ұрлаған, бұл астық оның үйін тінтігенде шыққан.

Осы қылмысы үшін Қасымов Меңдіғара ОГПУ-дың Қазалы аудандық бөлімінің 1931 жылғы 4 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1932 жылдың 11 қаңтарында шығарылған.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 4 наурыздағы қаулысымен Қасымов 5 жылға Қазақстандағы тысқары жерге жер аударуға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1989 жылғы 16 қазандағы қорытындысымен Қасымов Меңдіғара СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚУДАЙБЕРГЕНОВ Патса Түркістан ауданы, Жалғызғаш ауылында 1902 жылы туған, Шаян ауданындағы байдың баласы, білімі жоғары, Комвузды бітірген, 1924 жылдан БК(б)ІІ мүшесі, КП(б)К Қазалы аудандық комитетінің хатшысы болып қызмет атқарған, КП(б)К Оңтүстік Қазақстан облыстық комитеті бюросының 1937 жылғы 26 қыркүйектегі қаулысымен ол халық жауы ретінде жұмыстан және партиядан шығарылған. Оған мынандай айып тағылған: ол 1924 жылдан контрреволюциялық-буржуазиялық, ұлтшылдық топқа қосылып кеңес үкіметіне қарсы белсенді жұмыс жүргізген, 1936 жылдан бастап контрреволюциялық-буржуазиялық-ұлтшылдық, террорлық-диверсиялық-жауыздық ұйымының мүшесі болған. Олардың алға қойған мақсаты — Қазақстанды қарумен СССР-дан бөліп алып, Жапонияның қол астында Қазақ буржуазиялық мемлекет құру

болған. Қазалы аудандық партия комитетінің хатшысы болып тұрып, ауданда контрреволюциялық жауыздық топ құрып және оны басқарып, ауыл шаруашылығында кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы шығып, медицина, халық ағарту салаларында жауыздық жұмыстар жүргізген деп Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы ІV бөлімінің 1937 жылғы 28 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Соты Коллегиясының 1938 жылғы 20 ақпандағы үкімімен Құдайбергенов Патса ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол күні орындалған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1957 жылғы 18 шілдедегі ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 20 ақпандағы үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартылған. Облпрокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен ол толық ақталған.

ҚҰЛБАЕВА-РҮСТЕМОВА Күлсім Махатқызы Петропавл облысы, Көкшетау қаласында 1915 жылы туған, кедей шаруаның отбасынан шыққан, білімі 6 класс, партияда жоқ, үй шаруасында, бұрын сотты болмаған, күйеуі Рүстемов Құндықбай 1938 жылдың 20 ақпанында СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының көшпелі сессиясы арқылы «халық жауы» ретінде 10 жылға құлып астына сотталған, баласы Рүстемов Ким, қызы Рүстемова Клара, сіңілісі Құлбаева Ира, Қазалы қаласы, Қазалы көшесі № 4 үйде тұрған.

Құлбаева-Рүстемова Күлсім Махатқызы Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 10 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынған, тергеу барысында оған бар болғаны 3-ақ сұрақ қойылған, барлығына теріс жауап берілген, тергеу ісі 20 мамырда аяқталып, сол күні айыптау қорытындысы шығарылған. Оған тағылған айып бойынша — ол күйеуінің кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық әрекеттерін біле тұра тергеу органынан жасырғаны үшін РСФСР ҚК-ның 17-58 бабының 2, 8, 9, 11 тармақтарымен қылмысқа тартылған.

Қазақ ССР НКВД УГБ Бөлімінің 2 бөлімшесінің 1938 жылғы 10 маусымдағы қорытындысымен Құлбаева-Рүстемованың тергеу ісі СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің қарауына жіберілген.

СССР НКВД-ның жаңындағы Ерекше Мәжілісінің 1938 жылғы 21 шілдедегі қаулысымен Құлбаева-Рүстемова Күлсім Махатқызы өлеуметтік қауіпті элемент ретінде 2 жылға тұрған жерінде көз бақылауына берілген.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 30 қазандағы қорытындысымен Құлбаева-Рүстемова Күлсім Махатқызы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛБАЕВА Фазилиа Махатқызы бұрынғы Көкшетау уезі, Бостандық болысының № 4 ауылында 1904 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Қазалы аудандық партия комитетінің үшінші хатшысы болып қызмет атқарған, Қазалы қаласы, Свердлов көшесі,

№ 4 үйде тұрған, үйленген, күйеуі Типий Бүтембаев — аудандық қаржы бөлімінде инспектор болып жұмыс істеген, балалары — Сәбит, Карл, қызы — Вера.

Құлбаева Фазилиа Махатқызы Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық-диверсиялық ұйымның белсенді мүшесі болған. Бұл ұйымға ол Қазалы аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы Құдайбергенов Патса арқылы 1937 жылдың басында тартылған. 1937 жылы Құлбаева орыс коммунистерімен күрес мәселесі бойынша партия мен үкіметке қарсы екі жиында қатысқан. Сол жылы ол қазақ жастары мен коммунистерді түрлі үгіт арқылы дайындап, олардың сана-сезіміне ұлтшылдық идеяны енгізген. 1937 жылы Құлбаева Кеңес сайлауы алдындағы бір учаскеде сайлау комиссияның құрамына өкіметке қарсы, бұрын сотталған адамдарды енгізіп, соның салдарынан учаске бойынша сайлау алдындағы науқан бұзылған. Құлбаева ауданда контрреволюциялық, зиянкестік, бүлдірушілік жұмыстар жүргізгені үшін айып тағылып, Құлбаева Фазилиа Махатқызы Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 17-58 бабының 8, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 6 желтоқсанда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Оны Оңтүстік Қазақстан облыстық прокуроры 8 желтоқсанда бекіткен.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 21 ақпандағы үкімімен Құлбаева Фазилиа 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүліктерін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының СССР Бас прокурорының атына 1990 жылғы 1 тамызда жолдан ұсынысы бойынша СССР Жоғарғы сотының Пленумына СССР Жоғарғы сотының Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 21 ақпандағы Құлбаева Фазилиа жайлы үкімін бұзуға, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан істі қысқартуға наразылық енгізуді сұраған.

СССР прокуратурасының Басқарма прокурорының 1991 жылғы 19 желтоқсандағы қорытындысымен Құлбаева Фазилиа СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰМАЕВ Данияр Қазалы ауданының № 4 ауылында 1907 жылы туған, білімі бастауып, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Бостандық» колхозында тұрған, колхозшы. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, партия мен үкіметтің шараларына, колхоз құрылысына қарсы әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жаңындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 4 тамызда ақталған.

ҚҰРМАНБАЕВ Жұбатқан Қазалы ауданының № 18 ауылында 1891 жылы туған, орта шаруа отбасынан шыққан, шала сауатты, партияда жоқ, 1941 жылы Қазалы халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 109

бабымен 9 айға еріксіз жұмысқа сотталған. Қазалы астық дайындау мекемесінде қойма меңгерушісі болып жұмыс істеген, Жаңа Қазалы поселкесінде тұрған, үйленген, әйелі — Шекер, қыздары — Бибісара, Бибізада, Шолпан, ұлдары — Аралбай, Оралбай, қамауға алынғанға дейін Молотов атындағы колхозда тұрған, колхозда есепші болып жұмыс істеген.

Құрманбаев Жұбатқан Кеңес үкіметіне қарсы жат пиялда болып, Отан соғысы кезінде жұртшылық арасында контрреволюциялық жөнілістік үгіт жүргізген, СССР-да капитализмді қайта орнату туралы әңгімелер айтқан, Кеңес үкіметі мен партияның саясатына, кеңес баспасөзіне және Совинформбюроның хабарларын теріске шығарып, жала жапқан.

Құрманбаев Қазалы қаласында тұрғанда саудамен айналысқан, 1923 жылдан 1929 жылға дейін өзінің жеке галантереялық дүкені болған, саудагер болғаны үшін сайлау және сайлану құқы жоғайлған. Молотов атындағы колхозда есептеуші болып жұмыс істеп тұрғанда өз жұмысына салқын, немқұрайды қараған. Құрманбаев соғыс жылдары фашистік Германияны, Гитлер армиясын, оның соғыс техникасын мақтаған, «Фашистік Германия Кеңес Одағын осы соғыста сөзсіз жеңеді», — деп сөзгеуілдік сөздер айтқан. Коммунистік партияның басшылық ролін кемітіп, оның беделін түсіргені үшін айып тағылып, Құрманбаев Жұбатқан Қазалы аудандық НКГБ бөлімінің 1944 жылғы 25 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1945 жылғы 5 наурызда аяқталып, айыптау қорытындысы 6 наурызда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының бастығы 7 наурызда, облпрокурордың көмекшісі 21 наурызда, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындық мәжілісінің 27 наурыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 8 мамырдағы үкімімен айыпкер Құрманбаев Жұбатқан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын толық өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, жеке мүліктерін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 20 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облсотының 1945 жылғы 8 мамырдағы Құрманбаев Жұбатқан жайлы үкімі күшінде қалдырылған, оның шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР Прокуратурасы прокурорының 1945 жылғы 19 желтоқсандағы қаулысымен сотталушы Ж. Құрманбаевтың арызында көрсетілген жағдайлардың негізсіздігі үшін сот шешіміне шағымы қабылданбай тасталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумының 1989 жылғы 3 наурыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1945 жылғы 8 мамырдағы үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын коллегиясының 1945 жылғы 20 шілдедегі Құрманбаев Жұбатқан жөніндегі ұйғаруы бұзылып, қылмысты істі оның өрекетінде қылмыс құрамы жок болғандықтан өндірістен қысқартқан.

Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған. Құрманбаев Жұбатқан соттың шешімі бойынша толық ақталған.

ҚҰРМАНОВ Сәдуақас Қазалы ауданының № 15 ауылында 1873 жылы туған, кейін Қазалы қаласы, Калинин көшесі, 53 үйде тұрған, бай болған, мал-мүлкі төркіленген, сауатты, партияда жоқ, 1932 жылы мемлекеттік салықты төлемегені үшін 5 жылға сотталған, 1937 жылы үнемі саудагерлік жасағаны үшін 5 жылға сотталған, үйленген, әйелі — Ханым, баласы — Малғеждар, қызы — Камал.

Құрманов Сәдуақас 1938 жылдың 13 мамырында Семей түрмесінен этаппен Қазалыға айдалып келіп, Қазалы аудандық милициясының КПЗ-да отырып, тұтқындар арасында кеңес үкіметіне қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Онда былай деген: «Кеңес үкіметінің өмір сүруіне екі-ақ жыл қалды, одан кейін ол құлауға тиіс, өйткені қазіргі уақытта кеңес үкіметі өзінің адамдарының жартысын атып тастады, ал Қазақстанда бірінғай көрістер ғана қалды, қазақтардың барлығын атып тастады». Одан кейін тағы былай деді: «Бұл жерде отырғандар ҚК-ның 58 бабымен қылмысқа тартылса, онда оған өмір жок, ол атылды деп санай беріндер, өйткені мен Семей түрмесінде 32 адамның ҚК-ның 58 бабымен сотталғандардың атылғанын көрдім, ал олардың кимдерін түрмеде отырған, алаяқ-ұрлықшыларға үлестіріп берген. Сендерге түрмеден қашу керек, одан басқа амал жоқ, бәрібір 58 баппен қылмысқа тартылсаңдар, сендерге өмір жок». Тағы бірде ол былай деген: «Кеңес үкіметі ұзақ өмір сүре алмайды, оны құлатады, өйткені ол барлық жағынан капиталистік елдердің қоршауында тұр».

Тергеу барысында Құрманов Сәдуақас өзін «айыптымын», — деп мойындамаған, бірақ оның кеңес үкіметіне қарсы өрекеті қуәлардың жауабымен толық анықталған. Оған РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен айып тағылып, ісін Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының қарауына жіберілген. Айыптау қорытындысын облыстық прокурордың міндетін атқарушының 1938 жылғы 4 тамыздағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық соттың арнаулы коллегиясының дайындау мәжілісінің ұйғаруымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 13 қыркүйектегі үкімімен Құрманов Сәдуақас 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтеп болғаннан кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының арызы қанағаттандырылмаған.

Құрманов Сәдуақас НКВД-ның Краслагында 1939 жылдың 14 мамырында өкпе туберкулезі ауруынан қайтыс болған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1995 жылғы 11 желтоқсандағы қорытындысымен Құрманов Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚҰСПАНБЕТОВ (ҚҰСМАНБЕТОВ) Ақнияз Қазалы қаласында 1899 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, вагон учаскесінде слесарь болып жұмыс істеген. 1929 жылға дейін Қазалы қаласында мал алып, ет саатмен айналысқан, сол жылы бай-құлақ, саудагер ретінде мал-мүлік төркіленіп, азаматтық құқынан айырылған, 1936 жылы контрреволюциялық-диверсиялық, жауыздық бай-құлақтардың тобына еніп, оның тапсырмасымен темір жол транспорттыңда бірнеше диверсиялық-жауыздық әрекеттер жасаған. Қазалы стансасында темір жол стрелкасына бетен заттар қойып, маневр жасап жатқанда авария жасайды, қазақ жұмысшылары арасында СССР ұлт саясатына, кеңес үкіметі мен партияның барлық шараларына, Сталиндік Конституцияға қара жағып, үдіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қазалы стансасы ОГТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 22 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығына сәйкес Құспанбетов (Құсманбетов) Ақнияз толық ақталған.

ҚҰТТЫМҰРАТОВ Бақи Қазалы ауданының № 14 ауылында 1897 жылы туған, партияда жоқ, жұмыс істемеген, бай баласы. 1930 жылғы қыркүйек айында «Асан» руының қарақшылар қозғалысының ұйымдастырушылық ролін атқарған және қолына қару алып ком. отрядтарына қарсы күрескен. 1930 жылғы 4 қыркүйекте: «Кімде-кім мемлекетке астық тапсырғысы келмесе большевиктерге қарсы көтеріліске шықсын», — деп ту ұстатып, кедейлерді ұрысқа айдаған. 1932 жылғы көктемгі егіс кезінде бригадир болып жұмыс істеп жүріп, 70 пұт колхоздың салысын ұрлаған. 1932 жылы шілде айының басында колхоздың 2 түйесін Арал ауданына сатып жіберген. Сол жылғы 20 шілдеде «Октябрь» колхозының колхозшылары арасында Қарақалпақстанға көшуге үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1932 жылғы 8 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 19 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Осы үштіктің 1932 жылғы 29 қазандағы қаулысымен Б. Құттымұратовтың ісі соттың қарауына берілген. Одан кейін не болғаны белгісіз, іс қағаздары істе жоқ. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 19 мамырдағы қаулысымен Б. Құттымұратов Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Л

ЛАВРИНОВ Иван Лукьянович родился в 1896 году в селе Борское, того же района, Куйбышевской обла-

сти, русский, гражданин СССР, образование среднетехническое, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал диспетчером 6-отделения службы движения станции Казалинск.

По обвинительному заключению Лавринов И. Л. являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации и проводил активную вредительскую, диверсионную деятельность. В эту организацию он завербован в 1935 году одним из активных участников Хватковым. Лавринов работал диспетчером 6-го отделения службы движения, по заданию организации провел ряд вредительских и диверсионных актов. В январе 1936 года через начальника станции Джусалы произвел диверсии с пассажирскими поездами № 74 и № 7, в апреле месяце 1937 года дал распоряжение дежурному ст. Кемесалган о приеме двух поездов, при наличии одного свободного пути. Знал о подготовке террористических актов над руководителями партии и правительства. Систематически срывал, утвержденный наркомом, график движения поездов, чем дезорганизовал движение и создавал пробки на дороге, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-8, 9, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Лавринов Иван Лукьянович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Лавринова Ивана Лукьяновича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Лавринов полностью реабилитирован. **ЛАВРИНОВА** Анисья Федотовна родилась в 1900 году в Куйбышевской области, русская, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала на ст. Казалинск, была домохозяйкой. Она обвиняется в том, что была женой «врага народа», активно вела антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 4 июня 1938 года осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 4 сентября 1989 года.

ЛАНГАЕВ Макар Андреевич родился в 1895 году в селе Александровка, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Камышлы Баш. Казалинского района, работал стрелочником ж/д. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного Суда Оренбургской ж/д от 22 апреля 1935 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 3 сентября 1992 года.

ЛАПШИН Алексей Львович родился в 1906 году в гор. Новосибирске, русский, гражданин СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста прожи-

вал на ст. Казалинск, работал товарным кассиром ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Лапшин А. Л. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Находясь на территории Манчжурии, в 1932 году был завербован надзирателем японо-манчжурской полиции Стимко в качестве секретного сотрудника, по заданию которого в период 1932-34 годов занимался выявлением революционно настроенных граждан и передавал их в руки разведывательных органов.

В 1935 году японо-манчжурскими разведорганами был переброшен в СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. Работал на ст. Казалинск, установил связь с резидентом японской разведки Провацким, через которого вошел в контрреволюционную диверсионную организацию, по заданию которого проводил вредительскую работу по срыву плана погрузки важнейших государственных грузов. Также занимался сбором шпионских сведений о погрузке и проследовании воинских грузов в расположении воинских частей. Все сведения передавал Провацкому, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Лапшин Алексей Львович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 3 июля 1958 года Постановления Комиссии НКВД и прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Лапшина А. Л. отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УК РСФСР за отсутствием состава преступления.

ЛАСТОЧКИНА Александра Федоровна родилась в 1915 году в гор. Ржеве, Калининской области, русская, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, временно не работала. Она обвиняется в том, что была участницей контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организацией, активно проводила антисоветскую, провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 22 ноября 1943 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 3 марта 1989 года.

ЛЕПЕСОВ Өтебай немесе ол Шалмағамбет Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, «Комсомол» колхозында 1869 жылы туған, кейін Қазалы стансасында тұрған, әлеуметтік негізі молда-ишан, бай болған, партияда жоқ, жұмыс істемеген, үйлі-жайлы, өйелі — Сырға, баласы — Өтебаев Омар. Лепесов Өтебай кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға 1937 жылдың маусым айында «Комсомол» колхозының бұрынғы төрағасы Орынбаев Жылқыайдар арқылы кірген. Ол осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық әрекеттеріне белсенді түрде қатысқан. Лепесов Өте-

бай Орынбаевтан алған контрреволюциялық дұшпандық тапсырманы орындау үшін колхозшылар арасында діни әдет-ғұрыпты пайдаланған. 1937 жылдың желтоқсан айында Лепесов «Комсомол» колхозындағы жұмысты бұзу мақсатында жұмыс уақытында 40 шақты колхозшыларды намазға шақырып алып, тұқым тазалау жұмысын бұзған. Қантар айында ол колхозда жасырын діни әдет-ғұрып өткізіп, оған колхозшыларды шақырып, олардан 400 сом ақша жинап алған, оның 150 сомын колхозшыларға таратып берген, ондағы мақсаты олардың діни сенімін арттыру, колхозшыларды қоғамдық еңбекке қатыстырмау және колхоздарда мемлекеттік жоспарлардың орындалуын бұзу. Кеңес үкіметіне, партияға қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, партия мен үкіметтің ауылдарда жүргізіп жатқан шараларын бұзуға дінді пайдаланғаны үшін айып тағылып, Лепесов Өтебай (Шалмағамбет) — Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 17 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 20 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы 1938 жылдың 21 маусымында шығарылған. Облыстық прокурор айыптау қорытындысын сол жылғы 3 тамызда бекіткен, істі Қызылорда облыстық соттың арнаулы коллегиясының қарауына жіберген.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 9 қыркүйектегі үкімімен Лепесов Өтебай 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 20 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 9 қыркүйектегі Лепесов жөніндегі үкімі бұзылған. Істен Лепесовты ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен айыптан айыбы алынып тасталған, бұл жөніндегі іс ҚК-ның 204 бабының «б» тармағына жатқызылып, өндірістен қысқартылған. Лепесовты ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен айыптаған іс алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберілген.

Қайта тергеу ісі 1940 жылдың 12 шілдесінде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 22 шілдеде шығарылған. Облпрокурор айыптау қорытындысын сол жылғы 27 шілдеде бекітіп, істі Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының қарауына жіберген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 31 тамыздағы үкімімен айыпкер Лепесов Өтебай (Шалмағамбет) істеген қылмысына сөйкес ҚК-ның 58-10-1 бабы бойынша 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, бұл жазасын өтегеннен кейін 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 19 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым-арызы аяқсыз тасталған.

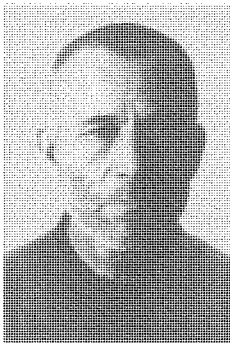
Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 25 наурыздағы

корытындысымен Лепесов Өтебай (Шалмағамбет) Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірінде Заңның негізінде толық ақталған.

ЛЕТТИЦКИЙ Станислав Викентьевич родился в 1878 году в хуторе Губарево бывшей Ковенской губернии, Польша, до ареста он проживал на ст. Кубек, Оренбургской ж/д, работал дорожным мастером 12-й дистанции службы пути 1-го околотка, образование среднее, беспартийный, Постановлением 6-го отделения ДТО ГУГБ УНКВД г. Оренбурга от 3 августа 1937 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-6, 11 УК, решением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 1 октября 1957 года решение Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Леттицкого С. В. отменено и дело его прекращено за отсутствием состава преступления. Протест. Зам. Генерального прокурора СССР на решение комиссии — удовлетворен. Он реабилитирован в 1957 году. **ЛИ САН-САН** родился в 1899 году в гор. Ван-Чин (Китай) кореец, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал парикмахером. Он обвиняется в том, что был агентом разведорганов Японии, проводил подрывно-шпионскую, диверсионную деятельность и антисоветскую, провокаторскую агитацию среди корейского населения, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 5 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

ЛИТВИНЕНКО Василий Никифорович родился в 1906 году в Полтавской области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал бухгалтером райпотребсоюза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-шпионскую диверсионную деятельность, как бухгалтер запутал отчетность и растранижил общественную собственность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 18 сентября 1942 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 28 марта 1990 года.

ЛИЧМАНОВА Анна Ивановна родилась в 1904 году в гор. Оренбурге, русская, образование 5 классов, беспартийная, домохозяйка, проживала в гор. Казалинске, жена врага народа Личманова Степана Васильевича, осужденного Военной Коллегией Верх-

суда СССР к ВМН. Она обвиняется в том, что была в курсе контрреволюционной деятельности мужа, но скрывала это от органов советской власти, тем самым способствовала его борьбе против Советской власти, т. е. совершила преступления предусмотренные ст. ст. 17, 58-8, 12 УК РСФСР, а поэтому Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 20 февраля 1938 года она была арестована и привлечена к уголовной ответственности, Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 4.06.1938 года Личманова Анна Ивановна как член семьи изменника Родины заключена в ИТЛ сроком на 8 лет. Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 14 ноября 1957 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 4.07.1938 года в отношении Личмановой А. И. отменено и дело о ней дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19.05.1997 года Личманова Анна Ивановна на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирована.

ЛИЧМАНОВ Степан Васильевич родился в 1903 году в селе Любимовка, Тощкого района, Оренбургской области, русский, гражданин СССР, образование начальное, с февраля 1926 года по октябрь месяц 1937 года состоял членом ВКП(б), исключен за антисоветскую деятельность и принадлежность к троцкистско-бухаринской организации, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал председателем участкового комитета депо станции, по профессии машинист паровоза.

По обвинительному Заключению он являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации, в которую завербован в 1936 году одним из активных участников Грабб В. П. Личманов по заданию организации, ситематически провоцировал машинистов ехать на неисправных паровозах с поездами, знал, что это грозит тяжелыми последствиями для транспорта.

В результате их диверсионно-вредительской деятельности программа ремонта паровозов тормозилась и в последствии была окончательно сорвана. Все это вносило дезорганизацию в движение поездов. Был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской ж/д, признавал террор как наиболее острый метод борьбы против партии и правительства, принял поручение от члена этой организации совершить террористический акт над одним из руководителей партии и правительства, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 28 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 февраля 1938 года Личманов Степан Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 11 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 11 февраля 1938

года в отношении Личманова Степана Васильевича отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Личманов М. В. реабилитирован посмертно.

ЛОКТЕВ Ион Варфоломеевич родился в 1882 году в Илекском районе, Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал буфетчиком. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, террористической организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию, принимал участие в диверсионной, вредительской работе, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 18 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

ЛУКИНСКИЙ Андрей Петрович родился в 1912 году в селе Черепановка, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал продавцом ларька. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 6 октября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

ЛУНГА Иван Андреевич родился в 1915 году в дер. Романовск, Молдавской ССР, молдаванин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал рабочим стройучастка. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 25 августа 1945 года осужден на 4 года лишения свободы. Он реабилитирован 10 ноября 1995 года.

ЛЫСКОВ Николай Александрович родился в 1914 году в селе Можга, Вятской губернии, русский, гражданин СССР, из служащих, отец был полицейским, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал монтером междугородной телефонной станции.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1934 году был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки, полицейским-надзирателем города Харбина Онищук, по заданию которого до 1935 году вел провокаторскую деятельность в городе Харбине, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных Советских организаций. По его доносу о секретной связи с советским консульством Каленина Петра и Волк Василия, они были арестованы полицией, как агенты Советского Союза. Сообщал полиции о местах

нелегальных собраний комсомольцев в Харбине. В 1935 году Лысков был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со шпионскими заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, по его указанию вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста собрал и передавал японской разведке через Мишенина шпионские сведения, и в частности схему трансляции дальней телефонной-телеграфной станции выпуска 1935 года. По заданию японской разведки и ее резидента Мишенина проводил диверсионно-вредительскую работу на ст. Казалинск, вывел из строя две автодрезины и двигатель внутреннего сгорания, на телефонной станции путем порчи конденсатора радиопеи током высокого напряжения сжег радиоаппарат. На случай войны подготовлял вывод из строя единственного правительственного бронзового провода, связывающего Москву со Средней Азией, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 13 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Лысков Николай Александрович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Лыскова Николая Александровича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Лысков Н. А. реабилитирован посмертно.

ЛЮБИМОВ Парфен Андриянович родился в 1917 году в гор. Казалинске, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Джалагаше, был рыбаком. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 20 августа 1940 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 11 января 1990 года.

ЛЮБИМОВ Степан Семенович родился в 1894 году в гор. Казалинске, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал плотником райпотребсоюза. Он обвиняется в том, что, будучи враждебным к советскому строю, высказывал недовольство против мероприятий Советской власти, высмеивал вождей народов и членов Советского правительства, за что постановлением Казалинского РО НКВД от 5 декабря 1937 года аресто-

ван и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР. Приговором Спецколлегии Южно-Казахстанского областного суда от 13 февраля 1938 года Любимов С. С. осужден на 5 лет лишения свободы с поражением избирательных прав сроком на 2 года. Определением спец. Коллегии Верховного Суда Казахской ССР от 17 марта 1938 года приговор Спец. Коллегии Южно-Казахстанского обл. суда оставлен в силе. Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 15 октября 1959 года приговор Кзылординского облсуда от 13.02.1938 года и определение Верховного Суда Казахской ССР от 17.03.1938 года в отношении Любимова С. С. отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Любимов С. С. на основании Закона Республики Казахстан от 14. 04.93 года реабилитирован.

М

МАГАЗИНЕР Александр Львович родился в 1894 году в гор. Варшаве, еврей, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал старшим бухгалтером Коопхоза райтранспорта. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 19 марта 1937 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

МАГОМАДОВ Алаудан родился в 1889 году в Чечено-Ингушской АССР, чеченец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, работал плотником. Он обвиняется в том, что систематически проводил среди чеченского населения антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 15 августа 1945 года осужден на 4 года лишения свободы. Он реабилитирован 18 апреля 1990 года.

МАЗУР Иван Антонович родился в 1901 году в Подольской области, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинск, работал мастером производственного обучения ФЗО-35. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера среди учащихся и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 10 апреля 1944 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 27 ноября 1958 года.

МАКАРОВ Михаил Иванович родился в 1896 году в пос. Донской, Чкаловской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Шумыш, Казалинского района, работал машинистом водокачки. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 3 июня 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

МАЛАНЧУК Прасковья Фоминична родилась в 1881 году в селе Марьяновка, Днепропетровской области, украинка, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, была портнихой. Она обвиняется в том, что активно проводила антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 7 ноября 1937 года осуждена на 6 лет лишения свободы. Она реабилитирована 25 января 1995 года.

МАЛИКОВ Кузьма Степанович родился в 1881 году в селе Скворцовка, Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал столяром школы № 67. Он обвиняется в том, что проводил контрреволюционную, диверсионную и вредительскую деятельность, антисоветскую, провокаторскую агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 7 сентября 1940 года осужден на 8 лет лишения свободы.

МАЛИХОВ Михаил Кузьмич родился в 1917 году в селе Скворцовка, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станциях Казалинск, работал токарем вагонного депо. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 23 сентября 1941 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 23 сентября 1992 года.

МАЛЮТИНА Агафья Алексеевна родилась в 1900 году в селе Широчинка, Борского района, Куйбышевской области, русская, гражданка СССР, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала на ст. Казалинск, по ул. Коммунистическая, 38, работала уборщицей вагонного участка ст. Казалинск. По обвинительному заключению Малютина А. А. во время работы среди рабочих вагонного участка при станции Казалинск высказывала свое недовольство и проводила антисоветскую агитацию направленную против существующего строя, руководителей партии и правительства, в то же время она восхваляла старый строй. При разговорах о военных событиях между СССР и Германией она высказывала пораженчес-

кое настроение, победу Германии над Советским Союзом, за что она постановлением транспортной прокуратуры Казалинского участка Оренбургской ж/д от 30 июля 1941 года арестована и возбуждено уголовное преследование подпадающее под признаки ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года Малютина Агафья Алексеевна осуждена на 10 лет лишения свободы с последующим поражением в правах на 3 года.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 ноября 1941 года приговор Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года по делу Малютиной оставлен в силе, а жалоба осужденной без последствий.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 17 июля 1964 года приговор Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года и определение судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 ноября 1941 года в отношении Малютиной Агафьи Алексеевны отменены, дело производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест зам. Прокурора Казахской ССР удовлетворен.

МАЛЬЦЕВ Моисей Гаврилович родился в 1900 году в селе Зомзя, Северо-Восточного края, русский, гражданин СССР, беспартийный, образование 2 класса сельской школы, с февраля 1919 по октябрь 1919 года служил в армии атамана Семенова, дезертир гражданской войны, эвакуировался в Китай. В 1935 году в СССР прибыл легально, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал электромонтером и пом. машиниста депо. Он обвиняется в том, что в 1935 году работал на КВЖД, был завербован секретным агентом для шпионской и диверсионной работы полицейским Ставицким. По его заданию занимался провокаторством, выдавал полиции революционно-настроенных советских граждан. В 1935 году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера. По прибытии на место работы ст. Казалинск в 1936 году установил связь с резидентом японской разведки Капустинским, через которого вошел в состав контрреволюционной, диверсионной, шпионской организации, существовавшей в депо ст. Казалинск. По заданию организации собрал сведения шпионского характера по депо и ст. Казалинск и передал резиденту японской разведки Капустину, совершал диверсионные акты: в феврале 1937 года на перегоне разъезда 98-Майлибаш из котла паровоза спустил воду, паровоз сожжен, в ноябре 1936 года на ст. Камышлыбаш на паровозе расплавил поршневые и центровые подшипники, в 1937 году в бунксы паровозов насыпал песок, вследствие чего у паровоза расплавились подшипники. Систематически проводил антисоветскую пропаганду против проводимых мероприятий партии и Советской властью, за что Постановлением ДТО ГУГБ НКВД г. Оренбурга от 2 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 7, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Мальцев Моисей Гаврилович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Мальцева Моисея Гавриловича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29.05.97 г. Мальцев Моисей Гаврилович на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

МАЛЮК Максим Павлович родился в 1894 году в селе Мотовиловка, Киевской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской, террористической организации, проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность и антисоветскую провокаторскую агитацию пораженческого характера, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 4 июля 1941 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 7 декабря 1995 года.

МАНҚАНАЕВ Сүтей Қазалы ауданының № 17 Калинин ауылдық кеңесі, Ленин атындағы колхозда 1884 жылы туған, негізі — келей, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйлі-жайлы, үйінде өзімен 7 жаны бар.

Манқанаев Сүтей Ленин атындағы колхозға мүше болып жүріп, колхоз құрылысына қарсы пікірде болып, бірнеше зиянкестік жұмыстар жасаған. 1933 жылы Манқанаевтың басқаруымен 40 гектар егілуге тиісті егістікке тұқым сеппей, оны Манқанаев өзі пайдаланып кеткен. 1936 жылы колхоздың екенен 90 гектар бидайы мен 15 гектар арпа егістік жеріне су жіберетін маман бола тұрып, өзінің колхоз құрылысына немқұрайды қарауының салдарынан сол егістің 30 гектарын суға бастырып жіберген.

Колхоздың 1937 жылғы егіндік жеріне арналған тұқым астығынан бір центнер астықты алып қалып, өзі пайдаланып, оның орнына жаман тұқым алып сепкен. Сонымен қатар Манқанаев өзінің қашаннан кеңес үкіметіне наразы болып келгендігін білдіріп, үкімет пен партияның көсемдерінің атын атап боқтап, контрреволюциялық сөз айтқан, деп айып тағылып, Манқанаев Сүтей Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 19 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлігімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны облыстық прокурор және облыстық соттың дайындық мәжілісінің 1938 жылғы 8 қазандағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 29 қазандағы үкімімен Манқанаев Сүтей 6 айға еріксіз қара жұмысқа пайдалануға, тапқан еңбек ақысынан 25% ұстауға, алдын ала тергеуде түрмеде 18 маусымнан отырған жазасын өтеп бітті деп санап, өзін түрмеден босатуға ұйғарған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 9 тамыздағы ұйғаруымен Қазақ КСР прокуроры орынбасарының наразылығына сәйкес Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 29 қазандағы үкімі жеңіл болғандықтан бұзылып, істі қайта қарау үшін сол соттың өзіне жолдаған.

Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 27 қазандағы үкімімен Манқанәев Сүтей 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға, бір жылға саяси құқық жоюға сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 9 қарашадағы қорытындысымен Манқанәев Сүтей Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МАРАЕВ Дмитрий Сидорович родился в 1903 году в Махшенском районе, Пензенской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, работал дежурным станцией «Кара Чокей». Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, шпионско-диверсионной, террористической организации, активно проводил антисоветскую провокационную агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 июля 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 апреля 1989 года.

МАРЧЕНКО Иван Михайлович родился в 1917 году в Акбулакском районе Оренбургской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал слесарем депо. Он обвиняется в том, что являлся активным членом контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской террористической организации, существовавшей на станции Казалинск, по поручению которого проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Актюбинской области от 2 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 апреля 1995 года.

МАРЧЕНКО Николай Михайлович родился в 1910 году в селе Советское, Акбулакского района, Оренбургской области, украинец, гражданин СССР, сын кулака, образование начальное, с 1932 г. кандидат в члены ВКП(б), до ареста проживал на ст. Байхожа Оренбургской ж/д, работал машинистом водокачки этой станции.

В 1928 году отец его был судим по ст. 169 УК, осужден к 3 годам лишения свободы, срок наказания не отбывал, из своего села скрылся. Марченко Николай в том же году с другими членами своей семьи ликвидировал свое кулацкое хозяйство, прибыл к своему отцу на ст. Камбаш, в последствии устроился на ж/д транспорт, скрыл свое прошлое, проник в ряды ВКП(б). Потом он работал машинистом водокачки ст. Байхожа, откуда выезжал к своему отцу на ст. Камбаш, где в 1936 году вошел в контрреволюционную организацию, возглавляемую кулаком-

торговцем Винокуровым. В эту контрреволюционную организацию так же входили его отец Марченко М. Д., брат Марченко И. И., Зерюкин В. совместно с которым Марченко Николай и проводил контрреволюционную деятельность. Вел пропаганду пораженческого направления. На одном из сборищ членов этой организации Марченко Н. совместно с другими ставил своей задачей совершить диверсионный акт во время войны, т. е. сжечь водокачку ст. Камбаш, тем самым вызвать перерыв водоснабжения и создать затор в движении поездов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 25 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением Тройки УНКВД по Актюбинской области от 2 декабря 1937 года Марченко Николай Михайлович осужден на 10 лет в ИТЛ.

Определением Транспортной Коллегии Верховного Суда СССР от 20 апреля 1955 года Постановление Тройки при УНКВД по Актюбинской области от 2 декабря 1937 года в отношении Марченко Николая Михайловича отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления производством прекращено.

МАТВЕЕВ Петр Кириллович родился в 1879 году в гор. Бузулук, Оренбургской области, русский, гражданин СССР, из служащих ж/д транспорта, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал зам. начальника 6 отд. службы движения, в последнее время работал начальником технической части там же.

В 1919 году проживал на территории белых и руководил движением поездов в должности инструктора. Он являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации и по заданию таковой на ст. Казалинск проводил диверсионную и вредительскую работу путем неприема поездов с Ташкентской ж/д, задерживал продвижение грузов по Оренбургской ж/д, создавал замешательство в работе диспетчеров, давал распоряжение о бросании поездов на перегонах. С целью срыва графика наркома путей сообщения среди диспетчеров и работников отделения распространял слухи о нереальности графика, в результате его действий график движения поездов ежедневно срывался. Замазывал и скрывал факты вредительской, диверсионной деятельности других работников, путем очковирательства, дачей ложных сведений о работе отделения. Был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской ж/д, знал о готовящихся актах над руководителями партии и советского правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 июня 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Матвеев Петр Кириллович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года Приговор Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938

года в отношении Матвеева Петра Кирилловича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

МАТОВ ШУРА (Шора) Қазалы ауданының № 3 Қарашеңгел ауылдық кеңесі, «Ақөзен» колхозында 1888 жылы туған, бай баласы, шала сауатты, партияда жоқ, сол колхозда мұраб болып жұмыс істеген, 1919—1922 жылдары Дутов-Колчак армиясына, алашордашыларға қатысқан, 1933 жылы «Коммунар» колхозының төрағасы болып тұрғанда колхоз малын жауыздықпен қырғаны үшін Қазалы халық соты арқылы 1932 жылғы 7 тамыздағы заңмен 10 жылға сотталған. Облот арқылы 34 күннен кейін ақталып шыққан. Облот тағылған айып: контрреволюциялық-көтерілісшілер, эмиграциялық-террорлық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен ауыл шаруашылығында колхоздың экономикалық қуатын өлсіретуге, партия мен үкіметтің, шараларына қарсы контрреволюциялық жауыздық жұмыстар жүргізгені үшін Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 28 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімінің 1940 жылғы 23 наурыздағы қаулысымен айыпкер Матов Шораның қылмысы анықталмағандықтан тергеу ісі тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Матов Шора СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

МАХАМБЕТОВ НҮРКЕ немесе Жәлімбет Қазалы ауданының бұрынғы № 18 ауылы, кейінгі № 3 ауылы «Қаттыкөл» колхозында 1911 жылы туған, байдың, соттың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, қамауға алынғанға дейін осы колхозда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Сарқыт, балалары — Қайып, Қожай.

Махамбетов Нүрке № 2 ауыл, «Мәдениет» және № 3 ауыл, «Қаттыкөл» колхоздарының колхозшылары арасында партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы және колхоздың экономикалық қуатын өлсіретуге бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Ол байдың және соттың баласы болғандықтан колхоздың мүшесі бола тұра колхоз жұмысына шықпаған, өз бетінше жұмысты тастап, бір колхоздан екінші колхозға ауысып отырған, сөйтіп колхоз төртінші үнемі бұзып, колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізіп, колхозшыларды колхоздан шығуға, басқа жаққа көшіп кетуге шақырған. № 3 ауыл, «Қаттыкөл» колхозы колхозшылары арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізу жолымен № 2 ауылдағы жаңадан қазылатын жарма құрылысын бұзбақшы болған. Сонымен қатар колхоздың үйіне фермасын ұйымдастыруға қарсы шыққаны үшін айып тағылып, Махамбетов Нүрке Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 15 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1941 жылдың 28 сәуірінде аяқталып, айыптау қорытындысы 5 мамырда шығарыл-

ған, оны Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасы бастығының орынбасары 7 мамырда, облпрокурор 16 мамырда, Қызылорда облсотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 3 маусымдағы ұйғарымымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының кешпелі сессиясының 1941 жылдың 10 маусымындағы үкімімен айыпкер Махамбетов Нүрке — 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 28 шілдедегі ұйғарымымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1989 жылғы 3 наурыздағы қаулысымен Қызылорда облсотының 1941 жылғы 10 маусымындағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 28 шілдедегі Махамбетов Нүрке жөніндегі ұйғарымын бұзып, істі оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан қысқартқан.

Қазақ ССР Прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

МАХАНОВ КЕМЕЛБАЙ Қазалы ауданының № 4 ауылында 1873 жылы туған, бай-молда болған, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1930 жылы Арал аудандық халық соты арқылы 6 жылға — оның 2 жылы бас бостандық еркінен айыруға, 4 жылы жер аударуға, сотталған. Мемлекетке мал тапсыру тапсырмасын орындамағаны үшін Қызылорда түрмесінде отырған. Мал-мүлкі төркіленген кейінгі кезде Арал ауданының № 9 ауылында тұрған, үйленген, әйелі — Зиада, балалары — Тумо, Жарболат, қыздары — Селима, Асыл, Алуа.

Маханов Кемелбай 1930 жылы 6 жылға сотталып, 1936 жылы түрмеден қашып шығып, жасырынып жүрген. Ол мал, мата сағумен айналысқан. Арал ауданының № 9 ауылында тұрғындар арасында Кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген, үй-үйді аралап, дін шариятын уағыздаған, № 9 ауылдың колхозшылары арасында олардың кеңес заңына бағынбауы, колхоздан шығуы жөнінде үгіт жүргізген. Осындай үгітпен ол № 5—7 ауылдарды және Сырдария территорияларын аралаған. Ол қоғамдық жұмыс істемей, дін жолымен табыс тауып күн көрген. Мәселен, № 9 ауылдың колхозында өлген Шүкіров Мырзағали, Мейірманов Назарәлі, Садықова Маныштың намаздарын шығарғаны үшін өлгендердің отбасынан 100 сомнан ақша талап еткен, егерде оны бермесендер, онда олар ол дүниеде дозақ отына түседі, деп үркіткен. Тұрғындардан мешіт құрылысына деп ірі сомада ақша жинап, оны өзі жаратқаны үшін айып тағылып, Маханов Кемелбай Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 16 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 24 тамызда шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен.

Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен Маханов Кемелбай ең жоғары жаза — ату жазасына

согталган. Бул үкім 1937 жылы 4 қыркүйек күні түнгі сағат 3-те Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Маханов Кемелбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МАЩОНИЯ Алексей Корнеевич родился в 1871 году в Кременчугском районе, Полтавской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал кузнецом в МТС. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 26 декабря 1940 года по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

МАШЕНКО Петр Федорович родился в 1912 году в дер. Гнилицы, Оренбургской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал слесарем депо. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, по заданию которой проводил антисоветские провокаторские агитации и шпионско-вредительские деятельности, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД Оренбургской ж/д от 5 октября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

МЕЦЛЕР Райнгольд (он же Иван Адамович) родился в 1919 году в селе Альтвайморт, Полосовского района, Саратовской области (бывшая АССР немцев Поволжья), немец, беспартийный, грамотный, происходит из кулацкой семьи, отец и брат которого во время гражданской войны являлись участниками контрреволюционного восстания, судим в 1944 году по ст. 162 «д» к 5 годам лишения свободы. До ареста проживал в пос. Ново-Казалинск, работал шофером депо.

Ульрих Я. И., Ульрих И. И., Франк М. С., Керкеснер В. в конце 1941 года были переселены из Московской области в Казахстан. Находясь на спецпоселении в Казалинском районе, вступили в преступную связь между собой и с начала 1942 года на протяжении ряда лет до момента ареста саботировали работу в колхозах и на производстве. В последствии ими в антисоветскую работу были вовлечены Сруч К. А. и Мецлер Р., которые также проводили вместе с ними антисоветскую работу.

Все эти 6 немцев постановлением ПП ОГПУ по Нижневолжскому краю от 9 февраля 1930 года осуждены к 5 годам в концлагерь каждый. По последнему обвинительному заключению все они, будучи враждебно настроенными по отношению к Советской власти, вступили в преступную связь с другими враждебно настроенными к Советской власти спецпереселенцами, совместно систематически проводили антисоветскую агитацию среди населения.

Так в январе 1942 г. участники этой антисоветской группы Ульрих Яков Иванович, Ульрих Иосиф

Иванович, Франк Михаил Семенович, Керкеснер Вильгельм Адамович, находясь на спецпоселении в колхозе «Бозкуль», Казалинского района, были направлены на работу по рытью межколхозного канала, где они сговорившись между собой с целью срыва рытья канала, бросили работу и ушли в гор. Казалинск, уведя вместе с собой всех немцев, работавших там. Организатором этого саботажа был обвиняемый Ульрих Яков Иванович. В результате чего работа на канале была сорвана.

Ульрих Яков Иванович и Керкеснер Вильгельм Адамович в январе месяце 1942 года в присутствии Франк и Кайста, во время призыва немцев на трудфронт, среди них распространяли провокационные слухи, направленные против призыва немцев на трудфронт, высказывали злобную ненависть по адресу руководителей партии и правительства. Ульрих Иосиф Иванович в начале 1947 г. среди своего окружения возводил клевету на советскую действительность, восхвалял при этом Англию и Америку, а также дореволюционный царский режим в России. Осенью 1946 года на квартире Франк Михаила они высказывали антисоветские суждения о неизбежности новой войны со стороны англо-американского блока против СССР и предсказывали поражение в ней СССР.

Мецлер Райнгольд Адамович в мае 1947 года в своей квартире в присутствии Фалькенштейна вел антисоветские порочащие разговоры, высказывал изменческие настроения в случае войны, выражал террористические намерения по отношению коммунистов и других советских работников. При этом высказывал диверсионные намерения. Бруг Карл Андреевич осенью 1947 г. в своей квартире в присутствии Никеренс вел клеветнические разговоры об экономическом положении рабочих в СССР и критиковал с антисоветских позиций мероприятия партии и правительства о новостройках в СССР, Керкеснер в январе 1948 года на квартире Ульриха Иосифа высказывал свое недовольство по поводу цен на продовольствие в СССР. В феврале 1948 года все они собравшись в мастерской орс ст. Казалинск осуждали карточную систему, высказывали клеветнические измышления на советскую действительность, восхваляли экономическую жизнь в капиталистических странах. Вели порочащие разговоры.

В марте 1950 года в день выборов в Верховный Совет СССР Мецлер Райнгольд, будучи прикрепленным с автомашиной к избирательному участку, во время перевоза избирателей и членов избирательной комиссии умышленно наехал на стену дома и испортил автомашину. 5 марта 1950 г. собравшись в квартире Ульриха Иосифа все они пели песни антисоветского содержания, в которых клеветали на советскую действительность, экономическое положение советских людей, восхваляли жизнь в бывшей фашистской Германии, за что все они постановлением УМГБ по Кызылординской области от 14 апреля и 12 мая 1950 года арестованы и привлечены к уголовной ответственности по ст. ст. 58-10 ч. 1 и 58-11 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от

23 июня 1950 года Ульрих Иосиф Иванович, Ульрих Яков Иванович, Франк Михаил Семенович, Керкеснер Вильгельм, он же Василий Адамович, Бруг Карл Андреевич и Мецлер Райнгольд, он же Иван Адамович подвергнуты к лишению свободы в ИТЛ сроком на 10 лет с последующим поражением избирательных прав сроком на 5 лет каждого.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 16 августа 1950 г. приговор Кызылординского облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 29 апреля 1955 года приговор Кызылординского облсуда от 23 июня 1950 года и Определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 16 августа 1950 года в отношении Мецлера Райнгольда, он же Иван Адамович отменены и дело производством прекращено за неказанностью преступления, в отношении остальных осужденных изменено, исключено из приговора обвинение по ст. 58-11 УК и меру наказания снизить Ульриху Иосифу Ивановичу, Ульриху Якову Ивановичу и Франку Михаилу Семеновичу до 5 лет лишения свободы без поражения в правах. Керкеснеру Вильгельму он же Василий Адамович и Бругу Карлу Андреевичу до 3 лет лишения свободы, без поражения в правах.

На основании Указа от 27 марта 1953 года «Об амнистии» от отбывания наказания освобождены со снятием судимости, все освобождены из-под стражи.

Постановлением Пленума Верховного Суда Казахской ССР от 20 декабря 1962 г. приговор Кызылординского облсуда от 23 июня 1950 года и все последующие судебные постановления в отношении Ульриха Иосифа Ивановича, Ульриха Якова Ивановича, Франка Михаила Семеновича, Керкеснера Вельгельма, он же Василий Адамович, Бруга Карла Андреевича и Мецлера Райнгольда, он же Иван Адамович отменены, дело производством прекращено за отсутствием в их действиях состава преступления. Все они реабилитированы.

МИХАЙЛОВ Константин Алексеевич родился в 1895 году в селе Балейки, Ново-Сергиевского района, Оренбургской области, русский, беспартийный, с 2-классным образованием, работал плотником 5 вагонного участка ст. Казалинск.

Он в прошлом кулак, в годы коллективизации хозяйство его раскулачено, лишен избирательных прав, враждебно настроенный против Советской власти. Работал в вагонном участке ст. Казалинск, среди своего окружения допускал клеветнические высказывания, заявлял, что сейчас колхозники якобы голодают и из колхозов бегут, высказывал недовольство на условия жизни в СССР, восхвалял условия жизни в царской России, высказывал недовольство на проводимые в СССР мероприятия, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1 ноября 1937 года Михайлов Константин Алексеевич осужден к 10 годам заключения в ИТЛ.

Постановлением Президиума Южно-Казахстанского областного суда от 8 мая 1958 года постановление тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1 ноября 1937 года по делу Михайлова Константина Алексеевича отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

МИХЕЕВА Апполинурия Ивановна родилась в 1892 году в Уткинском заводе, быв. Пермской губернии, русская, гражданка СССР, образование средне-специальное, беспартийная, до ареста проживала на ст. Казалинск, работала медсестрой ж/д больницы. Она являлась участницей шпионско-диверсионной, террористической организации. Проживая на ст. Казалинск, в 1936 году была завербована агентом японской разведки Титовым, через которого вошла в состав шпионско-диверсионной группы на ст. Казалинск. С 1936 года по день ареста она собрала и передала резиденту японской разведки Титову шпионские сведения, имеющие оборонное значение, в частности: о преследовании воинских эшелонов через ст. Казалинск, о наличии отравляющих веществ и мобилизационного запаса медикаментов в амбулатории ст. Казалинск. По заданию Титова имела поручения производить в военное время: массовое отравление воинских частей путем заражения воды и пищи в пунктах питания. Проводила контрреволюционную пропаганду против мероприятий ЦК ВКП(б) и правительства, за что она постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 1 октября 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Михеева Апполинурия Ивановна осуждена к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Михеевой Апполинурии Ивановны отменено и дело о ней на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

МИХЕЕВ Ефим Андреевич родился в 1894 году в пос. Красно Усольский завод, Башкирской АССР, русский, образование среднее, член ВКП(б), проживал в Казалинске, работал заготовителем заготовконторы райпотребсоюза. Ему предъявлено обвинение в том, что в период 1923—24 гг. являлся активным участником троцкистской оппозиции, выступал на партсобраниях, где отстаивал контрреволюционные взгляды Троцкого и возводил клевету на ЦК ВКП(б). В 1937 году как троцкист был исключен из партии и в административном порядке органами НКВД выслан из г. Москвы в Казахстан. Находясь в ссылке, он среди населения проводил антисоветскую агитацию, направленную на дискредитацию мероприятий партии и правительства, за что постановлением УМГБ по Кызылординской области от 21.01.1949 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 п. 2, 10 ч 1, 11 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания

при МГБ СССР от 1 июня 1949 года заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда СССР от 19.05.1956 года Постановление Особого Сопределения при МГБ СССР от 1 июня 1949 года в отношении Михеева Е. А. отменено, и дело прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. По заключению облпрокурора от 13.05.1997 года Михеев Е. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 г. реабилитирован.

МИШЕНИН Терентий Алексеевич родился в 1887 году в селе Почеево, Курской губернии, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал завхозом НСШ ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Мишенин Т. А. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, резидентом японской разведки. Находясь на территории Манчжурии состоял членом белоэмигрантской организации «Корниловцев». В 1929 году в лице полицейского Петрова был завербован в качестве агента японской разведки. По заданию японской разведки вступил в ВКП(б) и, пользуясь доверием партийной организации, выдавал японской разведке членов ВКП(б), комсомольцев и активистов. В 1935 году японской разведкой переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского диверсионного характера. По прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Двужильным, по заданию которого создал контрреволюционную, шпионскую диверсионную, вредительскую организацию на ст. Казалинск, в которую вовлек японских агентов Лыскова, Титова и других. Выполняя задание резидента японских разведорганов Двужильного, связался с агентом японской разведки Бутаковым, Провакким, Козловым, Капустиним, Титовым и возглавлял руководство шпионскими диверсионными группами на Казалинском ж/д узле. Через этих агентов японской разведки собирал шпионские сведения оборонного значения. По его заданию, входившие в шпионскую диверсионную организацию эти люди проводили диверсионную и вредительскую деятельность, направленную на разрушение Казалинского ж/д узла, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 7, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Мишенин Терентий Алексеевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Мишенина Терентия Алексеевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Мишенин Т. А. реабилитирован посмертно.

МОЛДАВАНОВ Василий Константинович родился в 1907 году в селе Черновцы (Румыния), образование начальное, беспартийный, до ареста проживал

на станции Казалинск, работал рабочим-ремонтником. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, по заданию которого активно проводил шпионскую, подрывно-вредительскую деятельность и систематически вел антисоветскую, провокационную агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 21 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 2 августа 1989 года.

МОНАКОВ Гавриил Семенович родился в 1880 году в селе Усово, Мансяжского уезда, Вятской губернии, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал ветфельдшером.

С 1918 по 1919 год служил добровольно в белой армии. По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1924 году на ст. Цицикар КВЖД, войдя в фашистскую организацию, именовавшуюся «Российский Общевоинский Союз» (РОВС), по заданию которой до 1935 года вел провокационную деятельность, выражающуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году был завербован и переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом Давыдовым, а впоследствии был передан на связь резидентам Орехову и Мишенину, по заданию которых вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Орехова и Мишенина ряд шпионских сведений оборонного значения. По заданию японской разведки проводил вредительскую работу. В 1935 году разрешил погрузку в вагоны большого скота, чем вызвал эпидемию. 80 голов большого скота, подлежащего уничтожению, разрешил забить и продать рабочим. На ст. Казалинск разрешил продавать рабочим. Это же мясо пытался отправить в кавалерийский полк войск НКВД, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 9 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 7, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Монаков Гавриил Семенович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Монакова Гавриила Семеновича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

МОРГУНОВ Яков Васильевич родился в 1896 году в с. Корнеевка, Алексеевского района, Куйбышевской области, украинец, гражданин СССР, из крестьян-кулаков, малограмотный, беспартийный, в 1930

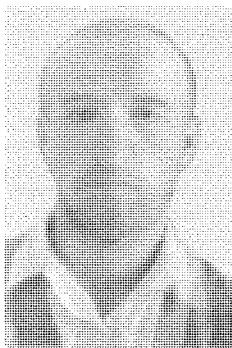
году скрылся от репрессии, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинск по ул. Полтавская, 25, работал смазчиком 5-вагонного участка ст. Казалинск. Он до 1930 года имел кулацкое хозяйство, в котором применял наемную рабочую силу, в 1930 году был лишен права голоса, и боясь репрессий, скрылся из пределов своей области. На ст. Казалинск сошелся с кулаками-единоличниками Михайловым К. А. и Примаком М. Т. также скрывавшимися от репрессии и на почве общей злобы и ненависти к Советской власти повели контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и правительства, оклеветал Советскую власть и колхозный строй. Он враждебно относился к выпуску госзаимов, говоря: «На займы подписываться насильно заставляют, а государство нам ничем не помогает», за что он постановлением ОДТО УГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1 ноября 1937 года Моргунов Я. В. осужден на 10 лет в концлагерь.

Постановлением 3-транспорт. группы УНКВД по Южно-Казахстанской области от 2 февраля 1940 года постановление тройки при УНКВД по ю/к области от 1 ноября 1937 года оставлено в силе.

Постановлением Президиума Южно-Казахстанского областного суда от 8 мая 1958 года постановление тройки при УНКВД по Ю/К области от 1 ноября 1937 года по делу Моргунова Я. В. отменено, дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

МОРОЗОВ Яков Николаевич родился в 1909 году в селе Лехова, Воронежской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, не работал. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Приговором Кызылординского областного суда от 29 июля 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 февраля 1990 года.

МОЧАЛОВ Иван Андреевич родился в 1901 году в гор. Новосибирске, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал техником льдопункта.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году на ст. Муданьцзян, полицейским Нагиса был за-

вербован в качестве агента японской разведки, по заданию которого до выезда в СССР, вел провокаторскую деятельность, выдавал японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В этом же году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР для шпионской, диверсионной работы. Будучи в СССР, установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, через которого вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Мишенина японской разведке шпионские сведения: в частности о расположении в гор. Казалинске каварелийского полка войск НКВД. Занимался подбором и изучением новых лиц в целях привлечения их к диверсионной деятельности. По заданию японской разведки систематически проводил вредительскую, диверсионную работу, неправильно составлял ситуацию о работе станции, задерживал отправку вагонов со скоропортящимися грузами, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Мочалов Иван Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Мочалова Ивана Андреевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР, за отсутствием состава преступления.

МОЧАЛОВ Сергей Андреевич родился в 1912 году в гор. Харбине, Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем в депо.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной террористической организации, агентом японской разведки. В 1932 году в гор. Харбине был завербован японо-манчжурскими разведорганами. Находясь на территории Манчжурии, он вошел в фашистскую организацию, именованную «Черное кольцо», по заданию которой занимался провокаторской деятельностью, выдавал японо-манчжурским властям активных членов нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, через которого и вошел в состав шпионской диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. Работал мастером депо станции Казалинск, по заданию Мишенина, занимался сбором шпионских сведений, в частности: о технической оснащнности депо и водокачек, о состоянии водоисточников и др., проводил вредительскую работу по ремонту паровозов. В

1936 году умышленно разъединял валки тормозных тяз на паровозе, отчего произошло крушение поезда, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 54-4, 6, 7, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Мочалов Сергей Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Мочалова Сергея Андреевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

МУРТАЗИН Сафа Алиевич родился в 1908 году в гор. Касимов, Московской области, татарин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 22 января 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

Н

НАРПЕЙСОВ Жұбатқан Қазалы ауданының Сталин атындағы ауылдық кеңесте 1906 жылы туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, өскерге 1942 жылы шақырылып, № 70 артиллерия полкінің құрамында соғысқа қатысқан.

Нарпейсов сапта жүріп келе жатқанында өскери міндеттен жалтару мақсатында қасақана өз аяғын жүріп келе жатқан артиллерия дөңгелегінің астына салған.

Осы қылмысы үшін Нарпейсов тұтқынға алынып, 1943 жылғы 11 наурыздағы НКВД 8-ші армиясының ерекше бөлімінің қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасын қолданып, 12 наурыз 1943 жылы сапта тұрған жауынгерлердің алдында атылған.

Қазақстан Респубикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот органдарынан тысқары шешімімен атылғанына байланысты Нарпейсов 1998 жылғы 27 маусымда толық ақталған.

НАЗАРОВ Шалқожа Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, «Комсомол» колхозында 1888 жылы туған, бай-молда, ауыл старшинасы болған, арабша сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін «Комсомол» колхозында тұрған, үйленген, әйелі — Жамал,

балалары — Тілепберген, Скендір, Аспан, Далқан, Жұмат.

Назаров Шалқожа ірі байдың, болыстың баласы, өзі де бай, ауыл старшинасы, молда болған, мешіт ұстаған, Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде ол колхозшылар арасында Кеңес үкіметіне қарсы, колхозды нығайту жөніндегі партия мен үкіметтің шараларына қарсы бағытталған діни насихат жүргізген. 1936 жылы колхозшылар арасында мешіт ашу үшін: «мешітті жабудың қажеті жоқ, өйткені кеңес өкіметі ұзақ өмір сүрмейді, мешіт керек болады, кімде-кім мешітті жабуға барса, ол адам өмірінің соңына дейін бақытсыз болады және құдайдың қарғысына ұшырайды» — деп сөз айтқан.

1936—1937 жылдары ол колхоздың төртібін бұзып, колхозшыларды колхоз басқармасының ешқандай тапсырмасын орындамауға шақырған: «Қаншама талпынғандарыңмен бөрібір колхоз ұзақ өмір сүрмейді, ол құлайды» — деген. 1938 жылдың көктемінде Назаров колхозшылар арасында үгіт жүргізіп, оларды жұмысқа шықпауға шақырған, бұған сылтау етіп бұрынғы бай Мырзалиевтің намазын пайдаланған. Назаров молда ретінде намаз шығаруға қатысқан. Колхозшылардың қатысуымен колхоз басқармасына: «Бізге сенің колхозыңның керегі жоқ, алдымен елікті жерлейміз. Содан кейін жұмыс істеуге барамыз» — деген. Соның салдарынан көктемгі егіс жоспары бұзылған. 1939 жылдың көктемгі егіс науқаны кезінде Назаров бай Жанкүловпен бірге колхозшылар арасында колхоздан шығу жөнінде үгіт жүргізген: «1939 жылы құрғақшылық болады, су болмайды, сондықтан егіс егудің қажеті жоқ, бөрібір егіс шықпайды, жұмысты тастап, колхоздан кету керек» — деп үгіттеген. Сонымен бірге Назаров колхозшылар арасында дін насихатын жүргізіп, діни салт-дәстүрлерді өткізуге қатысып, колхозшылардан садақа-пітір жинаған, мәселен, 1939 жылдың қараша айында Назаров молда ретінде колхозшы Дауылбасовтың намазын шығарып, 100 сом ақша, екі ешкі алған, деп айып тағылып, Назаров Шалқожа Чкалов облыстық НКВД Басқармасының 1 арнаулы бөлімінің 1940 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1940 жылдың 9 ақпанында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні Қазалы стансасының ОДТО НКВД арқылы шығарылған, оны Орынбор темір жолы ДТО НКВД-ның бастығы 14 ақпанда бекіткен.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы қаулысымен Назаров Шалқожа-5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 16 қазандағы қорытындысымен Назаров Шалқожа — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НИКИФОРОВ Сергей Алексеевич родился в 1874 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в этом районе, не работал. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организации, активно проводил антисоветскую, прово-

каторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 11 октября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

НИКОЛАЕВ Иван Михайлович родился в 1914 году в гор. Казалинске, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в этом районе, работал бухгалтером. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 28 мая 1938 года осужден на 10 лет лишения свободы.

Он реабилитирован 2 января 1990 года.

НИКОЛЕНКО Александр Емельянович родился в 1883 году в Полтавской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал телеграфистом. Он обвиняется в том, что был участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию поразительского характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 13 ноября 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

НИКОЛЬСКИЙ Михаил Константинович родился в 1888 году в Горьковском крае, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Аральском районе, работал заместителем главного бухгалтера. Он обвиняется в том, что был участником контрреволюционной, троцкистско-зиновьевской, террористической диверсионной организации, активно проводил шпионскую, вредительскую деятельность и антисоветскую, провокаторскую агитацию, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 сентября 1989 года.

НОЖНИЦКИЙ Хаим Есеевич родился в 1892 году в Польше, поляк, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал учителем школы. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, националистической, террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию поразительского характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 июля 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 5 апреля 1990 года.

НОСКОВ Карп Автономович родился в 1896 году в дер. Дгубасы, Очерского района, Свердловской обла-

сти, отец-поп, старообрядник, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал бригадиром 10-го околотка, 11-ой дистанции службы пути ст. Казалинск.

Он служил в белой армии рядовым, в РККА не служил. Носков К. А. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1909 году на ст. Чжалантунь войдя в фашистскую, белоэмигрантскую организацию «Кирилловцев», по заданию которой до 1935 года на КВЖД среди советских граждан вел провокаторскую деятельность, выдавал японо-манчжурским властям активных участников, нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. В 1929 году белоэмигрантом полицейским Дубровиным был завербован в качестве агента японской разведки. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР для шпионской диверсионной работы. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Бутаковым, через которого вошел в состав шпионской диверсионной группы существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через резидента Бутакова японской разведке ряд шпионских сведений, в частности: о состоянии 2-й дистанции пути, стрелочного хозяйства, искусственных сооружений, о настроении рабочих и колхозников. С целью совершения диверсионных актов, крушения поездов, вредительски производил ремонт пути и стрелочных переводов, за что он Постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 16 июля 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 7, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Носков Карп Автономович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Носкова Карпа Автономовича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Он реабилитирован посмертно.

НОСОВ Максим Федорович родился в 1892 году в селе Константиновка, Пензенской области, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал директором ж/д. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной троцкистско-бухаринской террористической, диверсионной организации, по заданию которого активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при НКВД по Южно-Казахстанской области в 1938 году осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 19 октября 1960 года.

НУРӘЛИЕВ Ержан Қазалы ауданының № 16 ауылында 1908 жылы туған, әлеуметтік негізі — ша-

руа, шала сауатты, партияда жоқ, Қаңдағаш-Орск темір жолы бойындағы 3 құрылыс учаскесінің 1-прораб пунктінде жер қазушы-жұмысшы болып істеген, осы жол бойындағы Бақай стансасында тұрған, 1938 жылы РСФСР ҚК-ның 35 бабымен 3 жылға сотталған, жазасын 1941 жылы өтеп, босанып шыққан, үйленген, әйелі — Мулира, қызы — Зиба.

Нүрәлиев Ержан кеңес үкіметіне қарсы пиғылда балып, 1941 жылдың тамыз айында Қаңдағаш-Орск темір жолының Бақай стансасындағы 3-құрылыс учаскесінің 1-прораб пункті жұмысшыларының арасында үкімет пен партияға қарсы бірнеше рет үгіт жүргізген. Шығыс майданында Гитлер армиясының уақытша әскери табыстарына байланысты жеңілістік пиғыл айтып, кеңес өкіметіне жала жапқан. Осымен бірге фашистік Германияның әскери қуатын мақтап, оның СССР-ды жеңетіні туралы сөзгеуейлік пікір айтқан.

Одан басқа Нүрәлиев 1941 жылдың 18 тамызында кеңес үкіметіне қарсы мақсатта өзінің звеносындағы жұмысшылардың жұмысқа шықпауын ұйымдастырған, өзі де жұмысқа шықпай қалған.

Осы қылмысы үшін Нүрәлиев Ержан Орынбор теміржолы Шубарқұдық стансасы ОТО НКВД-ның 1941 жылғы 22 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 14 қыркүйекте аяқталып, айыптау қорытындысы 25 қыркүйекте шығарылған, оны Орынбор темір жолы НКВД-ның ТО-сының бастығы 26 қыркүйекте, осы темір жолының прокуроры және Орынбор темір жолы тораптық сотының дайындау мәжілісінің 27 қыркүйектегі ұйғарымымен бекіткен.

Орынбор темір жолы тораптық сотының 1941 жылғы 11-12 қазандағы үкімімен Нүрәлиев Ержан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

СССР Жоғарғы сотының теміржол коллегиясының 1941 жылғы 28 қазандағы ұйғаруымен Орынбор темір жолы тораптық сотының 1941 жылғы 11-12 қазандағы Нүрәлиев Ержан жайлы үкімін күшінде қалдырған, оның шағым-арзызын аяқсыз тастаған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумы мәжілісінің 1941 жылғы 25 қарашадағы қаулысымен Нүрәлиев Ержанның ең жоғары жаза — ату жазасы 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне ауыстырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуроры көмекшісінің 1992 жылғы 15 маусымдағы қорытындысымен Нүрәлиев Ержан СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НҮРМҰХАМЕДОВ Қазбек Қазалы қаласында 1912 жылы туған, әке-шешесі жоқ, жалғыз басты, білімі орта, партияда жоқ, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Ақтөбе қаласындағы химкомбинаттың мех. шеберханасында табельші болып жұмыс істеген, Қазалы қаласында тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленбеген.

Нұрмұхамедов Қазбек 3 жасында жетім қалған, 1934 жылы Свердлов қаласындағы индустриялық жұмысшылар факультетін бітірген. Ол Ақтөбе химкомби-

натында табельщик болып жұмыс істеп жүріп, контрреволюциялық троцкистік-террорлық-диверсиялық топ құрған. Бұл топ 1937 жылдың бойында Аралхимкомбинатында диверсиялық-бүлдірушілік жұмыстар жүргізген. Нұрмұхамедов Мәскеуде Максим Горькийді жерлеу кезінде 1936 жылы Сталинге террорлық акт жасамақшы болған. Өзінің диверсиялық-бүлдірушілік әрекетін Нұрмұхамедов және Апостолов 28 маусымда комбинаттың, ТЭС-тің бірнеше пехтары динамитпен қопарып тастамақшы болған, сойтіп жұмысшылардың кеңес үкіметіне наразылығын және ыза-кегін тудырмақшы болып, олар жұмысшылар арасында контрреволюциялық ұрандар таратқан үшін деп айып тағылып, Нұрмұхамедов Қазбек Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының 3 бөлімінің 1937 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 қарашасында шығарылған, оны Ақтөбе облыстық УГБ-ның 3 бөлімінің бастығы бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен Нұрмұхамедов Қазбек ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, өзінің жеке мүліктері төркіленген. Бұл үкім 1937 жылдың 23 қарашасында орындалған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 29 маусымдағы қорытындысымен Нұрмұхамедов Қазбек СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НҮРМҰХАМЕДОВ Шәріп Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданының № 20 ауылында 1905 жылы туған, сауатты, 1928 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты 1937 жылдың 25 қазанында партия қатарынан шығарылған, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Қазалы аудандық атқару комитеті төрағасының орынбасары болып қызмет атқарған, бұрын РСФСР ҚК-ның 129 бабымен 1928 жылғы сотталған, шағым арызы бойынша жоғарғы соттан ақталған, інілері Құсайын, Исайын, қарындасы Жұмаш Қазалы қаласы, бұрынғы Сталин көшесі, № 9 үйде тұрған. Нұрмұхамедов Шәріп контрреволюциялық ұлтшылдық, террорлық, диверсиялық ұйымның белсенді мүшесі болған. Бұл ұйымға ол 1937 жылы Қазалы аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы Құдайбергенов Патса арқылы тартылған. Оның тапсырмасымен Нұрмұхамедов Шәріп 1937 жылы ауыл шаруашылығы саласында зиянкестік жауыздық жұмыстар жүргізген, колхоздардың шаруашылық қуатын әлсіретіп, трактор паркін істен шығарған, ауылшаруашылық жұмыстарының, азық-түлік дайындау жоспарларын орындауды және аудандағы жол құрылысы жоспарын бұзған. 1937 жылы Нұрмұхамедов интернаттың үлкен жақсы үйін қиратқан. Жауыздық мақсатта кеңес үкіметіне наразылық тудыру үшін колхоздардың түпкілікті пайдалануына берілген жердің актысын қасақана, көріне-көзге бұзып, колхоздың жерін жеке пайдаланушыларға беріп, ауылшаруашылық артелінің уставын бұзған, сойтіп колхозшылардың партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына наразылығын тудырған, ақыр соңында беті ашылған контрреволюциялық ұйым өзінің алдына қойға мақсаты кеңес үкіметін

құлатып, Қазақстанды СССР-дан қарулы күшпен бөліп алып, қазақтың буржуазиялық өкіметін құрмақшы болғаны үшін айып тағылып, Нұрмұхамедов Шөріп Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 17-58-8, 58-11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 4 желтоқсанда аяқталған, айыптау қорытындысы 5 желтоқсанда шығарылған, оны Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының бастығы 7 желтоқсанда, Оңтүстік Қазақстан облыстық тергеу ісі жөніндегі прокуроры 8 желтоқсанда бекіткен.

СССР Жоғарғы сотының Әскери Коллегиясының (жабық сот мәжілісінің, Шымкент қаласындағы) 1938 жылғы 19 ақпандағы үкімімен Нұрмұхамедов Шөріп 15 жылға құлып астына, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саясы құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

СССР Прокуратурасы Басқармасы прокурорының, СССР КГБ-ның Тергеу бөлімі қызметкерінің, СССР КГБ-ның Бөлім қызметкерінің 1991 жылғы 10 қазандағы қорытындысымен Нұрмұхамедов Шөріп СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЦК КП(б)К, обл. НКВД, Казалинскому
ПК КП(б)

№ Б—26 секретно
27.10.37 г.

Выписка из протокола № 26.

Заседание бюро Южно-Казакстанского
облкома КП(б)К
от 22 октября 1937 г.

О Нұрмұхамедове Шарип.

Нұрмұхамедова Ш., как врага партии и народа снят с работы зам. председателя Казалинского райисполкома и исключит из партии.

Материал передать в органы НКВД.
секретарь Ю/К ОК КП(б)К — Таганский

О

ОБРЕЗКОВА Валентина Гавриловна родилась в 1910 году на ст. Вяземская, Усурийской ж/д, русская, образование среднее, окончила гимназию в гор. Харбине в 1927 году, беспартийная, с 1935 года гражданка СССР, до ареста проживала на ст. Казалинск, работала статистом при ТЧ-10 станции. Она обвиняется в том, что будучи на КВЖД ст. Имянь-По, состояла в фашистской молодежной организации «Бойскауты» и организации «Черное кольцо» и по приезду в СССР, будучи враждебно настроенная против Советской власти, проводила антисоветскую агитацию, выражалась нецензурной бранью по адресу вождя партии и правительства, восхваляла жизнь за границей, за что постановлением опер. уполномоченного ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 21 октяб-

ря 1938 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 25 февраля 1939 года она осуждена на 10 лет лишения свободы с поражением избирательных прав сроком на 3 года. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 11 апреля 1939 года приговор облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 16 июля 1959 года приговор Кызылординского облсуда от 25.02.39 г. и определение Верховного суда Казахской ССР от 11.04.39 г. по делу Обрезковой В. Г. отменены и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. По протесту прокурора Кызылординского области Обрезкова В. Г. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 г. реабилитирована. ОБРЕЗКОВ Алексей Григорьевич родился в 1908 году на станции Бухэду КВЖД, русский, гражданин СССР, из крестьян-средняков, окончил высшие тяговые технические курсы, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем депо ст. Казалинск.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году в гор. Харбине был завербован в качестве агента японской разведки и в том же году перебросен на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями. По прибытии в СССР установил связь с резидентом японской разведки Капустинным, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста Обрезков собрал и передал через резидента Капустина для японской разведки ряд шпионских сведений, в частности, о наличии паровозного парка депо Казалинск, о мобилизационных запасах паровозов, о проследовании поездов с грузами имеющими оборонное значение и о проследовании эшелонов со спецпереселенцами. С целью взрыва котла паровоза вложил во всасывающий клапан инжектора паклю и спустил воду из котла паровоза подготовленного к заправке. Умышленно портил ответственные детали паровоза, кулисного движения, у подшипников заливал смазочные отверстия, ставил негодные воронки в кожуха инжекторов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Обрезков Алексей Григорьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Обрезкова Алексея Григорьевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Обрезков А. Г. реабилитирован посмертно.

ОВЧИННИКОВ Тимофей Васильевич родился в 1916 году в Воронежской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал рабочим паровозного депо. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. В процессе следствия он оправдан и дело прекращено. Он реабилитирован 9 июля 1991 года.

ОГАЙ СЕЙ-МИН родился в 1914 году в Ворошиловском районе, ДВК, кореец, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал преподавателем корейской школы. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки, проводил подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 4 августа 1989 года.

ОРАЗБАЕВ Құлтасбай Қазалы ауданының № 3 ауылында 1895 жылы туған, кейін Қазалы қаласында тұрған, жұмыс істемеген. 1938 жылғы 31 наурызда тұтқынға алынған. Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1939 жылғы 23 қаңтардағы үкімімен Оразбаев Құлтасбай РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен ең жоғары жаза — ату жазасына, мал-мүлкі тәркілеуге сотталған. Үкім бойынша оған төмендегідей айып тағылған: Ол кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі болған. Бұл ұйымның алға қойған мақсаты Кеңес өкіметін құлатып, буржуазиялық өкімет құру болған.

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің прокуроры К. Баймахановты осы қылмысты істің материалдарын зерттеп қарағанда Оразбаев Қ. РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен тағылған айыпты алдын ала тергеуде оның айыбын мойындаған, ал сот мәжілісінде мойындаудан бас тартқан. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер жөніндегі сот коллегиясының 1939 жылғы 4 наурыздағы ұйғаруымен жоғарыдағы үкім күшінде қалдырылған, бірақ қылмыс әрекеті РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қайта дәрежеленген.

Осы келтірілгендердің негізінде Оразбаев Қ. 1939 жылы негізсіз сотталған, осыған байланысты ол саяси белгімен заңсыз сотталғандықтан ақталуға жағдай делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Оразбаев Құлтасбай 1997 жылғы 18 қарашада толық ақталған.

ОЛИНЕР Михаил Юзефович родился в 1902 году в дер. Крыг, Горлицкого района, Краковской области, Польша, по национальности еврей, гражданин Польши, образование высшее, окончил высшую коммерческо-экономическую школу в гор. Варшаве, беспартийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске, работал в буфете ст. Казалинск возчи-

ком, грузчиком, по профессии и специальности техник лесобработывающей промышленности.

Олинер М. Ю. обвиняется в том, что проживая в пос. Ново-Казалинске, среди населения систематически проводил антисоветскую агитацию. Будучи враждебно настроенным к Советской власти в мае месяце 1943 года он категорически отказался вступить в польскую дивизию им. Тадеуша Костюшко и ее руководителей. В августе 1943 года высказывал террористические намерения по отношению граждан Казалинского района. В сентябре 1943 года высказывал недовольство по поводу мобилизации в польскую армию, клеветал по отношению правительства, к польским и советским гражданам, высказывал пораженческие настроения и провокационные измышления о реставрации капитализма в СССР. В октябре месяце 1944 года он высказывал о якобы столкновении Америки с Советским Союзом в Крыму. Восхвалял жизнь при буржуазной Польше и клеветал на жизнь в Советском Союзе, антисоветски осуждал проводимое мероприятие Советским правительством по вопросу переселения чеченцев в Северного Кавказа в Казахстан, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 3 марта 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 21 мая 1945 года Олинер Михаил Юзефович осужден к 8 годам лишения свободы с последующим поражением в избирательных правах сроком на 3 года, с конфискацией имущества.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 20 июня 1945 года приговор Кызылординского облсуда от 21 мая 1945 года оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 16 ноября 1962 года приговор Кызылординского облсуда от 21 мая 1945 года и определение судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 20 июня 1945 года в отношении Олинера Михаила Юзефовича отменены, дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

ОМАРОВ немесе БЕГІМБАЕВ Әли (Қали) Қазалы ауданының № 1 ауылы, «Бірлік» колхозында 1916 жылы туған, өлеуметтік негізі кедей-шаруа, білімі бастауыш, партияда жоқ, белгілі жұмыс істемеген, 1937 жылы Қазалы ауданының бірінші ушаскелік халық соты арқылы ұрлық және бұзақылық жасағаны үшін 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, жазасын Архангельск қаласында толық өтеп шыққан, үйленген, екі әйелі болған — Шамша және Кәкен, қызы — Патеш.

Омаров-Бегімбаев Әли 1943 жылдың 17 қыркүйегінде Қазалы АӘК арқылы әскер қатарына алынған, Алматы қаласындағы 7 атты әскер полкінің құрамына қатардағы жауынгер ретінде тіркеліп, онда 1943 жылдың 7 қазанынан 1944 жылдың 2 қаңтарына дейін әскери жаттығуда болған. 1944 жылдың 2 қаңтарында бұл полк Ленинград майданына жіберілген. Бірақ

Омаров-Бегімбаев Әли әскер қатарында болғысы келмей және соғыстан қашып, майданға бара жатқан эшелоннан Арал стансасында өдейі қалып қойған. Омаров тұтқыннан қашып, жасырынып жүріп, өзінің фамилиясын «Бегімбаевқа» ауыстырып, осы фамилиямен әскер қатарынан қашқын ретінде Қармақшы аудандық милициясы арқылы ұсталып және тұтқындалып, миандық әскери комиссариаттың қарамағына тапсырылған, онда әскери есепке алынған. 1944 жылдың маусым айында Омаров Қазалы әскери комиссариаты арқылы әскер қатарынан қашқаны үшін қылмысқа тартылған, бірақ Омаров жауапкершіліктен бас тартып, жасырын жағдайға көшкен.

Омаровтың Қазалы ауданының № 1 ауылдық кеңесіне қарасты «Бірлік» колхозында жасырынып жүргенін ауыл тұрғындары Кеңес өкіметінің органына хабарлаған. Ол бұл жағдайды білгеннен кейін ол адамдарды өлтірмейші болып оқ-дәрісімен мылтық және қанжар алған. Омаровты әскер қатарынан қашқын ретінде 1944 жылдың 1 тамызында милиция қызметкерлері ұстаған кезде Омаров оларға қарулы күш көрсеткен.

Омаров әскер қатарына алынбай тұрған кезде, 1942 жылы Қарақалпақстанның Тахта-Көпір ауданында тұрып, еңбек майданынан қашқан, әскер қатарына шақырылудан бас тартқан, кеңес үкіметіне қас пікірде болған Қараубасөпен байланыс жасап, екеуі кеңес үкіметіне қарсы мазмұндағы жазу жазып, кейін Омаров оны жергілікті тұрғындар арасында таратқан деп айып тағылып, Омаров-Бегімбаев Әли Қазалы аудандық НКГБ бөлімінің 1944 жылғы 24 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен, 193 бабының 7 «г» тармағымен, 73 бабының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1945 жылдың 29 қаңтарында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 3 қаңтарда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының бастығы 31 ақпанда бекіткен және оны Орта Азия Әскери Округінің Әскери Прокурорының орынбасары, Шымкент гарнизонының Әскери Трибуналының дайындау мәжілісінің 21 ақпандағы ұйғаруымен бекіткен.

САВО Шымкент гарнизоны Әскери Трибуналының 1945 жылғы 13 сәуірдегі үкімімен Омаров Әли 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек-түзету лагеріне, 5 жылға сайлау-сайлау құқын жоюға, өзін тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1992 жылғы 16 қазандағы ұйғаруымен САВО Шымкент гарнизоны әскери Трибуналының 1945 жылғы 13 сәуірдегі Омаров Әли жөніндегі үкімі өзгертіліп, оның өрекеті РСФСР ҚК-ның 58 бабының тармағынан 193 баптың 7 «г» тармағына ауыстырылып, ол бойынша 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, ал ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімі бойынша оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс қысқартылған. Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

ОҢҒАРБАЕВ Сембі Қазалы ауданының № 15 ауылында 1914 жылы туған, әлеуметтік негізі ша-

руа, сауатты, БК(б)П мүшелігіне кандидат, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Орынбор темір жолы, 11 жол дистанциясы, № 96 разъезд жол мастері болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Бибісара, қыздары — Зинеш, Қанзедә.

Оңғарбаев Сембі Кеңес үкіметіне жат пікірімен № 96 разъезд теміржолшыларының арасында Кеңес өкіметіне қарсы ашықтан-ашық үгіт жүргізген, мәселен, 1942 жылдың қыркүйек айында ол «Кеңес Одағының үкіметі алдауыш, егерде оған жұмыс қолы керек болса онда халықтың жартысын қамауға алады, сөйтіп оларды жұмысқа салып, жұмысын орындатқызады» — деген. Сол жылғы 31 қыркүйекте № 96 разъезге № 918 санитар поезі келгенде, менің жанында тұрып Оңғарбаев, бұл адамдар соғыстан өбден діңкесі құрығандар, өмірінің аяғына дейін жарым-жан болып қалған, ал олар жөнінде біздің үкімет ешқандай қамқорлық жасамайды, өздерің көріп тұрсындар ғой, олар аш келеді, тіпті олардың кейбіреулері үрлық жасауға дейін барады», — деп сөз айтқан.

Оңғарбаевтың осындай сөзіне қарсы шыққандар да болды, керісінше үкімет мүдедектерге қамқорлық жасауда, оларға өмірлік зейнетақы төлейді дегендерге Оңғарбаев қарсылық түрде былай деген: «... маған бұны айтпа, біз жұмыс істегенде бізге ештеңе төлемейді, ал оларды тіпті айтуға болмайды, олардың өмірі құрыған...» 1942 жылдың қараша айында жұртшылық соғыс тез бітсе екен, халық шаруашылығын қалпына келтіруге кірісер едік дегенде Оңғарбаев өзінің теріс пікірін білдірген: «... халық шаруашылығын қалпына келтіру біздің үкіметке жеңіл, соғыстан кейін халықтың жартысын қамайды, сонда жұмысқа зорлап салып, жұмысын тегін істетеді, сөйтіп біздің үкімет жағдайдан шығып кетеді...» — деген.

1942 жылдың қараша айының аяғында № 96 разъезде темір жол транспорты қызметкерлерінен әскери салық жинауға келген салық инспекторы Оңғарбаев боқтап балағаттап былай деген: «... бұл қайда кетіп жатыр? Айлығымыздан неше түрлі салық жинайды, сонда біз қалай күн көреміз...» 1943 жылдың ақпан айында ол тағы да: «...біздің үкімет алдампаз, барлық мүдедектерді оларға зейнет ақы төлемеу амалымен, тіпті олардың денсаулығы нашар болса да еңбек армиясына алады, ал егерде оларды өзін жерінде ұстаса қаншама ақша жұмсалар еді, үкіметке ол зиян», — деп сөз айтқан.

Осындай үкіметке қарсы жұмыстарымен қатар Оңғарбаев өзінің жұмысында да өрескел кемшіліктер жіберген. 1942 жылдың 18 желтоқсанында Оңғарбаевқа қарасты жол бойын тексергенде жолдың 1-бөлімшесінің жағдайы өте нашар халде болған, ол жолдың жағдайына өдейі қарамаған, тексермеген, жолды авариялық жағдайға келтірген. 1942 жылдың 26 қарашасында № 96 разъездің станциялық жолында дефектісі бар реліс табылған. Оңғарбаевқа тез арада ол релісті ауыстыру деген жол дистанциясының өкіліне Оңғарбаев: «... мен ол релісті бұрыннан білемін, ештеңе етпейді, ол өзір жата тұрсын, оған өлі кезек келген жоқ» — деп жауап берген. 1943 жылғы 21 сәуірде комиссия арқылы 1357 шақырымда релістің бас жағы жарылған дефектісі бар реліс та-

былған, ол поездардың жүруіне өте қауіпті болған, соған қарамастан Оңғарбаев оны екі тәулік бойы ауыстырмаған, сол кезге дейін поездар ол жерден сағатына 15 км жылдамдықпен ғана жүрген.

Оңғарбаев жол бойы комиссарының бұйрықтарын және ЦП-ның инструкцияларын жақсы біле тұрса да оларды зиянкестікпен бұзып келген деп айып тағылып, Оңғарбаев Сембі Орынбор теміржолы Қазалы стансасының ОТО НКВД-ның жедел өкілінің 1943 жылғы 12 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 11 бөлімімен және 59 бабының 3 «в» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 27 мамырда аяқталып, айыптау қорытындысы 28 мамырда шығарылған. Оны Әскери прокурор және Орынбор темір жол әскери трибуналының дайындау мәжілісінің ұйғаруымен бекіткен.

Орынбор темір жолы Әскери Трибуналының 1943 жылғы 6 маусымдағы үкімімен Оңғарбаев Сембі 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының бақылау ретінде Оңғарбаевтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 16 шілдеде жолдаған наразылығы бойынша Орынбор теміржолы әскери Трибуналының 1943 жылғы 6 маусымдағы Оңғарбаев Сембі жөніндегі үкімін бұзуды, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі қысқартуды сұраған.

ОРАЗБАЕВ Оспан Қазалы қаласында 1901 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотты болмаған, үйленген, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, Флот Басқармасы Аралгосрыбтрестің «Аврора» кемесі капитанының көмекшісі болып жұмыс істеген. Әйелі — Айқын, қызы — Шолпан.

Орзабаев Оспан СНК СССР, ЦК ВКП(б) және ВЦСПС-тің 1938 жылғы 28 желтоқсандағы қаулысын талқылау кезінде контрреволюциялық әңгіме айтып, жұмысшылар арасында үгіт жүргізген, осы қаулыға қарсы сөз айтып, ол дұрыс шықпаған және оған троцкистер қол қойған, жұмысшыларды ешкімнің жұмыстан шығаруға қақысы жоқ деген. Парткомда және жұмысшылардың жиналысында қарағанда ол өзінің осы айтқанын мойындаған және өзінің пікірінде тұратынын айтқан, өйткені ол осыған дейін әрдайым жұмыстан қалған.

Осы қылмысы үшін Оразбаев Оспан Арал аудандық НКВД бөлімінің 1939 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1939 жылдың 20 наурызында аяқталып, айыптау қорытындысы 21 наурызда шығарылған, онымен Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 26 наурыздағы қорытындысымен келіскен, тергеу ісін сотқа беру үшін облыстық прокурорға жолдаған. Айыптау қорытындысын облпрокурор 28 наурызда және облсоттың дайындау мәжілісі 1 сәуірде бекіткен. Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 26

сәуірдегі үкімімен Оразбаев Оспан 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 1 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін бұзып, сот тергеуі арқылы сол соттың өзіне, соттың басқа құрамында, барлық куәлардың міндетті түрде шақырылуымен қайта қарауға жіберген.

Қызылорда облыстық соттың көшпелі сессиясының 1939 жылғы 23 шілдедегі үкімімен Оразбаев Оспан 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 29 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылып, сотталушының арызы аяқсыз тасталған.

Қызылорда облыстық прокурордың Қазақ ССР Бас прокурорына Оразбаевтың ісі туралы жолдаған ұсынысы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 23 шілдедегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 29 қыркүйектегі ұйғаруын бұзуды және О. Оразбаевтың әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі мүлдем қысқартуды бақылау ретінде наразылық ұсынуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 16 ақпандағы қорытындысымен Оразбаев Оспан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ОРАЗЫМБЕТОВ Нығмет Қазалы ауданының № 3 ауылында 1904 (1906) жылы туған, білімі жоғары, Төшкент қаласындағы Коммузын бітірген, Ленинград қаласындағы марксизм курсына оқыған, 1929 жылдан БК(б)П мүшесі, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласында, Беглік көшесі, № 10 үйде тұрған, облыстық колхоз мектебінің директоры болып қызмет атқарған, ленинизм және тарих пенінен сабақ берген.

Айыптау қорытындысы бойынша Оразымбетов Нығмет қызмет бабында Алматы қаласына командировкамен жиі барып тұрған, сол жерде ұлтшыл-фашистермен кездесіп гитлер фашизмімен мақтап былай деген: «соғыстың жақын арада болатыны сөзсіз, социализм кризистік жағдай кезеңінде тұр, қазақ ұлтшылдары мен қазақ жастары кеңес үкіметіне қарсы ашықтан — ашық күрес жүргізеді». Оразымбетов 1937 жылдың ақпан айында Ходжанов тобының белсенді мүшесінің бірі Құлетовпен кездескен, онымен Қазақстандағы ұлтшыл топтар туралы әңгімелескен және партияның 14 съезінің қаулысын ревизияға салған.

Ол контрреволюциялық жалақорлық, ұлтшылдық-фашистік үгіт жүргізген, 1937 жылғы 20 тамызда аудандық мұғалімдер конференциясында СССР Жоғарғы Кеңесі сайлауының ережесі туралы жасаған баяндамасында троцкистер, бухариншілер және жергілікті ұлтшылдар Кеңес Одағына қауіпсіз және олармен күрес жүргізудің қажеті жоқ — деп нұсқау берген. Ол ұлтшыл-фашистер партия мен үкімет басшыларына террор қолдану қажет деген міндет қойған деп айып тағылып, Оразымбетов Нығметті Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылдың 28

тамыздағы қаулысымен тұтқынға алып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарында көрсетілген айыптар бойынша қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Оразымбетов Нығмет 10 жылға концлагерге сотталған. 1938 жылғы 3 сәуірде НКВД-ның Владивосток қаласындағы Советлаг-на айдалған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 21 маусымдағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы Оразымбетов Нығметтің ісі бойынша қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Оразымбетов Нығмет сот шешімі бойынша толық ақталған.

ОРЫНӨЛИЕВ Үмбет Қазалы ауданының № 14 ауылдық кеңесінде 1895 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, диханшы-малшы, 1934 жылы колхоз мүлкін талан-таражға салып, ішіп-жеп қойды деген қауіптен Қазалы түрмесінде қамауда болып, халық соты арқылы ақталып шыққан. Ол контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, колхозда жауыздық әрекеттер жүргізген, контрреволюциялық күпия мәжілістерге қатысқан, колхозшылар арасында кеңес үкіметіне, колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізген деп айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 қарашадағы қаулысымен Орынөлиев Үмбет 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 17 желтоқсандағы қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қарашадағы қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысы бойынша Орынөлиев Үмбет Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ОРЫМБАЕВ Дүйсеке Жүсіп Қазалы ауданының бұрынғы № 23 кейінгі № 12 ауылдық кеңесінде 1868 жылы туған, ірі бай-молда болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, партияда жок, жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін Арал ауданының № 12 ауылдық кеңесінде тұрған, үйленген, әйелі — Аппан, балалары — Бауыш, Сембі, Құнжан.

Орымбаев Дүйсеке Жүсіп контрреволюциялық панисламдық ұйымның мүшесі болған, ол осы ұйымның басшыларының бірі Байгелдінов Хұсайынмен байланыс жасаған. Арал ауданында тұрып, осы ұйымның нұсқауымен жұртшылық арасында контрреволюциялық жұмыстар жүргізген. Діни салт-дәстүрлерді пайдаланып контрреволюциялық жиындар өткізген, ол жиындарда колхозшыларды колхоздан шығуға үгіттеген, «жақын арада СССР-да капитализм қайта орнайды, сонда колхоз белсенділері жауапқа тартылады» — деп қорқытқан. Тұрғындар

арасында Сталиндік Конституцияны қаралап, партия көсемдеріне тіл тигізген деп айып тағылып, Орымбаев Дүйсеке Жүсіп Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылдың 29 тамызында тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылғы 15 қыркүйекте шығарылған.

Ақтөбе облыстық НКВД басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Орымбаев Дүйсеке Жүсіп пен жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы 21 қыркүйекте орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Орымбаев Дүйсеке Жүсіп СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ОРЫНБАЕВ Жылқайдар Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, «Бірлік құрғанша» колхозында 1910 жылы туған, ірі байдың баласы, білімі 4 класс, 1926 жылдан комсомол мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, тұтқынға алынғанға дейін осы ауылдық кеңестің «Комсомол» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған, ағасы — Орынбаев Жылқыбай, қарындасы — Назым.

Орынбаев Жылқайдар Қазалы ауданындағы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға қатысқан, бұл ұйымға ол 1931 жылдың мамыр айында Қарақалпақстанның Шымбай қаласында аудандық малшылар одағының меңгерушісі Көбеков Жайлау, облыстық дайындау контрорасының басқарушысы Ерімбетов Құлақмет арқылы және Қазалы аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Досымбаев, аудандық жер бөлімінің бұрынғы бастығы Димесов арқылы тартылған. Ол осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсенді түрде қатысқан. Орынбаев кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға бұрынғы молда-ишан Лепесов Жалмағанбетті немесе Өтебайды, бай Назаров Шалқожаны, Қайырлапов Қуатты тартқан, оларға төмендегідей тапсырмалар берген:

- 1) Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға жаңа мүшелер тарту;
- 2) Колхоздарды құлату бағытында ауыл шаруашылығында зиянкестік бүлдірушілік жұмыстар жүргізу, Ауғаныстанға көшушілерді ұйымдастыру. Бұдан басқа Орынбаев Көбеков және Ерімбетовтен контрреволюциялық тапсырмалар алғаннан кейін 1933 жылы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның мүшесі Байсалбаевпен Шымбайда байланыс жасаған. Өзі 1934 жылы Қазақстанға келіп, кеңес үкіметіне қарсы жергілікті ұйымның басшылары Досымбаев пен және Димесовпен байланыс жасап, колхозда малдарды жауыздық пен сою және сату жолымен зиянкестік жұмыстар жүргізген.

1937 жылы Орымбаев осы ұйымның тапсырмасымен колхозда шөп шабу жоспарын бұзып, «Комсомол» колхозының малдарын 1937—1938 жылдың күз-қыс айларына шөпсіз қалдырған, соның саларының колхозда мал шығыны болып, мал басы азайып кеткен. 1937 жылы Орымбаев колхозшылардың еңбек күнін шатастырып, еңбек күнге 2 кг-нан ғана астық беріп,

олардың нарызылығын тудырған. 1938 жылы Орынбаев колхоз төрағасы ретінде өзінің қызмет бабын пайдаланып, көктемгі егіс жұмысын бұзған және зиянкестік жауыздық мақсатында құмсауыт жерге — 90 га бидай егіліп, соның салдарынан тиісті өнім алынбай қалған. 1938 жылы Орынбаев өзі тікелей Қызылқұмға барып, Ауғаныстанға көшушілерді ұйымдастыруға дайындық жұмыстарын жүргізген. Орынбаев НКВД-ның құпия қызметкері болып жүріп екі жүзділікке салынып, одан алған тапсырмасын кеңес үкіметіне қарсы ұйымның мүшелеріне беріп отырған, ал НКВД органына жай ғана ақпарлар беріп, өзі мүшесі болған кеңес үкіметіне қарсы ұйымның санын, оның әрекеттерін жасырған. Эмигрант Дайырходжаевпен байланыс жасаған деп айып тағылып, Орынбаев Жылқыайдар Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 20 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 21 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы 22 маусымда шығарылған. Оны облыстық прокурор 3 тамыздағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының арнаулы Коллегиясының дайындау мәжілісінің 11 тамыздағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 9 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Орынбаев Жылқыайдарды ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен айыпты деп тауып, үкіметтің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысына сүйеніп 25 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге соттаған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының бақылау ретінде Ж. Орынбаевтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 22 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 9 қыркүйектегі Орынбаев Жылқыайдар жөніндегі үкімін бұзуды, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан істі қысқартуды сұраған.

ОСТРОУХОВ Валентин Никитович родился в 1886 году в селе Новогородке, Александровского уезда, Харьковской губернии, сын крупного помещика, образование среднее-специальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал агрономом райЗО. С 1914 года по 1917 год служил в старой армии в должности полкового писаря, с 1917 г. по 1919 год работал в отцовском помещичьем хозяйстве, с апреля по октябрь месяц 1919 года служил в белой армии Колчака в чине офицера, в 1919 году он совместно с другими офицерами перебежал за границу и находился в Китае в городе Чугучаке до прихода красных отрядов, в 1921 году 20 мая был пойман и доставлен в Ташкент, где коллегией особого отдела Туркфронта 24 декабря 1921 года приговорен к высшей мере наказания — расстрелу. ПП ВЧК был амнистирован в связи с 5-ой годовщиной Октябрьской революции, расстрел заменен заключением в концлагерь сроком на два года, после отбытия наказания он пробрался в гор. Казалинск, работал в должности райагронома, с 1926 года по день ареста занимался исключительно вредитель-

ской деятельностью, в частности срывом всех проводимых политических кампаний и посредством проводимой контрреволюционной агитации вел политику за разложение колхозного движения в ауле, под держивал кулаков-торговцев, лишенных избирательных прав, в целях маскировки своей вредительской деятельности он умышленно не вел никакого учета в приходовании всех поступающих средств, имущества и скота, от которого он извлекал все деньги в свою пользу, он систематически вел контрреволюционную вредительскую работу в период весенне-полевых работ и в период хлебозаготовительной компании, за что постановлением Уполномоченного ПП ОГПУ по Казалинскому району от 19 ноября 1930 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 и 14 УК РСФСР.

Постановлением Коллегии ОГПУ от 28 июня 1931 года Остроухов Валентин приговорен к расстрелу с заменой заключением в концлагерь сроком на 10 лет. По Заклчению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года Остроухов В. Н. реабилитирован.

ӨТЕГЕНОВ Ысқақ Қазалы ауданында 1891 жылы туған, кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 11 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынған. Тергеу барысында оған тағылған айып анықталмағандықтан іс қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

ӨТЕҒҰЛОВ Сердәлі Қазалы ауданының № 12 ауылы, «Безкөл» колхозында 1886 жылы туған, молда болған, шала сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, 1932 жылы РСФСР ҚК-ның 58-10 бабымен 5 жылға сотталған, жаза мерзімін өтеп шыққан, 1946 жылы екінші рет ҚК-ның 110 бабымен 2 жылға сотталған, ісі облсот арқылы бұзылған, үйлі-жайлы, әйелі Жәния.

Өтеғұлов Сердәлі бұрын кеңес үкіметіне қарсы көтерілісшілер қозғалысына қатысқан, екі рет сотталған, СССР-дағы құрылысқа жауыздықпен қарап, 1945 жылдан бастап колхозшылар арасында большевик партиясы мен кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт таратқан, колхоз құрылысы мен кеңес сайлау системасына қарсы ойдан шығарылған өсек-аяндар айтқан деп айып тағылып, Өтеғұлов Сердәлі Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1947 жылғы 8 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10-1 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1947 жылғы 23 тамызда аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 2 қыркүйекте шығарылған.

Тергеу барысында Өтеғұлов Сердәлі өзін айыптымын деп санамаған, бірақ оған тағылған куәлардың берген жауабымен және істегі документтермен мойнына қойылған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылдың 13 желтоқсандағы ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 23 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Өтеғұлов Сердәлі 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 8 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соттың 1947 жылғы 23 желтоқсандағы үкімі күшінде қалдырылған, Өтеғұлов Сердәлінің шағым арызы нәтижесіз тасталған.

Контрреволюциялық қылмыстары үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндері Қызылорда облыстық комиссияның 1954 жылғы 10 тамыздағы қаулысы бойынша Өтеғұлов Сердәлі 1954 жылдың 18 шілдесінде өзінің жаза мерзімін өтегендіктен одан сотталған айыбы алынып тасталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1956 жылғы 16 шілдедегі қаулысымен Қызылорда облыстық соттың 1947 жылғы 23 желтоқсандағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 5 наурыздағы Өтеғұлов Сердәлі жөніндегі ұйғаруы бұзылып, іс бойынша тағылған айыптың жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 6 қаңтардағы Қорытындысымен Өтеғұлов Сердәлі Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ӨТЕЕВ Дабыл Қазалы ауданында 1886 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 20 ауылында тұрған, егінші болған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, партия мен үкіметіне қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 20 қарашада ақталған.

ӨТЕМҰРАТОВ Ізмағамбет Қазалы ауданының № 14 Октябрь ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, молданың баласы, өзі де молда болған, діни жоғары білімі бар, партияда жоқ, жұмыс істемеген, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Қосірім» деген жерінде тұрған, үйленген, әйелі Жал, балалары — Идият, Таупих, Төстек, Ихтар, Ислам.

Өтемұратов Ізмағамбеттің әкесінің және өзінің жеке мешіті болған. Ол Бұхарадағы діни медресені бітірген, кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, еш жерде жұмыс істемеген, екі әйелі болған, балаларына дін оқуын үйреткен. Діни беделдігін пайдаланып, дінге сенуші мұсылмандардың арасында үкіметке қарсы үгіт таратқан, кеңес үкіметі мен партияның беделін

түсіріп, кеңес үкіметінің заңына жала жауып, күйе жаққан деп айып тағылып, Өтемұратов Ізмағамбет Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 14 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 20 тамызда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының бастығы 24 тамызда, облпрокурор 30 тамызда және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 6 қыркүйектегі ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 13 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Өтемұратов Ізмағамбет 25 жылға еңбек — түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 14 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1949 жылғы 14 қыркүйектегі Өтемұратов жайлы үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1954 шілдедегі қорытындысы бойынша Қызылорда облыстық сотының үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының ұйғаруын бұзуды және оның қылмысын РСФСР ҚК-ның 58-10 ч. 2-ден 58-10-1 бөліміне ауыстыруды, Өтемұратовтың жаза мерзімін нақты отырған күніне шегеріп, тұтқыннан босатуды дұрыс деп тапқан.

Контрреволюциялық қылмысы үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық Комиссияның 1954 жылғы 10 тамыздағы қаулысы бойынша Өтемұратовтың жасының ұлғайғанын ескеріп, жаза мерзімін нақты отырған күніне шегеріп тұтқыннан босатылған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1955 жылғы 15 желтоқсандағы қаулысымен Өтемұратовтың жасының ұлғайып 61 жасқа келуіне және оның қарауында 8 жанның барлығын ескеріп, Қызылорда облыстық соттың 1949 жылғы 14 қыркүйектегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 14 қарашадағы Өтемұратов Ізмағамбеттің ісі жөніндегі ұйғаруын өзгертіп, оның жазасын 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, үкімінді басқа жағы өзгеріссіз қалдыруға ұйғарылған. Өтемұратовтың отырған күнін жаза мерзіміне жатқызып, қамаудан босатылсын делінген.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Пленумының 1990 жылғы 19 наурыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1949 жылғы 14 қарашадағы үкімін, Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 14 қарашадағы ұйғаруын және Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1955 жылғы 15 желтоқсандағы Өтемұратов жөніндегі қаулысын бұзып, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан іс қысқартылған.

Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

ӨТЕШЕВ Муса Қазалы ауданының № 1 ауылы, «Кенцтүп» колхозында 1869 жылы туған, НКВД-ның Қазалы аудандық бөлімінің 1942 жылғы 7 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, УҚ-тың 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен айып тағылып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облысының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 17 желтоқсандағы ұйғаруымен Өтешевтің қылмысты ісі бойынша бірқатар жағдайларды анықтау үшін Қызылорда облпрокуроры арқылы алдын ала тергеуге жіберген, Қызылорда облыстық сотының ұйғаруымен осы іс бойынша айыптау қорытындысын бекітпеген, істі өндірістен қысқартып, Өтешев қамаудан босатылған, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, колхозшы болған.

П

ПАВЛЫЧЕВ Никифор Иванович родился в 1898 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, по улице Свободы, 11, был рыбаком. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокационную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 мая 1940 года по статье 58-10 ч. 1 УК РСФСР осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ПАК Александр Пахомович родился в 1906 году в с. Нижнее-Янчихо, Посьетского района, Приморской области ДВК, кореец, гражданин СССР, из крестьян-кулаков, образование высшее, окончил пединститут, беспартийный, до ареста проживал в г. Казалинске по ул. Товарища, № 23, работал учителем Казалинского педучилища.

Он обвиняется в том, что проживая на территории СССР, по указанию японской разведки Хан Павла проводил шпионскую работу, собирал сведения о налоговой политике Советской власти, о коллективизации и настроениях крестьянства в связи с коллективизацией, о фактах раскулачивания и о урожайности и в связи с агентом германской разведки Ежовым, о количестве аэродромов и о передвижении войск. Собранные шпионские сведения Пак Александр передавал японской разведке через агента Хан Павла и Германской разведке через агента Ежова, за что он постановлением Казалинского РО НКВД от 30 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года Пак Александр Пахомович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 7 марта 1961 года постановление Особой тройки при

УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года в отношении Пак Александра Пахомовича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Пак А. П. реабилитирован посмертно.

ПАК ЧЕН-ОК родился в 1906 году в д. Сурандон, Мен-Ченского уезда, Корея, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, аул № 16, колхоза «Куларык» работал рядовым колхозником, спецпереселенец в Казалинск.

Он обвиняется в том, что в 1924 году из Кореи прибыл нелегально в СССР, в 1925 году он вызывает письмом из Кореи в СССР своего отца, который затем проживал в ДВК, в 1937 году был арестован Спасским РО НКВД, как японский шпион, имел переписку с братом проживающим в Корее, за что он постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 11 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Пак Чен-Ок как соп. опасный элемент заключен в ИТЛ сроком на 5 лет.

Постановлением 3 Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Пак Чен-Ок производством прекращено и он освобожден из-под стражи за недоказанностью состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29.05.1997 года Пак Чен-Ок на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.89 года реабилитирован.

ПАСТУШКОВ Александр Семенович родился в 1910 году в гор. Нижнем Лемове, Пензенской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске. Он обвиняется в том, что был участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 июня 1941 года по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ПАХОМЕНКОВА Анна Васильевна родилась в 1905 году в дер. Старенки, Кировского района, Западной области, русская, гражданка СССР, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала на ст. Казалинск, работала старшим счетоводом депо ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Пахоменкова А. В. являлась участницей шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году на станции Цицикар была завербована в качестве агента японской разведки и в том же году переброшена на территорию СССР с шпионскими и диверсионными заданиями.

В 1936 году по прибытии в СССР установила связь с резидентом японской разведки Титовым, по указа-

нию которого вошла в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1936 года по день ареста она собрала и передала через резидента Титова для японской разведки ряд шпионских сведений, имеющих оборонное, политическое значение.

Проводила вредительскую работу с целью срыва работы депо, вызывала недовольство рабочих путем их обчета, умышленно запутывала финансовое состояние депо.

Систематически проводила контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советской власти. На военное время имела задание от японской разведки производить диверсии на транспорте, за что она постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Пахоменкова Анна Васильевна осуждена к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Пахоменковой Анны Васильевны отменено и дело о ней на основании п. 5 ст. УПК РСФСР, за отсутствием состава преступления производством прекращено.

ПЕГАЧЕВ Дмитрий Федорович родился в 1888 году в Тарском уезде, Тобольской губернии, русский,

малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, диверсионной, террористической организации, был агентом японской разведки, по их заданию проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность на железной дороге, за что постановлением ДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а», 58-2 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован посмертно.

ПЕТРОВ Михаил Павлович родился в 1896 году в гор. Уральске, русский, образование высшее, бес-

партийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал агрономом райколхозсоюза. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и вредительскую работу в сельском хозяйстве, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при ЦК ОГПУ от 12 ноября 1931 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 30 октября 1990 года.

ПИГУЗОВ Федор Иванович родился в 1890 году в селе Нижнее-Облязово, Кузнецкого района, Пензенской области, русский, гражданин СССР, беспартийный, образование 3 класса сельской школы, из семьи торговца, состоял в партии левых эсеров, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал зав. швейного цеха промкомбината. Он обвиняется в том, что участвовал на собраниях партии левых эсеров при обсуждении вопросов, направленных на свержение местных органов Советской власти. Оставаясь на своих враждебных по отношению к Советской власти позициях, он в 1949—51 годах среди населения гор. Казалинска проводил антисоветскую агитацию, направленную против мероприятий проводимых партией и советским правительством, возводил клевету на советскую действительность, восхвалял при этом жизнь в дореволюционной России, за что постановлением УМГБ Кызылординской области от 11 июня 1952 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР.

Приговором Судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 16 июля 1952 года Пигузов Федор Иванович осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением в избирательных правах сроком на 5 лет.

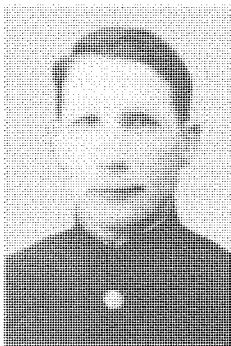
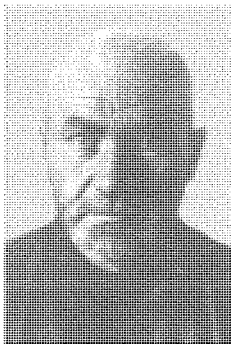
Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 26 августа 1952 года приговор Облсуда от 16.07.52 г. по делу Пигузова Ф. И. оставлен в силе.

Постановлением заседания Кызылординской областной комиссии по пересмотру дел на лиц, осужденных за контрреволюционные преступления от 2 ноября 1955 года учитывая преклонный возраст Пигузова Ф. И., службу его в Красной гвардии, Красной Армии и имеющуюся у него инвалидность, срок наказания сократить до 5 лет ИТЛ на основании Указа от 27.03.53 г. «Об амнистии» из заключения освобожден со снятием судимости.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 23 октября 1959 года приговор Кызылординского облсуда от 16.07.52 г., Определение Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 26.08.52 г. в отношении Пигузова Ф. И. отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.1997 года Пигузов Ф. И. на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

ПЛАТОНОВ Иван Петрович родился в 1895 году в Касимовском районе, Московской области, русский, образование среднее, член ВКП(б), исключен из партии в связи с этим делом, до ареста проживал на

ст. Казалинск, работал заместителем начальника политотдела станции. Он обвиняется в том, что являясь участником контрреволюционной, террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 22 марта 1937 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 11 августа 1965 года.

ПОЛОСАТИН Виктор Николаевич родился в 1911 году в селе Иссы, Куйбышевской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которой проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Оренбургской области в 1938 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

ПОЛЯНСКИЙ Прокопий Семенович родился в 1890 году в Куйбышевской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал дезинфектором. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 7 февраля 1945 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 февраля 1990 года.

ПОПЛАВСКИЙ Феликс Игнатьевич родился в 1894 году в гор. Ливава, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, по ул. Гинзбурга, 6, работал слесарем автобазы. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, шпионско-диверсионной организации, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 июля 1943 года по ст. 58-10 ч. 2, 16-192 УК РСФСР осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 декабря 1988 года.

ПОПОВ Александр Владимирович родился в 1905 году в селе Моисеевка, Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, не работал. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 июля 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 декабря 1989 года.

ПОПОВ Виктор Васильевич родился в 1911 году в селе Сыковска, Горьковского края, русский, гражданин СССР, беспартийный, с 1932 по 1935 год состоял членом ВЛКСМ, механически выбыл, образование 2 класса городской школы в Манчжурии, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал электросварщиком депо.

Он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации. В 1935 году на ст. Чжаланьтунь надзирателем полиции Коноваловым был завербован в качестве агента японской разведки, по заданию которого выдавал полиции активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. В том же году японскими разведорганами был переброшен на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями. По прибытии к месту работы на ст. Казалинск установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал шпионские сведения о мощности, состоянии и механическом оборудовании депо, наличии паровозного парка, расположении водокачек, их оборудовании, наличии охраны и обслуживающего персонала. По заданию Мишенина проводил диверсионно-вредительскую работу по разрушению паровозного парка депо. Являясь осведомителем НКВД по разработке прибывших с КВЖД вошел в контрреволюционную, диверсионную организацию, давал дезинформирующий органы НКВД материал, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Попов Виктор Васильевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Попова Виктора Васильевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления. Протест Главного Военного прокурора удовлетворен.

ПОПОВ Семен Алексеевич родился в 1900 году на ст. Казалинск, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же, работал слесарем депо. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую работу в депо, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д в 1944 году осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 сентября 1995 года.

ПОСТЕМСКИХ Евгений Петрович родился в 1908 году в гор. Варна, Румыния, гражданин СССР, образование высшее, беспартийный, работал начальни-

ком депо Саксаульская, исключен из ВКП(б) в августе 1937 года. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации и по заданию этой организации проводил вредительскую и диверсионную работу по разрушению паровозного парка и выводу его из строя, знал о террористических планах и задачах организации и признавал необходимости террора в борьбе против ЦК ВКП(б) и Советского правительства, за что Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД Казалинска от 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст 17-58 п.п. 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением транспортного прокурора Казалинского участка Оренбургской ж/д от 25 марта 1938 года вынесенное ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск об избрании меры пресечения содержания под стражей Постемских Е. П. отменено, и он из-под стражи освобожден. По заключению облпрокурора от 25.04.1997 года Постемских Е. П. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.04.1989 г. реабилитирован.

ПРИЙМАК Иван Тимофеевич родился в 1893 году в пос. Новороссийск, Новороссийского района, Актюбинской области, украинец, из крестьян-кулаков, малограмотный, беспартийный, в 1919 году служил в белой армии Колчака на Актюбинском фронте в качестве кузнеца, в 1930 году лишен гражданских прав как кулак, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинск по ул. Ванцетти, 2 а, работал кузнецом в 11 дистанции службы пути ст. Казалинск.

До 1930 года он имел кулацкое хозяйство, собственную кузницу, применял наемный труд, в 1930 году был лишен права голоса и боясь репрессии скрылся из своего поселка за пределы области. На ст. Казалинск сошелся с другими кулаками-единомышленниками Михайловым К. А. и Моргуновым Я. В. с которыми на почве злобы и ненависти к Советской власти повел систематическую контрреволюционную пропаганду, направленную на провокацию войны, срыв и дискредитацию мероприятий правительства и ВКП(б), сожаление о расстрелянных военных шпионов Тухачевского и других.

При посещениях квартир друг друга в разное время Приймак говорил: «Если бы только началась война, то Советской власти не быть, а при другом правительстве нам вернули бы взятое и мы зажили бы по старому...» Считает, что колхозы не жизннны, крестьяне в колхозы загнаны насильно, закрепощены, колхозники голодают, из колхоза разбегаются. Дискредитировал демократизм новой Сталинской конституции, проявлял большое недовольство подпиской на заем укрепления обороны СССР, выражает сожаление расстрелянной банде Тухачевского и других, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 1-го ноября 1937 года Приймак Иван Тимофеевич осужден к 10 годам заключения в концлагерь.

По заключению 3-й транспортной группы УГБ НКВД Ю/К области от 25 января 1940 года Поста-

новление тройки при УНКВД по Ю/К области от 1 ноября 1937 г. оставлено в силе.

Постановлением Президиума Южно-Казахстанского областного суда от 8 мая 1958 года Постановление тройки при УНКВД по Ю/К области от 1 ноября 1937 года по делу Приймак И. Б. отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления в его действиях.

ПУЧКОВ Петр Иванович родился в 1899 году в дер. Неверкова, Владимирского района, Владимирской области, русский, образование 3 класса, беспартийный, до ареста проживал в Казалинске, работал маляром горкомхоза. Он являлся бывшим троцкистом, с 1925 по 1927 год принимал активное участие в троцкистской оппозиции, выступал против Генеральной линии партии. В дальнейшем оставался на троцкистских позициях, за что был исключен из ВКП(б) и выслан из г. Москвы в Казахстан как социально опасный элемент, в сельке, сперва в Чкаловске, затем в Кызылординской области, продолжает распространять свои антисоветские суждения среди населения. Возводит клевету на руководителей партии и Советского государства, высказывает недовольство мероприятиями, проводимыми Компартией и Советским правительством и проявляет враждебное отношение к ним, за что постановлением Отделения УМГБ по Кызылординской области от 19 ноября 1948 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 1, 11 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 2 апреля 1949 года Пучков П. И. заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 июля 1956 года решение бывшего Особого Совещания при МГБ СССР от 2 апреля 1949 года по делу Пучкова Петра Ивановича отменено, дело производством прекращено, и он освобожден из заключения.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22.05.1997 года Пучков П. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ПЬЯНКОВ Назар Иванович родился в 1907 году в селе Краснова, Новосибирской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной троцкистско-зиновьевской, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 18 октября 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 декабря 1995 года.

ПІРІМЖАРОВ Әдікер Қазалы ауданының № 13 ауылы, «Еңбек» колхозында 1902 жылы туған, бай, софы-молданың баласы, сауатсыз, партияда жок, 1930 жылы кеңес өкіметіне қарсы Асан қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, 1931 жылы мемлекетке астық, ет тапсыру жөніндегі салықты төлемегені үшін 5 жылға сотталған, жазасын толық өтемеген, қашып кеткен, қамауға алынғанға дейін «Еңбек» колхозында тұрған, колхозшы, болған, үйленген, әйелі — Ұрфа, баласы 1 жаста.

Пірімжаров Әбдікер «Еңбек» колхозының тұрғындары арасында партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы және колхоздың экономикалық қуатын әлсіретуге бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген. Кеңес өкіметіне ызаланып кек сақтаған, қарақшы Пірімжаров үнемі кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, «Еңбек» колхозын құлату мақсатында колхозшылардың жаппай көшуін ұйымдастырған. Осы мақсатпен кеңес үкіметіне қарсы үгіт жолымен Шиели жармасын қазу жөніндегі үкіметтің шарасын бұзуға тырысқан. Бұдан басқа Қызыл Армияның Фин ақ-қарақшыларымен соғысы кезінде Пірімжаров тұрғындар арасында контрреволюциялық жеңілістік үгіттер таратқан, деп айып тағылып, Пірімжаров Әбдікер Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 10 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1941 жылғы 14 ақпанда аяқталып, айыптау қорытындысы 21 ақпанда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы сол күні, облыстық прокурор 8 наурызда, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісі 8 наурыздағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын көшпелі сессиясының 1941 жылғы 26 наурыздағы үкімімен айыпкер Пірімжаров Әбдікер 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 19 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 26.03.41 жылғы үкімі күшінде қалдырылып, Пірімжаровтың шағым-арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1989 жылғы 4 тамыздағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 26.03.41 жылғы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 19.04.41 жылғы Пірімжаров Әбдікер жөніндегі ұйғарумы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс қысқартылған.

ПІРІМЖАРОВ Бейсен Қазалы ауданының № 4 Заңғар ауылы, «Көрібай» колхозында 1884 жылы туған, бұрын бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1931 жылы кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізгені, колхозды құлатқаны үшін 5 жылға сотталған, «Көрібай» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі — Мырзагүл, баласы — Тұрар.

Пірімжаров Бейсен кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға 1936 жылдың маусым айында, ұйым жетекшілерінің бірі Таспанов Рызақұл арқылы тартылған. Контрреволюциялық ұйымға белсенді қатысушылардың Орынбаевтың, Таспановтың және Қайырлаповтың тапсырмасымен Пірімжаров колхозды құлату, жүргізіліп жатқан саяси-шаруашылық науқанды бұзуға бағытталған үгітті үнемі жүргізіп келген. Тұрғындар арасында олардың ренішін туғызу және қазақ жұртшылығының Ауғанстанға көшуін ұйымдастыру мақсатында контрреволюциялық үгіт жүргізген.

1937 жылы Пірімжаров «Көрібай» колхозының төрағасы болып тұрған кезінде колхозшыларды әдейі жауыздықпен айдаладағы құмда ұстап, колхоздың егіс жұмысын және колхоздың малын құрту мақсатында әдейі шөп шабу жоспарын бұзып, колхоздың және колхозшылардың малдары мал азығынсыз қалған. Соның салдарынан колхоздың 37 бас малы, оның ішінде 7 бас жұмыс малы өлім-жітімге ұшыраған, қалған малдар арық-көтерем болғандықтан көктемгі егіс науқанына пайдалануға жарамаған. Сондай-ақ Пірімжаров 1938 жылы әдейі шабылған шөпті далада қалдырған, соның салдарынан колхоз малы шөпсіз қалған. Сол жылдың тамыз айында Пірімжаров колхоздың жұмыс көлігін әдейі 20 күнді құмда ұстап, астық жинау жұмысын 1 қазанда дейін созып, астық ысырабына жол берген, деп айып тағылып, Пірімжаров Бейсен Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 20 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 18 қазанында аяқталып, айыптау қорытындысы 26 қазанда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 31 қазанда, облпрокурордың орынбасары 10 қарашада, облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясы 12 қарашадағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 25 қарашадағы үкімімен Пірімжаров Бейсен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10-1 тармағымен 6 жылға, ҚК-тың 58-7, 11 бабымен 8 жылға, ҚК-49 бабының негізінде жазасы 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокуроры бірінші орынбасарының бақылау ретінде Пірімжаров Бейсеннің ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 25 қарашадағы үкімін бұзуды және істі оның өрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартуды сұраған.

Қызылорда облыстық прокурорының Қорытындысы бойынша Пірімжаров Бейсен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ПІРІМБЕТОВ Жетес Қазалы ауданының Сарытөбе ауылдық кеңесінде 1903 жылы туған, сауатты, қызметкер, 1932 жылдың БК(6)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қызылорда аудандық партия комитетінің нұсқаушысы болып қызмет істеген.

Пірімбетов Жетес контрреволюциялық, ұлтшылдық және диверсиялық-жауыздық ұйымға 1937 жылдың ақпан айынан мүше болған, бұл ұйымның алдына қойған мақсаты Кеңес өкіметін құлағып, СССР-ден Қазақстанды қарумен бөліп алу, сөйтіп қазақ буржуазиялық өкіметін құру болған. Пірімбетов Жетес осы ұйымға Кеңес Одағына қарсы пиғылдағы және Кеңес үкіметінің өмір шындығына теріс пікірдегі 10 адамды тартқан. Пірімбетов оларға осы ұйымға жаңа адамдарды тарту, көтерілісшілер кадрларын дайын-

дау және колхоздарды өлсіретіп, мал басын құртуға бағытталған бүліншілік жұмыстар жүргізу жөнінде тапсырмалар берген. СССР Жоғарғы Кеңесі сайлауы кезінде Пірімбетов ауылдарда сайлауға дайындық жұмыстарын жүргізу жөніндегі ауданның өкілі ретінде үгіт көпшілік жұмысын әдейі бұзған, сайлау учаскелерін үгітшілерсіз қалдырған, деп айып тағылып, Пірімбетов Жетес Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1939 жылдың 19 наурызында шығарылған.

Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 26 сәуірдегі үкімімен айыпкер Пірімбетов Жетес ҚК-ның 58 бабының 8, 11 тармақтары бойынша қылмыс белгісі жоқ деп, істі ҚК-тың 95-11 бабына аударып, бір жыл бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жазаны өтеуде алдын ала жатқан күнін есептеп (яғни 9 наурыз 1938 жылдан есептеп), 26 сәуірден бастап тұтқыннан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 6 қаңтардағы Қорытындысымен Пірімбетов Жетес Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ПІРМАНОВ Қосымбай Қазалы ауданының № 21 ауылы, «Хан Шүңғыл» деген жерінде 1891 жылы туған, руы «Асан-Қарамұрза», негізі — келей-шаруа, сауатты, БК(б)П мүшелігіне кандидат, үйленген. Пірманов Қосымбай 1930 жылдың 8 қазанында Қазалы ауданында қарақшылар қозғалысы басылғаннан кейін қарақшылар қозғалысын жариялап тұруға, ком. отрядқа «Асан» қарақшыларының қалдығын ұстау жөнінде жол көрсетуші болуға өз еркімен келісімін берген. Пірманов қарақшылар қозғалысын жариялауды ком. отряд алынғанға дейін, яғни 1930 жылдың желтоқсан айына дейін істеген.

1931 жылғы 15 және 28 наурыздағы мәлімет бойынша Пірманов бұрын саудагер болған, ол ОГПУ органынан қарақшылардан пара алғанын ОГПУ органынан жасырған және өзін ОГПУ органына қызмет көрсетемін деп көрсетіп, ОГПУ органының беделін өзінің күнкөрісіне пайдаланған. Ол ОГПУ органымен байланысқа кіріп, қарақшылардың тығылуына жағдай жасау және ОГПУ органының жұмыс әдісімен танысу мақсатында, одан кейін ОГПУ-дің беделін пайдаланып, ОГПУ органының беделін жұртшылық алдында түсіруге әрекет жасаған, ОГПУ-дің агентімін деп пара алған, оған тиісті болмаса да өзін ОГПУ агенті ретінде санап, мемлекет салығын төлеуге жеңілдік беруді талап еткен.

1930 жылдың қараша айында комотрядтың жол сапаршысы болып жұмыс істеп жүріп, ОГПУ органына қарақшылар қозғалысына қатысқандарды тауып және олар туралы хабар беріп отыру жөнінде берген тілхатына қарамастан ол қарақшылардың тұрған жерін біле тұра Комотрядтан және ОГПУ органынан қарақшылар қозғалысына қатысқандар Сайымов Сәметті, Бисалиев Шынбергенді және Құттымұратов Бахияны жасырған, Комотрядтар кеткеннен кейін Пірманов жоғарыда көрсетілген қарақшыларға келіп, олардан 200 сом пара алып, оларды

ОГПУ органы іздестіріп жатқанын хабарлап, оларға тығылуды ұсынған, жоғарыда көрсетілген қарақшылар қашып тығылған.

Пірманов өзін ОГПУ-дің қызметкерімін деп санап, қарақшыларға жалған тізім жасап, оған ауқатты адамдарды кіргізіп, кейін оларға барып, сендер қарақшылардың тізімінде барсыңдар, енді тұтқынға алынасыңдар, егерде пара берсеңдер тізімнен сызылып тасталасыңдар, деп қылмыстық әрекеттер жасаған. Осыны пайдаланып Пірманов Мөмбетовтен 225 сом, Әлімашевтен бір жылқы, Бакиевтен 125 сом, Өтеғұловтан 275 сом ақша алған.

Оның осындай зұлымдық әрекеті өрши түскен, ол тіпті жиналыста ашықтан ашық өзін ОГПУ-дың агентімін — деп жариялаған, Пірманов ОГПУ органының беделін пайдаланып № 22 ауылдық кеңеске жақындасып, ауылдық кеңестен шаруашылық науқаны жөнінде тапсырмалар алып, оны өзінің мүддесіне пайдаланған, ол байлардан 900 сом пара алып, оны ауылдық кеңестен жасырған, сөйтіп байларды салықтан босатқан, деп айып тағылып, Пірманов Қосымбай ОГПУ-дың Қазалы аудандық бөлімшесінің 1931 жылғы 25 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 16-58 бабының 6 тармағымен және 117 бабының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1931 жылғы 11 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 5 маусымда шығарылған, оны ОГПУ-дің Арал оперсекторының бастығы және Қазақстандағы ПП ОГПУ-ы бекіткен, онымен Қазақ АССР-ның прокуроры келіскен.

СССР ОГПУ Коллегиясының 1931 жылғы 28 қазандағы қаулысымен Пірманов Қосымбай 5 жылға концлагерьге сотталған. Пірманов Қосымбай сотталғаннан кейін 1931 жылдың 6 қарашасында ОГПУ Қазалының Ақмола бөлімшесіне айдалған (село Б-Михайловское 1-го отд. Казлага ОГПУ)

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 20 қарашадағы Қорытындысымен Пірманов Қосымбай — СССР Жоғарғы Кеңесі Президумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Р

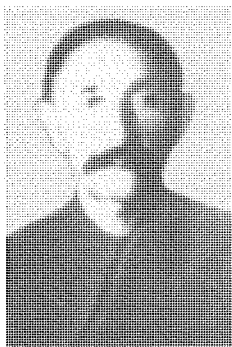
РАСТОПЧИН Тимофей Андреевич родился в 1887 году в Петровском районе, Чкаловской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал кочегаром депо. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую, контрреволюционную агитацию среди рабочих депо и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 27 июля 1940 года осужден на 2 года лишения свободы. Он реабилитирован 8 июня 1990 года.

РИСТО Вильгельм Яковлевич родился в 1908 году в селе Годзуксталь, Исилькульского района, Омской области, образование неполное среднее, беспартий-

ный, до ареста проживал в гор. Казалинске, Аральске, в трудколонию по приказу НКО. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, диверсионной, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. В 1942 году 11 июля осужден по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 17 февраля 1989 года.

РОЖКОВ Георгий Иванович родился в 1925 году на ст. Казалинск, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал там же, был рабочим. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную агитацию пораженческого характера, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Уголовное дело 10 декабря 1941 года прекращено и он освобожден из-под стражи. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

РУЗМЕТОВ Сабур, он же **РОЗМЕТОВ** Сәуір родился в 1898 году в гор. Хиве Хорезмской области, по национальности узбек, малограмотный, беспартийный, по профессии и специальности карамельный мастер, нигде не работал, по его заявлению он судим в 1940 году по ст. 95 на 8 лет ИТЛ, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске, по ул. Калинина, 7, семейный, жена — Давлетова Саламат, дочь — Сабурова Гульшат, сын — Сабуров Сапарбай.

Отделом УМГБ Кызылординской области по оперозыску 10 июня 1950 года

Рузметов Сабур осужден по подозрению в побеге из ИТЛ МВД. Следствием установлено, что Рузметов Сабур, проживая на территории Узбекской и Туркменской ССР, занимался преступной деятельностью, за которую он неоднократно был судим под разными фамилиями. Отбывая срок наказания в ИТЛ, обвиняемый Рузметов проявлял саботаж, затем с целью уклонения от дальнейшего отбывания срока наказания неоднократно совершал побег. Обвиняемый Рузметов 4 января 1934 года был осужден Особым Совещанием по ст. 59-12 УК РСФСР за нарушение правил о валютных операциях сроком на 3 года ссылки в Казахстан, но с места ссылки бежал.

Несколько позднее обвиняемый Рузметов под фамилией Розметов вступил в организацию контрабандистов, действовавшую под руководством Искандерова на территории Туркменской ССР. Деятельность участников этой организации направлялась на ослабление экономической мощи Советского Государства. Участники этой организации занимались направлением контрабандистов и эмигрантов в одно из государств, нелегальным вывозом в заграничу оружия, телефонных аппаратов и других товаров.

В 1935 году организация контрабандистов была ликвидирована органами Советской власти с арестом ее участников в составе 8 человек. Все обвиняемые были переданы суду по ст. 54-24 УК Туркменской ССР. В городе Ашхабаде 5 июля 1935 года Розметов Сабур, как участник организации контрабандистов был осужден спецколлегией Верховного Суда Туркменской ССР сроком на 10 лет в ИТЛ. Обвиняемый Розметов отбывал срок наказания в разных местах заключения и 19 ноября 1935 года совершил побег из Сибирского лагеря НКВД, затем скрывался на территории Каракалпакской АССР и занимался спекуляцией. Нарсудом 2 участка Шаббазского района Каракалпакской АССР 12 сентября 1936 года Рузметов Сабур вновь был осужден по ст. 107 УК РСФСР сроком на 8 лет в ИТЛ. Во время этапирования в ИТЛ 12 ноября 1936 года он, Рузметов, совершил побег из-под стражи и принятыми мерами розыска был задержан, затем водворен в Карасукскую сельхозколонию НКВД, откуда 16 февраля 1937 года вновь совершил побег.

Обвиняемый Рузметов, скрываясь в гор. Ташкенте под фамилией Сайтмуратов Раймбай, занимался спекуляцией. В связи с этим он был арестован и 26 мая 1939 года нарсудом 26 участка гор. Ташкента он как Сайтмуратов Раймбай был осужден по ст. 175 УК Узбекской ССР за спекуляцию сроком на 7 лет в ИТЛ. Находясь под стражей в тюрьме № 1 НКВД, Рузметов он же Розметов, он же Сайтмуратов нарушил режим, установленный для заключенных, не подчинялся законным требованиям администрации тюрьмы. Отбывая срок наказания в ИТЛ НКВД Узбекской ССР, он проявлял саботаж, отказываясь в выходе на работу, призывал других заключенных к отказу в выходе на работу.

Обвиняемый Рузметов, он же Розметов, он же Сайтмуратов 20 августа 1939 года совершил побег из ИТК НКВД Узбекской ССР и скрылся. В 1940 году он был объявлен во Всесоюзный розыск. Обвиняемый Рузметов, скрываясь на территории Туркменской ССР, также занимался спекуляцией. В городе Мары Туркменской ССР 10 декабря 1940 года он был арестован по фамилии Разметов Сабир и 4 февраля 1941 года был осужден нарсудом 3-го участка гор. Мары ст. 95 УК Туркменской ССР за спекуляцию сроком на 8 лет в ИТЛ. По последнему приговору суда он отбыл срок наказания 22 марта 1947 года в колонии № 7 МВД Куйбышевской области.

Обвиняемый Рузметов Сабур, он же Розметов Сабур, он же Разметов Сабир, он же Сайтмуратов Раймбай 4 раза бежал из лагерей НКВД и один раз с места ссылки. Обвиняемый Разметов в следствии виновным себя в предъявленном обвинении не признал, но его виновность доказана полностью официальными документами, дактилоскопической экспертизой.

Следствие закончено 10 августа 1950 года, обвинительное заключение составлено 15 августа 1950 года в гор. Кызылорде.

Приговором судебной коллегии Кызылординского областного суда от 18 сентября 1950 года Рузметов Сабур, он же Розметов Сабур, он же Разметов Сабир, он же Сайтмуратов Раймбай по ст. 58-14 УК

РСФСР осужден к 10 годам лишения свободы с поражением избирательных прав сроком на 3 года. Заключение начальника отдела реабилитации репрессированных граждан Генеральной прокуратуры Республики Казахстан от 26 февраля 1996 года Рузметов Сабур на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» полностью реабилитирован.

РЫСКҰЛОВ Қанатбай Қазалы ауданының № 11 ауылында 1921 жылы туған, білімі орта, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, мектепте мұғалім болып жұмыс істеген.

Отан соғысына Қазалы аудандық әскери комиссариаты арқылы қаңтар айы 1942 жылы шақырылған. Тамыз айы 1942 жылы Рысқұлов фашистердің тұтқынына түсіп, наурыз айы 1943 жылы «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, Германияға адал қызмет ету жайлы ант қабылдаған. 1945 жылдың мамыр айына дейін неміс фашистерінің қару-жарақ қоймаларын күзету жұмысын атқарған.

Осы қылмыстары үшін Рысқұлов 20 желтоқсан 1949 жылы тұтқынға алынып, 31 наурыз 1950 жылы Түркістан әскери округінің әскери трибуналы РСФСР ҚК-ның 51-1 бабы «б» тармағымен айыпталған қылмысты ісін қарап, оны 25 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

Рысқұлов Жоғарғы Сотқа шағым арыз жазбаған. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жапай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «А» тармағына және Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 22 шілдеде «Жапай қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңына қосымшалар енгізу жайлы заңына сәйкес Рысқұловтың тұтқынға өз еркімен түспегендігін, «Түркістан легионында» қызыл әскерлерге қарсы соғыспағандығын ескеріп, 2000 жылғы 16 ақпанында толық ақтаған.

С

САНСЫЗБАЕВ Төремұрат Қазалы ауданының № 10 ауылында 1921 жылы туған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Қызыл Әскер» колхозында тұрған, сол жаға МТС-да трактор бригадасының есепшісі болып жұмыс істеген.

Сансызбаев Т. 1941 жылы Қазалы АӘК арқылы әскер қатарына алынып, отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың мамыр айында Лозовая стансасы маңайында болған ұрыста немістердің тұтқынына түскен.

Әскери тұтқындар лагерінде жүріп, Сансызбаев 1942 жылдың тамыз айында неміс армиясы құрған «Түркістан легионына» кіріп, фашистік германияға адал қызмет етемін деп ант алған, № 162 Түркістан дивизиясының жанындағы штабтың қарауыл ротасының құрамында жай легионер болып 1943 жылдың тамыз айына дейін жұмыс істеген. 1943 жылдың қыркүйек айында 162 Түркістан дивизиясы Италия

және Югославия партизандарымен соғысу үшін Италияға жіберілген, онда Сансызбаевқа неміс армиясының ефрейторы шені берілген, одан кейін ол бөлімше коменданты болып тағайындалған, осы қызметте 1945 жылдың сәуір айына дейін болған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау бөлімінің аға прокуроры, юстиция кеңесшісі З. К. Махатованың осы қылмыстық іс бойынша шығарған қорытындысы бойынша Сансызбаев Т. Түркістан легионында болған фактісін мойындаған, бірақ ол Түркістан дивизиясының штабын күзеткен, неміс армиясында жай қызмет атқарған, кеңес армиясына қарсы соғысқа қатыспаған, тұтқындарды өлтіруге және басқа да күштеп ұрып-соғуға қатыспаған.

Сансызбаевтың өркетінде қылмыс құрамы жоқ, ол саяси белгімен заңсыз сотталған, сол себепті ақталуға жатады.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Сансызбаев Төремұрат 1999 жылғы 24 қыркүйекте толық ақталған.

САПАЕВ Сақтаған Қазалы ауданының Әнгельс атындағы колхозда 1916 жылы туған, шала сауатты, бұрын сотталмаған, Қазалы АӘК арқылы әскер қатарына алынып, 1233 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың 2 қыркүйегінде соғысқа қатыспай жалтару мақсатында ол өз қолын өзі атқан. Осы қылмысы үшін Сапаев Сақтаған 371 АД НКВД Ерекше Бөлімінің 1942 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген. Ол сол күні сапта тұрған жауынгерлердің алдында атылған. Қазақстан Республикасы бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша «Сапаев Сақтаған сот органысыз НКВД Ерекше Бөлімінің қаулысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан ол толық ақталуға жатады», — делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, «Г» пунктiнiң негiзiнде Сапаев Сақтаған толық ақталған.

САВЕЛЬЕВ Павел Иванович родился в 1898 году в Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал машинистом паровоза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокационную агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала от 19 января 1945 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 февраля 1990 года.

САҒЫНДЫҚОВ Балкия (Балкей) немесе ол МЕНДІҒАРАЕВ Балмағамбет Қазалы ауданының Калинин ауылдық кеңесінде 1908 жылы туған, байд, бидің баласы, БЛКЖО мүшесі, сауатты, Калинин ауылдық кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған. Ол өзінің Әлеуметтік тегін жасырған, контрреволюциялық ұлтшылдық-жауыздық ұйымының мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен колхозшылар арасында жауыздық зиянкестік жұмыстар

жүргізген, колхоздардың экономикалық қуатын құлатқан, колхозшыларға мал санағы кезінде малдарын сатуға рұқсат берген. 1937 жылғы 1 қаңтарда колхозда мал басы 1161-ге кеміп кеткен. 1936—1937 жылдары Мұратбаев атындағы колхозда 170 тұрғын үй салу тиісті болса, одан тек қана 4—5 үй ғана салынған, Сағындықовтың өзі колхозшылардың тұрақтануына қарсы болған. Ол колхоздың тәуір егістік жерін Арал ауданынан қуғын-сүргіннен қашып келген байларға беріп, олардан алым-салық алған. 1935—36 жылдары колхозшылар нашар жерге егіс еккендіктен өте төмен өнім алған, колхозға, кеңес үкіметіне қарсы элементтерді, байлардың балаларын, қарақшыларды, бұрын сотталғандарды алған, колхоздың басшы қызметіне де соларды отырғызған деп айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен Сағындықов Балқия немесе ол Мендіғараев Балмағамбет 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД басқармасының 1939 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысы күшінде қалдырылған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1956 жылғы 14 желтоқсандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы Сағындықов Балқия жөніндегі қаулысы бұзылып, қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған, Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 28 мамырдағы қорытындысымен Сағындықов Балқия Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

САДЫҚОВ Баурдин Қазалы ауданында 1900 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, шаруа болған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, колхоздастыру жұмысына қарсы әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған, деп айып тағылып, ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 11 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынған. Тергеу барысында оған тағылған айып анықталмағандықтан іс қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

САЙЫМОВ Сәмет Қазалы ауданында 1895 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, жұмысшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға қатысып, соның тапсырмасымен тұрғандар арасында провокациялық үгіт жүргізген және ауыл шаруашылығында әртүрлі жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 21 маусымдағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 17 тамызда ақталған.

САТЕНОВ Қадырымбет Қазалы ауданының № 13 ауылында 1899 жылы туған, малшы, партияда жоқ, шала сауатты, айыптау қорытындысы бойынша ол кеңес үкіметінің қас жауы ретінде 1930 жылғы көктемде кеңес үкіметіне қарсы қарулы көтеріліс жасаған Ақмырза қарақшыларына белсенді түрде қатысқан, тығылып жүріп кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген. 1930 жылы астық дайындау науқаны кезінде ол Асан қарақшыларының ұйымдасып жатқанын біліп, соларға қосылу мақсатында 4 адамнан қарақшылар тобын ұйымдастырып, оларды қару-жарақпен қаруландырған. 1930 жылғы 10 қазанда Сатенов Қазалы аудандық НКВД бөлімінің қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағы, 59 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тұтқынға алынған күні түрме терезесінің темір торын сындырып қашып кеткен, бірақ милиция органы арқылы ұсталған.

ОГПУ-дің Арал аудандық оперсекторының 1931 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен Қ. Сатеновтің әрекетінде қылмыс құрамының жоқ болуына байланысты тергеу ісі мүлдем тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен Сатенов Қадырымбет СССР Жоғарғы Кеңесі президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

САХАРОВА Мария Егоровна родилась в 1878 году в гор. Елань, Саратовской области, русская, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала на станции Казалинск, была домохозяйкой.

Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, диверсионной, террористической организации, проводила антисоветскую, провокаторскую агитацию поражического характера и подрывно-вредительскую работу, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 10 июля 1942 года осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 16 марта 1990 года.

СЕЛЕЗНОВА Евдокия Викторовна родилась в 1910 году в гор. Казалинске, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в этом же районе, была домохозяйкой. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую, контрреволюционную агитацию, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при ОГПУ от 22 сентября 1928 года осуждена на 3 месяца лишения свободы. Она реабилитирована 7 августа 1989 года.

СЕРЕГИН Дмитрий Николаевич родился в 1878 году, осужден Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 16 мая 1935 года за антисоветскую агитацию по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР к 5 годам ссылки в Яныкурганский район. Находясь в ссылке он вел контрреволюционную агитацию, выезжал в г. Москву без разрешения органов НКВД. В 1936 году также самовольно пытался выехать в гор. Ташкент, но был задержан. Приговором выездной сессии спецколлегии Казахского Отделения Верховуда РСФСР от 17 февраля 1936 года г. Чимкента Серегин Д. Н. на основании ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР подвергнут лишению свободы сроком на 6 лет.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19.05.1997 года Серегин Дмитрий Николаевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

СЕРИКБАЕВ Абат Қазалы ауданының № 12 ауылы, «Мақпал» деген жерінде, «Алға» колхозында 1900 жылы туған, молданың баласы, білімі бастауыш, партияда жоқ, колхозшы, 1930 жылы Асан қарақшыларының тобына қосылған, одан аурулығына байланысты шыққан, 1936 жылы 3 жылға сотталған, одан шағым арызы арқылы босанған, үйленген, әйелі — Уржан, баласы — Бақытжан.

Серікбаев Абат әрдайым үкіметке, колхоз құрылысына қарсы колхозшылар арасында үгіт жүргізіп келген, сойтіп колхозшыларды үкіметтің түрлі саяси шаруашылық жұмысының орындалмауына шақырған. Осы әрекетін іс жүзінде асыру үшін 1938 жылы мәдени салық туралы келген жоспарды орындамауға колхозшыларды үгіттеп, өзі бас болып кедергі жасаған.

Үкіметке міндетті түрде төлейтін және өз еркімен төлейтін ет салығын 412 кг ет орындамай қалған. 1938 жылғы ақпан айында Серікбаев Абат сауатсыздықты жою мектебінің жұмысын бұзуға бағытталған үгіт жүргізіп, колхозшыларды бұл мектепке қатыспауға шақырған, соның салдарынан бұл мектепке қатысуға тиісті 210 адамнан 40-ақ адам қатысқан.

1939 жылы ол кеңес үкіметінің адресіне жала жабу үгітін жүргізіп, колхозшылар арасында колхоз құрылысына қарсы пікір туғызбақ болған, мұнымен қатар ол колхозшылар арасында трактормен жер айдамаңдар, қолмен-ақ айдаймыз, трактормен айдасаңдар өнген өнімдерінің бәрін алып қояды, өздерің аш қаласыздар және егістікке минералды тыңайтқыштар сеппелдер» — деп үгіт жүргізген. Сөйтіп ол колхоздың саяси-шаруашылық жұмыстарына зиянкестік жасау әрекетінде болған, деп айып тағылып, Серікбаев Абат Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1939 жылғы 7 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қалымыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1939 жылдың 22 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 2 тамызда шығарылған. Айыптау қорытындысы Қызылорда облыстық прокурордың сол жылғы 10 тамыздағы қорытындысымен және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындалу мәжілісінің 27 тамыздағы қаулысымен бекітілген. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 13 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Серікбаев Абат — бір жарым жылға бас бостандық еркінен айыруға, бір жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақстан Республикасы бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 1 желтоқсандағы қорытындысымен Серікбаев Абат Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

СИЯЕВ Төлеген Қазалы ауданында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 20 ауылында тұрған, егінші болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық,

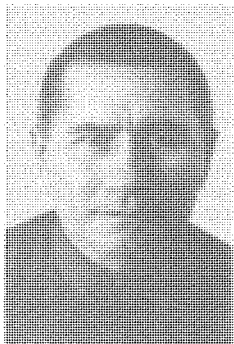
ұлтшылдық ұйымға қатысып, қарақшылар көтерілісіне қатысқан, ауыл тұрғындары арасында провокаторлық үгіт жүргізіп, колхоз құрылысына, партия мен кеңес үкіметінің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы шығып, әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған — деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 20 қарашала ақталған.

СКРИПНИКОВ Михаил Емельянович родился в 1868 году в Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал в райресторгни. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организацией, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 декабря 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 29 июня 1989 года.

СМАҒҰЛОВА Пәте Қазалы ауданында 1911 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Арал ауданының «Беларық» колхозында тұрған, колхозшы. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, колхозда зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Брекше мәжілісінің 1946 жылғы 5 қаңтардағы үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 қарашала ақталған.

СОКОЛОВ Анатолий Евгеньевич родился в 1903 году в городе Невьянск, Свердловской области, русский,

гражданин СССР, из служащих, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Саксаульская, работал заведующим филиала Ташкентской фабрики механизированного учета при депо ст. Саксаульская, по обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Находясь на территории сев. Манчжурии с 1931 года по день выезда в

СССР 1935 года состоял членом фашистской организации «Мушкетеры». В 1931 году в гор. Харбине полицейским Иноуэ был завербован в качестве секретного агента японской разведки, по заданию которого в гор. Харбине занимался провокаторской деятельностью, передавал полиции революционно-настроенных советских граждан. В 1935 году японской разведкой переброшен в СССР с заданиями шпионского, диверсионного характера. В том же году свя-

зался с резидентом японской разведки Петрухиным, через которого вошел в шпионско-диверсионную, вредительскую группу, существовавшую на ст. Саксаульская. Здесь он занимался сбором шпионских сведений: о проходящих воинских эшелонах, о полит. настроении рабочих. Все эти сведения передавал резиденту Петрухину. На военное время имел задание взорвать водокачку и поворотный круг на ст. Саксаульская, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 10 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Соколов Анатолий Евгеньевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 25 июля 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Соколова Анатолия Евгеньевича отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест военного прокурора ПриВО — удовлетворен.

Соколов А. Е. реабилитирован посмертно.

СТАНКЕВИЧ Петр Игнатьевич родился в 1909 году в селе Куцевичи, Ашмянского уезда, Виленской губернии (Польша), поляк, гражданин СССР, окончил семилетку в Ново-Казалинске в 1927 году, 6-месячные курсы бухгалтеров в 1928 году, беспартийный.

По обвинительному заключению он являлся участником контрреволюционной, польской, националистической организации, именованная «Польская Организация Войскова». Эта организация проводила на ж/д транспорте и частности на Оренбургской ж/д шпионскую, диверсионную, вредительскую и террористическую работу. Станкевич П. И. завербован в названную организацию одним из руководителей «ПОВ» Войцциком в 1935 году, по заданию которого в 1936 г. организовал диверсионную, шпионскую группу, в которую лично завербовал Лицовского, Тарасевич, Брович и Летицкого. С 1935 г. по день ареста Станкевич П. И. собрал и передал польской разведке ряд шпионских сведений, имеющих оборонное значение, в частности: о пропускной способности Казалинского узла, о проследовании воинских поездов и грузов особого назначения, о строительстве новых объектов на дороге и о политнастроении рабочих.

По заданию польской разведки и организации «ПОВ» проводил вредительскую и диверсионную работу на транспорте, как лично сам, также и через завербованных им членов организации, путем вредительских методов ремонта и порчи отдельных деталей выводили паровозы из строя, разрушали путь и технические сооружения узла, умышленно задерживал доставку необходимых материалов, задерживал выплату зарплаты рабочим. По заданию организации «ПОВ» вел подготовку совершения террористических актов над руководителями партии и правительства в момент проезда их по железной дороге, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Ка-

залинск от 13 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—1 «а», 7, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Станкевич Петр Игнатьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 1 октября 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Станкевича Петра Игнатьевича отменено и дело его прекращено за отсутствием состава преступления.

Станкевич П. И. реабилитирован посмертно.

СУДАРЧИКОВ Иван Алексеевич родился в 1901 году в предместье города Тулы, русский, гражданин СССР, образование высшее, окончил в 1924 году военную ж/д школу и военную академию РККА, в 1936 г. Московский электро-механический институт инженеров ж/д транспорта за 2 года 6 месяцев, беспартийный, в 1934 году исключен из рядов ВКП(б) как троцкист, в 1927 году в гор. Ленинграде в период дискуссии вступал на собраниях за троцкистскую платформу защищал тезисы троцкого, в последующие годы тоже вел двурушническую работу, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске по ул. Ванцетти, 16 а, работал инженером технического бюро по котлонадзору депо.

По обвинительному заключению Сударчиков И. А. являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации с февраля месяца 1937 года, был завербован в организацию троцкистом Грабб. В декабре месяце 1936 года получив назначение на должность инженера технического бюро депо ст. Казалинск он сблизился с начальником паровозного отделения-троцкистом Грабб, через которого вошел в троцкистско-бухаринскую организацию, существовавшую в Казалинске. С диверсионно-вредительской целью допускал перепробег паровозов между промывками, вместо 3,5 тысяч км. до 7 тыс. км, что приводило к образованию завалов, влекущих выпучины стенок огневой коробки. Эти аварии выводили паровозы из строя на длительные сроки. Предохранительные клапана содержались в небрежном состоянии, вследствие чего машинисты не могли точно определить силу давления пара и зачастую ездили с превышенным давлением, что грозило взрывами котлов. Допустил просрочку осмотра стационарным котлам цехов, теплой промывки депо, вследствие чего котлы работали с просроченным сроком осмотра, что приводило к пережогу топлива. Знал о готовящихся террористических актах над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 2 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Сударчиков Иван Алексеевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года приговор военной коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Сударчикова Ивана Алексеевича по вновь открывшимся обстоятельствам отменен и дело производством прекращено на основании ст. 4, п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Сударчиков И. А. реабилитирован посмертно. СУХОДОЛОВ Иван Андреевич родился в 1880 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Верховного Суда РСФСР в 1935 году осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 24 июля 1995 года.

СЫСОВЕВ Макар Павлович родился в 1892 году в с. Черепановка, Покровского района, Чкаловской области, русский, гражданин СССР, окончил 2 класса сельской школы в 1907 году, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск по ул. Сталина, 12а, работал плотником 6 паровозного отделения ст. Казалинск. Осенью 1928 г. судим за невыполнение хлебобластавок. В заключении находился до 1930 года, освобожден Верховным судом по личному заявлению. По обвинительному заключению Сысов М. П. будучи враждебно настроенным к Советской власти, среди рабочих 6-го паровозного отделения и депо Казалинск проводил антисоветскую агитацию, распространял клеветнические пораженческие слухи по отношению Советского Союза в войне с Германией. Восхвалял фашистов и их правительство, дискредитировал при этом Советское правительство и командование Красной Армии, восхвалял старый дореволюционный строй, доказывал о победе фашистской Германии в войне.

Так, в августе месяце 1941 года в присутствии рабочих, дискредитируя Советское правительство и командование Красной Армии, восхвалял фашистское правительство и его армию, клеветнически высказывался по отношению вооружения и силы Советской Армии, утверждал о том, что Советская пресса и радио обманывают народ, сообщения Советского информбюро называл клеветническими и ложными, доказывал неправоту сообщений по части издевательств фашистов над мирным населением и красноармейцами в занятой территории.

Восхвалял гитлерскую Германию, говорил о ее победе в настоящей войне, восхвалял жизнь при фашистском строе и жизнь царской России, за что он постановлением ОТО НКВД ст. Казалинск от 23 сентября 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 14 декабря 1941 года Сысов Макар Павлович осужден на 10 лет лишения свободы в ИТЛ с последующим поражением в избирательных правах сроком на 5 лет с конфискацией имущества.

Протестом в порядке надзора по делу Сысова М. П. первого заместителя прокурора Казахской ССР, адресованное Судебной Коллегии по уголовным де-

лам Верховного Суда Казахской ССР от 8.06.1990 г. просил приговор Линейного Суда Оренбургской ж/д от 14 декабря 1941 г. в отношении Сысова М. П. отменить и дело производством прекратить за отсутствием в его действиях состава преступления.

СЮЛЬКИН-НАГАЙ Владимир Васильевич родился в 1914 году на станции Чжаланьтунь, Сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинске по ул. Карла-Маркса, 54, работал электромонтером электростанции депо ст. Казалинск.

По обвинительному заключению Сюлькина-Нагай В. В. являлся участником шпионской диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году был перебросен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Бутаковым, по указанию которого вошел в шпионскую, диверсионную группу, существовавшую на ст. Казалинск. В 1935 году по день ареста он собрал и передал резиденту Бутакову для японской разведки ряд шпионских сведений оборонного значения. По заданию японской разведки проводил диверсионную деятельность, умышленно допускал короткие замыкания сети электросвещения, в моторную нефть наливал воды, ослаблял подшипники коленчатого вала двигателя. Вел подготовку к выводу из строя электростанции и депо ст. Казалинск на военный период, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Сюлькина-Нагай В. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Сюлькина-Нагай Владимира Васильевича отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

СЯТКИН Алексей Михайлович родился в 1906 году в селе М.-Каменка, Северо-Волжского края, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станциях Казалинск. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, по заданию которого активно проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при НКВД в 1937 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

T

ТАМПЫШБАЕВ Ондасын Қазалы ауданының № 18 «Сайман» ауылында 1900 жылы туған, білімі бастау-

ыш, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, егіншілікпен айналысқан.

Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провакаторлық үгіт жүргізіп, колхоздастыру жұмысына қарсылық көрсетіп, зиянкестік ерекеттер жасаған. ОГПУ өкілетті өкілдігінің Қазалы аудандық бөлімінің 1930 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 11 және 59 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу қорытындысымен 1931 жылғы қараша айында тергеу ісі қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

ТАҢЖАРЫҚОВ Жиенәлі Қазалы қаласында 1879 жылы туған, бұрын ірі бай молда - ишан болған, жеке мешіт ұстаған, арабша сауатты, Бұхар қаласында діни медресесін бітірген, партияда жок, бұрын сотты болған, кейінгі қамауға алынғанға дейін Арал ауданының «Сайғонды» ауылдық кеңесі, «Ақжөн» серіктігінің мүшесі, осы жерде тұрған, үйленген, әйелі — Мариям, екінші әйелі — Бексұлу, балалары Зейнулла, Жеткерген, Үміт, Тұрған, қызы — Наден. Таңжарықов Жиенәлі Қазалы қаласында 1930 жылға дейін тұрған, ірі шаруашылығы болған, жалшы ұстаған. 1930 жылы Таңжарықовқа міндетті салық төлемі түскен, оны төлемей, қуғын-сүргіннен Арал ауданына қашып тығылған. Кейін «Сайғонды» ауылдық кеңесінде тұрып, Таңжарықов кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген. Ол колхоз құрылысына, кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы контрреволюциялық сөздер айтқан: «Колхоз құрылысы халық үшін пайдалы емес» — деп жұртшылықты колхозға кірмеуге шақырған, серіктіктің ауыл шаруашылық артелінің Уставына көшуіне қарсы үгіт жүргізген. Одан басқа халықтың діни сенімін тудыруға және міндеттерді қалпына келтіруге бағытталған ерекеттер жасап, жаңа мешіт салуға халықтан қаржы жинаған. Сонымен бірге өндіріс тауарларын және астық сатумен-саудагерлікпен айналысқан. 1937 жылы халық санағы жүргізіліп жатқан кезде халық арасында контрреволюциялық үгіт жүргізген, халықты дінге сенушілер тізіміне жазылуға шақырған. Кімде-кім дінге сенбеушілер қатарына жазылса, онда ол дінге сенушілер қатарында жерленбейді», — деп колхозшыларды қорқытқан.

Осы қылмысы үшін Таңжарықов Жиенәлі Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 15 тамызында шығарылған, оны Арал аудандық НКВД бөлімінің бастығы сол күні бекіткен. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 тамызындағы қаулысымен — Таңжарықов Жиенәлі — ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Бұл үкім 1937 жылдың 25 тамызында, түнгі сағат 3-те Ақтөбе қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 маусымдағы қорытындысымен Таңжарықов Жиенәлі — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТАРАСЕВИЧ Игнат Андреевич родился в 1899 году

в дер. Величковичи, Старобинского района, Белорусской ССР, по национальности — белорус, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал в ст. Казалинск по ул. Национальная, 8, работал пильщиком строительного участка 6-паровозного отделения.

Он с декабря 1921 по февраль 1923 г. служил в польской армии рядовым в гор. Ярачин. В 1923 году за нелегальный переход границы Ташкентским ОГПУ выслан на жительство в гор. Казалинск.

По обвинительному заключению Тарасевич И. А. являлся участником контрреволюционной, польской, националистической организации, именованная «Польская организация войскова». Будучи в Польше, завербован в качестве агента польских разведорганов, в 1923 году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионского и диверсионного характера, работал на ст. Казалинск, в 1935 году вошел в организацию «ПОВ» через ее участника Станкевича. С 1935 года по день ареста собрал и передал польской разведке шпионские сведения, в частности, о новостройках ст. Казалинск, технической оснащенности объектов и о настроениях рабочих. Работал пильщиком, в целях вредительства портил заготовленный дефицитный материал. Вел подготовку к диверсионному акту по выводу из строя депо Казалинск путем поджога, чтобы в начале военных действий парализовать работу ж/д транспорта, готовил террористические акты над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 1 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—1 «а», 8, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года Тарасевич Игнат Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 декабря 1937 года.

Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 1 октября 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 16 декабря 1937 года в отношении Тарасевича Игната Андреевича отменено и дело его прекращено за отсутствием состава преступления.

Тарасевич И. А. реабилитирован посмертно.

ТАСПАНОВ Рзақұл (Разықұл) Қазалы ауданының № 1 ауылында 1861 жылы туған, сауатсыз, бай, болыс болған, кейін Тамды ауданының № 11 ауылында тұрған. 1930 жылы Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде Қарақұмдағы Ақмырза қарақшыларына қосылып күрес жүргізеді, қарақшылар талқандалғаннан кейін Өзбекстанға қашып, жергілікті халықты Анғанстанға көшуге шақырып, үгіт жүргізгені үшін ОГПУ жанындағы үштіктің қаулысымен 1932 жылы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен 3 жылға сотталған. Түрмеде 13 ай отырғаннан кейін жасының ұлғайғанына байланысты қамаудан босатылған. 1936 жылы Қазалы, Қармақшы аудандарында бұрынғы бай қарақшылардан топ құрып, олармен мәжіліс өткізген, мақсаты кеңес үкіметін құлатып, буржуазиялық-ұлттық мемлекет құру деп айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып,

кылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім осы жылғы қараша айының 15 күні сағат 24-те орындалған.

1989 жылғы 2 қарашада СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде Таспанов Ғзәкул толық ақталған.

ТАХУ Герман Мартынович родился в 1881 году в Эстляндской губернии, Эстония, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станций Казалинск, работал машинистом водокачки. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, диверсионной, террористической организаций, по заданию которого активно проводил шпионско-подпольную и вредительскую работу на железной дороге, срывал водоснабжения, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Оренбургской области от 14 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

ТЁ Юн-Гван родился в 1898 году в Корее, гражданин СССР, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал преподавателем педучилища. Он обвиняется в том, что был агентом японской разведорганов, являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, диверсионной организаций, по заданиям которых активно проводил шпионско-подпольную и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 20 января 1966 года.

ТЕМІРБАЕВ Қадыржан Қазалы қаласында 1889 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы қаладағы еңбек түзету үйінде надзиратель болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық топқа қатысып, жұртшылық арасында провокациялық үгіт жүргізгені және зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, ОГПУ өкілетті өкілдігінің Қазалы ауданындағы бөлімінің 1930 жылғы 12 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 81 және 117 баптарымен кылмыстық іс қозғалған. Тергеу қорытындысы бойынша оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ісі тоқтатылып, қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

ТИТІБАЕВ Мүсіреп Қазалы ауданының Еңбек ауылында 1905 жылы туған, үйленбеген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, орта шаруа, Отан соғысына Қазалы аудандық әскери комиссариаты арқылы маусым айы 1942 жылы шақырылған.

Титібаев № 63 гвардиялық атқыштар дивизиясының 270 атқыштар полкінің құрамында соғысқа қатысқан. 1943 жылы 16 қаңтарда екінші рет қаруын тастап, қорқақтықпен урыс даласынан қашқан.

Осы қылмысы үшін мемлекеттік қауіпсіздік комитеті № 136 атқыштар дивизиясы НКВД-ның ерекше бөлімінің аға оперативтік өкілі аға лейтенант Фро-

ловтың қаулысымен сапта тұрған қызыл әскерлердің алдында 1943 жылғы 16 қаңтарда атылған.

Қазақстан Республикасының 1943 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот органдарынан тысқары шешіммен атылғанына байланысты 1998 жылғы 26 маусымда толық ақталған. ТЕН Ги-Гван родился в 1899 году в Корее, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в колхозе «Куль-Арык» Казалинского района, колхозник. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, агентом японской разведорганов проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 8 апреля 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 26 мая 1965 года.

ТЕПЛЮК Семен Григорьевич родился в 1920 году в Киевской области, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинск, служил в II гарнизоне кавалерийского полка. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала НКВД от 1 сентября 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1991 года.

ТИТОВ Сергей Степанович родился 1908 году на ст. Мендухе, Сев. Манчжурия, русский, гражданин СССР, образование начальное, с 1924 по 1932 г. член ВЛКСМ, с 1932 по 1935 год кандидат в члены ВКП(б), исключен как провокатор, до ареста проживал в ст. Казалинск, работал ответисполнителем райтрансторжита.

По обвинительному заключению Титов С. С. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1927 году на станции Цицикар вошел в фашистскую организацию «Христианский Союз Молодых Людей», по заданию которой до 1935 года вел провокаторскую деятельность в Северной Манчжурии, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников, нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций, которые по его доносам были репрессированы полицией. В 1935 году был переброшен японскими разведорганами на территорию СССР со специальными заданиями. В 1937 году установлен на ст. Казалинск связь с резидентом японской разведки Мишениным, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1936 года по день ареста он собрал и передал через резидента Мишенина для японской разведки ряд шпионских сведений оборонной и экономического характера. По заданию японской разведки систематически проводил диверсионно-вредительскую деятельность, направленную на срыв рабочего снабже-

ния. Умышленно занимал заявки на товары широкого потребления, снабжал недоброкачественными продуктами рабочих Казалинского ж/д участка, производил порчу продуктов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—4, 6, 7, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Титов Сергей Степанович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением военного трибунала Южно-Уральского Военного Округа от 21 августа 1957 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Титова С. С. отменено и дело о нем на основании п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

Титов С. С. реабилитирован посмертно.

ТОРМОЗОВ Федор Аверьянович родился в 1885 году в дер. Орпилово, Катанской волости, Смоленской губернии, образование 2 классное училище, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал телеграфистом ст. Казалинск. Он был курьером начальника Двинского уезда, до 1921 года сторож на торфяных разработках до 1923 года на временных работах, до 1925 г., гор. Двинске дрова колочил, был маляром и пр. 1925 году перешел границу и проживал в СССР. Он перебежчик из Латвии в СССР. До 1925 года проживал в Латвии в гор. Двинске, состоял на службе Двинского уездного начальника и тюремного надзирателя Двинской тюрьмы. Будучи в СССР имеет близкую связь с перебежчиками из Латвии, о разговорах высказывал, что этой властью он недоволен, что в Латвии жить лучше. Тормозов не прекратил связи с Латвией, за что постановлением ТОО ПГУ ст. Казалинск от 8 января 1931 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР. Постановлением УНКВД от 24 июля 1931 года уголовное дело в отношении Тормозова Ф. А. прекращено, и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области Тормозов Ф. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года — реабилитирован.

ТӨЛЕБАЕВ Әбіл Қазалы ауданының № 15 Қарабалық ауылында 1886 жылы туған, бұрын бай болған, шала сауатты, партияда жок, 1930 жылы қуғын-сүргіннен қашқан, кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болып, колхозда контрреволюциялық, жауыздық-террорлық жұмыстар жүргізген, колхоздың басшылығын тартып алу мақсатында жауыздықпен колхоз төрағасын тайдыруға қол жеткізеді, 1935 жылдан БК(б)П мүшесі, «Жиделі» колхозының төрағасын мылтықпен атып, террорлық акт жасаған. Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 15 желтоқсанда сағат 24-те орындалған. 1989 жылғы 4 тамызда облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысы-

мен Төлебаев Әбдідің әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ТӨЛЕПОВ Мырзабек Қазалы ауданының № 20 «Сары Төбе» ауылында 1885 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, егіншілікпен, балық аулаумен айналысқан, мемлекетке астық тапсырмағаны үшін сотталған, оған РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағына сәйкес айып тағылып, қылмысты іс қозғалған, ОГПУ өкілетті өкілдігінің Қазалы ауданындағы өкілінің 1930 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып сол өкілдің 1930 жылғы 4 желтоқсандағы қаулысымен айыпкер Төлепов Мырзабектің әрекетінде қылмыс белгісі анықталмағандықтан, ол жөніндегі іс қысқартылып, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен Төлепов Мырзабек — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

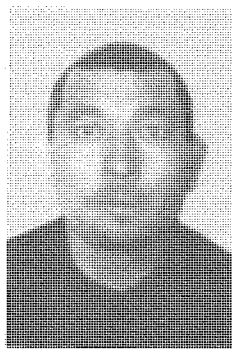
ТҰРАЕВ Ниязбай Қазалы ауданының № 1 ауылы, «Қызыл Ту» колхозында 1902 жылы туған, негізі кедей-шаруа, шала сауатты, бұрын БК(б)П мүшесі болған, партияда жок, қолхозшы, 1937 жылы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9 тармағымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған, жазасын 1947 жылы толық өтеп шыққан, үйленген, әйелі — Жұмағұл, балалары — Әділбек, қыздары — Күлжахан, Күләш. Тұраев Ниязбай кеңес үкіметіне қастандық пиғылда болып, 1936 жылы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға кірген.

Осы ұйымның тапсырмасымен колхоз төрағасы болып тұрған кезінде колхозда қастандық жауыздық жұмыстар жүргізген, колхоздың мал-мүлкін талантарағға салып, колхозды құлатқан, сол үшін ол 1937 жылдың 7 желтоқсанында Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Жаза мерзімін толық өтеп, 1947 жылдың 26 қазанында тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1950 жылғы 4 ақпандағы қаулысымен Тұраев Ниязбай тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9 және 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тұраев Ниязбайдың кеңес үкіметіне қарсы әрекеті тергеу барысында анықталған. РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9 және 11 тармақтарымен тағылған айыпты Тұраев Ниязбай өзін кінәлі емеспін деп мойындамаған. Айыптау қорытындысы 1950 жылғы 3 наурызда шығарылған.

СССР МГБ-ның жанындағы ерекше Мәжілісінің 1950 жылғы 1 шілдедегі қаулысымен Тұраев Ниязбай кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға мүше болғаны үшін Краснояр елкесіне жер аударылған. Тұраев Ниязбай осы қаулы бойынша Краснояр қаласына 1950 жылдың 14 тамызында айдалған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1996 жылғы 18 сәуірдегі қорытындысында Тұраевтың РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9 және 11 тармақтарымен айыпталған кінәсі істегі материалдармен анықталмайды және ол көрсетілген бапшен екінші рет қылмыстық жауапкершілікке тартылған және негізсіз сотталған деп көрсетіп Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ТҰРЫМОВ Тілеген Қазалы ауданының Ұялы ауылында 1897 жылы туған, бұрынғы бай-феодал, сауатсыз, партияда жоқ, қуғын-сүргіннен және тәркілеуден қашып, шекарадан өтпекші болып Ауғанстанның шекарасына көшіп барады, шекарадан өте алмағандан соң Арал ауданына қайтып келіп, контрреволюциялық үгіт жүргізеді, мал басын құртып, Қарақалпақстанға жаппай көшіп кетуге, кеңес Заңына бағынбауға, серіктікке кірмеуге шақырған, кеңес үкіметі мен партия басшыларын жамандап үгіт жүргізген. Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылы 21 қыркүйекте Ақтөбе қаласында орыңдалған.

1989 жылы тамыздың 2 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Тұрымов Тілегенді оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ТҮМЕНОВ Сәдуақас Қазалы ауданында 1910 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, колхозшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына зиянкестік жасап, патша өкіметі тұсындағы тұрмысты мақтаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 21 шілдедегі үкімімен 10 жылға сотталған. Ол 1990 жылы 14 маусымда ақталған.

ТІЛЕУБАЕВ Жұмаш Қазалы ауданының № 22 ауылында 1879 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, егінші, контрреволюциялық қарақшылар құрамында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, 30-дай шаруашылықты қарақшылар қатарына қосқан, қызыл отрядтарымен соғысып, адам шығыны болған, қарақшыларды жойғаннан кейін қашып жүргенде ұсталған. Қазалы стансасының ОГПУ өкілетті өкілдігі Опер. штабының 1930 жылғы 9 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен және 59 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ — өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен 1930 жылғы қараша айында ату жазасына сотталған.

1989 жылғы 6 шілде күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Тілеубаев Жұмаштың әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

УБОГИЙ Дмитрий Иванович родился в 1915 году в гор. Львове, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, без определенных занятий. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, активно проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 17 июня 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

УЛЬРИХ Иосиф Иванович родился в 1900 году в селе Келлер, Добринского района, Саратовской области, немец, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал рабочим Уч Дорстрой. Он обвиняется в том, что систематически проводил среди немецкого населения антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что постановлением следственного отделения УМГБ Кызылординской области от 7 апреля 1950 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 1 и 58—11 УК РСФСР. Постановлением тройки при ОГПУ по Нижневольтскому Краю от 9 февраля 1930 года осужден в концлагерь сроком на 5 лет. Он реабилитирован.

УСМАНОВ Гаинитдин Бадритдинович родился в 1905 году в селе Мелеуз, Башкирской АССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал сапожником. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической, националистической организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую и религиозную агитацию, а также шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 11 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

У

ҮМБЕТОВ Аман Қазалы ауданының 15 ауылы, Ерназаров атындағы колхозда 1872 жылы туған, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылы 13 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, және 11 тармақтарымен айыпталып, қылмысты іс қозғалған, ол молда, бай болған, 1931 жылы мемлекеттік тапсырманы орындамағаны, кеңес үкіметіне қарсы әрекеттері үшін 10 жылға сотталған, оны толық өтемеген, оған контрреволюциялық ұйымның мүшесі болған, осы ұйымға жаңа адамдар тартуға, оларға ауылшаруашылығында жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізуге тапсырма берген, деп айып тағылған. Қызылорда облыстық со-

тының 1938 жылғы 24 қарашадағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 1 бөлімімен 7 жылға бас бостандық еркін айыруға, 58 баптың 2, 7, 7 тармақтарымен барлығы 14 жылға бас бостандық еркін айыруға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1989 жылғы 8 ақпандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 24 қарашадағы Үмбетов Аман жөніндегі үкімі бұзылып, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Қазақ ССР прокурорының міндетін атқарушының наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

Ф

ФАЗЫЛХАМЕТОВ Валимухамед родился в 1887 году в дер. Тактагул, Кручевской волости, Башкирской АССР, по национальности татарин, гражданин СССР, кулак - торговец, беспартийный, образование низшее, до ареста проживал на ст. Ново-Казалинск по ул. Шмидта № 53, работал поездным мастером 6-го вагонного участка ст. Казалинск.

Он в 1928 году как кулак-торговец скрылся от суда. Будучи враждебно-настроенным к Советской власти, в 1936 году вступил в контрреволюционную кулацкую, диверсионно-вредительскую группу, организованную кулаком Антроповым Пантелеем, по заданию которого и своей инициативе систематически среди рабочих проводил контрреволюционную агитацию, направленную против мероприятий ВКП(б) и Советского правительства.

В июне 1937 г. с целью устройства диверсии на ст. Кубеково время стоянки поезда разведил трангель с тормозной тяги. В августе месяце 1937 г. с целью диверсии на ст. Казалинск в ночное время перевел на занятый путь стрелку маневровому паровозу, шедшему задним ходом с вагонами, в результате паровоз с вагонами врезался в хвост поезда, отчего разбито два вагона и ряд других диверсионных и вредительских актов. С целью вредительства и разоружения автотормозного хозяйства умышленно срезал у вагонов автотормозные рукава. Среди рабочих проводил контрреволюционную пропаганду, направленную на поднятие вооруженного восстания против советской власти, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 11 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года Фазылахметов Валимухамед осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 21 февраля 1938 г. в 23 часа.

Постановлением Президиума Оренбургского областного суда от 24 ноября 1958 года постановление тройки при УНКВД по Оренбургской области от 15 февраля 1938 года в отношении Фазылахметова Валимухамеда отменено и дело на него прекращено за

отсутствием в его действиях состава преступления. Он реабилитирован.

ФАИЗХАНОВ Хасаин Шахимарданович родился в 1911 году в гор. Касимове, Московской области, национальность татарин, образование начальное, беспартийный, проживал в гор. Казалинске, работал завскладом заготконтторы завода № 100 Танкомпрома, в 1940 году был судим за прогул на 6 месяцев принудительной работе. Он арестован постановлением УНКГБ по Кызылординской области от 17 февраля 1945 года по подозрению в совершении террористического акта против инспектора рыбнадзора и возбуждено уголовное дело по ст. 58—8 УП РСФСР.

Постановлением 2-Отдела УНКГБ по Кызылординской области от 15.03.1945 года уголовное преследование в отношении Фаизханова Х. Ш. прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 28.04.1997 года Фаизханов Х. Ш. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года — реабилитирован.

ФЕДОРОВА Евдокия Георгиевна родилась в 1903 году в гор. Бузулук, Куйбышевской области, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала на станций Казалинск, работала секретаршей школы № 18. Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, по заданию которого проводила антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором военного трибунала Оренбургской ж/д от 17 июня 1944 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 23 ноября 1989 года.

ФЕЛЬДМАН Петр Леонтьевич родился в 1910 году в Уральской области, еврей, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал преподавателем техникума. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором особого совещания коллегии ОГПУ от 12 ноября 1931 года выслан на оставшийся срок. Он реабилитирован 30 октября 1990 года.

ФИЛОНЕНКО Александр Иванович родился в 1915 году в гор. Владивостоке, ДВК, русский, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал слесарем депо на ст. Казалинск.

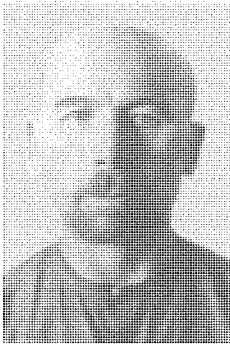
Он обвиняется в том, что являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1934 году в гор. Харбине был завербован в качестве секретного сотрудника японской разведки сотрудником этой разведки владельцем автобуса Красноярским, по заданию которого до 1935 года проводил провокаторскую деятельность, выражавшуюся в выдаче японо-манчжурским властям активных участников нелегальных партийных, профсоюзных и комсомольских организаций. В 1935 году японскими разведорганами был переброшен на территорию СССР с зада-

ниями шпионской и диверсионного характера и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, по указанию которого вошел в состав шпионской, диверсионной группы, существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал японской разведке шпионские сведения; о настроении железнодорожников и коренного местного населения, о пропускной способности станции Казалинск, о наличии и состоянии паровозного парка и механического оборудования депо. Вел подготовку к диверсионному акту на военный период путем поджога депо Казалинск, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 5 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением комиссий НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Филоненко А. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Южно-Уральского военного Округа от 21 августа 1957 года постановление Комиссий НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Филоненко А. И. отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован.

ФИЛОНЕНКО Иван Прокофьевич родился в 1888 году в селе Слободка, Черниговской губернии, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал на станции Казалинск, работал шофером депо. С КВЖД прибыл в СССР в 1935 году. Он проживал в Харбине в 1934 г., был завербован японской разведкой и переброшен в СССР с целью шпионской, диверсионной работы. Он продолжительное время работал в японо-маньчжурской топографической разведывательной партии в качестве шофера, участвовал в экспедициях по составлению

военных карт с местности, прилегающей к границам Советского Союза и по выявлению оборонительных точек Красной Армии. На территории СССР он установил связь с резидентом японской разведки Капустиним, по указанию которого вошел в шпионскую, диверсионную группу, существовавшую на станции Казалинск и систематически проводил диверсионную, вредительскую работу. С 1936 года с целью задержки поездов на перегоне станции Камышлы-Баш, разезд № 93 испортил мотор мотовоза. В 1937 году сорвал подвозку водопроводных труб и укладку водонапорной линии на ст. Камышлы-Баш путем вывода из строя трех грузовых автомобилей. Систематически срывал подвозку жидкого топлива на водокачку озера Раим, вследствие чего имелись перебои в снабжении водой паровозов и пассажирских поездов, за что он постановлением ДТО ГУГБ УНКВД по Оренбургской области от 5 ок-

тября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—4, 6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Филоненко Иван Прокопьевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Филоненко И. П. отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР, за отсутствием состава преступления.

Филоненко А. И. реабилитирован посмертно.

ФРАНК Михаил Семенович родился в 1910 году в селе Луй, Марсельского района, Саратовской области, по национальности немец, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал рабочим Уш Дорстроля. Постановлением следственного отделения УМГБ Кызылординской области от 7 апреля 1950 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 ч. I и 58—II УК РСФСР (в деле нет судебных материалов). Он реабилитирован полностью.

ФОСТОВ Константин Гаврилович родился в 1915 году в гор. Казалинске, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал осмотрщиком железной дороги. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 16 июля 1935 года по статье 58—10 УК РСФСР осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 июня 1992 года.

Х

ХАМИДУЛЛИН Файзрахмет родился в 1890 году в селе Тотери, Вятской губернии, татарин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Казалинске, работал председателем Промобъединения. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической, националистической организации, по заданию которого активно проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 25 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

ХАРИН Антип Васильевич родился в 1900 году в селе Барановки, Сорочинского района, Оренбургской области, русский, из крестьян-кулаков, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, по ул. Первомайская, 7, работал плотником депо станций. В 1931 году раскулачен и репрес-

сирован, от которой в том же году скрылся, лишен избирательных прав. Он обвиняется в том, что, зная о том, что он подлежит репрессии, через своего односельчанина достал себе фиктивную справку о бедняцком происхождении и из села скрылся, по этой справке устроился работать на ж/д транспорт и впоследствии по этой же справке получил паспорт. За время работы на ж/д транспорте проводил контрреволюционную, подрывную, диверсионно-вредительскую деятельность путем накладки на рельсы твердых предметов пытался произвести крушение пассажирскому поезду, совершить поджог хлопкового поезда в пути следования, для этой цели набирал песок и хотел насыпать в буквы вагонов, кроме того, систематически среди рабочих-служащих занимался антисоветской агитацией, вел агитацию против коллективизации с/х-ва и подписки на заем обороны страны, выражался нецензурной бранью по адресу руководителей партии и правительства, за что Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 22 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 1 ноября 1937 года он осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 8 ноября 1937 года в 24 часа. Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 26 мая 1959 года Постановлением бывш. тройки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 1 ноября 1937 года по делу Харина А. В. отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 г. Харин А. В. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ХВАТКОВА Варвара Александровна родилась в 1883 году в гор. Орджоникидзе, Грузинской ССР, русская, гражданка СССР, малограмотная, беспартийная, не судимая, до ареста проживала на ст. Казалинск, домохозяйка.

9 января 1938 года будучи в нетрезвом виде заявила в политотдел отделения ж/д гражданка Хваткова, где выражалась нецензурной бранью, ругая работников политотдела и органы НКВД, называя их «палачами». Оказывала сопротивление при попытке ее вывести. Она жена бывшего начальника 6-отделения ж/д, арестованного за вредительскую, контрреволюционную деятельность. Хваткова, будучи враждебно настроена против мероприятий партии и правительства, использовала всякую возможность контрреволюционной агитации. Неоднократно выражалась нецензурной бранью по адресу вождя партии и правительства. Вела разговоры с жителями поселка о том, что якобы ее мужа съели коммунисты и угрожала тем, что скоро заберут всех коммунистов туда, куда ее мужа, за что она постановлением линейного отделения ж/д милиции от 9 января 1938 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—10 и 74 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 24 января 1938 года Хваткова Варвара Александров-

на осуждена на 10 лет лишения свободы с поражением в правах сроком на 5 лет.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 мая 1960 года приговор линейного суда Оренбургской ж/д от 24 января 1938 года по данному делу отменено, дело в отношении Хватковой Варвары Александровны производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления.

ХВАТКОВ Иван Иосифович родился в 1891 году в дер. Чибничурчи, Абдулинского района Татарской АССР, русский, гражданин СССР, образование высшее специальное, окончил в 1930 году Харьковские высшие технические курсы, с 1919 по 1937 год состоял членом ВКП(б), исключен из партии за вредительскую, диверсионную деятельность, до ареста проживал на ст. Казалинск, по профессии — инженер эксплуатационник ж/д транспорта, работал начальником 6-го отделения службы движения ст. Казалинск.

По обвинительному заключению он в 1919 году проживал на территории занятыми белыми, служил на ж/д транспорте. В 1923 году привлечался суду за развал трудовой дисциплины на станции Коган Среднеазиатск. ж/д и случаи хищения, судом оправдан. Хватков И. И. являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации и по заданию таковой в эксплуатационном отделении станции Казалинск проводил диверсионно-вредительскую работу. Хватков по заданию организации и по своей личной инициативе на Казалинском эксплуатационном участке звербовал в правотроцкистскую организацию враждебно-настроенных против компартии и Советской власти своего заместителя Матвеева и старшего диспетчера Вовк.

По его установке членами диверсионной группы с целью диверсии, вопреки 403 Правил технической эксплуатации на разъездах и станциях Бекбаулы, Чо-Кусу и Кубек разрешили одновременный прием и управление попутных поездов при наличии 6—7 тысячных уклонов на подходах к указанным остановочным пунктам. В результате их диверсионной деятельности на Оренбургской и других дорогах произошло ряд крушений с поездами и нанесен крупный убыток, поезда простаивали сутками и неделями. В зиму 1936—37 года имелись систематические промки и прекращалось движение поездов. Проводили контрреволюционный саботаж наркомовского графика движения поездов. Был в курсе террористической деятельности троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской ж/д, знал о готовящихся террористических актах над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 20 сентября 1937 г. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—8, 9, 11 УК РСФСР.

Приговором военной коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Хватков Иван Иосифович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в г. Оренбурге.

Определением военной коллегии Верховного Суда СССР от 15 июня 1957 года приговор военной кол-

легии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Хваткова И. И. отменен и дело о нем за отсутствием состава преступления прекращено. Хватков Иван Иосифович реабилитирован посмертно.

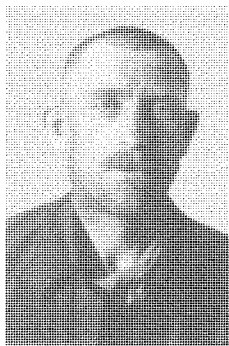
ХРАМОВ Михаил Павлович родился в 1892 году в гор. Сызрани, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинск, не работал. Он обвиняется в том, что является членом террористической организации, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором военного трибунала Средне-Азиатского Военного Округа от 18 июля 1942 года осужден по статье 58—10 ч. 2 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 июня 1992 года.

ХРАПОВ Илья Иванович родился в 1901 году в Скопинском районе, Рязанской области, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал главным врачом райбольницы. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, систематически проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 марта 1947 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 июня 1990 года.

Ч

ЧАГАЙДА Мефодий Иванович родился в 1885 году в селе Заячевка, Муравской волости, Ямпольского уезда, Подольской губернии, украинец, образование 2 кл. училище, беспартийный, был судим в 1926 году за переход границы на 3 года и в 1930 по 1931 г. был арестован Казалинским ГПУ по этому же делу и освобожден из - под стражи. После этого он поступил на работу ст. Казалинск в должности зап. агента службы движения, где и служил по день ареста. Он обвиняется в том, что пытался завязать связь с украинцами для шпионских целей, а также на протяжении своей работы стремился вносить дезорганизацию в нормальное движение поездов, за что постановлением РОДТО ОГПУ ст. Актюбинск от 14.01.1931 года арестован и предъявлено обвинение по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением ДТО ОГПУ гор. Самара от 21.03.1931 года след. дело по обвинению Чагайда М. И. прекращено за недостаточностью улик и из - под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 28.04.1997 года Чагайда М. И. на оснований Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года — реабилитирован.

ЧЕРЕВЯТКИН Петр Антонович родился в 1896 году в гор. Казалинске, русский, гражданин СССР, из помещиков, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинск по ул. Шмидта № 37а, работал плотником вагонного участка ст. Казалинск.

В 1927—28 г.г. облагался индивидуальным налогом, после чего скрылся в Каракалпакию. На транспорт пролез в 1934 году, устро-

ившись на работу в вагонный участок ст. Казалинск. В 1937 году на станциях организовал и возглавил своим руководством контрреволюционную, повстанческую, диверсионно-вредительскую группу, состоящую из кулацкого элемента. Помимо руководства контрреволюционной работы в июне месяце 1937 г. на ст. Казалинск в крестовину стрелки заложил кусок железа, отчего при маневрах на стрелках сошел паровоз. В сентябре месяце 1937 года при стоянке на ст. Казалинск хлопкового поезда, произвел поджог вагона с хлопком, сгорело 2 вагона хлопка. Совместно с братом Николаем систематически разбивали и портили годные вагонные части и выбрасывали их в утилелом, вагоны простаивали из-за отсутствия этих деталей. Вредительски производил оборудование вагонов. Вел контрреволюционную пропаганду, дискредитируя проходившие в декабре месяце 1937 года выборы в Верховный Совет СССР, восхвалял фашистскую диктатуру, за что он Постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 12 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением Тройки при УНКВД по Оренбургской области от 22 апреля 1938 года Черевяткин Петр Антонович осужден на 10 лет в концлагерь.

По заключению оперативного отдела НКГБ ст. Казалинск от 11 апреля 1941 года за отсутствием состава преступления Черевяткин П. А. из - под стражи освобожден. Он реабилитирован.

ЧЕРЕВЯТКИН Николай Антонович родился в 1906 году в гор. Казалинске, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станциях Казалинск, работал кузнецом вагонного участка. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которого проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Оренбургской области осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

ЧИВОНЕЕВ Григорий К. родился в 1883 году в гор. Казалинске, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же. Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую, кон-

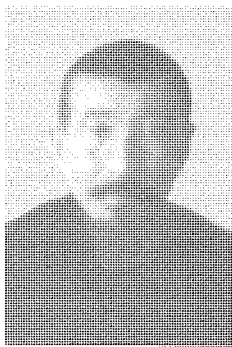
трреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала САВО от 17 февраля 1945 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован в 1992 году.

ЧИЧИКОВ Павел Дмитриевич родился в 1901 году в гор. Николаеве, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, был строителем. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 апреля 1952 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 февраля 1990 года.

ЧУДИНОВА Матрена Ивановна родилась в 1887 году в Пензенской области, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в Ново-Казалинске, работала телеграфисткой 8-й дистанции сигнализаций и связи. Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, террористической организаций, по заданию которого проводила антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность на дистанции сигнализации и связи, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 20 января 1945 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 18 июля 1991 года.

III

ШАҒЫРБАЕВ Қали Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан. Бұл ұйымға ол 1937 жылдың басында осы ұйым басшыларының бірі Қазалы аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы Құдайбергенов арқылы тартылған. 1937 жылы Шағырбаев Құдайбергеновтың тапсырмасымен осы ұйымға жаңадан екі адамды — Томаев Алдасүгірді және Күмбасов Бекежанды тартқан. Осы жылдың көктемінде ол колхоздардың егіс жұмысын бұзу және олардың экономикасын әлсірету мақсатында колхозшыларға колхоздың егісімен бірге өздерінің жеке меншігіне егіс егу жөнінде зиянкестік-жауыз-

дық нұсқау берген, сөйтіп колхоздың егіс жұмысын бұзған. Сол жылы ол зиянкестікпен колхоздың егін шығымдылығын кеміту мақсатында Жданов ағындағы колхоздың күрішін орып, жинап жатқан жұмысшылары мен колхозшыларын алып, басқа жұмысқа салған, соның салдарынан 10 га күріш жиналмай атызда қалған. Сөйтіп 50% астық шығын болған. 1937 жылы Шағырбаев мал шығынын жасау мақсатында шөп дайындау кезінде уақытты созып, шөп шабу жоспарын 30—40 процентке ғана орындаған. Сол жылы Шағырбаев Қали Құдайбергеновтің тапсырмасымен «Қожабақи» колхозында 7 гектар астықты көктей орғызған. 1937 жылы Шағырбаев колхозшылардың арасында наразылық тудыру мақсатында колхоздың есебінен колхозшыларды өзінің жеке жұмысына салып, солардың күшімен өзіне үй салып алған. 1938 жылғы көктемде Шағырбаев Қали арық тазалау жұмысын тоқтатып, биік жерге зыб айдатқан, күріш еккен, соның салдарынан 80 гектар күріш сусыз шықпай қалған. Сол жылы Шағырбаев малды жаппай союға нұсқау берген, соның салдарынан ауыл бойынша 200 бас мал азайып кеткен. Ол зиянкестікпен жоспар бойынша 1938 жылы 20 үй салу керек болса, одан бірде-бір үй салынбаған.

Осы қылмысы үшін Шағырбаев Қали Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 10 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 30 тамызда аяқталып, айыптау қорытындысы 6 қыркүйекте шығарылған, осы аудандық прокурор 10 қыркүйекте, облпрокурор 21 қазанда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 12 қарашадағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының Көшпелі сессиясының 1938 жылғы 26 қарашадағы үкімімен Шағырбаев Қали 9 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 17 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырған, сотталушы Шағырбаев Қалидың шағым арзы аяқсыз тасталған.

СССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 13 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 26 қарашадағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1939 жылғы 17 наурыздағы ұйғаруы бұзылып, істі алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберген.

Осы ұйғарымға байланысты тергеу ісі 1940 жылғы 21 қазанда облыстық НКВД Басқармасының 1-ші арнаулы Бөлімі арқылы Қазалы аудандық НКВД бөліміне жіберілген.

Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 6 қарашадағы қаулысымен Шағырбаевтың айыбы толық мойнына қойылған, оның істі қайта қарау жөніндегі арызын аяқсыз қалдырған, тергеу ісін Қызылорда облыстық НКВД Басқармасына жіберген. (Шағырбаев Қали сотталғаннан кейін Приморск

өлкесі, СССР НКВД-ның Владивосток ИТЛ, ИТК-на айдалған).

Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының аға тергеушісінің 1943 жылғы 14 маусымдағы қаулысымен Шағырбаев Қалиды айыптаған қылмыстық іс тергеу өндірісінен тоқтатылып, Шағырбаев Қалиды қамаудан босату жөнінде шешім қабылдаған, осы қаулының көшірмесі Қызылорда облпрокурорына, Примор облысы, УИТЛК лагерінің бастығына орындау үшін жіберілген.

Қазак ССР НКГБ-ның тергеу бөлімі осы қаулымен 1943 жылғы 24 шілдесінде келіскен.

ШАЛАБАЕВ Кейлібай Қазалы ауданында 1905 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, жұмыс істемеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларға қарсылық көрсетіп, зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1930 жылғы 1 қазандағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1995 жылғы 8 желтоқсанда ақталған.

ШАЛАБАЕВА Қаншайым Қазалы ауданында 1911 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, колхозшы болған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, колхоз құрылысын, колхозшылардың тұрмысын жамандап сөз айтқан, деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД-ның жанындағы Брекше мәжілістің 1945 жылғы 29 қарашадағы үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

ШАЛАЕВ Александр Федорович родился в 1894 году на станций Казалинск, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Трийки при НКВД в 1937 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 января 1994 году.

ШАЛАЕВ Борис родился в 1903 году в гор. Казалинске, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал там же, работал слесарем-автоматчиком. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, диверсионной организаций, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Трийки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 23 ноября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 апреля 1996 года.

ШАЛАЕВ Василий Федорович родился в 1902 году на станций Казалинск, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же. Он

обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, диверсионной организаций, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Трийки при НКВД в 1937 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

ШАЛАЕВ Иван Федорович родился в 1902 году на станций Казалинск, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал там же, работал медником дело. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, диверсионной организаций, по заданию которого проводил антисоветскую агитацию и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением трийки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 22 сентября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 апреля 1996 года.

ШАЛАЕВ Николай Федорович родился в 1898 году в гор. Казалинске, русский, образование начальное,

беспартийный, до ареста проживал там же, работал рабочим станций. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, диверсионной организаций, по заданию которого проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди рабочих станций и шпионско-вредительскую, подрывную деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной деятельности. Постановлением трийки при

УНКВД по Кызылординской области от 16 октября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 апреля 1996 года.

ШАЛҚОЖАЕВ Іскендір Қазалы ауданында 1908 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 1 ауыл, «Комсомол» колхозында тұрған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт жүргізген, колхоз құрылысын, колхозшылардың тұрмысын жамандап, патша үкіметі тусындағы өмір-салтын мадақтаған, ауыл шаруашылығы саласында өртүрді зиянкестік әрекеттер жасаған — деп айып тағылып, тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 29 сәуірдегі үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 3 наурызда ақталған.

ШАҢБАЕВ Берделі Қазалы ауданының № 11 Сарытөбе ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, болыс старшинасының баласы, шала сауатты, партияда жоқ, № 1 Майлыбас ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған, осы ауылдық кеңесте тұрған,

бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Балсары, ұлы — Ақаша, қызы — Шайзада, Күлжамал, Сарыболыс, Аманкелді.

Шаңбаев Бердәлі Қазалыдағы кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшелерінің бірі болған. Ол бұл ұйымға сол кездегі Қазалы аудандық атқару комитетінің төрағасы, осы ұйымның жетекшілерінің бірі Досымбаев И. арқылы 1937 жылдың 14 наурызында артылған. 1937 жылы Шаңбаев Бердәлі Досымбаевтың тапсырмасымен кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға Сейдәлиев пен Шүленбаевты тартқан. Сол жылы Шаңбаев Бердәлі Досымбаевтың тапсырмасымен колхозға бұрынғы байлардың 20-шақты үй қожалығын кіргізіп, оларды өшкерелеуден және колхоздан шығарудан аман сақтап қалған. 1937 жылдың көктемінде Шаңбаев Досымбаевтың тапсырмасымен колхоздың жұмыс күшін қоғамдық жұмыстан тысқары қалдыру және колхоздың экономикалық қуатын әлсірету мақсатында колхоз мүшелеріне жеке пайдалану үшін 45 гектар егін егуге рұқсат беріп, колхоздың егін жұмысын бұзған. 1937 жылы Б. Шаңбаев зиянкестікпен колхоздың малын азықсыз қалдырған, жоспар бойынша 1218 гектар жердің шөбін шабудың орнына 718 гектар жердің ғана шөбін орган, сөйтіп шөп дайындау жоспарын орындамаған, жұмыс көліктері мал азығының тапшылығынан өлім-жітімге ұшыраған, сол жылы Шаңбаев зиянкестік мақсатында астық жинау кезінде колхозға алынған бай элементтерінің жәрдемімен астықтың көптеп шығынға ұшырауын ұйымдастырған, «Комсомол» колхозында 15%-ке жуық, «Бірлік» колхозында 20%, «Кентүп» колхозында 10% астық шығынға ұшыратылған. Сол жылғы астық жинау кезінде астықты ұрлау, талан-таражға салуға жол берген, «Кентүп» колхозында қырманнан 12 центнер астық ұрланған, бұны Шаңбаев білген, бірақ ешқандай шара көрмеген.

1938 жылы көктемде Шаңбаев зиянкестік мақсатында егісті жарамсыз жерге ескен, «Комсомол» колхозында 8 га бидай, 2 га арпа, «Бірлік» колхозында 5 га бидай, 3,5 га арпа, «Кентүп» колхозында 2 га бидай, 1 га арпа, барлығы 21,5 га егіс шықпай өліп қалған. Сол жылы Шаңбаев пішен ору жоспарын әдейі бұзған, жоспар бойынша пішен ору жұмысын 15 маусымнан бастау орнына, оны 1 шілдеден бастаған, сөйтіп жоспар орындалмай қалған. Сол жылы Шаңбаев зиянкестікпен малды сою және сату туралы үгіт жүргізген, соның салдарынан ауылда мал басы 240 басқа азайып кеткен.

Осы қылмыстары үшін Шаңбаев Бердәлі Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 31 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 19 тамызында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 10 қыркүйекте шығарылған. Оны облыстық прокурор 3 қазанда және Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 16 қазандағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық соттың көшпелі сессиясының 1938 жылғы 20 желтоқсандағы үкімімен Шаңбаев Бердәлі 10 жылға бас бостандығын еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 27 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырған, сотталушының шағым арызы аяқсыз тасталған, үкімнен ҚК-тың 58 бабының 11 тармағы алынып тасталған.

СССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 3 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының ұйғаруы бұзылып, қылмыс құрамы анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1994 жылғы 31 наурыздағы қорытындысымен Шаңбаев Бердәлі Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ШАПОШНИКОВА Матрена Илларионовна родилась в 1908 году в гор. Казалинске, русская, образование начальное, беспартийная, до ареста проживала там же, работала уборщицей. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую, контрреволюционную, провокационную агитацию и вредительскую работу, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 20 октября 1945 году осуждена на 5 лет лишения свободы. Она реабилитирована 19 сентября 1989 года.

ШАРЛАПОВ Павел Лукьянович родился в 1893 году в селе Колесовка, Башмаковского района, Куйбышевской области, русский, гражданин СССР, соц. положение кулак, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Ново-Казалинске, по ул. Большевикская, 4, работал плотником в 4 стройучастке ст. Казалинск. Он в 1930 году был лишен избирательных прав, как кулак и раскулачен, от репрессий сбежал. В 1935 году судим за скрывание соц. прошлого и участие в выборах, будучи лишенным гражданских прав, на 2 года лишения свободы. По обвинительному заключению Шарлапов П. Л. до революции и после имел кулацкое хозяйство, в 1930 году раскулачен, имущество конфисковано. На почве непримиримой ненависти в Советской власти, вошел в состав кулацкой контрреволюционной, диверсионно-вредительской группы, возглавляемой Куралевым В. М., по заданию которого и личной инициативе проводил разрушительную работу на ж/д транспорте.

В феврале месяце 1937 года находясь в депо с паровоза стоящего в ремонте украл две дымовые втулки, выбросил их в утильсырьё, а через несколько дней разбил их, чтобы при отгрузке утильсырья они не были обнаружены. В ночь под первое мая с целью вызвать крушение в составе поезда перекрыл авторемной кран и на пятом пути наложил на рельс старую тормозную колодку. В ноябре месяце 1937 года в крестовину стрелки заложил кусок железа, чем вызвал сход двух вагонов. На строительстве систематически проводил вредительскую работу, пуская в постройки сгнивший и негодный лесоматериал. Активно проводил контрреволюционную пропаганду против подписки на заем укрепления обороны СССР, дискредитировал Сталинскую Конститу-

цию и выборы в Верховный Совет СССР, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности без ссылки на ст. УК РСФСР.

Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 февраля 1938 года Шарлапов Павел Лукьянович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 30 апреля 1964 года Постановление быв. тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 14 февраля 1938 года по делу Шарлапова П. Л. отменено и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест облпрокурора удовлетворен.

Шарлапов П. Л. реабилитирован посмертно.

ШВАРЦ Амалия Карловна родилась в 1924 году в гор. Барнауле, образование среднее, беспартийная, до ареста проживала в гор. Казалинске, работала закладчицей артели. Она обвиняется в том, что принимала участие в работе контрреволюционной, террористической диверсионной организацией, активно проводила антисоветскую, провокационную агитацию, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 31 декабря 1945 года осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 20 марта 1990 года.

ШВАРЦ Николай Федорович родился в 1918 году в гор. Днепрпетровске, по национальности немец, гражданин СССР, образование среднее, окончил совпартшколу в 1936 году в Крымской АССР, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал зав. гор. садом горкомхоза, бывший житель Московской области, эвакуированный в связи с военными действиями.

По обвинительному заключению Шварц Николай Федорович будучи настроен враждебно к СССР среди окружающих лиц систематически проводил антисоветскую агитацию пораженческого характера, направленную в пользу фашистской Германии, возводил клевету на советскую печать, на сообщения совинформбюро, восхвалял силу и мощь фашистской армии и ее технику, за что он постановлением Казалинского РО НКВД от 28 октября 1942 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 21 января 1943 года Шварц Николай Федорович осужден к 10 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах сроком на 5 лет.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 28 сентября 1962 года приговор Кызылординского областного суда от 21 января 1943 года в отношении Шварц Николая Федоровича отменен и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

Протест зам. прокурора Казахской ССР удовлетворен. Он реабилитирован.

ШЕРЛЕ Эдуард Карлович родился в 1902 году в селе Гроссильбентель, Одесской области, еврей,

образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в гор. Аральске. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокационную агитацию и шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Актобинской области от 13 сентября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

ШИКУНОВ Тимофей Яковлевич родился в 1906 году в Казалинском районе, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станциях Джусалы, работал машинистом силовой станций. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организаций, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 сентября 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 июля 1990 года.

ШКАЧИХИН Иван Дмитриевич родился в 1892 году в Бузулукском районе, Чкаловской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станциях Чумыш, Казалинского района, работал машинистом водокачки. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, шпионско-диверсионной, террористической организаций, по заданию которого активно проводил антисоветские, провокационные агитации пораженческого характера и вредительские работы на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 3 июня 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 июня 1990 года.

ШОРАБАЕВ Балшыбек Қазалы ауданының № 3 Қарашенгел ауылы, «Ақарық» колхозында 1917 жылы туған, өкесі революцияға дейін болыс болған, білімі 7 класс, мамандығы трактор жүргізуші, 1938 жылдан БЛКЖО мүшесі, Қазалы стансасында НКПС атқыштар күзетінің 3-взводында атқыш болып жұмыс істеген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Ташманбетова Бибиай, інісі — Шорабаев Имбет. Шорабаев Балшыбек — Орынбор темір жолы Жосалы стансасында темір жол объектісін күзетуге жолсапармен (командировкаға) келгенде 1941 жылдың 16 шілде күні Қазалы стансасының әскерлендірілген күзеті атқыштарының (срелков) қатысуында кенес өкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңілістік сипаттағы үгіт жүргізіп, Германияны, фашистік Гитлерді мақтап, және фашизмді жақтап, Гитлердің сөзсіз жеңетінін айтқан. 18 жөне 19 шілде күндері Шорабаев кімде-кім оның айтқанын тиісті органға білдірсе, ол адамды атып өлтіремін деп қорқытқан.

Осы қылмысы үшін Шорабаев Балшыбек Қазалы стансасының НКГБ бөлімінің жедел бөлімшесінің

1941 жылғы 23 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 31 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы 1 тамызда шығарылған. Оны Қызылорда облыс прокуроры 7 тамызда және Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 8 тамыздағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясы көшпелі сессиясының 1941 жылғы 14 тамыздағы үкімімен айыпкер Шорабаев Балшыбек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 4 қазандағы үйғаруымен Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 14 тамыздағы үкімін күшінде қалдырған, Б. Шорабаевтың шағым-арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының бақылау ретінде Б. Шорабаевтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1989 жылғы 5 қазанда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 14 тамыздағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1941 жылғы 4 қазандағы Б. Шорабаев жөніндегі үйғаруын бұзуды, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан істі қысқартуды сұраған.

ШӨЖЕНОВ Шәһітбай Қазалы ауданы, Майлыбас ауылдық кеңесінде 1896 жылы туған, партияда жоқ, байық баласы, 1930 жылы Ақмырза қарқшыларының қатарында болған, 1933 жылы 10 жылға сотталған, жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, қазақ колхозшыларды орыстарға арадастырып, қарсы қойған. 1937 жылғы сәуір айында бригадирге террорлық қастандық жасап өлтіруге әрекеттенген, деп айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 23 желтоқсанда сағат 1.30-да орындалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1968 жылғы 31 шілдедегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы Шөженев Шәһітбай жөніндегі қаулысы бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмағанына сәйкес іс тоқтатылған, ол сот арқылы толық ақталған.

ШПРИНГМАН Фридрих Августович родился в 1886 году в пос. Виштонек, Литва, литовец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Казалинском районе, работал техником по учету райводхоза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которого проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность и антисоветскую провокационную агитацию, пораженческого характера, за что

арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 24 февраля 1943 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

ШТОЛЬ Василий Филиппович родился в 1889 году в селе Саргис, Крымской области, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в гор. Казалинске, работал бухгалтером горкомхоза. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которой проводил антисоветскую, провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором от 27 марта 1943 года по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 1 февраля 1989 года.

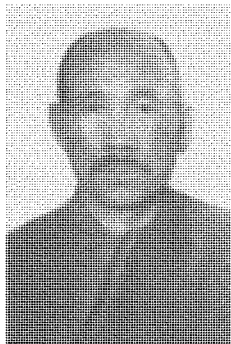
ШҮЛЕНБАЕВ Смайыл Қазалы ауданының № 1 Майлыбас ауылдық кеңесі, «Бірлік» колхозында 1891 жылы туған, негізі— кедей шаруа, сауатты, партияда жоқ, 1941 жылы колхоз қаржысын ішіп-жеп қойғандарға қосылғаны үшін 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, кейін ақталып шыққан. «Бірлік» колхозында есептеуші болып жұмыс істеген, осы колхозда тұрған, үйленген, әйелі— Еркегөры, балалары — Мұратбек, Тоқтаған, қызы — Шамсия. 1917—1918 жылдары қызыл гвардия қатарында болған.

Шүленбаев Смайыл «Бірлік» колхозының колхозшылары арасында партия мен үкіметтің шараларына қарсы бағытталған, кеңес өкіметіне қарсы жеңілістік, жалақорлық үгітті үнемі жүргізіп келген, сондай-ақ партия мен үкімет басшыларының адресіне өсек-аяң айтып, патша тұсындағы өмірді мақтап, партия мен үкіметтің саясатына және кеңес құрылысына көңілі толмайтындығын білдірген.

1941—42 жылдары «Бірлік» колхозының колхозшылары арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік үгіт жүргізіп, Германияның күш-қуатын мақтап, Германия Кеңес Одағын сөзсіз жеңеді, деп сөуегейлік айтқан.

Осы қылмысы үшін Шүленбаев Смайыл Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 11 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1943 жылдың 24 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні Қазалы қаласында шығарылған, оны облыстық НКВД Басқармасының бастығы 30 маусымда, облыстық прокурор 12 шілдеде, Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісі 27 шілдедегі үйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1943 жылғы 14 қазандағы үкімімен Шүленбаев Смайыл 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтеп шыққаннан кейін 2 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1944 жылғы 11 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1943 жылғы 14 қазандағы үкімін күшінде қалдырған, Шүленбаевтың шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1989 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1943 жылғы 14 қазандағы Шүленбаев Смайыл жөніндегі үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1944 жылғы 11 қаңтардағы ұйғаруын бұзып, қылмыстық істі оның өрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартқан.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

Щ

ЩЕРБИНИНА Ефросинья Ивановна родилась в 1902 году в Грушицком районе, Куйбышевской области, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в Казалинке, работала мастерицей швейной фабрики при депо ОРСа. Она обвиняется в том, что активно проводила антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую работу, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 15 июля 1945 года осуждена на 2 года лишения свободы. Она реабилитирована 21 июля 1990 года.

ЩЕРБИНИН Петр Самсонович родился в 1880 году в селе Поповка, Полтавской губернии, УССР, украинец, гражданин СССР с 1922 года, малограмотный, беспартийный, с 1913 г. до 1935 года до выезда в СССР работал рабочим на КВЖД, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал строгальщиком по металлу депо.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионско-диверсионной террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году в гор. Харбин был завербован в качестве секретного агента японских разведорганов, полицейским надзирателем японо-манчжурской полиции Артюшевским и в том же году переброшен на территорию СССР со шпионскими и диверсионными заданиями. В 1936 году установил связь с резидентом японской разведки Капустинным, по указанию которого вошел в шпионскую, диверсионную группу, существовавшую на ст. Казалинск. С 1936 года по день ареста он собрал и передал японской разведке шпионские сведения: о пропускной способности ст. Казалинск, о наличии в депо ст. Казалинск мастерских—механического обслуживания и паровозов, о их состоянии и мобилизационной готовности, систематически проводил диверсионные, вредительские акты на ж/д транспорте,

неоднократно выводил из строя строгальный станок, ломал его отдельные части путем увеличения скорости оборота при толстой стружке, портил обрабатываемые детали, поршневые подшпикники и поршневые кольца, систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и Советского правительства, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 11 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Щербинин П. С. осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

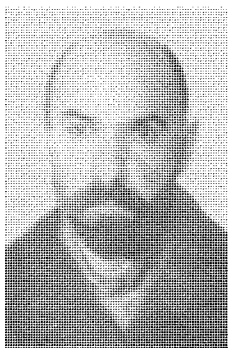
Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 5 июня 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Щербинина П. С. отменено и дело о нем производством прекращено в силу п. 5 ст. 4 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Щербинин П. С. реабилитирован посмертно.

Щ

ЩОЙ Николай Дорофеевич родился в 1904 году в гор. Спасске, ДВК, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Ново-Казалинске, работал парикмахером. Он обвиняется в том, что являлся агентом японской разведорганов и участником контрреволюционной, шпионско-диверсионной организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 22 июля 1950 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 марта 1990 года.

Э

ЭМИХ Давид Иванович родился в 1882 году в автономии немцев в Поволжье, немец, образование среднеспециальное, беспартийный, до ареста проживал на станций Казалинск, работал учителем средней школы № 66. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организаций, по заданию которых проводил антисоветскую,

провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором особого совещания при НКВД от 17 января 1942 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

ЭРНСТ Мария Тимофеевна родилась в 1909 году на станциях Казалинск, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала там же, была домохозяйкой. Она обвиняется в том, что была участницей контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, активно проводила антисоветскую, провокационную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором особого совещания при НКВД от 4 июня 1938 года осуждена на 8 лет лишения свободы. Она реабилитирована 1 апреля 1991 года.

ЭРНСТ Павел Александрович родился в 1906 году на разъезде Ступино, Рязано-Уральской жел. дороги, гражданин СССР, образование средне-техническое, в 1925 году окончил Полторацкий политехникум, беспартийный, до ареста проживал на ст. Казалинск, работал начальником водоснабжения 6-го паровозного отделения ст. Казалинск. В 1933 году 27 июля судим по ст. 109 и 111 УК РСФСР за развал работы водоснабжения, осужден на 1 год лишения свободы условно с удержанием 25% из зарплаты.

По обвинительному заключению Эрнст П. А. являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской организации с 1936 года, когда был завербован троцкистом Грабб. С 1936 года по день ареста, по заданию организации и личной инициативе, Эрнст проводил активную диверсионно-вредительскую деятельность в области водоснабжения, направленную к дезорганизации движения поездов и срыву работы дороги.

Умышленно производил укладку недоброкачественных труб в водонапорной линии, не ремонтировал водостойники помещения водокачек и водоемных зданий. Преднамеренно сорвал капитальный ремонт паровых котлов на водокачках при ст. Тюретам, Байхожа и Майлибаш, вследствие чего последние были выведены из строя.

Являясь секретным сотрудником органов НКВД, двурушничал и дезинформировал органы, скрывая существование троцкистско-бухаринской организации на Оренбургской ж/д, знал о готовящихся террористических актах над руководителями партии и правительства, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 23 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58—7, 8, 11 УК РСФСР.

Приговором военной коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года Эрнст П. А. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 9 февраля 1938 года в гор. Оренбурге.

Определением военной коллегии Верховного Суда СССР от 15 августа 1957 года приговор военной коллегии Верховного Суда СССР от 9 февраля 1938 года в отношении Эрнста Павла Александровича отме-

нен и дело производством прекращено на основании ст. 4 п. 5 УПК РСФСР за отсутствием состава преступления.

Эрнст П. Д. реабилитирован посмертно.

Ы

ЫБЫРАЙМОВ Әліш Қазалы ауданының № 14 ауылы, «Жаңатұрмыс» колхозында 1892 жылы туған, колхозшы, бай баласы, өзі де бай болған, партияда жоқ, шала сауатты, 1930 жылы Қарақұмдағы Асан көтерілісіне белсене қатысқан. Ол кеңес үкіметіне қарсы бағытта болып, колхозшылар арасында колхозды қулату, колхоздан шығып, басқа жаққа көшіп кету бағытында жауыздық жұмыстармен қатар үгіт жүргізген, соның салдарынан 11 шаруашылық 1938 жылдың егін жоспары орындалмай қалған, ол кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық-террорлық, көтерілісшілер ұйымының мүшесі болған, деп айып тағылып, Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық соты арнаулы коллегиясының 1938 жылы 13 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Ыбырайымов Әліш 25 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін саяси құқын 5 жылға жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1957 жылғы 26 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, Ыбырайымов Әліш жөнінде оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ісі мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Ыбырайымов Әліш СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

Я

ЯМЫШЕВ Владимир Федотович родился в 1897 году в гор. Астрахань, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал на станциях Казалинск, работал экономистом. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которого активно проводил антисоветскую, провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 4 сентяб-

ря 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 декабря 1989 года.

Топтама.

НҰРЫМБЕТОВ Қалша Қазалы ауданында 1899 жылы туған, сауатты, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін колхоз төрағасы болып жұмыс атқарған.

ҚАРЫНБАЕВ Исатай Қазалы ауданында 1917 жылы туған, сауатты, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін колхозда есепші болып жұмыс атқарған.

БЕКЕНОВ Жаназар Қазалы ауданында 1891 жылы туған, сауатты, үйленген, партияда жоқ, бұрын саяси белгімен сотталған, тұтқынға алынғанға дейін колхоздың қойма меңгерушісі болып жұмыс атқарған.

Олар ұрыс даласында өзара бірігіп, халықтың арасында кеңес мемлекетін жамандап, Германия мемлекетін мақтаған, колхоздың азығын (бидайын) талан-тараж еткен, өзінің сыбайластарына таратып беріп, көп шығын жасағандары үшін тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58—10 бабы 2 тармағында көрсетілген қылмыстық айып тағылған.

1942 жылғы 21 тамызында Қызылорда облыстық соты қылмыстық істі қарап, Нұрымбетовті 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, Қарынбаев пен Бекеновті ең жоғары жаза — ату жазасына соттаған.

1942 жылғы 14 қыркүйекте Қазақ ССР-нің Жоғарғы Сотының ұйғаруымен 1932 жылғы 7 тамыздағы өкіметі Жарлығының негізінде облыстық соттың ату жазасы туралы үкімін бұзып, Қарынбаев пен Бекеновті 10 жылға бас бостандығы еркінен айыру жазасымен шектелген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуір «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының негізінде Нұрымбетов, Қарынбаев

және Бекеновтер өз пікірлерін іс жүзіне асырмағандығы ескеріліп, 1999 жылғы 22 қарашада толық ақталған.

ТЛЕУҚАБЫЛОВ Байзақ Қазалы ауданының № 10 ауылында 1920 жылы туған, қазақ, шала сауатты, автокөлік жүргізушісі болып жұмыс істеген.

КӨШІМБЕТОВ Нажмадин Қазалы ауданының № 10 ауылында 1905 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын Қазалы ауданының соты РСФСР ҚК-нің 111 бабымен 1 жылға еңбек түзету жұмысына соттаған.

Тлеуқабылов пен Көшімбетов 1942 жылы ұрыс майданындағы шайқастар кезінде немістердің тұтқынына түскен. Осы жерде «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, фашистік Германияға адал қызмет етуге ант берген.

Тлеуқабылов неміс әскерлерімен бірге Брянск қаласының маңында Кеңес әскеріне қарсы шайқасқа қатысқан. 1944 жылы қыс айларында Батыс майданына жіберіліп, неміс әскерлерінің қатарында 1942—1944 жылдар аралығында болған.

Ал, Көшімбетов неміс әскерлерінде 1942 жылдың басынан 1945 жылдың сәуір айына дейін болған.

Осы қылмыстары үшін 1947 жылғы 20 қазанында тұтқынға алынып, ТуркВО-ның әскери Трибуналы 1948 жылы 17 ақпанда РСФСР ҚК-нің 58—1 бабы «б» тармағымен айыпталған қылмыстық істі қарап, Тлеуқабылов пен Көшімбетовтің әрқайсысын 25 жылға бас бостандығы еркінен айыруға соттаған.

1997 жылғы 24 қарашада Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргінде құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Тлеуқабылов, Көшімбетов ақталған.

Себебі, қайта тексеру кезінде олар неміс әскерлерінің құрамында қызыл әскерлерге қарсы соғыспағандығы, тек қана немістердің жұмысшы батальонында жұмыс істегендері анықталған. Олардың сауатсыздығын пайдаланып, тергеу дұрыс жүргізілмеген, куәлардың жауаптары жалған жазылған.

ҚАРМАҚШЫ АУДАНЫ

А

АЗАМАТОВ Сәдуақас — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1886 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, темір жолдың семафор қарауылы болып жұмыс істеген.

Оған «кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізді, зиянкестік әрекеттер жасады», — деп айып тағылып, Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілігі үштігінің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

АҚТАЕВ Күзек — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1889 жылы туған, кейін № 8 ауыл, «Оян» колхозында тұрған, бай баласы, колхозшы, 1930 жылы 8 шаруа қожалығын ұйымдастырып, Қарақұм-ға көшіп барып, қарақшылар қатарына қосылғаны үшін 1932 жылы ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынып, одан көп кешікпей қашып шығып, 1936 жылға дейін жасырынып жүрген. Ол колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, ашықтан-ашық «халық жауларын» қорғап өңгіме айтқан. Колхоздың шаруашылық жұмысының меңгерушісі қызметіне орналасып алып, көптеген зиянкестік әрекеттер жасаған, деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 14 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Бас-қармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Бұл үкім сол жылғы 20 қазан күні сағат 24-те орындалған.

Облыстық прокурордың 1989 жылғы 9 тамыздағы қорытындысымен Ақтаев Күзектің әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан, толық ақталған.

АЛДОНҒАРОВ Ахмет — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1900 жылы туған, ірі байдың баласы, білімі орта және совпартия мектебін бітірген, 1928 жылдан БК(б)П мүшесі, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Тереңөзек аудандық атқару комитеті төрағасының орынбасары болып қызмет атқарған. Тереңөзек поселкесінде тұрған, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Төжә, балалары — Садық, Сәдуақас, қыздары — Күлаш, Күлпаршы.

Алдонғаров Ахмет кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшелерінің бірі болған, бұл

ұйымға ол Қызылорда аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы Төлегенов Ергали арқылы 1937 жылы тартылған. Алдонғаров Ахмет осы ұйымның тапсырмасымен ауыл шаруашылығында жауыздық дұшпандық жұмыстар жүргізіп, Тереңөзек ауданының колхоздарына дөңді дақылдарды жарамсыз жерлерге егуге тапсырма берген, соның салдарынан 327 гектар егістік өліп қалған. Кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық диверсиялық дұшпандық ұйымға бірнеше адамдарды тартқаны үшін айып тағылған.

Алдонғаров Қызылорда облыстық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

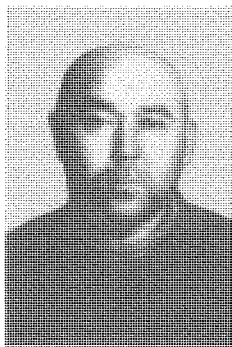
Тергеу ісі 1939 жылғы 11 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған.

Қызылорда облыстық соттың көшпелі сессиясының 1939 жылғы 25 сәуірдегі үкімімен Алдонғаров Ахмет 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 9 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 25 сәуірдегі Алдонғаров жөніндегі үкімі бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылған, Алдонғаров қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1940 жылғы 6 тамыздағы қорытындысы бойынша Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының ұйғарымымен келісіп, Алдонғаровты қамаудан босату туралы қаулы алған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 15 сәуірдегі қорытындысымен Алдонғаров Ахмет Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

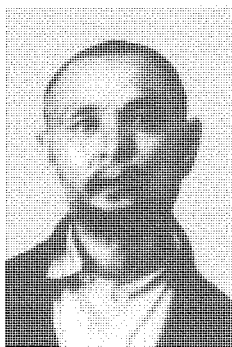
АНИСИМОВА Елена Семеновна родилась в 1892 году в гор. Вязьма, Западная область, русская, замужняя, член ВКП(б) с 1924 года, образование выс-

шес, из семьи служащей, проживала в пос. Кармакчи, работала портнягой на дому и давала уроки в школе по математике, в июне 1936 года во время обмена партдокументов исключена из партии за связь с сосланным троцкистом. Была выслана из Москвы по постановлению Особого совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года как социально-опасный элемент в Казахстан сроком на 5 лет. Являясь ссыльной и будучи враждебно настроенной против Советской власти, занималась контрреволюционной троцкистской агитацией, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 22 ноября 1937 года арестована, привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года она как член семьи изменника родины заключена в ИТЛ сроком на 5 лет.

Определением Военного Трибунала Воронежского Военного Округа от 23 апреля 1957 года Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года и 29 декабря 1937 года в отношении Анисимовой Е. С. отменено и дело о ней на основании ст. 4 пункта 5 УПК РСФСР прекращено. По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

АТАНТАЕВ Әужан Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1894 жылы туған, кейін Қармақшы

поселкесінде тұрған, білімі 3 класс, партияда жоқ, бай отбасынан шыққан, Жосалы стансасындағы ипподромда күзетші болып жұмыс істеген. 1929 жылға дейін молда болған, саудагершілікпен айналысқан, ірі шаруашылық егесі, жалшылар жалдаған, 1928 жылы малмүлкі төркіленген, қырғын-сүргіннен қашып Қарақұмға барып тығылған, қарақшыларға қосылып, бейбіт елді тонаумен айналысқан. Қарақшылар

тал-қандалғаннан кейін 1932 жылы жасырынып жүріп, ел арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, молдалықпен айналысып, өлген адамдарға құран шығарғаны үшін айып тағылып, Чқалов облыстық НКВД Басқармасының 1-арнаулы бөлімінің 1940 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмысты іс қозғалған.

Орынбор темір жолы ДТО НКВД-ның 1940 жылғы 26 наурыздағы қаулысымен тергеу ісі өндірістен қысқартылып, айыпкер Ә. Атантаев тұтқыннан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 22 мамырдағы 1997 жылғы қорытындысымен Ә. Атантаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АСТАХИН Василий Васильевич родился в 1877 году в селе Дубровка, Пензенской губернии, русский, беспартийный, малограмотный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал кондуктором на станции Джусалы. За контрреволюционную антисоветскую агитацию среди жел. дор. рабочих и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 4 декабря 1937 года Астахин В. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 сентября 1989 года.

АХМЕТОВ Қибай — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1898 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сартоғай разьезінде жұмысшы болған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 1 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, Ахметов Қибай 1938 жылғы 31 желтоқсанда қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

АЙТЖАНОВ Сатыбай — Қармақшы ауданының «Көктөбе» ауылдық кеңесінде 1914 жылы туған, үйленген, партияда жоқ, шала сауатты, орта шаруа, бұрын сотталмаған, Отан соғысына Қармақшы аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылғы маусым айында шақырылған.

Айтжанов 1241 номері атқыштар полкінің құрамында соғысқа қатысқан. 1942 жылғы 30 тамызда неміс фашистерімен соғыста қаруын тастап, қорқақтықпен ұрыс даласынан қашқан.

Осы қылмысы үшін мемлекеттік қауіпсіздік комитеті № 375 атқыштар дивизиясы НКВД-ның ерекше бөлімінің оперативтік өкілі лейтенант Карпенконың қаулысымен Айтжанов Сатыбай 1942 жылғы 30 тамызында № 375 атқыштар дивизиясы № 1245 полктің сапта тұрған 45 қызыл әскерлердің алдында атылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот орындарынан тысқары шешіммен атылғанына байланысты Айтжанов 1998 жылғы 26 маусымында толық ақталған.

АХМЕТОВ Сансызбай — Қармақшы ауданының № 24 ауылдық кеңесі, «Бостандық» колхозында 1913 жылы туған, негізі кедей-шаруа, сауатты, партияда жоқ, колхозда бригадир болып жұмыс істеген. 1938 жылғы 29 наурызда Қармақшы халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның (146 ст.) 74 бабымен 3 жылға сотталған, үйленбеген.

Ахметов Сансызбай кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан. Ол бұл ұйымға 1935 жылдың тамыз айында ұйым басшыларының бірі Қарлыбаев Абдрай арқылы тартылған. Ахметов ұйымға қосылуға өзінің келісімін беріп, Қарлыбаевтан ауыл шаруашылығында зиянкестік, бүлдірушілік жұмыстармен бірге коммунист белсенділерге қарсы террорлық жұмыстар жүргізуге

тапсырмалар алған. Ахметов контрреволюциялық ұйымның тапсырмаларын орындай отырып, колхозда зиянкестік-бүлікшілік жұмыстар жүргізген. 1937 жылдың көктемгі егіс кезінде Ахметов колхозда бригадир болып жұмыс істеп жүріп, қасақана күршіті күрмекпен араластырып еккен, минералды тыңайтқышты қолданбаған, соның салдарынан күршіттің шығымдылығы мен өнімділігі төмен болған. Ұйымға қатысушылармен бірге қырманда қалған 900 цн. күршітті жинап алмай, жанбыр мен қардың астында қалдырып, пайдалануға жарамай шіріп кеткен. «Ахметов 1937 жылдың 13 маусым күні ауылдық кеңестің төрағасы Әлменовты өлтіру туралы мәселені талқылап, оны орындаушыларды дайындаған» — деп айып тағылған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 29 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 258 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 25 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы 23 мамырда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 26 мамырда, облпрокурор 4 тамызда, Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының дайындау мәжілісінің 11 тамыздағы қаулысымен бекіткен. Қазақ ССР НКВД-ның шекара және ішкі күзет Әскери Трибуналының 1938 жылғы 5 қарашадағы үкімімен Ахметов Сансызбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1990 жылғы 26 сәуірдегі ұйғаруымен Қазақ ССР НКВД-ның шекара және ішкі күзет Әскери Трибуналының 1938 жылғы 5 қарашадағы Ахметов Сансызбай жайлы үкімі бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

АЮПОВ Себеп — Қармақшы ауданының № 24 ауылында 1897 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, «Шолақарық» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген, әйелі — Ажар, қыздары — Қарлыға, Райхан. Аюпов Себеп бұрынғы бай ретінде кеңес үкіметіне қарсы жауыздық пиғылда болған. Ол ауылшаруашылығында үнемі зиянкестікпен айналысып, колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіттер жүргізген. 1933 жылы ол № 24 ауылдық кеңестің төрағасы болып тұрған кезінде жауыздық мақсатында ауылдағы малды жаппай қыруды ұйымдастырған, астық дайындау науқанын әдейі бұзған, сол үшін ол Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 13 шілдедегі қаулысымен ҚК-ның 58-7, 11 тармақтарымен 8 жылға концлагерьге сотталған. Қызылорда еңбек түзету колониясы жанындағы қадағалау комитетінің (наблюдком) 1933 жылғы 6 қазандағы қаулысымен аурулығына байланысты толық жазылып кеткенше, тілхатпен қамаудан босатылған. Ауылда жүріп өзінің жауыздық-зиянкестік әрекетін одан әрі жүргізе берген. 1937 жылы оның

тапсырмасымен жазғы жайылымға қойылған малдар 40—50 күнге дейін көшірілмеген. Соның салдарымен мал жаппай өлім-жітімге ұшыраған (32 қой шығын болған). Бұл колхозда 2 тонна минералды тыңайтқыш кеуіп, оны жерге көмген, ауданға «тыңайтқыш егістікке төгілді» — деп өтірік ақпар берген.

1936 жылдың қараша айында кеңес үкіметінің беделін түсіру мақсатында ауылдық кеңестің кеңесін колхоздың кеңесінен далаға шығарып тастаған. СССР Қорғаныс заңына жазылуды талқылап жатқанда Аюпов жиналыста заемға жазылуға қарсы шығып сөйлеп: «Бізге заемның қажеті жоқ, кеңес үкіметінің де керегі жоқ», — деген. Сол үшін ол Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Айыптау қорытындысы бойынша Аюповты айыптаған тергеу ісі 1937 жылдың 21 қазанында аяқталып, оның ісін Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына жіберген. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Аюпов Себеп 10 жылға концлагерьге сотталған.

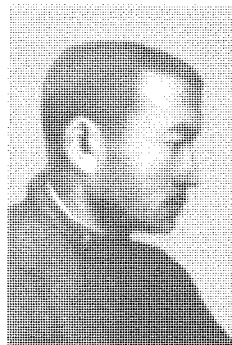
Қызылорда облыстық соты Президиумының 1989 жылғы 27 ақпандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 4 қарашадағы Аюпов Себеп жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Облыстық прокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

ӘБДІРАМАНОВ Асамадин — Қармақшы ауданының № 6 Қашқансу ауылы, Аманкелді атындағы колхозда 1916 жылы туған, 1938 жылы төркіленген ірі байдың баласы, білімі бастауыш, партияда жоқ, колхозшы, 1941 жылы колхоздың астығын ұрлағаны үшін Қармақшы халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 129 бабымен бір жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, үйленбеген, шешесі — Күләп.

Әбдіраманов Асамадин кеңес үкіметіне жат пікірде болып, Аманкелді атындағы колхоздың колхозшылары арасында үнемі контрреволюциялық жеңілістік сипаттағы үгіт жүргізіп келген. Фашист Гитлерің мақтап былай деген: «Гитлер кеңес Одағымен қатаң жоспармен соғысуда, оның жоспары бойынша

Мәскеу Германияның орталық астанасы болуы керек, ал Ленинград оның бір колониясының орталығы болады, ол сөзсіз орындалады, өйткені Мәскеу қаласының 3/4 бөлігі неміс ұшақтарының бомбаларынан қираған». Ол колхозшылар арасында колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізіп, колхозшылардың тұрмысын жамандап әртүрлі сөздер айтқаны үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 22 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы 10 тармағының, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 12 ақпанында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 21 мамырда шығарылған. Оны облыстық прокурордың 26 мамырдағы қорытындысымен және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 3 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 1 шілдедегі үкімімен Әбдіраманов Асамадин 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлік болмағандықтан тәркілеу қолданбауға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 2 шілдедегі үкімі күшінде қалдырылған, айыпкердің шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 24 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 2 шілдедегі Әбдіраманов Асамадин жөніндегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруын бұзуды, істі оның өрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

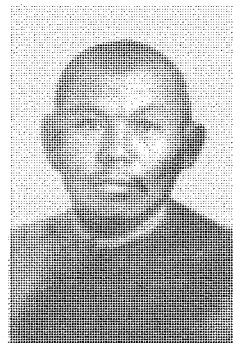
ӘЛЖАНОВ Темір — Қармақшы ауданының № 10 ауылы, «Ақжар» колхозында 1892 жылы туған, негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйленген.

1938 жылдың қыркүйек айының 21 күні «Ақжар» колхозының егісінің басында колхозшылардың жалпы жиналысы болған. Бұл жиналыста жиын-терін мәселесі және еңбек тәртібі жайында мәселе қаралып, колхозшылар арасында еңбек істемейтін Темірбаев туралы әңгіме болған. Темірбаевтың жасы 54-55-тер шамасында, колхозшылар оның жалқаулығын, қолынан келетін жұмысын істемейтінін мойнына қойып, ақырғы рет ескерту жасаған. Осы әңгіменің үстінде колхозшылар арасында отырған Әлжанов Темір сөз алып былай деген: «Жасы 60-тан асқан кісі конституция бойынша жұмыстан, салықтан босайды деген қайда?» — деп сұрақ қойған. Конституция бойынша әркім қолынан келген қызметін істейді десе онда конституция дұрыс емес деп конституцияны жамандаған. Үкімет пен партияның атына контрреволюциялық сөздер айтқаны үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 22 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 7 желтоқсанда шығарылған, оны облыстық прокурордың орынбасары бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы 23 желтоқсандағы үкімімен Әлжанов Темір 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 27 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1993 жылғы 3 қыркүйектегі қорытындысымен Әлжанов Темір Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ӘЛИАСҚАРОВ Сұлтан — Қармақшы ауданының № 6 ауылы, Аманкелді атындағы колхозда 1913 жылы

туған, байдың баласы, білімі 2 класс, БАК(б)П мүшесі, партия қатарынан шығарылған, колхозшы, 1941 жылдың 24 сәуірінде РСФСР ҚК-ның 109 бабымен 3 жылға сотталған, кейін ісі қайта қаралып, 6 айға еріксіз жұмысқа сотталған, үйленген, әйелі — Манат, баласы — Тұрсынбай, қызы — Қалам, інісі Кенжебек.

Әлиасқаров Сұлтан кенес өкіметіне қарсы жат пиғылда жүріп, Аманкелді атындағы кол-

хоздың тұрғындары арасында үнемі партия мен үкіметтің жүргізіп жатқан шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт таратып келген. «Колхоз құрылысы кезінде жақсы өмір болмайды, өйткені колхозшылар барлық құқықтан айырылған, мал мен астықты үкімет түк қалдырмай алып қойғандықтан колхозшылар аштан өлуде, сондықтан колхозды тарату керек, өйтпеген жағдайда алағай уақытта өмір сүру мүмкін емес», — деген.

Осымен қатар Әлиасқаров жеңілістік сипаттағы провокациялық лақаптар таратқан, неміс фашистерінің армиясын мадақтап, олардың уақытша табыстарын тілге тиек еткен. Ол ашықтан-ашық Кеңес Үкіметіне қарсы шығып, «тез арада Германия жеңсе екен...», — деген. Оған осындай айыптар тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 22 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 30 сәуірінде аяқталып, айыптау қорытындысы 26 мамырда Қызылорда қаласында шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД басқармасының бастығы 26 мамырда, Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 3 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы шілде айының 1 күнгі үкімімен Әлиасқаров Сұлтан 10 жылға бас бостандық еркінен

айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы шілдедегі үкімін күшіңде қалдырып, сотталушының шағым-арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1989 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Әлиасқаров Сұлтан жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 1 шілдедегі үкімімен Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруын бұзып, қылмыстық істі оның өрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартқан.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған. Ол толық ақталған.

ӘЛІБАЕВ Әбдіразақ — Қармақшы ауданының № 8 ауылы, «Жаңабақыт» колхозында 1885 жылы туған, руы Қожажелді, әкесі бай, ишан-ахун болған, екі мешіті, бір диірмені болған, жалшы ұстаған, өзі де молда, арабша сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Дәруған, балалары — Әбілқайыр, Әмилудлла, қызы — Сақып.

Әлібаев Әбдіразақтың мал-мүлкі 1931 жылы төркіленген, сол жылы РСФСР ҚК-ның 61 бабының 2 тармағымен 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтеп шыққаннан кейін 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, ауылда үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген: «Біздер, мұсылмандар, мұсылман дінін нығайтуымыз керек, кеңес үкіметі дінге қарсы, дінге сенбедер дейді, бірақ оған иланбау керек» деген.

1936 жылдың желтоқсан айында Әлібаев жақын ауылдардағы белгілі молдалармен жасырын құпия жиын өткізіп, онда жұртшылық арасында контрреволюциялық діни насихат жүргізудің доспарын жасаған. Өр молдаға өзінің ауылында мұсылман кадрларын дінге тартуға тәртіп берілген. Осы жоспарды жүзеге асыру жолында Әлібаев діни салт-дәстүрлерді өткізу кезінде тұрғындар арасында контрреволюциялық насихат таратқан: «Жаңа Конституция бойынша құдайға сенуге болмайды, сондықтан барлық мұсылмандар бірігіп, мұсылман жолымен жүруіміз керек» — деген. Діни дәстүрлерді өткізу кезінде тұрғындардан алым-салақа жинағаны үшін айып тағылып, Әлібаев Әбдіразақ Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 23 қазандағы қаулысымен 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 19 қыркүйектегі қорытындысымен Әлібаев Әбдіразақ СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАДЫРАҚОВ Қанибай — Қармақшы ауданының № 2 ауылы, Каганович атындағы колхозда 1920 жылы туған, кейін Жаңақорған поселкесі, Совет көшесі, 21 үйде тұрған, білімі жоғары, Қызылорда пединститутын бітірген, 30-жылдық ВЛКСМ атындағы орта мектептің директоры болып қызмет істеген, БК(б)П мүшесі, 1942 жылдың қараша айынан 1944 жылдың тамыз айына дейін Отан соғысына қатысып, 3 Украин майданында ұрысқан. Оған тағылған айып: «Совет Армиясы қатарында Отан соғысы майданында жүріп, өзінің жауыздық пиғылымен Орта Азия ұлттары өскери қызметкерлері арасында кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық жұмыстар жүргізген. Берлиндегі «Түркістандық ұлттық комитетінің» мүшесі Айтбаев Мәжитпен байланыс жасаған. Өскерден ауылға келгеннен кейін де кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық жұмыстар жүргізген, кеңес үкіметі мен партияның жүргізіп жатқан шараларын, шындық өмірді бұрмалап, теріске шығаруға тырысқан, сонымен қатар капиталистік әлдердегі экономикалық өмірді мақтаған» — деп айып тағылып, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бөлімінің 1951 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 3 қарашадағы үкімімен 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған, «Еңбектегі ерлігі үшін», «Германияны жеңгені үшін», «Сталинградты қорғағаны үшін» медальдарынан айырған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 30 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соттың үкімін күшіңде қалдырған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1953 жылғы 11 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соттың 1951 жылғы 3 қарашадағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1951 жылғы 30 қарашадағы ұйғаруы бұзылып, Бадырақов Қанибай туралы іс алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберілген.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы тергеу бөлімінің 1954 жылғы 14 сәуірдегі қаулысында атап көрсетілгеніндей қосымша тексеру қорытындысы бойынша айыпкердің кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық қызметі жайлы фактісі және оның отанын сатқан Айтбаевпен байланыс дәлелденбеген деп РСФСР УПК-ның 204 бабының «б» пунктіне сүйеніп Бадырақовтың тергеу ісін одан әрі жүргізуді өндірістен тоқтатып, оны қамаудан босату туралы қаулы алған.

Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 20 мамырдағы қорытындысымен Бадырақов Қанибай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БАЙҒАЗИЕВ Әли Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1903 жылы туған, білімі орталау, БК(б)П

мүшелігіне кандидат, партия ячейкесінің техникалық хатшысы болып қызмет істеген, қамауға алынғанға дейін сол ауылда тұрған, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған.

Оған кеңес үкіметі мен партияның ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы шығып, зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

БАЙМАҒАМБЕТОВ Әбілда — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін «Қызыл кедей» колхозында тұрған, колхозшы.

Оған кеңес үкіметін жамандап, контрреволюциялық үгіт таратқан, колхоз құрылысына зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

БАЙМАХАНОВ Омар Қармақшы ауданының № 4 ауылы, «Жаңа талап» колхозында 1895 жылы туған, елеуметтік негізі кедей-шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін «Жаңаталап» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Дәмелі, қыздары — Пал, Нишан, ұлы — Сұлтан.

Баймаханов Омар кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан. Бұл ұйымға ол 1936 жылдың соуір айында осы ұйымның басшыларының бірі, аудандық жер бөлімінің бұрынғы бастығы Шүкіров Алмас арқылы тартылған. Ол «халық жауы» болып ұсталып, 1938 жылдың наурыз айында сотталып кеткен. Баймаханов Омар осы ұйымға қатысуға өзінің келісімін беріп, Шүкіровтен ауыл шаруашылығында зиянкестік-бүлдірушілік жұмыстар жүргізуге тапсырмалар алған. Ол «Жаңаболат» колхозының төрағасы болып тұрғанда 1937 жылы жауыздық мақсатында 30 гектар күрішті судан қалдырып, 110 гектар күрішті отамай, ақырында 140 гектар күріштік пайдаға жарамай қалған.

Ол колхоздың малын талан-таражға салған. Тек 1937 жылдың ішінде ғана колхозшылардың келісімінсіз Шүкіровтың тапсырмасымен 27 бас қойды Қызылордаға өкеліп сатып жіберіп, ақшасын өздері пайдаланған. Серіктестіктің ауылшаруашылық уставына көшуіне қарсы тұрған үшін айып тағылып, Баймаханов Омар Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 1 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1939 жылдың 15 қаңтарында аяқталып, айыптау қорытындысы 20 қаңтарында шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 29 қаңтарда, облыстық прокурордың орынбасары 7 ақпанда және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау бөлігінің 1939 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 28 ақпандағы үкімімен Баймаханов

Омардың ҚК-ның 58-7, 11 және 58-2 бабының тармақтарымен және үкіметтің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысына сүйеніп, 20 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Баймаханов Омар сотталған кейін Киров облысы, Вятск ИТЛ, Волосницк п/отд. 1939 жылдың 27 қыркүйегінде айдалып келген.

Қазақ ССР прокурорының қадағалау ретінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының үкімін бұзуды, істі қысқартуды, Баймаханов Омарды қамаудан босатуды және істі қайта тергеуге жіберуді сұраған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 24 қаңтардағы ұйғаруымен Республика прокурорының наразылығымен келісіп, Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 28 ақпандағы Баймаханов Омар жөніндегі үкімін бұзып, тағылған айып анықталмағандықтан істі тоқтатып, облпрокурорға Баймахановтың қызмет бабын теріс пайдаланған фактісін тергеу үшін алдын-ала тергеуге, Баймахановтың ешқайда кетіп қалмауы туралы тілхат алып қамаудан босатқан.

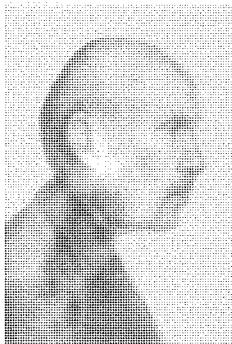
Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 20 қыркүйектегі қаулысымен Қазақ ССР Жоғарғы сотының ұйғаруымен және Қазақ ССР прокурорының наразылығымен келіскен. Баймаханов Омардың РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен айыпталған ісі анықталмағандықтан тоқтатылып, тергеу ісіне қызмет бабын теріс пайдаланған фактілері туралы іс-қағаздар бөлек алынып, Қармақшы аудандық прокурорына тексеруге берілген.

Облыстық прокурордың аға көмекшісінің 1991 жылғы 24 қазандағы қаулысымен Баймаханов Омар жөніндегі қылмыстық іс оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартылған.

БАЙМАХАНОВ Смайыл — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1901 жылы туған, Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен тұтқынға алынған, кейін қамауда отырған күндерін есептеп тұтқыннан босатылған (іс қағаздарында мұнан басқа мәліметтер жоқ). Ол 1989 жылғы 29 маусымда толық ақталған.

БАЙТАБЫНОВ Ермахан — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1893 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін «Қызыл-кедей» колхозында тұрған, колхозда бригадир болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметі мен партияның ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы колхозшылар арасында үгіт жүргізіп, зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 8 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

БАЙШІМІРОВ Сермағамбет — Қармақшы ауданының № 2 ауылында 1902 жылы туған, негізі кедейшаруа, шала сауатты, партияда жок, еш жерде жұмыс істемеген, 1939 жылдың қазан айында Қармақшы халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 74 бабының 11-тармағымен 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, үйленген, әйелі — Бұлтай, балалары — Бермағамбет, Жұлмағамбет, Айымторы. Байшіміров Сермағамбет Коми АССР, пос. Железнодорожный, Севжелдорлагтан 1941 жылғы 19 қазанда босанып шыққан, Қармақшы пос. Қазақ көпесі, № 42 үйде тұрған.

Байшіміров Сермағамбет партия мен Кеңес үкіметіне, оның басшыларына қарсы жат пікірде болып, Қармақшы поселкесінің тұрғындары арасында жеңіліс сипаттағы контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген. «Кеңес құрылысында халық ауыр тұрмыс шегуде, аш-жалаңаш, бұның барлығына кінәлі большевиктер партиясының, кеңес үкіметінің басшылары», — деп провокациялық сөздер айтқан, көсемдердің аттарын атап жаман сөздермен тіл тигізіп балағаттаған. Одан кейін: «Оқасы жок, жуыр арада Кеңес Одағы құлайды», — деген. Сонымен бірге ол партия мен үкімет басшыларына өзінің террорлық пиғылын айтқан: «өлтіру керек, өлтірем, барлығын атамын», — дегені үшін айып тағылып, Байшіміров Сермағамбет Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 17-58 бабының 8 тармағымен және 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 31 қаңтарында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы бастығының орынбасары, облпрокурор 3 ақпанда бекіткен. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің 1942 жылғы 6 мамырдағы қаулысымен Байшіміров Сермағамбет 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 4 тамыздағы қорытындысымен Байшіміров Сермағамбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАҚТЫБАЕВ Байкемел — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1892 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін «Қызыл кедей» колхозында тұрған, колхозда еңбек жөніндегі бригадир болып жұмыс істеген.

Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, колхоз құрылысында әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айы-

руға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

БАЛТРУШЕВИЧ Серафима Андреевна — родилась в 1901 году в гор. Москве, русская, образование среднее, в 1917 году окончила гимназию, беспартийная, выслана из Москвы на основании Постановления Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года в Казахстан сроком на 5 лет как социально-опасный элемент, проживала в пос. Кармакчи, ул. Ленина, № 23, работала в банке в качестве секретаря-машинистки. Она обвиняется в том, что являясь ссыльной и будучи враждебно настроенной против Советской власти, за время нахождения в ссылке занималась контрреволюционной троцкистской агитацией, за что она была арестована постановлением Кармакчинского РО НКВД от 23 ноября 1937 года, привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года как член семьи изменника родины она заключена в ИТЛ сроком на 8 лет. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 27 декабря 1956 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1937 года в отношении Балтрушевич С. А. отменено и дело на нее производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Балтрушевич С. А. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

БАНДАЛЕТ Сергей Иванович — родился в 1913 году на станции Дебальцево Артановского района, Сталинской области, украинец, образование высшее, до ареста проживал в пос. Джусалы, работал главным инженером мехзавода.

За контрреволюционную антисоветскую агитацию и вредительско-подрывную деятельность арестован 2 сентября 1940 года и привлечен к уголовной ответственности, но не осужден. Он реабилитирован.

БАРАНОВСКИЙ Борис Константинович — родился в 1905 году в гор. Кызылорде, по национальности поляк, подданный СССР, образование 7 классов, в 1931 г. по октябрь 1935 года состоял членом ВКП(б), исключен из рядов партии за служебные преступления и разложение, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал зав. столовой в Джусалинском аэропорте.

Он обвиняется в том, что, являясь сыном торговца и будучи враждебно настроен против Советской власти, среди населения систематически проводил контрреволюционно-пораженческую агитацию против Советской власти, так летом 1937 года он среди рабочих и служащих аэропорта говорил: «СССР в предстоящей войне все равно проиграет, так как Красная Армия никуда не годится по сравнению с японской и другими, там техника во много раз сильнее нашей». Он имел тесную связь с контрреволюционными элементами в районе арестованными преступниками, за что постановлением 3 отдела Южно-Казахстанского облуправления НКВД от 29 августа 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 4 декабря 1937 года Барановский Б. К. заключен в концлагерь сроком на 10 лет. Данное дело на основании приказа Прокурора СССР и НКВД СССР за № 2709 от 26 декабря 1938 года опротестовано и выслано на исследование.

Постановлением следчаты УНКВД по Кызылординской области от 19 августа 1939 года решение тройки УНКВД по Ю/К Области в отношении Барановского Бориса Константиновича отменено, следственное дело прекращено и он из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29 июня 1997 года Барановский Борис Константинович на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

БАХАРЕВ Авдей Игнатьевич родился в 1885 году в пос. Кармакчи, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Чиилинском районе, работал рыбаком райпромкомбината.

За антисоветскую, контрреволюционную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 22 октября 1952 года по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 марта 1989 года.

БАШТАННИКОВ Анисим Данилович — родился в 1879 году в Павлоградском районе, Днепропетровской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал слесарем-водопроводчиком на станции Джусалы.

За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность на жел. дороге арестован и привлечен к уголовной ответственности. Он осужден 7 июня 1938 года по ст. 58-10 ч. 1 УК РСФСР на 7 лет лишения свободы. Реабилитирован 21 октября 1988 года.

БӨЙІМБЕТОВ Махат — Кармакчи ауданының № 19 ауылында 1885 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Кармакшы поселкесінде тұрған, қамыс зауыты жанындағы дүкеннің менгерушісі болып жұмыс істеген.

Оған кеңес үкіметі мен партияның ауыл шаруашылығындағы жүргізіп жатқан шараларына қарсы үгіт жүргізгені, түрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігінің жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

БЕКЕНОВ Айтбай — Кармакшы ауданының № 19 ауылында 1909 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, ауылдық кеңестің хатшысы болып жұмыс істеген.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, үкімет пен партияның ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда толық ақталған.

БЕКЖАНОВ Жағтай — Қармакшы ауданының № 6 ауылында 1905 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қорқыт станса-сында тұрған, темір жолда жұмысшы болып істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, темір жол бойында әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, Орынбор теміржолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған, бірақ тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылы 31 желтоқсанда іс қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

БЕТИЦ Фрол Иванович — родился в 1908 году в Румынии, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, без определенных занятий. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и шпионско-подрывную, вредительскую деятельность арестован, привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД от 10 января 1948 года Бетич Ф. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

БИГУС-ПАНОВА Апполинурия Войсеховна — родилась в 1910 году в дер. Заречье, Проскуровского района, Винницкой области, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, работала рассыльной в автобазе.

За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рабочих автобазы и вредительскую деятельность арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 9 декабря 1937 года она осуждена на 10 лет лишения свободы. Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1939 года решение бывшей тройки отменено, дело прекращено за отсутствием состава преступления. Она реабилитирована.

БИЛЬЧЕНКО Григорий Амосович — родился в 1907 году в Акмолинской области, украинец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Карсакбае, работал рабочим комбината. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при ПП ОГПУ от 25 марта 1930 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

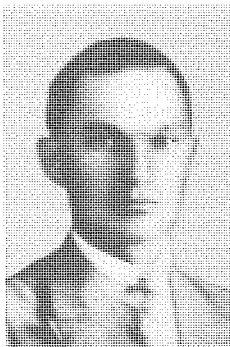
БОЖЕДОМОВ Андрей Стахевич — родился в 1887 году в пос. Кармакчи, беспартийный, единоличник-рыбак, проживал в пос. Кармакчи. Он обвинялся в том, что будучи враждебно настроенным против Советской власти, умышленно игнорировал, не выполнял законов Советской власти, не платил Государству госналогов в течение ряда лет, сознательно не принимал участие в голосовании на выборах в Верховный Совет СССР и Казахской ССР, а также не принимал участие в голосовании выборов в местные советы депутатов трудящихся, заявлял: «пусть данную власть избирает тот, кому она нужна». Дейей школьного возраста не пускал учиться в школу, сыновей допризывного возраста не пускал служить

в Красную Армию, при этом заявлял, что защищать Советскую власть не будем, не брал советский паспорт. Систематически проводил контрреволюционную религиозную пропаганду в пос. Кармакчи среди населения уральцев-старообрядцев, за что Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 21 ноября 1939 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 60-69-73 192 «а» п. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением след. части УНКВД по Кызылординской области от 25 января 1940 года следственное дело по обвинению Божедомова Андрея Стахеевича за смертью последнего в тюрьме № 10 г. Кызылорды 5 января 1940 года прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 7 августа 1997 года Божедомов А. С. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

БОРЦОВ Александр Маркелович — родился в 1910 году в пос. Суворовский, Забайкальской ж/д. ст. Борзя, русский, беспартийный, образование 7 классов, имеет специальности сапожника, шофера и конторского работника, до ареста проживал в общежитии автобазы при ст. Жусалы, работал кладовщиком отдела технического снабжения автобазы медеплавильного комбината. Он обвиняется в том, что будучи в гор. Дайрене и имея связь с департаментом полиции, дал согласие работать шпионом на территории СССР

в пользу Японии, прибыв в СССР свою принадлежность к шпионской разведке скрыл и для практического осуществления шпионажа устроился в транспортную контору Карсакабайского медеплавильного комбината, доставлял шпионские сведения, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 13 октября 1937 года Борцов А. М. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 14 января 1938 года Борцов Александр Маркелович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 31 марта 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 14 января 1938 года в отношении Борцова А. М. отменено и дело на него прекращено за отсутствием состава преступления. По заключению прокурора Кызылординской области от 30 мая 1997 года Борцов Александр Маркелович на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

БОКУЕВ Абумуслим — родился в 1915 году в дер. Дасу-Борзой, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и возбуж-

дено уголовное дело. Приговором Кызылординского областного суда от 13 июня 1945 года уголовное дело прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован 1 декабря 1995 года.

БОКУЕВ Абубакир — родился в 1908 году в дер. Дачу-Борзой, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе. За антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и возбуждено уголовное дело. Приговором Кызылординского областного суда от 13 июня 1945 года уголовное дело прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован 1 декабря 1995 года.

БОРЦОВА Мария Семеновна — родилась в 1898 году на станции Суворовской Багалбатинский отдел, Кубанской области, русская, училась в гор. Харбине, окончила 5 кл. коммерческого училища в 1915 году, беспартийная, до ареста проживала на ст. Джусалы, работала в автобазе медеплавильного комбината диспетчером. Она обвиняется в том, что является завербованной агентом одной из иностранных держав, которой доставляла шпионские сведения. Находясь в разных городах Китая — Харбине, Пекине, Нанкине и др. она, сожительствуя с мужем и зная о связях мужа

с департаментом полиции и его принадлежности к Японской разведке, не только не разоблачила его, как шпиона, но скрыла это от органов следствия, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 13 октября 1937 года она арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания НКВД СССР от 16.1-38 года она за контрреволюционную деятельность заключена в ИТЛ сроком на 10 лет. Определением военного трибунала ТуркВО от 10 июля 1956 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 16 января 1938 года в отношении Борцовой М. С. отменено и дело о ней производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года Борцова М. С. на основании Указа Президиума Верхов. Совета СССР от 16 января 1993 года реабилитирована.

БӨГЕМБАЕВ Үзак — (туған жылы, күні көрсетілмеген), Кармакчы поселкесінде туған, шаласауатты, 1942 жылы өскер қатарына шақырылып, № 578 атқыштар полкінің құрамында Отан соғысына қатысқан.

1942 жылғы 11 тамызда өскери міндеттен жалтару мақсатында қорқақтық жасап, ұрыс даласындан қашқан. Ұсталған кезінде қаруымен қарсылық жасаған. Осы қылмысы үшін Бөгенбаев тұтқынға алынып, 1942 жылғы 11 тамызда НКВД-ның 208 СД ерекше

бөлімінің қаулысымен ең жоғары жаза-ату жаза-сын қолданып, сапта тұрған жауынгерлердің алдында атылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірде “Жапшай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңының 5 бабы “Г” тармағына сәйкес сот органдарының шешімінсіз аттылығына байланысты Бөтембаев толық ақталған.

БӨЛЕКБАЕВ Алахия (Қанапия) — Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1895 жылы туған, негізі кедей шаруа, шала сауатты,

партияда жоқ, 1930 жылғы 19 қарашада Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58-2 бабымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған, кейінгі кезде Теренөзек атқару комитетінде күзетші болып жұмыс істеген. Теренөзек поселкесі, 1-май көшесі, № 30 үйде тұрған. Бөлекбаев Алахия қарақшылардың көтерілісіне 226 адамның бірі болып

қатысқан, ол 1930 жылдың 19 қарашасында Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58-2 бабымен 10 жылға еңбек-түзету лагеріне сотталып, жазасын өтеу үшін СССР МВД-ның Қарлағана айдалған, одан 1931 жылдың 15 сәуірінде қашып шығып, Қырғыз, Өзбек, Қазақ ССР-ның территориясында жасырынып жүрген. 1932 жылы ОГПУ прокурорының жолдамасы бойынша Бөлекбаев Алахияның өтейтін жазасы 3 жылға дейін қысқартылған. Іздеу жариялау шараларының арқасында Бөлекбаев Теренөзек поселкесінен табылып ұсталған. Тергеу барысында ол Қарлаған қашқанын мойындамай: «1930 жылы Қарақұм қарақшылар көтерілісіне қатысқаны үшін РСФСР ҚК-ның 58-2 бабымен өзінің туысы Бөлекбаев Алахия сотталды және ол Қарлағта өлген деп, өзін ешқашан сотты болғаным жоқ!», — деп көрсеткен. Бірақ Бөлекбаев Алахияның қылмысты әрекеті куәлардың берген жауабымен, істегі документтермен толық мойнына қойылған. Бөлекбаев Алахияның берген жауабында сотталған оның туысы Бөлекбаев Алахия және ол Қарлағта өлді дегені теріске шығарылған. Қарағанды лагерінің берген документінде Бөлекбаев Алахия Қарлағта жаза мерзімін өтемеген және өлгені туралы тіркелмеген. 1950 жылдың 14 қаңтарында Қызылорда облыстық МВД Басқармасының жедел іздеу бөлімі арқылы Бөлекбаев Алахия ұсталып, қамадан қашқаны үшін РСФСР ҚК-ның 58-14 бабымен қылмысқа тартылған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1950 жылдың 3 сәуірінде шығарылған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 21 сәуірдегі ұйғаруымен РСФСР ҚК-ның 58-14 бабымен айыпталған Бөлекбаев Алахияның қылмысты ісі жайлы айыптау қорытындыны бекітпей, бұл істі

қайта тергеу үшін Қызылорда облпрокурорына жолдаған.

Қарақұм қарақшыларының көтерілісіне қатысқан Бөлекбаев және 226 адамды айыптаған архивтік тергеу делосында Бөлекбаев Алахия тіркелмеген, ал Бөлекбаев Алахия тіркелген.

Тергеу ісі 1950 жылдың 11 мамырында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 13 мамырда шығарылған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 4 қазандағы ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 7 қазандағы үкімімен Бөлекбаев Алахияны ҚК-ның 58-14 бабымен айыпты деп тауып, 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға және мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 31 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1950 жылғы 7 қазандағы Бөлекбаев Алахия жөніндегі үкімін күшінде қалдырып, шағым арызы нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 31 тамыздағы Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1950 жылғы 7 қазандағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1950 жылғы 31 қазандағы ұйғаруын бұзып, сотталушы Бөлекбаев жөніндегі қылмысты істі оның әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 28 ақпандағы қорытындысымен Бөлекбаев Алахия Қазақстан Республикасы 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БӨЛЕКБАЕВ Дошанай — Қармақшы ауданының № 3 ауылдық кеңесінде 1906 жылы туған, 1930 жылы қызыл отрядтарға қарсы Жұмағазы қарақшыларының көтерілісіне белсенді қатысқаны үшін үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол кейін толық ақталған.

В

ВАШКЕВИЧ Григорий Петрович — родился в 1883 году в Заславском районе Минской области, белорус, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал кузнецом. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 сентября 1989 года.

ВИНОГРАДОВА Любовь Васильевна — родилась в 1924 году в дер. Карнаевка, Болоновского района,

Саратовской области, русская, образование 5 классов, беспартийная, судима по ст. 162 п. «В» УК РСФСР нарсудом гор. Саратова в марте 1946 года за квартирную кражу на 1,5 года, без определенного места жительства и занятий. Она обвиняется в том, что находясь в лагере заключенных ст. Карамыш, Саратовской области, с целью уклонения от дальнейшего отбывания срока наказания 15 апреля 1947 года совершила побег с места заключения и скрылась. Постановлением Аральского РО МВД от 15 мая 1947 года она была арестована и возбуждено уголовное дело по ст. 58-14 УК РСФСР. Постановлением Аральского РО МВД от 28 июня 1947 года следствие по обвинению Виноградовой Л. В. в преступлении, предусмотренном по ст. 58-14 УК, за недостаточности улики для передачи в суд дело следствием прекращено и из-под стражи освобождена. По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Виноградова Л. В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирована.

ВИСАЙТОВ Эдильгирей — родился в 1889 году в селе Дашно-Ведепо, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, не работал. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди чеченцев и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 20 августа 1945 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

ВИТЯНЬИЙ Константин Андреевич — родился в 1882 году в Винницкой области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал плотником. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 30 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 августа 1989 года.

Д

ДАВИЛИН Иосиф Прокофьевич — родился в 1886 году в пос. Кармакчи, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казакстанской области от 15 сентября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

ДЕРБЫШЕВ Семен Евсеевич — родился в 1895 году в селе Леузы, Верх-Кигинского района, БАССР, русский, гражданин СССР, грамотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал кузне-

цом службы пути 12-й дистанции.

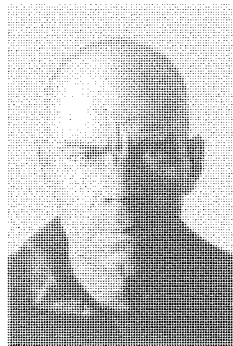
Служил в белой армии с 1919 по 1920 год у Колчака добровольцем. Он являлся участником фашистской, шпионско-диверсионной, террористической организации. Находясь на КВЖД до 1935 года вел провокаторскую деятельность, выдавал японо-манчжурским властям революционно настроенных советских граждан и активных участников нелегальных профсоюзных организаций. В 1935 году был завербован в качестве агента японских разведорганов и в этом же году переброшен на территорию СССР со специальными заданиями по шпионско-диверсионной работе. В 1935 году на ст. Джусалы он установил связь с резидентом японской разведки Козловым, через которого вошел в шпионско-диверсионную группу, существовавшую на ст. Джусалы. Работая кузнецом 12-й дистанции пути на ст. Джусалы по заданию японских разведорганов проводил подрывную диверсионную работу, вредительски производил ремонт путевого инструмента. В 1935—36 г. г. с целью организации крушения поездов во время ремонта стрелочных переводов укоротил стрелочные тяги. В 1937 году подготовлял крушение воинского поезда, для этого вложил в крестовину куски железа, крушение было предотвращено дежурным стрелочником. Систематически среди железнодорожников и местного населения проводил контрреволюционную агитацию против мероприятий партии и советской власти, за что он постановлением ДТО ГУГБ НКВД Оренбургской ж/д от 14 сентября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности пост. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР. Постановлением Комиссий НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Дербышев Семен Евсеевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением военного трибунала Белорусского Военного Округа от 15 октября 1957 года Постановлением комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Дербышева Семена Евсеевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Дербышев С. Е. реабилитирован посмертно.

ДЕРЕЛЯК Терентий Иосифович — родился в 1884 году в пос. Юридовка, Головановской волости, Казанец-Подольской губернии, русский, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал мостовым слесарем 12 дист. службы пути.

По обвинительному заключению он являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. В 1935 году проживал в гор. Харбине, был завербован белоэмигрантом Щербина в качестве агента японских разведорганов. В 1935 году был переброшен японской

разведкой на территорию СССР для шпионской, диверсионной работы. В том же году установил связь с резидентом японской разведки Бутаковым А. Г., через которого вошел в состав шпионской диверсионной группы существовавшей на ст. Казалинск. С 1935 года по день ареста он собрал и передал через Бутакова японской разведке ряд шпионских сведений, в частности о наличии на дистанции пути ж/д-ных мостов, их состоянии, о количестве штатных единиц в дистанции пути с разбивкой на категории, о промышленном значении медно-плавильного Карсакбайского комбината, о настроении населения. В целях разрушения ж/д мостов умышленно затягивал устранение образовавшихся трещин в мостовых брусьях, затягивал проверку правильности уложенных мостовых катков и их очистку. Путевое скрепление на мостах: болты, костыли, накладки содержал в хаотическом состоянии. На военное время имел задание взорвать мост через реку Сырдария, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 9 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссий НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Дереляк Терентий Иосифович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Приволжского Военного Округа от 8 апреля 1958 года Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Дереляк Т. И. отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест военного прокурора ПриВО удовлетворен. Дереляк Т. И. реабилитирован посмертно.

ДИМИТРИЕВ Александр Иванович — родился в 1878 году в селе Пискали, Ставропольского края, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, был служителем культа. За антисоветскую, контрреволюционную, религиозную агитацию среди населения и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 25 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 января 1996 года.

ДОБРИН Ефим Иванович — родился в 1884 году в пос. Кармакчи, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал там же. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 21 ноября 1939 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 января 1996 года.

ДОСОВ Экен Бектайұлы — Кармакшы ауданы, «1 Май» колхозында 1918 жылы туған, медицина қызметінің лейтенанты, жоғары білімді, БК(б)П мүшесі, Қармакшы АӘК арқылы 1939 жылы әскерге алынып, 141 Қызылтулы Киев атқыштар дивизиясы 19 гвардиялық полк құрамында фельдшер ретінде соғысқа қатысқан. Жауға еріксіз тұтқын болып, 1942 жылғы 11 қазанда КГБ қолына түскен, қамауға алы-

нып, тергеу жұмыстары жүргізілген. Бірақ Ұлттық қауіпсіздік комитеті облыстық Басқармасының архивінде оның сотталғаны жайлы материалдар жоқ. «Боздақтар» естелік кітабының үшінші томында (38 бетте) Досов Экен Бектайұлы 1944 жылғы 21 шілдеде қаза тауып, ұрыс даласында жерленді деп жазылған.

ДУБОВ Григорий Алексеевич — родился в 1902 году в селе Ромадановка, Уфимской области, русский, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал ветфельдшером РайЗО. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 15 августа 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 января 1967 года.

Г

ГАГАЕВ Ваха — родился в 1910 году в Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал в мехзаводе. За антисоветскую контрреволюционную и вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопсования при МВД СССР от 27 марта 1947 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ГЕЙДАРОВ Люфтей — родился в 1899 году в селе Хивешан, Грузинской ССР, азербайджанец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда в 1951 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован Генеральной прокуратурой 28 сентября 1995 года.

Е

ЕЛДЕСОВ Жақып — Қармакшы ауданында 1902 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 3 разьеде тұрған, темір жолда жұмысшы болып істеген. Кенес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, темір жол бойында жауыздық, зиянқестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Өзбек ССР-і НКВД жанындағы үштіктің 1937 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 9 тамызда толық ақталған.

ЕЛЕМЕСОВ Бұқай (Бақай) — Қармақшы ауданының № 5 ауылы, «Бидайкөл» колхозында 1912 жылы туған, негізі кедейшаруа, білімі орта, партияды жоқ, бұрын сотталған, қамауға алынғанға дейін Жалағаш ет кеңшарында экспедитор болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Торша, баласы — Болатбек, «Бидай-көл» колхозында тұрған.

Елемесов Б. 1933—1935

жылдары контрреволюциялық ұлтшылдық элементтермен, оның ішінде «халық жауы» Жүргеновпен тығыз байланыс жасап, олардың ықпалымен Жаңақорған ауданының территориясында кеңес үкіметіне қарсы жұмыстар жүргізген. 1935 жылы Жүргеновтің жіберуімен Үржар ауданына жұмысқа келіп, контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымға кірген. Осы ауданда «Науалы» орта мектебінің директоры болып тұрып, халық ағарту саласында жауыздық зиянкестік жұмыстар жүргізіп, колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт таратқан. Осы ұйымға белсенді түрде қатысқаны үшін Елемесов Бұқай 1937 жылдың 16 қыркүйегінде Алматы облыстық НКВД Басқармасының қаулысымен тұтқынға алынған. 1937 жылдың 7 желтоқсанында Алматы облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Б. Елемесов жазасын толық өтеп, 1947 жылғы 16 қыркүйекте ИТЛ (лагері «АИ» № 1 МВД) қамаудан босанып шыққан.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 18 қаңтардағы қаулысымен Елемесов Бұқай (Бақай) тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10-1, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

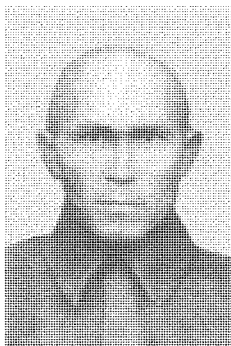
Тергеу ісі 1949 жылғы 24 ақпанда аяқталып, айыптау қорытындысы 25 ақпанда Қызылорда қаласында шығарылған, оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының бастығы 2 наурызда бекіткен.

Қазақ ССР МГБ-ның тергеу бөлімінің 1949 жылғы 21 сәуірдегі қорытындысы бойынша Б. Елемесовты айыптаған тергеу ісін Қазақ ССР Прокурорының келісімімен СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің қарауына жіберілген.

СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1949 жылғы 20 шілдедегі қаулысымен Елемесов Бұқай (Бақай) Краснояр өлкесіне жер аударылған (мерзімі көрсетілмеген). Ол Краснояр өлкесі, Енисей ауданы, Зырянқа поселкесінде тұрған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Елемесов Бұқай (Бақай) СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЕРДӘУЛЕТОВ Батырбек — Қармақшы ауданының № 9 ауылы, «Көктөбе» колхозында 1893 жылы ту-

ған, бай-атқамінердің баласы, шала сауатты, 1939 жылдан 1945 жылға дейін БК(б)П мүшесі болған, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін № 9 ауылдық кеңесі, «Көктөбе» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Қанбибі, балалары — Орынтай, Шынығұл, Шөруан, Кенесбай, Кенбейлі.

Ердаулетов Батырбек — «Көктөбе» колхозының төрағасы болып жұмыс істеп жүргенде кеңес өкіметіне қарсы колхоздың экономикалық қуатын әлсіретуге бағытталған жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген. Ол 1933 жылы өзінің туыстарымен бірге СССР шекарасынан жасырын түрде Ауғанстанға өтіп кетпекші болған, бірақ ол шекарадан өте алмаған, ал туыстары Ауғанстанға өтіп кеткен. Ердаулетов Батырбек Кеңес құрылысына қастандық пиғылда болып, Отан соғысы кезінде тұрғындар арасында кеңес Үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, колхоз құрылысына жала жауып, «Алдағы уақытта кеңес құрылысы өзгереді, колхоздар жойылады-мыс», — деп сөуегейлік сөздер айтқан. Сонымен бірге ол «Көктөбе» колхозының төрағасы болып тұрып, колхозда еңбек тәртібін әлсіретуге, егіс өнімділігін азайтуға, колхоз малын, астығын және қаржысын талан-таражға салу жолымен колхозды құлатуға бағытталған қылмыстық жұмыстар жүргізген.

1942 жылғы жаз айында колхоздың мал фермесінде Ердаулетов бір колхозшыға: «Германия Кеңес Одағын жеңген күннен бастап ешқандай колхоз болмайды, колхоздың барлық малы колхозшыларға таратылып беріледі», — деген. 1944 жылдың қаңтар айында Ердаулетов бірнеше колхозшылардың қатысуында: «Германия ең күшті және бай ел. Қызыл Армия қыстың күні жеңгенімен, жазда немістер шабуылға шығады. Германия СССР-ды жеңеді, сонда колхоз болмайды, мал колхозшыларға таратылып беріледі», — деген. 1945 жылғы көктемгі егіс науқаны кезінде Ердаулетов жарамсыз жерге 24 гектар бидай еккен, ақырында бидай шықпай қалып, колхозға қыруар зиян келтірген. 1944 жылы ол қасақана шөп дайындау жоспарын орындамаған. Бірақ ол ауданның партия, кеңес органдарына шөп дайындау жоспары толық орындалғаны жайлы өтірік ақпар берген. Соның салдарынан мал азығының болмауынан 32 бас қой мен ешкі өлім-жітімге ұшыраған. 1944 жылдың қараша айында Ердаулетов қойшыларға әдейі 20 бас қойдың жүнін қыс айында қырықтырған, содан ол қойлар суықтан үсіп өлген. Бұдан басқа Ердаулетов колхоз фермасынан 112 бас қой мен ешкіні, 8 бас ірі қараны, бір жылқыны ұрлап, талан-таражға салған.

Тағы да Ердаулетов колхоздың ақшасын және көшіп келген шешендерге беруге қойылған 325 кг ұнды, 3,5 кг жарманы ұрлап, өзі пайдаланған, аштықтан әлсіреу салдарынан 24 шешен өлген.

Ердаулетовтің осындай қылмысты істері колхозшылардың ыза-кегіні тудырған, соның салдарынан 1943—45 жылдардың ішінде колхоздан 19 үй қожалығы көшіп кеткені үшін айып тағылған.

Ердаулетов Батырбек Қызылорда облыстық НКГБ басқармасының 1945 жылғы 4 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 ба-

бының және үкіметтің 1938 жылғы 7 тамыздағы заңының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1946 жылғы 9 қаңтар күні аяқталып, айыптау қорытындысы 9 қаңтарда шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКГВ басқармасы бастығының орынбасары 9 қаңтарда, облпрокурордың орынбасары 10 қаңтарда, Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 16 қаңтардағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын көшпелі сессиясының 1946 жылғы 25, 26, 27 қаңтардағы үкімімен айыпкер Ердеулетов Батырбек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын толық өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының ұйғаруымен Қызылорда облсотының 1946 жылғы 27 қаңтардағы үкімін күшінде қалдырып, шағым арызды нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумының 1989 жылғы 6 қаңтардағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 27 қаңтардағы Ердеулетов Батырбек жөніндегі үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 13 наурыздағы ұйғаруын бұзып, қылмыстық істі оның әрекеттерінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартқан.

Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

ЕРКЕБАЕВ Баймахан — Қармақшы ауданының № 16 ауылы, «Еңбекші» колхозында 1874 жылы туған, ірі бай-молданың баласы, өзі де бай-молда болған, 2 жалшы ұстаған, 4 жылдық діни медресені бітірген, партияда жоқ, 1930 жылы мал-мүлкі төркіленіп, құлақтар лагеріне жер аударуға сотталған, одан қашып Қарақұмдағы қарақшыларға қосылған, одан ауылына 1934 жылы оралған, үйленген, әйелі — Зағира, қызы — Исхали.

Еркебаев Баймахан 1930 жылы Қарақұмда қолына қару алып, Кеңес Үкіметіне қарсы күрескен. 1934 жылы ауылына қайтып келіп, Еркебаев жұртшылық арасында ашықтан-ашық контрреволюциялық, жеңілістік және ұлтшылдық үгіт жүргізген. 1937 жылдың тамыз айында ол: «1937 жылы қазақтардың барлығына зобалаң туады. Қазірдің өзінде кеңес Үкіметі жаппай тұтқындауды жүргізіп жатыр, тек қана кейінгі күндердің өзінде ғана 2448 адам тұтқынға алынды. Халық жаулары Құлымбетовтің, Жүргеновтің т. б. тұтқынға алынғандарын естіген бойда Еркебаев қазақтың зиялы адамдарын, қызметкерлерін тұтқынға алды, Құлымбетовты тұтқынға алғанда оны — Жапонияның шпионы деп жазған, бұл дұрыс емес, халық оған сенбейді, бұл көзбояушылық» — деген. «Еркебаев еңбесіз табыспен күн көріп, жұртшылықтан діни салт-дәстүрді жүргізгені үшін алым алып отырған», — деп айып тағылып, Еркебаев Баймахан Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылдың 27 қазанындағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Еркебаев Баймахан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, жеке мүлкі төркіленген. Бұл үкім 1937 жылдың 19 желтоқсан күні сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Еркебаев Баймахан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЕРНИЯЗОВ Айдәуірат — Қармақшы ауданында 1906 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласында тұрған, жұмыс істемеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, үкімет пен партияның саясатына қарсы болып, әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1966 жылғы 19 қарашада ақталған.

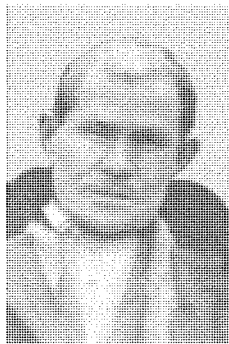
ЕСЕНОВ (Есімов) Бағдәулет — Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1896 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, «Қызыл әскер» колхозы төрағасының орынбасары болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның мүшесі, соның тапсырмасымен колхозда жауыздық жұмыстар жүргізген деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысымен Есенов Бағдәулетке тағылған айып анықталмағандықтан тергеу ісі өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 мамырдағы қорытындысымен Б. Есенов СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЕШМҰРАТОВ Қыстаубай — Қармақшы ауданының № 20 ауылында 1890 (1900) жылы туған, әлеуметтік

негізі — шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, үйленген, қамауға алынғанға дейін № 9 ауылдық кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған.

Ешмұратов Қыстаубай Қармақшы ауданында ашылған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан. Бұл ұйымға ол ұйым жетекшілерінің бірі Қарлыбаев Абрай арқылы 1935 жылдың тамыз айында тартылып, одан ауыл

шаруашылығында зиянкестік-бүліншілік жұмыстар жүргізуге тапсырмалар алған. Ешмұратов № 9 ауыл-

дық кеңестің төрағасы болып қызмет атқарып жүріп, ұйымның тапсырмасымен 1937 жылы № 9 ауылға қарасты колхоздардың егіс арықтарын тазалауды әдейі ұзаққа созған, соның салдарынан 90 гектар күріштік сусыз қалған.

Сонымен қатар Ешмұратов Қыстаубай малды қырып-жою үшін үгіт жүргізген, соның салдарынан 1937 жылы 20 бас қой шығынға ұшыраған. Сол жылы «Ақбел» колхозына 25 гектар себілген күріштікке су жібермендер деп зиянкестік тапсырма берген, содан ол егіс шықпай қалған. Ешмұратов Қыстаубай кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық, террорлық ұйымға қатысушылар Ұзақбаев Токсейітті, Пірімбетов Шамшитті, Байназаров Әбенді және басқаларды террорлық жолға түсірген. № 24 ауылдық кеңестің бұрынғы төрағасы Әлменов Төремұратты өлтіруге әрекет жасағандарды біле тұра оларға уақытында шара көрмегені үшін айып тағылып, Ешмұратов Қыстаубай Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1939 жылдың 8 сәуірінде шығарылып, оны облыстық прокурор сол жылғы 11 сәуірде бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 25 сәуірдегі үкімімен Ешмұратов Қыстаубай 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Прокурорының бірінші орынбасарының Ешмұратов Қыстаубайдың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 15 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 25 сәуірдегі Ешмұратов Қыстаубай жөніндегі үкімін бұзуды, істі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

Ж

ЖАМАНҚҰЛОВ Есхан — Қармақшы ауданының № 5 «Бозарқаш» ауылдық кеңесіне қарасты «Жаңажол» колхозында 1893 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотты болмаған, «Жаңажол» колхозының темір ұстасы болып жұмыс істеген, үйленген, 6 жаны бар.

Жаманқұлов Есхан 1930 жылға дейін сыр бойында Қызылқұмда көшіп жүрген, 1930 жылы Қазалы ауданы 18-ауылға қарасты «Баймұрат» колхозына кіріп, онда 1933 жылға дейін болып, 1933 жылы Қармақшы ауданындағы өзінің туған жері «Жаңажол» колхозына көшіп келген. Осы колхозта темір ұстасы болып жұмыс істеп жүргенде 1941 жылдың 8 тамызында колхозшылар арасында Герман фашистерімен Кеңес Одағының арасында болып жатқан соғыс жайлы өңгімелер қозғап: «Германия фашистері Кеңестер Одағының көп жерлерін басып алды, енді Мәскеу мен Ленинградты алады,

тез арада біздің отырған жерімізге де келеді, қызыл Армияға кеткендерден хат келмей жатыр, олар соғыста жүріп қырылып қалған. Кеңес үкіметі күзге қарсы астықты жинап алып, колхозшыларға еш нәрсе қалдырмайды», — деп халықтың арасында үрейлі дабыл туғызатын контрреволюциялық өтірік өсектер таратқан. 1930 жылдары ол Қаракұмда ұйымдасқан қарақшыларға белсенді қатынасып, соларға мылтық, тағы сол сияқты құралдар жасап беріп отырғаны үшін айып тағылып, Жаманқұлов Есхан Қармақшы аудандық прокурорының 1941 жылғы 25 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен және СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 6 шілдедегі жарлығы бойынша қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1941 жылғы 25 қазанда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Оны Қызылорда облыстық прокуроры 8 қарашадағы қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 21 қарашадағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1941 жылғы 10 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Жаманқұлов Есхан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға және негізгі жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 9 қаңтардағы ұйғаруымен бұл іс бойынша шығарылған Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Е. Жаманқұловтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 24 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Жаманқұлов Есхан туралы шығарылған Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы желтоқсан айының 10 күнгі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы қаңтар айының 9 күнгі ұйғаруын бұзуды, істі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Анықтама

Берілді аудандық прокурор Лаңбаевқа, себебі «Жаңажол» колхозының мүшесі Жаманқұлов Есхан деген 1925-26-27 жылдары Қаракұмда болған. 1928-29-30 жылдары Қызылқұмда болған, яғни Ақмырзаның көтерілісіне қатысып, оларға ұсталық еткен. 1935 жылдан бермен қарай «Жаңажол» колхозына мүше болып келеді, сондықтан анықтама берілді.

Бозарқаш ауылдық кеңесі атқару комитетінің пред:

(ЖҮСІПБАЕВ)
секретары:
(ЕРЛЕПЕСОВ).

28/VIII-1941 ж.

ЖАМАНҚӨЗЕВ Мамыр — Торғай облысы Ырғыз ауданының «Мамыр» деген жерінде 1885 жылы ту-

ған, кейін Қармақшы ауданының № 5 ауылында тұрған, руы Қожагелді, бай болған, сауатты, партияда жок, революцияға дейін 10 жылдай болыстың писары болған, кеңес өкіметі тұсында саудамен айналысқан, КазЦИК-тің 1928 жылғы 27 тамыздағы декретіне байланысты оның мал-мүлкі тәркіленіп, өзі Адай округіне жер аударылған, екі әйелі болған. Жаманкөзов Мамыр Қармақшы ауданының № 5 ауылында революцияға дейін көп жылдар бойы болыстың писары болып тұрып, болыстың сауатсыздығын пайдаланып, Жаманкөзов болыстың қызметін атқарған, осының арқасында айла-шарғы тәсілдерімен қысқа уақыттың ішінде ірі бай болып шыққан.

1916 жылы қазақ жұртшылығы арасынан тылдағы жұмысқа жұмысшылар алу кезінде ол байларды қорғап, тылдағы жұмысқа негізінен кедейлерді жіберіп, оның бұйрығына бағынбағандарды ұрып-соғып жазалаған, байлардың балаларын тылдағы жұмыстан босатқан. Патша үкіметіне берілгендігі және өзінің әрекеттері үшін оған сыйлық ретінде «За усердие» деген жазуы бар алтын медальмен марапатталған. Кеңес өкіметі орнағаннан кейін ол бірнеше жылдар бойы кедейлерді қанап, оларды қорлап келген. Тұрғындар арасында Жаманкөзов ру араздығын тудырып, ұлттық-тұрмыстық жағдайды төменгі кеңес аппаратын басып алу үшін пайдаланған. Кеңестерге сайлау науқаны болған кезде ауылдық кеңес пен болыстық атқару комитетінің құрамына өзінің адамдарын топтасқан күрес жолымен ендіруге бірнеше рет қолы жеткен, соның нәтижесінде ауылдарда кеңес құрылысына кедергі жасаған, бұл аппаратта байлардың қойған адамдары өкіметтің барлық шараларын ауылдағы буржуазия элементтерінің пайдасына жұмсаған.

1925 жылы сайлау науқаны кезінде осындай жолмен өзінің адамы Бітегенов пен Базаровты тыққан, Базаров болыстық атқару комитеті төрағасының орынбасары қызметіне орналасқан, кейінгі сайлауда байларды қорғағаны үшін құрамынан шығарылған. 1926 жылы ол кедейлерді өзінің ырқына көндіріп, тобына қосып алған, ауылдық кеңеске өзінің адамы Бітегеновті өткізген, өзінің «еңбегі» үшін ол одан 100 сом пара алған.

1927 жылы ауылдық кеңеске өзінің туысы Оңалбаевты өткізу үшін делегаттарды үгіттеп, оларға «сыйлық беремін» деп уәде берген, бірақ кедейлердің таптық сана сезімі оянып, оны ауылдық кеңеске өткізбеген. Сол жылы кеңестердің болыстық съезінде ол дауыс беру құқынан айырылған болатын, топтасқан күрес жүргізіп, соның салдарынан съезд екі топқа бөлінген, оның бір тобын — 200 үй иелерін Жаманкөзов басқарған. Жаманкөзовтің әрекеттері «Советская степь» газетінде әшкереленуіне байланысты ол газеттің селолық тілшісі Оразбаевты өлтіруге дайындық жүргізген, бірақ жергілікті өкімет органы арқылы астыртын әрекеттер кезінде тоқтатылған.

Жаманкөзов «Түркістан өлкесін жақын арада Англия басып алады», «оңшылдар» жеңетін болса, онда БК(б)П сөзсіз тарайды, онда буржуазия элементтері «бостандықта өмір сүреді» — деп контрреволюциялық үгіт таратқаны, үшін айып тағылып, Жаманкө-

зов Мамыр Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі Шығыс бөлімінің 1929 жылғы 5 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 11 тармақтарымен, 169 бабтың 11-бөлімімен, 173 бабтың 11-бөлімімен және 174 бабпен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1929 жылдың 3 сәуірінде аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

ОГПУ коллегиясының жанындағы Ерекше мәжілісінің 1929 жылғы 14 маусымдағы қаулысымен Жаманкөзов Мамыр Қазақстаннан тыс жерге 3 жылға жер аударылған.

Письмо-телеграмма, Москва Коллегию ОГПУ, уполномоченному.

Письмо-телеграмма Москва, два адреса; Коллегию ОГПУ, копия прокурору Крыленко. Прошу сообщить положение моего дела по обвинению в преступлениях, пред-усмотренных разными статьями уголовного кодекса точка Все имущество оставшееся конфискации находится Кармакчи прежнего моего жительства я единственный кормилец арестованная моя семья находится чужом не знакомом месте без всякого достоинства существования обречены голодную смерть точка кроме того наступает зима где я должен заготовить семье пропитание хлеба чего лишена арестом более 5 месяцев точка надеюсь что вы не допустите гибели целого семейства голоду прошу освободить поруки местных жителей чтобы дать возможность добыть хлеб дальнейшего существования личным трудом Адрес УИЛ Домзак Казахстана Джаманкузов

31/8-29 г. из Уила.

Қызылорда облыстық прокурорының міндетін атқарушының 1994 жылғы 11 наурыздағы қорытындысымен Жаманкөзов мамыр СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖАНАЗАРОВ Татабай Қармақшы ауданында 1882 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Қармақшы поселкесінде тұрған, жұмыс істемеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 7 тамызда толық ақталған.

ЖАНБӨЛҒАНОВ Төребек Қармақшы ауданы территориясында 1916 жылы туған, білімі орта, паровоз машинистерін өзірлейтін курсті оқып бітірген, аудандық баспаханада өріп теруші, механикалық зауытта жұмысшы, аудандық комсомол комитетінің бөлім меңгерушісі, БЛКЖО мүшесі.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімі оны 1938 жылғы 19 маусымда «халық жауы» ретінде тұтқынға

алып, Тұрмағамбет Ізтілеуұлымен бірге қамаған. Түрмеде отырған кезде Төрбек Жанболғанов жайлы бір әзіл өңгіме елге жайылған. Ол: «Ойпырмай, бұл түрмеден қалай шығар екенбіз?»— деп жылай берсе керек. Сонда Тұрмағамбет оған жекіп: «Анау есікті ұзынынан және көлденеңінен қарыстап өлшеп кел» — депті. Төрбек өлшеп келіп «Ұзыны он екі қарыс, көлденеңі алты қарыс»,— дейді. Сонда Тұрмағамбет: «Шешеннің екі елісінен шыққанда, он екі қарыс есіктен шықпаймын деп отырсың ба?»— деп жекіпті.

Десе дегендей, Жанболғанов Төрбектің қылмыстық әрекеті тергеу үстінде дәлелденбесе де, оған жыл берілмесе де, 1939 жылғы 21 қарашаға дейін түрмеде ұсталған. Ақтығы дәлелденіп, түрмеден босатылған. **ЖАНБОСЫНОВ** Қабыл Қармақшы ауданында 1875 жылы туған, руы сығай — алтын, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған.

Қарақұм көтерілісі не себептен болды? Кеңес өкіметінің теріс саясаты, ауылшаруашылығын күштеп ұйымдастыру, байлармен қоса орташаларды, тіптен кедейлерді де құлақтар қатарына жатқызып, жаппай жұрттың мал-мүлкін тәркілеу, дінге тиым салу, міне, осындай келеңсіз шараларға наразы болған ел амалсыздан бас көтерген. Қарақұм көтерілісінің басты кейіпкері Бөйімбетов Жұмағазы болған.

Бұл кісі аukatты кісілердің баласы Идирис, Ернияз, тағы басқалармен Пәкістанда парсы тілінде жоғарғы дін мектебін бітіреді де, бала оқытумен айналыспай ел аралап бірінғай молдалықпен 1928 жылға дейін айналысады. (Ақсақалдардың айтуы бойынша).

Қарақұм көтерілісіне қатысқан Жанайдаров Құрбан, Жиенбаев Биман, Жұбанов Шалбай, Алдабергенов Бисенбі, Досқабылов Қайділда, Тышқанбаев Әбілда, Құтышев Абдразақ, Елібаев Торғай және басқа қарттардың айтқан мағлұматтары заңгер Әмірхан Бөкіровтің тергеу материалдары бойынша берген мәліметіне тура келеді. Бұл атты аталған кісілер сол кездегі Қармақшы ауданының № 1 ауылының ауыл кеңесі Дәулетов Сқақтың, «Қарақұм бандасына ешқандай қатысы жоқ» деген анықтамасымен қалғандар, сонда да болса 1931 жылы Өзбекстан, Түркменстанға қоныс аударған.

Ауданнан келген уәкілдердің діни жолмен жүруге қарсы екенін, мешіттерді жаптырып, халықты жаппай қуғын-сүргінге ұшыратқанын өз көзімен көрген халық Бөйімбетов Жұмағазының пікіріне қосылып, 600-дей от басы өз еркімен Қарақұмға көшеді, бұларға көшіп-қонып жүрген 5000-дай қыпшақ, табын, шөмекейлермен Торғай бойын панаалап келген жаппас руының адамдары қосылып, барлық ру уәкілдерінің келісімімен Бөйімбетов Жұмағазыны хан сайлады. Көтеріліске қатысушылардың айтуы бойынша, аузынан оқтайтын сирақты аңшы мылтықтары, 100-ге тарта мерген сарбаздары бар екен. Бұта жоқ жерді қазып, үстіне қаңбақ жауып, соның ішінде отырып ауылды қорғайтын еді, егерде қызылдық отряды болса, 200 метрден киіктің текесін таңдағандай, командирлерін таңдап атып елге жолатпайтын, қай жерде құдық бар, сол маңайды да қорғайтын болған.

Жалағаш ауданында мешіт салдырған Иманқұлдың дүкеншісі болған Исқақов Оспанның айтуы бойынша Ташкент қаласынан оқ дәрі, қару-жарақ жіберіп, оны осы дүкенге түсіріп, онан түйемен алып кетіп тұрған.

Алматыдан арнайы келген мемлекет комиссиясы бірнеше күн келіссөз жүргізіп, соның нәтижесінде бас көтерген жұрт ауылдарына тараған.

Бұдан кейін көтерілісшілердің басшылары Бөйімбетов Жұмағазы, Алмағанбетов Ысқақ, Қыпшақбаев Мешітбай, Құздықов Сағит, Әмірбаев Оразбай, Байбақтин Берші, Талқанбаев Баймағанбет, Тыныштықов Кенжебай, Ахметов Тілеуғалиларды «келте сөзді жалғастырамыз»,— деп алдап Алматыға шақыртады да, Қазақстанның Біріккен саяси бас басқармасы «Қарақұмдағы банда көтерілісі» деген ат тағып, қылмыстық іс қозғап 9 адамды қамауға алады.

Тергеуде К. Құлмақанов деген кісі былай деп жауап берген: «Мемлекет комиссиясы өз уәдесінде тұрып Бөйімбетов Жұмағазымен қасындағы қарттарын кері қайтарса, кеңес өкіметімен тіл табыса отырып, тыныш өмір сүретіндерін, егерде оларды кері қайтармаса, онда елді алдайтын мұндай өкіметке бағынбайтындығын айтады».

Бұл хабар Қарақұмға жеткеннен кейін ел қайта абыржи бастайды, «енді қандай күй кешеміз»,— деген үрей күшейе түседі, қалай екенде де, абыржыған жұрт жанадан хан сайлап, Қарақұмға келетін қызыл отрядтан қорғанудың жолын іздейді. Бұған басшылық жасаған Айдаров, Қайранбаев, Қылышбаевтар 1930 жылы шілде айында Төлебаев Мықымбайдың баласының сүндет тойын пайдаланып, Жұбанов Қожбанды хан сайлайды. Оның басты себептері ірі байлардың басым көпшілігі, қалт жібермейтін сұрмергендер Жұбанов Қожбанның қайын жұрты табын Алментайдың балалары екен.

Қожбан хан енді өзіне кеңесші етіп жаппас руынан торғайлық Маханбетов Әшірбекті, Сығай алтын Жанбосынов Қабылды, табын руынан тереңезектік Раманқұлов Мірәліні тағайындап, мергендерді қайта жинастырып, сарбаздар санын 2000-ға жеткізеді. 1930 жылы тамыз айында Қазақстанның Біріккен бас Басқармасының оперативтік тобы бір дивизион өскер жіберіп, бірнеше рет ұрысқа түсе отырып, ақырында сол жылы 8-желтоқсанда Сарысу бойында Қожбан ханның сарбаздарын талқандап, 57 адам өледі және 32 мергендерімен 30 адамды тұтқындайды, қалғандары құм арасында жасырынып қалады. Біріккен саяси Бас Басқармасының арнайы қаруланған тобы Қарақұмды сүзіп ақ қарасына қарамай абақтыға жаппақ, тек қолында ауыл кеңесінің «Бандаға ешқандай қатысы жоқ»,— деген анықтамасы барлар ғана босатылған.

Ә. Бөкіровтің тергеу құжаты бойынша:—400 адамды қамауға алып, тергеу барысында 195 адамды босатқан, 220 адамды мемлекетке қарсы қылмыстар жасағаны үшін айып тағып, Қожамжаров, Дабыловтар 7 адамды қосып, Біріккен саяси бас Басқарманың үштігімен, (айыптау қорытындысы жоқ), 227 адамға үкім шығарған, оның 118-ін ату жазасына, 109-ын 3 жылдан 10 жылға дейін бас бостандығынан айырып, концлагерьлерге жіберген.

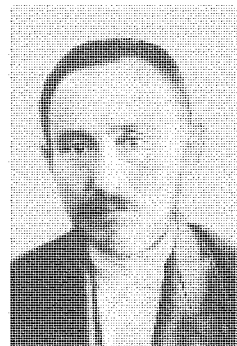
Жазаға тартылғандардың ішінде байлардың саны 120 адам, оның 88-іне ату жазасы берілген. Оның ішінде Жанбосынов Қабыл да бар.

Бұл нәубеттен аман қалғандарды 1937—1938 жылдары шолақ белсенділер қолға түсіріп, олардың көзін жойып тынады. Бұған бір дәлел есебінде нақақтан-нақақ 1902 жылы туған Елдесов Жақып деген ағайымды 9 желтоқсан 1937 жылы сегіз жылға соттағып жіберген. Сол кеткеннен хабарсыз, құрбан болғандардың бір-екіуінің ұрпағын атай кетуге тура келеді. Қыпшақбаев Мешітбайдың баласы Аңсатбай балалары Қармақшы ауданында тұрады. Жанбосынов Қабыл, Қабылдың баласы Естай ауыл кеңесінен: «Бандаға ешқандай қатысы жоқ» — деп алған анықтамасымен әскери мектепті тауысып, Фин соғысына қатысып, одан кейінгі соғыста Сталинград шайқасында қаза табады. Естайдың баласы Қабылов Ахмедия запастағы армия генералы, Эстонияда тұрады.

Төлебаев Мықымбайдың баласы армия полковнигі Мукумов Тажикен Алматыда.

ЖАНКЕМЕЛІОВ Жәкен — Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1869 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласында тұрған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық дін үгіт жүргізген, ауыл шаруашылығына, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған — деп айып тағылып, тұтқынға алынған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен ең жоғарғы жаза-атуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 қарашада ақталған.

ЖАППАСБАЕВ Әби — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1908 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін «Қызыл-кедей» колхозында тұрған, колхозда есептеуші (счетовод) болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, колхоздың есеп-қисап жұмысын шатастырып, зиянкестік әрекеттер жасаған-деп айып тағылып тұтқынға алынған, сойтіп қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933

жылғы 29 тамыздағы үкімімен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

ЖАППАСБАЕВ немесе **ТОҚМЫРЗАЕВ Тойшыбай** Қармақшы ауданының № 23 ауылында 1890 жылы туған, кейін осы аудандық № 24 ауылы, «Бостандық» колхозында тұрған, бұрын бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталған, үйлі-жайлы, әйелі — Қантай, қызы — Сұлу, баласы — Мұхамбетжан.

Жаппасбаев Тойшыбай Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық контрреволюциялық ұйымның мүшесі

болған. Бұл ұйымға ол Пірімбетов Шамшит арқылы тартылған. Жаппасбаев Пірімбетовтің тапсырмасымен ауылшаруашылығында колхоздарды құлауға бағытталған зиянкестік бүліншілік жұмыстар жүргізген. Қырманда қалған 900 цн. күрішті суыққа қалдырғанын біле тұра күрішті сақтаудың шараларын көрмеген, соның салдарынан күріштің 50 пайызы жарамсыз болып қалған. Кеңес Одағының күшқуатын әлсірету, кеңес үкіметіне қарсы халықтың наразылығын тудыру мақсатында контрреволюциялық үгіт таратқаны үшін айып тағылып Жаппасбаев Тойшыбай Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 25 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 20 мамырда шығарылған.

Қызылорда облыстық прокурордың міндетін атқарушының 1938 жылғы 3 шілдедегі қорытындысымен және Қазақ ССР НКВД-ның Шекара және Ішкі әскерлерінің әскери прокурорының 1938 жылғы 4 қыркүйектегі қаулысы мен айыптау қорытындысы бекітілген.

Қазақ ССР Шекара және Ішкі күзегінің әскери Трибуналының тұрақты сессиясының 1938 жылғы 2 қарашадағы үкімімен Жаппасбаев Тойшыбай 15 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1943 жылғы 3 қыркүйектегі ұйғарумен Әскери Трибуналының 1938 жылғы 2 қарашадағы үкімі бұзылып, Жаппасбаевтың дұрыс сотталмағаны үшін ол жөніндегі іс өндірістен қысқартылып, Жаппасбаев қамаудан босатылған.

Бұл кезде Жаппасбаев Красноярск қаласы НКВД-ның Норильск ИТК-да тұтқынға болған. Ол 1944 жылдың 10 наурызында Норильск ИТЛ-нан босанып шыққан.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 8 желтоқсандағы қорытындысымен Жаппасбаев Тойшыбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖОЛДЫБАЕВ Нысанбай — Қармақшы ауданының № 8 ауылы Чапаев атындағы колхозда 1875 жылы туған, кейін Сырдария ауданының № 15 ауылы Қарауылтөбе колхозында колхозшы, партияда жоқ, сауатсыз, бұрын бай және қарақшылар қатарында болып, кеңес үкіметіне қарсы Қарақұм қарулы көтерілісіне қатысқан, ол кеңес үкіметінің қас жауы ретінде колхозшылар арасында контрреволюциялық жеңіліс сипатында үгіт жүргізген, Германияның күшқуатын мақтап, оның СССР-ді жеңетініне, халықтың жағдайын жақсартатынына сенім білдіргені үшін айып тағылып, Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 3 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық соттың 1942 жылғы 4 шілдедегі үкімімен Жолдыбаев Нысанбай 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер

қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 13 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1966 жылғы 16 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 4 шілдедегі үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1942 жылғы 13 шілдедегі Жолдыбаев Нысанбай жөніндегі ұйғаруы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 7.08.1997 жылғы қорытындысымен Жолдыбаев Нысанбай СССР жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

Баласы Нысанбаев Әбдімәлік — философия ғылымының докторы, профессор, ұлттық ғылым академиясының мүше корреспонденті, Қазақстан Республикасы Әлеуметтік ғылымдар академиясының президенті.

ЖОРЫҚБАЕВ (ЖҮРКЕБАЕВ) Оспан — Қармақшы ауданының № 25 ауылы, «Алғабас» колхозында 1876 жылы туған, бай, бидің баласы, өзі де бай болған, жалшы ұстаған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болған, «Алғабас» колхозында колхозшы, үйленген, әйелі — Күлей, баласы — Запдин, қызы — Тебіс. Жорықбаев Оспан 1931 жылы міндетті салық тапсырмасын қасақана орындамағаны үшін 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, мал-мүлік төркіленген, жаза мерзімін толық өтемей қамаудан қашып кеткен. Жорықбаев кеңес үкіметіне қарсы жат пиғылда болып, ауылға қайтып келгеннен кейін жұртшылық арасында үнемі колхозға қарсы жеңілістік үгіт жүргізген. Сол жылғы ақпан айында Жорықбаев колхозшылар арасында: «Малға ақшаны төлемеу керек, бәрбір мемлекет мал бермейді, ол алдамшы нәрсе, ал малды бере қойған жағдайда бәрбір кейін қайтып алады», — деген, СССР Қорғаныс заемына жазылу кезінде (маусым айында) Жорықбаев колхозшылардың үйлеріне барып: «Заемға жазылудың қажеті жоқ, бәрбір мемлекет сендерді алдап сазға отырғызады», — деген. Жорықбаев контрреволюциялық үгітін үнемі жүргізіп келген — деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен Жорықбаев Оспан 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1989 жылғы 25 қыркүйектегі қорытындысымен Жорықбаев Оспан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖҰМАҒҰЛОВ Қозыбай (Қазыбай) — Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1898 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, «Комсомол» колхозында ферма менгерушісі болып жұмыс істеген, оған — Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға қатысушы, оның тапсырмасымен колхозда жауыздық-зиянқестік жұмыстар жүргізігені үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 21

шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 15 қазандағы қаулысымен тергеу барысында оған тағылған айып анықталмағандықтан Жұмағұлов Қазыбайдың ісі өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 20 мамырдағы қорытындысымен Жұмағұлов Қазыбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖҰМАТОВ Әуезтай — Қармақшы ауданының № 1 ауылы, «Қаракөл» колхозында 1921 жылы туған, білімі арнаулы орта, мұғалім, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі Исаханова Ғалия, Қызыл Там стансасындағы Панфилов атындағы орталау мектепте мұғалім болып жұмыс істеген, 1942 жылдың қаңтар айында Қармақшы АӘК арқылы армия қатарына алынған.

Жұматов Әуезтай әскер қатарына алынғасын Өзбек ССР-ының Самарқанд қаласындағы 103 атқыштар дивизиясы, 668 атқыштар полкі, 3 батальоны, автоматшылар ротасының 2 взводу, 3 бөлімшесінде қатардағы жауынгер ретінде әскери борышын атқарып, 1942 жылдың мамыр айының басында сол дивизиясының құрамында майданға аттанған. 1942 жылдың 3 мамырынан 26 мамырға дейін Харьков бағытындағы майданның Лозовая стансасы ауданында немістерге қарсы соғысқа қатысқан. Сол соғыста ешқандай қарсылық көрсетпей немістердің тұтқынына түскен. Тұтқында жүріп ол 1942 жылдың желтоқсан айында Польшаның Вениаминово деген жерінде Отанды сатып, кеңес өкіметіне қарсы құрылған «Түркістан легионына» өз еркімен кірген. Сол легионда жүріп: «Фашистік Германияға адал қызмет етемін», деп ант берген, офицерлер даирлайтын мектепті бітіргеннен кейін командалық қызмет атқарып, неміс армиясының унтер-офицері шенін алған. 1943 жылдың ақпан айынан мамыр айына дейін 102 батальон, 4 рота, 2 взвод бөлімшесінің командирі ретінде Польшаның Вениаминово және Курчино деген жерлерінде легионерлерді әскери іске оқытып үйреткен, 1943 жылдың мамыр айынан 1944 жылдың желтоқсан айына дейін жоғарыда көрсетілген батальонның бөлімше командирі болып, Смоленск, Минск, Белосток, Грозно қалаларының аудандарында және Польша территориясында кеңес партизандарына қарсы соғысқа белсенді түрде қатысқан.

1944 жылдың желтоқсан айында Шығыс Пруссияның Ребинау деген жерінде адал қызметі үшін неміс командованиясы арқылы көк ленталы неміс орденімен марапатталып, 102 батальонның взвод командирі болып тағайындалған. Ол Германия территориясында Қызыл Армияға қарсы бірнеше соғыс операцияларына қатысқан, сол соғыстардың бірінде кеңес әскерлерінің қолына түсіп, СССР ға қайтарылған.

1945 жылдың ақпан айынан 1946 жылдың желтоқсан айына дейін ол сүзекілеп тексеретін лагерьде болып, өзінің сатқындық әрекеттерін жасырған. 1946 жылдың ақпан айында лагерьден босатылғаннан кейін Қызылорда облысының Қармақшы ауданына келіп «Қаракөл» колхозында жұмыс істеген.

Осы тағылған айыптары үшін Жұматов Әуезтай Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1948 жылғы 23 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының-1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1948 жылғы 21 желтоқсанда шығарылған, іс ТУРКВО-ның өскери трибуналының қарауына берілген.

Түркістан Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1949 жылғы 11 ақпандағы үкімімен Жұматов Әуезтай 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға, барлық мүлкін тәркілеуге сотталған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1949 жылғы 20 сәуірдегі ұйғаруымен өскери трибунальдің Ә. Жұматов жөніндегі үкімі күшінде қалдырылып, оның шағым арызы аяқсыз қалдырылған. Контрреволюциялық қылмыс үшін сотталғандардың ісін қайта қарайтын Қызылорда облыстық комиссияның 1955 жылғы 8 наурыздағы қаулысымен Жұматов Әуезтайдың жаза мерзімін 12 жылға еңбек түзету лагеріне қысқартқан.

Жұматов Әуезтай МВД-ның Степлагының 1 лагбөлімшесінің 3 лагпунктінде болған.

Қызылорда облыстық прокуроры аға көмекшісінің 1989 жылғы желтоқсан айындағы қорытындысы бойынша ТУРКВО Әскери Трибуналының үкімімен СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының ұйғаруымен келіскен.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Жұматов Әуезтай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖУМАШЕВА-ДОЛГИХ Татьяна Ивановна — родилась в 1918 году в Омской области, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, без определенных занятий. Она обвиняется в том, что среди населения систематически проводила антисоветскую, контрреволюционную, провокационную агитацию пораженческого характера, за что она была арестована, но не осуждена. Она реабилитирована 9 марта 1942 года.

ЖҮНДІБАЕВ Есім — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1878 жылы туған, № 105 Сарығай разьезінде тұрған, бай баласы, Сырдария өзенінің бойында бақша өсірумен айналысқан, сауатсыз, партияда жоқ, 1929 жылы мал-мүлкі тәркіленген, саяси құқы жойылған. Оған тағылған айып: «№ 105 Сарығай разьезінде контрреволюциялық-диверсиялық актілер жасаған, оның қатысуымен 1938 жылғы 28 ақпанда Дирментөбе стансасындағы поездың соқтығысы жасалған» — деп Орынбор темір жолының ЛТО ГУТБ НКВД-ның 5 бөлімшесінің 1938 жылғы 25 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

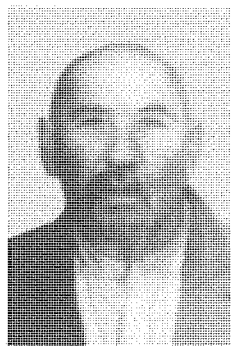
Қазалы станциясы ОДТО НКВД-ның 1939 жылғы 2 сәуірдегі қаулысымен Жүндібаев Есімге алдын ала тергеу барысында РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен тағылған айып анықталмағандықтан Жүндібаев Есім жайлы тергеу ісі тоқтатылып, ол қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен Жүндібаев Есім СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖҮРГЕНОВ Қара — Қармақшы ауданының № 16 ауылы, Қаракөл жерінде 1858 жылы туған, сауаты жоқ, 1928 жылы мал-мүлкі тәркіленіп, бай, жартылай феодал ретінде ОГПУ органы арқылы Қарқаралы округіне 5 жылға жер аударылған. Қарақшылар қозғалысының белсенді ұйымдастырушысы, бірнеше жылдың ішінде патша үкіметін жақтап контрреволюциялық жауыздық әрекеттер жасап үгіт жүргізген, 1937 жылғы сәуір айында өзінің үйіне қолхозшыларды жиып алып, кеңес үкіметін жамандап үгіт айтқан. 1937 жылғы 24 ақпанда «Жаңа талап» колхозының жиналысында контрреволюциялық сөзбен шығып сөйлеген, — деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 тамызда тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 26 қыркүйекте орындалған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде 1990 жылғы 28 қарашада Жүргенов Қара ақталған.

ЖҮСІПБАЕВ Сқақ — Қармақшы ауданының № 2 ауылы, «Абыла» колхозында 1900 жылы туған,

өлеуметтік негізі кедей шаруа, білімі 7 класс, 1932 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 12 ауылы, Ворошилов атындағы колхозда тұрған. Аудандық оқу бөлімінде сауатсыздарды жою жөніндегі инспекторы болып жұмыс істеген, одан 1941 жылдың қаңтар айында шығарылған, үйленген, әйелі — Жүсіпбаева Қамқа.

Жүсіпбаев Сқақ Қармақшы ауданының № 12 ауылдық кеңесі, Ворошилов атындағы колхозда тұрып, колхоз тұрғындары арасында кеңес өкіметіне, партия мен үкіметтің шараларына қарсы үнемі контрреволюциялық үгіт таратып келген, партия мен үкімет басшыларының, Қызыл Армияның адресіне жала жауып, Германия фашизмімен және оның армиясын мақтап, ол: «Кеңес одағы сөзсіз жеңіледі», — деп өзінің жауыздық сөздерін айтқан.

1942 жылдың 10 қаңтарында колхозшылар арасында ұлтшылдық сипаттағы провокациялық лақаптар таратқан: «Егерде осы соғыста СССР Үкіметі құласа онда ауылдарда араб жазуы орын алар еді, мен халықты арабша оқытар едім», — деген. Тағы да: «Герман армиясының жоғарғы командованиясында Мұстафа Шоқаев пен Міржақып Дулатов жұмыс істеуде, олар тұтқынға түскен барлық қазақтарды ешқандай жазасыз босатып жатыр. Олар тіпті қазақ халқының өмір тұрмысын қызығып сұрауда. Тұтқындағы қазақтарға Шоқаев арқылы азық-түлік, киім беруде», — деп лақап таратқан. Ол фашистік

Германияны мақтап: «Германия жер жүзіндегі ең қуатты және күшті өкімет, немістер жер жүзіндегі барлық ұлттардың ішіндегі ең жоғары асыл тұқымды халық деген», — деп айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 28 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі Қармақшы аудандық НКВД бөлімі арқылы жүргізіліп, 1942 жылдың 26 мамырда аяқталған, айыптау қорытындысы 1 маусымда шығарылған. Оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы бастығының орынбасары, облыстық прокурор өзінің 5 маусымдағы қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 11 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы шілде айының 4 күнгі Үкімінен Жүсіпбаев Сқақ 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлаусайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 4 шілдедегі үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының Жүсіпбаев Сқақтың қылмыстық ісі жөніндегі Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Жүсіпбаев Сқақ туралы Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 4 шілдедегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Жүсіпбаев Сқақ туралы Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 4 шілдедегі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруын бұзуды, істі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Ол толық ақталған.

ЖҮСІПОВ Әбен — Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1898 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін «Қызыл Кедей» колхозында тұрған, бақташы болып жұмыс істеген. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, колхоз құрылысына, ауылшаруашылық шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда толық ақталған.

3

ЗАЛҒАРАЕВ Әбірақман — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1916 жылы туған, білімі бастауыш,

партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сарытоғай разьезінде тұрған, темір жолда жұмысшы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, темір жол бойында зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 қазандағы қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылғы 31 желтоқсанда ісі қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

ЗАЛҒАРАЕВ Қари — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1914 жылы туған, білімі арнаулы орта, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Төретам стансасында тұрған, сондағы бастауыш мектептің меңгерушісі болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, мектеп жұмысын барынша құлатып, зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыс құрамы анықталмағандықтан, 1939 жылғы 29 желтоқсанда ісі қысқартылып, қамаудан босатылған. Ол толық анықталған.

ЗАЛҒАРАЕВ Наурызбай — Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1887 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сарытоғай разьезінде тұрған, жұмысшы болған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт жүргізген, темір жол бойында зиянкестік контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт жүргізген, темір жол бойында зиянкестік әрекеттер жасаған деп айып тағылып, тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

И

ИЛЬИЧЕВ Пимон Иванович родился в 1865 году в Уральской губернии, русский, грамотный, беспартийный, до ареста проживал на станции Джусалы, был священником.

Он обвиняется в том, что среди верующих вел анти-советскую контрреволюционную, религиозную агитацию, проводил подрывно-шпионскую и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при ПП ОГПУ в Казахстане от 24 апреля 1930 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

ИНЕВ Анатолий Павлович — родился в 1915 году в дер. Слатино, Горьковской области, русский, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал авиатехником 34-го отряда сев. Каз. Упр. ГВФ на ст. Джусалы, грамотный, не судим беспартийный. Он обвиняется в том, что будучи авиатехником 34 отряда СКУ ГВФ с целью вредительства перекрыл

краны бензофильтров правых баков с горячим тяжелого самолета Г-2, в результате самолет приведен к вынужденной посадке и потерпел аварию, за что он арестован 27 мая 1937 года и обвинен по ст. 58-7 УК РСФСР. Постановлением УНКВД по Актыбинской области от 28 сентября 1937 года дело прекращено. В деле нет решения судебных органов.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года Йнев А. П. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ИСМАЙЛОВ Хуссин — родился в 1888 году в Чечено-Ингушской АССР, чеченец, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал кузнецом артели. Он обвиняется в том, что вел среди чеченцев антисоветскую контрреволюционную, провокаторско-религиозную агитацию и вредительскую работу, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при НКВД от 10 февраля 1945 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 23 июля 1989 года.

ИШАНОВ (Исчанов) Жүніскүл — Қармақшы ауданың № 21 ауылында 1897 жылы туған, шала сауаты, партияда жоқ, «Белсенді» колхозында бригадир болып жұмыс істеген, 1929 жылы колхоздың малын қырып жойғаны үшін тергеуге алынып сотталған. Оған тағылған айып: «Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлттық ұйымның мүшесі болған, оның тапсырмасымен колхозда жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген», — деп Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен тергеу барысында оған тағылған айып анықталмағандықтан айыпкер Ишанов Жүніскүлдің тергеу ісі өндірістен тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Ишанов Жүніскүл СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ИТАШЕВ Жалтыр — Қармақшы ауданында 1902 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Чкалов атындағы колхозда тұрған, колхозшы болған.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық және жеңілдістік үгіт таратқан, фашистік Германияның армиясын, техникасын мадақтап, кеңес үкіметінің осы соғыста жеңілетіні туралы өртүрлі лақаптар айтқан, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 21 қыркүйектегі үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 3 наурызда толық ақталған.

КАЗАНСКИЙ Константин Александрович — родился в 1881 году в Ярославской губернии, русский, образование среднее специальное, беспартийный, до ареста проживал в Карсакбайском районе, Жезказганской области, работал заместителем заведующего транспортного отдела Карсакбайского комбината.

Он обвиняется в том, что вел среди рабочих и служащих антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при НКВД от 19 августа 1940 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован.

КАЙГОРОВОДА Валентина Игнатьевна — родилась в 1904 году в дер. Мотовилиха, Пермской губернии, русская, замужняя, образование высшее медицинское, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, работала зав. амбулаторией, врач-терапевт. Муж Радин З. А. бывш. начальник центр. лаборатории завода № 16, осужден 5.10.1936 года Военной Коллегией Верховуда СССР по ст. ст. 58-8, 11 УК РСФСР к высшей мере наказания — расстрелу за активное участие в антисоветской террористической организации. Кайгородова В. И. постановлением Особого Сопещания при НКВД от 29 октября 1936 года, как социально-опасный элемент, была враждебно настроенной против Советской власти, занималась контрреволюционно-троцкистской агитацией, за что была арестована постановлением Кармакчинского РО НКВД от 27 ноября 1937 года и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением Особого Сопещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года, как член семьи изменника Родины, осуждена к 8 годам ИТЛ. Определением Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 29 апреля 1955 года постановление особого Сопещания от 29 октября 1936 года и 29 декабря 1937 года в отношении Кайгородовой В. И. отменено на основании ст. 4. П. 5 УПК РСФСР, дело в уголовном порядке прекращено за отсутствием в ее действиях состава преступления. Протест Ген. Прокурора СССР удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1947 года Кайгородова В. И. на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

КАН ИР-МО — родился в 1901 году в Корее, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал столоярм. Он обвиняется в том, что вел среди корейцев антисоветскую контрреволюционную агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Сопещания при НКВД осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

КАН ЦОЙ-ДЕН — родился в 1896 году в гор. Сухан, Корея, гражданин СССР, образование высшее, член ВКП(б), до ареста проживал в ауле № 9 Кармакчинского района, работал преподавателем школы. Он обвиняется в том, что вел среди корейцев антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 августа 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

КЕНЖЕБАЕВ Жақыпбек — Кармакшы ауданының № 4 ауылы, «Қызыл Жұлдыз» колхозында 1893 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қаматуға алынғанға дейін «Қызыл Жұлдыз» колхозының Басқарма төрағасы, кейін бригадир болып жұмыс істеген.

Кенжебаев Жақыпбек 1937 жылы мамыр айының ішінде бірнеше колхозшылармен отырғанда, сол бас қосқан уақытты пайдаланып, өзінің жанында отырған колхозшылардың ішінен азамат Әйменов Омар, Кенжебаевқа: «Үкімет ет салығын не үшін тығыздатып жатыр, оған қандай себептер бар екен», — деген сұраулар беріп, ол туралы толық түсінік алмақшы болған. Бірақ Кенжебаев колхозшы Әлменовтің ол сұрағына дұрыс жауап беріп, оны түсіндірудің орнына: «жоғарыда отырған көсемдерге ет керек болған болар, болмаса не нәрсе дейсің, ол ет жемей «пәленшемді» жейді дейсің бе», — деп үкімет пен партияның көсемінің атын атап, контрреволюциялық сөздер айтқан. Кенжебаевтың контрреволюциялық сөзіне қарсылық еткендерге ол: «Мен білмей қалыппын, менің айтқан сөздерімді есітіп, мына жақта коммунистер тұр екен ғой», — деп жауап қайтарған. Сонымен Кенжебаев өзінің коммунист партиясына жақындығының жоқ екенін, оған наразы екенін білдіргені үшін айып тағылды.

Кармакшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 1 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 11 қыркүйекте аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған. Оны облыстық прокурордың жәрдемшісі, тергеу бөлімінің бастығы және Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 19 қазандағы қаулысымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 1 қарашадағы Үкімімен айыпкер Кенжебаев Жақыпбек 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 27 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1994 жылғы 24 ақпандағы қоры-

тындысында: «Кенжебаевтың өрекетінде қылмыстық құрамы жоқ, ол негізсіз сотталған, сондықтан ол Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталуға жатады», — делінген.

КИМ ТЕН-ВОН родился в 1882 году в селе Альби-Сомта КНДР, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе. Он обвиняется в том, что вел среди корейцев антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 12 ноября 1938 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

КИМ ХЯ-СЕК родился в 1912 году в Корее, гражданин СССР, образование среднее, с 1932 года кандидат в члены ВКП(б), исключен из партии в связи с арестом, учился в Корейском пединституте в гор. Кызылорде. Он обвиняется в том, что в 1912 году нелегально прибыл на территорию СССР из Кореи. В 1932 году в гор. Владивостоке устроился на учебу в Педрабфак, а позднее в пединститут, где в тот момент особо широко проводил контрреволюционную работу антисоветская группировка «Корбюро», что дает основание подозревать в пользу одного из капиталистических государств. Постановлением 3-го отд. Кызылординского обл. УНКВД от 27 мая 1938 года он арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года как соц. опасный элемент заключен в ИТЛ сроком на 5 лет.

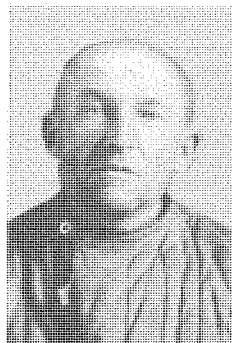
Постановлением 3-го Отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года след. дело по обвинению Ким Хя-Сек производством прекращено, и он освобожден из-под стражи за отсутствием состава преступления.

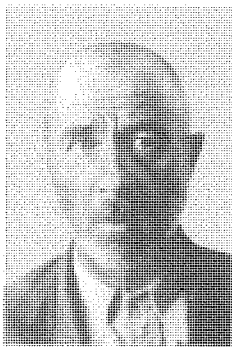
По заключению Прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года Ким Хя-Сек на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КОЗИМЕУР Франтишек

родился в 1898 году в Чехословакии, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал каменщиком. Он обвиняется в том, что вел среди рабочих антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 апреля 1941 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 марта 1990 года.

КОЗЛОВ Николай Николаевич родился в 1874 году в гор. Васильсурск, Горьковского края, русский, с

1926 года гражданин СССР, грамотный, служащий, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал бухгалтером службы пути конторы 12 дистанции ст. Джусалы.

По обвинительному заключению Козлов Н. Н. являлся участником шпионско-диверсионной, террористической организации, агентом японской разведки. Проживая на ст. Бухэду КВЖД с 1934 года

и до выезда в СССР являлся агентом японской полиции. Будучи завербован надзирателем полиции Вашиным, выдал полиции комсомольца Кроткова, который был арестован. В 1935 году переброшен на территорию СССР с заданиями шпионско-диверсионного характера. По прибытии на ст. Джусалы Козлов установил связь с резидентом японской разведки Мишениным, а через последнего с резидентом Мишениным, по заданию которого на ст. Джусалы установил связь с агентами японских разведорганов и создал контрреволюционную, шпионско-диверсионную группу и возглавил ее работу. По заданию японских разведорганов собрал сведения шпионского характера, имеющие оборонные значения. Эти сведения передал резиденту Шуцкому. В 1936 году через агентов резидентуры подготовил на военный период времени крушения товарных и военных поездов и поджоги ж/д складов, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года Козлов Николай Николаевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Белорусского Военного Округа от 15 октября 1957 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 25 декабря 1937 года в отношении Козлова Н. Н. отменено и дело о нем дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Козлов Н. Н. реабилитирован посмертно.

КОЛОБАЕВА Пелагея Петровна родилась в 1902 году в Московской области, русская, образование неполное среднее, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, без определенных занятий. Она обвиняется в том, что вела антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 15 мая 1989 года.

КОТЕЛЬНИКОВ Семен Иванович родился в 1909 году в селе Старый Шуструй, Нижне-Ломовского района, Пензенской области, русский, образование

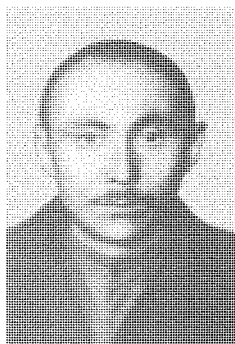
начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал плотником 12 дистанции службы пути. Постановлением Опер. отделения НКВД по Кызылординской области от 21 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы с поражением избирательных прав на 3 года. Определением коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 27 октября 1941 года приговор судебной коллегии Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года оставлен в силе, протест Прокурора КазССР остался без удовлетворения. Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 30 сентября 1963 года Приговор Кызылординского облсуда и Определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР отменены и дело в отношении Котельникова С. И. производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Зам. Председателя Верховного Суда КазССР удовлетворен.

КОЧНЕВ Пётр Петрович родился в 1884 году в селе Кишилеево, Ивановской области, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал маляром, столяром. Он обвиняется в том, что вел антисоветскую, контрреволюционную агитацию, проводил вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 11 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 января 1996 года.

КУЗЬМИН-ОРЛОВ Николай Иванович родился в 1894 году в г. Ленинграде, из семьи служащего, в старой армии служил в чине подпоручика, выслан постановлением Особого Совещания при НКВД от 28 декабря 1935 года за антисоветскую агитацию и незаконное хранение оружия на 3 года в Казахстан, образование средне-техническое, беспартийный, по профессии радиотехник, до ареста проживал в пос. Кармакчи по ул. Казахская, 24, нигде не работал. Он обвиняется в том, что находясь в ссылке и будучи враждебно настроен против Советской власти, он за последнее время систематически занимался контрреволюционной агитацией, направленной на дискредитацию мероприятий партии, правительства и советской печати, высказывал мысли пораженческого характера, проповедовал идею непротивостояния злу, высказывался за побег из ссылки, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 1 декабря 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 17 декабря 1938 года возбужденное дело в отношении Кузьмина-Орлова Николая Ивановича производством прекращено за отсутствием состава преступления и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29 мая 1997 года Кузьмин-Орлов Николай Иванович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КІРЕКЕСОВ Баймахан Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1899 жылы туған, кулак тегінен шыққан, сауатты, 1932 жылдан 1937 жылға дейін БК(б)П мүшесі, контрреволюциялық әрекеті үшін партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қорқыт стансасында тұрған, темір жолда аға стрелочник болып жұмыс істеген.

Ол 1929—30 жылдары Ақмырза қарақшыларының көтерілісіне қатысқан.

Айыптау қорытындысы бойынша Кірекесов Баймахан ірі кулактың, болыстың баласы, 1929 жылдың аяғында мал-мүліктен айырылып қалудан қауіптеніп, жалған документпен барлық малын сатып жіберген, өзінің әлеуметтік тегін жасырып, Қорқыт стансасына стрелочник болып жұмысқа орналасқан. Сол жылы кеңес үкіметі мен партияның жүргізіп жатқан шараларына қарсы жауыздық тұрғыда өзінің туысы Кірекесов Ақмедияр-Қарабаймен Ақмырза қарақшылары көтерілісшілерінің жағына белсенділікпен қатысқан, қазақ жұртшылығы арасынан кеңес үкіметінің қуғын-сүргінінен қашқан бұрынғы кулактарды, шпиондар мен молдаларды тауып, оларды үгіттеп Ақмырза қарақшы отрядтарына қостырған.

1932 жылы БК(б)П қатарына кіріп, партия билетін бүркемеленіп, төмендегідей диверсиялық-жауыздық әрекеттер жасаған.

1936 жылдың жазында туысқаны Кірекесов Ақмедияр-Қарабаймен Жосалы стансасынан 3 шақырым жердегі солтүстік семафор жақтағы реліске товар поезын апатқа ұшырату үшін шпалдар тастаған. Ордазы разьезінен келе жатқан 12 жол дистанциясының автодрезинасы үлкен жылдамдықпен келіп шпалға соғып қираған, соның нәтижесінде поезд күйреуден аман қалған. Сол жылы Жосалы стансасында товар вагонының буксысына күм құйып, соның салдарынан Ордазы разьезінде поездың составында бірнеше вагонның буксысы жанған, ал бір вагонның белдешуесі сынып кетуінен поезд күйреп, темір жол транспортына үлкен зиян келтірілген.

Қорқыт стансасының аға стрелочнигі болып тұрған кезінде қазақ жұмысшыларының арасында партия мен кеңес үкіметінің жүргізіп отырған шараларына қарсы үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген. Өзінің манайына дүшпан элементтерінен топ құрып, оларды кеңес үкіметіне қарсы қоюға дайындағаны үшін айып тағылып, Қазалы ст. ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1932 жылғы 20 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 18 желтоқсандағы қаулысымен Кірекесов Баймахан 10 жылға концлагерьге сотталған.

Орынбор темір жолы ДТО НКВД-ның 1940 жылғы 19 наурыздағы қаулысымен Орынбор облыстық

НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 18 желтоқсандағы Кірекесов Баймахан жөніндегі қаулысы бұзылып, іс өндірістен қысқартылған, Кірекесов Баймахан қамаудан, 1940 жылғы 8 сәуірде лагерьден босатылған.

КІРЕКЕСОВ Ақмедияр-Қарабай Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1903 жылы туған, кейін Қорқыт стансасында тұрған, әлеуметтік тегі кулак, болыс баласы, сауаты бар, 1930 жылдан темір жолда жұмыс істеген, 1931 жылдан 1937 жылға дейін БК(б)П мүшесі, партиядан контрреволюциялық әрекеті үшін шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қорқыт стансасында аға стрелочник болып жұмыс істеген.

Айыптау қорытындысы бойынша Кірекесов Ақмедияр —Қарабай 1929 жылы Ақмырза қарақшылары көтерілісшілерінің жағына белсенділікпен қатысқан, қазақ жұртшылығы арасынан кеңес үкіметінің қуғын-сүргінінен қашқан бұрынғы кулактарды, шпалдар мен молдаларды тауып, оларды үгіттеп Ақмырза қарақшы отрядтарына қостырған. 1929—30 жылдары мал-мүліктен айырылып қалудан қауіптеніп, жалған документпен барлық малын сатып жіберген, өзінің әлеуметтік тегін жасырып, темір жол транспортына жұмысқа орналасқан. 1932 жылы БК(б)П қатарына кіріп, партия билетін бүркемеленіп, төмендегідей диверсиялық-жауыздық әрекеттер жасаған.

1936 жылдың жазында туысқан ағасы Кірекесов Баймаханмен Ордазы разьезі мен Жосалы стансасының арасындағы темір жол релісіне поездды апатқа ұшырату үшін шпалдар тастаған, Ордазы разьезінен келе жатқан 12 жол дистанциясының автодрезинасы үлкен жылдамдықпен келіп, шпалға соғып, істен шыққан. Өзінің кезекшілігінде кетіп бара жатқан товар поезының автотормоз тұтқасын кесіп, буксысына күм құйған, соның салдарынан бірнеше вагонның буксысы жанып, бірнеше вагон жолдан шығып кеткен, сөйтіп темір жолға зиян келтірілген.

Қорқыт стансасында стрелочник болып жұмыс істеп жүргенде БК(б)П көсемнің портреттегі көзін папирос шоғымен күйдірген. Жұмысшылар арасында: «Кеңес үкіметін құлатып, капитализмді қайта құру керек», — деп үгіт жүргізген. Қазақстанды Кеңес Одағынан бөліп алу жайлы ауыл жұртшылығын үгіттеген. Соғыс бола қалған жағдайда ол ағасы Баймаханмен теміржол транспортында маңызды техникалық объектілерді қирату, поездарды апатқа ұшырату сияқты ірі диверсиялық акт ұйымдастыруды көздегені үшін айып тағылып, Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД бөлімінің 1937 жылғы 23 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 18 желтоқсандағы қаулысымен Кірекесов Ақмедияр-Қарабай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Орынбор темір жолы ДТО НКВД-ның 1940 жылғы 20 наурыздағы қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 18 желтоқсандағы Кірекесов Ақмедияр-Қарабай жөніндегі қаулысы бұзылып, іс өндірістен қысқартылған, Кірекесов Ақмедияр қамаудан босатылған.

Қ

ҚАБЫЛОВ Алашбай Қармақшы ауданы, № 13 ауылда 1890 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, Қаракүм қарақшылары құрылғаннан бастап Жұмағазы мен Қожбан басқарған қарақшыларға мүше болып, ел арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген және зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігінің жанындағы үштіктің 1930 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — атуға сотталған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған (қызы — Жәмила, Қызылорда қаласы, Абай даңғылы, 30 үй, 99 пәтерде тұрады).

ҚАЙМАҚБАЕВ Сержан Қармақшы ауданы, № 9 ауылдық кеңесі, Карл Маркс атындағы колхозда туған (туған жылы, білімі белгісіз), Карл Маркс атындағы колхоздың төрағасы болып жұмыс істеген.

1937 жылы Қармақшы аудандық ОГПУ бөлімі тұтқындап, РСФСР ҚК-ның 58 бабымен қылмыстық іс қозғалған. 1937 жылғы 7 ақпанда атылған. (Қызылорда қаласында тұратын немере інісі Раушанбек Таубаевтың айтуы бойынша).

ҚАРАБАСОВ Асанхан Қармақшы ауданының № 11 ауылдық кеңесі, «Томарбөгет» колхозында 1911 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, сауаты, бұрын ВЛКСМ мүшесі болған, комсомол қатарынан шығарылған, екі рет сотталған, 1931 жылдан БК(б)П мүшесі, ауылдық кеңестің төрағасы Ешевті өлтіруге қатысқаны үшін 3 жылға сотталған, жаза мерзімін өтеген, 1934 жылы ауылдық кеңестің хатшысы болып қызмет істеп жүргенде колхоздың тұқым фондасын ішіп-жеп қойғаны үшін ҚК-ның 109 бабымен 3 жылға сотталған, НКВД-ның Байкал—Амур ИТЛ-нан 1936 жылдың 27 қазанында жазасын өтеп, қамаудан босанып шыққан, «Томарбөгет» колхозында сауатсыздар мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген, үйленбеген.

Қарабасов Асанхан 1937 жылдың 8 мамыр күні колхоздың қызымүйісінде сауатсыз колхозшыларға партия мен үкіметтің қаулысы жөнінде газет оқып беруді өтінген мектеп мұғалімінің ұсынысына ол қарсы шығып, партия мен үкіметтің көсемдерін жаман сөздермен балағаттап тіл тигізген, «Маған партия мен үкіметтің басшыларының керегі жоқ, ал сендерге бұл сөз ауыр тисе, онда мектептің есігіне қара жалау іліп қойындар», — деген. Сөйтіп партия мен кеңес үкіметіне қастық ойлағаны үшін айып тағылып, Қарабасов Асанхан Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 31 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурорының 1937 жылғы 28 қыркүйектегі қаулысымен және Оңтүстік Қазақстан

облыстық сотының арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің 1937 жылғы 28 қыркүйектегі қаулысымен бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының арнайы коллегиясының 1937 жылғы 8 қазандағы үкімімен Қарабасов Асанхан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 4 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының арнайы коллегиясының 1937 жылғы 3 қарашадағы ұйғаруымен Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының арнайы коллегиясының үкімін күшінде қалдырған, Қарабасовтың шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының А. Қарабасовтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына 1990 жылғы 17 мамырда Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының арнайы коллегиясының 1937 жылғы 8 қазандағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1937 жылғы 3 қарашадағы ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан қылмыстық істі қысқартуды сұраған.

Ол толық ақталған.

ҚАРАКЕНЕЕВ Дастан Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1909 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармақшы поселкесінде тұрған, сельпоның экспедиторы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, сауда жүйесінде өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 19 қаңтардағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1993 жылғы 28 қазанда ақталған.

ҚАСЫМБАЕВ Әлқуат-Қармақшы ауданының № 15 ауылында 1914 жылы туған, 1938 жылғы 7 ақпанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8 тармағымен айып тағылған. Ол 1930 жылы өзінің туыстары Қуандық және Сүлейменмен Ақмырза Қарақшыларына белсенді түрде қатысқан. 1937 жылғы наурыз айында ол С. Ерболатовтың үйін ерген.

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша бақылауда тұрған өндірістік материалды тексеріп қарағанда төмендегілер анықталған:

Істе айптау қорытындысынан бақса ешқандай процессуалдық іс қағаздар тергеу протоколдары, бас шарасын бұлтартпау туралы қаулы, айып, тағу қаулысы жоқ болған. Сондықтан оның қандай жауаптары бергені, өзін кінәлі деп санамалы жоқпа белгісіз, сонымен қатар тергеу немен аяқталады, ісі сотқа жіберіледі және сот шешімі шықтырма белгісіз. Осы уақытқа дейін негізгі қылмысты істің қай жерде тұрғаны анықталмаған, ол жөнінде қандай шешім қабылданғаны белгісіз.

Бірақ бақылауда тұрған істе Ә. Қасымбаев туралы мәліметтерде ол РСФСР ҚК-нің 58 бабының 8 тармағымен жауапқа тартылған және делінген. Қасымбаев Ә. 1997 жылғы 15 қарашада толық ақталған.

ҚИСЫҚОВ (КИСЕКОВ) Әбдали (Әбжали) Қармақшы ауданының № 6 ауылы «Жігер» колхозында 1910 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, сауатсыздар мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген, 1937 жылы 1 жылға сотталған.

Оған тағылған айып: Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, оның тапсырмасымен колхозда зиянкестік-зұлымдық жұмыстар жүргізген, — деп айып тағылып Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы қаулысымен Қисықов Ә. тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен айыпкер Қисықовқа тағылған айыптың тергеу барысында анықталмағандығынан іс мүлдем қысқартылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Қисықов Әбжали СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚОҒАБАЕВ Мәмбет Қармақшы ауданы, № 10 ауылдық кеңесі, Ленин атындағы колхоз территориясында 1869 жылы туған, Қызылқұмда, Жаңалария өзені бойында мал бағумен айналысқан, 12 ұл-қыздары болған, ұлдары — Оспан, Сердалы, Бердібек, қыздарының кенжесі Қызылорда қаласының тұрғыны Зибә Омарбаеваның айтуы бойынша осы мәлімет естелік кітапқа енгізілді. Телефоны: 7-10-14. Әкемді «халық жауы» ретінде, Қызылқұмдағы Ақмырза молда көтерілісшілеріне тікелей қатыспаса да, солар малдарын тартып алып, сойып жеген өкемнің малдарын «Ақмырзаға малынды тілеуестікпен бердің» деген желеумен 1931 жылы ГПУ қызметкерлері ұстап кеткенде: «Мен 16 жаста едім. Мені күйеуге ұзата салысымен, өкем түрмеге кетті. Ағаларым Оспан, Сердалы, Бердібек те қашып-пысып жоқ болып кетті. Әкем сол кеткеннен із-түзсіз кетіп барады, — дейді Зибә алай екі көзінен жасын парлата отырып. «Боздақтар» редакциясынан Қоғабаев Мәмбет жайлы деректі облыстық ұлттық хауіпсіздік комитеті архивінен таба алмадық. Мүмкін оның аты-жөні дұрыс жазылмаған да болар.

ҚОДАРОВ Садық Қармақшы ауданының № 4 Далакөл ауылы, «Көптіңкөлі» серіктестігінде 1861 жылы туған, арабша сауатты, атақты молда-ишан, мешіт ұстаған, Бұхарада, Хивада құран ашып емдеушілер даярлайтын діни оқу орнында оқыған, 1932 жылы молдалық жасағаны үшін тұтқынға алынып, абақтыда алты ай отырып шыққан.

Оған Қармақшы ауданында тәуіпкерлікпен айналысып, жасырын түрде адам емдеп сол үшін олардан алым алатын болған, Кеңес үкіметі мен партия саясатына қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, ОГПУ-дың Қармақшы аудандық өкілінің 1936 жылғы 18 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1936 жылғы 25 маусымдағы қаулысымен Қодаров Садықтың жасының ұлғаюына, еңбекке жарамсыз мүгедектігін ескеріп УПК-ның 202 бабына сәйкес істі қысқартқан.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 12 мамырдағы қорытындысымен Қодаров Садық СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған. **ҚОЖАЕВ** Төрәлі Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1903 жылы туған, Қорқыт стансасында тұрған, әкесі ірі бай болған, өзі сауатты, БК(6)П мүшесі, Қорқыт стансасында темір жолда стрелочник болып жұмыс істеген, контрреволюциялық топқа кіріп, диверсиялық жауыздық әрекеттер жасаған, 1936 жылы жүк пойызын жүріп бара жатқанда апатқа ұшырату мақсатында ағытып жібереді, содан екі поезд соғысады. 1937 жылы ол Қазалы стансасында вагон шеберханасын, сол жылы Жосалы стансасындағы депоны да өртемекші болғаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасы ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 26 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. 1989 жылғы тамыздың 17 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Қожаев Төрәлінің әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ҚОЖАМҰРАТОВ Мұхамеджан — Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1896 жылы туған, сол ауылда тұрған.

Оған тағылған айып бойынша ол кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға қатысып, оның тапсырмасымен ауыл шаруашылық саласында зиянкестік, жауыздық жұмыстар жүргізген, сөйтіп РСФСР ҚК-нің 58 бабының 2-76 бөлімінің, 58-11 тармағына жататын қылмыс жасаған.

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің прокуроры Ж.С. Құлымбетовтің осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша іс материалымен танысқанда Қожамұратов өзінің қинасын мойындамаған. Оның айыбы іс материалымен де анықталмаған. Істе оны тұтқынға алу жөнінде қаулы, оны Қызылорда түрмесіне өкелу жөнінде қаулы бар. Бірақ істе қылмысты іс сотқа жіберілдіме жоқпа және сот шешімі шықтыма жоқ па белгісіз.

КГБ қызметкерлері арқылы негізгі қылмысты істі табуға және оны тексерудің және соттың шешімін шығаруға шара көрілген, осыған байланысты 1959, 1966 және 1989 жылдары тиісті орындарға сұрау жасалған.

Бірақ қылмысты істің қай жерде тұрғаны туралы ешқандай мәлімет болмаған Қожамұратовтың әрекетінде қылмыс құрамының белгісі болмағандығын, кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізбегенін және зиянкестік әрекеттер жасамағанын еске ала отырып, ол қылмыстық жауапқа заңсыз тартылған — деген қорытынды шығарылған.

Осы айтылғандардың негізінде Қожамұратов М. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңына сәйкес толық ақталуға жатады делінген. Ол 1997 жылғы 10 қыркүйекте ақталған.

ҚОШҚАРОВ Мәмет Қармақшы ауданының «Ақжар» ауылында 1875 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ,

қамауға алынғанға дейін «Ушанкөл» колхозында тұрған, колхозшы. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, колхозда зиянқестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 26 қыркүйекте ақталған.

ҚҰЛАТОВ Дастан Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1891 жылы туған, бай баласы, шала сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы Ақмырза қарақшыларының құрамында болған, байлардың мал-мүлкін төркілеу кезінде қуғын-сүргіннен қашып жүрген, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасында жұмысшы болып істеген.

НАРБУЛДАЕВ (НАРБУЛОВ) Әбдіраш Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1890 жылы туған, бай баласы, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасында жұмысшы болып істеген.

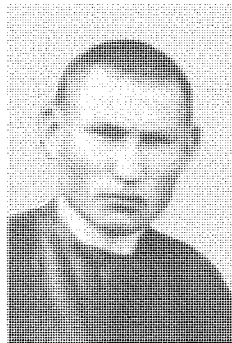
ӨТЕГЕНОВ Құдайберген Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1906 жылы туған, бай баласы, әкесі Қармақшы поселкесінде болып полицейі болған, 1929 жылы мал-мүлкі төркіленіп, әзі жер аударылған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасында жұмысшы болып істеген. Айыптау қорытындысы бойынша бұларға контрреволюциялық кулак-байлар, ақ-гвардияшылар, көтерілісшілер, диверсиялық топтың мүшелері болған, осы топтың тапсырмасымен олар темір жол транспортында әр түрлі зиянқестік әрекеттер жасаған, кеңес үкіметіне, оның құрылысына қарсы үгіт жүргізген және қарулы көтеріліске дайындық жасағаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасының ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 10 пілдедегі қаулысымен Құлтаев Дастан, Нарбулдаев (Нарбулов) Әбдіраш, Өтегенов Құдайберген тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қазалы стансасының ОДТО ГУГБ НКВД-ның 1939 жылғы 13 қаңтардағы қаулысымен Құлтаев Дастан, Нарбулдаев (Нарбулов) Әбдіраш, Өтегенов Құдайберген Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛБАЕВ Орынбасар Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1912 жылы туған, білімі 7 класс, БЛКЖО мүшесі, Қармақшы пос., Аманкелді көшесі № 38 үйде тұрған, аудандық прокуратурада хатшы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы ұлттық ұйымның мүшесі, оның тапсырмасымен жұртшылық арасында үнемі контрреволюциялық жауыздық жұмыс және үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 13 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 8 желтоқсандағы қаулысымен Құлбаев Орынбасарға тергеу барысында тағылған айыптың анықталмауына байланысты іс өндірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 24 сәуірдегі қорытындысымен Құлбаев Орынбасар

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ҚҰСАНОВ Құндақбай Қармақшы ауданының № 3(14) ауылында 1904 жылы туған, байдың баласы,

шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін, Орынбор темір жолы Жосалы стансасында құрылыс учаскесінде кесек құюшы және көмір қоймасында жұмысшы болып істеген, Жосалы стансасы, Қазақ көшесі, № 12 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленбеген.

Қусанов Құндақбай ірі бай болған, 1929 жылы мал-мүлкі төркіленіп дауыс беру құқынан айырылған, жер аударудан

қашып, Қарақұмға барып жасырынған, сөйтіп Жұмағазиев пен Қожбановтардың қарақшыларына қосылып, екі жыл бойы кеңес Үкіметіне қарсы күрескен. Байлар көтерілісі жойылғаннан кейін 1933 жылға дейін ауылдарда жасырынып жүрген, 1933 жылы өзінің әлеуметтік негізін және қарақшыларға қосылып кеңес өкіметіне қарсы байлар көтерілісіне қатысқанын жасырып, темір жол транспортына жұмысқа тұрған. Көмір қоймасында жұмыс істеп жүріп, көмірге май құю жолымен зиянқестік жұмыстар жүргізген, соның салдарынан көтергіш кранды істен шығарған. Вагондардан көмір түсіру жұмыстарын үнемі ұстап отырған. Партия мен Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген. 1937 жылдың желтоқсаны айында көтергіш кранның «Фридман» май құйғышын бұзғаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасы НКВД ОДТО ГУГБ-ның 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1938 жылдың 20 сәуірінде шығарылған, оны Орынбор НКВД ДТО ГУГБ бастығы бекіткен.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен Қусанов Құндақбай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Орынбор темір жолы НКВД ДТО тергеушісінің 1939 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тергеу ісі өндірістен қысқартылып, Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі Қусанов Құндақбай жөніндегі қаулысы дұрыс болмағандықтан бұзылып, Қусанов тұтқыннан босатылған.

Бұл қаулыны Укалов облыстық НКВД Басқармасының бастығы 1939 жылғы 3 қазанда бекіткен. Қусанов Құндақбай сотталғаннан кейін Архангельск облысы, Котлас стансасы, НКВД-ның Ухтмечлагында қамауда болған.

Қызылорда облыстық прокурордың аға көмекшісінің 1991 жылғы 24 қазандағы қаулысымен Қусанов Құндақбай жөніндегі қылмыстық іс

оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қыс-қартылған. Бұл қаулыны облыстық прокурордың бірінші орынбасары бекіткен. Ол толық ақталған.

Л

ЛЕЗИН Иван Дмитриевич родился в 1893 году в селе Переволоки, Куйбышевской области, русский, из кулацкой семьи, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал слесарем завода Реммашпуть. Лезин И. Д. обвиняется в том, что проживая в пос. Кармакчи среди окружающих систематически проводил контрреволюционную агитацию против СССР, восхваляя при этом бывшую царскую Россию и фашистскую Германию, высказывая клеветнические измышления о материальном положении трудящихся СССР, клеветал на передачи по радио в период Отечественной войны, за что Лезин И. Д. постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 18 января 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 7 мая 1943 года Лезин Иван Дмитриевич осужден к 10 годам лишения свободы с поражением в избирательных правах на 5 лет.

Верховный Суд Казахской ССР, рассмотрев данное дело в порядке надзора, своим Определением от 20 октября 1945 года приговор облсуда оставил в силе, жалобу осужденного без удовлетворения. Лезин И. Д. отбыл наказание 19 сентября 1952 года.

Постановлением Верховного Совета Казахской ССР от 29 октября 1957 года с Лезина И. Д. судимость снята.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 15 апреля 1963 года приговор Кызылординского облсуда от 7 мая 1943 года в отношении Лезина Ивана Дмитриевича отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления в его действиях.

ЛЕНОВ Иван Федорович родился в 1903 году в Федоровском районе, Кустанайской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на острове «Муйнак», без определенных занятий. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рыбаков, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при ОП ОГПУ от 23 января 1931 года по ст. 58-8 УК РСФСР осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ЛИ БУНН родился в 1913 году в селе Бадранд, ДВК, кореец, образование высшее педагогическое, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал учителем. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейцев и шпион-

ско-подрывную деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 мая 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

ЛИ НАК-ТЮН родился в 1890 году в гор. Танчен-Гуне, Корея, образование неполное среднее, беспартийный, гражданин СССР, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал в колхозе «Утренняя Заря» колхозником. Он в 1932 году нелегально из Китая перебросен со шпионскими заданиями в СССР и за переход гос. границы арестовывался органами НКВД и был выслан в гор. Томск. Он обвиняется в том, что будучи арестованным при переходе границы, он скрыл от следственных органов свою принадлежность к японской разведке, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 10 марта 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Решением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года за принадлежность к агентуре японской разведки Ли Нак-Тюн осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 20 апреля 1959 года решение Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Ли Нак-Тюна отменено и дело о нем на основании пункта 1 ст. 5 Основ уголовного судопроизводства СССР и Союзных Республик производством прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1947 года Ли Нак-Тюн на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЛИ Харитон родился в 1909 году в с. Кроуновка, Ворошиловского района, ДВК, кореец, гражданин СССР, образование начальное, член ВКП(б), исключен из партии в связи с настоящим делом, до ареста проживал в 4-ом участке Кармакчинского района, колхозник колхоза «Новый мир».

По обвинительному заключению Ли Харитон будучи завербованным на службу японской разведки в октябре 1936 года агентом этой разведки Ли Андреем, проживая на территории СССР проводил шпионско-разведывальную работу. Собираемый им материал шпионского характера о полит. моральном настроении колхозников колхоза «Катояма» на ДВК, о жизни и быте и вооружении частей Красной Армии, о ходе колхозно-совхозного строительства, а также в отношении переселения корейцев из ДВК в Казахстан передавал японской разведке через агента этой разведки Ли Андрея. Кроме того Ли Харитон в колхозе «Новый Мир» Кармакчинского района проводил антисоветскую агитацию, направленную на разложение колхозной массы, за что он постановлением 3 Отд. УГБ НКВД по Кызылординской области от 29 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 25 июня 1963 года постановление особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года в отношении Ли Харитона отменено и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК УзССР дальнейшим производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Ли Харитон реабилитирован посмертно.

ЛИ ФИР-СУ родился в 1912 году в селе Сулановка, ДВК, кореец, гражданин СССР, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал учителем. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейцев, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 мая 1938 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

ЛЫСЫХ Евдокия Ивановна родилась в 1898 году в селе Берестовец, Комаровской волости, Бардзыанского уезда, Черниговской губернии, украинка, гражданка СССР, образование 3 класса сельск. училища, беспартийная, по Постановлению Особого Совещания НКВД Московской области от 13 октября 1935 года по ст. 58-12 УК РСФСР выслана на 3 года в Казахстан, до ареста проживала в пос. Кармакчи по ул. Казахская, 14, работала в буфете ст. Джусалы официанткой. Она обвиняется в том, что будучи в Харбине, имела связь и знала о контрреволюционной деятельности брата и племянника Фомиченко, по прибытию в СССР скрыла, высказывала антисоветские недовольства и восхваляла жизнь за границей, за что она постановлением 3 отдела УГБ УНКВД по Южно-Казахстанской области от 15 октября 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 февраля 1938 года Лысых Евдокия Ивановна заключена в ИТЛ сроком на 10 лет.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 29 декабря 1956 года постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 февраля 1938 года в отношении Лысых Е. И. отменено и дело о ней в силу ст. 2 п. «в» УПК Узб. ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест военного прокурора ТуркВО удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 мая 1997 года Лысых Е. И. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

ЛЮБОШИН Юлит Наумович родился в 1908 году в гор. Варшаве, Польша, поляк, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Джусалы, работал заместителем директора Мехзавода. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную деятельность, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 2 ноября 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован.

МАКСИН Григорий Васильевич родился в 1873 году в Кармакчинском районе, русский, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в гор. Кызылорде, был рыбаком. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рыбаков и вредительскую деятельность, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 23 ноября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 13 сентября 1989 года.

МАЛОЧЕНКО Михаил Петрович родился в 1898 году, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал электромехаником. За антисоветскую, контрреволюционную и провокаторско-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при ПШ ОГПУ от 30 октября 1930 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 июня 1989 года.

МАЛЬЦЕВА Евдокия Ефимовна родилась в 1906 году в дер. Торхово, Тульского района, Тульской области, русская, образование среднее, беспартийная, замужняя, проживала в пос. Кармакчи, работала медсестрой переселенческого пункта, сельская, осуждена Особым Совещанием НКВД СССР 29 октября 1936 года на 5 лет ссылки, как контрреволюционерка-троцкистка, террористка, сопопасный элемент. Она обвиняется в том, что будучи враждебно настроена против Советской власти, за время нахождения в ссылке занималась контрреволюционной троцкистской агитацией. Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 23 ноября 1937 года она арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года она заключена в ИТЛ сроком на 8 лет. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 18 сентября 1944 года изменение решения Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года мера наказания Мальцевой Е. Е. снижена до фактического отбытого срока и из-под стражи освобождена.

Определением Военного Трибунала Московского В/О от 8 октября 1956 года постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года и 29 декабря 1937 года, 18 сентября 1944 года в отношении Мальцевой Е. Е. отменены, а дело за отсутствием состава преступления прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19 мая 1997 года Мальцева Е. Е. на основании ст. 1 Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирована.

МАНГЕЛДЕНОВ Кадырбай Кармакшы ауданының № 19 ауылында 1880 жылы туған, сауатсыз, партиядә жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармакшы поселкесінде тұрған, тұқым базасының қарауылы

болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметінің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны, контрреволюциялық үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде ақталған.

МАРАЛОВ немесе **ҚОЛҚАЕВ** Әбдіхалық, немесе **НҮРҚОЖАЕВ** Қармақшы ауданының № 14 ауылында 1864 жылы туған, арабша сауатты, молда болған, 1932—34 жылдары қуғын-сүргіннен қашып Өзбекстанда жүрген. Ол Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оған жасырын мешіт ашып, онда дінге сенушілердің бас қосу жиынын өткізіп, кеңес үкіметіне бағынбауға шақырғаны үшін айып тағылған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — атуға сотталған. Бұл үкім сол жылға 3 желтоқсан күні сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Маралов, Қолқаев Әбдіхалық, Нұрқожаның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

МАТВЕЕВ Петр Степанович родился в 1889 году в селе Подсолнечное, Петровского района, Куйбышевской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал плотником НЖЧР-2. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторско-вредительскую деятельность, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 1 июля 1937 года осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

МАТИН Антон Григорьевич родился в 1903 году в селе Михайловка, Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую работу, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 25 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 декабря 1997 года.

МАТЯШОВ Василий Семенович родился в 1893 году в селе Романовка, Саратовской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал рабочим мехзавода. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность, арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 марта 1947 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 июня 1992 года.

МАХАМБЕТОВ Ержан Қармақшы ауданының № 7 «Қурайлы» ауылдық кеңесі, «Қазақбай» колхозында 1911 жылы туған, шала сауатты, 1936 жылдың ма-

мыр айынан комсомол мүшесі болған, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленбеген.

Махамбетов Ержан 1937 жылдың қазан айының ішінде «Қазақбай» колхозының мүшелерімен бірге «Қурайлы» жармасын қазуға барған. Барған жұмыстарын орындап, 18 қазан күні ертен ауылға қайтпақшы болып түнде жатқанда өзара қалжындасып түрлі сөздер сөйленеді, сол арада Махамбетов Олақ Кеңесі мен Ұлттық Кеңесінің адресіне контрреволюциялық сөздер айтқан. 1937 жылы қараша айының 11 күні Қармақшы ауданы «Ақтөбе» ауылдық кеңесінің Президиумында Махамбетов жайында мәселе қаралып, оның контрреволюциялық сөздер сөйлегені жөнінде шығарған қаулысы бойынша Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 28 желтоқсанда аяқталып, айыптау қорытындысы 1938 жылғы 10 қаңтарда шығарылған, оны сол күні обл. прокурордың міндетін атқарушы жөне Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының арнаулы коллегиясы 17 қаңтарда бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 26 сәуірдегі үкімімен Махамбетов Ержан 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 25 сәуірдегі үкімін күшінде қалдырған, сотталушы Махамбетовтың шағым арызы негізсіз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының Е. Махамбетовтің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 17 тамызында жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының ұйғаруын бұзып, сотталушы Махамбетов Ержанның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қылмыстық істі қысқартуды сұраған.

МӘЖІБАЕВ Әбсаттар Қармақшы ауданының № 5 ауылы, «Жаңажол» колхозында 1902 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, сауатты, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін «Жаңажол» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Зиба, балалары — Құлжан, Нағымет.

Мәжібаев Әбсаттар контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның мүшелігіне 1936 жылдың ақпан айында сол ұйымның белсенді мүшесі Алматыв Көшен арқылы тартылған. Ол осы ұйымның тапсырмасымен жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізу үшін байкөтерілісшілер элементтерінен жаңа адамдарды дайындап тартқан. Мәселен 1937 жылдың қаңтар айында Ақмырза қарақшыларына белсенді қатысқан Жаманқұлов пен Ботқановты тартқан. Бұдан басқа Мәжібаев «Жаңажол» колхозының төрағасы болып тұрғанда егін өнімділігін кеміту мақсатында күрмектен тазартылмаған күріш тұқымын себуге зиянкестікпен тапсырма берген, соның салдарынан 1936 жылы 110 гектар егілген

күріш, 1937 жылы 120 гектар және 1938 жылы 43 гектар егілген күріштің 75% күрмек болып кеткен.

Осы мақсатта Мәжібаев Әбсаттар колхозда мал басын азайту жұмысын жүргізген, оның тапсырмасымен 1936—1937 жылдары қой фермасынан 39 бас қой және 13 бас қозы құрыған, сөйтіп колхоздың экономикалық күш-қуатын өлсіреткен.

Осы қылмыстары үшін Мәжібаев Әбсаттар Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 5 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР, ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1939 жылдың 31 наурызында шығарылып, оны Қызылорда облыс прокуратурасы бекіткен.

Қызылорда облыстық соттың 1939 жылғы 25 сәуірдегі үкімімен Мәжібаев Әбсаттар 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, мерзімін етегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқығы жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 16 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 25 сәуірдегі үкімі бұзылып, қылмыс құрамының анықталмағаны үшін іс өндірістен қысқартылып, Мәжібаев Әбсаттар қамаудан босатылған.

Қазақ ССР прокуратурасының міндетін атқарушының наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 25 қаңтардағы қорытындысымен Мәжібаев Әбсаттар Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МЕШАНКИН Леонид Вячеславович родился в 1903 году в гор. Алатьрь, Горьковской области, русский, окончил пять классов кадетского корпуса в гор. Петрограде, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал бухгалтером отделения ОРС-а Карсакбайского комбината. В 1932 году в Карсакбае арестовывался РО НКВД за вредительство и находился под стражей 12 дней. В 1936 году находился под следствием по ст. 112 УК. Будучи выходцем из социально-чуждой среды, Мешанкин враждебно настроен против Советской власти и систематически проводил среди рабочих и служащих контрреволюционную агитацию, распространял контрреволюционные, вульгарные анекдоты, позорящие партию и правительство, всячески высмеивал рядовых членов партии, был груб по отношению к рабочим, за что он постановлением Кармакчинского РО НКВД от 24 декабря 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года Мешанкин Л.В. заключен в концлагерь сроком на 10 лет. Постановление тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года отменено и он из-под стражи освобожден за недоказанностью предъявленного обвинения.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21 апреля 1997 года Мешанкин Л.В. на основании Закона Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

МОКЕЕВ Кондрат Александрович родился в 1872 году в Челябинской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, не работал. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД от 28 июня 1935 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 сентября 1989 года.

МОЛДАБЕКОВ Оспан Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сарытоғай разьезінде тұрған, темір жолда жұмысшы болып істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт таратқан, темір жол бойында өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында оның әрекетінде қылмыс құрамы анықталмағандықтан сол жылғы 31 желтоқсанда ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

МОРОЗОВА Галина Харламовна родилась в 1891 году в гор. Москве, русская, образование неполное среднее, беспартийная, ссыльная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, не работала. Она обвиняется в том, что как социально-опасный элемент проводила антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 27 декабря 1937 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 31 октября 1995 года.

МУН ХО-ГАБ родился в 1900 году в дер. Гогунон, сев. Корея, кореец, гражданин СССР, беспартийный, малограмотный, до ареста проживал в колхозе «Приморский Партизан» Кармакчинского района, колхозник. Он обвиняется в том, что в 1927 году нелегально прибыл из Китая в СССР, в том же году обратно нелегально уходил в Китай, вторично вернулся нелегально из Китая в СССР. Кроме того он имеет родственников за границей, с которыми имеет письменную связь. Он вел контрреволюционную шпионскую работу в пользу иностранной разведки, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 4 июля 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1938 года следственное дело по обвинению Мун Хо-Габ производством прекращено, и он из-под стражи освобожден за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 29 мая 1997 года Мун Хо-Габ на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

МУСАҚОЖАЕВ Омархан Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1879 жылы туған, арабша сауаты бар, партияда жоқ, жұмыс орыны белгісіз, Қармақшы

поселкесінде К. Маркс көшесі, № 11 жер үйде тұрған, молда болған. Ол кеңес үкіметін, компартияға, олардың шараларына қарсы жауыздық үгіт жүргізген, ауру адамдарды «емдеп», олардан ақша алып отырған, колхозшылардың үйлерін аралап, діни дәстүр өткізіп, оны кеңес үкіметіне қарсы діни насихат жүргізуге пайдаланған, баланы сүндетке отырғызумен айналысып, одан ақша алғаны үшін айып тағылып, Қазалы стансасының ОДТО НКВД-ның 1940 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тұтқынға алар кезде ол тұратын жерінде болмаған, Қызылорда облысынан тыс белгісіз жаққа қашып кеткен. Сол себепті Қазалы стансасының ОДТО НКВД-ның 1940 жылғы 8 мамырдағы қаулысымен О. Мұсақожаевқа ашылған тергеу ісі тоқтатылып, оған іздеу жарияланған.

Қазалы стансасы ОДТО НКВД-ның 1940 жылғы 26 мамырдағы қаулысымен Мұсақожаев (немесе ол Месқожаев, Мұсаев) Омарханның туған жылы 1879 жыл емес, документтердің анықтауы бойынша 1863 жылы туған, оның ерекеті РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен айыптауға жатады, бірақ оның жасының ұлғайғандығын және науқастығын ескеріп, ол туралы іс қысқартылып, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 сәуірдегі қорытындысымен Мұсақожаев (Мұсаев) Омархан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

МҰҚАНЖАРОВ Тұңғышбай Қармақшы ауданында 1905 жылы туған, негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, 1933 жылы ҚК-ның 58 бабының 10 тарауымен 1 жылға еріксіз жұмыс істеп өтеуге сотталған, оған тағылған айып бойынша ол 1938 жылғы 12 желтоқсанда болған СССР Жоғарғы Кеңесі сайлауы күні сайлауға барып дауыс беріп, қайтып келе жатып, колхоз бригадирі Қойшыбаевтың үйінде отырып, оның 4 жасар баласын қолына алып, баланың басын мазак етіп, «басың жаман жерден шыққан екен, сайлау жөшігінің ауызын ашуға жарамайсың», — деп жаман сөздер айтқаны үшін Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 20 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен айыпкер Мұқанжаров Тұңғышбайға қылмысты жаза беруге істегі материал жеткіліксіз болғандықтан қоғамға зиянды жағдайы жоқ деп тауып, оның қылмысты ісі қысқартылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 6 мамырдағы қорытындысымен Мұқанжаров Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МҰҚАНОВ Игенбай Қармақшы ауданының № 4 ауылы «Комсомол» колхозында 1902 жылы туған, сауатты бар, колхоз төрағасы болып қызмет істеген, БК(б)П мүшесі, партиядан осы іске байланысты шығарылған. Оған кеңес үкіметіне қарсы ұлттық жауыздық ұйымның мүшесі, оның тапсырмасымен колхозда жауыздық зиянкестік жұмыстар жүргізгені

үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 27 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен Мұқановты айыптаған тергеу ісі өндірістен қысқартылған. Басқа документтер ісінде жоқ.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 19 мамырдағы қорытындысымен Мұқанов И. Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МҰҚАШЕВ Жақсығали Батыс Қазақстан облысы, Қаратөбе ауданы, «Батбақкөл» ауылдық кеңесінде 1897 жылы туған, сауатты, 1924 жылдан БК(б)П мүшесі, 1930 жылы кеңес заңын бұзғаны үшін партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, үйленген, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Қармақшы аудандық атқару комитеті төрағасының орынбасары және аудандық жоспарлау комиссиясының (райплан)менгерушісі болып қызмет атқарған, Қармақшы поселкесінде тұрған (бұрын «Алаш Ордасылардың» ақ армиясында командир болған). Мұқашев Жақсығали кеңес аппаратының басшы қызметінде жүріп, 1936 жылдың 29 ақпанда аудандық атқару комитетінің кеңесі алдында Мәскеудегі малшылардың Бүкілодақтық кеңесінен қайтып келген делегат Аршабаевпен кездесіп, делегаттардың Партия мен Үкімет басшыларымен кездескенін көре алмаған ол, партия мен үкімет басшыларының беделін түсіріп, оларды жаман сөздермен балағатап сөккен. Сөйтіп контрреволюциялық қылмыс жасаған. Сол үшін ол Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1936 жылғы 17 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 16 желтоқсанда аяқталған, айыптау қорытындысы шығарылған.

Айыпкер Мұқашев 1936 жылдың 17 сәуірінен сол жылғы 19 мамырға дейін Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің КПЗ-да қамауда болған, 1936 жылдың 19 мамырынан 15 тамызға дейін Қызылорда түрмесінде жатқан, одан кейін Қармақшы ауданынан ешқайда кетпейтіні жөнінде тіл хатпен сот қарағанша қамаудан босатылған.

Айыптау қорытындыны Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурордың орынбасары 1938 жылғы 22 желтоқсанда және Қазақ ССР Жоғарғы сотының Арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің 1937 жылғы 9 қаңтардағы ұйғаруымен бекіткен.

РСФСР Жоғарғы сотының Қазақ Бөлімі әскери кеңесінің арнайы коллегиясының 1937 жылғы 15 қаңтардағы үкімімен Мұқашев Жақсығали 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының арнайы коллегиясының 1937 жылғы 28 ақпандағы ұйғаруымен үкім күшінде қалдырылған. Ж. Мұқашевтың шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының Ж. Мұқашевтің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 24 қаңтарда жолдаған наразылығы бойынша РСФСР Жоғарғы

сотының Қазақ бөлімшесінің арнайы коллегиясының 1937 жылғы 15 қаңтардағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының арнайы коллегиясының 1937 жылғы 28 ақпандағы Мұқашев Жақсығали жөніндегі ұйғаруын бұзып, істі қысқартуды сұраған.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

К Президиуму Южно-Казахстанского
облсполкома
г. Чимкент № 274 11 апреля 1936 года

*«О председателе райплана Кармакчинского
райсполкома Мухашева»*

Президиум Южно-Казахстанского Облсполкома Постановляет:

Председателя райплана Кармакчинского райсполкома Мухашева Жақсығалия за контрреволюционный поступок с работы снять. Поручить НКВД привлечь к ответственности.

Зам. Пред Облсполкома: *Ризаев.*
ответ. секретарь: *Атынбаев.*

МҰНАРБАЕВ Сүлеймен Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1900 жылы туған, білімі орталау, партияды жок, қамауға алынғанға дейін Тереңөзек ауданында тұрған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ Өкіметті өкілдігінің жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

МҰХТАРОВ Бағлан Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1891 жылы туған, білімі бастауыш, партияды жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, колхоз құрылысына, партия мен үкіметтің ауылшаруашылығы саласында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 14 қарашадағы қаулысымен Мұхтаров Бағлан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1995 жылғы 11 желтоқсанда ақталған.

МУХТАРОВ Михаил Игнатьевич родился в 1888 году в Оренбургской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал кладовщиком. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 1 ноября 1939 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 мая 1990 года.

МЫРЗАБАЕВ Әбжәлі Қармақшы ауданының № 18 ауылында 1867 жылы туған, арабша сауатты, партияды жок, молда болған, әкесі бай-ишан, мешіт ұстаған, 1928 жылы контрреволюциялық белсенді

әрекеті үшін Тәшкенде, Қызылордада, Қармақшыда НКВД органдары арқылы бірнеше рет қуғын-сүргінге ұшыраған, 1934 жылы ауылына оралып келіп, контрреволюциялық діни насихат жүргізіп, дін сенушілерінің қоғамын құрады. 1936 жылы ауылда мешіт құрылысын салуды ұйымдастырады. 1936—1937 жылдары осы мешітте кезекпен 15—20 адамды оқытып, олардан молда, қалпе дайындап шығарылған, жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 18 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы Үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім осы жылдың 20 қазан айының күні түнгі сағат 1-де орындалған.

1989 жылғы қыркүйек айының 4 жұлдызында СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16-дағы жарлығына сәйкес Мырзабаев Әбжәлі толық ақталған.

МЫХАЕВ Қорғанбек Қармақшы ауданының 13 ауылында 1894 жылы туған, білімі бастауыш, партияды жок, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасында тұрған, темір жолдың отын-көмір қоймасында жұмысшы болып істеген.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық, ұлтшылдық үгіт жүргізген, темір жол бойында әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен Мыхаев Қорғанбек ең жоғарғы жаза ату жазасына сотталған. Ол 1938 жылғы 25 қарашада толық ақталған.

Н

НАРБАЕВ Қалдамбай Қармақшы ауданында 1876 жылы туған, партияды жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізгені, жұртшылық арасында патша үкіметі тұсындағы өмірді мадақтап, колхоз құрылысына қарсы шыққаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1930 жылғы 1 қазандағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 8 желтоқсанда толық ақталған.

НОҒАЕВ Кәрібай Қармақшы ауданының № 3 ауылында 1875 жылы туған, сауатсыз, партияды жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Қызыл әскер» колхозында тұрған, колхозшы. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық провокаторлық, ұлтшылдық үгіт жүргізгені, партия мен үкіметтің шараларына, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанында-

ғы үштіктің 1937 жылғы 15 қазандағы қаулысымен Ноғаев Кәрібай ең жоғарғы жаза-ату жазасына сотталған. Ол 1989 жылы 8 тамызда толық ақталған.

НҮРЕКЕЕВ Әбжали Қармақшы ауданының № 24 ауылында 1871 жылы туған, партияда жоқ, Бұхарада 1886—1889 жылдары діни медреседе оқыған, молда болған, қуғын-сүргіннен қашып, Өзбекстанда тығылып жүрген, кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, пайдалы еңбекпен айналыспай колхозшылардан діни салт-дәстүрлерден түскен алыммен күн көрген, «ақырзаман» туралы лақап таратқаны үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 20 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен ең жоғарғы жаза-ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 14 қарашада сағат 24-те орындалған.

1989 жылғы тамыздың 9 күні облыстық прокурордың қорытындысымен Нүрекеев Әбжалиді оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

НҮРЖАУОВ Ділмахан Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1885 жылы туған, байдың баласы, өзі де бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, «Егінші» колхозында колхозшы, 1920—30 жылдары Ақмырза қарақшыларына қатысқан, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Задура, баласы — Қосмахан.

Нұржауов Ділмахан кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, Ақмырза қарақшыларының қатарында қолына қару алып, Кеңес үкіметіне қарсы белсенді түрде күрескен, осы контрреволюциялық әрекеті үшін 1932 жылы Қазақстандағы ОГПУ өкіметі өкілінің жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 59-2, 58-10, 2, 8 тармақтарымен 5 жылға концлагерге сотталған, жаза мерзімін толық өтеп шыққан.

1936 жылы ауылына қайтып келгеннен кейін колхоз жұмысын бұзу мақсатымен топтар ұйымдастырып, колхозшыларды бір-біріне айдап салып, ру таластарын қоздырған. Сонымен қатар ол колхоз құрылысына қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген. Сол жылғы көктем айында ол: «Колхоздарда еңбекті зорлықпен істетеді, барлық колхозшыларға колхоздарда жұмыс істеуді тоқтату керек, сонда кеңес үкіметі колхозшылардан пайда жоқ екенін сезініп, оларды таратып жібереді»,— деген. Сонымен қатар ол ескі өмірді көкесп, оны мақтап: «Патша үкіметі тұсында барлық зат арзан еді, ал енді тұрмыс жақсарды дейді, бірақ барлық зат қымбат және колхозшылар бұрынғыдан нашар тұрады»,— деген де айып тағылып, Нұржауов Ділмахан Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында Нұржауовтан бір рет қана жауап алынған, ол өзінің кінесін мойындаған. Тергеу ісі 1937 жылғы 19 қарашада аяқталған, айыптау қорытындысы шығарылған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Нұржауов Ділмахан 10 жылға концлагерге сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 10 сәуірдегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің Нұржауов жөніндегі қаулысы күшінде қалдырылған, Нұржауовтың ісін қайта қарау жөніндегі шағым арызы негізсіз тасталған.

НҮРСЕЙІТОВ Иманғали Қармақшы ауданының № 4 ауылы, «Комсомол» колхозында 1894 жылы туған, негізі кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, 1935 жылы күріш ұрлағаны үшін 2 айға еріксіз жұмысқа сотталған, үйленген, әйелі — Зухра, қызы — Жақсылық.

Нүрсейітов Иманғали бұрыннан кеңес үкіметіне ниеті қарсы болып, үкімет пен партияның түрлі шараларына қарсы «Комсомол» колхозында контрреволюциялық үгіт жұмысын жүргізіп келген. 1938 жылдың желтоқсан айының 1 күні бірнеше колхозшылардың арасында кеңес органдарының сайлауын жамандап, патша тұсындағы сайлауды мақтаған, жасырын дауыс беру деген бұл күр сөз, партия кімді ұсынса, сол сайланады»,— деген. 1940 жылдың 2 қаңтарында колхоз мүшесі Төрешовтың үйінде салық туралы кеңес үкіметінің саясатын жамандап: «Бұрынғы патша үкіметі тұсында салықты аз төлеуші едік»,— деген. «Колхозшылардың үкіметтен алған сиырлары өзіне пайдалы емес, салық көп түседі»,— деп бірнеше адамның алдында үгіт жұмысын жүргізіп, колхозшыларға үкімет пен партияның саясатына жала жауып, жаман сөздер айтқаны үшін айып тағылып, Нүрсейітов Иманғали Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 28 ақпандағы қаулысымен сол жылғы 4 наурызда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 20 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 28 сәуірде, облыстық прокурор 4 мамырда, облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясы 13 мамырда бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1940 жылғы 21 мамырдағы үкімімен айыпкер Нүрсейітов Иманғали 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылып, сотталушының шағым арызы нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының И. Нүрсейітовтің ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына 1990 жылғы 7 мамырда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының ұйғаруын бұзып, бұл істі оның өрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

НҮРТАЕВ Сағымбай Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «Қызыл кедей» колхозында тұрған, колхозшы.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, колхоз құрылысына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілінің жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

О

ОМАРБЕКОВ Жұмаділда Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1902 жылы туған, білімі 5 класс, БК(б)П мүшелігіне кандидат, қамауға алынғанға дейін колхоз басқармасының хатшысы болып қызмет істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, жұмыс бабын пайдаланып, колхоз құрылысына, партия мен үкіметтің ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілінің жанындағы үштіктің 1933 жылғы 22 қыркүйектегі қаулысымен Омарбеков Жұмаділда ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

ОМАРОВ Алғашбай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1894 жылы туған, шала сауатты, партияды жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, ауылшаруашылығында әртүрлі жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен 10 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 10 қыркүйекте толық ақталған.

ОМАРОВ Құлман Қармақшы ауданының № 24 ауылы, «Бостандық» колхозында 1907 жылы туған, Әлеуметтік негізі шаруа, сауатты, партияды жоқ, «Бостандық» колхозында сауатсыздықты жою мектебінде мұғалім болып істеген, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Қаден, баласы — Құлманов Сағиғатдин.

Омаров Құлман кеңес үкіметіне қарсы, ұлтшылдық ұйымға 1935 жылдың тамыз айында осы ұйымның белсенді жетекшісі, Оңтүстік Қазақстан облысының Бешкүбур МТС-ның бұрынғы директоры Қарлыбаев Әбдірайым арқылы тартылған. Осы ұйымның тапсырмасымен Омаров кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға Мнайытов Бақтыбайды, Айтуғанов Молдабекті тартқан, оларға ауылшаруашылығында жауыздық жұмыстар жүргізуге, колхоз активтеріне террор жасауға кадрлар дайындауға тапсырмалар берілгені үшін айып тағылып, Омаров Құлман Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 29 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысын Қазақ ССР НКВД-ның Шекара және Ішкі әскерлерінің Әскери прокуратураның 1938 жылғы 4 қыркүйектегі қаулысымен бекітілген. Істі осы Әскери трибуналдың қарауына берген.

Қазақ ССР-ның Шекара және Ішкі күзетінің Әскери трибуналының тұрақты сессиясының 1938 жылғы 2 қарашадағы үкімімен Омаров Құлман 10 жылға құлып астына және 5 жылға сайлау-сайлану құқығы жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы сотының Әскери коллегиясының 1939 жылғы 11 наурыздағы ұйғаруымен Әскери трибуналдың үкімі бұзылып, іс алдын ала тергеу арқылы қайта қарауға қайтарылған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1939 жылғы 27 мамырдағы қаулысымен айыпкер Омаров РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 және 8 тармақтарымен тағылған айып алынып тасталып, ҚК-ның 58 бабының 2 және 11 тармақтарымен тағылған айып қалдырылған, бұл айып тергеу барысында толық анықталған.

Айыптау қорытындысы 1939 жылдың 11 маусымында шығарылып, оны Қызылорда облыстық прокуратура сол жылғы 17 маусымда бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының 1939 жылдың 8 шілдесіндегі үкімімен Омаров Құлман 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 1 жылға сайлау-сайлану құқығы жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 5 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының 1939 жылғы 8 шілдедегі үкімі бұзылып, қылмыс белгісі анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, Омаров Құлман қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 25 қаңтардағы қорытындысымен Омаров Құлман Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ОРАЗОВ Жұмабек Қармақшы ауданының № 10 ауылында 1870 жылы туған, арабша сауатты, ишан болған, партияды жоқ, қамауға алынғанға дейін Үргіз ауданында тұрған.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық діни үгіттер жүргізгені, халық арасында ескі діни әдет-ғұрып пен салт-сананы уағыздап, патша үкіметі тұсындағы тұрмысты мадақтағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілінің жанындағы үштіктің 1931 жылғы 3 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 22 мамырда толық ақталған.

ОСПАНОВ Қожайбек Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1906 жылы туған, білімі бастауыш, партияды жоқ, қамауға алынғанға дейін Дерментөбе стансасында тұрған, темір жолда жұмысшы болып істеген.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, темір жол бойында әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Орынбор темір жолының ГУГВ НКВД-ның 1938 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 10, 11 тармақтарымен қыл-

мыстық іс қозғалған. Тергеу барысында оның әрекетінде қылмыс құрамы анықталмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

ОСПАНОВА Жамал родилась в 1912 году г. Уфа, Башкирской АССР, по национальности башкирка, грамотная, беспартийная, гражданка СССР, семейная, по специальности ветеринарка, до ареста работала ветеринаркой колхоза им. Кагановича, № 10 аулсовета, Кармакчинского района.

Оспанова Жамал 27 декабря 1942 года на общем собрании колхозников колхоза им. Кагановича, 10-го аулсовета по вопросу дополнительной поставки хлеба выступила открыто против проводимых мероприятий говоря: «Мы государству хлеба сдавать не будем, у нас у самих его нет, нам Красная Армия не нужна и меня совершенно не касается, что войны ее сидят без хлеба».

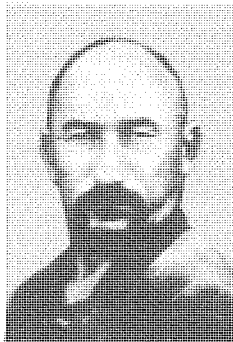
Кроме этого на второй день 28 декабря 1942 года придя в контору председателя колхоза стала требовать хлеба и получив отказ от последнего до выплаты госпоставок, заявила: «Тогда я буду разбивать колхозные склады с семфондом и заберу семена». Она пыталась вызвать своим высказыванием организованный саботаж проводимых мероприятий советского правительства по сдаче излишков хлеба государству.

За эти преступления она была арестована Кармакчинским РО НКВД 5 января 1943 года привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Следствие закончено 3 апреля 1943 года, обвинительное заключение составлено в пос. Кармакчи в тот же день. Обвинительное заключение утверждено зам. нач. УНКВД по Кызылординской области 9 апреля, заключением облпрокурора от 11 апреля и Определением подготовительного заседания судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 19 апреля 1943 года.

Приговором выездной сессии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 27 ноября 1943 года Оспанова Жамала за отсутствием признаков предусмотренных по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР оправдана и освобождена из-под стражи.

ОТЫЗБАЕВ Көрім Кармакшы ауданының № 3 ауылында 1908 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасындағы көмір қоймасында жұмысшы болып істеген, Жосалы стансасы, Қазақ көшесі, № 10 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Тұған, баласы — Қамырбай.

Отызбаев Көрімде 1929 жылға дейін бай шаруашылығы болған, сол жылы оның мал-мүлкі кулак ретінде тәркіленіп, азаматтық құқынан айырылған, жер аударуға тиісті болғандықтан сол жылғы желтоқсан айының аяғында Қарақұмға барып жасырынып, Жұмағазы мен Қожбанов-

тың қарақшыларына қосылып, онда 1931 жылға дейін, қарақшылар талқандалғанға дейін болған, 1933 жылға дейін Арал теңізінің аралдарында жасырынып жүрген. 1933 жылы өзінің бұрын бай болғанын, қарақшыларға қосылғанын жасырып, темір жол транспортына, Жосалы стансасындағы көмір складына жұмысшы болып кірген. Осы жерде жұмыста жүріп ол көмір складында жұмыс істейтін бұрынғы бай топтарымен бірге жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген, атап айтқанда:

1) жауыздық зиянкестік жұмыстардың өдістері туралы мүшелерге түсініктер берген;
2) вагондардан көмір түсіруді қасақана ұстап кешіктірген.

3) Көмірді құмға араластырып паровоздарға берген, соның салдарынан паровоздардың суып кетуінен поездар дұрыс жүрмей, жүру кестелері үнемі бұзылған.

4) көтергіш кранның майланытын приборларын істен шығару мақсатында майды көмірмен араластырып жіберген.

5) жұмысшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылып, Отызбаев Көрім Қазалы стансасы НКВД ОДТО ГУГБ-ның 1938 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісін Орынбор НКВД ДТО ГУГБ бастығы бекіткен.

Орынбор облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен Отызбаев Көрім 10 жылға концлагерьге сотталған. Орынбор темір жолы НКВД ДТО тергеушісінің 1939 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тергеу ісі өндірістен тоқтатылған. Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі Отызбаев Көрім жайлы үкімі дұрыс шығарылмағандықтан бұзылып, «Ол босатылсын», — делінген. Бұл қаулы Чкалов облыстық НКВД Басқармасының 1-арнаулы бөлімі арқылы Отызбаевтың қамауда жатқан жеріне босату үшін жіберілген.

Отызбаев Көрім Архангельск облысы, Котлас стансасы, НКВД-ның УХТ Печлагында қамауда болған. Қызылорда облыстық прокурорының 1991 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі Отызбаев Көрім жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

ӨМІРТАЕВ Найман Смайылұлы Қармакшы ауданының № 4 Төрткөл ауылдық кеңесінде 1906 жылы туған, кейін Қызылорда қаласында тұрған, білімі арнаулы орта, педтехникумды бітірген, 1925 жылдан БЛКЖО мүшесі, 7 жылдық малшаруашылығы мектебінде мұғалім болып жұмыс істеген. Оған тағылған айып: — ол малшылар мектебінде жаратылыс пәнінің мұғалімі болып, жұмыс істеп жүргенде оқушыларға сабақ ұғындыру орнына контрреволю-

пиялық үгіт жүргізген, халық жаулары болып ұсталған Құлымбетов, Жүргенов, Рысқұлов, Ходжановтарға жаны ашып, оқушыларға сабақ үстінде былай деген:

«...Қазақстанның көзге ілер басшы азаматтарының бәрі ұсталыпты, осы үкіметтің не білгені бар... мұны есіткен қазақ азаматының 5 жасар баласына дейін жағасын ұстап, денесі түршігер, бұл азаматтар қандай еді шіркін... біз үшін, халық үшін ұсталды ау»,— деген. Сөйтіп оқушылардың сана сезіміне контрреволюциялық ұлттық идеяны құйған,— деп айып тағылып, Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ол тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 11 шілдедегі үкімімен Өміртаев Найман 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 14 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының арнаулы коллегиясының үкімін күшінде қалдырған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1957 жылғы 15 қазандағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 11 маусымдағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1938 жылғы 14 қарашадағы ұйғаруы бұзылып, Өміртаев Найман туралы іс оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан мүлдем қысқартылған. Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 мамырдағы қорытындысымен Өміртаев Найман Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ӨТЕБАЕВ Ыдырыс Қрмақшы ауданының № 3 ауылында 1876 жылы туған, кейін № 24 ауылда тұрған, «Еңбек» колхозында колхозшы, әкесі баймолда болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, 1930 жылы Қарақұм қарақшыларына белсенді қатысқан, осы жылы мемлекеттік міндетті салық тапсырмасын орындамағаны үшін 3 жылға жер аударылған, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1937 жылғы 20 қазанда сағат 24-те орындалған.

1989 жылғы 13 шілдеде облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Өтебаев Ыдырыстың өрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

ӨТЕГЕНОВ Жылқыбай Қармақшы ауданының № 10 ауылында 1896 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, бұрын № 18 ауылдық кеңестің төрағасы, кейін № 10 ауылда мұрап болып жұмыс істеген. Оған тағылған айып: «Кеңес үкіметіне қарсы ұлттық ұйымның белсенді мүшесі болған, осы ұйымның жасырын жиындарына бірнеше рет қатысқан, онда колхозды құлату мәселелері қаралған. Тереңөзек ауданының колхоздарына астық тұқымын өңдемей

жарамсыз жерге себуге тәртіп берген, соның жауыздық өрекеттері салдарынан 70 гектар егістік шықпай қалған»,— деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Айыптау қорытындысы 1939 жылғы 14 наурызда шығарылған. Істе сот қаулылары жок.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 19 мамырдағы қорытындысымен Өтегенов Жылқыбай Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ӨТЕГЕНОВ Үсен Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1867 жылы туған, Қазан революциясына дейін патша полицейі, бай болған, сауатсыз, партияда жок, революциядан кейін қуғын-сүргінде болып, бірнеше ай түрмеде отырып шыққан. 1931 жылғы 15 маусымда міндетті салық тапсырмасын орындамағаны үшін бай ретінде 2 жылға бас бостандығынан айыруға, 3 жылға жер аударуға сотталған, мал-мүлкі тәркіленген, әйелі — Ұлбосын, қызы — Мнаур.

Оған тағылған айып: «Кеңес үкіметінің қас жауы ретінде ол жұртшылық арасында контрреволюциялық, жеңілсіз үгіт жүргізіп, бұрғығы байлар мен молдалардан өзінің маңайына топ ұйымдастырған, кеңес үкіметі жақын арада құлайды»,— деп лақап таратқан деген айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Өтегенов Үсен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен Өтегенов Үсен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім сол жылғы 20 қазанда сағат 24-те орындалған.

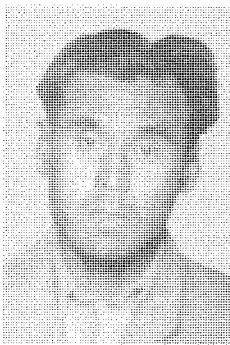
Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1960 жылғы 14 сәуірдегі ұйғаруымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысы бұзылып, Өтегенов Үсен жөніндегі іс оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан мүлдем қысқартылған. Ол толық ақталған.

II

ПАВЛЮЧЕНКО Семен Ильич родился в 1888 году в гор. Береславле, Одесской области, украинец, малограмотный, беспартийный, бывш. кулак, безавший от раскулачивания, проживал в пос. Кармакчи, работал в автобазе бригадиром вулканизаторской мастерской. В 1929 году привлекался к уголовной ответственности за неуплату сельхозналога. Ему предъявлено обвинение в том, что будучи враждебно настроен против Советской власти, среди рабочих автобазы систематически проводил контрреволюционную агитацию, направленную против мероп-

рийтий партии и правительства, восхвалял старый строй, по адресу Советской власти выражался нецензурной бранью, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 21 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Приговором Спец. Коллегии Кызылординского облсуда от 7 июля 1938 года осужден на 6 лет лишения свободы и на 2 года с поражением в избирательных правах. Определением Спец. Коллегии Верховного суда Казахской ССР от 14 сентября 1938 года приговор Кызылординского облсуда отменен, дело передано на новое рассмотрение со стадии предварительного следствия в ином составе суда. В отношении осужденного Павлюченко С. И. содержание под стражей изменено, из-под стражи освобожден под подписку о невыезде с места жительства. По заключению Кызылординского облпрокурора от 3 мая 1997 года Павлюченко С. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ПАК ДОН-ХУН родился в 1895 году в Корее, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, колхозник. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 9 сентября 1940 года он осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 марта 1990 года.

ПАК Мария родилась в 1904 году в Молотовском районе, ДВК, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в Кармакчинском районе, не работала. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 15 марта 1938 года осуждена на один год 8 месяцев лишения свободы. Она реабилитирована 23 октября 1993 года.

ПАК ЧУН-ГУН, он же **ПАК КЕН-БЕ**, он же **ПАК ГУН-ЧУН** родился в 1895 году в Корее, образование среднее, беспартийный, работал учителем корейской школы колхоза «Интернационал». Пак Чун-Гун обвиняется в том, что являясь активным членом нелегальной контрреволюционной «Шанхайской группировки» на протяжении ряда лет ведет в СССР активную контрреволюционную работу среди корейского населения, разжигал вражду между пролетарскими слоями корейского населения в СССР и тем самым оказывал помощь Японии в борьбе в СССР, за что постановлением Кызылординского РО НКВД от 20 июня 1936 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4 и 169 ч. 2 УК

РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 22 ноября 1936 года как соц. опасный элемент отдан под гласный надзор по месту жительства сроком на один год.

По заключению прокурора Кызылординской области от 21 апреля 1997 года Пак Чун-Гун на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ПАНОВА, она же **БИГУС** Аполинария Войцеховна родилась в 1910 году в дер. Заречье, Проскуровского района, Винницкой области, по национальности полячка, гражданка СССР, малограмотная, беспартийная. В 1932 году арестовывалась Проскуровским РО НКВД за недонос органам власти на переходивших границу своих квартирантов. Постановлением Особого Совещания при Коллегии ГПУ УССР от 4 января 1933 года была сослана в Казахстан сроком на три года, срок ссылки истек 3 мая 1935 года и освобождена, проживала на ст. Джусалы, пос. Кармакчи, работала в автобазе курьершей. Она обвиняется в том, что находясь в д. Заречье, имела близкую связь с агентами польской разведки, скрывая их у себя на квартире и их преступную деятельность от органов следствия, кроме этого она на Украине состояла в контрреволюционно-религиозном кружке, а также, отбывая ссылку в Кармакчинском районе, активизировала свою контрреволюционную деятельность, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 31 августа 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области от 9 декабря 1937 года она заключена в концлагерь сроком на 10 лет.

Постановлением пом. опер. уполномоченного Кармакчинского РО НКВД от 5 октября 1939 года решение тройки УНКВД по Южно-Казахстанской области отменено, из-за неподтверждения предъявленного ей обвинения она из-под стражи освобождена.

По заключению прокурора Кызылординской области от 20 мая 1997 года Панова-Бигус А. В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирована.

ПОВЕТКИН Иван Алексеевич родился в 1905 году в Днепрпетровской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал завхозом при переселенческом пункте. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокационную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 10 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

ПРИБ Фердинанд Яковлевич родился в 1867 году в Крымской АССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал мотористом. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-

Казахстанской области от 30 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 сентября 1989 года.

ПІРІМБЕТОВ Шәмшат (Шәмшит) Қармақшы ауданының № 24 ауылы, «Бостандық» колхозында 1898 жылы туған, әлеуметтік негізі шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Сарқанта, қыздары — Назым, Қазықұл, ұлы — Қарақұл.

Пірімбетов Шәмшат Кеңес үкіметіне қарсы, ұлтшылдық, контрреволюциялық ұйымға 1935 жылдың тамыз айында ұйым жетекшілерінің бірі Қарлыбаев Әбдрай арқылы тартылған. Қарлыбаевтың тапсырмасымен Пірімбетов ауылшаруашылығына және коммунист активистерге қарсы зиянкестік бүліншілік, террорлық жұмыстар жүргізген. Зиянкестікпен тұқым күрішті күрмекпен араластырып егіп, күріштің өнімділігін азайтып жіберген. Пірімбетов өзінің үйін контрреволюциялық жиындар өткізуге беріп қойған.

Контрреволюциялық ұйымның тапсырмасымен осы ұйымға Жаппасбаев Тойшыбайды тартқан. 1937 жылдың 6 маусымында ауылдық кеңестің төрағасы Әлменовке террор-акт жасауға қатысқан, Кеңес Одағының күш-қуатын әлсірету, кеңес өкіметіне тұрғындардың наразылығын тудыру мақсатында контрреволюциялық үгіт таратқан», — деп айып тағылып, Пірімбетов Шәмшат Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 21 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 25 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 20 мамырда шығарылған. Оны Қызылорда Облпрокуроры 4 шілдеде Қызылорда облсотының арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің 16 шілдедегі қаулысымен бекіткен. Іс облпрокурор арқылы СССР Жоғарғы Сотының Әскери Трибуналына жіберілген.

Қазақ ССР НКВД-ның Шекара және Ішкі күзеті Әскери прокурорының 1938 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Қазақ ССР Шекара және Ішкі күзеті Әскери Трибуналының тұрақты сессиясының 1938 жылғы 1 қарашадағы үкімімен Пірімбетов Шәмшат 15 жылға құлып астына, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1943 жылғы 3 қыркүйектегі ұйғаруымен қазақ ССР Шекара және Ішкі күзеті Әскери Трибуналының тұрақты сессиясының 1938 жылғы 1 қарашадағы үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, Пірімбетов Шәмшат жөніндегі іс өндірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған.

Пірімбетов Шәмшат Красноярск өлкесі, Норильск қаласындағы СССР НКВД-ның ИТЛ-нан 1944 жылдың 11 наурызында босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 24 шілдедегі қорытындысымен Пірімбетов Шәмшат Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

Р

РАХМЕТОВ Әбілқәрім Қармақшы ауданында 1871 жылы туған, сауатсыз, малшы, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 7 ауылында тұрған.

Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт таратқаны, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларға, колхоз құрылысына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 26 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 5 ақпанда ақталған.

РЕММЕРТ Вера Николаевна родилась в 1885 году в гор. Москве, малограмотная, беспартийная, ссыльная, до ареста проживала в пос. Кармакчи, не работала. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 декабря 1937 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 13 сентября 1989 года.

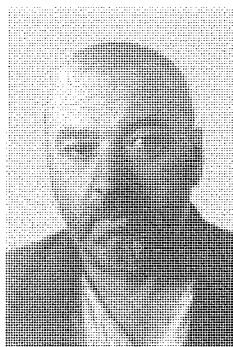
РЗЯНКИН Никифор Васильевич родился в 1882 году в селе Похвятиловка, Нижне-Ломовского района, Пензенской области, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал дезинфектором 9 санучастка, малограмотный, беспартийный, постановлением опер. отделения НКГБ по Кызылординской области от 21 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК. Приговором судебной Коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы с поражением избирательных прав на 3 года. Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 27 октября 1941 года приговор судебной коллегии Кызылординского облсуда от 31 августа 1941 года оставлен в силе, протест прокурора Казахской ССР без удовлетворения. Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 30 сентября 1963 года приговор Кызылординского облсуда и Определение судебной Коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР отменены и дело в отношении Рзянкина Н. В. производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Протест зам. Председателя Верховного Суда Казахской ССР удовлетворен.

РОЖКОВСКИЙ Иван Данилович родился в 1887 году в дер. Хотенчи, Алексеевской волости, Черниговской губернии, русский, гражданин СССР, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал на станции Джусалы, работал сторожем склада 12-й дистанции службы пути.

Он обвиняется в том, что являлся участником шпионской диверсионной, террористической организа-

ции, агентом японской разведки. Рожковский И. Д. в 1934 году работал на КВЖД ст. Чжаланьтунь, был завербован в качестве секретного агента японской разведки полицейским надзирателем Адросимовым, по заданию которого проводил провокаторскую деятельность, выдавая полиции революционно настроенных советских граждан. В 1935 году совместно с эвакуацией Советских граждан КВЖД был переброшен японской разведкой в СССР, с целью проведения шпионско-диверсионной работы в пользу Японии и в том же году установил связь с резидентом японской разведки Козловым. Будучи агентом разведорганов Японии, собирал по ст. Джусалы и передавал резиденту японской разведки Козлову сведения шпионского характера о мобилизационных запасах, находившихся на складе, о настроении работников ж/д транспорта. В 1936 году по заданию Козлова в момент объявления войны Японии Советскому Союзу имел намерение сжечь склад с мобзапасами. Систематически проводил контрреволюционную пропаганду против мероприятий партии и советского правительства, за что он постановлением ОДТО ГУТБ НКВД ст. Казалинск от 17 октября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-4, 6, 9, 11 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года Рожковский Иван Данилович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением Военного Трибунала Белорусского Окружного Округа от 15 октября 1957 года постановление комиссии НКВД и Прокурора СССР от 20 декабря 1937 года в отношении Рожковского И. Д. отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

Рожковский И. Д. реабилитирован в 1957 году посмертно.

РОССИНСКИЙ Илья Иванович родился в 1908 году в дер. Копаревка, Башкирской АССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал слесарем автомата вагонного депо. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и шпионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д в 1937 году осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 октября 1995 года.

РЫМША Александр Иванович родился в 1896 году в гор. Белостоке, Гродненской губернии, по национальности русский, гражданин СССР, образование — окончил 2 отделения первого класса, с 1917 по 1928 годы член ВКП(б), исключен по суду, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал слесарем паровозного депо, затем дежурным по депо.

Он с 1915 по 1917 год служил на двинском фронте минером. Судился в 1928 году на ст. Вапнярка Юго-Зап. ж/д, за халатное отношение приговорен на 2 года лишения свободы и в 1932 году линейным судом Оренбургской ж/д осужден условно на 2 года за столкновение при маневрах.

Он обвиняется в том, что будучи враждебным по отношению к Советской власти в 1940 году проводил среди рабочих антисоветскую агитацию, направленную на подрыв мощи Советской власти и восставление фашистского режима Германии. В январе 1940 года, беседуя об охоте Ротанину говорил: «В настоящее время очень плохо, кризис во всем, не только что насчет припасов, но и всего остального. Охотничьего припаса достать нельзя, хлеба тоже, очереди стали больше...» В феврале 1940 года тому же Ротанину по вопросу продуктов питания доказывал: «...это все, потому что нет продовольствия, что все брошено в Финляндию и будет голод...». О подписке на Государственные займы он высказывался следующим образом: «...Лучше пропить деньги, чем подписаться на займы, когда только будет конец подпискам на заем...» В апреле 1940 год на ст. Джусалы он встретился с машинистом Казалинского депо Ширишовым, на вопрос последнего как живете? Рымша со злобой отвечал: «... разве не видишь, как живем, голодаем форменным образом, ничего нет. Вот до чего довела политика большевиков...» В мае 1940 года он в беседе с Ширишевым восхваляя Гитлера и опояля руководителей Советского государства говорил: «... У Гитлера голова работает, не то что у наших руководителей. Гитлер обязательно обманет большевиков. После разгрома Франции и Бельгии он окружит Советский Союз...» за что он постановлением ОДТО НКВД ст. Казалинск от 28 октября 1940 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 8 марта 1941 года он осужден на 4 года в ИТЛ с поражением избирательных прав на 2 года. Определением ж/д Коллегии Верховсуда СССР приговор линсуда оставлен в силе.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 13 января 1961 года приговор линейного суда Оренбургской ж/д от 8 марта 1941 года и определение ж/д коллегии Верховсуда СССР от 27 мая 1941 года в отношении Рымша А. И. отменены, дело о нем на основании п. 2 ст. 5 УПК РСФСР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

С

САУРАМБАЕВ Ділдабай Қармақшы ауданының № 25 ауылында 1906 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, «Ақ Арық» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған. Оған кеңес үкіметіне қарсы ұлттық жауыздық ұйымның мүшесі, соның тапсырмасымен колхозда жауыздық әрекеттер жасап, контрреволюциялық үгіт жүргізгені үшін айып тағы-

лып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 18 қазандағы қаулысымен тергеу барысында оған тағылған айып анықталмағандықтан іс қысқартылып, Д. Саурамбаев қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 3 мамырдағы қорытындысымен Д. Саурамбаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

САФОНОВ Петр Иванович родился в 1887 году в гор. Старый Оскол, Курской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джу-салы, работал печником. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию поражеческого характера и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Военного Трибунала Оренбургской ж/д от 5 февраля 1945 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 января 1990 года.

САХАРОВ Иван Матвеевич родился в 1897 году в Свердловской области, русский, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал бухгалтером автобазы. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди шоферов автобазы и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 19 ноября 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

СӨРСЕМБАЕВ Нұрғали Қармақшы ауданының № 2 Қараөзек ауылында 1899 жылы туған, әкесі бірнеше жыл полицей болған, сауатты, орыс-қазақ училищесінде оқыған, БК(б)П мүшесі, партия қатарынан контрреволюциялық ұлтшылдық топқа қатысқаны үшін шығарылған. 1930 жылы Қарақұм қарақшыларының көтерілісіне қатысқан. 1930 жылы Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігінің коллегиясы арқылы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 тармағымен 3 жылға концлагерьге сотталған, жаза мерзімін толық өтеп шыққан, қамауға алынғанға дейін Қармақшы аудандық Уполминзагта есептеуші болып жұмыс істеген, Қармақшы поселкесі, Аманкелді көшесі, № 44 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Тауышқұл, балалары — Құлақмет, Алтай.

Сәрсембаев Нұрғали кеңес өкіметіне қарсы жат пиялда болған, ол 1917 жылдан бастап контрреволюциялық, ұлтшылдық топқа белсенді түрде қатысқан, үш рет сотталған. Ауылына келгеннен кейін ол тұрғындар арасында үнемі контрреволюциялық ұлтшылдық үгіт жүргізген. 1937 жылдың сәуір айында қызыл партизан Егізбаев Лиястың намазында ол: «Қызыл партизандарға өлсе де құрмет көрсетіледі, ал ол қанша қазақ халқын сорлатты, оны ешкім білмейді, олардың қанша халықты зар илеткені үшін оларды иттің өміріндей етіп денесін шұңқырға тастап көміп тастау керек», — деген.

Халық жаулары Құлымбетов, Есқараев және басқалар тұтқынға алынғаннан кейін Сәрсембаев: «Қазақ халқының ең маңдай алды азаматтарын тұтқынға алуда орыстардың күш көрсетуі қайталануда», — дегені үшін айып тағылып, Сәрсембаев Нұрғали Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 13 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Сәрсембаев Нұрғали 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1939 жылғы 29 қыркүйектегі қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы Сәрсембаев Нұрғали жөніндегі қаулысы күшінде қалдырылған.

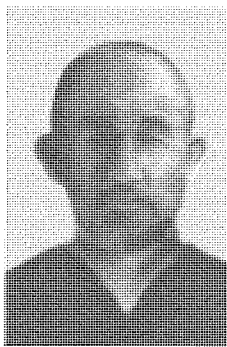
Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Сәрсембаев Нұрғали СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

СВЕРИМЕНА Анна Ивановна родилась в 1878 году в гор. Ленинграде, образование начальное, беспартийная, ссыльная, до ареста проживала в Кармакчинском районе, не работала. Она обвиняется в том, что проводила антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что она арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 5 ноября 1938 года осуждена на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 6 января 1996 года.

СЕЙДӨЛИЕВ Мәлік Қармақшы ауданының № 7 ауылы, Чапас атындағы колхозда 1892 жылы туған, ірі байдың отбасынан шыққан, шала сауатты, партияды жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйлі-жайлы, әйелі — Барбала.

Сейдөлиев Мәлік Чапас атындағы колхоздың мүшесі болып жүріп, ол Отан соғысы жүріп жатқан кезде колхозда еңбек тәртібін бұзған. 1941 жылдың 13 қыркүйегінде Сейдөлиев Мәлік колхоз жұмысына шығудан бас тартып, өз әйелін колхоз жұмысына шығармай қойған. Колхоз бригадирі Қостабаевтың «колхоз жұмысына қатыс», — деген

талабына Сейдөлиев Кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік сипаттағы үгіт таратып, Герман армиясының жақындап келе жатқанымен қорқытқан. 1942 жылдың сәуір айында «Қостам Қара Арық» деген жерінде жұмыс уақыты кезінде Сейдөлиев Кеңес үкіметінің адресіне азық-түлік саудасы туралы тағы да контрреволюциялық үгіт таратқан.

Сөйдәлиев Мәлік ірі байдың баласы ретінде 1930 жылы кеңес үкіметіне қарсы Қарақұм қарулы көтерілісіне қатысып, Мақтыбаев деген азаматты тұтқындап, Қызыл Армия бөлімшелерінің қарақшыларды талқындағанына бір жарым ай қамауда ұстағаны үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 9 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—11 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 3 тамызда аяқталып, айыптау қорытындысы 11 тамызда шығарылған. Тергеу барысында Сейдәлиевтің қылмысы толық анықталып, ол өзінің қылмысын мойындаған. Айыптау қорытындысы Облпрокурордың 1942 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен және облсоттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 4 қыркүйектегі ұйғаруымен бекітілген.

Қызылорда облысының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 21 қыркүйектегі үкімімен Сейдәлиев Мәлік 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, бір жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 19 қарашадағы ұйғаруымен Қазақ ССР прокурорының наразылағына сәйкес Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырған, сотталушы Сейдәлиев Мәліктің шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 14 желтоқсандағы қорытындысымен Сейдәлиев Мәлік Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

СЕЙТАҒЗАМОВ Лияс Қызылорда ауданының № 12 «Ақжарма» ауылдық кеңесі, «Шандайкөл» колхозында 1880 жылы туған, молданың баласы, өзі де молда болған, мешіт ұстаған, арабша сауатты, 6 жыл молдadan оқыған, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, осы колхозда тұрған, үйленген, әйелі — Рахима, балалары — Сейітриза, Сейдалы, Мәмедәлі, Зият.

Сейтағзамов Лияс 1931 жылы міндетті салық тапсырмасын орындамағаны үшін Теренөзек халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 61 бабымен 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, түрмеден жаза мерзімінен бұрын босанып шыққан. Сейтағзамов Кеңес үкіметіне қарсы жат пияғыда болып, 1922 жылдан бастап өзінің контрреволюциялық әрекеттерін жүргізген, колхозшылар арасында үнемі контрреволюциялық жөнілістік лақаптар таратып, жат элементтерді Түркияға көшуге тартқан. 1935 жылдың қыркүйек айында колхоз мүшесі Алдабергеновке Кеңес үкіметіне өзінің қастандық пікірін білдіріп: «Көрдін бе, жағдайдың қиындағанын. Кеңес үкіметі «Өзірет-Сұлтанның» үлкен тай қазанын алып кетті, бұндай жағдай бұрын болып па еді, бұл үкімет туралы не айтуға болады», — деген.

1935 жылдың 20 қазан күні Сейтағзамов осындай контрреволюциялық сөзді баласына да айтқан: «Сені өскер қатарына алатын болса, сенің қолыңа мылтық береді, сен мылтығыңды алға қарай атпа, артыңа қарай ат», — деген. 1937 жылы контрреволюционерлерді, троцкистерді ату жазасына соттаған үкімін

Құдайбергенов оқып бергенде Сейтағзамов: «Олар жақсы адамдар еді, неге атты екен, осылайша барлық жақсы адамдарды атып құртайды», — деген. Колхозшылар арасында осындай контрреволюциялық сөздермен бірге ол Түркияға көшуге дайындық жұмыстарын жүргізген, сол үшін өзінің баласы Рахымды Сталинабад қаласындағы белгілі қызылордалық Байбүрісовке шегарадан қалай еркін өтіп кетуге болатынын біліп келуге жіберген. Бірақ Байбүрісов Рахымға: «Әзіреті тура тұрындар, 1937 жылы соғыс болуы мүмкін, соғыс біткенін келерсіндер, уақытша 1938 жылғы дейін шындандар», — деген. Осыдан кейін Сейтағзамов Түркияға көшуді тоқтата тұрған.

Сейтағзамов Лияс Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 26 тамызда аяқталып, айыптау қорытындысы 5 қазанда шығарылған, оны Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Сейтағзамов Лияс 10 жылға концлагерьге сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 25 қыркүйектегі қорытындысымен Сейтағзамов Лияс СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

СЕРГЕЕВ Иван Фролович родился в 1893 году в Кузнецком районе Куйбышевского края, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал комедантом авторемонтной мастерской. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 3 августа 1937 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

СМАЙЛОВ Баққонды Кармақшы ауданының № 19 ауылында 1911 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, жұмыс істемеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, кеңес үкіметінің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына және колхоз құрылысына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігінің жанындағы үштіктің қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде ақталған.

СОБОЛЕВ Андрей Куприянович родился в 1900 году в Саратовской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал продавцом ОРСа.

Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Приговором Кызылординского областного суда от 7 июня 1938 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 июня 1990 года.

СТАДНИЧЕНКО Марк Федорович родился в 1888 году в Полтавской губернии, украинец, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, работал управделами 12-й дистанции пути. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и служащих дистанции и шионско-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором линейного суда Оренбургской ж/д от 24 мая 1936 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 мая 1992 года.

СЫЧЕВ Григорий Яковлевич родился в 1904 году в Черниговской губернии, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, без определенных занятий. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию поражического характера и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 30 августа 1941 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 июня 1990 года.

Т

ТАЛҚАНБАЕВ Жұмағазы Қармақшы ауданының № 2 ауылында 1890 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармақшы аудандық атқару комитетінде арбақеш болып жұмыс істеген, Қармақшы поселкесі, Ленин атындағы көшесі, № 22 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Токбике.

Талқанбаев Жұмағазы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған. Оның үйі контрреволюциялық ұлтшылдар жиналатын орынға айналған. 1935 жылы Қармақшы поселкесіне жол сапармен бұрынғы облыс прокурор Әлмағамбетов келіп Талқанбаевтың үйінде жатқаны (Әлмағамбетов кейін халық жауы болып кеткен), үшін айып тағылып Талқанбаев Жұмағазы Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1937 жылғы 27 желтоқсанда аяқталған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Талқанбаев Жұмағазы 10 жылға концлагерьге сотталған.

Талқанбаев Жұмағазы сотталғаннан кейін Рыбинск қаласы, СССР НКВД-ның Волголағы, 7 құрылыс учаскесі, сол жағасы, 3 колоннаға айдалып барған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 23 қыркүйектегі Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937

жылғы 30 желтоқсандағы Талқанбаев Жұмағазы жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Талқанбаев Жұмағазы сот арқылы толық ақталған. **ТАНСАНБАЕВ** Оспан Қармақшы ауданының № 18 ауылында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылдың «Қызыл Кедей» колхозында тұрған, колхозшы.

Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларға, колхоз құрылысына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

ТАСЫРОВ Нұрмахан Қармақшы ауданының № 2 ауылында 1898 жылы туған, негізі келдей шаруа, сауатты, 1927 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты 1937 жылы партия қатарынан шығарылған, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Қазалы аудандық коммуналдық шаруашылығының меңгерушісі болып қызмет атқарған, Қазалы қаласы, Коммунистер көшесі № 14 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Гүлсім, баласы — Әмір.

Тасыров Нұрмахан Қазалы аудандық коммуналдық шаруашылығының меңгерушісі болып қызмет атқарып тұрғанда контрреволюциялық ұлтшылдық фашистік ұйымның тапсырмасымен осы мекеменің жұмысын барынша құлатқан. Ол 1934 жылы № 3 ауылдағы «Тасығар» жармасына бөгет салдыруға ауданнан өкіл болып барып, «Ақ Ұйық» колхозының колхозшысы Тұрлығұлов Қалымбеттің үйінде Қызылбаев Ергайдың (ҚК-ның 58-10 тармағымен айыпталған) қатысуында троцкистік әңгіме айтып, былай деген: «Троцкий тұрғындардың малдарын төркілеуге қарсы болды, егерде кеңес үкіметі Троцкийді тыңдағанда, онда қазіргі уақытта тұрғындар көп мал ұстап, жақсы тұрған болар еді».

Тасыров 1935 жылдан қалалық коммуналдық шаруашылықтың жұмысын дұрыс басқармай, есеп жұмысына кез келген маскүнемдерді — Ленц, Макаров, Матвеев сияқтыларды алып, олар Тасыровпен бірге арақ ішіп, қасақана бухгалтерияның есеп-қисап жұмысын шатастырып жіберген, соның салдарынан бухгалтерия жұмысын тексеруге ешқандай мүмкіншілік болмаған.

Тасыров 1936 жылдан контрреволюциялық ұлтшылдық, фашистік ұйымның мүшесі болған, сақтын, барып тұрған жауыз. Құдайбергеннің Қазалы аудандық партия комитетінің бұрынғы хатшысы және нағыз ұлтшыл-фашист Досымбаевтың Қазалы аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасының басшылығымен бұл ұйым өзінің алдына Қазақстанды ССР-ден бөліп алып, капиталистік фашистік өкімет құрмақшы болған.

Тасыров Нұрмахан осы ұйымға кіргеннен бастап ауданда зиянкестік, бүлдірушілік жұмыстар жүргізген. Ол үнемі маскүнемдікке салынып, Құдай-

бергенов, Досымбаев, Абдуллинмен (10 жылдық мектептің директоры), Нұрмұхамедовпен, аудандық атқару комитетінің төрағасының орынбасары, байланыс жасаған.

Осы қылмыстары үшін Тасыров Нұрмахан Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1937 жылдың 29 қарашасында аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының бастығы бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен Тасыров Нұрмахан 10 жылға концлагерьге сотталған.

Тасыров Нұрмахан сотталғаннан кейін Ярослав облысы, Рыбинск қаласы НКВД-ның Волголагына Рыбинск гидроузлына айдалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы бұрынғы үштіктің Тасыров Н. жөніндегі қаулысы бұзылып, оның жазасын нақты отырған күніне жатқызып, қамаудан босату жөнінде шешім қабылдаған.

Қаулының көшірмесі Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының арнаулы бөліміне, Қазақ ССР НКВД-ның арнайы бөліміне білдіру үшін және НКВД-ның Волголагының бастығына орындау үшін жіберілген.

Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1990 жылғы 5 наурыздағы қорытындысымен Тасыров Нұрмахан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Выписка из протокола общего собрания парторганизации при Казалинском горсовете, № 12 от 13 октября 1937 года.

№ 1. *Слушали:*

Обсуждение статьи «Правды» от 21.09.37 г. «На поводу у буржуазных националистов», Постановление ЦК КП(б)П и бюро Обкома (д-к т. Загоник).

Постановили:

Общее парт. собрание п/орг. считает совершенно правильным указание «Правды» и Постановление ЦК КП(б)П и бюро ОК КИ(б)К, что недостаточно была развита критика и самокритика РК КП(б)К, недостаточно использовали сигналы коммунистов, врач Худайбергенов глушил сигналы коммунистов и зажимал критику, а так же националистические прохвосты имеют место и в нашей парт. организации. Узким националистическим совещанием Худайбергенов, Хафизов, Досумбаев, Тасыров совещались

как изжить пред. Горсовета Загоник.

Тасыров устраивал групповые пьянки с Абдуллинным, где Абдуллин предлагал ему разойтись с женой татаркой, и жениться на казашке. Тасыров был штатным уполномоченным Худайбергенова, Досымова. Он привозил письма из Чкаловского р-на от сестры Кудайбергенова брату Худайбергену. Несмотря на то, что Тасыров систематически пьянствовал, разлагал работу гор. коммунального хоз-ва, имеет выговор за утерю ящика с партийными документами. Худайбергенов старался проташить его на пост Уполномоченного СНК и все же протащил директором по расчетам с колхозами Л/б. МТС, несмотря на то, что парт. организация неоднократно выносила решение о снятии Тасырова с работы. Общее собрание постановило:

За участие в национал-фашистской группировке (Худайбергенов, Досумбаев и др.) за проведение на практике вредительской работы по развалу горкомхоза Тасырова из партии исключить как врага народа, просить органы НКВД принять соответствующие меры.

Верно:

п/п за надлежащими подписями.

ТӘЖИЕВ Әлібек Қармақшы поселкесінде 1913 жылы туған, 1928 жылдан БЛКЖО мүшесі, білімі 6 класс, тұтқынға алынғанға дейін Қармақшы поселкесінде тұрған, Жосалы стансасы жанындағы клубта ойын-сауық жүргізуші және темір жол жанындағы комсомол комитетінің хатшысы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, 1937 жылдың ақпан айында аудандық «Екпінді» газеті редакциясында хатшы болып жұмыс істеп жүргенде, осы газеттің редакторы Алматов Көшеннің тапсырмасымен ауданда жауыздық зиянкестік жұмыстар жүргізген, — деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 15 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен айыпкер Тәжиев Әлібектің тергеу ісі өндірістен қысқартылып, ол тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 29 мамырдағы қорытындысымен Тәжиев Әлібек СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ТЕН Александр Инокентьевич родился в 1894 году в селе Синельникове Покровского района, Уссурийской области, ДВК, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал учителем. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию среди корейского населения, был агентом японской разведки, вел шпионско-диверсион-

онную и вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД в 1938 году осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Он реабилитирован 16 февраля 1994 года. **ТЕН БОН ХАК** родился в 1908 году в Ворошиловском районе, ДВК, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, не работал. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейского населения, вел подрывно-шпионскую, диверсионно-вредительскую деятельность в пользу японской разведки, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Решением НКВД от 5 марта 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

ТЕН ЕН-НАК родился в 1887 году в Корее, гражданин СССР, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал учителем коерйской школы. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при НКВД от 31 марта 1940 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 августа 1989 года.

ТИМОФЕЕВ Николай Николаевич родился в 1894 году в гор. Ленинграде, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, работал учителем. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 5 августа 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 31 октября 1995 года.

ТОБАҒАБЫЛЛОВ Абдрахман Қармақшы ауданының Сырдария ауданында 1913 жылы туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, өскер қатарына 1942 жылы шақырылып, № 343 атқыштар полкінің құрамында Отан соғысына қатысқан.

1943 жылғы 4 ақпанда өскери міндеттен жалтару мақсатында қорқақтық жасап, шабуылға қатысудан бас тартқан.

Осы қылмысы үшін Тобағабылов тұтқынға алынып, 1943 жылғы 5 ақпанда НКВД-ның 399 Д ерекше бөлімінің қаулысымен оған ең жоғары жаза — ату жазасын қолданып, 1943 жылғы 7 ақпанда сапта тұрған жауынгерлердің алдында атылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот органдарынан тысқары шешіммен атылғанына байланысты Тобағабылов толық ақталған.

ТҮЯҚБАЕВ Жалғасбай 1908 жылы Қармақшы ауданының бұрынғы «Ақбел», қазіргі «Ақжар» ауылында дүниеге келген, білімі орталау, партияда жок, үйленген. Әкесі Түменбаев Тұяқбай 30-шы жылдары бай-қулақтардың мал-мүлкін тәркілеу кезінде оның

да мал-мүлкі тәркіленген, өзі бай ретінде 3 жылға сотталған. Кейін Ақмешіт түрмесінде Тұяқбай қайтыс болған. Сөйтіп бір ғұмыр жазықтан-жазықсыз дүние салған.

Әкесі қайтыс болғаннан соң жиырма бір жастағы Жалғасбай қуғын-сүргіннен азап шеккеннен кейін апасы Мария мен қарындасы Ажаркүлді ертіп Өзбекстанға ауып бас сауғалайды. Сол жақта жүріп ол өнердің жолын қуып, домбырамен жыр жырлап, өзі де туған жерге деген сағынышын білдіретін өлеңдер шығарады. Ол жердің ауасы жақпай бір жылдан кейін елге қайтып оралады. Ауылға келгесін колхозға кіріп жұмыс істейін десе «байдың баласы» деп жұмысқа алмайды. Содан кейін Қармақшыдағы шоферлық курста бір жыл оқып бітіріп, машина жүргізуші деген мамандық алып шығады. 1941 жылы Ұлы Отан соғысына өзі сұранып аттанады. Өскер қатарында жүріп өскери машина айдайды. Балтық жағалауынан соғысты бастаған ол, кескілескен ұрыстың тауқыметін көрді. 1944 жылы кескілескен ұрыс кезінде еріксіз жаудың тұтқынына түседі, сонда жүріп ыңғайын тауып қашып шығып, Балтық теңізі жағалауындағы «Пилау» деген қалашықта қызылөскерлердің қатарына қосылады. Соғысты Берлинде аяқтаған Жалғасбай 1947 жылы елге аман-есен оралады.

Бірақ, қызымыр заманның қыспағы туған ауылдың төтті ауасын жұтқызбай ақ, 1948 жылы тағы да соңынан түсіп тұтқынға алды. Бір жыл бойы тергеп сілікпесін шығарып, «Отанын сатқан опасыз», «Герман тыншысы» деген айып тағып, он жылға жер аударылды. Соғыста қоршауда қалып тұтқынға түскенін, бірақ кейін жау қолынан қашып шығып, қайта соғысқанын айтқанымен құлақ аспады. Оны Қостанай облысындағы Жітіқара алтын қазатын шахтыға салды. Күні-түні істеген ауыр жұмыс денсаулығын нашарлатты. Тағдырдың маңдайға жазған тауқыметін тартып, ол 1955 жылы елге оралды. Жалғасбай «Ақжар» кеңшарында шаруашылықтың әр саласында жұмыс істеді. Солай жүріп жыраулық өнерін жалғастырды. Ол Сыр сұлейлерінің өлең-термелерін және «Қыз Жібек» дастанын, «Мұңлық Зарлық», «Тазша бала», «Айна мен тарақ» қыссаларын үш-төрт таңға жырлайтын.

1967 жылы Қазақстанның 50 жылдығына арналған тойға екі киіз үй тігіп, бас жүлде алып, ауылға келе жатқанда жолда машина аударылып, ийелімен екеуі қаза тапқан. (Қызы Тұяқбаева Базаркүл Жалғасбайқызы — Қызылорда қаласы, Киньева, 2 үйде тұрады).

Ү

ҮСЕНОВ Айманша Қармақшы ауданының № 3 ауылы «Алғабас» колхозында 1899 жылы туған, Елжейбай ханның баласы, өзі де бай болған, жалшы ұстаған, сауатты, 1925 жылдан 1929 жылға дейін БК(б)П мүшесі болған, бай-ханның баласы болғандықтан партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қармақшы аудандық жер бөлімінде зоотехник болып жұмыс істеген, Қармақшы поселкесінде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Ашбай, қыздары — Гүлбахрам, Гүлсім, балалары — Мұса, Иса.

Үсенов Айманша кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болған, оның ағасы Қасымов Мұзарап офицер, Алаш ардашы, қарақшы ретінде Қызылорда НКВД-сы арқылы атылып кеткен және Қасымов Ибрагим бұрынғы ЭСЭР (кейінгі кезде қайда тұрғаны белгісіз). Осы екі ағасымен Үсенов байланыс жасап тұрған, ауыл тұрғындары арасында контрреволюциялық жеңілістік және ұлытшылық үгіт жүргізген.

1936 жылдың күз айында: «Колхозға не үшін кіреміз, бәрібір жақын арада Кеңес үкіметі оны шығыны көп, пайдасы жоқ болғандықтан жояды»,— деген. Халық жауларын тұтқынға алып жатқанын естіп, Үсенов: «Қазақ халқының ең төуір зиялы азаматарын Кеңес үкіметі тұтқынға алып, еш нәрсеге қарамай атып жатыр»,— деген. Бұндай контрреволюциялық үгітті Үсенов үнемі жүргізіп келгені үшін айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 27 қазанындағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Үсенов Айманша 10 жылға концлагерге сотталған.

Үсенов Айманша сотталғаннан кейін СССР НКВД-ның Бамлағына, ДВК Известковая стансасы Амур Темір жолына айдалған.

Қызылорда облпрокуроры 1940 жылғы 18 қарашадағы анықтамасымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 23 қарашадағы қаулысын күшінде қалдырып, сотталушы Үсеновтың арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1968 жылғы 29 сәуірдегі ұйғаруымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы Үсенов Айманша жөніндегі қаулысын бұзып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысартылған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

Ц

ЦЕХАНОВИЧ Георгий Тимофеевич родился в 1905 году в гор. Москве, работал билетным кассиром.

Он обвиняется в том, что систематически проводил антисоветскую контрреволюционную провокаторскую агитацию и диверсионно-шпионскую, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Комиссии НКВД и Прокуратуры СССР от 25 декабря 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 15 октября 1957 года.

ЦОЙ БОНК родился в 1888 году в Корее, гражданин СССР, неграмотный, беспартийный, до ареста проживал в Кармакчинском районе, колхозник. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 9 июля 1940 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 29 января 1990 года.

Ф

ФИЛИППОВА Анна Семеновна родилась в 1912 году в гор. Уральске, Западно-Казахстанской области, русская, образование среднее, служащая, беспартийная, до ареста проживала в пос. Кармакчи по ул. Свердлова, дом № 12. Осуждена Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года как жена контрреволюционера троцкиста террориста, выслана из Москвы в Казахстан как социально-опасный элемент сроком на 5 лет. Ей была известна контрреволюционная троцкистская деятельность мужа, но она не сообщала об этом органам власти. Она, находясь в ссылке, среди окружающих проводила антисоветскую агитацию, высказывала свою враждебность по отношению к Сталинской Конституции, осуждала карательную политику Советской власти и высказывала намерения бегства из ссылки, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 22 ноября 1937 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД от 29 декабря 1937 года она как член семьи изменника Родины заключена в ИТЛ сроком на 5 лет. Решением Особого Совещания при НКВД СССР от 10 марта 1940 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29.12.1937 г. оставлено в силе. Определением военного трибунала Московского Военного Округа от 6 сентября 1956 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29.10.1936 г. и от 29.10.1937 года в отношении Филипповой А.С. отменено и дело о ней производством прекращено за отсутствием состава преступления. По заключению прокурора Кызылординской области от 23.04.1997 г. Филиппова А.С. на основании закона Республики Казахстан от 14.04.93 г. реабилитирована.

ФИРСОВ Кирилл Александрович родился в 1897 году в с. Ново-Алексеевка Бузулукского района Оренбургской области, до ареста проживал на ст. Джу-

салы, работал дорожным мастером 10-го околотка 12 дистанции пути, беспартийный. Постановлением Оперпункта ТО УГБ ст. Жусалы от 21 апреля 1935 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 28-10 УК. Постановлением ТО УГБ УНКВД по Оренбургской области от 19 июля 1935 года следственное дело в отношении Фирсова К.А. за маловажность состава преступления дальнейшим производством прекращено.

Х

ХАРИН Степан Ефремович родился в 1901 году в гор. Кинель Черкасской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, работал в автобазе. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих автобазы и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 4 декабря 1937 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

ХОН БО-ХО родился в 1897 году в Корее, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Кармакчи, без определенных занятий. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

Ч

ЧАГОВСКАЯ Лея Миеровна родилась в 1900 году в гор. Умань Киевской области, еврейка, образование начальное, выслана из Москвы на основании постановления Особого Совещания при НКВД СССР от 29 октября 1936 года как социально-опасный элемент в Казахстан на 5 лет, до ареста проживала в пос. Кармакчи, портниха, работала на дому. Будучи враждебно настроенной против Советской власти, за время нахождения в ссылке занималась контрреволюционной троцкистской агитацией, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 22 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года Чаговская Л.М. осуждена сроком на 8 лет в ИТЛ как член семьи изменника Родины.

Определением Военного Трибунала от 14 октября 1955 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 29 декабря 1937 года по делу Чаговской Л.М. отменено и дело о ней в уголовном порядке дальнейшим производством прекращено. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирована.

Ш

ШАДЕЕВА Зейпен Кармакшы ауданының № 10 Жалғыз Құм ауылдық кеңесінде 1920 жылы туған, шыққан тегі кедей шаруа, оқушы.

Шадеева Зейпен ауылындағы мектептің 7 класында оқып жүріп, оқудың аяғында 4 оқушы болып жолда келе жатып, Шадеева қасындағы бірге келе жатқан балалардың көзінше партия мен үкімет көсемдеріне тіл тигізіп, контрреволюциялық сөздер айтқаны үшін айып тағылып, Кармакшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 шілдедегі қаулысымен 17 жасында тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылдың 5 қарашасында шығарылған. Істі облыстық сотқа негізінен қарап шешу үшін жіберілген. Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының Арнайы коллегиясының дайындық мәжілісінің 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген. Істі қарау үшін Қызылорда сотына жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 27 сәуірдегі үкімімен Шадеева Зейпенді РСФСР ҚК-ның 58-10, 1 бөлімімен жазаға тартуға дәлелдемелер жеткіліксіз болғандықтан ақтап, тұтқыннан босатқан, істі өндірістен қысқартқан.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратураның бөлім бастығының 1995 жылғы 9 желтоқсандағы қорытындысында Шадееваның өрекеттерінде және сөздерінде контрреволюциялық ұғым жоқтығын және кеңес үкіметін құлатуға, өлсіретуге ешкімді үгіттемегені, оның сөздерінде РСФСР ҚК-ның 58-10, 1 бөлімінде көрсетілген сипаттардың (белгілердің) жоқтығы анықталып, Зейпен Шадееваның РСФСР ҚК-ның 58-10, 1 бөлімімен айыпталып қамауға алынуы істің сотқа жіберілуі заңсыз екені атап көрсетілген.

Шадеева Зейпен Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ШАЛАЕВ Берше Кармакшы ауданының № 13 ауылында 1891 жылы туған, білімі бастауыш, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сартоғай развезінде тұрған, теміржолда жұмысшы болып істеген.

Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, темір жол бойында әртүрлі зиянкестік өрекеттер жасағаны үшін айып тағылып Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 тамыздағы қаулысымен қамауға алынып, РСФСР ҚК-

ның 58 бабының 9, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылғы 31 желтоқсанда іс қысқартылып, Шалаев Берше қамаудан босатылған.

ШАЛАЕВ Сұлтанбек Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1910 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін № 105 Сартоғай развезінде тұрған, развездің кезекшісі болып жұмыс істеген. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, темір жол бойында әртүрлі зиянқестік әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Орынбор темір жолының ГУГБ НКВД-ның 1938 жылғы 8 қазандағы қаулысымен қамауға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 9, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында қылмыс құрамы анықталмағандықтан 1938 жылғы 31 желтоқсанда іс қысқартылып, Шалаев Сұлтанбек қамаудан босатылған.

ШАНКАМАЛОВ Жәкен Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1869 жылы туған, сауаты жоқ, бай, жартылай феодал болған, 1928 жылы мал-мүлкі тәркіленіп, өзі жанұясымен Адаев округіне жер аударылған, онда 1931 жылға дейін тұрған, 1930 жылы айдауда жүріп қашып, жарты жолда ОГПУ-дың отрядтары арқылы ұсталған. 10 ай тұтқында отырып, өзінің кінәсін мойындағаннан кейін, оны тілхатпен босатады, бірақ тілхатты бұзып, Пахта-Аралға қашып, 1936 жылға дейін сол ауылда болады. Контрреволюциялық топ құрып бірнеше жауыздық әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылдың 6 қыркүйек айының 6 күні орындалған.

1989 жылғы қараша айының 2-күні СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы қаңтар айының 16 жұлдызындағы жарлығына сөйкес Шанкамалов Жәкен толық ақталған.

ШАПҚЫНБАЕВ Байман Қармақшы ауданында 1893 жылы туған, кейін Сырдария ауданының № 15 ауылында тұрған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, сауатты, 1921 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Сырдария ауданының № 15 «Қызыл Жарма» ауылдық кеңесінің төрағасы және парторг болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі — Маржан, баласы — Ашнас.

Шапқынбаев Байман Қызылорда облысындағы Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысқан. Ол бұл ұйымға

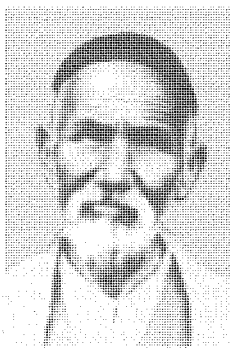
1927 жылдың ақпан айында Қызылорда жер бөлімінің бұрынғы менгерушісі Жүсіпбаев және Қызылорда аудандық партия комитетінің нұсқаушысы Тышқанбаев арқылы тартылған. Осы ұйымға қатысушылардың Кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсене қатысқан. Шапқынбаев бұл ұйымға жаңадан «Комсомол» колхозының төрағасы Бисенбаев Төлегенді, осы колхоздың есепшісі Оспанов Махмұтты, колхоз бригадирі Жайымбетов Сахияны, колхоз төрағасының орынбасары Жанғазиев Серікбайды, «Қарауыл Төбе» колхозының есептеушісі Өткелбаев Әбдрахманды және «Тереңсай» колхозының бригадирі — Өтегенов Жұмашты тартқан. Оларға мынандай тапсырмалар берген. Ұйымға жаңадан мүшелер тарту, жауыздық жолмен мал басын құрту, партия мен Кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан саяси-шаруашылық науқанын бұзу, астық тұқымын дер кезінде сеппеу, суармау және жинамау жолымен астық өнімділігін азайтуға жету. Шапқынбаевтың тікелей тапсырмасымен Бисембаев, Жанғазиев және Оспанов мал басын құрту үшін үгіт жүргізген, соның салдарынан 1937 жылы «Комсомол» колхозында 50 бас мал құрыған, 20 гектар тарыны жарамсыз соры шығып кеткен жерге екен, соның салдарынан егін шықпай қалған. 50 гектар күріш 1938 жылдың қаңтар айына дейін бастырылмай құрып кеткен.

Барлық жұмыс малы күтімсіздіктен және мал азығынсыз 1938 жылдың көктемінде көтеремдіктен егіс жұмысына жарамай қалған, содан барып көктемгі егіс мерзімі ұзаққа созылып кеткен. Шапқынбаев егіс арығын биік жерден қазуға нұсқау берген, соның салдарынан арықтан су ақпай «Комсомол» колхозының егісі сусыз қалған.

«Тереңсай» және «Қарауылтөбе» колхоздарында Шапқынбаев өзінің ұйымға тартқан Өтегенов және Өткелбаев арқылы зиянқестік жұмыстар жүргізген. Шапқынбаевтың тапсырмасымен олар 30 га күрішті, 12 га бидайды, 3 га арпаны, 15 га тарыны және 5 га мақтаны соры шығып кеткен жарамсыз жерге екен, содан егін шықпай өліп қалған. Олар 30 бас малды әдейі қасақана құртқан. Сонымен қатар Шапқынбаев № 15 ауылдық кеңестің төрағасы болып қызмет істеп жүргенде колхозшылар арасында мал басын қырып жою туралы контрреволюциялық үгіт жүргізген, соның салдарынан 1937 жылы «Қарауыл Төбе» колхозы бойынша 30 бас, «Комсомол» колхозы бойынша 50 бас және «Терең Сай» колхозы бойынша 10 бас мал құрыған.

Осы қылмысы үшін Шапқынбаев Байман Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 31 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 27 маусымда аяқталған, айыптау қорытындысы 10 шілдеде шығарылған. Оны облыстық прокурор 5 тамыздағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының дайындық мәжілісінің 11 тамыздағы қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 4 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Шапқынбаев Байманды ҚК-ның 58 бабының 2,

7, 11 тармактарымен айыпты деп тауып, үкіметтің 2.10.1937 жылғы қаулысына лайық 20 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге соттаған.

Шапқынбаев Байман МВД-ның Дубравлагына 1951 жылдың 27 тамызында айдалып келген, 1952 жылғы 12 қаңтарда арудан қайтыс болған.

Қазақ ССР прокурорының орынбасарының бақылау ретінде Б. Шапқынбаевтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 22 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Шапқынбаев Байман жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 4 қыркүйек 1938 жылғы үкімін бұзып, бұл істі оның өрекетінде қылмыстық сипаты болмағандықтан қысқартуды сұраған

1938 жылғы 2 маусымдағы Сырдария аудандық партия комитетінің бюро мәжілісінің протоколы (Протокол № 21).

Тыңдалды: Шапқынбаев Байманның ісі туралы (Ж. Қайыпов).

Қаулы: Шапқынбаев Байман Ілгеріден-ақ ұлтшыл екені және халық жауы ұлтшыл-фашистің мүшесі, агенті екені анықталғаннан кейін ҚК(б)П-ның мүшелігінен шығарылсын. Қолындағы партия билеті алынсын.

Сырдария аудандық партия комитетінің секретары: (Неісінов).

ШЕГЕБАЕВ Әбдіразақ (Әбдрәсіл) Қайырбергенұлы Қармақшы ауданы, қазіргі «Майлыөзек» серіктестігі территориясындағы шағын елді мекендердің бірі «Түпбөгетте» дүниеге келді. Қармақшыдағы түземдік мектептегі орысша оқуға беріледі де, оны бітірген соң Ташкент қаласындағы гимназияға барып оқуға түседі. Оны 1922 жылы бітіреді.

1927 жылы Орынбор теміржолы бөлімшесінің саяси бөліміне нұсқаушы болып қызметке тұрады. 1925 жылы Қазалы аудандық жұмысшы бақылаушы комитетін басқарып, онда 1929 жылға дейін істейді. Онан кейін Қызылорда облыстық жинақ қасалары жүйесіне меңгеруші болды.

1931 жылы Әбдіразақ Шегебаев Жезқазған облысының Обаған аудандық атқару комитетіне төраға етіп жіберілді. 1934 жылы Қызылорда облысының Жаңақорған аудандық комитетінің, 1938 жылы Оңтүстік Қазақстан облысы Арыс аудандық атқару комитетінің төрағасы болып істеді.

1938 жылғы 12 қарашада оған Халық жауы деген айып тағылып, НКВД үштігінің өкімімен 12 жылға

сотталып, Сібірге жер аударылған. 1939 жылғы 12 қарашада ол НКВД түрмесінде қайтыс болды. Әбдіразақ Шегебаев түрмеде жатып Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурорына арыз жолдаған болатын. Оның арызы қанағаттандырылып, Шегебаев Әбдіразақ 1941 жылғы 20 қазанда толық ақталды, бірақ ол өзінің ақталғанын білмеген күйі мәңгілікке көз жұмды.

ШЕ-ДЯ-РЕН родился в 1904 году в Корее, кореец, гражданин СССР, окончил 1 ступень в Корее, беспартийный, до ареста проживал в колхозе, «III Интернационал» Кармакчинского района, колхозник. Он обвиняется в том, что в 1920 году в период японской интервенции на ДВК вместе со своим зятем агентом японской разведки Хам-Сын-Секом прибыл в СССР и оказывал помощь японским войскам в доставке фуража и продовольствия. В 1922 году во время эвакуации японских войск из ДВК он вместе со своим зятем уехал в Корею. Будучи в Корее, в 1926 году он был завербован японской разведкой для шпионской работы, с том же году перебросен в СССР для шпионской работы в пользу Японии. Находясь на территории СССР в гор. Ворошилово ДВК он занимался сбором шпионских сведений, как-то: «О расположении и наличии воинских частей и построении корейского населения на ДВК. Эти собранные шпионские сведения он передал японской разведке через японского резидента Хам-Сын-Сек, за что он постановлением Кармакчинского РО НКВД от 10 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года Ше-Дя-Рен осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 16 октября 1938 года Кызылординским обл. упр. УГБ НКВД.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 25 мая 1960 года постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года в отношении Ше-Дя-Рена отменено и дело он нем прекращено за отсутствием состава преступления. Ше-Дя-Рен реабилитирован.

ШОНАЕВ Бектібай Қармақшы ауданының № 10 ауылында 1880 жылы туған, кейін осы ауданның № 12 Ақжарма ауылында тұрған, өкесі де, өзі де ірі бай болған, патша үкіметі тұсында «Қуандарияда» болыс болған, тұрақты 5 жалшы ұстаған. 1931 жылы бай ретінде салық салынған, оны орындамай Өзбекстанға қашып кеткен, сауаты бар, партияда жоқ, № 12 Ақжарма ауылындағы «Қарасу» тозында колхозшы, үйлі-жайлы, екі әйелі бар. Қожахметова Ұрхия, Күнімова Маржан, балалары Әбжан, Әбілжан, Қазтай, қыздары — Ашырбан, Жаңыл, Әсия, Дәмелі. Шонаев Бектібай Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық пиғылда болып, Кеңес үкіметінің барлық шараларына, атап айтқанда ауыл шаруашылығын коллективтендіруге, астық дайындауға қарсы үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізіп, капиталистік елдердегі жағдайды мадақтаған. 1930 жылы қуғыннан қашып, Қызылорда ауданына келіп, тығылшып жүріп, Өзбекстанға топпен көшуді ұйымдастырған, бір ауданнан екінші ауданға барып, ақырында 1933

жылы өзінің туысы Шонаев Төттібайды Қармақшы ауданынан Ауғанстанға тобымен қашқан байлармен бірге жіберген. Өзінің туысы Шонаев Төттібайды Ауғанстанға өткізіп жібергеннен кейін, Шонаев Бектібай Қызылорда ауданына қайтып келіп, Ауғанстанға көшуге топтар дайындаумен айналысқан, колхозшыларға: «Ауғанстанда СССР-дағыдан өмір сүру анағұрлым жақсы, қазақтар ол жақта көп мал ұстайды, қазақтарды бір жерге топтастырып ақшалай, малдай көмек көрсетеді», — деген. Сонымен қатар ол контрреволюциялық өлеңдер таратып, капиталистік мемлекеттерді мадақтағаны үшін айып тағылып, Шонаев Бектібай Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 15 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Іс бойынша тергеу РСФСР ҚК-ның төртбі бойынша жүргізілмей өрескел бұрмаланған, тергеу орыс тілінде аудармашысыз жүргізілген, Шонаев Бектібайға айыбы көрсетілмеген, іс материалдарымен таныстырылмаған, айыптау қорытындысын ешкім бекітпеген. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Шонаев Бектібай 10 жылға концлагерьге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық соты Президиумының 1958 жылғы 18 желтоқсандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы Шонаев Бектібай жөніндегі қаулысы бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмағандығынан ол жөнінде іс қысқартылған. Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурорының наразылығы қанағаттандырылған. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 25 наурыздағы қорытындысымен Шонаев Бектібай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ШОНТАЕВ Баймырза Қармақшы ауданының № 19 ауылында 1882 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, балықшы. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларға, колхоз құрылысына қарсы әрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы маусымда ақталған.

ШТЫКОВ Лев Яковлевич родился в 1899 году в гор. Одессе, русский, образование высшее, член ВКП(б), исключен из партии в связи с этим делом, до ареста проживал в пос. Джусалы, работал директором Мехзавода. Он обвиняется в том, что был членом контрреволюционной троцкистско-бухаринской террористической организации, активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, развалил работу завода, разлагал трудовую дисциплину, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 2 ноября 1941 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован.

Ш

ШЕТИНИН Федор Федорович родился в 1902 году в селе Судакво Оренбургской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на ст. Джусалы, был рабочим. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди рабочих и подрывно-шпионскую, вредительскую деятельность на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30 января 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 22 января 1996 года.

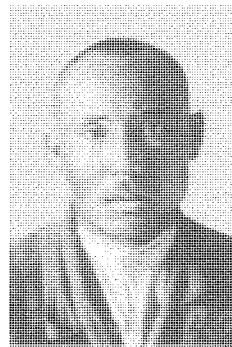
Ы

ЫБЫРАЕВ Мұса Қармақшы ауданының № 3 ауылында 1902 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Жосалы стансасында көмір қоймасында жұмысшы болып істеген, Свердлов көшесі № 9 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Қадияш, ұлы — Шаймерден, қарындасы — Қабура.

Ыбыраев Мұса 1929 жылға дейін бай болып, сол жылы мал-мүлкі төркіленіп, азаматтық құқынан айрылған, жер аударудан қашып Қарақұмға жасырынып, Жұмағазиев пен Қожбановтардың қарақшыларына қосылып, 1931 жылға дейін Кеңес үкіметіне қарсы күрескен.

Қарақшылар талқандалғаннан кейін Өзбекстанның Сырдария стансасына барып, 1933 жылға дейін жасырынып жүрген. 1933 жылы ол өзінің өткендегі әлеуметтік негізін жасырып, төмір жол транспортына жұмысқа кірген.

Жосалы стансасындағы көмір қоймасында жұмысшы болып істеген кезінде өзінің маңайына

бұрын қарақшыларға қатысқан Отызбаев пен Әбірамановты, тағы басқаларды топтастырған. Ол өзінің осы тобымен көмірді маймен араластырып, паровоздарды көмірмен қамтамасыз ететін көтергіш кранды істен шығарған. Паровоздарға берілетін көмірді зиянкестікпен үнемі топырақпен араластырып беріп, соның салдарынан поездар да жолда тоқтап қалып, кешіретін болған. Партия мен Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгітті үнемі жүргізіп келген. Жосалы стансасындағы су айдағышқа (водокачка) дивер-

сиялық акт жасауға дайындық жасағаны үшін айып тағылып, Ыбыраев Мұса Қазалы стансасының НКВД ОДТО ГУГБ-ның 1938 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1938 жылғы 20 сәуірде шығарылған, оны Орынбор НКВД Басқармасының бастығы бекіткен. Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысымен Ыбыраев Мұса 10 жылға концлагерьге сотталған.

Ыбыраев Мұса сотталғаннан кейін Коми АССР Чибью поселкесі НКВД-ның Ухто-Ижемск ИТЛ-на айдалған.

Орынбор Теміржолы НКВД ДТО тергеушісінің 1939 жылғы 21 қыркүйектегі қаулысымен Ыбыраев Мұса жөніндегі тергеу ісі өндірістен қысқартылған. Чкалов облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі қаулысы дұрыс шығарылмағандықтан бұзылып, сотталушы М. Ыбыраев қамаудан босатылған.

Бұл қаулыны Чкалов облысының НКВД Басқармасының бастығы 26 қыркүйекте бекіткен.

Ыбыраев Мұса 1939 жылдың 1 қарашасы күні лагерден босанып шыққан.

Қызылорда облыстық прокуратурасы аға прокурорының 1991 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен Орынбор облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 22 сәуірдегі М. Ыбраев жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Ол толық ақталған.

I

ІСКЕНДІРОВ Жұнбас Қармақшы ауданының № 1 Сырдария ауылдық кеңесінде 1877 жылы туған, баймолда болған, руы қожа, арабша сауатты, партияда жоқ, жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін Орынбор темір жолы «Диірмен Төбе» стансасында тұрған, үйленген, әйелі — Злиха, ұлы — Молдағали, қыздары — Әлима, Әмида, Әзиза, ұлы — Қожағали.

Іскендіров Жұнбас қазақ жұртшылығының арасында Кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген және діни салт-дәстүрді таратқан, қайтыс болған адамдарға намаз шығарған, бала пішкен. 1929 жылға дейін байшаруашылығын иемденіп жалшылар ұстап, олардың еңбегін қанаған, бір жерде тұрақтап отырмай әр жерге көшіп-қонып жүрген. 1929—1930 жылдардағы байлар көтерілісі кезінде Қарақалпақстанға көшіп, ол жақтан бір өзі қайтып келген. 1934—1935 жылдары өзінің жан ұясын көшіріп өкелген.

1935 жылдан 1940 жылға дейін еш жерде жұмыс істемеген, тек кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, жеңілістік пікір таратқан және кеңес өкіметін жамандап, оған күйе жаққан.

1939 жылдың қазан айында Іскендіров өзінің жеркепе үйінде Сыздықов Жарылқасынның қатысуында: «...Кеңес өкіметінің тұсындағы осы өмір — өмір

ме, біздің барлығымыз аштан өлеміз...» — деген. 1939 жылғы желтоқсан айында Іскендіров колхоздар туралы жала лақаптар таратқан: «Кеңес өкіметінің тұсында өмір сүру өте қиын болып кетті, мата мен астық жоқ, бұрын, Кеңес өкіметіне дейін бұдан әлдеқайда жақсы тұрған едік, қазір қазақтар колхоздарда аш-жалаңаш отыр, барлық малын үкімет алып қойып, олардың тұрмысын нашарлатып жіберген, күйі нашар колхозшыларды жұмысқа зорлап қосуда» — дегені үшін айып тағылып, Іскендіров Жұнбас Чкалов облыстық НКВД Басқармасының 1 арнаулы бөлімінің 1940 жылғы 28 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

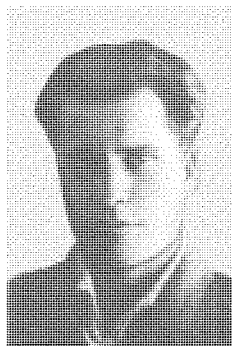
Тергеу ісі 1940 жылдың 6 ақпанында аяқталған, айыптау қорытындысы 8 ақпанда шығарылған, оны Орынбор темір жолы НКВД ДТО-ның бастығы 14 ақпанда бекіткен.

СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы қаулысымен Іскендіров Жұнбас 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық КГБ Басқармасының тергеу бөлімінің 1961 жылғы 12 шілдедегі қорытындысы бойынша СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы Іскендіров Жұнбас жайлы қаулысын бұзуды, ол туралы істі Қазақ ССР УПК-ның 179 бабының 2 тармағы негізінде өндірістен қысқартқан.

Қызылорда облыстық соты Призидиумының 1961 жылғы 3 тамыздағы қаулысымен СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1940 жылғы 22 маусымдағы Іскендіров Жұнбас жөніндегі қаулысы бұзылып, оған тағылған айыптың анықталмауынан іс өндірістен қысқартылған.

Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған. Қазақстан Республикасы Бас прокуроры көмекшісінің 1992 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Іскендіров Жұнбас СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Ю

ЮРЧИК Эдуард Иосифович родился в 1911 году в с. Грабов, Минской области, по национальности поляк, гражданин СССР, образование среднее-специальное, летное. С 1931 по 1934 год член ВКП(б), исключен за неуплату членских взносов и утерю партбилета, до ареста проживал в пос. Кармачки, работал пилотом Гражд. Возд. Флота на линии Джусалы — Карсакпай.

Он обвиняется в том, что будучи пилотом Актюбинского Управления Гражданского воздушного флота, был завербован для шпионской работы агентом немецкой разведки Унгефугом К. И. Кроме того он в 1933 году работал пилотом, незаконно перелетал границу и приземлился на афганской территории, где находился в течении 15 суток, за что постановлением Кармакчинского РО НКВД от 23 сентября 1937 года Юрчик Э.И. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 8 октября 1938 года Юрчик Эдуард Иосифович осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

Определением военного трибунала ТуркВО от 10 мая 1957 года постановление тройки УНКВД Южно-Казахстанской области от 8 октября 1938 года в отношении Юрчика Эдуарда Иосифовича отменено и дело о нем на основании п «в» ст. 2 УПК Узб. ССР производством прекращено за отсутствием состава преступления.

Заключением прокурора Кызылординской области от 30.05.1997 г. Юрчик Эдуард Иосифович на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.1993 года реабилитирован.

ЯХИЯЕВ Құрман Қармақшы ауданының № 2 ауылы «Абыл» колхозында 1910 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, 1934 жылдан № 2 ауылдан кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған. Оған тағылған айып бойынша ол кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен ауылда жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізгені үшін Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 19 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 11 желтоқсандағы қаулысымен Яхияев Құрманның ісі тергеу барысында оған тағылған айыптың анықталмауынан өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен Яхияев (Жахияев) Құрман СССР жоғарғы кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖАЛАҒАШ АУДАНЫ

ӘЛИАСҚАРОВ Сұлтан Жалағаш ауданында 1912 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармақшы ауданының Амангелді атындағы колхозында тұрған, колхозшы болып жұмыс істеген.

Ол Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық, провокаторлық, жеңілістік үгіт жүргізіп, Герман фашизмінің соғыс техникасы мен армиясын мадақтап, бұл соғыста Германия Кеңес үкіметін жеңеді деп сәуегейлік лақап таратқан және колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 1 шілдедегі үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 21 сәуірде ақталған.

ӘЛМЕНТАЕВ Қауыш № 21 ауылы “Иіркөл” колхозында 1897 жылы туған, байдың баласы, сауатсыз, партияда жоқ, белгілі жұмыс істемеген, бұрын сотты болмаған, бір жерде тұрақтанып отырмаған, Қарақұмда өкімет органынан жасырынып жүрген, үйленген. Әйелі — Ибагүл, балалары — Темірғали, Нажбен, Нағима, Шарипа.

ӘЛМЕНТАЕВ Қауыш 1930—1931 жылдары Қарақұмда контрреволюциялық көтеріліс ұйымдасқан кезде бай-молда элементтерінің кеңес үкіметіне қарсы ұйымдастырған Қарақұм қарулы көтерілісіне белсене қатысқан. 1931 жылы көтеріліс талқандалғаннан кейін ол жасырын жағдайға көшіп, ұсталғанға дейін өкімет органынан тығылып жүрген. Осы жағдайда жүріп Әлментаев Қауыш өзінің маңайына 6 адамнан қарақшылар ұйымдастырған. Оған: Әбілқожасов Д., Ақбөпеев Ертай, Сақов Балабай, Қаражігітов Инжіпия және басқалар кірген, ал Отан соғысы кезінде Әлментаев Кеңес өкіметіне қарсы бұрынғы қарақшылар көтерілісіне қатысқандарды және Қызыл Армия қатарынан қашып жүргендерді топтастырып, қарақшылар басшысы Қуандықовпен келісіп, 1943 жылдың мамыр айында 30 адамнан құралған біріккен қарақшылар тобын құрып, оны басқарған.

Әлментаев Қауыш қарақшылар тобын басқарушы ретінде топқа қатысушылардың әрқайсысына кеңес өкіметінің органына қарулы қарсылық көрсету

және Қарақұмда қаруланған қарақшылықпен айналысу міндетін үнемі қойып отырған. Әлментаевтың осы қойған ұсынысын орындай отырып, қарақшылар тобы 1943—1944 жылдары бірнеше рет өкімет органдары өкілдеріне қарулы қарсылық көрсеткен, ал соның кейінгісінде (Ақсай деген жерде) 1944 жылғы 24 қазанда Әлментаевтың қарақшылар тобы құрамында Әлментаев Қауыштың өзі бас болып, Әлментаев Әбіш, Қаражігітов Инжіпия, Исаев Дүйсенбек және басқалар НКВД-ның жедел тобының қоршауында тұрғанда және олардың өз еріктерімен қаруларыңды тастаңдар деген ескертпелеріне қарамастан, қарақшылар қарсылық көрсеткен, соның салдарынан НКВД-ның жедел тобынан лейтенант Ачкасов және жол көрсетуші Қарамергенов қаза тапқан, олардың аттары мен қару-жарақтарын қарақшылар басып алған.

1944 жылдың 20 қыркүйегінде Қарақұмның “Құлжұмар” деген жерінде Әлментаев Қауыш топ мүшелері Әбіш, Инжіпия, Таусагов, Серікбаев, Төлепов Үргенішбай, Ақбөпеев және басқалармен бірге НКВД-ның жедел тобына тағы да қарулы қарсылық көрсеткен, бұл тұста олар жедел топтың 2 атын, бір түйесін, киім-кешектері мен азық-түліктерін басып алған. 1944 жылдың 2 тамызында “Сарпан” деген жерде Әлментаев басқарған 23 адам НКВД-ның жедел тобымен қарулы шайқас жасап, қарақшылар жедел топтың 3 жол көрсетушілерін ұстап, Әлментаевтың тікелей өзі олардан жедел топтың құрамы неше адамнан тұрады, қарулары қандай, соны білу мақсатында тергеп жауап алған. Әлментаев Қауыш қарақшыларға қатысушы Әбдіраманов Шығанаққа, Қарғабасов Қонақбайға, Белеков, немесе ол Қойкиев Сақыбайға колхоздар мен жергілікті халықты тонаумен айналысуға тапсырма берген, соның нәтижесінде олар 22 жылқыны, 4 түйені, соның ішінде Әлментаевтың өзі колхоз фермасынан бір түйе ұрлаған. Сонымен қатар Әлментаев Қауыш Кеңестер Олағының Әскери күш-қуатын әлсіретуге бағытталған кеңес өкіметіне қарсы жеңілістік сипаттағы үгітті үнемі жүргізіп, СССР-да аштық туралы жалақорлық сөздер таратқан.

Осы қылмыстары үшін Әлментаев Қауыш Қызылорда облыстық НКВД басқармасының 1945 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 59-бабының 3 тармағымен, 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1945 жылдың 16 қарашасында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны

Қызылорда облыстық НКВД басқармасының бастығы 19 қарашада бекіткен және оны облыстық прокурор, Қызылорда облыстық Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 1945 жылғы 10 желтоқсандағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының 1945 жылғы 17 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Әлментаев Қауыш — ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген, мал-мүлкі тәркіленген.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 12 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1945 жылғы 17 желтоқсандағы сотталушы Әлментаев Қауыш жөніндегі үкімі күшінде қалдырылған, оның шағым арызсы нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесі Президиумы мәжілісінің 1946 жылғы 11 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының Әлментаев Қауыш жөніндегі үкімін күшінде қалдырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың қортындысы бойынша Әлментаев Қауыш СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ӘУЕСБАЕВ Айтбай Мәдениет ауылдық кеңесі, “Бірлік” колхозында 1892 жылы туған, молда болған, сауатты, партияда жоқ, “Бірлік” колхозында колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленген.

Әуесбаев Айтбай бұрынғы ескі уақытта молда болып, бала оқытып, халықтың еңбегін сорып, еңбек етпей мал тапқан адам. Колхоз құрылғаннан кейін 1934 жылдан колхозға мүше болған. 1937—1938 жылдары “Бірлік” колхозы төрағасының орынбасары, 1940 жылы 6 айдай колхоз төрағасы болып жұмыс істеген. Кеңес үкіметіне қарсы ниетпен колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіт таратқан. 1941 жылғы 28 маусым күні “Бірлік” колхозының активтерімен бас қосқан басқарма жиналысында Әуесбаев былай деп контрреволюциялық сөз сөйлеген: “Менің ішетін тамағым жоқ, жұмысқа шықпаймын, кімде-кімнің ішетін тамағы жоқ болса жұмысқа шықпасын”. Әуесбаевтың осы сөзіне еріп ертеңіне 29 маусым күні жұмысқа Молдыбаев деген колхозшы шықпай қалған. Сол күні бригадир жұмысқа шығару үшін Әуесбаевтың үйіне барып жұмысқа шық десе Әуесбаев “жұмысқа шықпаймын”, деген. Осыдан кейін Әуесбаевты колхоздың кеңсесіне шақырып алып, “неге жұмысқа шықпайсың”, деп колхоз төрағасы сұрағанда, ол былай деген: “Мен жұмысқа бармаймын деген соң бармаймын, Германияны өкеліш орнатпасаңдар жұмысқа шықпаймын”. Колхоз төрағасы, тағы басқалары “Қателесесіз, сөзіңді қайтып алыңыз”, — дегенде ол: “айтқаным сол, мені аттырып жіберіңдер”, — деген.

Осы қылмысы үшін Әуесбаев Айтбай Жалағаш аудандық прокуратурасының халық тергеушісінің 1941 жылғы 15 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 7 қыркүйекте аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Оны облыстық прокурор 12 қыркүйекте және облыс-

тық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 22 қыркүйектегі ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 30 қыркүйектегі үкімімен Әуесбаев Айтбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 10 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 30 қыркүйектегі шығарған үкімін күшінде қалдырып, сотталушы Әуесбаевтың шағым арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде А. Әуесбаевтың қылмысты ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына 1990 жылғы 24 тамыздағы жолдаған наразылығы бойынша Әуесбаев Айтбай жайлы Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы қыркүйектің 30 күнгі үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 10 қарашадағы ұйғаруын бұзуды, істі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Әуесбаев Айтбай ақталған.

Б

БАЙМАҒАМБЕТОВ Назар Карл Маркс ауылдық кеңесі, “Қызыл Ту” колхозында 1910 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, “Жігер” колхозының төрағасы болып қызмет атқарған, осы қызметте жүріп ол колхозшылар арасында үнемі кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізген, партия мен кеңес үкіметінің жүргізіп отырған шараларына, үкімет құрылысына наразылығын білдірген — деп айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы ӘҚО-ның 1942 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмысты іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 6 қарашадағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 28 қарашадағы Қызылорда облыстық соты қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 6 қарашадағы үкімі бұзылып, алдын ала тергеу жүргізіліп, істі қайта қарауға жіберген. Қызылорда облыстық НКВД басқармасының Тергеу бөлімшесінің 1943 жылғы 20 тамыздағы қаулысымен Баймағамбетовтің айыптау ісінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған. Қазақ ССР НКВД тергеу бөлімінің 1943 жылғы 4 қыркүйектегі қорытындысымен Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының жоғарыда көрсетілген қаулысымен

келіскен. Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысы бойынша Баймағамбетов Назар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Заңы негізінде толық ақталған.

БИСЕНОВ Қазыбай “Мәдениет” ауылдық кеңесі, “Мәдениет” колхозында 1904 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, ферма меңгерушісі болып жұмыс істеген. Оған — колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы партия мен үкіметтің жүргізіп отырған шараларын жүзеге асырмау бағытында үгіт жүргізген — деп айып тағылып, Жалағаш аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 13 сәуірдегі қаулысымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы ЭҚО-ның 1940 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен Бисенов Қазыбайды қылмысқа тартуға оған тағылған айыптың жеткіліксіздігінен іс өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен Бисенов Қазыбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БӨРІБАСОВ Сейсен Жалағаш ауданында 1906 жылы туған, НКВД жанындағы ерекше мәжілістің үкімімен 1948 жылғы 27 ақпанда 10 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. “Жұлдыз” колхозының қолхозшысы болған. 1989 жылғы 4 тамызда ақталған.

БУТЕНКО Константин Леонтьевич родился 1881 году в Сумской области, осужден Кызылординским облсудом 14 октября 1949 года на 10 лет, до ареста проживал в пос. Джалагаш, работал плотником МТС. Реабилитирован 18 мая 1965 года.

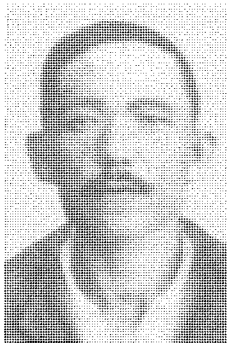
БУТКЕВИЧ Теодор Теодорович родился в 1871 году в г. Двинск, Латв. ССР, по национальности поляк, без гражданства, образования высшее, окончил Дерпгский университет — юридический факультет, по специальности юриконсульт торговых фирм, проживал в пос. Джалагаше, работал дезинфектором райздрав отдела. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 8 марта 1941 года за антисоветскую агитацию сослан в Казахстан сроком на 5 лет. Он обвиняется в том, что систематически высказывает свое недовольство Советской власти и распространяет среди населения антисоветскую агитацию пораженческого характера, возводят клевету по адресу советского правительства и компартии, Красной Армии. Восхваляет Гитлера, выражался нецензурными и оскорбительными словами по адресу большевистской партии, за что Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1942 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Постановлением СПО УНКВД по Кызылординской области от 16 ноября 1942 года дело по обвинению Буткевича Т. Т. производством следствия прекращено в связи с его смертью.

По заключению прокурора Кызылординской области от 12.05.97 г. Буткевич Т. Т. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

Д

ДӘУІТБАЕВ Әбдіхалық Мұстақұлы Жамбыл атындағы колхозда 1916 жылы туған, негізі кедей-шаруа,

білімі арнаулы орта, ауылшаруашылық техникумын бітірген, мамандығы агроном, партияда жоқ, Жалағаш аудандық жер бөлімінде агроном болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Жақсыбала, балалары — Шақарбек, Аманкелді.

Дәуітбаев Әбдіхалық — әскер қатарына 1939 жылдың қараша айында алынып, Киев облысының Белая Церковь қаласында әскери жаттығуда болған, одан Перемышль қала-

сындағы 71 артполкқа алынған, бұл полкта 1941 жылдың сәуір айына дейін байланыс бөлімшесінде аға телефонист болып қызмет атқарған, кейін 73 артполкта кіші сержант шенінде байланыс бөлімшесінің командирі болған. Отан соғысы басталғанда осы полктың құрамында урысқа қатысып, 1941 жылдың 26 маусымында Перемышль қаласының ауданында болған шайқаста немістердің тұтқынына түскен. 1942 жылдың қараша айында Польшаның Легионова деген жерінде Кеңес Одағына қарулы күрес үшін неміс командованиясы арқылы сатқындардан құрылған “Түркістан легионына” Отанын сағып өз еркімен кірген. Бұл легионда жүріп ол фашистік Германияға адал қызмет ететіні деп ант берген және 9 батальонның 2 ротасы, шаруашылық взводы жанындағы бөлімше командирі болып, неміс армиясының ефрейторы шенін алған. 1943 жылдың қаңтар айынан 1944 жылдың қыркүйек айына дейін жоғарыда көрсетілген батальон құрамында Польша мен Югославия территорияларында партизандарға қарсы ұрыстарға белсенді түрде қатысқан. 1944 жылдың қыркүйек айында Югославияның Белград қаласының ауданында Югославия партизандарының тұтқынына түсіп, кейін кеңес Одағына қайтарылып берілген.

Фильтрациялық лагерде жүріп ол кеңес органынан өзінің сатқындық әрекетін жасырған. Осы қылмыстары үшін Дәуітбаев Әбдіхалық Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1“б” тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1949 жылдың 5 тамызында аяқталып, айыпталу қорытындысы сол күні шығарылған.

Түркістан Әскери Округінің Әскери Трибуналының көшпелі сессиясының 1949 жылғы 12 қыркүйектегі үкімімен Дәуітбаев Әбдіхалық СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1947 жылғы 26 мамырдағы “Өлім жазасын жою” туралы Жарлығына сәйкес 25 жылға

еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға жеке мүлкін тәркілеуге сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1949 жылғы 3 желтоқсандағы ұйғаруымен ТуркВО Әскери Округінің Ә. Дәуітбаев жөніндегі үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым арызы қанағаттандырылмай тасталған.

Қызылорда облыстық КГБ Басқармасының 1954 жылғы 24 тамыздағы қорытындысы бойынша және контрреволюциялық қылмысы үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссиясының 1954 жылғы 30 тамыздағы қаулысы бойынша Дәуітбаев Әбдіхалықтың жаза мерзімін оның қамауда отырған күніне жатқызып, қамаудан босатылсын — деп шешім қабылдаған.

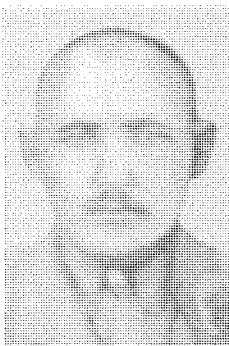
ТуркВО Әскери прокуроры аға көмекшісінің 1956 жылғы 26 наурыздағы қорытындысымен Дәуітбаевтың қылмысын СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1955 жылғы 17 қыркүйектегі “1941—1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы кезіне басқыншылармен сыбайлас болған кеңес азаматтарына амнистия жасау туралы” (об амнистии советских граждан, сотрудничавших с оккупантами в период Великой Отечественной войны 1941—1945 гг.”). Указының 3 және 6 баптарына жатқызылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім Бастығының 1996 жылғы 30 желтоқсандағы қорытындысымен Дәуітбаев Әбдіхалық — Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Е

ЕРЖАНОВ Рақымбай № 18 ауылдық кеңесі, “20 жылдық Қазақстан” колхозында 1904 жылы туған, байдың баласы, білімі бастауыш, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, 1933 жылы НКВД органы арқылы тұтқынға алынған, кейінгі кезде Теренөзек ауданы, Аламесек ауылдық кеңесі, “Ақарық” колхозында тұрған, осы ауданның № 13 ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі — Ержанова Жібек, баласы — Ержанов Имамзада, қызы — Ержанова Дания, інісі — Ержанов Шахман.

Ержанов Рақымбай Теренөзек ауданындағы Аламесек ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет істеп жүріп, өзінің жат пікірлігіне салынып, халық арасында үнемі контрреволюциялық, халықты үрейлендіретін, жеңілістік сипаттағы өсектер таратқан. Сонымен бірге фашистік Германия әскерінің күшін, оның соғыс техникасын мақтап, кеңес үкіметі

мен партияға тіл тигізген, күнделікті Кеңес Информбюросының хабарына сенбестік туғызған. Бұдан басқа 1942 жылдың 26 маусымында өзінің әскер қатарына шақырылуына байланысты ескі дін жолымен мал сойылып, құдайы жолы істеп, майданға барғанда Отан үшін соғыспай, немістерге тұтқынға өтіп кететіндігін айтып, басқаларды да осы жолға үгіттеген.

Осы қылмысы үшін Ержанов Рақымбай Теренөзек аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 11 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен және 16—79 бабының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 17 шілдесінде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 21 шілдеде шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы бастығының оринбасары 22 шілде күні, облыстық прокурор 26 шілдедегі қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын коллегиясының дайындық мәжілісінің 1 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 7 тамыздағы үкімімен Ержанов Рақымбай — 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы 7 тамыздағы үкімін күшінде қалдырып, Ержановтың шағым арызын аяқсыз тастаған. Қазақ ССР прокуроры оринбасарының бақылау ретінде Ержановтың ісі жөніндегі Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына 1990 жылы 9 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша Ержанов Рақымбай жайлы Қызылорда облыстық сотының 42 жылғы 7 тамыздағы үкімімін, Қазақ ССР Жоғарғы сотының 42 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруын бұзып, оның өрекетінде қылмысты істің құрамы жоқ болғандықтан қысқартуды сұраған. Ержанов Рақымбай толық ақталған.

ЕРМАКОВА Степанида Силаевна родилась в 1898 году в Вишневском районе, Ростовской области, осуждена Кызылординским облсудом 14 октября 1949 года на 10 лет, до ареста проживала в пос. Джалагаш, работала сторожем детской консультации. Реабилитирована 18 мая 1965 года.

Ж

ЖҮСІПОВ Қамысбай № 26 “Еңбек” ауылдық кеңесі “Қызыл Октябрь” колхозында 1908 жылы туған, байдың баласы, сауатты, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін “Қызыл Октябрь” колхозында партия комитетінің хатшысы болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі, 4 баласы бар. Жүсіпов Қамысбай 1941 жылдан “Қызыл Октябрь” колхозында партком хатшысы болып қызмет істеген,

сол жылы қараша айында колхоз міндетті күрішінен құтылғаннан кейін колхоз мүшелеріне еңбекке 1 килограмнан аван беруге 9 айға тізім жасайды, колхоз төрағасы Қалдыбаев ауданға жиналысқа кетіп бара жатып Жүсіповті уақытша орнына қалдырады, авансты өзінше бермей тұра тұруға орнына қалған Жүсіповке және қойма менгерушісі Смайловқа тапсырады. Сол күні Жүсіпов қырманның басына келіп колхоздың қойма менгерушісі Смайловке астықты сол күннен қалдырмай таратуды бұйырады. Жасалған тізім бойынша 200 пн. астық қолхозшыларға беріледі. Жоспар бойынша 90 центнер тұқым қалудың орнына 55 центнер ғана тұқым қалған. Жүсіпов колхоз астығын таратқан уақытында қойма менгерушісі Смайловке “колхоз мүшелерінің еңбегін бермеуге ешкімнің қақысы жоқ”, — деген. “Биылғы жылы колхоз мүшелеріне астықты беру керек, биыл елді ердің ері, егеудің сынығы сақтайды”, — деп өзі басында тұрып астық таратқан.

Колхоздың жалпы жиналысы болып, оның қаулысы бойынша колхозшылардан 35 центнер күріш қайтарылып, тұқым қорына салынатын болған кезде Жүсіпов колхозшылар арасында үгіт айтып, астықты қайтарттырмаған. Соның салдарынан 11 центнер күріш жиналып, қалған тұқым жиналмай қалған. Жоғарыда көрсетілген әрекеттердің салдарынан “Қызыл Октябрь” колхозының тұқым қоры уақытылы дайындалмай және кондициядан өтпей, егіс науқанына үлкен зияны тиген.

Жүсіпов колхозшылар арасында контрреволюциялық үгіттер айтып, өзі соғысқа бара қойса Отан үшін емес, неміс фашистеріне жәрдем беретіндігін айтқан. Жүсіповтің әкесі бай қатарында төркіленген. Жүсіпов өзінің ата-тегін жасырып партия қатарына кірген. Осы қылмысы үшін Жүсіпов Қамысбай Жалағаш аудандық прокуратурасы халық тергеушісінің 1942 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен және 58—14 бабымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 17 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 18 сәуірде шығарылған. Оны облыстық прокурордың 23 сәуірдегі қаулысымен және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 28 сәуірдегі ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 4 мамырдағы үкімімен Жүсіпов Қамысбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 26 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, айыпкердің шағымын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Жүнісовтың қылмысты ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына жолдаған наразылығы бойынша Жүсіпов Қамысбай жайлы Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы мамырдағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 26 маусымдағы ұйғаруын бұзып, істі оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған.

Заседания бюро Джалагашского РК КП(б) К от 5/1—42 г.

О ходе реализации решения VI пленума ОК КП (б)К в части подготовки к весенней посевной компании 1942 года.

В части постановили:

Факты раздачи зерна на трудодни до засыпки семян в колхозе “Кызыл Октябрь” поручить прокурору тов. Сулейменову в кратчайший срок проверить и виновных привлечь к ответственности.

Секретарь Джалагашского РК КП(б) К:
(Рустемов)

Протокол № 10

1942 жылғы 20 ақпан күні “Қызыл Октябрь” колхозы жанындағы бастауыш партия ұйымының жалпы жиналысы болды.

Қатысқан мүше “3” кандидаты, “2” сырттан қатысқандар — Рустемов — секретарь РК КП(б), Қисияқов — аудандық жер бөлімінің начальнигі.

Жиналыс ағасы — Жүсіпов
хатшысы — Смайлов

Күн тәртібіндегі мәселе:

Бастауыш партия ұйымының Сталиннің 6—7/ХІ дегі Моссоветте сөйлеген сөзін талқылағаннан алған міндеттерінің орындалуы туралы партия ұйымының секретары Ж. Жүсіповтың баяндамасы.

Кейінгі кезде бастауыш партия ұйымының жалпы жиналысы Сталин жолдастың партия ұйымының алдына қойған міндеттемелерінен тиісті қорытынды шығара алмағанын атап көрсетеді. Бастауыш партия ұйымының секретары Жүсіпов соғыс жағдайына бейімдеп жұмысты қайта қоюдың орнына өзі бас болып колхоз ортасындағы астықты мемлекетке қарсылық пікірмен заңсыз таратып берген. Колхоздың күрішін қырманда бастыру кезінде колхоздың председателі Қалдыбаевтың ауданға кеткенін пайдаланып, бір күннің ішінде еңбекке 1 кг-нан барлық күрішті таратып жіберген, астықты колхоз председателінен рұқсатсыз бермейін деп қарсылық көрсеткен склад бастығы Исмайыловке колхозшыларға астықты бермей, сен Германияға жәрдемдесіп отырсың, колхоздың астығында ешкімнің әкесінің ақысы жоқ, астықты колхозшыларға бүгін тарат, мен жауап беремін деген. Соның салдарынан “Қызыл Октябрь” колхозын 1942 жыл дайындығына егіс тұқымсыз қалған. Жоспар бойынша құйылуға тиісті 90 центнер күріштен 55 центнер ғана құйылған. 14 центнер тары тұқы-

мынан 10 центнер кұйылған, 73 центнер бидайдан 55 центнер кұйылған. Қолда бар 55 центнер күріш тұқымынан 25 центнер ғана 20 ақпанға тазаланған. Қолда бар бір соқа, 3 тырма осы күнге дейін ремонтталмаған, көп төгу жұмысы нашар тасылып келеді.

Бастауыш партия ұйымының секретары Жүсіпов колхоз шаруашылығында осындай кемшіліктер бола тұрса да, 15 колхозшыны ертіп 15 күн ешкімнен рұқсатсыз Қызылордаға базар базарлап кеткен, қыдырымпаздыққа салынған. Кейінгі кезде колхозшылардың арасында саяси агитация жұмысы тоқтап қалған. Осыларды көрсетіп партия ұйымының жалпы жиналысы

Қаулы етеді:

Бастауыш партия ұйымының секретары Ж. Жүсіпов мемлекетке қарсы колхоз шаруашылығына колхозшыларды қарсы қойып сол туралы тікелей агитация жүргізіп, колхоз астығын заңсыз тікелей таратып жіберуге басшылық етіп, соның салдарынан колхозға 1942 жылы кұйылуға тиісті тұқымдарын жеткізбей, колхоз шаруашылығын күнделікті бақылап көмектесу орнына өзі бас болып 15 күн рұқсатсыз қышырып кеткені үшін Жүсіповке есеп картішкісіне жазылған қағаз сөгіс берілісін.

Колхозшылармен ақырғы есеп жасап, жылуға тиісті 35 центнер күріш тұқымын 21 ақпан күні кешке дейін жинап алу Жүсіпов пен Қалдыбаевқа тапсырылсын. Колхозшыларды ертеден кешке дейін пайдалана отырып, күріш тазарту жұмысын 23 ақпанға, көң тасу жұмысын 1 наурызға дейін орындап, қорытынды шығару колхоз председателінен талап етілісін. Қызыл Армияға жылы киім жинау жұмысын 24 ақпаннан қалдырмай орындап, қорытынды шығару Жүсіповтың жеке басынан талап етілісін.

Колхоздың ортасындағы салынуға тиісті моншаны 21 ақпан күні бітіруді Қалдыбаевқа тапсырамын.

Қолда бар соқа тырма 2 күн срок ішінде бір жерге жинап ремонтталатын болсын. Осы қаулының орындалуын бақылау бастауыш партия ұйымының секретары Жүсіповке тапсырылсын.

Жиналыс ағасы: (Жүсіпов)
Секретарь: (Исмайылов)
(қол қойған)

ЖЫЛГЕЛДИЕВ (Жолгелдиев) Ерғали № 12 ауылында 1901 жылы туған, сауатсыз, үйленген, бұрын сотталмаған, Жалағаш АӘК арқылы әскер қатарына алынып, 3 ГОЛМБр-ның 3 батальоны құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. Ол 1943 жылдың 19 ақпанында қорқақтық жасап, ұрыс даласынан қашқан. Осы қылмысы үшін 3 ГОЛМБр НКВД Ерекше Бөлімінің 1943 жылғы 19 ақпандағы қаулысымен Жылгелдиев Ерғали ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Жылгелдиев Е. сот органысыз НКВД

Ерекше Бөлімінің қаулысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан ол ақталуға жатады делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “Г” пунктiнiң негiзiнде Жылгелдиев Ерғали толық ақталған.

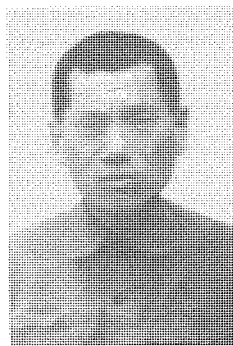
З

ЗАКОНОВ Степан Евстафьевич родился в 1892 году в Чкаловской области, осужден особым совещанием МГБ СССР 10 февраля 1950 года на 10 лет, до ареста проживал в поселке Джалагаш, не работал. Реабилитирован 16 октября 1989 года.

ЗВЕРЕВА Василиса Дмитриевна родилась в 1904 году в селе Борисовка, Чкаловской области, осуждена Кызылординским облсудом 14 октября 1949 года на 8 лет, до ареста проживала в пос. Джалагаш, была домохозяйкой. Реабилитирована 18 мая 1965 года. ЗИСС Якуб Маркусович родился в 1915 году в гор. Перемышль, осужден Кызылординским облсудом 30 марта 1942 года по статье 162, п “в” и 58—10—1 на 10 лет, до ареста проживала в пос. Джалагаш по ул. Энгельса, № 2, нигде не работал. Реабилитирован 3 марта 1989 года (по ст. 25—10—2).

К

КИМ Илья Иванович родился в 1901 году в с. Синельникова, Молотовского района, ДВК, кореец, гр-н СССР, образование 3 класса

сельской школы, беспартийный, до ареста проживал на станции Джалагаш, служивший, нигде не работал, исключен из ВКП(б) за пассивность.

Он обвиняется в том, что будучи в с. Синельникова в 1933 году вместе с Ким Ин-Хаким, Ким Яковом, организовал группу для связи с заграницей — японской разведкой и по заданию которой занимались сбором шпионских сведений с территории СССР, будучи

на ст. Джалагаш, вел антисоветскую агитацию среди масс против мероприятий советской власти, подготовил для вербовки до 30 человек корейцев из числа наиболее враждебных к Советской власти. По заданию японской разведки пролез на службу в органы НКВД и работал до 1937 года в качестве оперативного сотрудника, способствовал скрытию от органов НКВД деятельности японской шпионской рези-

дентуры, участником которой являлся сам, за что он Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 28 апреля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением Особого Сопещения при НКВД от 17 марта 1940 года Ким Илья Иванович заключен в ИТЛ сроком на 3 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 22 марта 1961 года — Постановление Особого Сопещения при НКВД СССР от 17 марта 1940 года в отношении Ким Илья Ивановича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием события преступления. Он реабилитирован.

К

ҚОСЫЛҒАНОВ Мүсілім 1922 жылы “Жаңа қазақ” колхозында туған, шала сауатты, үйленбеген, партияды жок, бұрын сотталмаған, Отан соғысына 1942 жылы шақырылып, минометтік атқыштар батальонының құрамында соғысқа қатысқан.

9 ақпан 1943 жылы жауға шабуыл жасау операциясы кезінде қаруын тастап, қорқақтық жасап, ұрыс даласынан қашқан.

9 ақпан 1943 жылы НКВД ерекше бөлімінің қаулысымен Қосылғанов жасаған қылмысы үшін ең жоғары жазамен атылған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жаппай қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңына сәйкес сот орындарынан тысқары шешіммен атылғанына байланысты Қосылғанов 31 тамыз 1999 жылы толық ақталған.

Л

ЛАПЕНКО Василий Ильич родился в 1906 году на станции Акан-Бурлук Арык-Балыкского района, русский, образование начальное, член ВКП(б), в 1936 году выбыл механически, по соципроисхождению из семьи крупного кулака-эксплуататора чужого труда, до ареста проживал на станции Каракеткен Джалагашского района, работал механиком по сельхозмашинам в Каракеткенской МТС.

Он обвиняется в том, что являясь в прошлом кулаком и будучи враждебно настроенным против советской власти, систематически занимался контрреволюционной агитацией, восхваляя дореволюционное житье, так в день 1-го Мая 1937 года среди рабочих автобазы агитировал: “Развесели красные тряпки и радуются неизвестно чему, а самим жрать нечего. Раньше жили без этих украшений и жили лучше и веселее, так как жили в достатке”, и тут же добавил: “Раньше работали так, знали что на себя, а теперь на какое-то государство”. В день выборов в Верховный Совет 12-го декабря 1937 года группе

рабочих МТС говорил: “Сколько ни голосуй, жизнь от этого лучше не станет”. По приезде в район все время держал тесную связь со своим родственником быв. кулаком и белоградцей Крамаренко Абрамом (репрессирован в 1937 г.), за что Лапенко В. И. Постановлением Кармакчинского РО НКВД от 22 января 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Приговором спецколлегии Кызылординского облсуда от 7 июня 1938 года Лапенко Василий Ильич осужден на 8 лет лишения свободы с поражением в правах сроком на 3 года.

Определением Спецколлегии Верховного Суда Казахской ССР от 20 июля 1938 года приговор Кызылординского облсуда оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 28 февраля 1962 года — приговор Кызылординского облсуда от 7 июня 1938 года, Определение Верховного суда Казахской ССР от 20 июля 1938 года по делу Лапенко Василия Ильича отменены и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления. Протест прокурора Казахской ССР удовлетворен.

М

МАКАРЕНКО Николай Моисеевич родился в 1890 году Кузмерском районе, Орджоникидзевской области, осужден 13 июля 1943 г. по ст. 58—10—2 УК РСФСР на 10 лет, до ареста проживал на станции Каракеткен Джалагашского р-на, работал рыбаком колхоза “Игилик”. Реабилитирован 6 января 1989 года.

МАСАҚБАЕВ Әлімбет № 18 ауылында 1881 жылы туған, малшы, тұрақты мекен-жайы болмаған, Жаңа дария бойында көшіп-қонып жүрген, партияды жок, сауатсыз, ірі бай болған, мал-мүлкі 1930 жылы Ала-месеқ ауданында төркіленген, қуғын-сүргіннен қашқан, 1932 жылы Қармақшы ауданында ОГПУ органы арқылы ұсталып, кейін босатылған. Оған тағылған айып:— Кызылқұмда тұрған кезінде өзінің маңайына әскери борышын өтеуден қашып жүрген әскер жасындағыларды жинап, олардың міндетті әскери борышын өтеуге бармауға үгіттеген — деп Жалағаш аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 16 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық НКВД Басқармасының ББ бөлімінің 1943 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Масақбаев Әлімбетті айыптаған тергеу ісі сотқа беруге жинақталған дәлелдің жеткіліксіздігінен тергеу ендірістен қысқартылып, ол тұтқыннан босатылған.

Облыстық прокурордың аға көмекшісінің 1991 жылғы 4 ақпандағы қаулысы бойынша Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1943 жылғы 21 сәуірдегі А. Масақбаевтың тергеу ісін тоқтату туралы қаулысы бұзылған. Ә. Масақбаев жайлы қылмыстық іс оның әрекетінде қылмыс құрамы-

ның болмауына байланысты өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 сәуірдегі қорытындысымен Масақбаев Әлімбет Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МАНАЙДАРОВ Жоремхан 1904 жылы Жалағаш ауданында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, 1942 жылы әскер қатарына шақырылып, № 43 атқыштар полкінің құрамында Отан соғысына қатысқан.

9 тамыз 1942 жылы ұрыс даласында қорқақтық жасап, тылға қашқан жерінде ұсталған.

Осы қылмысы үшін Манайдаров тұтқынға алынып, 10 тамыз 1942 жылы НКВД 16 СД ерекше бөлімінің қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталып, сапта тұрған жауынгерлердің алдында атылған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңының 5 бабы “Г” тармағына сәйкес сот органдарынан тысқары шешіммен атылғанына байланысты Манайдаров толық ақталған.

Н

НАУМОВ Федор Антонович родился в 1885 году в селе Орск, Чкаловской области, осужден 13 июля 1943 года по ст. 58—10—2 УК РСФСР на 10 лет, до ареста проживал на станции Каракеткен Джалагашского района, работал стрелочником железной дороги. Реабилитирован 6 января 1989 года.

О

ОГУРСКАЯ Зинаида Антиповна родилась в 1909 году в г. Слуцке, Ленинградской области, осуждена Кызылординским Облсудом 10 августа 1950 года на 8 лет, до ареста проживала в пос. Джалагаш, работала уборщицей промартели. Реабилитирована 24 января 1990 года.

П

ПАК Тон-Гук родился в 1891 году в Корее, осужден Кызылординским облсудом 17 июля 1938 года по статьям 58—10—1 УК РСФСР на 8 лет, до ареста

проживал на станции Джалагаш, работал рабочим селекционной станции. Реабилитирован 3 марта 1989 года.

ПАК ТХЯ-КВА (ПАК Василий) родился в 1894 году в Корее, осужден Комиссией НКВД и Прокуратурой СССР 5 сентября 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу, до ареста проживал на станции Жалагаш, был колхозником колхоза “Авангард”. Реабилитирован 13 июля 1989 года.

ПРОКОЕВА Лукерья Алексеевна родилась в 1903 году Богатовского района Куйбышевской области, осуждена 13 июля 1943 года по ст. 58—10—2 УК РСФСР на 10 лет, до ареста проживала на станции Кара Кеткен Джалагашского района, работала бухгалтером колхоза “Игилик”. Реабилитирована 6 января 1989 года.

ПРОКОПЕНКО Савва Матвеевич родился в 1880 году в гор. Таганроге, Ростовской области, осужден особым Совещанием при МВД СССР 12 ноября 1949 года на 10 лет, до ареста проживал в пос. Джалагаш, работал сторожом в рыбхозпроме. Реабилитирован 4 августа 1989 года.

С

САРИЕВ Мамырай 1909 жылы “Еңбек” кеншарында туған, руы керей, білімі орта, Қызылорда қаласындағы жұмысшы факультетін бітірген, 1932 жылдың қаңтар айынан БК(б)П мүшелігіне кандидат, РТС мекемесінде жұмыс істеген. Қызылорда қаласының “Бегілік” көпесінде тұрған.

Сариев Мамырай 1929 жылы астана Қызылордадан Алматы қаласына көшкенде сол жаққа жұмысқа ауысып, Алматы облысының Қаскелең ауданындағы “Қаратерен” совхозының бастығы болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметі мен партияның ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы контрреволюциялық зиянкестік жұмыстар жүргізген, Троцкистік-зиновьевшілдік ұйымға белсене қатысып, халық арасында жауыздық үгіттер таратқан деп айып тағылып “халық жауы” ретінде Жамбыл облысының Қастек аудандық партия комитетінің 1937 жылғы 8 қаңтардағы қаулысымен Сариев Мамырай БК(б)П мүшесіне кандидаттығынан шығарылып, қамауға алынған. Оған РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2,7 тармақтарымен айып тағылған.

Алматы облыстық сотының 1937 жылғы 29 қарашадағы үкімімен Сариев Мамырай ату жазасына сотталған. Бұл үкім кешікпей орындалған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот комиссиясының 1957 жылғы 30 сәуірдегі ұйғаруымен Алматы облыстық сотының жоғарыда көрсетілген үкімі бұзылып, М. Сариев жөніндегі қылмысты іс қысқартылып, ол толық ақталған.

Қазақстан Компартиясы Алматы облыстық ұйымының бақылау-тексеру комиссиясы Президиумының 1999 жылғы 27 наурыздағы қаулысымен (протокол № 21, 4) Сариев Мамырайды 1932 жылдың қаңтары-

нан КПСС мүшелігіне кандидат етіп қайта қалдырған.

(Қызы Мамыраева Жамила Қызылорда қаласы “Шұғыла” мәлтек ауданы, 16 үй, 63 пәтерде тұрады).

СНИТКО Анатолий Петрович родился в 1891 году в пос. Джалагаш, осужден Кызылординским облсудом 20 августа 1940 года на 5 лет, до ареста проживал там же, был рыбаком, реабилитирован 11 января 1990 года.

СОСИПАТРОВ Кирилл Васильевич родился в 1891 году в Ленинградском округе, осужден тройкой при ПП ОГПУ на 5 лет, до ареста проживал на станции Джалагаш, работал пом. нач. станции Джалагаш. Реабилитирован 9 июня 1989 года.

СУЛТАНОВ Сейдахмет Омарович родился в 1932 году в селе Хорочай, Чечено-Ингушской АССР, осужден Кызылординским облсудом 21 января 1951 года на 10 лет, до ареста проживал в Джалагашском районе. Реабилитирован 11 декабря 1995 года.

СҮЙЕНІШЕВ Мәмбетәлі Жалағаш ауданында 1879 жылы туған, Оңтүстік Қазақстан облысының НКВД Басқармасының үштігімен 1937 жылғы 27 қыркүйекте сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 16 ауылында тұрған, колхозшы болған. 1989 жылғы 4 қыркүйекте ақталған, неше жылға сотталғаны көрсетілмеген. Ол толық ақталған.

T

ТАБЫНБАЕВ Жолдасбай Жалағаш ауданының № 18 ауылдық кеңесі, “Қызылдиқан” колхозында 1897 жылы туған, әлеуметтік негізі орта шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, 1941 жылы 25 қазанда РСФСР ҚК 74 бабының 1 тармағымен бір жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, осы колхозда тұрған, үйленген, өйелі — Зейнеп, баласы Саябек, қарындасы — Баян.

Табынбаев Жолдасбай Кеңес өкіметіне жат жауыздық пікірде болып, Отан соғысының ауыр күндерінде әскер қатарына барудан қашып, екі жылдан астам уақыт Қызылқұмда, Қарқалпақ АССР-да тығылып жүрген. 1944—1947 жылдары Жалағаш ауданының “Қызылдиқан” колхозында тұрып, еш жерде жұмыс істемеген, сөйтіп жүріп колхозшылар арасында: “Колхозшыларға жұмысқа шықпандар, одан сендерге келетін ешқандай пайда жоқ”, — деп еңбек төртібін бұзған. Сонымен бірге, кеңес өкіметіне қарсы үгіт жүргізе отырып, колхозшыларға былай деген: “Колхозшылар аш-жалаңаш жүр, олар егін егіп, оны тегіс жинайды, бірақ өкімет оның барлығын алып қойып, колхозшыларды аш қалдырады”. Революцияға дейінгі патша тұсындағы өмірді мақтап, колхозшыларға былай деген: “Бұрынғы байлар адамдарға жақсы қамқорлық жасап, барлық керекті заттармен қамтамасыз еткен еді, ал, қазіргі кеңес үкіметі, колхоз құрылысы олай істеп отырған жоқ”. Осы қылмысы үшін Табынбаев Жолдасбай — Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1947 жылғы

10 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып РСФСР ҚК 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі мамыр айының 27 күні аяқталып, айыптау қорытындысы 30 мамырда шығарылған, оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бастығының орынбасары 30 мамырда, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 13 маусымындағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 17 шілдедегі үкімімен Табынбаев Жолдасбай 6 жылға бас бостандық еркінен айырып еңбек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 30 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, Табынбаевтың шағым арызын аяқсыз тастаған, сот үкімімен мал-мүлкін төркілеуді шығарып тастаған.

Қазақ ССР прокуратураның бірінші орынбасарының бақылау ретінде Табынбаевтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1947 жылғы 30 шілдедегі Табынбаев Жолдасбай жөніндегі ұйғаруын бұзуды, істі оның өркетінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Табынбаев Жолдасбай ақталған.

ТИМОФЕЕВА Матрена Дмитриевна родилась в 1893 году в д. Матажелиха Лихославльского района, Калининской области, русская, гр-ка СССР, беспартийная, образование начальное, проживала в пос. Джалагаш, работала уборщицей школы.

Она обвиняется в том, что являясь в прошлом членом ВКП(б) в период XIV съезда партии выступала против генеральной линии партии, поддерживая взгляды троцкистско-зиновьевской оппозиции. Принимала участие в конспиративных собраниях троцкистов, где читалась контрреволюционная троцкистская литература. За принадлежность к троцкистско-зиновьевской оппозиции она была в 1936 году исключена из ВКП(б) и как социально-опасный элемент, выслана из Ленинграда в Казахстан. Будучи враждебно настроенной против ВКП(б) и Советской власти среди населения распространяла клеветнические измышления по адресу руководителей партии и правительства, выражая недовольство мероприятиями, проводимыми партией и советской властью, за что она по постановлением Джалагашского РО МГБ от 13 ноября 1948 года арестована и привлечена к уголовной ответственности по ст. 58—2—10, 1, 11 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при МГБ СССР от 2 апреля 1949 года осуждена на 10 лет в ИТЛ.

Постановлением президиума Кызылординского облсуда от 23 апреля 1958 года Постановление бывш. Особого Совещания при МГБ СССР от 2 апреля 1949 года по делу Тимофеевой М. Д. в части обвинения по ст. 58—2 и 58—11 УК отменено и дело в этой части производством прекращено за отсутствием в ее действиях состава этих преступлений, а в части

ст. 58—10 ч. 1 УК Постановление оставлено в силе. Протест облпрокурора удовлетворен. Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 июня 1958 года — Протест Генерального прокурора СССР — удовлетворен. Постановление бывш. Особого Соправления при МГБ СССР от 2.04.1949 г. и Постановление Президиума Кызылординского облсуда от 23.04.1958 года в отношении Тимофеевой Д. В. в части признания ее виновной по ст. 58—10 УК РСФСР — отменено и дело в силу ст. 4 п. 5 УПК РСФСР дальнейшим производством прекращено. По заключению облпрокурора Кызылординской области от 13.05.97 года Тимофеева Матрена Дмитриевна на основании Закона Республики Казахстан “О реабилитации жертв массовых политических репрессий” от 14.04.1993 года реабилитирована.

Ч

ЧУПИРИН Василий Андреевич родился в 1879 году в гор. Кременчуг, Полтавской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Джалагаш, работал частным переплетчиком. Он обвиняется в том, что является участником контрреволюционной, националистической, террористической организаций, по заданию которого проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением Особого Соправления при МГБ от 10 июня 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 20 января 1996 года.

Ш

ШАМБИЛОВ Құттыаяқ № 26 ауылында 1901 жылы туған, сауатсыз, үйленген, 1942 жылы РСФСР ҚК-ның 193 бабының 10 тармағы, “а” пунктiмен 10 жылға сотталып, майданға жіберілген, 163 айып ротасының құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. Ол бұрын қашқын ретінде сотталған және қорғаныстың алдыңғы шебінде жүріп, 1943 жылдың мамыр айында Кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, жауынгерлерді жау жағына өтуге шақырған. Осы қылмысы үшін Шамбілов Қ. 87 АД-ның Әскери Трибуналының 1943 жылғы 10 тамыздағы үкімімен 10 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған. Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Қ. Шамбіловтың Кеңес үкіметіне

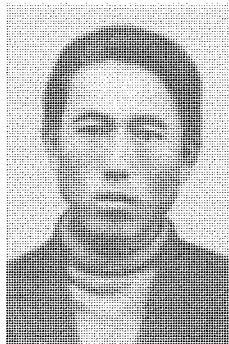
қарсы жүргізген үгіті толық анықталған. Оның заңға қарсы әрекеті дұрыс келтірілген, жазасы қылмысты Заңға сөйкес берілген.

Бірақ, Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 4 бабы, “Б” пунктiнің негізінде Шамбілов Қ. толық ақтауға жатады”, — делінген. Ол 1998 жылғы 10 шілдеде толық ақталған.

ШМАЛЬЦ Петр Кондрагевич родился в 1903 году в селе Маринберг, Саратовской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Жалагашском районе. Он обвиняется в том, что активно проводил среди населения антисоветскую, провокаторскую агитацию и подрывно-диверсионную, террористическую и вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 февраля 1951 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 января 1995 года.

Э

ЭМ СОН-ХАК (Дюн) родился в 1893 году в Коре, гражданин СССР, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на станции Жалагаш, не работал. Он обвиняется в том, что являлся агентом Японской разведорганов, по заданию которого систематически проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, террористическую и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором НКВД СССР от 11 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

Топтама

1. **НАҚПАЕВ** Қалмағанбет Жалағаш ауданының № 23 ауылында 1910 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей-шаруа, үйленген, өйілі — Нақпаева Райхан, қыздары — Оразкүл, Шырынкүл.

Отан соғысына Жалағаш аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылғы маусым айында шақырылған. Ол ұрыс майдандарының алғы шептерінде бөлімше командирі қатарында соғысқан.

2. **ЕРҒОЖАПОВ** Сейдахмет Алматы облысы Қаратас ауданының “Айдар” ауылында 1909 жылы туған,

шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталған, кедей-шаруа, малшы, үйленген, өйелі — Ерғожапова Рахия, ұлы — Мырзахан.

Отан соғысына Қаратас аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылғы маусым айында шақырылып, ұрыс майданының алғы шептерінде соғысқа қатысқан.

Нақпаев пен Ерғожапов ұрыс майдандарының алғы шептерінде жүріп, қызыл әскерлер арасында неміс фашистері туралы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізіп, олардың листовкаларын таратып, Отанын сатпақшы пиғылда болған.

Осы қылмыстары үшін НКВД-ның ерекше бөлімінің қаулысымен екеуі де 1942 жылғы 24 тамызда қамауға алынған.

1942 жылғы 2 қыркүйекте Брянск майданының Әскери трибунасы РСФСР ҚК-нің 58—10—2 тармағы және 58—2 баптарымен айыпталған Нақпаев пен Ерғожаповтың қылмысты істерін қарап, әрқайсысына 10 жылдан бас бостандық еркінен айыруға және саяси құқын 5 жылға жоюға соттаған.

СССР Жоғарғы сотының әскери коллегиясы 1942 жылы 31 желтоқсан күні олардың шағым арыздарын қарап, үкімді өзінің күшінде қалдырып, шағым қанағаттандырылмаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірінде “Жаплай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңының 4 бабы “В” тармағына сәйкес Нақпаев пен Ерғожапов 1989 жылғы 9 тамызында толық ақталған.

ТЕРЕҢӨЗЕК АУДАНЫ БОЙЫНША

А

АБЛАНОВ Алтай № 11 “Көкжиде” ауылдық кеңесі, “Шымбөгет” колхозында 1922 жылы туған, негізі кедей-шаруа, білімі арнаулы орта, партияда жоқ, мамандығы мұғалім, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін осы колхозда тұрған, үйленбеген, інісі Абланов Әлмағамбет.

Абланов Алтай № 11 “Көкжиде” ауылдық кеңесінде жүріп, Германия мен Кеңес Одағының арасындағы соғыс жағдайына байланысты колхоз тұрғындары арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік үгіт таратқан, фашист армиясының күш-қуатын мақтаған. Мысалы, 1941 жылдың 25 тамыз күні № 11 ауылдық “Комсомол” колхозында көптеген колхозшылардың арасында: “24 тамызда неміс әскерлері Ленинградты басып алды, енді Мәскеуге қауіп туып тұр, Қызыл Армия неміс армиясының шабуылына тойтарыс бере алмайды, өйткені олар техника жағынан күшті қаруланған”, — деген.

Осы қылмысы үшін Абланов Алтай Тереңөзек аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 11 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 25 қазанда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы, облыстық прокурор 1 қарашада, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 4 қарашадағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 15 қарашадағы үкімімен Абланов Алтай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, сотталушының арызы қанағаттандырылмаған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1989 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Абланов Алтай жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 15 қарашадағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы

сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруын бұзып, қылмыстық істі оның әрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартылған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

АМАНБАЕВ Кенжеғұл № 1 “Қызылөзек” ауылында 1894 жылы туған, балықшы отбасынан шыққан, діни орталау білімі бар, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласындағы “Трудовик” артелінде етікші болып жұмыс істеген. Қызылорда қаласы, колхоз көшесі № 6 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Ажар, балалары — Ибрагим, Балтабай, Байқадам, 1918 жылы ақтар армиясында жауынгер болған. Аманбаев Кенжеғұл өзінің жеке меншік етік дүкенін ұстаған, ол тұрғындар арасында үнемі партия мен кеңес үкіметінің шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық жеңілістік үгіт жүргізіп келген. Сонымен қатар колхоз құрылысының беделін түсіру мақсатында провокациялық сөздер айтқан. Кеңес өкіметіне қарсы жат пікірде болған. Ол Кеңес Одағындағы тұрмыстық жағдайға жала жауып, патша тұсындағы өмірді көксеп мадақтаған. Сол сияқты Қызыл Армияға, Кеңес баспасөзі мен Информбюро хабарына күйе жағып, неміс-фашист армиясының күші мен қуатын мақтап: “Осы соғыста Германия Кеңестер Одағын сөзсіз жеңеді”, деп сөуегейлік айтқан.

Осы қылмысы үшін Аманбаев Кенжеғұл Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1944 жылғы 30 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1944 жылдың 19 мамыр күні аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының бастығы сол күні, облыстық прокурор 22 мамырда, Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 3 маусымдағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1944 жылғы 10 шілдедегі үкімімен Аманбаев Кенжеғұл 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмыстық Істер қарайтын сот коллегиясының 1944 жылғы 17 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының

1944 жылғы 10 шілдедегі үкімін күшінде қалдырып, сотталушы Аманбаевтың шағымын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР Жоғары Соты Президиумының 1989 жылғы 21 сәуірдегі Қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1944 жылғы 10 шілдедегі Аманбаев Кенжегүл жөніндегі үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1944 жылғы 14 тамыздағы ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі қысқартқан.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

АМАНДЫҚОВ Ешмұрат Далакөл ауылдық кеңесінде 1910 жылы туған, кейін Қызылорда қаласы, № 8 үйде тұрған, әлеуметтік негізі кедей-шаруа, білімі 6 класс, 1925 жылдан БЛКЖО мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, бұрын Қызылорда аудандық атқару комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі, қамауға алынғанға дейін Сырдария аудандық атқару комитетінің жауапты хатшысы болып қызмет атқарған, үйленген, әйелі — Нәбира, інілері — Мұхамбет, Дашмұрат.

Амандықов Ешмұрат кеңес өкіметіне қарсы, ұлтшылдық, контрреволюциялық ұйымның белсенді мүшесі болған, бұл ұйымға ол 1937 жылдың қаңтар айында Қызылорда аудандық атқару комитетінің бұрынғы есепшісі, қазіргі “Аққұм” колхозының парторы Жалекеев Балмағамбетті және сол колхоздың мұғалімі Орынбаев Байтананы тартқан, оларға мынадай тапсырмалар берген:

- 1) Кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға жаңа адамдар тарту.
- 2) Ауылшаруашылығында колхоздарды құлатуға, мал басын құртуға бағытталған зиянкестік жұмыстар жүргізу.
- 3) Тұрғындардың мәдени-саяси өсуіне кедергі жасау.

Амандықов аудандық атқару комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі болып тұрғанда өзінің қызмет бабын пайдаланып, ауылдық кеңестердің жұмыстарын құлатуға, әсіресе ұйымдастыру-көпшілік жұмыстарын өрістету ісіне зиянкестік жасаған, көпшілік ауылдық кеңестерде пленумдар өткізілмеген, секциялар мен депутаттар тобы жұмыс істемеген.

Осы қылмысы үшін Амандықов Ешмұрат — Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 17—58—8 және 58—11 бабының тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылдың 7 сәуірінде аяқталып, айыптау қорытындысын Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының УГБ-ның 4 бөлімі сол жылғы 25 сәуірде шығарған, оны Қызылорда облыстық прокуроры бекіткен.

Қазақ ССР НКВД УГБ 4 Бөлімінің 2 Бөлімшесінің 1938 жылғы 7 мамырдағы қорытындысымен айыптау қорытындысына келіскен.

Қазақ ССР НКВД-ның Шекара және Ішкі Әскерлері әскери прокурорының 1938 жылғы 9 мамырдағы қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген. Амандықовтың ісі СССР Жоғарғы Сотының Әске-

ри коллегиясының қарауына жіберілген.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 14 қарашадағы үкімімен Амандықов Ешмұрат — 10 жылға құлып астына, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 1 қыркүйектегі қорытындысымен Амандықов Ешмұрат Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АЙЕКЕНОВ Нұртаза № 7 ауылында 1908 жылы туған, білімі орталау, БК(б)П мүшесі, 1938 жылғы 17 қазанда қамалған, Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 23 сәуірдегі үкімімен 12 жылға бас бостандығынан және 5 жылға сайлау құқынан айыруға сотталған. Қызылорда облыстық прокурорының 1941 жылғы 3 сәуірдегі қаулысымен, УНКГБ және Қазақ ССР-ы НКГБ қорытындысымен қылмыстық ісі толық болмағандықтан қысқартылып, қамаудан босатылған, қамауға алынғанға дейін Қызылорда Саранча экспедициясында техник болып қызмет атқарған.

АЙТБАЕВА Құрманкүл Аламесек ауылдық кеңесінде 1909 жылы туған, сауатты, қызметкер, БК(б)П мүшесі, Тереңөзек аудандық партия комитетінде нұсқаушы болып қызмет атқарған, оған кеңес үкіметіне қарсы — ұлтшылдық террорлық-көтерілісшілер ұйымының мүшесі, соның тапсырмасымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізген — деп айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 28 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен

қылмыстық іс қозғалған. Батыс Қазақстан бойынша ҚССР Шекара және ішкі Күзетінің Әскери Трибуналы тұрақты сессиясының 1938 жылғы 27 қазандағы үкімімен Айтбаева Құрманкүл 10 жылға түрме қамауына, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. **АЛДОНҒАРОВ** Ахмет Тереңөзек ауданының 1990 жылы туған, Қызылорда облыстық сотының үкімімен 1938 жылғы 9 маусымда 10 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, төраға орынбасары болып қызмет атқарған, 1996 жылғы 15 сәуірде ақталған.

АХМЕТОВ Тұрым № 24 ауылында 1904 жылы туған, 1942 жылғы 13 желтоқсанда ұсталған, кейін, ісі қысқартылған, қамауға алынғанға дейін 453 атқыштар полкінің 1 батальонында Қызылөскер болған, 1991 жылғы 24 қазанда ақталған.

АСҚАРОВ Арысбай № 7 ауылында 1919 жылы туған, білімі орта, бұрын сотталмаған, Тереңөзек АӘК арқылы әскер қатарына алынып, АП (полктің номері көрсетілмеген) құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың қыркүйек айында жау тұтқынна түсіп, өз

еркімен “Түркістан легионына” кірген, фашистік Германияға адал қызмет етемін деп ант алған. Легион құрамында ол 1943 жылдың тамыз айына дейін болып, одан кейін Кеңес әскерлері жағына өткен. Осы қылмысы үшін Асқаров Арысбай РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 1“б” тармағымен 15 жылға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

СССР ВК ВС-ның 1949 жылғы 15 қазандағы ұйғаруы бойынша үкім күшінде қалған, сотталушының шағым арызы қанағаттанғысыз қалдырылған.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Асқаров А. тұтқынға оған байланысыз жағдайда түскен, Кеңес әскерлеріне, партизандарға қарсы ұрысқа қатыспаған. Асқаровтың әрекетінде оған тағылған қылмыс құрамының белгісі формалды түрде замұндалған, сондықтан Асқаровты қылмысқа тарту негізсіз болған — делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “А” пунктінің негізінде Асқаров Арысбай 1998 жылғы 13 шілдеде толық ақталған.

АРЫСТАНОВ Жүсіпбек № 11 ауылда 1904 жылы туған, кедей шаруа отбасынан шыққан, білімі жоғары, кәсібі мұғалім, партияда жоқ, бұрын сотталған, үйленген, ВЛКСМ-ның 25 жылдығы атындағы артедің цех бастығы болып жұмыс істеген, Қызылорда қаласы, Шевченко көшесі, 25 үйде тұрған, әйелі — Арыстанова Сара, қыздары — Арыстанова Ш. Ж., Арыстанова Г. Ж., баласы — Арыстанова М. Ж.

Арыстанов Жүсіпбек Қазақстандағы Кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға белсенді түрде қатысып, оның тапсырмасымен көтерілісшілер тобын құрған, сол үшін 1938 жылғы 11 тамызда тұтқынға алынып, 1940 жылғы 26 қазанда СССР НКВД жанындағы Ерекше мәжілісі арқылы РСФСР ҚК-ның 58-бабының 2 және 58 баптың 11 тармақтарымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жаза мерзімін толық өтеп, 1946 жылдың тамыз айының басында қамаудан босанған.

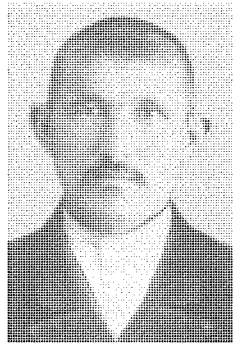
Арыстанов Жүсіпбек 1948 жылғы 11 желтоқсанда екінші рет тұтқынға алынып, сол жылғы 27 желтоқсанда бұрынғы айып қайта тағылған. Айыптау қорытындысын Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімінің тергеу ісі жасаған.

СССР МГБ жанындағы ерекше мәжілісінің 1949 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен Арыстанов РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 58 бабының 11 тармақтарымен жер аударуға сотталған және Новосибирь облысына айдалған. 1954 жылдың 25 желтоқсанында СССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының ұйғаруымен СССР Бас прокуратурының наразылығы қаралып, СССР МГБ жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1949 жылғы 20 сәуірдегі қаулысы бұзылып, іс өндірістен қысқартылған, Арыстанов Жүсіпбекті жер аударудан босатып, арнайы қоныс аударуға шешім қабылданған. (Арыстанов арнайы қоныс аударуда Новосибирь облысының Михайлов ауданы, Чумаково селосы, Ленин 4-те болған). Арыстанов Жүсіпбектің айыбы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының 1 бабына жатады. Ол 1997 жылғы 22 мамырда толық ақталған.

ӘБІЛҚАСЫМОВ, немесе **ТИЯНАҚОВ** Меңлібай (бек)

№ 12 ауылдық кеңесі, Ворошилов атындағы колхозда 1901 жылы туған, ірі байдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, 1929 жылы әкесінің және өзінің мал-мүлкі тәркіленген. Баласы — Меңлібеков Сәдуақас, Сейіл, інісі — Әбілқасымов Сарыбек, әйелі — Патым.

Әбілқасымов Меңлібек — 1930 жылы кеңес өкіметіне қарсы Қарақұм қарақшыларының қарулы көтерілісіне қатысқаны үшін ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынып, сол жылғы 29 қарашада Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармағымен 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Айып жазасын өтеу үшін оны Қарлағтың № 63 Чу құрылысына айдаған, сонда жүріп, жазасын өтпей 1931 жылдың 15 ақпанда лагерьден қашып кетіп Өзбекстанда, Тәжікстанда тығылып жүріп Әбілқасымов Меңлібек фамилиясын өзгертіп, Тиянақов Меңлібай болып жүрген. Тереңөзекке 1941 жылдың шілде айында қайтып келген.

Әбілқасымов Меңлібек — Тереңөзектің № 6 ауылдық кеңесіне қарасты Ворошилов атындағы колхозда жұмыс істей жүріп, 1941 жылдың қазан-қараша айларында колхозшылар арасында кеңес үкіметі мен партияның шараларына қарсы контрреволюциялық үгіт таратқан. Сол жылғы 20 және 29 қазанда Ворошилов атындағы колхоздың сельпосының асқанасында және колхозшы Жарылқасыновтың үйінде бірнеше колхозшылардың алдында фашистік Германия әскерлерінің күшін мақтап, қызыләскерлердің күш-қуатын жамандап өсектеген. Сонымен қатар ол Мәскеу мен Ленинград қалаларын немістер басып алды, кеңес үкіметі оны жасырып отыр, бұл соғыста СССР жеңіледі”, — деп контрреволюциялық-жеңілістік лақаптар таратқан.

Осы қылмыстары үшін Әбілқасымов (Тиянақов) Меңлібек — Тереңөзек аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 5 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1942 жылғы 21 мамырда шығарылған, іс Қызылорда облыстық соттың қарауына берілген.

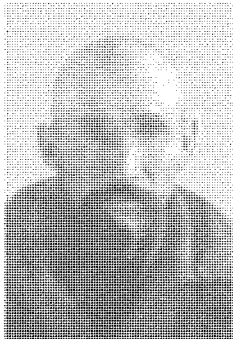
Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 20 маусымдағы үкімімен Әбілқасымов Меңлібек — Тиянақов Меңлібай 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың — юстицияның аға заң кеңесшісі С. Үмбеталиевтің Қазақ ССР прокуроры Юстицияның I классты мемлекеттік кеңесші Г. Б. Елемесовке ұсынысы бойынша сотталушы М. Әбілқасымов жөнінде Қызылорда облыстық сотының 10 маусым 1942 жылғы шығарған үкімін бұзуға Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына қадғалау ретінде наразылық келтіріп, оның өрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қылмысты істі қысқартуға жатқызуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысы бойынша Әбілқасымов Мендібек (Тиянақов Мендібай) Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңының негізінде толық ақталған.

ӘЛИАҚБАРОВ Бөкір Тереңөзек ауданында 1903 жылы туған, ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен 1933 жылғы 29 қаңтарда алдын ала қамаудан кейін тұтқыннан босатылған. 1995 жылғы 7 желтоқсанда ақталған.

ӘСЕНОВ Мүтән № 12 “Ақжарма ауылдық кеңесі, “Шандайкөл” колхозында 1891 жылы туған, бай — молда болған, шала сауатты, 1926—1928 жылдары БК(б)П мүшесі болған, колхозшы, партия қатарынан шығарылған, бұрын сотты болған, “Шандайкөл” колхозында тұрған, үйленген, әйелі — Баян, қызы — Ақжан.

Әсенов Мүтән Кеңес үкіметіне қарсы жат пиғылда болып, кеңес құрылысына, Қызыл Армияға қарсы бағытталған провокациялық-жеңілістік сипаттағы контрреволюция-

лық үгітті үнемі жүргізіп келген, Германия армиясы мен оның техникасын мақтаған. 1941 жылғы 7 тамыздағы өзінің кеңес өкіметіне қарсы “Шандайкөл” колхозының қырман басында сөйлеген сөзінде Әсенов Мүтән: “Жақын арада Жапония Кеңес Одағына қарсы соғыс ашады, сосын Германиямен бірге Кеңес Одағын тез құртады, Германияда соғыс техникасы күшті, жақын арада Кеңес Одағы болмайды” — деген. 1941 жылдың 12 қазан күні Қызыл Армия үшін жылы киімдер жинауға қарсы “Шандайкөл” колхозының дүкенінде тұрып Әсенов: “Қызыл Армияға барлық халық көмектесіп жатыр, бірақ ешқандай нәтиже жоқ, немістер күнде Кеңес Одағының көптеген қалаларын жаулап, басып алып жатыр, Кеңес Одағының соғыс техникасынан немістердің соғыс техникасы күштірек, бұл соғыста немістер жеңіске жетеді, сондықтан мен Қызыл Армия үшін ешқандай жылы киім бермеймін” — деген. Содан кейін Қызыл Армияның адресіне жаман сөздер айтып балағаттаған. Осындай жаман сөздерді ол 14 қазанда да айтқан.

Осы қылмысы үшін Әсенов Мүтән Тереңөзек аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 9 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың 26 қаңтарында аяқталып, айыптау қорытындысы 10 ақпанда Қызылорда қаласында шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 12 ақпанда, облыстық прокурор 14 ақпанда бекіткен.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1942 жылғы 13 маусымдағы қаулысымен Әсенов Мүтән — 5 жылға Солтүстік Қазақстанға жер аударуға сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 13 қыркүйектегі қорытындысымен Әсенов Мүтән — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ӘЛІМОВ Жолдыбай Тереңөзек ауданында 1918 жылы туған, Оңтүстік Қазақстан облыстық соты арқылы 1944 жылғы 26 қаңтарда 8 жылға сотталған, 37 ИТК-да айып мерзімін өтеген, 1990 жылғы 25 сәуірде ақталған.

Б

БАЙМАҒАМБЕТОВ Мәмбет Қызылорда ауданының Шалайыр колхозында —1876 жылы туған, Қызылорда облыстық сотының үкімімен 1938 жылғы 7 ақпанда 15 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, 1996 жылғы 28 ақпанда ақталған.

БАЙТАЛИЕВ Әйткен № 12 ауыл Аламесек поселкесінде 1907 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, Тереңөзек аудандық ОГПУ бөлімінің 1930 жылғы 16 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 17—58 бабының 2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған, оған — Қарақұмдағы қарақшылармен байланыс жасап, оларды азық-түлікпен қамтамасыз етіп отырған, байлардың мал-мүлкін ауыл-шаруашылығына салып жасырып алып қалғаны үшін олардан пара алып отырған — деп кінә табылған. Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдері жанындағы үштіктің 1930 жылғы 31 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 31 жылғы 1 ақпанда Қызылорда қаласында орындалған.

1989 жылғы маусым айының 23 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Байталиев Әйткенді оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

БАҚТЫБАЕВ Байкемел Тереңөзек ауданының № 40 ауылында 1896 жылы туған, Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі үштігімен 1933 жылғы 29 ма-

усымда 5 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, “Қызыл кедей” колхозының мүшесі болған, 1989 жылғы 29 маусымда ақталған.

БАШТУЕВ Доку родился в 1905 в с. Большой Воронды, Шатоевского района, ЧИАССР, чеченец, неграмотный, беспартийный, нигде не работал, проживал в колхозе “Кзыл Дихан” Теренозекского района. Он обвиняется в том, что с момента прибытия спецпереселенцем в Казахской ССР с 1944 года не занимался общественно полезным трудом, вел паразитический образ жизни, занимался разложением труддисциплины среди спецпереселенцев, тем самым саботировал, за что постановлением Теренозекского РО НКВД от 3 июня 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—14 УК РСФСР. Постановлением пом. облпрокурора по надзору за органами милиции и НКВД прокуратуры Кзылординской области от 9 июля 1945 года уголовное преследование в отношении Баштуева Д. за отсутствием признака по ст. 58—14 УК производством прекращено и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кзылординской области от 20 мая 1997 года Баштуева Доку на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года — реабилитирован.

БЕДЕБЕКОВ Серікбай Теренөзек ауданының № 2 ауылдық кенесінде 1887 жылы туған, кейін Қызылорда қаласы, Қазақ көшесі № 27 үйде тұрған, қызметкер болған, Теренөзек аудандық су шаруашылығында гидротехник болып қызмет істеген. 1905 жылы 3 кластық Перовск училищесін бітірген, партияда жоқ. Оған тағылған айып: Кеңес үкіметіне қарсы ұлттық ұйымның мүшесі болған, осы ұйымға бірнеше адамдарды азғырып, үгіттеп тартқан, ұйымның тапсырмасымен су шаруашылығы саласында жауыздық әрекеттер жасаған, ұйымның бақса да мүшелерімен бірігіп көтеріліс жасауға және қоныс аударуға дайындық жұмыстарын жүргізуге қатысқан — деп Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 4 бөлімінің 1938 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 3 бөлімінің 1939 жылғы 10 ақпандағы қаулысымен — сотқа беруге тергеу материалдарының жеткіліксіздігі үшін С. Беделбековтың тергеу ісі тоқтатылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 30 сәуір 1997 жылғы қорытындысымен Беделбеков Серікбай — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтарығы жарлығымен толық ақталған.

БЕКЕШЕВ Жайтабар Теренөзек ауданының № 6 ауылында 1897 жылы туған, ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен 1931 жылы ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, 1995 жылғы 26 қыркүйекте ақталған.

БИДИЕВ Рашид родился в 1884 году в Чечено-Ингушской АССР, приговором Кзылординского облсуда 19 сентября 1950 года осужден на 25 лет, до

ареста проживал в Теренозекском районе, колхозе им. Ворошилова, был колхозником, реабилитирован 25 марта 1995 года.

В

ВАКСМАН Зелик Львович родился в 1904 году в гор. Кишиневе, молдаванин, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Теренозек, без определенных занятий. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организаций, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кзылординского областного суда от 18 июня 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 17 февраля 1965 года.

ВИНОГРАДОВ Михаил Владимирович родился в 1888 году в Пищучском районе, Горьковской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Теренозекском районе, работал прорабом Аламесекской МТС. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организаций, по заданию которой активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-подрывную, диверсионно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кзылординского областного суда от 8 августа 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

Г

ГЛАВИНСКИЙ Иосиф Адамович родился в 1895 году в Опшленском районе, Белорусской ССР, еврей, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Теренозек, работал сторожем райбольницы. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, террористической организации, по заданию которой активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кзылординского областного суда от 20 августа 1944 года по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

ГУМАТ Гажипаль Оғлы, он же АЖИГАЛИЕВ Умбат родилса в 1862 году в Иране, азербайжанец, грамотен по арабски, беспартийный, до ареста проживал в Кызылординском районе, в ауле № 15, был знахарем. Он обвиняется в том, что являлся агентом и шпионом Ирана, проводил антисоветскую, провокаторскую и религиозную агитацию, шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД СССР от 2 сентября 1938 года приговорен к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 августа 1989 года.

Д

ДАЙЫРОВ Изтай Бекішұлы № 5 ауылда 1912 жылы туған, білімі орта, үйленген, бұрын сотталмаған, Тереңөзек АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылдың наурыз айында алынып, 284 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың қазан айында жау тұтқынына түсіп, тергеуде әскери құпия мағлұматтарды айтып қойған. Тұтқында 1942 жылдың 9 желтоқсанына дейін жүріп Дайыров өртүрлі шаруашылық жұмыстарды атқарған. Осы қылмысы үшін Дайыров І. Б. 13 ГАД әскери трибуналының 1942 жылғы 17 желтоқсандағы үкімімен (РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1“б” тармағымен) 10 жылға, 3 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Дайыров Изтай жау тұтқынына оған байланыссыз жағдайда түскен. Оның айыбы жауға әскери құпияны айтқаны Дайыровтың “мойындауына” негізделген, басқа материалдармен іс анықталмайды. Оның Отанды сатқандығы іс материалында негізінен мойнына қойылмаған, сондықтан оның қылмыстық жауапқа тартылуы және сотталуы негізсіз деп тапқан.

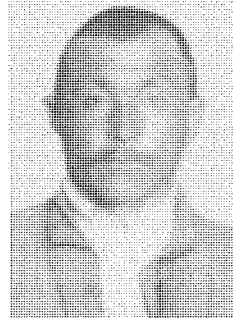
Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “А” пунктiнiң негiзiнде Дайыров Изтай 1998 жылғы 30 маусымда толық ақталған.

ДОБЫСОВА Тұрсын Тереңөзек ауданында 1923 жылы туған, білімі орталау, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Аламесек МТС-да трактор жүргізушісі болып жұмыс істеген. Ол колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, ауыл шаруашылығында жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1945 жылғы 27 қазандағы үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 қарашада ақталған.

ДОСЫМОВ Ыдырыс Көсемұлы Қызылорда ауданының № 11 ауылында 1919 жылы туған, білімі орта-

лау, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Смоленск жаяу әскерлер училищесінің курсанты болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілістік үгіт жүргізіп, өртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Батыс Әскери Округінің 1941 жылғы 6 шілдедегі үкімімен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1996 жылғы 22 қаңтарда ақталған.

ДҮЙСЕКОВ Өтеген № 13 ауылдық кеңесі “Жаңа-Дария” колхозында 1905 жылы туған, бай баласы, сауаты бар, партияда жок, колхозшы.

Оған тағылған айып: “Жаңа Дария” колхозында ұйымдасқан кеңес үкіметіне қарсы байлар тобына белсенді түрде қатысқан, осы топтың жасырын жиындарына бірнеше рет қатысып, онда “Жаңа Дария” колхозының активтеріне террорлық актілер жасау мәселелері талқыланған және колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген”, — деп

Тереңөзек аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 21 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 15 ақпандағы қаулысымен Дүйсеков Өтеген жөніндегі тергеу ісі оның қылмысы анықталмағандықтан мүлдем қысқартылып, айыпкер қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 8 тамыздағы қорытындысымен Дүйсеков Өтеген СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Е

ЕЛЕМЕСОВ Нұрбай 1885 жылы Аламесек (Тереңөзек) ауданының № 5 ауылында туған, малшы.

Ол халық арасындағы өзінің беделін пайдаланып, Кеңес өкіметіне, колхоз құрылысына қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген. Кедей шаруаларды колхоз мүшелігіне кірмей, Қармақшыдағы Ақмырза қарақшыларына қосылуға үгіттеген.

Осы қылмысы үшін Елемесов 29 қазан 1930 жылы тұтқынға алынып, 9 маусым 1931 жылы Қазақстан ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің РСФСР Қылмыс Кодексінің 58—10 бабымен айыпталған қаулысымен 5 жылға бас бостандығы еркінен айырып, концлагерге жіберуге соттаған.

20 қазан 1997 жылы Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жаппай саяси құғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңына сөйкес Елемесов ақталған.

Себебі іс бойынша Елемесовтің кінәсі дәлелденбейді, өзі де мойындамайды, 2—3 куәның жауаптарынан басқа Елемесовтың қылмысын дәлелдейтін құжаттар жоқ. Елемесов ешқандай контрреволюциялық үгіт-насихат жұмысын жүргізбеген. Елемесов дәлелсіз, заңсыз сотталған.

ЕЛІКБАЕВ Қайырбек Қызылорда ауданының № 35 ауылында 1901 жылы туған, сауатты, бай баласы, “Жаңа Қоныс” колхозының төрағасы, Қызылорда аудандық ОГПУ бөлімінің 1932 жылғы 25 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Оған колхозшылар арасында колхозды құлату, малын құрту мақсатында байлардан топ құрған, байларға колхоздың малын тартып берген, кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін айып тағылған. Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1933 жылғы 16 сәуірде Қызылорда қаласында орындалған.

1989 жылғы шілде айының қорытындысымен Елікбаев Қайырбектің өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ЕМБЕРГЕНОВ Абдрай Теренөзек ауданы, “Көкжиде” колхозында 1917 жылы туған, шала сауатты, үйленген, бұрын сотталмаған, 1939 жылы әскер қатарына алынған, 62 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысып, 1941 жылдың қазан айында жау тұтқынына түскен. 1943 жылдың қыркүйек айында “Түркістан легионына” кірген, одан кейін жұмысшы батальоны құрамында Францияға жіберілген, онда 1944 жылдың тамыз айына дейін бекініс құрылыстарында жұмыс істеп жүргенде одақтастар әскерлері тұтқынына түскен. Осы қылмысы үшін ол Түркістан Әскери Округі Әскери трибуналының 1950 жылғы 31 наурыздағы үкімімен 25 жылға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы ГВП бөлімінің бас прокуроры Ю. Зазулиннің осы қылмысты іс бойынша шығарған қорытындысында Ембергенов А. жау тұтқынына қоршауда қалып қойғандықтан, жауға қарсы тұра алмағандықтан түскен. Ол тұтқында жүріп Қызыл Армияға, одақтастар әскерлеріне және партизандарға қарсы ұрыстарға қатыспаған, СССР-ға қарсы өрекеттермен айналыспаған, Ембергеновтің өрекетіндегі қылмыстық құрам формалды түрде ойдан шығарылған, сондықтан оның саяси қуғын-сүргінге түсуі негізсіз деп тапқан. Ембергенов Абдрай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабының “А” пунктіннің негізінде толық ақталған.

ЕСЖАНОВ Хайрулла Қарсақбай ауданында 1903 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Теренөзек ауданында тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, террорлық, ұлтшылдық ұйымға белсене қатысып, колхозшылар арасында үгіт жүргізген, колхоз құрылысы, ауыл шаруашылығы саласында жүргізіліп жатқан шараларға қарсы жауыздық-зиянкестік өрекеттер жасаған, колхозшыларды колхоздан шығуға шақырған. Оған осындай айып тағылып, тұтқынға алы-

нып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен 1931 жылы 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 26 қыркүйекте ақталған.

Ж

ЖАБРАИЛОВ Мумадиди родился в 1904 году в селе Гатон-Кали, Шатойского района, Ч. И. АССР по национальности чеченец, беспартийный, неграмотный, спецпереселенец из Северного Кавказа, проживал в колхозе им. Карла Маркса, № 8 ауылсовета, Теренөзекского района, общественно-полезным трудом не занимался. Он обвиняется в том, что систематически вел антисоветскую агитацию, направленную на разложение трудовой дисциплины среди переселенцев-чеченцев в колхозе, распространял провокационные слухи о том, что в связи с окончанием войны спецпереселенцы будут отправлены на советский Кавказ, а поэтому работать не нужно, за что постановлением Теренөзекского РО НКВД от 14 июня 1945 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 УК РСФСР. В процессе следствия он заболел, 22.06.1945 года госпитализирован в больницу, 24 июня 1945 года умер. Постановлением Теренөзекского РОНКВД от 25 июня 1945 года следственное дело М. Жабраилова производством прекращено. По заключению облпрокурора от 9 мая 1997 года Жабраилова Мумадиди на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ЖАЛМҰХАМЕДОВ Аймағамбет № 7 ауылында 1903 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның Қызыл Ту колхозында тұрған, аудандық су шаруашылығының гидромері болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне тіл тигізіп, контрреволюциялық сөздер айтқан және ауыл шаруашылығында зиянкестік өрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1949 жылғы 29 қазандағы үкімімен жер аударылған. Ол 1989 жылғы 22 мамырда ақталған.

ЖАМАНБАЕВ Дәулетияр № 23 ауылында 1921 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, БЛКЖО мүшесі, “Бостандық Жол” колхозында хатшы болып жұмыс істеген. Совет Армиясынан қашып жүріп, қарақшылар тобына қатысқан, өзінің қызмет бабын пайдаланып, 1942 жылдың маусым айына дейін армиядан қашып жүріп қашақтарды жасырған, оларды мылтықпен қамтамасыз етіп, тығыз байланыс жасап отырғаны үшін айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы ОББ-ның 1943 жылғы 19 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 17—58 бабының 1 “б” тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы ОББ-ның 1943 жылғы 12 шілдедегі қаулысымен Жаманбаев Дәулетиярды айыптаған тергеу ісі сотқа беруге қылмыстың жеткіліксіздігінен өндірістен қысқартылып,

ол қамаудан босатылған. Қызылорда облпрокурордың 25 ақпан 1997 жылғы қорытындысымен Жаманбаев Дәулетияр СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 16 қаңтар 1989 жылғы жарлығы негізінде толық ақталған.

ЖАМАНОВ Ахмет № 2 ауылында 1887 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, жұмысшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңілістік үгіт жүргізген, фашистік Германияның армиясы мен соғыс техникасын мақтап, Кеңес Армиясын жамандаған, әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Төшкен темір жолының әскери трибуналының 1943 жылғы 9 тамыздағы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 30 қаңтарда ақталған.

ЖАМАНОВ Қаратай Теренөзек ауданында 1902 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 2 ауылында тұрған, малшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, колхоздастыру жұмысына қарсы шығып, дұшпандық әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 4 қыркүйекте ақталған.

ЖАНҒЫЗОВ Есмахан № 43 ауылында 1888 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармақшы ауданының “Қызыл Кедей” колхозында табельщик болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, колхоз құрылысына, ауыл шаруашылығына дұшпандықпен зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде ақталған.

ЖАНСЕЙІТОВ Әлжаппар № 3 ауылда 1917 жылы туған, кейін Теренөзек поселкесінде тұрған, негізі кедей шаруа, білімі бастауыш, партияда жоқ, “про-мартельде” машина жүргізуші болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Пәтима, қызы — Зинеп, інісі — Жансейітов Әбілда.

Жансейітов Әлжаппар әскер қатарына 1940 жылдың қазан айында Қырғыз ССР-ы, Ош облысы, Сүлік АӘК арқылы алынған. Батыс Белоруссияның “Старая дорога” қаласындағы автомобиль жүргізушілер дайындайтын мектебіне курсант болып алынған. Онда үш ай оқып

бітіріп, 128 мото-атқыштар полкінің карамағына жіберілген, онда авторотаның автомобиль жүргізушісі болған. Сол полкта Баранович облысының Слонинск ауданында соғыс басталғанша болған, осы

полктың құрамында немістерге қарсы соғысқа қатысып, 1941 жылдың шілдесінде Минск бағытындағы ұрыста немістердің тұтқынына түскен. Немістер жағында тұтқында жүріп, ол 1942 жылдың наурыз айында Польшаның Личиново деген жерінде неміс командованиясы арқылы сатқындардан құрылған “Түркістан легионына” Отанын сатып, өз еркімен кірген. Осы легионда жүріп: “Фашистік Германияға адал қызмет жасаймын”, — деп ант беріп, “Түркістан легионының” командирі капитан Ермектің жеке машина жүргізушісі болып қызмет жасаған, неміс армиясының “Унтер-офицер” шенін алған, қолына қару алып партизандарға қарсы бірнеше рет соғысқа қатысқан.

1944 жылдың қаңтар айынан 1945 жылдың мамыр айына дейін немістердің басып алған территориясында қорғаныс бекіністерін салуға қатысқан, ақырында кеңес әскерлерінің қолына түсіп, кеңес жағына қайтарылған. Фильтрациялық лагерде жүріп кеңес органдарынан өзінің сатқындық әрекеттерін жасырған.

Осы қылмыстары үшін Жансейітов Әлжаппар Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 “б” тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1949 жылдың 13 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 14 маусымда шығарылған.

Түркістан Әскери Округінің әскери трибуналының 1949 жылғы 24 шілдедегі үкімімен Жансейітов Әлжаппар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының “Ату жазасын жою туралы” жарлығына сәйкес 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға, жеке мүлкін тәркілеуге сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1949 жылғы 14 қыркүйектегі жарлығымен ТуркВО әскери трибуналының Жансейітов жөніндегі үкімін күшінде қалдырып, оның шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қызылорда облыстық прокурордың көмекшісінің 1954 жылғы 17 желтоқсандағы қорытындысы бойынша және контрреволюциялық қылмыстары үшін сотталғандардың қылмысты ісін қайта қарау қаулысымен Жансейітов Әлжаппардың жаза мерзімін 7 жылға еңбек түзету лагеріне түсіру жөнінде шешім қабылдаған.

Қызылорда облыстық прокурордың аға көмекшісінің 1990 жылғы 31 қаңтардағы қорытындысы бойынша Түркістан Әскери Округінің әскери трибуналының үкімімен және СССР Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының сотталушы Жансейітов Ә. жөніндегі ұйғаруында оның жасаған қылмысының ауырлығымен келісуді сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 30 желтоқсандағы қорытындысымен Жансейітов Әлжаппар Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖАҢАБАТЫРОВ Оспан Қызылорда ауданының Теренөзек учаскесі, № 14 ауылында тұрған, (басқа өмірбаяны жоқ), бай-қулақ, ұры болған. Ол үнемі колхоздың экономикасын нашарлату мақсатында

колхоз малын ұрлап-сойып, ішіп-жеп қойған. 1932 жылы жасырын жүрген байлардан құрамында 25 аламы бар қаракшы-шайқа ұйымдастырып, Сырдария өзенінің бойындағы қалың қамыстың арасына тығылып, үйлерді, жолаушыларды тонайды, колхоздың малын, затын ұрлайды. Қызылорда ауданынан ұрланған малды басқа аудандарға апарып сатып, ол жақтан ұрлаған малды Қызылорда ауданына әкеліп сатумен айналысқан. Тек қана 1932 жылдың ішінде Қызылорда ауданынан 50 бас жұмыс малын ұрлаған. Сол үшін ол ОГПУ-дың Қызылорда қалалық-аудандық бөлімінің 1933 жылғы 13 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 166 бабының 2 бөлімімен, 58-бабының 3 тармағымен, 59 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ-дың Қызылорда қалалық-аудандық бөлімінің 1933 жылғы 25 наурыздағы қаулысымен Жаңабатыров Оспаннұң сол жылғы 22 наурызда ОГПУ-дың Балалық-аудандық камерасында өкпе туберкулезі ауруынан қайтыс болуына байланысты оның қылмысты ісі тоқтатылып, архивке тапсырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 28 ақпандағы қорытындысымен Жаңабатыров Оспан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 ақпандағы Заңының негізінде толық ақталған.

ЖАРҚЫНОВ Ахмет № 20 ауылында тұрған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің колхоз құрылысында, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ Өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

ЖАРЫСБАЕВ Оспан № 20 ауылында 1906 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, колхозшы. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің колхоз құрылысында, ауыл шаруашылығында жүргізіліп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ Өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

ЖҰМАҒҰЛОВА Әсия Аламесек селосында 1898 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 8 ауылында тұрған, серіктестіктің жұмысшысы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы наразылық білдіріп, зиянкестік жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. РСФСР Жоғарғы соты Қазақ бөлімінің 1934 жылғы 28 маусымдағы үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1996 жылғы 28 ақпанда ақталған.

ЖҰМАНОВ Балхаш Аламесек ауылдық кеңесінде 1900 жылы туған, кейін Қызылорда қаласы, Пер-

шин көшесі № 1 үйде тұрған, негізі кедей шаруа, Төшкен қаласындағы САГУ-дың жанындағы рабфактың дайындау бөлімінде 2 жыл оқыған, 1930 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, 1938 жылдың 15 ақпанына дейін Қызылорда аудандық ішкі сауда бөлімінің менгерушісі болып қызмет атқарған, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Пейішкул.

Жұманов Балхаш кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық контрреволюциялық ұйымға белсенді түрде қатысқан, бұл ұйымға ол Қызылорда аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Қошамбаев арқылы тартылған. Жұманов бұл ұйымға базар комитетінің бұрынғы бастығы Басановты, базар комитетінің бұрынғы ақша жинаушысы Нурманов Сәйдірді тартқан, оларға мынадай тапсырмалар берген:

- 1) Қалада саудагерлікті дамытуға жәрдем жасап, кеңес сауда дамыту ісінде бүлікшілік жұмыстар жүргізу;
- 2) Ұйымға жана адамдар тарту.

Жұманов аудандық ішкі сауда бөлімінің менгерушісі болып тұрғанда тұрғындарды азық-түлікпен, өндіріс тауарларымен қамтамасыз етуді бұзу мақсатында саудагершілікті дамытуға жәрдемдескен.

Осы қылмысы үшін Жұманов Балхаш — Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1938 жылғы 9 сәуірінде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 15 сәуірде шығарылған. Айыптау қорытындысы облыстық прокурордың 1938 жылғы 1 қыркүйектегі қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің сол жылғы 23 қыркүйектегі қаулысымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 13 қазандағы үкімімен Жұманов Балхаш 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

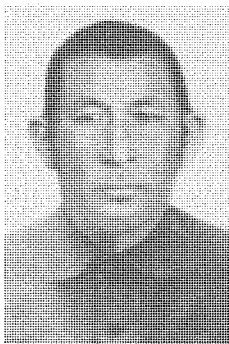
Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 24 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін бұзып, қылмыс белгісі анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, Б. Жұманов қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімінің 1940 жылғы 4 қазандағы қаулысы бойынша Қазақ ССР Жоғарғы соты коллегиясының ұйғаруымен келіскен. Жұманов айыптаған тергеу ісі қамауда отырған Жұманов босатылсын дегінген.

Жұманов Балхаш Свердлов қаласындағы Вятлагтан 1940 жылдың 5 қарашасында босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 10 қаңтардағы қорытындысымен Жұманов Балхаш Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖҮСІПОВ Әбдірахман Теренөзек ауданында туған, (туған жылы көрсетілмеген), шала сауатты, бұрын сотталмаған, 1942 жылдың маусым айында Теренөзек АӘК арқылы әскерге алынып, 342 АП құра-

мында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан, 1943 жылдың 10 ақпанында қорқақтық жасап, ұрыс даласынан қашқан. Осы қылмысы үшін Жүсіпов Ә. 63 ГАД НКВД-ның Ерекше Бөлімінің 1943 жығы 11 ақпандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс

жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Жүсіпов Әбдірахман сот органысыз НКВД Ерекше Бөлімінің қаулысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан ол толық ақталуға жатады делінген. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “Г” пунктiнiң негiзiнде Жүсіпов Әбдірахман 1998 жылғы 29 маусымда толық ақталған.

И

ИСАЕВ Аманбек № 1 Қараөзек ауылында 1897 жылы туған, бай баласы, білімі орта, 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, бұрын 1 Май колхозының төрағасы, кейін Тереңөзек аудандық жер бөлімінің бастығы болып қызмет атқарған. 1927 жылы кооперация ісі жөнінде 1 жылға сотталған. Оған кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға қатысып, осы ұйымға 4 адамды үгіттеп тартқан, оларға колхоз фермасында жауыздық жұмыстар жүргізу, малдарды күтуге қарамау, уақытылы жем-шөбін, суын бермеу, егіс даласын уақытылы суармау туралы тапсырма берген, өзі де контрреволюциялық, жауыздық жұмыстар жүргізгені үшін айып тағылып, Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 4 бөлімінің 1938 жылғы 18 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 9 қазандағы үкімімен Исаев Аманбек 20 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 9 маусымдағы ұйғаруы бойынша Қызылорда облыстық сотының 9.10.1938 жылғы үкімі бұзылып, өндірістен тоқтатылған, істі алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға қайтарылған. Исаев Аманбектен тіл-хат алып, қамаудан босатылсын делінген.

Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1940 жылғы 31 қазандағы қаулысымен Исаев Аманбекті айыптаған тергеу ісі өндірістен тоқтатылып, қамаудан босатылған, тергеу ісі осы қаулымен Қызылорда облыстық

НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесіне жіберілген.

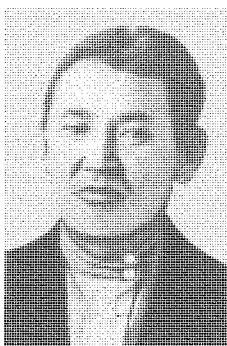
Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 4 қарашадағы қаулысымен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1940 жылғы 9 мамырдағы ұйғаруымен және Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 30.10.1940 жылғы қаулысымен келіскен, А. Исаевтың қылмыстық ісі тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 4 мамырдағы қорытындысымен А. Исаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

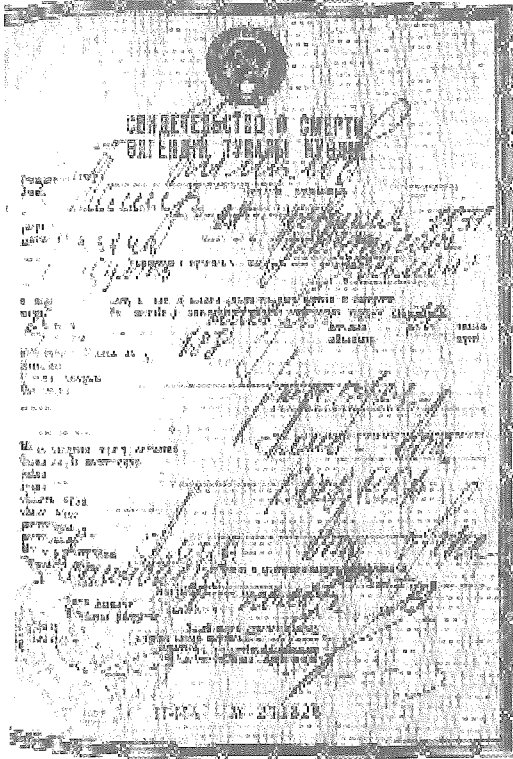
ИСЕНЕТОВ Раушанбек № 20 ауылында 1896 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, патша үкіметі тұсындағы өмірді көкөсп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

К

КАМАЛОВ Темір Қараөзек станциясы территориясында 1898 жылы туған, 1919 жылдан БК(б)П

мүшесі, 1919—1922 жылдары Перовскіде уездік халық ағарту бөлімінің хатшысы, уездік атқару комитетінің хатшысы, 1925—1926 жылдары юстиция халық комиссариаты өкімшілік басқармасының бастығы, 1926—1927 жылдары Қазақстан Орталық Атқару комитеті ревизиялық комиссиясының төрағасы, 1928—1929 жылдары Орталық Атқару комитеті төрағасының орынбасары, 1929—1931 жылдары халық бақылау тексеру комитетінің төрағасы, 1932—1934 жылдары Ақтөбе облыстық партия комитеті партиялық бақылау комитетінің хатшысы, 1935—1936 жылдары Оңтүстік Қазақстан партия комитеті партколлегиясының мүшесі қызметтерін атқарған. 1937 жылғы 14 тамызда “халық жауы” атанып, қамауға аларда Қостанай облыстық партия комитетінің советтік сауда бөлімінің меңгерушісі болып істеген. КСРО Жоғарғы соты әскери коллегиясының Алматы қаласындағы 1938 жылғы 28 ақпандағы үкімімен Т. Камалов Алматы қаласында 40 адамның бірі болып атылған.

СОВЕТСКОМУ И СОВЕТСКИМ ВОЕННЫМ ТОВАРИЩАМ
СОВЕТСКОМУ ВОЕННОМУ ТОВАРИЩУ

Курметті Қ. Кәрібөзов қызыл армиядағы
Азаматтық қызметіне

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Курметті Қ. Кәрібөзов қызыл армиядағы
Азаматтық қызметіне

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы
Қызыл Армиядағы

СССР Жоғарғы соты әскери коллегиясының 1958 жылғы 20 наурыздағы шешімімен әскери коллегияның 1938 жылғы 28 ақпандағы Камалов Темір жөніндегі үкімі бұзылып, оның әрекетінде қылмыстық белгі болмауы себепті толық ақталған.

КАН Ир-Хван родился в 1909 году в Китае, гражданин СССР, образование среднее, член ВКП(б), до ареста проживал на станции Теренозек, работал промартеле "Жизнь Казахстана". Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, агентом японской разведорганов, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 22 мая 1989 года.

КӨРІБӨЗОВ Ермагамбет № 3 ауыл, Қараөзек стансасында 1914 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей

шаруа, білімі арнаулы орта, бұрын БК(б)П мүшелігіне кандидат болған, партия қатарынан шығарылған, мамандығы мұғалім, Қараөзек жындығарна колониясы жанындағы республикалық арнаулы балалар үйінде тәрбиеші және бухгалтер болып жұмыс істеген, қамауға алынғанға дейін Теренөзек ауданының XVII партсъезд атындағы колхозда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Күлзада, баласы — Бегалы.

Кәрібөзов Ермагамбет 1931 жылы Қызылорда қаласындағы Мұратбаев атындағы орталау мектепті бітірген, одан кейін кешкі мектепті оқып бітірген. 1935 жылы Сұлутөбе поселкесінде бастауыш мектепте мұғалім болып жұмыс істеген. 1938 жылы Қызылорда педучилищесін сырттай оқып бітірген. Осы жылы Қызылорда стансасындағы "Большевиктік жол" газетінің редакциясында 1940 жылға дейін жұмыс істеген. 1941 жылдан 1942 жылға дейін, (әскерге шақырылғанға дейін) 18 партсъезд атындағы колхозда Крупская атындағы орталау мектепте мұғалім болып жұмыс істеген.

Кәрібөзов Кеңес Үкіметіне қарсы пиғылда болып келген, бірнеше жыл бойы кеңес үкіметіне қарсы

мазмұнда үнемі қолы қойылмаған, аты-жөні жоқ (аноним) хаттар жазып келген, онда коммунистік партия мен кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына өзінің қарсы екенін айтып, кеңес үкіметінің саясатына жала жауып, қаралаған. Мәселен, 1940 жылы осындай хатты Қызылорда облыстық партия комитетіне, СССР Темір жол наркомының (Л. М. Каганович) атына және 1947 жылы СССР МВД-ның, Мәскеу қаласының ВКП(б) қалалық комитетінің атына жазған. Көрбөзовтың бұл хаттары 1940 жылғы 27 сәуірдегі № 402 және 1948 жылғы 28 маусымдағы № 234 экспертизаның актісі арқылы анықталған. 1942 жылдың маусым айында Теренөзек АӘК арқылы әскер қатарына алынған. Уфа қаласының маңындағы Алкино стансасына келіп, 97 АП-ның миномет ротасының құрамына тіркелген. Сол жылғы шілде айында майданда Орлов бағытына жіберіліп, 78 АП құрамында соғысқа қатысқан. Майданның бұл бағытында 1942 жылдың 24 қарашасына дейін болған, 25 қарашада Орлов қаласының ауданында Отандық қорғағысы келмей, қарсылық көрсетпей сатқындықпен немістердің тұтқынына түскен, онда соғыс біткенше болған. Ең әуелі Николаев қаласындағы әскери тұтқындар лагерінде 1943 жылдың қаңтар айына дейін болған. Одан Венгрияның Мунхаш, Черный қалаларына, одан Австрияның Брук қаласына айдалған. 1945 жылдың қаңтар айында Германияның Меменген қаласындағы әскери тұтқындар лагеріне айдалған. 1945 жылғы 25 сәуірде американдық әскерлері арқылы басқа тұтқындармен бірге босанып, кеңес Үкіметі командованиясының қарауына берілген, филтрациялық тексеруден өткен.

Жоғарыда көрсетілген қылмыстары үшін Көрбөзов Ермағамбет Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1948 жылғы 25 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1948 жылдың 18 қарашасында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Оны Қызылорда облыстық прокуроры 30 қарашада және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 4 желтоқсандағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 7 желтоқсандағы үкімімен Көрбөзов Ермағамбет 8 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 10 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1949 жылғы 7 желтоқсандағы үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым арызы нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры бірінші орынбасарының Көрбөзовтың ісі бойынша бақылау ретінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына жолдаған наразлығында (1990 жылғы 24 тамыз) Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы 7 желтоқсандағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 10 қаңтардағы Көрбөзов Ермағамбет жөніндегі ұйғаруын бұзуды, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі мүлдем қысқартуды сұраған.

Қызылорда облыстық прокурордың қорытындысымен Көрбөзов Ермағамбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

КЕНШІМОВ Ермахан Аламуханұлы 1886 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотты болған, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол кеңес үкіметіне жат пікірде болып, тұрғындар арасында контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізген, патша үкіметі тұсындағы діни салт-дәстүрлерді мадақтап, партия мен кеңес үкіметінің адресіне тіл тигізіп, жаман сөздер айтқан, ауыл шаруашылығында өртүрлі зиянкестік-бүлдірушілік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол 1989 жылғы 4 тамызда ақталған.

КЕҢЕСОВ Бекқұл № 23 ауылдық кеңесі Сталин атындағы колхозда 1883 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, 1932 жылы мал-мүлкі тәркіленіп, өзі 8 жылға сотталған, айып мерзімін өтемей қашып кеткен. Айыптау қорытындысы бойынша ол 1932 жылғы 28 шілде күні астық дайындау науқаны кезінде № 41 ауылдың “Бостандық жол” колхозының 58 колхозшысы 58 бау бидайды өзара келісіп, Кеңесов Бекқұлдың басшылығымен бөлісіп алып кеткен, қырман қарауылын астық ұрлап өкелуге жұмсаған, “Қалайда болса бидай аламыз, ашпыз”, — деп үгіт жүргізген. Колхозшылар арасында тұрып: “Нағыз кедейсіндер, үкімет сендерге ешнәрсе қылмайды, ұрлап ала беріңдер”, деп оларды азғырған. Сөйтіп жүргізіліп жатқан саяси маңызы бар науқанға кесіріп тигізіп, соның салдарынан үкіметке астық тапсыру жоспары орындалмай қалғаны үшін айып тағылған.

Қызылорда ауданы 4-бөлім халық сотының 1932 жылғы қыркүйек айының 6—7 күнгі үкімімен айыпкер Кеңесов Бекқұл 5 жылға сотталған. Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының 1933 жылғы 20 мамырдағы ұйғаруымен сот үкімі күшінде қалдырылған.

Кеңес үкіметіне қарсы жүргізген қызметі жайлы түскен материалдар негізінде Теренөзек аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 2 желтоқсандағы қаулысымен Б. Кеңесов тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Ол 1939 жылдан Сталин атындағы колхозда колхозшылар арасында: “Ком. партия мен кеңес үкіметі жеңіледі”, — деп лақап таратқаны үшін айып тағылған. Теренөзек аудандық НКВД бөлімінің 1992 жылғы 27 ақпандағы қаулысымен Б. Кеңесовті айыптау тергеуі тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 сәуірдегі қорытындысымен Б. Кеңесов СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

КИМ Е-СУ родился в 1908 году в Корее, образованное среднее, чл. ВКП(б), работал парикмахером на ст. Теренөзек, 1926 году в сопровождении японского шпиона нелегально перешел границу СССР из Китая. Проживая в Советском Союзе, ДВК, имел

связь с сотрудником японского консульства, от которого получил денег в сумме 300 иен с целью открытия нелегального перехода границы СССР, подделал документы, по которым приобрел советский паспорт, после чего обманным путем пробрался в ряды ВКП(б). В 1935 году исключен из партии и выслан в Казахстан как социально-опасный элемент. Постановлением 3-отд. УНКВД Кызылординской области от 8 июня 1938 года он арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года он осужден на 10 лет в ИТЛ. Постановлением зам. нач. УНКВД по Кызылординской области от 21 мая 1939 года по обвинению Ким Е-Су прекращено. По заключению прокурора Кызылординской области от 24 апреля 1997 года Ким Е-Су на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

КЛИППЕНШТЕЙН Яков Генрихович родился в 1912 году в Кичкесском районе, Чкаловской области, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в пос. Теренозек, работал старшим бухгалтером райпотребсоюза. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которой активно проводил антисоветскую, провокационную агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 14 сентября 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

КОН Сан-Сер родился в 1907 году в Корее, гражданин СССР, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Теренозекском районе, работал плотником. Он обвиняется в том, что систематически и активно проводил среди корейского населения антисоветскую, контрреволюционную агитацию и шпионско-вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 15 сентября 1947 года осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 марта 1990 года.

КОБЕНОВ Жуманәли Теренозек ауданында 1905 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның Қараөзек стансасында тұрған, темір жол бойында жол барлаушы болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, темір жол бойында зиянкестік, бүлдірушілік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1944 жылғы 2 қыркүйектегі үкімімен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 7 тамызда ақталған.

КӨКІЕВ Бекберген № 1 Кызылөзек ауылдық кеңесінде 1878 жылы туған, әлеуметтік негізі — орта шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, жұмыс істемеген, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Қандыгүл, балалары Даужан, Манап, Еркінай, Ілияс, Құлара, қамауға алынғанға дейін, Кызылорда қаласы Қазақ көшесі, № 19 үйде тұрған.

Көкжиев 1920 жылдың 23 мамырынан 19 қарашасына дейін қару-жарақ сатқаны үшін Турческа арқылы тұтқынға алынған, 1932 жылы РСФСР ҚК-ның 61 бабының 111 бөлімімен сотталған. 1933 жылы Қызылорда халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 117 бабымен 3 жылға сотталған. 1936 жылы Қызылорда халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 162 бабымен бір жылға сотталған.

Кеңес құрылысына жауыздық пиғылда болған Көкжиев Отан соғысы кезеңдерінде өзінің айналасындағыларға Германиямен соғыста Кеңес Одағы жеңіледі деп үгіт жүргізіп келген, кеңес үкіметіне қарсы провокациялық пікірлер таратып, оның жүргізіп жатқан шараларына қарсы шығып, жала жапқан. 1942 жылдың тамыз айында Көкжиев өзінің үйінде Рахметова Ділдах (БК(б)П мүшесі), Шамаев Базпа және Шамаева Ақтайдың қатысуында Германия Кеңес Одағын жеңеді деп жеңілістік лақаптар таратып, Рахметова Ділдахты БК(б)П қатарынан шығуға көндірген. 1942 жылдың желтоқсан айында танк колоннасын салуға қаржы жинау саяси наұқанын жүргізіп жатқанда Көкжиев өзінің үйінде Мінайдаров Есіркеп және Рахметова Ділдахтың қатысуында бұл шараларды теріске айналдырған. Еліміздің қорғанысына ірі қаражат жинаған тәуір патриоттарды кемітіп, жеңілістік пікірлер айтқан. Ол колхозшылардың материалдық тұрмысына провокациялық лақаптар таратқан. 1943 жылдың наурыз — тамыз айларында Көкжиев Рахметованың, Шамаевтың және Шамаеваның қатысуымен Кеңес Одағы мен Англияның арасындағы өзара көмек туралы жасалған келісімге провокациялық пікірлер таратқан. 1943 жылдың қыркүйек айында Көкжиев дінге сенушілер арасында Кеңестер Одағының дін жөніндегі шаралары Англия мен Американың нұсқауымен жүргізілуде деп провокациялық өңгімелер айтқан. Кызылорда қаласының дінге сенуші мұсылмандардың Орталық дін Басқармасының үндеуін талқылаған кезде Қызыл Армияға көмек ретінде қаржы жинауға келіскен. Жиналған қаржыны Часбанкіге салуға ұйғарылған, Көкжиев жинаған ақшадан 5000 сомды өзі пайдаланып кеткен. 1944 жылдың наурыз айында Қызыл Армияның жаңа формасы (погон тағу) шыққан кезде Көкжиев өзінің таныстарына бұл СССР-дағы өкіметтік құрылыстың өзгеруінің белгісі деп контрреволюциялық сөздер айтқан.

Осы қылмысы үшін Көкжиев Бекберген Кызылорда облыстық НКГБ Басқармасының 1945 жылғы 12 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 11 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1945 жылдың 10 мамырында аяқталып, айыптау қорығандысы 12 мамырда шығарылған, ол Кызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 1945 жылғы 23 мамырдағы қаулысымен бекітілген. Кызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 29—30 мамырдағы үкімімен Көкжиев Бекберген 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 26 маусымдағы

ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1945 жылғы 29—30 мамырдағы Көкжиев жөніндегі үкімін бұзып, істі сот тергеуімен қайта қарау үшін басқа құрамда сол соттың өзіне жіберген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 24—26 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Көкжиев Бекберген 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға қамауға алынған, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қаарйтын сот коллегиясының 1945 жылғы 30 қарашалағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1945 жылғы 30 қарашадағы үкімін бұзып, Көкжиев Бекберген жөнінде оның әрекетінде қылмыс белгісі анықталмағандықтан ісі мүлдем қысқартылған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 10 қыркүйектегі қорытындысымен Көкжиев Бекберген Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

КРУПСКИЙ Амфион Карлович родился в 1903 году в селе Киверцы, Волынской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Терезовском районе. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, активно проводил шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность, антисоветскую провокаторскую агитацию, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 2 апреля 1953 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 6 января 1996 года.

Қ

ҚАНАТБАЕВ Назымбай № 11 ауыл, “Комсомол” колхозында 1888 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, 1927 БК(б)П мүшесі, 1929 жылы байдың баласы болғандықтан партия қатарынан шығарылған, № 11 ауылдық кеңесінің төрағасы болған, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Мерует, баласы — Ахмет.

Қанатбаев Назымбай байдың баласы ретінде кеңес үкіметіне жат ғығылда болып, колхозшылар арасында үнемі жеңіліс сипатында контрреволюциялық үгіт таратып келген, неміс фашистерінің армиясын, оның техникасы мен күшін мақтап, большевиктер партиясы мен кеңес үкіметінің адресіне жала жауып: “Германиямен соғыста Кеңес Одағы жеңіледі”, — деп сөз айтқан. “Кеңес үкіметі халықты қандай жағдайға душар етті, енді шалдарды армияға алып, кілен әйелдер қалды, бұл қазақ халқына келген зобалаң. Кеңес өкіметі халықты құртып болды”, — деген. Сонымен қатар Орал өзенінде темір жол көпірін су алып кетуіне байланысты кеңес үкіметіне қарсы

провокациялық жеңіліс сипаттағы лақаптар таратқан. “Большевиктердің күні бітті, енді ешқайда бара алмайды, Орал өзенінде көпірді су басқан жоқ, немістер Мәскеуді қоршап, көпірді бұзған солар” деген. Кеңес баспасөзінің адресіне жала жауып, Қанатбаев кеңес үкіметіне қарсы мынадай пікір айтқан:

“...газеттерде Қызылордаға бізде адамдардың резерві өлі көп, — деп жазады, ал шындығына келгенде бұл резервте бірыңғай әйелдер ғана қалды, бұл әшейін көзбояушылық, халықты өлімге жіберуде...” — деген. Осы қылмысы үшін Қанатбаев Назымбай Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 30 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 11-бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 17 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы 22 шілдеде шығарылған. Іс Қызылорда облыстық сотының қарауына берілген.

Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 8 тамыздағы үкімімен Қанатбаев Назымбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлану-сайлану құқын жоюға, бір сиырын және ұсталған 500 сом ақшасын мемлекет пайдасына тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 8 тамыздағы үкімін күшінде қалдырып, сотталушы Қанатбаевтың шағым-арызын аяқсыз тастаған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумының 1989 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Н. Қанатбаев жөніндегі Қызылорда облыстық соты қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан іс қысқартылған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

ҚАРЛЫБАЕВА Зәхия Рысмаханқызы Аламесек ауылы, “Бостандық” колхозында 1903 жылы туған, кедей-шаруаның отбасынан шыққан, шала сауатты, 1932 жылдан 1937 жылға дейін БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, үй шаруасында, бұрын сотты болмаған, күйеуі Қарлыбаев Абдрай 1937 жылдың 20 ақпанында СССР Жоғарғы сотының өскери коллегиясының көшпелі сессиясы арқылы “халық жауы” ретінде ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, баласы — Әмір Қарлыбаев, сіңлісі — Мырзағұл.

Қарлыбаева Зәхия Рысмаханқызы Оңтүстік Қазақстан облысы, Келес аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 13 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынған, тергеу ісін сол жерде жүргізген, тергеу барысында оған бар болғаны 4-ақ сурақ қойылған, барлығына да кері жауап берілген. Оған тағылған айып: “Ол күйеуінің кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық әрекеттерін біле тұра тергеу органынан жасырған”, деп РСФСР ҚК-ның 17—58—2, 8, 9, 11 тармақтарымен қылмысқа таратылған. Тергеу ісі 30 сәуірде аяқталып, сол күні айыптау қорытындысы шығарылған.

Қазақ ССР НКВД УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 31 мамырдағы қорытындысымен Қарлыбаева

Рзахияны айыптаған тергеу ісі СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің қарауына жіберілген. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1938 жылғы 21 шілдедегі қаулысымен Қарлыбаева Рзахия — “халық жауы” семьясының мүшесі ретінде 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қарлыбаева Рзахия 1938 жылдың 9 тамызында Ақмола ИТЛ-на айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 30 қазандағы қорытындысымен Қарлыбаева Рзахия Рысмаханқызы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚАНАТБАЕВ Рақымбай Теренөзек ауданында 1888 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауданның “Комсомол” колхозында тұрған, колхозшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық провокациялық, ұлтшылдық, діни үгіттер жүргізген. “Кеңес үкіметі фашистік Германиядан жеңіледі, өйткені Германияның соғыс техникасы біздікінен әлдеқайда күшті, соғыс заемына жазылмандар”, — деп лақап таратқан. Осы қылмысы үшін ол тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 8 тамыздағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 21 сәуірде ақталған.

ҚАШҚЫНБАЕВ Балқыбек Теренөзек ауданының территориясында 1902 жылы туған, руы — қарақойлы, әкесі шаруа болған, Балқыбек інісі Байқадам екеуі еке-шешесінен жастай жетім қалып, байларға жалшы болып жұмыс істеген. Кейін бұлар Жамбыл облысының Шу ауданына көшіп келіп, сол жерде кейілердің балаларын оқытатын “Батырақ” мектебінде оқып, білім алады. Сөйтіп жүріп партия қатарына өтіп, НКВД-да жұмыс істейді. Содан жұмыс істеп жүргенде 1938 жылы “халық жауы” деп ұсталып кеткен. Ұлы Отан соғысы басталған кезде үйіне хат келеді: “Соғысқа шығарды, жарық дүниені көретін күн бар екен ғой, аман болсам соғыс біткен соң барамын”, — деп жазғаннан кейін хабар болмай кеткен. (Қызылорда қаласының екінші мөлтек ауданы 25 үй, 92 пәтерде тұратын Балқыбектің қызы Садықова Райкүлдің айтуы бойынша).

ҚАШҚЫНБАЕВ Байқадам Теренөзек ауданының территориясында 1904 жылы туған, руы қарақойлы, әкесі шаруа болған.

Қашқынбаев Байқадам 1929—1930 жылдары Жамбыл облысы Талас өндірістік басқармасы “Байқадам” селосында елді қоныстандыру және колхоз ұйымдастыру жөнінде өкіл болып жұмыс істеген. Ол бұрынғы “Саудақент” учаскесінде елді отырықшылыққа айналдыру мақсатында көптеген үйлер, жаңа құрылыстар салуға басшылық еткен. Бірнеше колхоздың іргесін қалап, құрған. Кедей батырақтарды колхозға ұйымдастырған, қажырлы коммунист болған. 1930 жылы қыркүйек айында Анқай деген бандалар бейбіт елді тонап, колхозды ыдырату мақсатын көздеген. Осы айқас кезінде олар Байқадамды аюандықпен азаптап өлтірген. Бірақ еңбекшілер депутаттары Талас аудандық кеңес атқару комитеті мен ҚК(б)П аудандық комитетінің қаулысы бойынша оның сіңірген еңбегі мен есімін

мәңгі ұмытпас үшін “Саудақент” селосын Байқадам деп атаған. Бұл село 1962 жылдың тамыз айына дейін Сарысу ауданының орталығы болып келген. Бұл анықтама куәлікті Байқадам селолық кеңесінің төрағасы Есембеков, хатшысы Қаражігітова қол қойып, мөр басып берген. Оны еңбекшілер депутаттары Талас селолық аудандық атқару комитетінің хатшысы 1964 жылғы 1 наурызда қол қойып, мөр басып куәландырған.

ҚОЙШЫБАЕВ Әлмахан бұрынғы Аламесек, кейінгі Теренөзек ауданының № 51 ауылында 1905 жылы туған, руы — сарқасқа, байдың баласы, сауатты, партияда жок, 1930 жылдың қараша айында дауыс беру құқынан айырылған, міндетті салық тапсырмасын орындамағаны үшін екі рет сотты болған, үйленген.

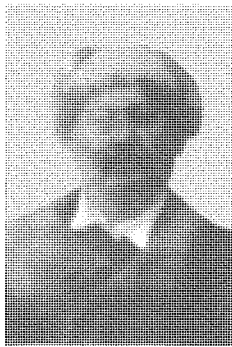
Қойшыбаев Әлмахан кеңес үкіметінің бай-кулақтарды тап жауы ретінде жою жөнінде жүргізіп жатқан шаралары кезінде 1930 жылы колхоздастыруға қарсы қозғалыс ұйымдастырып, үгіт жүргізген. 1931 жылғы 28 сәуір күні Мейрманов Жүсіптің үйінде кедейлерді егін егуден бас тартуға үгіттеген. “Кімде-кім егін ексе, ол төркілеспеді”, — деген. Қойшыбаевқа 30 пұт төлеуге тапсырма-жоспар берілген, ол бірақ оны орындаудан үзілді-кесілді бас тартқан, одан басқа 11 кедей шаруаларды тұқым тапсырудан бас тарту туралы үгіттеген. Соның салдарынан кедей шаруалар егін егуден, тұқым тапсырудан бас тартқан. 1930 жылдың қаңтар — ақпан айларында ол коллективтендіруге қарсы контрреволюциялық жұмыс жүргізуінің арқасында колхоздан 180 үй-қожалығы көшіп кеткен. 1931 жылдың сәуір айында № 51 ауылдың байлары, оның ішінде Қойшыбаев та бар “Жаңа Дария” колхозынан 70 жылқыны ұрлап, Қызылқұмға айдап өкеткен. Сәуір айында Қойшыбаев милицияға шақырылған, бірақ ол өзінің кінәсін, қылмысын сезіп, тағы да Қызылқұмға қашып кеткен. Ол жерде бір айдай болып, өзінің Қызылорда қаласындағы туысы Сақтаған Есімовке барғысы келіп, өзімен бірге ұрлап алған 7 жылқыны алып Қызылордаға келіп, базарға сатып жіберген, Есімовтің үйінен ол ұсталған.

Осы қылмысы үшін Қойшыбаев Әлмахан ОГПУ-дың Қызылорда қалалық-аудандық бөлімшесінің 1931 жылғы 15 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 61 бабының 3 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 21 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы 22 маусымда шығарылған, онымен аудандық прокурор келіскен, ОГПУ-дың Қызылорда қалалық-аудандық бөлімшесінің бастығы бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Қойшыбаев Әлмахан 5 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Қойшыбаев Әлмахан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚЫЛЫШБАЕВ Әбу бұрынғы Аламесек ауданының № 54 ауылында (1932 жылғы маусым айында № 54 ауыл территориялық жағдайына байланысты түгелдей Қазалы ауданының № 18 ауылына қосылған), 1887 жылы туған, ірі бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, үйленген, екі әйел алған, 4 баласы бар, хан-қарақшы Қараевтың кенесшісі болған, ГПУ органы арқылы қуғын-сүргінге ұшыраған.

Қылышбаев Әбу 1930 жылы жойылған Қараев пен Қобылановтың қарақшыларына белсенділікпен қатысқан. Қызылқұмда көшіп жүріп, кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, қоғамдық және жекелердің малын ұрлаумен айналысқан. Жұртшылықты өзінің қол астына ұстау үшін ол өзін “ГПУ-дың агентімін”, — деп айтатын болған.

1932 жылдың мамыр айында “Байша” деген жерде Қылышбаев азамат Құрақбаев дегеннің түйесін күштеп тартып алып, етке сойып алған. Тамыз айының аяғында Қызылқұмда Қылышбаев Құрақбаевты кездестіріп, оның астындағы мініп жүрген биеcін тартып алып, оны таяққа жыққан. “Талды құдық” деген жерде Қылышбаев Азамат Басықараев және Амантаевтармен көшіп жүріп, оларға: “Маусым айында соғыс басталады, Кеңес үкіметі құлайды”, — деген.

Үргенішке № 7 ауылдың азаматы Керімбек арқылы бір жылқы жіберген. Оны тінткенде сойылған аттың терісі мен еті табылған.

Осы қылмысы үшін Қылышбаев Әбу ОГПУ-дың Қазалы аудандық бөлімшесінің 1932 жылғы 24 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 166 бабының 2 тармағымен және 1932 жылғы 7 тамыздағы заңға сәйкес қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1932 жылғы 3 қазан күні шығарылған, оны ОГПУ-дың Қазалы аудандық бөлімшесінің бастығы және Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ бөлімінің бастығы 8 қазан күні бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 26 қарашадағы қаулысымен Қылышбаев Әбу — 5 жылға концлагерьге сотталған, мал-мүлкі төркіленген.

Қылышбаев Әбу — сотталғаннан кейін 1932 жылғы 29 қарашада ОГПУ-дың Карлагына айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 маусымдағы қорытындысымен Қылышбаев Әбу СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰЛМАНОВ Еркебай 1920 жылы Тереңөзек ауданының “Қаратөбе” колхозында туған, шала сауатты, ВЛКСМ мүшесі, бұрын сотталмаған, кедей-шаруа, үйленбеген.

Отан соғысына Тереңөзек аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылы сәуір айы шақырыл-

ған. Ол ұрыс майдандарында № 148 минометтік полктің құрамында болған.

Құлманов командирлердің тапсырмаларын орындаудан бас тартып, оларға қарсы келіп, сөзге келген. 8 сәуір 1942 жылы взвод командирі сержант Кузнецовтің ат қорада жұмыс істеу нарядын орындамаған, 19 сәуір 1942 жылы бөлімше командирі сержант Павловтың мылтықты тазарту тапсырмасын орындамаған. Сонымен қатар кіші командирлерге күш көрсетіп, қорқытпақшы пиғылда болған.

Осы қылмысты өрекеттері үшін Құлманов 21 сәуір 1942 жылы НКВД-нің ерекше бөлімінің қаулысымен қамауға алынған.

2 мамыр 1942 жылы 8 атты әскерлер корпусының әскери трибуналы РСФСР Қылмыс Кодексінің 19 бабы, 58—8 бабы, 12 бабының “г” тармағымен айыпталған Құлмановтың қылмысты ісін қарап, оны 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және саяси құқын 5 жылға жоюға соттаған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау” туралы Заңының 5 бабы “А” тармағына сәйкес Құлманов ақталған.

М

МАЛДЫҚАРАЕВ Қозыбай 13 ауыл, “Жаңадария” колхозында 1892 жылы туған, әлеуметтік негізі шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, колхозшы, қамауға алынғанға дейін Қармақшы ауданы, “Боз арық” колхозында тұрған, өзімен екі жаңы бар. Малдықараев Қозыбай Қармақшы ауданы 8 ауылға қарасты “Боз арық” колхозында колхозшы болып істеп жүріп, колхозшылар арасында: “Герман фашизмі тұтқынға түскен қызыл әскерлерден мұсылмандарды басқалардан бөліп алып, оларға айырықша жағдай жасап, жақсы тамақтандырады, еліме қайтамын деген мұсылман қызыл әскерлерге қолына рұқсат қағаз беріп (пропуск) қайырады екен”, — деп контрреволюциялық лақаптар таратқан. Бұл жағдайлар толық дәлелденген.

Осы қылмысы үшін Малдықараев Қозыбай Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, істі өзінің тергеуіне Қармақшы аудандық прокуроры алған, тергеу ісі сол жылғы 5 қарашада аяқталып, айыптау қорытындысы 8 қарашада шығарылған, Малдықараев Қозыбайға РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен айып тағылған. Айыптау қорытындысын Қызылорда облыстық прокуратурасының тергеу бөлімі 1941 жылғы 25 қарашадағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 27 қарашадағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1941 жылғы 15 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Малдықараев Қозыбай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 9 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының арызы аяқсыз тасталған.

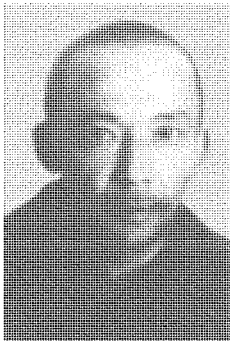
Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1994 жылғы 7 қыркүйектегі қорытындысымен Малдықараев Қозыбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МАХАМАШЕВ Рожа Махамашевич родился в 1913 году в Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Теренозек, работал каменщиком. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организаций, активно проводил антисоветскую провокационную агитацию среди чеченского населения и шпионско-диверсионную, вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 15 октября 1951 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 16 февраля 1990 года.

Н

НАУРЫЗБАЕВ Мұхамбетжан № 1 ауыл, “Қызылөзек” колхозында 1908 жылғы туған, байдың баласы, білімі 6 класс, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, “Қызыл-өзек” колхозында есепші болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Жамгүл, баласы — Мұхамедин.

Наурызбаев Мұхамбетжан 1937 жылдың 10 қазан күні Қызылорда аудандық НКВД бөлімі арқылы контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымының Қызылордалағы филиалына белсенді түрде қатысқаны үшін тұтқынға алынған. Бұл ұйымның алдына қойған мақсаты кеңес үкіметін құлатып, Қазақстан территориясында буржуазиялық-ұлтшылдық үкімет құру болған. Осы ұйымның құрамында сол кезде М. Наурызбаев Қызылорда аудандық “Ленин туы” газеті редакторының орынбасары болып қызмет істеп жүріп, кеңес үкіметіне қарсы белсенді жұмыс жүргізген. 1937 жылдың 1 қараша күні Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Бақармасының жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жаза мерзімін 1947 жылғы 10 ақпанда толық өтеп шыққан. Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 10 қаңтардағы қаулысымен Наурызбаев

Мұхамбетжан қайтадан тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен және 58 бабының 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1949 жылғы 28 сәуірінде аяқталып, айып-тау қорытындысы 30 сәуірде Қызылорда қаласында шығарылған, оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының бастығы 10 мамырда, Қазақ ССР Прокурорының орынбасары 1 маусымда бекіткен, М. Наурызбаевты айыптаған тергеу ісін СССР ГБ-ның жанындағы Ерекше мәжілісінің қарауына жіберген. СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1949 жылғы 3 тамыздағы қаулысымен Наурызбаев Мұхамбетжан кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға қатысқаны үшін жер аударуға сотталған (мерзімі көрсетілмеген).

М. Наурызбаев сотталғаннан кейін Красноярск өлкесі, Енисей ауданына 1949 жылдың 5 қазаны күні айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 16 қазандағы қорытындысымен Наурызбаев Мұхамбетжан СССР Жоғарғы Кеңес Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

НУРАШЕВ Ахмет № 44 ауылында 1884 жылы туған, партияда жоқ, тәркіленген бай, тұтқыннан қашып жүрген, кейін “Қызыл кедей” колхозында тұқым базасының меңгерушісі болып жұмыс істеген. Контрреволюциялық ұйымның мүшесі, астық фондасын талан-таражға салуға өзі тікелей араласқан. Осы қылмыстарын жабу мақсатында колхоз қой қорасы мен тұқым базасын өртеуге жиналған жасырын мәжіліске қатысқан. Қармақшы аудандық ОГПУ бөлімінің 1933 жылғы 1 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ОГПУ коллегиясының 1933 жылғы 22 қыркүйектегі қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1933 жылғы 26 қарашада түнгі сағат 3-те Қызылорда қаласында орындалған.

1989 жылғы маусым айының 29 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Нұрашев Ахметті оның өрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған. **НҮРМҰХАМЕДОВ** Ибадулла Мосқалұлы Теренозек ауданының “Коммуна” колхозында 1901 жылы туған, бай баласы, білімі жоғары, қызметкер, БК(б)П мүшесі, Қызылорда облыстық партия комитетінің совет саудасы бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған. Ол 1935 жылы Қарақалпақ ЦИК-ның хатшысы болған, одан Шымкент қаласына жұмысқа келген, 3—4 айдан кейін Алматыға шақырылып, 1937 жылдың аяғына дейін өлкелік партия комитетінде мал шаруашылығы бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған. 1938 жылғы маусым айында Төшкен қаласына келіп, сонда тұрған. Оған тағылған айып: “Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық террорлық-жауыздық ұйымның белсенді мүшесі болған, ұйымның тапсырмасымен Оңтүстік Қазақстан облысының совхоздарында контрреволюциялық жауыздық жұмыстар жүргізген. Сонымен қатар ол шпиондық жұмыспен айналысып, жауыздық түріндегі материалдарды жинастырған. Айыпкер Нұрмұхамедовке қарсы қылмыс қозғау Қызылорда

облыстық НКВД Басқармасы арқылы 1938 жылғы 6 маусымда жүргізіліп, оған РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарына жататын айып тағылған. Айыпкер Нұрмұхамедов 1938 жылғы 16 шілдеде Төшкен қаласында тұтқынға алынып, Қызылорда қаласына сол жылғы 18 қыркүйекте айдалып әкелінеді. 1938 жылғы 18 қыркүйектен сол жылғы 15 қарашаға дейін ол 15 рет тергеу сұрауынан өткен. Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурордың уақытша міндетін атқарушының 1940 жылғы 17 мамырдағы қаулысымен айыпкер Нұрмұхамедов Ибадулланың қылмыстық ісі өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 20 мамырдағы қорытындысымен Нұрмұхамедов Ибадулла Москалұлы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы жарлығының негізінде толық ақталған.

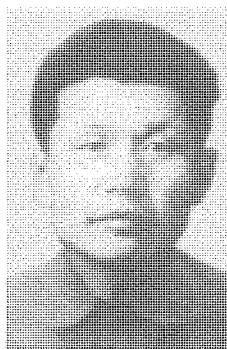
НҮРПЕЙІСОВ Айтжан № 20 ауылында 1911 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол 1933 жылы кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық байлар тобының қатарына кірген, осы топтың мүшесі ретінде ауыл шаруашылығында зиянкестік әрекеттер жасаған, колхозшыларға азық-түліктен берілген көмектен ол үш рет алған. Осы қылмыстары үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған, ОГПУ жанындағы үштіктің 1933 жылғы 22 маусымдағы қаулысымен тағылған айып анықталмағандықтан қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

О

ОҢАЛБАЕВ Айғали бұрынғы Аламесек № 17 ауылында 1893 жылы туған, ірі бай болған, шала сауатты, партияда жоқ, Сырдария ауданының № 15 ауылы, “Қарауыл төбе” колхозында тұрған, 1930 жылы мал-мүлкі төркіленген. Ол 1931 жылы қарақшылар қозғалысына белсене қатысқан. Сол жылы Әбілдаев Ғаниды өлтірген. Қарақшыларға қатысып, террорлық акт жасағаннан кейін, ол Өзбекстан арқылы Ауғанстанға қашып кеткен, ол жақтан 1937 жылы қайтып келіп, 15 ауыл, “Қарауыл төбе” колхозында тұрған, оған шетел шпионы және шпиондық жұмыстар жүргізеді деген сенімсіздік туады. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 18 наурыздағы қаулысымен Оңалбаев Айғали тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 6, 8 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 3 бөлімшесінің 1938 жылғы 15 шілдедегі қаулысымен айыпкер Оңалбаев Айғалидың қылмысы анықталмағандықтан ісі қысқартылып, ол тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Оңалбаев Айғали Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 ақпандағы Заңының негізінде толық ақталған.

ОРАЗБАЕВ Құдабай немесе Шүкірбай № 11 ауылында 1910 жылы туған, білімі арнаулы орта,

педучилищені бітірген, мамандығы мұғалім, БК(б)П мүшесі, партбилетін жоғалтқаны үшін партия қатарынан шығарылған, осы ауданның № 11 ауылы, “Комсомол” колхозында мұғалім болып жұмыс істеген. Кеңес Армиясы қатарына 1941 жылғы тамыз айында алынған, 1942 жылдың наурыз айынан шілде айына дейін 184 атты әскер дивизиясы, 17 атты әскер полкінің құрамында қатардағы жауынгер

ретінде Калинин майданында соғысқа қатысып, сол жылғы шілде айында неміс әскерлерінің тұтқынына түскен. Тұтқында жүріп, “Түркістан легионына” өз еркімен кіріп, 1942 жылғы қазан айында “Фашистік Германияға адал қызмет етемін”, — деп ант алған. 1/76 айыптау батальонының 1 ротасына легионерлердің пифылын, жүріс-тұрысын байқауға жіберілген осы ротаның құрамында 1942 жылдан 1943 жылдың мамыр айына дейін Кинель, Брянск ормандарындағы кеңес партизандарына қарсы ұрысқа белсенді қатысады. Одан кейін: “Батальон құрамында Адриат теңізінің жағалауында қорғаныс құрылысын салуға Албанияға жіберілген”, — деп айып тағылып, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бөлімшесінің 1949 жылғы 16 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1“б” тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1950 жылғы 18 қаңтардағы қаулысымен айыпкер Оразбаев Шүкірбайдың қылмыс құрамы анықталмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 24 ақпандағы қорытындысымен Оразбаев Шүкірбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

П

ПАК Григорий родился в 1896 году в г. Мукту, в Корее, малограмотный, беспартийный, гр-н СССР, он 5 апреля 1938 года вступил в колхоз “Шымбогет” Теренозекского района, где, проработав около 10 дней, ушел в г. Кызылорда без разрешения правления колхоза. В г. Кызылорда проживал около месяца, вернулся в колхоз, приступил к работе, находясь в колхозе, систематически саботировал, не работал, вел среди колхозников контрреволюционную анти-советскую агитацию, склоняя колхозников бросить работу и уехать из колхоза. Ряд колхозников, попав под влияние Пака Григория, не стали выходить на работу и совсем ушли из колхоза, за что Поста-

новлением уполном. отд. БХСС ОУРКМ от 13 августа 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 1—УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 1 декабря 1938 года Пак Григорий на основании ст. 326 п. 3“А” УПК за недоказанность преступления по ст. 58—10 ч. 1 УК РСФСР со стороны обвиняемого Пака Григория оправдан, из-под стражи освобожден. По заключению прокурора Кызылординской области от 25 апреля 1997 года Пак Григорий на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

Р

РАТКИН Архип Иванович родился в 1887 году в Чкаловской области, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции “Бекбаулы”, работал заведующим ларьком райОРСа. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую агитацию порожненного характера и подрывно-вредительскую работу, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Линейного суда Оренбургской ж/д от 20 октября 1943 года осужден на 6 лет лишения свободы. Он реабилитирован 28 апреля 1990 года.

РЫСБАЕВ Сағымбай № 8 ауылында 1906 жылы туған, байдың баласы, әкесі Әбіл 1929/30 жылдары Жаңақорған ауданында мал-мүлкі тәркіленіп, 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, кейін қамаудан қашып шыққан, 1937 жылғы қуғын-сүргіннен тағы да қашып тығылған. Сағымбай сауатты, қызметкер, 1927 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, Қызылорда облыстық партия комитеті хатшысының көмекшісі болып қызмет істеген, қамауға алынғанға дейін Каз. ТАГ-тың Қызылорда облысындағы менгерушісі болып қызмет атқарған, Қызылорда қаласы, Першин көшесі, № 1 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Жәмила, баласы — Сақтаған.

Рысбаев Сағымбай Қазақстанда болып келген троцкистік ұлтшыл фашистік ұйымның Қызылорда қаласындағы контрреволюциялық ұйымына қатынасып, 1936 жылдан бастап өздерінің кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық мақсаттарын іске асырмақ болған. Қазақстанды СССР-дан бөліп алып, капиталистік мемлекеттерге қоспақ болған, осы мақсаттарды іске асыру жолымен Рысбаев контрреволюциялық ұйымға жаңадан адамдар тартып, оның қатарын көбейткен. Бұрынғы Қызылорда ауданының “1-Май” колхозында партия ұйымының хатшысы болып тұрғанда Рысбаевты Төлегенов (Қызылорда аудандық партия комитетінің сол кездегі хатшысы) — кеңесіне шақырып алып, контрреволюциялық ұйымға тартып, колхоз ішінде зиянкестік істеуге түрлі тапсырмалар берген. Рысбаев Төлегеновтің контрреволюциялық зиянкестік тапсырмаларын орындап отырған. Мысалы, сол ауылдық кеңестің төрағасы

Тасқараевты, тағы бірнеше белсенділерді контрреволюциялық ұйымға тартып, колхоздың мал және егін шаруашылығына зиянкестік жасаған. Осы қылмысы үшін Рысбаев Сағымбай Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 27 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1938 жылдың 23 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы тамыз айында шығарылған. Қызылорда облыстық прокурордың міндетін атқарушының 1938 жылғы 8 тамыздағы қорытындысымен және Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің сол жылғы 11 тамыздағы қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 17 тамыздағы үкімімен Рысбаев Сағымбайды ҚК-ның 58—10 бабымен айыпты деп тауып, 10 жыл бас бостандық еркінен айыруға, ҚК-ның 58—2, 7, 11 бабымен айыпты деп тауып, үкіметтің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысына лайық 20 жыл бас бостандық еркінен айыруға, ҚК-ның 49 бабы бойынша жазаның ең ауыры 20 жыл болып есептелеуі, өзіннің тиісті мүлкін тәркілеуге, жазасын өтеп болғаннан кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 3 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 17 тамыздағы Рысбаевтың ісі жөніндегі үкімі бұзылып, қылмыс белгісінің анықталмағаны үшін іс өндірістен қысқартылып, Рысбаев Сағымбай қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы бөлім бастығының 1996 жылғы 10 қаңтардағы қорытындысымен Рысбаев Сағымбай Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Рысбаев Сағымбай 1935 жылы Қызылорда қалалық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған, сол жылғы қыркүйек айында Оңтүстік Қазақстан облыстық партконтроль арқылы осы жұмыстарды алып жүре алмағандықтан жұмыстан алынған, қатаң сөгіс берілген, сөйтіп төменгі қызметке жіберілген. Қызылорда аудандық партия комитеті Рысбаевты Сұлутөбе МТС-на шаруашылық менгерушісі (завхоз) етіп жіберген, онда 1935 жылдың аяғына дейін жұмыс істеген. 1936 жылдың мамыр айында Төлегенов шақырып алып Рысбаевты партия қызметіне жіберген.

С

САМСОНОВ Владимир Егорович родился в 1901 году в селе Жигули, Сосново-Солонецкого района, Куйбышевской области, русский, гражданин СССР, образование 2 класса сельской школы, беспартийный, до ареста проживал на станции Теренозек, работал машинистом водокачки.

По обвинительному заключению Самсонов В. Е. работая старшим машинистом водокачки ст. Теренозек, систематически на протяжении с 1941 года по день ареста 23 апреля 1944 года среди работников водокачки ст. Теренозек и работников службы движения этой же станции проводил антисоветскую агитацию, высказывая пораженческие настроения, распространял провокационные слухи о положении на фронтах Отечественной войны, клеветал на вождя народов и на проводимые мероприятия Советского Правительства, восхвалял мощь, технику и обеспеченность немецкой армии вооружением и питанием, в отрицательной форме высказывался о моще и силе Советского Союза и на обеспеченность Красной Армии вооружением и питанием. Оporочивал колхозы, колхозную жизнь, клеветал на Советскую печать, восхвалял жизнь трудящихся Германии и опорочивал жизнь трудящихся при Советской власти, за что он постановлением ОТО НКГБ ст. Кызылорда от 23 апреля 1944 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором Военного Трибунала Ташкентской ж/д от 3 июля 1944 года Самсонов В. Е. осужден на 8 лет в ИТЛ с последующим поражением в избирательных правах сроком на 3 года.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 30 января 1964 года Приговор Военного Трибунала Ташкентской ж/д в отношении Самсонова В. Е. отменен и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест Зам. прокурора Каз. ССР удовлетворен.

САПАРОВ Қайқы № 7 ауылында 1900 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, колхозшы. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, колхоз құрылысында, ауыл шаруашылық саласында жүргізіліп жатқан шараларға қарсы дұшпандық, зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 20 қазандағы үкімімен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 29 тамызда ақталған.

САРБАСОВ Хамза № 11 ауылдық кеңесінде 1895 жылы туған, кейін Кызылорда қаласы, Карл Маркс кеңесінде тұрған, білімі орта, қызметкер, “Ленин туы” газетінің бұрынғы редакторы, кейін Кызылорда облыстық оқу бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған, 1926 жылдан БК(б)П мүшесі. Кызылорда қалалық партия комитетінің 1938 жылғы 27 маусымдағы бюро мәжілісінің қаулысымен “халық жауы” ретінде партиядан шығарылған. Оған тағылған айып: “1926 жылдан кеңес үкіметіне қарсы ұлттық, диверсиялық-жауыздық ұйымның мүшесі болған, осы ұйымның тапсырмасымен ол осы ұйымға 4 адамды дайындап кіргізген, оларға мынадай контрреволюциялық тапсырмалар берген: ұйымға жаңадан көбірек адам тартып, оның қатарын өсіру, жүргізілу арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізу, Сарбасов Хамза осы ұйымның жетекшісі бұрынғы Халық ағарту комиссары Жүргеновтың тапсырмасымен Алматы қаласындағы қазақ музы-

калық театрын құлатуға жауыздық жұмыс жүргізген, осы мақсатта “Қыз Жібек”, “Айман — Шолпан” пьесаларын дайындауға сметада белгіленген әрқайсысына 25 мың сом жұмсау орнына 60 мыңдан артық жұмсаған. Халық ағарту саласында жұмыс істеп жүріп, ол жауыздық жұмыстар жүргізген, мектептерді әдейі жөндеуден өткізбеген, оларды отыпмен қамтамасыз етпеген, көптеген мектептер мұғалімдермен толықтырылмаған, оның ішінде Сарбасов директор болған Жамбылдың педтехникумы да бар. Соның салдарынан барлық мектептер жұрыс жұмыс істемеген. 1936 жылы студенттерге стипендия беруді әдейі кешіктірген, студенттер асханасы азық-түлікпен қамтамасыз етілмеген.

Сарбасов “Ленин туы” газетінің редакторы болып қызмет атқарғанда СССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауы қарсаңында 1937 жылғы желтоқсан айында газет көптеген теріс қателермен шығарылып, газеттің мазмұны бұзылған, үкімет мүшелерінің портреттері анық шықпаған. Кызылорда қаласындағы ҚазГУ-дың рабфагының директоры болып тұрғанда ол жауыздық мақсатта рабфактың дайындық курсына 4—5 кластық білімі барларды қабылдаған, 1—2 курстың студенттерін топтап шығарып жіберіп, кадрларды дайындап шығаруды бұзған, сөйтіп мемлекетке үлкен зиян келтірген”, — деп Кызылорда облыстық НКВД УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 31 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Кызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 11 маусымдағы үкімімен Сарбасов Хамза 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 18 қаңтардағы ұйғаруымен Кызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 11 маусымдағы үкімі бұзылып, алдын-ала тергеу арқылы істі соттың басқа құрамында қайта қарауға жіберген.

Қазақ ССР Прокурорының 1941 жылғы 10 маусымдағы қорытындысымен Сарбасовтың қылмыстық ісін сотқа беруге материалы толық болмағандықтан өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

Кызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 15 мамырдағы қорытындысымен Сарбасов Хамза Қазақстан Республикасының 1993 жылы 14 ақпандағы заңының негізінде толық ақталған.

СӨРСЕНОВ Ералы Піркейлі ауылдық кеңесінде 1896 жылы туған, 1914 жылы Бұхара қаласында орта діни медресені бітіріп, “молда” деген атақ алған, партияда жок, 1927 жылға дейін ауданның әр жеріндегі мешіттерде молдалықпен айналысқан, 1927 жылы Піркейлі ауылында жеке мешіт соғып, молдалық жасаған. 1929 жылы астық тапсыру жөніндегі нақты тапсырманы орындамағаны үшін 1 жылға еріксіз жұмысқа сотталған, жазасын өтемей, қырғыздың Октябрь ауданына қашып кеткен. Әйелі — Қалампыр, қызы — Ералиева Райкүл. Айыптау қорытындысы бойынша ол бірнеше жыл үнемі кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-жеңіліс үгітін жүргізген, жасырын түрде ауылдарды аралап, діни топтар құрған, оларды контрреволюциялық жұмыстарға пайдаланған. “Кеңес үкіметі жақын арада құлайды”, — деп жүртшылық арасы-

да лақап таратқан, колхозшылардан алым жинаған. Діни жасырын топқа кеңес үкіметіне қарсы пиғылдағы адамдарды тартып, оларды жеңіліс рухына бейімдеген. Ол өзінің контрреволюциялық әрекетін Құрманғали молданың (контрреволюциялық ұйымның мүшесі) тапсырмасымен жүргізгені үшін Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 29 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы қаулысымен Сәрсенов Ералы ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 4 қыркүйекте орындалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық соты Президиумының 1957 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен үштіктің 1937 жылғы 26 тамыздағы Сәрсенов Ералы жөніндегі қаулысы бұзылып, оның қылмысы анықталмағандықтан іс мүлдем қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 16 қыркүйектегі қорытындысымен Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

СӘТІҒҰЛОВ Нұрғали Тереңөзек ауданы, Қараөзек өзені бойында кедей шаруаның семьясында өмірге келген. Өмір жолын екінші ауылда болыстық жер бөлімінде жер реформасын жүргізуші болып бастаған. Түркістан өлкелік партия комитетінің жауапты хатшысы, Халық комиссарлар Советінің Коллегия мүшесі, іс басқарушысы қызметіне дейін өскен. 1919 жылы Перовскі Тетенше Комиссия төрағасының орынбасары болып тағайындалып, онда 1920 жылғы қазан айына дейін істеген. Осы қызметте жүріп, халыққа жеккөріністі болған Иосиф Гержотты тұтқындау операциясына қатысқан. 1920—1922 жылдары Түркістан өлкелік партия комитеті насихат және үгіт бөлімінің меңгерушісі, жер-су бөлімінің меңгерушісі болды. 1922—1923 жылдары Ташкентте Ішкі Істер Халық Комиссары, Жетісу, Алматы қаласы бойынша жерге орналастыру жөніндегі сенімді өкіл, 1923 жылғы шілдеден 1924 жылғы ақпанға дейін Ақмешіт қаласында Уездік партия комитетінің хатшысы, 1924 жылғы наурыздан 1925 жылға дейін Шымкент қаласындағы Губерниялық прокурор, 1925 жылғы наурыздан 1929 жылға дейін Петропавл қаласында губерниялық прокурор, 1929—1930 жылдары Орда қаласында губерниялық прокурор болып істеген. 1930 жылғы қыркүйекте Орда қаласының совет атқару комитетінің төрағасы, 1932 жылы Алматы қаласында халық комиссарлар советінің коллегия мүшесі, іс басқарушысы болды, онан кейін бір жыл Ақмола қалалық совет атқару комитетінің төрағасы болып істеді, өмірінің соңғы кезінде өнеркәсіп басқармасының бастығы болды. Алматы облыстық жергілікті өнеркәсіп басқармасының бастығы болды.

1937 жылғы 7 тамызда НКВД жендегі оны “халық жауы” деп жариялап, тұтқындады да, 1938 жылғы 3 наурызда 38 боздақтың бірі болып, Алматы түрмесінде атылды.

(Бұл мәліметтер Сәтіғұлов Нұрғалидың жалғыз ұрпағы Клара ұсынған құжаттардан, “Дала дидары” газетінің № 41 санынан алынды).

СЕРЖАНОВ Ералы “Ақарық” колхозында 1901 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы колхозда тұрған. Ол Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға белсене қатысып, колхозшылар арасында провокациялық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағандықтан айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 22 мамырда ақталған.

СЛЮСАРЕНКО Георгий Николаевич родился в 1907 году в гор. Черкасске, Киевской области, украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Теренозском районе, работал кузнецом в Аламесекском МТС. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации, активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию поразительного характера, восхвалял техническую и экономическую мощь фашистской Германии, вел шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность в сельском хозяйстве, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 1 сентября 1942 года осужден по статье 58—10 ч. 2 УК РСФСР сроком на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

СОЛТАГЕРЕЕВ Гириң родился в 1909 году в Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в колхозе им. Ворошилова, Теренозского района, работал учетчиком колхоза. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, националистической, террористической организации, активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию среди чеченского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 19 сентября 1950 года осужден на 25 лет лишения свободы. Он реабилитирован 25 марта 1996 года.

СТЕПАНОВ Николай Александрович родился в 1897 году в Воронежской области, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Караозек, Теренозского района, работал машинистом водочки. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию поразительного характера и подрывно-вредительскую работу на железной дороге, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором особого совещания при НКВД от 12 августа 1942 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 сентября 1989 года.

Т

ТӨЖБЕНОВ Муса Қызылорда ауданының № 7 ауылында (4 ауыл) 1895 жылы туған, кейін 1929 жылдан Арал қаласында тұрған, Қожа руынан, ірі бай, атқамінер болған, 1918 жылдан БК(б)П мүшесі, партиядан 1933 жылы Қызылорда қаласында ұлтшылдық топқа қатысқаны үшін шығарылған. 1920 жылы Қызылорда қаласында заңсыз мылтық атқаны үшін Ревтрибуналмен сотталған. 1932—33 жылдары Қызылорда ауданының № 7 ауылы “Талап” колхозында ұлтшылдық топ ұйымдастырып, колхозды құлатып, жауапты болатын болғасын қашып кеткен. Арал қаласында тұрғанда ол алашордашылармен және ұлтшылдармен тығыз байланыс жасап, солардың көмегімен балық колхоз одағына жұмысқа орналасады. Арал қаласындағы белсенді ұлтшылдардың бірі болып, қазақтар арасында контрреволюциялық фашистік үгіт жүргізген. 1933 жылы Мемлекеттік балық тресінде кадрлар бөлімінің менгерушісі болып жұмыс істеп жүргенде контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, қазақтармен орыстар арасында ұлттық қақтығыстар тудырған, ашықтан-ашық былай деген. “Мен осы жерде жұмыс істеп тұрғанда орыстардың жұмыс бабында көтерілуіне жол бермеймін”. Сталиндік Конституцияға наразылық білдіріп, оған өртүрлі жала жауып, бұқара арасында сояс туралы провокациялық суық хабарлар таратқандықтан айып тағылып, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қазандағы қаулысымен Төжбен Муса 8 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1960 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы Төжбен Муса жөніндегі қаулысы бұзылып, қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Төжбен Муса сот арқылы толық ақталған.

ТӨКЕНОВ Төжі 18 партсъезд колхозында 1907 жылы туған, орта шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, Тереңөзек ет совхозында санитар болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Төжігүл, қызы — Сақып-жамал.

Төкенов Төжі 1942 жылдың маусым айында Тереңөзек АӘК арқылы әскер қатарына алынып, Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың қыркүйек айында ұрыс даласында немістердің тұтқынына түскен. Тұтқында жүріп басқа сатқындармен бірлесіп, өз еркімен 1944 жылдың маусым айында кеңес үкіметіне қары құрылған “Түркістан легионына” кіріп, фашистік Германияға адал қызмет ететіні деп ант алған. Сол легионда жүріп, молдалар дааярлайтын мектепті бітіріп, неміс армиясының унтер-офицер шенін алған. Ол молда есебінде легион тұтқындары арасында кеңес үкіметіне қарсы жұмыстар жүргізіп, оларды Кеңес Одағына қарсы белсенді күреске ұйымдастырған.

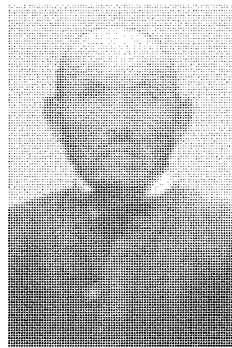
1945 жылғы мамыр айында Кеңес Армиясының шабуылы кезінде Төкенов кеңес армиясының тұтқынына түскен. Тереңөзек поселкесіне қайтып келгеннен кейін де Төкенов 1946 жыл бойына тұрғындар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, бұрынғы фашистік Германиядағы тұрмыс жағдайды мадақтап, кеңес үкіметіндегі жағдайға күйе жаққан. Төкеновке осындай қылмысы үшін РСФСР ҚК-ның 58—1“б” және 58—10 тармағының 1 бөліміне жататын айып тағылған.

Түркістан Әскери округі Әскери трибуналының 1948 жылғы 20 қарашадағы үкімімен Төкенов Төжі РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 тармағының “б” пунктіндегі негізінде “Өлім жазасын жою туралы” СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1947 жылғы Жарлығының 2 бабына сәйкес 25 жылға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы 4 бөлімінің әскери прокуратурасының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Төкенов Төжі 1999 жылғы 2 маусымда толық ақталған.

ТЕМІРОВ Жармағамбет № 7 Бесөзек ауылдық кеңесінде 1905 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей-

шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін облыстық саяси кассасының күзетшісі болып жұмыс істеген, Қызылорда қаласы, Войтинцева көшесі, № 12 үйде тұрған, үйленген, әйелі — Айткүл.

Теміров Жармағамбет 1942 жылдың 18 шілдесінде Қызылорда облыстық прокуратура арқылы тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 169 бабымен айыпталып, 3 жылға бас бостандық

еркінен айыруға сотталған. Қызылорданың № 10 түрмесінде отырып, тұтқынға түскендігіне ызаланып, қамауда жатқан адамдардың арасында 18—19 шілде күндері: “Германияның әскерлері Ленинград пен Мәскеуді алып, күншығысқа қарай келе жатыр”, — деп өтірік жалған лақап таратқан. Сонымен қатар фашистік Германияның күшін мақтап, Қызыл Армияның күшіне сенімсіздік келтіріп, контрреволюциялық сөздер айтқан. Теміров тұтқында жатқан адамдардың арасында кеңес үкіметіне қары жеңілістік сипатта үгіт жүргізіп, мемлекеттік қылмыс жасаған. НКВД-ның № 10 Қызылорда түрмесінің делел өкілінің 1942 жылғы 23 шілдедегі қаулысымен тұтқында жатқан Теміров Жармағамбеттің үстінен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1942 жылдың тамыз айының 8-күні аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Оған РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен айып тағылып, айыптау қорытындысы Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы бастығының орынбасары 10 тамызда, облыстық прокуратура

14 тамызда және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 15 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 20 тамыздағы үкімімен айыпкер Теміров Жармағамбет 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 20 тамыздағы үкімін күшінде қалдырып, Ж. Теміровтың шағым арызын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Теміровтің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 8 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша Теміров Жармағамбет жайлы Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 20 тамыздағы үкімін, Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартуды сұраған. **ТОҚМАМБЕТОВ** Айдар № 44 ауылында 1896 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қармақшы ауданының “Қызылкедей” колхозында тұрған, колхозшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы жат пиғылда болып, колхозшылар арасында контрреволюциялық, провокациялық үгіт жүргізген, партия мен Үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 13 шілдеде ақталған.

ТУҒАНБАЕВ Болғамбай № 20 ауылында 1901 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін, осы ауылда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық провокаторлық үгіт жүргізіп, колхоз құрылысына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

Ш

ШАЙНГОЛЬД Хаим-Цалел Абрамович родился в 1919 году в гор. Варшаве, еврей, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Теренозекском районе, работал трактористом Аламесекской МТС. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, шпионско-диверсионной организации, вел подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 10 августа 1943 года осуж-

ден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

ШАЛҚЫБАЕВ Бәймен Теренөзек ауданында 1893 жылы туған, білімі ортауа, БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Сырдария ауданында тұрған, ауылдық кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның мүшесі болып, ауыл шаруашылығында диверсиялық, террорлық және зиянкестік әрекеттер жасаған, ауылдық кеңестің жұмысын құлатқан. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотың 1938 жылғы 4 тамыздағы үкімімен 20 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1990 жылғы 22 тамызда ақталған.

ШАҢҒАРАЕВ Мағзұм “Шымбөгет” колхозы жерінде 1893 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы колхозда колхозшы болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы үштіктің 1945 жылғы 24 қыркүйектегі қаулысымен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 30 тамызда ақталған. **ШАҢҒАРАЕВ** Рысты “Шымбөгет” колхозы жерінде 1903 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы колхозда колхозшы болып жұмыс істеген.

Ол кеңес үкіметіне қарсы жат пікірде болып, колхоз шаруашылығына әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған және колхозшылар арасында провокациялық үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше мәжілістің 1945 жылғы 24 қыркүйектегі үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 30 тамызда ақталған.

ШӘКІРОВ Әбен № 2 ауылында 1873 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық үгіт жүргізіп, патша үкіметі тұсындағы халықтың тұрмысын мақтап, кеңес үкіметінің колхоздастыру жұмысын жамандаған және әртүрлі зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 4 қыркүйекте ақталған.

ШӨКІРОВ Мұқан Аламесек ауылдық кеңесінде 1912 жылы туған, НКВД-ның Қызылорда ауылдық бөлімшесінің 1938 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқындалып, ҚК-тың 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 25 мамырдағы үкімімен 4 жылға сотталған, Қазақ ССР-ы Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот Коллегиясының 1939 жылғы 26 маусымдағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының үкімі бұзылған, іс өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған, қамауға алынғанға дейін ҚК-нің (б)П мүшелігіне кандидат, Қызылорда аудандық партия комитетінде (учетчик) есептеуші болып қызмет атқарған.

ШЕКТІБАЕВ Үмбет № 20 ауылында 1894 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, террорлық, ұлтшылдық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан саяси-экономикалық шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 маусымдағы қаулысымен 9 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1995 жылғы 1 желтоқсанда ақталған.

Топтама

1. ЕСЖАНОВ Есмахан Тереңөзек ауданының № 13 ауылында 1906 жылы туған, партияда жоқ, бұрын сотталмаған.

2. ЖҮСПІНОВ Әли Тереңөзек ауданының № 13 ауылында 1905 жылы туған, партияда жоқ, бұрын сотталмаған.

1942 жылы 22 қыркүйекте Есжанов және Жүсіпов әскери қызметтен жалтару мақсатында, өзара келісіп, майданның алғы шебінде жүргендерінде Отанның сатып, жаудың әскерлеріне өтіп, тұтқынға түспекші пиғылда болған. Осы мақсатта жау жағына өтіп кеткен сатқын Сарбөпеевпен жақсы қарым-қатыста болған.

Осы қылмыстары үшін 1942 жылы 22 қыркүйекте екеуі де тұтқынға алынған.

1942 жылғы 1 қазанда НКВД-нің ерекше бөлімі Есжанов пен Жүсіповтың іс-әрекеттерінде қылмыс құрамы болмағандықтан істі өндірістен қысқартқан.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жапшай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңына сәйкес Есжанов пен Жүсіпов ақталған.

1. ҚАДЫРОВ Тұрған Тереңөзек ауданы, Ворошилов атындағы колхозда 1911 жылы туған, білімі 3 класс, үйленген, бұрын сотталмаған, Тереңөзек АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылдың маусым айында алынып, МСБ 107 ТБ құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

2. КИЗБАЕВ Маймұхан Алматы облысында 1907 жылы туған, сауатсыз, үйленген, бұрын сотталмаған, СБ 107 ТБ құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

Бұл екеуі 1942 жылдың 28 тамызында шабуыл операциясын өткізу кезінде, ұрыстан бой тасалау мақсатында өздерін өздері атып жарақат алған. Осы қылмыстары үшін Қалдыров Тұрған мен Кизбаев Маймұхан 107 танк бригадасы НКВД Ерекше Бөлімінің 1942 жылғы 28 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген. Сол күні екеуі де жауынгерлер сапының алдында атылған.

Қазақстан Республикасы Бас әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Қалдыров Тұрған, Кизбаев Маймұхан сот органысыз НКВД Ерекше Бөлімінің қаулысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан бұл екеуі толық ақталуға жатады делінген. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “Г” пунктіннің негізінде Қалдыров Тұрған, Кизбаев Маймұхан 1998 жылғы 29 маусымда толық ақталған.

1. ШАМЕНОВ Токшылық Тереңөзек ауданының № 10 ауылында 1913 жылы туған, осы ауылда тракторшы болып істеген.

2. АЯПОВ Жақсылық Тереңөзек ауданының № 11 ауылында 1906 жылы туған.

3. ОЛЖАБАЕВ Нұртаза Тереңөзек ауданының № 11 ауылында 1905 жылы туған.

Олар неміс фашистерімен ұрыс майданында өзара келісіп, Воронеж қаласындағы ұрыста 1942 жылғы 6 қыркүйекте қолдарындағы мылтықтарымен өз еріктерімен немістердің тұтқынына түскен.

Осы қылмыстары үшін 1946 жылғы 27 сәуірінде тұтқынға алынып, 1946 жылғы 3 тамызында ТуркВО Әскери Трибуналы РСФСР ҚК-нің 58—1 бабы “б” тармағымен айыпталған қылмыстық істі қарап, Шаменов пен Аяповтың әрқайсысын 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, Олжабаевты 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға соттаған.

1997 жылғы 24 қарашала Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жапшай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңының негізінде олар ақталған.

Себебі, олар неміс тұтқынына тірі қалу мақсатында түскен, кеңес өкіметінің қызыл әскерлеріне немесе партизандарға қарсы соғыспаған, шаруашылық жұмыстарда, шахтада жұмыс істеген, ыңғайлы жағдайларды тауып, қызыл әскер жағына Олжабаев, Аяпов, Шаменовтер өтіп, соғыс біткенше неміс фашистеріне қарсы соғысқан.

Соғыстан еліне оралғаннан кейін Олжабаев өзі НКВД-ға келіп, неміс тұтқынында болғанын баяндаған.

1. ЖЫЛҚЫБАЕВ Жұманияз 1888 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

2. ЖЫЛҚЫБАЕВ Сүндет 1880 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

3. СҮНДЕТОВ Дұрман 1905 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

4. МАХАНОВ Жайсанбай 1890 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

5. ТОРҒАЕВ Ізгілеу 1901 жылы жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

6. ҚАРАБАЛАЕВ Қайнар 1877 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

7. ОРАЗАЛИЕВ Жетіру 1880 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

8. НҮРСЕЙТОВ Құрақбай 1885 жылы Аламесек ауданының № 1 ауылында туған.

Жинақталған құжаттарға қарағанда бұл 8 азамат өзара бірігіп, кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізіп, социалистік экономикалық құлдырауды армандаған.

РСФСР Қылмыс Кодексінің 58—10 және 19—53—3 бабтарымен тергеу жүргізілген, бірақ ешқайсысына да айып тағылмаған, 25 сәуір 1930 жылдан 8 мамыр 1930 жылдың аралығында заңсыз тұтқынға алынған. 8 мамыр 1930 жылы Қызылорда облысы ОГПУ-дің өкілетті өкілі тексеріп, куәлардың әрқайсысынан жауап алып, бұл азаматтардың заңсыз жауапқа тартылып, заңсыз тұтқынға алынғандары анықталып, өзінің қаулысымен істі өндірістен қысқартып, оларды тұтқыннан босатқан.

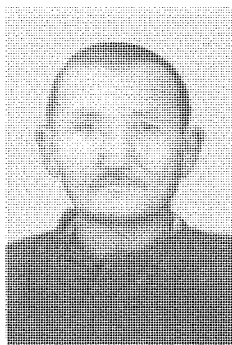
Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы “Жапшай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңына сәйкес бәрі де ақталған.

СЫРДАРИЯ АУДАНЫ БОЙЫНША

А

АБЛАЕВ Алтынбек Қызылорда ауданының № 29 ауылы Қызылқұмда 1896 жылы туған, кейін Сырдария ауданының «Жас қайрат» колхозында тұрған, бұрын бай, кейін фермада бригадир болған. Партияда жоқ, шала сауатты, 1936 жылы көп өйел алғаны үшін 6 айға айыпты жұмысқа сотталған, 1940 жылы күз айында Сырдария аудандық НКВД бөлімінде 1 ай отырып шыққан, 1929—30 жылдары Қызыл-құмдағы Ағатай қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, кенес үкіме-тінің қас жауы ретінде колхозшылар арасында контрреволюциялық насихат жүргізген коммунистерді жаман сөздермен балағаттап, «жақын арада олардың күні бітеді»,— деген және неміс фашистерінің күш-қуатын мадақтап үгіт жүргізген. Осы қылмысы үшін 1941 жылғы 22 қарашада ОБВ НКВД Басқармасының қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық прокурордың 1942 жылғы 7 наурыздағы қорытындысы бойынша А. Аблаевтың қылмысты ісін СССР НКВД жанындағы Ерекше Мөжілісінің қарауына жіберіп, одан жаза мерзімін 10 жылға соттауды сұраған, істе сотталған үкімі жоқ. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысы бойынша А. Аблаев Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АЙБОЛОВ Мұхамеджан Сырдария ауданының Бірқазан ауылдық тұтынушылар одағында нұсқаушы болып қызмет істеп жүріп, 1936 жылғы тамыз айында кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға аудандық тұтынушылар одағының бұрынғы төрағасы Нұрмақов Бақберген арқылы кіріп, осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсене қатысқан. Айболов коопера-

ция жүйесіндегі талан-таражды жабу мақсатында 1936 жылы 7500 сомға жалған құжат жасаған. Сөйтіп аудандық тұтынушылар одағы үлкен зиянға отырған, аудандық тұтынушылар одағы бойынша талан-тараж 69000 сом болған. Жауыздық мақсатында Айболов ұйымның басқа мүшелерімен бірге 1936 жылы Центрспиртке 31000 сомның тарысы мен қабын әдейі жібермеген. Сонымен қатар сол жылы Айболов пен Нұрмақовтың басқарған тобына аудандық тұтынушылар одағына бір kilosы 12 сомнан өсімдік майы келген, оның бір kilosын 5 сомнан сатып, аудандық тұтынушылар одағы 7000 сом зиян шеккен. Айболов ұйымның тапсырмасы бойынша жұмысын құлату, жауыздық жұмысты жасыру мақсатында 1936 жылы селпо бойынша есеп беру-сайлау науқанын бұзған, кооперацияға пайшиктер жарнасын жинауды және жаңа мүшелер тартуды орындамаған. Сол үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімшесінің 1938 жылғы маусым айындағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 27 қыркүйектегі үкімімен Айболов Мұхамеджан 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР прокурорының 1990 жылғы 19 маусымдағы наразылығы бойынша Айболов Мұхамеджан жайлы Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 27 қыркүйектегі үкімін бұзып, бұл істі оның әрекеттерінде қылмыстың құрамы болмағандықтан істі өндірістен қысқартуды Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясынан сұраған. Ол толық ақталған.

АЙДАРБЕКОВ Сұлтан № 14 ауылдық кеңесі «1 Май» колхозында 1901 жылы туған, шала сауатты, БК(б)П мүшесі, колхозда бригадир болып жұмыс істеген, әйелі —Мария, қызы — Баян.

Айыптау қорытындысы бойынша Айдарбеков Сұлтан 1942 жылдың маусым айында әскер қатарына алынып, Отан соғысына қатысқан, Ленинград майданының Волхов бағытында ұрысып, екі рет жарақаттанған, 1942 жылғы қазан айында қызыл әскерлер Атабаев Асанбайдың, Әбдіраймов Жүнісбектің және Мырзахметов Садықтың сатқындық пиғылдарын біле тұра, олардың бұл қылмысты жасаулары болдырмауға ешқандай шара көрмеген және олардың сат-қындық әрекеттерін өз бөлімшесінің командованиясына хабарламаған.

Бұл үшін жауынгерлер 1942 жылғы 15 қазанда қаруларын тастап, неміс-фашист әскерлерінің жағына өтіп кеткен. Айдарбеков Сұлтан сонымен бірге бұл қылмысты тергеу органдарынан да жасырмақшы болған, сөйтіп ол ауыр қылмыс жасаған.

Атабаев Асанбай—Отанды сатқаны үшін СтепВОН-ның әскери Тирбунальның 1946 жылғы 29 қаңтардағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1-б) тармағымен 20 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Айдарбеков Сұлтан Қызылорда НКГБ басқармасының тергеу бөлімшесінің 1946 жылғы 15 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1946 жылғы 27 сәуірдегі қаулысымен Айдарбеков Сұлтанға тағылған 58-1 «б» тармағы 58 бабтың 12 тармағымен ауыстырылған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 30—31 мамырдағы үкімімен Айдарбеков Сұлтан 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 18 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облсотының үкімі күшінде қалдырылған. Айдарбеков Сұлтаннның шағым арзыы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орыбасарының Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына жолдаған наразылығында Қызылорда облыстық сотының үкімімен, Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1946 жылғы шілде айының 18 күні ұйғаруын Айдарбековтың әрекетінде қылмыстың құрамы болмағандықтан бұзып, істі өндірістен қысқартуды сұраған.

АЛДАБЕРГЕНОВ Құрбан-Шайхы Қызылорда ауданының № 12 Ақжарма ауылдық кеңесі «Шандайкөл» серіктігінде 1877 жылы туған, революцияға дейін және одан кейін де дінді уағыздаушы адам болған, өзі жеке мешіт ұстаған, партияда жок, діни сауатты, үйлі-жайлы, сотты болмаған, кейінгі кезде «Қарасу» колхозының мүшесі болған, бірақ колхозда істемеген. 1936 жылға дейін асырап алған балам деп жалшы ұстаған, ол құлшылық жұмыста жүріп өзін-өзі атып өлтірген.

АЛДАБЕРГЕНОВ Құрбан-Шайхы дін ұстаушы ретінде құрбан шалуға Арабиядағы «Меккеге» барып, сол уақыттан бастап ол «Құрбан хажы» атанған, Меккеден қайтып келгеннен кейін Алдабергенов Құрбан-Шайхы қазақ жұртын алдау мақсатында бұрын ишан болған, «Мүл-Күлен» — (Мүлқалан) қабыр кешенесін шырақшы ретінде пайдаланып, онда күнделікті діни әдет-ғұрыпты жүргізіп, жұртшылық арасында: «Тумай жүрген қазақ әйелдері кешенеге келіп түнеше, құдайға жалбарынып бала сұраса, ол әйел бала табады», — деп контрреволюциялық-діни уағыз таратқан, олардан сол үшін заңсыз түрде алым-салық, астық, мал т.б. алып отырған.

Алдабергенов Құрбан-Шайхы ауылдық кеңестің «Мүлқалан» кешенесін бұзып, қышқын клуб пен мектеп құрылысына пайдалану туралы шығарған қаулысына қарсы контрреволюциялық үгіт таратып:

«Міне көрдіңдер ме, енді әулиелердің кешенесін бұзатын болды, оны біз бұздырмайық, бұздырсақ бізді құдай атады», — деген.

СССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауы кезінде Құрбан-Шайхы, «сайлаушылардың тізіміне бұрынғы кулактар кіріп кеткен», — деп сылтауратып сайлауды өткізбеуге күш салған. Сонымен бірге ол сайлау комиссиясының мүшелеріне қарсы контрреволюциялық үгіт таратып, «санак біткеннен кейін сайлау комиссиясының мүшелері есікті жауып алып, комиссия мүшесі болған әйелдерді пайдаланады», — деген. Сол үшін ол Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

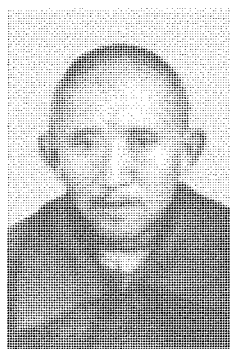
Алдабергенов Құрбан-Шайхыны айыптаған тергеу ісін Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің қарауына 1937 жылғы 27 желтоқсанда жіберілген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Алдабергенов Құрбан-Шайхы 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

АЛТЫРҰОВ Тұрмахан Сырдария ауданының № 13 ауылында 1896 жылы туған, сауатты, партияда жок, қамауға алынғанға дейін Қармақшы поселкесінде тұрған, аудандық қаржы бөлімінде инспектор болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, аудандық қаржы бөлімінің салық жинау жұмысына жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Алтырұов Тұрмахан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1965 жылғы 20 сәуірде ол толық ақталған.

АМАНЖОЛОВ Әбіш Сырдария ауданының № 4 ауылында 1897 жылы туған, негізі — орта шаруа, сауатсыз, партияда жок, еш жерде жұмыс істемеген,

Қызылорда қаласы қыш зауытында тұрған, үйленген.

Аманжолов Әбіш әскери борышын ақтауға міндетті болса да және оған денсаулығы жараса да әскер қатарына барудан бас тартып, шақыру қағазын ала тұра аудандық әскери комиссариатына бармай қашып жүрген, кейін Киров атындағы колхозға келіп, өскерге бармау мақсатында фамилиясын Қыстаубаевқа өзгертіп алған.

Осы қылмысы үшін ол

Қызылордада облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1943 жылғы 29 мамырдағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 193 бабының 10 «а» тармағымен 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Аманжолов Әбіш Қызылорда түрмесінде қамауда жатып, қамауда жатқандардың арасында үнемі

фашистік Германияны мадақтап, кеңес өкіметіне қарсы жеңілістік үгіт жүргізген, «Фашистік Германия Кеңес Одағын жеңеді», — деп сөуегейлік айтқан. Сөйтіп ол РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімінде қаралған мемлекеттік ауыр қылмыс жасаған.

Тергеу барысында ол айыбын толық мойындаған, айыптау қорытындысы 18 маусымда шығарылып, оны Қызылорда облыстық прокурордың орынбасары өзінің 23 шілдедегі қорытындысымен және Қызыл-орда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1943 жылғы 5 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1943 жылғы 20 тамыздағы үкімімен Аманжолов Әбіш 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, осы жазаны өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1989 жылғы 11 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1943 жылғы 20 тамыздағы Аманжолов Әбіш жөніндегі үкімін бұзып, оның өрекетінде қылмыстың белгісі жоқтығына байланысты іс қысқартылған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

АМАНОВ Есмахан немесе Қойбақов Есмағамбет № 5 Октябрь ауылдық кеңесі, Молотов атындағы колхозда 1887 жылы туған, руы Сумұрын, ірі байдың, патша дәуіріндегі болыстық соттың баласы, сауаты бар, 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, 1932 жылы көктемдегі егісті бұзғаны үшін партиядан шығарылып, бір жарым жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, одан кейін Молотов атындағы колхозда ветсанитар болып жұмыс істеген. 1932 жылы партия ячейкасының хатшысы болып тұрған кезінде контрреволюциялық топтың мүшесі болып, жауыздық жұмыстарға қатысқан, тұқым фондысынан ұрланған астықтың жартысын өзі алып пайдаланған, сол топтың тапсырмасымен мал алуға, ауыл тұрғындарын көшіруді ұйымдастыруға Қарақалпақстанға барған, сол үшін Қазақстандағы ОГПУ-дің өкілетті өкілдігінің 1933 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58-7 бабымен және ОГПУ-дың 1932 жылғы № 898/с бұйрығымен 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, айып мерзімін өтеуге НКВД-ның Қарағанды лагеріне айдалған, 1933 жылдың тамыз айының аяғында одан қашып шығып, Өзбек, Қырғыз республикаларында Қойбақов Есмағамбет деген жалған атпен жасырынып жүрген. СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің 1937 қаңтардағы қаулысымен Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігінің Аманов Есмахан жайлы 1933 жылғы 8 маусымдағы қаулысы күшінде қалдырылған. 1934 жылы Ферғана облысы, Алты арық ауданының «Ян-Яван» қой совхозында аға шопан болып жұмыс істеп жүргенде осы совхозда жауыздар тобына кіріп, совхоз малын талан-таражға салуға қатысқан. 10 айдын ішінде осы топ совхоздың 136 бас малын ұрлаған, совхоз малын талан-таражға салуға қатысқаны үшін осы Өзбек ССР-ы Жоғарғы Сотының сот коллегиясының үкімімен, 1932 жылғы 7

тамыздағы Заңға сәйкес 10 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, айып мерзімін өтеуге Өзбек ССР-і НКВД-ның Чиназ еңбек түзету лагеріне айдалған. Ол одан 1936 жылдың желтоқсанында қашып шығады. Жасырынып жүріп, жалған документ алып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағынан 72 бабының 1 тармағына жататын қылмыс жасаған.

Қызылорда облыстық қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 6 ақпандағы үкімімен айыпкер Аманов Есмахан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, саяси құқын 5 жылға жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 25 ақпандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы 6 ақпандағы үкімі бұзылып, істі алдын ала тергеу арқылы сол соттың өзіне, басқа құрамда қайта қарауға жіберген.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 28 сәуірдегі ұйғаруымен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1948 жылғы 25 ақпандағы ұйғаруы бұзылып, істі сол Қазақ ССР Жоғарғы Соты коллегиясына басқа сот құрамында қарауға жібереді. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1948 жылғы 31 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облысының соты 1948 жылғы 6 ақпандағы үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 7 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1948 жылғы 31 мамырдағы ұйғаруы бұзылып, Е. Амановтың қылмыстық ісі 58-14 бабынан 82 бабтың тармағына өзгертіліп, оның айыбы 3 жыл бас бостандығы еркінен айыруға түсірілген. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1953 жылғы 27 наурыздағы «Қайырымшылық, (амнистия) туралы» Заңына сәйкес қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 13.05.97 жылғы қорытындысымен Е. Аманов Қазақстан Республикасының 1993 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АСҚАРОВ Арысбай 1919 жылы Айдарлы колхозында туған, білімі орта, партияда жок, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі —, қызы бар. Айдарлы мектебінің директоры болып жұмыс атқарған.

Отан соғысына Сырдария аудандық әскери комиссариаты арқылы маусым айы 1940 жылы шақырылып, № 286 атқыштар полкінде Харьков бағытындағы майдандарда ұрысқа қатысқан.

Қаңтар айы 1942 жылы фашистердің тұтқынына, сол жылдың қыркүйек айында «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, фашистік Германияға адал қызмет ету жайлы ант қабылдаған. 1943 жылдың тамыз айына дейін унтер-офицер шенінде бөлімше командирі болған.

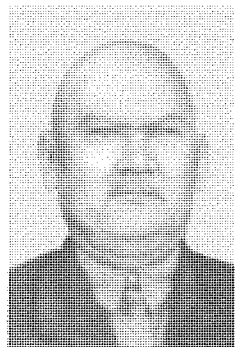
Осы қылмыстары үшін Асқаров 19 мамыр 1949 жылы НКВД-ның ерекше бөлімінің қаулысымен тұтқынға алынған.

1949 жылғы 19 тамызда Түркістан Әскери округінің әскери трибуналы РСФСР Қылмыс кодексінің 58-1 бабы «П» тармағымен айыптаған. Асқаровтың қылмысты ісін қарап, оны 15 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

СССР Жоғары сотының әскери коллегиясы 1949 жылғы 15 қазанда Асқаровтың шағым арызын аяқсыз тастап, үкімді өз күшінде қалдырған.

Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы «Жашпай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «А» тармағына және Қазақстан Республикасының 22 шілде 1997 жылғы «Жашпай саяси қуғын-сүргіндерді ақтау туралы Заңына қосымшалар енгізу жайлы» Заңына сәйкес Асқаров ұрыс кезінде жарақат алуына байланысты тұтқынға еріксіз түсуге мәжбүр болғандығын, қызыл әскерге қарсы соғысқа қатыспағандығын, «Түркістан легионына» кіру себебі, тұтқыннан босап, өз әскерлерінің қатарына қосылу мақсатында екендігін ескеріп, 1999 жылы 13 сәуірде ақталған.

АХМЕТОВ Елеусіз Сырдария ауданының № 2 ауылында 1889 жылы туған, сауатты, қызметкер, 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, аудандық тұтынушылар Одағының дайындау конторасының бұрынғы төрағасы, кейін облыстық тұтынушылар одағында сауда бөлімінің, кейін ұйымдастыру-көпшілік бөлімінің меңгерушісі болып қызмет атқарған. Қызылорда қаласы Шумилов көшесі, № 57 үйде тұрған, әйелі — Қатша, балалары — Жүсіпбек, Жүсіпәлі, қыздары — Раиса, Рая.

Ахметов Елеусіз Қызылорда қалалық партия комитетінің 1938 жылғы 19 маусымдағы қаулысымен халық жауы ретінде партиядан шығарылған (протокол № 17).

Айыптау қорытындысы бойынша Ахметов Елеусіз кәсіподақ кеңесінде нұсқаушы болып жұмыс істеп жүргенде 1924 жылдың қараша айында кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға сол кездегі Қызылорда БК(б)П Уторком хатшысы Көбенов арқылы тартылып, осы ұйым мүшелерінің кеңес үкіметіне қарсы жүргізген ұлтшылдық әрекеттеріне белсенді түрде қатысқан.

Ахметов Елеусіз кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға 8 адамды тартқан. Осы ұйым басшысы Көбеновтің тапсырмасымен ол байларды және кеңес үкіметіне қарсы элементтерді қорғау саясатын жүргізген, сонымен қатар байларды кеңес және партия аппараттарына тартуға барынша көмектескен. 1924 жылы Ахметов Елеусіз кеңестердің уезд сьездерінің сайлауы кезінде Көбеновтің тапсырмасымен бұрынғы Ақарық болысына барып, уезд сьезіне байлардың кандидатураларын ұсынуға үгіт жұмысын жүргізген.

Ахметов Нұрмақовпен бірге 1937 жылы аудандық тұтынушылар одағын құлағу мақсатында 146.800 сом дебиторлық қарызын өтеу талабын бермеген, дайындау конторасының мал және жүн дайындау жоспарын бұзған. Сол үшін Қызылорда облыстық НКВД УГБ-ның 4 Бөлімінің 1938 жылғы 9 маусымдағы қаулысымен Ахметов Елеусіз тұтқынға алынып,

РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 14 қазандағы үкімімен Ахметов Елеусіз 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзінің жеке мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі мынандай өзгерістермен күшінде қалдырылған: ҚК-ның 58 бабының 7, 10 тармақтары бұзылып, айып анықталмағандықтан іс қысқартылған. Сотталушының қылмыс құрамы ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтары күшінде қалдырылып, жазалау мерзімін 10 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға ұйғарған.

Ахметов Елеусіз 1941 жылғы 19 маусымда қайтыс болған. Ахметов Елеусіз до 1920 года проживал в ауле № 10 Перовского уезда, Туркестанского края, занимался сельским хозяйством.

1920—21 гг. Ак-арык, Акмечетского уезда, Туркестанского края, Секретарь, Ответ секретарь волкома ВКП(б).

1921—23 гг. Акмечеть, Акмечетского уезда, Туркестанского края, председатель кошчи-уком союза.

1923—24 гг. г. Ташкент, Туркестанского края, зав. крайкурском секретарей волисполкомов при НКВД Узбекской ССР.

1924—25 гг. г. Кызыл-Орда, Кызыл-Ординского уезда, Каз. АССР — инструктор центрального правления союза советских и торговых служащих.

1925—26 гг. г. Кызыл-Орда, Кызылординского уезда, Каз. АССР, ответсекретарь волкома ВКП(б).

1926—28 гг. г. Кызыл-Орда, Кызылординского района, Каз. АССР, инструктор райисполкома.

1928—29 гг. г. Кызыл-Орда, Кызылординского района, Каз. АССР, агент контр. бюро.

1930—31 гг. село Терень-Узяк, Терень-Узякского района, Каз. АССР, заврайживсоюзоза.

1931—32 гг. г. Кызыл-Орда, Семипалатинск — директор леспромхоза, лесптехникума.

1932 г. г. Кызыл-Орда, Кызылординского района, ответсекретарь райоседкома.

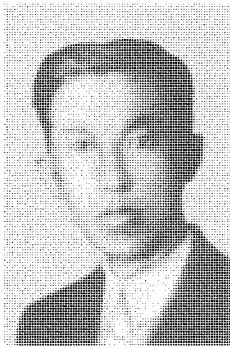
1932—36 гг. село Мерке, Аулие-Атинской области КАЗ. АССР, зав. кадрами, председатель стройкома, завкома сахстрой Меркенского сахарного завода.

1937 по 10 июля 1938 г. г. Кызылорда, Кызылординской области Каз. ССР зав. оргмассовым отделом облпотребсоюза.

АХМЕТОВ Жұман № 3 ауыл, «Қызылту» колхозында 1922 жылы туған, білімі 9 класс, партияда жоқ, мамандығы ағаш ұстасы, «Қызылту» колхозындағы орта мектепте кітапхана меңгерушісі болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Сарап.

Ахметов Жұман 1942 жылдың қаңтар айында әскерге алынып, Самарқан қаласында әскери жаттығуда болған. 103 АД, 583 АП, 6 А ротасы құрамында қатардағы жауынгер ретінде 1942 жылдың наурыз айында Ворошиловград облысына келіп, одан сәуір айында осы дивизияның құрамында майданның Харьков бағытына жіберілген. 1942 жылдың 26 мамырына

дейін немістерге қарсы соғысқан. 1942 жылғы 26 мамырда Харьков облысының Алексеевка деревнясындағы шайқаста неміс әскерлеріне тұтқынға түскен. Немістердің тұтқынында жүріп Отанын саққан,

немістердің тергеуінде неміс командованиясына Совет Армиясының бақылау сипатындағы мәліметтерді айтып берген. 1942 жылдың қараша айында Польшаның территориясында кеңес үкіметіне қарсы құрылған «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, фашистік Германияға адал қызмет етуге ант берген. 1942 жылдың қараша айынан 1943 жылдың қараша айына дейін Польшаның Яново жеріндегі «Түркістан легионының» 222 жеке жазалаушы ротасының музыкалық тобының құрамында қызмет жасаған, ал 1943 жылдың қараша айынан 1945 жылдың сәуір айына дейін Германия территориясында «Түркістан легионының» насихатшылар взводының құрамында қызмет жасаған.

1942 жылдың қараша айынан 1945 жылдың сәуір айына дейін Ахметов қазақтың концерттік бөлімшесін басқарып, Отан сатқыншыларының арасында кеңес үкіметіне қарсы жұмыстар жүргізген. «Түркістан легионының» бөлімшелерінде концерттер қойып жүргенде кеңес үкіметіне қарсы өлеңдер айтып легиондағыларды кеңес Одағының қарулы күшіне қарсы белсенді күресуге шақырған, Кеңес Одағына жала жауып, Гитлер Германиясын және «Түркістан легионы өкіметі» деп аталатынды мадақтаған, сол үшін неміс командованиясы 1943 жылдың маусым айында Ахметовке неміс армиясының ефрейторы деген атақ берген. 1945 жылғы 28 сәуірде Ахметов басқа легионерлермен бірге американдықтарға тұтқынға түсіп, Германияның Дурх деревнясындағы Қызыл армия тұтқындарының лагеріне жіберілген. 1945 жылдың 25 шілдесінде Кеңес Одағына қайтарылу алдында американдық разведкасы оны диверсиялық жауыздық жұмыстар жүргізу және СССР территориясында агентураға жаңа адамдар тарту үшін агент етіп тартқан. Ахметов Жұман өзіне тағылып осындай айыптарды толық мойындаған.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1950 жылғы 23 мамырдағы қаулысымен Ахметов Жұман тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Түркістан Әскери Округінің әскери трибуналының 1950 жылғы 25 тамыздағы үкімімен Ахметов Жұман 25 жылға бас бостандық еркінен айырып еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға, барлық мүлкін тәркілеуге сотталған. Қонтрреволюциялық қылмыспен сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссия мәжілісінің 10 жылға еңбек түзету лагеріне түсірген. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылы 15 сәуірдегі қорытындысымен Ахметов Жұман Қазақстан Республи-

касының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АХМЕТОВ Мergenбек Қызылорда ауданының № 1 ауылында 1900 жылы туған, руы көзей, байдың баласы, әкесі ауыл старшинасы болған, жалшы ұстаған, сауатты, партияда жоқ, үйленген, 3 баласы бар, сотты болмаған, колхоз мүшесі.

Ахметов Мergenбек ауыл тұрғындарының арасында өте беделді болғанын пайдаланып, колхоз және ауылдық кеңестің төрағасы болған. Өзінің қызметі бабын пайдаланып ол байларды жақтап, кедейлерді қудалаған. 1931 жылы аудандық атқару комитеті ауылдық кеңестің төрағасы қызметіне БК(б)П мүшесі Шонтиков Берғалиды жіберген. Ол Ахметовтың бай екенін біліп, оған міндетті салық салған. Сол үшін Ахметов Шонтиковқа қарсы шығып, оның үстінен жалған іс қозғайды, соның салдарынан Шонтиков тұтқынға алынған. Содан кейін Ахметов ауылдың барлық балшықтарын, оның ішінде партия ячейкасының хатшысын өзінің ықпалына алып, ауылдық кеңестің төрағасы болған. Осы кезеңде жұріп ол жұртшылық арасында ауылдан көшу жөнінде үгіт жүргізген және қоныс аударатын байларға куәлік бергені үшін олардан пара алған. Мәселен, Салилов Молдабек байдан 1 жылқы, Борамбаев Әмірзақтан 3 сиыр, өзінің туысы Үмбетов Әлиақпардан 5 жылқы, 4 түйе алған. Бұл байлардың барлығы Қоқан қаласына көшіп кеткен. Ахметов олармен тығыз байланыс жасап, барып, қайтып тұрған. Колхоздың малдарын ұрлап сойып, оны «өлім-жітімге ұшырады» деп өтірік акт жасаған. 1931 жылдың наурыз айында колхозшылар Мұрахметов Ержан, Ұлтаев Әріп ауырып, Тартоғай стансасындағы дәрігерге көрініп ауруханаға жатқан, одан шығып ауылға келе жатқанда Ахметов ұшырасып, оларды қамшымен ұрып-соғып жымққан, біреуін өзеге тастап, олардан тартып алған атпен стансаға кетіп араққа тойып алған. Ауру колхозшылар 6 шақырым жерге жаяу кетуге мәжбүр болған. Байлардың мүліктерін тиіп жіберуге Ахметовке 2 түйе қажет болған, сол үшін ол өзінің інісі Ахметов Шабекті колхоздың бақташысы Көлбаев Айтуғанға жіберген. Ол Шабекке түйенің не үшін керек екенін біліп бермей жіберген. Содан кейін бақташыға Ахметов Мergenбектің өзі келіп, өзінің жақтастарымен бақташыны және оның шешесін соққыға алып, түйелерді алып кеткен. Ахметов Мergenбектің мұндай қылығының шегі болмаған. Көктемгі егіс науқаны кезінде Ахметов кедейлер арасында ауылдан көшу жөнінде үгіт жүргізіп былай деген: «Ауылда қалуға ешқандай мүмкіншілік жоқ, тұқым фондысы жоспарын бәрібір орындай алмаймыз, сондықтан ауылдан көшу керек».

Аудандық атқару комитетінің өкілі Баталовтың өткізген жиналысынан кейін Ахметов кедейлерге «Біз жоспарды орындамаймыз, бізді соттамай тұрып ауылдан кетіп қалуымыз керек»,— деген.

1931 жылдың қазан, қараша айында Ахметов Қоқан қаласына көшіп кеткен байларға барып, ол жақтан 1932 жылдың қаңтар айында ауылға оралған, келгесін ол кедейлерге Қоқанға көшу туралы үгіт жүргізген, соның салдарынан ауылдан 41 қожалық, 1027 кой, 36 жылқы, 91 түйесімен көшіп кеткен, олардың артынан тағы да 20 қожалық көшкен. Сол үшін ол

Қызылорда қалалық-аудандық ОГПУ бөлімінің 1932 жылғы 4 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында ол өзінің қылмыстық іс-әрекетін мойындамаған. Айыптау қорытындысы бойынша Ахметовтың ісі Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ бөлімінің жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1932 жылғы 31 тамыздағы қаулысымен Ахметов Мергенбай 5 жылға концлагерьге сотталған. Сол жылғы қыркүйек айында Ахметов Төшкен қаласына Средазлагеріне айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 26 қыркүйектегі қорытындысымен Ахметов Мергенбек СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

АХМЕТОВ Нұрқожа Қарағанды облысы, Қарсақбай ауданында 1912 жылы туған, кейін Қызылорда облысы, Сырдария ауданының № 17 «Жүзкөл» ауылдық кеңесі, «Жыңғылды көл» колхозында тұрған, әлеуметтік негізі орта шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленбеген. Ахметов Нұрқожа «Жыңғылды көл» колхозының мүшесі болып жұмыс істеп жүріп, колхозшылар арасында кеңес өкіметінде қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп келген және Отан соғысы жылдарында отан қорғау жұмыстарын орындаудан үзілді-кесілді бас тартқан. Мәселен, 1942 жылдың 13 қаңтарында еңбекшілер депутаттары Сырдария аудандық атқару комитетінің тапсыруына байланысты және «Жыңғылды көл» колхозы басқарма мәжілісінің сол жылғы 12 қаңтардағы қаулысымен Ахметов Нұрқожа Ақтөбе қаласындағы әскери мемлекеттік маңызы бар арнаулы құрылыс жұмысына бөлінген. Ахметов Нұрқожа дәлелсіз себептер айтып, Ақтөбе қаласындағы бұл жұмысқа барудан үзілді-кесілді бас тартқан. Сол 13 қаңтар күні «Жүз көл» ауылдық кеңесінің төрағасы Боранқұловтың, «Жыңғылды көл» колхозының бригадирі Сансызбаевтың және сол колхоздың төрағасы Пірмағамбетовтың көзінше Ахметов Нұрқожа Ақтөбе қаласына жұмысқа кетіп бара жатқандарға «Ақтөбе қаласына жұмысқа барғандардың барлығы өледі, қыс айында осындай жұмыс істеуге зорлау — бұл жауыздық», — деп контрреволюциялық үгіт айтқан. Содан кейін ол ауылдық кеңестің төрағасы Боранқұловты: «Ол да дұшпан, өйткені ол аудандық атқару комитетінің тапсырмасын орындап, колхозшыларды Ақтөбе қаласындағы арнаулы құрылыс жұмысына жіберіп отыр», — деп кінәлаған. Осы қылмысы үшін Ахметов Нұрқожа Сырдария аудандық прокуратурасы халық тергеушісінің 1942 жылғы 29 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен және 59 бабының 6 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі сол жылғы 16 наурызда аяқталып, айыптау қорытындысы 18 наурызда шығарылған. Оны облыстық прокурордың 23 наурыздағы қаулысымен және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 28 наурыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы сәуір айының 4 күнгі үкімімен айыпкер Ахметов Нұрқожа 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқығы жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 5 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 4 сәуірдегі үкімін күшінде қалдырған, айыпкердің шағым арызын аяқсыз тастаған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Ахметов Нұрқожаның қылмысты ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1989 жылғы 5 қазанда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 4.04.42 жылғы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 8.05.42 жылғы Ахметов Нұрқожа жайлы ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан іс қысқартылған.

Мәжіліс хат № 2

1942 жылы 12 қаңтар күні «Жүзкөл» ауылдық кеңесі, «Жыңғылды көл» колхозының басқарма мүшелерінің бас қосқан Президиум жиналысы болды.

Қатысқандар саны — 9 кісі.

Мәжіліс ағасы — *Пірмағамбетов*
Хатшысы — *Дүйсенбаев*

Қаралатын мәселе:

Ақтөбеге адам дайындау.

Тыңдалды: Бұл жайлы Ж. Пірмағамбетов Қаулы: Ақтөбеге баратын адам мынандай болып белгіленсін. Ауатқомның тапсыруы бойынша 3 күндік жол тамағы, киім-кешегімен мына кісілер баратын болсын: 4. Ахметов Н. — барлығы 20 адам болып дайындалсын. Бұл жолдастарға киім жағынан киімі бар кісілерден киім алып беру жағы колхоз бастығына тапсырылсын. Бұл кісілер 13.1 күні жүретін болсын.

Мәжіліс ағасы: (Пірмағамбетов)

Хатшысы: (Дүйсенбаев)

Қол қойылған, мөрі басылған.

АЯПОВ Сатен Сырдария ауданының Талсуат ауылдық кеңесі, «Колос» колхозында 1892 жылы туған, жұмыс істемеген, сауатсыз, партияда жоқ, сотты болмаған.

Айыптау қорытындысы бойынша Аяпов Сатенге 1942 жылғы ақпан айында СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 29 желтоқсанындағы жарлығы бойынша Талсуат ауылдық кеңесі арқылы үш мерзіммен төлеуге 380 сом соғыс салығы түскен. Бұл салықты үкімет пайдалына Аяпов Сәтеннен өндіру үшін ауылдық кеңестің ақша жинайтын инспекторы төлем хабарландыру қағазын ұсынған. Аяпов ол қағазды ешбір дәлелсіз алмай кеңес заңын

боқтап, салықты төлеуден бас тартқан. Сол үшін Аяпов Сатен Сырдария аудандық прокурорының 1942 жылғы 5 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-10, 59-6 баптарының тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылға 2 сәуірдегі үкімімен айыпкер Аяпов Сатен РСФСР ҚК-ның 59 бабының 6 тармағымен 5 жыл бас бостандық еркінен айыруға, 2 жыл сайлау-сайлану құқын жоюға, ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен 10 жыл бас бостандығынан айырып, 5 жыл саяси құқын жоюға, ҚК-ның 49 бабының төртіншісіне лайық негізгі өтейтін жазасы ҚК-ның 58 бабының 10-2 тармағымен 10 жыл бас бостандық еркінен айыруға, 5 жыл сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 15 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 2 сәуірдегі үкімінің ҚК-ның 58-10-2 тармағын бұзып, істің бұл жағын қысқартқан, үкімді ҚК 59 бабының 6 тармағымен күшінде қалдырып, сотталушының өтейтін жазасы 5 жыл бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға ұйғарған.

СССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 15 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 2 сәуірдегі үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1942 жылғы 15 сәуірдегі Аяповты РСФСР ҚК-ның 59 бабының 6 тармағымен айыптаған ұйғаруы бұзылып, бұл бөліктегі іс РСФСР ҚК-ның 8 бабының негізінде өндірістен қысқартылып Аяпов Сатен қамаудан босатылған.

СССР Жоғарғы Соты төрағасының наразылығы қанағаттандырылған.

Ә

ӘБДІҚАДЫРОВ Иса 1920 жылы № 2 ауылында туған, шала сауатты, үйленбеген, партияда жок, бұрын сотталмаған. № 399 гвардиялық артиллерия полкінің құрамында соғысқа қатысқан.

Ұрыс даласында Әбдіқадиров кіші командирлердің бұйрықтарын орындаудан 2 рет бас тартқан, 1941 жылғы 28 шілдеде өз бетінше окоп қазуды тоқтатқан, 30 шілде 1941 жылы кабель сымын катушкаға ораудан бас тартқан. Сонымен қатар 1941 жылғы 28 шілдеде кіші командирді «өлтiрeмiн» — деп қорқытқан.

Тергеу барысында Әбдіқадиров окоп қазуды тоқтатпағанын, аздап дем алғысы келгенін, кабель сымын катушкаға орамағанын — орысша бұйрықты түсінбегендіктен командирлерді өлтіру туралы өңгіме болмағандығын, айтқан.

Осыған қарамастан Бағыс гарнизоны ескері округінің ескери трибуналы 1941 жылғы 4 тамызда РСФСР Қылмыс Кодексінің 19, 58-8 баптары мен 193-2 бабы «г» тармағымен айыпталған Әбдіқадировтың қылмыс-

ты ісін қарап, оны ең жоғары жаза — ату жазасына соттаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «А» тармағына сәйкес Әбдіқадиров ақталған.

ӘБСАТТАРОВ Әлайдар Жетікөл ауылдық кеңесінде 1912 жылы туған, молданың баласы, білімі 4 класс, үйленген, партияда жок, бұрын сотталмаған, Сырдария АӘК арқылы әскер қатарына 1941 жылдың қаңтар айында алынып, Отан соғысына қатысқан. Ол 1942 жылдың қараша айынан 1943 жылдың 12 наурызына дейін Кеңес өкіметіне қарсы пиғылда болғандықтан жауынгерлер арасында үнемі Кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік сипатта үгіт жүргізіп келген, үкіметке жала жапқан, одан басқа жау листовкасын көтеріп, оны оқыған. Осы қылмысы үшін Әбсаттаров Ә. 101 жеке АД-ның әскери Трибуналының 1943 жылғы 22 наурыздағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Әбсаттаров Әлайдарға тағылған қылмыс оның өрекетінде жоқ болғандықтан, яғни оның үгітінде Кеңес өкіметін құлатуға, өлсіретуге немесе бүлдіруге әрекет жасау болмаған, сондықтан Әбсаттаров Ә. саяси белгімен дұрыс сотталмаған деп табу керек, делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, «А» пунктiнiң негiзiнде Әбсаттаров Әлайдар 1998 жылғы 30 маусымда толық ақталған.

ӘБДІҒАППАРОВ Сейдахмет № 6 ауыл, Сталин ауылдық кеңесінде 1875 жылы туған, кейін ол ауданның 3 ауылы, Ленин атындағы колхозда тұрған, арабша сауатты, орташа шаруа, партияда жок, жұмыс істемеген, мал-мүлкі екі рет төркіленген. Балалары Әбдіғали, немересі — Әбдіғаппар, қыздары — Барша, Биуан, Үрзипа.

Айыптау қорытындысы бойынша Әбдіғаппаров Сейдахмет 1941 жылғы 7 және 11 тамызда екі-үш адамдардың көзінше өкіметке қарсы контрреволюциялық үгіт айтқан:

1) Біздің үкімет пен информбюро қазіргі ұрыс жайында шындықты дұрыс хабарламай отыр, біздің әскерлердің шығынын азайтып көрсетуде, шындығына келгенде біздің шығынымыз Германияның шығынынан өлдекайда көп.

2) Жапония, Түркия, Иран, Ауғанстан — Германияны қолдап және оған қосылып, жақын арада СССР-ға қарсы шыққалы отыр.

3) Неміс ұшақтары Мәскеуге күнде бомба тастап отыр, сондықтан партия мен үкімет басшылары Мәскеуден Оралға, Ақтөбеге және Алматыға келулері тиіс — деген.

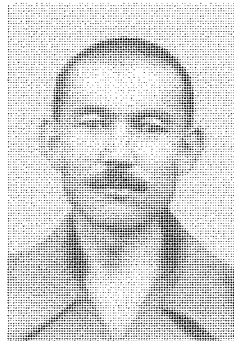
Сол үшін ол Сырдария аудандық прокурорының, 1941 жылғы 14 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 11 қыркүйектегі үкімімен айыпкер Әбдіғаппаров Сей-

дахмет 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 29 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 11 қыркүйектегі үкімі күшінде қалдырылған, Әбдіғаппаровтың арзы аяқсыз тасталған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 24 тамыздағы наразылығы бойынша Әбдіғаппаров Сейдахмет жөнінде шығарылған Қызылорда облыстық сотының үкімін, Қазақ ССР Жоғарғы Сотының сот коллегиясының ұйғаруын бұзуды, істі оның өрекеттерінде қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартуды Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумынан сұраған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 15 шілдедегі қорытындысы бойынша Әбдіғаппаров Сейдахмет Қазақстан Республикасы Президентінің 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған. **ӘБДИМОМЫНОВ** Әшім № 10 ауылы, «Тас арық» (Ақ дән) колхозында 1900 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, 1936 жылы колхоз мүдкін талан-таражға салғаны үшін партия қатарынан шығарылған, қызметкер, қамауға алынғанға дейін «Тас арық» колхозында есеп қызметкері болып жұмыс істеген.

Айыптау қорытындысы бойынша Әбдімомынов Әшім кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға 1937 жылғы ақпан айында «Қаты көл» колхозы төрағасының бұрынғы орынбасары, кейін халық жауы болып ұсталып кеткен

Төжиев Есмахан арқылы тартылған. Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық террорлық көтерілісшілер ұйымына Төжиев Есмахан, Медетов Қалмахан «Қатыкөл» колхозының бұрынғы төрағасы, Тілеуғабылов Есахат «Тас арық» колхозының бұрынғы төрағасы, Жүсіпнахров Ыдырыс, ірі байдың (датқаннның) баласы, «Ақ дән» колхозының шаруашылық бөлімінің менгерушісі, аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Көшембаев, аудандық партия комитетінің есеп бөлімінің бұрынғы менгерушісі Нұрғалиев, аудандық жер бөлімінің бұрынғы бастығы Жүсіпбаевтар мүше болған.

Әбдімомынов колхозда үнемі жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізіп, колхоздың есеп-қисап жұмысын әдейі шағастырған, колхоз уставын бұзды, кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға қатысушыларға үнемі артық еңбек күн жазып отырған, сол үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 8 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Батыс Қазақстан бойынша Қазақ ССР-ның шекара және ішкі күзеті Әскери Трибуналының тұрақты

сессиясының 1938 жылғы 27 қазандағы үкімімен Әбдімомынов Әшім 10 жылға құлып астына және 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1939 жылғы 11 наурыздағы ұйғаруымен Әскери Трибунальдің 1938 жылғы 27 қазандағы үкімі бұзылып іс қайта тергеуге жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 31 мамырдағы үкімімен Әбдімомынов Әшім 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, саяси құқын жоймаған.

1939 жылғы 3 шілдедегі Қазақ ССР Жоғарғы Сотының телеграфпен берген бұйрығымен Әбдімомынов Әшім қамаудан босатылған.

Қазақ ССР Прокурорының бірінші орынбасарының 1990 жылғы 14 маусымдағы қорытындысы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 31 мамырдағы Әбдімомынов Әшім жөніндегі үкімін бұзып, қылмыс құрамы болмағандықтан іс қысқартылған. Ол толық ақталған.

ӘБДІЛХАДИЕВ, немесе ол **ӘКІЖАНОВ** Мұхамбетғали Оңтүстік Қазақстан облысының Созақ ауданында 1917 жылы туған, кейін Сырдария ауданының Киров ауылдық кеңесі «Жаңа тұрмыс» колхозында тұрған, колхозшы, сауаты бар, партияда жоқ, ишанның баласы, әкесі 1925 жылы Ауғанстанға көшіп кеткен.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның бабының 6 тармағымен қылмыстық іс қозғалған, оған бірнеше жыл Қызылорда, Жаңақорған аудандарының территориясында діни әдет-ғұрыпты дөріптеп колхозшылар арасында контрреволюциялық жұмыстар жүргізген, Ауғанстанның шпионы деп санауға толық негіз бар деп айып тағылған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 9 қазандағы қаулысымен Әбділхадиев-Әкіжанов Мұхамбетғали ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1938 жылғы 16 қазанда орындалған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен ол толық ақталған.

ӘБУБӨКІРОВ Уәлихан № 14 ауылдық кеңесі «1 Май» колхозында 1922 жылы туған, білімі 5 класс, партияда жоқ, колхозшы.

Ол қызылөскер ретінде 108 атқыштар дивизиясы, 593 атқыштар полкінің құрамында Ұлы Отан соғысына қатысып, 1942 жылғы мамыр айында Харьков қаласының маңында болған шайқаста неміс әскерлеріне тұтқынға түскен. Немістердің тұтқынында жүріп 1943 жылдың қаңтар айында Польшаның Легионно деген жерінде Отанын сатып, өз еркімен «Түркістан легионына» кірген. Осы легиондағы 3 батальонның саперлар взводында қызмет етіп, «Фашистік Германияға адал қызмет етемін», — деп ант берген. 1948 жылдың шілде қыркүйек айларының арасында Польшаның Краков қаласының маңында Польша партизандарына қарсы күреске белсене қатысқан. 1943 жылдың қыркүйек айы мен 1944 жылдың маусым айының аралығында Ла-Манш шығанағы жағалауында салынып жатқан немістердің қорғаныс құрылысына қатысқан. 1944 жылдың тамыз айында

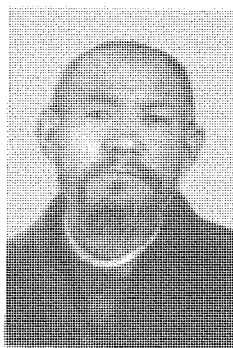
Марсель қаласының маңында француз партизандарына қарсы ұрысқа белсене қатысқан, бұл жерде ол тұтқынға түсіп, ағылшын әскерлерінің қарамағына берілген, одан ол СССР-ға қайтарылып берілген. 1944 жылғы желтоқсан айында ол Кемеров облысының Кизелов қаласындағы көмір өндірісіне жіберілген. Ол жерден 1946 жылдың қыркүйек айында қашып кетіп, ауылына қайтып келген. Сырдария ауданының «1 Май» колхозында тұрып, колхозда еңбек тәртібін бұзып, жұртшылық арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, кеңес халқының көсеміне кінә тағып, империалистік елдердің техникасын мадақтаған. Осы қылмысы үшін Сырдария аудандық МГБ бөлімшесінің 1948 жылғы 7 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» және 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

ТуркВО-ның әскери трибуналының 1948 жылғы 25 мамырдағы үкімімен Әбубөкіров Уәлихан 25 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының 1959 жылғы 27 қазандағы ұйғаруымен ТуркВО Әскери Трибуналының 1948 жылғы 25 мамырдағы Әбубөкіров Уәлиханның ісі жана ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс қысқартылған. Қазақстан Республикасы Бас прокурорының 1997 жылғы 31 мамырдағы қорытындысымен Әбубөкіров Уәлихан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ӘЛІМБАЕВ Сүлеймен Сырдария ауданының № 14 Бірінші Май ауылдық кеңесі, «Ким» колхозында 1891 жылы туған, колхозшы, сауатсыз, партияда жоқ, үйлі-жайлы, әйелі — Тұрсынқұл, балалары — Яхуда, Аруан, Рахия, Мұлкаман, Нұрмағамбет.

Айыптау қорытындысы бойынша Әлімбаев Сүлеймен колхозшылардың арасында үнемі үкімет пен партияның саясатына қарсы үгіт жүргізумен келген. Мысалы, 1941 жылдың тамыз айының ішінде колхозшылардың арасында үкімет пен партия көсемдерінің аттарын атап, жаман сөздермен соқкен. 1941 жылғы қыркүйек айында колхозшылардың арасында: «1942 жылы колхоз бен совхоз жойылады, шаруашылық бұрынғыша болады», — деп үгіт таратқан. 1941 жылдың қараша айының ішінде бірнеше колхозшылардың арасында отырып: «қызыл әскер Германияның әскерін жеңеді деген бекер, өтірік сөз, Германияны жеңе алмайды, өйткені олардың әскеріндей күшті емес және олардың соғыс техникасы да күшті», — деп контрреволюциялық үгіт таратқан. Сол үшін Әлімбаев Сүлеймен Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен

тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылға 19 маусымдағы үкімімен Әлімбаев Сүлеймен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 3 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1990 жылғы 16 ақпандағы қаулысымен Әлімбаев Сүлеймен жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 19 маусымдағы үкімі, Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1942 жылғы 3 шілдедегі ұйғаруы бұзылып, оның өрекетінде қылмыстың құрамы жоқ болғандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қазақ ССР Прокуроры орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

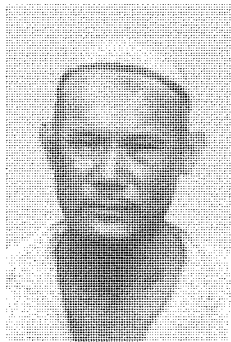
ӘМІРТЕМІРОВ Жүсіп Қызылорда ауданының № 49 ауылында 1902 жылы туған, жасы 29-да, кейін Терөзек ауданының № 9 ауылында тұрған, тұтқынға алынғанға дейін № 49 ауылдағы мектепте мұғалім болып жұмыс істеген.

1931 жылғы 25 шілдедегі айыптау қорытындысы бойынша Әміртеміров РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен айыпталған. Ол колхозшылар арасында ауылшаруашылық өнімдерінің барлық түрін дайындаудан ұйымдасқан түрде бас тарту үшін үгіт жүргізген. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша бақылауда тұрған өндіріс материалдарын тексеріп қарағанда төмендегілер анықталған; айыпталушының әкесі № 42 ауылдағы ірі бай және ишан болған, осыған байланысты ауылдағы байлардың, молдалардың, ишандардың, болыстардың беделінен, ықпалынан қауіптеніп олардың балаларын қылмыстық жауапқа тартқан. Істе Әміртеміровтың айыбын анықтайтын ешқандай мәліметтер жоқ, тек жауап алған протоколдары ғана бар. Айыпталушы өзінің кінәсін мойындамаған. Бақылауда тұрған істі тексеріп қарағанда айыпталушының кеңес өкіметіне қарсы өрекетін анықтайтын ешқандай мәлімет жоқ. Істе тек РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағымен қылмысқа тартылғаны және тұтқынға алынғаны жөнінде ғана мәлімет бар. Осыған байланысты ол ақталуға жатады делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Әміртеміров Жүсіп 1997 жылғы 27 қарашада толық ақталған.

Б

БАЙДӘУЛЕТОВ Қошан Ақжарма кеңесі, № 12 ауылы «Ту көл» тозында 1895 жылы туған, байдың баласы, сауатсыз, партияда жоқ, әйелі — Күміс, баласы — Зарқым, қызы — Күлінтай.

Айыптау қорытындысы бойынша Байдаулетов Қошан 1932 жылы мал ұрлағаны үшін тұтқынға алынып, Теренөзек ауданының халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 61 бабымен 4 жылға бас бостандығынан айыруға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған. Бірақ Аламедек поселкесінде қамауда отырған жерінен қашып шығып, Өзбекстанға барып, 1933 жылға дейін тығылып жүрген. 1933 жылғы

1 Май мерекесінде «Ту көл» ТОЗында мейрамға қатысып, тұрған ауыл адамдарына: «Мен қазір ақ жалау ұстаймын, сонымен шеруге шығып, «Құран» оқимыз, құдайдан кеңес үкіметі тезірек құласын, патша үкіметі келсін деп тілейміз», — деп кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, бірақ ТОЗ-дың төрағасы Төлегенов және басқалар арқылы оған тойтарыс берген. Сол жылғы сәуір айында Байдаулетов Қошан «Байдаулет» арығын қазарда ТОЗ мүшелерін арықты қазуға жібермеуге тарысқан, өйткені ол жерде оның өкесінің бейіті болған. «Ту көл» тозының төрағасы Төлегеновке «Сен Смайыл құдайдан қорық, егерде арық жүргізсең, онда менің өкемнің моласы құлап қалуы мүмкін, ал саған арықты ескі ізімен жүргізсең бәрібір емес пе», — деген. Төлегенов оның ұсыншына келіспегендіктен Байдаулетов 3 күн жұмысқа шықпаған, сол үшін ол Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1935 жылғы 28 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 82 бабымен қылмыстық іс қозғалған.

РСФСР Жоғарғы Сотының Қазақ бөлімшесінің арнайы коллегиясының көшпелі сессиясының 1935 жылғы 31 желтоқсандағы үкімімен Байдаулетов Қошан 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қазақ ССР Прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы бойынша РСФСР Жоғарғы Сотының Қазақ бөлімшесінің арнайы коллегиясының 1935 жылғы 31 желтоқсандағы Байдаулетов Қошан жөніндегі үкімін бұзуды, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі өндірістен қысқартуды Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумынан сұраған. Ол толық ақталған.

БАҚТЫБАЕВ Меңдіаяқ Қызылорда ауданының № 8 ауылында 1877 жылы туған, руы Сары аяқ жаппас», ірі бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталған, үйленген, әйелі — Айым, қызы — Көшербан, баласы — Әбдігаппар, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 9 ауылдық кеңесі, «Интернационал» колхозында тұрған.

Бақтыбаев Меңдіаяқтың шаруашылығы 1930 жылы тәркіленген, бір топ байлармен бірге РСФСР ҚК-ның 61 бабының 3 тармағымен 2 жылға кесілген, жазасын өтеп шыққаннан кейін 5 жылға Қызылорда ауданынан тысқары жерге, Орал қаласына жер аударуға сотталған. 1932 жылы тұтқыннан босатыл-

ған. 1933 жылдан № 9 ауылдық кеңестің «Интернационал» колхозына мүше болып, осы жерде тұрған.

Бақтыбаев колхоздың мүшесі болып тұрып, Кеңес өкіметіне қарсы жат пиғылда болып, колхозда контрреволюциялық-бүліншілік жұмыстар жүргізген. 1935 жылдың қаңтар айында Бақтыбаевтың қылмысты істері ашылып, контрреволюциялық әрекеттерімен және бай ретінде колхозшылардың жалпы жиналысы арқылы колхоз мүшелігінен шығарылған. Оны «Интернационал» колхозы территориясынан басқа жерге қоныс аударуға талап қойған. Бақтыбаев «Интернационал» колхозының территориясында кейінгі ұсталғанға дейін тұрып, өзінің туыстары арқылы «Найман» және «Жаппас» рулары арасында ру таластарын тудыру жолымен колхозды тарату мақсатында контрреволюциялық әрекеттер жүргізген. Ол өзінің осы үгітінің арқасында 1936 жылдың желтоқсан айында осы екі рудың арасында рулық талас жанжалдары орын алған. Колхозшылар арасында бұл рулық қастандық көпке дейін созылған. 1937 жылғы маусым айында жаппас руынан шыққан колхозшы — найман руынан шыққан колхозшыны ұрып жыққан.

Бақтыбаев «Кеңес өкіметі байлар мен қулақтарды жойып, дұрыс саясат ұстамады», — деп оған кінә тағып айыптап, контрреволюциялық үгіт жүргізген. Колхозды тарату мақсатында: «Кімде-кім колхозда жұмыс істесе ол жалаңаш болады, сондықтан колхоздан кету керек», — деп сөз айтқан, Бақтыбаевтың осы барлық контрреволюциялық әрекеттері колхоздың шаруашылығына кері әсерін тигізіп, жеке колхозшылардың көктемгі егіс пен егін жинау кезінде жұмысқа шықпай қалу фактілері орын алған.

Осы қылмыстары үшін Бақтыбаев Меңдіаяқ Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің бастығы бекіткен.

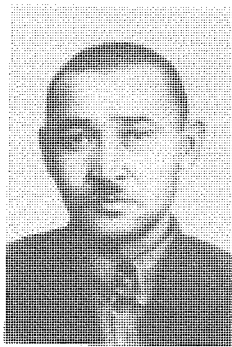
Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Бақтыбаев Меңдіаяқ 10 жылға концлагерьге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының 1 Арнайы бөлімінің 1939 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен үштіктің қаулысын дұрыс деп тауып, Бақтыбаевтың істі қайта қарау жөнінде жазған арызы аяқсыз тасталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 25 қыркүйектегі қорытындысымен Бақтыбаев Меңдіаяқ СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

БАҚТЫБЕРГЕНОВ Қуатбай Қызылорда (Сырдария) ауданының 5 (4) ауылында 1894 жылы туған, білімі орта, 1919 жылдан БК(П) мүшесі, кеңес қызметкері, Арал аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызмет атқарған. Ақтөбе облыстық партия комитетінің 1937 жылғы 25 қыркүйектегі бюро

Қаулысымен (протокол № 25, п. 15) Бактыбергеновті Арал аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметінен босатып, «халық жауы» ретінде партиядан шығарған. Оған тағылған айып: «Ол троцкистермен және оңшылдармен байланыс жасап, контрреволюциялық террорлық бас көтеру, шпionдық - диверсиялық ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі болған, Қазақстанды СССР-дан

қарулы көтеріліс арқылы бөліп алып, жапондардың қол астындағы Қазақстанда буржуазиялық-демократиялық Республика орнатуды мақсат етіп қойған. Бактыбергенов осы міндетті орындау мақсатында ауылшаруашылығы мен өндіріс орындарында контрреволюциялық, жауыздық-зиянкестік жұмыстарды кеңінен жүргізген».

Осы қылмысы үшін Бактыбергенов Қ. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімінің 1937 жылғы 25 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58-7, 17, 58-8 және 58-11 бабтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 15 ақпандағы үкімімен Бактыбергенов Қуатбай 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Жаза мерзімін толық өтеп, 1947 жылғы 25 қыркүйекте босанып шыққан. Жоғарыдағы қылмысы үшін Бактыбергенов Қ. екінші рет 1948 жылғы 10 желтоқсанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58-7, 17, 58-8, 58-11 бабтарымен айыпталып, 1949 жылғы 20 сәуірде СССР Мемлекеттік Қауыпсіздік Комитетінің Ерекше Мәжілісінің қаулысымен қоныс аударуға сотталған. Бактыбергенов Қ. екі мәрте бір қылмыстық іспен заңсыз сотталған.

СССР Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының 1959 жылғы 25 сәуірдегі ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 15 ақпандағы үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, Қ. Бактыбергеновтің өрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Қ. Бактыбергенов СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

БОЛАБАЕВ Жанахан - Қызылорда ауданының № 5 ауылында 1905 жылы туған, білімі бастауыш, 1927 жылдан БКВ /п/ мүшесі, 1937 жылы осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қызметкер, қамауға алынғанға дейін Қазалы аудандық халық шаруашылық есебі /наркоз учет/ мекемесінде инспектор болып жұмыс істеген, Қазалы қаласы, Карл Либхникт көшесі, № 3 үйде тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі Нағима.

Болабаев Жармахан контрреволюциялық, ұлтшылдық - жауыздық ұйымның белсенді мүшесі болған. Бұл ұйымды Қазалы аудандық партия

комитетінің бұрынғы хатшысы Құдайбергенов /халық жауы болып ұсталған/, және аудандық атқару комитетінің бұрынғы төрағасы Досымбаев басқарған. Оларды алдына қойған мақсаты кеңес өкіметін құлатып, Қазақстанда капитализмді қайта орнату болған. Осылардың башпшылығымен Болабаев Қазалы аудандық халық шаруашылық есебі және аудандық қаржы бөлімі аппараттарында контрреволюциялық - ұлтшылдық және жауыздық-зиянкестік жұмыстарды белсенді түрде жүргізген. Ол аудан бойынша халық шаруашылық есебін құлақтан және есеп беру жұмысын тежеп, ауданның барлық есеп жұмысын шатастырған.

Болабаев контрреволюциялық - ұлтшылдық ұйымын 21 қыркүйекте болған бір мәжілісінде аудандық атқару комитетінің төрағасы Досымбаевтың кабинетінде Досымбаевтан аудандық қаржы бөлімінің аппаратының барлық орыс қызметкерлерін тез ығыстыру туралы тапсырма алған, бірақ бұл тапсырманы ол тұтқынға алынғандықтан орындай алмаған. Осы қылмысы үшін Болабаев Жармахан Қазалы ауданы НКРД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстың іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен Болабаев Жатмекен 10 жылға концлагерге сотталған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКРД Басқармасының I Арнаулы бөлімінің 1939 жылғы 22 наурыздағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан НКРД Басқармасы жанындағы үштіктің қаулысын күшінде қалдырып, Болабаевтың арызын нәтижесін тастаған. Ж. Болабаев сотталғаннан кейін Ярослав облысы, Рыбинск қаласы НКРД-ның Волголагының Шексинск Тидроузелине айдалған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1988 жылғы 16 желтоқсандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКРД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы Болабаев Жармахан жөніндегі қаулысын бұзып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған. Қызылорда облпрокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

БОЧКАРЕВ Федор Ананьевич родился в 1915 году (место рождения неизвестно), русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал рыбаком в Кызылординском рыбзаводе. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди рыбаков и провокационно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Бочкарев Ф. А. осужден на 10 лет лишения свободы, реабилитирован 31 марта 1995 года.

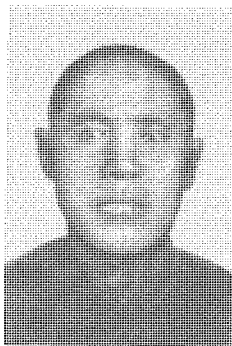
В

ВАН ЕН-ДЕН родился в 1892 году в Корее, кореец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал

в аule № 9, колхоз «Казрис», Сырдарьинского района, колхозник. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической организации, агентом японской разведки, проводил шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением НКВД от 11 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 2 ноября 1989 года.

Д

ДАЛАЕВ Мұртаза Сырдария ауданының «Құмшығанақ» ауылында 1912 жылы туған, осы ауданның

«Иіркөл» ауылында тұрған, тегі кедей-шаруа, білімі жоғары, мамандығы мұғалім, тарихшы, 1943 жылдан БК(б)П мүшесі, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Гайнура, балалары — Емберген, Әлиакбар, Әлия.

Далаев Мұртаза 1942 жылдың қазан айында әскер қатарына алынып, 90-шы атты әскер дивизиясы, 173 атқыштар полкінің құрамында рота командирінің саяси жұмыс жөніндегі орныбасары шенінде Отан

соғысына қатысқан.

Далаев Мұртаза 173 атқыштар полкінің құрамында қазақ қызыл әскерлері арасында кеңес үкіметіне қарсы сатқындық топты дайындау кезінде провокациялық әдістер қолданған.

Осының негізінде Далаев Мұртаза 1943 жылдың 7 маусымында Ленинград майданы «Смерч» контрразведкасының басқармасы арқылы тұтқынға алынған.

Осы іс бойынша тексеру барысында анықталғаны: Далаев Мұртаза 1943 жылдың ақпан айынан сол жылдың 11 наурызына дейін майданға кетіп бара жатқанда фашистердің қызыләскерлерді немістер жағына өтуге шақырған листовкасын екі-үш қызыләскерлер арасында оқып, оны қазақшаға аударған.

Сатқындар тобына қатысушылар қазақ қызыл әскерлері арасында сол листовканың мазмұнын айтып таратқан және немістер жағына жаңадан өтушілерді тарту кезінде пайдаланған. Сол жылдың 23 наурызында Далаев сатқындар тобына қатысушылармен өңгімесінде оларға провокациялық мәселелер қойған және сатқындардың немістер жағына жаңа адамдарды тарту туралы ұсыныстарын қолдаған.

1943 жылдың 15 сәуірінде Далаев өзінің жертелесіне Қызыләскер Тантақовты шақырып алып өңгіме кезінде оған өзінің «Смерч» контрразведкасының құпия қызметкері екенін айтып қойған.

Айыпкер Далаев тергеу барында өзінің айыбын толық мойындамаған.

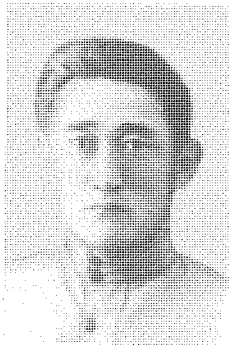
Тергеу ісі аяқталып, РСФСР ҚК-ның 208 бабына сәйкес істі Ленинград облысы НКВД Әскери Прокурор арқылы айыпкерді Әскери Соттың Трибуналына тапсыру үшін жіберген.

Ленинград облысы НКВД әскери Трибуналының 1943 жылғы 24 пілдедегі үкімімен Далаев Мұртаза РСФСР ҚК-ның 16-58 бабының 7 тармағымен 10 жылға бас бостандық еркін айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақстан Республикасының прокуратурасы Бас Әскери Прокуратурасының 1999 жылғы 13 сәуірдегі қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде ол толық ақталған.

ДОСМАМБЕТОВ Қаһарман Сырдария ауданында 1897 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, провокациялық жауыздық зиянкестік әрекеттер жазағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Өңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 14 қарашадағы қаулысымен Досмамбетов Қаһарман 10 жылға бас бостандық еркін айыруға сотталған. 1995 жылғы 11 желтоқсанда ол толық ақталған.

ДҮЙСЕНОВ Бисен Құмсуат ауылдық кеңесі, Сұлутөбе поселкесінде 1909 жылы туған, білімі бастауыш.

Алматы қаласында бір жылдық курсті бітірген, БК(б)П мүшесі, 1941 жылғы қаңтар айында Сырдария аудандық партия комитетіне кешігіп келгені үшін партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Сұлутөбе поселкесінде тұрып, сельпода жұмыс істеген. Ол екі рет сотталған. 1938 жылы РСФСР ҚК-ның 109 бабымен Созак ауданында қоғам мүлкін ішпезеп қойғаны үшін сотталған, одан ақталып шыққан,

1940 жылы жұмыстан қалып қойған үшін 5 айға еріксіз жұмысқа сотталған.

Айыптау қорытындысы бойынша Дүйсенев Бисен кеңес үкіметіне қарсы жауыздық пиғылда болып, жұртшылық арасында үнемі СССР-дағы құрылысқа қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт таратқан. Сонымен қатар Сұлутөбе поселкесінде жұртшылық арасында: «Кеңес Одағында нан жетіспейді, адамдар аштықтан әлсіреуде», — деп жалкорлық үгіт таратқан. Сөйтіп кеңес өкіметіне қарсы жұртшылықтың наразылығын тудырмақшы болған. 1941 жылғы 7 наурызда ол өзін «кеңес өкіметінің қас жауымын», — деп ашық айтқаны үшін Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының 1941 жылғы 27 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 29 қыркүйектегі үкімімен Дүйсенов Бисен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға саяси құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 29 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 29 қыркүйектегі Дүйсенов Бисен жөніндегі үкімі бұзылып, ісі алдын ала тергеуден бастап қайта қарауға жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 31 желтоқсандағы үкімімен Дүйсенов Бисен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, осы жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 31 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда обл. сотының 1941 жылғы 31 желтоқсандағы үкімі күшінде қалдырылып, сотталушының арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1957 жылғы 15 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 31 желтоқсандағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 31 қаңтардағы ұйғаруы бұзылып, Дүйсенов Бисенге тағылған айыптың жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Дүйсенов Бисен Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ДІЛДАБЕКОВ Темір Сырдария ауданының № 5 «Октябрь», бұрынғы № 10 ауылдық кеңесінде 1877 жылы туған, бай жанұясынан шыққан, өзі де бай болған, 1925 жылы мал ұрлаушылар тобын ұйымдастырушы есебінде 2 жылға сотталған, 1927 жылы Қазақ ССР НКВД басқармасы жанындағы Орталық үштіктің қаулысымен Петропавлов қаласына 2 жылға жер аударылған. Одан мерзімін өтеп ауылына келгеннен кейін тағы да колхозда контрреволюциялық әрекеттер жүргізген. 1932 жылы ОГПУ органы арқылы өзінің контрреволюциялық әрекетін жасырғаны үшін тұтқынға алынған. 1935 жылы мал ұрлаушылар тобын ұйымдастырғаны және етпен сауда-саттық жасағаны үшін 6 адам 5 жылға сотталған. 1936 жылы ол мерзімінен бұрын қамаудан босатылғаннан кейін де кеңес үкіметіне қарсы белсенді күрес жүргізген. 1918—1920 жылдары БК(б)П қатарында болған, одан бай есебінде шығарылған осы қылмысы үшін ол Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 11 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 33 тамыздағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1937 жылғы 6 қыркүйекте орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 8 тамыздағы қорытындысымен Ділдабеков Темір СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қарашадағы жарлығы негізінде толық ақталған.

Е

ЕЛЕУКЕНОВ Балабай Сырдария ауданының «Колос» елді мекенінде (қазіргі Александровск поселкесінде) туған, (туған жылы, сауаты, қызметі белгісіз) кейін Қызылорда қаласында тұрған. Ол Сүлеймен Есқараев, Тұрар Рысқұлов

сияқты Қазақстанның адал азаматтарымен қатар өскен, қоғам қайраткері болған. 1937 жылы Шымкент облысы, Шәуілдір ауданында қызмет істеп жүрген жерінен «Халық жауы» деген жаламен ұсталып, НКВД жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабымен қылмыстық іс қозғалған. 1937 жылғы 21 ақпанда Елеуенов Балабай ең жоғары жаза — атуға сотталған. Үкіммен Шымкент қаласында 21 адамның бірі болып (тізімде № 10), атылған.

Елеуенов Балабай толық ақталған. (Сырдария ауданы «Колос», қазіргі Александровск елді мекенінде тұратын қарындасы Рәбига Елеуенованың және Қызылорда қаласында тұратын туған қарындасы Зибаш Шалабаеваның айтулары бойынша).

ЕРМАҒАМБЕТОВ Жолман Сырдария ауданының № 3 ауылы, Ленин атындағы колхозда 1919 жылы туған, ВЛКСМ мүшесі, білімі орталау, почта менгерушісі болып жұмыс істеген. 1939 жылы Қызыл Армия қатарына алынған, 1941 жылы қыркүйек айында Отан соғысына қатысып, немістердің тұтқынына түскен. Польшаның Вениаминово жерінде «Түркістан легионына» кіреді, онда 1942 жылдың қыркүйегінен 1944 жылдың сәуір айына дейін болады. Неміс армиясының унтер-офицер шенінде взвод командирі болып, өзінің взводымен қорған бекіністерін салуға белсене қатысқан. 1944 жылы сәуір айының басында неміс армиясы кейін шегінген уақытта кеңес әскерлері жағына қашып шыққан, бірақ өзінің қылмыстық әрекетін жасырған. Симферополь қаласы маңында 1944 жылғы маусым айында 255 жеке теңіз бригадасының құрамына жіберілген. 1945 жылдың 8 қаңтарына дейін үшінші украин майданында немістерге қарсы соғысқа қатысқан. Содан жараланып София қаласына госпитальға жіберілген. Одан жазылып ауылға қайтып келіп, Жетікөл ауылдық кеңесінде почта менгерушісі болып жұмыс істейді. Сырдария аудандық МГБ Бөлімінің 1949 жылғы 20 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен айып тағылып, қылмыстық іс қозғалған.

Түркістан Әскери Округінің Әскери Трибуналының 1949 жылғы 6 қазандағы үкімімен Ермағамбетов Жолман 20 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға

Оң жақта бірінші тұрған Ермағамбетов Жолман.

сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған. СССР Жоғарғы Әскери коллегиясының 1949 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруы бойынша ТуркВО-ның үкімін күшінде қалдырған.

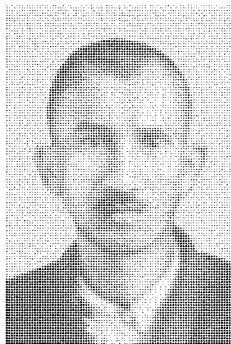
Контрреволюциялық қылмысы үшін істерін қайта қарайтын Қызылорда облыстық Комиссиясының 1954 жылғы 8 қазандағы Ермағамбетов Жолманның айып мерзімін нақты отырған күніне жатқызып қамаудан босатқан.

Осы қаулыда былай деп жазылған:

«Ермағамбетов Жолман Герман Армиясының «Түркістан легионынан» қашып шығып, Совет Армиясының қатарында болып, немістерге қарсы соғысқа қатысқан, бірнеше үкімет наградаларын алған, соғыста ауыр жарақат алып, III дәрежелі мүгедек болған, ауылға келіп қоғамдық пайдалы еңбекпен айналысқаны ескерілді», — делінген.

Ермағамбетов Жолман Қазақстан Бас прокурорының 1993 жылғы 14 сәуірдегі қорытындысымен толық ақталған.

ЕРТОҚАЕВ (ЕРШОҚАЕВ) Әуелбек № 14 ауыл «1 Май» ауылдық кеңесі, КИМ колхозында 1894 жылы туған (немесе сол ауданның Тартоғай, Майлы-тоғай жерінде), шала сауатты, 1923 жылдан 1933 жылға дейін БК(б)П мүшесі болған, КИМ колхозында темір ұстасы болып жұмыс істеген, 1940 жылы 6 айға сотталған, әйелі — Пейшенкүл, қыздары — Зубара, Мария, ұлдары — Мұхтар, Нұрболат.

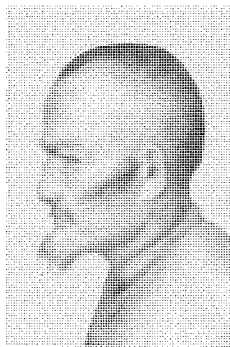
Айыптау қорытындысы бойынша айыпкер Ертоқаев Әуелбек КИМ колхозында темір ұстасы болып жұмыс істеп жүріп, 1939 жылдан бастап колхозшылар арасында үкімет пен партияға қарсы контрреволюциялық үгіт таратқан. 1942 жылғы 18 қаңтарда ол: «Кеңес Одағы газет бетінде шындықты жазбайды, тек өтірік жалған ақпарлар беріп халықты алдайды, Кеңес Одағы Германиямен болып жатқан соғыста адамдарды малша қырып жатыр», — деп халықтың назарын теріске аударып, Гер-

мания фашизмнің күшін мақтаған. Кеңес үкіметі халыққа салықты көп салады, колхозшылардың тұрмысы өте нашарлап кетті», — деп теріс үгіт жүргізген. Мал есебі алынып жатқан кезде ол өзінің ондаған малдарын жасырып қалған. «Үкімет көп тұрмайды, жеңіс немістер жағында», — деп сөуегейлік сөздер айтқан. Сол қылмыстары үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 6 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының көшпелі сессиясының 1942 жылғы 13 маусымдағы үкімімен айыпкер Ертоқаев Әуелбек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 30 маусымдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 13 маусымдағы үкімі күшінде қалдырылып, Ертоқаевтың арызы аяқсыз тасталған. Қазақстан Республикасының Бас Прокуратурасы бөлім бастығының 1996 жылғы 22 қаңтардағы қорытындысымен Ертоқаев Әуелбек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЕСІМОВ Сәрсен № 6 ауыл, Сталин ауылдық кеңесі, Сталин атындағы колхозда 1883 жылы туған, кол-

хозшы, партияда жоқ, арабша сауаты бар, үйлі-жайлы, сотты болмаған, әйелі — Назипа, қызы — Ақбала.

Айыптау қорытындысы бойынша Есімов Сәрсен бұрын молда болып, халық арасында үнемі діни жұмыстар жүргізген, колхоздың экономикалық күш-қуатын әлсіретуге, колхозшыларды ыдыратып жіберуге бағытталған жұмыстармен қатар кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт

жүргізген. Сонымен қатар ол колхоз құрылысына, партия мен кеңес үкіметінің шараларына қарсы әрекеттер жасаған. Мәселен 1939 жылғы 6 қазанда колхозшылар арасында ол былай деген: «Колхозшылар өздерінің малдарын фермаға өз еркімен беріп жатқан жоқ, олардан үкімет тартып алып жатыр, енді колхозшылар малсыз қалады. Үкіметтің саясаты мал басын көбейтуге бағытталып отырған жоқ, қайта оны азайтуға бағытталған». 1939 жылғы 3 қарашада Есімов колхозшылар арасында оларды колхоздан шығып, басқа жаққа көшіп кетуге шақырған. 1940 жылғы тамыз айында ол партия көсемінің атына контрреволюциялық лақаптар таратқан. 1941 жылғы 11 шілдеде Есімов колхозшылар арасында фашистік Германияның соғыс техникасы мен армиясын мадақтап, Қызыл Армияның күш-қуатын жамандаған, баспасөз бен радионың атына жаман сөздер

айтқан. Осы қылмысы үшін ол Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 29-30 қазандағы үкімімен айыпкер Есімов Сәрсен 8 жылға бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 16 желтоқсандағы ұйғаруымен облыстық соттың үкімін бұзып, істі тиісті соттың қарауына беру үшін Қызылорда облыстық прокуратурасына жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 12 ақпандағы үкімімен айыпкер Есімов Сәрсен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 12 ақпандағы үкімі күшінде қалдырылған, Есімовтың шағым арбыз аяқсыз қалған. СССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 2 мамырдағы ұйғаруымен Есімов Сәрсеннің ату жазасы 10 жылға бас бостандығынан айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға ауыстырылған.

СССР Прокуратурасының 1991 жылғы 28 маусымдағы қорытындысымен Есімов Сәрсен СССР Президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

Ж

ЖАНҚОЖАЕВ Аманжол № 15 ауылда 1918 жылы туған, білімі 7 класс, үйленбеген, бұрын сотталмаған, 1938 жылы әскер қатарына алынған, 659 АП взвод командирінің көмекшісі болып, Отан соғысына қатысқан. 1941 жылдың қазан айында неміс фашистерінің тұтқынына түсіп, 1942 жылдың қыркүйек айында «Түркістан легионына» кірген. Ол офицерлер курсы бітіріп, взвод командирі қызметіне тағайындалған, 1943 жылдың қаңтар айында совет-герман майданына жіберілген, сол жерде Қызыл Армия бөлімшесінің қолына түскен. Жанқожаев А. осы қылмысы үшін Брянск майданы Әскери Трибуналының 1943 жылғы 17 наурыздағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы ГВП бөлімінің әскери прокуроры Ю. Засулиннің осы қылмысты іс жөніндегі қорытындысында Жанқожаев оған байланыссыз жағдайда жаралы болып, қоршауда қалғандықтан тұтқынға түскен. Ол алдын-ала тергеуде және сот

мәжілісінде «Түркістан легионына» бас сауғалап, майданға кету, сөйтіп кеңес әскерлері жағына өту мақсатында кірдім деген және солай істеген, Қызыл Армияға қарсы соғысқа қатыспаған. Жанқожаевтың әрекетіндегі қылмыстық құрам формалды түрде ойдан шығарылған, сондықтан оның саяси қуғын-сүргінге түсуін негізсіз деп тапқан. Жанқожаев Аманжол Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Занының 5 бабының «А» пунктінің негізінде толық ақталған.

ЖАҚЫПОВ Әбубөкір Жетікөл ауылында 1872 жылы туған, молда болған, орта діни білімі бар, партияда жок, еш жерде жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласы, бұрынғы Қарақалпақ (қазіргі Журба) көшесі, № 60 үйде тұрған, баласы Әбубөкіров Піраза, қызы — Мәрия.

Жақыпов Әбубөкір Кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық пиғылда болып, кеңес өкіметінің қуғын-сүргінінен тығылып жүріп, 1932 жылы қазақтардан топ құрып, жасырын шекарадан өтіп, Ауғанстанға барып Анка қаласында тұрған. Ауғанстанда Жақыпов мұсылман дінбасыларының белгілі лидерлері, СССР территориясындағы контрреволюциялық құрылымдардың басшылары Қалжанахун Мұғамур және Шайхы Ислам-Иманмен байланыс жасаған. Бұл үшеуі Ауған үкіметінің қамқорлығында болып, азық-түлікпен қамтамасыз етілген. Қалжанахун Мұғамур бұрын Қызылорда ауданында мұсылман дінінің мұхтасибі болған. Жақыпов Әбубөкір 1935 жылы Қалжанахун Мұғамур арқылы Ауғанстаннан СССР территориясына әтпекші болған кезде шекарада оны қызыл отрядтары ұстап алған, тергеу барысында ол өзінің молда екенін, Ауғанстанда эмиграцияда болғанын жасырып, тұтқыннан босанып кеткен. 1936 жылы Қызылорда қаласына келіп, Жақыпов кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілістік үгітті үнемі жүргізіп, Ауғанстандағы төртін пен тұрмысты мақтаған. 1936 жылғы желтоқсан айында Жақыпов: «Ауған үкіметі көшіп келген қазақтарды өте жақсы қарсы алды, оларға жер беріп, материалдық көмек көрсетті, менің өзім Ауған үкіметінің толық қамқорлығында болып, олардан материалдық көмектер алдым. Ауғанстанда Ислам дінін қадір тұтады, молдаларға үлкен құрмет көрсетеді», — деген сөздер айтқан. 1937 жылдың қаңтар айынан бастап Жақыпов Әбубөкір Ауғанстанға кетуге дайындалып, Қызылорда қаласында тұратын молда Құрманғали Бисембаевқа Ауғанстанға бару жұмаққа барғанымен бірдей, ал Кеңес Одағы көпірлердің елі, бұл жерде туру дозаққа барғанмен бірдей, Ауғанстанға мұсылман еліне бару барлық мұсылманның міндеті», — деп үгіт таратқан. Қолхозшылар арасында контрреволюциялық жеңілістік үгіттер жүргізіп келген.

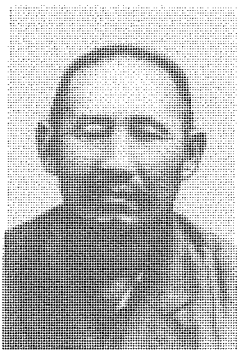
Осы қылмыстары үшін Жақыпов Әбубөкір Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 5 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 6, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Жақыпов Әбубөкір ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, жеке мүліктері тәркіленген.

Бұл үкім 1937 жылдың 31 қазаны күні сағат 24-ге Қызылорда қаласында орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 шілдедегі қорытындысымен Жақшпов Әбубәкір СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 13 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖАНБОСЫНОВ Ешпан № 4 Киров ауылдық кеңесінде 1886 жылы туған, шала сауатты, БК(б)П мүшесі, 1937 жылы діни

өдет-ғұрыпты ұстағаны үшін партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 3 ауылында су шаруашылығында жұмыс істеген.

Айыптау қорытындысы бойынша Жанбосынов Ешпан кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық, террорлық, бүліншілік ұйымға 1936 жылғы шілде айында Қызылорда аудандық «Ленин туы» газетінің бұрынғы редакторы

Қауымбаев Қайыпназар арқылы тартылған, осы ұйымға қатысушылардың жүргізіп отырған дұшпандық әрекеттеріне белсене қатысқан. Жанбосынов кеңес үкіметіне қарсы, ұлтшылдық ұйымға № 3 ауыл «Шолақарық» колхозының бұрынғы табельшісі Ахметов Көрімді, «Асау» колхозының мүшесі Шығанов Рахметті тартып, оларға: «Колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізесіңдер және колхоздар дұшпандық, жауыздық, бүліншілік жұмыстар жүргізесіңдер», — деп тапсырма берген, сол үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 9 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қазақ ССР НКВД-ның Шекара және Ішкі күзетінің Әскери Трибуналының 1938 жылғы 16 қарашадағы үкімімен Жанбосынов Ешпан 10 жылға құлып астына, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1939 жылғы 11 наурыздағы ұйғаруымен Әскери Трибуналының 1938 жылғы 16 қарашадағы үкімі бұзылып, істі қайта қарауға жіберген.

Істі қайта қарау нәтижесінде Жанбосыновтың қылмысы анықталмағандықтан 1939 жылдың 26 маусымында іс өндірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы бөлімінің 1995 жылғы 9 қарашадағы қорытындысымен Жанбосынов Ешпан Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЖОЛДЫБАЕВ Қосымбай Қызылорда ауданының № 31 ауылында 1882 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт таратып, партия мен үкіметтің ауылшаруашылығын-

да жүргізіп жатқан саяси шаруашылық науқанына жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының 1931 жылғы 5 қарашадағы үкімімен Жолдыбаев Қосымбай сотталған (сотталған жаза мерзімі белгісіз). 1997 жылғы 10 наурызда ол толық ақталған.

ЖҮНІГУЗОВ-ҚАЗЫМБЕТОВ Мұса Тартоғай поселкесінде 1877 жылы туған, руы «Бөйбіше», бай-бидің от басынан шыққан, атқамінер болған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, үйленген. Жүнігузов Қазымбетов Мұса ауылдарда ауылшаруашылығын коллективтендіру кезінде бай кулақтарды тап ретінде жоюға байланысты тап күресі қызу жүріп жатқан кезде Тартоғай ауылында егіс жұмысын бұзуды мақсат етіп қойған. Тартоғай ауылының учаскелерінде егін егіп жатқан егіншілерге берілген жоспарды талқылау кезінде жиналыста шығып сөйлеп егіншілерді астық дайындау жоспарын қабылдамауға, ауылдық кеңес қызметкерлерінің беделін түсіруге шақырып, үгіттеген.

1930 жылдың көктемінде егін науқаны кезінде Мұса Тартоғай поселкесі тұрғындарының арасында мемлекеттен тұқым алудан бс тартуға, «Егін шықпай өнім болмай қалған жағдайда бөрібір астық дайындау жоспарын орындауға мемлекетке тұқым фондасын қайтарып беруге тура келеді», — деп үгіт жүргізген. Сол жылғы 24 қыркүйекте Тартоғай поселкесі тұрғындарының астық дайындау жоспарын қабылдау мәселесін талқылаған жалпы жиналысында Жүнігузов — Қазымбетов Мұса жиналған халықтың арасында: «Көктемде мемлекеттен тұқым алудың керекі жоқ еді. Өйткені егін шықпай қалған жағдайда тұқым алғандар астық дайындаудан құтылмайды», — деп үгіт айтқан. Осы жиналыста астық дайындау жоспарын бұзу, ауылдық кеңестің беделін түсіру мақсатында ол кеңес өкіметіне қарсы шығып сөйлеп: «Ауылдық кеңес өзінің поселкесіндегі халықтың қамын ойламайды, оған аудан алдына егін нашар, астық жоқ, астық дайындауды жүргізу мүмкін емес — дегізіп күштеп мәселе қойғызу керек», — деген. Ол өзінің беделіне сүйеніп фамилиясын Жүнігузов деп көрсетіп, фамилиясына Қазымбетовты қосымша қосып алған. Осы қылмысы үшін Жүнігузов — Қазымбетов Мұса Қызылорда аудандық ОГПУ бөлімінің 1930 жылғы 17 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 22 қарашада аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Шымкент ОГПУ-ның Опергруппасының бастығы, Қызылорда аудандық прокуроры бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ-ді өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 2 маусымдағы қаулысымен Жүнігузов — Қазымбетов Мұса 5 жылға концлагерге сотталған, мал-мүлкі тәркіленген.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 13 қыркүйектегі қорытындысымен Жүнігузов — Қазымбетов Мұса СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЖҮСІПНАЗАРОВ Ыдырыс № 3 ауылда 1892 туған, негізі бай, әкесі Жүсіпназаров революцияға дейін ірі

бай болған, жалшылар ұстаған, Ыдырыстың туысы Жүсіпназаров Абдулла контрреволюциялық әрекеті үшін 1937 жылы тұтқынға алынып сотталған. Жүсіпназаров Ыдырыс партияда жоқ, білімі орталау, № 15 ауыл «Ақ Дон» колхозында шаруашылық меңгерушісі болып жұмыс істеген. 1929 жылы Қызылорда қаласында ОГПУ органы арқыл тұтқынға алынып, 11 күннен кейін тұтқыннан босатылған. Әйелі Злиха, балалары — Жұбатқан, Зайда, Шайза, Рахила.

Айыптау қорытындысы бойынша Жүсіпназаров Ыдырыс кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның Қызылорда облысындағы филиалына белсене қатысқан, ол бұл ұйымға 1936 жылдың маусым айында «Қаты көл» колхозы төрағасының бұрынғы орынбасары Төжиев Ешмахан арқылы тартылған. Жүсіпназаров Ыдырыс осы ұйымға қатысушылардың кеңес үкіметіне қарсы жүргізген әрекеттеріне белсене қатысқан. Ол осы ұйымға 4 адамды тартып, оларға мынандай тапсырмалар берген:

- 1) Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық, террорлық көтерілісшілер ұйымына жаңа адамдар тарту;
- 2) Колхозда зиянкестік-бүліншілік жұмыстар жүргізу;
- 3) Егістікке су жібермеу, суармау;
- 4) Қызылорда — Шымбай трактісының құрылысында жауыздық жұмыстар жүргізу.
- 5) Ұйымға қатысушылардың жауыздық жұмыстарын жасыру.
- 6) Егіс егу және жинау жұмысын жауыздықпен жүргізу.

Сонымен қатар Жүсіпназаров Ыдырыс «Ақ Дон» колхозында тікелей өзі жауыздық-бүліншілік жұмыстарын жүргізген. 1937 жылы колхоз төрағасының орынбасары болып тұрған кезінде колхоздың егіс жоспарын өдейі бұзған. Жүсіпназаровтың тапсырмасымен көктемгі егіс кезінде буаз биелерді ауыр жұмысқа салып іш тастатқан, мұның өзі мал басының кемуіне өкөп соқтырған. 1937 жылы Жүсіпназаровтың тапсырмасымен егістікті суару жұмысын бұзу салдарынан, егістің көп бөлігі қурап қалып, өнім алынбаған. Ол жұртшылық арасында үнемі теріс үгіт жүргізіп, қазақтар мен көрістердің арасында ұлтшылдық наразылық тудырған. Сол үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының 1938 жылғы 15 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 19 сәуірдегі үкімімен Жүсіпназаров Ыдырыс 25 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 24 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, қылмыс құрамының анықталмауына байланысты іс өндірістен қысқартылып, Жүсіпназаров Ыдырыс қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы бас прокуратурасы бөлім бастығының 1996 жылғы 25 наурыздағы қорытындысымен Жүсіпназаров Ыдырыс Қазақстан Респуб-

ликасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған. (Жүсіпназаров Ыдырыс 1939 жылдың 18 маусымында НКВД Қызылорда түрмесінен Шымкент түрмесіне айдалған, Шымкент түрмесінен 1939 жылдың 27 маусымында Севостлаг НКВД Бухта — Нагаева, Магадан, Хабаровск өлкесіне айдалған).

ЖҮСІПОВ Мәжит № 3 ауыл, Калинин атындағы колхозда 1921 жылы туған, білімі 7 класс, партияда жоқ, колхозшы, сотты болмаған, үйленген, әйелі — Айткүл.

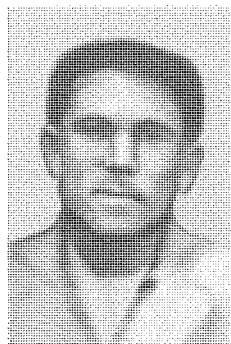
Айыптау қорытындысы бойынша Жүсіпов Мәжит 1942 жылғы қаңтар айында Қызылорда ҚӘК арқылы әскерге алынып, 103 Д, 53 АП құрамында Самарқан қаласында әскери жаттығуда болған. 1942 жылғы наурыз айында Харьков майданына жіберілген. 1942 жылдың 27 мамырында Харьков қаласының маңындағы шайқаста неміс әскерлерінің тұтқынына түскен. Неміс жағында жүріп, 1942 жылдың қазан айында Польшаның Вениаминово жерінде Отанды сатып, кеңес үкіметіне қарсы ұйрылған «Түркістан легионына» өз еркімен кірген. «Түркістан легионына» қатысушы ретінде Жүсіпов жұмысшы батальонына жіберілген, оның құрамында ол фашистік Германияға адал қызмет жасауға ант берген, неміс армиясының «ефрейторы» деген атақ алып, бөлімше командирі болған. 1943 жылдың маусым айынан 1944 жылдың сәуір айына дейін Тимерук, Симферополь қалаларында және Крым облысының Бахчисарай ауданының Толе деревнясында кеңес әскерлеріне қарсы әртүрлі қорғаныс бекіністерін салуға белсене қатысқан және неміс армиясының тылындағы әртүрлі шаруашылық жұмыстарын атқарған.

1944 жылғы сәуір айында Кеңес Армиясының әскерлері арқылы қолға түскен. Өкімет тексеруі кезінде Кеңес үкіметі органдарынан немістердің пайдасына қызмет еткен қылмыстық әрекетін жасырып, Кеңес Армиясының қатарына қосылып, кейін әскер қатарынан босанып, туған аулына келіп колхозда жұмыс істеген.

Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1949 жылғы 20 шілдедегі қаулысымен Жүсіпов Мәжит тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Түркістан Әскери Округінің әскери трибуналының 1949 жылғы 5—6 қазандағы үкімімен Жүсіпов Мәжит 15 жылға еңбек түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1949 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруымен ТуркВО Әскери Трибуналының Жүсіпов Мәжит жөніндегі үкімі күшінде қалдырылып, оның шағым арызы аяқсыз тасталған.

Контрреволюциялық қылмысы үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыс-

тық комиссиясының 1955 жылғы 24 мамырдағы қаулысымен Жүсіпов Мәжиттің тұтқында жүріп неміс әскерлерінің жұмысшы батальонында жұмыс істегенін және Совет Армиясына қарсы соғысқа қатыспағанын, сонымен қатар 1944 жылы тұтқыннан босағаннан кейін Совет Армиясының құрамында Герман армиясына қарсы соғысқанын, содан екі рет жараланғанын, сол үшін ордендермен марапатталғанын ескеріп, тұтқында отырған күндерін жаза мерзіміне жатқызып, қамаудан босатуды ұйғарған. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1954 жылғы 14 шілдедегі «жұмыс күнін есепке алу» туралы жарлығының негізінде Магадан облыстық сотының 1954 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруымен 1955 жылғы 15 қаңтарда мерзімінен бұрын қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

И

ИБАДУЛЛАЕВ Сұлтан № 15 ауыл, Сталин атындағы колхозда 1900 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласы, Банковская көшесі № 20 үйде тұрған, темір жолда аға кондуктор болып жұмыс істеген.

Ол темір жол жұмысшылары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіттер таратып, темір жол бойында өртүрлі жауыздық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін Қызылорда стансасы ОДТО УГБ НКВД-ның 1937 жылғы 10 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып,

РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Өзбек ССР НКВД-ның жанындағы үштіктің 1937 жылғы Іқазандағы қаулысымен Ибадуллаев Сұлтан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының

1989 жылғы 9 тамыздағы қорытындысымен Ибадуллаев Сұлтан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1898 жылғы 16 қарашадағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ИМАНҚҰЛОВ Фафур Қызылорда ауданының № 44 ауылында 1912 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, уақытша жұмыс істе-меген.

Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, үкімет пен партияның ауылшаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы өртүрлі жауыздық зиян-кестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 14 сәуірдегі қаулысымен Иманқұлов Фафур 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1989 жылғы 9 маусымда ол толық ақталған.

К

КЕНЖЕЕВ Оқаш 1912 жылы № 14 ауылында туған, шала сауатты, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, 1942 жылы қаңтар айында әскер қатарына шақырылып, Отан соғысына № 489 ИТАП құрамында қатысқан.

1942 жылы қазан айында ұрыс даласында блиндаждың төбесін жабу үшін взвод командирі Бахиревтің «Бөрене алып кел!»— деген бұйрығына бағынбай, қарсылық көрсетіп, «өлтiрeмiн»,— деп қорқытқан. Осы қылмысы үшін НКВД-нің ерекше бөлімінің қаулысымен 1942 жылы 18 желтоқсанда тұтқынға алынған.

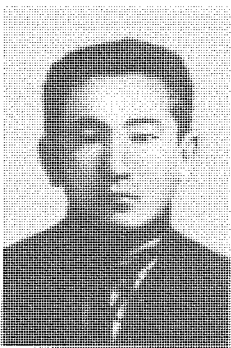
1942 жылғы 28 желтоқсанда Туапсинск қорғаныс ауданының әскери Трибуналы РСФСР Қылмыс Кодексінің 19,58-8 бабтарымен айыпталған қылмыстық істі қарап, Кенжеевті 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 3 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «А» тармағына сәйкес Кенжеевтің әрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан іс ендірістен қысқартылған. Ол 1998 жылы 28 қыркүйекте ақталған.

КИМ Афанасий Андреевич родился в 1907 году в с. Эинбар, Иманского района, ДВК, кореец, гр-н СССР, грамотный, член ВКП /б/, исключен из партии по данному делу, до ареста проживал в аулсовете №9 и работал председателем колхоза «Интернационал» Сырдарьинского района.

Он изобличается как активный участник контрреволюционной националистической организации - «Шанхаец», агент японской разведки. Будучи завербован агентом японской разведки Те Губоном, активно проводил шпионскую работу на территории СССР. Одновременно по заданию этого же агента активно проводил работу по развалу колхоза «Интернационал», проводил контрреволюционную агитацию среди колхозников, за что он постановлением 3 отд. УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 - 7 УК РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года Ким Афанасий Андреевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в испол-

нение 9 октября 1938 года Кызылординским обл. управлением УГБ НКВД.

Определением военного трибунала ТуркВО от 24 августа 1959 года Постановление особой тройки УНКВД Кызылординской области в отношении Ким Афанасия от 5 октября 1938 года отменено и дело на него на основании ст. 5 п 1 основ уголовного Судостройства СССР и Союзных республик, прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 15.09.97. года Ким Афанасий Андреевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КИМ Бен-Дик родился в 1875 году в гор. Бенгин, Корея, малограмотный, беспартийный, колхозник, до ареста проживал в колхозе «Теренсай» №15 аулсовета Сырдарьинского района. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 17 октября 1938 года Ким Бен-Дик осужден к высшей мере наказания - расстрелу. Он реабилитирован 15 мая 1989 года.

КИМ Вон-Пир - родился в 1887 году в гор. Андан, Корея, малограмотный, беспартийный, колхозник, до ареста проживал в колхозе им. Сталина Сырдарьинского района. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди колхозников-корейцев и подрывно вредительскую работу в колхозе арестован и привлечен к уголовной ответственности. Уголовное дело прекращено. Он реабилитирован 20 января 1994 года.

КИМ Григорий Иванович родился в 1895 году в Посетском районе, Дальневосточного края, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Солотубе Сырдарьинского района, работал завхозом больницы. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения станции и подрывно-диверсионную и провокационно - вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 5 апреля 1941 года по статье 58 - 10 ч 1 и 58-2 УК РСФСР Ким Г.И. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

КИМ Сан-Дя родился в 1890 году в селе Коктявор, р-н Хончаен, округ Кадандо, кореец, гр-н СССР, малограмотный, до ареста проживал в ауле №9 Сырдарьинского района, в колхозе «Казрис», колхозник-рисовод.

Он обвиняется в том, что работая на промышленных предприятиях оборонного значения в гор. Ленинграде, связался с японским резидентом О Ха-Моги. Вступил в шпионско-диверсионную группу и в 1929 году с группой шпионов-диверсантов, возглавляемой Ван Ен-Деном перебрался в Казахстан для шпионско-диверсионной деятельности. В 1935 году с приездом в гор. Кызылорда участвовал на совещании шпионско-диверсионной группы по вопросу развертывания диверсионной работы на транспорте в момент объявления войны Японией СССР. В 1929 и в 1935 году получил денежное вознаграждение от япон-

ского резидента Каун-Гапа через шпиона-диверсанта Ван-Ен-Дена в сумме 400 рублей, за что он постановлением 3 отдела УГБ НКВД по Южно-Казахстанской области от 19 ноября 1937 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58 - 6 УК РСФСР.

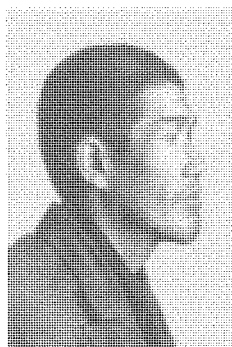
Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 11 февраля 1938 года Ким Сан-Дя осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 11 марта 1938 года.

Определением Военного трибунала ТуркВО от 7 марта 1962 года решение комиссии НКВД и Прокурора СССР от 11 февраля 1938 года в отношении Ким Сан-Дя отменено и дело производством прекращено за отсутствием события преступления. Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен.

Ким Сан-Дя реабилитирован посмертно в 1962 году.

КИМ Тимофей Иванович родился в 1900 году в селе Ниже-Янчихе, Посыетского

района, ДВК, сын кулака, окончил 6 классов и 2 года учился в институте советского права. С 1932 по 1936 год состоял кандидатом в члены ВКП(б), в 1936 году исключен из партии. 25 марта 1936 г. был арестован органами НКВД в Буденновском районе ДВК в связи с исключением из партии во время обмена партбилетов. Проживая в г. Кызылорде по ул. Полторацкая, № 40, работал

в колхозе «Интернационал» Сырдарьинского района. Он обвиняется в том, что в 1920 году завербовался японской жандармерией для шпионской работы. Он подозревался в шпионстве, за что постановлением Кызылординского РО НКВД от 15 февраля 1938 года, арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Ким Т. И. осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года. Определением Военного Трибунала ТуркВО от 16 сентября 1958 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Ким Т. И. отменено и дело о нем за отсутствием состава преступления производством прекращено. Протест Военного Прокурора ТуркВО удовлетворен.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.97 г. Ким Тимофей Иванович на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.1993 года реабилитирован.

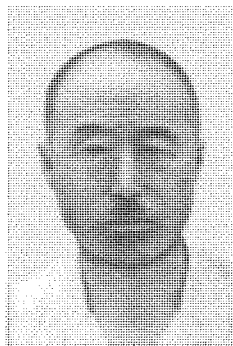
КИМ Николай Васильевич родился в 1902 году в дер. Тхяфени в Корее, образование среднее, член ВКП(б) с 1926 года. Работал пом. опер. уполномоченного Сырдарьинского РО НКВД, сержант госбезопасности. С 1919 по 1924 год работал набивщиком

папирос на частной табачной фабрике. С 1926 по 1933 год учился в рабфаке, а затем на судостроительном отделении ДВПИ в г. Владивостоке, с 1933 года работал в органах НКВД. Он изобличается в том, что является участником контрреволюционной, шпионско-диверсионной организации, созданной японской разведкой и на протяжении ряда лет вел активную шпионско-развед. деятельность, за что Постановлением 3 отдела УГБ НКВД КазССР от 15 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58, п. 1 «а» УК РСФСР. Постановлением Особого Совецания при НКВД СССР от 11 июня 1940 года осужден на 5 лет в ИТЛ, постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 11 ноября 1959 года постановление Особого Совецания при НКВД СССР от 11.06.40 г. по делу Ким Н. В. отменено и дело о нем производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 23.05.97 года Ким Николай Васильевич на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14.04.93 года реабилитирован.

КО УН-ЕН родился в 1892 году в Корее, гражданин СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал рисоводом колхоза «Интернационал». За антисоветскую контрреволюционную агитацию и провокаторско-вредительскую работу в колхозе он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совецания при НКВД СССР от 31 марта 1940 года КО Ун-Ен осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 4 августа 1989 года.

КОГАЙ ПЕН-ХИ родился в 1908 году в Корее, прибыл в СССР в 1918 году, с 1919 по 1921 год учился в сельской школе в Китае, гражданин СССР, образование начальное, с 1930 года состоял членом ВКП(б) исключен в связи с арестом, работал бригадиром колхоза «Интернационал» Сырдарьинского района. Он обвиняется в том, что проводил шпионскую работу среди колхозников-корейцев, убеждая их в неверии мероприятиям проводимым партией и правительством в колхозном строительстве. Корейцев-колхозников подговаривал за организованное эмигрирование из СССР в Корею, за что Постановлением 3 отд. УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением 3 отд. Кызылординского обл. УНКВД от 14 октября 1938 года следствие по обвинению Когай Пен-Хи из-за недоказанности состава преступления дело прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 19.05.1997 года Когай Пен-Хи на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

КОГАЙ Филипп Иванович родился в 1902 году в селе Синельниково, Молотовского района, ДВК, кореец, гражданин СССР, образование среднее, с 1932 года состоял членом ВКП(б), исключен из партии при проверке партдокументов, до ареста проживал в гор. Кызылорде по улице Безымянная № 22, работал бухгалтером столовой колхоза «Казрис» Сырдарьинского района.

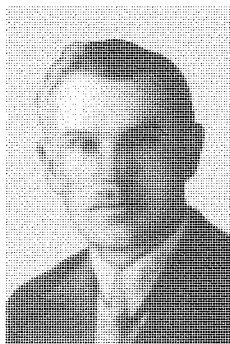
Он в июле 1936 г. осужден Особым Совецанием при НКВД СССР сроком на 3 года адмссылки по подозрению в шпионаже.

По обвинительному заключению Когай Ф. И., проживая в гор. Спасске ДВК, в 1933 году был завербован агентом японской разведки Ким Петром Андреевичем с которым и был связан по шпионской работе. При вербовке и последующих связях получал от Кима шпионские задания: собирать сведения о настроении и экономической обеспеченности корейского населения на Дальнем Востоке, о наличии на ДВК корейских колхозов, совхозов, МТС, об их экономической мощи, о получаемой зарплате корейскими рабочими, занятыми на работе в совхозах и МТС, о их настроении и бытовых условиях. Все добытые Когаем шпионские сведения им в письменном виде передавались Киму для японской разведки, за что он постановлением Кызылординского РО НКВД от 15 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а» УК РСФСР. Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Когай Филипп Иванович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 24 апреля 1963 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Когай Филиппа Ивановича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления.

КОРЖИНСКИЙ Владимир Никифорович родился в 1897 году в гор. Красноярске, образование низшее, беспартийный, до ареста проживал в колхозе «Колос», развед № 11, в пос. Александровский, Сырдарьинского района, работал дорожным мастером 75 околотке пути.

Он обвиняется в том, что будучи враждебно настроенным к существующему строю в СССР, среди раблужащих систематически проводил антисоветскую агитацию, направленную на дискредитацию мероприятий Сов. правительства, одновременно восхвалял жизнь и

порядки за границей, за что он постановлением ОДТО ГУГБ НКВД ст. Казалинск от 23 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 УК РСФСР.

Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 19 апреля 1938 года Коржинский Владимир Никифорович заключен в ИТЛ сроком на 10 лет.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 19 июля 1960 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 19 апреля 1938 года по делу Коржинского Владимира Никифоровича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления в его действиях. Протест облпрокурора удовлетворен.

По суду Коржинский В. Н. реабилитирован.

КОТЕЛЯ Григорий Васильевич родился в 1917 году в селе Бочай, Кишиневского уезда, Молдавской ССР, молдаванин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в 15 разъезде Сырдарьинского района, нигде не работал. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди населения разъезда пораженческого характера и шпионско-подрывную, диверсионно-вредительскую работу он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 25 августа 1943 года по ст. 58-10 ч. 2 Котеля Г. В. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

КРИСТАЛЬНЫЙ Семен Ильич родился в 1896 году в гор. Ростове, русский, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал врачом. За антисоветскую провокаторскую агитацию среди населения и подрывно-диверсионную, провокаторско-вредительскую деятельность он арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 11 января 1952 года Кристальный С. И. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 9 ноября 1989 года.

КУНСАРИЕВ Қойшыбай Қызылорда ауданының № 6 ауылында 1912 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жок, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңілістік сипатта үгіт таратқан. Неміс фашистерінің армиясы мен техникасын мадақтап, кеңес үкіметінің армиясын, соғыс техникасын жамандағаны үшін ол тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында 1942 жылы қылмыстық іс қысқартылған. Ол 1994 жылғы 20 қаңтарда толық ақталған.

Қ

КАЖӘЛИЕВ Асқар Жетікөл ауылдық кеңесі, Калинин атындағы колхозда 1920 жылы туған, колхозшы, партияда жок, білімі орталау, үйленбеген, сотты болмаған, әскер қатарына Сырдария АӘК арқы-

лы 1940 жылғы 20 қарашада алынған, 16 АД, 167 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Ұлы Отан соғысына қатысқан. 1941 жылғы 28 қыркүйекте ұрыс даласында мылтығын тастап өз еркімен неміс әскерлеріне Отанын сатып, тұтқынға түскен. Оны әскери тұтқындардың лагеріне қамап, 1942 жылдың мамыр айынан немістердің 205 транспорт ротасының әскері болып майданның алдыңғы шебінде Қызыл Армияға қарсы соғысады, 1943 жылдың 25 ақпанында мылтығымен Қызыл Армияның тұтқынына түскен.

9 Атқыштар Корпусының ОО НКВД-ның 1943 жылғы 27 ақпандағы қаулысымен Қажәлиев Асқар тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 19-58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

9 Атқыштар Корпусының Әскери Трибуналының 1943 жылғы 5 наурыздағы үкімімен 16 АД, 167 АП қызыл әскері Қажәлиев Асқар ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1943 жылғы 7 наурызда Старожерелиевск стансасында орындалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының «А» тобының 1944 жылғы 14 қазандағы қорытындысы бойынша сатқын Қажәлиев Асқардың әкесі Қажәлиев Қаратай мен шешесі Қажәлиева Назира, інісі Қаратаев Қатырхан әскер семьясы ретінде жеңілдіктерді пайдаланып келген. СССР НКВД мен СССР прокурорының 1942 жылғы 30 мамырдағы № 215/150 Директивасына сәйкес Отанын сатып кеткен Қажәлиев Асқардың әкесі Қажәлиев Қаратай мен шешесі Қажәлиева Нәзіраны жер аудару жөніндегі ісін СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілістің қарауына жіберуді дұрыс деп тапқан.

Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының бұл қорытындысымен Қазақ ССР НКВД-ның «А» Бөлімінің 3 бөлімшесі (1944 жылғы 28 қазанда) келіскен.

Қажәлиев Қаратай Жетікөл ауылдық кеңесі Калинин атындағы колхозда 1898 жылы туған, шала сауатты, партияда жок, колхозда шопан болып жұмыс істеген.

Қажәлиева Нәзира Жетікөл ауылдық кеңесі, Калинин атындағы колхозда 1892 жылы туған, колхозшы, сауатсыз, партияда жок. Балалары Батырхан 1932 жылы туған, қызы Тұрсын 1940 жылы туған.

СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1945 жылғы 6 қаңтардағы қаулысымен Отанын сатқан сатқынның семьясы ретінде Қажәлиев Қаратай мен Қажәлиева Нәзіраны Қызылорда облысының бір ауданына 5 жылға жер аударуға, мал-мүлкін тәркілеуге соттаған. Олар 1945 жылғы 29 мамырда тұтқындалып, Арал ауданына этаппен айдалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 19 қыркүйектегі қорытындысымен Қажәлиев Қаратай мен Қажәлиева Нәзира СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Указының негізінде толық ақталған.

ҚАЛДЫБАЕВ Бегман Қызылорда ауданының № 50 ауылында 1895 жылы туған, бай баласы, өзінің әлеуметтік жағдайын жасырып, БК(б)П қатарына кірген, «Шымбөгет» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған. ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі Қызылорда аудандық бөлімінің 1932 жылғы 27 тамыздағы

қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 10, 11, 12, 13, 14 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Ол өзінің қызмет бабын пайдаланып, колхозда зиянқестікпен айналысып, партия мен үкіметтің шараларын іске асыруға кедергі жасаған, астық дайындау жоспарын көрер көзге бұзған, колхоздың астығын, малын талаң-таража салып, астық дайындау жоспарын орындамаған, сөйтіп колхозды құлатқан. Осы қылмысы үшін Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 5 қаңтардағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1933 жылғы 6 ақпанда сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Қалдыбаев Бегман толық ақталған.

ҚАЛЫБЕКОВ Бөгембай Қызылорда ауданының № 29 ауылында 1869 жылы туған, бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, жеке ауылшаруашылық салығы салынған, бірақ оны орындамаған, дауыс беру құқынан айрылған, үйленген.

Қалыбеков Бөгембай 1930 жылғы қыркүйек-қазан айларында салық жинау және мал дайындау жұмысын жүргізу кезінде № 29 ауылдың Қызылқұмында өзінің ауылдағы беделін пайдаланып кеңес өкіметінің өкілдерімен барынша күрес жүргізген. Олардың ауылдағы саяси экономикалық шараларын бұзған. Ауылшаруашылық салығын жинау кезінде Қалыбеков байлар мен атқа мінерлер арасында үлкен беделін пайдаланып, оларды мемлекетке салық төлеу үшін үгіттеген, бұл жөнінде ол былай деген: «Кеңес өкіметі құлаудың алдында тұр, халық барлық жерде Кеңес үкіметіне қарсы көтеріліс жасап жатыр, біз барлығымыз түгелдей мемлекетке ешқандай көмек көрсетеуіміз керек». Басқаларға үлгі көрсетіп Қалыбековтың өзі 1261 сом ауылшаруашылық салығын төлемеген. Қыркүйек айында мал дайындау науқаны кезінде Қалыбеков міндетті түрде төлеуге тиісті 10 бас қойын төлеуден бас тартқан және № 29 ауылдың байларын контрактацияны орындамауға шақырған. Соның салдарынан байлар шаруашылығы мемлекетке 140 бас қойды тапсырмаған. Қалыбеков ауылда кеңес үкіметінің шараларын бұза отырып, Өзбекстанға қашып кетпекші болған және басқаларды үгіттеген.

Осы қылмысы үшін Қалыбеков Бөгембай ОГПУ-дың Қызылорда ауданындағы өкілінің 1930 жылғы 11 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1930 жылғы 25 қарашада шығарылған, оны Шымкент ОГПУ-ның Оперсекторының бастығы бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 21 желтоқсандағы қаулысымен Қалыбеков Бөгембай Қазақстаннан тысқары жерге 5 жылға жер аударылған.

Қызылорда облпрокурор орынбасарының 1989 жылғы 22 мамырдағы қорытындысымен Қалыбеков Бөгембай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚАНҚОЖАЕВ Дүйсембай № 6 ауыл, Сталин атындағы колхозда 1892 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, ірі бай отбасынан шыққан, үйлі-жайлы, қамауға алынғанға дейін осы колхозда бригадир болып жұмыс істеген, әйелі — Зейнегүл, екінші әйелі — Арап, қыздары — Токжан, Ұлжан.

Қанқожаев Дүйсембай 1931 жылы салық тапсырмасын орындағаны үшін Қызылорда халық соты арқылы біржарым жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. 1946 жылы қыркүйек айында бригада бойынша егісті бұзғаны үшін Сырдария халық соты арқылы 1 жылға шартты түрде бостандық еркінен айыруға сотталған. Ауыл шаруашылығын коллективтендіру кезінде мал мүлкін төркілеген. Айыптау қорытындысы бойынша — Қанқожаев Дүйсембай бұрыннан кеңес үкіметіне наразы болған. Ол Ұлы Отан соғысы жылдары колхозшылар арасында үнемі кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп келген. Неміс армиясының күш-қуатын және фашистік төртіпті мадақтап, керісінше партия мен кеңес үкіметінің басшыларына тілін тигізіп келемеждеген, кеңес үкіметінің шындық жағдайын құбығыс етіп көрсеткен.

Соғыс біткеннен кейінгі жылдарда ол халық арасында. «Кеңес үкіметі мен Англияның арасында сөзсіз соғыс болады», — деп үнемі провокациялық лақаптар таратқан. Онымен тұрмай: «Бұл соғыста Кеңес үкіметі сөзсіз жеңіледі», — деп сөуегейлік сөздер айтқан.

Сталин атындағы колхоздың егіс бригадирі болып жұмыс істеп жүргенде колхоз құрылысына бұрыннан жауыздықпен қараған ол өзіне жүктелген міндетіне жауапсыздықпен қарап, соның салдарынан 1946 жылы астық жинау кезінде дөңнің ысырап болуына жол берген. Сонымен қатар 45 гектар тары мен жүгері егісіне мал жіберіп тапталған. Өзінің дөрекілік мінезін колхозшыларды, өскер семьясының мүшелерін ұрып-соғып зәбір көрсеткен. Сол үшін ол Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1946 жылғы 10 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 28 желтоқсандағы үкімімен айыпкер Қанқожаев Дүйсембай 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 31 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырып, Қанқожаевтың арызы аяқсыз тасталған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының 1990 жылғы 17 тамыздағы қорытындысы бойынша Қызылорда облыстық сотының үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының ұйғаруын бұзып, Қанқожаев Дүйсембайдың әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан қылмыстық істі қысқартуды Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумынан сұраған.

Ол толық ақталған.

ҚОЖАНАЗАРОВ Тұрлыбек № 1 Тартоғай ауылдық кеңесінде 1912 жылы туған, ірі бай баласы, білімі

арнаулы орта, (диспетчер курсы бірінген), БЛКЖО мүшесі, 1937 жылғы 5 қарашада әлеуметтік тегін жасырғаны үшін БЛКЖО қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Сырдария ауданының № 2 ауылында тұрған, бұрын диспетчер болған, Түркістан стансасында уәскелік ревизордың көмекшісі болып жұмыс істеген. Ол «Құрмет белгісі» орденімен марапатталған.

Тұрлыбектің өкесі Қожаназаров Ақберді 1937 жылғы қараша айында контрреволюциялық көтерілісті ұйымдастырушы болғаны үшін ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Айыптау қорытындысы бойынша Қожаназаров Т. Түркістан стансасында диспетчер болып жұмыс істеп жүргенде темір жол транспортының жұмысшылары мен қызметкерлері арасында үнемі кеңес үкіметі мен партияның жүргізіп жатқан шараларына, колхоз құрылысына қарсы контрреволюциялық ұлттық насихат жүргізген, қазақтарды орыстарға қарсы қойған: «Қазақстанда коллективтендірудің уақыты өлі жетпеген, қазақ жұртшылығы осы коллективтендіруден күйзеледі», — деп лақап таратқан. СССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауына дайындық қарсаңында ол ұсынылған кандидаттарға қарсы үгіт жүргізіп: «Сайлау орталықтың нұсқауымен жүргізіледі және коммунистер ғана сайланады», — деген.

1937 жылғы тамыз айында Қожаназаров өзінің кеңес үкіметіне қарсы көзқарасымен контрреволюциялық көтерілісші ұлттық ұйымға оның басшыларының бірі Асқаров Қадырбек арқылы тартылған. Асқаровтың нұсқауымен ол Түркістан стансасында диверсиялық топ құруға тапсырма алған, оның мақсаты темір жол транспортының жеке уәскелерінде поездарды аварияға, күйретуге ұшырату болған. Бұл тапсырманы Қожаназаров қабылдағаны үшін Қызылорда стансасының ОДТОГУГБ НКВД-ның 1937 жылғы 23 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

СССР Жоғарғы Сотының Темір Жол коллегиясының 1938 жылғы 28 тамыздағы үкімімен Қожаназаров Тұрлыбек 10 жылғы бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы сотының темір жол коллегиясының 1938 жылғы 13 қарашадағы ұйғаруымен жоғарыдағы үкім бұзылып, істі алдын-ала тергеу арқылы сол соттың өзіне қайта қарауға жіберілген.

Тәшкен темір жолы прокуроры орынбасарының 1939 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен Қожаназаров Тұрлыбектің ісі өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

ҚОЖАӘЛИЕВ Қаратай Сырдария ауданында 1880 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, шопан болып жұмыс істеген. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілдік үгіт таратқан, провокациялық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ы жанындағы Ерекше Мәжілістің 1945 жылғы 6 қаңтардағы үкімімен Қожаелиев Қаратай 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 19 қыркүйекте толық ақталған.

ҚОЙШЫБАЕВ Тақан Қызылорда ауданының № 9 ауылында 1872 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 18 ауылында тұрған, гуртоправ болып жұмыс істеген. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, провокациялық жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ПП ОГПУ-дың жанындағы үштіктің 1933 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен Қойшыбаев Тақан жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 11 тамызда толық ақталған.

ҚҰЛМАҒАМБЕТОВ Мүсірепов - Қызылорда ауданының № 17 ауылында 1894 жылы туған, шала сауатты; партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, егінті болып жұмыс істеген. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметінде қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, партия мен үкіметтің ауылшаруашылық саласында жүргізіп жатқан шараларына қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ПП ОГПУ-дың жанындағы үштіктің 1933 жылғы 25 желтоқсандағы қаулысымен Құлмағамбетов Мүсіреп 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 11 тамызда толық ақталған.

ҚҰНАНҚАРАЕВ Шайзада-Сырдария ауданының № 6 ауылдық кеңесі Ортакшыл колхозында 1909 жылы туған, негізгі кедей шаруа, білімі орта, БК/б/ мүшесі, қамауға алынғанға дейін аудандық атқару комитетінде жауапты хатшы болып қызмет атқарған. Ол жұрттық арасында жүріп кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, ұлтшылдық, алатордашылар ұйымының тапсырмасымен провокациялық, жауыздық-зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін Сырдария аудандық ОГПУ бөлімінің 1937 жылғы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабымен қылмыстық іс қозғалып 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, концлагерге сотталған. Жазасын толық етеп келіп, облыстық партия комитетінде қарауыл болып жұмыс істеп жүріп қайтыс болған.

ҚҰТЫБАЕВ Ыбырай Қызылорда ауданының № 51 ауылында 1895 жылы туған, өкесі де өзі де бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, 1929 жылы байларды төркілеген кезде малдарын сатып құртып, колхозға кірген, бірақ кеңес үкіметіне қарсы элемент ретінде колхоздан шығарылып, міндетті төлем салығы салынған, оны орындамай Орта Азияға қашып кетіп, саудамен айналысқан, бұрын сотты болмаған, үйленген.

Құтыбаев Ыбырай Орта Азиядан ауылына қайтып келіп, екінші рет колхозға кірген. Ол ауыл кедейлерінің арасында үлкен беделге ие болып, колхозшылар арасында шаруашылық саяси науқанына қарсы үгіт жүргізген. 1932 жылдың 23 тамызында Құтыбаев колхозшылар арасында шөп дайындау науқанын бұзу үшін үгіт жүргізіп: «Сендерге шөптің керегі не, бәрі-бір сендерде мал жоқ, бұл шөпті қайтесіңдер, қай малдарына бересіңдер», — деген. Осы үгіттің арқасында 2 бригадтың колхозшылары 3 төудік бойы жұмысқа шықпаған, төртінші күні аудандық партия комитеті өкілінің күштеуімен ғана

жұмысқа шыққан. Сол жылғы 30 тамыз күні Құтыбаев өзінің беделін пайдаланып, колхозшылар арасында зиянкестік үгітін одан әрі жүргізіп, соның арқасында 30 тамыз бен 2 қыркүйек арасында колхозшылар екінші рет жұмысқа шықпаған. Соның салдарынан бұл екі бригада шөп дайындау жоспарын 60 пайызға ғана орындаған. 1932 жылдың тамыз айында Құтыбаев колхозшылар арасында Өзбекстанға жаппай көшу үшін үгіт жүргізген: «Өзбекстанда тұрмыс өте жақсы, барлығы арзан, ол жақта өмір сүріп, тұрмыс жасау оңай»,— деп сөз айтқан. Соның салдарынан бір бригадadan 7 үй қожалығы, екінші бригадadan 4 үй қожалығы көшіп кеткен. 1932 жылғы көктемде тұқым қорын жинау кезінде Құтыбаев колхозшылар арасында тағы да үкіметке тұқым қорын тапсырмау үшін үгіт жүргізген: «Біз мемлекетке тұқым қорын тапсыруға міндетті емеспіз, мемлекеттің өзі тұқым қорын беруге міндетті, астық піскен кезде мемлекет барлық астықты алып қояды, ал бізге тұқым қоры қалатын болса, онда оны мемлекетке тапсырмау керек, мемлекетке өшейін бергеннен гөрі сендер оны барлық уақытта базарға қымбат бағасына сата аласындар»,— деп үгіттеген. Осының салдарынан тұқым қорын дайындау 20 күнге созылып кеткен.

Кенес үміметіне қарсы әрекеттері үшін оған акт жасалып, жауапқа тартуға берілген, бірақ ол Өзбекстанға қашып кеткен. Бірнеше уақыт өткеннен кейін ол ауылға қайтып келіп, өзінің кенес өкіметіне қарсы әрекетін одан әрі жүргізген. 1932 жылғы мамыр айында Құтыбаев Ыбырай «Аламесек» колхозынан бір жарамды жылқыны ұрлап, оны 200 сомға сатып жіберген. Сол жылғы маусым, шілде айларында Құтыбаев екі жұмыс атын етке сойып, етін өзі пайдаланған, осы қылмыстары үшін оған акт жасалып, жауапқа тартылу үшін милиция органына тапсырылған, бірақ ол аяқсыз қалдырылған.

Осы қылмыстары үшін Құтыбаев Ыбырай ОГПУ-дың Қызылорда қалалық бөлімшесінің 1932 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылып, оны ОГПУ-дың Қызылорда қалалық бөлімшесінің бастығы 1933 жылдың 13 қаңтарында, Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ бөлімінің бастығы 5 ақпанда бекіткен.

Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 15 наурыздағы қаулысымен Құтыбаев Ыбырай 10 жылға концлагерьге сотталған, мал-мүлкі төркіленген.

Құтыбаев Ыбырай сотталғаннан кейін Қарлағқа айдалған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 29 маусымдағы қорытындысымен Құтыбаев Ыбырай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚЫДЫРӘЛИЕВ Әшім Қызылорда ауданының № 4 ауылында 1907 жылы туған, сауатты, қызметкер, партияда жоқ, Қызылорда байланыс мекемесінде қалалық почта бөлімшесінің менгерушісі болып қызмет істеген. Ол Кенес үкіметіне қарсы оншыл-троцкистік, шпиондық, диверсиялық- жауыздық ұйымға тартылған, сол ұйымның тапсырмасымен

мекемелердің адресіне келген ақша аудармасын жөне бағалы пакеттердің уақтылы тапсырмай ұстап, мекемелердің қаржы жағдайын нашарлатқан, мекемелердің адресіне келген қажетті қатынас қағаздарды кері қайтарып жіберіп отырған. Жауыздық мақсатта ол жіберілген посылкаларды қабылдауды қиындатып, әдейі қатарға тұруды жасаған, соның салдарынан адамдар бірнеше күн сандалып, қатарда тұрған, бұл тұрғындардың наразылығын тудырған, жауыздық жұмысы үшін контрреволюциялық ұйым мүшелерінен сыйлық алып отырған. Осы қылмысы үшін Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы XI тобының 1938 жылғы 14 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 21 қазандағы үкімімен Ә. Қыдырәлиев 13 жылға бас бостандық еркінен айыруға, сайлау-сайлану құқын 4 жылға жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 4 ақпандағы ұйғаруымен облыстық сотының үкімі бұзылып, УПК-ның 4 бабының 5 п. бойынша іс өндірістен қысқартылып, Ә. Қыдырәлиев қамаудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 28 сәуірдегі қорытындысы бойынша Қыдырәлиев Әшім Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 1 бабының негізінде толық ақталған.

Л

Ли Григорий Тимофеевич родился в 1894 году в д. Енбо, провинции Сен-Дин в Корее, кореец, гражданин СССР, грамотный, окончил ликбез, член ВКП(б) с 1932 г. В 1936 году привлекался по ст. 154 УК, дело следствием прекращено. До ареста проживал в пос. Соло-Тюбе Сырдарьинского района, работал председателем колхоза рыбаков «Красный Октябрь», потом проживал в г. Кызылорде, работал рядовым колхозником колхоза «Интернационал» того же района. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, шпионско-вредительской группы, по заданию которой он на протяжении ряда лет проводил шпионско-вредительскую работу в колхозе «Интернационал». В частности ими была ликвидирована МТФ колхоза и свиноферма, были затоплены в 1934 году до 40 га посевов риса и в 1936 году более 1000 кг рисо-шалы. Кроме того Ли Григорий среди колхозников-корейцев проводил контрреволюционную пропаганду за организованное эмигрирование из СССР в Корею и между казахов и корейцев создал национальную вражду, за что постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 16 ноября 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6, 7 УК РСФСР. Постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 4 декабря 1938 года возбужден-

ное дело на Ли Г. Т. за недоказанностью состава преступления следствием прекращено, и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 26.05.97 года Ли Григорий Тимофеевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

ЛИ ЕН-ДЯ родился в 1916 году в Корее, гражданин СССР, образование среднее, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию среди корейского населения и шпионско-вредительскую работу арестован, привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 августа 1938 года Ли Ен-Дя осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года. Он реабилитирован посмертно.

ЛИ ЕН-ХЕН родился в 1901 году в гор. Онсен, Корея, кореец, гражданин СССР, в 1914 году в Корею окончил первую ступень, в 1934 году в гор. Хабаровске окончил Комвуз, с 1926 по 1936 год был членом ВКП(б), в 1936 году исключен из ВКП(б), до ареста проживал в колхозе «Теренсай» Сырдарьинского района, работал сезонным рабочим в данном колхозе. Он 24 апреля 1936 г. был арестован органами НКВД в подозрении подпадающие под ст. 58-4. По обвинительному заключению Ли Ен-Хен с 1919 года после первоапрельского события в Корею, служил в национальном партизанском отряде «Гунденис» на территории Манчжурии и в 1920 году вместе с этим партизанским отрядом перешел на территорию СССР через район Иман ДВК.

В январе 1924 года Ли Ен-Хен обратно ушел нелегально в Корею вместе с прибывшим из Кореи его братом японским агентом Ли Ен-Ун.

По прибытии в Корею Ли Ен-Хен явился в Онсенскую полицию с повинной и там подробно сообщил начальнику полиции Нарсе интересующие его сведения, затем был завербован последним и перебронширован на территорию СССР для проведения шпионско-разведывательной борьбы через агента японской полиции Ли Ен-Уна, передавал японской разведке собираемые сведения оборонного, политического значения. В 1926 году Ли Ен-Хен скрыв свою принадлежность к японской разведке, вступил в партию, но в 1936 году во время проверки партдокументов исключен из партии и сослан в Казахстан сроком на 3 года. Ли Ен-Хен постановлением 3 отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 25 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Ли Ен-Хен осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 26 марта 1963 года постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Ли Ен-Хена отменено и дело о нем на основании п. 1 ст. 5 УПК Узб. ССР за отсутствием состава преступления производством прекращено.

Ли Ен-Хен реабилитирован посмертно.

М

МӨМБЕТОВ Назар № 3 ауылында 1905 жылы туған, кейін осы Сырдария ауданының «Казрис» колхозында тұрған, партияда жоқ.

Ол 1944 жылғы 26 маусымда тұтқынға алынған. Қызылорда облыстық сотының 1944 жылғы 14 желтоқсандағы үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 14 тармағымен, 166 бабпен 10 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған.

Оған тағылған айып бойынша ол 1942 жылдың 18 сәуірінде Әскери Трибунал арқылы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, одан кейін Әскери Трибуналдың үкімі СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының қаулысымен 10 жылға Бас бостандығынан айыруға ауыстырылған. Мөмбетов айып жазасын өтеу үшін Ақтөбе лагеріне жіберілген, одан 1942 жылғы 22 қазанда қамаудан қашып шыққан. Ол одан кейін қашып жүріп қарақшылар тобымен байланыс жасап, колхоздарды қарумен тонауға белсенді түрде қатысқан.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің прокуроры К. Баймахановтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша қылмысты істі зерттеп танысқандағы анықтағаны төмендегідей болған: сотталушы Мөмбетовтің қарақшылық жасаудағы, яғни қарулы қарақшылықты ұйымдастырудағы және контрреволюциялық бүлік жасаудағы, арнайы мақсатпен үкіметті немесе өкімет аппаратын өлсірету жөніндегі айыбы анықталмаған. Оның әрекетінде РСФСР ҚК-нің 82 бабына жататын белгілер болған. Ал оның әрекетінде контрреволюциялық бүлікшілік жасау болмаған.

Сонымен қатар РСФСР ҚК-нің 166 бабы бойынша қылмыстық әрекет жасаған деп тапқан. Жоғарыда келтірілгендердің негізінде Мөмбетов Назар РСФСР ҚК-нің 58-14 бабымен дұрыс сотталмаған, осыған байланысты ол заңсыз саяси белгімен сотталғаны үшін ақтауға жатады, ал РСФСР ҚК-нің 166 бабымен жалпы қылмыстық әрекет жасалған. Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде және РСФСР ҚК-нің 58-14 бабынан Мөмбетов толық ақталған.

МАЙЛЫБАЕВ Илияс № 14 ауылында 1878 жыл туған, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, қамауға алынғанға дейін осы ауданның «1 май» колхозында тұрған. Ол колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілдістік үгіт жүргізіп, Герман фашистерінің армиясы мен техникасын мадақтаған, колхоз ішінде жауыздық-зиянкестік әрекеттер жүргізгені үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1944 жылғы 5 тамыздағы үкімімен Майлыбаев Илияс 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 9 маусымда толық ақталған.

МӨЖІБАЕВ Ақмырза № 2 ауылында 1900 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін

Қызылорда вагон депосының № 11 разъездегі қосалқы шаруашылығында жұмысшы болып жұмыс істеген. 1935 жылы әйелін өлтіргені үшін Қызылорда халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 136 бабымен 10 жылға сотталған, жазасын 1936 жылы Хабаровск қаласында өтеген. 1941 жылы 13 қазанда РСФСР ҚК-ның 109 бабымен Қызылорда қаласының халық соты арқылы 6 айға еріксіз жұмысқа сотталған.

Айыптау қорытындысы бойынша Мәжібаев Ақмырза вагон депосының қосалқы шаруашылығының жұмысшылары арасында Кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік провокациялық үгіт таратқан, неміс фашист армиясын мадақтаған. 1941 жылғы 11 қыркүйекте Мәжібаев А. жұмысшылар арасында Кеңес баспасөзі адресіне контрреволюциялық жала жапқан, жұмысшыларды газет материалдарына сенбеуге шақырған. «Неміс армиясының Ленинградқа жетуіне 8-ақ шақырым қалды, Төшкенде қыркүйек айында жұмысшылардың көтерілісі болды»,— деп провокациялық лақап таратқан. Сол үшін ол Қызылорда стансасының ОТО НКВД-ның 1941 жылғы 15 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілістің 1942 жылғы 15 тамыздағы қаулысымен Мәжібаев Ақмырза 8 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған. Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1989 жылғы 4 қыркүйектегі қорытындысымен Мәжібаев Ақмырза СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МЕДЕТОВ Рысқали Ақтөбе облысы, Шалқар ауданының № 2 ауылында 1912 жылы туған, білімі жоғары, БК(б)П мүшесі, қамауға алынғанға дейін Қызылорда ауданында тұрған, аудандық прокуратурада тергеуші болып қызмет істеген. Ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы, УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 27 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Жоғарыдағы көрсетілген бөлімнің 1938 жылғы 27 тамыздағы қаулысымен қылмыс құрамы толық болмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, қамаудан босатылған.

МЕНДІБАЕВ Рахман № 15 ауыл, «Көксу» кеңшарында 1909 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, кеңшарда бақташы болып жұмыс істеген, сотты бомаған, үйленбеген, әскер қатарына 1941 жылы қыркүйек айында алынып, 98 ОСБр, 4 батальон құрамында қатардағы жауынгер ретінде соғысқа қатысқан.

Айыптау қорытындысы бойынша Мендібаев Рахман 1943 жылдың ақпан айында Ростов қаласындағы запастағы полкқа жүріп қызылөскерлер арасында Отанды сатып, немістердің тұтқынына түсу пікірін білдірген. 1943 жылдың наурыз айында майданның алдыңғы шебінде жүріп, тағы да қызылөскерлер арасында Отанды сатуға бағытталған кеңес үкіметіне қарсы жеңілістік үгіт жүргізген, біздің жеңісімізге сенімсіздік білдіріп: «Жеңіс немістер жағында болады»,— деп айтқан. Сол үшін ол НКВД 98 ОСБ-ның

1943 жылғы 17 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

127 атқыштар дивизиясының Әскери Трибуналының 1943 жылғы 22 маусымдағы үкімімен Мендібаев Рахман 7 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

127 АД «Смерш» ОКР-ның 1943 жылғы 20 сәуірдегі қаулысымен Мендібаев Рахман қамаудан босатылып, 127 АД-ның 4 бөлімшесіне әскери міндетін оған әрі жалғастыруға жіберілген.

Қызылорда облысы аға прокурорының 1991 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен Мендібаев Рахманның әрекетінде қылмыс құрмы жоқ болғандықтан іс қысқартылған.

МОМЫНОВ Жақан Қызылорда ауданының № 3 ауылында 1897 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі,

1929 жылы партия қатарынан шығарылған, Қызылорда қаласында шегіртке экспедициясында қызметкер болған. Оған тағылған айып: тап жауларымен байланыс жасаған, 1937 жылғы 5 қыркүйекте Қызылорда қаласының мәдени тынығу паркінде мас күйінде көпшіліктің алдында партия мен кеңес үкіметінің басшыларын жаман сөздермен балағаттап, тіл тигізген, үкімет құрылысына өзінің көңілі толмайтынын білдіргені

үшін Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 6 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 7 мамырдағы үкімімен Момынов Жақан 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 11 шілдедегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1959 жылғы 15 қазандағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 7 мамырдағы үкімі, қазақ ССР Жоғарғы сотының 1938 жылғы 11 шілдедегі ұйғаруы бұзылып, Момынов Жақанның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған. Облпрокурордың наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысы бойынша Момынов Жақан Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МУЗАЕВ Юнус Муслимович родился в 1906 году в Шалинском районе, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, без оп-

ределенных занятий. За антисоветскую, контрреволюционную и провокаторскую агитацию среди чеченского населения, шпионско-диверсионную работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совецания при НКВД СССР от 28 апреля 1945 года Музаев Ю. М. осужден на 7 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

МҰРАТОВ Әмірхан Қызылорда ауданының № 31 ауылында 1913 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, малшы. 1930 жылы Қарақұм қарақшыларының көтерілісіне белсене қатысқаны үшін айып тағылып, Қызылорда аудандық ОГПУ бөлімінің 1931 жылғы 22 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда аудандық ОГПУ бөлімінің 1932 жылғы 10 қаңтардағы қаулысында Ә. Мұратовқа тағылған айып тергеу барысында материалдар мен куәлардың берген жауаптары бойынша анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, ол қамаулан босатылған. Облпрокурордың 1997 жылғы 2 мамырдағы қорытындысы бойынша Ә. Мұратов СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МЫРЗАХМЕТОВ Садық Сұлутөбе ауылдық кеңесі, «Бірлестік» колхозында 1903 жылы туған, партияда жоқ, үйленген, қамауға 1946 жылғы 23 желтоқсанда алынған. Түркістан Әскери Округі әскери Трибуналының 1947 жылғы 5 сәуірдегі үкімімен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 тармағы «б» бөлімі арқылы 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған. Оған төмендегідей айып тағылған. Совет Армиясы қатарында қатардағы жауыңгер ретінде Отан соғысы майданының алдыңғы шебінде жүріп, өзінің өмірін сақтап қалу мақсатында және социалистік Отанды қорғағысы келмей өз еркімен немістер жағына өтіп кеткен. Ол «Түркістан легионының» жұмысшы батальонына кіріп, жау армиясына қызмет еткен.

Мырзахметов С. алдын ала тергеуде және сот мәжілісінде төмендегілерді көрсеткен: қорғаныста және алғы шепте жүріп, бір бөлімшенің құрамында менің жерлестерімнен Әбдірахманов Ш., Атабаев А. және мен қалдым. Мен сатқындық пікір білдіріп, алдыңғы шепте біз өлеміз, сондықтан жау жағына өту керек, ол жақта біз аман қаламыз — дедім. Алғы шепте жағдай өте ауыр, оқоптарда біз үнемі суда тұрдық, біздің тұрған жерімізді жау қатты атқылауға алды. Осының бәрі бізге кері әсер етті және мен осы жағдаймен өз әріптестерімнің көңілін ауладым. Бір кездердегі қатты атыстан кейін түнде үшеуіміз жау жағына өттік. Біз немістер жағына өтіп кеткенде оқопта жаралы болған бір жауыңгер қалды, басқа адам болған жоқ.

Жау жағында жүріп, 1943 жылдың мамыр айында Польшаның Жүшево қаласында «Түркістан легионының» жұмысшы батальонына тіркелдік. Онда фашистік Германияға адал қызмет етеміз деп ант алды. 1943 жылдың маусым айында «Түркістан легионының» 2-ші жұмысшы батальонының құрамында Жүшеводан Польшаның Красно қаласына келіп, ол жерде соғыс біткенше аэродром соқтық және оны жөндедік, жүк тиеу, жүк түсіру жұмыстарында

істедік. 1945 жылғы 9 мамырда Кеңес армиясы арқылы босандық.

Істе оның жау жағында жүріп Кеңес Армиясына қарсы соғысқа қатысқаны туралы ешқандай құжаттар жоқ. Жоғарыдағы айтылғандарды ескере отырып, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандары ақтау бөлімінің 1997 жылғы 21 қарашадағы қорытындысымен Мырзахметов Садық Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Н

НАҚЫПОВ Оразбай № 6 Сталин ауылдық кеңесінде 1897 жылы туған, шала сауатты, колхозшы, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, жеңілістік үгіт жүргізіп, неміс фашистерінің армиясы мен техникасын мадақтап: «Кеңес үкіметі бұл соғыста жеңіледі», — деп провокациялық лақаптар таратқан және әр түрлі зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін ол НКВД-ның Сырдария аудандық бөлімінің 1942 жылғы 20 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының ұйғаруымен тергеушінің және прокурордың айыптау қорытындысымен келіспей, Нақыповтың қылмысы мойнына қойылмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

НИ Дмитрий Владимирович родился в 1878 году в с. Азми, Посветского района, Приморской области, ДВК. До ареста проживал в колхозе им. Сталина Сырдарьинского района, колхозник, малограмотный, беспартийный. Он обвиняется как агент японской разведки, активно проводил шпионско-диверсионную работу на территории СССР в пользу Японии. По заданию той же разведки вел шпионско-подпольную работу в колхозе им. Сталина, за что постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. В постановлении 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 1 июля 1938 года указано, что проведенным предварительным следствием причастность к японской разведке Ни Д. В. недоказана, а поэтому, руководствуясь ст. 204 УПК РСФСР след. дело по обвинению Ни Д. В. за недоказанностью предъявленного след. обвинения прекращено, арестованный из-под стражи освобожден. По заключению прокурора Кызылординской области от 23.04.1997 года Ни Д. В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

НИ Илья Андреевич родился в 1897 году в Посветском районе ДВК, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал на станции Берказань Сырдарьинского района, работал каменщиком. За анти-

советскую контрреволюционную агитацию среди корейского населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД СССР от 22 мая 1938 года Ни И. А. осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 августа 1989 года.

НҮРЖАНОВ Сембі Нұржанұлы Бірқазан стансасында 1916 жылы туған, білімі орта, партияда жоқ, үйленбеген, Саратов қаласындағы Шаркоподшипник зауытында шофер болып жұмыс істеген. СССР НКВД-ның № 240 лагерінде болған. Нұржанов Сембі Қызыл Армия қатарында Саратов қаласындағы Сталин АӘК арқылы 1941 жылғы 16 сәуірде алынған, 22 матомех дивизияның 53—54 матомехполкінде қатардағы жауынгер ретінде Батыс майданында соғысқа қатысқан. 1941 жылдың 27 маусымында неміс-фашист басқыншыларымен ұрыс кезінде БССР-дың Барановичи ауданында мылтығын тастап неміс-фашистеріне тұтқынға түскен, содан кейін оны Польшаның Белоподляску қаласындағы әскери тұтқындардың лагеріне жіберген. Осы қаладағы неміс лагерінде жүріп, ол гарнизон полициясына полицей болып қызмет етуге өз еркімен кірген, ол жерде өз қызметімен азық-түлік қоймасын күзетіп, лагердегі фашистік ішкі тәртіп режимін нығайтуға күш салған. Тұтқындағылардың намысына тиіп, оларды тақпен сабаған.

1942 жылдың сәуір айында Нұржанов лагерде Берлиннен келген ақ-эмигрант ұлтшыл Вали-Хаюм-Хан құрған сатқындар тобына өз еркімен кірген. Одан кейін топтың құрамында Қызыл Армияға қарсы соғысу үшін неміс командованиясы ұйымдастырған Түркістан Ұлттық легионына артиллерист болып тіркелген. Сөйтіп ол Отанды сағып, айына 37,5 неміс маркасын алатын болып немістің бір адамы болған. Алдын-ала әскери дайындықтан өткеннен және фашистік Германияға адал қызмет етуге ант алғаннан кейін Нұржанов 1942 жылдың тамыз айында Түркістан ұлттық легионының құрамында Туапсе бағытындағы совет-герман майданына немістермен бірге Қызыл Армияға қарсы соғысуға жіберілген. Қызыл Армиямен қарулы шайқастың кезінде Краснодар өлкесінің Хадьжи ауданында Нұржанов артиллерист ретінде 10 күн бойы артиллериядан оқ атып, легион взводының шабуыл жасауына мүмкіндік беріп бір биіктікті алған.

Кавказдан кейін шегініп бара жатып, неміс командованиясы артиллеристерден, минометчиктерден және пулеметчиктерден ауыр рота деп аталмыш құрып, оған артиллерист ретінде Нұржановты тіркеген. Қызыл Армияның шабуылына тойтарыс беру үшін қорғаныс шебіне жіберілген. 1943 жылғы 18 қаңтарда Нұржанов Смоленск түбіндегі қорғаныста танкіге қасы оқ ататын орудиясымен шабуыл жасап келе жатқан Қызыл Армияның тұтқынына түскен.

Қызыл Армия бөлімшесінің жағында және СССР НКВД-ның № 240 арнаулы лагерінде Мемлекеттік тексеруінде жүріп Нұржанов Отанды сатқаны үшін кеңес өкіметі органының алдында жауапкершіліктен қашу мақсатында көп уақытқа дейін полицияда қызмет еткен, тұтқынға түскен және Қызыл Армияға

қарсы соғысқа қатысқан фактісін жасырып келген. Тергеу барысында Нұржанов өзінің қылмыстық айыбын мойындаған.

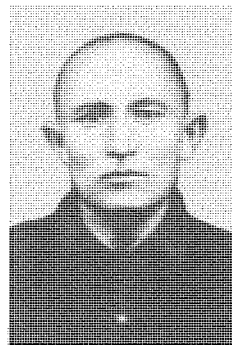
СССР НКВД ОКР «Смерш»-тің № 240 арнаулы лагерінің ОУ-ның 1943 жылғы 16 қазандағы қаулысымен ол тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 «б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1944 жылғы 18 наурыздағы қаулысымен Нұржанов Сембі Нұржанұлы 10 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 қыркүйектегі қорытындысымен Нұржанов Сембі Нұржанұлы СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

НҮРМАҚОВ Бақберген Сұлутөбе ауылдық кеңесіне қарасты № 13 ауылда 1899 жылы туған, сауатты,

қызметкер, БК(б)П мүшесі, партия қатарынан осы іс бойынша шығарылған, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласында тұрған. Қызылорда облыстық тұтынушылар одағының сауда базасының директоры болып қызмет атқарған.

Айыптау қорытындысы бойынша Нұрмақов Бақберген 1937 жылдың наурыз айында кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық-контрреволюциялық ұйымның белсенді мүшесі

болған. Ол бұл ұйымға аудандық сауда бөлімінің меңгерушісі, ұйым мүшесі Жұманов Балқаш арқылы тартылған.

Нұрмақов Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға Бірқазан сельпосының бұрынғы төрағасы Алдаберенов Қожақмет, аудандық тұтынушылар Одағының бұрынғы инспекторы Айболов Мұхамеджанды тартқан. Оларға мынадай тапсырмалар берген: село тұрғындарының арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізу, ол үшін сельподағы өндіріс тауарларының кемшілігін пайдалану. Сельпода мынандай жолмен жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізу: а) Сельпоға қажетті өндірістік тауарларға сұранысты уақытылы бермеу, б) қажетсіз өтпейтін тауарларды сатып алу, в) көктемгі егіске астық жинауға, шөл оруға қажетті ауылшаруашылық инвентарлары мен тауарларды тасып әкелу жұмысын бұзу. Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымға жаңа адамдарды тарту, ұйым мүшелерінің контрреволюциялық әрекеттерін жасыру.

Нұрмақовтың жеке өзі аудандық тұтынушылар одағында жауыздық жұмыстар жүргізген. Оның тапсырмасымен аудандық тұтынушылар одағының және сельпосның айналым қаржысы өтпейтін тауарларға жұмсалған, бұның өзі кооперация қаржысының тоқырап қалуына соқтырған.

Нұрмақов аудандық тұтынушылар Одағының төрағасы болып тұрғанда өтпейтін тауаларды жоғары

бағаман сатып алуының салдарынан тұтынушылар кооперациясы үлкен зиянға отырған. Сонымен қатар Нұрмақов қоғам мүлкін талан-таражға салушыларға қарсы өдейі күрес жүргізбеген, қайта оларды соттан жасырған. Сол үшін ол Қызылорда облыстық УГБ НКВД-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 8 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 7 шілдедегі үкімімен Нұрмақов Бакберген 5 жылға бас бостандық еркін айыруға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 4 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының 1939 жылғы 7 шілдедегі үкімі бұзылып, УПК-ның 4 бабының 5 тармағының негізінде іс өндірістен қысқартылған, Нұрмақов Бакберген қамаудан босатылған.

НЯГА Сергей Александрович родился в 1920 году в селе Бочай, Кишиневского уезда, молдаванин, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал на 15 разезде Ташкентской ж/д, Сырдарьинского района, нигде не работал. За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди населения разезде пораженческого характера и подрывно-вредительскую деятельность арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Кызылординского областного суда от 25 августа 1943 года Няга С. А. осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 февраля 1989 года.

О

ОГАЙ Павел Антонович родился в 1918 году на Дальнем Востоке, кореец, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, был колхозником. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди корейского населения и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 7 декабря 1940 года Огай П. А. осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 21 сентября 1990 года.

ОРАЗОВ Баймұрза Қызылорда облысының № 2 ауылында 1866 жылы туған, сауатсыз, партияда жок, малшы, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізіп, кеңес үкіметінің ауыл шаруашылығында жүргізіп жатқан шараларына қарсы жаушылық зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 11 сәуірдегі қаулысымен Оразов Баймұрза 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 6 шілдеде ақталған.

ОРАҚБАЕВ Зарлық № 6 ауылдық кеңесі, Сталин атындағы колхозда 1904 жылы туған, колхозы, шала сауатты, өлеуметтік негізі ірі бай, өзі де бай болған. Үйленген, әйелі — Мауытты, балалары — Айтбай, Өуеш. Оған тағылған айып: ол 1939 жылдан бастап тұтқынға алынғанға дейін кеңес үкіметіне қарсы колхозшылар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізген, үкіметке қарсы топ ұйымдастыру мақсатында болған, кеңес үкіметін жамандап, Герман фашизмінің күшін мақтаған, неміс самолеттері бізге де келіпті», — деп канал басындағы жұмысшыларды үрейлендірген, соның салдарынан 5 адам жұмысты тастап қашқан, колхоз құрылысына қарсы шығып, жеке меншікті шаруаға айналысуды көкесен. Отан қорғауға жиналатын жылы киім, азық-түлікке ырза еместігін білдіріп, қарсы сөздер айтқан. Осы қылмысы үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынған, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

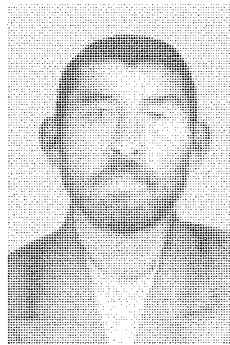
Орақбаев Зарлық қылмысты іс қаралғанға дейін 1942 жылдың 25 тамызында қашып кеткен, сот оның ісін сыртынан қараған, заң бойынша айыпкерді сыртынан қарау ерекше жағдайда ғана болады, басқа уақытта айыпкерді сырттай қарауға болмайды, айыпкерге іздеу жариялануға тиіс.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 26 тамыздағы үкімімен айыпкер Орақбаев Зарлық сыртынан ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қазақстан ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 26 тамыздағы үкімі бұзылып, істі алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберген, айыпкерге бүкілодақтық іздеу жарияланып, «Ол табылып ұсталғаннан кейін РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен және 58 бабтың 14 тармағымен жазалауға сотқа берілсін», — делінген. НКВД органдарының қолданған шараларының арқасында Орақбаев Зарлық ұсталып, Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 13 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынған.

Қызылорда облыстық НКІБ Басқармасының тергеу бөлімінің 1943 жылғы 1 қазандағы қаулысымен Орақбаев Зарлықтың қылмысын тергеу барысында толық материал жиналмағандықтан, іс өндірістен қысқартылып, Орақбаев З. қамаудан босатылған. Бұл қаулымен Қазақ ССР НКВД-ның тергеу бөлімі 1943 жылғы 20 қазанда келіскен.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 7 тамыздағы қорығындысымен Орақбаев Зарлық СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

II

ПАЗЫЛОВ Сұлтан № 14 «1 май» ауылдық кеңесі, «Бірлестік» колхозында 1902 жылы туған, диханшы, арабша қол қоя біледі, осы колхозда звеньевой болып жұмыс істеген, 1935 жылғы күз айында өз бригадасына жер өңдеу үшін 5200 кг суперфосфат алып, оны пайдаланбай, жерге көміп тастаған, 1936 жылғы маусым айында болған колхозшылардың жалпы жиналыстарында С. Пазылов кеңес үкіметіне, коммунистік партияның көсеміне қарсы үгіт айтып сөйлегені үшін колхоз мүшелігінен шығарылған. Осы қылмысы үшін ол Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 13 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 79 бабымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен С. Пазыловты қылмыста тартуға материал жеткіліксіз болғандықтан қылмысты істер жүргізу Заңының 234 п. 8 бабына сүйеніп қылмысты заңның 6 бабының ескертуіне лайықты қоғамға зиянестігі жоқ болуына байланысты оның қылмысты ісі өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 4 мамырдағы қорытындысы бойынша Пазылов Сұлтан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ПІРӨЛИЕВ Орақбай № 6 Сталин ауылдық кеңесінде бұрынғы «Ақ Арық» ТОЗында 1871 жылы туған, бай тұқымы, өзі де бай болған. 1930 жылы колхоздастыру науқанына қарсы болып, Өзбекстанның Қаршы ауданына қашып кеткен. Астық ұрлағаны үшін тұтқынға алынып, одан қашып шыққан. 1936 жылдың көктемінде ауылына қайтып келіп, «Ақ Арық» тозына кіріп, контрреволюциялық жұмыс жүргізгені үшін айып тағылып, Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 9 тамыздағы қорытындысымен Пірөлиев Орақбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қарашадағы жарлығы негізінде толық ақталған.

P

РОЗЕНБОИМ Шлем Аронович родился в 1923 году в гор. Ровно (Польша), по национальности еврей, гражданин СССР, образование 7 классов, беспартийный, проживал в колхозе «Теренсай» Сырдарьинского района, колхозник. Он обвиняется в том,

что, имея на руках советский паспорт, без ведома органов Советской власти и соответствующего оформления документов о выходе из гражданства СССР, зарегистрировал себя в польском представительстве как польского гражданина, тем самым незаконно приобрел польское гражданство, т.е. изменил родине, за что он постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области от 17 февраля 1943 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «а» УК РСФСР. Постановлением следственного отделения УНКГБ по Кызылординской области от 3 сентября 1943 года след. дело по обвинению Розенбоим производством прекращено и из-под стражи освобожден, согласно приказа НКВД СССР и заявления обвиняемого выдан ему советский паспорт. По заключению прокурора Кызылординской области от 4.05.1997 года Розенбоим Ш. А. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

РЫСБЕКОВ Сағынбай Сұлутөбе ауылдық кеңесінде 1909 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Сұлутөбе стансасында тұрған, 6 дистанцияның 71 ололоткасында жол барлаушысы болып жұмыс істеген. Әйелі — Қалдыгүл, балалары — Қаблан, Қалдыбай Ұржамал, Күлжамал. Айыптау қорытындысы бойынша Рысбеков Сағынбай жол бойында жұмыс істеп жүріп, 1941 жылдан қамауға алынғанға дейін жұмысшылар мен қызметкерлер арасында кеңес үкіметіне қарсы үнемі үгіт жүргізіп келген, жеңілістік сөздер айтып, Отан соғысы майдандарындағы жағдай туралы провокациялық лақаптар таратқан, халық көсеміне жаман сөздер айтып, фашистік Германия халқының тұрмыс жағдайын мадақтап кеңес үкіметінің баспасөзімен Совинформбюро хабарларына күйе жаққан.

Мәселен, 1941 жылғы 27 шілдеде № 2 стрелочный постының жанындағы жұмыста жүріп, бір топ жұмысшылардың арасында мемлекетке ет тапсыру жоспарын орындау мәселесіне байланысты әңгіме қозғап, бұл мәселе туралы өзінің қарсылығын және фашистік Германияның пайдасына бағытталған өзінің жауыздық пікірін білдірген.

1941 жылдың шілде айының ортасында Сұлутөбе стансасында бір топ жұмысшылар өзара майдандағы жағдайлар, совинформбюроның хабарлары және неміс-фашист әскерлерінің майдандағы шығындары туралы әңгіме айтып тұрғанда Рысбеков бұл мәселелер туралы өзінің жеңілістік пікірін білдірген. 1942 жылдың қыркүйек айында Сұлутөбе стансасында кеңес үкіметінің және Қызыл Армияны адресіне жаман сөздер айтып, қорғанысты нығайту жөніндегі кеңес үкіметінің жүргізіп отырған шараларына қарсы шыққан. 1944 жылғы 17 ақпанда СССР халықтары және еврей ұлтының адресіне провокациялық, жауыздық-зулымдық, қастандық лақап таратып, халықтар достығын бұрмалаған. Сол үшін ол Қызылорда стансасының ОТО НКВД-ның 1944 жылғы 23 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 б. 2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тәшкент темір жолының Әскери Трибуналының 1944 жылғы 3 шілдедегі үкімімен Рысбеков Сағынбай 5 жылға бас бостандығы еркінен айырып, ең-

бек түзету лагеріне, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын Сот Коллегиясының 1990 жылғы 26 сәуірдегі ұйғаруымен Тәшкент темір жолы Әскери трибуналының 1944 жылғы 3 шілдедегі Рысбеков Сағынбай жөніндегі үкімі бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған.

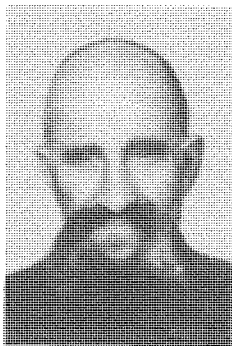
Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының наразылығы қанағаттандырылған.

РЯБЧЕНКО Трофим Иванович родился в 1900 году (место рождения не указано), украинец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе. За антисоветскую, контрреволюционную агитацию и подрывно-провокационную, вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. В феврале 1932 года осужден по ст. 58-7 УК РСФСР к 4 годам лишения свободы со ссылкой на 3 года. Он реабилитирован.

C

САДЫҚОВ Анадүр (Әнуар) Сырдария ауданының № 6 ауылында 1887 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, негізі бай, еш жерде жұмыс істемеген, қамауға алынғанға дейін Арал қаласы, Қазақстан көшесі № 30 үйде тұрған.

Садықов Анадүр 9 жасынан бастап Жаңа Үргеніш қаласында өскен, әкесі ірі бай, өзі де бай болған, мал-мүлкі төркіленіп ОГПУ-дың шешімімен Үргеніштен Қызылорда облысына 3 жылға жер аударылған. 1930 жылдан 1935 жылға дейін Қызылорда темір жол наубайханасында қамыр илеуші, 1936 жылдан 1945 жылдың қазан айына дейін қалалық коммуналдық шаруашылық бөлімінде ат баушы болып жұмыс істеген, 1946 жылдың басынан бастап шілде айының аяғына дейін қаладағы мешітке азаншы болып жүріп, Арал қаласына тұтқындалудан қашып кеткен. Қызылорда қаласында тұрғанда ол халық арасында кеңес үкіметіне және оның жүргізіп жатқан саясатына қарсы үнемі үгіттер таратумен жүрген. Ол қоғамдық пайдалы еңбекпен айналыспай заңсыз түрде дін жолымен тәуіпкершілік жасап медициналық білімі, тиісті орындардың рұқсаты болмаса да өзін білгір молда тәуіп етіп көрсетіп, халықты алдап тәуіпшілік, емшілік жолымен дүние тауып күн көрген. Өзінің жағ пікірімен кеңес үкіметінің негізін, сайлау системасын жамандап, өртүрлі зиянкестік сөздермен сөгіп, «Кеңес үкіметі құриды, Англия,

Америка үкіметінің үстемділігі орнайды», — деп халық арасында үгіт таратқан. Сол үшін ол Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 2 бөлімінің 1946 жылғы 18 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімінің 1946 жылғы 24 қарашадағы қаулысымен А. Садықовқа қосымша РСФСР ҚК-ның 180 бабына сәйкес айып тағылған.

Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 23—24 желтоқсандағы үкімімен Садықов А. РСФСР ҚК-ның 180 бабымен 6 ай бас бостандығынан айыруға, 58-10-1 тармағымен 6 жыл бас бостандығынан, 3 жыл сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының 1947 жылғы қаңтар айының 31 күнгі ұйғаруымен облыстық соттың үкімі күшінде қалдырылып, сотталушының шағым арызы аяқсыз тасталған.

Бақылау ретінде А. Садықовтың қылмысты ісі жайлы Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына Қазақ ССР прокуроры орынбасарының жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 23—24 желтоқсандағы А. Садықов жөніндегі үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1947 жылғы 31 қаңтар күнгі ұйғаруын бұзып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі қысқартуды сұраған, ол толық ақталған.

СЕЙДАҚЗАМОВ Ілияс Қызылорда ауданының № 12 ауылында 1880 жылы туған, молда, арабша сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол ауыл тұрғындары арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, діни үгіттер жүргізіп, партия мен кеңес үкіметінің саясатына қарсы шығып, ескі діни әдет-ғұрыптар мен дәстүрлерді уағыздап, өртүрлі зиянкестік-қастандық өрекеттер жасағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Сейдақзамов Ілияс 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол 1989 жылғы 25 қыркүйекте толық ақталған.

СЕРІКОВ Уәлиев № 14 ауылында 1918 жылы туған, білімі орта, партияда жоқ, үйленбеген, бұрын сотталмаған, әскер қатарына 1940 жылы алынған, 635 АП-ның құрамында кіші командир шенінде Отан соғысына қатысқан. 1941 жылдың маусым айында неміс армиясының тұтқынына түсіп, 1942 жылдың сәуір айында «Түркістан легионына» кіріп, оның құрамында 1944 жылдың наурыз айына дейін шпиондық-диверсиялық мектеп бастығының ординары қызметін атқарған, кейін рота қағаз жазушысы (писарь) болған, одан кейін кеңес партизандарының жағына өткен.

Осы қылмыстары үшін ол 1944 жылғы 1 тамызда тұтқынға алынған. СССР НКВД-сы жанындағы Ерекше Мәжілістің 1945 жылғы 21 сәуірдегі қаулысымен Серіков Уәлиев БССР ҚК-ның 63 бабының 2 тармағымен 5 жылға сотталған.

Қазақстан Республикасы ГВП бөлімінің Әскери прокуроры Ю.Зазулиннің осы қылмысты іс бойынша

шығарған қорытындысында Серіков У. немістердің тұтқынына амалсыз жағдайда түскен, «Түркістан легионында» жүргенде кеңес және одақтастардың әскерлеріне, партизандарға қарсы ұрыстарға қатыспаған, оның сот органына жатпайтын Мәжілістің қаулысымен саяси белгімен сотталуы негізсіз деп тауып, Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде 1999 жылдың 20 қыркүйегінде толық ақталған.

СҮЛЕЙМЕНОВ Оразымбет Бірқазан ауылында 1894 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қызылорда қаласында Карл Маркс көшесі № 16 үйде тұрған, байланыс конторасының телефон стансасында станция меңгерушісі болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы, оңшыл троцкистік, диверсиялық-жауыздық ұйымның белсенді мүшесі болған, осы ұйымның тапсырмасымен байланыс саласында бірнеше жауыздық жұмыстар жүргізген. 1936—37 жылдары телефон стансасының жұмысын құлатқан. Осы қылмысы үшін ол Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 3 бөлімшесінің 1938 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 3 желтоқсандағы үкімімен ол 10 жылға бостандығы еркінен айыруға, 4 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1941 жылғы 10 маусымдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 7 желтоқсандағы үкімі бұзылып, іс өндірістен қысқартылып, Сүлейменов О. қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен Сүлейменов Оразымбет СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

T

ТАЙМАНОВ Жұманазар № 14 «1 май» ауылдық кеңесінде 1887 жылы туған, сауаты бар, 1920 жылдың БК(б)П мүшесі, осы ауылдық кеңестің «Ким» колхозында МТФ меңгерушісі болып жұмыс істеген. Айыптау қорытындысы бойынша: кеңес үкіметіне қарсы ұлттық-террорлық көтерілісшілер ұйымына қатысқаны, соның тапсырмасымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізгені үшін Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы 4 бөлімінің 1938 жылғы 28 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 3 бөлімшесінің 1938 жылғы 23 қыркүйектегі қаулысы бойынша Тайманов Жұманазарға тағылған қылмысы айыбы анықталмағандықтан УПК-ның 204 бабына сәйкес тергеу ісі тоқтатылып, қамудан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 22 сәуірдегі қорытындысымен Тайманов Жұманазар СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТАРАМОВ, он же **МУРЗАТАЕВ** Исмаил родился в 1907 году в Веренском районе, Чечено-Ингушской АССР, чеченец, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал рабочим комбината стройматериалов. За антисоветскую контрреволюционную агитацию среди чеченского населения и рабочих комбината, диверсионно-провокационную и вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Решением Особого Совещания при МВД СССР от 27 ноября 1946 года он осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 7 августа 1989 года.

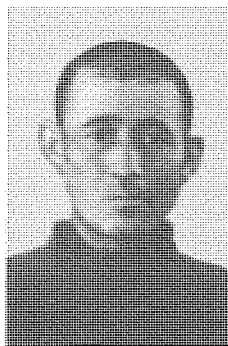
ТАЖБЕНОВ Муса Қызылорда ауданының № 4 ауылында 1895 жылы туған, қазақ, кедей-шаруа, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін Арал қаласының балық зауытында кадрлар бөлімінің меңгерушісі болып істеген.

Тажбенев Мирев басқарған контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға кіріп, Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмысын жүргізген, қазақ халқы мен орыс халқының арасына арандатушылық әрекеттер жасаған, Сталинді Конституцияны жамандап, жалған етіп көрсеткен.

Осы қылмысы үшін Тажбенев 9 тамыз 1937 жылы тұтқынға алынып, 1937 жылғы 10 қарашада Ақтөбе облысы НКВД Басқармасы үштігінің қылмыс кодексінің бабы көрсетілмеген қаулымен 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

1960 жылғы 9 шілдеде Қызылорда облыстық сотының Президиумы облыстық прокурордың осы іс бойынша келтірген наразылығын қарап, НКВД Басқармасы үштігінің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысын бұзып, Тажбеневтің іс-әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартылған. Себебі Тажбенев Кеңес өкіметіне қарсы ешқандай іс-әрекет жасамаған, сол кездегі НКВД-нің бастығы Демидов социалистік заңдылықты бұзып, куәлардан жалған жауаптар алған, тағы басқа жалған құжаттар жинаған. Сол үшін Демидов жауапқа тартылып сотталған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірде «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Тажбенев ақталған.

ТАСҚАРАЕВ Жанәділ Тартоай поселкесінде 1899 жылы туған, бай табынан, сауатты, БК(б)П мүшесіне кандидат, қамауға алынғанға дейін Сырдария ауданының № 2 ауылы, «Ақ Арық» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген. 1938 жылы ҚК 58-11, 7 тармағымен сотталып, ісі Қаз. ССР Жоғарғы Сотында қысқартылған.

Ол «Ақ Арық» колхозының бастығы болып тұрғанда 1941 жылдың орта шенінен бастап Отан соғысының тұсында колхозшылар арасында «Бұл соғыста кеңес үкіметі жеңіледі, фашист үкіметі жеңеді, өйткені менің нағашым Мұстафа Шоқайев Герман армиясын бастап келе жатыр, кеңес үкіметі құлап, байлар үкіметі орнайды», — деп контрреволюциялық үгіттер таратып, Гитлер армиясын мақтаған. Оның үстіне ол әдейі наразылық туғызу үшін өзінің өкімшілік қызмет бабын пайдаланып колхозшыларды ұрып жебірлеген. Осы қылмысы үшін Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 2 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 23 желтоқсандағы үкімінен айыпкер Тасқараев Жанаділ ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1943 жылғы 16 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 23 желтоқсандағы үкімін негізінен күшінде қалдырып, Тасқараевқа ҚК-ның 58-10-2 тармағымен берілген ату жазасы 10 жыл бас бостандығынан айыру, 5 жыл саяси құқын жою жазасына ауыстырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1960 жылғы 6 мамырдағы қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 23 желтоқсандағы үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1943 жылғы 16 қаңтардағы Тасқараев Жанаділді ісі жөніндегі ұйғаруы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Ол толық ақталған.

ТӘЖИЕВ Шәкіман (Жақман) № 14 «1 мамыр» ауылдық кеңесі, «Ким» колхозында 1907 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, колхозшы, Сырдария ауданында НКВД бөлімінің 1942 жылғы 31 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 2 бөлімі және 193 бабының 10 «а» тармағымен айып тағылып, қылмысты іс қозғалған. Ол армия қатарына шақырылудан қашып, колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізгені, фашистік Германияның армиясы мен техникасын мақтағаны үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1943 жылғы 30 сәуірдегі үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, сайлау-сайлану құқын 2 жылға жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1989 жылғы 11 қаңтардағы ұйғаруымен Қызылорда облсотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 30 сәуір 1943 жылғы Тәжиев Шәкіман жөніндегі үкімінің РСФСР ҚК-ның 58-10-2 бөлімімен сотталған жағын бұзып, істі оның әрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан қысқартқан, үкімнің басқа жағын ҚК-ның 193 бабының 10 «а» тармағымен 5 жылға соттағанын өзгеріссіз қалдырып, Қазақ ССР прокуратураның наразылығы қанағаттандырылған.

ТЕ ГУ-БОН родился в 1887 году в г. Пембук-Иэю, Корея, кореец, член ВКП(б) с 1919 года, грамот-

ный, до ареста проживал в г. Кызылорде, работал парторгом в колхозе «Интернационал» Сырдарьинского района, исключен из партии в связи с арестом. Он изобличается в том, что состоял членом японско-шпионской организации «Иркутян», проводил в корейских колхозах «Казрис» и «Интернационал» контрреволюционную подрывную работу с расчетом полного развала колхозов и после чего ставил целью выезд из СССР всего корейского населения в Корею, проводил вербовку лиц из корейского населения на службу японской разведке, с которыми проводил контрреволюционную шпионскую работу, в частности ими было ликвидирована колхозная свиноферма, распределяла неделимый фонд колхоза, в колхозе применяли батрацко-наемную силу и развалили работу ячеек Осовавиахима, на случай войны Японии с СССР подготовлял диверсионные работы на более серьезных объектах, за что постановлением 3 отделения УГБ НКВД по Кызылординской области от 26 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 9 октября 1938 года Те Гу-Бон осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 16 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 24 августа 1959 года постановление особой тройки УНКВД по Кызылординской области в отношении Те Гу-Бон отменено и дело на него на основании ст. 5 п. 1 основ уголовного судопроизводства СССР и Союзных Республик прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 года Те Гу-Бон на основании Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

ТЕМБАЕВ Шағдарбек 1914 жылы Сырдария ауданының № 2 ауылында туған, семьясымен Амангелді атындағы колхозында тұрған, Айдарлы ауылдық кеңесінде дөрігерлік пункттің менгерушісі болып жұмыс істеген.

Тембаев 1942—1944 жылдары Ұлы Отан соғысында немістердің тұтқынына түсіп, 1944 жылы Совет Армиясы тұтқыннан босатып алған. Кеңес өкіметіне, Кеңес құрылысы мен экономикасына және Коммунистік партияға қарсы үгіттер жүргізген. Тұтқында болғанда «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, ант қабылдаған.

Осы қылмысы үшін 1950 жылы желтоқсан Тембаев тұтқынға алынып, 1951 жылғы 15 мамырда Қызылорда облыстық сотының қылмыстық істер қарайтын көшпелі сот коллегиясы РСФСР қылмыс Кодексінің 58-1 «б», 58-101 бөлімімен айыпталған қылмыстық істі қарап, оны 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға соттаған.

СССР Жоғарғы Сотының қылмыстық істер қарайтын Сот коллегиясы 9 желтоқсан 1953 жылғы Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 15 мамырдағы үкімін бұзып, Тембаевтың қылмыстық іс бойынша айыбын қайта дәрежелеп, РСФСР Қылмыс кодексінің 74 бабы 2 бөліміне сәйкес оның жа-

засын 5 жылға бас бостандығы еркінне айыруға кеміткен.

1953 жылғы 27 наурызда СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының «Қайырымдылық» жайлы жарлығына сәйкес Тембаев жазадан босатылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Тембаев ақталған. Себебі Тембаев неміс тұтқынында болған кезінде кеңес өкіметіне қарсы ешқандай әрекет жасамаған, қарсы соғысқа қатыспаған. Тембаев тұтқында болған кезінде Қызыл әскерлер жағына өтпекші болғанында қолға түсіп, неміс гестапосы тұтқындаған. Тембаев ешқандай дәлелсіз, заңсыз сотталған.

ТОЛЫБАЕВ, ТЕЛБАЕВ Ақылбек № 2 ауылында 1898 жылы туған, кейін Сұлутөбе стансасында тұрған, кедей-шаруадан шыққан, білімі бастауыш, БК(б)П мүшесі, қамауға алынғанға дейін Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің учаскелік инспекторы болып жұмыс істеген.

Айыптау қорытындысы бойынша Толыбаев, Телбаев Ақылбек Қызылорда аудандық милиция бөлімінің учаскелік инспекторы болып жұмыс істеп жүріп, шетел разведкасының агенті шпион Бекарысов Әжібекпен байланыс жасап, контрреволюциялық ұйымға мүше болып кірген. 1936 жылдың сәуір айында Оңтүстік Қазақстан облысының территориясына шетелден жасырын түрде келген Бекарысов Әжібек Түркістан қаласында болады, одан Қызылорда қаласына келеді. Осында бірнеше адамдармен танысып, оларды өз қарамағына тартып жиын өткізген, ол жиынға Телбаев Ақылбек те қатысқан. Бекарысов 1933 жылы өзінің туыстарымен шетелге көшіп кеткенін, ол жақта Мұстафа Шоқаймен кездескенін өңгіме еткен. Сол жерде Телбаев өзінің Мұстафа Шоқайды жақсы білетінін және жақын туыс екенін Мұстафа Шоқайдың «1 май» колхозында туысы Қалымбетов Мырзекке, Шоқаев Бәкір т.б. тұратынын айтқан.

Бекарысов Телбаевтың Мұстафа Шоқаймен туыстық қатынасына көзі жеткеннен кейін Телбаевқа Шоқайдың барлық туыстарының тізімін беруді талап еткен. Оған Телбаев келіскен. Содан кейін арада үш күн өткеннен соң Бекарысов Першин көшесінде тұратын «К» дегеннің үйінде бірнеше адам жиналып, оның ішінде Телбаев та бар, өзінің контрреволюциялық мақсаты мен міндеті туралы өңгіме қозғап, шетелден Қазақстанға контрреволюциялық ұйымға адам тартуға келгенін хабарлаған және барлық қатысып отырғандарды нұсқап контрреволюциялық ұйым мүшесі деп санайтынын айтқан.

Бекарысов милицияның учаскелік инспекторы Телбаевқа контрреволюциялық ұйымға мүше болып кіруді ұсынған. Телбаевтың келісін алғаннан кейін Бекарысов оған милиция саласы бойынша құпия істерді ашуды ұсынған. Телбаев Ақылбек контрреволюциялық ұйымға тартылғаннан кейін Бекарысовтың тапсырмасымен Мұстафа Шоқайдың туыстарының тұрған жерлерін анықтап, шпион Бекарысовқа берген.

1936 жылдың маусым айында Бекарысов Шымкент қаласында сыбайластарының үйінде Қызылорда ауданында милицияның учаскелік инспекторы Телбаевты өзінің ұйымына тартқанын айтқан.

1936 жылдың 4 мамырында Телбаев Сұлутөбе стансасында тұратын Агапов Иван Александровичтің үстінен қылмыстық іс қозғаған. Телбаев өзінің қызмет бабын пайдаланып жалған іс қозғап, қылмысқа тартқан.

1937 жылғы 4 ақпанда Оңтүстік Қазақстан облыстық прокурордың көмекшісі бұл істі қарап, учаскелік инспектор Телбаевты қызмет бабын пайдаланғаны үшін жауапқа тарту туралы қаулы алған. Өйткені тергеу ісінде іс қозғау туралы қаулы алынбаған, айыпкер Агаповтан жауап алынбаған, айыптау қорытындысы оған айтылмаған. Тергеудің біткені туралы протоколға Агаповтың қолын Телбаевтың өзі қойған, нәтижесінде Телбаев РСФСР ҚК-ның 120 және 193-17 бабтарымен жауапқа тартылған.

А. Телбаев 1937 жылғы 31 наурызда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58-1 «а» бабымен қылмыстық іс қозғалған. 1937 жылғы 31 мамырдағы Телбаевтың қылмыстық ісі айыптау қорытындысымен прокурорға сотқа беру үшін жіберілген. 1937 жылдың 8 маусымда прокурор арқылы қылмыстық іс елеулі кемшіліктеріне байланысты қайта тергеуге жіберілген. 1937 жылдың 19 маусымында Телбаевтың қылмыстық ісі анықталмағандықтан қықартылып, ол қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы бөлімінің 1994 жылғы 20 қаңтардағы қорытындысымен Телбаев Ақылбек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ТӨРТҚАРАЕВ Қалжан (Қалмахан) Қостанай облысы, Семиозерск ауданының № 13 ауылында 1902 жылы туған, әкесі, бай помещик болған, сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы кулак ретінде тұтқынға алынып, мал-мүлік тәркіленген, қамауға алынғанға дейін Сырдария ауданының Тартоғай ауылдық кеңесі № 7 разьезде аға стрелочник болып жұмыс істеген, сол разьезде тұрған, үйленген, әйелі — Кәкіш, екінші әйелі — Әліма.

Төртқараев Қалжан ірі байдың баласы, оның әкесі Төртқараев Пірімжанның 1917 жылға дейін шаруашылығында 200 гектар жері, 400 бас жылқысы, 100 бас ірі қарасы, 200-дей қойы және жеткілікті мөлшерде ауылшаруашылық құрал-саймандары болған. Әкесі өлгеннен кейін бұл шаруашылық баласы Төртқараев Қалжанның меншігінде қалған, ол 1930 жылы тәркіленіп, тұтқынға алынған, сөйтіп оны Қарағандыға жер аударған, ол жақтан 1932 жылы Орта Азияға қашып келіп, Төшкент темір жолы № 17 разьезде стрелочник боып жұмысқа орналасқан. Төртқараев Қалжан Кеңес өкіметіне қарсы пікірде болып, № 17 разьезде жұмыс істейтіндердің арасында үкімет пен партияның жүргізіп жатқан шараларын жоққа шығаруға, беделін түсіруге бағытталған зиянкестік, контрреволюциялық үгітті үнемі жүргізіп келген.

Осы қылмысы үшін Төртқараев Қалжан Қызылорда стансасы ОДТОГУГБ НКВД-сының 1937 жылы 26 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 31 желтоқсанда аяқталып, айыптау қорытындысын облыстық прокурордың

орынбасары мен Тәшкент темір жолы 1-учаскесінің транспорт прокуроры 1938 жылдың 13 қаңтарында бекітіп, істі Тәшкент темір жолы тораптық соттың қарауына жіберген.

Тәшкент темір жолы Қызылорда стансасындағы тораптық соттың 1938 жылғы 16 ақпандағы үкімімен Төртқараев Қалжан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған.

СССР Жоғарғы сотының транспорт коллегиясының 1938 жылғы 8 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда стансасы тораптық сотының Төртқараев жөніндегі үкімін күшінде қалдырған, оның шағым арызын нәтижесіз тастаған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуроры көмекшісінің 1992 жылғы 1маусымдағы қорытындысымен Төртқараев Қалжан СССР президентінің 1990 жылғы 13 тамыздағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТЯН Иван Викторович родился в 1906 году в ДВК, гражданин СССР, член ВКП(б), грамотный, работал бухгалтером колхоза «Интернационал» Сырдарьинского района, проживал там же. Он, будучи завербован в 1930 году японским шпионом, активно проводил шпионско-диверсионную работу на территории СССР в пользу Японии, в частности активно участвовал по развалу колхоза «Интернационал», за что постановлением 3 отд. УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР. Постановлением Особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года Тянь И. В. осужден к высшей мере наказания — расстрелу, приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 4 июня постановление тройки УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года в отношении Тянь Ивана Викторовича отменено и дело о нем производством прекращено на основании п. 1 ст. 5 «Основ уголовного судопроизводства СССР и Союзных Республик» за отсутствием состава преступления. Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен. По заключению прокурора Кызылординской области от 13.05.1997 года Тянь Иван Викторович на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

Ү

ҮМБЕТОВ Рүстем № 15 Қызыл Жарма ауылдық кеңесі, «Қарауыл төбе» колхозында 1912 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей шаруа, Орта Азия жоспарлау экономикалық институтының 2 курсы бітірген, 1925 жылдан БЛКЖО мүшесі, осы іске байланысты комсомол қатарынан шығарылған, қызметкер, мамандығы экономист, бұрын мұғалімдер одағының төрағасы болған, қамауға алынғанға дейін Ақтөбе қаласында

сауда базасының басқарушысы болып қызмет атқарған, бұрын сотталмаған, әйелі — Ұлболған.

Үмбетов Рүстем контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі болған. Ол бұл ұйымға 1935 жылдың желтоқсан айында сол кездегі «Ленин туы» газетінің редакторы Қауымбаев Қайыпназар мен Қызылорда аудандық атқару комитетінің бұрынғы жауапты хатшысы Ахметов Мұхит арқылы тартылған. Үмбетов Рүстем Қауымбаев пен Ахметовтың тапсырмасымен Қызылорда аудандық оқу бөлімінің жүйесінде бүліншілік әрекеттер жасау үшін кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның мүшелері Смағұловпен, аудандық оқу бөлімінің бұрынғы меңгерушісі Есенжоловпен, аудандық комсомол комитетінің бұрынғы хатшысымен байланыс жасаған. 1937 жылы Үмбетов Рүстем Ақтөбе қаласындағы Главкожобуының сауда базасына басқарушы қызметіне жіберілген. Ұлтшылдық ұйымның мүшесі Байғоноқтың тапсырмасымен зиянкестік жұмыстар жүргізу үшін ұйым мүшелері Кенебаев пен және Алғазинмен байланыс жасаған.

Осы қылмысы үшін Үмбетов Рүстем Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 20 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1939 жылдың 29 наурызында аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 31 наурызда шығарылған, оны облыстық прокурор және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 1939 жылғы 13 сәуірдегі қаулысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық соттың 1939 жылғы 15 сәуірдегі үкімімен Үмбетов Рүстем 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 16 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 15 сәуірдегі үкімі бұзылып, қылмыс құрамы анықталмағандықтан іс өндірістен қысқартылып, Үмбетов Рүстем қамаудан босатылған. Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 24 шілдедегі қорытындысымен Үмбетов Рүстем Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

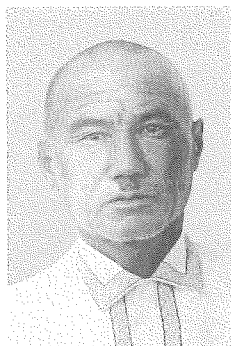
Ф

ФАЗЫЛОВ Сұлтан № 14 ауыл, «Бірлестік» колхозында 1902 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы. Ол 1937 жылдың 13 қаңтарында тұтқынға алынып, ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 79 бабымен қылмыстық іс қозғалған, Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен қылмысты істер

жүргізу заңының 234 бабының «8» пунктіне сүйеніп, қылмысы жоқ деп тауып, қылмысты ісі қысқартылған және қамаудан босатылған. Ол толық ақталған.

Х

ХАНГЕЛДИН Байнияз № 16 ауылдық кеңесінде 1894 жылы туған, білімі аяқталмаған жоғары — 1929—

1931 жылдары Төшкен қаласындағы ауылшаруашылық институтында оқыған, 1919 жылдан 1922 жылға дейін БК(б)П мүшесі. Жаңақорған МТС-да учаскелік агроном болып қызмет істеген. 1939 жылы РСФСР ҚК-ның 74 бабымен 1,6 жылға сотталған. Жаңақорған МТС-да жұмыс істеп жүрген кезінде жұртшылықпен араласып, СССР мен Германия арасындағы соғыс туралы контрреволюциялық жеңіліс сипаттағы үгіт таратқан, Германия басып алған қалаларда

поптар мен байлар немістерді шіркеу қоңырауымен қарсы алуға мүмкіндік алды, герман армиясы техника жағынан біздікінен басым, жақсы қаруланған, соғыс тәжірибесі мол, ал Қызыл Армияда ондайлар жоқ. Газет пен радионың күнделікті хабарлары бойынша біздің әскерлер күніне немістің 100—200 самолетін атып құлатып жатыр, дегеніне ол жауап қайтарып былай деген, газеттерде жазылғандары біздің көзіміз көріп отырған жоқ, оған сенуге болмайды деген. Осы қылмысы үшін ол, Шиели аудандық МРО НКГБ бөлімінің 1941 жылғы 13 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 15—16 қарашадағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, саяси құқын 5 жылға жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Қылмыстық істер қарайтын Сот Коллегиясының 1941 жылғы 10 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімін күшінде қалдырған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1956 жылғы 14 қыркүйектегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1941 жылғы 16 қарашадағы үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы соты Коллегиясының 1941 жылғы 10 желтоқсандағы ұйғаруы бұзылып, Б. Хангелдиннің әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Б. Хангелдин Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының негізінде толық ақталған.

БАЙНИЯЗ ХАНГЕЛДИННИҢ ӨМІРБАЯНЫ

1894 жылы туған, кедей-шаруа жанұясынан шыққан, 1904 жылға дейін Сырдария ауданының № 16 ауылында тұрған, сол жылы Перовск русско-туземское училищеге түсіп, оны 1908 жылы бітірген, 1908 жылы Перовск төрт кластық қалалық мектебіне түсіп, оны 1912 жылы бітірген. Содан кейін Төшкендегі мұғалімдік семинарияға түсіп, оны 1915 жылы бітірген, 1915 жылдың қыркүйек айынан 1916 жылғы қыркүйек айына дейін Қосқорған түземдік мектепте мұғалім болып жұмыс істеген, 1916 жылдың қыркүйек айынан 1918 жылдың ақпан айына дейін Андижан, Ферғана облыстарында мұғалім болған, 1918 жылдың ақпан айынан 1920 жылдың тамыз айына дейін Қызылорда қаласында мұғалім болған.

1920 жылдың тамыз айынан 1921 жылдың наурыз айына дейін Сырдария облыстық партия комитетінде ауылшаруашылық бөлімінің меңгерушісі, бюро мүшесі болған, 1921 жылдың наурызынан 1922 жылдың қаңтар айына дейін Амудария облыстық атқару комитетінің төрағасы болған (Қарақалпақ АССР), сонымен бірге Түркмен Республикасы ЦИК мүшесі болған. 1922 жылы наурыз айында БК(б)П қатарынан шығарылған — Жетісу облысында жер реформасын жүргізу жұмысынан бас тартқаны үшін. Содан кейін жауапты қызметтерде болмаған, тек 1931 жылы наурыз айынан 1933 жылғы ақпан айына дейін Қазалы аудандық жер бөлімінде аға агроном болып қызмет істеген, 1935 жылдың желтоқсан айынан 1937 жылы тамыз айына дейін Шымкент қаласында облыстық жер бөлімінде агроном болып жұмыс істеген.

БАЙНИЯЗ ХАНГЕЛДИННИҢ СӨЗІНЕН

1921 жылы 9 Бүкілроссиялық Советтер съезінде Ходжанов Сұлтанбектің инициативасы бойынша (ол ТүрЦИК төрағасы) мен ВЦИК құрамына енбей қалдым, облысполкомның менен басқа барлық төрағалары мүше болды, облысполком төрағалары міндетті түрде мүше болуы тиіс. Ходжановқа ренжігенімнен Төшкентке қайтып келе жатып, Чкалов ст. келгенде Ходжановқа арыз бердім. Ол ҚК(б)П Орт. Комитетінің мүшесі болатын, Қызылорда стна келгесін поездан түсіп қалдым, Амудария облысына бармадым. Ходжанов саналы түрде менің партиядан шығуымды қолайлаған еді. Ол Москвада маған сен Амудария облысполком төрағасы қызметтен босады деп хабарлаған еді.

ХВАН Семен Антонович, он же СИН-МА-НИ ролдился в 1906 году в Корее, гражданин СССР, образование среднее по-корейски, член ВКП(б) с 1932 года, проживал в ауле № 16 Сырдарьинского района, работала председателем колхоза им. Сталина. Он изобличается как агент японской разведки. Будучи завербованным на службу японской разведки и проживая на территории ДВК Хван С. А. активно участвовал в контрреволюционной шпионско-диверсионной организации в пользу Японии. Имел тесную связь с последствием разоблаченным агентом японской разведки Ким Дмитрием Николаевичем,

вместе с которым проводил шпионскую работу на территории СССР в пользу Японии, за что он постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 26 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением 3 отд. УГБ УНКВД по Кызылординской области от 21 июля 1938 года следственное дело по обвинению Хван Семена (Син-Мана) за недоказанностью предъявленного обвинения следствием производством прекращено и арестованный Хван Семен из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 22.07.97 г. Хван Семен Антонович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

Ш

ША ПЕ-ЮН (ПЕЙ-ЮНИ) родился в 1893 году в Корее, гражданин СССР, образование среднее, член ВКП(б), до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал секретарем парткома колхоза «Казрис». За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди корейского населения и шпионско-диверсионную, подрывную работу исключен из партии и арестован, привлечен к уголовной ответственности. Приговором НКВД СССР от 11 февраля 1938 года Ша Пе-Юн (Пей-Юни) осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 6 июля 1989 года.

ШАЙМБЕТОВ Шахарбек «1 май» ауылдық кеңесінде 1903 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, орташа шаруа, үйленген, әйелі Шаймбетова Нұрыш, ұлдары Қожахмет, Жұмахмет.

Отан соғысына Сырдария аудандық әскери комиссариаты арқылы наурыз айы 1942 жылы шақырылған. Ол Калинин бағытындағы майдандағы ұрыстарға атқаштар полкінің жауынгері қатарында қатысып, 1942 жылы қазан айынан 1945 жылдың 9 мамыр аралығында неміс фашистерінің тұтқынында болған.

Жаудың тұтқынында болып, 1943 жылы тамыз айында «Түркістан легионына» өз еркімен кіріп, фашистік Германияға адал қызмет ету жайлы ант қабылдаған. 1943 жылы қазан айы мен 1944 жылғы қыркүйек аралығында ротаның молдасы болып жұмыс атқарған. Бұдан кейін соғыс біткенше неміс армиясының бекініс жұмыстарында қатардағы легионер болып істеген. 1943 жылы қараша айында ағылшын разведкасы Шаймбетовті агент қатарына өткізіп, легиондар арасында құпия жұмысқа пайдаланған. Осы қылмыстары үшін Шаймбетов 1951 жылғы 17 маусымда Қызылорда облысының УМГБ бастығының қаулысымен қамауға алынған.

1951 жылғы 15 қазанда Тәшкен гарнизонының әскери Трибуналы РСФСР Қылмыс кодексінің 58-1 бабы «П» тармағымен айыпталған Шаймбетовтің қылмысты ісін

қарап, оны 25 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқық жоюға соттаған.

СССР Жоғары Сотының Әскери коллегиясы 1951 жылғы 6 желтоқсанда Шаймбетовтің шағым арызын қарап, қанағаттандырмай үкімді өз күшінде қалдырған.

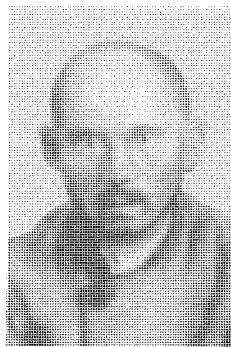
Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірде «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «А» тармағына сәйкес Шаймбетов тұтқыны өз еркімен түспегенін және «Түркістан легионына» кіргенімен Отанына қарсы соғыспағанын ескеріп 13 сәуір 1999 жылы толық ақталған.

ШАҚАБАЕВ Жұмаділла № 6 ауылдық кеңесінде 1880 жылы туған, бұрын молда болған, «Ортақшыл» колхозының мүшесі, сол колхозда тұрған, партияда жоқ, үйленген, әйелі — Зұлпия, балалары — Кенес, Серікбай.

Ол Кеңес үкіметіне қарсы ауыл тұрғындары арасында провокациялық алауыздық үгіт жүргізген, Германиямен соғыс туралы жүрек ұшырарлық, жеңілістік пікірлер таратқан, мәселен, 1941 жылғы 27 шілдеде колхозшылар арасында ол былай деген: «Неміс армиясы күшті, олар Москваны қатты бомбылап, үлкен жарақаттады, сонымен қатар олар партия көсемдерін іздеді, бірақ оларды таба алмады, өйткені олар жеті қабат жердің астына тығылды, оларды қайткен күнде тауып, құртып жібереді, неміс самолёті Ленинградты да қатты бомбылады, ондағы тұрған әскерлердің бәрін қырып жіберген. Тірі тек 2 адам ғана қалған. 1940 жылғы қазан айында Шиели каналының құрылысының жоспарлы жұмысын бұзуға әрекет жасаған, осы каналдың құрылыс жұмысына мерзімінен үш күн кешігіп келген. Әскери жағдайға байланысты колхоздарды таратып жатыр — деген жалған хабарлар таратқан. Осы қылмысы үшін ол Сырдария аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1941 жылғы 6 қарашадағы қаулысымен Шақабаевтың ісін сотқа беруге тағылған айыптың жеткіліксіздігінен өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 24 сәуірдегі қорытындысымен Ж. Шақабаев — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қантардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ШАМАЕВ (Бағия) Бота — Қызылорда ауданының № 22 ауылында 1883 жылы туған, орта шаруа, малшы, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын саудамен айналысқан, сайлау құқынан айырылған, үйлі-жайлы қамауға алынғанға дейін осы ауданның № 18 ауылында тұрған.

Айыптау қорытындысы бойынша — Шамаев Бота — 1930 жылғы көктемгі егіс науқанының қызып жатқан кезінде № 18 ауылдың территориясына қарайтын «Казрис» тәжірибе шаруашылық артелінің (ол 1929 жылы құрылған), күріш егісін бұзу мақсатында 29 сәуір күні өзінің туыстары мен достарын шақырып алып, 60—70 адамды таяқпен, балтамен, орақпен қаруландырып, «Казрис» артелінің жер жырттып жатқан жеріне келіп, Шамаев Бота басқарған адамдар тракторист пен жұмысшылардың істеп жатқан жұмысын тоқтатқан. Шамаев оларға былай деген: «Жер біздің ауылдың қазақтарынікі, сендердің оны жыртуға қақыларың жоқ», Артель мүшесі Цой-Бон-Зок Шамаевтың жұмысты тоқтатындар деген ұсынысын тыңдамай жұмыс істей берген оны Шамаевтың адамдары ұрып жыққан. Соның салдарынан артель 12 мамырға дейін жұмысты тоқтатуға мәжбүр болған, артельдің өзінің көрген шараларының арқасында ғана күріш егісі тоқтатылмай қалған.

Маусым айының орта шенінде Шамаев Бота өзінің қараша киіз үйіне ауылдың 20-шақты адамдарын жинап алып, қымыз беріп былай деген: «Бізге қайткен күнде де «Казрис» артелінің күрішін таптауымыз керек, күнде түнгі мезгілде мал жіберу керек, сонда ғана артель жерді бізге тастап кетуге мәжбүр болады, осы жолмен ғана біз көрістерден құтыламыз». 4 шілде күні апта егісінен Шамаевтың оншақты жылқысын ұстап қамап қойған, сол күні кешкісін Шамаев артельге келіп дәрекі түрде артель төрағасынан жылқыны босатып жіберуді талап еткен, бірақ оның талабы орындалмаған, 5 шілде күні таңертең Шаев өзінің туыстарын шақырып алып артельге барып жылқыны алып келіндер, мен артель төрағасымен келістім, жылқыларды беріп жібереді — деп оларға өтірік айтқан. Шамаевтың туыстары артельге келіп, ешкімнен рұқсат сұрамай, қамаулы тұрған жылқыларды босатып аулына алып қайтқан. Шамаевтың осындай контрреволюциялық әрекетіне ауылдық кеңестің төрағасы Байжігітов ешқандай шара көрмеген. Сол үшін Шамаев Бота ОГПУ-дың Қызылорда округтік бөлімінің 1930 жылғы 6 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК ның 58 бабының 10 тармағымен және 59 бабының 2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1930 жылғы 2 қыркүйектегі қаулысымен Шамаев Бота 5 жылға концлагерьге сотталған. Қызылорда облыстық прокурордың орынбасарының 1990 жылғы 30 қаңдағы қорытындысымен Шамаев Бота — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ШАМҚҰЛОВ Сейтжаппар № 2 ауылы, «Айдарлы» колхозында 1913 жылы туған, білімі бастауыш, БЛКЖО мүшесі, әскерге 1942 жылғы 10 наурызда алынған, 391 АД, 1024 атқыштар полкінің 6 ротасы құрамында қағардағы қауыпгер ретінде Ленинград облысы, Залучск ауданы, Пинаевые Горки деревнясында болған ұрысқа қатысқан, 1942 жылғы 7 маусымда шайқастың алдыңғы шебінде ұрысып жатқанда Шамқұлов С. қолындағы винтовкасы мен сумкасын тастап, өз бөлімшесі тұрған жерінен шығып, жау жағына қарай беттеп бара жатқанда ұсталған.

Осы қылмысы үшін ол 391 АД, ОО НКВД-ның 58 бабының 1«б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тексеру барысында анықталғандай Шамқұлов орнынан тұрып жау жағына қарай жүргені рас, бірақ алдында өлген жылқы жатқан, содан ет кесіп алып, өзінің орнына қайтіп келе жатқанда, жолда ұсталған, тергеу барысында оның сатқын екендігі анықталмаған, РСФСР ПУК-ның 204 бабының «б» пунктіне сүйеніп, 391 АД-ның ОО НКВД-ның 1942 жылғы 30 маусымдағы қаулысымен С. Шамқұловты айыптаған тергеу ісі өндірістен қысқартылып, ол тұтқыннан босатылған. Сөйтіп оны өзінің бөлімшесіне қайтіп жіберген.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен С. Шамқұлов Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ШӘЙМЕНОВ Төлебай — Қызылорда ауданының № 10 Далакөл ауылдық кеңесінде 1890 жылы туған, руы «Мойнак», әкесі де, өзі де ірі бай және болыс, би болған, шала сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы Қаракүм қарақшыларының көтерілісіне қатысқан, Төлебай тұтқынға алынғаннан кейін әйелі Айбарша Қаракүм көтерілісіне қатысқаны үшін Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен 3 жылға сотталған. Төлебай 1930 жылы облыстық соттың көшпелі сессиясының үкімімен — РСФСР ҚК-ның 118 және 58—10 бабымен 8 жылға концлагерьге, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған, 1936 жылдың 6 мамырында лагерьден мерзімінен бұрын босатылған, ауылға келгеннен кейін Қызылорда аудандық мал дайындау мекемесінің «Ақтас» — деген жерінде шопан болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Алмагүл, баласы — Беркімбай, інісі — Камаладин.

ШӘЙМЕНОВ Төлебай Кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болған, ол лагерьден босанып келгеннен кейін тұрғындар арасында контрреволюциялық үгіт жүргізіп, капиталистік елдердегі және патша үкіметі тұсындағы тұрмысты мақтаған. 1937 жылдың шілде айының 25 күні «Шаған» серіктестігінің бригадирі Мұхамеджанның үйінде отырғанда бірнеше адамдардың көзінше «Патша үкіметі тұсында кедейлер салық төлемеді, менің өкем оларды салықтан босатқан болағын, салық өте аз болды, біздің ауылға 1000 сом ғана салық түсетін, ол салық байлардың 10—15 үй қожалықтарына бөліп берілетін». Одан кейін Шәйменов сөзін жалғастырып: «Мен Қиыр Шығыстағы лагерьден босанып келдім, Аяғөзде мен оның өкесімен кездестім, ол маған өзінің енді ғана Қытайдан келгенін, ол жақта байлар салыққа тек қана бір қой беретінін айтты. Қытайда Қазақстаннан қашып кеткен көптеген қазақтардың Шәуешек деген қалада тұратынын, олардың барлығы да жақсы тұратынын және Қытайға шекарадағы Көктүме қаласы арқылы еркін өтуге болағын, ол жерде 2 ауданда қазақтар тұратынын айтты» — деген.

Осындай контрреволюциялық үгіті ол басқа жерлерде таратқан. Осы қылмысы үшін Шәйменов Төлебай Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 24 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, НКВД-ның жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 қазандағы қаулысымен Шәйменов Төлебай — 10 жылға концлагерге сотталған.

Шәйменов Төлебай — НКВД-ның Башлағына 1938 жылдың 21 қаңтарында айдалып келген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының І Арнаулы бөлімінің 1939 жылғы 10 сәуірдегі қаулысымен О/Қ НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің Шәйменов жөніндегі қаулысын дұрыс деп тапқан.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 20 қарашадағы қорытындысымен Шәйменов Төлебай — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

Ц

ЦАЙ ПЕН (ЦАЙ ПЕН-ЮН) родился в 1907 году в Молотовском районе, ДВК, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал в колхозе «Интернационал». Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди корейского населения и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при НКВД от 19 июня 1938 года осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 8 августа 1989 года.

ЦОЙ ХЕН ЧИР родился в 1913 году в гор. Чусан, ДВК, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Сырдарьинском районе, работал в колхозе «Красный Колокол». За антисоветскую контрреволюционную, провокаторскую агитацию среди колхозников-корейцев и подрывно-вредительскую работу арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 декабря 1938 года Цой Хен Чир осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 октября 1989 года.

Ю

ЮГАЙ Алексей Антонович (он же ДЕН-ГУК) родился в 1907 году в селе Тянь-Тяри, Ен-Хинского уезда, Хам-Доской губернии, (Корея), кореец, гражданин СССР, член ВКП(б), исключен из партии, образование среднее, до ареста проживал в колхозе «Огородник», Каткыльского аулсовета, Сырдарьинского района, работал секретарем-учетчиком и казначеем.

В 1933 году в городе Хабаровске ПП ОГПУ привлекался по закону от 7 августа 1932 года, сын кулака освобожден. Он обвиняется в том, что сознательно разгласил известную ему государственную тайну, несмотря на то, что был обязан подпиской о неразглашении совершенно секретные сведения ему сведения государственной важности 3.12.40 года расказал прибывшему из лагерей гр-ну Тянь Ти-Уну, которого с этого времени в преступных целях систематически информировал секретными данными, что граничит с изменой родине, за что он постановлением УНКВД по Кызылординской области от 12 февраля 1941 года был арестован и привлечен к уголовной ответственности — по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением следчasti УНКГБ по Кызылординской области от 20 мая 1941 года ранее предъявленное обвинение по ст. 58-6 УК изменено на ст. 121 УК. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 8 сентября 1941 года Югай Ден-Гук, он же Югай Алексей Антонович, за разглашение государственной тайны — заключен в ИТЛ сроком на 3 года.

Постановлением Президиума Кызылординского облсуда от 5 марта 1962 года Постановление Особого Совещания при НКВД СССР от 8.09.41 г. по делу Югай Ден-Гук, он же Югай Алексей Антонович, отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест облпрокурора — удовлетворен.

По Заклучению прокурора Кызылординской области от 22.05.97 г. Югай Ден-Гук, он же Югай Алексей Антонович на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года — реабилитирован.

ЮН ГИ-ХВАН родился в 1908 году в Хорен-Пене, Хунгунской области, в Китае, гражданин СССР, образование начальное, член ВКП(б) с 1932 года, исключен из партии в 1935 году, проживал на ст. Село-Тюбе в колхозе — «Победа» Сырдарьинского района, работал каменщиком-плотником. В 1926 году органом РКМ арестован за присвоение деньги отобранных у картэжников и в 1936 году арестован органом НКВД и выслан в Казахстан без срока, как соц. опасный элемент. Он обвиняется в том, что будучи завербован японской разведкой, проводил по ее заданию в Советском Союзе шпионскую работу в этих целях в 1927 году нелегально дважды переходил границу СССР в сторону Китая, занимался контрбандой, обманным путем пробрался в ВКП(б), где проводил провокаторскую работу, за что Постановлением 3 Отд. УНКВД по Кызылординской области от 22 января 1939 года след. дело по обвинению Юн Ги-Хвана производством следствия прекращено за недостаточность материалов для предания суду и обвиняемый из-под стражи освобожден.

По заключению прокурора Кызылординской области от 23.04.97 года Юн Ги-Хван на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

Топтама

АЯПОВ Балман — ол немесе Қоғылов, 1906 жылы № 6 ауылында туған, Қызылорда қаласы Шумилов

көшесі № 32 үйде тұрған, қалалық соттың 2 учаскесінде іс жүргізуші болып істеген.

ӨТЕБАЕВ Жүтехан — 1916 жылы Ақтөбе облысының Жетіқара ауданының № 6 ауылында туған, Қызылорда қаласы Энгельс көшесі № 54 үйде тұрған, қалалық соттың 2 учаскесінде хатшы болып істеген. Аяпов, Өтебаев Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген.

Аяпов Кеңес өкіметіне қарсы өлеңдер мен анекдоттар айтқан.

Осы қылмыстары үшін олар 1936 жылы 1 мамырда тұтқынға алынған. Аяпов 1936 жылы 8 қазан, Өтебаев 1936 жылы 11 қазанда ешқайда кетпеу жайлы қол хаттармен тұтқыннан босатылған.

Қазақ ССР Жоғары сотының арнайы коллегиясы бұл екеуін 1937 жылғы 6 қаңтарда РСФСР Қылмыс Кодексінің 58—10 бабы 1 бөлімімен айыптаған. Аяпов пен Өтебаевтың қылмыстық ісін қарап, Аяповты 2 жылға бас бостандығы еркінен айыруға соттаған, ал Өтебаевтың әрекетінде қылмыстық белгісі болмағандықтан ақталған.

Себебі қайта тексеруде Аяпов пен Өтебаевтардың Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жүргізгендігі анықталмайды.

1997 жылғы 24 қарашада Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Аяпов ақталған.

Себебі қайта тексеруде Аяпов пен Өтебаевтардың Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жүргізгендігі анықталмайды.

Аяпов Кеңес өкіметіне қарсы өлеңдер мен анекдоттар айтпаған. Сол кездегі зобалаң заманда саяси белгімен сотталған.

ҚАДЫРБАЕВ Халық — 1900 жылы Қызылорда ауданының № 32 ауылында туған, шала сауатты, үйленген, партияда жоқ, тұтқынға алынғанша «Ақарық» колхозының төрағасы болып істеген, осы жерде жанұясымен тұрған.

БИЙМБЕТОВ Нұрахмет — 1899 жылы Қызылорда ауданының № 33 ауылында туған, шала сауатты, үйленген, партияда жоқ, тұтқынға алынғанға дейін «Ақарық» колхозының мүшесі болып жұмыс істеген.

КӨПБАЕВ ол немесе **ШАЯХМЕТОВ** Қаден — 1899 жылы Қызылорда ауданының № 32 ауылында туған, шала сауатты, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін «Ақарық» колхозының мүшесі болып жұмыс істеген.

ДОСМАМБЕТОВ Белегүл 1904 жылы Қарағанды облысы, Қарсақбай ауданында туған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін «Ақарық» колхозында бригадир болып жұмыс істеген.

Бұлар өзара бірігіп 30-шы жылдардың басында колхозшылардың арасында Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген. 1936 жылы колхозшыларды Пахта Арал ауданына, Ауғаныстан еліне көшіру мақсатында үгіт-насихат жұмыстарын ұйымдастырған.

Осы қылмыстары үшін 1937 жылғы 28 қарашада олар тұтқынға алынып, 1937 жылғы 28 қарашада Оңтүстік Қазақстан облысы УНКВД Басқармасы үштігінің қаулысымен Қадырбаев ең жоғары жаза

— ату жазасына, Биймбетов, Көпбаев, Досмамбетовтердің әрқайсысын 10 жыл бас бостандығы еркінен айырып, жазаларын өтеу үшін концлагерьге жіберуге сотталған.

1963 жылғы 25 сәуірде Қызылорда облыстық сотының Президиумы осы іс бойынша облыстық прокурордың наразылығын қарап, 1937 жылғы 28 қарашадағы НКВД үштігінің қаулысын бұзып, қылмыс белгісі болмағандықтан істі өндірістен қысқартқан.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Қадырбаев, Биймбетов, Көпбаев, Досмамбетовтер ақталған.

БЕКМАҒАМБЕТОВ Мағаз Ақмола облысы Еркіншілік ауданы, Қызыл Ағаш ауылында 1922 жылы туған, білімі бастауыш, колхозшы, 1938 жылдан БЛКЖО мүшесі, үйленбеген, бұрын сотталмаған, әскер қатарына 1941 жылдың қараша айында алынған, 199 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

ЖІМБЕКОВ Байтас Сырдария ауданы, № 3 ауылда 1920 жылы туған, білімі 8 класс, 1938 жылдан БЛКЖО мүшесі, колхозшы, үйленген, бұрын сотталмаған, Сырдария АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылдың қаңтар айында алынған, 152 ерекше атқыштар бригадасының құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

РАЙЫМБЕКОВ Арғынбай Сырдария ауданы, Жетікөл ауылында 1920 жылы туған, білімі 7 класс, 1938 жылдан БЛКЖО мүшесі, колхозшы, үйленген, бұрын сотталмаған, Сырдария АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылдың 22 қаңтарында алынған, 152 ерекше атқыштар бригадасының құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

БЕКМАҒАМБЕТОВ Мағаз, Жімбеков Байтас, Райымбеков Арғынбай Сталинград майданындағы ұрыста 1942 жылдың 30 тамызында өз еріктерімен, қолдарындағы қарулармен немістердің тұтқынына түскен. Бұл үшеуі Венгрияның Сашбатай қаласындағы тұтқындар лагерінде жүріп 1945 жылдың 8 наурызында фашистік Германия Кеңес Одағына қарсы күрес үшін құрған «Орыстан азат ету армиясына» (РОА) өз еріктерімен кіріп, 9 наурыз күні немістердің әскери киімдерін алған, 26 сәуірде олар Қызыл Армияға қарсы соғысуға немістерге адал қызмет жасауға ант берген. 1945 жылдың 5 мамырына дейін олар неміс аэродромдарында әртүрлі жұмыстар атқарған — деп айып тағылып Бекмағамбетов Мағаз 1945 жылдың 27 қыркүйегінде, Жімбеков Байтас сол жылғы 3 қазанда, Райымбеков Арғынбай 10 қазанда тұтқынға алынған.

7-гвардиялық танк бригадасы әскери трибуналының 1945 жылғы 24 қазандағы үкімімен Бекмағамбетов Мағаз, Жімбеков Байтас, Райымбеков Арғынбай РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1-б) тармағымен әрқайсысы 10 жылға, 5 жылға саяси қуғын-сүргінге сотталған.

Қазақстан Республикасы прокуратурасы 4 бөлімнің әскери прокуроры Ю. Зазулиннің қорытындысына сәйкес Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Бекмағамбетов Мағам, Жімбеков Байтас, Райымбеков Арғынбай 1999 жылғы 22 маусымда толық ақталған.

ЖАЛҒАБЫЛОВ Машырап Қызылорда ауданының № 27 ауылында 1893 жылы туған, бригадир болып жұмыс істеген. 1933 жылдың 9 наурызында тұтқынға алынған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 13 маусымдағы қаулысымен соттың қарауысыз, РСФСР ҚК-нің бабы көрсетілмей 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Осы қаулымен әртүрлі мерзімімен төмендегілер сотталған:

ҚҰТЫБАЕВ Әмірзақ № 27 ауылда туған, жас 45-те, 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ЖАППАСБАЕВ Асан № 27 ауылда туған, жасы 52-де, 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ЕЛЕУОВ Жарқеткен № 27 ауылда 1903 жылы туған, 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ӘКІМҚҰЛОВ Қалманқұл № 27 ауылда 1883 жылы туған, 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ТҰРҒАНБАЕВ Рахат № 27 ауылда 1889 жылы туған, 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ӘЛЖАНОВ Әлшер № 27 ауылда 1889 жылы туған, 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

ИГІЛІКОВ Айғабыл № 27 ауылда 1874 жылы туған, 3 жылға жер аударуға сотталған.

ТӘЖІМБЕТОВ Жұма № 27 ауылда 1893 жылы туған, тұтқыннан босатылған.

ЖАСЫБАЕВ Кенебай № 27 ауылда 1893 жылы туған, тұтқыннан босатылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау бөлімінің прокуроры К. Баймахановтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша қылмысты істің материалдарын зерттеп қарағанда жоғарыда көрсетілген тұтқындағылардың ешқайсысына қандайда бір қылмыс жасағандары жөнінде ешқандай айып тағылмаған, бірақ олардан айыптылар ретінде жауап алынған, бұл процессуалдық заңды өрескіл бұзғандық болып саналады.

Істе айыпталушылардың айыптарын дәлелдейтін ешқандай дәлелдемелер жоқ, тек олардан жауап алған протоколдар ғана бар, басқа материалдар жоқ. Осы айтылғандардың негізінде жоғарыдағы келтірілген адамдар үштіктің қаулысымен жазықсыздан-жазықсыз сотталған, осыған байланысты олар саяси белгімен заңсыз сотталғандықтан ақталуға жатады делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде бұлар 1998 жылғы 7 шілдеде толық ақталған.

ДАЙРАБАЕВ Рақыш Қызылорда ауданының 15 ауылында 1899 жылы туған, Калинин атындағы ауылшаруашылық артелінің мүшесі, малшы, 1930 жылы 19 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағымен айып тағылған.

НҮРСЕЙІТОВ Айтбай Қызылорда ауданының № 15 ауылында 1877 жылы туған, Калинин атындағы ауылшаруашылық артелінің мүшесі, 1930 жылы 26 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10, 11 тармақтарымен айыпталған.

БИСЕМБИН Мыңжасар Қызылорда ауданының № 15 ауылында 1875 жылы туған, сауатсыз, малшы,

Калинин атындағы ауылшаруашылық артелінің мүшесі, 1930 жылы 26 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағымен айыпталған.

ОРАЗАҚОВ Ертай Қызылорда қаласында 1902 жылы туған, сауатты, кеңес қызметкері, Қызылорда қаласы, Атбасар көшесі № 17 үйде тұрған, 1930 жылы 26 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 14 тармағымен және 109 бабының (примечание 1, 113) айыпталған.

Бұлар ауыл тұрғындарының арасында кеңес өкіметіне қарсы пікір айтып, кедей-шаруаларды үгіттеп жиналысты бұзған, соның салдарынан астық дайындау жоспары қабылданбай қалған, оларды айыптаған № 4 қылмыстық іс Шымкент ОГПУ-ның жедел секторы арқылы сот органысыз қарау үшін Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қарауына жіберілген.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау бөлімінің аға прокуроры Г. Н. Байназаровтың осы қылмысты іс жөніндегі қорытындысы бойынша бақылауда тұрған істі тексеріп қарағанда төмендегілер анықталған: іс материалдарында бұлардың Қазақстан Республикасының «Саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» заңының 6 бабында және ақтауға жатпайтын бапта көрсетілген қылмыс түрлері жайлы ешқандай мәлімет және анықтамалар жоқ. Мұнымен қатар олар РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10, 11, 14 тармақтарымен қылмысқа тартылған, яғни осы қылмыстары үшін жоғарыда көрсетілген Заңның 4, 5 баптарына сөйкес олар ақталуға жатады. Есжановқа РСФСР ҚК-нің 72 бабымен тағылған айып және Оразақовқа 109 баптың 1 примечаниясы, 113 анықталмаған делінген.

Сөйтіп, бұларға тағылған айып Заңсыз деп танылған. Бұлар Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде 1997 жылғы 9 маусымда толық ақталған.

ЕСЖАНОВ Сқақ Қызылорда ауданының № 15 ауылында 1875 жылы туған, сауатсыз, Калинин атындағы ауылшаруашылық артелінің мүшесі, малшы, 1930 жылы 19 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағымен және 72 бабымен айыпталған.

БЕКІШЕВ Сүлеймен Қызылорда ауданының № 15 ауылында 1900 жылы туған, шала сауатты, Калинин ауылшаруашылық артелінің мүшесі, егінші, 1930 жылғы 19 қазанда тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 10 тармағымен айыпталған.

ЖҮСІПОВ Төлеп № 4 Киров ауылдық кеңесінде 1905 жылы туған, шала сауатты, колхозшы, партиядан жоқ, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Забира, балалары — Науқанбай, Төлеп.

Жүсіпов Төлеп 1942 жылғы 26 шілдеде Сырдария АӘК арқылы өскер қатарына алынған, сол жылғы 24 қыркүйекте қатардағы жауыңгер ретінде соғысқа қатысып, немістердің тұтқынына түскен, онда 1943 жылдың 18 қаңтарына дейін болған. Ол немістердің № 1 поселкесіндегі лагерінде тұтқында жүріп, Отанды сатып неміс армиясына өз еркімен кірген және шаруашылық жұмыстарын белсенді түрде атқарған, Қызыл армияға қарсы соғысқан неміс солдаттының

орнын ауыстырған. 1943 жылғы 9 наурыздағы тергеуде ол өзінің қылмысын мойындаған. Осы қылмысы үшін Жүсіпов Төлеп Ленинград облысы НКВД Басқармасы ЭКО-ның 6-бөлімшесінің тергеушісі кіші лейтенант Танышевтің, осыб бөлімше бастығының орынбасары майор Виксвоның 1943 жылғы 10 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынған. Бұл қаулымен Ленинград облысы НКВД Басқармасы КРО-ның бастығы подполковник Якушев келіскен. Бұл қаулыны Ленинград облысы НКВД Басқармасы бастығының орынбасары қауіпсіздік комитетінің полковнигі Занин 11 наурызда бекіткен. Ленинград облысы НКВД-ның Әскери прокуроры 1943 жылғы 12 наурызда Жатпovsky қамауға рұқсат еткен. САТЛАГАНОВ (САТЛАГАНОВ) Ибраим Шымкент облысы, Ленгер ауданы, Қарасирақ ауылында 1922 жылы туған, тегі кедей-шаруа, шала сауатты, партида жоқ, бұрын сотталмаған.

Салтаганов Ибрагим 1942 жылдың 6 шілдесінде Ленгер АӘК арқылы әскер қатарына алынған, сол жылғы 3 қыркүйекте қатардағы жауынгер ретінде 1 АД, 2 АП, 1 рота, 2 взвод құрамында Отан соғысына қатысып немістердің тұтқынына түскен, онда 1943 жылдың 18 қаңтарына дейін болған. Ол немістердің № 1 поселкесіндегі лагерінде тұтқында жүріп, өз еркімен Герман армиясының қатарына кіріп қызмет еткен және Қызыл Армияға қарсы соғыста оларға практикалық көмек көрсеткен.

Осы қылмысы үшін ол Ленинград облысы НКВД Басқармасы ЭКО-сының 6 бөлімшесінің тергеушісі кіші лейтенант Танышев, сол бөлімше бастығының орынбасары, майор Виксво қол қойған қаулымен (19 наурыз 1943 ж.) қамауға алынған. Бұл қаулымен УНКВД КРО-ның бастығы қауіпсіздік комитетінің полковнигі Якушев келіскен. Оны Ленинград облысы НКВД Басқармасы бастығының орынбасары қауіпсіздік комитетінің полковнигі Занин 19 наурызда бекіткен.

Ленинград майданының Әскери Трибуналы 1943 жылғы 27 наурызда жабық сот мәжілісінде Жүсіпов Төлеп пен Сатлаганов Ибрагимнің қылмысты істерін қарап, РСФСР ҚК-ның 58—1 «б» және 51 бабымен айыпты деп тауып екеуін де 10 жылға, 3 жылға саяси құқын жоюға, өздеріне тиісті мүдіктерін төркілеуге соттаған. Үкім шағымдануға жатпаған. Қазақстан Республикасы прокуратурасы Бас Әскери прокуратурасының қорытындысымен Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде Жүсіпов Төлеп, Сатлаганов Ибрагим 1999 жылғы 21 шілдеде толық ақталған.

КӨРІБАЕВ Әлжан № 16 ауылында туған, жасы 60-та, сауатсыз, партида жоқ, бұрын сотталмаған, малшы. **ЖАҚАСОВ** Ысқақ № 16 ауылында туған, 33 жаста, үйленген, сауатсыз, партида жоқ, бұрын сотталмаған.

СӨРСЕНОВ Қали № 16 ауылында туған, шала сауатты, партида жоқ.

Бұлар — ірі байлар өзара бірігіп, Кеңес өкіметі мен партия жүргізіп жатқан саясатқа қарсы аянбай үгіт-насихат жұмыстарымен айналысқан.

Осы қылмыстары үшін 11 мамыр 1931 жылы үшеуі де тұтқынға алынып, РСФСР қылмыс кодексінің 58—10 бабымен айыпталған.

Қай кезде, қандай соттың қарағаны, қандай жаза қолданғаны туралы құжаттардың жоқ болуына байланысты белгісіз.

Көрібаев, Жақасов, Сөрсеновтер жайлы бақылау ісі (наблюд. пр-во) бойынша олардың қылмысы дәлелденбейді, куәлардың жалған құрастырылған жауаптарымен, сол кездегі озбырлық заманда саяси негізде заңсыз сотталған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жапай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының негізінде Көрібаев, Жақасов, Сөрсенов ақталған.

ОРЫСБАЕВ Садуақас Қызылорда ауданының № 6 ауылында туған, жасы 50-де, шала сауатты, партида жоқ.

ҚОЙБАҚОВ Әкімбек осы ауылда туған, жасы 52-да, шала сауатты, БК(6)П мүшесі.

ҚАЛМАҒАНБЕТОВ Асқар осы ауылда туған, жасы 30-да, шала сауатты, БК(6)П мүшесі.

КІШКЕНБАЕВ Бисенбай осы ауылда туған, жасы 24-те, қазақ, сауатты, БК(6)П мүшесі, ауылдық кеңесінің хатшысы.

СЕКСЕНБАЕВ Қалмақ осы ауылда туған, жасы 19-да, қазақ, сауатты, ВЛКСМ мүшесі.

ДҮСАЕВ Асатый осы ауылда туған, жасы 29-да, қазақ, сауатсыз, партида жоқ.

СМАҒҰЛОВ Мырзабек осы ауылда туған, жасы 33-те, қазақ, шала сауатты, партида жоқ.

ҚАРАБАСОВ Қаратай осы ауылда туған, жасы 30-да, қазақ, сауатсыз.

Аты аталған ірі байлар өзара рушылдық топтарға бөлініп, 1932 жылдары Коммунистік партияның отірік сеніміне кіріп, Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген, ауылдың бастылық жұмыстарын өз қолдарына алып, өз ауылының байларын қорғап, өкіметке салық төлеуден жалтарған.

Осы қылмыстары үшін бәрі де 24 сәуір 1932 жылы тұтқынға алынып, 1932 жылғы 9 мамырда қылмыстық іс соттың қарауына жіберіліп, РСФСР Қылмыс кодексінің 58—10 бабымен жауапқа тартылған. Бірақ қылмыстық іс жоғалған, іздеу жұмысы нәтиже бермеген, соттың шешімі болмағандықтан олардың қандай жазаға сотталғаны белгісіз.

Бақылау ісіндегі құжаттарға қарағанда олардың Кеңес өкіметіне қарсы іс-әрекеттерінің ешқайсысы да дәлелденбейді.

Жауапталушылар өз кінәлерін мойындамаған, тергеуде олардың берген жауаптары, куәлардың жауаптары және көптеген құжаттар бақылау ісінде жоқ. Сол кездегі зобалаң заманда саяси белгімен бәрі де заңсыз жауапқа тартылған.

Сол себепті 1997 жылы 25 қарашада Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы «Жапай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының негізінде бәрі де ақталған.

ҚОЖАМЖАРОВ Қожан Қызылорда ауданының № 12 ауылда 1896 жылы туған, сауатты, БК(6)П мүшесі.

СЕДЕКЕЕВ Емберген осы ауылда 1873 жылы туған, сауатты, БК(6)П мүшелігіне кандидат.

ЕРКЕСАРИЕВ Қайрулла осы ауылда 1896 жылы туған, үйленген, сауатты, БК(6)П мүшесі.

ЕРЖАНОВ Құдайберген осы ауылда 1891 жылы туған, үйленген, сауатты, БК(б)П мүшелігіне кандидат.

ҚАЛИЛАЕВ Сыздық осы ауылда 1895 жылы туған, сауатты, партияда жоқ.

ТІЛЕУОВ Абылай осы ауылда 1893 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, Қызыл Ту атындағы колхоздың төрағасы.

ҚЫПШАҚБАЕВ Айтбай 1905 жылы осы ауылда туған, сауатты, бұрын сотталмаған, ауылдық кеңесінің төрағасы.

СЕДЕКЕЕВ Ақберген осы ауылда туған, сауатты, ауылдық тұтынушылар одағының төрағасы.

ӨМІРАШЕВ (Өмірәлиев) Ыспан осы ауылда 1904 жылы туған, үйленген, сауатты, партияда жоқ.

ДОСЖАНОВ Әбіласан осы ауылда 1904 жылы туған, бұрын сотталмаған, колхоз бригадирі.

ЖАҚАСОВ Кенехан осы ауылда 1902 жылы туған, сауатты, үйленген, діни молда.

Коммунистік партияның қатарына еніп, Қожамжаровтың басшылығымен колхоздың малын, дүние мүлкін көп мөлшерде талан-таражға салған. Соны-

мен қатар Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген.

Осы қылмыстары үшін бөрі де тұтқынға алынған, қашан тұтқындалғаны белгісіз, қылмыстық іс жоғалған, іздеу жұмысы нәтиже бермеген.

Бақылау ісіне қарағанда РСФСР Қылмыс Кодексінің 58—10 бабымен айыпталған қылмыстық іс соттың қарауына жолданған, қашан, қай сотқа жолданғаны, қандай жазаға сотталғандары белгісіз.

Бақылау ісіне қарағанда олардың Кеңес өкіметіне қарсы іс-әрекеттері, колхоз мүлкін талан-таражға салу фактілері дәлелденбейді.

Айыптау қорытындысының көшірмесінде олар өзінің кінәларын мойындайды. Бақылау ісінде айыпталушылардың, куәлардың жауаптары жоқ. 11 азаматтың бөрі де сол кездегі зобалаң заманда ешқандай дәлелсіз, заңсыз саяси белгіде жауапқа тартылған. 28 қараша 1997 жылы Қазақстан Республикасының 14 сәуір 1993 жылғы «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес бөрі де ақталған.

ШИЕЛІ АУДАНЫ БОЙЫНША

А

АБРАМОВ Михаил Федотович родился в 1895 году в Куйбышевской области, осужден военным трибуналом Ташкентской ж/д. 9 августа 1943 года на 10 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал стрелочником, реабилитирован 11 июня 1990 года.

АЛТЫНБЕКОВ Ербай «Жуантөбе» ауылдық кеңесі, «Қызылдіхан» колхозында 1916 жылы туған, әлеуметтік негізі кедей-шаруа, білімі 4 класс, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, қамалуға алынғанға дейін сол ауданның «Жаңатұрмыс» колхозында тұрған, Қызылорда облыстық орман-тоғай мекемесінің Шиелі ауданындағы № 22 разьездегі участка бастығы болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Үрләй, Отан соғысының мүгедегі.

Алтынбеков Ербай 1944 жылы Шиелі ауданындағы отын дайындайтын (лесничествосында) мекемесінде қызмет істеп жүріп, кеңес үкіметінің құрылысына қарсылық-жат пікірде жүріп, сол кездегі Отан соғысының уақытын пайдаланып, сол лесничествода қызмет істеп жүрген азаматтардың арасында кеңес құрылысына қарсы контрреволюциялық, провокациялық үгіт жүргізген, жұртшылық арасында фашистік Германияның Кеңес Одағын жеңуін тілеп жеңілістік сөздер таратқан. Атап айтқанда 1944 жылдың мамыр айының ішінде азамат Молдабаевтың үйінде қонақта отырып, сондағы біраз адамдардың көзінше фашист Германиясының күшін мақтап, кеңес үкіметінің күшін осал етіп көрсеткен, тағы басқа да уақыттарда үнемі халық арасында фашистік Германияның құрылысын қуаттап, мақтап, кеңес хабарландыру бюросының хабарын өтірікке таңып келген. Халық арасында оның саяси маңызын кетіруге тырысқан және Қызыл Армияның жауынгерлік күштіруатын кемітіп, құбыжық қылып көрсеткен кеңес радиосы мен газет хабарларына сенбеу жағына үгіттеген. Алтынбеков бұдан да басқа халық арасында ескілікті араб жазуымен контрреволюциялық сипаттағы өлеңдер жазып таратқан, бұл өзінің қолымен жазылғандығын каллиграфиялық экспертизамен анықтаған.

Осы қылмыстары үшін Алтынбеков Ербай Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1945 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР

ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1945 жылдың 24 қыркүйегінде аяқталып, айыптау қорытындысы 25 қыркүйекте шығарылған, оны сол күні Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасының бастығы, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындық мәжілісінің 3 қазандағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 8 қазандағы үкімімен Алтынбеков Ербай — 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлану-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1945 жылғы 17 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 45 жылғы 8 қазандағы үкімін бұзып, істі алдын-ала тергеуден бастап қайта қарау үшін сол соттың өзіне жіберілген.

Қызылорда облыстық НКГБ Басқармасы бастығының облыстық прокурордың келісімімен НКГБ-не жолдаған ұсынысы бойынша (уақығы көрсетілмеген), Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1945 жылғы 17 қарашадағы ұйғаруына Наразылық шығару туралы СССР прокурорына ұсыныс қою, СССР Жоғарғы Сотының Қазақ ССР Жоғарғы сотының ұйғаруын бұздыруы және Алтынбековтың ісі жөнінде облыстың шығарған үкімін күшінде қалдыруды сұраған.

Қазақ ССР НКГБ Наркомы орынбасарының және Қазақ ССР прокурорының орынбасарының 1946 жылғы 26 наурыздағы № 4 (67, 6) 1—1095 санды қатынасы бойынша Қазақ ССР Жоғарғы Сотының ұйғаруына наразылық білдіруге негіз жоқ қосымша тексеру жүргізіп, істі облыстық сотқа қайта қарауға жіберу керек деп ұсынған.

Алтынбековтың қылмыстық ісі Қазақ ССР прокуратурасы мен Қазақ ССР МГБ-нан Қызылорда облыстық МГБ Басқармасына 1946 жылдың 1 сәуірінде қайтып келген. 1946 жылдың 6 сәуірінде Алтынбековтың ісі Шиелі аудандық МГБ бөліміне қайта тергеуге жіберілген. Қайта тергеу ісі 1946 жылғы 20 маусымда аяқталған, айыптау қорытындысы 26 маусымда шығарылған, оны сол күні Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының бастығы, Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 11 шілдедегі ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының көшпелі сессиясының

1946 жылғы 16 шілдедегі үкімімен айыпкер Алтынбеков Ербайдың жастығын және Отан соғысының жеңіспен біткендігін еске алып, жазаның ең ауырын, болмаса өте ұзақ мерзімге жіберуді сот құрамы қажет деп таппай оны 6 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге соттаған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 9 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 16 шілдедегі үкімін күшінде қалдырып, Алтынбековтың шағымын аяқсыз тастаған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Алтынбековтың ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1950 жылғы 29 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы шілде айының 16 күнгі Е. Алтынбеков жөніндегі шығарған үкімін және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы қыркүйек айының 9 күнгі ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыстың сипаты болмағандықтан қылмыстық істі өндірістен қысқартуды сұраған.

АН Николай Федорович родился в 1898 году в Поыеском районе ДВК, осужден тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области в феврале 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу, до ареста проживал на станции Чинили, работал бондарем, реабилитирован 7 сентября 1989 года.

АН ГЫК-СЕН родился в 1903 году в с. Петровка, Шкотовского района, Приморской области, ДВК, кореец, гр-н СССР, в 1937 году окончил коммунистическую сельскохозийственную школу в Хабаровске, член ВКП(б), исключен из партии по данному делу, до ареста проживал в пос Шиели по ул. Орджоникидзе № 3 работал в промартели «14 лет Октября», председателем правления артели.

Он обвиняется в том, что в феврале, марте меспах 1941 года среди рабочих артели распространял явно контрреволюционные клеветнические измышления, направленные на подрыв авторитета ЦК и руководителей Коммунистической партии и Советского Правительства. Выше указанные действия Ан Гык-Сена были явно направлены на создание недоверия среди окружающих в военное время, за что он постановлением Шиелинского Ро НКГБ от 11 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР. Приговором Кызылординского облсуда от 23 августа 1941 года Ан Гык Сен осужден на 6 лет лишения свободы с поражением избирательных прав сроком на 2 года.

Определением судебной коллегии Верхсуда Казахской ССР от 29 октября 1941 года приговор облсуда от 23 августа 1941 года оставлен в силе.

Постановлением Президиума Верховного суда Казахской ССР от 27 апреля 1961 года приговор Кызылординского облсуда от 23 августа 1941 года и Определение Верховного Суда Казахской ССР от 29 октября 1941 года в отношении Ан-Гык-Сен отменены и дело производством прекращено за отсутствием в его действиях состава преступления.

АТАҒАЕВА Әзиза № 1 ауылында 1898 жылы (1900) туған, сауатты, 1927 жылдан БК(б)П мүшесі, осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қызметкер, бұрын Қызылорда аудандық партия комитетінің үшінші хатшысы, қамауға алынғанға дейін Сырдария аудандық атқару комитетінің төрайымы (председателі) болып қызмет атқарған, Қызылорда қаласында тұрған, үйленген, бұрын сотты болмаған.

Атағаева Әзиза Кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымға қатысқан, кеңес үкіметінің саяси-шаруашылық шараларына қарсы жұмыстар жүргізген. Ол 1936 жылы «Дет малютки» үйінің директоры болып жұмыс істеп жүргенде контрреволюциялық зиянкестікпен қасақана жұмысты ақсапқан, соның салдарынан көп балалар өлген. Атағаева Азиза бұл ұйымға 1937 жылдың желтоқсан айында Қызылорда аудандық партия комитетінің бұрынғы екінші хатшысы Гуменный арқылы тартылған.

1938 жылы Сырдария аудандық атқару комитетінің төрайымы болып тұрғанда № 15 ауылдық кеңесінің төрағасы Шапқынбаевқа «Комсомол» колхозында арықты биік жерден қазуға зиянкестік тапсырма берген, соның салдарынан ол арықтан су ақпаған, колхоз сусыз қалған.

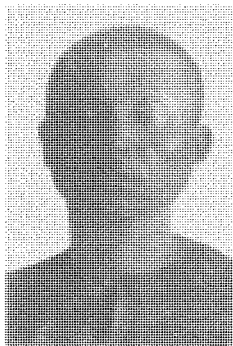
Осы қылмысы үшін Атағаева Әзиза Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы УГБ-ның 4 бөлімшесінің 1938 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен ттқынға алынып, РСФСР ҚК-нің 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1938 жылдың 9 шілдесінде шығарылған, оны облыстық прокурордың 2 тамыздағы қорытындысымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 16 тамыздағы үкімімен Атығаева Әзизаны ҚК-ның 58—7, 11 бабымен айыпты деп тауып, үкіметтің 1937 жылғы 2 қазандағы қаулысына лайық 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүліктерін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокурорының 1 дәрежелі Мемлекеттік Заң Кеңесшісінің бақылау ретінде Ә. Атағаеваның ісі жөнінде Қазақ ССР жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 20 маусымда жолдаған наразылығы бойынша Атағаева Әзиза жөніндегі Қызылорда облыстық сотының 16 тамыз 1938 жылғы үкімін бұзып, бұл істі оның әрекетінде қылмыстың құрамы болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

АСУҚАРАЕВ-Өтегенов Махамбет Керделі ауылдық кеңесінде 1891 жылы туған, өлеуметтік негізі — шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, еш жерде жұмыс істемеген, бұрын сотты болған, қамауға алынғанға дейін, осы ауданның «Гигант» колхозында тұрған,

үйленген, әйелі — Мәме-
това Қантай, қызы — Ма-
хамбетова Әсем. (Махам-
беттің әкесі Асуқара, Асу-
қараның әкесі Әтеген.)

Асуқараев-Әтеген Махам-
бет Қазақстандағы ОГПУ
өкілетті өкілдігі жанындағы
үштіктің қаулысымен
1930 жылғы 31 мамырдағы
РСФСР ҚК-ның 58 бабы-
ның 10, 11 тармақтарымен
5 жылға бас бостандық
еркінен айыруға концла-
герге сотталған. Жазасын
өтеу үшін оны Карлағқа

айдап жіберген. Карлағтан ол 1931 жылғы қашып
кеткен, бүкілодақтық іздеу жарияланған. Асуқа-
раев Махамбет өзінің қылмыстық әрекеттерін жа-
сыру мақсатында өзінің фамилиясын Әтегеновке
ауыстырып, өкімет органдарынан жасырынып жүр-
ген.

Асуқараев Махамбет Шиелі аудандық МВД бөлімі
арқылы ұсталып, 1949 жылғы 23 қыркүйектегі
қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58
бабының 14 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.
Шиелі аудандық МВД бөлімінің 1949 жылғы 23
қыркүйектегі қаулысымен Асуқараев — Әтеген
Махамбетті Қызылорда облыстық МВД Басқарма-
сының ОББ-на одан әрі тергеу жүргізу үшін этап-
пен айдап жіберген. Облыстық МВД Басқармасы-
ның ОББ-ның аға тергеушісі 28 қыркүйектен бастап
тергеу жүргізген.

Тергеу ісі 29 қазанда аяқталып, айыптау қорытын-
дысы 31 қазанда шығарылған. Істі облпрокурорға
сотқа беру үшін жіберген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер
қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 9 қара-
шадағы үйғаруымен айыптау қорытындысы
бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер
қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 12 қара-
шадағы үкімімен айыпкер Асуқараев — Әтеген
Махамбет 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға,
жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану
күқын жоюға, тәркілеусіз — сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер
қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 30 қара-
шадағы үйғаруымен Қызылорда облыстық сотының
12 қараша 1949 жылғы үкімін күшінен қалдырып,
сотталушының шағым арызын нәтижесіз тастаған.
Қазақ ССР прокурорының бірінші орынбасарының
бақылау ретінде Асуқараев — Әтеген
Махамбеттің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы Со-
тының Президиумына 1990 жылғы 30 қаңтарда
жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда об-
лыстық сотының 12 қараша 1949 жылғы үкімін
және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты
істер қарайтын сот коллегиясының 30 қараша 1949
жылғы Асуқараев — Әтеген Махамбет жайлы
үйғаруын бұзуды, істі оның әрекетінде қылмыс
құрамы болмағандықтан өндірістен қысқартуды
сұраған. Ол толық ақталған.

ӘУЕЛБЕКОВ Қазарбек «Ақмая» ауылында 1908
жылы туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ,
бұрын сотталмаған, 1942 жылғы әскер қатарына алы-
нып, ОСБ құрамында соғысқа қатысқан.

Әуелбеков 1942 жылғы 3 тамызда әскери міндеттен
жалтару мақсатында өзінің қолын атып, жарақаттан-
ған.

Осы қылмысы үшін Әуелбеков тұтқынға алынып,
1942 жылғы 4 тамызда НКВД-нің в/с 4090 еркше
бөлімінің қаулысымен ең жоғары жаза — ату жаза-
сын колданып, сапта тұрған жауынгерлердің алдын-
да атылған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі
«Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау
туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот
органдарынан тысқары шешіммен атылғанына бай-
ланысты Әуелбеков 1998 жылғы 27 маусымда ақтал-
ған.

БАЙРАХТАРОВ Азим родился в 1886 году в с. Зано-
ва, Грузинской ССР, приговором Кызылординского
областного суда от 21 июня 1949 года осужден на 10
лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, ре-
абилитирован 22 января 1996 года.

БЕКТАСОВ Шағдар Тартоғай селосының «Кіркөл»
деген жерінде 1916 жылы туған, негізі кедей-шаруа,
білімі арнаулы орта, екі жылдық мұғалімдік кур-
сын бітірген, БЛКЖО мүшесі, «Кіркөл» мектебінде
мұғалім болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған,
үйленбеген, кейін Шиелі ауданының «Кіркөл» ауыл-
дық кеңесі «Қызыл Ту» колхозында тұрған.

Бектасов Шағдар Шиелі АӘК арқылы әскер қата-
рына 1939 жылдың қараша айында алынып, полк-
вой мектебін бітіріп, аға сержант шенін алып,
бөлімше командирі болған. Фашистік Германияның
СССР-ға кенеттен соғыс ашқан кезінде Бектасов
аурулығына байланысты Латвияның Либаве қала-
сындағы әскери госпиталда емделіп жатқан. Соғыс
басталып кеткеннен кейін госпиталды көшіруге
мүмкіншілік болмай қалғандықтан 1941 жылдың 2
шілдесінде Бектасов немістердің тұтқынына түскен.
Тильзит қаласындағы немістердің әскери тұтқындар
лагерінде жүріп Бектасов 1941 жылдың тамыз айында
ұлтшыл Мустафа Шоқаевтың Кеңес Одағының
бұл соғыста сөзсіз жеңілетіні туралы фашистік си-
паттағы пікірінмен келісіп, сатқындық тобына жазыл-
ған, ол 1942 жылдың наурыз айында неміс командо-
ваниясы арқылы құрылған «Түркістан ұлттық леги-
онының» құрамына қосылған. Бектасов өзінің
фашистік Германияға берілгендігін көрсетіп, легион
құрамындағы 3 взводтың командирі қызметін алған
және өзінің взводындағы легионерлерді кеңес хал-

қына қарсы соғыс әрекеттеріне оқытып үйреткен. Содан кейін 1942 жылдың шілде айында фашистік Германияға адал қызмет етемін, неміс армиясымен бірге Германияның қоластында егеменді Түркістан өкіметін құру мақсатында Советтік Орта Азияны жаулап алуға ант берген. Бектасов өзінің взводоммен 1942 жылдың тамыз айында легионның 3 батальонының құрамында Кавказдағы Кеңес — Герман майданына жіберілген, 1942 жылдың тамыз — қараша айларында қорғаныс шебінің екінші қатарында тұрып әскери-стратегиялық маңызы бар тас жолды күзеткен, 1942 жылдың 6 желтоқсанынан 23 желтоқсанына дейін өзінің взводоммен қорғаныстың алдыңғы шебіне келтірілген. Сол жылғы 23 желтоқсанда легионерлердің жашпай Қызыл Армия жағына өтіп жағқан кезінде Бектасов та өткен.

Осы қылмысы үшін Бектасов Шағдар НКО-ның № 240 арнайы лагерінің «Смерш» ОКР-ның аға тергеушісінің 1943 жылғы 18 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1«б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1943 жылдың 7 қазанында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған.

СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1944 жылғы 8 қаңтардағы қаулысымен Бектасов Шағдар Отанды сатқаны үшін 5 жылға еңбек түзету лагеріне сотталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 15 сәуірдегі қорытындысымен Бектасов Шағдар — Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БИЛ Адольф Фридрихович родился в 1900 году в Холмской провинции, Германия, осужден Особым Советом при НКВД 2 декабря 1942 года к высшей мере наказания, до ареста проживал в пос. Шиели, работал плотником промкомбината, реабилитирован 8 августа 1989 года.

БОНДАРЧУК Иван Леонтьевич родился в 18 году в селе Богатырка, Киевской губернии, осужден особым советом НКВД 29 декабря 1937 года на 10 лет, до ареста проживал на ст. Шиели, работал нефтесливщиком, реабилитирован 7 августа 1989 года.

В

ВОЙТЕНКО Григорий Тимофеевич родился в 1906 году в г. Харькове украинец, образование начальное, кандидат в члены ВКП(б), не судим, до ареста проживал в поселке Шиели, работал пастухом, семейный, жена — Анастасия Акимова, дочери — Лида, Вера, проживают в г. Харькове.

Войтенко Григорий Тимофеевич признан виновным в проведении в пос. Шиели среди своего окружения антисоветскую агитацию, восхвалении жизни во время оккупации немцами, клеветал на Красную Армию и т.п., за что он арестован 23 июля 1943 года, осужден по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР к 10 годам лишения свободы.

Определением Верховного Суда СССР от 17 декабря 1946 года приговор в отношении Войтенко отменен и дело в отношении его производством прекращено за недостаточностью доказательств и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора отдела Генеральной прокуратуры Республики Казахстан от 10 июня 1998 года Войтенко был осужден необоснованно на основании его высказываний, и эти его высказывания не являются антисоветской агитацией, так как в них нет призывов к свержению, подрыву или ослаблению советской власти, или совершению отдельного преступления. И он в соответствии с законом Республики Казахстан от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

Г

ГЕНИХ Эдмунд Вильгельмович родился в 1921 году в с. Маковец, город Новоград-Вольнский, Киевской области, по национальности немец, гр-н СССР, беспартийный, образование начальное, до ареста проживал в пос. Шиели, работал электромонтером колхоза «1 мая» Шиелинского района. Служил в Красной Армии с 8 апреля 1941 года по 8 мая 1942 года в 458 стр. полку в г. Таллине. Он обвиняется в том, что, будучи антисоветски настроенным, систематически среди колхозного населения проводил контрреволюционно-пораженческую агитацию против Советской власти и восхвалял фашистскую Германию, распространял среди населения провокационные слухи; «Немцы придут в Казахстан и задушат всех евреев», в отношении эвакуированного населения высказывал, что теперь эвакуированное население никогда не возвратится из Казахстана, за что постановлением Шиелинского РО НКВД от 1 октября 1942 года Гених Э. В. арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Постановлением следственного отделения УКГБ по Кызылординской области от 18 марта 1957 года архивно-следственное дело по обвинению Гених Э. В. по мотивам недостаточности улики для предания обвиняемого суду производством прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30.05.97 года Гених Эдмунд Вильгельмович на оснований Закона Республики Казахстан от 14.04.93 года реабилитирован.

Д

ДАРҚАНБЕКОВ Мейір «Қызыл ту» колхозында 1921 жылы туған, ТуркВО-ның әскери Трибуналының үкімімен 1951 жылғы 20 мамырда 25 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін Қызылорда облысының «Ақсай» руднигінде жұмыс істеген, 1996 жылғы 15 сәуірде ақталған.

ДАУЫЛБАЕВ Қамар — Мойнақ ауданының № 6 ауылында 1898 жылы туған, су транспортының Әскери Трибуналы арқылы 1943 жылғы 2 тамызда 8 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, су транспортында жұмыс істеген, 1990 жылғы 28 сәуірде ақталған.

ДЖОЛ Александр Степанович родился в 1886 году в Черниговской области, осужден Особым Совещанием при НКВД 11 октября 1939 года на 5 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал плотником, реабилитирован 25 сентября 1989 года.

ДМИТРИЕВ Александр Дмитриевич родился в 1913 году в с. Курзынь, Нижнеудинского уезда, Иркутской губернии, русский, малограмотный, беспартийный, подданство СССР принял в 1934 году, в 1935 году прибыл с КВЖД ст. Чезэлантунь, до 1935 года проживал за границей в г. Харбине, до ареста проживал на ст. Шиели, работал монтером электростанции ст. Шиели. Он обвиняется в том, что в 1935 году во время эвакуации быв. работников КВЖД, перед отъездом в СССР был завербован агентом японской разведки Теркуловым Абдулахатом для шпионской работы на территории СССР. Он получил конкретные шпионские задания: собирать шпионские материалы об экономике Советского Союза, о материально-бытовых условиях рабочих, служащих и колхозников, о работе ж/д транспорта и политическом настроении населения и его отношении к мероприятиям партии и Советского Правительства. Дмитриев вел активную шпионскую работу, направляя за границу шпионские материалы для японских разведорганов через агента Теркулова, за что он постановлением Жанакорганского РО НКВД от 21 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением след. части УНКВД по Кызылординской области от 19 апреля 1939 года уголовное преследование против Дмитриева А. Д. прекращено за отсутствием достаточных данных для передачи дела в суд, освобожден из-под стражи.

По заключением прокурора Кызылординской области от 25.04.97 г. Дмитриев Александр Дмитриевич на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16.01.1989 года реабилитирован.

Е

ЕЛУБАЕВ Жорабек № 14 ауылы, «Ащы Құдық» колхозында 1914 жылы туған, негізі кедей-шаруа, білімі бастауыш, партияда жок, жұмыс істемеген, бұрын сотталмаған, үйленбеген. Елубаев Жорабек 1938 жылғы 15 тамыз күні түнгі сағат 11-де Шиелі базарындағы «Ортақшыл» колхозының атындағы шайханасында мас болып келіп, бірнеше адамдардың көзінше партия көсемдерін жаман сөздермен сөккен және шайханада отырған адамдарды да сөгіп бұзықтық жасаған. Тамыз айының ішінде Мұра-

товты Шиелі стансасының буфетінде тамақ ішіп отырғанда арақ әпер деп соңынан қалмай артынан қуып, темір жол клубының алдына барған жерінен қуып жетіп жауырынан ұстап қолымен екі-үш мәрте ұрған.

Елубаев Жорабек 1938 жылдың 14 шілдесінде Өзбекстанның Шыназ ауданынан Шиеліге келген, бірнеше ай жұмыссыз жүріп, Елубаев өзінің Шыназ ауданында бұзақылық істеп келгенін жасыру үшін аудандық комсомол комитетінің хатшысына 6 тамыз күні хат жазып өтініш жасап, Сіз мені ылаждап қалайда болса ештеңе комсомол билетін және басқа документ жазып берсеңіз, болмаса бір жерге қызметке орналастырмасаңыз тұрмысым нашарлап кетті. Мен Шыназдан басым а іс түсіп ол жақтан қашып келген едім. Паспорт, комсомол және басқа документтерім сол жердегі милицияда қалған» — деп бірнеше күн комсомол комитетінің алдынан кетпеген. 24 тамыз күні Елубаев мас болып аудандық комсомол комитетінің алдында милиция қызметкерін жаман сөздермен сөккен және әйел балаларды боқтаған. Бұл жөнінде милиция қызметкері төртіпке шақырғанына бағынбай қарсылық көрсеткен, ақырында милиция кеңесіне алып келе жатқанда милиция қызметкерлерін боқтай берген. Сонымен тұрмай түрмеде жатып, қамаудағы жатқан адамдарды да қашамыз деп үгіттеген. Ақырында желтоқсан айының 6 күні абақтының төбесін тесіп қашып «Бөйгеқұмға» барып, «Ащықұдық» шайханасында тамақ ішіп, тамағының ақшасын төлемей қашып бара жатқан жерінен шайханашының әйелі артынан қуып барып ақшасын алып қалған. Сөйтіп жүрген жерінен аудан милициялары барып ұстап алып түрмеге әкелген.

Осы қылмыстары үшін Елубаев Жорабекке РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен және 32 бабымен айып тағылып, ісі облыстық соттың қарауына берілген.

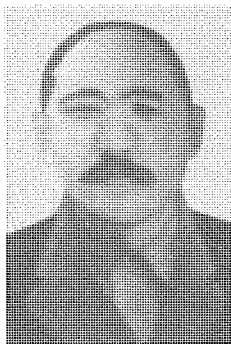
Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 15 ақпандағы үкімімен айыпкер Елубаев Жорабек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 9 наурыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР прокурор орынбасарының 1990 жылғы 2 маусымда Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 15 ақпандағы үкімімен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1939 жылғы 9 наурыздағы Елубаев Жорабек жөнінде шығарған ұйғаруын бұзып, істі қылмыс белгісі болмағандықтан өндірістен қысқартуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 26 ақпандағы қорытындысымен Елубаев Жорабек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ЕСПАНОВ Әбілда № 16 ауылында «Қызыл Дихан» колхозында 1904 жылы туған, Қызылорда облысының ОББ МВД Басқармасының 1946 жылғы 1 сәуірдегі қаулысымен қамауға алынып, ҚК-ның 58—1 «б» бабымен қылмыстық іс қозғалған, Қызылорда облысының МВД Басқармасының 1946 жылғы 29 мамырдағы қаулысымен одан әрі тергеу тоқтатылып, қамаудан босатылған.

Ж

ЖАМЕТОВ Зейнабаш 1916 г.р., ур. Шиелинского р-на, осужден Кызылординским облсудом 29.12.62 г. по ст. 76—4 ч. П. УК Каз. ССР к 10 годам л/св.

З

ЗЮЛКОВСКИЙ Бронислав Людвигович, родился в 1892 году, в гор. Львове, осужден 31 декабря 1941 г. ст. 58—10—2 на 10 лет, до ареста проживал в пос. Шиели, работал в райбольнице сторожем, реабилитирован 17 февраля 1989 года.

И

ИБРАЕВ Махат 1921 г.р. ур. Байгакумского а/с, 23 июня 1947 г. был арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—1 «б» УК РСФСР, осужден на 10 лет л/св.

К

КАРНАУХ Борис Абрамович родился в 1890 году в Киевской области, осужден Кызылординским облсудом 19 февраля 1952 года на 10 лет, до ареста проживал в пос. Шиели, работал клавишником Узвторга, реабилитирован 25 апреля 1990 года.

КЕМЕЛОВ Мәдібек «Еңбекші» колхозында 1895 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, базаркомда ақша

жинаушы болып жұмыс істеген, Шиелі поселкесінде тұрған. Оған тағылған айып: ол өзінің айналасындағыларға Кеңес үкіметіне қарсы бірнеше рет пікірлер айтқан кезде кеңес заңын бұрмалаған және кеңес үкіметінің кінәсінен Кореяға соғыс болады деп теріс жала жапқан, соның салдарынан жақын арада «ақыр заман» болады, өйткені кеңес үкіметінің адамдары әділетсіз болып барады, бірін-бірі алдады, мұсылмангершілікті ұмытқан, дегені үшін Қызылорда облыстық МТБ Басқармасының 1950 жылғы 15 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық соттың қылмыстық істер қарайтын Сот коллегиясының 1951 жылғы 5 наурыздағы үкімімен айыпкер Кемелов Мәлібек 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, 3 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1951 жылғы 16 сәуірдегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 5 наурыздағы Кемелов Мәдібек жөніндегі үкімі күшінде қалдырылған. СССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1954 жылғы 9 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1951 жылғы 5 наурыздағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1951 жылғы 16 сәуірдегі ұйғаруы бұзылып, Кемелов Мәдібектің әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан тұтқыннан босатылған. СССР Бас прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 12 мамыр 1997 жылғы қорытындысымен Кемелов Мәдібек — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

КИМ БЕН-ИР родился в 1880 году в дер. Ха-Гак, Корея, осужден тройкой УНКВД по Кызылординской области 2 ноября 1938 года к высшей мере наказания, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал бригадиром колхоза «Авангард», член ВКП(б) реабилитирован 22 мая 1989 года.

КИМ Владимир Владимирович родился в 1905 году в дер. Брусси, Адиминской волости, Посьетского района, Приморской области, ДВК, кореец, гр-н СССР, образование начальное, член ВКП(б), до ареста проживал в колхозе «Энергия» Шиелинского района, колхозник.

Он обвиняется в том, что проживая на ДВК в 1934 году в городе Имане, Калининского района, Хабаровской области был завербован в японскую разведку резидентом этой разведки — корейцем Ким Тимофеем (Чанхиб), по заданию которого на территории СССР проводил шпионскую работу в пользу Японии, с 1934 года до 1937 год на территории СССР собирал сведения о планах хлебопоставок, лесо-заготовках, о работе МТС и тракторного парка, о количестве коммунистов из корейцев, политнастроев населения, о ценах на пром. и прод. товары, за что он постановлением 3 отд. Кызылординского областного управления НКВД от 8 мая 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК. РСФСР.

Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года

Ким Владимир Владимирович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен к исполнению 9 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 2 марта 1960 Постановлением особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 5 октября 1938 года в отношении Ким Владимира Владимировича отменено и дело на него, на основании ст. 5. п 1 УПК УЗ. СССР, прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован.

КОШЕВЕЦ Сергей Дмитриевич родился в 1888 году в Черниговской области, осужден Особым совещанием НКВД 21 октября 1937 года к высшей мере наказания, — расстрелу, до ареста проживал на станции Шиели, работал весовщиком, реабилитирован 7 августа 1989 года.

КУЗНЕЦОВ Николай Кириллович родился в 1904 году в Масайском районе, Курской области, осужден Особым совещанием при НКВД 7 марта 1942 года на 5 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал в колхозе «Социалистик» реабилитирован 30 июня 1989 года.

КУЮМДЖАН Овен Григорьевич родился в 1899 году в Турции. Постановлением Особого совещания МГБ от 20 марта 1951 года осужден на 10 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал фельдшером, реабилитирован 25 января 1996 года.

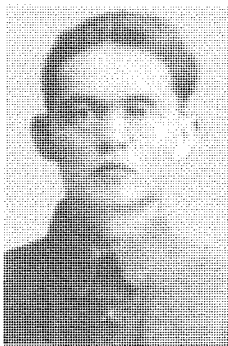
К

ҚОЖАНАЗАРОВ Тұрлыбек № 1 ауылында 1912 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, тұтқынға алынғанға дейін Түркістан темір жол стансасының поездардың қауіпсіз жүруін сақтау ревизорының көмекшісі болып жұмыс істеген. Тамыз, қыркүйек айларында 1937 жылы Төмен Арық стансасында ұлтшылдық топ құрып, қазақтарды орыс халқына қарсы қойып, Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізіп, колхоздастыруға қарсы жұмыстар ұйымдастырған.

Осы қылмысы үшін 1937 жылғы 28 мамырда тұтқынға алынып, 1938 жылғы РСФСР ҚК-нің 58—10 бабымен айыпталған Қожаназаровтың қылмыстық ісін Ташкен темір жолының соты қарап, оны 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға соттаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Кеңес өкіметіне қарсы ешқандай іс-әрекеті болмағандығын, сол замандағы тергеудің әділ жүргізілмегенін ескеріп, Қожаназаров ақталған.

ҚОЖАХМЕТОВ Серікбай Кіркөл ауылдық кеңесінде 1917 жылы туған, бай-болыс баласы, сауатты, партияда жоқ, БЛКЖО мүшесі, «Қызыл Ту» колхозында тұрған. Совет Армиясы қатарына алынып, 11 Гв. құрамында қатардағы жауынгер ретінде майданға қатысып, 1942 жылдың 25 тамызында ауыр жарақат алып, 1942 жылғы 7 желтоқсаннан сол жылғы 15 желтоқсанға дейін № 3762 КГ-да емделген, әскер қатарына жа-

рамсыз болып, 6 айдан кейін ауылға келіп, Кіркөл ауылдық кеңесінде хатшы болып қызмет істеген. Оған — жұртшылық арасында фашистік насихат таратқан, фашист армиясын мадақтаған, Совет Армиясы фондына астық тапсыру кезінде қолхозшыларды мемлекетке астық тапсырмауға әрекет жасаған — деп айып тағылып, Шиелі аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 25 сәуірдегі қаулысымен

тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1-а тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1943 жылғы 15 шілдедегі қаулысымен С. Қожахметовты айыптау ісі қылмыс құрамы болмағандықтан ендірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 25 сәуір 1997 жылғы қорытындысымен Қожахметов Серікбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 16 қаңтар 1989 жылғы Жарлығы негізінде толық ақталған.

ҚОҢЫРШАЕВ Жарылқан Жуантөбе ауылдық кеңесі, «Ақтоғай» колхозында 1918 жылы туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, орта шаруа, Отан соғысына Шиелі аудандық әскери комиссариаты арқылы 1942 жылғы маусым айында шақырылған.

Қоңыршаев Жарылқан 27 гвардиялық атқыштар полкінің құрамында соғысқа қатысқан.

1942 жылғы 29 тамызда неміс фашистерімен шайқаста өзінің сол қолын өзі жарақаттап, қаруын тастап, қорқақтықпен ұрыс даласынан қашқан.

Осы қылмысы үшін мемлекеттік қауіпсіздік комитеті 11 Гв. атқыштар дивизиясы НКВД-ның ерекше бөлімінің аға оперативтік өкілі кіші лейтенант Метелкиннің қаулысымен Қоңыршаев Жарылқан 1942 жылы 29 тамызда сапта тұрған 27 гвардиялық атқыштар полкінің 1-ші батальоны қызыл әскерлерінің алдында атылған.

Қоңыршаевтан түсінік немесе жауап алынбаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңының 5 бабы «Г» тармағына сәйкес сот органдарынан тысқары шешімімен атылғанында байланысты Қоңыршаев 1998 жылғы 26 маусымда ақталған.

Л

ЛЕБЕДЕВ Владимир Васильевич родился в 1881 году в г. Ново-Ржеве, Псковского округа, осужден тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области 30 декабря 1937 года на 10 лет, до ареста проживал на

станции Шиели, был служителем культа, священником, реабилитирован 25 сентября 1989 года.

ЛИ ЧАН-НО (ЛИ КЫН-ЧУН) родился в 1889 году в дер. Франган, район Кай-Сон, область Кен-Кий-До, Корея, кореец, гражданин СССР, образование среднее педагогическое, беспартийный, до ареста проживал в Шиелинском районе, колхозе «Авангард». По обвинительному заключению Ли Чан-Но, он же Ли Кын-Чун, проживая на ДВК в городе Артем, в 1936 году был завербован в японскую разведку японским резидентом бывшим инструктором городского совета Ким Иосифом, по заданию которого начиная с 1936 г. до 1937 года, на территории СССР проводил шпионскую работу в пользу Японии т. е. собирал и передавал сведения, имеющие оборонное, экономическое и политическое значения. Так же сведения Ли-Чан-Но он же Ли Кын-Чун передавал два раза, первый раз в апреле месяце 1936 года.

Ли Чан-Но, согласно полученным им заданиям от Ким Иосифа, производил вербовку новых лиц для шпионской работы на территории СССР. Им завербован в ноябре 1936 года Хам-Чер. Все сведения передавал японской разведке через резидента Ким Иосифа, за что он постановлением Яныкурганского РО НКВД от 10 июля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Особой тройкой НКВД Кызылординской области от 28 сентября 1938 года Ли Чан-Но, он же Ли Кын-Чун, осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 26 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТуркВО от 28 декабря 1961 года, Постановление особой тройки при УНКВД по Кызылординской области от 28 сентября 1938 года в отношении Ли Чан-Но, он же Ли Кын-Чун, отменено и дело о нем, на основании п. 1 ст. 5 УПК Узбекской ССР, прекращено за отсутствием события преступления.

Протест Военного прокурора ТуркВО удовлетворен. Ли Чан-Но, он же Ли Кын-Чун реабилитирован посмертно.

ЛИ ЧУН-ГОБ (год рождения не указано) уроженец Кореи, гр-н СССР, образование средне-специальное, работал директором средней школы при ст. Шиели, проживал там же. Он изобличается как агент японской разведки активно проводил вербовку агентуры среди корейского населения на службу японской разведки. Постановлением 3-отд. УГБ УНКВД Кызылординской области от 28 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР. Других сведений в деле не имеется. По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Ли Чун-Гоб на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

М

МАРЧЕНКО Григорий Александрович родился в 1894 году в гор. Елизаветград, Херсонской губернии, осуж-

ден тройкой при НКВД Узбекской ССР 5 ноября 1937 года на 8 лет, до ареста проживал на станции Шиели, был рыбаком, реабилитирован 9 августа 1989 года.

МАЦАЕВ Юсуп родился в 1901 году в Чечено-Ингушской АССР, осужден Особым совещанием при НКВД 13 января 1945 года, до ареста проживал в Шиелинском районе, реабилитирован 27 апреля 1966 года.

МУСІЛІМОВ Өбдікәрім Бәйтекүм ауылдық кеңесі, «Талапан» колхозында 1904 жылы туған, әлеуметтік негізі — кедей шаруа, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған.

Мүсілімов Өбдікәрім 1140 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың қазан айында ол өзінің Отанды сатып қарсыластар жағына өткісі келетіндігін, өз еркімен тұтқынға түскісі келетінін жанындағы жауынгерлерге білдірген. Сөйтіп ол РСФСР ҚК-ның 19—58 1 «б» тармағына жататын қылмыс жасаған. Сол қылмысы үшін Мүсілімов Өбдікәрім 38 Армия НКВД-ның Ерекше Бөлімінің 1942 жылғы 27 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынған.

Тергеу ісі сол жылғы 29 қазанда аяқталып, айыптау қорытындысы 30 қазанда шығарылған, оны 340 АД-ның Әскери прокуроры және Әскери Трибуналдың дайындау мәжілісінің ұйғаруымен бекіткен.

340 АД-ның Әскери Трибуналының 1942 жылғы 3 қарашадағы үкімімен Мүсілімов Өбдікәрім — ҚК-тың 19—58—1 «б» тармағы негізінде ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Воронеж майданының Әскери Трибуналының 1942 жылғы 24 қарашадағы ұйғаруымен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 11 тамыздағы жарлығын және РСФСР УПК-ның 414 бабын басшылыққа ала отырып, 340 АД-ның Әскери Трибуналының 1942 жылғы 3 қарашадағы үкімі бұзылып, ісі алдын ала тергеу арқылы қайта қарауға жіберілген.

Қайта тергеу ісі 1942 жылдың 25 желтоқсаннан басталып, 1943 жылдың 31 қаңтарында аяқталған, айыптау қорытындысын Әскери прокурормен, 340 АД-ның Әскери Трибуналының дайындау мәжілісінің 1943 жылғы 4 ақпандағы ұйғаруымен бекітілген.

340 АД-ның Әскери Трибуналының 1943 жылғы 5 ақпандағы үкімімен Мүсілімов Өбдікәрім 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, тұтқындалғанда алынған 210 сом ақшасын төркілеуге сотталған. Воронеж майданының Әскери Трибуналының 1943 жылғы 8 наурыздағы ұйғаруымен СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 11 тамыздағы жарлығын және УПК-ның 418 бабын басшылыққа ала отырып, 340 АД-ның Әскери Трибуналының 1943 жылғы 5 ақпандағы үкімін бұзып, Мүсілімовті сотқа беруге орын тағылған айыптың жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылған.

Мүсілімов Өбдікәрім СССР НКВД-ның Темлағында 1943 жылдың 4 тамызында қайтыс болған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1992 жылғы 22 маусымдағы қаулысымен Мүсілімов Өбдікәрімнің өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1994 жылғы 20 қаңтардағы қорытындысымен Мүсілімов Әбдікәрім Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МЕЛИКИДЗЕ Ресик родился в 1908 году в Адъгинском районе, Грузинской ССР, осужден Особым совещанием при МВД СССР 27 ноября 1946 года на 5 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, колхозе 1-мая, реабилитирован 22 мая 1989 года.

МОРГУНОВ Федот (Федор) Алексеевич родился в 1892 году в с. Упорой, Брянского уезда, Орловской губернии, русский, малограмотный, беспартийный, советское подданство принял в 1925 году, в СССР прибыл в 1935 году из КВЖД, гор. Харбин, до ареста проживал на станции Шиели, работал конюхом на ж/д НЖГР, 2 службы пути.

Он обвиняется в том, что, будучи на КВЖД гор. Харбине, в 1935 году был завербован в японскую разведку японским резидентом китайцем Ван-Ца и перебросен на территорию СССР со шпионскими заданиями. По прибытии на территорию СССР на станции Шиели, по указанию японского резидента Ван-Ца связался по шпионской работе с японским агентом Ваничкиным Федором и по заданию последнего до 1937 года занимался шпионажем в пользу Японии, т.е. собирал сведения о состоянии жел. дор. транспорта, о движении поездов и продвижении грузов по жел. дороге, о настроениях рабочих и служащих жел. дор. транспорта и других сведений шпионского характера, за что он постановлением 3 отд. Кызылординского Областного Управления НКВД от 14 марта 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по 58—6 УП РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Моргунов Федот Алексеевич осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 10 июня 1961 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Моргунова Федота (Федора) Алексеевича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован посмертно. **МОРГУНОВ** Федор Федотович (Федорович) родился в 1913 году в с. Упорой, Брянского уезда, Орловской губернии, русский, образование высшее, окончил КазПИ, член ВЛКСМ, до ареста проживал на станции Шиели, работал учителем казахской школы.

Он до 1935 года проживал на КВЖД, был завербован японским резидентом Григоровским В. Н. для шпионской работы на территории СССР: после прибытия в СССР он повел шпионскую работу в пользу японской разведки, собирал сведения шпионского характера как-то: о настроениях и бытовых условиях населения в СССР, о состоянии железных дорог и паровозного парка, о настроениях Красной Армии, за что он постановлением 3 отд. УГБ НКВД по Южно-Казахстанской области от 21 февраля 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—6 УК РСФСР.

Постановлением Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года Моргунов Федор Федотович осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 3 октября 1938 года.

Определением военного трибунала ТуркВО от 10 июня 1961 года Постановление Комиссии НКВД и Прокурора СССР от 5 сентября 1938 года в отношении Моргунова Федора Федотовича отменено и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления. Он реабилитирован посмертно.

МУДРОВ Харитон Викторович родился в 1895 году в Кандунском районе, Вологодской области, осужден Кызылординским облсудом 12 августа 1953 года на 10 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал завмедпунктом, реабилитирован 19 марта 1990 года.

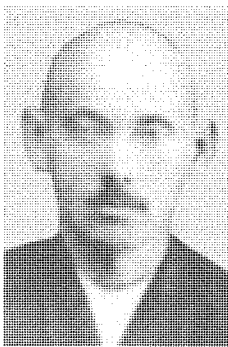
МУСИН Имамудин Хамзич родился в 1921 году в Матривском районе, Башкирской АССР, осужден Кызылординским облсудом 31 января 1951 года на 10 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал в колхозе «Гигант», реабилитирован 19 марта 1990 года.

МУХАМЕДЖАНОВ Сабержан Зиястинович родился в 1916 году в с. Туктагул, Кандраинского района, Уфимской области, Башкирской АССР. Постановлением Шиелинского РО НКВД от 6 июля 1941 года арестован и возбужден уголовное дело по ст. 58—10 УК. Постановлением Шиелинского РО НКВД от 7 января 1942 года след. дело по обвинению Мухамеджанова С. З. производством прекращено на основании медкомиссии при психбольнице от 30-го декабря 1941 года, где признали психически ненормальным, до ареста проживал в Шиелинском районе, без определенного места работы.

МУРЗАХМЕТОВ (Мырзахметов) Мәдиомар Бестам ауылдық кеңесінде 1911 жылы туған, өлеуметтік негізі шаруа, білімі 7 класс, партияда жок, бұрын екі рет сотталған, қамауға алынғанға дейін Арал қаласында тұрған, аудандық тұтынушылар қоғамында бас бухгалтер болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Әбсаматова Нағима, қызы — Баян.

Мырзахметов Мәдиомар 1929—1930 жылдары Қызылордадағы Казинпроста оқыған, 1931 жылдан Шиелі балалар үйінің (детдом) меңгерушісі, 1932 жылдан 1936 жылға дейін

Бостандық ауданында госбанкнің аға бухгалтері, 1937—38 жылдары Шиелі ауданында мақта дайындайтын пунктінде бухгалтер, 1939—40 жылдары Түркістандағы мақта тазалайтын зауытта нұсқаушы-бухгалтер болып жұмыс істеген. 1940 жылдың 29 желтоқсанында бұзақылығы үшін тұтқынға алынып, екі жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Жаза мерзімін СССР НКВД-ның Қиыр солтүстіктегі еңбек түзету лагерінде Сукчане Ом.

комбинатында өтеген. Одан ауылына 1946 жылдың қазан айында оралған. 1947 жылдың сәуір айында Қызылорда облыстық тұтынушылар одағының сауда базасында бас бухгалтер болып жұмыс істеген. 1948 жылдың қазан айынан 1950 жылдың сәуір айына дейін алдымен Қармақшы, одан кейін Арал аудандық тұтынушылар қоғамында бас бухгалтер болып жұмыс істеген. 1950 жылдың мамыр айында екінші рет бұзақылығы үшін 2 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

Мырзахметов Мәдиомар — кеңес өкіметіне қарсы пиғылда болған, ол өзін қоршағандардың арасында кеңес өкіметіне қарсы ұлтшылдық пікірін үнемі айтып, кеңес үкіметінің шындық өміріне, Кеңес Одағы халқының тұрмыс жағдайына жала жауып, провокациялық лақаптар таратқан. Өзімен қызметтес болған Бержекеев Әлмағамбеттің үйінде бірнеше адам арақ ішіп, мас болып, халық жауы Ахмет Байтұрсыновтың өлеңдерін айтқан: «Асқартау айнала, қорғанымын табыма, тап үшін төгілсе ризамын қаным, Қалтылдақ қайық міндік ескегі жок, теңізде қалқып жүрміз кесшесі жоқ, жел соқса, құйын соқса жылжи беру, болғандай табан тірер ештеңе жоқ».

1947 жылдың 1 мамыр мейрамы күні Энгельс көшесіндегі ресторанда Айтжанов, Бержекеев және Бақтыбаевтар отырғанда Мырзахметов орыс батырларының адресіне ұлтшылдық пікірін айтқан. 1948 жылдың ақпан айында көшеде Бержекеевпен әңгімесінде СССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауы туралы Мырзахметов Кеңес Одағының сайлау системасын жамандаған. 1948 жылдың сәуір айында облыстық тұтынушылар Одағының сауда базасының ауласында Нұрманов және басқалардың көзінше Кеңес Одағы халықтарының өмірін жамандаған, провокациялық лақаптар таратқан. 1948 жылдың тамыз айында Бержекеевпен «Далекая невеста» кинофильмі туралы әңгімесінде Кеңес Одағы халықтарының достығына өзінің көңілі көншімейтінін білдіріп ұлтшылдық пікірін айтқан.

Осы қылмысы үшін Мырзахметов Мәдиомар Қызылорда облыстық МІБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1950 жылғы 12 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 14 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 20 шілдедегі үкімімен айыпкер Мырзахметов Мәдиомар 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1950 жылғы 6 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, алдын-ала тергеу арқылы қайта қарауға облыстық соттың өзіне басқа құрамдағы соттын қарауына жіберілген.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын Сот коллегиясының 1950 жылғы 31

қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1950 жылғы 29 қыркүйектегі үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым арызы аяқсыз қалған.

Қызылорда облыстық МВД Басқармасының 1955 жылғы 10 ақпандағы қорытындысы мен контрреволюциялық қылмысы үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссиясының 1955 жылғы 11 ақпандағы қаулысы бойынша сотталушы Мырзахметовтың ісі айып дәлелдемесінің толық болмауына байланысты қысқартылып, оны қамаудан босатылсын делінген.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1956 жылғы 30 шілдедегі қаулысымен Қызылорда облыстық Сотының 1950 жылғы 26 қыркүйектегі үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1950 жылғы 31 қазандағы Мәдиомар Мырзахметовтың ісі жөніндегі ұйғаруы бұзылып, оған тағылған айыптың жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылып, оны қамаудан босатқан.

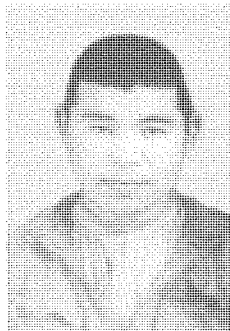
Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 30 қазандағы қорытындысымен Мырзахметов Мәдиомар Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Н

НЕМЧИНОВ Полиэфт Поликарпович родился в 1880 году в Барском районе, Куйбышевской области, осужден тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области 30 декабря 1937 года на 10 лет, до ареста проживал на станций Шиели, работал пильщиком, реабилитирован 2 августа 1989 года.

О

ОСПАНОВ Алданкүл № 1 ауылында 1896 жылы туған, НКВД Басқармасының жанындағы Ерекше Мәжіліс үкімімен 1944 жылғы 5 тамызда 10 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін тұрақжайы белгісіз болған, 1989 жылғы 9 маусымда ақталған.

П

ПАМБЕТОВ Шамен № 14 Ащықұдық ауылдық кеңесінде 1901 жылы туған, кейін Тартоғай селосында тұрған, өлеуметтік негізі кедей-шаруа, білімі бастауыш, партияда жок, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін 6 жол дистанциясының Тартоғай стансасындағы 70 околоткада жұмысын болып істеген, үйленген, ейелі — Айжамал, қызы — Шаменова Тұрсынқұл.

Памбетов Шамен Партия мен Кеңес үкіметіне қарсы жауыздық пікірде болып, ұзақ жылдар бойы Тартоғай стансасының және поселкесінің тұрғындары арасында партия мен кеңес үкіметінің жүргізіп жатқан шараларына қарсы бағытталған контрреволюциялық үгіт жүргізген, Кеңес Одағының фашистік Германиямен соғысында жеңілісті сезім таратып, фашистік Германияның армиясын, оның соғыс техникасын мақтап, кеңес үкіметі бұл соғыста жеңіледі деп сәуегейлік лақаптар таратқан, тұрғындардың Кеңес Одағының Қорғанысына азық-түлік тапсырмасын орындауына қарсы тұрған.

Бұрынғы патшалық Россияның ескі құрылысын мадақтап, партия мен кеңес үкіметінің басшыларына, кеңес баспасөзіне және СССР еңбекшілерінің экономикалық жағдайына ызалы-жала ой-пікірін таратқан. Тұрғындарды мал басын құртуға шақырған. Осы қылмысы үшін Памбетов Шамен Ташкент темір жолы Қызылорда стансасының ОТО НКГБ жедел өкілінің 1945 жылғы 22 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 23 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған.

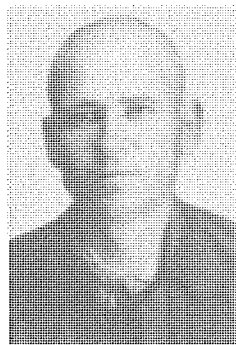
Ташкент темір жолының Әскери трибуналының 1945 жылғы 3 мамырдағы үйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Ташкент темір жолының Әскери трибуналының 1945 жылғы 4 мамырдағы үкімімен Памбетов Шамен 5 жылға бас бостандық еркінен айырып, еңбек түзету лагеріне, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР прокуратураның бірінші орынбасарының бақылау ретінде Ш. Памбетовтің ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 16 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша Ташкент темір жолы Әскери трибуналы-

ның 1945 жылғы 4 мамырдағы Памбетов Шамен жөніндегі үкімін бұзуды және істі оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартуды сұраған.

ПАРИШКУРА Василий Петрович родился в 1915 году в поселке Шиели, Кызылординской области, украинец, гражданин СССР, образование 4 класса сельской школы, беспартийный, до ареста проживал в пос. Шиели по ул. 1-го мая, дом № 32.

По обвинительному заключению Паришкура В. П. проживая в пос. Шиели и работая в парихмахерской при жел. дор. ст. Шиели, среди населения систематически проводил антисоветскую, пораженческую агитацию, направленную против мероприятий коммунистической партии и Советского правительства, в пользу фашистской Германии, за что он постановлением Шиелинского РО НКВД от 1 сентября 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 29 сентября 1941 года Паришкура Василий Петрович осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением в правах на 2 года с конфискацией имущества.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 ноября 1941 года приговор Кызылординского областного суда от 29 сентября 1941 года оставлен в силе, а жалоба осужденного Паришкура В. П. без удовлетворения.

Постановлением Президиума Верховного Суда Казахской ССР от 29 мая 1964 года приговор Кызылординского облсуда от 29 сентября 1941 года и определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 ноября 1941 года в отношении Паришкура Василия Петровича отменено и дело производством прекращено за отсутствием состава преступления. Протест заместителя председателя Верховного Суда Казахской ССР удовлетворен.

ПЕРЛЕТОВ Василий Павлович родился в 1904 году в Бузлукомском районе, Чкаловской области, осужден Военным Трибуналом Ташкентской ж/д, 24 августа 1944 года на 5 лет, до ареста проживал на станций Шиели, работал кочегаром паровозного депо, реабилитирован 28 апреля 1990 года.

Р

РИСТАВ Иван Николаевич родился в 1900 году в Горьковской области, осужден Кызылординским областным судом 13 ноября 1941 года по статье 58—10—2 на 10 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал поваром заготзерно, реабилитирован 3 марта 1989 года.

РОТЕР Мария Карловна родилась в 1908 году в г. Бауцен (Германия) осуждена Кызылординским облсудом 31 июля 1942 года на 5 лет, до ареста проживала в Шиелинском районе, была членом колхоза «Кызыл Дихан», реабилитирована 13 октября 1965 года.

РЯБЧЕНКО Серафим Иванович родился 1900 году, место рождения не указано, в феврале 1932 году осужден по ст. 58-7 УК РСФСР к 4 годам лишения свободы со ссылкой на 3 года.

САПРЫКИН Федор Тимофеевич родился в 1916 году в пос. Шиели, образование начальное, беспартийный, проживал там же, работал в МТС поваром и трактористом. Он обвиняется в том, что по возвращении из армии среди населения проводил антисоветскую агитацию, опровергал сообщения «Совинформбюро». Вместе с тем он является немецким пособником. В период Отечественной войны, находясь на военной службе в Красной Армии, изменив Родине — перешел к немцам, помогал немцам осуществлять карательные мероприятия, направленные против пленных советских граждан, за что постановлением УНКГБ по Кызылординской области от 9 октября 1945 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-1 «б» и 58-10 ч. 1 УК РСФСР. Приговором военного трибунала Степного Военного Округа от 24 декабря 1945 года подвергнут к ссылке в каторжные работы сроком на 20 лет, с поражением в политических правах сроком на 5 лет. Определением Военной Коллегии Верховного суда СССР от 19 апреля 1945 года мера наказания определена в 10 лет лишения свободы в ИТЛ. Определением Военной Коллегии Верховного суда СССР от 30 апреля 1957 года — приговор Военного Трибунала Степного В/О от 24 декабря 1945 года и Определение Военной Коллегии Верховного суда СССР от 19 апреля 1946 года в отношении Сапрыкина Ф. Т. отменено, и дело о нем прекращено за отсутствием состава преступления.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Сапрыкин Ф. Т. на основании «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года — реабилитирован. **СЕМЕНОВ** Владимир Александрович родился в 1898 году в Польше, осужден решением НКВД 29 августа 1938 года к высшей мере наказания, до ареста проживал на станций Шиели, не работал, реабилитирован 8 августа 1989 года.

СЕЧКИН Иван Сергеевич родился в 1885 году в д. Белое, Новоросченского сельсовета, Массальского района, Западной области, русский, малограмотный, беспартийный. Он обвиняется в том, что 16 марта 1938 года в рабочей столовой станций Шиели публично выступил открыто с контрреволюционной троцкистской агитацией пораженческого характера, также с целью подрывающей мероприятия на строительстве школы Ленгер-угля путем вредительской кладки стены без связи и раствора, за что постановлением Жанакорганского РО НКВД от 16 марта 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-2-го УК РСФСР. Приговором спецколлекции Кызылординского областного суда от 4 апреля 1938 года Сечкин И. С. осужден по ст. 58-10 ч. 1 УК к 10 годам лишения свободы по ст. 58-7 УК, с санкции Закона правительства СССР от 2 октября 1937 года лишения свободы сроком на 15 лет, в порядке ст. 49 УК по совокупности мера наказания оставлена 15 лет с поражением в правах на 5 лет.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 27 мая 1940 года приговор Кызылординского облсуда от 4 апреля 1938 года оставлен в силе, а части по ст. 58-7-11 УК приговор суда отменен и дело возвращено на новое рассмотрение в том же суде в ином составе со стадией предварительного расследования.

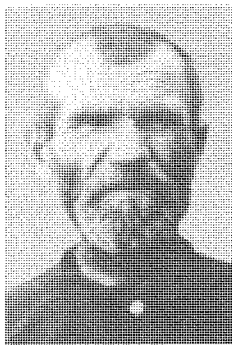
Постановлением следчасти УНКВД по Кызылординской области от 14 октября 1940 года ранее предъявленное обвинение Сечкину по ст. 58 пп. 7 и 11 УК РСФСР исключено, прекратив в этой части дело за недостаточностью материалов. Сечкин И. С. направлен в Кызылординскую городскую тюрьму НКВД, для отбытия срока приговора Кызылординского облсуда от 14 декабря 1938 года, утвержденного определением Верховного суда Казахской ССР от 27 мая 1940 года, которым этот срок оставлен в силе.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Сечкин Иван Сергеевич на основании Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

СМАЙЫЛОВ Махамбетжан № 17 ауылда 1878 жылы туған, арабша сауатты, партияда жоқ, ишан болған, кожа руынан шыққан, рулық беделін пайдаланып, жұртшылық арасында діни уағыздарды таратқан, емшілік және өулиелік жасап, жас келіншектерге бала табасың деп өтірік қатынасын жасаған, егін науқаны кезінде ауыл-ауылды аралап, колхозшыларға артық астықты мемлекетке өткізбедер, өздерін аштан өлесіндер — деп үгіттеген, астық тапсыру науқанына кесірін тигізген, балаларды кеңес үкіметінің мектептерінде оқытпандар, мектептерді өртеу керек, оларға діни білім беруіміз керек, балаларды кеңес мектебінде оқытсақ, олар ертең большевик болып шығады, ал большевиктердің күні ертең қараң қалады — деп үгіт жүргізген, ол үнемі кеңес үкіметінің жүргізіп отырған шараларына қарсы болған — деп айып тағылып, ОГПУ-дың өкілетті өкілдігінің Шиелі ауданындағы өкілінің 1930 жылғы 26 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. ОГПУ-дың өкілетті өкілдігінің Шиелі ауданындағы өкілінің 1931 жылғы 6 ақпандағы мәліметі бойынша Смайылов Махамбетжан 5 ақпан күнгі таңертеңгі сағат 7—8 шамасында түрмеден қашып кеткен. Бұдан басқа делода ешқандай мәлімет жоқ.

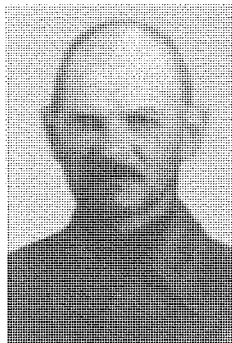
Кызылорда облыстық прокурордың 19.05.97 жылғы қорытындысымен Смайылов Махамбетжан Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

СТРУКОВ Борис Селиверстович родился в 1898 году в д. Милковичи, Минской губернии, осужден линейным судом Ташкенской ж/д 31 октября 1936 года на 5 лет, до ареста проживал на станциях Шиели, работал пильщиком на строительстве, реабилитирован 9 ноября 1995 года.

СОЛОМАХА Иван Иванович родился в 1888 году в селе Сола Хутор, Киевской области, осужден Кызылординским областным судом 3 октября 1941 года на 10 лет, до ареста проживал на станций Шиели, не работал, реабилитирован 1 февраля 1990 года.

СОЛОВЬЕВ Константин Иванович родился в 1896 году в с. Жилино, Косихинского района, Зап. Сибирского края, русский, гр-н СССР, образование 3 класса духовн. училища в г. Барнауле, с 1920 по 1935 года, член ВКП(б), исключен за пьянство, до ареста проживал в поселке Шиели по ул. Алма-Атинская № 9, работал зав. пекарней Шиелинского райпищекомбината. Соловьев К. И. служил в старой армии младшим унтер-офицером. В 1935 году был задержан органами НКВД на ст. Козилька Восточ. Сибирской ж/д по месту работы после исключения из ВКП(б) освобожден.

По обвинительному заключению Соловьев К. И. сын священника, проживая в пос. Шиели среди населения распространял антисоветскую-контрреволюционную агитацию, а по отношению вождей партии и правительства, высказывал открыто свои террористические намерения.

Он, будучи озлобленным по отношению существующего строя, 20 февраля 1941 года в конторе райпищекомбинате демонстративно выступил с контрреволюционной речью по адресу Советской власти, а по отношению руководителей партии и правительства так же демонстративно высказывал свои террористические намерения, за что он постановлением Шиелинского РО НКВД от 14 марта 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-10 ч. 1, 17-58 п. 8 УК РСФСР.

Приговором военного трибунала войск НКВД Казахской ССР от 19 июня 1941 года Соловьев Константин Иванович осужден на 5 лет лишения свободы с отбыванием в ИТЛ, с последующим поражением прав сроком на 2 года.

Соловьев К. И. по ст. 17-58-8 по суду оправдан. Определением Военной коллегии Верховного Суда СССР от 20 июля 1941 года приговор о Соловьеве К. И. оставлен в силе.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 1 ноября 1962 года Приговор Военного Трибунала войск НКВД Казахской ССР от 19 июня 1941 года и Определение Военной Коллегии Верховного Суда СССР от 20 июля 1941 года в отношении Со-

ловьева Константина Ивановича отменена и дело о нем за отсутствием в его действиях состава преступления производством прекращено.

СУРЖА Константин Эмелянович родился в 1910 году в Сергавском районе, Варшавоградской области, украинец, образование 3 класса, беспартийный, проживал в Шиелинском районе, военнослужащий. Он обвиняется в том, что проживая в колхозе «Жана турмыс» этого же района среди населения проводил антисоветскую агитацию пораженческого характера, будучи в плену у немцев, он якобы высказывал, что немцы над пленными красноармейцами не издеваются, обращаются хорошо, восхвалял немецкую авиацию и т.д, за что постановлением Шиелинского РО НКВД от 30 ноября 1942 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58-10 ч. 2 УК РСФСР. Постановлением КРО УНКВД по Кызылординской области уголовное дело в отношении Суржа К. Э. было прекращено. По заключению прокурора Кызылординской области от 28 апреля 1997 года Суржа К. Э. на оснований Закона Республики Казахстан «О реабилитации жертв массовых политических репрессий» от 14 января 1989 года реабилитирован.

Ч

ЧЕРНОВ Иван Андреевич родился в 1908 году в селе Коелга, Челябинской области, осужден постановлением Особого Совещания НКВД СССР в 1942 году на 8 лет, до ареста проживал на станций Байтакум, Шиелинского района, работал машинистом, реабилитирован 25 сентября 1995 года.

Ш

ШАПОВАЛОВ Кузьма Капитонович родился в 1871 году в Воронежской области, осужден тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области 11 октября 1957 года к высшей мере наказания, до ареста проживал в пос. Шиели, работал в колхозе «1 мая», реабилитирован 4 сентября 1989 года.

Х

ХАМ ЧЕР родился в 1905 году в пос. Кан-Син, Камандинской области, Корея, кореец, гр-н СССР, окончил 1 курс пединститута в 1932 году в г. Владивостоке, беспартийный, до ареста проживал в Шиелинском районе, в колхозе «Авангард», работал учителем НСШ.

Он изобличается в том, что до 1923 года проживал в Корее, и прибыл в СССР нелегально, проживал на территории СССР, в 1934 году был завербован японским агентом Ли Чаң-Но он же Ли Чун-Гы для шпионской работы на территории СССР, собирал и передавал сведения: о количестве сельсоветов и колхозов в Шкотовском районе об экономическом состоянии колхозов, о количестве школ в районе и политнастроениях, в связи с проводимыми мероприятиями Советской властью, за что он постановлением Жанакорганского РО НКВД от 24 июня 1938 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-6 УК РСФСР.

Постановлением Особой тройки при РСФСР по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года Хам-Чер осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Приговор приведен в исполнение 7 октября 1938 года.

Определением Военного Трибунала ТРКВО от 28 декабря 1961 года — Постановление особой тройки УНКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года в отношении Хам-Чера отменено, а дело о нем, на основании п. 1 ст. 5. УПК Узбекской ССР, прекращено за отсутствием события преступления. Хам Чер реабилитирован посмертно.

ХИЗРИЕВ Бити родился в 1892 году в селе Австужи, Чечен. АССР, осужден Кызылординским областным судом 4 июля 1951 года на 25 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, реабилитирован 30 ноября 1996 года.

ХИЗРИЕВ Ахмед родился в 1886 году в селе Австужи Чечен. АССР, осужден Кызылординским облсудом 4 июня 1951 года на 25 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, реабилитирован 30 ноября 1996 года.

ФИШЕР Владимир Густавович родился в 1903 году в Мелитопольском районе, Запорожской области, осужден Южно-Казахстанским областным судом 12

января 1938 года по статье 58-10-1, на 7 лет, до ареста проживал в Шиелинском районе, работал зав. мастерскими МТС, реабилитирован 3 марта 1989 года.

Ю

ЮСУПОВ Юнус Алиевич родился в 1913 году в с. Шали, Шалинского района, ЧИ АССР, чеченец, гр-н СССР, кандидат в чл. ВКП(б) с 1940 года, образование среднее, окончил 3-х годичный сов. партшколу, проживал в колхозе «Гигант» Шиелинского района, был колхозником, до переселения в Казахстан он работал техническим секретарем Шалинского райкома ВКП(б). Юсупову Юнусу вменяется в вину то, что он среди спецпереселенцев чеченцев проводил антисоветскую разложенческую агитацию за невыход на работу, так как якобы чеченцы должны возвратиться на Кавказ, проявлял контрреволюционный саботаж, он среди чеченцев распространял слухи о том, что якобы Советское правительство чеченцев и ингушей переселило потому, что боялась их перехода на сторону Турции, которая якобы готовилась выступить войной против Советского Союза, а также он агитировал чеченцев не подписаться на 3-й Государственный заем, за что постановлением Шиелинского РО НКВД от 12 июля 1944 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10, 2 УК РСФСР. Постановлением Особого Совещания при НКВД СССР от 28 апреля 1945 года он заключен в ИТЛ сроком на 5 лет. Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 14 мая 1958 года — решение особого совещания при НКВД СССР от 26 апреля 1945 года в отношении Юсупова Юнуса Алиевича отменено и дело о нем в порядке п. 5. ст. 4 УПК РСФСР производством прекращено.

По заключению прокурора Кызылординской области от 13 мая 1997 года Юсупов Ю. А. на основании Закона Республики Казахстана от 14 апреля 1993 года реабилитирован.

ЖАҢАҚОРҒАН АУДАНЫ.

А

АБЫЛҒАЕВ Ислам Шөймерденұлы Ақұйық ауылдық кеңесі, «Қызыл-Мақташы» колхозында 1911 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қуғын-сүргінге ұшыраған ірі байдың баласы, Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 5 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған, оған —1941 жылғы 2 қарашада «Қызыл Мақташы» колхозында халық көсемі Сталинді әшкерелеген контрреволюциялық листовкалар таратқан, оның біреуі колхоз басқармасы кеңесіне көзі сынған терезеден тасталған, кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген деп айып тағылған. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1942 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен соғыс уақытындағы жағдайда кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім 1942 жылғы 9 мамырда орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 6 маусымдағы қорытындысымен Абылаев Ислам Шаймерденұлы толық ақталған.

АГЕЕВ Николай Агеевич родился в 1885 году в с. Чиназовка, Саратовской области, осужден Кызылординским облсудом в 1942 году на 10 лет, до ареста проживал в Жанақорғанском районе, работал старшим бухгалтером райконтгоры связи, реабилитирован 9 ноября 1995 года.

АЙТБАМБЕТОВ Қоныс «Бесарық» ауылдық кеңесі, «Кеңес» колхозында 1885 жылы туған, молда, бай болған, арабша сауатты, партияда жоқ, 1930 жылы қарақшылар көтерілісіне қатысқаны үшін НКВД органы арқылы тұтқынға алынған, «Кеңес» колхозында колхозшы, үйлі-жайлы, әйелі — Қағазкүл, баласы — Қонысов Ақболат, қызы — Қонысова Зойлен.

Айтбамбетов Қоныс — кеңес өкіметіне қарсы пығалда болып, «Кеңес» колхозының колхозшылары арасында кеңес өкіметіне қарсы жеңілістік сипатта үгіт жүргізген, кеңес өкіметінің атына жалақорлық лақаптар таратып, Кеңес Одағындағы өмір-жағдайына көңілі толмайтын әңгімелер айтқан, немістердің келуін күтіп, колхоз тұрғындарының арасында бұл соғыста немістердің Кеңес Одағын сөзсіз жеңетіні туралы лақаптар таратқан. Бұрын ірі молда болып,

өзінің жеке меншігінде балаларды діни оқу оқытқан, сонымен қатар кеңес өкіметіне қарсы Созақ қарақшыларының қарулы көтерілісіне қатысып, көтерілісті басуға қатысқан кеңес қызметкерлеріне тіл тигізіп өжуалаған. Сөйтіп ол мемлекеттік ауыр қылмыс жасаған.

Осы қылмыстары үшін Айтбамбетов Қоныс Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 16 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 8 сәуірде аяқталып, айыптау қорытындысы сол жылғы 28 сәуірде шақырылған. Іс Қызылорда облыстық сотының қарауына берілген. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1943 жылғы 30 маусымдағы үкімімен Айтбамбетов Қоныс 7 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жаза мерзімін өтегеннен кейін 4 жылға сайлаусайлану құқын жоюға сотталған.

Қызылорда облыстық прокурордың Қазақ ССР Бас прокурорына 1991 жылғы 6 ақпанда жолдаған қатынасында Қызылорда облыстық соттың 1943 жылғы 30 маусымдағы үкімін бұзуға бақылау ретінде наразылық шығаруды және Айтбамбетов Қоныстың әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан істі тоқтатуды сұраған.

Қазақстан Республикасы Бас Прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 25 наурыздағы қорытындысымен Айтбамбетов Қоныс — Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

АҚҚҰЛОВ Оспан Өзгент ауылдық кеңесі, «Жаңа-жол» колхозында 1891 жылы туған, руы қожа, байдың баласы, өзі ауыл ағасы (староста) болған, сауатсыз, партияда жоқ, 1932 жылы Жаңақорған халық соты арқылы РСФСР ҚК-ның 109 бабымен сотталған, колхозда мираб болып жұмыс істеген, үйленген, әйелі — Күләш, қызы — Жолдыкыз.

Аққұлов Оспан — 1942 жылдың 15 қыркүйегінен 1945 жылдың 23 ақпанына дейін «Жаңа жол» колхозының төрағасы болып жұмыс істеген.

Ол кеңес үкіметі құрылғаннан кейін ауыл шаруашылығын коллективтендіруге дейін кеңес үкіметіне қарсы әрекеттер жүргізген, ұлтшылдық-рушылдық жіктерге қатынасқан, ауыл шаруашылығын коллективтендіру кезінде колхозға кіріп, колхоз құрылысына зиянкестік істер істеп сотталған, Отан соғысы кезінде және одан кейін Жаңақорған ауданында тұрушы, кеңес үкіметіне қарсы күрескен

ұлтшыл-рушылдық жіктерге қатысқан, кеңес өкіметіне жат элементтермен байланысып, халық арасында кеңес үкіметі мен большевиктер партиясының саясатына қарсы үгіттер жүргізген, түрмеге қамалған күнге дейін өзінің қызмет жасап жүрген «Жаңа жол» колхозындағы колхозшылар арасында кеңес үкіметіне жат ұлтшыл-рушылдық істер жүргізген.

Осы қылмысы үшін Аққұлов Оспан Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 2 бөлімі, 2 бөлімшесінің 1946 жылғы 16 қыркүйектегі қаулысымен 20 қыркүйекте тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі 1946 жылғы 11 қарашада аяқталып, айыптау қорытындысы 12 қарашада шығарылған.

Айыптау қорытындысы Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындық мәжілісінің 1946 жылғы 27 қарашадағы ұйғаруымен бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 30 қарашадағы үкімімен айыпкер Аққұлов Оспан 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлаусайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

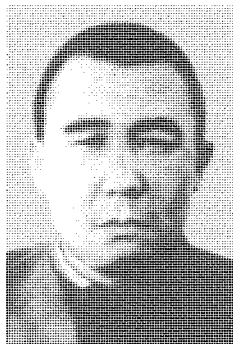
Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 30 қарашадағы үкімі күшінде қалдырылған, Аққұловтың шағым арызы аяқсыз тасталған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 24 қарашадағы қорытындысымен Аққұлов Оспан — Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

АЛДАБЕРГЕНОВ Асылхан Бесарық ауылдық кеңесінде 1921 жылы туған, Қызылорда облыстық

МВД Басқармасының 1951 жылғы 19—20 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, ҚК-тың 58 бабының 1«б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған, Тәшкент гарнизонының әскери трибуналы 1951 жылғы 30 қарашада Алдабергеновтың ісін қарап 25 жылға ИТЛ соттаған. СССР Жоғарғы Сотының әскери коллегиясы бұл үкімді бұзып, істі қайта тергеуге жіберген. Қызылорда облыстық КГБ бөлімінің 1954 жылғы 15 сәуірдегі қаулысымен тергеу ісі ендірістен қысқартылып, қамаудан босатылған, қамауға алынғанға дейін осы ауылдың Сталин атындағы колхозда тұрған, колхозшы болған.

АЛТЫНБЕКОВ Саябек Жанакорған ауданының № 14 ауылында 1917 жылы туған, кейін Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Есік стансасында, Совет көшесі, № 52 үйде тұрған, білімі аяқталмаған жоға-

ры, мамандығы физкультура және спорт, 1931 жылдан БЛКЖО мүшесі, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Сайфуль Мүлікова Галина, қызы — Ася.

Алтынбеков Саябек 1938 жылдың 13 наурызында әскерге алынған, 1941 жылдың тамыз айынан Владивосток қаласындағы жаяу әскерлер училищесінде курсант, 1942 жылдың наурыз айынан 1273 АП-ның 1 млн. ротасының командирі, шені — аға лейтенант. Ол 1273 АП-ның 1 млн. ротасы қызыл әскерлері мен командирлері арасында 1942 жылдың қазан және қараша айларының ішінде кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, жеңілістік пікірлер айтқан және Герман армиясын мадақтап, Қызыл Армияның командалық құрамына жала жауып, БК(б)П қатарына кіруге қарсы үгіт жүргізген.

Осы қылмысы үшін Алтынбеков Саябек 387 АД-ның НКВД-ның ОО-ның 1942 жылғы 26 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. 387 АД НКВД-ның ОО-ның 1942 жылғы 21 желтоқсандағы қаулысымен Алтынбековтың қылмысты ісі тексеруден тоқтатылып, қылмыс құрамы анықталмағаны үшін қамаудан босатылған.

Қазақстан Республикасы бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 31 қазандағы қорытындысымен Алтынбеков Саябек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

АЛТЫНБАЕВ Әбдірахман «Аққиқ» ауылында 1903 жылы туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, әскерге 1942 жылғы маусым айында шақырылып, № 1144 атқыштар полкінің құрамында соғысқа қатысқан.

Алтынбаев майданның алғы шептерінде жүргенде 1942 жылғы 3 қазанда Отанын сатып, неміс фашистерінің жағына өтпекші болған.

Осы қылмысы үшін 1942 жылғы 11 қазанда тұтқынға алынып, 1942 жылғы 23 қазанда № 340 атқыштар дивизиясының әскери Трибуналы РСФСР ҚК-ның 19 бабы 58—1 бабы «б» тармағымен айыпталған Алтынбаевтың қылмыстық ісін қарап, оны 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 5 жылға саяси құқын жоюға соттаған.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңына сәйкес Алтынбаевтың өз ойын іске асырмағандығын, тек қана өзінің мойындаған жауының негізінде сотталғанын ескеріп, 1998 жылғы 31 тамызда ол толық ақталған.

АНДАБАЕВ Жаңаберген 1887 жылы туған, Жанакорған ауданындағы «Екпінді» колхозының тұрғыны, арабша сауатты, партияда болмаған, колхозшы, әйелі және төрт баласы бар.

Ол кісіге Отан соғысы жылдары Совет Одағы бұл соғыста жеңіледі, сойтіп қазан революциясына дейінгі дәуір қайта орнайды деп колхозшылар арасында Совет өкіметіне және колхоз құрылысына қарсы үгіт жүргізді, — деген айып тағылған.

Шыңдығында ол сол «Екпінді» колхозын алғашқы ұйымдастырушылардың бірі болды, сотталғанға дейін сол колхозда агроном, бригадир, ферма меңгерушісі қызметтерін атқарған.

Әйелі Қалдыгүл 1961 жылы қайтыс болған. Үлкен ұлы Мәдібек 1924 жылы туған. Отан соғысына қатынасқан (1942—1947 ж.), соғыстан келгеннен кейін қайтыс болғанға дейін (1977 ж.) сол «Екпінді» колхозында механизатор болып жұмыс істеген.

Кіші ұлы Құдайберген 1937 жылы туған, қазір Қорқыт Ата атындағы мемлекеттік университетте профессор.

Қыздары Бораш 1941 жылы туған, Түркістан қаласында, ал Күләш 1946 жылы туған, Жамбыл облысында тұрады. Немере, шөберелері бар. Баласы Жаңаберген Құдайбергеннің айтуы бойынша, Қызылорда қаласы, Зубенок көшесі № 17/19, тел. 7-36-04. БАЙЗАҚОВ Сұлтанбек Құмарық ауылдық кеңесінде 1905 жылы туған, сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, үйлі-жайлы.

ӨТЕШОВ Сардар Құмарық ауылдық кеңесінде 1906 жылы туған, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйлі-жайлы.

ТҮРЖАНОВ Сейіт Құмарық ауылдық кеңесінде 1874 жылы туған, бай, болыстың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйлі-жайлы.

Бұларға тағылған айып: Андабаев, Байзақов, Өтешов және Тұржанов «Екпінді» колхозының мүшелері бір-бірімен туысқандық қатынас жасап, кеңес үкіметіне жат пиғылда болып, оған қарсы топ ұйымдастырған. Олардың алға қойған мақсаты жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізу арқылы колхоз жұмысына кедергі жасау болған.

Байзақов 1930 жылы кеңес үкіметіне қарсы зиянкестік әрекеттер жасағаны үшін қылмыстық жауапқа тартылған, бірақ тұтқындалудан қашып Өзбекстан территориясында 1946 жылдың тамызы айына дейін қашып, тығылып жүрген. Осыдан кейін туған аулына қайтып келіп, өзінің туысқандарынан топ құрып, колхоздың басшылығын басып алу немесе өз алдына жеке артел ұйымдастыру мақсатын қойған. Бұл жұмысқа Андабаев, Өтешов және Тұржанов тартылған және бірнеше рет жасырын жиналыстар өткізген. Андабаев 1943 жылы колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп: «Кеңес Одағы бұл соғыста немістерден жеңіледі, сөйтіп Қазан Революциясына дейінгі дәуір қайта орнайды»,— деген. Ұлы Отан соғысынан кейінде ол жұртшылық арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізіп, «Кеңес Одағы мен Англия арасында сөзсіз соғыс болады, бұл соғыста Кеңес Одағы жеңіліп, басқа өкімет орнайды, халықтың тұрмысы жамандаған, жастарды оның қағарына бармауға шақырған. 1947 жылдың ақпаны айында колхозшылардың жалпы жиналысында: «Кеңес үкіметі адамдарға қамқорлық жасамайды, адамдардан гөрі малды жақсы бағалайды»,— деп сөйлеген. Қазақ ССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауы күні Тұржановтың Кеңес үкіметіне қарсы сөйлеген сөзін қуаттап, еңбекшілердің тұрмысын жамандап, патша үкіметі тұсындағы тұрмысты мадақтаған.

Тұржановтың кеңес үкіметіне жат пікірде болып, тұрғындар арасында үнемі контрреволюциялық үгіт жүргізіп, колхозда еңбек төртін бұзып келген. Кеңес Одағындағы сайлау системасына жала жауып, патша үкіметі тұсындағы сайлау системасын мадақтаған.

Осы қылмыстары үшін Андабаев Жаңаберген, Байзақов Сұлтанбек, Өтешов Сардар және Тұржанов Сейіт тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық Сотының қылмыстық істер қарайтын сот коллегиясының 1947 жылғы 20 шілдедегі үкімімен:

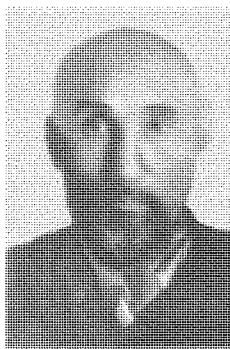
Андабаев Жаңаберген РСФСР ҚК-ның 58-бабы, 10 тармағының 2 бөлімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған. 1950 жылы Қарағандыдағы түрмеде (Карлаг) қайтыс болған. Өтешов Сардар РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 2 бөлімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлану-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Байзақов Сұлтанбек — РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 2 бөлімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Тұржанов Сейіт РСФСР ҚК-ның 58 бабы, 10 тармағының 1 бөлімімен 5 жылға бас бостандық еркін жоюға, 2 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

АРАБАДЖИЕВ Никита Георгиевич родился в 1876 году в Крыму, осужден решением НКВД 2 сентября 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу, до ареста проживал на станции Яныкурган, работал кучером, реабилитирован 4 сентября 1989 года.

АРАЛБАЕВ Бекайдар Жантөреұлы Төменарық ауылдық кеңесінде 1896 жылы туған, кейін Ташкент облысы, Шыназ ауданының № 3 племсовхозында тұрған, қазақ, бай, жартылай феодал отбасынан шыққан, сауатты, партияда жоқ, № 3 племсовхозда бригадир болып жұмыс істеген. Оған тағылған айып: кеңес үкіметінің қас жауы ретінде ол 1920 жылы алашордашылардың қатарына қосылып, контрреволюциялық-ұлттық ұйымға кіріп, сол ұйымның жетекшілерінің бірі болады, контрреволюциялық жұмысты белсенді

жүргізіп, байларды тәркілеуге, ауыл шаруашылығын коллективтендіруге қарсы тұрады, шаруалардың басқа республикаларға қоныс аударуын ұйымдастырады, кеңес үкіметіне қарсы қарулы күреске қарақшылар-көтерілісшілер тобын құрады. Осы қылмыстары үшін ол 1934 жылы ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынып, ОГПУ-дың коллегиясы арқылы 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, айып мерзімін толық өтеп, лагерьден 1943 жылы босанған. Түрмеден келгеннен кейін де ол кеңес

үкіметіне қарсы элементтермен байланыс жасап, оларға нақты жауыздық тапсырмалар берген — деп Қызылорда облыстық МГБ Басқармасы бөлімшесінің 1948 жылғы 9 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР МГБ-сы жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1949 жылғы 3 тамыздағы қаулысымен Аралбаев Бекайдар Красноярск өлкесіне айдауға жер аударылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1957 жылғы 10 қыркүйектегі ұйғаруымен СССР МГБ-ның жанындағы Ерекше мәжілістің 1949 жылғы 3 тамыздағы қаулысы бұзылып, Б. Аралбаевтың өрекетінде қылмыс құрамы жоқ болғандықтан ісі өндірістен қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Аралбаев Бекайдар Жантөреұлы Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған. АХМЕТОВ Айтмағамбет № 1 Бесарық ауылдық кеңесі, «Октябрь» колхозында 1894 жылы туған, байсаудагер болған, сауатты, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі, бір баласы, інісі бар.

Ахметов Айтмағамбет — Жаңақорған ауданының «Октябрь» колхозына мүше болып жүріп, колхозшылар арасында үнемі кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген, 1936 жылдың сәуір айында ол былай деген: «кеңес өкіметі жақын арада құлатылады, өкімет басына буржуазия өкілдері келеді, Қазақстан үкіметінен қорыққанынан Алматыдан Түркістан қаласына қашып келеді. Бұдан басқа ол мақта егісі мен оны баптау кезінде колхозшылар арасында — мақта егудің керегі жоқ, өйткені үкімет бәрібір оны алып қояды, ал біз колхозшылар аш қаламыз — деп үгіт таратқан. Колхозшыларды мақта егудің, оны күтіп-баптаудың, суарудың орнына өздерінің жеке мөлтек огородтарымен айналысуға шақырған. Колхозшыларды басқа ауданға көшуге шақырып үгіт жүргізіп, соның салдарынан 4 ұй-қожалығы Түркістан ауданына көшіп кеткен. Колхозшыларды мақтаны суару мен күтіп-баптауға шықпауға шақырған, соның салдарынан маусым айының басында көптеген колхозшылар мақтаны күтіп-баптау жұмысына шықпай қалған.

1935 жылдың жаз айында «Октябрь» колхозының шөп шабындығын өртеп жіберген, содан 1000 гектар жердің шөбі және 5000 ағаш өртеніп кеткен.

Ахметовке осы террорлық өрекеті үшін РСФСР ҚК-ның 175 бабымен тергеу жүргізілген. Жаңақорған аудандық 1 учаскелік халық сотының 1936 жылғы 20 ақпандағы қаулысымен Қазақстанның 15 жылдығы құрметіне байланысты қайырымдылыққа (амнистияға) жатқызып, істі қысқартқан.

Осы қылмыстары үшін Ахметов Айтмағамбет Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1936 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1936 жылғы 27 маусымдағы қаулысымен халық соты арқылы қысқартылған Ахметовтың ісін қайтарып алып, осы тергеу іске қосқан.

Тергеу ісі Жаңақорған аудандық НКВД бөлімі арқылы 1936 жылдың 27 маусымында аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылып, іс аудандық прокурордың қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының қарауына жіберілген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы ОГБ СПО-ның 1936 жылғы 11 шілдедегі қаулысымен Ахметовты айыптаған істі Облпрокурорға сотқа беру үшін жіберген. Облпрокурор өзінің 25 шілдедегі қорытындысымен айыптау қорытындысын бекітіп, істі НКВД-ның УСО-сы арқылы Қазақстан прокурорына арнайы коллегияға тапсыру үшін жіберген.

Қазақстан прокурорының 1936 жылғы 29 тамыздағы қаулысымен және РСФСР Жоғарғы сотының Қазақ Бөлімшесінің арнайы коллегиясының дайындау мәжілісінің 1936 жылғы 6 қыркүйектегі ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

РСФСР Жоғарғы сотының Қазақ Бөлімшесінің арнайы коллегиясының 1936 жылғы 10 қыркүйектегі үкімімен Ахметов Айтмағамбет — 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жыл сайлау-сайлану құқын жоюға сотталған.

Қазақ ССР Прокурорының бірінші орынбасарының бақылау ретінде Ахметовтің ісі Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 2 ақпанда жолдаған наразылығы бойынша РСФСР Жоғарғы сотының Қазақ Бөлімшесінің арнайы коллегиясының 1936 жылғы 10 қыркүйекте Ахметов Айтмағамбет жайлы үкімін бұзып, істі оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

АУЛОВ Хазкия Исакович родился в 1876 году в г. Ташкенте, по национальности бухарский еврей, подданство СССР, работал зав. магазином № 283 ТПО на ст. Жанакорган, малограмотный, беспартийный, бывший купец-торговец, занимался спекуляцией, за что постановлением Упол. ОГПУ по Жанакорганскому району от 26 декабря 1930 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. ст. 58-7 и 107, УК РСФСР. Постановлением райуполн. ОГПУ по Жанакорганскому ОГПУ от 11 января 1931 года — дело следствием за недоказанностью прекращено и из-под стражи освобожден.

По заключению Прокурора Кызылординской области от 21 апреля 1997 года Аулов Х. И. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ӘБДІРАХМАНОВ Әлішер Жаңа Арық ауылдық кеңесі, «Политотдел» колхозында 1903 жылы туған, негізі кедей-шаруа, сауатсыз, партияда жоқ, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Палыкул, қыздары — Тұрсынай, Өңғалай.

Әбдірахманов Әлішер Жаңақорған АӘК арқылы ескерге 1942 жылдың 26 маусымында алынған, 39 гв. АД., 112 АП., 7 рота, 5 взвод құрамында қатардағы жауынгер болған, 112 АП-тың құрамында 1942

жылдың 22 қазанында Сталинград қаласының маңайында соғысқа кірген, 1942 жылдың 12 қарашасында ұрыс даласында жаралы болып немістердің тұтқынына түскен. Чир стансасында әскери тұтқындардың лагерінде жана темір жол салу жұмысында болған, Шахты қаласының маңында тұтқыннан қашып шыққан. Ростов қаласында 118 АД, 398 АП құрамында қатардағы жауынгер болған. Осы полктың құрамында жүріп Әбдірахманов Әлішер 1943 жылдың шілде айында өзінің бөлімшесіндегі әскерлер арасында сатқындық сипаттағы кеңес үкіметіне қарсы женілістік үгіттер жүргізген. Шілде айының орта шенінде қызыләскерлер Сейітқалиев және Омаровпен әңгімесінде Әбдірахманов Сталинград түбіндегі өзінің 1942 жылдың аяғында екі еркімен немістердің жағына өткендігі, взвод командирінің көмекшісін өлтіргені туралы айтқан. Әбдірахманов Сейітқалиев пен Омаровты Отанды сатып немістердің жағына өтуге үгіттеген, бірақ олар өздерінің келісімін бермеген.

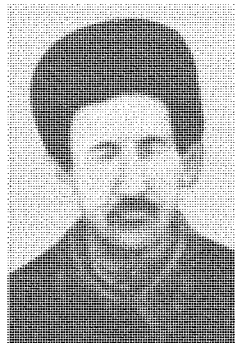
Осы қылмысы үшін Әбдірахманов Әлішер 118 Атқыштар Дивизиясының «Смерш» контрразведка Бөлімінің 1943 жылғы 17 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі 1943 жылдың 23 тамызында аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған.

28 Армияның «Смерш» контрразведкасы бөлімінің 1943 жылғы 25 қарашадағы қаулысымен УССР УПК-ның 197 бабының 11-бөлімшесі негізінде Әбдірахманов Әлішерге қарсы қылмыс қозғау тоқтатылып, ол қамаудан босатылған. Әбдірахманов қамаудан босатылғаннан кейін одан әрі әскери қызметін жалғастыруға бөлімге жіберу үшін ауыстырым пунктқа жіберілген.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1996 жылғы 10 қаңтардағы қорытындысымен Әбдірахманов Әлішер Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

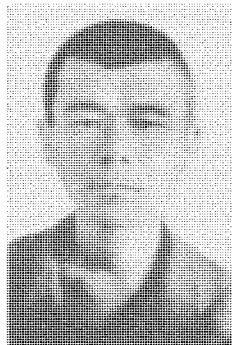
ӘБДІКӘРІМОВ Жапар Жаңақорған ауданының «Сәдірата» қолтығындағы он төрт үйлі шағын ауылда дүниеге келген. Ғани М ұ р а т б а е в т ы ң көземелдеуімен Тәшкен қаласындағы жоғары оқу орындарының біріне оқуға түскенімен, «Молданың баласы» деген желеумен оқудан шығарылған. Сонан кейін Жаңақорғанға қайтып келіп сот орындаушысы, сот хатшысы болып істеген. Кейін заңгер атағын алу үшін институт бітіреді де, 1935 жылы Оңтүстік Қазақстан облысы, Шәуілдір ауданының прокуроры болып тағайындалады.

1938 жылғы 2 ақпанда Әбдікәрімов Жапар «халық жауы» ретінде тұтқындалады, артында екі бірдей жас нәрестесін құшақтап, әйелі Зұлқия, інілері Мизам, Исатайлар қалады.

1944 жылы Жапар Әбдікәрімов атылғаны жайлы елге хабар келген. Бірақ, қай айда, қай күні, қай жерде атылғаны беймәлім күйінде қалды.

Әбдікәрімов Жапар толық ақталған. **ӘМІРОВ Құлман** № 14 ауылында 1899 жылы туған, НКВД-ның Қызылорда қалалық бөлімінің 1937 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, ҚК-тың 58 бабының 2 тармағына сәйкес қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 11 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Қызылорда облыстық Президиумының 1957 жылғы 26 қазандағы қаулысымен жоғарыда көрсетілген үштіктің қаулысы бұзылып, Әміровтың қылмыс құрамы мойнына қойылмағандықтан іс қысқартылған. Қызылорда облысы прокурорының наразылығы қанағаттандырылған.

Қамауға алынғанға дейін ол осы ауданда тұрған, орман-тоғай шаруашылығы базасының меңгерушісі болып қызмет істеген.

ӘШЕРОВ Ақжан — Жаңаорған ауданында 1920 жылы туған, НКВД-ның ерекше мөжілісінің үкімімен 1943 жылғы 29 мамырда 8 жылға сотталған, қамауға алынғанға дейін № 56 әскери тұтқындардың лагерінде болған, 1989 жылғы 7 қыркүйекте ақталған.

Б

БАЙМҰРАТОВ Әбен № 17 ауыл, «Жайылма» колхозында 1888 жылы туған, молданың баласы, шала сауатты, БК(б)П мүшесі болған, 1933 жылы партия қатарынан колхоздың астығын талан-таражға салғаны үшін шығарылған, «Жайылма» колхозының төрағасы болып қызмет атқарған. 1933 жылы Жаңақорған халық соты арқылы колхоздың астығын талан-таражға салғаны үшін 1 жылға еріксіз жұмыс істеуге сотталған. Әйелі — Шақар, қыздары — Тұрғанкүл, Бибанар, Пернеш, Ұлтуар, баласы — Әбутәліп.

Айыптау қорытындысы бойынша Баймұратов Әбен — «Жайылма» колхозында кеңес үкіметіне қарсы жұмыстар жүргізген, осы мақсатта ол колхозшыларды ру-руға бөліп, рулық топтар құрған, бір рудағы колхозшылардың малдарын тартып алып, екінші рудағы колхозшыларға берген. Баймұратовтың осындай кеңес үкіметіне қарсы әрекетінен 1937 жылы «Жайылма» колхозынан 30 үй басқа ауданға көшіп кеткен. Сонымен қатар Баймұратовтың күштеуімен «Ақ қабақ» жерінен канал қазу жұмысын ұйымдастырған. Бұл каналдың құмды жерден өтетінін, содан барып су-

дың каналдан ақпайтынын біле тұра каналды қаздырған. Баймұратовтың кінасынан колхозшылардың 16630 еңбек күні, ақшаға шаққанда 13304 сом зая кеткен.

Баймұратов «Жаңа жол» колхозының төрағасы болып тұрғанда «Ақ қабақ» жерінен қазылған каналдан су ақпайтынын біле тұра 1934 жылдың күз айында 75 гектар жерді жыртырған, судың жоқтығынан ол жер пайдаланылмай қалған, сол үшін ол Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 16 мусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1940 жылғы 9 қаңтардағы қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген. Баймұратов Әбеннің қылмыстық ісі РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 тармағынан ҚК-ның 110 бабының 2 бөліміне ауыстырылған.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1940 жылғы 11 ақпандағы үкімімен айыпкер Баймұратов Әбеннің қылмысы мойнына қойылмағандықтан УПК-ның 4 бабы 5 тармағына сәйкес мүлдем ақталған.

БЕКБАУЛИЕВ Мәден № 14 ауылында 1903 жылы туған, кедей-шаруа, білімі бастауыш, партияда жоқ, үйленген, әйелі — Әзіма, баласы — Әзім.

Бекбаулиев Мәден тағылған айып бойынша — ол контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, кенес өкіметіне қарсы үнемі үгіт жүргізген және партия мен үкімет көсемдеріне жала жапқан делінген. Сол үшін ол Қармақшы аудандық НКВД бөлімі арқылы 1937 жылғы 9 қарашада тұтқынға алынған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған.

Қызылорда облыстық сотының Президиумы бүл қылмысты істі 1957 жылғы 25 қыркүйекте қарап, Бекбаулиев Мәденнің әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан, істі өндірістен қысқартқан.

Қызылорда облыстық прокурорының 1997 жылғы 5 мамырдағы қорытындысымен Бекбаулиев Мәден Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

БЕРГЛЕР Филипп Иосифович родился в 1909 году в г. Станиславе, Польша, арестован Жанакорганским РО НКВД 18 мая 1943 года и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58-10-11 УК. Постановлением УНКВД по Кызылординской области от 18 июня 1943 года следственное дело по обвинению Берглера Ф. И. за недостаточностью состава преступления производством прекращено, и он освобожден из-под стражи, до ареста находился на излечении в Жанакорганской спец. больнице.

БИДНЕР Алексей Игнатович родился в 1887 году в гор. Лодзь, Польша, осужден тройкой УНКВД по Кызылординской области 17 октября 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу. До ареста проживал в пос. Жанакорган, работал маляром курорта, реабилитирован 16 октября 1989 года.

В

ВАСИЛЬЕВ Иван Васильевич родился в 1892 году в гор. Апай-Кассы, Ярдинского уезда, Казанской губернии. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 25 ноября 1937 года осужден на 10 лет, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал статистом МТС, реабилитирован 10 марта 1997 года.

Г

ГАГАЕВ Ваха родился в 1910 году в с. «Алхан-Юрт», Урусмарганского района, ЧИ АССР, чеченец, беспартийный, образование 7 классов, проживал в пос. Жанакорган, работал в МТС шофером-счетоводом, задерживался раймилицией за совершенную аварию на автомашине. Он обвиняется в том, что будучи пом. комбайнера МТС систематически распространял провокационные слухи, направленные на то, чтобы спецпереселенцы уходили с работы МТС. В целях срыва ремонта комбайнов и других с/х машин демонстративно отказался работать по сборке моторов комбайнов, за что постановлением Жанакорганского РО НКВД от 14 июня 1944 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—14 и 73 УК РСФСР.

Постановлением ООП УНКВД по Кызылординской области от 16 сентября 1944 года следдело по обвинению Гагаева за недостаточностью улик для предания суду следствие прекращено, и он освобожден из-под ареста.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Гагаев В. на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 апреля 1989 года реабилитирован.

ГАЛКИНА Анна Алексеевна родилась в 1914 году в Курской области, осуждена тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области на 10 лет, до ареста проживала в пос. Жанакорган, не работала, реабилитирована 9 июня 1989 года.

ГЕХАЕВ Рашид родился в 1908 году, в Урусмарганском районе Чечено-Ингушской АССР, осужден особым Совещанием при МВД СССР 27 ноября 1946 года по статье 58-10 на 4 года, до ареста проживал в Жанакорганском районе, без опред. занятий, реабилитирован 22 мая 1989 года.

Д

ДЕМЕСОВ Бердібек (Пердебек) Оңтүстік Қазақстан облысы, Шаян ауданы, «Қоғалы» колхозында 1905

жылы туған, қызметкер, 1929 жылдан БК(б)П мүшесі, Жаңақорған аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметін атқарған, оған табылған айып: ол контрреволюциялық-троцкистік, ұлтшылдық-террорлық, диверсиялық-жауыздық ұйымның мүшесі болған, оның тапсырмасымен ауыл шаруашылығы саласында жауыздық жұмыстар жүргізген, осы ұйымға адамдар тартумен айналысқан, партия мен үкіметтің сауатсыздық пен шала-сауаттылықты жою шараларын жүргізбеуге тырысқан. «Шарлар» мақта өсіретін совхозды жауыздықпен жоюға, және Қызыл Күм МТС-ның трактор паркін құлатуға белсенді қатысқан. Сол үшін Оңтүстік Қазақстан облыстық партия комитетінің 1937 жылғы 25 желтоқсандағы бюро қаулысымен Демесов Бердібек Жаңақорған аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметінен босатылып, партия қатарынан шығарылған, сол жылғы 27 желтоқсанда Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы IV бөлімінің қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының 1938 жылғы 5 наурыздағы үкімімен Демесов Бердібек ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім Алматы қаласында сол күні орындалған. СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1959 жылғы 20 сәуірдегі ұйғаруымен СССР Жоғарғы Соты Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 5 наурыздағы Демесов Бердібек жөніндегі үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, ол туралы іс қылмыс белгісі болмағандықтан қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Демесов Бердібек Қазақтың Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

ДЕНИЕВ Лом-Али родился в 1900 году в Шалинском районе, Чечено-Ингушской АССР, осужден Особым Совещанием при МВД 17 декабря 1946 года на 5 лет, до ареста проживал в гор. Кызылорде, работал в совхозе «Горняк» Жаңақорғанского района. Реабилитирован 6 июня 1989 года.

ДОСЫМОВ Байдүйсен «Жаңа Арық» ауылдық кеңесінде 1884 жылы туған, арабша сауатты, партияда жоқ, осы ауданның «Жаңа Арық» колхозында тұрған, егіс бригадирі, су мұраба болған, 1941 жылы тамыз айында саудагерлік жасағаны үшін Жаңақорған аудандық НКВД бөлімі арқылы жауапқа тартылып, одан тергеу барысында 5 күннен кейін ақталып шыққан. Балалары — Әлібек, Балталы, Еламан, Пернебай.

Оған табылған айып: ол «Жаңа Арық» колхозында 1945 жылғы қаңтар-наурыз айларында колхозшылар арасында үнемі үкіметке қарсы, оның басшылығына қарсы арам пікірлік өңгіме-сөздер айтып үгіт жасап, өзінің қазіргі кеңес үкіметінің құрылысына сенімсіздік, қанағаттанбаушылық көңілін білдіріп келген.

Оған: «Кеңес өкіметіне қастандық жасады», «Жолымбетов Әбіш дегеннің қызы 1944 жылы қайтыс болғанда, соның жаназасын шығарды», «Екпінді колхозының тұрғыны Сейіт дегеннің үйіне барып молдалық жасады», «Елдің бәрін жазықсыз қырып жатқан Сталин көсемді қарғау керек» деген сөздер ай-

тты, «Халық жаулары болып табылатын Сұлтанбек Қожановты, Жантөре Аралбаевты, Идия Сасықбаевты мақтады», «Бұрын ел тоқ еді, қазір колхоз елді жүлетіп бітті» деген сөздер айтты, «Өзіне салған 10 мың сом заемды төлегенмен, кейін салынған 6 мың сом заемды төлеуден бас тартты», «Сунақата» каналын қазуға қарсы болды» деген айыптар тағылып, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының 1946 жылғы 6 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10—2 тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Айыптау қорытындысы 6 қазан күні шығарылған. 1946 жылғы 3 қарашадағы үкіммен Досымов Байдүйсен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға саяси күкүн жоюға сотталған. Мал-мүлкі төркіленген. Гурьевтегі еңбекпен түзеу лагеріне айдалған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 20 қарашадағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 3.11.96 жылғы Үкімі күшінде қалдырылған.

Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1961 жылғы 27 сәуірдегі қаулысымен Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы 3 қарашадағы үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1946 жылғы 20 қарашадағы Досымов Байдүйсен жөніндегі ұйғаруы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Қазақ ССР прокурорының наразылығы қанағаттандырылған. Ал Досымов Байдүйсен 1947 жылы 63 жасында миына қан құйылудан түрмеде қайтыс болған.

ДОСЫМБАЕВ Ишанқұл Жаңақорған ауданында 1894 жылы туған, білімі орта, 1924 жылдан БК(б)П мүшесі, Қазалы қаласында тұрған, аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызмет атқарған. Оған табылған айып: ол контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымның мүшесі болған, осы ұйымның басқа да мүшелерімен бірлесіп, бірнеше жыл контрреволюциялық-ұлтшылдық ячейка ұйымдастырған, оған ауданның бірнеше қызметкерлерін тартқан, солар арқылы колхоздың экономикалық өсуіне, ауылдарда мәдени шараларға қарсы кедергілер жасаған, ауданнан адал қызметкерлерді қудалаған және ұлтшылдық наразылықты тудырып отырған — деп оны Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы 4 бөлімінің 1937 жылғы 4 қазандағы қаулысымен тұтқынға алып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1938 жылғы 19 ақпандағы үкімімен Досымбаев Ишанқұл-ды ең жоғары жаза — ату жазасына соттаған, үкім сол күні орындалған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1957 жылғы 18 шілдедегі ұйғаруымен СССР Жоғарғы Сотының Әскери коллегиясының 1938 жылғы 19 ақпандағы И. Досымбаев жайлы үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, ол туралы іс қылмыс құрамы болмағандықтан қысқартылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 13 мамырдағы қорытындысымен Досымбаев И. Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

Е

ЕДІЛБАЕВ Егемберді «Ақуық» ауылдық кеңесі, «Бірлік» колхозында 1885 жылы туған, молда болған, арабша сауатты, партияда жок, колхозшы, бұрын сотты болмаған, қамауға алынғанға дейін осы колхозда тұрған, үйлі-жайлы, әйелі — Сара, баласы — Қайыс.

Еділбаев Егемберді — өзінің бұрынғы молдалық жасап әдет еткендігін көксеріп, кеңес үкіметі мен партияның саясатына қарсылық пікірімен колхозшылардың арасында мұсылман дінін қаттап, түрліше теріс контрреволюциялық үгіт таратқан. Мысалы, 1942 жылдың 28 ақпан күні өзінің өлген інісіне құдайы беріп, 80 шақты колхозшыларды жинап, сол жердегі Құтбанбетов Омар дегеннің үйіне намаз оқиды деп кіргенде үйдің төрінде ілулі тұрған көсемнің портретін көріп, оны тұрған жерінен жұлып алып лақтырып тастаған, ол жайып қойған жайнамазының үстіне түскен жерінен аяғымен теуіп езгілеген жерінен Мамекөв деген колхозшы Еділбаевтың аяғының астынан портретті алған, сонымен қатар сол жердегі колхозшыларға — мұндай суретті мұсылманға және намаз оқитын жерге қойса күнә болады — деп теріс үгіт таратқан.

Осы қылмысы үшін Еділбаев Егемберді Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 10 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 2 бөлімімен қылмысты іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 9 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы 23 шілдеде шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 25 шілдеде, облыстық прокурор 30 шілдедегі қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындық мәжілісінің 12 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының көшпелі сессиясының 1940 жылдың 1 қыркүйектегі Үкімімен айыпкер Еділбаев Егемберді — 8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 3 жылғы сайлаусайлану құқын жоюға, мал-мүлкін төркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 10 қазандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы 1 қыркүйектегі үкімін бұзып, істі алдын-ала тергеуден бастап қайта қарау үшін сол сотқа жіберген. (Еділбаев Егемберді сотталғаннан кейін Турксиб темір жолы Аңсай стансасындағы НКВД-ның № 37 ИТЛ-на айдалған).

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1944 жылғы 23 қазандағы қаулысымен Еділбаевты қайта тергеуге кіріскен.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1944 жылғы 3 қарашадағы қаулысымен Еділбаевты айыптан тергеу ісі өндірістен қысқартылып, оны қамаудан босату жөнінде шешім қабылдаған. Бұл қаулының көшірмесі Қызылорда

облыстық прокурорға, УНКВД-ның «А» тобына және Еділбаевтың тұрған ИТЛ-на орындау үшін жіберілген.

Қазақ ССР НКГБ-ның тергеу бөлімінің кіші тергеушісінің 1945 жылғы 15 ақпандағы анықтамасы бойынша Еділбаев Егембердіні айыптаған тергеу ісін қысқартуды дұрыс деп тапқан.

Бұл анықтамамен Қазақ ССР НКГБ-ның тергеу бөлімі бастығының орынбасары келіскен. Ол толық ақталған.

ЕСПЕМБЕТОВ Ағыбай Құмарық ауылдық кеңесі, «Екпінді» колхозында 1922 жылы туған, негізі кедей-шаруа, білімі 7 класс, БЛКЖО мүшесі, колхозшы, бұрын сотталмаған, үйленген, әйелі — Мұлажан.

Еспембетов Ағыбай — 1942 жылдың қаңтар айында Жаңақорған АӘК арқылы әскер қатарына алынып, Самарқан қаласында 583 атқыштар полкінің құрамында әскери жаттығуда болып, сол жылғы наурыз айында майданға жөнелтілген, 103 АД, 583 АП құрамында Харьков бағытындағы ұрысқа қатысып,

1942 жылғы 27 мамырда Лозовая стансасы ауданындағы шайқаста немістерге тұтқынға түскен. Немістердің тұтқынында жүріп 1942 жылдың тамыз айында Полтава облысының Сталин ауданында Отанды сатып, неміс командованиясы арқылы Кеңес Армиясына қарсы соғысуға құрылған «Түркістан легионына» өз еркімен кірген. Осы легионда жүріп 1/76 батальонда қызмет жасап, фашистік Германияға адал қызмет етемін деп ант алған, әскери дайындықтан өтіп, 1943 жылдың тамыз айының аяғына дейін Сумск және Брянск облыстарындағы кеңес партизандарына қарсы соғыс операцияларына белсене қатысқан. 1943 жылдың қыркүйек айында 1/76 батальон құрамында Германияның Фельдфлекен қаласына жіберілген, онда 1944 жылдың ақпан айының аяғына дейін әскери жаттығудан өткен. 1944 жылдың басында жоғарыда көрсетілген қалада адал қызмет жасағаны үшін ол неміс армиясының командованиясы арқылы бөлімше командирі болып тағайындалған.

1944 жылдың наурыз айынан 9 қыркүйекке дейін Адриат теңізінің жағасында, Албанияда неміс армиясы үшін қорғаныс бекіністерін салуға қатысқан, жақсы қызметі үшін оған неміс командованиясы неміс армиясының «Үнтер-офицер» шенін берген.

1944 жылдың 9 қыркүйегінде албан партизандарының жағына өтіп, 26 бригадала қызмет жасаған, оның құрамында 1945 жылдың 15 қаңтарына дейін болып, Тирана, Дораздо және Әйбасана қалаларының аудандарында неміс әскерлеріне қарсы соғысқа қатысқан, одан кейін кеңес командованиясына репатриация ретінде берілген.

Мемлекеттік тексеруден өткен кезде ол 122 АД, 420 АП құрамына тіркеліп, 1945 жылғы 16 наурызға дейін

неміс әскерлеріне қарсы соғысқа қатысып жеңіл жарақаттанып, госпитальға емделуге жіберілген. Госпитальдан сауығып шыққаннан кейін 10 гвардиялық әуе десанты полкі құрамында қызмет жасап, 1945 жылдың қараша айында әскерден босанып, ауылына келген.

Қамауға алынар алдында Еспембетов Ағыбайдың үйін тінткенде одан № 3157463, «За отвагу» медалі «1941—1945 жылдардағы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін» медалінің куәлігі алынған.

Еспембетовтың жоғарыдағы қылмыстары үшін Қызылорда облыстық МТБ Басқармасының 1950 жылғы 25 қыркүйектегі қаулысымен Отанды сатқаны үшін тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1«б» тармағымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1950 жылдың 25 қазанында шығарылған.

Түркістан Әскери Округінің әскери Трибуналының 1950 жылғы 27 желтоқсандағы үкімімен Еспембетов Ағыбай —20 жылға еңбекпен түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мүлкін тәркілеуге сотталған. Қызылорда облыстық прокурордың көмекшісінің 1955 жылғы 28 желтоқсандағы қорытындысы бойынша және контрреволюциялық қылмыстары үшін сотталғандардың ісін қайта қарау жөніндегі Қызылорда облыстық комиссия мәжілісінің 1956 жылғы 2 қаңтардағы қаулысымен Еспембетовтың жаза мерзімін 6 жылға еңбек-түзету лагеріне шегеріп, 1955 жылғы 17 қыркүйектегі жарлығының негізінде қамаудан босатылып, сотталған айыбы алынып тасталсын — делінген.

ТуркВО әскери прокуроры көмекшісінің 1956 жылғы 28 маусымдағы қаулысымен Еспембетов Ағыбайдың шағым арызы бойынша іс өндірістен қысқартылып, ол туралы оған хабарлансын делінген.

Қызылорда облыстық прокурордың аға көмекшісінің 1989 жылғы 18 қыркүйектегі қорытындысымен ТуркВО әскери Трибуналының 1950 жылғы 27 желтоқсандағы үкімімен және Қызылорда комиссиясының 1956 жылғы 2 қаңтардағы қаулысымен келіскен.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Еспембетов Ағыбай — Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

3

ЗАГВОЗДКИН Михаил Павлович родился в 1905 году в г. Ленинскан, Армянской ССР, арестован 21 декабря 1939 года, совершил преступление предусмотренное по ст. 58—10 УК и по закону от 7 августа 1932 года. Приговором Кызылординского облсуда от 1 июня 1940 года подвергнут лишению свободы сроком на 10 лет с последующим поражением в избирательных правах на 5 лет, до ареста проживал в пос. Томенарык, Жанакорганского района, работал в совхозе «Горняк» старшим бухгалтером. Он на основании Закона РК реабилитирован.

К

КАРЧАГИН Иван Васильевич родился в 1900 году, в Покровском районе, Чкаловской области, осужден 24 июля 1942 года по ст. 58-10-2 на 10 лет, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал экспедитором МТС, реабилитирован 1 февраля 1989 года.

Қ

ҚОҢЫРАТБАЕВ Қалжан № 12 ауылдық кеңесі, «Қызыл Ту» колхозының «Керделі» деген жерінде 1877 жылы туған, бұрын бай, қазақтың ескі интеллигенті, Алаш Ордашы болған, сауаты бар, партияда жоқ «Қызы Ту» колхозының мүшесі, осы колхозда тұрған, әдебиетші, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі — Бибайша, балалары — Әнуар, Төлеген, қыздары — Нысан, Әзия.

Қоңыратбаев Қалжан Қазан революциясынан кейін Түркістан өлкесінің Алаш Орда ұлтшылдық орталығының құрамына кірген, бұл орталық өзінің алдына Қазақстанды СССР-дан бөліп алып, өз алдына қазақ буржуазиялық-монархистік Республика құру мақсатын қойған. Қоңыратбаев Алашордашылардың «Ақ жол» газетінің редакторы болып тұрғанда Қоңыратбаев Ходжановпен тығыз байланыс жасап, оның нұсқауымен тұрғындар арасында газет таратып, ауылда контрреволюциялық-ұлтшылдық жұмыстар жүргізген. Қоңыратбаев 1917 жылы Түркістан қаласында өткен Алашордашылардың 6 съезіне қатысып, Қазақстанды СССР-дан бөліп алып, өз алдына буржуазиялық Республика құру туралы сөз сөйлеген. 1936—37 жылдары Қоңыратбаев Қалжан ахун аулы тұрғындарының арасында контрреволюциялық Алаш Ордашылардың әдебиеттерін, өлеңдерін таратқан, тіпті 1937 жылы «Қызыл Ту» колхозының Қызылмүйіс меңгерушісі болып тұрып, Алашордашылардың өлеңдерін оқыған.

Қоңыратбаев ауылда өзінің үлкен беделін пайдаланып, колхозды құлату мақсатында жауыздық-зиянкестік жұмыстар жүргізген. 1937 жылы «Қызыл Ту» колхозының көктемгі егіс науқанын бұзу үшін өзінің басшылығымен мақтамен күріш егісін суару үшін арық қаздырған, бірақ арықтан су жүрмеген, өйткені егістік жер биік болған. Сөйтіп колхозшылардың еңбегі зияға кеткен, содан кейін колхоз қайтадан су арығын қаздырған, содан кейін ғана егіске су барған. 1937 жылы «Қызыл Ту» колхозында Қоңыратбаевтың нұсқауымен су шықпайтын биік жерге 25 га бидай еккізген, бұл егіс су бармағандықтан барлығы өліп қалып, колхозға үлкен зиян келген. 1937 жылы колхоз Қоңыратбаевқа бір ат бөлген, оны ол жүйкелетіп өлтірген.

Осы қылмыстары үшін Қоңыратбаев Қалжан Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР

ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1937 жылғы 25 желтоқсанда шығарылған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Қоңыратбаев Қалжан 10 жылға концлагерьге сотталған.

Ол сотталғаннан кейін НКВД-ның Амурлагына айдалған.

Қазақ ССР Прокуроры бірінші орынбасарының Қоңыратбаевтың ісін бақылау ретінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясына 1990 жылғы 6 шілдеде жолдаған наразылығы бойынша Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы Қоңыратбаев Қалжан жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

ПРОТОКОЛ САНЫ № 18

1937 жылы 9 желтоқсан күні «Иіркөл» ауылдық кеңесіне қарасты «Қызыл Ту» колхозының жалпы бас қосқан жиналысы болып, қағысқан ер—104, әйелі —78, барлығы 182 кісі, сырттан қатысушылар — Жаңақорған аудандық партия комитетінің өкілі Төлепбергенов, аудандық НКВД бөлімі бастығының орынбасары Төленбаев, партия ұйымдастырушысы — Жантұрсынов, «Жаңа тұрмыс» колхозының жанындағы комсомол комитетінен Асанов, Мамырбаев, «Иіркөл» аудандық кеңесі Байғанаевтардың қатысуымен жиналыс ашылды.

Жиналыс ағасы — *Нәлібаев*
мүшесі — *Калаева*
хатшысы — *Мамырбаев*.

Тыңдалды: Колхоз ішіне кіріп кеткен тобы жат элементтер туралы Жаңақорған аупарткомының өкілі Ж. Төлепбергенов.

Қаулы: Колхоз шаруашылығына-колхозшылардың өміріне зиянкестік істеп, көпшілік арасына теріс үгіт жүргізіп, ұлтшылдықпен ауылда ру жігін қоздырып келген Алаш ордашыл-ұлтшылы Қоңыратбаев Қалжанның болып келуі және колхозшылар арасында өте беделді болуы, колхоз бастығы Бимағамбетов Көпейдің әдейі колхоз шаруашылығына зиянкестік тигізу мақсатымен Қоңыратбаев Қалжанды колхоз арасындағы Қызыл мүйіс меңгерушісі етіп, колхозды бүлдіруге әдейі жасап Қоңыратбаевпен бірлесіп және колхоз арасына беделін көтеріп, ауыл шаруашылық артелінің Уставын бұрмалап, еңбек күн жазып келген.

II. 1925—25—27 жылдары халық жауы Ходжанов, Рысқұловтардың сүйеуімен Қоңыратбаев сот болып, Бимағамбетов болыс болып, еңбекшілер арасына

өкімгершілік жүргізіп, қорқытып пара алып, туысқандық ру жігін қоздырып, әйел теңдігін аяққа басып, сабап, малға сатып қолынан келгенінше еңбекшілермен үкіметтің арасын қашықтату мақсатымен зиянкестік жасап, еңбекші елге тепкісі тиген алаяқ қу екені оны «Қызыл Ту» колхозында істегендігімен анықталды.

III. Қоңыратбаев Қалжан, Бимағамбетов Көпей халық жауы Рысқұлов, Ходжановтармен бұрыннан пікірлес жолдас-тары екені анықталды. Бұған дәлел: шығып сөйлеген колхозшылардың сөздерінен, Қоңыратбаевтың туған інісі қазіргі халық жауы болып отырған Әлібек Қоңыратбаевпен қазіргі уақытқа дейін байланыс жасап, олардан колхоз шаруашылығын ақсатуға теріс тапсырма алып келгені анықталды.

IV. Өткен 1936 жылы Қоңыратбаев Қалжан Төшкенге Ходжановтың үйіне барып, сөйлесіп қайтқаны анықталды.

V. Колхоз шаруашылығын ақсату мақсатымен «Қызыл Ту» колхозының ортасынан Бимағамбетов Қоңыратбаевты жергілікті дихандармен санаспай колхоз өндірісіне зиян тигізіп, Қоңыратбаевтың нұсқауымен теріс арық қаздырып, 40 гектар мақтаны судан қалдырып, қанша еңбекті және алатын өнімді босқа жіберген.

VI. Бимағамбетов колхоз шаруашылығын құлату мақсатымен колхоз активтерін арақ ішуге ұйымдастырып, кез-келген колхозшылардың үйінде арақ ішіп, өзіне агент етіп алуға әрекет жасаған, оған дәлел: 20 жылдығында Октябрь мерекесінің өзі бас болып арақ ішіп, мерекенің көңілсіз өтуіне жағдай жасаған, сонымен қатар сауық кешін қоюға келген мектеп балаларына ойын қойғызбай ұрсып және колхозшыларды боқтап, мүйіздеп ақыреттер берген.

VII. Сталиндік Ұлы Конституцияның бір жылға толған 5/ХІІ күнті халық мерекесін колхозшыларға көрсетпей, колхозшылармен Конституцияның арасын қашықтату мақсатымен колхозшыларды боқтап сөгіп, ақырет беріп, өкімшілік қолданып жұмысқа жіберіп, өздері беделді адамдармен мейрам жасаған.

VIII. Көпшілік колхозшылардың тілегі бойынша Қоңыратбаев Қалжан тап жауының агенті екені анықталды. Сондықтан колхоздан шығарылып, қылмысты істері бойынша жазаның ең ауырымен айыпталуын заң орнынан сұраймыз.

IX. Колхоз бастығы Бимағамбетов Қоңыратбаевпен жолдас болып, колхоз шаруашылығына зиянын тигізіп, бүлдіруге әрекет жасағандығы анықталды. Сон-

дықтан орнынан алып, партиялық мәселесін шешу бастауыш партия ұйымынан сұралсын, қылмысты істеріне лайық жазаны ең ауыры қолдануын Заң орнынан сұраймыз.

Жиналыс ағасы — *Нәлібаев*.
мүшесі: — *Қолаева*
хатшысы: — *Мамырбаев*

ҚҰДИЯРОВ Нысанбай Құмарық ауылдық кеңесі, Елтай атындағы колхозда 1892 жылы туған, ата-тегі кедей-шаруа болған, 1928 жылдан партия мүшесі, колхозшы, бұрын сотты болмаған, қарауында 5 жаны бар.

Құдияров Нысанбай — алғашқы колхоз болып ұйымдасқаннан бері Елтай атындағы колхозда колхозшы болып, түрлі қоғам жұмысында және колхоздың басқа жұмыстарын істеп жүріп, ескі әдет-ғұрып жолымен сәуегей -балгер болып, қырық бір құмалақпен колхозшыларға бал ашып беруді әдет етіп келген. Ол феодалдық қалдықтарды пайдаланып, өткен уақыттағы болған істерді өзі күні бұрын болжап, сәуегейлікпен білген болып, бірнеше колхозшыларды өтірік қиялға сенуге үгіттеген. Құдияров колхоздың бірқатар актив қызметкерлеріне және колхозшыларға: «Мен 1933 жылы қаңтар айында түс көрдім. Түсімде менің ауызымдағы 32 тісім саудырап түсіп қалды. Сонда бір жаманшылық болатынын білдім. Соның артынан өзімнің жақын тумаларымнан 34 адам өліп қалды. Көрген түсім бұлжымай анық болды» — дей келіп, бұл шығарған өтірік қиялымен сәуегейлігіне сендіру үшін тағы да Құдияров «Мен 1937 жылы шілде — тамыз айларында тағы бір түс көрдім. Ол түсімде барлық тісім саудырап түсіп қалды. Соның артынан түсімде өзімді де қатты қысып қинады. Бұдан кейін тағы бір жаманшылық болатынын сездім. Соның артына ұзамай, бірнеше адамды үкімет «халық жауы» — деп ұстап алып кетті» Артында өзімді де халық жауымен байланысың бар — деп көп уақыт қысып, партия қағарынан шығарды. Ақырында қатты қысылып, қашып-пысып жүріп құтылдым. Бұл көрген түсім айнамастан бұлжымай келді» — деп өзін келешек істі сәуегейлікпен болжап білетін етіп, колхозшыларды алдап, ескі әдет-ғұрып жолымен теріс үгіттеп өзіне сендіруге әрекет істеген. Құдияров 1941 жылдың жаз айында тағы түс көрдім деген. Ол түсімде бағып жүрген бір топ қойымды екі үлкен қасқыр, бір кіші қасқыр дүркіретіп қуып келеді екен деп айтып, бұл түсіні өзі жорып, екі үлкен қасқыр Германия мен Италия, кіші қасқыр Финляндия екен — деп жорыған. Мұнда колхозшыларға айтып, сәуегейлік етуге тырысқан.

Құдияров 1942 жылы 2 ақпан күні Елтай атындағы колхоздың комсомол ұйымының хатшысы болып істейтін Оразбаевтың үйіне қонып отырып, сол жерде жиналып отырған колхоздың актив қызметкерлеріне: «Мен жақында түс көрдім, түсімде астыма боз бура мініп жүр екенмін. Сонда бағыс жақтан боз үлкен бура келіп таласты. Сөйтіп жат-қанда шығыс жақтан және бір қаспақ қара бура келіп, екеуін де бас салып талап, жеңіп кетті. Мен сыпырылып түсіп құтылдым. Сонда барлық бураға бір кісі келіп еге

болды. Енді жақында сендерде құрыясындар — деген.

Осы қылмысы үшін Құдияров Нысанбай Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1942 жылғы 2 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 30 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған, іс Қызылорда Облпрокурорының қарауына жіберілген. Облпрокурор өзінің 1942 жылғы 14 шілдедегі қаулысымен және Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 18 шілдедегі ұйғаруымен айыптау қорытындысын бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 29 шілдедегі үкімімен айыпкер Құдияров Нысанбай — 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы 7 қыркүйектегі ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының Н. Құдияров жөніндегі үкімін күшіне қалдырып, сотталушының шағым арызын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде Н. Құдияровтың қылмысты ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы Сотының Президиумына 1990 жылғы 10 қыркүйекте жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1942 жылғы шілденің 29 күнгі Құдияров Нысанбай жөніне шығарған үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1942 жылғы қыркүйектің 7 күнгі ұйғаруын бұзып, оның әрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан істі өндірістен қысқартуды сұраған.

Қызылорда облыстық прокурордың қорытындысы бойынша Құдияров Нысанбай СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ҚҰРМАНОВ Бейсен Ақтөбе облысының Мырзалы ауылдық кеңесінде 1900 жылы туған, Оңтүстік Қазақстан облысы НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің қаулысымен 1937 жыл ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, қамауға алынғанға дейін Жаңақорған ауданында тұрған, аудандық тұтынушылар одағының төрағасы болған, 1995 жылы 24 шілдеде ақталған.

Л

ЛЕРЕВ Калым Эльшевич родился в 1911 году в Польше, осужден Кызылординским облсудом 27 ноября 1942 года на 10 лет, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал сторожем столовой, реабилитирован 29 августа 1990 года.

М

МАДАЕВ Лечи Мартаевич родился в 1922 году в с. Автури, Шалинского района ЧИ АССР, чеченец, образование 7 классов, беспартийный, проживал в колхозе «Елтай», Кумарыкского аулсовета, Жанакорганского района, работал бригадиром и учетчиком среди спецпереселенцев колхоза им. Елтая. Он обвиняется в том, что будучи бригадиром среди спецпереселенцев систематически дезорганизовал производство колхоза, не выходил на работу и вел агитацию на невыход на работу всей бригадой в количестве 22 человек переселенцев, в результате этого его бригада, в том числе и он сам, не выходили на работу с 21 по 30 мая 1944 года, за что постановлением Жанакорганского РО НКВД от 1 июня 1944 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—10 УК РСФСР. Постановлением ОСП УНКВД по Кызылординской области от 28 августа 1944 года следственное дело по обвинению Мадаева Лечи производством следствия прекращено за недоказанностью состава преступления, и он освобожден из-под стражи.

По заключению прокурора Кызылординской области от 30 апреля 1997 года Мадаев Лечи на основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года — реабилитирован.

МӨМБЕЕВ Өтеген Жандосұлы Бестам ауылдық кенесі, «Үлгілі» колхозында 1896 жылы туған, бай баласы, ұлтшыл, қызметкер, сауатты. 1918 жылдан БК(б)П мүшесі, 1933 жылы контрреволюциялық-жауыздық әрекеттері үшін партиядан шығарылған, осы жылы Алматы қаласында ОГПУ-дың жанындағы үштіктің қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 14 тармақтарымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қамауға алынғанға дейін Алматы қаласында тұрған, наркомфинде (қаржы халық комиссариатында), өкімгершілік-шаруашылық бөлімінің бастығы болып қызмет атқарған.

Оған тағылған айып: ол кенес үкіметіне қарсы контрреволюциялық-ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесінің бірі болған, үнемі контрреволюциялық, жеңілістік сипатта үгіт жүргізген, кенес үкіметіндегі өмірге контрреволюциялық жала жауып үгіт таратқан, капиталистік елдердегі өмірді мадақтаған — деп Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 28 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 және 14 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға концлагерьге сотталған. Кызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 22 ақпандағы қаулысымен Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысы бұзылып, Мөмбеев Өтеген қамаудан босатылған.

Кызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен Мөмбеев Өтеген СССР

Жоғарғы Кеңесі Президиумының 16 қаңтар 1989 жылғы жарлығы негізінде толық ақталған.

МӨМБЕТОВ Тұтқабек № ауылында 1887 жылы туған, бұрын саудагер болған, сауаты бар, партияда жоқ, ауылшаруашылығымен айналысқан, бұрын 2 жарым жылға сотталған, сайлау-сайлану құқы жоқ, үйленген, «Октябрь» колхозының мүшесі.

1930 жылғы 27 ақпанда байларға және оған астық дайындау жөнінде міндетті тапсырма берілгені үшін ауылдағы байлар элементтеріне қарсы кедейлердің шабуылын әлсіретуге Мөмбетов әрекет жасаған. 1930 жылдың наурыз айында колхоз құрылысына қарсы кезеңде Мөмбетовтың инициативасы бойынша № 1 ауылдың «Отау сай» деген жерінде кедейлер Сапарбаев Елтай, Игебаев Елшібек, Дүйсебаев Шатеш, Мөмбетов Пайыз, Андыкеев Әлсейіттермен бірге Сапарбаев Елтайдың үйінде мәжіліс өткізіліп, 80 адамның атынан жалған қаулы шығарылған. Қаулыға мәжіліске қатысқандар қол қойған. Қаулыда — біздер азаматтар 80 адам колхозда тұрғымыз келмейді, колхозда тұрғысы келмейтіндер ешқандай кедергісіз кетуі тиіс — деп көрсетілген. Соның өсерінен колхоздың мүлкін, жұмыс көлігін талап кеткен, жұмыс алаңсыз тоқтаған, жерлі суаруға жіберілген су 3 күн бойы айдалаға кеткен. Сөйтіп Мөмбетов Тұтқабек колхоз құрылысына, көктемгі егіс жоспарын орындауға үлкен кесірін тигізген.

Осы қылмысы үшін Мөмбетов Тұтқабек ОГПУ-дың Жаңақорған ауданындағы өкілінің 1930 жылғы 3 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 1931 жылдың 8 ақпанында шығарылған, істі Шиели поселкесінің № 4 учаскелік халық сотына берген. Халық соты өзінің 1931 жылғы 18 шілдедегі қаулысымен істі қайта тергеуге жіберген.

Жаңақорған ауданының № 1 участкелік халық сотының тергеушісі іс бойынша бірнеше куәлардан жауап алып, 1931 жылдың 26 қыркүйегінде айыптау қорытындысын шығарып, істі аудандық прокурорға жіберген.

Бұдан әрі Мөмбетовтың тағдыры жайлы қылмыстық істе мәлімет жоқ, сот үкімі шықпаған.

Кызылорда облыстық прокурорының аға көмекшісі, 1-дәрежелі юрист М. Имандосовтың 1991 жылғы 20 мамырдағы қаулысымен — Мөмбетов Тұтқабектің әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс өндірістен қысқартылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1997 жылғы 21 ақпандағы қорытындысымен Мөмбетов Тұтқабек Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде толық ақталған.

МЕЖИЕВ Магомед родился в 1889 году в Чечено-Ингушской АССР, осужден Кызылординским облсудом 25 июля 1950 года на 10 лет, до ареста проживал в Жанакорганском районе, был колхозником, реабилитирован 23 августа 1990 года.

МЕЛЕХОВ Петр Матвеевич родился в 1913 году в с. Ляпишево, Плавского района, Тульской области, арестован Жанакорганским РО НКВД 7 ноября 1942 года и привлечен к уголовной ответственности по

ст. 193-7 п «Г». Постановлением ОББ УНКВД по Кызылординской области от 14 июня 1943 года следственное дело прекращено, и он освобожден из-под стражи, до ареста находился без определенного местожительства и занятия.

МЕЛЬНИК Дмитрий Федотович родился в 1885 году в с. Черняевка, Липовского района, Киевской губернии, Постановлением Жанакорганского РО НКВД от 21 февраля 1938 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58—6 УК. Постановлением особой тройки при Управлении НКВД по Кызылординской области от 29 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Заключение следотдела УКГБ по Кызылординской области от 1 января 1957 года архивно-следственное дело по обвинению Мельника Д. Ф. прекращено за отсутствием состава преступления и считал возможным реабилитировать его посмертно. Военный прокурор ТуркВО протестом в порядке надзора просил Военного Трибунала ТуркВО от 31 января 1957 года Постановление особой тройки УНКВД Кызылординской области от 29 сентября 1938 года отменить и дело на оснований ст. 2 п «в» УПК прекратить за отсутствием состава преступления. Военный трибунал ТуркВО своим Определением от 8 февраля 1957 года отменил Постановление особой тройки и дело производством прекратил за отсутствием состава преступления. До ареста он проживал в пос. Жанакорган, работал слесарем МТС.

МЕНЬШИКОВ Федор Евстигнеевич родился в 1886 году в г. Кызылорде, осужден тройкой при ПП ОГПУ 16 октября 1931 года на 8 лет, до ареста проживал в поселке Жанакорган, был рыбаком, реабилитирован 13 сентября 1989 года.

МОЛЧАН Емельян Иванович родился в 1891 году в Гродненской губернии (Польша), осужден тройкой УНКВД по Кызылординской области 17 октября 1938 года к высшей мере наказания — расстрелу, до ареста проживал в Жанакорганском районе, работал счетоводом МТС, реабилитирован 17 декабря 1968 года.

МОМЫНХАНОВ Қансейіт “Өзгент” ауылдық кеңесі, “Мәдениет колхозында 1885 жылы туған, руы “Қожа”, бай — жартылай феодал, болыс болған, шала сауатты, 1922 жылдан 1928 жылға дейін БК(б)П мүшесі, 1928 жылы контрреволюциялық - ұлтшылдық әрекеті үшін 7 жылға сотталған, жазасын өтемі Өзбекстанға қашып кеткен, үйлі-жайлы, әйелі — Зүлпия, балалары — Шнайдар, Жанайдар, Шанияр, қыздары — Жайдарқұл, Баршына.

Момынханов Қансейіт —1930 жылдары контрреволюциялық ұйым басшылары Сырқожаев Жамһүрмен, Ибадуллаевпен бірлесіп тұрғындарды алдымен Тәжікстанға, одан кейін Ауғанстанға көшіруді ұйымдастырған, сөйтіп көтерілісшілер қатарын көбейтіп, қарақшыларды ұйымдастырған, олар тұрғындардың малдары мен мүліктерін тонап, ұрлаған.

1931—34 жылдары Момынханов қарақшылар басшылары Месібаев, Енбановпен бірге Гузар ауданында бейбіт жатқан тұрғындарға қарақшылық шабуыл жасап, 14 үйге, 4 жылқы және 20 000 ақшасын талап алған.

1936—37 жылдары “қожа” руындағы колхозшыларды Төменарықтағы тәуір учаскеге көшіруге байла-

нысты Момынханов қайтадан өзінің контрреволюциялық жұмысын бастап, қазақ тұрғындарының Өзбекстанға көшуін ұйымдастырған.

Момынханов қарақшылар шабуылын ұйымдастырғаны, қазақ жұртшылығын Өзбекстан мен Тәжікстанға көшіргені жөніндегі қылмысынан сол кездегі ҚазЦИК-тың бұрынғы төрағасы, халық жауы Құлымбетовтың берген ақтау қағазымен жазаланудан аман қалған.

1936 жылы Момынханов Құлымбетовтың, Ержановтың тапсырмасымен Келес ауданында байларды топтастырып, оларды аман сақтап қалу және көтеріліске пайдалану мақсатында олардан колхоз ұйымдастырған.

Осы қылмысы үшін Момынханов Қансейіт Жанакорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Момынханов Қансейіт —10 жылға концлагерьге сотталған.

(Момынханов сотталғанан кейін ДВЖД, Амур облысы, Верх-Буринос ауданы, Ургал поселкесі, СССР НКВД-ның Бурлағына айдалған).

Қызылорда облыстық КГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1957 жылғы 5 наурыздағы қорытындысы бойынша Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы Момынханов Қансейіт жайлы қаулысын бұзуды, оның әрекетінде қылмыс құрамы болмағандықтан істі қысқартуды дұрыс деп тапқан.

МҰСАБЕКОВ Әкімбек (Ақылбек) “Жаңа арық” ауылдық кеңесі, “Кеңес арық” колхозында 1898 жылы туған, ірі байын баласы, өзі де бай болған, сауаты бар, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Жаңақорған поселкесі, Совет көшесі, № 73 үйде тұрған, Жаңақорған поселкелік кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған.

1931 жылы қазан айында ОГПУ арқылы тұтқынға алынып, кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалып, тергеу барысында қамаудан босатылған. 1933 жылы Жаңақорған аудандық халық соты арқылы кооператив қаржысын —1550 сомды ішіп-жеп қойғаны үшін 2 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, істі облыстық сот қарап, аудандық халық сотының үкімін бұзып, оны қамаудан босатып, істі қысқартқан.

Оған тағылған айып: 1932 жылы ол төменгі органның тізгінін басып алып, кедей-шаруаларға қоканлоққы күш көрсетіп, оларды ұрып-соққан, байларды өшкерелеп көрсеткен жағдайда оларды өлтірем деп қорқытқан, өзінің туысы байлар Жүнісовтерді төркілеуден, қуғын-сүргіннен құтқарған. Жаңақорған тұрғындарын жаппай Өзбекстанға көшуге күштеп көндірген, соның салдарынан Сталин — Еңбек колхозы түгелдей құлап, жойылған. 1933 жылы өр жерде кеңес үкіметі халықты өлімге өкелеуде, ол ұзақ тұрмайды — деп жеңіліс лақаптарын таратқан — дегені үшін ол Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 13 тамыздағы қаулысымен

тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 10 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен Мұсабеков Ә. 10 жылға концлагерге сотталған.

Қызылорда облыстық соты Президиумының 1961 жылғы 23 қарашадағы қаулысымен — Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы Мұсабеков Ә. жөніндегі қаулысы бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Мұсабеков Әкімбек сот арқылы толық ақталған.

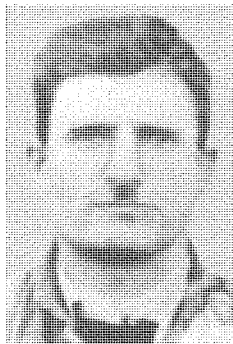
МЫСЫҚБАЕВ Асылбек № 5 “Қайғақ” ауылында 1890 жылы туған, кейін Келес ауданының “2-ая пилетка” колхозында тұрған, колхозшы, білімі бастауыш, 1925 жылдан БК(б)П мүшесі, 1928 жылы байлармен байланысы үшін партия қатарынан шығарылған, үш рет сотталған:—1928 жылы байларды жасырғаны үшін 2 жылға сотталған, 1930 жылы РСФСР ҚК-ның 120 бабымен сотталған, 1932 жылы контрреволюциялық - жауыздық ұйымның мүшесі болғаны үшін 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, айып мерзімін өтемей, түрмеден қашып кетіп, Өзбекстанда, Пахтаарал ауданын аралап жүріп, Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық - троцкистік үгіт жүргізген, кеңес үкіметіне қарсы өлгенше күресемін — деп сөз айтқан. Осы қылмысы үшін Пахтаарал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 17 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы үштіктің 1937 жылғы 28 қарашадағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, үкім сол жылғы 20 желтоқсанда сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облпрокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығына сәйкес Мысықбаев Асылбек толық ақталған.

МУҚАМЕТЖАНОВ Керімбай № 1 ауылында 1885 жылы туған, РСФСР Жоғарғы Сотының қазақ бөлімінің үкімімен 1934 жылғы 28 маусымда тұтқыннан босатылған, қамауға алынғанға дейін Жанақорған ауданында тұрған, аудандық прокурор болып қызмет атқарған, 1996 жылғы 28 ақпанда ақталған.

МУРАДОВ Катиб родился в 1908 году в Адыгейском районе Грузинской ССР, осужден Кызылординским Облсудом 25 февраля 1949 года на 10 лет, до ареста проживал в Жанақорғанском районе, работал сторожем совхоза “Торняк”, реабилитирован 20 марта 1990 года.

МЫЛТЫҚБАЕВА Түймекул — Оңтүстік Қазақстан облысы, Фрунзе ауданында 1897 жылы туған,

НКВД-ның жанындағы Ерекше мәжілістің үкімімен 1943 жылғы 21 тамызда 5 жылға жер аударуға сотталған, қамауға алынғанға дейін Жанақорған ауданында тұрған, колхозшы болған, 1989 жылғы 19 қыркүйекте ақталған.

Н

НӨЛІМБАЕВ Иманберді № 3 ауыл, “Қызыл мақташы” колхозында 1883 жылы туған, бұрын бай болған, сауатсыз, партияда жоқ, еш жерде жұмыс істемеген, үйленген, әйелі — Күлхан. Ол Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ-ның 1933 жылғы 25 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынған. Нөлімбаев Иманберді 1933 жылдың желтоқсан айының 29 күні Қазақстандағы ОГПУ-дың өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің қаулысымен контрреволюциялық өрекеті үшін РСФСР ҚК-ның 16—58 бабының 3 тармағымен, 58 бабын 7, 11 тармақтарымен 5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған. Ол жаза мерзімін өтеуге ОГПУ-дың Қарағанды еңбекпен түзету лагеріне 1934 жылдың 17 ақпанында айдалып өкелінген. Жаза мерзімін өтеп жүріп, Нөлімбаев Иманберді 1934 жылдың қыркүйек айының 9 күні Қарлағтан қашып кеткен, содан 1949 жылдың 14 маусымына дейін Өзбекстанның Самарқан облысында және Қызылорда облысының Жанақорған ауданында жасырынып-тығылып жүрген. Оған Бүкілодақтық іздеу (розыск) жарияланған.

Қызылорда облыстық МГБ басқармасы Нөлімбаев Иманбердіні қашып жүрген жерінен ұстап, өзінің 1949 жылғы 11 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алып, РСФСР ҚК-ның 58-бабының 14 тармағымен қылмыстық іс қозғалған. Алдын-ала тергеу ісі сол жылғы 14 шілдеде аяқталған, айыптау қорытындысы сол күні шығарылған. Тергеу ісі сотқа беру үшін Қызылорда облпрокурорына жіберілген.

Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 1949 жылғы 27 шілдедегі ұйғаруымен айыптау қорытындысы бекітілген.

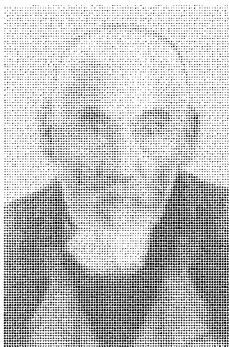
Қызылорда облыстық сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 30 шілдедегі үкімімен Нөлімбаев Иманберді —8 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, барлық мүлкін тәркілеуге сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 11 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1949 жылғы 30 шілдедегі үкімін күшінде қалдырған, сотталушының шағым - арзыын нәтижесіз тастаған.

Қазақ ССР Прокуроры бірінші орынбасарының бақылау ретінде Нөлімбаевтың ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылға 15 маусымдағы жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1944 жылғы 30 шілдедегі үкімі және Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1949 жылғы 11 тамыздағы Нөлімбаев Иманберді жөнінде шыға-

рылған ұйғаруын бұзды және оның әрекетінде қылмыс құрамының жоқтығына байланысты істі өндірістен қысқартуды сұраған.

Қызылорда облыстық прокурордың қорытындысы бойынша Нәлімбаев Иманберді СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

НҰРЖАНОВ Балымбет № 3 ауыл, “Ынтымақ” колхозында 1872 жылы туған, Қызылорда облысының НКВД Басқармасының ОББ бөлімінің 1942 жылғы

13 қарашадағы қаулысымен қамауға алынып, ҚК-ның 58—2, 58—10-2 бабымен қылмыстық іс қозғалған, Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы 12 қазандағы үкімімен 10 жылға сотталған, Қазақ ССР-ы Жоғарғы Сотының 1948 жылғы 28 желтоқсандағы анықтамасымен Қызылорда облыстық сотының қойған айыбының толық еместігіне байланысты үкімі бұзылған, іс қысқартылып, қамаудан босатылған, қамауға алынғанға

дейін сол колхозда колхозшы болған.

О

ОСПАНОВ Жамгүр “Жайылма” ауылында 1899 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауылда тұрған. Ол Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық - ұлтшылдық үгіт жүргізіп, ауыл шаруашылығына жауыздық-зиянкест әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы қараша айындағы үкімімен ҚК-ның 58 бабының 7, 10 тармақтарымен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Ол Қазақстан Республикасының 1993 жылғы заңының негізінде толық ақталған.

Ө

ӨМІРБАЕВ Тұнықтыбай № 3 ауылында 1894 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Аққум стансасында тұрған, жұмысшы болып істеген. НКВД жанындағы Ерекше мәжілісінің 1942 жылғы 12 тамыздағы үкімімен 5 жылға шартты жазамен сотталған. Ол 1989 жылғы 4 қыркүйекте ақталған. **ӨСКЕНБАЕВ** Смайыл № 7 “Құмарық” ауылдық кеңесі, Елтай атындағы колхозда 1887 жылы туған,

бай — болыстың баласы, өзі де бай болған, шала сауатты, БК(б)П мүшесі, 1931 жылы Кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізгені үшін партия қатарынан шығарылып, ОГПУ Органы арқылы тұтқынға алынған, 1933 жылы колхоздың 11 бес жылқысы мен ат қорасын өртегені үшін ұсталып, одан босанып шыққан, 1936 жылы Елтай атындағы колхоздың ферма меңгерушісі болып тұрған кезінде қойлардың іш тастағаны үшін 3 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, айып мерзімін өтемеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі болған, сол ұйымның тапсырмасымен колхоздың малын қырып-жою жолымен жауыздық жұмыстар жүргізгені үшін айып тағылып, Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1933 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық соттың көшпелі сессиясының 1939 жылғы 11 ақпандағы үкімімен Өскенбаев Смайыл 25 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 9 мамырдағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1939 жылғы 11 ақпандағы үкімі бұзылып, іс алдынала тергеу арқылы сол соттың өзіне басқа сот құрамында қарауға жіберілген.

Қызылорда облыстық прокурордың 1940 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Өскенбаев Смайылдың айыптау ісі өндірістен қысқартылып, оның қылмысы анықталмағандықтан қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 11 қаңтардағы қаулысы бойынша Қызылорда облыстық прокурордың қаулысымен келісіп, Өскенбаевты қамаудан босатып, істі өндірістен қысқартқан. Қызылорда облыстық прокурордың 21.04.1997 жылғы қорытындысымен Өскенбаев Смайыл Қазақстан Республикасының 14.04.1993 жылғы Заңының негізінде толық ақталған.

ӨТЕЕВ Бекжігіт № 1 ауылында 1901 жылы туған, бай- болыс, әкесі ауыл старшинасы болған, сауатты, 1931 жылдан 1935 жылға дейін БК(б)П мүшелігіне кандидат. 1934 жылы колхоз бригадирі болып тұрған кезінде жауыздықпен 18 гектар мақтаны дер кезінде күтіп- баптамай күтімсіз қалдырған, колхозшыларды ұрып-соққан, “Октябрь” колхозында жылқы ұрлағаны үшін 1935 жылы колхоздан, БК(б)П қатарынан шығарылған. 1936 жыл колхозшылар тобының арасында (60 адамдай) Кеңес үкіметіне қарсы үгіт таратқан, колхозшыларды мақта егісі жұмысын тоқтатуға, колхоздан шығып, басқа Республикаға көшіп кетуге шақырған, колхозшылар арасында “Кеңес үкіметі құлайды”, — деп сөз таратқан, партия мен үкімет басшыларының адресіне жаман сөздер айтып, балағаттағаны үшін айып тағылып, Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1936 жылғы 10 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

РСФСР Жоғарғы Сотының Қазақ бөлімінің арнайы коллегиясының 1936 жылғы 20 желтоқсандағы үкімімен Өтеев Бекжігіт 2 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы сотының арнайы коллегиясының 1938 жылғы 20 қаңтардағы ұйғаруымен 1936 жылғы 20 желтоқсандағы сот үкімі бұзылып, оның өрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс қысқартылған. Қызылорда облыстық прокурордың 13.05.1997 жылғы қорытындысымен Өтеев Бекжігіт СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

П

ПАЛЫМБЕТОВ Әмзе Жаңқорған ауданында 1901 жылы туған, білімі орталау, партияда жоқ, қызметкер, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, өскери қызметкер болған. Оған Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық жеңілістік үгіт жүргізіп, зиянкестік өрекеттер жасағаны үшін айып тағылып, тұтқынға алынған. Тергеу барысында оған тағылған айыптың анықталмағаны үшін қамаудан босатылған. Ол 1996 жылғы 15 сәуірде толық ақталған. **ПЕТУХОВ** Николай Александрович родился в 1895 году в Ярославской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакурган, был рабочим. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую, контрреволюционную, провокационную агитацию и вредительско-террористическую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 13 августа 1945 года по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР осужден на 8 лет лишения свободы. Он реабилитирован 3 марта 1989 года.

Р

РҮСТЕМОВ Манап “Аққорған” ауылдық кеңесі “Талап” колхозында 1900 жылы туған, бай - болыстың баласы, сауатты, партияда жоқ, колхозшы, қамауға алынғанға дейін осы колхозда тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген әйелі — Әбуова Рсалат, қызы— Манапова Хайрисса.

Рүстемов Манап Кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық, террорлық көтерілісшілер ұйымына 1936 жылы осы ұйымға белсенді қатысқан Аққорған ауылдық кеңесінің бұрынғы төрағасы Иманқұлов Төрәлі және “Талап” колхозының төрағасы Аuezов Атабай арқылы тартылған. Осылардың тапсырмасымен Рүстемов колхоздарда мынадай зиянкестік-жауыздық жұмыстар жүргізген: 1936 жылы Рүстемов “Талап” колхозының мұрабы боып тұрғанда, егісті суаратын арықты биік жерден қаздыруға зиянкестік тапсырма беріп қаздырған, соның салдарынан қазылған арықтан егіске су ақпаған. Сол жылы ол тоғанда тұрған суды зиянкестікпен дұрыс пайдаланбай,

мақта егісіне суды 4 рет берудің орнына 2-ақ рет берген. Рүстемовтың зиянкестік өрекеті салдарынан 1937 жылы “Талап” колхозында 40 гектар бидай өліп қалған, ал мақтаның шығымдылығы төмен болып, өнім аз алынған. Сол жылы Рүстемов сап ауруымен ауырған ат сатып алып, оны қасақана колхоз табына қосып жіберген, соның салдарынан колхоз жылқылары сап ауруымен ауырып, 14 жылқыны мал дәрігерлері ауру болғандықтан өлтіріп тастаған.

1937 жылы Рүстемов мұраб болып істеп жүріп, “Талап” және “Келін Төбе” колхоздарының мақта егісін өдейі сумен қамтамасыз етпегендіктен 90 гектар мақта егісі судан қалып, шықпай қалған. 1938 жылдың наурыз айында Рүстемов су жинайтын тоғаннан өдейі суды жығып жіберіп, мақта және басқа егістер суарылмай қалған. 1938 жылы көктемде Рүстемов колхозшылар арасында үкіметке қарсы колхозды құлатуға, көктемгі ауыл шаруашылық жұмыстарын бұзуға және Өзбекстанға көшуді ұйымдастыруға бағытталған үгіт жүргізген.

Осы қылмыстары үшін Рүстемов Манап Жаңқорған аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 7 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қоздалған.

Тергеу ісі 17 қазанда аяқталған, айыптау қортындысы 1 қарашада шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы сол күні, Облыстық прокурор 10 қарашада, облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясы 2 желтоқсандағы ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1939 жылғы 11 ақпандағы үкімімен айыпкер Рүстемов Манап 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, жазасын өтегеннен кейін 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін төркілеуге сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының Рүстемов жөніндегі үкімін өзгертіп, Рүстемовты ҚК-ның 58 бабының 7, 11 тармақтарымен тағылған айыптары анықталмағандықтан істен алынып тасталған, бұл жөніндегі іс өндірістен қысқартылған, соттың үкіміндегі ҚК 58 бабының 10 тармағы күшінде қалдырылған, осыған байланысты оның жазасын 10 жылға бас бостандық еркінен айырып, төркілеусіз 5 жылға саяси құқын жоюға деп ұйғарған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде М. Рүстемовтың қылмыстық ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 15 тамызда жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 11 ақпан 1939 жылы Манап Рүстемов жөнінде шығарған үкімі мен Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 20 желтоқсандағы ұйғаруын бұзып, істе қылмыс белгісі болмағандықтан өндірістен қысқартуды сұраған.

РҮСТЕМОВ Отарбай № 2 ауылында 1893 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін Қызылорда ауданының № 32 ауылында тұрған, аудандық тұтынушылар қоғамының агенті болып жұмыс істеген. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, қоғам

мүлкін талан-таражға түсіру жолында зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмысты іс қозғалған. Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен 5 жылға сотталған. Ол 1989 жылғы 11 тамызда ақталған.

С

САҒЫНДЫҚОВ (ҚОЖАМЖАРОВ) Жолдығұл “Ашықұдық” колхозы Бөйгекжар ауылдық кеңесінде 1907 жылы туған, сауатсыз, партияда жоқ, 1937 жылы Жаңақорған аудандық милициясы арқылы бұзақылығы үшін тұтқынға алынып, 1931 жылы колхоздың мал-мүлкін талан-таражға салумен ұдайы айналысқаны үшін қылмысты жауапқа тартылған, тұтқыннан қашып Өзбекстанның Қоқан ауданында жасырынып жүрген, бұл жерде оның контрреволюциялық және мал ұрлаған айыптарын ашқаны үшін бір кедейлі өлтірген, содан кейін Жаңақорған ауданы “Ашықұдық” колхозына қайтып келіп, “Колхозшыларды өлтіремін”, — деп қорқытып, контрреволюциялық әрекеттер жасаған. 1937 жылы ол колхоздың егіннің құрту мақсатында қамыс өртеген, бірақ өрт тез сөндірілген. Осы қылмысы үшін Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 25 шілдедегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8, 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 7 желтоқсандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Үкім 1938 жылғы 27 қаңтарда сағат 24-те орындалған.

1989 жылғы тамыздың 30 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Сағындықов (Қожамжаров) Жолдығұлды оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақтаған.

САНДЫБАЕВ Әбубөкір Балтакөл ауылдық кеңесі, “Шолак” ауылында 1889 жылы туған, сауатты, 1927 жылдан БК(б)П мүшесі, кеңес қызметкері, Балтакөл ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған. Оған тағылған айып: “Ұлтшыл Ходжановшы, Мұстафа Шоқаямен туыстық қатынасы бар, онымен 1925 жылға дейін хат арқылы байланыс жасап тұрған, ол контрреволюциялық, ұлтшылдық ұйымның белсенді мүшесі, ұйымның жұмысында басшы роль атқарған, ұйымның тапсырмасымен Балтакөл ауылында контрреволюциялық чейка құрып, жауыздық жұмыстар жүргізген”, — деп Түркістан аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 28 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының 1938 жылғы 13 қыркүйектегі Үкімімен 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқық жоюға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1940 жылғы 31 наурыздағы ұйғаруымен Оңтүстік Қазақ-

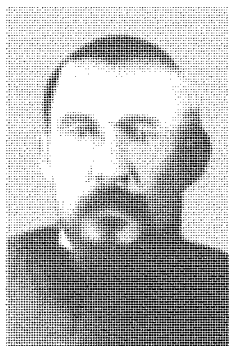
стан облсотының 1938 жылғы 13 қыркүйектегі үкімін бұзып, алдын ала тергеу арқылы істі соттың басқа құрамында қайта қарауға жіберген.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1940 жылғы 13 шілдедегі қаулысымен Ә. Сандыбаевты айыптаған тергеу ісі қылмыс құрамының жеткіліксіздігінен өндірістен қысқартылып, тұтқыннан босатылған.

Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 30 сәуірдегі қорытындысымен Ә. Сандыбаев СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығы негізінде толық ақталған.

САРЫБАСОВ Имла Жаңақорған ауданында 1902 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданның “Талдысу” колхозында тұрған, колхозшы болған. Ол кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық үгіт жүргізіп, колхоз шаруашылығына зиянкестік әрекеттер жасаған. Осы қылмысы үшін тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1945 жылғы 28 ақпандағы үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 тамызда ақталған.

САРИЕВ Ерәлі № 3 ауыл, “Ынтымак” колхозында 1901 жылы туған, білімі бастауыш, БК(б)П мүшесі,

қамауға алынғанға дейін сол колхозда бригадир болып жұмыс істеген. Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының ОББ бөлімінің 1942 жылғы 26 қыркүйектегі қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58—2 және 58—10—2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Қызылорда облыстық сотының 1948 жылғы 12 қазандағы үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1948 жылғы 28 желтоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының үкімі бұзылып, қылмыс белгісі анықталмағандықтан ісі қысқартылып, қамаудан босатылған.

САТЫБАЛДИЕВА Алтыншаш Жаңақорған ауданында 1910 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, қамауға алынғанға дейін осы ауданда тұрған, қой фермасында шопан болып жұмыс істеген. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық, провокаторлық, жеңілістік үгіт жүргізіп, неміс фашистерінің армиясы мен техникасын малақтап, кеңес үкіметіне, коммунистік партияға тіл тигізгені үшін айып тағылып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. НКВД жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1943 жылғы 28 сәуірдегі үкімімен 5 жылға жер аударуға сотталған. Ол 1989 жылғы 2 қарашада ақталған.

СЕЛИЗАРОВ Сергей Антонович родился в 1885 году в селе Сухиничи, Калужской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Жанакорганском районе. Он обвиняется в том, что проводил антисоветскую деятельность, за что арес-

тован и привлечен к уголовной ответственности, 17 февраля 1949 года осужден на 3 года лишения свободы. Он реабилитирован 4 января 1996 года.

СИГАРЕВА Мария Афанасьевна родилась в 1892 году в гор. Калуге, Московской облсти, русская, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала на станций Жанакорган, была монашкой. Она обвиняется в том, что активно проводила антисоветскую, контрреволюционную, провокаторскую и религиозную агитацию среди населения, а также вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности. Приговором Особого Сопещения при НКВД от 8 июля 1935 года осуждена ссылкой на 3 года. Она реабилитирована 15 мая 1989 года.

СОЛОМАХА Карп Иванович родился в 1872 году в Киевской области, украинец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в колхозе "1-мая", Жанакорганского района, работал колхозником. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, активно проводил антисоветскую провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при Управлении МВД по Южно-Казахстанской области от 15 сентября 1937 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 30 июня 1989 года.

СЫРҚОЖАЕВ Жамгүр Өзгент ауылдық кеңесінде 1863 жылы туған, руы қорасан қожа, кейін осы ауданның № 12 ауылы "Қызыл Ту" колхозында тұрған, ірі бай, молда -ишан болған, жоғары діни білімі бар, партияда жоқ, 1928 жылы контрреволюциялық үгіт жүргізігені үшін 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталған, жаза мерзімін толық өтемей босанып шыққан, екінші рет 1932 жылы контрреволюциялық үгіт жүргізігені үшін ОГПУ органы арқылы тұтқынға алынған, бірақ сотталмаған, тұтқыннан босатылған, үйлі -жайлы, әйелі—Мариям, балалары— Кабибулла, Шермағамбет, Халилулла, Шириязан, екінші әйелі— Оразқұл, қыздары Әсия, Айшатай, Ұлмекен.

Сырқожаев Жамгүр кеңес үкіметіне қарсы панисламдық, террорлық, көтерілісшілер диверсиялық ұйымның мүшесі болған. Бұл ұйымның алдына қойған мақсаты Кеңес өкіметін құлатып, СССР-дан мұсылман халқын қарумен бөліп алу болған және буржуазиялық диверсиялық-зиянкестік жұмыстар жүргізіген, қарулы көтерілісті дайындаған, сонымен қатар коммунистерге, белсенді мұғалімдерге қарсы террор қолдануды белгілеген. Бұл ұйым өзінің қатарына бұрынғы қарақшылар көтерілісіне қатысқандарды, мұсылман дін басыларын, байларды, болыстарды, тағы басқа кеңес өкіметіне қарсы элементтерді тартумен айналысқан.

Бұл ұйымның басшылық орталығын Абдувахи Кари, Закирханов Гулам Төре, Өзбекстанда Хансейітов Сыдық Ахун, Умартпояев Юсупхан, Ишанханов Гултурехан, Жангирходжаев Әлкен Оңтүстік Қазақстанда басқарған. Олар кеңес өкіметіне қарсы күресті күшейту және кеңейту мақсатында халық жауы Ходжаев Файзулламен ұйым құрған. Бұл ұйым Фран-

цияда жапон агенті Мұстафа Шоқаевпен, Түркияда Талғат Бекпен, Ауғанстанда Жамаладин Қазымен, Арабияда Ибни Сауд Абу Газиз, Шами Хазретпен, Ақ ишанмен, Эмигранттар Сейітханов Мубаширханмен, Бухардың бұрынғы әмірі Токмұхамед Ахунмен, Тоқтаходжаевпен, Ауғанстанда Ишанханов Алтынханмен, Рахматулаев Абдрасулмен, Етжемес Ишанов Тюрехан төремен, Тажихан Ишанов Калераей Акимов Мухиден Әжімен, Сражетдин Мағзұм Кашгарда, Малди Макуловпен Қазақстанда, Трымжанов Кашафпен Татарияда, Абдулашитпен Тәжікстанда шпиондық байланыс жасаған.

Оңтүстік Қазақстан облысында контрреволюциялық, панисламдық көтерілісшілер ұйымның белсенді басшысының бірі Сырқожаев Жамгүр болған, ол бұл ұйымға 1924 жылы ағылшын агенті Ақ ишан арқылы тартылған. Осы ұйымның және тікелей Ақ ишанның, Шами Хазреттің, Сейітханов Мубаширханның, Хансейітов Сыдықтың тапсырмасымен Сырқожаев төмендегідей контрреволюциялық жұмыстар жүргізген:

Бір өзі көтерілісшілер ұйымына 19 адамды тартқан, оларға контрреволюциялық жұмыстар жөнінде нұсқаулар берген.

Қазақ тұрғындарының Ауғанстанға жаппай көшуін ұйымдастырған.

Жабылып қалған мешіттерді қайтадан ашып, ол жерде тұрғындарды панисламдық көтерілісшілер рухында дайындаған. Ақ ишанның сенімді адамы ретінде оның тапсырмасымен ұйым мүшелерімен байланыс жасап, оларға контрреволюциялық жұмыс жөнінде нұсқаулар берген.

Осы қылмыстары үшін Сырқожаев Жамгүр Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 2, 10 тармақтары 2 бөлімімен және 11 тармақтары мен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы 28 қарашада шығарылған, оны Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының бастығы 29 қарашада бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қарашадағы қаулысымен Сырқожаев Жамгүр ең жоғары жаза-ау жазасына сотталған. Бұл үкім 1937 жылғы 29 қараша күні сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 7 тамыздағы қорытындысымен Сырқожаев Жамгүр СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

Т

ТАМФАБАЕВ Әжібек "Жайылма" ауылында 1907 жылы туған, өлеуметтік негізі байдың баласы, әкесі би және қажы болған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотты болмаған, үйленген, қарауында 4 жаны

бар, қамауға алынғанға дейін осы ауданның Жайылыма ауылдық кеңесіне қарасты бұрынғы Мирзоян, кейінгі Ленин атындағы колхоздың төрағасы болып қызмет атқарған.

Тамғабаев Әжібек 1937 жылдан бастап Жаңақорған ауданындағы бұрынғы Мирзоян, кейінгі Ленин атындағы колхозға басқарма төрағасы болып тұрған кезде 1937 жылғы қыркүйек айының ішінде мақта теріп жүрген колхозшылардың арасына барып: “Колхоз тарайды, бұл жерге басқа үкіметтен адамдар келетін болды, жерді, суды солар алады”, — деп колхозшылар арасында кеңес үкіметіне, колхоз құрылысына қарсы контрреволюциялық үгіт, суық сөз таратқан. Тамғабаев 1937 жылы қараша айының 7 күні Қазан революциясының 20-жылдық мерекесіне дайындық жүріп жатқанда ауданға кетіп қалған. Сол күні колхоздың бригадирі және басқа колхоз активтері Қазан мерекесін құрметпен өткізу үшін колхоз қамбасынан 2 пұт бидай алып, “сендердің істеген мейрамыңды, оны шығарған үкіметті”, — деп жүгенсіздік сөзбенен балағаттап, колхозшыларды ренжіткен.

1937 жылғы желтоқсан айының 7—8 күні СССР Жоғарғы Кеңесінің сайлауын өткізу жөнінде сондағы сайлау комиссиясының төрағасы Ақбердиев сайлау жұмысына байланысты ауылдық кеңестен көлік сұраған, ауылдық кеңес: “Ақбердиевке өзінің колхозыңнан көлік аласың”, — деп қолына қағаз берген, ауылдық кеңестің қағазы бойынша Ақбердиев колхоз ферма менгерушісінен көлік алған, бірақ колхоз төрағасы Тамғабаев көлік берген ферма менгерушісін ұрсып: “Ақбердиевке мінуге рұқсат еткен кеңестің және сайлаушының” — деп жүгенсіздікпен боқтаған. Тамғабаев аз күннің ішінде колхозшылар арасында үш рет теріс сөз сөйлеп, контрреволюциялық үгіт таратқан. Сонымен қатар колхозшылар арасында ру жігін қоздырып, іріткі салған және жазықсыз колхозшыларды сабау, соғу, боқтау сияқты дөрекілікпен бірнеше рет жәбір көрсеткен, осының салдарынан колхоздан 7 үй барлық жұмыс адамымен басқа жерге көшіп кеткен. Тамғабаев колхоздың Уставын бұзып, колхоз қаржысынан 1527 сом ақшаны өзінің жеке басының пайдасына жаратқан және бір қойды сойып жеген. Колхоздың бір атын 1000 сомға сатып, 400 сомды өзінің пайдасына жаратып жіберген.

Осы қылмыстары үшін Тамғабаев Әжібек Жаңақорған аудандық прокурорының 1938 жылғы 23 ақпандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58—10 бабымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы тамыз айының 28 күні аяқталып, айыптау қорытындысы 29 тамызда шығарылған. Істі Қызылорда облыстық прокурорының қарауына жіберген. Қызылорда облыстық прокурордың 1938 жылғы 8 қыркүйектегі қаулысымен және облыстық соттың дайындау мәжілісінің 29 қыркүйектегі қаулысымен айыптау қорытындысы бекітілген.

Қызылорда облыстық сотының көшпелі сессиясының 1938 жылғы қазан айының 11 күнгі үкімімен Тамғабаев Әжібек 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 19 жел-

тоқсандағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 11 қазандағы үкімі күшінде қалдырылған, сотталушы Тамғабаевтың шағым арызы нәтижесіз тасталған.

Қазақ ССР прокуратурасының қылмысты істер қарайтын сот бөлімінің 1941 жылғы мамыр айының 13 күнгі қорытындысы бойынша Тамғабаев туралы шығарылған Қызылорда облыстық сотының үкімін дұрыс деп тауып, шағымды аяқсыз қалдыруға, істі архивке жолдап, мұнан былай бақылау ісін қысқартуға ұйғарған.

Қазақ ССР прокуроры орынбасарының 3 дәрежелі Мемлекеттік заң кеңесшісі бақылау ретінде Тамғабаев ісі жөнінде Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына жолдаған наразылығы бойынша Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 11 қазанда шығарған үкімін және Қаз ССР Жоғарғы сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1938 жылғы 19 желтоқсандағы ұйғаруын бұзып, сотталушы Тамғабаевтың өрекетінде қылмыс сипаты болмағандықтан істі қысқартуды сұраған. Ол толық ақталған.

Жаңақорған аудандық “Екпінді” газетінің 1937 жылғы 4 қазандағы номерінде жарияланған “Әжібек пен Әбіш малдың жауы” деген мақала.

Мал шаруашылығын өсіру ұлы міндеттің ең күрделісі болып саналады. Мирзоян колхозының басшылары орынсыз мал сойып, зиянкестік істеп келді. Мирзоян колхозының председателі Тамғабаев Әжібек үнемі ұрғашы, өсуге тиісті малдарды сойып, саттырып, саудагерлік істеумен жүр.

Әжібек август айының ішінде өзінің ағасы мен жеңгесін жібертіп, Жаңақорғандағы тері дайындау союзының жұмыскері Әбіш арқылы доктордың рұқсат қағазынсыз екі ұрғашы қойды ұрлап, етінің kilosын 10 сом, майының kilosын 12 сомнан сат-қызды. “Доктордан қағаз алмай, ұрғашы малды союға бола ма екен?” десең “ешкім білмейді ғой, бұл ту қой еді”, — деп күмілжиді. Әжібек пен Әбіштің ежелгі “кәсібі” осы.

Әжібек Тамғабаев бұл қылығын қоймаса Мирзоян колхозында мал шаруашылығы өркендейтін, өсетін түрі жоқ. Әжібек пен Әбіш малдың жауы. Заң орындары мал шаруашылығының Әжібек, Әбіш секілді зиянкестеріне ескерткен жөн болар еді.

“Екпінді” газетінде 1937 жылғы 8 қазанда жарияланған “Әжібектің жемқорлығы” — деген мақалада: Мирзоян атындағы колхоздың председателі Тамғабаев Әжібек колхоз өндірісіне нақты басшылық ету орнына үнемі зиянкестік істеумен келеді. Колхоздың тергеу комиссиясының тергеу қорытындысы бойынша Әжібек колхоз қорынан 1527 сом, 1 қой, 1 ешкі, 1 қашарды бас пайдасына жаратып жіберген. Бірақ Әжібек әлі күнге дейін колхоз председателі болып қызмет істеп жүр. Мойнындағы қарызынан әлі құтылған жоқ.

Колхоз шаруашылығына осыны зиян келтірумен қатар, колхозшылар арасында теріс үгіт таратып: “Колхозда ортақтастырылған малдарың жоқ болса кете беріңдер, астық жоқ, ашығасындар, — деп контрабандылық агитация жүргізіп жүр. Тамғабаев Әжібек “менің қылмысымды бүркеңдер”, — деп сентябрьдің 14 күні бір қой сойып, колхозшыларды үйіне қонаққа шақырды, жәрдем сұрады.

Әжібектердің жолсыздықтары жайлы, оның басты-басты зиянкестік қылмыстары, колхозшыларды ұрып, азар беріп сабағандықтары туралы бұдан бұрын да “Екпінді” газетінде бірнеше жазылған. Ал, заң орындары бұл іс жайлы жұмған ауызын ашқан жоқ, колхозды ішінен ірітіп, колхоз шаруашылығын өзі бас болып талан-таражаға түсіріп отырған Тамгабаевтың өрескіл зиянкестіктері аяқсыз қалмағаны жөн.

Әжібектен 1527 сом, 1 қой, 1 ешкі, 1 қашар сөзсіз өндірілуге тиіс. Мирзоян атындағы колхоздың колхозшылары одан осыны тілеп отыр.
Колхозшы.

Газет редакциясынан: Әжібектің бұл жемқорлығы ірі қылмыс. “Колхозшының” бұл хабарын заң орындары тез тексергенін талап етеміз.

ТЕН Дмитрий Семенович родился в 1907 году в ДВК, кореец, образование высшее, беспартийный, до ареста проживал в Жанакурганском районе, работал учителем. Он обвиняется в том, что являлся агентом японских разведорганов, по заданию которых активно проводил антисоветскую, контрреволюционную провокаторскую агитацию среди корейского населения, а также шпионско-диверсионную, террористическую и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Постановлением тройки при УНКВД по Южно-Казахстанской области от 8 февраля 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу. Он реабилитирован 7 сентября 1989 года.

ТОЛСТИКОВ Георгий Семенович родился в 1911 году в Чкаловской области, русский, образование неполное среднее, беспартийный, до ареста проживал в Жанакорганском районе, работал секретарем подхоза “Горняк”. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, диверсионной организации, по заданию которого проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 17 января 1950 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 2 апреля 1991 года.

ТӨРЕҚҰЛОВ Нәзір Қандоз ауылдық кеңесі территориясында (бұрын Оңтүстік Қазақстан облысы, Түркістан ауылына қараған) 1892 жылы туған, жоғары білімді, қоғам және мемлекет қайраткері, БК(б)П мүшесі, Түркістан Коммунистік партиясы Орталық Комитетінің хатшысы, Түркістан Орталық Атқару Комитетінің төрағасы болып қызмет істеген. Тағы басқа бірнеше қоғамдық, мемлекеттік, журналистік қызметтер атқарған.

ССРО Ішкі істер Халық Комиссарының 1937 жылғы 15 шілдедегі № 2891 ордері бойынша Мәскеу қаласында тұрып, Мәскеу және Ленинградтағы Шығыс халықтары институтының (бұл Иса Тоқтыбаев басқарған курс болатын) ғылыми қызметкері, оқу бөлімі жөніндегі проректоры қызметтерін атқарып тұрғанда “Халық жауы” ретінде түрмеге жабылды да, РСФСР Қылмыс Кодексінің 58 бабының 8 және 11 бөлімдері бойынша оған 1931 жылдан бастап ке-

нес өкіметін құлатуды мақсат тұтқан пан түрікшіл диверсиялық террорлық ұйымның белсенді мүшесі болды, осы ұйымның басшысы Тұрар Рысқұловпен тығыз қарым-қатынаста болды, соның тапсырмасымен 1936 жылы түрік барлаушысы Мұстафа Шоқаймен байланысқа шығып, Түркияның мүддесі үшін тыңшылық қызмет атқарды, революцияға қарсы түркішілдікке үгіттеп, Кеңес үкіметінің бшыларымен күресте террорлық тәсілдерге шақырып отырған — деп жалалы айыптар тағып, оны жоғары қылмыстық жаза — атуға, оған тиесілі дүниемүлкін тәркілеуге үкім шығарылды.

Үкім 1937 жылғы 3 қарашада орындалған.

ССРО Жоғарғы сотының әскери коллегиясы 1958 жылғы 28 қаңтардағы № 4 Н-0740157 шешімі бойынша Нәзір Төрехұловаға жала жабылғанын, оның қызметі мен өмірінде халыққа жау болып саналатындай қылмыстық әрекеттің жоқтығын анықтап, оны толық ақтады.

ТУМАН Маит Константинович родился в 1906 году в Орском районе Чкаловской области, образование средне-специальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал техником-строителем райисполкома. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической организации активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Особого Совещания при МГБ СССР от 21 сентября 1949 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 12 июля 1977 года.

ТҮРКПЕНБАЕВ Самбет Аққорған ауылдық кеңесі, “Келінтөбе” колхозында 1909 жылы туған, байдың баласы, шала сауатты, партияда жоқ, өрт сөндіруші болып жұмыс істеген, үйленбеген, 1941 жылы Жаңақорған аудандық НКВД бөлімі арқылы ұрлық жасағаны үшін тұтқынға алынып, тергеуде болған, сотталмаған, тұрған жері “Келінтөбе” колхозы.

Түркпенбаев Самбет “Келінтөбе” колхозында тұрып, іш пікірі кеңес үкіметіне қарсылық ниетте жүріп, үнемі халық арасында кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіттер таратып келген. Мәселен, 1944 жылғы қаңтар айында өзінің үйінде Дәулетшев пен Сикымбаеваға кеңес үкіметін қаралап, Қызыл Армияға тілін тигізіп, кеңес хабаршы бюросымен, радио, газет хабарларына сенімсіздік туғызып, өтірікке айналдырған. Көкбарбаевтың үйінде Қамбаров тағы басқалардың көзінше кеңес үкіметін сөгіп, жаман сөздермен балағаттаған, кеңес заңына тілін тигізген. Фашистік Германияның қарулы күштерін мақтап, ол “Кеңес үкіметін женең”, деп лақап таратқан. 1944 жылдың қаңтар айында “Бес Арық” стансасында тұрған поезға кедергі жасауға оқталған.

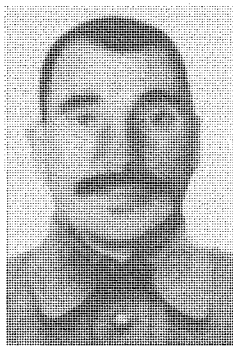
Осы қылмысы үшін Түркпенбаев Самбет Жаңақорған МГБ бөлімінің 1946 жылғы 23 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 5 маусымда аяқталып, айыптау қорытындысы 13 маусымда шығарылған. Оны Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының басты-

ғы 14 маусымда облыстық соттың дайындау мәжілісінің 1946 жылғы 1 шілдедегі ұйғаруымен бекіткен. Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 19 шілдедегі үкімімен айыпкер Түркпенбетов Самбет 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 3 жылға сайлау-сайлану құқық жоюға, мал-мүлік тәркілеуге сотталған. Қазақ ССР Жоғарғы Сотының қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1946 жылғы 13 тамыздағы ұйғаруымен Қызылорда облыстық соттың үкімі күшінде қалдырылған, сотталушының шағым арызы нәтижесіз тасталған. ҚК-ның 58-бабы 10 тармағының 1 бөлімінде тергеу жазасы көрсетілмегендіктен “сотталушы Түркпенбетовтың мал-мүлік тәркіленсін”, — деген жаза сот үкімінен шығарылып тасталған. Қазақ ССР прокуроры орынбасарының бақылау ретінде С. Түркпенбетовтың ісі бойынша Қазақ ССР Жоғарғы сотының Президиумына 1990 жылғы 17 қаңтарда жолдаған наразылығы бойынша Түркпенбаев Самбет жайлы Қызылорда облыстық сотының 1946 жылғы шілде айының 19 күнгі үкімін, Қазақ ССР Жоғарғы сотының 1946 жылғы тамыз айының 13 күнгі ұйғаруын бұзып, оның өрекетінде қылмыстың құрамы болмағандықтан қықартуды сұраған. Қызылорда облыстық прокурорының қорытындысымен Түркпенбаев Самбет ССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 14 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

У

УСПАНОВ Джамалды родился в 1895 году в селе Шарой, Шаройского района, Грозненской области,

по национальности чеченец, неграмотный, беспартийный, ранее не судим, до ареста проживал в совхозе “Горняк” Жанакурганского района, работал сторожем совхоза, семейный, жена — Успанова Хайсат, дочь — Успанова Хайна.

Успанов Джамалды как спешерселенец, проживая в поселке “Тумен Арык” Жанакурганского района, и, проявляя свою враждебность по отношению к советской власти, систематически проводил среди населения антисоветскую агитацию, при этом возводил клевету на советскую действительность, дискредитировал мероприятия партии и советского правительства, восхваляя дореволюционный царский режим, предсказывал возникновение новой войны и поражения в ней Советского Союза.

За эти преступления Успанов Джамалды постановлением Оперуполномоченного Управления МГБ по

Кызылординской области от 28 декабря 1948 года арестован и возбуждено уголовное дело по ст. 58 п. 10 ч. 1 УК РСФСР.

Следствия по делу окончено 26 февраля 1949 года, обвинительное заключение составлено 28 февраля и утверждены зам. нач. УМГБ Кызылординской области и зам. прокурором области от 8 марта, определением Судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 11 марта 1949 года.

Приговором Судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского областного суда от 25 марта 1949 года Успанов Джамалды осужден на 10 лет лишения свободы с последующим поражением избирательных прав сроком на 5 лет.

Определением Судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 30 апреля 1949 года приговор судебной коллегии Кызылординского облсуда от 25 марта 1949 года оставлен в силе, жалоба осужденного Успанова осталась без удовлетворения.

Протестом в порядке надзора по делу Успанова Дж. первого заместителя прокурора Казахской ССР адресованный в Президиум Верховного суда Казахской ССР от 5 октября 1989 года просил приговор Кызылординского областного суда от 25 марта 1949 года и определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 30 апреля 1949 года в отношении Успанова Джамалды отменить с прекращением дела производством за отсутствием в его действиях состава преступления. Он реабилитирован.

Ф

ФЕДОСОВ Алексей Андреевич родился в 1877 году в селе Булгурино, Везовского района, Сталинградской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал химмастером. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной троцкистско-бухаринской террористической организации, активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера, восхвалял армию и военную технику фашистской Германии, проводил шпионско-диверсионную и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 29 июля 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 марта 1997 года.

ФИЛАТОВ Александр Кондратьевич родился в 1895 году в гор. Ржеве, русский, образование — среднее специальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал землеустроителем. Он обвиняется в том, что являлся членом контрреволюционной, троцкистско-бухаринской террористической националистической организации, по заданию которой систематически и активно проводил анти-

советскую, провокаторскую агитацию и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 8 февраля 1951 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 марта 1990 года.

ФОМЕНКО Александр Федосеевич родился в 1912 году в пос. Андреевский, Колокольцовского района, Куйбышевской области, украинец, гр-н СССР, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Тюмень Арык Жаңақорғанского района, работал в совхозе "Горняк" нормировщиком.

В 1931 году вместе с отцом и братьями был выслан из пределов области и жил в спецпоселках Петропавловской области.

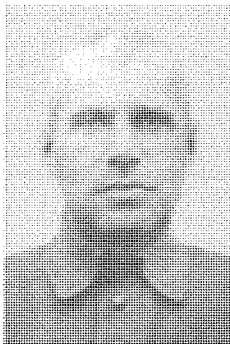
По обвинительному заключению Фоменко А. Ф. являлся выходцем из социально-чуждой среды (сын кулака, спецпереселенца), будучи настроенным враждебно к советской власти, среди служащих совхоза систематически проводил антисоветскую агитацию, направленную на дискредитацию мероприятий партии и правительства, восхвалял боееспособность и техническую мощь армий капиталистических стран, создавал мнение среди служащих совхоза о мнимых больших потерях Красной Армии и на польском фронте, о чем якобы печать умалчивает, за что он постановлением ЭКО УНКВД по Кызылординской области от 17 декабря 1939 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 УК РСФСР.

Приговором выездной сессии Кызылординского облсуда от 20 августа 1940 года Фоменко Александр Федосеевич осужден на 5 лет лишения свободы с последующим поражением в избирательных правах сроком на 2 года.

Определением Судебной Коллегии по уголовным делам Верховного Суда Казахской ССР от 10 сентября 1940 года приговор Кызылординского облсуда по делу Фоменко А. Ф. оставлен в силе, а жалоба осужденного оставлена без последствий.

По протесту в порядке надзора по делу Фоменко А. Ф. зам. прокурора Казахской ССР адресованный в Президиум Верховного Суда Каз. ССР от 23 февраля 1990 года просил приговор Кызылординского облсуда от 20 августа 1940 года и определение судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 10 сентября 1940 года в отношении Фоменко А. Ф. отменить, а дело прекратить за отсутствием состава преступления.

(В деле Постановления Верховного суда Каз. ССР нет) Он реабилитирован.

X

ХАСАНОВ Вахит Қостанай облысы, Жетіқара ауданы, № 6 Қайранкөл ауылдық кеңесінде 1909 жылы туған, негізі шаруа, сауатты, 1932 жылдан БК(б)П мүшелігіне кандидат, 1937 жылы осы іске байланысты партия қатарынан шығарылған, қамауға алынғанға дейін Жаңақорған аудандық қаржы бөлімінің менгерушісі болып қызмет атқарған, Жаңақорған станицасында тұрған, бұрын сотты болмаған, үйленген, әйелі— Нұржамал.

Хасанов Вахит аудандық қаржы бөлімінің менгерушісі болып жұмыс істеп жүріп, зиянкестік жұмыстар жүргізіп келген, аудандық денсаулық сақтау бөліміне бөлінген қаржыны бермеген, сөйтіп Шиелі және Бесарық учаскелеріндегі безгек стансасының құрылысын бұзған, зиянкестік мақсатпен Шиелі ауруханасына қаржы бөлмеген, соның салдарынан аурухананың төсек -орын, дәрі -дәрмек алуға, аурулардың тамағын жақсартуға қаржысы болмаған.

Хасанов аудандық қаржы бөлімінің аппаратына өлеуметтік жат элементтерді— бай Жұмабеков Уалиханды, бай Жұмабеков Мұхтарды, бай Алдабергенов Медетбекті, кооперация системасында бірнеше рет қаржыны талан-тараж жасап қуылған Әбдірашовты жұмысқа алған. Аудан мекемелеріне бөлінген қаржыға бақылау жасамау мақсатында 105 мың сомның қаржы іс қағаздарын жасырған, денсаулық сақтау органына 173700 сом қаржыны әдейі бөлмеген. Жұртшылық арасында контрреволюциялық, ұлтшылдық насихат таратқан. 1937 жылдың қыркүйек айында почта кеңсесінің жанында селолық кеңестің төрағасы Сафоновпен өңгімелесіп тұрып Хасанов оған "Өзіңнің Украинаға кетіп, сол жақта жұмыс істе, ал Қазақстан сендерсіз—хохолдарсыз-ақ өмір сүре алады"— деп ұлтшылдық сөз айтқан. Осы қылмысы үшін Хасанов Вахит Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 22 қарашадағы қаулысымен тұтқынға алынып РСФСР ҚК-ның 58 бабының 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі аяқталып, айыптау қорытындысы шығарылған, оны Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының бастығы бекіткен.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен Хасанов Вахит 10 жылға концлагерьге сотталған.

Хасанов Вахит сотталғаннан кейін СССР НКВД-ның Волголагины, Рыбинск гидроузели, Левый берег, 7 строй участогына айдалған, лагерьге 1938 жылдың 25 мамырында келген.

Хасанов Вахиттың бірнеше рет жазған шағым-арыздарына байланысты қайта тергеулер жүргізіліп, соның негізінде Қызылорда облыстық прокурор Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығына 1941 жылдың 24 қаңтарында Хасановтың ісі жөнінде наразылық жолдаған. Онда Хасановтың әрекетінде контрреволюциялық қылмыстық белгісі жоқ

екендігі, сондықтан СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісіне Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы бұрынғы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысын бұзды, Хасановты қамаудан босатуды сұраған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1941 жылғы 29 ақпандағы қорытындысы бойынша Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы бұрынғы үштіктің қаулысын қайта қарау және Хасанов Вахиттың жаңа мерзімін нақты отырған күніне жатқызу туралы СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісіне мәселе қоюды дұрыс деп тапқан.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының СПО-ның 1941 жылғы 29 қыркүйектегі қаулысымен Хасанов Вахиттың архивтік ісі тергеу өндірісінен тоқтатылған, істі Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бірінші арнайы бөлімшесіне сақтауға тапсырылсын делінген.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының СПО-ның 1942 жылғы 20 тамыздағы қорытындысы бойынша Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасының жанындағы бұрынғы үштіктің қаулысын қайта қарап, Хасанов Вахиттың жаза мерзімін нақты отырған күніне шегеру туралы СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісіне мәселе қоюды, істі Ерекше Мәжіліске жіберу жөнінде шешім қабылдаған. Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының 1989 жылғы 16 қазандағы қорытындысымен Хасанов Вахит СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

СПРАВКА -ХАРАКТЕРИСТИКА

З/К Хасанов Вахит, 1909 года рождения. Осужденный Тройкой УНКВД по Южно-Казахстанской области от 30—ХІ—1937 года за проводимую контрреволюционную деятельность осужден на десять лет ИТЛ с началом срока 22—ХІ—1937 года.

Содержится в Волголаге НКВД с 25.ІІ—1938 г. За данный период времени з/к Хасанов использовался в качестве разнорабочего на сооружениях гражданского строительства Рыбинского гидроузла, производственное задание в среднем выполнял на 108 процентов, дисциплинирован, взысканий не имеет.

В данное время работает землекопом, норму выполняет, как на производстве, так и в быту дисциплинирован.

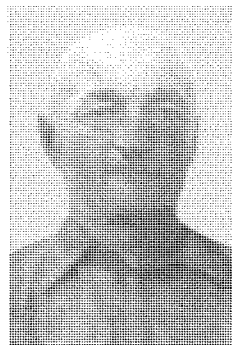
Зам. нач. 2-го Отделения
Рыбинского Гидроузла: (СМИРНОВ)
30 июня 1941 года.

ХОЛОПОВ Петр Павлович родился в 1897 году в гор. Новокузнецке, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в поселке Жанакорган, работал заведующим заготовительного пункта. Он обвиняется в том, что активно проводил антисоветскую, контрреволюционную, террористи-

ческую агитацию и подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Специальной Коллегии Казахского отделения Верховного Суда РСФСР от 19 октября 1935 года осужден на 5 лет лишения свободы. Он реабилитирован 19 апреля 1990 года.

Ч

ЧАУШ Мустафа Абдурахманович родился в 1892 году в селе Гулембей, гор. Бахчисарай, Крымская АССР,

татарин, гр-н СССР, образование— окончил сельскую школу, учился в Турции, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал в подсобном хозяйстве огородником. В 1934 году судим по закону от 7 августа 1932 года, в 1939 году из-под стражи освобожден в связи с прекращением его дела. По обвинительному заключению Чауш М. А. в прошлом дважды осужден по закону 7 августа на 10 лет лишения свободы и за шпионскую

работу на 6 лет лишения свободы, среди работников курорта систематически проводил контрреволюционную клеветническую агитацию, направленную против Советского Союза, за что он постановлением Межрайонного отделения НКГБ Шиилинского района от 15 июля 1941 года арестован и привлечен к уголовной ответственности по ст. 58—10 ч. 2 УК РСФСР.

Приговором судебной коллегии по уголовным делам Кызылординского облсуда от 23 августа 1941 года Чауш Мустафа Абдурахманович осужден на 8 лет лишения свободы с последующим поражением в избирательных правах сроком на 2 года с конфискацией имущества.

Определением судебной коллегии по уголовным делам Верховного суда Казахской ССР от 29 октября 1941 года приговор по данному делу оставлен в силе, а жалоба осужденного без последствия.

По протесту в порядке надзора по делу Чауш М. А., адресованный в Президиум Верховного Суда Казахской ССР Первого Заместителя прокурора Казахской ССР от 12 декабря 1989 года просил приговор Кызылординского облсуда от 20 апреля 1941 года и Определение Судебной Коллегии Верховного Суда Казахской ССР от 31 января 1942 года в отношении Чауш М. А. отменить, дело производством прекратить за отсутствием в его действиях состава преступления.

(В деле нет Постановления Президиума Верховного Суда Казахской ССР).

Он реабилитирован.

ЧУВИЛЕВА Анна Ивановна родилась в 1898 году в Красновском районе, Тамбовской области, русская, малограмотная, беспартийная, до ареста проживала в пос. Жанакорган. Она обвиняется в том, что являлась участницей контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, диверсионной, террористической организации, по заданию которой проводила антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-подрывную вредительскую деятельность, за что арестована и привлечена к уголовной ответственности — осуждена 7 февраля 1950 года по ст. 58—10 ч. 1 УК РСФСР на 10 лет лишения свободы. Она реабилитирована 17 декабря 1996 года.

III

ШАНИН Жайғазым Әкімұлы Батыс Қазақстан облысы, Жымыты ауданында 1896 жылы туған, кейін Жанакорган курортында тұрған, курорттың директоры болып қызмет атқарған, сауатты, БК(б)П мүшесі. Ол контрреволюциялық-ұлтшылдық фашистік ұйымның белсенді мүшелерінің бірі болған, “халық жауларымен” тығыз байланыс жасап, 1929—1931 жылдары Еңбекші Қазақ аудандық партия комитетінің хатшысы болып тұрған кезінде колхозшыларды сабағаны үшін партиядан шығарылған. Жаңакорган курортының директоры болып тұрған кезінде курорттың шаруашылығын құлатып, ақша қаржатын талан-таражға салған. Жаңакорган аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 21 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7, 8 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. 1989 жылғы тамыздың 30 күні облыстық прокурор архивтік қылмысты істі қайта қарап, өзінің қорытындысымен Шанин Жайғазымды оның әрекетінде қылмыстың белгісі болмағандықтан мүлдем ақталған.

ШЕКТІБАЕВ Шәмәт № 1 Бесарық ауылдық кеңесі, Ворошилов атындағы колхозда 1887 жылы туған, әлеуметтік негізі — ірі бай және болыс болған, мал-мүлкі бай ретінде тәркіленген. 1930 жылы ОГПУ органы арқылы бай ретінде тұтқынға алынған, шала сауатты, партиядан жок, қамауға алынғанға дейін Ворошилов атындағы колхозда колхозшы, үйленген, әйелі— Болтай, балалары— Төлеген, Өтеген, Мақаш, Тұрғанкүл. Шектібаев Шәмәт Кеңес үкіметіне жауыздық ғында болған, Ворошилов атындағы колхоздың колхозшылары арасында үнемі үкіметке қарсы контрреволюциялық үгіт таратып, фашистік Германияның қарулы күшін және оның басшыларын мадақтаған. Сонымен қатар ол бұрын ірі байдың баласы және өзі де ірі бай, болыс болып, адам жалдаған, сол үшін 1930 жылы ГПУ органы арқылы тұтқынға алынған, тұтқыннан босағаннан кейін кеңес үкіметінің құрылысына қарсы болған ол колхозшылар арасында мемлекетке астық және басқа ауылшаруашылық өнімдерін тапсыруға қарсы үгіт жүргізген.

Осы қылмысы үшін Шектібаев Шәмәт Жаңакорган аудандық НКВД бөлімінің 1943 жылғы 23 мамырдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Тергеу ісі сол жылғы 17 шілдеде аяқталып, айыптау қорытындысы 20 шілдеде шығарылған, оны Қызылорда облыстық НКВД Басқармасының бастығы 26 шілдеде, облыстық прокурордың орынбасары 31 шілдеде және облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының дайындау мәжілісінің 21 тамыздағы ұйғаруымен бекіткен.

Шектібаев Шәмәт Қызылордадағы № 10 түрмеде 1944 жылғы 5 ақпанда өкпе туберкулезі ауруынан қайтыс болған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы бөлім бастығының 1996 жылғы 13 қыркүйектегі қорытындысымен Шектібаев Шәмәт Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңының негізінде толық ақталған.

ШИПИЛОВ Петр Акимович родился в 1883 году в Куйбышевской области, русский, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал плотником. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, националистической, диверсионной организаций, по заданию которой проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию и шпионско-террористическую, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 7 сентября 1944 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 4 мая 1990 года.

ШУМАНОВ (ШОМАНОВ) Ниязбай “Жаңа Құрылыс” ауылында 1902 жылы туған, сауатсыз, үйленген, бұрын сотталмаған, Жаңакорган АӘК арқылы әскер қатарына алынып, 1264 АП құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан. 1942 жылдың 30 қыркүйегінде қорқақтық жасап, ұрысқа қатыспау амалымен өз қолын өзі атқан. Осы қылмысы үшін Шуманов Ниязбай 380 АД НКВД-ның Ерекше Бөлімінің 1942 жылғы 1 қазандағы қаулысымен ең жоғары жаза — ату жазасына кесілген. Сол күні ол жауынгерлер сапының алдында атылған.

Қазақстан Республикасы Бас Әскери прокурордың аға көмекшісі, юстиция полковнигі А. Б. Шегировтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Шуманов Ниязбай сот органысыз НКВД Ерекше Бөлімінің қылмысымен ең жоғары қылмыстық жазаға ұшыраған, сондықтан ол толық ақталуға жатады делінген.

Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының 5 бабы, “Г” пунктіннің негізінде Шуманов Ниязбай 1998 жылғы 27 маусымда толық ақталған.

Ц

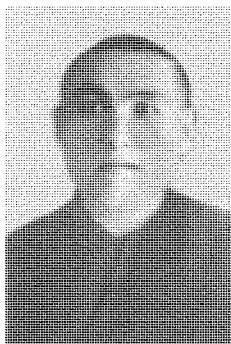
ЦОМАЕВ Хамид родился в 1890 году в Урус-Мартанском районе, Чечено-Ингушской АССР, чече-

нец, малограмотный, беспартийный, до ареста проживал в Жанакорганском районе, не работал. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, террористической, националистической организации, по заданию которой активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию среди чеченского населения и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Приговором Кызылординского областного суда в 1948 году осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 10 ноября 1995 года.

Ы

ЫБРАЙЫМОВ (ИБРАГИМОВ) Баймахан № 17 Жайылма ауылдық кеңесінде 1911 жылы туған, шала

сауатты, партияда жоқ, “Жайылма” колхозының мүшесі, діни және ұлттық қағидаларды пайдалана отырып, колхозшылар арасында кеңес үкіметіне қарсы үгіт жүргізген, 1941 жылғы 22 маусымда өзін “көріпкел әулие” санап, алдағы уақытта үлкен апат — оба ауруы болады деп жұртты үркіткен, осы жылғы 21 маусымда басталған Отан соғысы кейбір тұрақсыз элементтердің сенімін туғызған. Енді Баймахановқа “әулие” ретінде

әйелдер ауру балаларын көрсетуге, түкіртуге екелетін болған, ол ауыл-ауылды аралап, құдайға

жалбарынып, кеңес үкіметінің құлауы, соғысқа кеткендердің ауылға аман-есен келуі үшін құрбан шалуға үгіттеген, колхоз құрылысына қарсы шығып, астығы мен малын талан-таражға салуға шақырған — деп айып тағылып, Жаңақорған аудандық НКВД бөлімінің 1941 жылғы 28 желтоқсандағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы, 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық НКВД Басқармасы СПО-ның 1942 жылғы 19 наурыздағы қаулысымен Б. Ыбрайымовты айыптау ісі оның психикалық наукастығына байланысты жасаған қылмысына жауапты еместігі үшін тергеу өндірістен қысқартылып, ол қамаудан босатылған. Қызылорда облыстық прокурордың 1997 жылғы 25 сәуірдегі қорытындысымен Ыбрайымов Баймахан — СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Заңының негізінде толық ақталған.

Я

ЯКОВЛЕВ Гигорий Архипович родился в 1905 году в селе Гриполье, Рязанской губерний, русский, образование начальное, беспартийный, до ареста проживал в пос. Жанакорган, работал каменщиком в маслопроме. Он обвиняется в том, что являлся участником контрреволюционной, троцкистско-бухаринской, террористической организации, по заданию которой активно проводил антисоветскую, провокаторскую агитацию пораженческого характера и шпионско-диверсионную, подрывно-вредительскую деятельность, за что арестован и привлечен к уголовной ответственности. Приговором Кызылординского областного суда от 4 ноября 1942 года осужден на 10 лет лишения свободы. Он реабилитирован 14 марта 1990 года.

Манаш Қозыбаев, академик

ФАСЫР ҚАСІРЕТІН АРҚАЛАҒАН АРЫСТАР

Көшпенді, жартылай көшпенді шаруаларды жаппай отырықшылыққа айналдыру, байларды зорлық-зомбылықпен төркілеу, кулактарды тап ретінде жою саясаты наразылық туғызды. Қазақстанның бір өзінде 372 қобалжулар, ал кейбір жерде көтерілістер де болды. Осы бір жағдайды мен бүкілхалықтық наразылық, қарсылық қозғалысы туындады деп айтар едім. Осынау ауыр шақта қазақ халқының кілегей қаймағы—ұлттық зиялы қауымына бас салды, оны қалқып алып, жоқ етті. Халық бассыз қалды.

Қуғын-сүргін саясаты тоталдық-жалпыламалық бағыт алды. 1929 жылы саяси желеумен 56498 шаруа айыпқа тартылып, оның 32 мыңнан астамы жазаға тартылды. 1931 жылы 5500 отбасы ұсталды және жер аударылды. 1929—1933 жылғы коллективтендіруге қарсы жасаған қарсылық, наразылық үшін 3386 шаруа атылды. 3—8 жыл мерзімге 131151 адам сотталып, лагерьлерге қамалды. 1930 жылы концлагерьлерге 110 мың гектар жер бөлінді. 1925 жылы 10 қыркүйекте Г. Л. Пятаков өзінің Ф. Дзержинскийге жолдаған хаттамасында қазақ сахарасы жер аударуға ыңғайлы,— деп жазды (қараңыз: Советские архивы М, 1991, № 4, с 72) 1930—1933 жылдар арасында аштықтан, жұқпалы аурулардан 2 млн. 200 мың қазақ шаруалары, басқаша айтқанда қазақ халқының 49 проценті қырылды. 1 млн. 130 мың адам босқындыққа ұшырады, олардың 676 мыңы қазақ еліне қайта оралмады.

1937—1938 жылғы террор барша елді жайлады, Қазақстанда 101 мың адам қуғын-сүргінге ұшырап, оның 27 мыңынан астамы атылды. Республика жеріне 25 елді мекен обсервациялар құрылды, оларға бүкіл одақтан 70 мыңнан астам жер аударылған кулактар айдалып өкелінді. Қазақ сахарасы ГУЛАГ-тың жүйесі жайлаған елге айналды, тек қана Қарлағтан 2 мыңға жуық қуғын-сүргінге ұшыраған халық өтті.

Иә, міне осылай ХХ ғасырдың бірінші жартысында ғана қазақ сахарасы бірнеше орыс төңкерісінің, Столыпиндік реформаны, 1916 жылы, 1921—1923, 1931—1933 жылдардағы аштықты, этноцид саясатын басынан кешірді. Қазақ халқы құрып кетудің алдында қалды. Қазақстандық халық-шаруашылық есеп басқармасының әр жылдың 1-маусымынан берген деректері бойынша республикада халық саны 1930 ж.—5,873 мың, 1931 ж.—5114 мың, 1932 ж.—3227 мың, 1933 ж.—2493,5 мың, 1934 ж.—2681,8 мың, 1935 ж.—2926 мың, 1936 ж.—3287,8 мың болыпты. (қараңыз: «История СССР», 1990, № 5, с. 21).

Басқаша айтқанда, республика халқы 1930—1933 жылдар арасында 3.379,5 мың адамға кемді.

«Егемен Қазақстан» 1994 жыл 12 тамыз
(қысқартылып алынды)

ЖАППАЙ ҚУҒЫН-СҮРГІНГЕ БАЙЛАНЫСТЫ ҚҰЖАТТАРДЫҢ ҚҰПИЯЛЫҒЫ АШЫЛДЫ.

Қуғын-сүргінге салу және адам құқығына қол сұғу үшін негіз болып табылған заң актілерінің, үкімет, партия және басқа органдардың шешімдері, сондай-ақ, ведомстволық актілердің құпиялығын ашу жөніндегі ведомствоаралық комиссия өз жұмысының алғашқы нәтижелері туралы ҚазТАГ-қа хабарлады. Ол «Жаппай саяси қуғын-сүргіннің құрбандарын ақтау туралы» Заңды жүзеге асыру мақсатында өткен жылы шілдеде республика Президентінің өкімімен құрылған болатын.

Орталық мемлекеттік архивтегі 1926 жылдан 1956 жылға дейінгі деректі материалдарды зерттеу мен қорығудың нәтижелері бойынша 16 құпия қор бойынша 3507 іс және жеке іс жөніндегі 12 қор бойынша 114 іс анықталды. Бұлардан 3501 істің құпиялығы ашылды.

Республика Президентінің архивіндегі БК(б)П Қазақ өлкелік комитетінің 1925 жылғы мамырдан және Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің 1988 жылға дейінгі қызметіне қатысты 319 құжаттың 311-інен құпиялық белгісі алынды.

Сондай-ақ Ұлттық қауіпсіздік комитетінің архивінде сақтаулы бұрынғы КСРО ішкі істер халық комиссариатының 1937—1938 жылдардағы нормативтік актілерінің құпиялығы ашылды.

«Егеменді Қазақстан» газеті,
1994 жылғы 1 наурыз.

ҚАЙТА ОРАЛУ

(МҮСТАФА Шоқай ескерткішіне)

Айта алмадық шындықты, айта алмадық,
Бет жүзінде дұшпанның қайтармадық.
Дүрбеленде бір-бірін қорғаштамай,
Ұстап беріп жаттық қой сайқалданып.

Алаулаған жанымен жалын атқан,
Кетгі талай боздақтар шаңырақтан.
Қара жер жатты сол кез күңіреніп,
Жайсаң жанды төу етіп төні батқан.

Айта алмадық сескендік айта алмадық,
Себептерін өздері айтар халық.
Қызылдардың қолына көсеу болған,
Отқа жаққан жандардан тайсалды анық.

Ұйқылы, ояу қазаққа қалғып жатқан,
Ауыр болды атағын аргымақ таң.
Бас көтерер болса егер шетке қуды,
Қызыл керуен кешегі шарпып атқан.
Заман солай кезінде көтермеді,
Ел асып, ер азамат көтермеді.

Айта алмадық кейін де, айта алмадық,
Қазақ деген, момақан, қайсар халық.
Егеменді ел болып, есін жиып,
Өткенімнің есесін қайтарды анық.

«Сыр бойы» 30 мамыр 2000 жыл.

«АЗА» КІТАБЫНЫҢ АЛҒАШҚЫ ТОМЫ

ОҚЫРМАНДАРЫНЫҢ ҚОЛЫНДА

Серік Пірназар, журналист.

Облыстық «Зерде» редакциясының қызметкерлері шын мәнінде де ерлікке пара-пар іс атқарды. Олар зұлматты жылдардың зобалаңын бастан кешіп, қуғын-сүргінге ұшыраған облыс түлектерінің тізімін өте қысқа мерзім ішінде түгендеп қана қоя салған жоқ, сол боздақтар туралы сыбызғыдай сызылтып сыр шертетін қалың том шығарып үлгерді. Аталмыш еңбек таяуда болып өткен нәубет құрбандарын еске алу күні алғаш рет оқырмандардың қолына тиді.

«Аза» кітабы негізінен екі томнан тұрмақшы. Оның Алматыдағы «Атамұра» корпорациясынан 34 баспа табақ болып басылып шыққан бірінші томына «Топ-тасқан қылмысты істердің хаттамасы» деген айдармен 317 топтама бойынша жауапқа тартылған 1868 адам туралы деректер мен дәйектер ұсынылған. Кітапқа тәркілеу басталған 1928 жылдан Иосиф Ста-

лин дүниеден озған 1953 жылға дейін саяси айыппен жауапқа тартылған Сыр бойы азаматтары аудандар мен қалалар бойынша бөлек-бөлек топтастырылып, әр жылға жекешеленіп беріліпті.

Бұл томда сондай-ақ халқымыздың тарихында орындары ерекше Мұстафа Шоқай, Нәзір Төреқұлов, Темірбек Жүргенов, Серәлі Лапин, Тұрмағамбет Ізтілеуов, ағайынды Қалжан, Әуелбек және Әлібек Қоңыратбаевтар, Ілияс Қабылов, Сүлеймен Есқараев сынды біртуар тұлғалар туралы да мақалалар жарияланыпты. Кітап өте жүйелі құрастырылып, авторлар ауқымын да барынша кеңінен қамтыған. Бұл ретте оның бас редакторы Хамит Ембергенов бастаған редакциялық алқаның біраз тыңдырымды да тыңғылықты жұмыс жасағаны байқалып тұр.

ҚЫЗЫЛОРДА.

«Егемен Қазақстан», 27 маусым, 2000 жыл.

«АЗА» КІТАБЫ: алғашқы том

Жазықсыз құрбан болғандардың есімін мәңгі есте сақтау мақсатында облыс әкімшілігі мен Ұлттық қауіпсіздік комитеті облыстық департаментінің келісімі бойынша «Боздақтар» естелік кітабының жалғасы ретінде «Аза» деген атпен екі томдық кітапты жарыққа шығару ұйғарылған болатын. Бұл мекеме бізге қамқорлық жасап, өзінің мұрағатының

есігін айқара ашуымызға мүмкіндік жасады. Жасыратын несі бар, бұрын ОГПУ, КГБ, НКВД-нің есігін ашу түгіл оның алдынан жүруге, тіптен атын атауға халық қауіптенетін еді.

Осы жолдың авторы бұл мекеменің мұрағатында екі жылға жуық отырып, жұмыс істеп, жүздеген пап-каларға тігілген, шаң басқан, қағаздары сарғыш тар-

тқан құжаттармен танысып, 4,5 мыңға жуық адамның іс-қағаздарын ақтарып, кітаптың қолжазбасын дайындады.

Араб, латын әріптерімен және орыс тілінде жазылған қаулыларды, хаттамаларды, айыптау қорытындыларын, үкімдер мен ұйғаруларды және наразылықтарды қазақ тіліне аударды. Әрбір боздақтың тұтқынға алынған кезде түсірілген суреттерін іс-қағаздарында барларын фотоға түсіріп алды. Уақытпен санаспай көп тер төгіп еңбектенудің арқасында республикада бірінші болып, «Аза» атты кітапты жарыққа шығарды. Бұл жерде айтуға тиістіміз, қазіргі қиыншылықтарға байланысты кітап шығару оңайға түскен жоқ. Облыс әкімі С. Нұрғисаев мырза қаржының тапшылығына, облыстың сан алуан қауырт жұмыстарына қарамастан бізге қамқорлық жасап, аудандардың «Боздақтар» естелік кітабы үшін берешек қарыздарын төлеуіне тікелей өзі бақылау жасауы арқасында ғана аудан әкімдері бетбұрыс жасай бастады. Соның нәтижесінде ғана «Аза» кітабының бірінші томы екі мың тиражбен қолымызға тиді. Бұл кітаптың шығарылуы облыс өміріндегі елеулі де игілікті іс болды.

Тоталитарлық режим кезінде ОГПУ өкілетті өкілдігі шектен шыққан зорлық-зомбылықпен талай зиялы азаматтарды топ-тобымен заңсыз қамауға алып, бір қаулымен үкім шығарған. Мәселен, «Аза» кітабының бірінші томындағы 333 топтамамен 1924 адам сотталған, оның 463-і ату жазасына кесілген.

Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі жанындағы

үштіктің 1930 жылғы 19 қарашадағы № 38 санды қаулысымен бірден 236 адам тұтқынға алынып, оның 118-і атылып кеткен. Ал, облыс бойынша 4,5 мыңға жуық адам сотталып, 1153-і өлім жазасына кесілген. Менің құжаттармен танысқандағы байқағаным, үкіметтің аттөбеліндей билеушілері мен олардың жер-жердегі «шаш ал десе, бас алатын» жандайшаптары өз халқына қарсы әділетке жатпайтын шектен шыққан заңсыздықпен жазықсыз адамдардың көзін жойған.

Қамауға алынған адам бірінші жауап алу кезінде өздеріне тағылған айыпты мойындамаған, ал, екінші жауап алу кезінде олардың еріксіз мойындауы бірден шүбә туғызады. Әйткені бұл жерде тергеу барысында заңсыз әдістерді пайдаланып, тақым бұрау салғаны салдарынан мойындауға мәжбүр болғандары айдан анық сезіліп тұр.

Жазықсыз жапа шеккендерді ішінара ақтау Сталин өлгеннен кейін, 1953 жылдан басталған. Ал, 60 жылдардың орта шенінде бұл жұмыс тоқырап қалды. Тек, 1989 жылдың 16 қаңтардағы СССР Жоғарғы Кеңесінің Жарлығының және Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» заңының нәтижесінде ғана өткен жылдардағы орын алған заңсыздық толық жойылып, барлық жазықсыз жапа шеккендер ақтала бастады.

«Аза» атты кітап жазықсыз жапа шеккен аяулы арыстарымыздың есімдерін мәңгі есте қалдыратын аса құнды мұра болып табылады.

Х. Ембергенов,
«Боздақтар» естелік кітабының
бас редакторы.
«Сыр бойы», 4 шілде, 2000 жыл.

АЛАШОРДА КӨСЕМІНІҢ ҰЛЫ

Сергей Бөкейханов та аңдуда болған

Әлихан Бөкейхановтың ұлы Сергей Әлиханұлы Бөкейхановтың мамандығы инженер-геолог болғандығы белгілі. Дегенмен, 1930 жылы Мәскеу тау-кен академиясын бітірген соң жолдаманың реті солай түсті ме, сол тұста кенін игеру жүргізіліп жатқан Жезқазғанға келіп жұмыс істегендігін көпшілік қауым біле қоймайтын шығар. Ата-бабаларының тарихына қанық Қ. Сөтбаев жас қазақ маманын қуана қарсы алып, тәжірибе жинақтап ысылуына бас-көз болады.

Әуелде ол Жезқазған комбинатының директоры В. И. Ивановтың бұйрығымен Қарсақбайдағы геологиялық-барлау бөліміне жіберіліп, оны басшылыққа алады. Қабілетті адамға өзін танытуға уақыт өлшем емес қой. Бір жылдан кейін берген мінездемесінде Иванов, С. Бөкейхановтың іскер инженер, жақсы ұйымдастырушылық қырларын атап өтеді.

Солай болғанымен Жезқазған қалалық мемлекеттік мұрағатында сақталған құжаттарға қарағанда, оның басқан ізі, атқарған ісі әрдайым аңдулы, қатаң ба-

қылауда болғанға ұқсайды. Алашорда партиясы көсемі баласының үстінен тиісті органдарға анықтамалар жазылып жіберілуі соны көрсетеді. Мәселен, комбинат арнаулы бөлімінің бастығы жазған мінездеменің бірнешеуі инженер-геолог С. Бөкейхановтың жеке іс-парағына қоса тіркеліп отырған. Әйткенмен, өмірдің ашы сабағын ерте татқан жас Бөкейханов аса сақтық танытқан тәртізді. Қадағалау қанша қатаң болғанымен бөтен сөз, жасырын іс-әрекеті байқалмайды. Қайта міндетін адал атқаратын маман ретінде мойындалады.

Осындай мінездеменің біріне «С. Бөкейханов әлеуметтік жат ортадан шыққан. Өкесі алашордашылар жетекшілерінің бірі. Ол жұмыста өзін білікті маман тұрғысында көрсетті, қоғамдық жұмыстарға белсене қатысады. Өріптестері арасында сенімге ие. Тәртіпті, ұқыпты»,—деп жазылған. Сыртынан аңдушылардың өзін білмділігімен, орнықты мінезімен мойынсұнтқан жас Бөкейхановтың сонда да секем тудырмағаны тағы бірнеше мінездемеден аңғарылады.

Қаныш Сәтбаевтың, әрине, Сергей Әлиханұлының үйде де, кеңседе де, түзде де «қырағы көздер» назарында екендігін білгендігіне көдік жоқ. Ол тұста қоғамға қауіпті саналатын адамдармен араласып, қызметтес болғандар қоса бақылауға алынғандығы мәлім. Міне, осыған қарамастан Сәтбаевтың Бөкейхановты бауырына тартып, қолдап, қорғап, инженерлік қабілетін ұштауға қамқорлық жасауы — өкесіне деген құрметпен қатар оның бойынан ірі маман қасиетін танығандықтың белгісі екендігі даусыз. Іс-сапарларға шыққанда оған өзінің орынбасары міндетін жүктеп отыруы да тегін болмаса керек. 1934—35 жылдары Сергей Әлиханұлы Жезқазған аймақтық геологы қызметін атқарып, Қанекеннің

мәселені ақылдасып шешер серігіне айналады. 1935 жылы С. Ә. Бөкейханов Семей жақтағы Белоусов кеншіне геологиялық-барлау партиясы бастығының орынбасары болып тағайындалады. Қалалық мұрағаттағы бұл адамға қатысты мәлімет-деректер осымен үзіледі. Одан кейінгі уақытта өкесі Әлихан Бөкейханов аты-шулы ойранға ілігіп, қазаға ұшырағандығы белгілі. Жас Бөкейхановтың шаш ал десе бас алатын тым белсенді жергілікті аңдушылардан алыстауға тырысып, Мәскеуге кетуіне осы қайғылы оқиға түрткі болуы мүмкін. Әйтпесе, ол Жезқазғандағы сүйікті ісін жалғастыра берер еді.

Айқын Несіпбай,
«Егемен Қазақстан». 31 мамыр, 2000 жыл.

ЗАМАНА ҰЛАНЫ

«Ақтайлақ-Қалыңбастағы» шағын ауылдың (қазіргі Қармақшы ауданы, Ленин атындағы совхоз территориясында) тал түсте түндігін желпілдетіп кеткен оқыс оқиға — Есқараның жаман лашығын жығып тастап, қатпа інгенге тендей бастауы еді. Ата қоныстан ірге аударып, елден бөлініп қалаға көшкенді кім көрген. Әшейінде жер қозғалса қозғалмас Есқара өзі сияқты қисық тымақ келей-кепшіктермен дауға түскен жырынды билерше қоштасты.

— Елім, халқым саған ризамыз. Кіндік кесіп, кір жуған жер саған да өкпем жоқ. Құдай мал бермеді, жан берді. Сол жанның талқаны басқа жерден бұйырып тұр. Соған кетіп барамын. Жалғыз інген мен 5—6 аша тұяққа қарап 13

жанды қырамыз ба, қалаға кетіп барамын,— деді. Әшейінде иі қатты, адуын мінез өйелі Айпара да үнсіз. Қарға адым шықпаған адам ырду-дырдуы көп ояздық қалаға жөн тартқанда қалай ғана жүрексінесін. Шиеттіей қара домалақтардың тағдыры қалай болар екен. Көкейінде жатқан «Сүлейменді оқытсақ» деген бәсіре ойы жүзеге аса ма, жоқ па. Ауыл молдасының алдын көрген 12 жасар баланың зейіні мен талабы ауыл аймақтың қырына ілігіп-ақ қалған болатын. Айпараның күйеуі Есқараның мына оқыс қадамына қарсылық жасамай, айтқанына көнуінің бір ұшығы сонда жатыр. Мынан соң күні кеше қайтыс болған қайынағасы Төртқараның ең кенжесін бауырына қысып, жаулығының ұшымен көзінен аққан жасты сұртті де, жалғыз інгенді бетке алып, ілесе берді.

Ақмешіттің «Қырық кепесін» келіп қоныс тепкен Есқара да, уй іші де тосын тіршілікке үйрене алмай біраз жүрді. Ер жетіп қалған балаларды оқытамыз деген Айпараның ойы да әшейін қиял ғана болып

шықты. Ахмет те, Сейдәлі де, Сүлеймен де жұмыскерлікке көшті. Қалада кәсіп қылмасаң жан бағу қиын. Не тап келсе соны істейді. Бірақ қала өмірі қанша айтқанмен олардың көзін ашып, көңіліне саңылау түсірді.

Мұнда да зорлықшыл өмір салты қалыптасқан. Көп ұзамай оның ащы дәмін Сүлеймен де татты. Қаланың орталығында өкім көрсен, не қарнын өңгерген ауқатты бай-саудагер көрсен қоғалай жапырылып қалпағынды алып ізет көрсетуің керек. Алғашқы кезде көппен бірге бұл сүйекке сіңбеген намысқа тиетін одетті Сүлеймен де қайталап жүрді. Бірде вокзал алдында жан-жағындағы жұрт жапырылып жатқанда шекпен киіп, белін қайыспен байлаған балаң жігіт едірейген мұрты бар пристав Плавичкийге беркін алмақ түгіл, өдейі бұрылып та қараған жоқ. Сүлеймен мұны қайтер екен деп өдейі жасады. Аяғын билей басқан қара арғымақ үркек болмағанда сол жолы приставтың қаһарынан аман қалуы қиын еді. Ілеуде біреу болмаса бет қаратпайтын ұлыққа бүйтіп қалада ешкім қыр көрсете қоймайтын. Ал мына жас өспірім елден ерек соны істеді-ау. Оның ессен қала түрмесіне сол жолы 10 күн жатып шықты.

Революциялық ой-пікірдің кеңінен тарап, бүкіл орыс империясындағы озық ойлы адамдардың қуғын-сүргінге ұшыраған қиын-қыстау кезі еді бұл. Сүлеймен қапаста жатып революциялық қызметі үшін тұтқынға алынған солармен танысты. Көңілі ояу, санасы сезімтал бала жігіт осы кезге дейін көрген-білген өмір заңын, қатал төртіпті бұзып, жаңартатын бір күш бар екенін алдымен солардан білді, солардан естіді. Солардың айтуымен осында теміржол кірпіш зауыдына жұмысқа кіріп, кейін депода тапты. Сөйтіп олардың ықпалына бүтіндей берілді. Бұл кезде ол орысша сөйлеуді үйреніп, енді хат тануға кіріскен еді. Шаһарға келіп ұстадан білім алуға деген талабы жүзеге аспай жүрген Сүлеймен орыс достарының көмегімен оқуды өздігімен меңгере бастайды.

Қала шетіндегі «Қырық кепедегі» Есқараның жер үйіне Сүлейменнің жұмысшыларды революциялық күш-жігер көрсетуге шақырған 1905 жылғы шық-

қан ескі прокламацияны қай күні өкелгені өрине белгісіз.

Бірақ, осыдан былай әдеби, саяси кітаптар осы келдей үйінің жана бір қазынасы болып кіргеніне күмән болмаса керек.

Көңілі оянған Сүлеймен Октябрьге дейінгі сонау орталықтан теміржол бойы арқылы жетіп отыратын революциялық қуатты күшті көріп те, біліп те жүрді. Бұғанасы бекіп, қабырғасы қатайған, саяси бағытын айқын белгілеген жұмысшы С. Есқараев Октябрь революциясын қуанышпен қарсы алып, Перовскіде қолына қызыл ту ұстап жүргендердің бел ортасында болды.

Көп ұзамай 1918 жылы октябрь айында деподағы бастауыш большевиктер ұйымында ол партия қатарына өтеді. Сөйтіп большевик Николай Селиверстовтың құрған отрядына өз еркімен кіріп, өмірге келген жас Совет өкіметін найзаның ұшымен жоюға жан-жақтан анталай кіріскен жаумен шайқасқа түседі. Қызыл Армияның ең сенімді, ең жауынгер бөлімінде болған отрядпен бірге 1918—1919 жылдары Ақтөбе майданында, Осипов бүлігін жоюға, Шымкент түбіндегі шайқасқа қатысып, жауынгерлік ерлік мектебін бастан өткереді. Мұның барлығы болашақ қайраткер дәрежесіне көтерілу жолындағы С. Есқараевтың қызметіне негіз қалап, оның көзқарасын, өмірлік принципін берік қалыптастырып, шынықтырды.

Сүлейменнің оқуға деген өмірлік арманы 1919 жылы жүзеге аскандай болады. Ол Ташкенттегі совет, партия мектебінде оқиды.

Жаңа құрылған жас Совет өкіметін нығайту, қалыптастыру оның негізгі принциптерін өмірде жүзеге асырып, халықтың бетін бұру үшін бұл кезде жұмысшы дүкенінде шындалып, Октябрь жеңісі жолында тер төккен С. Есқараев сынды адамдар аса қажет еді. Оның жастығына қарамай Түркістан республиканың атқару комитеті Сырдария облыстық Советтерінің І съезін шақыру жұмысына жіберді. Бұл тапсырманы ол мүлтіксіз орындайды. Мұнан соң, сол кездегі жағдайға байланысты партия оны Ташкент облыстық төтенше комиссариаты бастығының орынбасарлығы жұмысына жегеді. Ел ішіндегі қуаншылық пен жұтқа байланысты келген қатал ашаршылық, оның үстіне жанталасқан революция жауларының осы кезеңді пайдаланып қалғысы келіп, бас көтере бастаған мезгілі еді бұл. Еңбекші таптың мүддесі үшін бұл кезеңде Сүлеймен жаулармен ымырасыз күресіп, әрі әділдігімен, әрі үздік қайрат-жігермен көзге түсті. 1922—1924 жылдары С. Есқараев Сырдария губерниялық партия комитетінің бөлім меңгерушісі, кейін екінші секретары болады. Осы уақытта енші алып бөлек шарырақ көтеріп жатқан туыстас Орта Азия халықтарының жер-су мәселесін шешуге, шекара белгілеуге белсене қатысып, комиссияның мүшесі болады.

Оның ұйымдастырушылық таланты мен партия ісіне шын берілгендігінің айқын көрініс тауып, шарықтай бастаған тұсы Қазақстан республикасының астанасы Қызылордаға көшіп келгеннен кейін республика ішкі істер Халық Комиссары болып тұрған кезі еді. С. Есқараевқа республикада советтік төртіпті орнатып, оны қалыпқа түсіру ғана емес, заң органдары жүйесін қолдан құрып, оның нағыз

мемлекеттік аппарат ретінде жұмыс істеуіне басшылық ету міндеті тиді. Бұл қызметте оның қарауында М. Масанчи, Н. Өткелбаев, Қ. Бақтыбергенов, тағы басқа ондаған, кейін партия, совет органдарында қызметімен көзге түскен адамдар жұмыс істеді.

С. Есқараев бұл уақытта республика партия қайраткерлері Т. Рыскулов, Ө. Құдабаев, О. Исаев, И. Токтыбаев, Е. Ерназаровтармен қатар қызметтес болып, олармен халықтың болашағы, партия саясатын жүзеге асыруға елдің экономикасын көтеру секілді түбегейлі мәселелер жөнінде пікірлесіп жүрді. Бұлардың көпшілігі қазіргі Мальков көшесі бойында көршілес тұрған болатын.

«Сүлеймен ағамыздың үйінде өскен мен күні бүгінге дейін оның сол кезде тым қарапайым, әрі жұпыны тұрғандығына қайран қаламын. Үйінде бір Варшавский керует, бір матадан тоқылған кілем, сосын үлкен жазу столы болатын. Үйінде осы үш нәрсе ғана көзге түсетін. Елден келген адамдар Есқараевтың баласының жұпыны тұрмысына қомсынып отыратын да, ал өзімен тілдескеннен кейін оның барлық байлығы да, атағы да ақыл-ойында, шешендігінде, саяси жағдайларды терең талдай білетіндігінде екеніне көздері жететін» дейді оның інісі Жұмабек Есқараев.

Сыртқы келбеті тым қаталдау көрінетін, қою қара шашты, қату қабақты, ақсұр өңді С. Есқараев жайлы замандасы Жүсіпбек Арыстанов былай деп жазады. «Кішкентайынан жұмыспен етене болып өскен ол әдетте көтерме сөз бен орынсыз күлкіні жақтыра бермейтін, көбіне тік қабағын шытып, ойланып-толғанып жүруші еді... Бірақ оның комсомолдың дарынды жетекшісі Ғани Мұратбаевпен бірге пана-сыз балаларды орналастыруда мейлінше мейірімділік көрсеткенін білетін біз оны «қатал болса, жауға қатал» деп санайтынбыз, қателеспепіз». Өрине мұнан С. Есқараевтың қажырлы, шындық пен әділдікті өз өмірінің туы еткен, досқа жақын, дұшпанға мейірімсіз қайраткер болғанын көреміз.

Отызыншы жылдары Орынбордағы өлкелік милиция мектебін басқарып жүрген ол, алдағы уақытта өмір талабына өз бойындағы білімнің азық ететінін анық байқады. Сөйтіп 1930 жылы семьясымен Москваға барып, сондағы Жоспарлау Академиясына түсіп оқиды. Оқу-білімге өмір бойы ынтызар болып өткен Сүлеймен бұл жылдары марксизм-ленинизм іліміне тереңдей сусындап, елімізде социализм орнату, өмірдің барлық саласында социалистік қоғам принциптерін қалыптастыру, оның әлеуметтік-экономикалық негіздерін оқып үйренумен шұғылданды. Сонымен бірге дүниежүзілік көркем әдебиет туындыларымен танысып, мәдениет жетістіктеріне ден қояды. Көптеген достар табады. Білімге деген ынтызарлыққа кенеттен қайтыс болған сүйікті жары Мәуияның қазасы да, қолында қалған екі жасар Әлиясы мен Маратының бағып қағуы да кедергі бола алмайды. Осыныша тауқыметпен қиындық жүгін қара нардай көтере жүріп оқуын әрі қарай жалғастырады. Сол кезде су шаруашылығы Халық Комиссариатының Тимирязев атындағы институтында оқитын інісі Көрнім де, өзі де оқуын жалғастырып, оны жақсы бітіріп шығады. Сөйтіп өзін-өзі тәрбиелеген қайсар мінез, берік жан тағы бір қиындықты еңсеріп жеңіп шығады.

Академияны бітіргеннен кейін ол Қазақстанның аса ірі өндірістік орталығы Қарағанды облыстық атқару комитетінің председателі болып сайланады. Бұл кезең колхоздастыру кезіндегі асыра сілтеушіліктен туған кейбір қиындықты жеңу мақсатында түрлі шаралар қолданылып жатқан кез болатын. Қарағанды облыстық атқару комитетінің председателі С. Есқараев пен оның орталығы Петропавловск қаласында кездескен жазушы С. Мұқанов өзінің «Өмір мектебі» деген кітабында оның жеке басының қабілеттерін және облыс көлемінде атқарылып жатқан жұмыстарды өсерлі суреттейді.

«Социалистік құрылыс барысында және партияның басты бағытын жүзеге асыруда Қазақстан партия ұйымдарында жаңа партия, совет қызметкерлері өсіп жетілді, — дей келіп, Қазақстан Коммунистік партиясы тарихының очерктерінде, партиялық-саяси және ұйымдастырушылық жұмыста М. Атаниязов, И. А. Богданов, А. Досов, Т. Жұмабаев, С. Есқараев, А. И. Заваритко, И. Қабылов, П. С. Климентьев, С. Нұрпейісов, П. И. Оликов және басқалар республика еңбекшілері арасында үлкен беделге ие болды» деп жазылған. С. Есқараев қашан да партия алға қойған кезекті міндетті шешудегі аса маңызды участкелерден табылып отырды. Партия 1936 жылы бұрын Юстиция министрлігіне қарасты прокуратураны бөлу туралы

қаулы алды. Осыған орай республика прокуратурасы бөлінгенде бұл туралы бұйрыққа алғаш қол қойған С. Есқараев болды. Сөйтіп оның міндетіне республикада дербес прокурорлық қызмет атқарып, республика прокуратурасын қолымен құру ісі жүктелді. 1937 жылдан бастап С. Есқараев Қазақ ССР Халық Комиссарлары Советі председателінің орынбасары болып қызмет атқара бастайды. Осы жылы 23 апрельде өлкелік партия ұйымын Қазақстан Коммунистік (большевиктер) партиясы етіп құру туралы шешім қабылданды. 1937 жылы өткен Қазақстан Компартиясының I съезінде С. Есқараев Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің бюро мүшелігіне сайланды. Ол 1938 жылы кайғылы қазаға ұшырайды.

С. Есқараевтың өмір жолы осындай. Ол Қазақстанда жұмысшыдан Халық Комиссары қызметіне дейін көтерілген партия, совет қайраткері болған, орасан зор қабілетті, социализм ісіне берілген нағыз замана ұланы еді. Үлкен совет энциклопедиясында социалистік құрылысы жылдарында партия ұйымдарында үлкен жұмыстар жүргізген М. Атаниязов, О. Исаев, О. Жандосов, А. И. Заваритко, М. И. Мирзоян тағы басқалармен бірге оның есімі де құрметпен аталады. Ұлы Октябрь әкелген жаңа заманды нығайту жолында жанқиярлық еңбек еткен С. Есқараевтың есімі Қызылорда қаласындағы бір көшеге берілген.

Әділхан Бөйменов,
«Ленин жолы» 15 қыркүйек, 1977 жыл.
Қызылорда қаласы.

АЛАШҚА АТ БЕРІП АЙЫПТАЛҒАН

Бейсенұлы Құнанбай («Бабай») 33 жылы саяси тұтқын ретінде тар қапаста отырған.

Сонау 1963 жылдың жазы еді. Тағдырдың айдауымен осы бір шокша сақалды, мұрты сиректеу, қызыл шырайлы ақсақалмен кездескенде 20-дан жаңа асқан өрімдей жас едік. Бүгіндері марқұм досым Зейнолла Игілікұлы екеуімізді батпақ үстіне төселген солқылдақ ағаш жолмен айдап әкеліп, лагердің ауыр есігі шықылдап қарсы алғанда, аржақтан кезіккендердің қойған алғашқы сұрағы «Қай жақтан келдіңдер», — болған. Жөнімізді білген соң: «Е, сендердің мұнда «бабайлардың» бар, — деп еді.

Бүкіл лагерге «Бабай» атанған Бейсенұлы Құнанбай ақсақал басқа түскен тауқыметтен қажып отырған бізді өзі іздеп келіп амандасқан. Бұл екі ортадақ талай өзбек, түрікпен жігіттері «Бабайдың» лагердегі стажы 33 жыл екенін естіріп үлгірген еді. Жарты ғұмырын лагерде өткізген адамға бөріміз тағзым еткендей табынып қарай бердік.

— Е, балалар, бір жазу болып қалған екен, уақысы жоқ. Әлі-ақ өте шығады, — деп бізді жұбатқанынан ақ оның мейірімді жан екенін аңғарғанбыз.

Сол күннен бастап жасы 70-тен асқан қариямен сыйласуымыз ерекше боп жүре берген. Ақсақал талай сыр шертетін. Жұмыстан қолымыз босаған сәтте сол кісінің маңындамыз.

Атадан қалған екі жарым мыңдай жылқысы, мыңға тарта қойы болыпты. Онан соң Ресей империясы-

ның ішіндегі дүмпуден сескенген ағылшындар Жолымбет руднигін Құнанбай ақсақалға өткізіп кетіпті. Байларды төркілеуден бұрынырақ көзі ашық Күнекең бар малын ағайынға үлестіріп жіберіпті. Келе жатқан апаттан айналаны сақтау үшін ағайынды біріктіріп мойынсерік колхоз ұйымдастырыпты. Бірақ... Көріне іліккеннің өмірін жіпке тізгендей тізетін ПТУ-дің назарынан Күнекең тыс қалмаған. Сонау бір жылдары «Алаш» партиясы қазақтың Ордасын тігеміз деп жатқанда қаржылай көмек көрсеткенін, «Алашорда» әскеріне деп ылғи сөйгүлік ат бергенін жау ұмытпапты.

Сонымен халық жауы атанған Құнанбай ақсақал әуелі он жылға кесіліп, онысын бітірген соң бір жылдан аса тағы үнсіз отырып, тағы он жылға отыруға өз еркімен қол қойыпты. Ол біткен соң тағы арада жыл жарым бос отырып, тағы екі жылға мерзімін созып, саяси лагердің орын босатпас иесі боп шыға келген. Жалпысы өзі босап шыққанша 33 жыл «ГУЛАГ» архипелагының» тұрғыны болған екен. Адам ғұмырын осыншама төлкек студі бұрынсоңды тарихтан ешкім естімеген шығар.

Күнекең Қолыма мен Тайшеттің талай-талай лагерлерін ақтап шыққан. Кейде бірер ай ғана ұстап кесіктілерді лагерден ауыстыру жүйеге мықтап енген. Әбден титықтаған сорлыларды жолшыбай атып

кету мылтық сынау ермегіне айналған. Аш-жалаңаш тұтқындардың қарсы сөз айтпақ тугілі бастықтың бетіне қарауға хақысы жоқ. Алара қараған ажал тырнағына ілініп кете берген.

— Өсіресе ауыр шақ соғыс жылдарында болды, — дейді Қүнекен. — Нарда қатар жатқан екі адамның күбірлесіп тіл қатысуға хақысы болмады. Құдды мылқа адамша өмір кештік. Жанындағымен тілдесу астыртын жұмыс ұйымдастырып жүр деген айыпқа тікелей апаратын еді.

Қүнекен Хрушев заманының жылымық шағында бірер жылын Қарағанды түбіндегі Спасск саяси лагерінде өткізді. Сол жылдары ғана бөйбішесімен жолығуға мүмкіндік туып, лагерьден тысқары жерде күндіз жұмыс істеуге рұқсат алған екен. Хрушев Америкаға барған кезінде бір журналист:

— Спасскіде қазір не бар? — деп сұрақ қойыпты.

— Онда қазір құс фабрикасы бар, — деп жауап беріпті сасқалақтаған ол. Осыдан кейін лагерь басқа жаққа көшірілген. Сан қилы айuanдықтың тірі куәсінен небір жантүршігерлік уақиғаларды ести отырып, Қүнекеннің соның бөрінен қалай тірі шыққанына танданатынбыз. Басына кірпіш түсіп кету, бөрененің астында қалу деген түк емес қой. Иә, ол кісі де сондай сан құқайды көрген. Бір жолы салып жатқан көп қабатты үйдігі баспалдақтың төсеніш тақтайын біреу алып тастап, бесінші қабаттан құлап түскен. Қолы, бұғанасы, қабырғалары сынып ессіз жатқан жерінен күн өткізіп барып тауып алған.

— Е... — деп теріс біткен қолын сыртынан сипай отырып дауысын созатын Қүнекен. — Ажалымның жоқтығы да. Мың адамның бір қыста оны қалмағанын көз көрді ғой.

Ақсақалды білмейтін, оның атын естімеген саяси тұтқын жоқ-тын. Жан-жақтан кешегі КСРО-ның түкпір-түкпіріндегі лагерьден ауысып келгендер ол кісіні іздеп келіп, өзімен тағдырластардың сөлемін жеткізетін. Түрмеге алғаш түскендер қарттың отырған стажын естіп, танданатын. Иә, Кеңес Конституциясында кісіні түрмеге қамаудың ең ұзақ мерзімі 15 жыл еді ғой, 33 деген цифрды естігенде тіл байланбасқа не шара.

Бақасы шуылдаған орманның бір шегі ашылып кетіп шексіз-шетсіз туған даламыз көрініп қалатындай алысқа үңілетінбіз. Оған құмалақ салдыртатынбыз. Айтқаны айна-қатесіз келетін.

Лагерьде өзінің көзі етіп ұстау үшін басшылар кейбір ұры-қары жемқордың статясын өзгертіп, жалған 58-бен соттаған қылып біздің арамсызға қосып қоятын. Сондай жансыздың бірі:

— Ә, бабай, бал ашып отырсың ба? — деп келеке еткісі келді.

— Саған да ашуыма болады, — деді ақсақал оның сөз саптауын түсіне қойып.

Қумалақты ашып жіберіп:

— Сен мынадай түстес, мынадай киімді адамнан пәлен күн бұрын ақша алыпсың, одан ұрлаған мынадай затың бар екен. Соны тез қайтармасаң, біттің, — деді. — Өлгі сорлының бөріні мойындап, қалай қалтырағанының күөсі болдық. «Ә, балалар, мерзімдеріңді толық өтеу пешенелеріңе жазылған. Елге де барарсындар, онда да өмірлерің ауыр болар», — дейтін. Айтқаны келді. Зейнолла досым елге келген соң, ұзақ жылдарға созылған қуғыннан жазылмас дертке ұшырап, ақыры дүниеден озды.

Ғұмырының жартысын зорлық-зомбылықпен өткізіп, аштықта жүрсе де Қүнекен ақсақал доңыз етін аузына алмаған шын өулие адам еді. Лагерьдің тамағы: ашып кеткен капустадан борщ, капуста былмамық.

Ақсақал тіпті асханаға бас сұқпайтын. Біздің қолымыздан келетіні — беретін жартылай иісі шыға бастаған 50—60 грамм балықты өкеліп сол кісіге ұсыну ғана еді. Оның өзін: «Ей, балалар мен өлмеспің, сендер жассыңдар, өздерің жендер», — деп алмайтын. Көк аяз нанды кептіріп ас ететін.

Өмірден түнілген ақсақалдың бұл тіршіліктен күтері айына бір-ақ рет келетін екі баласының хаты еді. Жүректегі жалғыз жылуы сол хаттар еді. Оны өзі де оқып, бізге де оқытып, үнсіз жер шұқып отырар еді. Жылына бір рет рұқсат етілетін сәлемдемеге балалары қазы салып, сол қазының ішін қуыстап екі жиырма бес сомдықты өкелеріне жеткізетін. Сол сәлемдеме аман-есен қолға тигенде: «Үмбетім, Көрібайым» — деп тебіренетін, (Қүнекеннің сол балалары менімен хабарласса өте қуанар едім). Заты пысық ақсақал сол бір өшмүңке шөй тауып, Зейнолла бір банке варенье өкеліп менің тұңғышым Гүлнаш дүниеге келгенін естігенде той жасағаны естен кетер ме?!

Сөйтіп жүргенде 1964 жылдың жазы да шықты. Ақсақалдың лагерьден босануына бір жарым ай қалған. Ол кісі қатты тебіреніс үстінде еді. Жүрегі өбден шайлыққан қария тағы да он жыл жамар деп қауіптенетін. Біз көңілін аулап бағамыз. Сөйтіп жүргенде лагерьдегі жас жігіттерді үлкендердің «ықпалынан» аулақ ұстау мақсатымен жеке лагерь ашып бөліп өкетті. Әкемізден кем көрмеген Қүнекен ақсақалмен көзге жас алып қимай қоштасып, артымызға қарай-қарай жүре бергенбіз.

Иә, ол кісіні сол жазда 33 жылға созылған саяси лагерьден босатыты деп естідік. Қарияның туған жеріне оралғанына бар халықтың өкілі қуанған еді. Қиыншылықта бірге болғандар өулиедей пір тұтқан Құнанбай Бейсенұлының өруағы азаттық алған Алаштың баласын жебеп жүргей.

Көмел Жүністері, жазушы.

«Егемен Қазақстан» 26 шілде 2000 жыл.

1928 ЖЫЛ НЕМЕСЕ ҚАНДЫ ДҮРМЕКТИҢ БАСЫ

1928 жылы 27 тамызда «Байлар шаруашылығын төркілеу туралы» үкімет қаулысы дайындалып, «Кіші октябрь революциясын» жүргізудің алғашқы қадамы жасалды. Бұл науқанның тез арада жүзеге асуы

үшін және өктем де қатал түрде қадағаланып отырылуы назарға алынды. Ол үшін ауыл-ауылға мыңдаған өкілдер жіберілді. Төркілеу комиссиясының құрамында 47000 адам жұмыс істеді.

Голощекиннің бұл саясаты қазақтың зиялы азаматтарын ашыңдырмай қоймады. Әсіресе С. Сәдуақасов, С. Сейфуллин, Т. Рысқұлов, С. Қожанов сияқты партия қызметкерлері саясаттың солақайлығын сынап, ашықтан-ашық қарсы шықты. Голощекин өз қателігін мойындамады, қайта қарсы шыққандардың ізіне түсіп, қуғындады. Мінеки, ұлы қанды дүрмек осылай өріс алды. Бұл аз-кем емес, 25—30 жылға созылды.

Қазақстанда қуғын-сүргін негізінен үш кезеңмен жүрді, алғашқы кезең — байлардың мүлкін тәркілеу, жер аудару және қуғын-сүргінге ұшырату. Бұл 1928 жылдан басталды, 1928 жылы 11 қыркүйекте округтік атқару комитетінің төрағасы Бұхарбаев аудандарға жедел хат жолдап, былай деп нұсқау берді: «Замечено некоторые уполномоченные округа не выехали в аулы. Предлагается срочно выехать. Срочно установить подлежащего конфискации скота и имущества приступая к оперативной работе, одновременно проводя агитацию». Әрине байлардың мүлкін тәркілеу, өздерін жер аудару жұмыстары жедел жүзеге асты. Оны мына мысалдан көруге болады. 1928 жылдың өзінде-ақ 154 бай мен атқамінерлердің шаруашылықтары тәркіленіп, өздерін туган жерінен қуып, қуғын-сүргінге ұшыратты. Бұл жоғарғы жақтың өте қатаң бақылауына алынып, солардың нұсқауымен жүргізілді. Бұл жағдайды округтік атқару комитетінің төрағасы Бұхарбаевтың ауыл-ауылға жолдаған мынадай жеделхатынан көруге болады: «Срочно вышлите конфискованных баев».

Мұндай нұсқау ауыл-ауылдағы шаш ал десе бас алатын белсенділердің делебесін қоздырды. Жұмысты бұрынғыдан да түзетіп, қуғын-сүргіннің небір түрлерін жүзеге асырды. Сөйтіп, байлардың малымен қоса, дүние-мүлкін де сыпырып алып, өздерін елден аластап, жер аударып жіберді. Мысалы, мына жағдайды айтсақ та жеткілікті. Қармақшы ауданындағы № 3 ауылдан Кәрібай Ноғаевтың 500 қойын, 50 түйесін, 40 жылқысын тәркілеп, өзін 5 жылға

соттап, концлагерьге жіберді. Осынша жылды бітіріп келгеннен кейін оны «халық жауы» деп ұстап «үштіктің» қаулысымен атып жіберді. Міне, қуғын-сүргін көрген байлар жер аударылған, сотталған жерінен осылай оралмады. Ол орала қалса К. Ноғаевтың кебін киі.

1929 жылы 13 қыркүйекте «Қарсылық көрсеткен ірі байлар мен феодалдарды қылмысқа тарту және оларды жер аудару туралы» үкімет қаулысы шығып, қазақ жері атқамінерлер мен байлардан түп-түгел тазартылды. Қуғын-сүргіннің екінші кезеңі 1937—38 жылдары «Троцкийшіл-Бухариншіл сатқындар мен герман-жапон шпиондарына қарсы күрес» деген желеумен жалпы қуғынға ұшыратумен басталды. Бұл жылдары Қазақстанның көптеген партия-совет, комсомол, кәсіподақ қайраткері, ақын-жазушылар, артистермен қатар қарапайым жұмысшы-шаруаларға әр түрлі айыптар тағылып қуғын-сүргінге ұшырады немесе атылды.

Бұл кезеңде төрелік айту билігі қанды қол «Үштіктің» басқаруымен жүргізілді. Оның ақ дегені ақ, қара дегені қара болды. Жұмысы өте құпия жүргізіліп, назарға алынған адамның бір сәтте-ақ жайратып тастай берді. Соңғы деректерге қарағанда Қызылорда облысынан 7 мыңға тарта жазықсыз адамдар қуғын-сүргін азабын тартқан.

Қуғын-сүргіннің үшінші кезеңі 1951—53 жылдары жүзеге асырылды. Бұл жылдардағы іс-әрекеттерге зер салып қарасақ «Космополитизм мен ұлтшыл-буржуазияшыларға қарсы күрес» белең алған. Әсіресе, әдебиет, өнер және тарих саласындағы ғалымдар зардап шекті. Белгілі ғалым-жазушылар І. Есенберлин, Қ. Жұмалиев және Б. Сүлейменовтер өз халқының әдебиеті мен елінің тарихын зерттегені үшін зобалаңға ұшырады.

Оларды мүсіркеп жатқан ешкім болмады. Жетпіс жыл бойы да солай болды. Зұлымдықтың ақ-қарасы Қазақстан егемен болып, отау тіккеннен кейін ғана ашылып та жатыр, айтылып та жүр.

К. Баймаханов,
облыстық прокурордың аға көмекшісі

АТУ ЖАЗАСЫНА КЕСІЛГЕН АРУ

1937—1938 жылдары «Халық жауы» деген жаланың құрбаны болған аяулы ер-азаматтардың арасында Шахзада Шонанова ату жазасына кесілген жалғыз әйел еді.

Шахзада ШОНАНОВА 1928 жылдан 1931 жылға дейін Қызылорда қаласында мектепке дейінгі балалар тәрбиесінің нұсқаушысы, Сырдария губерниялық партия комитетінде нұсқаушы болып істеген. Қазақстан халық ағарту комиссары Темірбек Жүргеновтің шақыруымен Алматыға ауысып, комиссариаттың бастауыш және орта мектеп бөлімінде ғалымхатшы, кейін әдіскер кеңесші қызметтерін атқарған.

Жазықсыз жалалы болған Шахзада Шонанова 1938 жылдың 9 наурызында ері Телжаннан он күннен кейін (Телжан 25-ші ақпанда) Алматы түрмесінде атылады.

Редакциядан: «Аза» кітабының бірінші томында Шахзада Шонанова туралы (437 бет) толық жазылған, бұл мақалада оның суреті берілмегендіктен осы томға суретін беруді жөн көрдік.

20—50 жылдардағы зорлық-зомбылықтың қуғын-сүргіні еліміздегі талай жанның көкірегіндегі бітеу жара болып қалды ғой. Нұрлан Жармағанбетовтің белгілі ғалым, Қ. И. Сәтбаев атындағы Геология ғылыми институтының геологиялық музей менгерушісі геология-минералогия ғылымының докторы, профессор **Нағима ҚҰДАЙ-БЕРГЕНОВАНЫҢ** әңгімесінен сол алыс жылдар аласапыраныныңызғары сезіледі.

— Нағима апай, өкеңіз Құдайберген Көшкімбаев Арал өңіріндегі белгілі адамдардың бірі болғандығы жайлы естіген едік. Өзіңіз кеңірек әңгімелеп берсеңіз.

— Біздің жанұя Арал қаласында тұрды, бірақ өкемнің қызмет бабы Қарақалпақстан жеріне байланысты болған екен. Лениннің Арал балықшыларынан жолдаған жеделхаты бойынша Еділ халқына бірнеше эшелон Арал балығын жіберуді ұйымдастырушылардың бірі — менің өкем Құдайберген болыпты. Арал бойындағы талант-ты жастарды іріктеп, Ташкент қаласының оқу орындарына жіберуге атсалысқан. Зұлымдылықпен ұйымдастырылған апаршылық кезеңінде де онымен қарсы күресуге аянбай еңбек етіпті. Көзкөрген ақсақалдардың айтуы бойынша, өкем ақылды, білімді, ой-өрісі өте кең, жайсаң, сөзімен елді елкітіретін жан болған екен. Сол өңірдің халқы, қызметтес әріптестері оны қатты қадірмен тұтып, сыйласа керек. Менің ойымша, осының барлығы 1937 жылдың тамызы айында Ақтөбе облыстық УНКВД Үштігінің шешімі бойынша өкемнің тұтқындалуына себеп болған сияқты. Сол мерзімде шындық пен әділеттілік іздеп Ақтөбе қаласына барған анам, саяси тұтқындардың сұр қазармасы мен үш қатар тартқан тікенек сымнан басқа ешнәрсе көре де, біле де алмай үйге оралды.

Жалған жаламен Құдайберген Көшкімбаевқа қарсы қозғалған қылмысты іс 1958 жылдың сәуір айында Қызылорда облыстық сотының президиумының шешімі бойынша тоқтатылып, өкем ақталды. Бірақ «шаш ал десе, бас алатын» заманды өкемнен сурет те, немесе күәлік қағаз да қалмапты. Тұтқынға алған кезінде бәрін өртеп жіберген болу керек. Көргендердің айтуы бойынша өкемнің сүйікті домбырасы да отқа тасталыныпты.

— Өкеңіздің бейнесі есіңізде ме?

— Өкем тұтқындалғанда мен екі жақса толмаған сәби екенмін. Сондықтан өкемнің бейнесі менің көкейімде анамның, ағам мен өпкемнің, оның замандастарының айтқан әңгімелері мен сипаттамаларынан қалыптасты. Өкем ұзын бойлы, иықты, жасылдау жанары әрқашан күлімдеп, ұшқын шашып тұратын жан болған екен. Жас кезімде адамдар арасынан осы бейнеге ұқсас ханды жиі іздеп, ал кездестіре қалсам, сырттай қарап тұрып таманашалаушы едім. Өкем баланы өте жақсы көріпті, өсіресе мен дүниеге келгенде оның

қуанышында шек болмапты. Қазірге дейін өкем туралы еске түсіріп айту мен үшін өте қиын, әрі ауыр... Жас кезімде өке орнының жоқтығын қатты сезіндім. Сондықтан болар, үлкен ағамды «өке» деп атадым, ал ол кісі мен үшін өмір бойы әрі аға, әрі өке болып өтті.

— Өкеңіздің тұтқындалуы сіздің тағдырыңызға қандай сәттерде ерекше әсер етті?

— Ел басына түскен қиын-қыстау заманда қуғындалудан көптеген адамдар жапа шекті. Сол кезде біздің Арал қаласына КСРО-ның орталық қалаларынан бірнеше жүздеген білімді мамандар келді. Олар «өзгеше ойлағандары» үшін саяси қуғынға ұшыраған жандар еді. Мен және менің замандастарым қазірге дейін білім нәрімен сусындатқан мектептеріміздегі сол ұстаздарымызды ыстық бір ықыласпен, зор алғыс айта отырып еске түсіреміз. Олар бізге орыс және шет ел тілдерін үйретіп қана қойған жоқ, классикалық әдебиетпен, білім негіздерімен тереңнен ертерек таныстырды. «Бір заманның бір жақсылығы бар» дегендей, аласапыран заманындағы болашағымызды сәуелендірген жақсылықтың нышаны осы шығар деп ойлаймын. Ұлы Отан соғысы жылдарында қазақ жанұялары соғыстан зарлап шеккен Украина, Белоруссия босқындарын, қалмақ, шешен, кәріс көшпенділерін күшәк жая қарсы алды. Сол жылдары Арал қаласы көп тілді, бірақ қайғысы мен қуанышы ортақ үлкен бір жанұяға айналды. Біздің кішкентай қарашаңырақ астында да украиндық достар пайда болды. Өкем болмағанмен сәбилік жан-дүниемнің таза қалыптасуына осындай ортада өскендім өз өсерін тигізді. Алайда кластас құрдастарымның пионер қатарына қабылданған күні айрықша есімде қалды, сол күні олардың мойнына алқызыл галстук салтанатты түрде байланып, мен және тағы бір бала шеттеп қала бердік. Үй-іші мені «қызыл мата жетпеген шығар» деп жұбатумен болды. Қызыл мата тапқан күні галстуктікі өзім пішіп, мойныма байлап мектепке келдім. «Халық жауының қызы пионер бола алмайды» деп, менен галстуктікі шешіп алды. Кейіннен ұстаздарымның бірінші араласуымен пионер қатарына қабылдандым. Бірақ, бұл 10 жасар бала үшін өмір соққысы еді. Сол кезде «өкем неге өз халқына қарсы шықты екен» деп қатты қапаландым, ешнәрсе түсіне алмадым. Бірақ өзімнің құрбы-құрдастарымнан өзгеше екендігімді байқадым. Сондықтан болар, өзімнің өзгелердей екендігімді дәлелдеу үшін тынбай білім алуға, қажымай-талмай еңбек етуге үйрендім. Бойда қалыптасқан осы қасиеттер өмірде өз орнымды табуға үлкен ықпал жасады.

— Одан кейінгі өміріңіз қалай қалыптасты?

— Сананың қалыптасуына қарай, тағдырдың әділетсіздігіне ешқашан мойыған емеспін. Керісінше,

әрқашанда қоғамдық өмірге біге қайнасып жүрдім. Он жылдай институттың партия ұйымын басқардым. Институттың ғылыми кеңестерінің мүшесі ретінде жас ғалым мамандарды дайындауға, оларға тәлім-тәрбие беруге күшімді жұмсадым.

Орта мектепті алтын медальмен бітіріп, Саратов мемлекеттік университетіне студент болып қабылдандым. Бұл университет — Ресейдің ертеден қалыптасқан, атақты оқу-орындарының бірі, мұнда өте білімді ұстаз-профессорлар ұжымы білім берудің өзіндік тәсілдерін жақсы дамытқан. Университет қабырғасында білім алумен қатар, өз заманымның саяси жұмбақтарын шеше алатындай өмірлік тәжірибе алдым. Сол жылдары менің бойымда алғаш рет өкем үшін мақтанш пен қуаныш сезімі пайда болды; өкемнің халыққа сіңірген еңбегін ақтасам деген сезім мені әлі күнге дейін жетелеп келе жатқан сияқты.

1961 жылдан бері Ғылым академиясының геология ғылымдары институтында жұмыс істеп келемін. Көптеген жас мамандар сияқты қызметті лаборанттықтан бастап, инженер, кіші және аға ғылыми қызметкер дәрежесіне жетіп, бірнеше жыл институттың далалық экспедициясын басқардым, ал геологиялық ғылыми-зерттеу музейін басқарғаным да 20 жылдан асты. Соңғы жылдары әл-Фараби атындағы Ұлттық университетінің география факультетінде қазақ және орыс бөлімдерінде «Геология негіздері» пәнінен дәріс оқимын. Қ. И. Сәтбаевтың мектебінен өткен біздің институттың ұжы-

мына еңбексүйгіштік, достық, бірлестік, қайырымдылық етене тән. Осындай ортада еңбек еткеніме қауынштымын, осы дәрежеге жеткізген ұстаздарыма, шәкірттеріме алғысымды айтқым келеді.

Шындықты жасыру өте қиын. Өткен заманның зұлымдықтары мен сорақы сұмдықтары қазіргі күнде ел алдында ашылып жатқан кезде, қанды заманның тырнағынан аман қалған ұстазымыз Қ. И. Сәтбаевты, жазушы М. О. Әуезовті — халық несібесіне ғажайып бір тарту деп есептеуге болады.

— Нағима Құдайбергенқызы, енді тікелей өз отбасыңыз жайлы әңгімелеп берсеңіз.

— Өмірімнің өзегі — қызметтес әріптестерім болса, сүйеніші — отбасым. Қызықты да бақытты тұрмысымыз бар. Басты қуанышымыз — балаларымыз, олар берген тәлім-тәрбиемізден сырт кеткен жоқ. Ұлым Мәскеудің, қызым Алматының университеттерін бітірген маман қызметкерлер, көңіл-күйдің қызығы немерелер ғой, екеуі өсіп-өніп, мектепте оқып жүр, болашақ азаматтардың қатарынан орын алады деп үміттенеміз.

— Оқырманға айтар қандай тілегіңіз бар?

— Тілегім, ел аман болып өрлесе екен, жас ұрпақтардың өмір жолында менің бала кезімдегі көкірегіме жиналған ащы естелік қайталанбаса екен. Осыған орай мен де көптеген Қазақстан азаматтары сияқты Президенттің «Ұлтаралық келісім мен саяси қуғын-сүргіндерді еске түсіру жылы» Жарлығын қуанышпен қарсы алдым, себебі өткен өмір шындығын еске түсірмей, қоғамның алға жылжуы мүмкін емес.

«Егемен Қазақстан»
21 маусым, 1997 жыл

КАБИНЕТІНЕН ҚАМАУҒА АЛҒАН

1937 жылғы 13 тамызда Қазақстан Компартиясы Арал аудандық комитетінің үгіт-насихат, мәдениет бөлімінің меңгерушісі, 1919 жылдан партия мүшесі Дүйсен Тәжібаев Бөтенбайұлы қамауға алынған, 1938 жылғы 27 ақпанда Алматы қаласында атылған. Ол 1957 жылғы 31 қазанда толық ақталған.

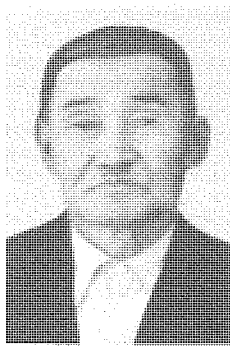
Редакциядан: «Аза кітабының бірінші томында (359 бет) Дүйсен Тәжібаев туралы «кабинетінен қамауға алынған» деген мақалада толық жазылған, онда оның суреті болмағандықтан, суретін екінші томға беріп отырмыз.

АЗАМАТ АТЫ ҰМЫТЫЛМАЙДЫ

...Сол жылы Бақтыберген баласын қалаға әкелді. Сүтін таңдайына басып отырған екі биенің бірін жетелей келді. «Жалғыз шапаным қалғанша сені оқытайын. Қор болып, қара танымай өткен бізден ең болмаса бір саты жоғары болар ма екенсің» деді ол ұлына.

Перовскідегі жергілікті тұрғындардың балалары орысша оқитын мектепке Қуатбай осылай келіп түсті... Сол Юлдаш саудагердің үйінде тұрады. Үйінде тұрады дегені болмаса сол үйдің барлық тауқыметі осының мойнында. Отын жару, су әкелу, әсіресе азан-

ғылық ерте тұрып қора тазалау титықтатып бітірді. Биік дуалды қабат-қабат тоқал тамның ауласы ат шаптыртым. Күндіз кетімді-келімді адамдар, базарға әкелген малдың қиы толып, ат көпір болады. Қуатбай ауданың шаңын көтеріп, осыларды тазалайды. Артынан есік алдындағы тырқырай аққан салқын судан тасып себеді. Күз бен қыстың бейнесі одан артық болмаса кем емес. Кітабын ашса көзіне ұйқы тығылады.

Бірақ, бұл қиындықтың бәрі сол бір күнді ер көңілді өкесінің күйзелген түрін еске алғанда мүлде ұмыт болады. Қайтадан жігерін жанып оқуға бас қояды. Баласының жылдан-жылға есейіп, ержеткеніне қуанғанмен өз қатарынан мүлде оқшау мінез танытып, тым-тым сабырлы, салмақты мінез көрсете бастағанына — Осы баласы бар болғыр, жүзжіп кеткеннен сау ма, жасына жетпей шалдың мінезін көрсететіні несі-ей! дейтін. Артынша тіпті өзінің шама-шарқы жете бермейтін қала тірлігін, жөн-жосықты айтқанда:

— Е, бәсе салмағын, сабырын ішіне сақтаған арғы аталарға тартқан екенсің ғой. Оқуың бар, жаман босасың, деп сүйсініп қалады.

Тоқал тамдар, шаңырақ базары, мал базары дария жағасындағы әскери казарма, вокзал маңы бұл ескі Перовскідегі Қуатбайдың күніне әлденеше рет көретін орыны. Біреуді біреу алдау, арбау, біреудің екінші біреуге жасап жатқан зорлық зомбылығы, біреу тапқаны тандырына жүк болмай аш өзек жүрсе, біреу бүкіл базарды шулатып, мал шашады. Бұл не? Өмір заңы, тұрмыс заңы осылай ма? Кім тәртіп орнатып жөнге салар? Ондай ұлық бар ма? Ол жағына өзін санасы жете бермейді. Қуатбай мектептің соңғы класында жүрген жазда елге келді. Өзінен бір класс төмен оқитын ауылдасы Сұлтанғалидің баласы Нұрмұхамедтен кейін де қаладағы оқуға тағы да екі-үш дикан балалары баратын. Солардың естияры да сол екеуі. Жаз бойы екеуі бірге болды. Келесі жылы мектепті бітірген ауылдасы Нұрмұхамед қалалық училищенің емтихан тапсырып оқи бастады. Бұл қаладағы төрі илеу заводына жұмысқа кірді. Көп ұзамай бірінші дүние жүзілік соғыстық дүмпуі елдің ішін ала-сапыран етіп жіберді. Ол бұл жерде ой-қиялы жете бермейтін сұрақтарға алғашқы жауап тапты. Жөнсіздікке тәртіп орнатып жөнге салатын пристав пен урядник, анау болыс пен қалталы саудагерлер емес екен. Кейін Қуатбай депоға жұмысшы болып кіргеннен соң оның жауабы мүлде айқындалды. Ондағы жұмысшылардан алғашқы листкалар мен маркстік еңбектерді алып оқыды.

Ұлы Октябрь революциясын Қуатбай Перовскіде тұ көтеріп шыққан жұмысшылар қатарында қарсы алды. Сөйтіп ол 1919 жылы Россия коммунистік большевиктер партиясының қатарына өтті.

Сыр бойынан шыққан алғашқы қазақ большевиктерінің бел ортасында кешегі арқалап атын тасыған, жалшы баласы Қуатбай Бақтыбергенев те жүрді. Бұл кезде ол дос пен дұшпанды тани білетін, тап жігін ажырата алатын, саяси көзқарасы айқындалған жұмысшы еді. Міне, осы кезде Қуатбай жұмысшы-шаруа милициясына жазылып, революция жеңісін қорғауға ат салысады. Өзіне тапсырылған небір қиын міндетті сеніммен атқарады. Жаңа дүние, жаңа өмірдің бел баласы болып араласқан ол әрқашан да өз ісіне де, әрбір қаламына да нық, әрі адал болды. Жұмысшы шаруа милициясына өзі секілді кедей балаларының көптеп кіруіне ат салысты. Бұл кезеңде ол М. Масанчи, Н. Өткелбаев, С. Есімовтермен бірге, кейінірек Қызылорда астана болып тұрған кезде ішкі істер Министрі С. Есқараевтармен бірге Совет өкіметін нығайту ісіне белсене ат салысты. Бұл кезеңдегі Қ. Бақтыбергеновпен тікелей істес болған республикалық дөрежедегі дербес пенсионер Азамат және Ұлы Отан соғысының ардагері Сақтаған Есімов былай дейді: — Қуатбаймен Перовскідегі орысша-қазақша мектепте бірге оқыдық. Кейін қызметті қатар істедік. Алдың-гүлдің мінезі жоқ, әр ісін салмақпен байыпты істейтін, өте әділ, әрі қарапайым болатын. Жас кезінде кедейшіліктің зардабын көп тартқан Қуатбай кедейдің жоғын жоқтауға, кедейдік теңдігін қуаға келгенде айрықша принципшілдік көрсететін. Ол қызметте ұзақ отырып, жұмыс істей жүре ізденіп, саяси кітаптарды көп оқушы еді.

Теміржолдың бойында елді тонап, жұртты әбiгерге түсірген талай аса қауіпті бандиттерді қолға түсіруде ол айрықша көзге түсетін. Күні бүгінге дейін есімде, біз губерниялық милиция бастығы М. Масанчи, ішкі істер министрі орынбасары Н. Өткелбаев, сосын біз екеуіміз қатысқан осындай үлкен операция есте сақталып қалды.

Ол 1922—1927 жылдар арасында қалалық ішкі істер бөлімінде комендант, қылмысты іздетіру бөлімінің бөлім меңгерушісі және бастығы қызметтерін атқарды. 1930 жылы ол Қызылорда округтік прокуроры болып тағайындалды. Осы жылы Арал аудандық атқару комитетінің председателі, кейін Арал мемлекеттік балық тресі бастығының орынбасары, аудандық тұтынушылар одағының председателі, кейін тағы да Аралда аудандық атқару комитетінің председателі қызметтерін атқарды.

Бұл кезеңдерде ол Арал төңірегінде балық, тұз кәсіпшілігін дамыту секілді мемлекеттік тапсырмаларды жүзеге асыру ісіне аянбай ат салысты.

Өмірінің соңғы күніне дейін саяси терең білімді, коммунистік сенімге ие Қ. Бақтыбергенев өзін Коммунистік партияның адал ұлы есебінде көрсете білді. Кейінгі ұрпақтың бақытты өмірі үшін барлық күш-жігерін жұмсаған осынау азаматтың жарқын өмірі қазіргі жастарға үлгі бола алады. Ол өзінің өміріндегі қиын қыстау күндерінде сөбіі Розаның мандайынан сипай тұрып «Қызым, әрқашан да адал бол, адал болсаң халқыңа абыройлы боласың» дейлі екен. Оның ұрпақтары азамат сенімін ақтап, қазір еліміздің сан тарау тұқпірінде қоғамдық пайдалы іске үлестерін қосып жүр.

Ә. Бөйменов

«Ленин жолы» 15 қараша 1978 жыл
Қызылорда қаласы

ЖАЗЫҚСЫЗ ЖАЗАЛАНҒАНДАР

Жазықсыз жапа шекендерді ақтау Сталин өлгеннен кейін 1953 жылдан басталғаны, әсіресе бұл жұмыс 1956 жылғы Сталиннің жеке басына табынушылықты өшкерелегеннен кейін жанданғаны тарихтан белгілі. Осы жылдары бұрын «Халық жауы» болып тұтқынға алынып, жазықсыз сотталған көптеген қызылордалықтар да ақталды. Мәселен, Ахметов Елеусіз Сырдария ауданының № 2 ауылында 1889 жылы туған, 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, Қызылорда облыстық тұтынушылар Одағының бөлім меңгерушісі болып қызмет атқарған. Ол 1938 жылы «Халық жауы» болып ұсталып, 15 жылға сотталған, содан 1941 жылғы 19 маусымда Магадан қаласындағы концлагерьде қайтыс болып, туған жердің топырағы бұйырмай денесі сол жақта қалған. Е. Ахметов Қазақ ССР Жоғарғы Соты Президиумының 1957 жылғы 16 қыркүйектегі қаулысымен толық ақталған.

Облыстың алғашқы майталман, қалам ұшы өткір журналистерінің бірі Қайыпназар Қаумбаевтың тағдыры жөнінде сөз қозғауға, жазуға тұрарлық азамат. Бірақ, өкінішке орай архив құжаттарында ол туралы материал жоқтың қасында. Ол 1911 жылы туған, кедей шаруа от басынан шыққан. 1926 жылдан БЛКЖО мүшесі, 1932 жылдың ақпан айынан БК(б)П мүшелігіне кандидат. Қызылорда аудандық партия комитетінің 1937 жылғы 10 наурыздағы қаулысымен БК(б)П мүшелігіне кандидат. Қызылорда аудандық партия комитетінің 1937 жылғы 10 наурыздағы қаулысымен БК(б)П мүшелігіне қабылданған. Осы кезде ол «Ленин туы» газетінің редакторы болып қызмет атқарған.

1937 жылдың 21 мамырында Қызылорда аудандық партия комитетінің бюросы Қ. Қауымбаевты ҚазТАГ-ның корреспонденті қызметіне бекіткен. Сол жылғы 28 тамызда Қызылорда аудандық партия комитеті «Ленин туы» редакторы болып қызмет атқарып жатқан Қ. Қауымбаевты «Оңтүстік Қазақстан Правдасы» редакциясының арнаулы корреспонденті қызметіне бекіткен. Ал, 1937 жылғы 28 қыркүйекте Қызылорда аудандық комитетінің бюросы оны «Халық жауы» деп партия қатарынан шығарған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 20 желтоқсандағы қаулысымен 26 жастағы Қайыпназар Қауымбаев ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталып, артынша атылып кеткен. 1958 жылы Қ. Қауымбаевты сот арқылы ақтау барысында оның көтерілісшілер тобына кіріп, кеңес өкіметіне қарсы контрреволюциялық жұмысқа қатысқан деп негізсіз айыпталғаны анықталған. Айыпталуға сырттан айтылған өсек-аяң сөздер негізге алынған, іс бойынша куәлардан жауап алынбаған. Қ. Қауымбаев партия қатарында қалдырылып, толық ақталған.

Қазақ интеллигенттерінің бірі, әдебиетші Қоңыратбаев Қалжан Жанакорған ауданының № 12 ауылдық кеңесі, «Қызылту» колхозының «Керделі» деген жерінде 1877 жылы туған. Ол профессор Әуелбек Қоңыратбаевтың туған ағасы. Қоңыратбаев Қалжан Түркістан алашорда ұлттық орталығының құрамына кірген. Алашорданың бас-

шылары Бөкейханов және Ходжановтармен байланыс жасап, олардан Алашордашылардың әдебиеттерін алып, оны қазақ тұрғындарының арасында таратқан. Ол 1917 жылы Түркістан қаласында өткен алашордашылардың VI съезіне қатысып, Қазақстанды өз алдына буржуазиялық Республика етіп құру туралы сөз сөйлеген. 1937 жылы «Қызылту» колхозының Қызылмүйіс меңгерушісі болып тұрып, алашордашылардың өлендерін оқыған. Сол кездегі жергілікті өкімет басшылары Қ. Қоңыратбаевтың ел ішіндегі беделін көре алмай, оған колхозды құлату мақсатында зиянкестік әрекеттер жасады деп жала жауып, оның мәселесін 1937 жылғы 9 желтоқсанда колхоздың жалпы жиналысында қараған. Жиналысқа 182 адам қатысқан. Сырттан Жаңақорған аудандық партия комитетінің өкілі Төлепберген, аудандық НКВД бөлімі бастығының орынбасары Төленбаев, партия ұйымдастырушысы Жанғұрсын, колхоз комсомол ұйымынан Асанов Мамырбаев, «Иіркөл» ауылдық кеңесінің төрағасы Байғанаевтар қатысқан. Күн тәртібінде: «Колхоз ішіне кіріп кеткен контрреволюциялық топ — жат элементтер туралы» мәселе қаралып, ол туралы аудандық партия комитетінің өкілі Төлепберген баяндама жасаған.

Жиналыс қаулысында Қоңыратбаев Қалжан колхоз шаруашылығына колхозшылардың тұрмысына зиянкестік жасап, көпшілік арасында теріс үгіт жүргізіп, ұлтшылдықпен ауылда ру жінгін қоздырып келген. Ол «Халық жауы» Рысқұлов, Ходжановтармен бұрыннан пікірлес жолдастары екені, туған інісі «Халық жауы» Ә. Қоңыратбаевпен байланыс жасап олардың колхоз шаруашылығын ақсауға тапсырмалар алып отырған. 1936 жылы ол Ташкенге Ходжановтың үйіне барып сөйлесіп қайтқан деп көрсетілген. Қоңыратбаев колхоз төрағасы Бимағамбетовпен бірге қазан Революциясының 20 жылдық мерекесі күні өздері арақ ішіп, мас болып, мерекенің көңілсіз өтуіне жағдай жасаған, сонымен қатар сауық кешін қоюға келген мектеп оқушыларына ойын қойғызбай, ұрысып қуып жіберген. Сталиндік Конституцияның бір жылдығын, яғни мерекесін тойлап, колхозшыларды сөгіп балағаттап, өкімшілік қолданып жұмысқа шығарып, өздері беделді адамдармен мейрамдаған. Көпшілік колхозшылардың тілегі бойынша Қоңыратбаев Қалжан тап жауының агенті екені анықталды. Сондықтан ол колхоздан шығарылып, қылмысты істері бойынша жазаның ең ауырымен айыпталуын заң орынан сұраймыз деп қаулы алынған. Осының артынша Қ. Қоңыратбаев тұтқынға алынып, Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен 10 жылға концлагерьге сотталып кеткен. Оны НКВД-ның Амурлағына айдап жіберген. Қазақ ССР прокурорының наразылығы бойынша үштіктің Қ. Қоңыратбаев жөніндегі қаулысы бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

«Сыр бойы» 13 шілде, 1999 жылы.

ДҮРБЕЛЕҢ КЕЗЕҢ

Сонғы кезде байлардың мал-мүлкін көмпескелеу және жер аудару науқаны туралы аз жазылған жоқ. Ел аузындағы өңгіме, естеліктерге сүйеніп, қайшылығы мол күрделі саяси науқан туралы пікір айту ұшқырлық болып еді. Сондықтан архив деректеріне жүгіну қажет болды. Қазақ Орталық Мемлекеттік және Оңтүстік Қазақстан облыстық мемлекеттік архивтерінде осы кезеңге қатысты жинақталған құжаттар бойынша ауданда көмпескелеудің қалай іске асқандығын таныстыруды мақсат тұттық.

Ол кезде Жаңақорған ауданын 13 жартылай көшпелі өкімшілік құраған еді. Үш-төрт шағын ауылды біріктірген мұндай бөлініс аудан құрылған кезде қалыптасты. Округтен келген уәкілдер Ерденбаев және Қаратаевтар көмпеске науқанына байланысты барлық билікті қолдарына алып, қыркүйектің 6-сында аудандық партия конференциясын өткізеді. Осы конференция шешімімен науқанды ұйымдастыру жұмыстарын жүргізу үшін аудандық партия комитетінің жауапты хатшысы Қожамберді Қанаев бастаған уәкілдер тобы белгіленеді. Уәкілдер тобынан тыс 7 адамнан тұратын аудандық көмпескелеу комиссиясы құрылады.

Өз қатарына 200 коммунисті біріктірген Қ. Қанаев бастаған аудандық партия ұйымы, К. Шірінбаев бастаған 450 мүшесі бар комсомол ұйымы да науқан барысында айтарлықтай ұйымшылдық көрсете алмады. Аудандық кедейлер комитетінің төрағасы Ерубәев 2 ауылда көмпескеленетін бай жоқ дегендігі үшін әлдекімнің арызымен қамауға алынаса, оны қарғап сөйлегендігі үшін осы ауылдан Ахметовті абақтыға жапты. Ерденбаев пен Қаратаев бастаған

белсенділердің Төленов деген жалшыны байдың малын жасырғаны үшін соққыға жығуы, ат басындай алтынды қайда жасырдым деп, Жөнібек байдың аузына шоқ қаруы сияқты бассыздық фактілері орын алды. Сырдария округтік атқару комитетінің байларды көмпескелеу және оларды жер аудару жөніндегі комиссиясына Жаңақорған ауданындағы науқан қорытындысы туралы берілген есепте жетістіктер айтылғанымен, кемшіліктер сөз болмаған. Мұны аңғарып, дабыл қағушылар да болды. Аудан тұрғыны Әбдіразақ Сүлейменов «Еңбекші қазақ» газетіне «Денем сескенсе де, жүрек пен қалам сескенбейді» деген мақала жариялайды. Көмпеске науқанындағы орын алған кемшіліктерді сөз еткен мақалада Шарафи Елтияров сияқты «қарт коммунистерді» сепсезіден жұмыссыз қалдырудың жөнсіз екендігін айтады. Комиссия мүшесі Қанаев Жөнібек байдың қалы кілемін қанжығасына бөктерді, қосшы одағының төрағасы Әйтпенбетов, ауатком төрағасының орынбасары Жұмаділдаев, милиция бастығы Жантілесов, ауылнайлар Бабаев, Артықовтар күмістелген ер-тұрман салып, қосақпап төуір ат мінді. (Оңтүстік Қазақстан облыстық қоғамдық ұйымдар архиві, 29-қор, 1 тізбе, 314-іс; 3 бет).

Осылайша байларды көмпескелеп, малға қарық боламыз деген жарлы — жақыбайдың дөмегей көңілі су сепкендей басылды. Ауыл шаруашылығын социалистік жолға салып, қазақ даласын гүлдендіреміз деген партиялық саясат іске аспады. Бұл аудандағы 31 мың халықтың тең жартысын ауа көшірген, алтыдан бірін аштықтан қырған үлкен дүрбеленнің қарсаңы еді.

АРАЛБАЙДЫҢ ЖАНТӨРЕСІ

Қазан төңкерісінің қазақ ауылында жеңіске жетіп, жаңа қоғамдық қағынастардың салтанат құруының ең алғашқы ірі қадамы — көмпеске науқаны еді. Партиялық директиваларда атап көрсетілгендей, «Жалпы байларға емес, оның ішінде өз ықпалымен ауылда патриархалдық, жартылай феодалдық және рулық қағынастардың тірегі болып отырған байларға» бағытталған көмпеске тап күресін қазақ арасына күштеп таңу болды. Көшпелі өмір салтына жат тап тартысы ел ішін ала тайдай бүлдірді. Бұл ескі атаулыны қиратып, қасірет үйінділерінің үстіне жаңа ғимарат орнатуға бағытталған зымияндық саясат еді. Баласын өкесіне жауықтарған, елін игі жақсыларынан безіндірген де осы саясат. Жантөре де сол саясаттың құрбаны болған көп игі жақсылардың бірі болатын. 1928 жылдың тамыз айында Мәскеуге жөнелтілген арнайы құжатта Түркістан уезінің Жаңақорған болысы бойынша аса ірі байлар ретінде 5 қожалық, ал саяси сенімсіздер қатарында Жантөре Аралбаевтың мал мүлкі көмпескеленіп, өздері жер аударуға жататындығы атап көрсетіліпті. Жеті атасынан бері байлық үзілмеген Жантөре 1874 жылы осы болыстың Майшыкөлі төңірегінде дүниеге келген. Әкесі Аралбай төңіректе танымал байлардың бірі болған. Ол туралы Құлан қалпелінің өлеңі де бар. Кезінде 500 жылқы айдаған Аралбайдың баласы Жантөреге

байлық емес, билік-кісілік бұйырған сыңайлы. Ауыл молдасынан ескіше сауат ашқан Жантөре Жаңақорған болысының бірі Күнікеннің қолында он екі жасынан хатшылық қызмет атқарады. Өзлігінше талпынып, орысша хат таниды. 1904 жылы болыстыққа сайланады. Сол кезеңдегі ел тұтқасы болған Қалкөз, Серікүл, Шаймерден, Бұзау сияқты болыстармен дөмтүздіс, сыйлас болғандығы туралы ел ішінде небір келелі өңгімелер айтылады. Профессор Ә. Қоңыратбаев «Керуен» атты естеліктер кітабында Сырдария облысының генерал-губернаторын күтіп алған игі жақсылардың арасында Жантөренің де болғанын жазды. Ғасырымыздың басында салына бастаған Орынбор-Ташкент теміржолымен бірге Сыр бойына ғылым, білім тарала бастады. Жаңақорған стансасында 1905 жылы мектеп үйінің ғимараты пайдалануға берілді. Ауылдарда молда ұстап, бала оқытуға жағдай жасаған Жантөре осы құрылысқа демеушілік жасайды. «Орысша оқыған бала шоқынып кетеді» деген кертартпа пиғылды бұзып, сол төңіректе алғашқылардың бірі ретінде 9 жасғағы баласы Бегайдарды осы мектепке оқуға береді. Замана ағымын ерте аңғарған Жантөре ейдігі уақытта байлықтың емес, білімнің күні туғанын сезініп, балаларының оқуына көңіл бөледі. Бегайдарды 1910 жылы Перовск қалалық училищесіне, кейінгі балаларын бастауыш мектепке орысша оқытады. Әрине,

Жантөре оқу-білімге тек өз балаларын тартып, өзгелерге көңіл бөлмесе оның кісілігі қайсы дейміз ғой. Ол болыс болған кезде Жаңақорған болысындағы 12 ауылдың 10-ында ескі үлгідегі мектеп болған екен. Мұғалімдердің арасында екіше сауатты молдалармен бірге Бабабек Есенов сияқты семинария бітіргендер де болады. Талантты шәкірттер Жаңақорған, Түркістан, Перовск қалаларындағы орыс-қазақ мектептерінде оқуын жалғастырған. Бұл жұмыстарға ел ағасы Жантөренің көп ықпалы тиеді. 1918 жылға дейін Жаңақорғандағы осы қыш мектепте Бегайдар Аралбаев, Нұрғали Сатығұлов, Салдықбек Сапарбеков, Сүлеймен Қорқаров, Шәріпбек Түкібаев, Шарафи Елтияров сияқты көптеген азаматтар білім алады. Олардың көпшілігі Қазан төңкерісінен кейінгі кезеңде елдің қоғамдық саяси өміріне белсене араласты. Жантөре 1916 жылы болыстықтан түскенімен оның ел ішіндегі беделі арта береді. Көпті алаламайтын қауымшылдығымен, жаңаға ден қойған зиялы деғдарлығымен төңірегіне ықпалды болды. Келіні Сахыпжамал Есеновның айтуынша, Перовск совдепінде милиция бастығы болып қызмет істеген Жорабек Есеновтен Гержот қызметтен тайған соң кіші жүздің иіі жақсылары күн даулайды. Сол дауға 12 болыс орта жүздің иіі жақсыларын бастап Жантөре барады. Дау иесі Пірмағанбет деген Гержоттың үкімімен атылған адамдар үшін Жорабекті айыппайды. Сол дауда Жорабектің кінәсіздігін дәлелдеп дауды шешіп, ел мен елді бітістірген осы Жантөре екен. Жорабек пен Жантөре осы бітімшіліктен соң құда болады. Көмпеске науқанының қарасаңында Жаңақорғанның абақтысына жабылған Жантөрені айыптауға әлдебір белсендінің арызы негіз болыпты. Бұл қамауға алудың астары тым тереңде еді. Ол саясат қазақ зиялыларына ұлтшылдық айдарын тағып, қудалай бастаған И. Голощекиннің «Кіші Октябрьмен» байланысты болады. ҚазОАҚ-тың хатшысы Бегайдар Аралбаевты арандау үшін, патша заманында болған көмпеске науқанына қарсы үгіт жүргізген өкесі Жантөрені тұтқынға алу зиялы қауым арасында үлкен саяси серпіліс туғызу керек еді. Солай болды да. Бегайдар өкесінен бас тарту орнына ашық күреске шықты. Ол аудандық атқару комитетінің төрағасына ҚазОАҚ-тың ерекше пішіміне дейін Ж. Аралбаевты көмпескелеуді тоқтата түру туралы жеделхат жолдайды. Ауатком төрағасы бұл нұсқауды орындау керек еді. Орындамағаны үшін оған Қаз ОАҚ хатшылығының 18 қарашадағы қаулысымен сөгіс берілді. Осы жерде республикадағы көмпеске науқанына қатысты екі саяси күштің теке тіресін аңдаймыз. Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, Т. Рысқұлов, С. Сәдуақасов, М. Тынышбаев сияқты көптеген зиялы азаматтар отарлық езгіден әбден ыңырашағы шығып, ұлттық санасы тұмшалауда болған қазақ халқының ендігі жерде «канаушы, каналушы» деп бөлуге; қазақ байларын көмпескелеуге болмайды деп «Кіші Октябрь» саясатын бағыл сынға алды. Қазақ халқына таптық тартыс теориясын таңу жөнінде «Маркс айты деп тоқтарым жоқ»— деген сөздер (А. Байтұрсынов) Голощекиннің шымбайына бағудай-ақ батты... Қазақ байларын көмпескелеу туралы декрет қабылда-

ған Қаз ОАҚ төралқасының 1928 жылғы 27 тамыздағы мәжілісіне жоғарыдағы пікірді қолдаушылардың бірі Б. Аралбаев қатыстырылмады. Өйткені «көшпелі елді социалистік жолға түсіру құрбандықсыз болмайды» деген Голощекиннің теорияның алғашқы құрбандарының бірі Бегайдардың өкесі Жантөре еді. Аталған деректер бойынша жартылай көшпелі аймақтарда меншігінде ірі қараға шаққанда 300 бастан көп малы бар байлар ғана көмпескелену керек еді. Ал, Жантөре ірі қара малға шаққанда жалпы саны 61 малмен көмпескеленді. Оның бір ілігі «Патша заманында болыс болғандығы» ғана еді. Алғашқы қарқында Сырдария округі бойынша осы себеппен 9, ал ірі байлар ретінде 80 адам көмпескеленіп, жер аудартылды (ОКОМА 74, қор; I-тізбе; 296 іс). Көмпескелеуге байланысты округтік комиссияның 11 қазанда өткен мәжілісінде Жаңақорған ауданындағы өкіл Ерденбаевтың ұсынуымен тездетіп жер ауауы үшін, округ прокурорынан Ж. Аралбаевтың ісін ақтау сұралады. Прокурор Шүкеевтің 20 қазандағы жауабында істің аяқталып, сотқа өткізілгені хабарланады. Жантөренің көмпескеленуі қазан айының соңғы күндері іске асырылды, өйткені бұл науқан I қарашада аяқталуы тиіс еді. Аудандық комиссия мүшелері түгел қатысқан шара Жәнібек, Бидаштарды көмпескелеуден әлдеқайда қысқа болды. Бұл мал-мүліктің ауыл шаруашылығы салығынан алынғанынан өзгесі жеке шаруашылықтарға бөліп берілді де, жол азығы мен киім-кешекті ғана алдырып, Жантөрені Төменарық станциясынан қызыл вагонға мінгізді. Болыстың өзімен бірге әйелі Күләй, қыздары Райхан, Күлжәміш, Нұрқыз болды. Оларды Қызылордада күтіп алған Бегайдар басқан ізін аңдыған дұшпан көзден бай тасаламай, кейінгі екі қарындасын поездан түсіріп алады. Қиыр шетке жол тартып бара жатқан өке-шешесіне жол азық салып береді. Қарпайым қатынастың өзін таптық негізге құрған партиялық этикаға сыйспайтын бұл әрекет онсыз да кері кеткен Бегайдардың мансабына нұқсан келтірді. Артынша «шыққан тегін жасырғандығы, көмпеске науқанына қарсылық жасағандығы үшін» партия қатарынан шығарылып, қызметінен босады. Жантөре жер аудару мерзімі бітіп, елге оралғанда белсенділердің көзіне түсуден тайсақтап, өзінің ата қонысы Аралбай құмының жанындағы қалың шеңгелге бой тасалайды. Жік-жікке бөлінген кешегі ауылдастар ұлы жұт қарсаңындағы қарбалас сөтте «жауың мынау» десе тарпа бас салар саяси белсенділікке көшкен. Ендігі жерде қызыл сөзге бас шұлғып берекесі кеткен елге сыймасын сезген Жантөре кезінде генерал-губернаторды салтанатпен қарсы алып, қонақ ететін ауылынан бұқпалап шығуға мәжбүр болады. Аз ғана ағайыннан құралған жетім көш Өзбекстанға жол тартады. 1931 жылдың қоңыр күзінде елден аттанған Жантөреге туған жердің дәмі бұйырмады. 1948 жылы Ташкент облысының Шығана ауданындағы Вревский ауылында қайтыс болғанға дейін елге бір рет те соға алмады. Оның себептері де түсінікті.

Әзіретәлі Маханұлы,
Қазақстан журналистер Одағының мүшесі.
«Сыр бойы» 12 тамыз 1997 жыл.

Қазақ елі егемендік алып, дербес мемлекет болғаннан кейін Кеңес үкіметінің солақай саясатының кезеңінде қуғынға, зорлыққа ұшыраған небір қазақтың ұлт-ұрпақ қамын ойлаған азаматтарының аты шығып, жазбалары жарық көре бастады.

Солардың ішінде біздің атамыз Сәрменбайұлы Меңліаяқ та бар. Оның М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтындағы қолжазба қорында сақталған өлең-жырлары зерттеушілердің соңғы жылдары баспасөз беттерінде жарыққа шығарылған мақалаларында жазылып жатыр.

Мәселен: «Жас алаш» газетінің 15 қазан 1994 жылғы «Тартысқа толы тағдыр», Ана тілі газетінің 28 мамыр 1998 жылғы «Меңліаяқ ақын туралы» Қазақ әдебиеті газетінің 27 қараша 1998 жылғы «Меңліаяқ ақын» деген мақалаларында қысқаша атамыздың еңбектерімен таныстырып өткен, зерттелу өрі қарай жалғасуда.

Жоғарыдағы мақалаларда көрсетілгендей Меңліаяқтың туған-туыстары баршылық. Немерелері Тұрымтай Берік, Қызылордада — Қуанышқұл, Амангелді, Рысқұл, Тұрсын — Алматыда.

Біз атамыз туралы сөз болғанда ол кісінің өмірде көрген қиыншылығы, аңсаған арманына жете алмағаны, бөрі көз алдымызға қайта-қайта елестейді, өйткені соның тәрбиесінде болып көзімізбен көргенбіз.

Жасы жетпістегі қарт, түні бойы май шамның түбінде жазбамен айналысып, оны бізге кезектестіріп қазақша жаздырып, өзі аралап жүріп машинкаға бастырып, жұмыс басты болып жататын.

Жазбаларын Алматыға алып барып, жарыққа шығара алмай, тіпті архивке өрең деп өткізген.

Қысқасын айтқанда, қолынан келетін беделді қызмет істеп жүргендерді аралап өз өтінішін өлеңмен жеткізіп отырған.

Мысалы: «1952 жылғы Алматыға барғанда Қуанышбай Ұлкекей баласына» деген хат-өлеңінде былай дейді.

...Хат жаздым Қуанышбай саған арнап,
Емеспін жүзден жүйрік, мыннан саңлақ,
Үлкеннен үлгі алатын азаматқа,
Сөзім көп жинап жүрген талай тармақ.
Өсиет үлкендерден қалған нақыл,

Сөз шығын тұтпағанға деген аңлап,
Ағаның баласы едік ауылдағы,
Керегін кезіндегі алған таңлап.
Ортана бір себеппен келіп қалдым,
Түсіңсен бұл сапарым болар салмақ
Келгенде жас жетпіске ісім түсіп...
Отырмын бұл қызметке сені қармап...

Сол сияқты академияда істейтін, өзінің еңбектерінің жарық көруіне көмегі тиеді-ау деген азаматтарға жазған өлеңдері де бар.

Қысқасын айтқанда атамыздың архивінде жатқан көптеген шығармалары жарық көрсе, келешек ұрпаққа, тарихымызға қосар үлесі зор деп ойлаймыз, көптеген жерлестеріміздің ойы да осындай.

Сыр өңірінде атамыз зор сый-құрметке бөленген кісі екенін естіп, көріп жүрдік, шежіреші, ақын фольклер есебінде.

Шындығын айтқанда өз ісінен нәтиже шығару үшін өзің талпынбасаң, ісіңнің алға басуы қай уақытта қиын ғой, біреудің жоғын, басқа біреу түйе үстінен қарайды дегендей Президентіміз ұлт тарихын, саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алып, оны жалғастыра беруге шешім қабылдаса да, атамыздың еңбектері архивте 40—50 жылдай жарық көрмей, сарғайып жатқаны, жерлестері еңбектерімен толық таныса алмағаны бізді қатты қынжылтты.

Ия, атамыз сол қиын жылдарға тап болды, ойлаған, армандаған ойларына жете алмай кетті. Енді біз осы заманда атамыздың халыққа қажетті тарихи сөздерін, өлең жазбаларын жарыққа шығара алмай қаламыз ба деп ойлаймыз. Тіпті өзі туып өскен өңірінде осыған көңіл бөліп отырғандар жоқ сияқты, тым-тырыс.

Рас, ата біздікі дегенмен соның қалдырған сөздері, өлеңдері, шежірелері халыққа қажет қой, әсіресе өз жерлестеріне.

Біздің атамыз Қызылорда қаласында Конституция көшесі № 101 үйде тұрған, сол кісінің аты өшпесін, әр уақытта есте сақталсын, бір көше аты берілсе, қаланың атаулы азаматтарының бірі ретінде еңбектерінің жарық көруіне, халық арасына таралуына жергілікті қалам қайраткерлері де ат салысса деген өтінішіміз бар.

Меңліаяқ немересі Тұрымтай, Қуанышқұл, т. б. Қызылорда қаласы, Байтұрсынов көшесі № 124 үй.
«Сыр бойы», 26 тамыз 1999 жыл.

Редакциядан: «Аза» кітабының бірінші томында (451 бет) «Тағдыр тауқыметі» авторы Б. Тәжіұлы, «Сыр бойы» газетті 1998 жылғы 11 сәуірде жарияланған мақалада толық жазылған.

МЕҢЛІАЯҚ ТУРАЛЫ НЕ БІЛЕМІЗ?

Қызылорда қаласының топономикалық картасы жақында елдің рухани байлығы жолында қалтқысыз қызмет еткен тағы бір қадірлі кісінің есімін толықты. Бұл жолы бұрынғы А. Гайдар атын иемденіп келген орталықтағы кең көшеге ауыз

әдебиетін жинаушы, шежіреші һәм шайыр Меңліаяқ Дөрменбайұлының есімі берілді.

Оның үстіне биылғы жылы ақынның туғанына 120 жыл толып отыр. Ол туралы 2000 жылғы «қазақ күнтізбесінің» 27 ақпандағы бетінде біршама дерек-

тер жарияланған. Өмірінің 40 жылдай кезеңін фольклор зерттеу мен қазақ шежіресін жазуға арнаған сөз зергері байдың баласы болған себепті ғана оның 15 жылын итжеккенде айдауда өткізіпті. Ол көзі тірісінде ҚР Ғылым академиясына 4 бума қолжазба тапсырған екен. Олардың бәрі де халық мұрасының бай қазыналарын құрайды. Бір мысал, атақты Сыр сүлейлерінің бірі Тұрмағамбет Ізтілеуовтің «Назым» атты жыр жинағының жарыққа шығуының өзі осы Меңдіаяқ еңбегінің арқасында мүмкін болғанын айтсақ та жеткілікті.

Шайырдың соңында қалған тікелей ұрпағы Қуанышгүл апай таяуда ғана халық мұрасы қамқоршысының «Мендіаяқ ақын» деген атпен жеке кітабын құрастырып, Алматыдағы «Әуен» баспасынан басып шығарыпты. Жинақтың бірінші бөлімі ақынның өз туындыларынан тұрса, келесі екі бөлімінде оның қолымен жинастырылған Данмурын, Кете Жүсіп, Шораяқтың Омары сияқты Сыр елінің белгілі ақын-жырауларының шығармаларына орын беріліпті. Міне, «Орнында бар оналар» деген, сіре, осы болар.

Серік Пірназаров,
журналист.

«Егемен Қазақстан» 25 тамыз 2000 жыл.

Выписка из протокола № 59/5
заседания тройки при ПП ОГПУ в Казахстане

от 25 февраля 1930 г.

Слушали:	Постановили:
9) Дело № 2083 по обвинению: НАУРУЗБАЕВА Исмагула и других в числе 11-ти человек по 58/2 и 59/3 ст. ст. УК.	НАУРУЗБАЕВА Исмагула, КАРИБАЕВА Утея, ТОКЖАНОВА Тулегена, КУПЕШБАЕВА Майкута, УМБЕТОВА Кенжебая, НАУРУЗБАЕВА Мондагажа, АКМУЛАКОВА Аймугамбета, ЕСЕМБАЕВА Конкибая — расстрелять, Имущество всех конфисковать.

Секретарь тройки (ПУСАКОВА)

ӘЛЕУМЕТТІК ӘДІЛЕТТІЛІКТІ ОРНЫҚТЫРУ ЖОЛЫНДА

Өткен жылдың желтоқсан айында бүкіл жұртшылықтың назарын аударған Республика Президентінің 1997 жылы жалпыұлттық татулық пен саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу жылы деп жариялау туралы жарлығы шықты. Бұл маңызды құжат халықтың көңілінен табылып, кеңестік империяның құпиясын ашуға септігін тигізді. Жер-жерде жазықсыз жазаланғандар туралы ақиқат деректер көбейе түсті. Мысалы, Қармақшы ауданындағы № 3 ауылда 1875 жылы туған Кәрібай Ноғасевты байдың баласысың, Кеңес үкіметіне қарсысың деген жаламен 1930 жылы жазықсыз 5 жылға соттайды. Бірге туған бауырларын НКВД халық жауының туысысыңдар деп атып тастайды. Кәрібай Ноғасевқа мерзімін өтеп келгеннен кейін де тыныштық көрсетпейді. Қуғын-сүргіне салған «үштік» ақыры жазықсыз жанды атып тұнады. Содан кейін бес жастағы Бақтиярды тентіретіп жібереді. Дымы жоқ, түлдыр жегім Бақтияр өлместің күнін көріп әркімнің есігінде, жоқшылық пен жетімдіктің азабын тартып, бірте-бірте адам қатарына қосылады. Бұл бір ғана отбасының тағдыры. Ал, кезінде мұндай зұлматты бастан кешпеген шаңырақ кемде-кем шығар. Жазықсыз сотталып, саяси қуғын-сүргін құрбаны болғандарды ақтау негізгі қызметімізбен бірге азаматтық парызымыз, әрі өруақтар алдындағы борышымыз. Қолдағы мәлімет бойынша сол кездерде біздің облысымызда үш мыңнан аса адам жазықсыз жалаңның құрба-

ны болған. Опағ болғандарды толық ақтау үшін біраз жұмыстар істелді. Облыс бойынша 2200-дей іс ақталып, 3001-і республиканың бас прокуратурасында қаралуда. Сондай-ақ, жер аударылып, саяси қуғын-сүргін көрген екі мыңдай адамның жазықсыз екенін дәлелдедік. Сол жылдары құрбан болғандардың құжаттарын қарап, ақтағанымызбен, олардың көпшілігінің сүйектерінің қайда жатқаны беймәлім. Шейіт болған азаматтардың көмілген жерлерін іздеп табу, анықтау, қоршау, белгі орнату біздің елдігіміздің үлгісі. Ендік де ұмытылуға тиісті емес. Азаттық үшін, қарапайым адал тіршілік үшін жазықсыз шейіт болғандардың есімі мәңгілік жаңғырып тұруы керек. Бұл әсіресе жас ұрпақ үшін өнеге. Облыстық прокуратура қызметкерлері Белкөл, Арай маңынан жазықсыз атылғандардың сүйектерін тауып, қоршап, белгі орнату, аты-жөндерін іздестіру жұмыстарын жүргізуде.

Қорыта айтқанда, Елбасының жалпы-ұлттық татулық пен саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу туралы жарлығы болыстық прокуратура қызметкерлеріне де үлкен жауапкершілік жүктеп отыр. Өйткені біз жалпыұлттық татулық пен келісім бағытындағы заңдардың орындалуын, бұрмаланбауын қадағалай отырып, әлеуметтік әділеттілікті орнықтыру жолында белсенді іс-қимыл жасайтын боламыз.

С. Ерімбетов, облыс прокуроры.

 Ақталған азаматтың жеңедікпен
 пайдалану құқы туралы
ҚУӘЛІК
УДОСТОВЕРЕНИЕ
 реабилитированного гражданина
 о праве на льготы

Қазақстан Республикасының Президентінің
Құрметті Бұқар: Қызыл
Қызыл, Қызыл және Қызыл
Қызыл, Қызыл және Қызыл
Қызыл және Қызыл

ҚАЗАҚСТАН

№ 1000000000
 - 2000

P *0101*

УДОСТОВЕРЕНИЕ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ІШкі Істер Қызыл

Құрметті азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы

Құрметті азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ІШкі Істер Қызыл

Құрметті азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ІШкі Істер Қызыл
 1998 ж.
 Құрметті азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы Ақталған азаматтың жеңедікпен пайдалану құқы туралы

1974
1974

1974
1974

1974
1974

1974
1974

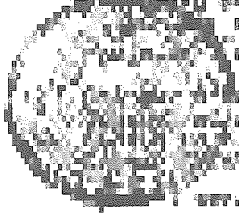
1974
1974

1974
1974

1974
1974

1974
1974

1974
1974

1974

МЫҢ ӨЛІП, МЫҢ ТІРІЛГЕН НЕМЕСЕ НӘУБЕТТІҢ ТІРІ КҮЕСІ

Қандай бір мемлекеттің болсын ең басты құндылығы қашанда адам, оның өмірі, бостандығы мен еркі болып табылған.

Кешегі өткен Кеңес үкіметінде солай деп жетпіс жыл бойы жария салып келгенімен, іс жүзінде бәрі де басқаша болғанын тарих ақтаңдақтары дәлелдеп жатыр.

Иә, қылышынан қаны тамған сталиндік кезеңнің солақай саясаты қаншама адамның өмірін төлкекке салып, жазықсыз қыршынан қиды, өлмегендерді өлгеннің күйін кешіп сол көрген жәбірлері жүректерінде шерменде болып қатып, жан азабына түсті, ең сорақысы қорғаныш пен үрейден оны өзгеге айта алмай ондаған жылдар бойы іштерінен күңіреніп, тек еліміз егемендікке қол жеткізген кезде ғана ащы шындық арнасына симай ақтарыла басталды.

Сол бір сұмдық нәубеттің бүгінгі тірі куәгері 76 жастағы Бақтияр Ноғай ақсақал. Бұл ақсақалды көзі қарақты өзіміздің қала тұрғындарының көпшілігі біледі деп айта аламыз. Олай дейтінім, Бақтияр сонау 1937 жылы жазықсыз атылып кеткен өзінің туған әкесі мен қос бауырын ғана емес, сталиндік-голощекиндік қара түнекке батып бара жатып ақпын деп айта алмай жазықсыз жылап кеткен бүкіл қазақтың ауылыларының жоқтаушысы болып көрінеді маған.

Төрт-бес жыл бұрын облысымыздың сол кездегі өкіміне орталық алаңдағы Ленин ескерткішін алып тастау жөнінде, сол кездегі ҰҚК-нің облыстағы департаментінің бастығына Держинскийдің бюстің өзгерту жөнінде сұрап жазған хаттары және сол тас мүсіндердің алынуына ұйтқы болуы осының бір дәлелі. —Біз үшін сұмдық 1930 жылдан басталды,— дейді Бақтияр ақсақал сол күндерді еске түсіріп. —Біздің

әулет Қармақшы ауданына қарасты № 3 ауылда тұратын. Бір түнде ауылды мылтық асынған қызыл белсенділер қоршап алды. Үйлерге мылтық атып, азан-қазан қылып дүрліктірді. Онымен қоймай, қарсыласқандарды ұрып-соғып бір жерге жинады. Сөйтіп, ит жеккенге айдап жіберді. Менің әкем Көрібай Ноғайев та соның ішінде кете барды. Жазығы революцияға дейін ауқатты болғаны. Содан жүдеп, қу сүйегі қалып, көздері шүңірейіп келген. Колхозға жұмысқа кірді. Кейін естимін, ол кісі сонан соң колхозды басқарыпты. Артық сөзі, өзгеге зәбірі жоқ кісі еді, есек мініп жүретін. Сондан соң Кеңес үкіметіне және колхоздастыруға қарсы үгіт жүргіздің деп қайта айып тағылып, қамалып, ақыры 1937 жылы атылып кетті. Баласы Өтей мен Саудабекті оны да “бай тұқымы” деп қоса аттырған-ды. Анамыз екеуіміздің көрмегеніміз жоқ.

Қайран анасы қайғысына шыдамай көз жұмады. Тулдыр жетім қалған Бахтияр бұл тозақтан аман қалуы үшін өркімін есігінде күн кешеді. Өзі қатарлы балалармен мектепке бара алмай “халық жауының” баласы деп шеттетіліп, фамилиясын Әбілов деп өзгерткен соң ғана оқуын жалғастырады.

Зұлымдықпен келген қара күшке қарсы тұра алмай қорқып, туған өкемнің атын жасырып, тірі өлік есебінде жетпіс екі жыл өмір сүрдім,— дейді Бақтияр ақсақал.

Әкесі ақталғаннан кейін ол сотқа арызданып өз фамилиясына көшеді. Жоғары жаққа шағымданып жүріп материалдық шығынды да өндіріп алғандай болады. Өйтсе де, ондаған жылдар бойы жүйкеге шамадан тыс салмақ түсірген моральдық шығын қалай өтелмек...

Қажданбек Баймаханов,

Қызылорда облыстық прокурорының аға көмекшісі. “Заң” газеті, 31 мамыр 2000 жыл.

АЗАПТАЛІҒАН АҒАЛАР

Сол жылдардың зобалаңы салған жара осы кезге дейін жазылар емес. Өйткені еліміздің ығай мен сығайы жаппай қырғынға ұшырады.

Соның бірі — Жүргенов Қара Қармақшы ауданының № 16 ауылы, Қаракөл жерінде 1858 жылы туған, бай, жартылай феодал ретінде ОГПУ органы арқылы Қарағанды округіне 5 жылға жер аударылған. Қарақшылар қозғалысын белсенді ұйымдастырушы, кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген деп айып тағып, 1937 жылғы 17 тамызда тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен атуға кесілген, бұл үкім сол жылғы 26 қыркүйекте жүзеге асырылған. Ол 1990 жылғы 28 қарашада толық ақталған. (Жүргенов Қара — Жүргенов Темірбектің туған әкесі).

Мырзахметов Мәдиомар — Шиелі ауданының Бес-там ауылдық кеңесінде 1911 жылы туған, білімі 7 класс, партияда жоқ, тұтқынға алынғанға дейін Арал аудандық тұтынушылар қоғамында бас бухгалтер болып жұмыс істеген.

М. Мырзахметов Кеңес үкіметіне қарсы пиғылда болған, ол өзін қоршағандардың арасында ұлтшылдық пікірін үнемі айтып, кеңес үкіметін жамандап, провокациялық лақаптар таратқан. Өзімен қызметтес Қызылорда қаласында тұратын Бержекеев Әлмағамбеттің үйінде бірнеше адам арақ ішіп, мас болып, халық жауы Ахмет Байтұрсынұовтың өлеңдерін айтқан:

“Асқартау айнала, қорғанымын табыма,
Тап үшін төгілсе ризамын қаныма.
Қалтылдақ қайық міндік ескегі жоқ,

Теңизде қалкып жүрміз кестесі жоқ,
Жел соқса, құйын соқса жылжи беру,
Болғандай табан тірер ештеңе жоқ.”

1947 жылдың 1 Мамыр мейрам күні Қызылорда қаласындағы бұрынғы Энгельс көшесіндегі ресторанда Айтжанов, Бержекеев және Бақтыбаевтар отырғанда Мырзахметов орыс халқының Кеңес Одағы Батырларының адресіне ұлтшылдық пікір айтқан және Кеңес Одағының сайлауы системасын жамандаған. 1948 жылдың сәуір айында облыстық тұтынушылар одағының сауда базасының ауласында Нурманов және басқалардың көзінше Кеңес Одағы халықтарының өмірін жамандаған. Осы жылдың тамыз айында Бержекеевпен “Далекая невеста” кинофильмі туралы әңгімесінде Кеңес Одағы халықтарының достығына өзінің көңілі көншімейтінін білдіріп, ұлтшылдық пікірін айтқан.

Міне, Мырзахметовке осындай айыптар тағылып, Қызылорда облыстық МГБ Басқармасының тергеу бөлімшесінің 1950 жылғы 12 маусымдағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағының 2 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған.

Қызылорда облыстық Сотының 1950 жылғы 26 шілдедегі үкімімен ол 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға сайлау-сайлану құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1956 жылғы 30 шілдедегі қаулысымен облыстық соттың үкімі бұзылып, оған тағылған айыптың жеткіліксіздігі үшін іс өндірістен қысқартылып, Мырзахметов Мәдиомар қамаудан босатылған.

Аманов Есмахан немесе Қойбақов Есмағамбет Сырдария ауданының Октябрь ауылдық кеңесі, Молотов атындағы колхозда 1887 жылы туған, руы Сумұрын, ірі байдың, патша тұсындағы болыстық соттың баласы, сауаты бар, 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, 1932 жылы көктемгі егісті бұзғаны үшін партия қатарынан шығарылып, бір жарым жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған, осыдан кейін Молотов атындағы колхозда ветсанитар болып жұмыс істеген. 1932 жылы партия ячейкасының хатшысы болып тұрған кезінде контрреволюциялық топтың мүшесі болып, жауыздық жұмыстарға қатысқан, сол үшін Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігінің 1933 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен РСФСР ҚК-ның

58 бабының 7 тармағымен 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған. Айып мерзімін өтеуге НКВД-ның Қарағанды лагеріне айдалған, 1933 жылдың тамыз айында одан қашып шығып, Өзбек, Қырғыз Республикаларында Қойбақов Есмағамбет деген жалған атпен жасырынып жүрген. 1934 жылы Ферғана облысы, Алтынарлық ауданының “Ян-Яван” қой совхозында аға шопан болып жұмыс істеп жүргенде осы совхозда контрреволюционер тобына кіріп, совхоз малын талан-таражға салуға қатысқан. 10 айдың ішінде осы топ совхоздың 136 бас малын ұрлаған, осы қылмысы үшін Өзбек ССР Жоғарғы Соты Коллегиясының үкімімен 1932 жылғы 7 тамыздағы заңға сәйкес 10 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған, айып мерзімін өтеуге Өзбек ССР НКВД-ның Чиназ еңбекпен түзету лагеріне айдалған. Ол одан да 1936 жылдың желтоқсан айында қашып шығып, Қызылордада жасырынып жүрген.

Қызылорда облыстық соттың қылмысты істер қарайтын сот коллегиясының 1948 жылғы 6 ақпандағы үкімімен Аманов Есмахан 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, саяси құқын 5 жылға жоюға сотталған. СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1953 жылғы 27 наурыздағы “Амнистія (кешірім) туралы” Заңына сәйкес қамаудан босатылған.

Отан соғысы жылдарында қапыда жау қолына тұтқынға түсіп, елге оралғандары да сотталып, концлагерьге айдалды.

Бадырақов Қанибай — Қармақшы ауданының бұрынғы Қаганович атындағы колхозда 1920 жылы туған, білімі жоғары, БК(б)П мүшесі, Жанақорған ауданындағы 30 жылдық ВЛКСМ атындағы орта мектептің директоры болып қызмет істеген. Ол 1942 жылдың қараша айынан 1944 жылдың тамыз айына дейін Отан соғысына қатысқан. Ол Отан соғысы майданында жүріп, Орта Азия ұлттары әскери қызметкерлері арасында кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық жұмыстар жүргізген Берлиндегі “Түркістандық” ұлттық комитетінің бір мүшесімен байланыс жасаған. Әскерден ауылға келгеннен кейін де кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық жұмыстар жүргізген — деп айып тағылып, 1951 жылдың 17 тамызында тұтқынға алынып, 25 жылға еңбекпен түзету лагеріне, 5 жылға саяси құқын жоюға сотталған. 1954 жылы сәуір айында істі қайта тексеру қорытындысы бойынша айыпкерге тағылған айып дәлелденбегендіктен іс өндірістен тоқтатылып, Бадырақов Қанибай қамаудан босатылған.

Х. Ембергенов

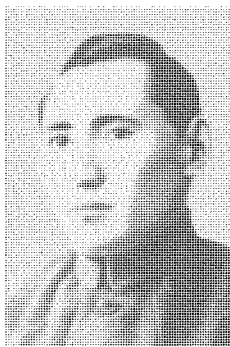
“Боздақтар” естелік кітабының редакторы.
“Сыр бойы” 25 қыркүйек 1999 жыл.

ЖАНАЕВ ӨБЖАППАР ЖАНТУҒАНҰЛЫ (1903—1942 ж.).

Ө. Жанаев 1903 жылы Жалағаш ауданындағы қазіргі Ақсу ауылында кедей шаруаның отбасында дүниеге келген. Ата-анасынан жастай жетім қалған ол Керімкүл есімді нағашы апасының қолында тәрбиеленіп, 14 жасынан бастап ет комбинатына

өуелі үйренуші, кейін қатардағы жұмысшы болып еңбекке араласады. Өзінің іскерлігі, еңбекқорлығы, ұйымдастырушылық қабілетінің арқасында комбинат директорлығына дейін жоғарылатылады. Қазалы, Қызылорда, Түркістан ет комбинаттарының

директоры болып жауапты қызмет атқарады. 1935 жылы Полтавадағы (Украина) директорлардың жоғары мектебін ойдағыдай аяқтаған бойда оны Әулие ата ет комбинатының директоры етіп тағайындайды. 1927—37 жылдар аралығында коммунистік партия қатарында болады. Өкінішке орай 1937 жылдың қараша айының 26 жұлдызында “Халық жауы” деген жаламен қамауға алынып, Оңтүстік Қазақстан УНКВД үштігінің (тройка) үкімімен сол жылдың 30-шы желтоқсанында 10 жыл мерзімге сотталады.

ӨКЕМ ТУРАЛЫ АҚИҚАТ

Сонау сталиндік репрессия жылдарында қаншама көзі ашық, көкірегі ояу, зиялы азаматтарымыздан көз жазып қалдық десеңізші? Жан түршігерлік жаза мен ақылға сыймайтын зұлымдықтың құрбаны болған со бір бейкүнә боздақтардың бірі — бүгінгі очеркіміздің кейіпкері Әбжаппар Жантуғанұлы Жанаев есімді ағамыз еді.

Ө. Жанаев 1927—34 жылдар аралығында Қызылорда, Қазалы, Түркістан ет комбинаттарының директоры болып, жауапты қызметкер атқаралы. 1935 жылы Полтавадағы жоғары мектепті бітірген бойда Әулие ата ет комбинатының директоры болып тағайындалады. Бірақ, амал не, араға екі жыл салып, яғни 1937 жылдың қараша айында өндірістің білікті басшысын “халық жауы” деген жаламен қамауға алады. Ол сол сапарынан оралмай, Ярослав облысы, Рыбинск лагерінде дүние салады. Өлбетте өзек өртер өкініштің орны толмасы ақиқат. Әйтсе де көңілге медеу тұтарлық бір жай — Өбексннің артында екі перзент қалады. Үлкен ұлы — Нұрхан Жанаев қазір Алматыда тұрады. Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, көптеген жыр жинақтарының авторы. Өкесінен үш жасында қалған кенже ұлы — Ахмет Жанаев 30 жыл бойы республикалық радионың облысымыздағы меншікті тілшісі болып қызмет атқарды. Қазақстан журналистер Одағының мүшесі, дербес зейнеткер. Бес ұл-қыз, оншақты емере сүйіп отырған үлкен шаңырақ иесі. Деректі материалдар мен естеліктер негізінде жазылған Ахат Жанаевтың бұл очеркі зұлымдық құрбаны болып, өмірден тым ерте кеткен ардақты өкесі жайлы сыр шертеді.

Халқымыздың басына қайғы мен қасірет, жаза мен аза бұлғын үйіре келген со бір адам айтқысыз ауыр кезек еске түскенде ет жүрегің езілмей, жанарыңа жас алмай отыра алмайды екенсің. Уақыт дегеніңіз қандай ұшқыр! Содан бері арада қаншама аумалы-төкпелі жылдар керуені өтті десеңізші? Жас толы жанарлар да өлден суалған секілді. Аласапыран заманда ажал жалмаған азаматтарын сарғая күткен ару-

Егер тірі болғанда Ө. Жанаев 1947 жылдың 26 қарашасында үйге елге оралуы тиіс еді. Бірақ, тағдыр оған мұндай қуанышты жазбады. Волголаттағы адам айтқысыз ауыр жұмыс салдарынан кеселге ұшырап, ақыры 1942 жылдың 20 мамыр күні Ярослав облысы, Рыбинск Гидроузели құрылысында қайтыс болады.

Бұл деректер Жамбыл облыстық Қауіпсіздік Комитетінің архивінде сақталған № 470 папкіден алынды. Мұндағы Ө. Жанаевтың “Қылмыстық ісі” № 459384 санымен номерленген. Ол кісі 1940 жылға дейін өз ісін қайта қарауды сұрап, отан алдындағы адалдығын дәлелдеп, жоғары жаққа, Орталық партия Комитетіне бірнеше рет шағымдана да нәтиже шығара алмаған.

1958 жылы Ө. Жанаев түгелдей ақталып, партиялығы да қалпына келтірілді.

лардың қатары да бұл күндері тым сиреп қалғанға үксайды. Сол дүрбелең кезеңде өмірге келген біздің өкесіміздің де ата болғанымыз қашан. Алайда, со бір үрейлі де мазасыз шақта жүрекке шер боп шөккен көне жара өлі күнге дейін сыздауын қояр емес. Бала кезімде өкемнің көзіндегі сақталған қойын кітапшасынан: “Ақтың отын арамза өшіре алмайды” деген айшықты жолдарды оқығаным бар-ды. Сірә, ол кісі кезінде осы бір қанатты ұғымды қасиетті туындай қастерлеп өтсе керек. Міне бүгін өке болжамы араға ұзақ жылдар салып шындыққа айналып отыр. Мұның өзі 1985 жылғы сөуір самалының шапағаты екені шүбәсіз. Ештен де кеш жақсы демекші, бұған да шүкіршілік етіп отырған жайымыз бар. Арада көп жыл өтіп кеткендіктен бе әлде сол кездегі зұлымдықтың ізін жасыру керек болды ма, кім білсін. Әйтеуір өкеміз жайлы ауыз тұщытарлық деректерді таба алмай-ақ қойдық.

Міне, біздің алдымызда Жамбыл облыстық “Знамя труда” газетінің 1989 жылғы қараша айының бірінші жұлдызында жарық көрген материалдың ксерокошірмесі жатыр. Небәрі 32 жолдан тұратын шағын мақалада ол кісінің ВКП(б) мүшесі екендігі, тұтқынға алынғанға дейін Мирзоян (Жамбыл) қаласында ет комбинатының директоры болып қызмет атқарғандығы, 1937 жылдың қараша айында Оңтүстік Қазақстан облысы НКВД үштігінің шешімімен он жылға кесілгендігі жайлы деректер келтірілген. Арада 20 жыл салып Жамбыл облыстық соты үштіктің шешімін заңсыз деп бұзып, өкемді біржола ақтағаны баяндалыпты. 1989 жылғы 24 қазандағы бюро қаулысымен Жамбыл облыстық партия комитеті өкемнің партиялығын қайта қалпына келтірген. Ал, енді Қазақ ССР қауіпсіздік комитетінің Жамбылдағы басқармасының деректеріне, айыптау қорытындысына сүйенер болсақ, сот процесі 1937 жылғы желтоқсанның 20 жұлдызында өткен протоколдан мәлім болып отырғанындай, тергеу жұмысын мемлекеттік қауіпсіздік комитетінің

кызметкерлері, НКВД-ның оперативтік өкілдері лейтенант Капустин мен кіші лейтенант Сулимовтер жүргізген. Бір ерекше атап өтер жой — өкем өзіне тағылған жалалар мен шындыққа үш қайнаса сөрпасы қосылмайтын айыптардың барлығын да жоққа шығарып отырған. Камераға тыңшы жіберу, күш көрсетіп, ұрып-соғу да нәтиже бермеген. Өкемнің жұмысынан қылмыс түгіл иененің жасуындай да кінәрат таппай тығырыққа тірелген тергеушілер енді басқаша құйтыр-қыға басады. Облыс, республика территориясынан тыс жерлермен де байланысың бар екен, олардан үнемі нұсқау алып, соны жүзеге асырып отырғаның деп айып тағады. Оны айыптау қорытындысындағы мына бір мына бір жолдардан-ақ айқын аңғаруға болады. “Ә. Жанаев ұлттық контрреволюциялық ұйымға мүше боп кіріп, Өзбек ССР-і наркомсовхозының бұрынғы бастығы, халық жауы Батырбековтен тікелей нұсқау алып отырған, оны жүзеге асыруға атсалысқан”. Тергеу барысында өкем Батырбековтен тығыз байланыста дегенді айтасыз-ау, ондай есімді адамды өңі түгілі түсінде көрмегенін айтып ақталып-ақ бақса да, нәтиже шығара алмайды. Күнілгері жоғарыдан кесіліп, пішіліп қойылған сценарий бойынша өткізілген сот процесі үстінде 13 азамат өртүрлі мерзімге кесілді. Олардың арасында ең қатал үкім — ату жазасына сотталғандар да аз емес-ті.

Көзі тірісінде анам марқұм (ол кісінің есімі Айткүл) айтып отырушы еді. Жастайынан жетім боп өскендігінен бе, әлде туа біткен қасиеті ме, кім білсін, өкең барыныша қарапайым, мейірімді, адал, ақжарқын азамат еді. Маңдаймызға сыймай кетті ғой. Көңіліміз жарасып, тұрмыс құрнғалы екеуіміздің қызметіміз де бірге болды. Алғашында жұмысшы, кейін мастер болып істедім. Менің білетінім — өкең жағымпаздық пен жалғандықты, сұғанактық пен сақындықты өлердей жек көретін. Өте қарапайым-тұғын. Қара жұмыстан жиіркенбейтін. Бөлегін сыбанып жіберіп, бірде жұмысшы, бірде жүкші, бірде қасап болып шыға келетін. Осынысы үшін де жұмысшылар ерекше құрмет тұтатын. Кейде еңбектес құрбыларым: “Осы отағасың директор ма, әлде қарабайыр жұмысшы ма?” — деп әзілдейтін. Оны өзінен сұрандар дейтінмін әлгілерге. Өмірлік жарым болғанмен ол кісінің қызметіне араласа қоймайтынмын. Өзі де тіс жарып, өңгіме айта бермейтін. Ұмытпасам, бұл 1920 жылдардың аяқ шені болса керек. Әншейінде жаймашуақ жайдары мінезінен айнымайтын отағасым беделді бір жиыннан көңілсіз оралды.

— Жүзін қуқыл тартып кетіпті ғой, сырқаттанып келдің бе? — деп едім. “Жой шаршағаным болар” — деп орындыққа үнсіз отыра кетті. Шай іштік. Сірә, жанын жегідей жеп, өзін мазалап жүрген ойлардан арылғысы келді ме, әлде шыдамы тартылды ма, кім білсін, әйтеуір біраз үнсіздіктен соң:

—Төзімділік дегенің жақсы қасиет-ау, бірақ шыдамың жетер емес. Соғыс малдарының қисапсыз жеткізіліп жатқаны соншалық, тіптен сойып үлгері алар емеспіз. Вагондар да жетіспей жатыр, не жау қуып бара жатқанын түсінбеймін. Малды осылайша топырлатып қырып салар болсақ, ертең халықтың тігерге тұяғы, ішерге асы қалмайды ма деп қауіптенемін. Бүгін сөз алып, осы жайында ашы-

нып-ақ айтқан едім, бірақ мұнымды ұғар құлақ болмады, — деді жабырқау көңілмен. Қазір байқасақ, ол кезең Голошекиннің “Кіші Октябрь” деген жөлеумен малды қырып, жұртты ашытқа ұрындырған жылдары екен. Енді бір сөт, өкемнің жан жолдасы, ақылшы ағасы, өрі көршісі болған, Қазақ ССР-і Жоғарғы Советінің тұңғыш депутаттарының бірі Серғазы Опалқожаев ақсақалдың өңгімесін тындап көрелік.

—Әбжаппар менен едәуір жас болатын. Бірақ, оны өзіммен терезесі те азаматтай құрмет тұтушы ем. Қазақта мынадай мақал бар емес пе? Тоқты асығы деменіз, қолыңа жақса сақа ғой.

Жасы кіші деменіз, ақылы асса аға ғой.

Әкең жас болса да бізден гөрі білімдар, көзі ашық, көкірегі ояу азамат болатын. Көңіліміздің тазалығы ма, ілде мінез бен ой-пікіріміздің үйлесімділігі ме, қайдан білейін, әйтеуір сонау 20-шы жылдардан бері біз туыстан бетер дос, бауыр боп кеттік. Біраз жыл біздің үйде тұрды. Обалына не керек, туған інімнен кем болған жоқ. Бақытына орай сүйген жары да ізетті, инабатты, ағайын-туыс, абысын-ажынға мейірімді жан болып шықты.

Әкеңнің тағы бір қасиеті — еңбекшіл, әскер, өте ыждағатты-тұғын. Сол кездегі төртінші қаталдығы ма, әлде адамгершілік пен жауапкершіліктің жоғарылығы ма, әйтеуір, жұқ тиелмей қаңырап бос тұрған рефрижераторларды немесе тәулік бойы қорада қамаулы тұрған сойыс малдарын көрмейтінбіз. Механизмнің жоқ кезінде осының бөріне қалай уақыт табатынына қайран қалатынбыз. Әбжаппардан соғыс басталғанша үзбей хат алып тұрдым. Сонан соң хабар-ошар болмай кетті. Қанша хат жазып, сұрау салдырсақ та жауап ала алмай қойдық. Сөйтсе, сұрау ер опат болған екен ғой...

Жалағаш ауданындағы “Ақсу” совхозының байырғы тұрғыны, 76 жастағы еңбек және соғыс ардагері Жүсіпбек Нұрмышұлының мына бір естелігі де көңіл аударарлық.

—Әбжаппар ағаймен біз өрі ауылдас, өрі жекжат болатынбыз. Соңғы жылдары қызмет бабымен елден жырақтау жүрген соң ол кісімен жүздеспегеніме де біраз жылдар өткен-ді. 1930-шы жылдардың басында ол Түркістан ет комбинатын басқаратын. Аштықтан титықтаған соң Түркістан қайдасың деп тартып кетті. Алданбаған екенмін. Өкең жүрек жылуы, мейірім шуағы мол, жақсы адам еді ғой. Барған бойда жұмысқа алды. Сөніп бара жатқан үміт отын қайта лаулаты. Туған інісіндей тәрбиелеп, ат арқасына мінгізді. “Жақсыдан шарапат” деген осы болады, шырағым. Өкеңнің мейірім-шапағаты түспегенде менің тағдырым не болар еді...

Қазақта: “Әкең өлсе өлсін, өкеңнің көзін көрген өлмесін” — деген қанатты қағида бар. Жас күнімізде оның айшықты астарына, мән-мағынасына, қадір-қасиетіне бойламаппыз ғой. Мұнымыз білместік екен. Өкінішке орай, оны кешеуілдеп барып түсіндік. Бұлай деп отырғаным, кезінде өкеммен бірге өскен табақтас, қызметтес болған жандардың көпшілігімен тілдесе алмай қалдық. Тілдесе, ол кісілер де осылайша таңғажайып сырлар шерте берер еді-ау... шынымызды айтсақ, өкеміздің басында болған жағдайдан бала күнімізде мүлдем хабарсыз болатынбыз.

“Халық жауының” баласы атанып, көзге түрткі бол-
масын деді ме, әйтеуір анамыз өмірінің ақырғы
күндеріне дейін отағасының тар жол тайғақ кешуде
жүргенін құпия ғып ұстады. Тек дүние саларының ал-
дында ғана жан сырын алдымызға жайып салған-ды.
Анам табиғатында өте сабырлы кісі болатын. Ақтық
демі біткенше отағасынан күдер үзбеуі де сондықтан
болар, сірә. Тым болмаса анам сүйген жарының ел-
халық алдындағы ақтығы мен пәктігін де ести алмай
ішқұса боп арманда кетті. Анам дүние салған соң біз
оның жастығының астынан мынадай жыр шумақтар-
ымен басталатын бір жапырақ қағазды тауып алдық.

Акку ұшып, қаз қалды,
Көл суы құрғап, саз қалды.

Сарғая сені күтумен,
Біздің де өмір аз қалды...

Иә, со бір зұлмат репрессия халықтың көзі ашық,
көкірегі ояу азаматтарына ғана тажал боп тиген жоқ.
Қара жамылған жесірлері мен бала-шағаларын да
зар жылатты емес пе? Қаншама арулар, бейкүнә
балдырғандар қайғы-қасіреттің ғана емес, қатаң
қудалау мен қатыгездіктің де құрбаны боп кеткені
имандай шындық. Елі үшін еңіреп, етегімен су
кешіп, шындық пен өділдік үшін омырауын оққа
төсеген сол бір от жүректі, өр мінезді азаматтары-
мызды жазықсыз жаладан арашалап алу — ары-
мызға да, адамшылығымызға да үлкен сын деп ой-
лаймыз.

Ахат Жанаев,
Қазақстан журналистер Одағының мүшесі.

КӨЗІМ КӨРГЕН ҚАСІРЕТ

Шырынкүл әжейдің әңгімесі

Біздің отанымызда ашаршылық жылдары
емшектегі сәбилердің 72 проценті, жеті жасқа дейінгі
балалардың 60 проценті қырылып қалған. Тұтас
ұлттың тең жартысы опат болды. Тек арада қырық
жыл өткен соң, яғни 70 жылдарда қазақтар
өздерінің 1926 жылғы санына әзер жетті. “Егер
аштық ойраны болмағанда бүгінгі таңда қазақ хал-
қының өсімі 32 миллионнан асып түсуі күмәнсіз
еді” делінген тарихи деректерде.

Күні бүгін де ел ішінде аласапыран заманды көзімен
көрген тірі куәлар бары айқын. Ол кісілерді сөйлете
бастасаңыз, талай қайғылы сырды шертер еді.
Осындай зұлмат жылдардың куәгер абзал ана Шы-
рынкүл әжейдің әңгімесін жазып алған едім...

... 1928—1930 жылдар елді жаппай колхоздандыру
саясаты басталғанда атамның малын, дүние-мүлкін
тартып алды. Сонымен атам Ақпамбетті балала-
рымен үш ай Әулиеатадағы абақтыға апарып қамап
тастайды. Кейін аман-сау босатып жіберген соң
қалада қалады. Атамның басқа балаларының қай-
да қалғаны есімде жоқ. Біздің отбасымыз бір
өзбектің үйінде пәтерде тұрдық. “Атшабар” деген
базарға жақын. 1931—1933 жылдары атышулы
ашаршылық алапаты болды. Өлі есімде, өкем
екеуіміз сол базарға барамыз. Қала тұрғындары
емес пе, өздерінен ауысқанын, қолда бар дүниесін
талғажау етерлік асқа сатады. Базарға жетем де-
генше өр көшенің бойында судап жатқан өліктер.
Арнайы адам жасақтайды-ау, арбаға салып өкетіп
жатады. Содан өлгі аш адамда не ақыл-ес болсын,
айран сағып тұрған әйелдердің ыдысына жүгіріп,
бара қолын шелегіне салып жібереді. Оған барын
бере қоятын сағушы жоқ, жұдырықпен бір түй-
генде, сол жерде үйелеген қойдай қала беретін.
Өкем еті тірі, пысық, ойлы адам еді. Күн көрісіміз
қиындап кеткен соң, Әулиеатада балалар үйі ашы-
лып жетім балаларды қабылдап жатыр деп естіп,

өкеміз екі інім мен мені, өзінің інісі Ақылбектің екі
қызын өкеліп, фамилиямызды өзгертіп, балалар үйіне
орналастырды. Байлардың баласын балалар үйі
қабылдамайды, фамилиямызды өзгерту себебі сол.
Мен сонда он жастамын. Балалар үйі бір бай өзбектің
үйін көмпескелеп алған қос қабатты үй екен. Біз
сонда бір қыс тұрдық. Біздің артымыздан өке-ше-
шем, ағайым Ақылбек, жеңгем келіп жүрді. Сонда
өкемнің айтатыны: “Оқып, сауатты болып шығын-
дар, сонда жақсы адам боласындар. Аман болсандар
іздеп тауып аласындар!” — дейтін. Інімнің біреуі алты
жаста, екіншісі төрт жасар. Олар өкесінің атын да
білмейді. Кейін өке-шешем келмей кетті. Сөйтіп
жүргенде бір күні жеңшеміз келіп, өзінің екі қызын
алып кетті. Мені де шақырып еді, мен бармаймын
дедім. Себебі, “оқып адам болған соң келесің” —
деген өкемнің сөзі мықтап есімде қалып қойыпты.
Балалар үйінде бөрімізді бір бөлмеге жатқызатын.
Сол шақты еске алсам, өлі күнге дейін аза бойым
қаза болады. Ортамызға суға қайнатқан быламық-
ты өкеп қойғанда, таласа, тармаса жейміз. Өлжуаз
балалар табаққа жақындай да алмай, жатқан орнында
қылжиып-қылжиып жаны үзіліп кетеді. Тағы да
арбаға салады да өкетеді. Күніне он шақты баланы
қайда көмеді, қалай бетін жабады, оны ойлайтын
шама болған жоқ бізде.

Көктемде ер балалар мен қыз балаларды бір бөлек
айырып өкеткенде, екі інімнен көз жазып қалдым.
Сонымен олармен біржола қоштастым ғой. Бізді сол
мандағы “Балықшы” деген селоға көшірді. Осы арада
мектепке бардық. Мен жақсы оқуға тырыстым, бірақ
есепке шорқақ едім. Мектепте менен бір класс жо-
ғары оқыған төпелтек, аяғын сылттып басатын сары
қыз болды. Ол есепке жүйрік-тұғын, бір күні өлгі
қызға:

— Қайша, бүгін кешкілік тамақтың етін өзіңе салып
берейін, сен маған есеп үйретші, — дедім. Уәде бой-
ынша күнде кешке ол маған есеп үйретіп жүрді.

1936 жылы жетіжылдық мектепті бітіріп шықтым. Сол жылы Әулисагада медицина мектебі ашылды. Соған балалар үйінің шаруашылығын басқаратын Павел Быков деген орыс ағайымыз ек-үш қызды мектептің даярлық курсына документімізді тапсырғызып, жатақханаға орналастырып кетті. Ол кісінің жақсылығын өмірі ұмытпаймын. Курста қазақ, өзбек, орыс, татар қыздары оқыды. Стипендияны үлгерімге қарап төлейтін. Сабақ орыс тілінде жүрді. Орысша нашар болғандықтан, сабақты күндіз-түні оқитынмын. Бірақ баяғы ет беріп есеп үйренгенім алдымнан шықты. Сабағым жақсы болды. Мен мек-школда оқып жүргенде туыстарымнан әкемнің інісі Рахымбай ағам мені сұрастырып іздеп тауып алды. Мен бірден таныдым және бір көрген адамымды ешуақытта ұмытпаймын. Кейін үйіне барып тұрдым. Қызылша егетін колхозда мүше екен. Тұрмыстары өте нашар. Еңбеккүнін жөндеп бермейді. Бір сиыр, соны сауып кеже қағық етеді.

1938 жылы Әулиеатаға Мирзоян атын берді. Ол кісінің Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің бірінші хатшылық қызметін атқарған кезі. Бірақ жар-ты жылдан аспай, Мирзоянды “халық жауы” деп

атып жіберді. Сол жылдары партия, совет қызметкерлерін ұстап өкетіп жатты. Біз ол кезде үкіметтің саясатына түсінбедік. Қырқыншы жылы медицина мектебін қызыл дипломмен бітірдім де білім комиссиясы Алматыдағы мединститутқа барып оқуым үшін жолдама берді. Сол жылы Алматыдағы медрабфакқа оқуға түсіп кеттім...

Осыны айта отырып әжей күрсінген күйі ойлана үнсіз қалды. Мүмкін қырық бірінші жылғы соғыстың бейнегін еске алып отырды ма, әлде сол күндерге қарғыс айтып, енді қайтып келмесін тіледі ме екен, кім білсін. Әжесінің ертегісін естіген бейкүне баладай аңтарыла тыңдап мен отырмын.

Ақтарыла әңгімелесіп отырған сабырлы, салихалы ойлы, өмірден түйгені көп Ақылбекқызы Шырынкүл балалары мен немерелерінің ортасында Қызылордада тұрады. Немересінің маңдайын тарамыс алақанымен сипап қойып, өзінің фибрат сөздерін айтады. Бүгінгі тіршіліктің салмағын ой таразысына салып өлшеп, алды-артына ақылмен көз жүгіртеді. Ал оның өмір жолы ерекше өнеге. Ол бізге өмірінің өнегесін ғана тілейді. Қалғаны қайталанбасын дейді.

Куралай Ахметова,
Қызылорда қаласы.
“Сыр бойы” 27 ақпан 1997 жыл.

СТАЛИН БЕКІТКЕН БАСШЫ

Ұмытпасам 1952 жылдың көктемі болар. Ол кезде Сырдария ауданындағы “Аманкелді” колхозында партия комитетінің хатшысы едім. Кенсеге ұзын бойлы, сыпайы киінген, бейтаныс жігіт кіріп келді. Қолымды алып амандасты. Сәлден соң төс қалтасынан қызыл куәлігін ұсынды. Оқысам, мемлекеттік қауіпсіздік комитетінің қызметкері екен, шені капитан. Қазір сол жігіттің аты-жөні есімде жоқ.

— Аға, келген жұмысымды айта отырайын, — деді сәлден соң.

— Құлағым сенде қарағым! — деп басымды ізедім.

— Сіз Палымбетов Сейітжан деген азаматты білесіз бе? Білсеңіз сол кісі жөнінен толық мінездеме керек. Осы ауылда сіз біледі деген қарттардың біразынан мәлімет алдым. Дегенмен, алған мәліметтерім мені онша қанағаттандырмай тұр. Әкесі көмеспекеленген ірі бай баласы болған көрінеді, — деді капитан көзін маған қадай түсіп. Мен сабыр сақтадым, сасқаным жоқ.

— Иә, мен Сейітжанды 1928 жылдар аралығында көргенім рас, қарағым. Біздің үйімізбен іргелес отырды. Менің ағайыммен бірге оқитын әрі ажырамас жолдас еді. Ол үйде Бердияр деген туған жездесі отыратын. Сейітжан сонда жатып оқитын. О кезде Қызылордада “Сырьевой техникум” деген болды. Ол сонда оқитын. Тұрмыстары мен күн көрістері нашар болды. Аяғындағы керзі етігінің табаны түсіп қалып, соны сыммен бір қыс бойы байлап, сабаққа барып жүргеніне куәгермін. Біз 1932 жылы апаршылық басталып Сарыағашқа көшіп кеттік. Бір жыл тұрып, Қызылордаға қайта келдік. 1937 жылы Қызылордада тұңғыш рет дыбысты кино

қойыла бастады. Бала жігіт кезім, есебін тапсам кинодан қалмаймын. Кино басталар алдында 15 минут киножурнал беретін-ді. Сол киноны көрген сәтімнің бірінде қазақ жігіттерінің ішінен Алматы тау-кен институтын үздік дипломмен бірінші болып бітірген Сейітжан Палымбетов деген сөз санқ етті. Сол кинодан кейін мен Сейітжанды көрген емеспін. Әркімдерден еститінім: — Жезқазғанда үлкен қызмет істеп жүр деседі. Менің шешемнің Бибіқаша деген немере сіңілісі бар еді, соған үйленді деп естідім. Әкесі Палымбеттің ірі бай екенін естігенім бар. Бірақ, Сейітжан жездесінің қолына келгенде әкесі де, шешесі де жоқ болатын. Менің білетінім осы. Ол әкесінің байлығын да, төрбиесін де көрген жоқ. Бар білетінім осы.

— Түсінікті жолдас хатшы. Мүмкін болса осы әңгіменің өз қолыңызбен қағазға түсіріп берсеңіз, — деп өтініш жасады әлгі капитан. Мен өтінішін орындадым.

1968 жылы Алатыдағы “Алатау” демалыс үйінде демалып жатқан кезім. Бір күні осында бұрынғы Қазақстанның басшысы Нұртас Ондасынов орыс жеңгемізбен демалып жатыр деген хабар шықты. Сонда тынығушылар Нүрекеге барып, сәлем беруге уағдаластық. Бардық. Ақжарқын, көпті көрген азамат өңгімені, көрген-білгенін ай бойы ағитты. Бір күні бізді Нүрекең бөлмесіне шақыртты. Ол кісіге күн сайын түс-түстан мал сойып, жолдастары келіп жатады. Бүгін бізді де бірге отырып дәмдес болсын деп шақыртқан екен.

— Сәлем бердік, Нүреке, — деп көпті бастап бөлмесіне кіріп бардым. Аға құшақтады. Қасында баяғы

Сейтжан ағамыз, бірден ұшып түрегеліп, құшақтап бетімнен сүйді.

— Бабажан, отыр. Жақсы кездестік, — деді Сейтжан аға. — Мен сені көрсем деп жүр едім, мына Нүрекеңнің себебімен кездесіп қалдық. Айналайын, мына қағазда менің адресім, телефон нөмірім бар. Қалған уақытыңда жолдастарыңды ертіп үйге кел, қонақ бол!

— Жақсы аға, рахмет, — деп жатырмын.

Сәлден соң әңгіме басталды. Бәріміз де шамалы қызып алғаннан кейін Сейтжан аға Нұртасқа қарап әңгімесін бастады.

— Мына Бабашқа айтатын рахметім бар еді, соны сіздің алдыңызда айтайын. Рұқсат етесіз бе?

— Рұқсат, Сейтжан! — деді Нүрекең.

— 1952 жылы Гурьев обкомының бірінші хатшылығына бекітілуге КПСС Орталық Комитетінің Саяси Бюросына бардым. Бюро басталысымен:

— Палымбетов Сейтжан жолдас кіріңіз, — деді бюро басқарушысы. Басымды изеп бюро мүшелерімен амандастым да, отырмастан тік тұрдым. Тани кеттім, бюроны Молотов жолдас басқарып отыр. Сталин жолдас трубкасын тартып, бөлменің бостау жақ шетінде олай-бұлай кезіп жүр. Адам көп емес. Тек қана бюро мүшелері. Сәлден соң бір жігіт орнынан тұрып Қазақстан Орталық партия комитеті бюросының Гурьев облыстық партия комитетінің бірінші хатшылығына мені ұсынылған шешім оқыды.

Кезекті басқа бір жігіт алып, менің тексеруден өткендігімді айта келіп, көмпескеленген байдың баласы, әйелі Досбол датқаның немере қызы, өзі Тұрсынбай датқаның тұқымынан шыққан деген жерлестерінің мәліметін оқыды. Сәлден соң туған жерінің колхоз партия комитетінің хатшысы Бабаш Жөкеновтің мінездемесі мынау деп сенің берген мінездеменді оқыды. Жұрт үнсіз отыр. Сәл үнсіздіктен кейін бір жақ шетінде ерсілі қарсылы жүрген Сталин жолдас кілт тұрып: — Жолдас Палымбетов, датқа деген не сөз? — деп сұрақ қойды. Мен кідірместем: — Жолдас Сталин, Қоқан хандығының елден ақша, салық жинайтын агентін датқа дейді, — деп жауап бердім.

Сталин жолдас сәл күлімсіреп: — Жолдас Берия, жас жігіттердің жанын неге қинаймыз? Бұл жігітті мен соғыс кезінен жақсы білемін. Патрон зауытында мыс жетпей жатқанда бұл жігіт Жезқазған қалалық партия комитетінің бірінші хатшысы болып тұрғанда тікелей тапсырма бергенім есімде. Бұл жігіттің айлық жалақысын екі есе өсіргенмін, алғыс айтқанмын. Бекітілсін, — деп ұсыныс енгізді. Бақа ешкім ұсыныс айтқан жоқ.

— Жолдас Палымбетов бекіңізді, бара беріңіз! — деді. Содан бері бір кездесіп, сондағы берген мінездеме рахмет айтсам деп жүр едім, соның сәті бүгін түскенін қарашы, деді Сейтжан аға әңгімесі тағы жалғасты.

Сәлден соң Сейтжан аға: — Жағдайыңыз қалай? — деп Оңдасыновқа қарады.

Біз ағаларды демалушылар рахаттанып тындап отырмыз, өзден уақытта Оңдасынов аға:

— Мына жеңген екеуміз Москвада тұрамыз, арнайы берілген саяжайымыз, үйіміз бар, мен одақтық пенсия аламын, жеңген де пенсия алады, жағдайымыз жақсы, тамағымыз тоқ. Балам Ресейдің үлкен қаласында бір зауыттың инженері, келінім дәрігер, мына жеңгелерің орыс болғасын балам да орыс қызына үйленді. Балам адал болды. Жылына бір келіп жеңген екеумізді киіндіріп кетеді және ай сайын сақтық кассасындағы книжкаға қосымша ақша түсіріп отырады.

— Шырағым-ау, менің өз ақшам жетіп артылып жатыр, несін түсіресің, өздерің жұмсай беріңдер десе, жоқ папа мен сізге қарызымды өтеуім керек, артылса жетім-жесірге беріңіз, бұрынғы ескі жолдастарыңызға беріңіз, — деп жауап береді.

Мен толқып отырмын. Іштей ризашылығым шексіз.

Шіркін-ай, баланың адал болғаны қандай ганибет. — Балам нағашысына ұқсамай өзіме ұқсағаны ғой, — деп Нүрекең жеңгеміздің арқасынан бір қағып, артын күлкіге ұластырып жіберді.

Жылдар жылқып жатыр. Бұл әңгімені де естігеніме бүгін ойлап қарасам қырық жылдан асып барады. Ұлағатты әңгіменің тәрбиелік мәні болар деп оқырманға ұсындым.

Бабаш Жөкенов, соғыс және еңбек ардагері.

Қайырбек Мырзахметұлы, журналист.

“Сыр бойы”, 15 сәуір 200 жыл.

БҰЛАРДЫҢ БӘРІ ДЕ КІНӨСІЗ БОЛАТЫН

Халық жауы болып ұсталғандардың арасында кеңес органдарының басшы қызметкерлері, шаруашылық басшылары, әйелдер де аз емес. Олардың ішінде Құдайбергенов Патса Қазалы аудандық партия комитетінің хатшысы “Халық жауы” болып ұсталып, 1938 жылғы 20 ақпанда атылып кеткен, Бақтыбергенов Қуантай Арал аудандық атқару комитетінің төрағасы, Демесов Бердібек — 1929 жылдан БК(б)П мүшесі, Жанақорған атқару комитетінің төрағасы, 1938 жылғы 5 наурызда ату жазасына сотталған, үкім сол күні Алматы қаласында орындалған. СССР Жоғарғы соты Әскери Коллегиясының 1959 жылғы 20

сәуірдегі ұйғаруымен оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ісі қысқартылып, толық ақталған, Тәжібаев Дүйсен — 1919 жылдан БК(б)П мүшесі, 1924 жылы Түркістан уездік комитетінің хатшысы болып қызмет атқарған, Қарақалпақстанда оқу бөлімінің меңгерушісі, одан кейін Шымбай аудандық партия комитетінің хатшысы, 1932 жылы Қарағанды қалалық кеңесінің төрағасы, кейін Арал аудандық мәдени-ағарту бөлімінің меңгерушісі болып жұмыс істеген. Д. Тәжібаев та “Халық жауы” болып ұсталып, Қазақ ССР Жоғарғы Сотының 1938 жылғы 27 ақпандағы ұйғаруымен ату жазасына сот-

талған, бұл үкім сол күні Алматы қаласында жүзеге асырылған. 1957 жылғы 31 қазандағы Қазақ ССР Жоғарғы Сотының шешімімен Д. Тәжібаевтың әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан толық ақталған. Досымбаев Иманкүл — 1924 жылдан БК(б)П мүшесі, Қазалы аудандық атқару комитетінің төрағасы болып қызмет атқарған, ол да “Халық жауы” болып 1937 жылғы 4 қазанда ұсталған. СССР Жоғарғы Сотының Әскери Коллегиясының 1938 жылғы 19 ақпандағы И. Досымбаев жөніндегі үкімі жаңа ашылған жағдайларға байланысты бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан ісі қысқартылып, толық ақталған. Атағаева Әзиза — Шиелі ауданының № 1 ауылында 1896 жылы туған, сауатты, 1927 жылдан БК(б)П мүшесі, Қызылорда аудандық партия комитетінің үшінші хатшысы, кейін Сырдария аудандық атқару комитетінің төрайымы болып қызмет атқарған. Оған кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлтшылдық ұйымға 1937 жылы Қызылорда аудандық партия комитетінің бұрынғы екінші хатшысы Гуменный арқылы партылған. 1938 жылы Сырдария аудандық атқару комитетінің төрайымы болып тұрғанда № 15 ауылдық кеңестің төрағасы Шапқынбаевқа “Комсомол” колхозында егіс арығын биік-дөнес жерден қазуға зиянкестікпен тапсырма беріп қаздырған, соның салдарынан ол арықтан су ақпай, колхоз егісі суыз қалған — деп айып тағылып, 1938 жылғы 8 маусымда тұтқынға алынған. Қызылорда облыстық сотының арнаулы коллегиясының 1938 жылғы 16 тамыздағы үкімімен Атағаева Әзиза 15 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға, өзіне тиісті мал-мүлкін тәркілеуге сотталған.

Қазақ ССР прокурорының наразылығы бойынша Атағаева Әзиза жөніндегі үкім бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс қысқартылып, толық ақталған.

Айтбаева Құрманкүлге де Әзизаның кері келген. Ол Терөзек ауданының Аламесек ауылдық кеңесінде 1909 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, Терөзек аудандық партия комитетінде нұсқаушы болып қызмет атқарған. Оған да кеңес үкіметіне қарсы ұлтшылдық, террорлық ұйымның мүшесі, соның тапсырмасымен контрреволюциялық жұмыстар жүргізген — деп айып тағылып, 1938 жылғы 28 сәуірде тұтқынға алынып, 10 жылға сотталған. Кейін бұл да толық ақталған. Осындай болар-болмасты, ұсақ-түйекті сылтау еткен сөттер сот қағаздарында өте көп. Одан да сорақысы сол “Халық жауы” болып ұсталғандардың отбасына да зобалаң туған. Мына бір-ақ мысалға көз салып, назар аударсақ, біраз сырды біліп, біраз жайды аңғарамыз.

Байтөраева Кұлхан — Қазалы қаласында 1917 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, күйеуі — Байтөраев Қазы — 1938 жылдың 20 ақпанында СССР Жоғарғы сотының Әскери коллегиясының көшпелі сессиясы арқылы “халық жауы” ретінде ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған. Ол Қазалы МТС-ның директоры болып қызмет атқарған.

Байтөраева Кұлхан “Халық жауының” өйелі болғандықтан Қазалы аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 9 наурыздағы қаулысымен тұтқынға алын-

ған. Тергеу ісі сонымен 30 сәуірде біткен, айыптау қорытындысы сол күні шығарылып, оған РСФСР ҚК-ның 17—58 бабының 2, 8, 9, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған, ісі сотқа берілген.

Қазақ ССР НКВД УГБ-ның 4 бөлімінің 1938 жылғы 23 мамырдағы қорытындысымен Байтөраева Кұлханды айыптаған тергеу ісі СССР НКВД-ның Ерекше Мәжілісінің Қарауына жіберілген. СССР НКВД-ның жанындағы Ерекше Мәжілісінің 1938 жылғы 21 шілдедегі қаулысымен Байтөраева Кұлхан “Халық жауының семья мүшесі” ретінде 5 жылға еңбекпен түзету лагеріне сотталған. Ол 1938 жылдың тамыз айында Ақмола ИТЛ-на айдалған. Байтөраева Кұлхан СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

Шадаева Зейпін — Қармақшы ауданының № 10 “Жалғыз құм” ауылдық кеңесінде 1920 жылы туған. Ол ауылдағы мектептің 2 класында оқып жүріп, оқудың аяғында 4 оқушымен ауылға келе жатып партия мен үкімет көсемдеріне тіл тигізіп, контрреволюциялық сөздер айтқан деп айып тағылып, Қармақшы аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 шілдедегі қаулысымен 17 жастағы оқушы Шадаеваны тұтқынға алып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10 тармағы 1 бөлімімен қылмыстық іс қозғалған. Тергеу ісін 5 ай жүргізіп, айыптау қорытындысын Оңтүстік Қазақстан облыстық сотына жіберген. Ол 1937 жылғы 20 қарашадағы қаулысымен айыптау қорытындысын бекіткен.

Қызылорда облыстық сотының 1938 жылғы 27 сәуірдегі үкімімен Шадаеваны жазаға тартуға дәлелдемелер жеткіліксіз болғандықтан ақтап, қамаудан босатқан.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының бөлім бастығының 1995 жылғы 9 желтоқсандағы қорытындысында Шадаеваның сөздерінде контрреволюциялық ұғым жоқтығы және үкіметті құлағуға, әлсіретуге ешкімді үгіттемегенін анықтап, оның қамауға алынуы, ісінің сотқа жіберілуі заңсыз — деп атап көрсетілген.

Облыс бойынша “Халық жауы” болып айыпталып сотталған көптеген колхозшылардың, малшылар мен егіншілердің, жұмысшылардың кінәсі Тұрар, Темірбек, Ілиястармен бірдей болғаны қолдан жасалған зұлмат екенін көрсетеді. Қазалы ауданының 102 разьезінің жұмысшылары Нұрғұл мен Түлкі Бөлекбаевтар 1937 жылғы қараша айында Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің қаулысымен екеуі де атылып кеткен. Оларға “халық жаулары” Тухачевский мен Гамарникке жанапшырлық білдірген, партия мен кеңес үкіметінің көсемдерінің адресіне жаман сөздер айтып, балағаттаған, Қызыл Армия Жапониямен соғыста жеңіледі, кеңес үкіметі құлайды” — деген айыптар тағылған. Қызылорда облыстық соты Президиумының 1962 жылғы 18 сәуірдегі қаулысымен олардың әрекеттерінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған.

Жолдыбаев Нысанбай — Қармақшы ауданының № 8 ауылы, Чапаев атындағы колхозда 1875 жылы туған, кейін Сырдария ауданының № 15 ауылы “Қарауылтөбе” колхозында тұрған, колхозшы, сауатсыз,

бұрын бай және қарақшылар қатарында болып, Қарақұм қарулы көтерілісіне қатысқан деп айып тағылып, 1942 жылғы 3 ақпанда тұтқынға алынып, Қызылорда облыстық соты сол жылғы 4 шілдедегі үкімімен 10 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 5 жылға саяси құқын жоюға сот-

талған. Қазақ ССР Жоғарғы соты Президиумының 1966 жылғы 16 сәуірдегі қаулысымен сот үкімі бұзылып, оның әрекетінде қылмыс белгісі болмағандықтан іс мүлдем қысқартылған. (Баласы Нысанбаев Әбімәлік философия ғылымының докторы, профессор).

“Сыр бойы” 5 тамыз 1999 жыл.

ӘКЕ ТУРАЛЫ ТОЛҒАНЫС

Әуелбек Қоңыратбайұлы кім? Оның қазақ ғылымына сіңірген үлесі неде? Жол көрсеткен ұстаздары, үзегілес замандастары, төлімін алған шәкірттері кімдер? Сонау —30—40 және 50-жылдары өзін қалай ұсталған? Адамгершілік ары мен абыройын сақтай білген бе?

Аздап қана ғұмырбаяндық анықтамаға тоқталар болсам, әкем — Әуелбек Қоңыратбайұлы (1905—1986) үстіміздегі ғасырдың бас кезінде дүниеге келіп, ғалымда өзіндік із қалдырып, осы ғасырдың соңына қарай 80 жастан асқан шағында дүниеден өтті. Елу жасқа толған шағында өмірге мен келіппін.

Әкемнің бұршік атқан жастық шағы да, жапырақ жайған, өсіп-өркендеген кезеңі де, есейіп, кемелденген жылдары да қазақ зиялыларының аға буын өкілдерімен тығыз байланыста өткені жұртшылыққа жақсы аян. Әр кезеңнің өз ерекшеліктері болады десек, соның бәрі әкемнің қазақ топырағынан жаралған қаламгер, ең бастысы, ешкімге залалы тимеген, адам баласына қиянат жасамаған қарапайым тұлға ретінде қалыптасуына игі ықпал еткендей.

Ә. Қоңыратбайұлының көркем әдебиет әлеміне тұңғыш жасаған қадамы 1918—1925 жылдары Ташкенттегі Қазақ халық ағарту институтында оқи жүріп, ұстаздары — В. Бартольд, Ә. Диваев, С. Қожанов, Ғ. Мұратбаев, О. Сапарбеков, Ж. Аймауытов, Х. Досмұхамедов, Х. Зарифов, Қ. Тыныстанов, т.б. көптеген орыс, қазақ, өзбек, қырғыз зиялыларымен тілдес, пікірлес, жүздес болған кезеңімен тұстасып жатады.

Шығармашылық жолының екінші кезеңі астананың Қызылордаға қоныс аударып жатқан сәгімен сабақтас. Бұл жылдары әкем Қызылорда округтік атқару комитетінің жауапты хатшысы, “Еңбекші қазақ”, “Сыр бойы” басылымдарының бөлім меңгерушісі, Арал аудандық “Балықшылар” газетінің тұңғыш ұйымдастырушысы әрі жауапты редакторы ретінде таныла білген-ді. Оның осы кезеңде таныс-біліс, қызметтес болған тұлғалары — Ғ. Тоғжанов, М. Дулатов, С. Сейфуллин, Б. Майлин, І. Жансүгіров, тағы басқалар.

Үшіншісі — Алматы кезеңі. 1928 жылдан соң араға бірер жыл салып әкем республикалық “Колхоз” газетінің жауапты редакторы қызметіне тағайындалған. 1932—1933 жылдары Қазақ өлкелік партия комитетінде баспасөз секторын басқарып, артынан Бүкілодақтық “Правда” атындағы коммунистік журналистика институтына (ВКИЖ) оқуға түскен. 1935

жылы Қазақстанға оралып, “Социалды Қазақстан” газетінің әдебиет және өнер бөлімін басқарған. Бірақ 1937 жылы аға-інісінің бірдей “халық жауы” ретінде айыпталуы салдарынан өзі де Алматыдан аластатылған еді. Ұзақ жылдар Алматы, Оңтүстік Қазақстан, ҚАО жерлерінде болған Ә. Қоңыратбайұлы 1944 жылы ғана Алматыға қайта оралған еді.

Бұл — әке тағдырының төртінші тармағы, Ғылым академиясының аспиранты, аға ғылыми қызметкері, бөлім меңгерушісі ретінде М. Әуезов, С. Кеңесбаев, Н. Сауранбаев, Е. Ысмайылов, Б. Кенжебаев, Т. Нұртазин, Ә. Мәметова, т.б. қызметтес болған жылдары осы.

Бесінші белесі — Қызылордада өткен күндері. 1947 жылғы партия қаулысынан соң, жер аударылған әкемнің астанаға қайта оралуын тағдыр жазбаған екен.

Өмірінің әр жылдары оқу - ағарту, кеңес, партия, газет, ғылыми мекеме, жоғарғы оқу орнының профессоры қызметтерін атқарған әкемнің басшыларға деген көзқарасы ерекшелену еді. Аз ғана мансабына көбініп, кекірейіп жүретін басшыларға салқын қарап, ел, халық ортасында жүрген қызметкерлерге жылы шырай танытатын.

Оның өзі ұзақ жылдар қызмет атқарған институт басшыларымен арақатынасы әрқалай болған секілді. Менің білуімше ол кісінің пікірлес, дос, қадамдас болған адамы институттың 50—60-жылдардағы директоры Әділ Ермеков. Жер аударылып барған әкеме жағдай жасап, еңбектерінің баспа жүзін көруіне бір кісідей жәрдем берген ғалым - азамат еді ол.

1949—1951 жылдары әкемнің лекцияларына “жансыздар” кіріп, оның қазақ тарихындағы саяси қозғалыстарға, сол оқиғалардың әдебиеттегі көрінісіне қатысты әрбір сөзін алып, соның бәрін кейін “саяси қателік” ретінде мойнына ілген.

Күні кешегі ғылым академиясындағы әріптестері — Қ. Тұрғанбаев, М. Ғұмарова, т.б. әкемді ашықтанашық “жау” санап, бірде “шығыстың шылауындағы әдебиетші” пантюркист, бірде “космополит”, бірде буржуазияшыл-реакциялық қозғалысты қорғаушы-ұлтшыл” ретінде айыптағаны сол жылдары баспасөз бетінен айқын байқалады. Осы саяси науданның түйінін түйген күні кеше Ұлы Отан соғысынан оралған белсенді Әди Шәріпов болатын. Сол кісінің Қызылордада дүркін-дүркін барып, төтелей саралауымен Оқу министрлігінен Ә. Қоңыратбайұлын институттан аластату туралы бұйрық шық-

қан-ды. Сондықтан болар, өкем лекция үстінде есіктен сығалаушыларды ұнатпайтын. Үнемі жазу столында отыратын өкемнің уақытпен санаспайтыны бар-ды. Кез келген уақытта ұйқы-

сын қандырып алып, жұмысына кірісетін. Ертеңіне болатын ғылыми конференция материалдарын да бір түнде жазып тастаушы еді. Орыс тіліне де, қазақ тіліне де бірдей жетік болатын.

Тынысбек Қоңыратбай
“Сыр бойы” газеті. 21 тамыз 1999 жыл.

ХАЛЫҚ ТАРИХ АҚИҚАТЫН БІЛУІ КЕРЕК

Архив құжаттарында сақталған деректер бойынша Қазақстанда 1929—31 жылдары 380-ге жуық шаруа көтерілістері мен бүліктері болған екен. Осындай көтерілістер Қазақстанның оңтүстігінде, Сыр бойында да орын алды, өйткені бұл өңірде де ұжымдастыру, төркілеу дүрбелені мен аштық қасіреті кем болған жоқ.

1930 жылы көктемде басталған көтерілістердің ішінде көлемі және өрескел қантөгіс жағынан Қарақұм көтерілісі ерекше орын алады. Жергілікті жерлердегі күштеу саясатынан қашқан қазақ шаруалары Арал теңізінің терістігіндегі Қарақұм барып тығылады. Бұл қанды қырғынға Қазалы, Қармақшы, Аламе-сек және тағы басқа аудандардың шаруалары қатысты. Сондай-ақ Ырғыз, Арал, Қарсақпай ауылдары еріксіз тартылды. Көтерілісшілердің бір тобын дін басы Байымбетов Жұмағазы басқарады. Олар негізінен Қармақшы ауданының алтын руынан шыққан тұрғындар еді. Қарақұмға қашып кеткен еді. Көтерілісшілер Жұмағазыны өз ортасынан хан етіп сайлады. Қара-құмдағы осыдан қашық емес Қарауңгір деген жерде көтерілісшілердің тағы бір тобын Лаубаев Пірмағамбет басқарады, бұл шоғырда екі мыңдай адам болды. Қуғыншы қызыл өскерлер жасырынған көтерілісшілерді тапты. Сөуір — мамыр айларындағы қанды шайқастарда Лаубаев қаза болды. Жұмағазы тұтқынға алынды. Шайқастарда бірнеше ондаған адам өлді, тұтқындалды. Жұмағазыдан кейін топты Алтын руынан Жұбанов Көпжан басқарады. Көтерілісшілер Сарманқожада бекінді, шешуші аяқас отызыншы жылдың желтоқсанында Көжебай сайында болды. Қашып шыққан Көпжан хан Сарысу ауданы жерінде қолға түсті. Енді Асан төңкерісіне келейік.

Тарихтан ел арасында белгілі Асан көтерілісі (кейбір құжаттарда ол Қазалы көтерілісі, Бала-Ахун көтерілісі деп те аталады) 1930 жылы болып өтті. Бұл Қарақұм көтерілісі кезінде Қазалы ауданында өткен ірі қозғалыс, көтерілістің басты ошағы, бас көтергендердің басым бөлігі Өлімнен тарайтын алты Кішкененің бірі Асан руынан, осы рудың орналасқан ауылдарының тұрғындары еді. Бұл мекен “Аранды қырдың” айналасы болатын. Көтеріліске қатысушылар негізінен Кеңес өкіметінің алғашқы кезінде блгіленген № 21, 22, 23, 24, 25 ауылдың аламдары немесе қазіргі Бекарыстан би, “Майдакөл”, “Алға”, “Қожабақы”, “Аранды” өңірінің адамдары. Әрине, бұл осы аймақтағы басқа рудың адамдары қатыспай деген сөз емес. Көтерілісшілер арасында басқа рулардың, жақын маңдағы Арал ауданының шаруалары да болды.

Қарулы көтерілістің екі кезеңі болды. Яғни екі үлкен қантөгіс наурыз айларында Қазалы ауданының 7 ауылының тұрғыны ел арасында беделді әрі ишан Төсов Ақмырза (“Қарақ” елді мекенінен, Жолай руынан) басқарды. Жаппай мал мен азық-түлікті тартып алу, беделділердің өсіре зорлық-зомбылығы Ақмырзаны халықтың басын біріктіріп, Қызылқұм мен Қарақұмды жайлаған шаруаларды көтеріліске бастауға мәжбүр етті. Бірақ, ишан алғашқыда тікелей өзі ұрыстарға қатынасқан жоқ. Алғашқы аяқас 1930 жылы 14 наурызда Қараққа жақын жерде Ақмырзаның мешіті маңында болды. Ақмырзаның қарулы жігіттері ОГПУ өскерінің бір тобын қолға түсіріп, бір пулеметін, 18 винтовкасын олжалады. Әр жерде болған қақтығыста қарсылық көрсетумен болды. Тек Орынбордан шақырылған 8 атты өскер дивизиясының бөлімдері келген соң ғана көтеріліс басылды. Нәтижесінде Ақмырза, оның інілері Тоймырза, Тоқмырза Төсовтар (ағайынды үшеу болған) және балалары Аймырза қаза тауып, соңғысы үштіктің үкімімен атылып кетті. Бұл шайқаста көтерілісшілерден 170-тей адам өлді.

Келесі ірі шайқас Сырдарияның арғы бетінде құм арасында өтті. Бұл жерде көтерілісшілер 107 адамнан айырылды, 150 адам жараланды. Ақмырза соңғы екі шайқасқа (14.03.30. ж. 25.03.30 ж.) өзі қатынасып 25 наурыз күні қаза тапты. Осы ұрыста Ақмырза жасағының қолбасы Жанұзақ Бағыров та қаза тапты. 81 адам жауапқа тартылып, олардан 3 винтовка, 8 берданка, 7 револьвер, 1 қылыш алынған. 10 адам ОГПУ үштігінің үкімімен атылып, 47 адам сотталған. Ақмырза көтерілісіне қатысқандар: Адамбаев Миранш, Есмұратов Әбіш (9-ауылдан), Жалғасбаев Әбілтай, Уақов Ыбырайым — Қазалыдан, Шақаев Ақбас, Шақаев Тұнғатар, молда Қуанбаев Даужан — 7 ауылдан, Төжібаев Жарылғап, Жолдасбаев Қайып — 8 ауылдан.

Келесі көтеріліс 1930 ж. тамыз айында Қазалы ауданының 22-ауылда басталды. Ауыл совет төрағасы Молдабаева Әдемі ауыл шаруаларына 30 мың пұт астық тапсырасындар деген нұсқауды жеткізді. Жиналысқа келген Тақиев Бақи, Қолдыбаев Ақсат, Тілеубаев Жұмаш, Асанов Дәрмен бұған қарсы шығып, ондай мүмкіндік жоқ деген уәж айтады. Молдабаева оны ОГПУ-ға хабарлап, 4 адамды бірдей тұтқындатады. Осыны көрген Ақмамбетов Әбжан, Құлымбетов Жүсіп 200 адамды ұйымдастырып, соңынан қуып барып, түрмеге кетіп бара жатқандарды босатып алады. Ауылға қайтып келген соң Ақмамбетов елге беделді Орымбетов Иманмақсымен бірге жиналыс өткізіп,

астық тапсырмауға, бірігіп қарсылық көрсетуге шақырады. Сөйтіп көршілес 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 ауылдарға хабар жібереді.

21 ауылдан көтеріліске шыққандар: Беркімбаев Ерғазы, Бөлекбаев Қосан, Өтегенов Есер 161 адаммен келіп, Иманмақсымға қосылады.

18-ауылдан Тілепбаев, 14-ауылдан Жанышбаев өз адамдарымен келіп, 1930 жылы 13 тамызда “Қаракөл” деген жерде жиын өткізіп, қол жинайды. Олар 14 тамыз күні Бала-Ахун деген жерде мешіт иесі молда Қожанов Тілеумұратпен ақылдасып, мұсылман діні ұранымен халықты көтеруге келіседі.

Қожанов Тілеумұрат 1930 ж. қыркүйекте көтерілісті басу кезінде тұтқынға алынып, дереу атылады.

22 және 29 тамызда “Мақпал”, “Қасқа” деген жерлерде көтеріліске шыққандар қолы бірігеді. Оларды басқарған Жиенбаев Әбдіжөміл.

Көтерілісшілер Аралдың “Қасқақұлан”, “Ұзын қайыр” деген жерлерінде жер аударылған байлармен байланыс орнатады.

22, 23 ауылдар Қазалыдан батысқа қарай 40 шақырым жерде. Ондағы 400-дей адамды Буталиев Сухамберді, Құтмамбетов Жансұлтан басқарады. 1930 ж. қыркүйектің бас кезінде наразылық білдіргендер қатары 5 мың адамға жетеді. Оларда 300 аңшы мылтығы, 30 винтовка болған.

Көтерілісті басуға әуелде 80 адамдық ОГПУ отряды келеді. 1930 ж. 4 қыркүйекте Тактакөпір деген жерде көтерілісшілер отрядқа шаубыл жасайды. Бірақ пулеметке шыдамай, 10 адамнан айырылады. Ақыры келіссөз жүріп, екі жақ бір-біріне парламентар жібереді. Әуелі бір адам, кейін 7 адам келіп, өскерге жағдайларын, қарсылықтың себебін айтады. Өскер отряды 2 сағат уақыт беріп, қаруды тапсыруға талап қояды. Бірақ көтерілісшілер оны орындамайды.

1930 ж. 6 қыркүйекте қосымша шақырылған өскер күші, Алматыдан Қазақ атты өскер полкінің дивизионы келіп жетеді. Ұрысқа көтеріліс жағынан мыңдай адам қатынасады. Олардан 40 адам қаза тауып, 14 адам жараланады. Сөйтіп шаруалар бей-берекет қаша бастайды.

Иманмақсым осы ұрыста қаза табады. 98 адам тұтқындалған, 36 адам тергеу кезінде босатылған. 1931 ж. 1 ақпандағы үкіммен 8 адам атылған, 44 адам сотталған.

Көтеріліске қатысқандар ішінде Асан руынан Төлепбаев Абдрахман, Жанышбаев Әбдірайым, Шортанов Құл, Шортанов Сейіт, Досымов Тұрмахан, Бошақов Байділда бар. Қазалы, Арал аудандарының тұрғындары қатысқан осы көтеріліс “Мақсым қозғалысы” аталып кетеді.

Дәуірхан Айдаров, доцент.

(Қысқартылып алынған).

“Сыр бойы” газеті, 30 қазан 1999 жыл.

ЕСІМІ ЕЛГЕ ЫСТЫҚ ТҮЛҒА

Қазір бұрынғыдан гөрі екі ел арасындағы байланысымыз сирей түсті десем, мұны алдағы міндетті атқаратын ісімізді жақсарту жөніндегі пікір деп қабылдарсыздар. Қазақстаннан шығатын газет-журнал, кітаптардан кей-кейде хабарсыз қалатын болдық. Әйтеуір, жақсылық хабарларды естіген сайын мөз болып қуанамыз.

Біз күні кеше ескі өкіметтің қысымын көрген, қазақ жерінде туып өскен Ақмырза ахун туралы бір хабар жазып отырмыз. Бұл кісі Қызылорда облысы Қармақшы ауданы Қуандария бойында дүниеге келген. Елге келіп, мешіт салған. Қызылқұм бойындағы мал бағатын елдің балаларына діни дәріс берумен қатар, ғылымның саналуан пөнінен сабақ берген. Елді отырқышылыққа бастаған. Әлеуметтік мәні зор “Түрік-иман”, “Хадис” деген екі кітабы шыққан. Халықты зорлап ұжымдастыру кезіндегі қиянатқа қарсы қарулы көтеріліске шыққан.

Ақмырза ахун башылық еткен көтеріліс туралы толық дерек Талас Омарбековтің “Зобалаң” деген кітабында баяндалған. “Жұлдыз” журналында (1994 жыл, 12 саны), “Ана тілі” (№ 2, 1992. № 36, 1993 ж.) газетінде Ақмырза туралы мақалалар жарияланған.

Ақмырза ахунның бабасы Аргынбай батыр туралы дастан ел аузында сақтаулы. Тоқмырза, Қуанбай, Тоймырза деген үш інісі бірдей 1930 жылғы көтерілістің құрбаны болған.

Әділетсіздікке аянбай қарсы шыққан, ұлтының тәуелсіздігі үшін күресте құрбан болған Ақмырза ахунның есімін есте қалдыру үшін Қармақшы ауданы орталығының, Қызылорда қаласының бір көшесін осы қадірлі кісінің есімімен атауды өтініш етеміз.

Ләтіп **ИПРАШҰЛЫ**, халық ақыны,
Жүсіп **ӘЛКЕЖЕУЛЫ**, журналист,
Сәбит **ЖАМАНҚАРАУЛЫ**, жазушы,
Әлжан **БЕРДӨЛҰЛЫ**, мүсінші,
Жұмабек **ҚАМБАРОВ**, еңбек ардагері,
Мыршах **ЛӨТІШҚЫЗЫ**, мәдениет қызметкері,
Қали **ЖОЛДАСОВ**, көсіподақ қызметкері,
Құдіретай **ӘУЕЛБЕКҚЫЗЫ**, салық қызметкері,
Төренияз **АЛҒАШБАЕВ**, соғыс ардагері,
Жөдігер **ДУАНОВ**, ауыл ақсақалы,
Әбдіғаппар **ИБРАҚЫМҰЛЫ**, Ақмырза ахунның шөкірті,
Шөмин **БАЗАРҰЛЫ**, заң қызметкері,
Әбдіғаппар **ШОЛБАЕВ**, ақын.

Өзбекстан Республикасы.

Егемен Қазақстан. 30/ХІІ—1997 жыл.

Редакциядан: Қызылорда қаласында бір көше “Ақмырза ахун” есімімен аталды.

АСАНДАР КӨТЕРІЛІСІНІҢ САРБАЗДАРЫ

Жамет — атағы аңызға айналып, ерекше қасиеттерімен кейінгі ұрпақтың есінде қалған. Сыр мен Әмудің арасында, теңіз жағасын жайлау еткен Асан атаның Қожамбердісінен тараған белді атқамінер ұрпақтың бірі.

Елі құрмет тұтқан елеулі азаматының да сөзі сыйлы, көкірегі ояу, көзі ашық, сөйлер сөзін білетін, халқын “қадірлім” деп ардақ тұтқан, өнері өрге озған жырау болған. Өнін, жырын халқы аңсап күн-түн демей кездескен сәтте жырлатып, қошеметтеп, қолдан-қолға түсірмей аялаған. Жамет жырау да халқынан ешнәрсесін аяп қалмай, жүрек балқытар жырларын аңсаған жұртына төге берген.

Бұл сонау ел іші дүрбелеңге түсіп, асып-сасып жаққан 1930 жылдары болған өңгіме. Ханы қасиетсіз болса, халық байыз таппас, алабөтен қасірет шекпей, ел жұтамас демекші, сол жылдары ел басқарған Голошekin қазақ халқы басына түрлі қара бұлты үйіріп, біресе малын тартып алып, біресе жер аударып халықты аштан қырып, жазықсыз елге түрлі жала жауып, бас көгерер азаматтарын қылмысқа тартқызыған заман болды, ел жұтады, естен айрылмасқа амал қалмады.

Осы ел еңсесін түсіріп, күн көрісі малын тартып алып, ұлын соттап, атып, қыздарын шырқыратып зорлап, ел ішін дүрліктірген саясатқа қарсы Асан ұрпақтары Әмудария мен Сырдария алқасында наразылық білдіріп, қарсы көтеріліс жүргізді. Бұл көтеріліс көкірегің ыза көрнеген өз халқынан қолдау көрді, оларға дем беріп отырды.

Асан көтерілісін ұйымдастырушы, қолдаушы, дем беруші “бандалар” түрлі жолдармен іздестіріліп, оған ел ішінде еңсе көтерер азаматтар, осылар кінәлі деген мағынада, жалалар жабылып қылмысқа тартылды.

Сөз болып отырған Жамет Сайымұлы да осы саясат құрбаны болып қылмысқа тартылған. Ел ішін аралап ән салып еңбексіз табыс тауып, халықтан ақша алады деген арыз ұйымдастырылып, кейін Асан көтерілісін қолдаушы “бандит” болып шыға келген. Соған байланысты 1931 жылдың 24 наурызы күні бас көтерер бір топ ауыл азаматтарына жазықсыз жала жабылып, қамауға алынған. Олардың ішінде Сайымов Жамет, Боқаев Самұрат, Бисалиев Шымберген, Құттымұратов Бахия, Бекетов Аплотондар болған. 1930 жылы 5 желтоқсан күні сол ауыл азаматтары Суханбердиев Сейілхан, содан кейін 1931

жылың 8 наурызы күні өкесі Боташев Суханберді қамауға алынған.

Осы жазықсыз жала жабылып қамауға алынған бір ауыл азаматтары 1931 жылдың 7 желтоқсаны күні ОГПУ үштігінің қаулысымен түрлі мерзімге бас бостандықтарынан айыруға сотталып, концлагерьге айдалған. Оның ішінде өкелі - балалы Боташевтар да бар.

Осы қылмыстық жазаға тартылған кісілердің әрқайсысына жеке тоқтала кеткен де артық болмас.

Боқаев Самұрат —81 жаста, Қазалы ауданы № 24 ауыл тұрғыны, шыққан тегі Асан руы, партия қатарында болмаған, сауаты жоқ, Кеңес үкіметі орнағанға дейін 12 жыл ауыл старшинасы болған. Кейін қылмысқа тартылып 3 жылға жер аударылуға сотталған.

Боташев Суханберді —63 жаста, Қазалы ауданы № 24 ауыл тұрғыны, шыққан тегі Асан руы, құрметті ауыл ақсақалы, патшалық Ресей кезінде болыс болған, жазықсыз қылмысқа тартылуына байланысты аталған үштікпен 5 жылға жер аударуға сотталған.

Бекетов Аплотон —42 жаста, ауыл атқамінері, шыққан тегі Асан руынан, 24 наурыз 1931 жылы қамауға алынып, 7 желтоқсан 1931 жылы қамаудан босатылған, отырған күндері есепке алынған.

Сайымов Жамет —36 жаста, шыққан тегі Асан руынан, жырау, шала сауатты, партия қатарында жоқ, отырған күндері есептеліп, бұл да қамаудан 7 желтоқсан 1931 жылы босатылған.

Бисалиев Шымберген —38 жаста, бай, шыққан тегі Асан руы, шала сауатты, партия қатарында жоқ, қамаудан отырған күндері есепке алынып, босатылған.

Құттымұратов Бахи —33 жаста, ауыл атқамінері, шыққан тегі Асан руы, шала сауатты, отырған күндері есепке алынып, қамаудан босатылған.

Суханбердиев Сейілхан—24 жаста, Боташев Суханбердінің баласы, Қазалы ауданы № 24 ауыл тұрғыны, оқыған, аталған үштік қаулысымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға сотталып, концлагерьге айдалған.

Осы жазықсыз жала жабылып қылмысқа тартылған ел ағалары Қазақстан Республикасының “Саяси қуғын- сүргін құрбандарын ақтау” туралы заңына сәйкес жазықсыз тағылған қылмыстан ақталды.

Қажданбек Баймаханов
облыс прокурорының аға көмекшісі.
“Сыр бойы” газеті, 10 тамыз 1999 жыл.

СҮЙІНБАЕВ Серікбай Айтмұхамбетұлы Қызылорда ауданының № 5, Октябрь ауылдық кеңесінде 1908 жылы туған, Қызылорда қаласында тұрған, әкесі молда болған, 1932 жылдан БК(б)П мүшелігіне кандидат, аудандық атқару комитетінің құпия бөлімінің меңгерушісі және аудандық ЛИТО меңгерушісі болып қызмет атқарған. Ол “халық жауы” ретінде Қызылорда

аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 8 қаңтардағы қаулысымен тұтқынға алынып, РСФСР ҚК-ның 58 бабының 10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен 6 адамның бірі болып Сүйінбаев Серікбай қылмыстық жазаның ең ауыры — атуға сотталған, сол күні үкім орындалған. Ол 1997 жылғы 28 мамырда толық ақталған.

Редакциядан: “Аза” кітабының бірінші томында (266 бет) Сүйінбаев Серікбайдың суреті берілмеген, осы кітаптың екінші томына оның суретін беруді жөн көрдік.

Зұлмат жылдар зардабы

ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҚАЙМАҒЫН КІЛКІП АЛДЫ

Балабай Елеуенов Қызылорда топырағынан шыққан алғашқы жас қайраткердің бірі еді. 35 жасқа енді толып, бар күш-жігерін халқының өркендеуіне жұмсап, оның бақыты үшін тынымсыз еңбек етіп, жауапты жұмыстар атқарып жүрген кезде қуғын-сүргін құрбаны болды. Оңтүстік Қазақстанның Шәуілдір ауданында аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметін атқарып жүргенінде, 1937 жылы қараша айының ортасында НКВД қызметкерлері бір күнде үйінен ұстап алып кетті. Қайда апарғаны, не үшін түрмеге қамалғаны белгісіз болып қала берді. Әкесі Елеуен қанша іздеп барғанмен бір хабарын біле алмады. Баласының қайғысы қабырғасына басып жүріп, 1950 жылы ол кісі көз жұмды. Тек 55 жыл өткеннен кейін Балабайдың хабары шықты. 1992 жылы 30 шілдедегі “Оңтүстік Қазақстан” газетінде “Қияметтің құрбандары” деген тақырыппен жарияланған мақалада былай депті: “Жуырда біз Ресей федерациясының Қауіпсіздік министрлігінен хат алдық. Олардың архивтерінде бұрынғы Одақтың қауіпсіздік комитетінің құжаттары жиналып жатқаны ақиқат. Сол архивтен жантүршігерлік құжаттар келді. 1938 жылы КСРО Жоғарғы Сотының

өскери коллегиясының көшпелі сессиясы дивизиялық өскери юрист Горячевтің төрағалық етуімен осында “халық жауларының” ісін қарап, 19 ақпанда 32 адамды, 20 ақпанда 25 адамды, 21 ақпанда 18 адамды, барлығы 3 күнде 75 адамды ату жазасына кесіп, үкім орындалыпты. Сол атылған адамдардың аты-жөні, тізімі жазылыпты. Тізімнің ішінде біздің абзал ағамыз Елеуенов Балабай да бар екенін көрдік”. Балабайдың өмір тарихына қарасак, Ақмешіт қаласының байырғы тұрғыны, келей шаруа Елеуеннің жанұясында 1902 жылы дүниеге келген. 9 жасында ауылдағы діни мектепте 2 жыл оқып сауатын ашып, кейін Ақмешіт қаласының ішіндегі орыс-қазақ училищесінде 5 жыл оқиды. Әкесі Елеуке жоқ-жұқа, кедей болса да балалары оқуға ықыласты, алғыр, зерек. Балабай оқуын бітіргесін қазақ, орыс тілін жетік білетін, сауатты, өз қатарының алды болды. Алғашқы еңбек жолын Аламесек болысының іс жүргізушісінен бастап, бір жылдан кейін 1919 жылы 18 жасында Ақмешіт уезінде милиция қызметіне тұрады. Сол жылы партияға кіреді. 1921 жылы Ақмешіт уездік партия комитеті шешімімен сол кезде жаңадан ашылған Саяси бюро деп аталатын мекеменің жауапты қызметкері болды. 1923—25 жылдары Қызылорда уезінің 1-учаскесінің “халық тергеуші” — деген қызметін атқарады. Бұл қызмет республиканың қылмыстық кодексіні жетік білуді және барынша өділ болуды, заң бұзушылармен ымыраласпауды қажет ететін, күрделі, қиын жұмыс еді. Жас та болса, Балабай сол дәрежелден көрінді. Өділ, қызметін таза атқарады. Халық арасында абыройлы болды. Басшы органдардың да Балабайға сенімді арта түсті. Қызылорда уездік партия комитетінің ұсынуымен 1925—27 жылдар арасында Қазақ АССР-ы ішкі істер Халық комиссариатының Қызылордадағы жалпы бөлім меңгерушісі қызметін атқарады.

1925 жыл. Сол жылдары мен де Қызылордадағы Ғани Мұратбаев атындағы жеті жылдық мектепте Ахмет Байтұрсынның жаңа өліп-песімен, оқу құралдары-

мен оқып, бастауыш сыныпты бітірдім. 1926 жылы Қызылорда қаласында тұңғыш қазақ театры ашылды, атакты өртістер Құрманбек Жандарбеков, Өмірзақ Елубаев, Қалибек Қуанышбаев, әнші Әміре Қашаубаев, Иса Байзақов, тамаша өнерімен қазақ халқың қуанышқа бөледі. Күш атасы Қажымұқан қаладағы циркте күшін паш етті. Осы айтылған жаңалықтар қазақ халқының рухын, саяси сана-сезімін көтерді. Саналы, білімді жастар арасынан Балабай Елеуқенов, Сақтаған Есімов, Қ. Қауымбаев, Ғани Мұратбаев, Сүлеймен Есқараев, С. Қожанов, Бейкайдар Аралбаев сияқты Сыр өңірінің қайраткерлері жетіліп, халық ісін, мәдениетін көтеріп, туын қолға алып шықты. Осылар Голошекин мен Сталиннің қаһарына ұшырап, сол жылдардағы қуғын-сүргін құрбаны болды.

Балабай бар ынта-жігерін мемлекет, қоғам жұмысын орындауға арнайды. Жеке басының мұқтажына да қарай алмады. Дүние жинау, жақсы пәтер алумен айналыспады. Қызылордадағы әкесі Елеуқен ескі пәтері мен киіз үйін қанағаттанып отыра берді. Сөйтiп жүргенде Қазақстан өлкелiк партия комитетi Балабайдың партиялық бiлiмiн көтерiп, үлкен қызметтерге қоюды ойлады.

1927 жылы Москвадағы ВКП(б) Орталық Комитеті жанындағы 9 айлық курске жіберілді.

Оны бітіріп келгесін, Қазақстан өлкелік партия комитеті Балабайды жолдамамен Павлодар округіне жауапты қызметке жіберді. Округтік совет атқару комитетінің мүшелігіне өткізіп, 1928—1932 жылдар арасында Балабайды Зайсан аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметіне тағайындады.

1932 жылы сәуір айында Қазақстан Халық комиссарлар Кеңесі өзінің аппаратына Балабайды нұсқаушы етеді. Үкімет бастығы Ораз Исаев сенім көрсетіп, Ақтөбе, Торғай облыстарына іс-сапарға жіберіп, өртүрлі саяси-шаруашылық науқандарды орындап келуді тапсырады. Әсіресе, ашыққан халыққа астық тасымалдау, жәрдем ұйымдастыру қажет екенін ерекше айтады. Қазақстан Үкіметінің аппаратында сол нұсқаушылық жұмыста 1934 жылдың мамыр айына дейін істейді. Оңтүстік Қазақстан облысында жауапты қызметтер атқарады. 1935 жылы Мақтағарал аудандық атқару комитетінің төрағасы болады. Осы қызметті ойдағыдай атқарып жүрген кезде, 15 жыл бірге өмір сүрген Бөкеннің сүйікті жары Разия Елеуқенова ұзаққа созылған құрт ауруынан қайтыс болды. Балабай қатты қайғырады.

Ол Шәуілдір аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметінде жүргенде халқы үшін құрбан болды.

Әсім Тобылбаев,
соғыс және еңбек ардагері,
«Сыр бойы», 8 шілде 2000 жыл.

ХАЛЫҚ ТАРИХ АҚИҚАТЫН БІЛУІ КЕРЕК

1925 жылы Республикалық партия ұйымын басқаруға бұрын-соңды көшпенді халық дегенді көрмеген Ф. И. Голошекин келді. Ол Қазақстанды 8 жыл басқарды (1925—33 ж. ж.), оны П. Мирзоян ауыстырып, 5 жыл басқарды. Екеуі екі түрлі тұлға еді. Халық арасында «Голошекин қарғыс алды, Мирзоян алғыс алды» деген сөз қалды. Халық қарғысы жібермейді. Голошекин де репрессияға ұшырап, ақыры 1942 жылы атылды. Өкінішке орай, Сталиндік құрсау Мирзоянды да құтқармады, 1938 жыл ұсталды.

Голошекин елге кесел де, тажал да болып келді. Жұрт та, аптық та, талай сойқан сол жылдары болды. Қазақтың азды-көп малдарын көріп, — дала тұнған ұсақ буржуазия! — деп атой салды. Мал ұстау қазақтың тіршілік көзі екенін білмеді. Қазақстанда және бір төңкеріс «Кіші октябрь» керек деп түйді. Әлімсақтан еркіндікке үйренген, көші-қонмен жүрген халықтың табан астында артельге ұйыса қалуы оңай ма? Қазақстан Москвадағы басшылықтың құзырымен ұжымдастыруды 1932 жылы аяқтайтын аудандар аймағына жатқызылған болатын. Ал әпербақан Голошекин ұжымдастыруды Қазақстанда бір жылда аяқтаймыз деп ұран көтерді, ұрда-жық асыра сілтеу осыдан басталды.

Күштеп төрт түлік түгелдей ортаға салынды. “Берсең қолыңнан, бермесең жолыңнан” деп белсенділер шапқылады. Олар шаш ал десе бас алғандай “қайдан тапсаң одан тап, қаптың түбін қақ” деп зіркілдеді. Таланған шаруалар аузынан:

Сталин көсем қайдасың?
Белсенді салды найзасын.
Соңғы лақты тартып ал,
Асырды-ай нәлет айласын,

— деген ызалы сөздер естілді.

Осы қарқынмен егер 1928 жылы Қазақстанда барлық шаруашылықтың 20 проценті, 1930 жылы 50%, ал 1931 жылы 65% ұжымдастырылды. (“Қазақстан тарихы” очерктері), Алматы, “Дәуір”, 1994 ж.). Тарих төлкегіне түскен қазақ тентіреп, өлемге тарыдай шашылды, қалың қазақ соғыссыз аштан қырылды. Қазақ елінің бар байлығы таланды, бетке ұстар азаматтары айдалды, зиялылары атылды, ата қоныс сынақ алаңына айналды, мыңдаған қандастарымыз ауру тапты, мүгедек болды. Бұл айтылғандардан қазақ деген халықтың тағдырының аса ауыр болғандығын, бұрын да, бүгін де қасірет үстінде қасірет көргендігін көреміз.

Ұжымдастыру науқаны отырықшылыққа көшуімен қатар жүргізілді. Мал бағумен күнкөріп отырғаны көшпелі және жартылай көшпелі қазақ ауылын күштеп отырықшылыққа көшіру саясаты да қазаққа қатты соққы болып тиді. Мал өсірумен айналысқан халық отырықшылыққа бірден көндіге алмады. Көшпенділік сырт көзге қара дүрсін, артта қалған тұрмыс тіршілігі болып көрінгенімен, өзіндік ерекшелігі бар шаруашылық-өлеуметтік мәдени болмыс екендігі ескерілмеді. Тұрар Рысқұлов және басқа көрнекті мемлекет және қоғам қайраткерлері

отырықшылық пен ұжымдастырудың қасаң саясаты қазақ ауылдары үшін қиянат екендігін, халықты мүшкілхалге душар еткендігін ашық айтып, орталыққа дабыл қақты, бірақ оларды тыңдаған ешкім болған жоқ.

Шаруаларға шабуыл бір жағынан өнеркәсіп орындары жұмысшыларын қала халқын азық-түлікпен қамтамасыз ету үшін жасалса, оның үстіне индустрияландыруға қажетті жабдықтар мен техниканы шетелден сатып алу үшін ауыл шаруашылығы өнімдері экспортқа шығарылды.

Ауыл шаруашылығындағы репрессиялық саясат республиканың сол кездегі басқарушы органдарының 1928 жылғы 27 тамыздағы “Бай шаруашылықтарын көмпескелеу” туралы Қаулысынан басталды. Мүйізді ірі қараға айналдырғанда 400 бас малы бар қазақ байлары тәркілеуге жатады деп есептелді.

Ауыл шаруашылығын жаппай ұжымдастыру 1929 жылдың күзінде басталды, бұл дайындықсыз қолға алынды. Сыр өңірінде ұжымдастыру 1932 жылдың соңынан қарай аяқталды.

Ауылдағы саясат өміршіл-өкімдік террорға сүйенді. Ұжымға бірігудің ресми жарияланған жолы, еріктілік принципі, заңдылық бұзылды, ашықтан ашық күштеу саясаты жүргізіліп, репрессияға айналды, зорлық-зомбылық асқынып кетті. “Кім колхозға кіргісі келеді, кім қарсы” деп мәселе тікесінен қойылды. Қарсылық жасап отырған қанаушы элемент, пролетариат жауы деген желеумен кулактар мен байларды тап ретінде жою науқаны басталды. Көнбегендерді қамау, соттау, жер аудару тәсілі қолданылды, ал ашық қарсылық көрсеткендер атылды. Қысқасы, ұжымдастыру жылдары шаруалар орасан зор репрессияға ұшырады. 1929—1931 жж.

көтерілістер мен толқулар 80 мыңға жуық адамды қамтыды, осы жылдары 6 мыңға жуық шаруа сотталды, олардың мыңға жуығы атылды.

Асыра сілтеудің халқымызға алып келген басты зардабы — адам шығыны. Ауа көшуден халық үлкен шығынға ұшырады, жолда қырылды. 1930—1931 жж. тұрғылықты жерінен 2 млн. жуық халық үдере көшті. Оның үстіне ашаршылық жайлады, ашаршылық қолдан жасалды. Тарихи деректерге қарағанда 1931—32 жылдары Қазақстанда жергілікті тұрғындардың 49 проценті құрбан болды.

1929 жылдан 1933 жылға дейін бес жыл ішінде ҚазАССР Біріккен Бас саяси басқармасы Өкілетті өкілдігінің үштігімен толық емес мәліметтерге қарағанда 9805 іс қаралды да, 22933 адам жөнінде шешім қабылданды, олардың ішінен 3386 адам жазаның ең жоғары түрі — атуға, тұтқын лагеріне 3 жылдан 10 жылға дейін қамауға 13151 адам кесілді (Халық қауіпсіздігі комитетінің деректері бойынша).

Теріс саясаттың нәтижесінде өсіресе мал шаруашылығы орасан зор апатқа ұшырады. Бар малды “ұйысқа” деп зорлап ортақтастыру жүргізілді. Тәркілеуден, салықтан қалған малды ортаға кетіп қалады деген үреймен шаруа малының көпшілігін жаппай сойып тастады. Оның үстіне астық салығы (продналог) шықты. Елде көнбегендерді қамап қою, айдап кету әдетке айналды.

1930—31 жж. екі жылда республикада, 33 млн. бас малы бар өлкеде, 4 млн-дай ғана қалды.

Тарихта “Бесеудің хаты” болып аталған құжатта бұл қасіретке Голощекиннің жеке басы кінәлі екені айтылған. Қысқасы озырлықшылық пен ұжымдастыру сол жылдары қазаққа келген қасірет болды.

Дәуірхан Айдаров

философия ғылымының кандидаты, доцент.
“Сыр бойы”, 27 қазан 1999 жыл.

ҚУҒЫН-СҮРГІН ЗАРДАБЫ

1928—1929 жылдары ауыл шаруашылығын күштеп ұжымдастыру, қазақ шаруаларын зорлық-зомбылықпен ұжымға кіргізу, бай-кулактардың мал-мүлкіні тәркілеу ел басқарған Голощекин кезінде өршиді. Ол қазақ халқының басына қара бұлтты үйіріп, салық, астық төлеуден бас тартқандар түрмеге жабы-

лып, жер аударылды, жаппай қуғын-сүргінге душар боп, мал-мүлкінен айрылған халық ашаршылыққа ұшырап, босып кетті. Есіркеген балалары Төртбай мен Берсүгір қызыл империяның жеңдеті Голощекиннің зобалаңына, зулымдықпен ұжымдастырған ашаршылыққа, солақай саясатына тап болған көп игі жақсылардың бірі болды. Ата-тегі бай, өздері де бай болған Төртбай 1878 жылы, Берсүгір 1898 жылы Қармақшы ауданы, бұрынғы “Ақжар” ауылында дүниеге келген, кіші жүз шөмекей-сарқасқа руының Ақсақал аталығынан шыққан. Әкесі Есіркеген төнірекке танымал, ешкімге залалы тимеген, адам баласына қиянат жасамаған қарапайым адам болса керек.

Көз көрген ақсақалдардың айтуы бойынша Берсүгір ақылды, ой-өрісі кең, зерек, сөзімен тең, ісімен де елді еліктіретін жан болған. Сол өңірдің халқы, еріптестері оны қатты қадірмен тұтып, сыйлаған. Қолынан келер жақсылығын жаттан да, жарлыдан да аямаған. Ол адамгершілік ары мен абыройын сақтай білген азамат. Төртбай да озық ойлы, көңілі ояу, сол өңірде беделді, үлгілі ісімен артына із қал-

дырған, өнегелі жанның бірі болған. Ағайынды екеуі де адамгершілік ары мен абыройын сақтай білген азаматтар.

Бұлар өмірдің тауқыметін көп тартып, қиындығын көріп, мекнат шеккен жандар. 1928 жылғы байлардың мал-мүлкін тәркілеу кезінде Төртбай мен Берсүгірді малының бірсыпырасын жасырды деп айыптап, РСФСР қылмыстық кодексінің 61 бабының 3 тармағымен екеуін де 2 жыл бас бостандығынан айыруға, ССР территориясына 5 жылға жер аударуға сотталып, үй-мүлкі қатталған. Бұлар бұл жазаны мерзімінен бұрын өтеп, ауылына 1931 жылы қайтып келген. Осы кезеңде домалақ арыз көбейіп, ауыл арасында біреуден біреу өш алғысы келсе, ОГПУ, НКВД тыңшыларына барып сыбырласа болды, бері тынып жатты. 1931 жылы осындай ауыл белсенділерінің көрсетуімен НКВД жендеттері бір түнде екеуін де тұтқындап қамауға алып кеткен. Отбасы, бала-шағасы анырап, боғадай боздап артында қала берді. Берсүгір әйелі Ақырысқа қарап: “Тағдырдың маңдайға жазғанын көрерміз, мықты бол, балаларды жүдетпе, мен “халық жауы” емеспін, арым таза, әділдік жеңеді, балаларды бір-бірінен айырма, қаңғып кетпесін” дегенді ғана айтуға мұршасын келтірді. Бұларға колхоздасу саясатына қарсы контрреволюциялық, жауыздық үгіттер таратты деген айыптар тағылып, қылмыстық іс қозғалған. Тергеу барысында айыптаушылардан жауап алу кезінде қаншама заңсыз әдістерді пайдаланғанымен мойындарына нақты дәлелдер мен елсуді кінәлар таға алмаған. Соған қарамастан олар РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8 тармағымен жауапқа тартылып, Оңтүстік Қазақстан облыстық сотының 1932 жылғы 4 қаңтардағы үкімімен екеуін де 10 жылға бас бостандықтарынан айырған.

Қаралы күндер өтіп жатты. Кейбір үйлердің есігі жабылып, кіріп-шығып жүретін ер азаматтар сиреді. Бір үй бір үйге қатысудан қалды. “Бірімізді бірімізге

жау қылып қойған не деген сұмдық” — деп Ақырыс ауыр күрсініп қойды. Берсүгір мен Төртбайдың артында сегіз бала қалды. Олардың алды 11 жаста, қалғандары бес-алты жаста, естерін біліп қалған. Бірде ойнап жүрген бір бала “біз жаудың балаларымен ойнамаймыз” — деп кетіп қалды. Бұл қорлық оларға қатты батады. Берсүгір мен Төртбайды Қызылорда түрмесіне айдап әкелген хабарды естіген заматта Берсүгірдің сүйікті жары Ақырыс күйеуімен жүздесіп қалуға пойызға мініп жолға шығады. Бұрынсоңды пойызға мініп, жол жүріп көрмеген, тіпті қарға адым шықпаған әйел Қаракеткен стансасында пойыз басып кетіп қаза тапқан.

Әке-шешеден айырылып, қайғы-қасіретке ұшырап, қорғансыз қалған Берсүгір мен Төртбайдың сегіз бірдей балаларына өмір сүру қиындайды. Ет жақын туыс та, туған да жоқ. Сөйтіп жас балалардың тағдыры ауыр болды. Алты бала ашаршылыққа ұшырап, көз жұмды. Ал ішіндегі ересектеу екі ер бала қыс айында аш-жалаңаш сонау Ақжардан Қармақшы қыстағында жетім балалар үйі бар дегенді естіп, жаяу жолға шығады. Жолда аштық пен суыққа шыдамай екеуі де қайтыс болады. Сөйтіп, екі бірдей шаңырақ қаңырап бос қалды. Тағдырдың ісіне шара бар.

Сонау зұлмат жылдарында жазықсыз құрбан болған ағайынды Берсүгір мен Төртбай Есіркегенөвтерді Қазақстан Бас Прокуратурасы 1997 жылғы 10 наурызда толық ақтаған.

Бүгінде сонау 30-шы жылдардағы қуғын-сүргін көргендерді еске алып, сол арыстарды құрметтеуге ие болдық. Осы бір сәтте қыршын кеткен, жазықсыз жапа шегіп, зұлмат құрбаны болған, арттарында шаңырақ отын тұтататын, өмірлерін жалғастыратын ұл-қыздары қалмаған Берсүгір мен Төртбайдың атарын жаңғыртып өз туған ауылында ең болмаса бір көшенің атын қойса артықтық етпес еді, олардың есімдері халық арасында мәңгі қалған болар еді.

Х. Ембергенов,
облыстық “Боздақтар” естелік
кітабының бас редакторы “Сыр бойы”.
4 қараша 1999 жыл

ҚАРАҚҰМ КӨТЕРІЛІСІ ҰРПАҚТАР ЕСІНДЕ

Менің үлкен өкем Жанбосынов Қабыл 1861 жылы Қармақшы ауданы № 3 ауылда дүниеге келген, руы сығай алтын. Кеңес өкіметінің теріс саясатына қарсы наразы болған, ел амалсыздан бас көтерген. 600 дей семья өз еркімен Қарақұмға көшеді. Осы елді көтеріліске бастағандардың ішінде менің үлкен өкем Жанбосынов Қабыл да болған. Арнаулы қаруланған қызыл әскер тобы көтерілісшілерді талқандап, адамдарды өлтіріп, ақ-қарасына қарамай абақтыға жап-қан. Осы ұсталған адамдардың 118-ін ату жазасына үкім шығарған, солардың ішінде менің үлкен өкем Жанбосынов Қабыл, Қабылдың үлкен баласы Алашбай 1890 жылы Қармақшы ауданы № 3 ауылда дүниеге келген, бірге болған, Қарақұм бандасы құрылғаннан бастап Жұмағазымен Қожбанхан

басқарған бандыларға мүше болып, ел арасында үгіт-насихат жұмыстарына белсене қатысқаны үшін айыпталған екен. 1930 жылдың 19 қарашасында ІІІ ОГПУ-дың Қазақстандағы үштігінің қаулысымен ату жазасына кесілген. Ал Қабылдың екінші баласы Қабылов Естай 1895 жылы дүниеге келген, сол кездегі Қармақшы ауданының № 1 ауылының ауыл кеңесі Дәулетов Сқақтың “Қарақұм көтерілісіне ешқандай қатысы жоқ” деген анықтамасымен әскери мектепті тауысып, Фин соғысына қатысып, одан кейінгі соғыста Сталинград шайқасында қаза тапқан. Естайдың үлкен баласы Ахмедияр запастағы Армия Генералы болған, 1998 жылы қайтыс болды. Естайдың екінші баласы Зәуір Орал қаласында тұрады, ал қызы Нағима Алматыда тұрады. Енді Алаш-

байдан қалған жалғыз қызы — мен Жәмила. Осы естелікті осы оқиғалардың куәсі болған әкеміз, әрі туысқанымыз Дәулетов Сқақтың айтуы бойынша есітіп, жазып отырмын. «Сыр бойы» газетіне Қарақұм көтерілісі туралы 28 маусым,

(1997 жылы № 76) естеліктер шықты, осы естеліктерді оқи отырып, менің сұрайын дегенім ел үшін, жер үшін жазықсыз құрбан болған әкелерімді боздақтардың атымен атауға ықпал жасасаңыздар нұр үстіне нұр болар еді демекпін.

Аленова Жәмила Алашбайқызы.
20/04—1999 жыл.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ КОМИТЕТІНІҢ ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ ЖӘНЕ БАЙҚОҢЫР ҚАЛАСЫ БОЙЫНША ДЕПАРТАМЕНТІ

№ 1683

10 сәуір 1999 ж.

Қызылорда қаласы
Абай даңғылы 30 үй.
99 пәтер тұрғыны
Аленова Жәмилаға

Құрметті Аленова ханым!

Қазақстан Республикасы Ұлттық Қауіпсіздік Комитетінің Қызылорда облысы бойынша Департаментінде Сіздің арызыңыз мұқият қаралды. Арызда көрсетілген туыстарыңыз Жанбосынов Қабыл мен Қабылов Алашбайлардың айыптау іс-қағаздарында көрсетілген мәліметтер бойынша төмендегідей жауап береміз.

Қабылов Алашбай, 1890 жылы Қармақшы ауданы № 3 ауылда дүниеге келген және сол ауылда тұрған. Қарақұм бандасы құрылғаннан бастап Жұағазы мен Қожбан басқарған бандаларға мүше болып, ел арасында үгіт-насихат жүргізу жұмыстарына белсене қатысқаны үшін айыпталған екен. 1930 жылдың 19 қарашасында ПП ОГПУ-дың Қазақстандағы үштігінің қаулысымен ату жазасына кесілген.

Жанбосынов Қабыл 1861 жылы Қармақшы ауданында дүниеге келген. Бұл кісіні де Қарақұм бандасына қатысты деп айыптап, жоғарыда аталған “үштіктің” қаулысымен ату жазасына бұйырған екен. Өкінішке орай, ол кісілердің қай жерде атылғаны және қай жерде жерленгені туралы архивтік істе ешқандай мәлімет көрсетілмегендігін өзіңізге білдіреміз.

Бөлім бастығы: К. Исенғазиев

ҚАРАМОЛДА

НҮРЕКЕҰЛЫ МҰХАММЕДЖАН

(1888—1937)

Мұхаммеджанды жасынан зерек болғандықтан әкесі Нүреке 6 жасынан Қызылорда облысы Теренөзек ауданы қазіргі “Шіркейлi” кеңшарында Тапалахун (Нұрмұхаммед) Қадырұлының қолына оқуға береді. Онда он жыл оқып, үздік бітіріп, Бұхардағы (Өзбекстан) “Көкалташ” медресесінде тағы он жыл оқып 1914 жылы бітіреді.

Сол жылы тамыз айында Ақмоладан Тапалахунға шақырушылар келеді. Тапалахун бұл кезде қазақ уәләйатының Исламдық қажысы әрі Бас имамы болып қызмет атқарады екен. Шақырушылардың келген жұмысы — Ақмолада бір ауқатты бай өзінің мал бағуға жалдаған үш бірдей жас малайларын ұрып өлтіріпті. Солардың дауын бітістіріп, құнын алу екен. Соған Қазаннан, Бұхардан ғұлама, қазылар шақырылыпты. Қазақстаннан Тапалахунға келіпті. Бұл кезде Тапалахун наукас екен. Өзінің орнына оқудан жаңа келген сүйікті шәкірті Мұхаммеджанды

жібереді. Бұл құн дауының кеңесі Ақмолада Қаратөкел деген жерде өтеді.

Арқаның Алты дуаны — Орта жүз — Арғын, Қыпшақ, Найман, Қоңырат, Керей, Уақ, Тарақты сияқты арыстарының барлық білгірлері, Өзбекстан мен Татарстаннан келген ғұлама мүфтилерде бар екен. Құн дауын Қазан мен Бұхардан келген мүфти ғұламалар бір аптаға созады. Қорғындысында үш құлдық құны үш құлдың құнымен аяқталады. Бұл шешімге Мұхаммеджан келіспейді. Бұхар мен Қазан мүфтилері Мұхаммеджанға не себептен келіспейсің? нендей дәлелің бар? Бұл малайлардың құнын сіз қалай шығарар едіңіз? деп сұрақтар қояды. Мұхаммеджан барлық жиналғандардан екі-ақ сағат уақыт сұрап алып: үш малайдың: 1 жастығын, 2. үйленбей кеткендігін, 3. қызық көрмегендігін, 4. өніп-өсімінің құнын, 5. рухани құнын т.б. мәселелерін есептеп үш малай құнын үш билің құнына көтереді. Бәрін де

кітаппен дәлелдеп береді. Сонда Бұхар мен Қазаннан келген муфтилер мен ғұламалар бас неді. Жиналғандар қатты риза болады. Содан бастап Мұхаммеджан “Қарамолда” атанады.

Мұхаммеджанның қазақ уәләйатында жүргізген педагогикалық оқу-ағарту жұмысымен халықты имандылыққа үйрету қызметтерін көрген Өзбекстандағы дін басшылары 1916 жылы соғы ағағын береді.

Мұхаммеджанның ұстаздық қызметі 1915 жылдан басталады. 1915 жылы Мұхаммеджанның туған ағасы Өсет Нүрекеұлы Қызылорда облысы Теренөзек ауданына қарасты кіші жүз Жетіру, Табын руының: Барлыбай, Боқай, Бөдік аталықтарының ортасында кесектен мешіт салдырады, сол мешітте 1915 жылдан 1920 жылға дейін бала оқытады. Онда көп шөкірттермен бірге қазақтың халық ақыны Қуаныш Баймағанбетов, ақын-жазушы Асқар Тоқмағамбетов оқиды.

1921 жылы Тапалахун (Нұрмұхамед) Қадырұлы қаты науқастанып, ағайын-туғандарымен қоштасады. Сонда жиналғандар орныңызға кімді қалдырасыз? Қызметіңізді кім жалғастырады? деп сұрады. Сонда Тапалахун орнымда Мұхаммеджан қалады деп мөрі мен өзінде сақтаулы Арабстаннан алдырған үлкен шежіресін Мұхаммеджанға тапсырады. Сөйтіп 1921 жылдан 1923 жылға дейін қазақ уәләйатының Исламдық қазысы, өрі Бас имамы қызметін атқарады. 1923 жылдың жазында Мұхаммеджан егін жинау науқанында қырман басына келіп, жұртты дүрліктірген аудандық бір саяси белсендімен беттесіп қалады. Белсенді, астық неге кідіріп жатыр деп қырман басындағыларды боқтап, балағаттап сөге бастайды. Соған шыдамай Мұхаммеджан белсендіге “тарт тілінді әдепсіз!” деп ашумен дауыс көтеріп тойтарыс береді.

Сол күннен бастап қуғын-сүргінге ұшырай бастайды. 1923 жылдың күзінде большевиктердің саяси ықпалымен қызметі тоқтатылады. 1923 жылдың күзінде қазіргі Сырдария ауданының Абай, Комсомол совхоздарының шекаралығындағы “Қоғылшы” деген елді мекенге көшіп келеді. Мұнда Найман Сатан, Бозша, Қыпшақ, Илияс, Қуат деген ел ағаларын паналайды. 1925 жылы Жаңақорғандағы Айхожа ишан мешітінде “Ақтас” Қазақстандағы мешіттерге имамдар даярлауын курс ашылады. Мұхаммеджанды соған мүддөріс өрі мешітке имамдар даярлайтын курс ашылады. Мұхаммеджанды соған мүддөріс өрі мешітке имам болуға шақырып, көшіріп алады. Бұл мешітте екі жыл қызмет істеп, тағы да қуғынға ұшырайды. 1927 жылдан 1930 жылға дейін ағасы Өсет салдырған мешітте ұстаздық қызметін жалғастырады. 1931 жылдан 1932 жылға дейін қазіргі “Шіркейлі” кеңшарындағы қайын жұрттарының арасына көшіп келеді. Жер алып, егін егеді. Бірақ сол жылдардағы Голошекин жасаған жаппай аштық және саяси қуғын-сүргін бұл елдерде де тұрғызбайды. 1933 жылы Қырғызстанның Ош облысы Лейлек ауданына 70 үй қожалар ашаршылықтан ауа көшеді. Мұхаммеджан Лейлек ауданына Исман селосындағы Түркістан қышшағына

баып қоныстайды. Қырғыздар бұл кісінің үлкен ғұлама екенін біліп сол жердегі мешітке имам етіп сайлайды. Тұрмысы жақсарайды. Мұхаммеджанның өйелі Әсір қызы Шарипа елге қайтайық деп мазалаған соң 1935 жылы жазда тағы да қайын жұртының ортасына қайтып көшіп келеді. Бағаналы Ақтаз Найман Қарағанды облысының Қарсақбай Шоқпар елді мекенінің тұрғыны, мұсылманша жоғары білімді ғұлама өрі тәуіп Нұржан қажы Мұхаммеджанның біліміне, билік кесіміне қатты риза болп, төс түйістіріп, ақыреттік дос болған екен. Сөйтіп Мұхаммеджанмен қатынасып жүреді. 1927 жылы, сол Нұржан қажының үйін большевиктік қызыл белсенділер ГПУ-ге донесіне түсіріп, үйін, малын конфискелейді. Сонда сол үйден Мұхаммеджанның мына өлеңі шығады.

Қыран бүркіт қия ұшар бауырлап,
Тура ұшарға қанат, құйрық ауырлап,
Тоқпақ жалды, келте құйрық торы айғыр
Үйірдегі Алмауытты сауырлап

Мөстекілер тұқым бұзған заман-ай — деген осы өлеңмен қуып келген “Тройка” 1937 жылы 24 март күні түңгі сағат үште ГПУ-дің үш адамы келіп, әкемді үйден алып кеткен. Нұржан қажының баласы Айнадинмен қоса айдап кетіпті. Содан артынша атылып кеткен. Мұхаммеджан 20 жыл оқыған, 13 шет тілін меңгерген. Бөйіттері мен Ғазамдарын Араб, Парсы, Түркі, Қазақ тілдерінде жазған. Ислам дініне қатты берілген. Киелі әулиешілігі мол, аса жүйрік ақын, түпсіз терең ғұлама болған көрінеді.

1937 жылы әкем Мұхаммеджаннан үш ұл, екі қыз, бес бала қалдық. Анамның айтуынша: үлкеніміз Әбибулла — 11 жаста, Қалиулла-Қалтай 9 жаста, Ырысбике — 7 жаста, Ибраһим-Қырғызбек — 2 жаста, Жарға 3 айлығында, анам Шарипа 28 жаста екен. Екі қыз, бір ұл дүниеден өтті, екі ұл бармыз. Үлкеніміз Әби — 40 жыл сауда қызметінде істеп зейнетке шығып, 60 жасында арабшаны өз бетінше оқып, үйренді. Ұлы Отан соғысының ардагері, білімі 10 жылдық. Бүгінде “Беспаян” атты бір жинақ жазып бітті. Құлқожа-Ахмет Яссауидің “Хикметнамасын” аударды. Қазір Құлқожа Ахмет Яссауидің екінші бір кітабы — “Насап-наманы” аудару үстінде. “Хикметнаманың” Әби аударған нұсқасы бастада жатыр. Өзі бүгінде ораза, намазы түгел ақсақал.

Қалтай Москвадағы Театр зерттеу институтын бітірді. Кейін драматург, сыншы, публицист, аудармашы, жазушы, ғұлама ғалым-академик болып шықты. Соңынан Қазақстан халық жазушысы, Қырғызстан өнеріне снбегі сінген қайраткер, Қазақ-Түрік қоғамының және Қазақстан мұсылмандар қоғамының президенті; Қазақстан астанасы ақсақалдар төрағасы, Халықаралық “Түркістан” газетінің Бас редакторы, “Құрмет белгісі”, “Халықтар достығы”, “Парасат” орденінің иегері болды. 2001 ж. дүние салды. Мен Алматыдағы С. М. Киров атындағы КазГУ-ді бітірдім. Мамандығым журналист.

Ибраһим (Қырғызбек) Мұхаммеджанұлы.

... Қылышынан қан тамған кеңес өкіметі дін атаулыға салқын қарап, оны уағыздаушылар мен мешіт ұстағандарды нысанаға ала бастады. Алғаш құрыққа қажылыққа екі рет барған Еспенбетті іліндірудің айла-шарғысы жасалды. Басына бұлт айналды, діндар — молда атанды. Мешіттің құлталаңы шықты. Бұл 1934 жылдың қысы болатын. Кенжесі Ләтипаның төрт-беске шыққан кезі. Тұңғышы Күлшан 13-те, Шахап бар-жоғы тоғыз-ондар шамасында. Өңшең жас қарлығаштарының ортасында бей-жай отырған Еспенбет қажыны төрт-бес жандайшаптар түс мезгілінде арбаға отырғызып, тілге келтірмей Ақмешіт абақтысына жапты. Ұзақ жатты. Ақыры он жылға сотталып, Ресей бағытына жер аударуға шешім кезегі күтіп тұрды. Кінәсіздігін сезді. Бірақ, қол ұшын берер ешкім жоқ. Дегенмен, қарап қалмады — шағымданды, арыз жазды. Ресейдің Ярославль қаласына жақындай бергенде қызыл вагон ішінде отырған оның ақталғаны жайында жеделхат келді. Сөйтіп, елге кері қайтты. Аздап білетін орысшасы да осы жолы көдеге жарады. Жол-жөнекей көрінгеннен бір үзім нан сұрап, ауылға амалдап жетті. Жүдегені сондай, таяққа сүйеніп, Ақмешіт вокзалына түн ортасы ауа келді. Күн борап тұр екен. Жоқ-жұқа киіммен осы күнгі Қоғалыдағы “Ақтүбекке” жол тартты. Бетін суыққа шалдырды. Ауылға келген бойда төсек тартты. Қарға адым жерге жүру мүң болды. Қос екпе суықтан қарайып кеткен, оған қоса ішіне ас тұрмайтын дерт жабысты. 1934 жылдың күзінде алпысқа қарған шағында дүниеден өтті. Бүкіл ел ақ жауып, арулап аттандырып салды. Еспенбет армандаған төуелсіздік туы қазір бойын тіктеп, нығайып келеді.

Қайыр Қорасани.

“Сыр бойы”, 17 мамыр 2001 ж.
(Мақала қысқартылып алынған)

ШАПАҒАТ НҰРЫ

Ашаршылықта көрген азабың тойынғанда, қуғын-сүргін кезінде жеген таяғың егемендік алғанда есіңе түсетіні сияқты өткенді еске алғанның қай кезде де зияны жоқ. Өйткені, қысыл-таяңда кейбіреулердің саған жасаған жақсылығы мен көңіл жабырқатар тірлігі есіңе түсіп, өмірден гибрат аласың. Бұл күндері сонау отыз жеті-отыз сегізінші жылдардағы ата-бабаларымыздың көрген қуғын-сүргіні еске түскенде аза бойың қаза болады. Талайлардың болмашыға түрмеде отырып, зардап шеккенін газет-журналдардан оқығанда қиналасың.

... 1937 жылдың қазан айында талайдың басына қара бұлт үйіріліп, азап шеккені тарихтан белгілі. Сондай қара қошқыл бұлт Сүлеймен ишанның басына шоғырланғанын бүгінде біреу біліп, біреу білмес. Отыз жетінің алай-түлей дауылы бай-манаптар, ишан-молдаларды қуғын-сүргінге ұшыратты. Өз шаруасымен айналысып жүрген Сүлеймен ишанның үйіне келген үш өріп қызметкерлері жүрле-жүрлеп, өңменінен итеріп, қолын кісендеп, олай-бұлай сүйреледі. Кінәсіз мойнына алмаса екі-үш адамды куә қылып, еріксіз айдап абақтыға жапты.

Қызылорда абақтысындағы № 10 камераға Сүлеймен ишан да қамалды. Барлық азап соның ішінде. Оның қамалғанына да көп бола қойған жоқ. Камера белуардан ыза. Табанды қарыған суық төбенді шымырлатады. Танертеңгілік камера есігі ашылып, түрме бастығы ишанды шақырып жатыр деген хабар жетті. Түрменің 10 камерасынан оны алып шыққан айдаушы түрме бастығының кабинетіне кіріп шықты да, “Ішке кіре бер” — деп иек қақты. Зор денелі бастық орнынан ерең қозғалып, ернін жыбырлатты. Ол аман-дасқаны болатын. Біраз үнсіз төмен қарап отырды да, орнынан тұрып, есікті қаттырақ жауып, қайта отырды да жай дауыспен, қолын аузына қолғапты:

— Аға, құлағыңызды бері тосыңыз. Айтқанымды ұғып алуға тырысыңыз. Бізде өңгіме екі қайталанбайды. Қазір жас бала келеді, сонымен екеуіңіз сағат 5-те түрме алдында жүк тиелген ат-арбаны айдап біздің үйге апарасыздар. Арбаның алдында жол көрсетіп бір жігіт жүреді, одан сескенбеңіз. Енді камераңызға бара беріңіз, қалғанын үйге барған соң сөйлесерміз, деді зор денелі түрме бастығы. Кабинеттен сыртқа шыққанда Сүлеймен ишанның ойы екіге бөлінді. Бірі түрме бастығының мейірімі бұған қалай түсе қалды. “Қалғанын үйге барғасын айтармын да” не сыр жатыр. Екіншісі қазір үш өріптің қызметкерлеріне сенім жоқ. Сыртқа шығарып, жол-жөнекей өлтіре салуды да ғажап емес. Өйткені, бұларға адам тағдыры ойыншық, кімнің не жасағанын сұрап жатқан ешкім жоқ. Межелі сағат бес өзер өтті-ау, өйтеуір. Өлгі жас баланы ертіп, сыртқа шықты. Ишанның жүрегі толқып тұр. Есік алдында тұрған ат арбаға мінгеннен жүрек лүпілі басылып, бой сергін дегендей ме қалай? Абаның үсті толған үй мүлкі, айқұш-ұйқыш тиеліпті. Қаланың орталығына қарай бет алғанда, алдына жол көрсетуші түсті. Дария жағасындағы үлкен үйге жақындағанда қора есігі айқара ашылып, ат арба ішке кірді. Өп-сәтте жүк те түсірілді. Тапсырылған жұмысты бітірген соң Сүлеймен ишан состиып тұрып қалған еді. Қасына жымып келген түрме бастығы қолтықтап үйге кіргізді. Жылмандап қарсы алған сары келіншек көрпеше төсеп, жастық қойып, бөйек болып жүр. Тамақ үстінде түрме бастығы жан-жағына жалтақ-жалтақ қарап өңгіме басталды: — Ағасы, қазір заман қиын. Аяғың тайса, басыңа қауіп қылыштың жүзіндей жалаңдаған кезеңде бөрің күтуге болады. Соған қарамай сізді түрмеден босатамын. Қараңғы түсе қаш. Өзірше таныстарыңның үйінде бас сауғалап, бір-екі күнде ішінде

қаладан шығып кетуге тырысыңыз. Кетудің әртүрлі жолдарын қарастырыңыз. Мүмкін үстемдідегі киім-кешегіңді, бет-әлпет, сақал-мұртыңызды да өзгертерсіз. Әйтеуір аман болып, бізге де кесіріңіз тимесін. Жортқанда жолыңыз болсын!

Ертеңіне түрменің 10 камерасында жатқандар түгелдей атылыпты деген хабар қалаға тез тарады. Иә, небір жазықсыз жайсаңдар тіл тартпай-ақ о дүниеге аттанды. Оны есіткен Сүлеймен ишан ақ-қарбалас шалып, құдайға жалбарынып төубе етті. Сосын үйде шыдап жата алмай, түнделетіп теміржол бекетінен өтіп, “Шанқай” базарының жанындағы әйелінің нағашысы Қалидың үйіне түн ортасы ауа келіп, есік қақты. Келіні Ыршай есік ашып, үйге кіргізіп, жөн сұрасып жатыр. Сөлден кейін жұмыстан келген Қали да ишанды көріп, құшақтап көзіне жас алды. “Түрмеге қалады дегенді есітіп, көре алмай кетем бе, деп қиналып жүр едім” — деп тағы да құшақтасты. Сосын жағдайды сұрап, қанықты. Ишан сөз арасында:

— Қалеке, қашқынның жағдайы жақсы емес. Қайткенмен де бұл қаладан Түркістанға кету керек, — деді. Аздап ойланған Қали бір сұранып, бір қызарып, ишанның бетіне қарады да:

— Сүлеке, ешқандай қам жеменіз, айтқаныңыз орындалады. Әзірге мына бөлмеде демалыңыз, — деді. Пеш түбінде жатқан Ырсай келіннің бауырынан інгалаған бала даусы шығады. Жалт қараған ишан.

— Қалеке, нәрестелі болыпсыздар, бауы берік болсын, — деді.

— Айтқаныңыз келсін. Әйелдің бала тууының кемі жоқ. Бірақ, құтаймай жүр. Сізді құдай айдап келді. Енді кітап ашып, осы балаға ат қойып беріңіз, — деді. Ишан қасындағы жігітті нұсқап, ақ ишанның баласынан асып кете алмаймын. Жолымды соған бердім, — деді. Ол қойнындағы кітабын алып, парақтап отырып:

— Қалеке, елде діннің де, ишан молдалардың қырізіне түсіп күн көрсетер емес. Ол Алланың жолына топырақ лақтыру деген сөз. Сондықтан нәрестенің атын Мұса деп қоюды ұйғарып отырмын. Балаға сақ болыңыздар, — деді де, — Сіздің атыңызды шығаратын, елге ұйтқы болар азамат болсын, — деп батасын берді.

Екі күн түнеген ишанды үшінші күні түнде Қали паровоздың көмір тиейтін жеріне киізге орап жасырып, Түркістан шаһарына жеткізген. Сөйтіп, ол өлімнен құтылған.

Әбдібай Уәлиұлы
“Сыр бойы”, 24 тамыз 200 жыл.
(Мақала қысқартылып алынды).

ӘБЖӨЛИ ИШАН КІМ?

Жолыңыз түсіп Жалағаш ауданының “Таң” ауылына бара қалсаңыз, өзіндік сәулеті бар мешітке көзіңіз түседі. Бұл Әбжөли ишанның мешіті. Халық осылай атайды. Көнекөз қарттардың айтуына қарағанда ғасырдың басында, шамамен 1910 жылдары салынса керек. Мешіт дайын болған соң, Сегізбай би бастаған сол ауылдың игі жақсылары ие болар адам іздегіреді.

Ақырында тандау Жетірудің Керейт (тайпасының) руының Арбалы аталғынан шыққан Әбжөли ишанға түседі. Әбжөли кезінде Бұқарада оқып діни білім алған адам еді. Әбжөли ишанның әкесі Мырзабай ахун атағын алған, бүкіл Сыр бойына белгілі кісі болған. Не керек, мешітке Әбжөли ишан иелік етеді. Бірақ, көп ұзамай елде Кеңес өкіметі орнап, мешіт ұстағандар қуғын-сүргінге ұшырайды. Алғашқы лекте-ақ Әбжөли ишан да саясаттың сарсаңына ұшырап, жер аударылады.

Бір күні сәскеде “Әдебиет” колхозы жақтан бір есекке мінгескен шал мен бала және қызыл жағалы шинелді милиция қызметкері келді.

Шалды түсірді де бала ешқайда бұрылмастан келген ізімен есегін қақпайлап кейін қайтты. Шал бір сөт мешіттің аузында үнсіз отырып қалды. Милиция қызметкері Омар ағам өлденелерді айтып жатты. Сөлден соң, ағам торы алаяқ аттың ерін салып, тартпасын тартты. Сол жылдары 15-ті бітіріп, 16 жасқа шыққан мені шақырып алып, “мына үлкен кісіні Қаракеткен стансасына жеткізіп салып қайтасын” — деп тапсырды. Ақсақалды атқа отырғызып, артына

өзім мінгестім. Қызыл жағалы жаяу ерді. Аттың анданда шылауынан ұстап оздырмайды. Белінде алты атары бар. Оны қайта-қайта ұстап қояды. Жас шамасы 25—30-дардағы қазақ жігітінің түрі сұсты-ақ. Сөйлемейді.

Стаңсаға 5—6 шақырымдай жер қалғанда милиционер: “Тоқтандар, түзге шығып алам” — деді де алты атарын суырып алып, бізге қарап сөл тұрды: “Егер қозғалсаңдар, атып тастаймын”, — деп қорқытты.

— Әке, оның айтқанын қайтеміз, торы алаяққа бір қамшы бассак, қала бермей ме, ышқырын ұстап, — деймін мен шалды айдаудан құтқарғым келіп.

— Жок, балам, жазу осылай болса амал қанша, одан қашып құтылуға болмайды, — дейді қарт кісі тұнжырай түсіп.

Жасы жетпіске таяп қалған қауқарсыз пенде не істеп, не бүлдіреді дейді екен деп, қынжыламын іштей. Атып тастаймын деп қоқан-лоқы жасаған милиционер жігітті жек көріп кеткендеймін.

Станса жанына келіп аттан түстік. Сол жердегі ағашқа атымды байлап, түйіншегің ұстап (вокзаға) ішке қарай мен де ердім. Белін жазып отырып, жайғасқан шал маған батасын беріп, тезірек қайтуымды сұрады. Ақсақалдың солғын, сүлесок кейің өлі көз алдымда. Тағдырына мойынсұнып отырғандай жайы бар еді. Аяныштан көңілім бұзылды. Торы алаяқ атқа қонған соң көзімнің жасын тыя алмадым. Қыстың аязы көз жасымды иегіме өкеліп қатырып жатқанын да білгенім жоқ. Қамшымен торы алаяқты сауырдан екі тартып, шауып бара жаттым.

Кейінірек, менің Қаракеткенге апарып салған кісім ауыл ортасындағы мешіттің имамы болған Әбжәли ишанның өзі екенін Омар ағамның аузынан аңаша-да ғана естіп едім.

Омекеннің айтуынша ишанның екінші рет айдалуы екен. Бұл жолы оның обалына ауылының белсенділері қалғанға ұқсайды. Әбжалы ишан сол кеткеннен қайтып оралған жоқ. Омар ағам, ишанның туған қарындасының күйеуі екендігі де ол кезде жасырын болған. Әйтпесе, қуғынға ұшырап кетуі ғажап емес қой. Сол Омар ағамыз да кешегі Ұлы Отан соғысынан қайтпай қалды.

1993 жылы наурыз айында, яғни ишан ұсталып кеткеннен соң тура 60 жыл өткенде “Таң” ауылындағы аталмыш мешіт күрделі жөндеуден өтіп, халық игілігіне берілді.

“Орнында бар оңалар” демекші ишаннан қалған жалғыз тұяқ Зафура апай (бұл күндері өпке қалған, Сырдария ауданының тұрғыны) мешіттің қайта ашылғанын естіп келіп, өкесіне қуран бағышталты. Омар Жүсіпұлынан да ұрпақ бар. Баласы Тельман Жалағаш ауданының “Мырзабай ахун” ауылында тұрады.

Темірбек Есжанов.

“Сыр бойы”, 20 қараша 1999 жыл
(Мақала қысқартылып алынды).

ЖАЗЫҚСЫЗ ЖАПА ШЕККЕНДЕР

1997—1998 жылдар тарихқа алтын өріппен жазылып қалды. Өйткені бұл жылдар саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу жылы, халық бірлігі, тарих жылы деп аталған еді ғой. Осы жылдар ішінде талай-талай тарихи мәні зор оқиғалар аталып өткені белгілі. Саяси қуғын-сүргінге жазықсыз ұшырап шейіт болған құрбандарын есімін мәңгі сақтау мақсатымен облыс әкімі мен ұлттық қауіпсіздік комитеті облыстық Департаментінің келісімі бойынша облыстық “Боздақтар” естелік кітабының жалғасы ретінде “Аза” деген атпен екі томдық кітапты жарыққа шығару ұйғарылды.

ССРО Жоғарғы Кеңесінің Президиумы 1989 жылғы 16 қаңтарда “Отызыншы-қырқыншы жылдарда және елуінші жылдың бастапқы кезеңінде орын алған репрессия құрбандарына қатысты әділеттілікті қалпына келтіру жөніндегі қосымша шаралар туралы” қаулы қабылданды. Еліміз төуелсіздік алғаннан кейін ұлттық қауіпсіздік комитетінің облыстық Департаменті архивінің есігін айқара ашуымызға мүмкіндік жасалды. Арабша, латын өріптерімен жазылған және орыс тілінде жазылған тұтқындау туралы, бұлтартпау шарасын қолдану, қылмыс қудалау туралы қаулылары, айыптау қорытындылары, сондай-ақ үкімдері, ұйғарулары, наразылықтары қазақ тілінде аударылды. Осылай “Аза” кітабының бірінші томының қолжазбасы дайындалып, Алматы қаласындағы полиграфкомбинаттан басылды. Қазір екінші томның қолжазбалары дайындық үстінде.

Кешегі тоталитарлық жүйе кезінде үкіметтің ат төбеліндей билеушілері мен олардың жер-жердегі “шаш ал десе бас алатын” жандайшаптары өз халқына қарсы әділетке жатпайтын шектен шыққан заңсыздықпен жазықсыз жандардың көзін жойған. Өз облысымыз бойынша 4234 адам қуғын-сүргінге ұшыраған. Барлығы да “ұлтшылдық-буржуазиялық, контрреволюциялық, панисламдық ұйымға мүше болған, осы ұйымның тапсырмасын орындаған” — деген айыптар тағылған.

Кеңес үкіметіне, Коммунистік партияға, олардың ел ішінде жүргізіп жатқан саяси-шаруашылық шарала-

рына қарсы қарекет жасады деп күмән туғызған адамдарды табан астында ұстап қамаған, жік-жікке бөлінген елдің ішінде, бір-біріне қас болған, МПУ, НКВД органдарынан жандайшаптарына “мына адам Кеңес Үкіметіне қарсы сөздер айтты, үгіт таратты, немесе дінді уағыздады” — десе болды тіл тартпастан тарпа бас салып тұтқында алған.

Коммунистік партия мен кеңес үкіметі қазақтың ата-бабасының қанына сіңген ислам дініне қарсы ымырасыздықпен күрескені белгілі. Дінді «апиын» деді, өзін мұсылманмын деп санап, дінді ұстағандар қуғын-сүргінге ұшырап, жазаланды. Осы жерде архив құжаттарынан тарихи анықтама келтіруге тура келді. Оңтүстік Қазақстан облысының Орта Азиямен шектесіп жатқан аудандары Қазан төңкерісіне дейін дібасылардан, молдалар мен ишандардың табан тіреген жері болған. Ол кезде дін басылмдарының орталығы Бұхара, Самарқан, Түркістан қалалары болған. Ондағы бірнеше діни медреселерде діни кадрлар оқыған. Сол кезде Жаңақорған ауданының территориясында тұрған Айқожа ишан мұсылмандар арасында үлкен беделге ие болған. Айқожа ишанның ишандығы біртіндеп өзінің ұрпақтарына дари бастайды, кейінгі кезде ишандық Айқожа ишанның немересі Сәуар ишанның әкесі Ибадулла да ишан болған, ол ишандықтың әкесі Айқожа ишаннан қабылдаған.

Ал, Оңтүстік Қазақстан облысында атағы шыққан, аты өлемге жайылған Сейт Әбілғазы Тұрсынқожаев болған, оны халық “Ақ ишан” деп атаған. Ол Қоқан қаласында ірі ишанның отбасында дүниеге келген. Мұхаммед пайғамбардың немере інісі хазірет Әлидің ұрпақтары бергін келе ел арасында “Ақишан” деп аталып кеткен. Ақ ишан жоғары діни білімді Мекке-Мединеден алған, ислам шарифатын, діни ғылымды жақсы білетін ғалым болған және бірнеше рет Мекке және Мединеге барып жоғарғы діни оқу орнында мүдәрис (сабақ беруші) болған және ишандық жасаған.

Кейіннен “Ақишан” Түркістан қаласына келіп қоныстанады. Ол Қарнақта, Созақта тұрған екі-үш жылдың ішінде мұсылмандар арасында үлкен беделге ие

болады және осы жылдардың ішінде өз ықпалына мыңдаған мұридтерді тартқан.

Бір мәліметтер бойынша — 1918 жылы Ақ ишанды қармақшылық бай татар саудагері Ораза айтының кезінде қонаққа шақырыпты. Қара қожа мешітінде ауыл-ауылдан шақырылған қожа молдалар мен ишандар, ахундар бас қосыпты. Татар байы өзінің Құран қаріі (қарі деп құранның 114 сүресі мен 6666 аятын жатқа айтағын адамды айтады), татар жігітін Ақ ишанның алдынан өткермек үшін құран оқытады. Ол құранның бір фарасын оқып бола бергенде ишан оны тоқтатып тастайды. Екінші кезекте құран оқыған өзбек қаріын да тоқтатып тастапты, себебі бұл екеуі де құранды қате оқыған. Үшінші кезек Спан Қариге тиеді. Ол құранның қалған 31 фарасын қатесіз оқып шыққан кезде Ақ ишанның шыннайы риза болғаны соншалық, көзінен жасы төгіліп отырған.

Мен осы күнге дейін мұндай Қариды Шам шаһарында, Мысырда да кездестірген жоқ едім, бәрекезде Қарі кімнің алдынан өткерілген екен? — деп сұрапты. Спан Қариды оқытқан Алдашбай ахун, — дейді отырған молдалар. Сонда Ақ ишан Алдашбай ахунның арқасынан қағып, өзінің ризашылығын білдірген екен.

Ақ ишан 1929 жылдары Ауғанстан арқылы қайтадан Арабияға қоныс аударып, Мекке мен Мединеде тұрған, мүдәрис болып жұмыс істеген, осы кезде оның жасы 80-ге толған кезі. Сол кеткеннен Ақ ишан елге қайтып оралмаған.

Ақ ишан Араб еліне қоныс аударғанан кейін оның қалған мұридтарын және халифаларын Жаңақорғандық Шамһор ишан Сарықожаев пен Тоқберген ахун жетекшілікке алған. Ақ ишан КСРО территориясындағы қалған белсенді мұридтер мен оның ішінде Тоқмұхамед (Тоқберген) ахунмен, Бигелді молдамен, тағы басқалармен байланыста болған.

Қазақ зиялыларының көрнекті дін өкілдері молдалар мен ишандардың бәрін (бірден 65 адамды топтап) Оңтүстік Қазақстан облыстық ОГПУ Басқармасы Ерекше бөлімшесінің 1933 жылғы 25 мамырдың 2 және 15 маусымға дейінгі мерзімдегі қаулыларымен тұтқына алынып, Шымкент қаласындағы түрмеге қамаған. Тергеу ісі мен айыптау қорытындысы сол жылғы 20 желтоқсанда жасалып, істі Қазақстан ОГПУ Сенімді Өкілдігі жанындағы үштіктің қарауына жіберілген. Олар РСФСР Қылмыстық Кодексінің 16—58 бабының 3 тармағымен 58 бабтың 7, 11 тармақтарымен қылмыстық жауапқа тартылған.

Қазақстан ОГПУ Сенімді өкілдігі жанындағы үштіктің 1933 жылғы 29 желтоқсандағы қаулысымен:

— әрқайсысы 10 жылғы, 5 жылға сотталып, еңбек түзету лагеріне айдалған.

ОГПУ Коллегиясының 1934 жылғы 26 ақпандағы қаулысымен:

Ибадуллаев Сәуар, Асылбеков Игілік, Арғынбаев Кәку, Ерөлиев Бердалы — ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған, ал 7 адамның ату жазасы 10 жыл еңбекпен түзету лагеріне өзгертілген.

НКВД тыңшылары Сырдария, Теренөзек аудандарының төңірегіндегі молдаларды жаппай тұтқындаған. Мәселен, бір іс бойынша бірден 23 молда ұсталған.

Олар:

Нұрмағанбетов немесе Тапалахунов Нұратдин — Қызылорда ауанының № 7 ауылы, “Қызыл жалау” колхозында 1886 жылы туған, халық “Тапал ахун” деп атаған, молда-ишанның баласы, “Қожа” руынан, өзі де молда, діни сауатты, молдалықпен айналысқан. Әкесі, “Сарбасат” деген жерде мешіт ұстаған. Әйелі — Бибимариям, ұлдары — Махмұт, Шахап, қыздары — Қатиря, Сәлима, Ләтипа, Аулаш. Қалменов Сұлтан — Қызылорда ауданының “Бес-өзек” ауылдық кеңесі, “Қызыл жалау” колхозында 1879 жылы туған, кедей шаруа от басынан шыққан, әйелі — Ділде, ұлдары — Піркен, Тыныштықбай. Исақожаев Әбіш — 1879 жылы туған, “Ақарық” колхозында тұрған, өзінің жеке мешіті болған, молдалықпен айналысқан, діни сауатты, әйелі — Жұмагүл, балалары — Бабаш, Ақап, Насыр, қыздары — Барша, Сәпия. Әбіласанов Икрам — 1899 жылы туған, молда баласы, өзі де молда болған, жеке мешіт ұстаған, “Ақарық” колхозы, қазіргі Октябрь ауылдық кеңесі, “Қоғалыкөл” кеңшарында тұрған, әйелі — Рахия, қызы — Мұхтарима, ұлдары — Жәлдеш, Мұфтахадин, Зұлхартия, Іскендір.

Тұрғанбаев Кәри Сүйінұлы — № 10 Далакөл ауылы, “Күмісқорған” колхозында 1878 жылы туған, молда баласы, діни сауатты жеке мешіті болған, молдалықпен айналысқан. Бұқар қаласындағы Бахрам Кәри молдада 6 жыл оқыған. Әйелі — Залхия, ұлдары — Жағыпар, Әбілөкім. Нұржанов Абдулла — № 10 ауылда 1897 жылы туған, білімі ортадан төмен, базар комитетінің бастығы болып қызмет істеген. Әкесі болыстың хатшысы болған. Әйелі — Батүкүл, қызы — Рабигаһ, ұлдары — Мұхтар, Сүндетбай.

Жансейтов Баттал — № 12 ауыл “Көкжиде” колхозында 1887 жылы туған, сауатты, тәуішшілікпен — дәрігерлікпен айналысқан. Әйелі — Жібек, ұлдары — Әбдіғаппар, Әбсаттар.

Алдабергенов Басафа — № 13 “Аламесек” ауылы, “Комсомол” колхозында 1887 жылы туған, молда баласы, өзі де молда, діни сауатты, өзі мешіт ұстаған, 1930 жылы астық тапсыру жөніндегі нақты тапсырманы орындамағаны үшін екі рет ұсталған. Әйелі — Рахила, ұлдары — Сапит, Сайфулла, қыздары — Әсия, Зубайда.

Бақбергенов Жүсіп — Қазалы ауданының № 7 ауылында 1878 жылы туған, кейін № 10 ауылда тұрған, молда баласы, діни сауатты, Қазалы Мұхтарарын бітірген, молдалықпен айналысқан, ұлдары — Қимал, Орынбай, қызы — Аймуа.

Байбақтиев Сейдахмет — № 6 ауылында 1887 жылы туған, молда баласы, діни сауатты, молдалықпен айналысқан, әйелі — Жұманай, ұлдары — Яхия, Тұрмағамбет.

Барлық 23 айыпкерге тағылған айып бұлар 1936 жылдың күзінде түрік барлауының агенті Хансейтовтің тапсырмасымен контрреволюциялық діни-ұлттық панисламдық ұйымға тартылып, топқа біріккен. Ақ ишанның жетекшілігімен ауыл-ауылда барлық мешіттерді іске қосып, мұсылман дінін тарату жөнінде үгіт жүргізген. 1936 жылғы 12 қарашада контрреволюциялық мәжіліс өткізіп, онда осы мәселелерді талқылаған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 5 қыркүйектегі қаулысымен 22 айыпкер Нұрмағамбетов Н., Қалменов С., Исақожаев А., Әбіласанов И., Тұрғанбаев К., Жансейтов Б., Алдабергенов Б., Бекбергенов Ж., Жангірқожаев И., Бассирақов Ә., Ахметов Ә., Аппақов М., Әйтімов М., Құдайбергенов М., Жәрімбетов Ә., Азханов Ж., Алашбаев М. — барлығы да ең жоғары ауыр жаза — ату жазасына кесілген, үкім сол жылы 13 қыркүйекте орындалған.

Оңтүстік Қазақстан облыстық соты президиумының 1958 жылғы 30 қаңтардағы қаулысымен үштіктің қаулысы бұзылып, олардың әрекетінде қылмыс белгісі жоқ болғандықтан іс мүлдем қысқартылған. Олар толық ақталған.

1) Нүрекеев Мұхаммеджан — Тереңөзек ауданынан Бесөзек ауылдық кеңесі, “Қызылжалау” колхозында 1887 жылы туған, молда, жоғары дәрежелі білімі бар, 1914 жылы Тәшкендегі діни медресені бітірген, 1916 жылы Сопы атағын алған, мешіт ұстаған, әйелі — Шәрида, балалары — Әбибулла, Қалтай, Ибрагим, қыздары — Рысқұл, Рысбике.

2) Оспанов Рахматулла — Сырдария ауданының “Көктөбе” колхозы, Сталин ауылдық кеңесінде 1884 жылы туған, бастауыш діни білімі бар.

3) Нұрымбетов Абдулхан (Әбілқасқ) — Сырдария ауданының № 61 Сталин ауылдық кеңесінде 1888 жылы туған, кейін № 10 Далакөл ауылдық кеңесі, “Мектеп” колхозында тұрған, орта діни білімі бар, ишан баласы.

4) Шамсетдинов Шайхы — Сырдария ауданы, Жәдігер ауылы, “Қара Төбе” колхозында 1903 жылы туған, бастауыш діни білімі бар, ишан баласы.

“Бұл төрт молда, ишандар контрреволюциялық мүсылман көтерілісшілер тобының белсенді мүшелері, колхозшыларды діни қоғамына тарту жұмысымен айналысқан, олар Қызылорда ауданында контрреволюциялық молдалар көтерілісшілер тобын құрып, оны басқарған колхозшылар арасында контрреволюциялық ұлтшылдық насихат жүргізіп, оларды кеңес үкіметіне қарсы қойған, колхоздың экономикалық қуатын әлсіретуге бейімдеген, көтерілісшілер тобына тартуға адам дайындаған, елдімекендегі жұртшылықты жаппай Өзбекстанға көшуге ұйымдастырып, белсенді жұмыс жүргізген, барлық молдалармен байларды, дінге сенуші мүсылмандарды біріктіріп, соғыс бола қойған жағдайда көтеріліс жасап, Қазақстанда ерікті-ұлттық мемлекет құруды мақсат етіп қойған”, — деп айып тағып Нүрекеев Мұхаммеджанды Қарсақбай НКВД бөлімінің 1937 жылғы 19 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алған: содан Қызылорда аудандық НКВД бөліміне айдалып өкелінген. Ал, Оспанов Рахматулла, Нұрымбетов Абдулхан (Әбілқасқ), Шамсетдинов Шайхы — Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 9—10 қазандағы қаулысымен тұтқынға алынған. Бұларға қарсы Қ.Қ. 58—10, 11 тармақтарымен қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен — Нүрекеев Мұхаммеджан, Оспанов Рахматулла, Нұрымбетов Абдулхан (Әбілқасқ), Шамсетдинов Шайхы — бұлар да өзгелердің кебін киіп, ату жазасына кесілген.

Бұл үкім сол жылғы 14 қараша күні сағат 24-те орындалған.

Қызылорда облыстық соты президиумының 1957 жылғы 26 қаңтардағы қаулысымен үштіктің 1937 жылғы 1 қарашадағы қаулысы бұзылып, олардың әрекетінен қылмыс құрамы дәлелденбегендіктен іс өндірістен қысқартылған.

Бұлар 1996 жылғы 25 наурызда толық ақталған.

Бұл молдалардың халық алдында нендей жер көтермейтін кінәсі болды екен? Мына мысалды маздалатайық. Әбіласанов Икрам. Ол асқан білікті де білімдар молда, ауызы дуалы кісі болған. Икрам Құлболды ишанның немересі, қазіргі “Қоғалы көл” ауылы, сол кездегі № 6 ауылы, Сталин атындағы колхозда тұрған. Икрам ірі денелі, сымбатты, көркем, жүзінен имангершілік нышан сезіліп тұратын, сөзге шешен, саяси сауаттылығы да мол, сол кезеңнің саясатын жақсы білетін көзі ашық адам болған. Сол себепті де ол кісі ас беру, намаз шығару тағы сол сияқты мүсылмандық өлет-ғұрыптарды азайтпай болмайды деп ағасын да, өзге молдаларды да әлсін-әлсіні ескертіп жүрген.

1936 жылдың күз айларында Исақожаев Әбіш молда мен Жүнісов Ернарар молда сүндет тойлары өткізген, Сейтанасов Смағұл деген кісі ас берген. Бұл тойлар мен асқа молдалар — Бижожаев Алтынқожа, Нүрекеев Мұхаммеджан, Нұрымбетов Нұратдин, Әбіласанов Әкімал мен Икрам, Оспанов Рахматулла, Тұрғанбаев Қари, Алдабергенов Басафа, Бекбергенов Жүсіп тағы басқалар қатысқан. Сол үйлерге барып ас-су ішкендердің бәрін де НКВД тыңшысы “Қара тізімге” алып, НКВД-ға тапсырған. Икрамның інісі милиция полковнигі марқұм Қыпшақбай Жүсіповтың және күйеу баласы марқұм Шабан Қаюповтың айтулары бойынша НКВД қызметкері Әкімалды тұтқындау үшін келген, бірақ Әкімал үйде болмаған, Икрамға ағанды тауып бер деп өлек салған. Ағасын қорғап қалу мақсатында Икрам “Әкімал менмін” деген. НКВД қызметкері Икрамды тұтқындап, Қызылорда түрмесіне айдап әкеткен. Икрам жоғарыда көрсетілгендей көп молдалармен бірге атылып кеткен. Икрам ұсталып кеткенде бір жаста қалған Зұлқарнай кейін ер жетіп, оқып білім алып, ғалым-педагог болған шағында 1958 жылы Қызылорда облыстық Қауыпсіздік комитеті Басқармасына өкесінің не үшін ұсталғанын, өлі-тірісін, өлсе көмілген жерін білу үшін берген арызын көрдім, арызға берілген жауапты да оқыдым. Жауапта: “Әкеңіз түрмеде туберкулез ауруынан қатыс болды” — деп атылып кеткенін жасырған.

Икрамның балалары “Халық жауы” — молданың ұрпағы” деген жалған атақтан көп азап шекті. Әбіласанов Жәлдеш аспирантурадан қуылды, бірақ “ақтын отын ақымақ өңіре алмайды” — дегендей, Жәлдеш философия ғылымдарының кандидаты, доцент болды. Зұлқарнай да физика-математика ғылымдарының кандидаты, доцент ғылыми атағын алып ұстаз болды. Бірақ екеуі де жастайынан марқұм болып кетті.

Икраммен басқа да молдаларды айдап алып бара жатқанда алдынан НКВД тыңшысы шығып, “Ау молдалар, жолдарың болсын!” — деген. Сонда Икрам қайырылып тұра қалып: “Е, алай болсын, біздің

жолымыз болар-ау, ал сенің дененді туған жер топырағында ит те жемей, ай далада қаларсың”, — деп дауыстаған. Әулиенің сөзі айнымай келген. Әлгі адам арада үш күн өте бергенде есектен құлап, айдалада өліп жатқан жерінен табылған.

Сол нәубет жылдары Құлболды ишанның мешітін қолхоздың астығын жинайтын пункт еткен. Мешіттің ішінен астық алу үшін Икраман басқа адам кіре алмайтын болған. Бір күні қолхоздың пункт менгерушісі астық алуға мешіттің ішіне кіргенде астықтың үстінде үлкен жылан жатқанын көріп, тіріп қашқан. Ал, Икрам кіргенде өлгі жылан ініне кіріп кететін болған, Икраман басқа адам кірсе ықырып қуып шығады екен.

Икрам халықты ізгілікке, бауырластыққа, ұйымшылдыққа, адалдыққа, пәктікке тәрбиелеген адам. Нүрекеев Мұхамеджан, жұрт оны “Қарамолда” деп атап кеткен, қазіргі “Шіркейлі” кеңшарының территориясында туып-өскен. Біреудің үйінен ас-су ішкені үшін ол да қара тізімге ілігіп, түрмеге қамалады. Оған тағылған айыпта — Қарамолда контрреволюциялық ұлтшылдық-молдалар тобына 1936 жылдың наурыз айында Шаян ауданының ишаны Аппақов Әляуатдин, (оны “Ақ ишан” деп атаған) арқылы тартылған. Онымен 1921 жылдан танысқан Сейітжанов Сабыр ишанның муриді болған. Әляуатдиннің әкесі Аппақ Сейітжанов Сабыр ишанның інісі. Молдалар тобына Қызылорда қаласынан Бисембаев Құрманғали молда да тартылған. Ол қалада мешіт ұстаған. Құрманғали мешіті қазіргі Асқар Тоқмағамбетов Мәдениет үйінің қарсы бетінде болған. Топтың ұйымдастырушысы Нүрекеев Мұхамеджан — бұл топқа Тұрғанбаев Қари молданы № 10 ауылдан, Алдабергенов Басаф молданы № 13 ауылдан, Жансейітов Баттал — молданы № 6 ауылдан, Нұрымбетов Әбілхан молданы — № 10 ауылдан, Исақожаев Әбіш молданы № 6 ауылдан, Бекбергенов Жүсіп молданы № 10 ауылдан тартқан” — делінген.

Мұхамеджан молда ғана емес, ақын да болған — дейді көзін көргендер. Ол кісі атақты Кете Жүсіппен, Даңмұрынмен айтысқан, Сыр сүлейі Тұрмағамбет Ізтілеумен дос болған, “Шахнаманы” бірлесіп аударған, Мұхамеджан араб, парсы, ескі түркі, өзбек, төжік, орыс тілдерін жетік білген. Әкесінің дарынды ғұлама ақындығы балаларына да дарыған. Органшы баласы — Қалтай Мұхамеджанов Республикаға танымал драматург, халық жазушысы, Түркістан газетінің Бас редакторы, үлкені Әби мен кішісі Ибрагим (жұрт оны “Қырғызбек” деп атап кеткен), бұлар да сөзге шешен, өскен-өнген жандар.

Биқожаев Алтынқожа — № 6 Сталин ауылдық кеңесінде 1886 жылы туған, ишанның баласы, өзі де молда болған, діни медресені бітірген, қамауға алынғанға дейін Тереңөзек ауданының Бесөзек ауылдық кеңесі, “Қызылту” колхозында, қазіргі “Шіркейлі” кеңшарында тұрған. Ол Уфа Мұсылман дін Басқармасы Муфтиінің қолы қойылып, мөрі басылған араб тілінде жазылған куәлік атың, үлкен бір жиынға — Думаға қатысқан. Халықтың қалаулысы, елдің елеулісі болған. Алтынқожа Қажы да НКВД тыңшысының “Қара тізіміне” ілігіп, “халық жауы” деген жаламен өзімен бірге 6 адам бай-молдалар —

Қошқаров Мамат, Мамытов Қылышбек, Шонаев Токтасын, Сексенбаев Бисен, Сержанов Ерөлі, Қашаубаев Қожағеллі 1937 жылғы 25 тамызда тұтқынға алынып, РСФСР Қылмысты Кодексінің 58 бабының 7, 10, 11 тармақтарымен жауапқа тартылған. Бұларға “бұл молда-байлар тобы контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, Кеңес үкіметіне қарсы ұгіт таратып, дінді уағыздаған, колхозшыларды қолхоздан шығаруға, жеке шаруашылықпен айналысуға шақырған” — деп айып таққан. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 30 желтоқсандағы қаулысымен бұлардың барлығы 10 жылға бас бостандығынан айырылған. Нұрмағанбетов немесе Талапаханов Нуриддин — бұрынғы — “Қызыл жалау” колхозында қазіргі “Шіркейлі” кеңшарында туып өскен, білікті имам болған. Оның әкесін жұртшылық “Тапал Ахун” деп атаған, діни сауатты ел сыйлаған, мұсылман қауымы құрмет тұтқан ахун болған. НКВД тыңшысы Нуриддин мақсұмды “халық жауы” деп, “Қара тізімге” енгізген күні оны ұстап кеткен.

Сол зобалан жылдарда молдалар ғана емес, ел сыйлаған ақсақалдарды, өзгеге ақыл-кеңес бере алатын көрегенді кісілердің бәрін де “халық жауы” деген жаламен тұтқынға алып, түрмеге жапқан. Соның бірі Қалменов Сұлтан бір күні Нұраддин, Әкімал Алтынқожа, Мұхамеджан молдаларды және басқа сыйлы адамдарды қонаққа шақырып ас-су берген. Сол үшін НКВД — тыңшысы оны да “Қара тізімге” алып, молдадармен қоса түрмеге айдап өкеткен.

Тереңөзек ауданында Әбжали Бөкіров деген молда Кеңес үкіметіне ризалығын білдіру мақсатында “бұл үкімет жүз жыл жасайды” десе керек. НКВД тыңшылары осы мекеменің бастықтарына өнін айналдыра жеткізіп: “Кеңес өкіметі жүз-ақ жыл жасайды, жүз жылдан кейін құриды” деп бұрмалай жазықсыз жала жапқан. Молданы артынша ұстап өкетеді, содан хабар-ошарсыз кеткен.

Міне, осындай азаматтардың жазықсыз ұсталып хабарсыз кеткендері қаншама?

Сырдария ауданының бұрынғы № 5 ауылы “Октябрь” колхозында Бектемісұлы Еспембет деген кісі болған, 16 жасында байларға жалданып жұмыс істейді, жалаңаяқ, жаяу-жалпы Меккеге барады, қайтып келіп еңбек етіп, қаражат жинап өз бетінше екінші рет Меккеге барып “қажы” атанады. Сол қуғын-сүргін жылдары ұсталып, қамауда бір-екі жыл болып, босанып ауылына келгеннен кейін 1930 жылы қайтыс болған. Ол кісінің Шахап деген ұлы сол кезде он-онбір жаста болған, оны “молданың, қажының баласысың” деп мектептен қуған, ақыры фамилиясын өзгертіп, немере ағасының атына Қаюпов болып жазылған.

“Молда-ишанның, бай-құлақтың, би-болыстың баласы” деген бір ғана ауыз сөзбен осындай жазықсыз қуғын-сүргінге ұшырағандар қаншама. Ол кезде молда болса да, молданың баласы, немере-шөбересі болса да, аса білімді, сауатты болса да молдалар санатына жатқызыған.

Қазақ азаматтарының арасында діни уағыздар айтып, өз елдігімізді, дінімізді сақтап қалуға көп күш жұмсаған молдалар Арал, Қазалы, Қармақшы аудандарында да көп болған. Бұл аудандардан небір діни ғұлама-

лар, киелі әруақ иелері шыққан. Олар халықты имандылыққа, рахымдылыққа тәрбиеледі, өмір бойы ислам үшін күресіп, халықтың діни сауатын көтеруде тірлік етті.

Бірақ кешегі құрсаулы коммунистік идеология мен өктем саясат мұсылман қауымды діннен бездірді, дінді ұстаған, уағыздағандарға “ұлтшыл”, “контрреволюционер” — деген айып тағылып, қамауға алынды. Дін иелерін, молдалар мен ишандарды жемдетер алдына салып бергендер де аз болған жоқ.

Осы жерде Арал ауданынан Жүрсінов Тілеуқұл молданы айтуға тура келеді. Өйткені ол хазрет атанған (Хазрет — діни лауазым, жоғары дәрежелі дін иелеріне берілетін діни атақ), жеке мешіт ұстаған, Үргеніш қаласында 10 жыл (7 жасынан 18 жасқа дейін) оқып бітірген. 1930 жылғы бай-молда ретінде қуғын-сүргінге ұшырағандықтан Тәжікстанға көшіп, Қорғантөбе қаласында тұрған. 137 жылғы Арал ауданына қайтып келіп, “Сарбасат” ауылдық кеңесінде тұрған. Оған да тағылған кінә жоғарыда атап өткен молдалармен іспеттес.

Бұл жөнінде ол: “Тәжікстанда колхозшылардың ұйымдасқан түрде талап қоюы арқасында Кеңес Үкіметін мешіт ашуға, дінге еркіндік беруге күштеп көндірген, осылайша үкіметті көндіру керек” — деген. “Колхозшыларды діни жолмен алдап-арбап 10 жылға жуық ақша жинап, оны контрреволюциялық жұмысқа жұмсаған” деп, Арал аудандық НКВД бөлімінің 1937 жылғы 12 тамыздағы қаулысымен тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 15 қыркүйектегі қаулысымен Жүсіпов Тілеуқұл ату жазасына кесілген. Бұл үкім сол жылғы 21 қыркүйекте Ақтөбе қаласында орындалған. Ол 1989 жылғы 6 шілдеде толық ақталған.

Осы ауданнан халық арасында беделді дін иелері Байғараев Есбосын мен Бекенов Жұбаназар да Тілеуқұлдың кебін киді. Олар да НКВД жанындағы үштіктің қаулысымен сол жылдары атылып кетті. Сол сияқты тағы бір мысал — Баймұханов Мұхамеджан имам арабша сауатты, 1930 жылы мал-мүлкі төркіленген, Қостанай облысының Қарабалық ауданынан Аралға жер аударылған.

Сол жылғы сәуір айында молда Нұрпейсовтың үйінде молдалар Баймұханов, Смағұлов, Өтепбергеновтер құпия мәжіліс өткізген, онда Нұрпейсов Әлжанға тапсырма берген, — деп айып тағып, Баймұханов Мұхамеджанды Арал аудандық НКВД бөлімінің жандайшаптары 1937 жылғы 16 қыркүйекте тұтқынға алған. Ақтөбе облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 10 қарашадағы қаулысымен Баймұханов 10 жылға концлагерьге сотталған. Ол Волгоград Рыбинск гидроэлектрінде 1942 жылғы 3 қаңтар күні қайтыс болған. 1989 жылғы 22 мамырда толық ақталған.

Арал ауданының № 17 ауылдық кеңесінің тұрғыны Байболов Жанас молда-ишан болған, мешіт ұстаған. Ол колхозшылардың арасында ашықтан-ашық кеңес медицинасын жамандап тәуіпкершілікпен айналысатын молдаларды мадақтаған деген айып тағылып, 1937 жылғы 10 қарашада 10 жылға соттап жіберген.

Қазалы ауданынан — Нұрқожа Қолхаев, Айтжан Бекқұраков, Қармақшы ауданынан — Баймахан

Еркебаев, Әбдіхалық Маралов тағы басқалар жазықсыз жазаланған.

Қызылорда қаласында Бисембаев Омар, Есов Сәтпай деген атақты молдалар тұрған. Бұл екеуі де саяси қуғын-сүргіннің дәмін өбден тартқан. Омар 1927 жылғы және 1934 жылғы лауысы беру құқынан айрылған, ал Сәтпай болса 1937 жылғы 31 желтоқсанда РСФСР қылмыстық кодексінің 58 бабының 10 тармағымен және 107 бабымен 5 жылға бас бостандық еркінен айыруға, 2 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Ол аз болғандай бұл екеуіне мынадай айыптар тағылған: “Капиталистік елдердің көмегімен кеңес үкіметін құлатып, бірыңғай ерікті мұсылман өкіметін қайта құруды мақсат етіп қойған, контрреволюциялық бас көтеруші мұсылман тобының мүшелері болған, қазақ еңбекшілері арасында оларды діни қоғамға тартып, Кеңес Үкіметіне қарсы шығуға дайындау үшін контрреволюциялық жұмыстар жүргізіп, мешітке өткізілген контрреволюциялық мәжіліске екі рет қатысқан” деп Қызылорда аудандық НКВД бөлімінің 1938 жылғы 24 қаңтардағы қаулысымен тұтқындалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен Бисембаев Омар мен Есов Сәтпай — ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

Олар 1991 жылғы 21 желтоқсанда толық ақталған. Мүлде жазықсыз жандарды, діни адамдарды қуғын-сүргіндерге ұшырату, оларды жаншай түрмелерге қамап, атып-асу, концлагерьге айдау науқаны қазақ арасында тап күресін тудырды. 1929-31 жылдары құрылған ұжымдық шаруашылықтарға байларды, шаруаларды күштеп кіргізіп, олардың мал-мүлкін зорлық-зомбылықпен тартып алған. Осындай қасіретке шыдамаған шаруалар еріксіз көтеріліске шығуға мәжбүр болған. Көпшілік адамдардың малы түгілі жеке мүлкі де болмағандықтан адамдар аштық пен індет қыспағына түскен. Қазақ боздақтары НКВД жазалаушыларынан қорқып Қызылқұм мен Қарақұмды паналап, осында болған халық көтерілісіне қатысқан. Қарақұмдағы, Қызылқұмдағы көтерілістерді Асан мен Ақмырза ахун басқарған.

Қармақшы ауданының № 1, 2, 3, 7, 8 ауылдарынан 1930 жылдың қараша айында бірден 22 адам тұтқынға алынған. Оларға Жұмағазы хан, Қожбан хан қарақшыларына өз еркімен барып қосылды, қызыл отрядтарға қарсы қарулы көтеріліс ұйымдастырды, өзгелерді сол қарақшыларға баулыды — деген айыптар тағылып, Қазақстан ОГПУ Сенімді өкілі үштігінің 1930 жылғы 21 қарашадағы қаулысымен Елеубергенов Күнжан, Есіркепов Айтбай ең жоғары жаза — атуға сотталған, үш адам — өрқайсысы 10 жылға, он адам — өрқайсысы бес жылға, жеті адам — өрқайсысы 3 жылға сотталған.

Осы ауданның № 12 ауылынан Жертекеев Рүстембек, Оралбаев Кішкентай және Тұрымов Сейсенге “Ақмырза ахун қарақшыларына тілеулестік білдірді” деген айып тағылған, 1930 жылы тұтқындалып, үшеуі де 3 жылдан концлагерьге сотталған. Рүстембек елге 1935 жылы НКВД-ның Сібір лагерінен өзгеріс оралған, ал өзге екеуінен хабар-ошар болмаған.

Қызылорда ауданының № 24, № 30 ауылынан 33 адам қосақталып ұсталған. Бұлардың барлығы да

“Қызылқұмдағы Ағатай Қарақұлов басқарған Кеңес Өкіметіне қарсы көтеріліске қатысқан, Партия мен Үкіметтің жүзеге асырып жатқан шараларына, ауылшаруашылығы артелінің қаулысына қарсы контрреволюциялық үгіт жүргізген” деген айыппен, Шымкент ОГПУ-ның жедел секторының 1931 жылғы 15 сәуірдегі қаулысымен тұтқынға алынған. Айыптау қорытындысы Қазақ АССР ОГПУ сенімді өкілдігі жанындағы үштіктің қарауына 1931 жылғы 7 мамырда берілген. Қазақстандағы ОГПУ сенімді өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 15 мамырдағы қаулысымен — Орымбаев Жолбарыс, Төкібаев Ерхан, Пірімжанов Есімбай, Тілеуқабылов Жақсылық, Тілеуқабылов Мүсілім, Елшібаев Әйтеке, Сағындықов Алтынбек, Жолымбетов Бекжан, Қожабеков Мүсілім — барлығы 14 адам, бір отбасынан 5 адам Тілеуқабыловтар ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған, 8 адам — әрқайсысы 10 жылға, 3 адам, әрқайсысы — 5 жылға, 8 адам әрқайсысы 3 жылға концлагерьге айдалған.

Сырдария ауданының № 1, № 4 ауылдарынан 1931 жылғы 14 адам ұсталған. Бұларға мынадай айып тағылған: “Бұл байлар тобы ауылшаруашылығын коллективтендіруге қарсы үгіт жүргізген, колхозға қарсы қозғалыс ұйымдастырған. № 1 ауылдың байлары мал-мүліктерімен Қызылқұмға көшіп кеткен, ауданнан 50 үй қожалығын Қызылқұмға көшіріп алған. Қызыл отряд өкілдеріне қарсы шыққан — деп 1931 жылғы 5 наурызда тұтқынға алынып, Қазақстан ОГПУ сенімді өкілдігі жанындағы үштіктің 1931 жылғы 16 мамырдағы қаулысымен Алтынбеков Жылқайдар ең жоғары жаза — ату жазасына кесіліп, мал-мүлік төркіленген. Бұл үкім сол жылғы 29 мамырда Қызылорда қаласында орындалған. Осы қаулымен Нұржанов Жанұзақ — 10 жылға концлагерьге, 8 адам әрқайсысы — 5 жылға, 1 адам 5 жылға жер аударылған.

1930 жылғы Қармақшы ауданының № 3 ауылынан бірден 11 адам тұтқынға алынған. Оларға Қармақшылар қатарына қосылуға жұртшылықты үгіттеді, қызыл отрядтарға қарсы ұрыста белсенділік көрсетті. Ақмырза ахун басқарған қарақшылар талқандалғаннан кейін Қызылқұм арасына барып тығылып, қызыл отрядтардың қолына түспеу шараларын жа-

сады” деген айып тағылған. Шымкент ОГПУ жедел секторының 1930 жылғы 15 қарашадағы үкімімен — Ақшолақов Аймағамбет, Наурызбаев Молдақожа, Үмбетбаев Кенжебай, Тоқжанов Төлеген, Наурызбаев Смағұл, Көпешбаев Майқұт, Көрібаев Өтеп, Есенбаев Қанжебай — ату жазасына, Токсейтов Құмабай, Ізбасаров Мәлік, Даншүрінов Елубай — әрқайсысы 5 жылға сотталған. Бұлар 5 қазанда толық ақталған.

Аймағамбетов Сейдулла — бай-молданың баласы, 1929 жылы мал-мүлік төркіленген. Оған төмендегідей айыптар тағылған:—1930 жылы Ақмырза қарақшыларының жазалаушы отрядтарының қолбасшысы болып, Кеңес Үкіметіне қарсы күреспегендерді қатаң жазалап, темір құрсау салып аш ұстаған, қарақшылар талқандалғаннан кейін контрреволюциялық жауыздық топ құрып, өзі депода қочегар болып жұмыс істеп жүргенде оларды темір жолдың объектілеріне тыққан, сөйтіп, темір жол транспортында колхоздарда бірнеше жыл жауыздық- зиянкестік әрекеттер жасаған” — деп айыпталып, тұтқынға алынып, қылмыстық іс қозғалған. Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ату жазасына кесілген. Ол 1989 жылы толық ақталған.

Айтмағамбетов Төжімбет ірі бай болып, мешіт ұстаған. 1931 жылы “контрреволюциялық әрекеті және Асан көтерілісіне қатысқаны үшін 5 жылға концлагерьге, 2 жылға саяси құқын жоюға сотталған. Ол 1936 жылы Мирзоян атындағы колхозды әлсірету мақсатында колхоздың астық қоймасын өртеп жіберген” деген жалған айыптар тағылған, 1937 жылғы 30 қыркүйекте тұтқындалған. Ақтөбе облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1937 жылғы 19 қазандағы қаулысымен Айтмағамбетов Төжімбет — ату жазасына кесілген, мал-мүлік төркіленген. Бұл үкім сол жылғы 29 қазан күні орындалған. Ол 1989 жылы толық ақталған.

Міне, мұндай саяси қуғын-сүргін құрбандары жоғарыда айтылғандай “Боздақтар” естелік кітабының жалғасы “Аза” атты екі томдық кітапта толық жазылды. Қазір бұл кітаптың бірінші томы Алматы қаласындағы полиграфкомбинаттың баспасында басылып шықты, енді екінші томының материалдары дайындалуда.

“Сыр бойы” газетінде жарияланған.

РЕПРЕССИЯ ЖЫЛДАРЫНДА ҚҰРБАН БОЛҒАНДАР ЖАЙЛЫ МӘЛІМЕТТЕР

Қуғын-сүргін саясаты, тоталитарлық бағыт 20-шы жылдардың аяғында басталды. Қазақстанға қылышынан қан тамған Голощекин келіп, қазақ халқының басына қара бұлтты үйіріп зар жылатты, халық апаршылыққа ұшырап босып кетті. Қазақ халқын жер бетінен құртып жіберуге шақ қалдырды. Оның жер-жердегі ақ дегені алғыс, қара дегені қарғыс, ұрда-жық жандайшаптары өз халқына қарсы бағытталған өділетке жатпайтын, шектен шыққан заңсыздықпен, жазықсыз жандардың көзін жойды.

1928 жылы облыс бойынша саяси желеумен 17, 1929 жылы 26 шаруа жазаға тартылды, ал 1930 жылы 466 адам айыпқа тартылып, 267-і атылған, 1931 жылы 224, 1932 жылы 173, 1933 жылы 370 шаруа жазаланып, олардың 61-і атылып кеткен.

1928—1933 жылдары Арал ауданынан 127 шаруа ұсталып, жауапқа тартылған, Қазалы ауданынан 214 адам айыпталып, 15-і атылған. Қармақшы ауданынан 323 адам сотталып, 197-і атылған, бұрынғы Теренөзек ауданынан 166 адам түрмеге тартылып, 22-і атыл-

ған, Қызылорда қаласынан 66 адам, Шиелі ауданынан 48 адам сотталған. Жаңақорған ауданынан 1930 адам жауапқа тартылып, 10-ы атылған.

Көшпенді, жартылай көшпенді шаруаларды жаппай отырықшылыққа айналдыру, байларды зорлық-зомбылықпен тәркілеу, кулактарды тап ретінде жою саясаты наразылық туғызды. Қызылорда өңірінің бір өзінде ғана Қарақум, Қызылқум көтерілістері болды. Осы көтерілістерге қатыскандардың барлығы ұсталып, атылғандары атылып, сотталғандары сотталды және жер аударылды.

Қыстақтар мен ауылдардағы әлеуметтік-саяси ахуалдар ауырлай түсті. Байлар жан-жаққа қоныс аударып қаша бастады. Ресми құжаттардағы мәліметтер бойынша 1928—1929 жылдары тек Жаңақорған, Түркістан аудандарынан 500 байлардың қожалықтары өздерінің малдарымен көшіп, “Пахта Арал” аулына келіп қоныстанған. 1930 жылдың басында Төшкен қаласының маңында бірнеше жүз байлардың үй-қожалықтары шоғырланған. Сол жылдың күзінде Орта Азия темір жолының Гланцево деген стансасында мыңға жуық байлар 3 мың түйесімен шоғырланған. Ал 1930—1933 жылдары тек бір ғана Жаңақорған ауданынан 8273 үй-қожалық, немесе барлық тұрғындардың 72 пайызы көшіп кеткен. Осы кезеңде 49771 бас уақ мал, 8942 бас ірі қара құртылған және жартылай Орта Азияға жөнелтіген. Бұл ауданда Сталин атындағы, “Еңбек”, “Еңбекшіқазақ”, Елтай атындағы колхоздар, біржолата құлаған. 1932 жылдың қазан айында Елтай атындағы колхозда 350 үй-қожалықтан 1933 жылдың наурыз айында 47 үй-қожалығы ғана қалған.

1937—1938 жылғы террор барша елді жайлады. Мәселен, 1937 жылы облыс бойынша 845 адам саяси жзаға кесіліп, 414 адам атылған, 1938 жылы 782 адам жауапқа тартылып, 344-і атылып кеткен. Осы жылдары Арал ауданынан 442 адам жауапқа тартылып, 217-і атылған, сол сияқты Қазалы ауданынан 342—200, Қармақшыдан 294—71, Тереңөзектен 30—20, Сырдариядан 140—66, Қызылорда қаласынан 257—133, Шиеліден 43—24, Жаңақорғаннан 71 адам айыпталып, 25-і атылып кеткен.

Арал, Қазалы, Қармақшы, аудандарына Ресейден, Украинадан, Белоруссиядан, Прибалтика елдерінен жер аударылғандар айдалып өкелінген. 1925 жылы 10 қыркүйекте Г. Л. Пятаков өзінің Ф. Держинскийге жолдаған хаттамасында қазақ сахарасы жер аударуға ыңғайлы, — деп жазған екен. Міне сол айтылған сөз айны-қатесіз жүзеге асырылған.

30—50-шы жылдардың басында орын алған саяси қуғын-сүргіннен, қанды террордан және 1941—1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысынан тек біздің облыс халқы ғана 30 мыңдай бодзактарынан айырылды. Отан соғысында қапыда жау қолына тұтқынға түскендер “сатқын” аталып, аяусыз жазаланып, концлагерьлерге айдалды.

Ұлы Отан соғысы жылдары (1941—1945 ж.) облыс бойынша 545 адам ұсталып жауапқа тартылған, оның 50-і атылып кеткен. Осы жылдары Арал ауданынан —113 адам айыпталып, 12-і атылған, сол сияқты Қазалыдан 103—13, Қармақшыдан —493, Тереңөзектен 389, Сырдариядан 392, Қызылорда қаласынан 134 адам сотталып, 7-і атылып кеткен. Оларға негізінен ке-

нес үкіметіне, Коммунистік партияға, саяси Бюро мүшелеріне қарсы контрреволюциялық жеңілістік үгіт таратып, фашистік Германияның әскері мен қарулы күштерін мадақтап, бұл соғыста Германия жеңелі деген сөздер айтқан деп айып тағылып, жазаға тартылған.

Қолдағы өлі де толық емес мәліметтер бойынша тоталитарлық кезең ішінде облыс бойынша саяси қуғын-сүргінге 4223 адам ұшырап, оның 1004-і атылып кеткен. Оның ішінде Арал ауданынан 782 адам саяси жазаға тартылып, 235-і атылған, сол сияқты Қазалыдан 779—220, Қармақшы ауданынан 652—149, Жалағаштан 124—23, Тереңөзектен 258—39, Сырдариядан 545—121, Шиеліден 154—29, Жаңақорғаннан 271 — адам саяси жазаға тартылып, 30-ы атылып кеткен.

Енді ұлттық құрамы бойынша мәлімет келтірейік: Қызылорда қаласы бойынша 29 қазақ тұтқынға алынып, 49— атылып кеткен, сол сияқты 185 орыстың 23-і, 104 көрестің 61-і, 51 украинның 10-і, 21 поляктың 4-і, 28 еврейдің 4-і атылған, 15 беларус, 8 татар, 9 шешен, 4 молдаван, тағы басқа тұтқынға алынып, жауапқа тартылған.

Арал ауданынан 332 қазақ жауапқа тартылып, 82 атылған, сол сияқты 261 орыстың 97-і, 67 украиннің 20-ы, 30 көрестің 8-і, 17 поляктың 12-і, 9 беларустың 3-і, 10 эстонның 5-і, 7 татардың 1-і, 10 немістің 4-і, 8 еврейдің 1-і, 4 латыштың 1-і атылған, 5 литван, 6 молдаван, 1 шешен жауапқа тартылған.

Қазалы ауданынан 401 қазақ тұтқынға алынып, 62-і атылған, 255 орыстың 101, 33 украиннің 14, 28 көрестің 19, 11 немістің 2, 6 поляктың 6, 6 татардың 5, 3 белорустың 2-і атылған, 9 еврей, 5 молдаван, 3 латыш, 3 эстон жауапқа тартылып сотталған.

Қармақшы ауданынан 498 қазақтың 105 атылған, 59 көрестің 35, 64 орыстың 7, 11 украинның 2,3 еврейдің 1,4 поляктің 1-і атылған, 8 шешен, 2 белорус сотталған.

Тереңөзектен 238 қазақтың 36, 5 көрестің 1 атылған, 6 орыс, 4 шешен, 9 украин, 1 өзірбайжан жауапқа тартылған. Сырдария ауданынан 487 қазақтың 97-і, 44 көрестің —24-і атылған, 4 орыс, 4 молдаван, 2 поляк, 2 шешен, 1 украин жауапқа тартылған. Шиелі ауданынан 62 қазақтың 2, 38 орыстың 10-ы, 20 украинның 1-і, 15 көрестің 10-ы, 13 шешеннің 2-і, 6 неміс, 2, 2 эстонның 2-і атылған, 1 татар, 3 белорус жауапқа тартылған. Жаңақорған ауданынан 214 жауапқа тартылған қазақтың 25-і, 25 орыстың 2-і, 9 украинның 2-і, 4 поляктың 2-і атылған, 16 шешен, 1 неміс, 1 татар, 1 еврей жауапқа тартылған.

Облыс бойынша 2555 қазақтың 483, 856 орыстың 244, 285 көрестің 161, 195 украинның 45, 52 поляктың 25, 55 шешеннің 1, 50 еврейдің 8, 29 белорустың 5, 33 немістің 7, 20 татардың 7, 16 молдаванның 2, 15 эстонның 9, 5 литванның 1, 10 латыштың 3, 6 өзірбайжанның 2, 3 венгердың 2-і атылған.

Міне бұдан тоталитарлық жүйе жүргізген қуғын-сүргіннің ауқымына, оның жазықсыз жандарды баудай түсірген жазалау тегерішінің аяусыздығын көруге болады.

ОГПУ НКВД органдарының жазықсыз жандарды азапқа салған, абақтыға қамаған жантүршігерлік қылмысты халық ешуақытта кешірмейді. Бұл қан-

ды жылдар халық есінде мәңгілік өшірілместей жазылып қалды.

Арада 70 жылдан астам уақыт өткен соң сталиндік қарулардың күшін жоятын бірқатар заң актілері мен үкімет шешімдері қабылданды. Соның ең бастысы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жаппай саяси қуғын-

сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңы болып саналады. Көптен күткен бұл заңның қоғамымыға маңызы өте зор және ол бүкілхалықтық қолдау тапты.

Қорыта айтқанда өткенді айғақтап, жаңа заманның сипатын жаңартып жатқан газырда осындай зобалаң қайталанбасын. Құдайдан тілейтініміз осы.

Редакциядан.

Әлемнің әр қырынан

ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНДАРЫНА АРНАЛДЫ

Бішкек қаласында 1937 жылғы саяси қуғын-сүргін құрбандарының құрметіне арналған телемарафон өткізілді.

Телемарафоннан түскен қаржы “Атабейіт” мемориалдық кешенінің құрылысын аяқтауға жұмсалатын болды. Ал, аталған кешенді ашу үстіміздегі жылдың шілде айында болады деп межеленуде.

Жалпы, Қырғызстанда саяси қуғын-сүргін құрбандарын құрметтеуге айрықша назар аударылып келеді. Кезінде атылып кеткен 197 қырғызстандықтың сүйегі осыдан он жыл бұрын Шу ауданындағы Шоқтас ауылындағы “Атабейіт” қорымына қайта жерленген болатын. Сонымен Қырғыз үкіметі аталған кешеннің құрылысына 13 миллион сом қаржы жұмсап отыр.

“Сыр бойы”, 1 шілде 2000 жыл.

ҚАҒАРЛЫ ТІЗІМ

КСРО Жоғарғы Соты әскери коллегиясының Алматы қаласында
1938 жылдың наурыз айында өткен көшпелі сессиясының үкімі
бойынша атылған азаматтардың бір тобының тізімі.

1 наурызда атылғандардың тізімі табылмады.

2 наурызда атылғандар:

1. АЛАЛЫКИН Анатолий Евтихнеевич
2. АНДРЕЙЧИКОВ Стефан Андреевич
3. АРХИПОВ Иван Алексеевич
4. БЕЛОВ Иван Алексеевич
5. БЕРДЕНОВ Тайжан
6. БОРЩЕНКО Дмитрий Георгиевич
7. ГУСАРОВ Алексей Ефимович
8. ДЕНИСОВ Александр Игнатьевич
9. ДУКЕНБАЕВ Сейділда
10. ДЫМНИЧ Василий Лукьянович
11. ЕСЕБЕРГЕНОВ Файзрахман
12. ЕФРЕТОВ Николай Иванович
13. ЖҰМАНҚҰЛОВ Рахымжан
14. ЖАНДОСОВ Ораз Қықымұлы
15. ЖИВОТОВ Петр Лаврентьевич
16. ЗЕЛЕНКОВ Лаврентий Фомич
17. ЗОЛОТАРЕВ Вениамин Соломонович
18. КАРИН Кеңес
19. КЛАБУНОВСКИЙ Алексей Григорьевич
20. КОМША Леонтий Иванович
21. КОРОЛЕВ Семен Иванович
22. КОРСАНОВ Анатолий Васильевич
23. КРИВОНОС Анатолий Васильевич
24. МИХАЙЛЕНКО Яков Исакович
25. ОВСЮКОВ Филипп Афанасьевич
26. ПЕТИН Алексей Иванович
27. ПРЕЙС Анна Августовна
28. РИТТЕР Петр Петрович
29. РУСАНОВ Сергей Гаврилович
30. СМАГИН Георгий Иванович
31. СПИРИДОНОВ Петр Петрович
32. ТИХОМИРОВ Павел Иванович
33. ТҮБЕКБАЕВ Омарғали
34. ТУПИЦИН Юрий Константинович
35. ХАНГЕРЕЕВ Дәрібай Хангерейұлы
36. ЧЕРНОВСКИЙ Павел Дмитриевич
37. ШАЙКОВ Николай Тарасович
38. ШАМҒОНОВ Нұрмағамбет
39. ЭЛЬБЕРГ Леонид Федорович
40. ЮРАШ Сергей Степанович

3 наурызда атылғандар:

1. АҚШАЛОВ Тұрысжан
2. ӘБДІРАХМАНОВ Кәрім Әбдірахманұлы
3. ӨЗЕРБАЕВ Мордан Нағменұлы
4. БАЛАПАНОВ Айтмұхамед
5. БЕЙСЕМБАЕВ Жұмабек
6. БЕРЕЗОВСКИЙ Владимир Ильич
7. БЕРКІМБАЕВ Таран
8. БОГОРАД Александр Захарович
9. БОЛТЯНСКИЙ Давид Яковлевич
10. ДІЛМҰХАМЕДОВ Мәлік Ділмұхамедұлы
11. ЕРДИНАЕВ Жармұхамед Алпысбайұлы
12. ЕСЕНБАЕВ Халел Мұхамеджанұлы
13. ЖАҚЫПОВ Мұхтар
14. ЖАМАНҚҰЛОВ Кәрім
15. ЖАНАЕВ Сарыбай
16. ЖҰМАҒҰЛОВ Әзкен Машарұлы
17. ЗЕҢГІТАЕВ Ахмет
18. ИМАМБЕКОВ Судырбай
19. ИСАБАЕВ Қияс
20. КӨБЕНОВ Үсен
21. ҚАЛМҰХАМЕДОВ Шорман
22. ҚҰЛЖАНОВ Ибадолла
23. ҚҰРАМЫСОВ Сақып-Керей Мәжитұлы
24. МАДАЛИЕВ Бек-Әли
25. МАСАНЧИ Мағаз Лебузович
26. МАТУСЕВИЧ Василий Селиверстович
27. ПЯТЕНКО Владимир Антонович
28. РОЗЫБАКИЕВ Абдулла Ахмедович
29. САМЕТОВ Шерниязан Сәдуақасұлы
30. САҚТАҒАЛИЕВ Молдағали
31. САРХОЖАЕВ Тұмыс
32. САТЫҒҰЛОВ Нұрғали
33. СӘРСЕМБАЕВ Мендіғали
34. СҮТІРОВ Рақым Сүндетұлы
35. СҮЛЕЙМЕНОВ Хаки Юсупович
36. ТАЙЫРОВ Исмаил Мансұрұлы
37. ТҰРЫСБЕКОВ Бәкір
38. ҮМІТБАЕВ Тәтім

4 наурыз, жексенбі күні жеңдеттер демалыста болған.

5 наурызда атылғандар:

1. АЙСАРИН Сүлеймен
2. АҚЫШЕВ Хамит
3. АХМЕТОВ Құттыбай
4. ӘБДІРАЗАҚОВ Әбдіқадыр
5. ӘМІРОВ Ережеп Ахметұлы
6. БАРМАҚОВ Кенешбай
7. БЕЙСЕНОВ Мак
8. БЕРМУХАМЕДОВ Нұрфазыл
9. БОГДАНОВ Александр Павлович
10. ДЕМЕСОВ Пердебек
11. ЖАКИН Сейдахмет
12. ИМШЕНИЦКИЙ Иван Дементьевич
13. ҚАЙЫПНАЗАРОВ Мұстафа Серікбайұлы
14. ҚАЙЫПОВ Есболат
15. ИМАНҚҰЛОВ Қалымбет
16. КОЗЛОВ Василий Федорович
17. КУЛЕНОВ Зәки
18. ЛЕБЕДЕВ Михаил Николаевич
19. МАМАЖАНОВ Сапарғали
20. МӘДӘЛИЕВ Есенәли

21. МЕРГЕНБАЕВ Қайырбек
22. МИНЕЕВ Александр Никифорович
23. МОСКАЛЕВ Алексей Васильевич
24. НҮРПЕЙІСОВ Мұхаметақы
25. НҮРСЕЙІТОВ Нұржақып
26. ОСПАНОВ Елкей
27. ПАНФИЛОВА Мария Семеновна
28. ПАРГЕВСКИЙ Степан Степанович
29. ПОГОРЕЛЬСКИЙ Борис Самойлович
30. ПОЙЗНЕР Яков Натанович
31. САВИН Георгий Матвеевич
32. САРЫБАТЫРОВ Омар
33. СЕРІКБАЕВ Құрманбай
34. СТАРИКОВ Сергей Владимирович
35. ТҰХВАТУЛЛИН Абрар
36. ТӨТТІБАЕВ Жұмажан
37. УСТЕКОВ Күлбәтша Тұрымбетұлы
38. УХТОМСКИЙ Алексей Николаевич
39. ШАБСКИЙ Сергей Афанасьевич
40. ЮДАХИН Василий Петрович

“Заң” газеті, 31 мамыр, 2000 жыл.

ТОПТАМАМЕН СОТТАЛҒАНДАР ТІЗІМІ

АЙТУАРОВ Қадырбай Қармақшы ауданы, № 6 ауыл, бұрын Жданов атындағы колхозда 1911 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, колхозшы, үйленбеген, бұрын сотталмаған. Қармақшы АӘК арқылы әскер қатарына 1942 жылдың қаңтар айында, екінші рет 1944 жылдың шілде айында алынып, 81 атты әскер дивизиясының құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

ТЫНЫСБАЕВ (Тиништбаев) Зейнулла (Зайнулла) Қармақшы ауданының № 13 ауылында 1920 жылы туған, кейін Арал ауданының Қамбаш селосында тұрған, білімі пединституттың 3 курсында оқыған, партияда жоқ, үйленбеген, бұрын сотталмаған. Арал АӘК арқылы әскер қатарына 1941 жылдың желтоқсан айында, екінші рет 1944 жылдың шілде айында алынып, 152 ерекше атқыштар бригадасының құрамында қатардағы жауынгер ретінде Отан соғысына қатысқан.

Айтуаров Қадырбаймен Тыныштбаев Зейнулла ұрыс даласында немістердің қоршауында қалып, фашистердің тұтқынына түскен, 1944 жылы “Түркістан легионына” кірген, фашистік Германияға адал қызмет етеміз деп ант алған, “Түркістан легионында” 5 айдай болған кезінде олар немістердің оқ-дәрі, қару-жарақ қоймасын күзеткен. Оларға РСФСР ҚК-нің 58 бабының 1 “б” тармағына жататын айып тағылған.

Осы қылмыстары үшін Айтуаров пен Тынысбаев (Тиништбаев) Зейнулла 13 Армия Әскери Трибуналының 1945 жылғы 13 наурыздағы үкімімен өрқайсысы 10 жылға, 5 жылға саяси құқын жоюға өздеріне тиісті мүліктерін тәркілеуге сотталған.

Қазақстан Республикасы прокуратурасы 4 бөлімінің Әскери прокуратура, юстиция капитаны Д. Ж. Адайбаевтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Айтуаров пен Тынысбаевқа (Тиништбаев) тағылған қылмыс құрамының формаль-

ды екенін, олардың РСФСР ҚК-ның 58 бабының 1 “б” тармағымен саяси белгімен сотталғандарын негізсіз деп тауып, Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде 1999 жылғы 2 тамызда толық ақталған.

АҒЫТАЕВ Өмірзақ Қармақшы ауданының № 5 ауылында 1867 жылы туған, сауатты, бұрын болыс болған, осы ауылда тұрған.

ЕРУБАЕВ Мамбетбай Қармақшы ауданының № 5 ауылында 1871 жылы туған, сауатсыз, бұрын ауыл старшинасы болған, осы ауданда тұрған.

Олар өзара бірігіп, ауыл адамдарының арасында Кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген, кедей шаруаларды колхозға мүше болып кіруге қарсы үгіт жасаған.

Осы қылмысы үшін Ағытаев, Ерубасев 1930 жылғы 10 наурызда тұтқынға алынып, 1930 жылғы 13 мамырдағы ОГПУ Коллегиясының жанындағы ерекше мәжілісінің (ОГПУ өкілетті өкілдігінің жанындағы үштіктің) қаулысымен РСФСР ҚК-нің 58-10 және 62 бабтарымен сотталған. Қандай жазаға сотталғандары белгісіз.

3 маусым 1997 жылы Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жапшай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы” Заңына сәйкес Ағытаев, Ерубасевтар толық ақталған.

Себебі іс бойынша Ағытаев пен Ерубасевтың Кеңес өкіметіне Қарсы қылмыстық әрекеттері дәлелденбейді, өздері де мойындамайды, дәлелдеуге жататын қажетті құжаттар жоқ, сол себепті заңсыз сотталған.

БАЙҒАБЫЛЛОВ Смайыл Қармақшы ауданының № 3 ауылында 1893 жылы туған, сауаты бар, партияда жоқ, ауылдық кеңестің төрағасы болып қызмет атқарған.

ҚАРСАҚБАЕВ Ақпанбет Қармақшы ауданының № 7 ауылында 1898 жылы туған, колхозшы.

БАЙСАЛБАЕВ Пірман Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1909 жылы туған, колхозшы.

ДҮЙСЕНОВ Бақыт Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1914 жылы туған, партияда жоқ, осы ауданның “Оян” колхозында есепші болып жұмыс істеген.

МАДРАЙЫМОВ Сағат Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1907 жылы туған, партияда жоқ, осы ауданның “Комсомол” колхозында бригадир болып жұмыс істеген.

ҚОЙШЫБАЕВ Омар Қармақшы ауданының № 11 ауылында 1897 жылы туған, шала сауатты, “Томар Бөгет” колхозының төрағасы болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған, партияда жоқ.

ЖИДЕБАЕВ (ЖЕЛДІБАЕВ) Ботақ (Ботпан) Қармақшы ауданының № 5 ауылында 1876 жылы туған, “Томар Бөгет” колхозының мүшесі.

СҮЙІНДІКОВ Бисен Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1908 жылы туған, партияда жоқ.

ЖОҒАЛТАЕВ Дастанбай Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1893 жылы туған, партияда жоқ, сауатсыз, “Ақбел” колхозында бригадир болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған.

ҚАЙМАҚБАЕВ Сержан Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1892 жылы туған, партияда жоқ, шала сауатты, “Қызыл Әскер” колхозының төрағасы болып жұмыс істеген.

БЕЙСЕКОВ (БИСЕНОВ) Қасым Қармақшы ауданының № 3 ауылы “Қызыл Таң” колхозында 1896 жылы туған, партияда жоқ, сауатты, № 3 ауылда, сельпо меңгерушісі болып жұмыс істеген, 1930 жылы Қарақұм қарақшыларына қатысқаны үшін Қазақстандағы ОГПУ өкілетті өкілдігі ханындағы үштіктің қаулысымен 3 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған.

ИЗИМБЕТОВ Ильяс 1890 жылы Арал ауданында туған. Мал шаруашылығымен айналысқан. 1937 жылы 22 қарашада 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ИСМАГУЛОВ Саркен 1869 жылы Қостанай облысында туған. Діни жұмыс малайлықпен айналысқан. 1937 жылы 10 қарашада 10 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

МЕТИК Андрей Ефимович 1829 году рождения, уроженец Аральского района, до ареста был рыбаком. 6 июня 1938 года осужден на 3 года лишения свободы. На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ҚҰЛЫМБЕТОВ Абдраим 1829 жылы Арал ауданының № 10 ауылында туған. Еш жерде жұмыс істемеген. 9 желтоқсан 1937 жылы ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесінің Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы Жарлығының негізінде толық ақталған.

ЧУБАНОВ Василий Степанович 1880 года рождения, уроженец Рязанской губернии. 20 ноября 1937 года осужден к 10 годам лишения свободы.

На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ТӨЖІБАЕВ Дүйсен Бөгенбайұлы, 1900 жылы Арал ауданында туған. Аудандық партия комитетінің мәдени жұмыстар бөлімінің меңгерушісі болып істеген. 1937 жылдың 12 тамызында “халық жауы” ретінде ұсталған. 1938 жылдың 27 ақпанында Әскери коллегиясының шешімімен ең жоғарғы жаза — ату жазасына сотталған. 1957 жылдың 31 қазанында СССР Жоғарғы Соты коллегиясының шешімімен ақталған.

БАЛЫМБЕТОВ Сайман 1884 жылы Қазалы ауданының № 8 ауылында туған, колхоз сауда дүкенінде сатушы болып істеген. 14 қазан 1937 жылы ең жоғары жаза — ату жазасына сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЛИ САН-СОН родился в 1899 году, уроженец Китайской Народной Республики. До ареста проживал и работал прихмарером на станции Ново-Казалинск. 5 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ТЕН Хао родился в 1907 году, уроженец Корейской народно-демократической республики. До ареста проживал и работал учителем средней школы г. Казалинск. 5 сентября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ЧЕХАЕВ Рашид родился в 1908 году, уроженец ЧИ АССР. Нигде не работал, проживал в пос. Жусалы Кармакшинского района. 27 ноября 1946 года осужден к 4 годам лишения свободы.

На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

ТЕН Чун-Сам родился в 1899 году, уроженец, Польского района ДВК. Проживал и работал колхозником колхоза “Тан” Жалагашского района. 5 октября 1938 года осужден к высшей мере наказания — расстрелу.

На основании Указа Президиума Верховного Совета СССР от 16 января 1989 года реабилитирован.

СЫРЖАНОВ Сағынбай 1909 жылы Сырдария ауданында туған, темір жолда жұмысшы болып істеген. 1944 жылы 3 шілдеде 5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ЫСҚАҚОВ Абсадық 1906 жылы Сырдария ауданының № 3 ауылға қарасты Ленин атындағы колхоздың “Зіңкетер” бөлімшесінде туған. 1940 жылы ұсталып, 1,5 жылға бас бостандығы еркінен айыруға сотталған.

СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1989 жылғы 16 қаңтардағы жарлығының негізінде толық ақталған.

ТОҚЖАНОВ (ТОПЖАНОВ) Ахмет Қармақшы ауданының № 3 ауылында 1880 жылы туған, шала сауатты, еш жерде жұмыс істемеген.

ТӨЛЕГЕНОВ Байзақ (Байжан) Қармақшы ауданының № 1 ауылында 1878 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ.

ЖАНАЛИЕВ Ешмұрат Қармақшы ауданының № 3 ауылында 1883 жылы туған, партияда жоқ, сауаты бар, “Қызыл-Там” стансасындағы мектепте мұғалім болып жұмыс істеген, бұрын сотталмаған.

ТӨЙКЕНОВ Кеуіл Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1892 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, “Ордалы” колхозының мүшесі.

ЕСЖАНОВ Шалмен Қармақшы ауданының № 4 ауылында 1892 жылы туған, партияда жоқ, сауатсыз, молда болған, еш жерде жұмыс істемеген.

КӨРІБАЕВ Шығынтай Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1883 жылы туған, шала сауатты, партияда жоқ, еш жерде жұмыс істемеген.

Бұл 17 адамға кеңес өкіметіне қарсы ұйымға қатысқан, оның тапсырмасымен зиянкестік, жауыздық жұмыстар жүргізген-мыс деп айып тағылып, 1938 жылғы 19 қаңтарда тұтқынға алынған. Қармақшы аудандық НКВД-ның қаулысымен РСФСР ҚК-ның 58 бабының 7 және 11 тармақтарымен айып тағылған. (Істе басқа материалдар жоқ).

Қазақстан Республикасы Бас прокуроры қылмысты істі 1997 жылғы 28 қарашада қарап, Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде жоғарыдағы көрсетілген 17 айыпкерді 1998 жылғы 7 шілдеде толық ақталған.

БОРАМБАЕВ (Бұрымбаев) Кетегбай Қармақшы ауданының № 2 ауылында 1906 жылы туған.

ДОСМҰРАТОВ Әбіл Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1897 жылы туған.

ҚҰЛЫМБЕТОВ Есқабыл Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1897 жылы туған.

ОРАЗБАЕВ Мұса Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1907 жылы туған.

ОРАЗБАЕВ Жұмабай Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1876 жылы туған.

ТЕБЕРЕКОВ Қашығұл Қармақшы ауданының № 7 ауылында 1887 жылы туған.

ЖҰМАҒҰЛОВ Қарыл Қармақшы ауданының № 7 ауылында 1906 жылы туған.

МАМЫТОВ Жұмағұл Қармақшы ауданының № 7 ауылында 1882 жылы туған.

ӨШПРОВ (ӨМІРОВ) Нұрман Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1882 жылы туған.

НҰРМАНОВ Бірмағамбет Қармақшы ауданының № 8 ауылында 1914 жылы туған.

РАМАНҚҰЛОВ Умерна (Өмірбай) Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1899 жылы туған.

БЕЛАНОВ Жарылқасын Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1902 жылы туған.

АЛДОНҒАРОВ Қожантай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1887 жылы туған.

ЖҰБАНОВ Тоғызбай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1893 жылы туған.

ЖҰБАНОВ Аяп Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1893 жылы туған.

ӘЖІБАЕВ Сейдәлі Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1890 жылы туған.

ЖАМАНБАЛАЕВ Орынбасар Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1876 жылы туған.

ОҒҒАРОВ Дүйсенбай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1852 жылы туған.

ДҮЙСЕНБАЕВ Жазықбай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1902 жылы туған.

ТӨЛЕГЕНОВ Рай Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1906 жылы туған.

ИНТЕНГИРОВ Абдірахман Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1914 жылы туған.

ШӘЙКЕНОВ Есберген Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1895 жылы туған.

СЫРБАЕВ Биғали (Бегалы) Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1883 жылы туған.

БҰРХУЛТАЕВ (Бүркітбаев) Жақыс Қармақшы ауданының № 15 ауылында 1902 жылы туған.

ДҮЙСЕНБАЕВ Әбдікөрім Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1873 жылы туған.

КЕНДӨУЛЕТОВ Тұрмахан Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1883 жылы туған.

ЕСПАЕВ Тұрмахан Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1896 жылы туған.

АҚҚАЗИЕВ Әзірбай Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1914 жылы туған.

ЕСПАЕВ Тәжібек Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1910 жылы туған.

ДУМЕНБАЕВ (Дүйсенбаев) Алтынбек Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1914 жылы туған.

ЕРНАЗАРОВ Әбу Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1893 жылы туған.

ТҮРҒАНҰЛЛОВ Тұрсынбай Тамды ауданының № 3 ауылында 1883 жылы туған.

АЛДАБЕРГЕНОВ Абдулғазиз Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1914 жылы туған.

ӨТЕБАЕВ Мұратбай Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1903 жылы туған.

ҚОСМҰРЗАЕВ Алтай Қызылқұмдағы Гарғана деген жерде 1908 жылы туған.

ЕСҚҰБЫҚОВ Ықлас Аламесек ауданының № 12 ауылында 1862 жылы туған.

ЕРБОЛАТОВ Омар Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1898 жылы туған.

МАХАМБЕТОВ Қайбұлда Қызылорда ауданының № 26 ауылында 1883 жылы туған.

АЙТУҒАНОВ Қожатай Ырғыз ауданының № 19 ауылында 1863 жылы туған.

БАЙЖАНОВ Ақшун Ырғыз ауданының № 7 ауылында 1907 жылы туған.

БАБЫЛОВ Ізбан Қазалы ауданының № 6 ауылында 1894 жылы туған.

БАБЫЛОВ Балмыша Қазалы ауданының № 6 ауылында 1896 жылы туған.

ДӘУІТОВ Тайман Қазалы ауданының № 6 ауылында 1914 жылы туған.

МӘМБЕТОВ Назен Қазалы ауданының № 8 ауылында 1895 жылы туған.

БЕСПАЕВ Жакен Қармақшы ауданының № 12 ауылында 1875 жылы туған.

БҰЗАНОВ Ержан Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1878 жылы туған.

САМАЛЫҚОВ Абдулла Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1903 жылы туған.

ЖҮНҰРБАЕВ Асылбай Қармақшы ауданының № 10 ауылында 1857 жылы туған.

АРДАБАЕВ Алхамбет Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1886 жылы туған.

МАСАҚБАЕВ Өтепберген Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1910 жылы туған.

- ӨЛЖАНОВ Дүйсен Қармақшы ауданының № 9 ауылында 1902 жылы туған.
- ҚАРАҚЫЗОВ Қалым Қармақшы ауданының № 6 ауылында 1872 жылы туған.
- ТАБАНОВ (Табаков) Қондыбай Тамды ауданының № 6 ауылында 1904 жылы туған.
- ҚАРТАБАЕВ Бұзау Қармақшы ауданының № 7 ауылында 1849 жылы туған.
- ҚАБЫЛБАЕВ Көшербай (Күдербай) Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1895 жылы туған.
- МАСАҚБАЕВ Жабет Қармақшы ауданының № 16 ауылында 1895 жылы туған.
- Бұл 56 адамның тұтқынға алынғанға дейінгі жұмыс орны және іс құжаттарында белгісіз. Олардың барлығы 1932 жылғы 10 ақпанда тұтқынға алынған. Іс құжаттарында соттың шешімі жок.
- Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының саяси қуғын-сүргіндер қүрбандарын ақтау бөлімінің прокуроры, юстиция кеңесшісі Р. Якубовтың осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша былай делінген: негізінде архивтік-тергеу ісінің жоқтығынан қорытынды шығаруға тексеру жүргізу үшін тек қана бақылау өндірісінің материалдары ғана пайдаланылды, атап айтқанда айып тағу туралы қаулы және барлық 56 адамның бұлтартпау шарасын қолдану қаулысы ғана қаралды. Олар РСФСР ҚК-нің 58 бабының 2 және 58-дің 11 тармақтарымен қылмыстық жауапқа тартылған.
- Іс материалдарын тексеріп қарағанда Н/П-да Жоғарыда көрсетілген қаулылардан басқа 26 адамнан жауап алған протоколдар бойынша бұлардың қылмыс жасаған кінәлары көрінбейді. Бірақ олар 1931—1932 жылдары Қармақшы ауданының территориясында ағайынды Төлеген және Азат жеке Батыровтар бастаған Кеңес өкіметіне қарсы шыққан Қарақшылармен тығыз байланыс жасағандары үшін қылмыстық жауапқа тартылған. Осыған байланысты ОГПУ Арал жедел секторы соның 1932 жылғы 29 ақпандағы қаулысымен бұл адамдар ешқайда кетіп қалмауы туралы тіхтатпенен қамаудан босатылған.
- Сөйтіп Н/П материалын тексеріп, яғни тергеуінің жоғарыда көрсетілген екі қаулысы бойынша анықталғаны, 1932 жылы бұл 56 адамның РСФСР ҚК-нің 58 бабының 2,58 бабтың 11 тармақтарымен қылмыс жасаған кінәларын дәлелдейтін анықтамалар жок. Олар қылмыстық жауапқа дәлелсіз тартылған, осыған байланысты олар ақталуға жатады делінген.
- Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі заңның негізінде бұл 56 адам 1997 жылғы 10 желтоқсанда толық ақталған.
1. ҚОЙБОЛДИН Жанабай 1917 жылы Батыс Қазақстан облысы, Тайпақ ауданының № 12 ауылында туған, 533 СП 1-ші гвардиялық марш ротасы командирінің саяси жетекшісінің орынбасары.
 2. ҚАЛАУОВ Дидар 1912 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, 533 СП 1-ші гвардиялық марш ротасының қатардағы жауынгері.
 3. АЙҚЫНБАЕВ Өмірәлі 1909 жылы Алматы облысы Жамбыл ауданының Ұзынағаш ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 4. ДӨРШЕВ Төлебай, 1919 жылы Арал ауданының № 19 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 5. РАХАНОВ Жаңбырбай, 1915 жылы Арал ауданының № 6 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 6. МАХАНОВ Абдіхалық, 1913 жылы Қармақшы ауданының № 14 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 7. ҚАЗИЕВ (Қатиев) Абжали, 1903 жылы Қармақшы ауданының № 14 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 8. БОРАНҚҰЛОВ Өтембет 1907 жылы Қазалы ауданының № 17 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 9. МЕКЕНОВ Алғазы, 1905 жылы Арал ауданында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 10. ҚҰДАЙБЕРГЕНОВ Өблхамит, 1919 жылы Арал ауданының № 11 ауылында туған, осы ротаның бөлімше командирі.
 11. ІЗТЛЕУОВ Әмірбек, 1919 жылы Қармақшы ауданының № 7 ауылында туған, осы ротаның бөлімше командирі.
 12. ТӨЛЕУОВ Сағал, 1915 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 13. СЕРАЛИЕВ Өмірзақ, 1915 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 14. ШӨРИПОВ Разақ, 1910 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 15. ҚАРШЫҒАЕВ Нағман, (Нажман), 1910 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 16. ТАЛАСБАЕВ Қуаныш, 1909 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 17. ЕРІМБЕТОВ Ізбасқан, 1907 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 18. АЙНАБЕКОВ Сейітқазы, 1907 жылы Арал ауданының № 9 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 19. ӨМІРТАЕВ Бұхар, 1909 жылы Қармақшы ауданының № 4 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 20. НҰРЖАНОВ Бұхар, 1901 жылы Қармақшы ауданының № 4 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 21. ЖАМАНБАЕВ Крекез, 1906 жылы Қармақшы ауданының № 4 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 22. ҚҰДАЙБЕРГЕНОВ Саттар, 1920 жылы Сырдария ауданының № 5 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 23. ЕРЖАНОВ Тұралай, 1912 жылы Қармақшы ауданының № 14 ауылында туған, осы ротаның қатардағы жауынгері.
 24. ЖИЕНАЛИЕВ Бөзкөл, 1912 жылы Қазалы ауданының № 18 ауылында туған, осы ротаның бөлімше командирінің көмекшісі.
 25. АЙМҰРАТОВ Өмірзақ, 1912 жылы Арал ауданының № 19 ауылында туған, осы ротаның бөлімше командирінің көмекшісі.
 26. КНЯЗБАЕВ Нысан, 1912 жылы Арал ауданы-

ның № 10 ауылында туған, взвод командирінің көмекшісі.

27. **ЖАНКҮШКОВ** Нысан, 1912 жылы Арал ауданының № 10 ауылында туған, осы ротаның взвод командирінің көмекшісі.

28. **ЕСПАЕВ (ИСПАЕВ)** 1916 жылы Жалағаш ауданының № 21 ауылында туған, 52 ЗСП миномет батальонының хатшысы (писарь).

Шілде айы 1942 жылы 53 ЗСП саяси жетекшінің орынбасары Қайболдин өзіне көмекші ретінде Қалауовты алып, жоғарыдағы қызылөскерлерді кеңес өкіметіне қарсы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген. Бұл мақсатқа командирлер мен әскери бөлімшелердегі кемшіліктерді пайдаланып, қызылөскерлер қатарындағы қазақтарды Отанын сатып, фашистік Германияның жағына өтуге шақырған. Осы қылмыстары үшін аты аталғандар тұтқынға алынып, 1942 жылы 9 қазанда Оңтүстік Қазақстан Орал әскери округінің әскери Трибуналы РСФСР Қылмыс кодексінің 58—1 “а”, 58—1 “б”, 58—2, 58—3, 58—11 баптарымен айыпталған істі қарап Қайболдин, Қалауов, Айқынбаев, Дарішев, Рахановтар ең жоғарғы жаза — ату жазасына; Маханов, Қазиев, Боранқұлов, Мекенов, Құдайберген, Ізтілеуов Ержанов, Жиеналиевтер он жылға бас бостандығы еркінен айыруға, және 5 жылға саяси құқын жоюға; Төлеуов, Сералиев, Шарипов, Қаршығаев, Таласбаев, Ерімбетов, Айнабековтер 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға және 3 жылға саяси құқын жоюға; Өміртаев, Нұржанов, Жаманбаев, Құдайбергендер 8 жылға бас бостандығы еркінен айыруға, саяси құқын жоймай; ал Аймұратов, Князбаев, Жанкүшкөв, Еспаевтардың с-әрекеттерінде қылмыс белгісі болмағандықтан ақталған.

1959 жылы 10 қазанда СССР Бас прокуроры осы іс бойынша қылмыс құрамы жоқтығын ескеріп, наразылық келтіріп, оны СССР Жоғары Соты қанағаттандырған.

1997 жылы 18 қарашада Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуір “Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы” Заңына сәйкес жоғарыдағылар ақталған.

Себебі қуғын-сүргінге ұшырағандар Кеңес өкіметіне қарсы ешқандай іс-әрекеттер жасамаған. Отанын сатып жау жағына өту пиғылы болмаған, іс бойынша қылмыстарын дәлелдейтін құжаттар жоқ. Күәлдердан қорқытып жалған жауаптар алынған.

ТОҒАНАСОВ Қазі Қармақшы ауданының № 11 ауылында туған, жасы 43-те, мал ұрлаушының баласы, атқамінер, бұрын сотталмаған.

НҮРПЕЙІСОВ Ишанбек Қармақшы ауданында туған, жасы 38-де, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

САРЫБАЕВ Шайхы Қармақшы ауданында туған, жасы 37-де, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

ҚАЛДЫБЕКОВ Боранбай Қармақшы ауданында туған, жасы 40-та, кедей-шаруа, бұрын сотталмаған.

ТОҒАНАСОВ Ыбырай Қармақшы ауданында туған, жасы 50-де, мал ұрлаушының баласы, атқамінер, бұрын сотталмаған.

ҚҰДАЙБЕРГЕНОВ Отызбай Қармақшы ауданында туған, жасы 38-де, бұрын Қарақұм көтерілісіне қатысқан, атқамінер, бұрын сотталмаған.

Бұлардың барлығы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8 тармағымен айыпталған. РСФСР Жоғарғы соты қазақ бөлімшесінің 1931 жылғы 27 қыркүйектегі үкімімен ең жоғары жаза — ату жазасына, барлық мал-мүліктерін тәркілеуге сотталған.

ЕРЖАНОВ Жұмағали Қармақшы ауданында туған, жасы 40-та, бұрын сотталмаған.

АҚБАЕВ Мырзатай Қармақшы ауданында туған, жасы 30-да, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

ӨТЕПОВ Сқақ — жасы 41-де, бұрын сотталмаған. **НҮРПЕЙІСОВ** Иманғали — жасы 36-да, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

ЖАПАРОВ Иманзада — жасы 37-де, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

ҚЫЛЫШБАЕВ Ешпан — жасы 37-де, бұрын сотталмаған.

САҚАЛОВ Төлеген — жасы 30-да, бай-кулақтың баласы, бұрын сотталмаған.

РЫСБАЕВ Балшын — жасы 28-де, байдың баласы, бұрын сотталмаған.

БИСЕМБАЕВ Берман — жасы 27-де, байдың-бидің баласы, бұрын сотталмаған.

ӨТЕПОВ Мұса — жасы 44-те, атқамінер, бұрын сотталмаған.

Бұлардың барлығы РСФСР ҚК-ның 58 бабының 8 тармағымен айыпталған. Жоғарыдағы үкіммен әрқайсысы 8 жылға сотталған.

ЕРЖАНОВ Төшке — жасы 62-де, кедей-шаруа, бұрын сотталмаған.

МЕТЕРОВ Қыпшақбай — жасы 65-те, кедей-шаруа, бұрын сотталмаған.

Бұл екеуіне РСФСР ҚК-ның 17—18 бабының 8 тармағына жататын айып тағылған. Жоғарыдағы үкіммен әрқайсысы 8 жылға сотталған.

РАМАНОВ Серәлі — жасы 23-те, кулак, бұрын сотталмаған.

НАУРЫЗБАЕВ Арбыхан — жасы 20-да, байдың баласы, бұрын сотталмаған.

Бұл екеуі де РСФСР ҚК-ның 17—58 бабының 8 тармағымен айыпталған. Жоғарыдағы үкіммен әрқайсысы 3 жылға сотталған.

МАЙКЕНОВ Бартай — жасы 20-да, БЛКЖО мүшесі, бұрын сотталмаған.

ҚАРАБАСОВ Асылхан — жасы 20-да, байдың баласы, бұрын сотталмаған.

АХМЕТОВ Зейін — жасы 26-да, ауылдық кеңестің хатшысы, бұрын сотталмаған.

Бұл үшеуі де РСФСР ҚК-ның 17—58 бабының 8 тармағымен айыпталған.

Жоғарыдағы үкіммен әрқайсысы 2 жылға сотталған. Осы үкіммен Бисембаев Нұрмұхан, Байкенов Саржан, Өмірбаев Ерәлі, Рахымбердиев Әубәкір, Қойғамбаев Исабай, Метеров Майкен ақталып, қамудан босатылған.

РСФСР Жоғарғы Сотының 1931 жылғы 1 қарашадағы қаулысымен Тоғанасов Қазі, Сарыбаев Шайхы, Қалдыбеков Боранбай және Тоғанасов Ыбырай жөніндегі үкім күшінде қалдырылған. Нүрпейісов Ишанбек және Құдайберген Отызбай жөніндегі үкімі өзгертіліп, өлім жазасы 10 жылмен ауыстырылған. Бейсембаев Берманның жазасы оның жастығы ескеріліп 8 жылдан 2 жылға шегерілген.

Бүкілроссиялық ЦИК Президиумының 1932 жылғы 1 қаңтардағы қаулысымен Қазі және Ыбырай Тоғанасовтар, Сарыбаев Шайхы және Қалдыбеков Боранбай жөніндегі үкім күшінде қалдырылған. Сотталғандардың көпшілігіне тағылған айып, олар Қармақшы ауданының Ленин атындағы колхоздың төрағасы, өкімет өкілі Б. Ешовты “таптық” кек алу мақсатында өлтірген, ол жетеуі сотталғандарға ықпал жасап, кенес бергені үшін сотталғандары негізсіз деп табылған.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Бөлім прокуроры Т. А. Күсеновтің осы қылмысты іс жөнінде шығарған қорытындысы бойынша Тоғанасов Қазі, Тоғанасов Ыбырай, Сарыбаев Шайхы,

Нүрпейісов Ишанбек, Қалдыбеков Боранбай, Ержанов Жұмағали, Ақбаев Мырзатай, Өтепов Сқақ, Нүрпейісов Иманғали, Жапаров Иманзада, Қыпшақбаев Ешпан, Сакалов Төлеген, Рысбаев Болшын, Бейсембаев Берман және Өтепов Мұсаға Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі “Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы заңы” жатпаған, олар ақталмаған.

Ержанов Төшке, Метеров Қыпшақбай, Раманов Серөлі, Наурызбаев Арбыхан, Майкенов Бертай, Қараболов Асылхан және Ахметов Зейін Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 14 сәуірдегі Заңының негізінде 1999 жылдың 7 желтоқсанда толық ақталған.

“БЕКІТЕМІН”

Қызылорда облыстық прокуратурасының орынбасары аға заң кеңесшісі

(Ю. С. Кучма)
14.VII — 1991 жыл.

Қ А У Л Ы

(қылмыстық істі қысқарту жайлы)

Қызылорда қаласы

14.VII — 1991 жыл.

Қызылорда облыстық прокуратурасының аға кеңесшісі, заң кеңесшісі М. Имандосов, Қарақұм көтерілісіне қатысушы Б. Қожанжаров, Қ. Дабылов, Е. Төребеков тағы басқа қарақшыларға қарсы РСФСР-дің қылмыстық кодексінің 58—2 бабының 8, 10, 12 тармақтарында көрсетілген қылмыстық белгілермен қозғалған мұражайда сақталған қылмыстық істі қарап,

Таптым:

Қазақстан ОГПУ-ның жанындағы үштіктің 1930 жылғы 19 қарашадағы № 38/Қ қаулысымен ең жоғарғы жаза ату жазасына 118 адам сотталған, атап айтқанда:

1. **ҚОЖАНЖАРОВ** Бұхарбай, 1857 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, дүние-мүлкі төркіленген, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
2. **ДАБЫЛЛОВ** Қоңқақ, 1885 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
3. **ШАЛҒЫНБАЕВ** Омар, 1886 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
4. **ТӨРЕБЕКОВ** Ержан, 1852 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
5. **МЫНБАЕВ** Шаяхмет, 1887 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
6. **КЕТЕБАЕВ** Даруш, 1891 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған,

үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.

7. **МЕНДІБАЕВ** Алихан, 1888 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
8. **ӘЛІМБЕТОВ** Піржан 1875 жылы Қызылорда қаласы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
9. **ШҮКЕЕВ** Жақсылық 1877 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа.
10. **ӘЛМАҒАМБЕТОВ** Ыбырай, 1889 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа.
11. **НҮРҒАЛИЕВ** Ақберген 1904 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа.

12. **ШОҢМҮРЫНОВ** Қайран 1902 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

13. **БАЗАРОВ** Баймұрат 1889 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, орта білімді, бұрын сотталмаған, БК(б)П мүшесі, сауда дүкенінің меңгерушісі болып істеген.

14. **ҚҰРМАНБЕКОВ** Қолған 1877 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

15. **ТОҚТАМЫСОВ** Бөлекбай 1877 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партиядә жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.

16. **АЛТЫНБАЕВ** Нұрмұрат 1884 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, шала сауатты, БК(б)П мүшелігінен сотталуына байланысты шығарылған, жеке шаруа.

17. **МҰРАТОВ** Жалғызбай 1880 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 5 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партиядә жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.

18. **ҚОЖБАҚОВ** (Шүкенов) Мұса, 1903 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 5 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партиядә жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

19. **ІПРНАЗАРОВ** Исмет 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы № 5 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

20. **ҚАНАТШАЕВ** Мұса 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

21. **БОХАНОВ** Жақып, 1897 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

22. **БАЙБЕКОВ** Нияз, 1859 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

23. **ҚОРЖЫНБАЕВ** Тұрымбек 1869 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, жеке шаруа.

24. **БАЙМАҒАҢБЕТОВ** Ташмағанбет 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа.

25. **АМАНБАЕВ** Әбдірахман, 1895 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

26. **ЖАБАКЕЕВ** Тұралы, 1895 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, шала сауатты, малшы, жеке шаруа.

27. **ЖАЕКЕЕВ** Әби, 1899 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйлен-

ген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, БК(б)П мүшесі, Қармақшы ауылдық кеңесінің төрағасы болып істеген.

28. **ӘЛІПБАЕВ** Рысмахан, 1874 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

29. **АСЫЛБАЕВ** Бекенбай, 1869 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

30. **РАХМЕТОВ** Дәуенбай 1886 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 5 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

31. **БОРАНБАЕВ** Тәуекел, 1883 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

32. **ҚУАНОВ** Төлеген 1900 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

33. **АТАБАЕВ** Арысбай, 1900 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, шала сауатты, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

34. **МҰСТАФИН** Әбу, 1870 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, тәркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

35. **ЖЫЛКЕЛДИЕВ** Мұстафа, 1870 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

36. **ДӘУРЕНОВ** Османқұл, 1870 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, тәркіленген бай, малшы.

37. **ҚАРАҰЫЛОВ** Біржан, 1860 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

38. **СЕЙТОВ** Аманқұл, 1905 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

39. **БАЙМЕНОВ** Әбдірахман, 1898 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

40. **ШӘКИМОВ** Қасым, 1885 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партиядә жок, жеке шаруа, малшы.

41. **КЕНЖЕҒҰЛОВ** Нұрмахан, 1890 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 7 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

42. **РАМАНҚҰЛОВ** Мірәлі 1885 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партиядә жок, тәркіленген бай, малшы.

43. **КЕНЖЕҒҰЛОВ** Алдаберген, 1871 жылы Қызылорда облысы, Терезөек ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа.
44. **ҚАЙРАНБАЕВ** Ертілеу, 1861 жылы Қызылорда облысы, Терезөек ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, төркіленген орта шаруа.
45. **ТОҚТЫБАЕВ** Садық, 1885 жылы Қызылорда облысы, Терезөек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, орта шаруа, малшы.
46. **БЕКЕТАЕВ** Байдақ, 1882 жылы Қызылорда облысы, Терезөек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
47. **ТӨЛЕГЕНОВ** Самбет, 1870 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
48. **ҚЫЛЫШБАЕВ** Аллақат, 1880 жылы Қызылорда облысы, Терезөек ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, төркіленген бай, орта шаруа.
49. **ЗАРЫМБЕТОВ** Омар, 1870 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
50. **ОМАРОВ** Балапан (Балапан), 1880 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, орта шаруа, малшы.
51. **БҰҚАРБАЕВ** Қуаш, 1897 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
52. **БҰҚАРБАЕВ** Жакен, 1900 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
53. **БҰҚАРБАЕВ** Аукен, 1902 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
54. **ҚАЛЫҚОВ** Ахмет, 1867 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
55. **ЕРЖАНОВ** Абдусамат, 1868 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында жоқ, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
56. **ҚОЖАМЖАРОВ** Ернар, 1854 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, жеке шаруа, малшы.
57. **ЕРНАЗАРОВ** Қойшығұл, 1893 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа.
58. **ЖАҚЫПОВ** Байдіда, 1884 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа.
59. **АҚМОЛДАЕВ** Смағұл, 1891 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
60. **СЕЙТЕНОВ** Көшкен, 1907 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
61. **ҚАРАКӨБЕКОВ** Смағұл, 1882 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
62. **ТӨЛЕСОВ** Сырбай, 1868 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
63. **ЖАНСЕЙТОВ** Досмайлы, 1880 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
64. **БЕЙСЕНОВ** Қойшыбай, 1875 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
65. **БЕКСЕМБАЕВ** Менетбай, 1875 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
66. **БАЛТАҒҰЛОВ** Кенжеғұл, 1889 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
67. **АЛДЫМБАЕВ** Кенжеғұл, 1889 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
68. **ҚАРАКӨТОВ** Төкен, 1889 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
69. **МЕНДІБАЕВ** Берман, 1882 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
70. **БӨРІКБАЕВ** Меңдібай, 1881 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
71. **МЕНШБАЕВ** Қоржымбай, 1897 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
72. **НҰРМАНОВ** Әбіл, 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
73. **МЫНЖАСАРОВ** Қойшыбай, 1863 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
74. **ҚАБЫЛЛОВ** Алашбай, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

75. **ҚЫПШАҚБАЕВ** Донжан, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

76. **БАЙЖИЕНОВ** Ахмет, 1899 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жок, жеке шаруа, малшы.

77. **САРМОЛДАЕВ** Пірназар, 1855 жылы Қызылорда облысы Қармақшы ауданының № 5 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жок, жеке шаруа, малшы.

78. **ЖАЙШЫЛЫҚОВ** Құлмұрат, 1888 жылы Қармақшы облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

79. **ТҰРЫМБЕТОВ** Жаныбай, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

80. **ДҮЙСЕНБАЕВ** Бержан (Біржан), 1880 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

81. **ЖАНКІСІЕВ** Әлмұрат, 1880 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, партияда жок, жеке шаруа, малшы.

82. **НАСЫМБАЕВ** Айтбай, 1866 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партияда жок, молда.

83. **ҚОШАРОВ (ҚОШАРБАЕВ)** Жоламан, 1906 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

84. **ТҰРМАХАНОВ** Дүйсен, 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 7 ауылында туған, үйленген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, ауылдық кеңестің төрағасы болып істеген.

85. **ШАҚҰТОВ (ШАҢҒЫТОВ)** Көшек, 1872 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауылының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

86. **ҚАЛЫСБАЕВ** Фазылхан, 1882 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

87. **ЖЫЛГЕЛДИЕВ** Сыздық, 1887 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

88. **САҒЫМБАЕВ** Шопанбек, 1870 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

89. **ДІНУРЕНОВ** Жамал, 1887 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

90. **АТЫҒАЕВ** Абен, 1888 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйлен-

ген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

91. **ҚАРАҚҰЛОВ** Нұрхан, 1884 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

92. **БАРЖАНОВ** Айшім (Аишім), 1893 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

93. **МАТЕНОВ** Жақып, 1870 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

94. **ҚАБЫЛОВ** Сағымбай, 1851 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

95. **ТОҚСЕЙІТОВ** Бекбай, 1865 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

96. **КЕНЖЕГҰЛОВ** Құдайберген, 1858 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 7 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

97. **ЕРТІЛЕУОВ** Төлген, 1900 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 12 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

98. **АЙДАБАЕВ** Сәрсенбай, 1881 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 12 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

99. **ИСМАЙЛОВ** Нұрманғали, 1883 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 12 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, төркіленген бай, жеке шаруа, малшы.

100. **БЕРЕСТЕНОВ** Ысқак, 1870 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

101. **ЖАЗИЕВ** Ахметбек, 1868 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

102. **МЫҚТЫБАЕВ** Жаппасбай, 1872 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

103. **ОМАРБЕКОВ** Ысқак, 1870 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

104. **ЫСҚАҚОВ** Маулақ, 1901 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

105. **ЖАҚАЕВ** Әлмұхамед, 1892 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

106. **ЕРТЛЕУОВ** Мүке, 1905 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

107. **БАЙБОСЫНОВ** Қоңырбай, 1889 жылы Қостанай облысы, Жетіқара ауданының № 8 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, РСФСР ҚК-ның 61 бабына сәйкес сотталған, төркіленген бай, малшы.

108. **МҮШКОВ** Сестібай, 1855 жылы Қостанай облысы, Наурызым ауданының № 12 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

109. **БАЗАРБАЕВ** Қали, 1867 жылы Қостанай облысы, Наурызым ауданында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

110. **ТАНЫБАЕВ** Құшақбай, 1888 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

111. **АРЫСТАНБЕКОВ** Жылқыбай 1892 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

112. **ҚҰЛТАЕВ** Балымбет, 1869 жылы Қызылорда облысы, Қазалы ауданының № 16 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

Осы іс бойынша айыптау қорытындыға енгізілмеген ОГПУ-дың жанындағы үштік РСФСР ҚК-нің 58—2, 58—8, 58—10 және 58—12 баптарда көрсетілген қылмыстармен қаулы арқылы айыптар тағылып, 19 қараша 1930 жылғы хаттамамен мына төмендегілерді де ең жоғарғы жаза ату жазасына соттаған:

1. **МЕДЕШОВ** Шоңмұрын, 1860 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

2. **ЖОЛБОСЫНОВ** Қабыл, 1861 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3. **ОРАЗОВ** Есмұрза, 1861 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. **ҚАЗАНБАЕВ** Игенбай, 1879 жылы Қызылорда облысы, Қазалы ауданының № 28 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

5. **ҚАЛЫБЕКОВ** Баймұхамед, 1869 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

ДҮНИЕ-МҮЛКІ ТӨРКІЛЕНІП, 10 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГБЕРГЕ СОТТАЛҒАНДАР:

1. **ҚАРЫМСАҚОВ** Мұқан, 1905 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында ту-

ған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

2. **БҰҚАРБАЕВ** Төлеген, 1912 жылы Жезказған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленбеген, партияда жок, бұрын сотталмаған, ірі байдың баласы, малшы.

3. **ҚАУМЕНОВ** Құсамбай, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. **КЕНШІМБАЕВ** Аблуға, 1902 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

5. **ТӨЛЕГЕНОВ** Жұмағали, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

6. **ЕЛЕУКЕНОВ** Қалдыбай, 1895 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

7. **ЖАБАЕВ** Дәумен, 1887 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

8. **ҚҰБАЕВ** Омарғали, 1880 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

9. **ҚҰЫСБАЕВ** Нұрғали, 1901 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

10. **ӘБЕНОВ** Исламбек, 1906 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

11. **ЕРМАҒАНБЕТОВ** Досекен, 1892 жылы Қостанай облысы, Аманқарағай ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

12. **ЖАҚАНОВ** Байман, 1910 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

13. **ӨТЕБАРОВ (ӨТЕБАЕВ)** Нұрлыдай, Нұрлыбай, 1888 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

14. **КІШКЕНТАЕВ** Әжет, 1893 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 4 ауылында туған, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

15. **НАЙМАНОВ** Жүсіп, 1881 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 8 шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

16. **ҮНБАТОВ (ҮМБЕТОВ)** Мусин (Муслим), 1880 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 12 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

17. **ӨБІЛҚАСЫМОВ** Менгелбек, 1901 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 10

ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

18. **ШАЙМЕНОВ** Айбарша, 1906 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

19. **ӨТЕУОВ** Қожанат, 1903 жылы Қызылорда облысы, № 9 ауылында туған, үйленбеген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

20. **СЕЙТОВ** Шенбай, 1909 жылы Қызылорда облысы, Қазалы ауданының № 29 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

10 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГЕРЬГЕ СОТТАЛҒАНДАР:

1. **БАЙЗАҚОВ** Әбдіресіл, 1894 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, Казторгта жүн дайындаушы болып істеген.

2. **БӨЛЕКБАЕВ** Лахиза, 1896 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3. **ДҮЙСЕНБАЕВ** Абдіқалық, 1899 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. **ЖАЛМАНОВ** Жалғас, 1886 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

5. **ТӨЛЕГЕНОВ** Әлмұхан, 1888 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

6. **МОЛДАБАЕВ** Ділдабек, 1891 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

7. **КӨПЖАСАРОВ** Тай, 1901 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

8. **САҒЫНДЫҚОВ** Туляк, 1905 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

9. **АҚМОЛДАЕВ** Ідіріс, 1895 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, кедей шаруа.

10. **ҚАЛДЫБЕКОВ** Әбдірахман, 1885 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, кедей шаруа.

11. **БӨЙІМБЕТОВ** Мырзамұрат, 1898 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

12. **БЕСЕНОВ (БИСЕНОВ)** Қасым, 1898 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3

ауылында туған, үйленген, БК (б)П мүшесі, бұрын сотталмаған, кедей, Қармақшы кооперациясында сатушы болып істеген.

13. **АЛТЫНБАЕВ** Баймұрат, 1880 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, партияда жок, кедей шаруа.

14. **ҚАРҒАБАЕВ** Жайшылық, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 5 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, кедей колхозшы.

15. **СҮЛЕЙМЕНОВ** Ташен, 1903 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

16. **ЖАЙСАҢБАЕВ** Күнгербек, 1903 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленбеген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, орташа шаруа.

17. **МЫРЗАБАЕВ** Ақберген, 1896 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

18. **ШАЙМЕНОВ** Қали, 1897 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

19. **СЕРІКБАЕВ** Әбдісәдік, 1903 жылы Қызылорда облысы Аламесек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

20. **ҮРГЕНІШБАЕВ** Беркімбай, 1882 жылы Ақтөбе облысы, Бірғыз ауданының № 27 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

21. **МАХАМБЕТОВ** Бердіқожа, 1903 жылы Батпаққара ауданының № 11 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

22. **ТАНЫНБАЕВ (ТАНЫМБАЕВ)** Тұрамбет, 1800 жылы Қызылорда облысы, Қазалы ауданының № 17 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

ДҮНИЕ МҮЛКІ ТӨРКІЛЕНІП, 5 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГЕРЬГЕ СОТТАЛҒАНДАР:

1. **СМАТОВ** Нұғман, 1904 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатты, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

2. **АБАТОВ** Сейітжан, 1873 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3. **ТАНЫМБАЕВ** Мұсағұл, 1872 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. **АТЫҒАЕВ** Сұлтан, 1901 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жок, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

5 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГЕРЬГЕ СОТТАЛҒАНДАР:

1. ШЕРЕРОВ Бірмахан, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, жұбайы қайтыс болған, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, кедей шаруа, малшы.
2. БӨЙМЕНОВ Саим, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, бойдақ, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, кедей шаруа, малшы.
3. ТАЙМАҒАБЕТОВ Ысқақ, 1880 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
4. СЕРІКБАЕВ Жанғызбай, 1883 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
5. БӨЙІМБЕТОВ Біржан, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
6. СӨРСЕНБАЕВ Нұрғали, 1899 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатты, қызметкер, Қармақшы мал шаруашылығы одағында істеген, бұрын сотталмаған, партияда жоқ.
7. НОҒАЕВ Қарабай, 1878 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
8. ҚЫПШАҚБАЕВ Шобда, 1913 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
9. БАЙМҰРЗАЕВ Ізгілеу, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей шаруа.
10. ҚАРАМУСАХОВ Жахия, 1888 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
11. ТӨЛЕПОВ Ырысбай, 1874 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
12. САЗЫҚБАЕВ Қашақ, 1874 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
13. НҰРБЕКОВ Жүсіпбек, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
14. СЕРІКБАЕВ Баймұхан, 1895 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
15. КҮНҒАРОВ (ҮНҒАРОВ) Меңлібай, 1881 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей, жеке шаруа, малшы.
16. БЕРЖАНОВ Испандияр, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 4 ауылында ту-

ған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей, жеке шаруа, малшы.

17. ТІБІТБАЕВ (ТЕБЕТБАЕВ) Сегіз, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 4 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
18. ҚАРАБАЛАЕВ Мизамбет, 1887 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
19. САУЫМБАЕВ Есмұхамед, 1882 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
20. ТӨСЕКБАЕВ Абзал, 1907 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
21. ТӨРЕБАЕВ Бимұхан, 1895 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
22. ЛАХАНОВ Мамыш, 1897 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей шаруа, малшы.
23. ӨЛМҰРАТОВ Әлмұш, 1906 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, кедей шаруа, малшы.
24. ЖАУҚАШЕВ Байнияз, 1892 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
25. БЕРЖАНОВ Орынбай, 1895 жылы Қызылорда облысы, Теренөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
26. ЕГІЗБАЕВ Сыздық, 1875 жылы, Қызылорда облысы, Теренөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
27. ОСПАНОВ Еркман, 1870 жылы Қызылорда облысы, Теренөзек ауданының № 6 ауылында туған, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
28. ЖАТАҚОВ Ұзақбай, 1882 жылы Қызылорда облысы, Теренөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.
29. ДҮЙСЕБАЕВ Әбдіхалық, 1895 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.
30. МҰЗАНБЕТОВ Омарбек, 1895 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГЕРЬГЕ СОТТАЛҒАНДАР:

1. ҚҰТАЕВ (ХАЙЛОВ), 1882 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында ту-

ған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

2. ҚАНДЫБАЕВ Тәңірберген, 1873 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3. АҚМАМБЕТОВ Қали, 1881 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. ӨЛІКЕЕВ Нұрынбай, 1913 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

5. БАШЕНОВ Нұрхаиз, 1881 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

6. БУРАМБАЕВ Мұрзабек (Мырзабек), 1892 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

7. ПОЛАТБАЕВ (БОЛАТБАЕВ) Дашбай, 1881 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

8. МҰХАМЕДЖАНОВ Төлеухан, 1906 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

9. ДОСМАМБЕТОВ Құржан (Нұржан), 1872 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

10. СМАШОВ Жадекен, 1887 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

11. ҚАЗБАЕВ (ҚАЗЫБАЕВ) Имеш, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

13. БҰҚАЕВ (БОҚАЕВ) Баймұхамед, 1890 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

13. КӨШЕРБАЕВ (КҮШЕРБАЕВ) Жанбота, 1877 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

14. БОЛҒАШАЕВ Шахан, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, шала сауатты, малшы.

15. АҚҚОЖАЕВ Есмахан, 1888 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

16. ЖАЛМАҒАНБЕТОВ Балман, 1901 Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, келей шаруа.

17. ДОСЫМБЕТОВ Жұбағы, 1885 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 3 ауылында

туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

18. ЖҮСІПОВ Сынбай, 1900 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

19. МЕРКАМЕСОВ Табай, 1890 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

20. ТӘҢІРБЕРГЕНОВ Әлмахан, 1894 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 7 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, бұрын сотталмаған, партияда жоқ, жеке шаруа, малшы.

21. ТАЙҒҰЛОВ Айтмахан, 1908 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 7 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

22. ЖАҢАБЕРГЕНОВ Ажарбай, 1884 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 10 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

23. ЕДІЛБАЕВ Бөрібай, 1898 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 8 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

24. ҚОЙБАҒАРОВ Есім, 1880 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

25. ҚОЙБАҒАРОВ Ахмет, 1879 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 6 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

26. ӨЛҚОЖАЕВ Ассауи, 1902 жылы Қызылорда облысы, Аламесек ауданының № 3 ауылында туған, үйленген, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

27. АХМЕТОВ Қаратай, 1909 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, бойдақ, шала сауатты, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

28. УӘЙСОВ Қаражан, 1893 жылы Қызылорда облысы, Қазалы ауданының № 29 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

ТҮРАҚТЫ МЕКЕН-ЖАЙЫНАН ҚАЗАҚСТАН КӨЛЕМІНЕ 3 ЖЫЛҒА ЖЕР АУДАРУҒА СОТТАЛҒАНДАР:

1. САТЫБАЛДИЕВ Смаил, 1860 жылы Жезқазған облысы, Қарсақбай ауданының № 13 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

2. АМАНОВ Барымбек, 1868 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 1 ауылында туған, үйленген, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

3. ІЗБАСҚАНОВ Кінтүкбай (Күндақбай), 1857 жылы Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданының № 9 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

4. ҚАРАБАСОВ Ахмет, 1868 жылы Қостанай облысы, Торғай ауданының № 1 ауылында туған, үй-

ленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, жеке шаруа, малшы.

БУДАН БАСҚА 19 ҚАЗАН 1930 ЖЫЛҒЫ ҚОСЫМША ХАТТАМАМЕН 5 ЖЫЛҒА КОНЦЛАГЕРЬГЕ ЖІБЕРІЛГЕНДЕР.

Байдашев Асқар 1900 жылы Қызылорда облысы, Қармақшы ауданының № 2 ауылында туған, үйленген, сауатсыз, партияда жоқ, бұрын сотталмаған, БК(б)П мүшесі, балықшылар одағының төрағасы, сотталған.

Бұрынғы Үштіктің 19 қазан 1930 жылғы шешімімен барлығы 236 адам сотталған, айыптау қорытындыларымен 220 адам 232 айыпталушыларға айып тағылған.

СССР атқару комитеті отырысының 17 мамыр 1936 жылғы № 21/58 хаттамасымен кешірім ретінде еңбек түзеу лагерінде жазаны өтеу 9 жылға дейін қысқартылған.

2 шілде 1932 жылғы ОГПУ алқасының қаулысы Қазақстандағы ОГПУ-дің жанындағы 19 қазан 1930 жылғы қаулысына өзгеріс енгізіп, мыналарды әрі қара жауапкершіліктен босатқан:

Байзақов Абдірәсіл, Бөлекбаев Лахиза, Дүйсембаев Әбдіқалық, Жалманов Жалғас, Төлегенов Әлмұхан, Молдабаев Ділдабек, Көпжасаров Тая, Сағындықов Тұяқ, Ақмоллаев Ідріс, Бөйімбетов Мырзамұрат, Бейсенов Қасым, Алтынбаев Баймұрат, Қарабаев Жайшылық, Жасанбаев Көнербек, Мырзабаев Ақберген, Шайменов Қали, Серікбаев Әбсадық, Үргенішбаев Беркімбай, Маханбетов Бердіқожа, Танынбаев Тұрымбет, Исмаилов Нұғыман, Шереров Пірмахан, Байменов Сайым, Баймағанбетов Ысқақ, Серікбаев Жаңғызбай, Байменов Піржан, Сарсенбаев Нұрғали, Ноғасев Қарабай, Баймұрзаев Ізтілеу, Қарамұсаханов Жәкіш, Төлепов Ырысбай, Сазықбаев Қошак, Нұрбеков Жүсіпбек, Серікбаев Баймұхан, Құнғаров Меңлібай, Бержанов Спандияр, Төбітбаев Сегіз, Қарабалаев Мизамбай, Сауынбаев Есмұхамед, Төсекбаев Абзал, Төребаев Бимұхан, Лаханов Мамыш, Алмұратов Алмұш, Жаукешов Байнияз, Бержанов Орынбай, Егізбаев Сыздық, Байдашев Асқар, Оспанов Меркемел, Шотанов Ұзақбай, Дүйсебаев Әбдіқалық, Мұхамбетов Омарбек, Құтаев Сәдуақас, Қаңдыбаев Тәңірберген, Ақмамбетов Қали, Алікеев Нурынбай, Бұрамбаев Мұрзабет, Башенов Нұхаиз, Болатбаев Дашбай, Мұхамбетжанов Төлеухан, Досмамбетов Нуржан, Исмаилов Шадекен, Қазбаев Имеш, Боқасев Баймұхамбет, Көшербаев Жаңабатыр, Аққожаев Есмахан, Балғожаев Жахан, Жалмағанбетов Балман, Досымбетов Жұбак, Жүсүпов Сынбай, Міркамалов Табай, Тәңірбергенов Алмахан, Тайғұлов Айтмахан, Жаңабергенос Ажарбай, Еділбаев Бөрібай, Қойбағаров Ахмет, Қойбағаров Есім, Алқожаев Яссауи, Ахметов Қарабай, Уайсов Қаражан, Сатыбалдиев Исмаил, Аманов Барімбет, Ізбасханов Кінтікбай, Қарабаев Ахмет.

Осы жоғарыда көрсетілгендерге айыптау қорытындысымен салық саясатына, малдарды төркілендірілуге, колхоздандыруға, діннен бас тартуға, мешіттерді жабуға, ескі салт-саналарды жоюға қарсы болып, Бөйімбетов Жұмағазы мен Жұба-

нов Қожан деген хандар басқарған қарулы қарақшылықта болғандарға айыптар тағылған. Тергеу арқылы анықталғаны:

Қарақшылар мылтықтар, шанышқы, қылыштар, айыр-таяқтармен қаруланған. Қарақшылық шайқаста 6 қызыл өскер, 3 саяси жетекші және 3 коммунар қайтыс болған. Қарақшылар жағынан 37 адам өліп, 5 адам жарақаттанған, тұтқынға 30 адам алынып, қалғандары Қарақұм жеріне қашып кеткен. Бөйімбетов Жұмағазы мен Жұбанов Қожбан 32 сарбазымен қолға түсіп, Алматы қаласындағы ОГПУ-дің тұрақты өкіліне жауапқа тарту үшін жіберілген. Олар туралы бұдан басқа істе ешқандай деректер жоқ.

Жоғарыда көрсетілгендер өздеріне тағылған айыпты мойындамаған, олар өздерін қарақшылыққа күштеп енгізгені, Қызыл өскермен шайқаста болмағаны, ешкімді өлтірмегені жайлы айтқан. Кейбіреулеріні айтуына қарағанда олар шайқасқа зорлап енгізілгені, бірақ ешкімді өлтірмеген. Қызыл өскерге қарсы Жұмағазы, Қожбан хандарының атқыштары мылтықтан оқ атқан. Бірақ атқыштардың ешқайсысы да ұсталмай, қашып кеткен. Мысалы: Талашов Серікбай, Рүстемов Беген, Қылышбаев Көптілеу, Бектілеуов басқа да атқыштар қолға түскен.

Іс бойынша қуәлар мен айыпталушылардың жауаптарында олардың қарақшылыққа қатысқандығы дәлелденбейді.

Жауап алынған: Оразов, Қарқымбаев, Қаракөбеков, Ақмоллаев Ілияс, Қандыбаев, Жаманқараев Ордабай, Кенжебаев, Шаңғытбаев, Ақпанбетов, Омарөлиев, Исмаилов, Абылдаев, Сейденов, Сағындықов, Дәуренбеков, Күшіков, Аялбергенов, Кенжебаев, Қайырбердин, Баймағанбетов, Орғараев, Алтынбаев, Аманбаев, Тұрабаев, Атығасев, Исламбек, Атығасев, Жағалов, Күзенбаев, Төлепов, Бозшаев, Маненов, Елаев, Қайдағұлов, Иржанов, Қараулов, Атығасев Әмір, Меркамалов Табай, Жаманқұлов Байкемел, Бержанов Орынбай, Алдамжаров, Нұрлыбаев, Оспанов, Шынымов, Қайранбаев, Қойбағаров Есім, Қойбағаров Ахмед, Бекшов, Ахметов, Беретенов Ысқақ, Жазиев, Өмірбеков, Тілеуберген, Менетбаев, Қасқабасов, Алтынбаев Нұрмұрат, Мұхаметов, Жүкеев тағы басқалар өздерінің қарақшылыққа қатысқандығын мойындамайды. Олардың жауаптарына қарағанда Бөйімбетов, Жұбанов, хандардың қарақшылығында Қожамжаров Бұқарбай, Сейденов Қашкен, Төребаев Еркін, Махамбетов Өшірбек, Раманқұлов Мұралы, Жоламанов Қабыл, Сегізев Мұхамбетқали, Шоқанманов Оспан, Омаров Жәкен, Дабылов Қоңқақ, Жүсіпбеков Әбдікөрім, Ақмоллаев Ыдырыс, Мөлідбаев Ділдәбек, Құлмағанбетов Сұлтанбек, Ернazarов Данабай, Ахметов Тұрыш, Бұхарбаев Төлеген, Жақупов Әбдікөрім, Жақупов Абдулла, Шалғынбаев Омар, Қараулов Мұхан, Дүйсеков Шертай, Бұхарбаев Аукен, Абдуғаппаров

Мағзұм, Абдуғапаров Назар, Абдуғапаров Зейнулла, Ахмамбетов Боранбай, Ақмолдаев Ақбейсен, Тамашев Серікбай, Ертілеуов Төлеген, Рүстемов Беген, Қылышбаев Әлмахан, Ермағамбетов Мақұлбек, Ерназаров Қалыбай, Беймағамбетов Асан, Алдабергенов Әбіл, Құлтаев Сәдуақас, Сатыбалдиев Исмаил, Көпжасаров Ерназар, Жылгелдиев Мұстафа, Алдабергенов Қаспай, Алішев Шайқамал, Ташенов Қойшығара, Ахметов Досан, Сағындықов Туяқбай, Досжанов Сәрсенбай, Аргынбаев Төкен, Тажиев Тұржан, Өдербаев Асқар, Қараулов Біржан, Байменов Абдірахман, Шоқаманов Әбіш, Қаракубеков Исмағұл, Қожамжаров Ківаш, Қожамжаров Жакен, Қожамжаров Лукен, Тынышбаев Мұсағұл, Жантәев Ахмет, Турыштаев Бекмағанбет, Шалғынбаев Бекмағанбет, Дүрбаев Асқар, Мыңбаев Шаяхмет, Қадақов Ахмет, Ержанов Әбдісәдік, Ерназаров Қойшығұл, Жакупов Байділда, Ақмолдаев Смағұл, Көпжасаров Тай, Қабылов Сәдуақас, Сағындықов Туяқ, Ақмамбетов Қали, Исмаилов Нұғман, Манбаев Қожахмет, Қожамжаров Ерназар, Ерназаров Қойшығұл, Қаленов Сәдуақас, Бекмағамбетов Қали, Қандыбаев Төңірберген, Ақмолдаев Ілияс, Қарқымбаев Қаппар, Олжабаев Смағұл, Шалғынбаев Ысқақ, Өмірәлиев Сақтаған, Жаманқараев Ордабай, Мыңбаев Қожахмет, Байкенжев Дастан, Жүсіпбеков Әбдікәрім, Ақмолдаев Оспан, Дабылов Ахан, Жаманқараев Ордабай, Мендібаев Әлихан, Қарменов Қасымбай, Абатаев Сейітжан, Тібітбаев Сегіз, Пірназаров Ісмет, Қанатшиқов Мұса, Бөйімбетов Низ, Қоржымбаев Тұрымбек, Алмұратов Әлмұш, Сүлейменов Төшен, Қандыбаев Досмахан, Жайшылықов Құлмұрат, Байбеков Нияз, Жәнібеков Бекен, Есетов Тұлжан, Досжанов Ізгенбай, Опанов Шүйіншали, Жанғышбаев Омар, Атабаев Арысбек, Жүсіпов Сенбай, Смағұлов Арыстан, Найманов Жүсіп, Төңірберген Аймахан, Рахметов Бегімбай, Мұратов Жілдебай, Отарбаев Нұрлыбай, Қабылов Сағынбай, Әлімбетов Бірімжан, Тұрмаханов Дүйсен, Ертілеуов Мөлке, Жоламанов Қабыл, Тәшкенбаев Әшірбек, Асылбеков Сасбуға, Бөйменов Әбдірахман, Тоқшылықов Нұрмағанбет, Бекеев Әліөкбар, Қолбаев Оразхан, Қарамесов, Ысқақов Шөймерден, Ысқақов Қазтай, атқыштар: Бектілеу, Көптілеу, Ондасын, Бектүр, Берстенов Шотай, Айдабылов Сәрсенбай, Кішкентаев Әжет, Жанишев Ахмет, Құтыбаев Тамаш, Еділбаев Бурабай, Егізбаев Сыдық, Оспанов Мірқамал, Қойбағаров Камал, Бекетов Байтанат, Шотанов Ұзақбай, Қайранбаев Ертілеу, Иманбаев Бикен, Жаңабергенов Әшірбек, Кетebaев Дәрбап, Ізбасқанов Күнтөкбай, Теңелбаев Мақай, Айдарбаев Өтеш, Тамашев Күшекбай, Берденов Шатта, Күбесов Жекебай, Жылгелдиев Сыздық, Күбесов Күнтөбар, Асылбеков Салихан, Метеев Төлеген, Жұмабаев Әбіл, Қоқаманов Қалиасқар, Қабыланов Жұмаш, Оразөлиев Әлімбай, Байбарақов Есмағанбет, Тәжіғүлов Жүнде, Қараев Қосжан, Қараев Досжан, Қоржынбаев Майхан, Шоқанов Сарғ, Жамбаев Ниязбай, Атабаев Арынбай, Смағұлов Арыстан, Төлебаев Ниязбай, Өтебаев Нұрлыбай, Есетов Нұржан, Смағұлов Тоқтабай, Қауменов Қасым, Шүмергенов Әбілғазы, Шүмергенов Артынғазы, Абдуғафаров Зейнулла, Дүйсенов Шертай, Өтебаев

Шақет, Дүйсенбаев Абдулла, Дүйсенбаев Абайдулла, Абадулдаев Жұмағат, Жарлықасынов Әмірқұл, Төлебаев Заңгіт, Қазықпапов Абдуғафар, Ермағанбетов Доскен, Матенов Жақуп, Бекетаев Байтанат, Махамбетов Бердіқожа, Жакенов Омар, Шайменов Қали, Әлқожаев Ассауи, Шүкеев Мұса, Ақымбетов Абжан, Дүйсенбаев Әбдіхалық, Мамбетахиев Қожагелді, Құтмамбетов Жансұлтан, Бийтығұлов Иса, Мендібаев Сәрсенбай, Измамбетов Жәнібек, Қарабасов Ахмет, Ахметов Қаратай, Мейірбеков Ысқақ, Омарбеков Қанқожа, Берстенов Ысқақ, Рүстемов Досмағанбет, Жанаев Әлмағанбет, Мақтыбаев Жаппасбай, Әжиев Байназар, Ескожаев Қойшы, Қанаев Мұса, Әбдімөліков Әлкен, Қолмағамбетов Ахметжандар болған.

Ағайынды Есім және Ахмет атты Қойбағаровтар және Бекішев Жәйтабарлардың жауаптарына қарағанда олардың жанұя, малдары мен бірге күштеп қарақшыларға қосып, таяқ (сойылар) беріп, Қызыл өскерге қарсы өскери құрылыстарға қатыстырған. Қызыл өскерден кейін негінгенде қашып кеткен. Ахметов Қаратайдың да жауаптары да осы мағынада. Ахметов Қаратайды өкесі Қарабасов Ахметті, Мейірбеков Ысқақты, Өмірбеков Қарақожаны, қарақшылардың башылары күштеп өздеріне қосып, қаруландырып, шайқасқа шығарған. Кейін олар ауыл болып қашып құтылған, Бержанов Ысқақтың жауабын да оны, Рүстемовті, Досмағанбетовті, Жазиев Ахметбекті, Жанаев Әлмағанбетті, Мықтыбаев Жаппасбайды, Ажиев Бекназарды, Ескожаев Қойшыны, Қанаев Нұқаны, Әбдімөліков Аскенді, Құлмағамбетов Ахметжанды, да зорлап, қарақшылыққа қосқан. Куәлар Менетаев Сәрсен, Өмірбеков Ысқақтардың жауаптарында Нанбетов Әшірбек, Берістенов Ысқақ, Ахымбетов Абжан, Дүйсенбаев Әбдіхалық, Мәмбетөлиев Қожагелді, Құтмамбетов Жансұлтан, Байтуғанов Иса, Мендібаев Сәрсенбай, Ізбенбетов Жәнібектер қарақшылар тобында болған, бірақ көмек айналысқаны және Қызыл өскерлермен шайқасқандығы жайлы мәліметтер жоқ. Жауапқа тартылған айыптылар: Қожамжаров Бұқарбай, Сәйденов Қашкен, Дабылов Қоңқақ, Жаров Бұхарбай, Ақмолдаев Ідіріс, Молдабеков Ділдібек, Шалғанбаев Омар, Бұхарбаев Ауқен, Төребаев Ержан, Раманқұлов Мұралы, Бұқарбаев Төлеген, Қылышбаев Әлмахат, Қүтеев Сәдуақас, Сатыбалдиев Ідіріс, Көпжасаров Ерназар, Қараулов Біржан, Жылгелдиев Мұстафа, Қаракөбенов Исағұл, Тынышбаев Мұсағұл, Қожамжаров Қылыш, Қожамжаров Жәкен, Сағындықов Туяқбай, Өдербаев Асқар, Бекмағамбетов Тұрыш, Мыңбаев Шаяхмет, Қадықов Ахмет, Ержанов Абдусамат, Көпжасаров Ерназар, Ерназаров Қойшығұл, Жакипов Байділда, Ақмолдаев Смағұл, Көпжасаров Тай, Сатыбалдиев Исмаил, Қабылов Сәдуақас, Ақмолдаев Смағұл, Ақмамбетов Қали, Исмаилов Нұғман, Мендібаев Әлихан, Тібітов Сегіз, Пірназаров Ісмет, Қанатшиқов Мұса, Қоржынбаев Тұрымбет, Алмұратов Алмұш, Атабаев Арысбек, Атығаев Өбен, Кетebaев Дөрмен, Тынымов Әбдікәрім, Дуруенов Оспанғұл, Қайранбаев Ертілеу, Дүйсенбаев Әбдіқалық, Меркесов Тобайлар тағылған айыпты мойындамаған. Оларды да қарақшылар күшпен өздеріне қосқан көрінеді.

Сол себепті жоғарыдағы көрсетілгендердің қылмысы дәлелденбейді.

Айыптаушы: Шүкеев Жақсыбай, Алмағамбетов Ібірай, Нұрғалиев Ақберген, Шойынмурынов Қайрат, Базаров Баймұрат, Құрманбеков Қалген, Тоқтамсыров Төлебай, Алтынбаев Нұрмұрат, Мұрат, Жалдыбай, Боқанов Жақып, Байбеков Нияз, Жабікеев Туралы, Байкеев Абия, Әліпбаев Рысмахан, Асылбаев Бөкенбай, Рахметов Бөкенбай, Боранбаев Тәуекел, Қуанов Төлеген, Атабаев Арысбай, Мұстафин Әбу, Сейітов Аманкүл, Кенжеғұлов Алдаберген, Мұрмахан, Тоқтыбаев Саут, Төлегенов Самбет, Зарушбаев Омар, Балапан, Жансейітов Досмайыл, Төлепов Сырбай, Бейсенов Кенжебай, Бекенбаев Менетбай, Байтағұлов Бөлекбай, Кенжеғұлов Айдынбай, Қарақатов Төкен, Мендібаев Берман, Бөрікбаев Мендібай, Мендібаев Қоржымбай, Нұрманов Абла, Медетов Шұнырын, Мыңжасаров Кенжебай, Қабылов Алашбай, Қыпшақбаев Досжан, Байженов Ахмет, Сармолдаев Бірназар, Жайшылықов Құлмұрат, Тұрымбетов Жақсыбай, Дүйсенбаев Бержан, Жанксиев Алмұрат, Насымбаев Айтбай, Балбеков Беймұқанбет, Қожарбаев Қошқар, Жоламан, Турмаханов Дүйсен, Шанқұтов Қашақ, Қалдыбаев Пазылхан, Жылгелдиев Сыздық, Сағынбаев Шонанбек, Дәуренов Жамал, Бержанов Айшым, Матенов Жақып, Қабылов Сағынбай, Оразов Имурыз, Тоқсеитов Бекбай, Кенжеғұлов Құдайберген. Айдабұлов Сөрсенбай, Исмаилов Нұрмағали, Жазиев Ахметбек, Омарбеков Ысқақ, Мұхтабаев Жаппасбай, Ысқақов Маулақ, Жақаев Алмұхамед, Байбосынов Қандыбай, Мұшықов Систебай, Базарбаев Қали, Таныбаев Көшекбай, Қазанбасов Игембай, Құлтеев Балымбет, Селитов Мизамбай, Арыстанбеков Жылықыбай, Қарымсақов Мұхан, Қауменов Құсамбай, Кенжебаев Абду, Төлегенов Жумағали, Елеукинов Қандыбай, Жабаев Дәумен, Құтаев Өмірғали, Құжбанов Нұрғали, Әбденов Исламбек, Ермағанбетов Досекен, Жаханов Байкен, Өтебаров Нұрлыдай, Кішкентаев Әжет, Найманов Жүсіп, Онбагов Мүслім, Абылқасымов Мелгенбай, Байменов Айбаршы, Өтеуов Қожанат, Сеитов Шенбай, Байзақов Әбдіресіл, Бөлекбаев Лахиза, Дүйсенбаев Әбдікалық, Жалманов Жалғас, Төлегенов Алмұхан, Қалыбеков Абдрахман, Бөйімбетов Мұрзамұрат, Бейсенов Қасым, Алтынбаев Баймұрат, Қарғабаев Жайшылық, Сүлейменов Төшен, Жасанбаев Көнгербек, Мырзабаев Ақберген, Шайменов Қали, Серікбаев Әбсадық, Үргенішбаев Бүркімбаев, Маханбетов Бердіқожа, Танынбаев Тұрымбет, Қаратаев Сейтжан, Атығаев Сұлтан, Шереров Бермұхан, Бәйменов Сайма, Баймағанбетов Ысқақ, Серікбаев Жаңғызбай, Бөйімбетов Біржан, Сөрсенбаев Нұрғали, Ноғасев Қарабай, Қыпшақбаев Шабды, Баймұрзаев Ізтілеу, Қарамұсақов Жақи, Төлепов Ырысбай, Сазықбаев Қошпақ, Нұрбеков Жүсінбек, Серікбаев Баймұхан, Күнғаров Мендібай, Бержанов Исмандияр, Қарабалаев Мизамбай, Сауынбаев Исмұхамед, Төсекбаев Абзал, Төретаев Бимұхан, Лаханов Мамыш, Жауқешов Байнияз, Біржанов Орынбай, Егізбаев Сыздық, Оспанов Меркемел, Шатанов Ұзақбай, Мұхамбетов Омарбек, Құтаев Сәдуақас, Қандыбаев Төңірберген, Ақмамбетов Қали, Алексеев Нұрымбай,

Боранбаев Мырзабек, Башенов Мұханзы, Болатбаев Дашбай, Мұхамеджанов Төлеухан, Досмамбетов Құржан, Исмаилов Шадекен, Қазбаев Имеш, Бокаев Баймұхамед, Көшербаев, Жаңабатыров, Аққожаев Ысмахан, Балқожаев Шахан, Жалмағамбетов Баламан, Досымбетов Жұбағы, Жүсіпов Сынбай, Тайғұлов Айтмахан, Жаңабегенов Ажарбай, Еділбаев Борабай, Қойбағаров Ахмет, Қойбағаров Есім, Алғожаев Яссауи, Ахметов Қаратай, Уайсов Қаражан, Сатыбалдиев Исмаил, Аманов Барымбет, Ізбеканов Кентікбай, Қарабасов Ахмет, Байдашов Асқарлардың қарақшыларға қосылғандығы жайлы ешқандай куәлардың жауаптары бекітпейді. Қойылған айыпты олар мойындамайды, іс бойынша ешқандай дәлелдейін жағдайлар да жоқ. Сол себепті де олардың іс-әрекеттерінде қылмыс белгілері жоқ. Осы айтылғандардың негізінде және СССР Жоғарғы Кеңесі Президиумы 16 қаңтар 1989 жылғы жарлығының 1 бабын басшылыққа алып

ҚАУЛЫ ЕТТІМ:

Қожамжаров Бұхарбай, Дабылов Қоңқақ, Шалғынбаев Омар, Төрбеков Ержан, Меңбаев Шаяммет, Кетебаев Даурыш, Меңдібаев Әлихан, Әлімбетов Піржан, Шүкеев Жақсыбай, Алмағамбетов Ібірай, Нұрғалиев Ақберген, Шонмұрынов Қайрат, Базарбаев Баймұрат, Құрманбеков Қалген, Жолбосынов Қабыл, Тақтамсыров Гөулібай, Алтынбаев Нұрмұрат, Мұратов Жалғыбай, Пірназаров Ешмет, Қанатшиков Мұса, Боқанов Жақып, Байбеков Нияз, Қоржынбаев Тұрымбек, Баймағамбетов Төжмағамбет, Аманбаев Әбдірахман, Жабақеев Туралы, Байкеев Әби, Алыпбаев Рысмахан, Асылбаев Бекембай, Рахметов Дағенбай, Боранбаев Тәуекел, Қуанов Төлеген, Атабаев Арысбай, Мұстафин Әбу, Жылгелдиев Мұстафа, Дәуренов Османғұл, Қараулов Біржан, Сейітов Аманкүл, Бөйменов Әбдірахман, Шынымов Қасым, Раманкүлов Мірәлі, Кенжеғұлов Нұрмахан, Кенжеғұлов Алдаберген, Қайранбаев Ертілеу, Қылыбаев Алмахат, Түктібаев Салиха, Бекетов Байтанат, Төлегенов Самбет, Зарушбаев Омар, Омаров Балапан, Бұхарбаев Қиуаш, Бұхарбаев Жакен, Бұхарбаев Әуен, Садықов Ахмет, Ержанов Әбдусамет, Қожамжаров Ерназар, Қойшығұл, Жақыпов Байділде, Ақмолдаев Исмаил, Жансейітов Досмайыл, Төлесов Сырбай (Бейсенов) Бейсенов Кенжебай, Бекенбаев Менетбай, Батағұлов Бөлекбай, Айдынбаев Кенжеғұл, Қарақатов Төкен, Мендібаев Терман, Бөрікбаев Мендібай, Мендібаев Қоржынбай, Ұрманов Абыл, Меделбаев Шұныр, Мыңжасаров Кенжебай, Қабылов Алашбай, Қыпшабаев Досжан, Байжанов Ахмет, Сарымолдаев Бірназар, Жайшылықов Құлмұрат, Тұрымбетов Жанығұл, Дүйсенбаев Бержан, Жанкенов Алмұрат, Насымбаев Айтбай, Балбеков Баймұхамед, Қошарбайов Жоламан, Турмаханов Дүйсен, Жанықұтов Қашақ, Қалдыбаев Фазылхан, Жылгелдиев Сыздық, Сағынбаев Шопанбек, Дәуренов Жамал, Атығаев Әбен, Бержанов Айшым, Қараулов Нұрхан, Макенов Жақып, Қабылов Сағынбай, Оразов Имурыз, Тоқсейітов Бекбай, Кенжеғұлов Құдайберген, Ертілеуов Мүке, Ертілеуов Төлеген, Айдаболов Сөрсенбай, Исмаилов Нұрма-

ғали, Берестенов Ысқақ, Жазиев Ахметбек, Омарбеков Ысқақ, Мұхтабаев Жаппасбай, Ысқақов Маулақ, Жақаев Алмұхамед, Байбосынов Қойлыбай, Мүшеиков Сестебай, Назарбаев Қали, Таныбаев Көшекбай, Қазанбасов Жанбай, Құлтиев Балымбет, Сейтов Мизамбай, Арыстанбеков Жылқыбай, Қарымсақов Мұқан, Бұқарбаев Төлеген, Қауменов Құсамбай, Кенжебаев Абдуга, Төлегенов Жұмағали, Елеукоенов Қандыбай, Жабаев Даумен, Қуваев Омарғали, Құжбанов Нұрғали, Абенев Исламбек, Ермағамбетов Досекен, Жаханов Байкен, Өтербаев Нұрлыбай, Кішкентаев Әжет, Найманов Жүсіп, Үнбаты Мүсілім, Өбілқасымов Мергенбек, Шайменов Айбаршы, Өтеуов Қожанат, Сейтов Шенбай, Байзақов Әбдірәсіл, Шүлекбаев Лахиза, Дүйсенбаев Әбдіхалық, Жолманов Жалғас, Төлегенов Алмұхан, Молдабаев Ділдобек, Көпжасаров Тай, Сағындықов Тұяқ, Ақмолдаев Ыдырыс, Қалыбеков Әбдірахман, Бейімбетов Мырзамұрат, Бейсенов Қасым, Алтынбаев Баймұрт, Қарғабаев Жайшылық, Сүлейменов Төшен, Жайсаңбаев Көңгербек, Мырзабаев Ақберген, Шәйменов Қали, Серікбаев Әбсадық, Үргенішбаев Қоржынбай, Махамбетов Бердікожа, Таңынбаев Тұрымбет, Исмаилов Нұғман, Қаратаев Сейтжан, Танымбаев Мұсағұл, Атығаев Сұлтан, Шереров Бірмұхан, Бөйменов Қайым, Баймағамбе-

тов Ысқақ, Серікбаев Жаңғызбай, Сәрсенбаев Нұрғали, Ноғаев Қарабай, Қыпшақбаев Шаблы, Баймұрзаев Ізтілеу, Қарамұсақов Яки, Төлепов Ырысбай, Садықбаев Қошақ, Нұрбеков Жүсіпбек, Серікбаев Баймұхан, Қуанғыров Меңлібай, Бержанов, Исмандияров, Спандияр, Түбетбаев Бегім, Қарабалаев Мизамбай, Сауынбаев Исмұхамед, Төсекбаев Абзал, Төребаев Беймұхан, Даханов Мамыш, Алмұратов Алмұш, Жаукешов Байнияз, Бержанов Орынбек, Егізбаев Сыздық, Оспанов Меркмел, Шатанов Ұзақбай, Дүйсебаев Әбдіхалық, Мұхамбетов Омарбек, Құтаев Сәдуақас, Қандыбаев Тәңірберген, Ақмамбетов Қали, Өлекеев Мұрынбай, Боранбаев Мырзабек, Башенов, Болатбаев Дашбай, Мұхаметжанов Төлеухан, Досмамбетов Нұржан, Исмаилов Жәдікен, Қазыбаев Имеш, Боқаев Баймұхамет, Көшербаев, Жаңабатыров, Аққожаев Есмахан, Балқожаев Шақан, Жолмағанбетов Балман, Досымбетов Жұман, Жүсіпов Сымбай, Миркамалов Табай, Тәңірберген Алмахан, Тайғұлов Айтмахан, Жанаберген Ажарбай, Еділбаев Бөрібай, Қойбағаров Ахмет, Қойбағаров Есім, Алқожаев Яссауи, Ахметов Қаратай, Уайсов Қараман, Сатыбалдиев Исмаил, Аманов Барымбет, Ізбасқасов Кіндікбай, Қарабасов Ахмет, Байдашев Асқарға қарсы қозғалған қылмысты ісі олардың әрекеттерінде қылмыс белгілері болмағандықтан қысқартуға.

Облыстық прокурордың аға көмекшісі кіші заң кеңесшісі: М. Имандосов

КОМИССИЯНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША РЕПРЕССИЯ ЖЫЛДАРЫНДА НЕГІЗСІЗ ЖАЗАЛАНҒАН ДЕП ТАБЫЛЫП, АҚТАЛҒАН АЗАМАТТАР

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ БОЙЫНША

1. **ӨБУБӨКІРОВ** Шадил, 1920 жылы туған, Қызылорда аяқкиім фабрисында шебер 11.08.1951 жылы қамалған.
2. **БИСЕНОВ** Махмұд Бахитевич, 1918 жылы туған, әскери қызметші, 24.07.1948 жылы қамалған.
3. **ЕСМҰРЗАЕВ** Арыстанбек, 1921 жылы туған, Жаңақорған ауданы, «Кенес» колхозында колхозшы, 31.07.1951 жылы қамалған.
4. **ЖҰМАҒҰЛОВ** Әлиасқар, 1920 жылы туған, Шиелі ауданы, «Ашықудық» колхозында колхозшы, 19.12.1946 жылы қамалған.
5. **ЖҮНІСОВ** Жолдас, 1922 жылы туған, Жаңақорған аудандық халық сотының секретары, 31.07.1951 жылы қамалған.
6. **ЖҮСІПОВ** Айтбай, 1921 жылы туған, Сырдария ауданы, Ленин атындағы колхоз колхозшысы, 10.05.1949 жылы қамалған.
7. **ҒАТАУЛЛИН** Ғабдулла Мағзұмович, 1923 жылы туған, ет комбинатында жұмысшы, Қызылорда қаласы, 11.04.1951 жылы қамалған.
8. **КӨКІШЕВ** Нұрмахан, 1921 жылы туған, Жаңақорған ауданында сельпо сатушысы, 31.07.1951 жылы қамалған.
9. **ПІРІМБЕТОВ** Тасыбай, 1922 жылы туған, Жаңақорған ауданы, «Екпінді» колхозында колхозшы, 31.07.1951 жылы қамалған.

10. **ҚАРАЖІГТОВ** Жарқымбек, 1921 жылы туған, Шиелі ауданы «Жаңатұрмыс» колхозының колхозшысы, 21.01.1952 жылы қамалған.
11. **СЫРМАНОВ** Көзжан, 1922 жылы туған, Жаңақорған ауданы, Ленин атындағы колхозында фельдшер, 3.02.1951 жылы қамалған.
12. **ФИЛИПШОВ** Николай Никитович, родился в 1890 году, работал помощником заведующего тарной базы Аральского рыбокооп, заключен 29.12.1937 года.

«Ленин жолы» № 226, сейсембі 28 қараша, 1989 жыл.

1. **ЕШМҰРАТОВ** Зейнулла, 1914 жылы туған, Арал ауданы, мұғалім, 12.02.1919 жылы қамалған.
2. **ЖАРИКОВ** Доиман, 1921 жылы туған, Арал ауданы, әскери есеп столының менгерушісі, 20.08.1949 жылы қамалған.

«Ленин жолы», № 227, сәрсенбі 29 қараша, 1989 жыл.

1. **АЖАРОВ** Жақып, 1903 жылы туған, Арал аудандық оқу бөлімінде инспектор, 15.11.1937 жылы қамалған.
2. **МАКАРЕНКО** Николай Моисеевич, родился в 1890 году, председатель рыбколхоза «Йгилик» Жалағашского района, заключен 13.07.1943 года.

3. **НАУМОВ** Федор Антонович, родился в 1885 году, водовозчик Жалагашского района, заключен 13.07.1943 года.

4. **ПРОКАЕВА** Лукерья Алексеевна родилась в 1903 году, работала бригадиром в поселке Каракеткен, Жалагашского района.

«Ленин жолы» № 225, сенбі, қараша 1989 жыл.

1. **ДАНИЯРОВ** Молдахмет, 1895 жылы туған, Арал ауданы, аудандық атқару комитетінде экономист, 02.11.1937 жылы қамалған.

«Ленин жолы», 14.07.1990 жыл.

2. **ЖАҚИЯЕВ** Құрма, 1910 жылы туған, Қармақшы ауданы, № 2 ауыл, 19.07.1938 жылы қамалған.

«Ленин жолы», 28.07.1990 жыл.

1. **АЛЕКСЕЕВ** Сергей Алексеевич, 1880 года рождения, русский, работал в городе Кызылорда ветврачом, заключен 13.07.1933 года, осужден на 10 лет лишения свободы.

2. **ГРАЧУК** Алексей Артемьевич, 1900 года рождения, украинец, работал в городе Кызылорда ст. ветврачом, заключен 13.07.1933 года, осужден на 5 лет лишения свободы.

3. **КОЛБАСЕНКО** Евгений Никонорович, 1906 года рождения, украинец, работал в городе Кызылорда ветврачом, заключен 13.07.1933 года, осужден на 3 года.

4. **ОСАДЧИЙ** Михаил Кондратьевич, 1905 года рождения, украинец, работал в городе Кызылорда вет-

фельдшером, заключен 13.07.1933 года, осужден на 3 года.

5. **ДАНЧЕВА** Муля Поликарповна, 1900 года рождения, русская, работала в городе Кызылорда ветврачом, заключена 13.07.1933 года, осуждена условно на 3 года.

6. **СТАНИСЛАВСКИЙ** Александр Владимирович, 1893 года рождения, украинец, работал в городе Кызылорда преподавателем техникума, заключен 13.07.1933 года, осужден на 8 лет.

7. **МОЗУЕВ** Хату Мозуевич 1911 года рождения, проживал в городе Кызылорда по улице Красноармейская, № 3, заключен 6.04.1946 года.

8. **ИФТЕРМАН** Хан Симховна (Клара Семеновна), 1909 года рождения, проживала в поселке Шиели,

9. **ҚҰЛАТАЕВ** Досжан, 1891 жылы туған, Шиелі қыстағында тұрған.

10. **ПЕТЕР** Яков Карлович, 1885 года рождения, проживал в Аральском р-не.

11. **ЮСУПОВ** Юнус, 1913 года рождения, проживал в гор. Кызылорда.

12. **САМҚҰЛОВ** Сейтжаппар, 1913 жылы туған, Ленинград қаласы.

13. **ОРАЗОВ** Жұмабек 1870 жылы туған, молда, Қазалы ауданыныда тұрған. 8.10.1931 жылы қамалған.

«Ленин жолы», 14.07.1990 ж.

РЕПРЕССИЯҒА УШЫРАП, ЖАЗАЛАНҒАН,

**КОМИССИЯНЫҢ ҚОРТЫНДЫСЫНЫҢ
НЕГІЗІНДЕ АҚТАЛЫП, ГАЗЕТ БЕТІНДЕ ЖАРИЯЛАНҒАН АЗАМАТТАРДЫҢ ТІЗІМІ.**

«Ленин жолы» № — 03.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 14.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 05.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 14.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 11.08.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 31.07.1990 ж.

«Сыр бойы» № — 17.05.1997 ж.

«Сыр бойы» № — 03.06.1997 ж.

«Ленин жолы» № — 22.10.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 21.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 18.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 18.07.1990 ж.

«Ленин жолы» № — 28.07.1990 ж.

1. **ЕСЕНОВ** Ораш, 1897 жылы туған, Қазалы ауданы.

2. **МҰХАМЕДЖАНОВ** Тұңғышбай

3. **ЛАЗИРИДИ** Иван, 1911 жылы туған, Қызылорда қаласы.

4. **МЕШАНКИН** Леонид Вячеславович, 1903 жылы туған.

5. **ЕЛКЕЕВ** Әуезхан, 1922 жылы туған, Сырдария ауданы.

6. **ЕСЖАНОВ** Шалмен, 1883 жылы туған, 4 ауыл тұрғыны, мұраб.

7. **ҚАРСАҚБАЕВ** Ақпанбет, 1889 жылы туған, 7 ауыл тұрғыны.

8. **ДҮЙСЕНОВ** Бақыт, 1914 жылы туған, 8 ауыл тұрғыны, еселпші.

9. **МАДРАИМОВ** Сағат, 1907 жылы туған, 4 ауыл тұрғыны.

10. **ЖИДЕБАЕВ** Батқак, 1876 жылы туған, 5 ауыл тұрғыны.

11. **СҮЙІНДІКОВ** Бисен, 1908 жылы туған, 4 ауыл тұрғыны.

12. **ҚАЙМАҚБАЕВ** Сержан, 1892 жылы туған, 9 ауыл тұрғыны.

13. **ТОПЖАНОВ** Ахмет, 1890 жылы туған, 8 ауыл тұрғыны.

14. **БИСЕНОВ** Қасым, 1896 жылы туған, 3 ауыл тұрғыны.

15. **ТӨЛЕГЕНОВ** Байұзақ, 1878 жылы туған, 1 ауыл тұрғыны.

16. **ЖАНАШЕВ** Ешмұрат, 1883 жылы туған, 3 ауыл тұрғыны, мұғалім.

17. **КӨРІБАЕВ** Шағытай, 1900 жылы туған, 8 ауыл тұрғыны.

18. **ЗАБЛОЦКИЙ** Николай Степанович, 1924 жылы туған, орыс, Қызылорда қаласы, 07.05.1948 жылы жер аударылған жерінен қашқаны үшін 10 жылға бас бостандығынан айырылған.

19. **ЗАХАРОВ** Павел Васильевич, 1872 жылы туған, белорус, Арал қаласы, қызметкер, 19.08.1930 жылы контрреволюциялық үгіт жүргізді деп айыпталып, 5 жылға бас бостандығынан айырылған.

20. **ХОДЖИКОВ** Қоңырқожа, 1881 жылы туған, қазақ, Қызылорда қаласы, № 18 совхоз директорының орынбасары, 18.07.1933 жылы революцияға жауыздық қызмет жасады деген айыбы бойынша 10 жылға бас бостандығынан айыруға сотталған.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІК КОМИТЕТІНІҢ ҚЫЗЫЛОРДА
ОБЛЫСЫ ЖӘНЕ БАЙҚОҢЫР ҚАЛАСЫ БОЙЫНША ДЕПАРТАМЕНТІНІҢ ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ БАС ПРОКУРАТУРАСЫНЫҢ ҚАРАУЫНА ІС ҚАҒАЗДАРЫ
ЖІБЕРІЛГЕНДЕРДІҢ

ТІЗІМІ

А

1. АБДУЛЛАЕВ Ахат — 1922 ж.т.
2. АВТОНОМ Николай Петрович — 1894 г.р.
3. АГАЕВ Миряхия — 1901 ж.т.
4. АДЫЗБАЕВ Жұмабай — 1922 ж.т.
5. АЙШАУОВ Қасым — 1920 ж.т.
6. АЙТЖАНОВ Молдабек — 1907 ж.т.
7. АЕКЕНОВ Мынбай — 1920 ж.т.
8. АЙШУАҚОВ Ниязбай — 1918 ж.т.
9. АЛТЫНБЕКОВ Дүйсенбай — 1922 ж.т.
10. АМАНЖОЛОВ Шынжырбай — 1893 ж.т.
11. АНДРИАНОВ Г. Ф. — 1889 г.р.
12. АНДРОПОВ П. П. — 1889 г.р.
13. АҚШАЛОВ Дүйсен — 1923 ж.т.
14. АСАНОВ Қожаш — 1908 ж.т.
15. АСҚАРОВ Жарылқасын — 1921 ж.т.
16. АХМЕТОВ Жалғас — 1915 ж.т.
17. АХМЕТОВ Разақ — 1919 ж.т.
18. АЯПОВ Әлжан — 1893 ж.т.
19. АЯПОВ Балман — 1906 ж.т.
20. АЯПОВ Жақсылық — 1906 ж.т.

Ә

1. ӘБДРАМАНОВ Шығанақ — 1901 ж.т.
2. ӘБДРАХМАНОВ Манап — 1920 ж.т.
3. ӘБДҚАЙЫРОВ Әбдіхалық — 1900 ж.т.
4. ӘБЕНОВ Бахтияр — 1918 ж.т.
5. ӘБЕНОВ Смағұл — 1907 ж.т.
6. ӘБЕНОВ Тоқбай — 1915 ж.т.
7. ӘБУОВ Әмзе — 1904 ж.т.
8. ӘБІЛДАЕВ Матымыз — 1900 ж.т.
9. ӘКІМКҰЛЛОВ Разымқұл — 1882 ж.т.
10. ӘЛЖАНОВ Әлшер — 1883 ж.т.
11. ӘЛЖАНОВ Нұртаза — 1903 ж.т.
12. ӘЛМАХАНОВ Қараман — 1915 ж.т.
13. ӘЛІМБАЕВ Айтмағанбет — 1907 ж.т.
14. ӘЛІМОВ Асан — 1922 ж.т.
15. ӘМІРОВ Әли — 1905 ж.т.
16. ӘШІРБЕКОВ Сандыбай — 1928 ж.т.

Б

1. БӨДЕНОВ Әбдіхамит — 1890 ж.т.
2. БАДЖАГОВ Шора — 1922 ж.т.
3. БАЗАРҚҰЛОВ Төлеубай — 1892 ж.т.
4. БАЙБЕКОВ Нұргали — 1922 ж.т.
5. БАЙЖАНОВ Дүйсенбай — 1913 ж.т.
6. БАЙЗАҚОВ Әбдікәрім — 1921 ж.т.
7. БАЙҚАСЫМОВ Әкімбай — 1915 ж.т.
8. БАЙМАҒАМБЕТОВ Сейітмағамбет — 1903 ж.т.
9. БАЙМАХАНОВ Жұмабай — 1922 ж.т.
10. БАЙНАЕВ Раманқұл — 1916 ж.т.
11. БАЙШОРАЕВ Бәкір — 1901 ж.т.
12. БАЙШОРАЕВ Сыздық — 1897 ж.т.

13. БАҚТЫБАЕВ Ізбасар — 1903 ж.т.
14. БАЛБОЛАТОВ Жолдасбек — 1898 ж.т.
15. БАСЫҚАРАЕВ Бөкен — 1918 ж.т.
16. БАТҚАЛОВ Иван Павлович — 1902 г.р.
17. БАТЫРБЕКОВ Арыстанбек — 1902 ж.т.
18. БАШҚАНОВ Кәрібай — 1876 ж.т.
19. БАЯДІЛОВ Сәрсен — 1883 ж.т.
20. БАЯСТАНОВ Ишанқұл — 1916 ж.т.
21. БӘКЕНОВ Қонқаш — 1910 ж.т.
22. БЕГІМБАЕВ Уәйіс — 1917 ж.т.
23. БЕКБАУОВ Сейіткамал — 1912 ж.т.
24. БЕКЕНОВ Айтұған — 1920 ж.т.
25. БЕКЕНОВ Мүсілім — 1906 ж.т.
26. БЕКМАНОВ Шәкір — 1921 ж.т.
27. БЕКМАҒАМБЕТОВ Мағаз — 1906 ж.т.
28. БЕКТУРАЕВ Самарат — 1882 ж.т.
29. БЕМИБАЕВ Хамит — 1919 ж.т.
30. БЕРДІБЕКОВ Кәрім — 1897 ж.т.
31. БЕРДІБАЕВ Қисық — 1886 ж.т.
32. БЕРЛИН М. З. — 1914 г.р.
33. БЕРШІМБАЕВ Мұхамбетжан — 1920 ж.т.
34. БИСЕМБИН Мыңжасар — 1876 ж.т.
35. БОҚАЕВ Шейірбай — 1890 ж.т.
36. БОТАМАНОВ Өтемірәт — 1919 ж.т.
37. БРОВКО Ф. М. — 1883 г.р.
38. БРЫКИН А. И. — 1896 г.р.
39. БУЗАИНОВ Сақи — 1912 ж.т.
40. БУЛАНОВ Ф. М. — 1913 г.р.

В

1. ВАСИЛЕНКО Михаил Никитович — 1892 г.р.
2. ВАСИЛЬЕВ Иван Васильевич — 1892 г.р.
3. ВЕДЬКАЛО Ефим Панкратьевич — 1905 г.р.
4. ВИШНЯК-ТКАСТ Мария Ефимовна — 1918 г.р.

Г

1. ГАВРИК Василий Иванович — 1917 г.р.
2. ГАЗИЗОВ-БАШКИРОВ Рафат — 1912 г.р.
3. ГОРБУКОВ Леонид Васильевич — 1918 г.р.
4. ГОРКУША Виктор Семенович — 1918 г.р.
5. ГУЛЬЦЕВ Сергей Григорьевич — 1905 г.р.

Д

1. ДАБАЕВ Бердібек — 1885 ж.т.
2. ДАЙРАБАЕВ Рахып — 1860 ж.т.
3. ДАЛАЕВ Мұртаза — 1912 ж.т.
4. ДЕНИСОВ Василий Павлович — 1905 г.р.
5. ДЕРИГЛАЗОВ Василий Павлович — 1905 г.р.
6. ДОВЖЕНКО Григорий Иванович — 1917 г.р.
7. ДОЛГОВ Павел Георгиевич — 1914 г.р.
8. ДОСӘЛИЕВ Жәнібек — 1894 ж.т.
9. ДОСБЕРГЕНОВ Айбосын — 1895 ж.т.

10. ДОСМАҒАМБЕТОВ Қағазбай — 1922 ж.т.
11. ДОСЫМБЕТОВ Төлеген — 1861 ж.т.
12. ДОСЫМОВ Байдүйсен — 1895 ж.т.
13. ДОСЫМОВ Үбадулла — 1888 ж.т.
14. ДҮЙСЕНБАЕВ Әлмағанбет — 1878 ж.т.
15. ДҮЯКОВ Василий Фролович — 1922 г.р.
16. ДҮОРНЕАУМ Евгений И. — 1892 г.р.

Е

1. ЕЛЕУОВ Жаркеткен — 1903 ж.т.
2. ЕЛКБЕВ Көбек — 1880 ж.т.
3. ЕЛУБАЕВ Орынбасар — 1907 ж.т.
4. ЕЛШІБЕКОВ Сейітқасым — 1919 ж.т.
5. ЕМБЕРГЕНОВ Әлкебай — 1914 ж.т.
6. ЕРҒАНАТОВ Нұржау — 1855 ж.т.
7. ЕРҒОЖАЕВ Сейдахмет — 1909 ж.т.
8. ЕРЖАНОВ Қожбан — 1091 ж.т.
9. ЕРНАЗАРОВ Әбдіқадыр — 1903 ж.т.
10. ЕРНАЗАРОВ Наштай — 1898 ж.т.
11. ЕСЕНӨЛИЕВ Мырзаш — 1917 ж.т.
12. ЕСЖАНОВ Ысқақ — 1876 ж.т.
13. ЕСЕНБАЕВ Әбутәліп — 1921 ж.т.
14. ЕСЕНОВ Қыдырбай (Кәдірбай) — 1922 ж.т.
15. ЕСНАЗАРОВ Жамал (ҚОСНАЗАРОВ Насыр) — 1911 ж.т.
16. ЕСЕНЖОЛОВ Аяхид — 1900 ж.т.
17. ЕСПЕМБЕТОВ Ағыбай — 1922 ж.т.
18. ЕЩАНОВ Осман — 1905 ж.т.

Ж

1. ЖАҚАУОВ Сұлтан — 1920 ж.т.
2. ЖАҚЫПОВ Нұрғали — 1909 ж.т.
3. ЖАҚЫПОВ Нұрмағанбет — 1909 ж.т.
4. ЖАҚЫПОВ Оспан — 1922 ж.т.
5. ЖАҚЫПОВ Тұрмахан — 1920 ж.т.
6. ЖАМБЫРОВ Сайлаубай — 1905 ж.т.
7. ЖАНАБАЕВ Бердібай — 1895 ж.т.
8. ЖАНАЕВ Асқар — 1911 ж.т.
9. ЖАНСҰЛТАНОВ Зейнулла — 1903 ж.т.
10. ЖАРАСОВ Кеңес — 1895 ж.т.
11. ЖАПАСБАЕВ Асан — 1881 ж.т.
12. ЖАСЫБАЕВ Кенебай — 1893 ж.т.
13. ЖБАННИКОВ Андрей Степанович — 1909 г.р.
14. ЖЕЛҒАБЫЛЛОВ Машрап — 1893 ж.т.
15. ЖИЕМБЕКОВ Байтас — 1920 ж.т.
16. ЖОЛДАСОВ Әшім — 1919 ж.т.
17. ЖОЛДЫБАЕВ Несіпбай — 1882 ж.т.
18. ЖУБАҒДЫҚОВ Сүлеймен — 1923 ж.т.
19. ЖҰМАБАЕВ Әли — 1897 ж.т.
20. ЖҰМАҒАЗИЕВ Қали — 1916 ж.т.
21. ЖҰМАНИЯЗОВ Раджап — 1906 ж.т.
22. ЖҮНИСОВ Құлдірбек — 1907 ж.т.
23. ЖҮЛАЕВ Тұрахмет — 1911 ж.т.
24. ЖҮЛЕКЕШОВ Әбен — 1924 ж.т.
25. ЖҮҚАТАЕВ Сәрсен — 1897 ж.т.
26. ЖУКОВ Иван Иванович — 1875 г.р.
27. ЖҮСПБАЕВ Әбдірахман — 1909 ж.т.
28. ЖҮСПБЕКОВ Төлеубай — 1921 ж.т.
29. ЖҮСПОВ Қыдырбай — 1905 ж.т.
30. ЖҮСПОВ Сахибек — 1915 ж.т.

З

1. ЗАПАРОЖЕЦ Петр Иванович — 1904 г.р.
2. ЗИМАН Борис Алексеевич — 1918 г.р.
3. ЗОРЯ Мартин Корнеевич — 1881 г.р.

И

1. ИБАТУЛЛА Оғлы Меджид — 1898 г.р.
2. ИБРАГИМОВ Құдайберген — 1917 ж.т.
3. ИБРАГИМОВ Юсупхаджи — 1891 ж.т.
4. ИБРАГИМОВ Ібайдулла — 1879 ж.т.
5. ИБРАЕВ Әбдишап — туған жылы белгісіз.
6. ИГІЛІКОВ Айғабыл — 1874 ж.т.
7. ИМАНОВ Ғани — 1919 ж.т.
8. ИСАЕВ Дүйсембек — 1925 ж.т.
9. ИСМАЙЫЛОВ Бакбадин — 1920 ж.т.
10. ИСМАЙЫЛОВ Шаймерден — 1922 ж.т.
11. ИТКИН Н. С. — 1897 г.р.
12. ИТҚҰЛОВ Жүсіп — 1885 ж.т.
13. ИЩАНОВ Әшірбек — 1900 ж.т.

К

1. КАЛМИКОВ Алексей Михайлович — 1902 г.р.
2. КАТЕЛЬНИКОВ Федор Васильевич — 1911 г.р.
3. КӘКІБАЕВ Шәмен — 1898 ж.т.
4. КӘРІБАЕВ Пірімжар — 1910 ж.т.
5. КЕНЕБАЕВ Көшкенбай — туған жылы белгісіз.
6. КЕНЖЕБЕКОВ Әнуар — 1914 ж.т.
7. КЕНЗБАЕВ Маймұхан — 1907 ж.т.
8. КЕҢЕСБАЕВ Қанимулла — 1910 ж.т.
9. КЕКЕЛИДЗЕ Мафил Маркович — 1888 г.р.
10. КЕЛЬПЕ Зинаида Григорьевна — 1902 г.р.
11. КИЕВ Равшан — 1906 г.р.
12. КИМ ТЕН-СЕН — 1907 г.р.
13. КОВАЛЕВ Василий Иванович — 1916 г.р.
14. КОВАЛЕНКО П. Ф. — 1910 г.р.
15. КОГАЙ Алексей — 1903 г.р.
16. КОЛОМЕЙЦЕВ Алексей Кузьмич — 1905 г.р.
17. КОРСУНСКИЙ Григорий Яковлевич — 1879 г.р.
18. КОТЛЯРОВ-КОШКАРОВ Аким Павлович — 1906 г.р.
19. КӨБЕГЕНОВ Серғазы — 1919 ж.т.
20. КӨЛДЕЕВ Ағи — 1916 ж.т.
21. КӨСЕМБАЕВ Сейіт — 1890 ж.т.
22. КӨТІБАЕВ Әмірзақ — 1888 ж.т.
23. КӨШЕКБАЕВ Мырзабек — 1883 ж.т.
24. КӨШКЕМБАЕВ Оспан — 1881 ж.т.
25. КӨШІМБЕТОВ Нәжімадин — 1909 ж.т.
26. КРАВЧЕНКО Станислав Моисеевич — 1917 г.р.
27. КРУТИМЕН Алексей Сергеевич — 1887 г.р.
28. КРЫЛОВ Николай Васильевич — 1906 г.р.
29. КУЗНЕЦОВ Макар Маркелович — 1898 г.р.
30. КУЗЬМИНЧЕНКО-ЧЕНКИНА Ектерина Андреевна 1922 г.р.
31. КУЛИК Василий Григорьевич — 1902 г.р.
32. КУРАЛЕВ Василий Михайлович — 1897 г.р.

Қ

1. ҚАДЫРОВ Тұрғаптар — 1911 ж.т.
2. ҚАЗАНБАЕВ Зәуірбек — 1913 ж.т.

3. ҚАЗЫБАЕВ Қасым — 1921 ж.т.
4. ҚАЙКЕВ Сақыбай — 1912 ж.т.
5. ҚАЙТБАЕВ Нұрмахан — 1896 ж.т.
6. ҚАЛДЫҚҰЛОВ Әбіл — 1898 ж.т.
7. ҚАЛИЕВ Ерғали — 1901 ж.т.
8. ҚАЛИЕВ Шахзада — 1920 ж.т.
9. ҚАЛИЛАЕВ Жүсіпқазы — 1891 ж.т.
10. ҚАЛҚАНОВ Әбдішан — 1921 ж.т.
11. ҚАЛЫКЕЕВ Датка — 1922 ж.т.
12. ҚАЛЫМБЕТОВ Өтеген — 1913 ж.т.
13. ҚАЛЫМБЕТОВ Ермағамбет — 1900 ж.т.
14. ҚАЛЫМБЕТОВ Сұлтан — 1875 ж.т.
15. ҚАМЫСБАЕВ Қуанбай — 1911 ж.т.
16. ҚАРАБАЛАЕВ Елдібай — 1920 ж.т.
17. ҚАРАЕВ Жанғабұл — 1911 ж.т.
18. ҚАРАЖАНОВ Абдулла — 1901 ж.т.
19. ҚАРАЖІГІТОВ Сұлтан — 1911 ж.т.
20. ҚАРАЖІГІТОВ Инжіния — 1900 (1909) ж.т.
21. ҚАРҒАБАЕВ Қонақбай — 1892 ж.т.
22. ҚАРЖАУОВ Ибраим — 1908 ж.т.
23. ҚАУЫСОВ Жахия — 1898 ж.т.
24. ҚАШҚЫНОВ Сейділда — 1913 ж.т.
25. ҚАШЫМОВ Ибрагим — 1916 ж.т.
26. ҚИЛЫБАЕВ Жарылқасын — 1874 ж.т.
27. ҚОЖАНОВ Оразәлі — 1901 ж.т.
28. ҚОЖАХМЕТОВ Сәнтай — 1897 ж.т.
29. ҚОЙҚАРАЕВ Бқтыбай — 1912 ж.т.
30. ҚОҚАШОВ Әбілбек — 1915 ж.т.
31. ҚОНДЕБАЕВ Саржан — 1903 ж.т.
32. ҚОҢЫРШАЕВ Жарылхан — 1916 ж.т.
33. ҚОРҒАНБАЕВ Сейтекен — 1899 ж.т.
34. ҚОСАНОВ Сапарбай — 1908 ж.т.
35. ҚОСМҰРЗАЕВ Орынбасар — 1878 ж.т.
36. ҚОШҚАРОВ Ізтілеу — 1913 ж.т.
37. ҚОЯНБАЕВ (ЫСПАНОВ) Нүгібілда (Ниязбек) — 1920 ж.т.
38. ҚУАНБАЕВ Аманжол — 1898 ж.т.
39. ҚУАНБАЕВ Бахтияр — 1902 ж.т.
40. ҚУАНДЫҚОВ Момын — 1904 (1900) ж.т.
41. ҚҰДАЙБЕРГЕНОВ Сұлтан — 1903 ж.т.
42. ҚҰЛЫМШЕВ Қожахмет — 1920 ж.т.
43. ҚҰДАБАЕВ Әуімбек — 1905 ж.т.
44. ҚҰРЖИЕВ Жәлі — 1902 ж.т.
45. ҚҰРМАНБЕКОВ Абдолей — 1905 ж.т.
46. ҚҰРМАНТАЕВ Әбілда — 1913 ж.т.
47. ҚҰРМАНОВ Махамбет — 1901 ж.т.
48. ҚҰТМАНБЕТОВ Жансұлтан — 1881 ж.т.
49. ҚҰТЫБАРОВ Садық — 1912 ж.т.
50. ҚҰТЫБАРОВ Шәукенбай — 1902 ж.т.
3. МАМЕКОВ Үсен — 1906 ж.т.
4. МАМЫРОВ Мұратбай — 1897 ж.т.
5. МАНАСОВ Шадыр — 1911 ж.т.
6. МАХАНОВ Елберген — 1914 ж.т.
7. МАХАНОВ Қали — 1874 ж.т.
8. МАХАНОВ Төпен — 1989 ж.т.
9. МАХАНОВ Тілеуберген — 1921 ж.т.
10. МАХАМБЕТОВ Алпысбай — 1891 ж.т.
11. МАХАМБЕТОВ Жолғара — белгісіз.
12. МАТЕРКИН Александр Тимофеевич
13. МӨМБЕТОВ Назар — 1909 ж.т.
14. МӨМБЕТОВ Сакен — 1881 ж.т.
15. МЕЛЕНТЬЕВ Леонид Иванович — 1878 г.р.
16. МЕЛНИКОВ Иван Григорьевич — 1923 г.р.
17. МЕРЗАЕВ Абдулазиз — 1910 ж.т.
18. МИКАЛЕВ Александр Михайлович 1919 г.р.
19. МОЛДАХАНОВ Тұрғанбай — 1894 ж.т.
20. МОРОЗОВ Леонид Арефьевич — 1912 г.р.
21. МҰХАНОВ Мұхамбетқали — 1924 ж.т.
22. МҰХАНОВ Хайдар — 1921 ж.т.
23. МҰСТАПАЕВ Матхан — 1898 ж.т.
24. МҰСТАФАЕВ Тажен — 1917 ж.т.
25. МЫРЗАХМЕТОВ Садық — 1903 ж.т.

Н

1. НАЗАРОВ Асылбек — 1921 ж.т.
2. НАЗАРОВ Әбдімәлік — 1919 ж.т.
3. НАЗАРБАЕВ К. — 1892 ж.т.
4. НАРБАЕВ Құлахмет — 1906 ж.т.
5. НЕМЧИНОВ Алексей Николаевич — 1915 г.р.
6. НИ Сергей Павлович — 1912 г.р.
7. НИЯЗБАЕВ Іскендір — 1922 ж.т.
8. НОВЕЙКИН Иван Андреевич — 1922 г.р.
9. НҰРБАЕВ Әбді — 1916 ж.т.
10. НҰРЖАНОВ Әлімеш — 1894 ж.т.
11. НҰРЖАНОВ Құсалы — 1921 ж.т.
12. НҰРЖАУОВ Ділмахан — 1895 ж.т.
13. НҰРСЕЙІТОВ Айтбай — 1878 ж.т.
14. НҰРСЕЙІТОВ Алтай — 1903 ж.т.
15. НҰРШЕЙІСОВ Әбіл — 1893 ж.т.
16. НҰРШЕЙІСОВ Әлди — 1923 ж.т.
17. НҰРЫШЕВ немесе МАХАТАЕВ Төлебай — 1922 ж.т.
18. НЫСАНБАЕВ Сенбі — 1922 ж.т.

О

1. ОМАРОВ Әбдірахман — 1909 ж.т.
2. ОМАРОВ Бекшен — 1921 ж.т.
3. ОМАРОВ Ердаулет — 1899 ж.т.
4. ОМАРОВ Уәлшер — 1885 ж.т.
5. ОМАРБАЕВ Пазылбек — 1920 ж.т.
6. ОМАРБЕКОВ Ерғеш — 1924 ж.т.
7. ОРАЗАҚОВ Ертай — 1902 ж.т.
8. ОРАЗОВ Өтебай — 1898 ж.т.
9. ОРАЛБАЕВ Әбу — 1888 ж.т.
10. ОНДАЕВ Қоныс — 1923 ж.т.
11. ОСПАНОВ Низам — 1905 ж.т.
12. ОСПАНОВ Ұлықпан — 1906 ж.т.
13. ОТЫЗБАЕВ Есқаш — 1912 ж.т.

Л

1. ЛАВРЕНТЬЕВ Павел Леонидович — 1897 г.р.
2. ЛАВРУХИН Агафон Федорович — 1922 г.р.
3. ЛАДАН Яков Никифорович — 1906 г.р.
4. ЛЕПЕНКО Василий Ильич — 1906 г.р.
5. ЛИМ ТЕН-ХО он же ЛИМ ГЕН-ХО — 1898 г.р.
6. ЛЮБОШИН Леонид Михайлович — 1908 г.р.

М

1. МАДАЕВ Душу — 1898 ж.т.
2. МАҚАНОВ Қаш — 1874 ж.т.

1. ӨТЕБАЕВ Елубай — 1875 ж.т.
2. ӨТЕБАЕВ Жүзбай — 1872 ж.т.
3. ӨТЕГЕНОВ Дүйсен — 1893 ж.т.
4. ӨТЕГЕНОВ Жұмали — 1920 ж.т.
5. ӨТЕГЕНОВ Құдайберген — 1906 ж.т.
6. ӨТЕКБАЕВ Серман — 1916 ж.т.
7. ӨТЕЛБАЕВ Жүніскан — 1912 ж.т.

П

1. ПАНЧЕНКО Василий Васильевич — 1913 г.р.
2. ПЕРЕПЛЕТОВ Герасим Ф. — 1909 г.р.
3. ПЕТЕРС Андрей Сергеевич — 1902 г.р.
4. ПИСКУНОВ Алексей Васильевич — 1916 г.р.
5. ПОНОМАРЕВ Николай Александрович — 1910 г.р.
6. ПОПОВ Василий Григорьевич — 1909 г.р.
7. ПОТОЦКИЙ Петр Михайлович — 1911 г.р.
8. ПІРІМБЕТОВ Шағыбай — 1912 ж.т.

Р

1. РАХИМБЕРГ Ф. С. — 1924 г.р.
2. РАЙЫМБЕКОВ Арғынбай — 1920 ж.т.
3. РАЙЫМҚҰЛОВ Әмірадин — 1922 ж.т.
4. РАТНОВСКИЙ М. А. — 1899 г.р.
5. РОМАНОВ Н. В. — 1922 г.р.
6. РУДНАКОВ Петр Григорьевич — 1913 г.р.
7. РУДЕНКО Н. А. — 1921 г.р.
8. РУСТЕМОВ Жүгініс — 1884 ж.т.
9. РУСТЕМОВ Құндақбай — 1912 ж.т.

С

1. САБЫНБАЕВ Сақи — 1902 ж.т.
2. САВЕЛЬЕВ Н. З. — 1913 г.р.
3. САБЫРБАЕВ Жақи — 1888 ж.т.
4. САҒЫНБАЕВ Орынбасар — 1915 ж.т.
5. САҚЫБАЕВ Әбдірақеш — 1893 ж.т.
6. САЛМАНОВ Әбдір — 1893 ж.т.
7. САЛМАНОВ Мүсен — 1923 ж.т.
8. САРАНА Максим Анисимович — 1913 г.р.
9. САРКИСОВ П. В. — 1919 г.р.
10. САРТАМБЕТОВ Тухи — 1914 ж.т.
11. САРЫБАЕВ Жолмахан — 1903 ж.т.
12. САРЫБӨПЕЕВ Бердіғара — 1894 ж.т.
13. САРЫБӨПЕЕВ Темірхан — 1878 ж.т.
14. САТЫБАЛДИЕВ Қалымбет — 1904 ж.т.
15. САФИН Раул — 1912 г.р.
16. СӘНБОЛАТОВ Есіркеп — 1874 ж.т.
17. СӨРСЕНӨЛИЕВ Даир — 1818 ж.т.
18. СӨРСЕНБАЕВ Қара — 1900 ж.т.
19. СӨРСЕНБАЕВ Нағашыбай — 1904 ж.т.
20. СӨРСЕНОВ Қалихан — 1920 ж.т.
21. СӘЙІТЛИЕВ Сұлтан — 1920 ж.т.
22. СЕЙІМҰРАТОВ Серікбай — 1917 ж.т.
23. СЕМЕНОВ Г. Е. — 1917 г.р.
24. СЕМИН В. В. — 1904 г.р.
25. СЕРГЕЕВА Евдокия Петровна — 1883 г.р.
26. СЕРІКОВ Уәлшер — 1918 ж.т.
27. СИНЧИЛА Михаил Михайлович — 1887 г.р.
28. СКЛЕРЕНКО Александр Михайлович — 1872 г.р.

29. СҰМАҒҰЛОВ Садық — 1915 ж.т.
30. СМУРКИН И. Я. — 1909 г.р.
31. СҮЙІНДІКОВ Бейсен — 1908 ж.т.
32. СҮЙІРБАЕВ Нәби — 1920 ж.т.
33. СҮЛЕЙМЕНОВ Тоғыз — 1921 ж.т.
34. СУЛЬЖЕНКО-ПИНЧУК Н. И. — 1915 г.р.
35. СЫЗДЫҚОВ Жаманқар — 1907 ж.т.

Т

1. ТАБУНЧИК Трофим Степанович — 1895 г.р.
2. ТАЙМАНОВА Базаркүл — 1926 ж.т.
3. ТАҢСЫҚБАЕВ Сұлтан — 1922 ж.т.
4. ТАСЫБЕКОВ Бәкір — 1922 ж.т.
5. ТАСТЫБАЕВ Әбдіраим — 1912 ж.т.
6. ТАСЫМОВ Берімбай — 1897 ж.т.
7. ТАУАСАРОВ Серікбай — 1894 ж.т.
8. ТАУМЫРЗАЕВ Рсал (ҚАЛМУРЗАЕВ) — 1875 ж.т.
9. ТӘЖИЕВ Төлеп — 1912 ж.т.
10. ТӘЖІБАЕВ Мырзахан — 1892 ж.т.
11. ТӘЖІКОВ Жұма — 1893 ж.т.
12. ТӘЖІМБЕКОВ Өтеген — 1921 ж.т.
13. ТӨТТІБАЕВ Назар — 1885 ж.т.
14. ТӘТИЕВ Әмірзақ — 1922 ж.т.
15. ТИТОВА Раиса Радионовна — 1924 г.р.
16. ТХАЧУК Иван Владимирович — 1895 г.р.
17. ТОҒАЕВ Боранбай — 1915 ж.т.
18. ТОҚЫШЕВ Беркінбай — 1900 ж.т.
19. ТӨБЖАНОВ (КӨКЖИЕВ) Ахмет — 1880 ж.т.
20. ТӨЛЕЕВ Шалабай — 1920 ж.т.
21. ТӨЛЕПОВ Сыздық — 1915 ж.т.
22. ТӨЛЕМҰРАТОВ Белжан — 1913 ж.т.
23. ТҮНДЫБАЕВ Жолдыбай — 1917 ж.т.
24. ТҮРҒАНБАЕВ Рахат — 1889 ж.т.
25. ТҮЙЕШИЕВ Жұбатқан — 1922 ж.т.
26. ТҮРЫМБЕТОВ Мұхамбет — 1920 ж.т.
27. ТҮРЫМБЕТОВ Сәмал — 1905 ж.т.
28. ТҮРНИЯЗОВ Құтабек — 1919 ж.т.
29. ТЫШҚАНОВ Қосай — 1881 ж.т.
30. ТІЛЕУҒАБЫЛЛОВ Жолмағанбет — 1906 ж.т.
31. ТІЛЕУҚҰЛОВ Киікбай — 1885 ж.т.

У

1. УАҚАБОВ Сабыр — 1909 ж.т.

Ұ

1. ҰЛАНБАЕВ Сәдуақас — 1910 ж.т.
2. ҰРЫСБАЕВ Сәдуақас — 1882 ж.т.

Ү

1. ҮМБЕТОВ Жусан — 1922 ж.т.
2. ҮРГЕНІШБАЕВ Ізмағанбет — 1923 ж.т.
3. ҮРІМБАЕВ Омар — 1899 ж.т.
4. ҮСЕНОВ Сағидулла — 1912 ж.т.

Ы

1. ЫҚТЫБАЕВ Әдірайым — 1898 ж.т.
2. ЫСҚАҚОВ Сыздық — 1915 ж.т.
3. ЫСМАМБЕТОВ Оспан — 1870 ж.т.

Ф

1. **ФАТАХОВ-КОБЛО** Мишпеди Мухтар — 1899 г.р.
2. **ФЕОКТИСТОВ** Александр Васильевич — 1901 г.р.

Х

1. **ХАЛИДОВ** Усам — 1900 г.р.
2. **ХВОСТОВ** Константин Гаврилович — 1914 г.р.

Ч

1. **ЧАПАЕВ** Яков Ильич — год рожд. не указан.

Ш

1. **ШАЙТИЕВ** Бекжан — 1872 ж.т.
2. **ШАЛАБАЕВ** Сүлеймен — 1916 ж.т.
3. **ШАЛБАЕВ** Жүніс — 1895 ж.т.
4. **ШАҚАЕВ** Қытай — 1888 ж.т.
5. **ШАПИРО** Эля Георгиевич — 1906 г.р.
6. **ШАПОВАЛОВ** Иван Дмитриевич — 1894 г.р.
7. **ШАРАПОВ** Яков Никонорович — 1901 г.р.
8. **ШӘКІРОВ** Сәлім — 1920 ж.т.
9. **ШӘУЛЕКБАЕВ** (ШӘУЛІМБАЕВ) Үмбетжан — 1895 ж.т.

10. **ШИТЕЛКИН** Иван Тимофеевич — 1912 г.р.
11. **ШОҚАНОВ** Төлеу — 1920 ж.т.
12. **ШОЛАНОВ** Тоқшылық — 1910 ж.т.
13. **ШОРТАЕВ** Жақсылық — 1850 ж.т.
14. **ШУМАҚОВ** Ниязбай — 1902 ж.т.
15. **ШЫНАЙДАРОВ** Жарылқап — 1919 ж.т.
16. **ШІГЕРБАЕВ** Өтебай — 1848 ж.т.

Щ

1. **ЩЕГЛОВ** Григорий Федорович — 1887 г.р.

І

1. **ІЗМАЙЫЛОВ** Әшірбек — 1922 ж.т.

Ә

1. **ӘЛЬДЕРХАНОВ** Магомед — 1886 г.р.

Я

1. **ЯШКОВ** Тимофей Иванович — 1914 г.р.
2. **ЯЩЕНКО** Тихон Иванович — 1905 г.р.

ҰЛЫ ЖЕҢІСТІҢ ҚҰНЫ

ШӘЙІТ БОЛҒАНДАР ҚАНША?

Күні кешеге дейін Кеңес Одағынан екінші дүниежүзілік соғысқа қатысқан әскер саны, қанша адам өлгені, тұтқынға түскендердің мөлшері жөніндегі мәлімет өртүрлі айтылды. Ондай цифрлардың жоқтығынан емес. Жоғары басшылыққа бұл деректер, сөз жоқ, белгілі еді, бірақ жасырылып келді. Ашты ақиқатты хабарлауға батылы бармады. Саяси сауда жасалды. Өз халқына да айтылмады. Сталин осы соғыста 7 миллион әскер қаза тапты деді. Хрущевтің айтуынша «жай халықты қоса есептегенде шығын 20 миллионнан астам адам». «Великая Отчественная война 1941—1945 гг.» (М., 1985) энциклопедиясында «20 миллионға жуық кеңес адамдары, біразы бейбіт тұрғындар», — делінген. Ал 1990 жылы КСРО Қарулы күштері Бас штабының бастығы, армия генералы М. Моисеев «Военно-исторический журнал» редакциясына берген сұхбатында «8 миллион 668 мың 400 адам» деп басқа санға жүгінді. Тиісті цифрды айтуға өкілдігі жетпеді ме, кім білсін,

Моисеев шындықты тағы да бүркемелеп бақты. Өйткені ең дұрыс дерек тарихшыларда, саясаткерлерде, публицистерде емес, осы Моисеев басқарған Бас штапта болатын. Құпия дерек жуырда ғана белгілі болды. Соған назар аударыңыз, ағайын. 1941—1945 жылдары:

— 34 миллион 476 мың 700 кеңестік әскери қызметші майданға қатысқан. Бұл сол кездегі Дания, Нидерланды, Норвегия, Швеция және Финляндия сияқты елдердің барлық халқын қоса есептегенге тең еді; — Қызыл Армияның жеке құрамының шығыны 11 миллион 944 мың 100 адам болған; — хабарсыз кеткендер, тұтқынға түскендер саны 4 миллион 559 мың адамға жеткен.

Міне, Ресей Қарулы күштері Бас штабының жасырын қоймаларында сақталған бұл деректерді сіз осы елдің басқа жерінен немесе дүниежүзінің өзге түкпірінен таба алмайсыз («Известия», 25.06.1998). Заңды сұрақ туындайды. Ұлы жеңістің құны қанша болғаны?

Амантай Көкен, запастағы полковник.
«Егемен Қазақстан», 2 ақпан 2000 жыл.

(Мақала қысқартылып алынды).

СОҒЫСТАН СОҢҒЫ АҚИҚАТ

Кеңес Одағы ыдырап, одақтас республикалар тәуелсіздік алып, әрқайсысы өз саясатын өзінше жүргізетін дербес мемлекетке айналғаннан кейін бұрыннан аса құпия болып келген көп жайдың беті ашыла бастады ғой. Соның бірі соғыстың алғашқы жылы жау қолына түсіп кеткен қызылөскерлердің саны. Мұны көтерген Мәскеу ақпарат құралдарының бірі 4,5 миллион десе, енді бірі 5 миллион деп көрсетті. Қайсысы қанша десе де аз емес. Кез-келген ірі мемлекеттің сапқа тұрғызған әскері осыншама-ақ болар-ау. Десек те біз жеңдік қой. Еліміз халқының көптігінен, ресурстарымыздың байлығынан жеңгенімізге сөз жоқ. Алайда, бұл басқа тақырып. Менің айтайын дегенім — сонша жауынгерімізден айырылып қалуымыздың өзінше саралаған себеп-салдары...

1939 жылы фашистік Германиямен «Триспеу және достық қарым-қатынас» жөніндегі шартты жасасқандағы біздің жақын мақсаты алдымен батыс Украина мен батыс Белоруссияны шығыстағы қандастарына қосу арқылы ол кезде белгіленген Нарва—Минск—Черновица шекарасын батысқа қарай кей тұсында 400, кей тұсында 700 шақырымға дейін жылжыта түсу болды. Ал фашистік Германияның мақсаты біздің мақсаттан әлдеқайда басым еді. Батыс Украина мен батыс Белоруссия қолына тигеніне баладай қуанған Кеңес Одағы оны алданыш қылып отырған шақта шығыстан келер қауіп жоғына сенген фашистік Германия Батыс Еуропа елдерінің бірін тәуелді, бірін

сыбайлас қылып, байлықтары мен қуатын бір қолға жинап алды.

Кеңес Одағын жаулап алу мақсатында жасалған «Барбаросса» жоспары дайын болғаннан кейін фашистік Германия біздің елге Солтүстік өскерлер тобы, Орталық өскерлер тобы және Оңтүстік өскерлер тобы деген үш лекпен лап қойды. Осылардың ішінде біздің тілімізге тиек ететіміз Орталық өскерлер тобы.

Садуел Митчем деген американ тарихшысы, фельдмаршал Бок бастаған осы топ құрамында соғыстың алғашқы айларында 1700 танкі, 14 мың зеңбірек пен миномет, мыңға жуық ұшағы және жалпы саны 1 миллион бақайшағына дейін қаруланған әскері бар 51 дивизия болыпты дейді. Джеймс Лукас деген ағылшын авторы фельдмаршал Боктың соғыс басталған соң 7 күннен кейін Кеңес әскерін Минск түбінде қоршап, 5 күннің ішінде 324.000 әскерін, одан кейінгі бір айдың ішінде Смоленск түбінде қоршап, одан 310.000 әскерін жойып жібергенін жазады. Пауль Карелл деген неміс тарихшысы 8 тамызда, Кеңес Одағы Рославль түбінде 38.000 әскерінен, 24 тамызда Гомель қоршауында 84.000 әскерінен, осы айдың аяғына дейін барлық жиыны 750.000 адамынан айрылғанын, қазан айының алғашқы 20 күнінде Вязьма мен Брянск түбінде кеңестің 81 дивизиясы қоршауда қалып, 663.000 адамынан айрылғанын жазады. Йоһан Шаф деген автор осы Боктың 1942 жылдың мамырында Харьков түбінде 240.000 қызылөскері тұтқындалғанын айтады.

Сонда Гитлердің маршалы Виктор фон Бок соғыстың алғашқы жылғында-ақ 2.200.000 қызылөскерді қолға түсіріп және тағы да жоғарыдағы шетелдік авторлардың куәландыруларына қарағанда 15.173 танк пен 17.540 зеңбіректі қиратып, олжаланған екен. Осы уақытта жаудың басқа әскери топтары шабуылдың қарқынды жүргенін еске алсақ, қолды болып кеткен біздің жауынгерлеріміздің жалпы санының Мәскеу ақпараттары көрсеткен санға жақындап қалатынын көреміз.

Енді: «Неге былай болды?» деген сұраққа жауап іздей бастайық:

1. Кеңес Одағы құрылысымен Нарва — Минск — Черновицы арқылы өтетін батыс шекара бойына салына бастаған қорғаныс шебі 18—20 жыл ішінде жанның тісі батпас қамалға айналдырылған. Қызыл Армия бөлімдерін осы бекіністен сайын далаға шығарып алу жөніндегі жау мақсаты 1939 жылғы шарт бойынша орындалды.

2. 1939—1940 жылдар аралығындағы қыста жүрген кеңес — фин соғысы сол уақыттағы Қызыл Армия өлсіздігін байқатқан. Ендеше оны уақытқа сай қарумен жаратқандыру керек. 1939 жылғы шартқа малданған Кеңес командованиесі: «Уақыт ұттық» — деп осы шараны іске асыруға кірісе бастайды. Кеңес әскері қолбасшылары соғыстан кейінгі жазған естеліктерінде 1941 жылы дивизияларды соны автоматты қарулармен жасақтамай жатып, бұрынғы қаруы — винтовка мен тар ұңғылы зеңбіректерді тапсырып, жазғы лагерьлерге құр қол шыққандарын айтады.

3. 1937—1938 жылдары Қызыл Армияның басшы қызметкерлерінің 80 пайызының жазықсыз жапа

шегіп кеткені белгілі. Осыдан кейін ірі құрамалар басына не жоғары әскери білімі жоқ, не ұзақ жылдардағы өмірін сапта өткізген тәжірибесі жоқ, ротаны басқарудан артыққа қабілеті жоқ жастар келді. Мұндай «қолбасшылардың» қиын-қыстау кезеңдерде жағдайдан шығар не тактикалық, не стратегиялық жол таба алмай қалатыны белгілі. Оның үстіне көз алдарында өткен репрессияны көрген олар қорқақ та жалтақ болды. Жалтақ басшылардың күтілген нәтижеге қол жеткізе алмайтыны және белгілі.

4. Қызыл Армияның жасақтау саласын басқаратын Шаденко ұлттық бөлімдерінің соғыса білмейтінін айтқанда Сталиннің: «Олардан не сұрау бар?! Тарих осыған әкелді. Әуелде (патшалы Ресей кезінде — Қ. И.) ондаған жылдар бойы олар әскери қызметтен ақы төлеп босаған. (Ресей патшасының Ақмола облысының аға сұлтаны Қоңырқұлжаға «халқыңнан әскер алмаймын» деп бұзау терісіне мөр басып бергені бар — Қ. И.) Сондықтан да олардан әскери интеллигент шықпаған. (Яғни, «үлгі жоқ» дегені ғой — Қ. И.) Олардың соғыса алмау сыры осы», — деген екен. (Константин Симонов «Глазами человека моего поколения», из-ва «Правда», 1990, стр. 344)... Бұл атам заманнан бері айтылып келе жатқан ой, Дала бас губернаторы Колпаковский 1883 жылғы патшаға берген есебінде қазақ халқын: «Бұрынғы жауынгерлік рухынан айрылған халық», — деп таныстырған екен... Соғыстың алғашқы жылы жау қолына түсіп кеткен қызылөскерлер қатарында қазақтар көп болды. Сол соғыстың қарсаңында өскерге шақырылған қазақ жастары түгел делік батыс шекараға бағытталған. Ол уақытта жоғары білімі бар қазақтар сау-сақпен санап аларлық еді. Орта білімділері де көп бола қоймайтын. Оның үстінде оқу жүйесінде араб әрпінен латын, одан кириллицаға көшіріліп, жұрттың басын өбден шыр айналдырып болған. Сол себепті Қызыл Армия сапына қойылған қазақтардың басым көпшілігі мүлде сауатсыз еді. Бұл жағынан келгенде жұмысшы, шаруа қатарынан алынған орыс жігіттері де жетісіп тұрмаған болатын. Әйгілі «сено!», «солома» бекерге шықпаса керек. («Направо!», «Налево!» — деген команданы білмеген орыс жігітінің бір қолына шөп, екенші қолына сабан ұстатып: «Шөпке қарай бұрыл!», «Сабанға қарай бұрыл!» — деп команда берген екен деген өңдіме әскер қатарында жиі айтылатын). Орыс демекші, өскер тілі — орыс тілі десек, қазақтың ілуде біреуі болмаса, орысшаға жаппай мақұрым болған. Мұның бәрі Кеңес Одағындағы басқа ұлттар өкілдеріне де тән болатын.

5. Қызыл Армияның білгені азамат соғысының тәжірибесі ғана. Ол соғыста бас күш — атты өскер. Командирлер қатардағы жауынгерлерден сайланды. Олар стратегиялық міндеттерді шешетіндей дәрежеде болмады. Сол себепті білгендері атқа қоныш, қылышты жалаңдатып, жауға не қарсы ұмтылу, не сыртына шығып ойран салу болды. Механикалық құралдар болмағандықтан әскери техниканы қолдануды білмеді. Ал механикалық техникаға сүйенген Гитлер қолбасшылары соғыстың да соны тәсілін тапты. Ол — жаудың қомақты күшін қоршап алып, оны жоюды резервіне қалдырып, негізгі күшпен алға ұмтыла беру. Жоғарыда аталған бір бағыттағы Қызыл Армия бөлімдері осылай қоршалған...

Қызыл Армияның, соған байланысты жалпы елдің де өмір тынысы жау жағына белгілі болып отырды. Өйткені аталмыш уақытта елде де, әскер арасында да шпион, диверсанттар қаптап жүрді. ОГПУ, НКВД чиновниктері оларды іздеп тауып, жою бағытында күрес жүргізудің орнына, жоғарғы жерлерге аянбай жұмыс істеп жүргендерін көрсету үшін кеңестің бейкүнә адамдарын «халық жауы» «қаскүнем» деген жалған атактармен айыптап, түрмелер мен лагерьлерге тоғытып жүрді.

Өзі сауатсыз болса, тіл білмесе, қолына қару ұстапаса, ол қазақ бес қаруын бойына асынған басқа тілді жауға тұтқынға түспегенде қайтеді? Алайда қазақтың жау жағына өтіп, қаруын алып, не қылса да «Большевизмге қарсы шығайыншы» деген ойға өрсі жетпегені көміл. Сөйтіп Сталин айтқан тарихи себеп салдарынан «бұрынғы жауынгерлік рухынан айрылған қазақ «үйкүшік» болып қалыптасқан. Ол тағдыр алдынан шығарған жолдарға, «құдай-тағала сағатын салса, осы елге аман-есен аппарат» деген үмітпен ғана түсе берген. «Түркістан легионы» деген ұйым сапына да, болшевиктерге шарсы соғысуға жасақталған батальондар сапына да, алдымен «елге жету» ойымен барып тұрып, қолдарына жау қаруын алған.

Борис Алексеевич Викторов деген орыс генералы

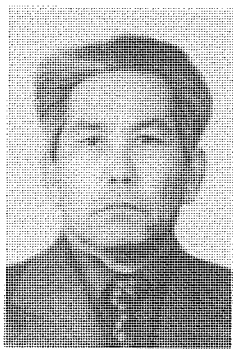
1965 жылы «Казхстанская правда» газетіне Сталинград түбіне жеткізілген сондай бір батальонның 1942 жылдың ноябрінде Қызыл Армия жағына өтіп кеткенін және оларды осы бағытта үгіттеп, бағыт берген Бақыт Байжанов пен Құлмырза Ишановты гестапо қапасында қаншама азаптаса да сыр ашпаған қалпы қаза тапқандарын жазғаны бар. Сол екеуінің тіл тістеген қайсарлықтары арқасында батальон біздің жаққа есен сау өткен. Украина, Белоруссия партизандарына қарсы қойылған легион роталары да жалғыз оқ атпастан отандастарына шығып отырған. Осыдан кейін неміс командованиесі легион батальондарын француз макилеріне (партизандарына) қарсы соғысқа салады. Алайда бұл жерде де қазақ жігіттері арасынан Ахмет Бектаев, Әбу Молдағалиев, Зұным Жаманқұлов сияқты жетекшілер табылып, солардың басшылығымен француз жағына өтіп кеткен.

Жауға беріліп, оның қаруымен ата-анасы жағына оқ ату қазақ психологиясына жат құбылыс. Алайда коммунистік идеологтар ұлтымыздың менталитетін танып па? Тіпті тануға әрекеттеніп пе?

Қалмұхан Исабаев

«Егемен Қазақстан» 26 шілде 2000 жыл.

ӨБҮБӨКІРОВ Шәділ — 1920 жылы туған, 1939 жылы Қызылорда қаласындағы жұмысшы факультетінің (рабфактың) 3 курсына оқып жүргенде әскер қатарына алынып, Фин соғысына қатысады, одан кейін Отан соғысының майдандарында болады. Немістермен шайқаста қоршауда қалып, еріксіз немістердің тұтқынына түсіп, азаптар шегеді, тұтқыннан қашып шығып, кеңес әскерлерінің қатарына қосылып, немістерге қарсы соғысады. Соғыс біткеннен кейін 1947 жылы әскер қатарынан босанып елге қайтып келген. Қызылорда аяқ киім фабрикасына жұмысқа орналасады.

Соғыс жылдарында немістердің тұтқынына түскені үшін 1951 жылғы 19 мамырда қамауға алынып сотталып Қарағанды лагеріне айдалған. Одан 1955 жылы ақталып, түрмеден босатылған. Елге келгеннен кейін өртүрлі салаларда жұмыс істеп, соңғы жылдары Қызылорда мақоран зауытында қойма меңгерушісі болып жұмыс істеген, сол жерден зейнетке шыққан. 1991 жылы науқастан қайтыс болған. Артында әйелі, 4 баласы қалған (балалары — Абдолла, Дәулет, Мұрат, Ғани). Әйелі Назарова Кенжегүлдің айтуы бойынша. **БИСЕМБАЕВ** Ешмұрат — Жалағаш ауданының Аламесек ауылдық Кеңесінде 1902 жылы туған, білімі 3 класс, партия мүшесі, 1938 жылдан 1941 жылға дейін

Аламесек ауылдық кеңесінің төрағасы болып қызмет атқарған. 1941 жылы Ұлы Отан соғысы басталғанда ауылдағы жастарды армия қатарына шығарып салып, өзі де сұранып майданға аттанған. Алты ай әскери жаттығуда болып, қатардағы жауынгер ретінде соғысқа қатысқан. 1943 жылы Калининград майданында хабарсыз кеткен деп әскери бөлімшеден хабар келген.

Бисембаев Ешмұраттың есімі Жалағаш ауданындағы «ескеткіш тақтада» жазылған.

Редакциядан: «Боздақтар» естелік кітабының бесінші томында (465 бетте) Бисембаев Ешмұрат — Ешмұратов Биімбет — деп жазылып кеткен.

БОДАНОВ Итығұл — қызылөскер, Арал ауданында 1909 жылы туған, 1942 жылғы 22 маусым айында Авань балық шаруашылығынан әскер қатарына шақырылып, Арал АӘК арқылы майданға аттанып, 1885 зенитті артиллерия полкінің құрамында атқыш ретінде Сталинград майданында соғысқа қатысқан, ұрыс даласында хабар-ошарсыз кеткен. (Арал АӘК арқылы И. Бодановтың әскер қатарына шақырылғандығы туралы 1999 жылғы 2 желтоқсандағы берген № 1154 санды анықтамасы, Арал қаласы, Энгельс көшесі № 64 үйде тұратын еңбек ардагері Отарқұлов Мектептің айтуы бойынша). **БОЛАТБАЙҰЛЫ** Бисәк — 1894 жылы Қазалы ауданының Жаңагүрмесі колхозында № 14 ауылдық Кеңес аумағында дүниеге келген. Колхозда кетпенші болып жұмыс атқарған, шаруа, сауатсыз. 1943 жылы соғысқа аттанып, хабарсыз кеткен.

(Қызылорда облысы, Қазалы ауданы Өйтеке би кенті, Өйтеке би көшесі № 93/1 тұратын немересі Сматов Төрбектің айтуы бойынша).

ЕСІМҮЛЫ Насыраддин — 1911 жылы Қазалы ауданының Жаңатұрмыс колхозында № 14 ауылдық Кеңес аумағында дүниеге келіп, колхозда қойшы болып жұмыс атқарған. Қойшы, сауатсыз, 1943 жылы

Ленинград шайқасына аттанып, хабарсыз кеткен. (Қызылорда облысы, Қазалы ауданы Әйтеке би кенті, Әйтеке би кенті көшесі № 93/1 тұратын немересі Смадов Төрбектің айтуы бойынша).

БАТЫР ЕСІМІ...

Гвардияның кіші сержанты Дархан Жұбаньшов неміс фашистерімен кескілескен шайқаста өзін ержүрек солдат есебінде көрсетті. Ол нағыз Отанға берілген батыр жауынгер еді.

Дархан майданға 1942 жылдың қаңтар айында кетті. Ол сан рет қиянкескі ұрстарға қатысқан. Әсіресе, оның ерлік көрсетіп атын жайған жері Неман өзенінің жағалауы еді. Шығыс Пруссияға жөңкіле қашып бара жатқан неміс фашистері Неман өзенінің арғы бетіне мықтап бекініп алды. Олар осы жерден бір қадым тапжылмауға барлық күш-жігерін салып бақты. Дархан № 43-ші атқыштар полкінің бір бөлімшесінде командир болатын. 1944 жылдың шілде айында неміс фашистері Неман өзенінің жағалауына келіп тоқтады. 11-ші армияның қолбасшысы дреу өзеннен өтіп, жауға тұтқиылдан тиісуге бұйрық берді. Әрине бұл оңай шаруа емес еді. Бораған оқтың астында өзенді жүзіп өтуге үлкен жүрек керек. Рота командирлері болып жауынгерлерді жинап алып, тас түйін болып тұрған жауынгерлерді бір шолып өтті де: бұл жауапты тапсырма, тіпті басты өлімге қиюға тура келеді және өз еркімен баратындар бір адым алға шықсын. Ең алдымен топ-

тан суырылып шыққандардың бірі Дархан еді. 1944 жылдың 16 шілдесіне қараған түнде сол ер жүрек жауынгерлер қайыққа отырды.

Ең жауапты нәрсе арғы бетте қалған жауынгерлерге қолмен ұстап жүзіп арқан апару еді. Осы құрметті әрі жауапты тапсырманы қазақстандық жауынгер өз міндетіне алды. Жау өзен үстінде қылтаңдап келе жатқан қайықты байқап қалып, оқтың астына алды. «Отан үшін, халық үшін алға!» — деп бөлімше командирі жауынгерлерге рух берді. спанға ракета атылды. Бұл өзеннің арғы бетіндегі жауынгерлерге жол ашылды деген белгі еді. Сөйтіп қазақ жауынгері Дархан бастаған жауынгерлер біздің негізгі күшіміздің Неман өзенінен өтуіне мүмкіндік туғызды.

Литва жерінде осындай көрсеткен қаһарман ерлігі Гвардия кіші сержанты Д. Жұбаньшов «Қызылту» орденімен наградалды. Мұнан соң да батыр жауынгер талай соғыстарға қатысып ерлік көсетті. Бірақ ол жалауды Берлин үстінде желбіреп, дүние жүзі халықтарының еркіндік алып, думанға бөленген сәтін көре алмады. Ол Кенигсбертте шабуыл жасаған бір ұрыста ерлікпен қаза тапты.

Сахи Байниязов, Арал ауданы,
Ақеспе елді мекені.

«Сыр бойы», 6 қаңтар, 2000 жыл

Редакциядан: «Боздақтар» естелік кітабының бесінші томында (156 бет) Жұбаньшов Дархан 1943 жылы ұрыс даласында хабарсыз кеткен — деп көрсетіліп кеткен.

НАУРЫЗБАЕВ Қайралап — Сырдария ауданы № 3, Жетікөл ауылдық кеңесі, бұрынғы Ленин атындағы колхозы, қазіргі Аманкелді кеңшарында 1913 жылы туған, сауатты, БК(б)П мүшесі, үйленген, жұбайы Наурызбаева Зейнеп, 1939 жылдан БК(б)П мүшесі, 1980 жылы қайтыс болған, баласы Базарбай.

Наурызбаев Қайралап Отан соғысынан бұрын Ленин атындағы колхозда партком хатшысы, әрі финангент болып қызмет атқарған. Сырдария АӘК арқылы 1942 жылдың маусым айында әскер қатарына алынып, 300 АД, 1049 АП құрамында саяси жетекшінің орынбасары шенінде соғысқа қатысып, 1942 жылдың қазан — қараша айларында Сталинград майданының ұрыс даласында хабар-ошарсыз кеткен.

«Боздақтар» естелік кітабының бірінші томында (135 бетте) Наурызбаев Қайралап — 1906 жылы туған, білімі бастауыш, колхозшы — деп дұрыс жазылмай кеткен.

НАУРЫЗБАЕВ Жансап — Сырдария ауданы, бұрынғы Жетікөл, кейінгі Ленин ауылдық кеңесі, Аманкелді кеңшарында 1921 жылы туған, білімі орта, БЛКЖО мүшесі.

Наурызбаев Жансап Сырдария АӘК арқылы 1942 жылдың мамыр айында әскер қатарына алынып, медсанбаттың құрамында санитар ретінде соғысқа қатысып, Сталинград майданының ұрыс даласында 1942 жылдың қазан — қараша айларында хабар-ошарсыз кеткен.

«Боздақтар» естелік кітабының бірінші томында (135 бет) Наурызбаев Жансап 1908 жылы туған, білімі бастауыш, колхозшы — деп дұрыс жазылмай кеткен.

НҮРСҰЛТАНОВ Сейітжан. Туған жылы — 1914 ж. Армияға шақырылған жылы 1942 ж. 22 маусым. Қазалы ауданының 13 ауылынан 1-ші келген хатында полевая почта № 347 деген жазу бар. Ал 2-ші хатын-

да лагерь Томского ТП-Р-147-30 деген жазу.

Соғыста хабарсыз кеткен.

НҮРСҰЛТАНОВ Қаражан. Туған жылы — 1921 ж. Армияға 1939 жылы 8 қаңтарда Қазалы ауданының 13 ауылынан шақырылған. Финляндия соғысына қатысқан. Содан хабарсыз кеткен.

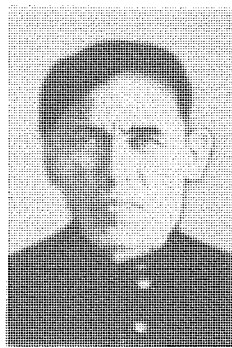
Бұл дерек Нұрсұлтанов Сейітжанның жұбайы Нұрсұлтанова Аайшолпаннан жазылып алынған. Хабарлаушы немерелері — Жансұлтанов Сәндібай. **ОСПАНОВ** Қалдыбай — Тереңөзек ауданы, Айнакөл колхозында 1912 жылы туған, білімі бастауыш, партияда жоқ, армия қатарына Тереңөзек АӘК арқылы 1943 жылғы қыркүйек айында алынған, соғысқа қатысып, содан хабар-ошарсыз кеткен.

ОСПАНОВ Сыздық — Тереңөзек ауданы, Айнакөл колхозында 1920 жылы туған, білімі арнаулы орта, «совторговля» техникумын бітірген, БЛКЖО мүшесі, армия қатарына Тереңөзек АӘК арқылы алынған 1942 жылғы қазан айында алынған, соғысқа қатысып, содан хабар-ошарсыз кеткен. (Інілері Қалды-

баев Аблай мен Қалдыбаев Қуандықтың айтулары бойынша).

ОСПАНОВ Пирәлі — 1911 жылы Сырдария ауданында туған, 1940 жылдың 22 сәуірінде автомобиль жүргізу құқын алған. 1942 жылдың 1 қазанына дейін СССР НКВД-ның Жез-қазғандағы Басқармасының комбинаты мен лагерінде автомобиль жүргізуші болып жұмыс істеген. 1942 жылы әскер қатарына алынып, майданға аттанған, сол жылы ұрыс даласында хабар-ошарсыз кеткен.

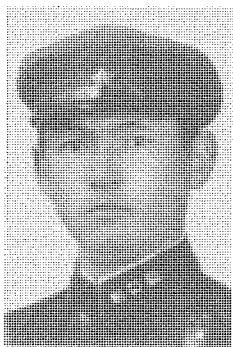
Қызылорда қаласы, Ж. Берденов көшесінде тұратын Оспанова Сөбира қарындасының айтуы бойынша.

АЙТЫЛМАЙ ҚАЛҒАН АРМАН

Қазақ офицері Ғали Әділбековтің жиһангерлік соғыстағы ерлік даңқын білеміз бе?

1941 жылғы жиһан соғысына дейін қазақ ұлтынан шыққан жігіттердің танк полкінің командирі болу түгілі, офицер атануы бірен-саран еді. Мықтаса жаяу әскерге қабылданытыны белгілі. Ғали Әділбеков қалайша ертерек тұлғалы командир болған десек... Ол 1908 жылы 1 қаңтарда Семейде, Белағаш болысы, Қызылқұм ауылында дүниеге келген. Жастайынан жетім қалып,

атасы Әділбектің төрбиесінде болады. 1923 жылы Қазақ аймақтық жеткіншектер мектебіне (интернат) оқуға түсіп, оны 1925 жылы бітіреді де Орынбордағы қызыл командирлер мектебіне барып оқиды. Одан әрі Ташкентке жіберіліп, ондағы В. И. Ленин атындағы Орта Азия әскери мектебінен дәріс алады. Оны 1928 жылы бітірген соң танк әскери командирлерін даярлайтын курсқа жіберіледі. Семей, Ташкент, Орынбор, Ленинград, Тюмень, Свердловск, Курск... Міне бұл қалалар жас офицердің қызмет ету баспалдақтарына күү болғандай. 1930 жылы 43-ші атты әскер полкінің взвод командирі болып Қарақұм шөліндегі басмашыларға қарсы ұрысқа қатысып, ауыр жараланады.

... 1937 жылы Ғали кезекті демалысында отбасымен Семей және Алматы қалаларына келіп, әскери қызметшілер Көрім Өсенов, Мұқан Жалбағасев, Ахмет Исаев, Садық Жұмабаев саяқты дос-жарандарымен қауышады. Дәл осы кез... саяси қуғын-сүргін

басталып, аңдушылар мен сөз тасушылар күш алған түс еді. Достары Ғалидың тезірек Алматыдан кетпесе, суық та үрейлі қуғын-сүргін қауіп төндіретінін ескертіп үлгерген болатын. Айтқандай-ақ Ғалекең Тюменьге кете салысымен әлгі азаматтарды НКВД қызметкерлері сұрақтың астына алады. «Әділбеков өкіметке қарсы үгіт-насихат жүргізген жоқ па?» — деген жымьсық сұрақтар қойып, өбiгерге түсіреді. Әйтеуір ызғардың беті басқаша бұрылыпты... Кім білген, қызғаншақтық жүрген жерде қиянат та бола береді ғой. Соғыс қарсаңында Ғ. Әділбеков өз отбасымен Курскіде болып, әскери бөлімшені басқарады. Іле-шала соғыс өрті лап ете қалады... Содан командирдің отбасы бір қаладан екінші қалаға көшіріліп, ақырында Семейге де келіп жетеді.

Атақты маршал, екі мәрте Кеңес Одағының Батыры Иван Игнатъевич Якубовский «От жалынға оранған жер» (Мәскеу, 1975 жыл) деген мемуарында: «1941 жылы 21 қазанда Днепрден өтер кезде гвардиялық танк полкінің командирі, подполковник қазақ Ғали Әділбеков ерлікпен қаза тапты. Жастайынан жетім қалған ол балалық шағын Семей қаласында өткізген. Содан кейін 1925 жылы әскер қатарына алынады да өмір жолында өбден ысылады. Ұлы Отан соғысы жылдарының алғашқы кезеңінен бастап-ақ Ғали Әділбеков қиындықтан қорықпайтын ержүрек әскери командир болды. Егер 1943 жылдың сол қазан айында қаза таппағанында бұл офицер қазақ танк әскерлерінің үлкен басшыларының бірі болып, көптеген даңқты істерді тындырған болар еді», — деп жазған.

Бұл елеулі дерек нені меңзейді? Қазақ офицері қан майданда қол бастап, оттай жарқылдаған. Қызыл Жұлдыз орденін алған. Танк полкін басқарған.

Қырық екінші жылдың басында оның жауынгері 20-дан астам танк, бронемашина, ондаған танкіге қарсы қару-жарақты жойып жіберіп, жаудың солдаттарын жер жастандырған.

Генерал К. Малыгин «Әскери төртіптің ортасында» деген мемуарында Украина жеріндегі Букрин биігіне шабуыл жасаған шайқастың бір қайғылы сәтін келтіріпті...

«... Жаудың мұздай қаруланған әскеріне шабуылды 40-шы армия бастады. Оған 3-ші гвардиялық танк армиясы да тұтқиылдан қосылатын болды,— деп жазады ол.— Жау шебін тықсырып-ақ жібердік. Бірақ аяқ астынан майдан қолбасшысы шешімін өзгертіп, маған қорпұсты тоқтатуға шұғыл тапсырма берді. Басталған операция кейін білгеніміздей мүлдем тоқтатылған болып шықты.

Бригаданы мен тез-ақ кері қайтардым, ал 47-гвардиялық танк полкі жайрап қалды, қанды ұрысқа кірісіп-ақ кетті. Оларды радист арқылы кері әрең шақырдым. Дәл осы кезде подполковник Ф. Әділбеков өз танкісімен жойқын соғыс шебінде еді... Шайқас саябырсып, танкісінен ол шыға бергенде тасадан жау минометінен оқ атылады. Зулап келген зілдей оқ өзіне тигенін байқамай да қалады. Біз даңқты командирден, батыл әскери адамнан осылай айырылдық...».

Ал, 1944 жылы 10 қаңтарда танк полкінің штаб бастығы капитан А. Ионовтың өйелі радистка Анна Ионова қазақстандағы Минжинан апайға жазған хатында өз күйеуі мен Ғали Әділбековтің қандай жағдайда қайтыс болғанын, қос офицердің денесі Киев облысы, Переславль ауданы, Луковицы деревнясының солтүстігінде жерленгенін егжей-тегжейлі жазған хаты да сақталған.

«Егемен Қазақстан», 3 наурыз 2000 жыл.
(мақала қысқартылып алынды).

ГЕРМАНИЯДАҒЫ СОҒЫС ТҮТҚЫНЫ

Соңғы екі қазақтың бірі қайтыс болды. Хасен ОРАЛТАЙ.

Екінші дүниежүзілік соғыс кезінде қанша қазақтың қырғынға ұшырағаны белгісіз. Кей шетелдік зерттеушілердің топшылауынша, орыс пен немістің сол қырқысында қаза болған қазақтың саны төрт жүз мыңнан астам (420000 шамасында). Ал олардың соғыс тұтқыны болғандары мен кейін Германияға әкелініп, өйгілі «Түркістан легионы» құрамына алынғандарының саны да нақтылы түрде белгілі емес. Бірқатар деректерге қарағанда, «Түркістан легионы» құрамында болған түркістандықтарды жалпы саны 180000 кісі болған (қазақ, өзбек, түрікмен, қырғыз және қарақалпақ). Олардың ішіндегі қазақтардың санының «ондаған мың» болғанын айтатын-ды марқұм ағалар.

Сол «ондаған мың» қазақтың соғыс біткенде тірі қалғандарын өзара келісімдері бойынша Америка мен Англия Кеңес Одағына қайтарды. Олардың көбін жолда советтік қызыл жендеттер қырғандығы, бірқатарының елге жіберілмей Сібірге айдалғаны да белгілі шындық.

Сол қызыл қырғыннан жасырынып Германияда аман қалған аз санды қазақтардың бір бөлігі Түркияны барып паналады. Бір бөлігі Америкаға барды. Бір бөлігі Германияда қалды. 70-жылдардың басында олардың Германияда тұратындарының саны 30—40 кісі шамасында еді. Олардан тек екі кісінің өмірі ғана екі мыңыншы жылды көруге жетті. Жақында сол екі қазақтың біреуі қайтыс болды.

Германияның Манхайм қаласында қайтыс болған қазақтың бүркеншік аты Рахманқұл Кулинов еді. Оның қайтыс болғанынан хабарсыз өзі де қазір ауыр бір операция өткізіп ауруханада жатқан өлгі екінші қазақ қызылордалық Жәкен Бапыштың айтуынша,

Рахманқұл Кулиновтің шын аты Тасқынбай. Ол маңғыстаулық.

Тасқынбай марқұмның соғысқа дейінгі өмірі де өте ауыр болған. Коммунистік зомбылық жүйе алғаш орнай бастаған кезде-ақ, оның қысымына төзе алмаған Тасқынбайдың ағасы ішінде, көптеген кісі қарсылық көрсетеді. Соңында олардың бәрі де қолға түсіп атылады. Соның салдарынан бір бөлім ел Иранға қарай қашады. Тасқынбай өз әкесінің аман қалған баласымен Иран шекарасынан жасырынып өтуін көзіне жаса ала отырып бір кезде былай өңімелеген-ді:

«...Біз жан сауғалап қашып, Иран шекарасына бардық. Қолыңда ұзын мылтығы бар ирандық қойшы қойын шекаралық ауданда жайып, жотаның басында отырды. Біз қойдың терісін жамылып алып еңбектеп соның қойына қосылдық. Ол қойын Иранға қарай қайырғанда соның арасында қой терісін жамылып еңбектеп, біз де жүре бердік. Иранға барғаннан кейін мен безгек болып ауырдым. Мені өліп қалады деп қорыққан әкем қайталан Қазақстан жаққа өтті. Сонда коммунист жендеттердің қолына түсті. Олар әкемді атты...»

Тақынбай (Рахманқұл Кулинов), қараторы, өте сымбатты азамат еді. Оны Германиядағы қазақтар «Адай» деп танитын-ды. Өзі де бабасының атымен мақтана-тын-ды. «Танысаң Адаймын, танымасаң Құдаймын» деген бабалардың тұқымымын дейтін. Неміс өйелі, одан туған екі қызы бар-ды. Қыздарының екеуі де американдықтарға тұрмысқа шықты. Манхайм қаласы қасында жеке үйі бар.

Сөйтіп, Германиядағы соғыстан қалған соңғы екі қазақтың бірі — Тасқынбай ағай да дүниеден өтті. Алла жанының жаннатта, топырағының торқа болуын нәсіп етсін.

Мюнхен, Германия.
«Егемен Қазақстан» 4 сәуір, 2000 ж.

ЖАУЫНГЕР ЖЫРЛАРЫ

Шахап Ақматұлы Өбіласанов — Сырдария ауданындағы «Қоғалы» ауылынан 1942 жылы соғысқа аттанып, елге оралған жоқ. Майдангер жауынгер әрбір үш бұрышты хатын өлеңмен жазады екен. Туған қарындасы Мәшһен Ақмалқызы бұдан 55 жыл бұрын ағасының жазған сол өлеңдерін сақтап келеді. Ақын-жауынгердің мына бір өлеңдерін оқырманға ұсынуды жөн көрдік.

КӨКТЕМ ЖЫРЫ

Қыс та өгіп көрін төккен,
Жарқыраған келді көктем.
Жан-жануар жадырады,
Сәулесі мен күнін сепкен.
Жер құлпырды масатыдай,
Бірде күлгін, бірде көкпен.
Киді киім әшекейлі,
Жібек жапырақ жасыл шөптен.
Жанға жайлы, малға рахат,
Соққан самал салқын лептен.
Тегіс төлдеп колхоз малы,
Қозы, бұзау соңына ерткен.
Жылқы, түйе өрісінде
Құлын жусап, бота шөккен.
Жанның бәрі қуанышты
Көкке шырқап күйін шерткен,
Өзірленді колхозды ауыл
Қарсы алуға күтіп көптен,
Шықты егіс майданына
Қолдарында құрыш кетпен.
Көк тұлпарды бас білдіріп,
Сырылдатып соқа жеккен
Ұлпадайын жерді тіліп,
Алтын дөңді тұқым сепкен.
Игілікті өз ісінде
Қуанышпен егін еккен.
Алтын ғасыр бесігінде,
Шаттық кернеп өлеңдеткен.
Нұрлы кезең, алтын айым.
Күндей жайнап күлдіметкен.
Мұхиттайын тасытайын
Көктем жырын мен де көппен.

СҰЛУ СЫР

Тамшы су да көктен тамбай,
Жібігуге шөлде таңдай.
Қанша жандар азап шегіп,
Кетті арманда мейірі қанбай.
Шөбі шықпай, малы жұтап,
Егіні шықпай, жаны жұтап.
Жүрді сордан арыла алмай
Қанша жерлер қуаң тартты.
Жібек торғын жамыла алмай
Қазіргі күн сұлу Сырым
Тіпті өзгеше сенің түрің.
Күміс толқын мың бұралып
Тартты өзіне күннің нұрын.
Кіршігі жоқ меруерттей
Күлім қағып түр көбігің.
Балықтардың шапырласып
Ойнақ салды алмай тыным.
Балаусалы жасыл орман,
Қызғалдақты жағалығын.
Тәжім етіп мың бұралған
Лебімен жаз самалының.
Жібек торғын масатыдай
Сәулеттенген қызыл гүлің.
Тал шыбығың сұлу қыздай
Күлгін түсті жібек тұлым.
Каналменен оюланып
Кестеленді ой мен қырың.
Алтын дөңді астық бітіп,
Гүлдендірді жердің тынын.
Басын иді жібек мақта,
Ақ шүйкесін көтере алмай.
Тербетілді ақ күріштің
Қанасына дөні симай.
Сабағындай шайқатылды
Ат тісіндей алтын бидай.

Жауынгер жырларын баспаға өзірлеген
Қайыр Қорасани.
«Сыр бойы», 1 шілде 2000 жыл.

қандасымыз туған жерге келгенде...

«Отырар» қонақ үйінің шағын бөлмесі. Алдымда 80 жасқа келген қария отыр. Ұлты — қазақ. Аты-жөні — Тілеген Иманбайұлы. Лақап аты — Атабек. Америка азаматы. Нью-Йорк қаласының тұрғыны. Бет елпетіне, киім киісіне қарағанда қария деуге аузың бармайтындай. Ана тілінде еркін сөйлейді. Тек, біздің тілімізге арагідік орысшаның орынсыз қыстырыла қалғаны сияқты, бұл кісінің сөзіне де анда-санда ағылшынның жекелеген атаулары қосанжарласқысы келіп тұрады екен.

1914 жылы қазіргі Атырау, бұрынғы Үйшік қаласында дүниеге келген. Әке-шешесі 1917 жылы «қызылдардың» қолынан қаза тауыпты. Үш жасынан бастап әкесінің туған апайы Бақтылы шешейдің қолында өскен. Есейе келе Атыраудағы ФЗУ-ға оқуға кірген. Бұдан соң сол қаладағы Тау-мұнай техникумын бітірген. Одан кейін Орал қаласындағы педагогикалық институтқа түсіп, химия-биология пәндерінің мұғалімі деген мамандық алған. Сол мамандығы бойынша бірер жыл Алматы облысы Кеген ауданында шөкірттерге дәріс оқыған.

1939 жылы Финляндия — Кеңес соғысына қатысыпты. Одан аман-есен оралған соң, 1941 жылы Германияға қарсы майданға аттанады. Қанды қырғындардың бірінде қоршауда қалып, тұтқынға түскен. Бұдан кейінгісі айтпаса да түсінікті...

Тілеген Иманбайұлы маған өз қолымен қазақша жазған өмірбаянын көрсетті. Қай жылы қайда болғаны, не істегені жайында ғана қысқаша ақпар түрінде жазылған қолжазбаның көлемі 15 парақтан тұрады. Немістерде тұтқынды болған жылдары жайында көп қазбалап сұрамадым. Себебі, ол туралы бұл кісі жеке кітап жазып жатқанды көрінеді. Ал, өңгіме арнасы Америкадағы қазіргі тұрмысы, от басы жағдайы, туған жер тақырыбына қарай ойысқанда, Тілеген — Атабек ақсақал бір сөт шешіле сөйледі.

— Туған жердің ауасын жұтып, жақын жұрағаттармен жүздесудің сөті былтыр ғана түсті, — деп бастады ол кісі. — Өткен жылы қызым Есенбике екеуміз Қазақстанға келіп, Атыраудағы туған үйдің есігін ашып қайтқанбыз. Жайықтың жағасындағы бір кезде біз тұрған жеркепе күні бүгінге дейін сақталыпты. Мен кеткенде қандай болса, әлі сол қалпындағыдай өсер етті. Тіпті, Атырау қаласы да түк өзгермегендей. Әрине, біршама жаңа үйлер салынған, бірін-сараң өндіріс ошақтары бой көтерген. Баяғы шаны бүрқыраған дала жолдары сол күйінде жатыр. Бір жақсысы, елдің пейілі бұзылмаған екен. Әйтеуір, қазақ халқы Кеңес үкіметінің қанды шеңгелінен құтылғанына қуандым. Меніңше, енді 5—10 жылдан кейін Қазақстан іргелі елдердің қатарына қосылары сөзсіз. Шетелдерден де аз көмек беріліп жатпаған тәрізді. Соны ұқсата білудің өзі үлкен жетістік қой. Өткен, бойымнан күш кетіп, қартайғанда, денсаулық нашарлағанда ғана туған елге қолым жетіп

отыр. Ең өкініштісі — перзенттік борышымды толық өтей алмай бара жатқандығым деп есептеймін. Осы сапар барысында дәрі-дәрмек жағынан Қазақстанға көмек беру мәселесін шешіп алсам ба деген ойдамын. Қызым дәрігер ғой. Нью-Йорктағы медицина институтын бітірген. Ол қазір сондағы көрнекті дәрігерлердің бірі, әрі студенттерге дәріс оқиды. Басқа болмаса да, дәрі-дәрмек жағынан жәрдемдесуге мүмкіндігіміз бар ғой, бар... Мұндағылар дәріге өте зору екенін өз көзіммен көрдім.

— Қызыңыздың жасы нешеде? Жұбайыңыздың ныспысы кім болады?

— Қызымның жасы отыз сегізде. Өлі тұрмыс құрған жоқ. Жұбайым — өзбек қызы. 1953 жылы Анкарада сол өзбек қызына үйленген. Жасы биыл 65-ке шықты. Қызымыз үшеуіміз бірге тұрамыз. «Бейнет түбі — зейнет» деген, кемпіріміз екеуміз де зейнеткерміз. Біздің өмірімізді ұзартып отырған сол жалғыз қызымыз. Шешесінің бауыры ауыратын. Оны ауыстыруға да қызымның көп көмегі тиді. Менің жүрегімнің қан тамырлары жұмыс істемей қалғанда, оң аяғымнан төрт тамырды кесіп алып, жүрекке салғызды. Көзір жүрегім аяғымның тамырларымен жұмыс істеп тұр, — деп оң балағын жоғары түргенде денем тітіркенгендей болды. Осыншама бейнетті көрсе де жасымаған, қайыспаған қара нар адамның жүзіне таңырқай қарап қалыппын. Бір жағынан, шетелдік медицинаның жетістігіне төнті болып отырғаным да рас еді.

Бұл кісінің қазақша еркін сөйлеп, әрі жазуды да ұмытпағанына қарағанда, отбасында қазақша сөйлесетіндеріне күмәнданбағам. Сонда да:

— Отбасында қай тілде сөйлесесіздер? — деп суралдым.

— Шындығын айтсам, қызым қазақша білмейді. Өйелім түрікше сөйлейді. Ортақ тіліміз — ағылшын. Өзім былтыр Қазақстанға келгенге дейін, яғни 55 жыл бойы ешкіммен қазақша тілдеспеппін. Туған жердің құдыреті деген осы шығар, былтыр өуежайдан түсе сала қалайша қазақша сөйлеп кеткенімді өзім де аңғармай қалыппын. Соғыстан миым шайқалғаннан бері көп нәрсені, тіпті жақын-жуықтардың есімдерін де есіме түсіре алмай жүргем. Енді байқасам, бөрі бұрынғыдай көкірегімде сайрап тұр. Қазақша жазуға да қолым еркін жүріп кетті, — деп ол кісі қол сағатына қарады да, орнынан тұрды. Бұдан өрі мен о кісіні мазаламадым.

Енді біраз уақыттан кейін Тілеген ақсақал Атырауға қарай аттанады. Қария сергек, көңілді. Қонақ үйдің аядай бөлмесінде ынылдап әрі-бері жүріп кеткенін өзі де байқамағандай. Иә, ол енді бірнеше сағаттан кейін кіндік қаны тамған жерге қарай құстай ұшды. Дәл қазіргі сөтте тар бөлмеге сия алмай тұр. Сосын біраз күннен кейін қайтадан алыстағы Америкаға кетеді.

Серік ЖҰМАБЕКҰЛЫ,

«Егемен Қазақстанның» арнаулы тілшісі.

24 мамыр 1994 жыл.

БІР ҚҰЖАТТЫҢ СЫРЫ

НЕМЕСЕ АШТАН ҚЫРЫЛҒАН ҚАЗАҚТАР

1932—33 жылдар қазақтардың аштықтан қырылуының басты себебі не дегенімізде бұрынырақта «Егемен Қазақстанда» жазылған жай еске түседі. Мәселен сонда жазылғандай, Мәскеуде оқыған қазақ қайраткерлерінің бірінің «халқымыздың аштықтан қырылуы біздің басымыздың бірікпеуінен болды» деп мойындайтыны бар. Ауыр да ащы түйін. Қашанда ел бастаған серкелердің бірауыздылығы, қиын істе «бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығару» былайғы ұрпаққа да жалғасатын өнегелі қасиет болуы тиіс. Илегеніміз бір терінің пұшағы болған соң, еліміздің болашақ тірлігі үшін бір адамдай еңбек қылғаннан артық нендей абырой, нендей ерлік болуы мүмкін. Қазақ тарихындағы қиын-қыстау жылдардың аса шиеленіскен уақыты төңкерістік заманнан басталып, большевиктердің билікке келуімен ахуалдың асықна түскенін көреміз. Негізгі күнкөріс мал болатын қазақтардың тұрмысының түзелуі немесе аштыққа ұшырауы мал басының көбеюі мен кемуіне байланысты.

1920—21 жылдардың жұты ауыр тиіп, Солтүстік өңірдегі губернияларды қамтығаны аян. Аштық қысқанда ең әуелі қырылып қалатын қазақтар. Өйткені отырықшы мәдениетке тәсілденбеген көшпелі халыққа мұндай экономикалық дағдарыстар ауыр тиіп отырған. Мұрағат деректеріне сүйенетін болсақ, 1932—33 жылға аштықтың басты себебі де 1921—27 жылдар аралығында 40 миллионға таяу малдың азайып, 5 миллион болып қалуы. Соның салдарынан Ахмет Байтұрсынов төңкеріске дейін «Әлхәм-дулла, 6 миллион қазақпыз» (дәлірек айтқанда 5 миллион 600 мың) дейтін санының 2 миллион 200 мыңы қырылып, шыбын жан үшін «көшуші» (откочевник) атанды.

Сол жылдардың құжаттары Қазақстанның қай түкпірінде болмасын аштықтың ауыр көрінісін айқын аңғартады. Соларды біреуін ғана толық беріп отырмыз. Бірден айтайық, 1933 жылдың март айында қанішер Голощенин орнынан алынып, Мирзоян келген тұс. Қалған қазақтың есін жидыртып, көмек ұйымдастыру үшін өкілдер жер-жерге аттанған. Мына төмендегі құжат сол жайларды бейнелейді. Хат сол тұстағы үкімет басшысы Исаев Оразға бағытталған. Деректе көрсетілген Қызылорда облысының Қармақшы ауданы өлі күнге дейін қазақтардың қалың орналасқан елді мекені. Осы деректің түп нұсқасының аудармасын ешбір өзгеріссіз беріп отырмыз. Жолдас Исаев, телеграфтық хабарға қосымша, хат жазып отырмын. Қармақшы ауданының жағдайы қай жағынан болса да, өбден асқынған. Аштықтан қырылу жаппай сипат алған. Мысалы:

1) 15-күні мен милиция бастығына қаланы және төңірегін аралап шығуға жеке нұсқау бердім, ол 30

адамның өлген денесін тапты, 16-күні ол тағы 11 адамның денесін тапты. Көміп жатырмыз.

2) Аудан орталығында ісініп кеткен 200 адам, күнде мені қоршап алып, нан сұрайды (мұндай күй кешіп жүрген адамдар саны көп).

3) Аудандық ақтару комитетінің төрағасы колхоздарды аралап, жаңа келіп отыр. Оның айтуынша аудан орталығына келетін жолда өліктер шашылып жатыр. Кезіккен өліктердің саны шамамен қанша болады деп сұрағанда, ол 60—70-тің маңайында болатындығын айтады.

Ертең № 16-ауылға барамын, жолда 4 және 5-ші ауылдарға соғамын. Тексеріп, өлгендердің денелерін қалай, қайда жинау керектігі жайында нұсқау бермекпін.

4) Өлім өсіресе, желтоқсан айларында (қатты суық пен азық-түлік қорының таусылуынан) көбейіп кетті. Азық-түлікпен қамтамасыз ету кешіктірілді.

Қазір 1540 пұт нанды ауылдарға жібердік, бұл жағдайды біршама жеңілдетуі тиіс.

5) Аудан қызметкерлерінің хабарлауынша аштықтан өлмеген әрі ісінбеген бірде-бір колхоз жоқ.

6) Мен келгенде, Жосалы стансасы үй-күйсіз қалған ауруларға лық толғанын көрдім. Біз бәрін жинап алып, үйсіздерге үш үй ұйымдастырып (180 адам) оларға тамақ бердік. Байқауымша көбі өлетін сияқты.

7) Облыс Қармақшыға азық-түлікпен қамтамасыз ету үшін 255 адамның санын бекіткен екен, аудан осы санды жинап алып, одан артығын ұстай алмайтындығын айтады. Мен көшеде қаңғып жүрген барлық балаларды жинап алуға нұсқау бердім, сөйтіп, екі күн ішінде 450 балаға жетті. Жалпы 500 болады деп болжап отырмын. Үш күн бойы аудан басшыларына қысым жасап, біраз жұмыс тындырылды. Енді ақша және күріш қажет болып тұр. Табуға болатын сияқты.

8) 17-қыркүйектегі шешімді жүзеге асыруды басшылары кешіктіріп отыр. Оны жаппай сойып алу қауіпімен, шөптің жоқтығымен және жекеленген колхоздардың сарайы дайын еместігін себеп қылады. Кей жерлерде малдарды таратқан кездерде, ертеніне алған малдарын түгелдей сойып, жеп қойған. Қамалуға алып, түсіндіру жұмыстарын жүргізгенімен, бұл кемшіліктер тоқтамай отыр. Тіпті мынадай оқиғалар болған: таратылған мал жетпей қалған тұста, малсыз қалған адам біреудің малына бас салып, сойып алған. Ауданға барған уәкілдер, өздері түнеген бөлмесіне мініп барған аттарын кіргізіп жататын болған. Ал, күндіз аттарға күзет қоюға мәжбүр етеді. Өйткені, қаны немесе еті біреуге тиіп қала ма деген үмітпен талтүсте мініс аттарының тамағына, ішіне пышақ сұғып алған оқиғалары кездеседі...

ҚУАНЫШБАЕВ. 21 желтоқсан, 1933 жыл.
Мұрағат құжаттарын газетке өзирлеген
Қ. ТҰРЫМТАЕВ, Б. ҚАБДУШОВ

«Сыр бойы», 17 шілде, 2001 жыл.

ӘБДІРАШТЫҢ
Жарасқаны

Жаныма маза бермей жарық тылсым,
Жас ұрпақ мына бізше жылап, күлсін..
Жапанда жалғыз.. жалғыз... ұлып тұрған
Бөріге.. жиі-жиі құлақ түрсін!..

Зиялы оқырман қауым! Өздеріңізге «Арманда кеткен арыстар» атты бөлімнен шағын бір топтама ғана беріліп отырған бұл кітап — жеріміздің кеңдігі, еліміздің елдігі үшін қанын да, жанын да аямаған, санамыздың селкостығынан біртуар бейнелері күңгірт тартқан бабалар мен Тәуелсіздік жолында күні кешеге дейін созылған бұлқыныстар тұсында опат болған арыстардың, одан беріде өткен, алақандарының табы арқамыздан кете қоймаған ардагер аға, жақсылар мен жайсаңдардың рухына арналған тұтас туынды еді.

Азаматтық, перзенттік парыз ретінде ақындық қиялмен орнатқым келген ескерткіш-құлпытасым (эпи-

тафия) қажет санағандар, қайырылып тәуап етпек болғандар зәуде бір еңкейіп босағасын аттар деген ниетпен қал-қадарымша тұрғызғым келген кесене-ғибадатханам еді...

«Жазыда мал іздеген қазақтың басы қайда қалмаған!» деп Шалкиіз, «Асқан алпыстан мынау жасымыз, қашқан көріліктен мынау басымыз қалар қай сайда?» деп Шәкәрім аталарымыз айтқандай, көбінің басы қайда қалғаны, қабірі қайда жатқаны белгісіз, жазықсыз жапа шеккендер мен қуғын-сүргінде ұшырағандарды ел-халық еске алатын қасиетті күні ұсынылып отырған осынау өлеңдерім — сол құрбандарға оқыған дұғам, салған бір уыс топырағым болсын!

«Таң-Шолпан» журналы, 2—2001 ж. 100 бет.

МУСТАФА ШОҚАЙҰЛЫ
(1890—1941)

Табының төңіредей текті ісіне,
Құлдықтың қарсы шықты тепкісіне!..
Түбі бір түркі жұртын ұйытқалы,
Ұранын еркіндіктің етті сүре!

Күрестен қайтпас-қайсар күшті атасы!
Қасірет — қатып қалған ішке тасы!
Кетердей көрден де осы атып тұрып,
Шоқайдың шермендесі — Мұстафасы!

Біздерге болды деген «Не қайыры?» —
Алынды ата жаудан ат-айыбы!..
Қазақтың жатыр мұнда батыр тұлға —
Қайраткер Мұстафасы Шоқай ұлы!

Түпкі ойы,
Түпкі мақсат,
Түпкі арманы —
Тұтасып Түркі елінің жұрт болмағы,
Дуалап-дауасыз бір дерт секілді,
Қуалап — қайда барса құтқармады!..

Толғаған Тұрмағамбет дастандары —
Өмірдің болды өзгеше баспалдағы!..
Шығыстың жұлдыздары шоғырланған —
Шақырды жұмбақ әлем аспандағы!

Жердегі күйкі тірлік қылып ығыр,
Қанында қиқу салды ұлы дүбір!..
Төңірсіз пенде біткен иттей толып,
Дамылсыз көкке қарап ұлыды бір!..

«Таң-Шолпан» журналы, 2—2001 ж. 106 бет.

ҚОРЛАНҒАНДАР МЕН ҚОР БОЛҒАНДАР

Ахмет Байтұрсынов Торғай облысы мен уездері басшыларының неге сотқа берді?

1917 жылғы сәуірдің 2—8 аралығында Орынборда Орал, Ақмола, Семей, Сырдария, Бөкей ордаларынан келген 300 делегаттың қатысуымен өткен Торғай облыстық қазақ съезі туралы көпшілік хабардар. Съездің төрағалығына Ахмет Байтұрсынов, орынбасарлығына мемлекеттік 1-Думаның мүшесі Алпысбай Көлменов пен Уаждхан Танашев, хатшылығына Сейдазым Қадырбаев, Омар Алмасов, Шафқат Бекмұхамбетовтердің сайланғаны да белгілі.

Съезде қаралған мәселелер, алынған шешімдер баспасөздерде жеткілікті жазылды. Солай болса да осы съездің бірсыпыра шешімдерінен жұртшылық өлі де хабардар емес. Себебі біз айтқалы отырған мәселелер жазылған жоқ, жазылса да үстірт.

Мәселен, баспасөздерде осы съезге: «Торғай облыстық губернаторы Эверсман қатысып, съезге Ахмет Байтұрсынов төрағалық жасады» — дейтін қысқа хабар жазылуда.

Мұрағаттық құжаттар (ҚР ОММ 86-қор, 1-тізімдеме, 13-іс, 18—21 парақтар) Эверсманның съезден өз еркімен кетпегендігін, съезден қуып жіберілгенін айқындайды. Эверсман облыстық губернаторы есебіндегі лауазымын пайдаланып, ескі дағды бойынша съезді құттықтамақшы болып Ахмет Байтұрсыновтан сөз сұраған кезде залда отырған делегаттар оған қарсы өре түргеліп, «құлаған үкіметтің өкіліне сөз берілмесін. Біз саған сенбейміз», — деп залдан қуған.

Мұнан соң Міржақып Дулатовтың ұсынысы бойынша Орынбор орта оқу орындарының діни оқытушысы Әбдірахман Мәдиевті, Торғай облыстық басқармасының аудармашысы Мұхамедияр Тұнғачинді халыққа бұрынғы істеген зәбірлеріне сәйкес съездің межіліс залынан шығарып жібереді.

Сонымен қатар съезд делегаттары Омар Алмасов, Керім Тоқтабаев, Әлмұхамед Қасымов, Тоймұхамед Көтібаровтардың хабарлары бойынша Торғай облыстық басқармасының аға кеңесшісі, полковник П. А. Агапов, Торғай облысының әскери бастығы Загаинов, Ырғыз, Ақтөбе, Қостанай, Торғай уездерінің бастықтары Шубин, Витман, Куфтин, Прытков, Кочергин, Батманов, Торғай уезі бастығының көмекшісі Ткаченко, Қостанай уезінің приставтары Прокопов, Данговцевтің қызмет бабы пайдаланып халыққа қиянат жасап зәбірлеген қылмысты әрекеттерін талқылады.

Осылардың ішінен оқырмандарға П. А. Агаповтың, Прокопов пен Загаиновтың өпербақандық қылмысты әрекеттерін халыққа таныстыруды жөн көрдік. Торғай облысы басқармасының аға кеңесшісі полковник П. А. Агапов 1916 жылы майданның қара жұмысына қазақтарды алу жөніндегі заң талаптарының дөрекі пайдаланып, Асыра сілтеді, заңды бұрмалады. Қостанай уезіндегі екі болыс, Ырғыз уезіндегі бір болыс елдің басына өңгір таяқ ойнатты. Қасына 137 казак жазалаушы алып, Сарыторғай болы-

сына келіп тізімді қайта жасатты. 19—31 арасындағы жастарға қосып, енді 17—35 жас арасындағы қазақтарды да майдан жұмысына алуға жарлық берді. Соның салдарынан майдан жұмысына алынуға жатпайтын 70 адам артық алынды.

Елді дүрліктіру, қорқыту, ұрып-соғудың салдарынан Дамбар болысында казактарды тамақтандыруға, келіктерін азықтандыруға үй-үйден тінтіп астық, ақша жинады. Ат арба үшін 1125 сом, казактардың аттарының жемі үшін 300 пұт арпа мен 1000 сом, 137 казактың тамағына 90 қой, басқа қант-шайына 5600 сом ақшаны тартып алды.

Өзін Торғай даласының өміршісі сезінген П. А. Агапов екі уездің елге қадірлі ақсақалдары мен атамандарын «маған шүғыл жетіндер» деп шақырып алды. Олар түгел жиналып болған кезде «сердер бүлік шығаруға келдіндер» деп жала жауып, 1500 сомнан айып салды. 37 жастағы Әбілқай Жұмбаевты «сені табан астыңда майданға аттандырамын» деп қорқытып 1000 сом ақшасын қалтасына басты. Тежеу көрмеген П. А. Агапов ел тонауды өрістетті. «Бестөбе» болысында үй-үйді аралап, қымбат бағалы ертоқымға дейін сыпырды. Осыдан кейін қандықол қарақшы П. А. Агапов 98 қазақты жиып алып казактарына айдағып жола шықты. Жолдағы елді мекеннің бірінде қазақтар мен казактар арасында төбелес болып, айдап келе жатқан 98 қазақтан 7, жергілікті халықтан 4 адамды казактар өлтірді. П. А. Агапов айдап келе жатқан 98 қазақтың тірі қалған 91-ін Қостанай түрмесіне айдап апарып, өздерін өлмеші етіп сабап, 4 ай бойы азаптап, ақырет-азап көрсетті.

Қостанай уезінің 3-ші стан приставы Прокопов та Агаповтан қалыспады. Ол «Аққарға» болысына барып, қарауындағы жазалаушы отрядына барлық жабдығы, қазан-ошағы, төсек орнымен, азық-түлігімен дайындалған 15 үй тіктірді. Ішіп-жемі үшін есепсіз мал сойдырды. Жазалаушы казактардың нашар аттарын қазақтың ханына балаған сөйгүліктерімен ауыстырып мінді. Аттарын қимағандарды ұрып-соқты. «Жетіқара» болысының № 8 ауыл тұрғыны Байтақ Сүйінтаевтың 8 биесін тарғып алып кетті. Осы болыс үйлерінің қолда тұрған барлық малдарын алдарына салып айдап, елден 40 шақырым қашықтыққа апарып тастады. Малдарын иесіздікке ұшыратты.

Торғай уезінің әскери бастығы Загаиновтың озбырлығы бөрінен де сорақы. 1916 жылы 22 қазанда Торғай қаласында тұрақты тұрмайтындар 2 сағаттың ішінде қаладан шығып кетсін деген жарлық берді. Оның бұйрығы бойынша Торғай қаласына сырттан ешкім кірмейтін болды. Егер ойда жоқта мұнда келгендер көріне қалса, ешбір сұрау, тексеруісіз әскери гауптвахтаға жабылды. Агапов 24 қазаннан бастап: «Торғай қаласы соғыс жағдайында», — деп жариялады. Қаладағы барлық қазақ үйлеріне тінту жүргіздірді. Ешбір себепсіз қазақтарды Торғай

түрмесіне тоғытты. 6—7 қарашада Торғай қаласындағы барлық қазақ зиялыларын, олардың әйелдері мен балаларын тұтқындауға бұйрық шығарды. Тұтқындалған қазақтардың үйлері, мүліктері қазақтарға, әскерге, Торғай қаласында тұратын орыстарға үлестірілді. Тұтқынға алынған қазақтарды аяусыз жазалады. Азар-ақырет берді. Тұтқынға алынған екіқабат әйелдер абақты ішінде босанды. Тұтқын қазақтарға бір шелек суды 7 сомнан сагты. Абақтыдағы қазақтарды әжетханаға жібермеді. Оларға өз етіктерін әжетхана есебінде пайдалануға мәжбүр етті. Осындай азар-ақыретке, ұрып-соғуға шыдамай Әбділда Сыпсыңбаев (мәтінде осылай жазылған, Сансызбаев болуы ғажап емес. — З. И), Жансары Танбаев, Қаспаевтар абақтыда жан тапсырды. Абақтыдағы қазақтар науқастығына, аштығына қарамастан кез келген ауыр жұмыстарға айдап апарылды. Ұрып-соғып жұмыс істетті. Торғайдағы қазақтар мен орыстарға өздерінің бас пайдасы үшін күніне 30 тиынға әр адамды еріксіз жұмыс істетуге берді. Адамгершіліктен жүрдай, қаражүрек Загаинов жазықсыз абақтыға қамаған қарттарды, балаларды, әйелдерді, лауазымды қазақтарды абақты үйінен прапорщик Павтертов деген оларды бөліп сыртқа шығарып жатқанда, фельдфебель Кузнецов келіп Загаиновтың «Түрмеден босатылған қазақтардың Торғай қаласының көшелерінде 5 минуттың ішінде өздері түгіл, рухы да болмасын және мұнан былай менің көзіме қазақтар көрінбейтін болсын»,— деген бұйрығын тапсырған. Сондықтан Загаиновтың жаңдайшаптары абақтыдан босатылғандардың бәрін ашжаланапшығына қарамастан қыстың қақаған аязында қазақ конвойымен Торғайдың иесіз даласына қаңғыртып апарып тастады. Загаинов та, оның сілімтіктері де қазақтар Торғайда өлмесін, суықта үсіп өлсін, ит-құсқа жем болсын, сүйегі көмүсіз қалсын

XX ғасырдың басындағы қазақ ұлтының саяси және рухани өмірінен ерек орын алатын аса көрнекті тұлғалардың бірі, тірі жүруінің өзі «Қу жақ» деп аталған Голощекин мен «Кене» деп аталған Ежов үшін қауіпке айналған өткір ойлы, от жүректі қайраткер Смағұл Сәдуақасов Мұхтар Әуезов екеуі алағар рет 1918 жылы мамыр айында Омбы қаласында өткен «Алаш» партиясын қолдау мақсатында құрылған жалпы қазақ жастарының «Жас азамат» ұйымының құрылтайында танысты. Содан бастап қашан С. Сәдуақасов Кремль кеңселерінің біріңде оқыстан жұмбақ жағдайда көз жұмғанға дейін достықтары үзілген жоқ. 1921—1922 жылғы «партиялық тазалауды» да бастарынан бірге кешті. Кейін С. Сәдуақасовты Голощекин оқу ағарту министрі қызметінен алып, ол уақытша Ташкенттегі педвуздың ректоры міндетін атқарып тұрған болатын. Дәл сол күндері «Алашорда» көсемдерін тұтқындау туралы жасырын нұсқау

деп осындай шешім қабылдады. Олар қазақтың өзі түгіл, сүйегін де, өлімтігін де көргісі келмеді. Сол айдап бара жатқан, өлімге басын тіккен қазақтардың жанқалталары тінтіліп, қалған-құтқан ақшаларын да конвойдағылар сышырып алды.

Абақтыда қалған екінші топқа Загаинов ойына келгенін істеді. Мәселен ол Қаби Дәуренбековтен бір айғыр, Ахмет Өтетілеуовтен 2 бие, 30 қой алып бостандыққа шығарды. Өзінің бұйрығымен әскери гарнизонға отын, шөп тасытқан қазақтарды «бұларды сурақсыз ату керек»,— деп қорқытты.

Мұндай жөнсіздікке төзбеген, қарсылық көрсеткен қазақтарды ол аяусыз жазалады. Мәселен Қасымов, Ахметсапа Юсупов, Сабыр Сарбасов секілді мұғалімдерді, Майқара болысының № 3, 4, 5 ауыл тұрғындары Әбдірахман Иманқұловты, Елкей Бекмұрзин мен Бегелі Шақшабаевты, Бәлдік Байтоғавты көпшіліктің көз алдыда Загаиновтың өзі соққыға жықты.

1917 жылдың 2—8 сәуірінде өткен қазақ съезі Торғай облысы мен уездердің басшыларының бұл қылмысты әрекеттерін тексеріп, жауапқа тарту жөнінде Қазақ әскери округінің бас қолбасшысына, Орынбор округтік сотына материалдарды тапсырды.

Бірақ бұл қылмыстыларды жауапқа тартуға келгенде Қазақ әскери округінің бас қолбасшысы да, Орынбор округтік соты да, Қостанай, Торғай, Ырғыз уездік соттары, Саратов сот палатасы, Троицк, Орынбор округтік прокуратуралары екі жыл бойы жоғарыдағы мәселелерді өрі итеріп, бері жықты. «Қарға қарғаның көзін шұқмайдыға» өкеп тіреді. Олар заман ағымына сөйкес азамат соғысының қырғын, қиын-қыстау күндерінде өз бастарын қүйттеуден аспады. Торғай облысы қазақтары съезінің шешімдерін орындауға жауапсыз қарады, басын қатырғысы келмеді. Ұлтшылдық бағыт ұстады.

Зияда Ижнов, Қазақстан Республикасының мұрағаттар ісі және құжаттану жөніндегі ғылыми-техникалық ақпарат орталығының қызметкері.

«Егемен Қазақстан», 30 мамыр, 2001 жыл.

берілген еді. Ленинград университетінің соңғы курсында оқып жатқан Мұхтардың досының, өзінің, сондай-ақ шығармаларының болашағы туралы алаңдап, алыстан сыр тартуының себебі де сонда. Ләззат (Елизавета) Әлиханқызы Бөкейханова 1956—1957 жылдары Мәскеу қаласында жазушымен кездесіп, жары С. Сәдуақасовтың бір романы мен өзге де дүниелерінің қолжазбасын М. Әуезовке тапсырған. Ол асыл мұра қазір «Әуезов үйі» ғылыми-мәдени орталығының қолжазба қорында сақтаулы тұр.

Мұхтар! Келесі хатты Қызылордадан жазамын. Смағұл.

С. Сәдуақасовтың бұл кезде институттың директорлығынан да босатылғаны байқалады. Голощекин оны сол күйі Қазақстаннан шеттетіп тынады. Смағұл Мәскеу қаласындағы ауыл шаруашылығы академиясына тыңдаушы болып түсіп, оны бітіргеннен кейін ДнепроГЭС-тің директорының

орынбасары болып қызмет істеп жүргенде Кремльге шұғыл шақырылады. Танертен аман-сау ішке кірген Смағұл сол күні түстен кейін тосын дерттен қайтыс болады. Оған «өндірістік улану» деген диаг-

ноз қойылып, денесі өртеліп жіберіледі. С. Мұқанов бастаған қазақ қызметкерлері сүйек күлін алып, Мәскеуде жерлеу рәсімін жасайды.

Тұрсын ЖҰРТБАЙ
«Егемен Қазақстан», 30 мамыр, 2001 жыл.

ГОЛОЩЕКИН ГЕНОЦИДИ: КІМ КІНӘЛІ?

ВКП(б) Қазақ өлкелік комитетінің аштық жылынан кейін өткен пленумының стенограммасынан үзінді.

ВКП(б) Қазақ өлкелік комитетінің 1933 жылғы шілденің 10—16-сы аралығында болып өткен VI пленумы: 1) орақ науқаны және мемлекетке астық тапсыру, 2) ауыл мен деревнядағы партиялық жұмыс, 3) мал шаруашылығын дамыту туралы үш мәселені қарап, талқылады. Осылардың ішінде әсіресе соңғы екі мәселе күн тәртібіне өте өткір қойылды. Онда пленум Қазақстан еңбекшілерінің социалистік құрылыстағы табыстарын атап көрсете отырып, ауылды коллективтендіру мен көшпелі халықты отырықшыландырудағы ірі кемшіліктердің себептерін ашты. Пленумға қатысушылар өздерінің сөздерінде коллективтендірудің шапшаң қарқынына жетеміз деп орынсыз асығушылыққа, асыра сілтеушілікке, көзбояушылыққа жол берген Ф. И. Голощекин мен оның төңірегіндегі бұрынғы басшылықтың жұмыс өдісін қатты сынға алып, бұған қатысты көптеген келенсіз фактілерді көпшілікке жасырмай айтты. «Осының бәрі, — деп тұжырымдалды VI пленумның қарарында: — өмірге қабілетсіз ауыл шаруашылық артельдерінің құрылуына өкеліп соқты. Мұны феодал — бай элементтері пайдаланып, малды жаппай сойып сатуды, жергілікті қазақтардың біразының аштыққа ұшырап, ауа көшуін туғызды».

Осы пленумда сөйлеген Қазақ АССР Халық Комиссарлары Советінің Төрағасы О. Ж. Исаевтың сөзінен үзінді.

...Бөріңізге мөлім, бұрынғы басшылықта менің орным оңай орын болған жоқ. Шынында да: мен «шабак» немесе қатардағы артельші ғана болсам, онда үкімет адамы болғаным қайсы?! Ірі бай, шонжарлардың шаңырағын ортасына түсіріп, белін сындырған дәуірде де, Қазақстан партия ұйымында болған ұлтшыл уклондарды, жіктерді қиратқан дәуірде де мен аз жұмыс атқарғаным жоқ. Орталық партия комитетінің басшылығымен ұйымымыздың қатарын большевиктендіру үшін орасан зор іс істегенде де, «жай көсемнің» соңына ергеніме қарамай, Қазақстан партия ұйымындағы таңдаулы күштерді біріктіріп, партияның түзу жолына түсіруде де менің орным шағын болған жоқ. «Қосшы» ұйымын құрған кезеңде, жерді бөлiске салғанда, совхоздар орнатуда, алғашқы бесжылдықта мен тағы аз жүк арқаламадым.

Алайда, осындай даусыз игі істеріммен қатар, менің Қазақстандағы соңғы екі-үш жылдың ішінде болған асыра сілтеу, бұрмалаушылықтардағы орным

да шағын болмай шықты. Сондағы менің қателеріме келсек мынадай бір жайды еске түсіру керек.

Өткен кездегі қателерімде, Құрамысов айтқандай, айғайшы ғана болып қана қойғаным жоқ, мен кейбір мәселелерді өз бетіммен өзімше ойластырып шығарып та жүрдім.

Атап өтуімді міндет деп білемін: өлкелік комитеттің отырықшыландыруды шапшандату жайындағы бірсыпыра қаулыларын, солардың ішінде отырықшыландыру ісін жалпы алғанда 1933 жылдың ақырына дейін аяқтау жайындағы қаулыны жазып, ұсынған менмін. Мұнан басқа, шамасы 1931 жылдың орта кезінде бір жасаған баяндамада мал шаруашылығы аудандарын колхоздастыруды шапшандату деген мәселені өз басым ашық көтердім.

Көшпелі және жартылай аудандарда отырықшыландыру мен колхоздастыруды шапшандату, жеделдетудің қате екендігі енді күмәнсіз болып отыр. Мәселені жанағайдай қоюға не себеп болды дегенге келсек, өзім туралы айтатыным мынау: ауылдағы партия, кеңес жұмыстарын орындаудың және мал шаруашылығының бұрынғыдан әрі ойсырай беруіне тоқтау салудың мыңнан бір дұрыс жолы отырықшыландыру мен колхоздастыру деп білген едім сол кезде.

Ауыл көшіп жүргенде, отырықшыланбағанда маған көпшілікті шындап ұйымдастыруымыз мүмкін емес сияқты болып көрінді. Ауылды отырықшыландырмақ, ондағы мәдениет ісінен де, ұйымдастырушылық жұмысымыздан да жөнді жеміс шықпайтындай болды. Сонсын маған төрт түлікті ортақтастырмайынша етек алып кеткен мал союды тоқтатудың да мүмкіндігі жоқтай көрінді.

Мал шаруашылығын өркендетуге қосымша түрде айналысатын егіншіліктің үлкен маңызы бар деп білумен қатар, отырықшыланбай, колхоздаспай тұрып, ол егіншілікті дамыту мүмкін емес деген пікірге тоқталдым. Қатеміз сол, біз мал шаруашылығын ойсыратып отырған түпкі, негізгі себептерді ұғынбадық. Ол енді міне қазір ғана алақандағайдай ап-айқын болып отыр: көшпелі, жартылай көшпелі аудандарда мал басының азаюын тоқтату үшін отырықшыландыру мен колхоздасуды шапшандатуды қоя тұрып, қателер мен асыра сілтеулерді тежеу керек еді, қалың бұқараның арасындағы үгіт — түсінік жұмыстарын күшейту керек еді, көшпен қосылып, көпті бастай отырып, байларға, олардың ептестеріне сойылды батыра сілтеу керек еді. Кейді мен орталар жеке шаруа қалпында отырса да мал шаруашылығын көтеруге, өз шаруашылығын күшейтуге

мемлекеттен көмек көре алатындығын, жәрдем ала алатындығын іспен дәлелдеу, көздерін жеткізу керек еді. Мал біткеннің бәрін қазына алып қояды деген байлардың сөзі көпе-көрнеу қастық, жаулық екендігін ауыл еңбекшілеріне өбден ұғындыруымыз керек еді. Қатеміз сол, ауылды үлкен қиыншылықтарға ұшыратқан, малдың басын кеміткен шын себептерді ұқпадық, содан дұрыс қорытынды шығара алмадық, сондықтан, әрине, теріс істер істеп, ағартықтарға жол бердік.

Ендігі әңгіме — ұлыорысшылдық көріністері: ұлт саясатының іргелі мәселелерін, атап айтқанда: мәдениет құрылысында жаңадан ұлт қызметкерлерін баулып шығару жергіліктендіру және басқаларын іске асыруға келгенде сол ұлыорысшылдықтың көрсеткен қарсылықтары жайында. Менің ойымша мұнда да мен бірсыпыра кінәлімін. Әңгіме мынада «солшыл» бағыттағы ұлт коммунистерінің ең үлкен кемшіліктерінің бірі — олар ұлт мәселесіндегі ұлыорысшылдықтың басымдығын жете бағаламаған. Әдетте «солшыл» бағыттағы ұлт коммунистері әрбір орыс қызметкерін төңкерісші пролетариаттың ең маңдайалды жауынгері, партияның көзі мен құлағы деген аңқау түсінікпен ұлыорысшылдықтың көріністерін байқамай жүре беретіндігі жиі ұшырасатын. Менің айтағым сол, мен де, өзге бірқатар жолдастар да, ұлыорысшылдықтың қаупін жете бағаламадық, сойтіп партия ұйымдарының істерінде ұлыорысшылдыққа мықты соққы берілмеуіне (өзіміз білмесек те) көмекші болып шықтық.

Сонымен жауапкершіліктен жалтармақшы емеспін. Ісімізде болған үлкен-үлкен қателерге де менің өз басым айрықша жауаптымын. Өйткені мен үкімет ағасымын, партияның белсенді қызметшісімін, бірақ қандай болсам да осы дәуірдің ішінде Қазақстанда болған барлық игі істі де, жаман істі де қолымнан жалғыз өткізіп отырдым дей алмаймын. Басшылықтағы ең басты орын (роль) ұйымның бірінші хатшысы Голощекиндікі болды; солай болған соң, әрине, айыптың адам айтқысыз мол жағы сонда, бұл даусыз нәрсе. Әрине, қазірде де, басшылықта менің орным бірінші хатшымыз Мирзоян жолдастың орнымен бірдей емес. Мирзоян жолдас ұйым басшысы болғандықтан саясат пен басшылыққа алдымен жауапты, әрине, менің мұным жауапкершілікті өз мойнымнан түсіргендік емес. Менің мұны ерекшелігі айтып тұрғаным, кейбір жолдастар өзімнің бұрынғы басшылықтағы орнымды айта келіп, ұйымның бірінші хатшысы болған Голощекиннің айыбын да, жауапкершілігін де бүркеп, қымтап кеткісі келеді.

Жарыссөзге қатысып, сөйлеген жолдастар, бұрынғы басшылықтың қателерін сынағанда, сол қателерде менің орным қандай болғандығын да көрсете сөйледі. Бұларды өбден дұрыс деп білемін. Мұның керісінше, жұрт бұрынғы басшылықты мінеп, сынап жатқанда мені ауыздарына алмаса, япырай, бұл қалай деп менің көңіліме де келер еді. Бұрынғы басшылықты сынағанда жұрт мені ауызға алмай өте шықса мен жаңа басшының да, бұрынғы басшының да, қатарында жок, не онда, не мұнда емес, бірдене болып қалған болар едім. Жок, жолдастар, мен ондай болып көргенім жок, болғым да келмейді. Мен жоғарыда айтып өттім ғой, жалпыға бірдей

қателермен қатар менің өз басымда да болған кемшіліктер бар, оларға жауапты болуға, мойындауға дайынмын, өзім аман қалып, қаңқу сөзді, жаманатты басқаға аударғаннан да мәселені жаңағыдай жоюды нағыз большевиктік тұрашылдық деп білемін. Осы айтылып өткен қателеріме қарамастан, бұрын ешнәрсені көргенім де, сезгенім де жоқ, кеше осы пленумның дәл мына мінбесіне шыққанда бірден ақылыма келдім десем, оным жала жапқандық болар еді. Пленум мінбесі, пленумның алды — үлкен, келелі жер; бұл жер көп жұртты ақылға келтіреді, көп жұрттың ақылын жөнге салады; бұл даусыз шындық. Ал, енді мен қатенің бәрін кеше ғана ұғындым, ақылыға кеше ғана келдім десем, оным дұрыс болмайды. Бұл айтылып отырған кемшіліктерді мен бұдан біраз бұрын, ертеректе-ақ сезгенмін. Атап айтқанда, VII конференцияда сөйлеген сөзімде көңіліме көлденен келген жайдың бірі көшпелі аудандардағы жеке меншікті мал шаруашылығының мәні мен маңызы ескерілмей жүргендігін ашық айтқанмын. Мұның дұрыс еместігін, өйткені мал шаруашылығын қолхоздастыруға жеткілікті негіз жоқ екенін сол кезде-ақ баяндағанмын. Онан соң 1931 жылы жасаған баяндамамады ескерте кетуіме болады, онда мал шаруашылығын ойсыратқан негізгі себептерді ашып көрсеткенмін. Бірақ сондай кемшіліктерді көргенмен, бір шатақтың барын сезгенмен шындында да не болып жатқандығын толық қорыта сезіп, өбден ұғына алмадым. Мәселені көтеруге партиялық ерлігім жетпеді емес, өз пікірімнің, өз қорытындыларымының дұрыстығына көзім жете алмады, сене алмадым.

Істегі олқылықтарымыздың түпкі себебі қалыптасып алған қателерде еді, болған бұрмалаушылықтарды түзеу үшін алдымен соның себептерін ұғынып барып жою керек еді, сонан кейін барып қана түзеу жайында қаулылар шығару керек еді. Міне, мен осыларды ұғынбадым да, істе болған асыра сілтеу, бұрмалаушылықтарды, кемшіліктерді түзету жайындағы жиі қабылданып жүрген өте жақсы қаулылармен қанағаттанып, жайбарақат отыра беретін болдым. Олқылық себептерінің бетін ашып алмайынша шығарылған қаулыларда жөнді мән бола алмақ емес еді, ондай дүниелер құрғақ сөз, бос әңгіме, іске аспайтын қысыр қаулы болып қана қала бермек еді. Бұл жөніндегі халдің өзі уыз қымызды өнезденген сабаға құя бергенмен бірдей болды.

Мен тағы да мына бір жәйтті ескертіп өтуді қажет деп білемін: өлкелік партия комитетінің бұрынғы басшылығы Қазақстандағы шын ахуалды Орталық Комитетке дұрыстап, анық жеткізе алған жоқ. Бұл жөнінде дұрыс істеген өлкелік комитеттің жаңа басшылығы ғана болды. Соның арқасында Қазақстанға жәрдемдесу туралы Орталық Комитет бірсыпыра қаулы шығарды. Егерде шын, айқын мәлімет ертерек берілген болса, сөз жоқ, қателеріміз де едәуір ертерек түзетіліп, қазіргі қиыншылықтар да едәуір кем болар еді.

Мұнымен қатар айтып кетуім керек, мен өзім өлкелік комитетті атап өтіп, Орталық Комитетті хабарландыруға тырыстым. Былтыр, 1932 жылы тамыз айында Қазақстандағы кемшіліктер, оның негізгі себептері туралы Орталық Комитетке үлкен хат

жаздым. Бұл хат кемінде бір жыл кешігіп жазылса да негізінен дұрыс болды дей аламын. Хатта мен колхоздастырудың қарқыны, әдісі, ұлыорыс шовинистігі туралы, ұлт саясатын бұрмалаушылық жайлы айттым. Орталық Комитетке жазған хатымда тағы да қыркүйектің 17-дегі қаулыға деген өз көзқарасымды баяндадым. Онда бұл қаулыға Голощекин, Құрамысовтың көзқарастарынан өзгеше баға беріп, бюросың Құлымбетов, Садуақасов сияқты мүшелерінің де пікірлерін көрсеттім. Мұның бәрін айтқанда кінәмді кемітіп, кешірім сұрамақ емеспін... ВКП(б) Қазақ өлкелік комитеті мәдениет және насихат бөлімінің меңгерушісі Ж. С. Садуақасовтың сөзі.

Бұрынғы басшылықтың негізгі қатесі колхоздастыру мәселесінде болды. Олар социалдық құрылыстың біз бастан кешірмеген дәуірлерін айналырған 2—3 жылдың ішінде-ақ аттап өте шығамыз деген асығыстыққа жол берді. Сөйтіп, бұрынғы басшылық коммунизмге жету үшін белгілі даму сатыларынан өтпей болмайды деген Ленин сөзін ұмытты. Сол жолды ұмытқандықтан, дұрысын айтсақ мұны бұрмалағандықтан, біз колхоздасу ісінде ірі-ірі саяси қателіктерге ұрындық. Отырықшыландыру секілді өте қажетті істе де көптеген солақайлықтарға жол бердік. Капитал елдері ғасырлар бойы отырықшыланатын, бірақ Кеңестер Одағында мұны ғасырлар бойына күтудің керегі жоқ. Солай бола тұрса да бұл шараның бірталай уақытты керек етері анық еді. Біз отырықшыландыру жұмысын екі жылдың ішінде-ақ аяқтап шығуға тырыстық. Тиісті өзіндік істелмегендігіне, көшпелі ауылда ескі рушылдық әдеттердің көптігіне, оның бәрі ауылды жаңа жолға салуда кедергі жасайтындығына қарамадық. Сөйтіп, біз колхозданған елдің процентін көпіртіп жібергені үшін ешкімге ұрысқан емеспіз, өзгешілікті ескеру керек-ау деген сықылды қыңқылдағандар болса, солардың жер-жебіріне жетіп жүрдік, малды ортақтастырмағаны үшін ұрыстық.

Ауылдың өзгешіліктерін ескеру дұрыстығын айтудың орнына бұрынғы басшылық сол ауыл өзгешілігін ескеру керек деген сөздерге құлақ аспады. Ауылдың өзгешіліктерін ескермек болған жолдастарға Голощекин мен оның жандайшаптары күн көрсетпеуге айналды; ондайларға ұлтшысың, оппортунистсілсін деген ат қойып, айдар тақты да отырды.

Бұрынғы басшылықтың саясаттық қатесінің бірі — мал басының, мал санының арту жағына зер сала қоймадық. Қазақстан жағдайын, оның мешеулігін біле отырсақ та, артта қалған ауылдың мал шаруашылығын 2—3 жылдың ішінде ғана қайта ала қоюдың ешбір мүмкіндігі болмаса да, соны біле отырсақ та, мал шаруашылығындағы істің негізі — малдың басын көбейтуге емес, сапасын арттыруда деп сірестік. Мал шаруашылығынан басқа екінші бір майдандағы қателерді аттап өтпесе, онда бұрынғы басшылықтың саясаттық қателері толық ашылмай қалған болар еді. Бәріңізге жақсы мәлім, біз өзіміз одақтағы кейбір республика, облыстардан көп кейін қалдық. Мәселен, Өзбекстан, Әзербайжаннан әлдеқайда кейінгі орындамыз. Биыл Өзбекстандағы сауатты адамдар мөлшері 70 проценттің үстіне шықса, бізде 30 процентке зорға жетіп отыр. Ойрат автономия-

сындағы сауатты адамдар саны 70 процент болса, бұл көрсеткіш бізде тағы да 30 процент қана. Бізде жар дегенде жалғыз ғана қазақ театры бар. Оның өзі де толық мағынасындағы театр емес. Ал, Өзбекстанның бір өзінде 34 театр жұмыс істейді. Қазақстанның мәдениет майданындағы артта қалғандығы міне, осыдан-ақ көрінбей ме? Бұл артта қалушылықтың теориялық түбірі, тамыры бар. Халық шаруашылығының дамуымен қатар мәдениет құрылысы да өрістеп, өсе түсуі керек. Мәдениет майданындағы қайшылықтарды жою қажет. Себебі бұл екеуі социалдық құрылыстың бірінғай тұтас бөліктері, келелі салалары. Партия бізге осылай деп үйретеді. Бірақ, Голощекин жолдастың кезінде бұл керісінше болды. Орталық Комитеттің қыркүйектің 17-сіндегі қаулысының тарихи мәні өте зор болатын. Ол саясаттық қателерімізді бетке айтқан еді. Өздеріңізге мәлім, сол қаулының да өңі айналдырылды, ол да бұрмаланды. Бұрмаланғанда әлдеқайда, байқаусызда бұрмаланған жоқ. Меніңше, бұрынғы басшылық оны әдейі өзінне тиімді етіп түсіндіруге тырысты, қаулының өзінде әдейілеп атап көрсетілмесе де, бұл ұстаған жолмыздың дұрыстығын көрсетті деуге тырысты. Бірсыпыра докуменстер, ішінара жекелеп көрсетсек, Құрамысулы Измұқан жолдастың баяндамасы бұған толық айғақ бола алады. Мәселен, ол өзінің жоғарыдағы қаулыға байланысты жасаған баяндамасында: «Өлкелік комитеттің ұстаған жолын ақтап, қорғап әрекеттенуімнің қажеті жоқ, өйткені оны Орталық Комитеттің өзі де дұрыстап отыр», — деді. Осыдан кейін Құрамысулы жолдас: «Мақтауға келгенде Орталық Комитеттің сараң екендігі өздеріңізге мәлім ғой», — деп тағы бір ескертіп қойды. Сонымен не керек, өлкелік комитеттің теріс, қате жолына тоқтау салған қаулыны бұрынғы басшылық бұл біздің ұстаған бағытымызды қуаттаған шара деп қалың бұқараға да, партия ұйымына да теріс түсіндірді.

Тағы да бір ескерте кететін жәйт мынау: бізде үш кісі бір жерде бас қосып сөйлесіп отырса, төртінші біреу оны естіп тұрса, өне бұлар топ пен жік құрды деп шу ете түсетіндік бар. Газетке өзара сын ретінде мақала жазған адамды уклондық жолға түсті дейтін әдет тағы бар. Қазақтың бір ақыны, яки бір жазушысы өз шығармасында көсіле сөйлесе, ойбай алашорда басын көтерді дейтіндік те бар. Менің ойымша жаңа басшылық ондай бұрмалауларға мықтап тойтарыс береді деп ойлаймын. Өйткені өзара сын ұлыорысшылыққа, жергілікті ұлтшылыққа қарсы күресімізге күш береді. Өзара сыннан қорқа — қате. Большевиктік өзара сынымыз тап жауына қарсы жұмсалатын қаруымыз.

Пленум уақытын алмас үшін, кеше Ораз жолдастың баяндамасында айтылған әңгіменің бәрін қайталамас үшін менің алдымен айтып кетейін дегенім мынау: ескі басшылықтың қандай болғандығы, оған берілген баға, Қазақстан партия ұйымының алдында тұрған бүгінгі маңдағы міндеттерге келгенде Ораз жолдастың баяндамасындағы бағытқа түгелімен қосыламын. Бірақ, мен өз рөліме, өз қателеріме, өз кемшіліктеріме тоқталып өтпекшімін.

Менің қателерім неден тұды? Алдымен мен Голощекин жолдасты қателеспейтін, жаңылыспайтын кеменгер адам деп білдім, кейде жеке мәселелерде

терістік бадырайып тұрғанда бюроның өзге мүшелері секілді өз көзқарасымды мықтап ұстап, соған тиянақты болуға жарай алмадым. Менің тағы да бір ірі қатем ол қыркүйектің 17-сіндегі қаулыны өлкелік комитеттің ұстаған жолын Орталық Комитеттің дұрыстап, қойған қаулысы деп түсіндіру. Менен бір жетіден кейін баяндама жасаған Голощекин жолдас та менің әлгі қатемді қайталады, бірінен бірі айныса бұйырмасын. Бюроның өзге мүшелері де менің қателерімді көре тұра, бұл жаңсақтықтар туралы ештеңе деген емес. Сонымен ол қателерім бұрынғы басшылықтың қателерінен туып отырған қателер болды. Мұнда логика бары анық.

Менің ойымша біз ұлтшыл элементтермен өте белсенді түрде күресіп отырдық, бірақ ұлыорыс ұлтшылығына қарсы күресіміз көрер көзге тіптен жеткіліксіз болды. Рас, мұнымен күреспедік деп айта алмаймын, өйткені ұлыорысшылықтың өзі басты қауіп қой, бірақ күрескенде оған сойылды баса, батыра сілтегеніміз жоқ.

Енді мына мәселеге келейік. Біздің Орталық Комитет дұрыс хабар ала алмады деген жолдастардың сөзінің жаны бар деп білемін. Бұған дәлелім — жаңа басшылық Москваға мән-жайдың бөлініп түгел ашып айтып бергеннен кейін Орталық Комитет Қазақстанға мықтап болыса бастады. Ол жерге дұрыс хабар ертерек жетсе, Голощекинді де, бізді де ертерек орнынан алар ма еді, қайтер еді. Бұл жерде бір нәрсе айқын. Олар сонда әлдеқашан қарайласып, көмекті әлдеқашан ертерек бастаған болар еді. Кінәнің көптігінің өзі осы арадан келіп шығады, былайша айтқанда, бұрын істеп қойған қате одан сайын тереңдей берді. Ораз жолдас болмаса Орталық Комитетке мән-жайды түгел ашып айтуға Голощекиннің де, өзге жолдастардың да ерлігі жетпеген болып шықты. Менің бұдан шығаратын қорытындымына: өлкелік партия комитетінің бұрынғы басшысы Орталық Комитеттің қыркүйектің 17-сіндегі қаулысын жүзеге асыруға жарай алмады. Ол документ өлкелік комитеттің жолының дұрыс еместігін нұқып көрсеткен қаулы еді. Бірақ біз сондағы көрсетілген қателердің батын ашпай, бүркеп, қымтап қойдық. Демек, өлкелік комитеттің бұрынғы аппараты Орталық Комитеттің жоғарыдағы қаулысын жүзеге асыруға келгенде көзбояушылыққа жол берді.

Өз басымнан кеткен кемшіліктердің көбін осы сөйлеген сөзімде айттым ғой деп ойлаймын, ал одан да көбін, денін өзара сын ретінде өзге жолдастардың көмегімен ашып, табармыз деп білемін. Реті келген соң ескерте кетейін, жоғарыда айтып өттім ғой, ол қателер негізінен алғанда иә бұрынғы басшылықтың жолынан туған, иә теориялық білім деңгейіміздің жеткіліксіздігінен болған деп тұжырым жасағым келеді.

Жолдастар, менің қазіргі ірі қатемнің бірі — мен өз кемшілігімді, бұрынғы басшылықтың кемшілігін көрсетіп, жүрт алдында әлі күнге дейін ашық мойындамадым. Рас, мен бұл жайында жиналыстарда атап айтқанда осы Алматыдағы кейбір бас қосуларда шінара айтқаным бар. Бірақ салақтықтың салдарынан солардың ешқайсысы баспасөз жүзіне шыққан жоқ, өзге партия ұйымдарының құлағына шап-лынған жоқ. Сондықтан осы жағын ерекше ескертуді

қажет деп тауып отырмын. Өйткені Құрамысулы риза емес екен деген өртүрлі сыбыстардың қайта қозуына мұндай нәрсенің өзі көп беруі мүмкін.

Мен мынадай жайды ашып айтып өтуді өзімнің борышым деп білемін: жаңа басшылығымыз, соның ішінде Мирзоян жолдас Қазақстанның қазіргі хал-жағдайын өте тез көре білді, бұрынғы басшылық қателерінің неден кеткенін тез аңғарды, олқылықты жоюды, әлгі кемшіліктерді іс жүзінде түзетуге тез кірісті. Осының нәтижесінде Орталық партия Комитетіне дұрыс хабар жетті, соның арқасында Орталық Комитет жақсы жәрдем де көрсетті, бұл жәрдем ақтық жәрдем емес, тұңғыш көрсетілген жәрдем. Әрине, әлі де істемеген іс көп, өзінгі істер ілгері істердің алды ғана.

Мирзоян: Дұрыс айтасыз.

Құрамысов: Менің ойымша, алда әлі де талай қиын міндеттер бар. Ол қиыншылықтарды жою үшін Мирзоян жолдас бастаған жаңа басшылықтың төңірегіне жиналып, соған мықтап ұйысуымыз керек. Білекті сыбанып тастап, нағыз іспен осы басшылыққа мықтап көмектесуге тиіспіз. Мен өзім осыған түгелімен толық бекініп, белімді бекем бұындым.

Алдымызда тұрған қауіп қандай? Алдымызда тұрған қауіп асыра сынап жіберу, жеке адамдарға тигізу, абыройын төгіп, беделін түсіру емес, алдымызда тұрған қауіп — өзара сынның мәнісін, маңызын кетіріп оны өтімсіз, тоғышарлық мылжынға айналдырып жіберу қауіпі. Шымкент қаласындағы партия белсенділерінің жиналысында осы жөйт анық байқалды. Өзара сын өткір болсын, көздеген жерге тиетін тура болсын, ешкімнің бет-беделіне қарама-сын. Мен өзім сондай өзара сынды жақтаймын. (қол шапалақтау).

А. Розыбақиев — (стенограммада қызметі көрсетілмеген — ред.) — Павлодар ауданының өкілінің сөзі. Ашығын айтайын, Голуодов жолдастың сөзіне пленумға қатысушылар қанағаттанған жоқ. Ол осында жиналғандарды толық қанағаттанарлық етіп өз қолымен істеген қателерін нағыз болышевкше ашып айтпады. Голуодов жолдас: «Мен кішкене адаммын. Аппаратта отырып, істі орындаушы ғана болдым. Са-ясатқа қатыспалым», — деп ақталғысы келеді. Бұл әлі де болса қатені мойындағысы келмегендік емес пе? Бұл Голуодов сияқты кісіге, бұрын өлкелік комитеттің ұйымдастыру бөлімін басқарып, соңғы жылдарды өлкелік комитеттің хатшысы болып істеп келген кісіге жарасатын сөз емес. Өзі істеген қатесін ашып айтпай, бүлкетуге, сылтауратып құтылуға болмайды. Ол аудандарға барып, өз қолымен көптеген қате істер істеді. Енді соның бәрін Голуодов жолдас қазір жасырып отыр.

Бізге қателіктердің бір-бірімен ұштасып, жатқан келеңсіз жүйесі болды. Соның бірі мынау. Ол бұрын бізде болып жатқан осындай сорақылықтарды айтқан адамдар оппортунистер деп кінәланып сотталатын. Осыдан кейін жұрттың үні шықпай қалды. Тағы бір келеңсіздікті айтайын, бүгін бәріміз көп сөз етіп жатқан Голощекин ешбір белсендіге сенбеді. Соның салдарынан өлкеден аудандарға баратын өкілдердің айрықша түрлері шығып, ондайлар жергілікті жағдаймен есептешілік дегенге пысықырып та қарамады. Бұл белсенділердің қаба-

ғынан қар жауып, жұрттың үрейін ұшыра келетін болды. Міне, олар сөйтіп келіп жалаң өкімшілік жолмен жоспарды қан қақсатумен асыра орындайтын да, тапсырманың орнына адамдарды соттап, құрбандық қылып қайтатын. Мұндай өкілдер жақсы өкілдер болып аталды. Ал, жергілікті жағдайлармен есептесіп, жергілікті ұйымдарға болысқан өкілдер оппортунистер, жаман пиғылдылар

болып есептелді. Сөйтіп, бүгін көп сөз болып жатқан бояма белсендіні, ұрдажық өкімшілікті ешкім де емес, ескі басшылықтың өзі дайындап шығарған болатын. Алдағы уақытта мұндай сорақылыққа жол бермейік, колхоздарды ұйымдастыруды шаруашылықтың әр түріне қарай бейімдеп жүргізуге күш салайық дегім келеді.

*Егеменді Қазақстан, 1 маусым
2001 жыл.*

ХАЛЫҚҚА ҚАРСЫ ЖАСАЛҒАН ҚЫЛЫМС КЕШІРІЛМЕЙДІ

немесе Аза тұту күнінің 31 мамырға белгіленуінің мәнісі туралы

Астамшыл кеңестік саясаттың салдары қазақ халқы үшін де өте ауыр болды. Асыра сілтеулер, шаш ал бәсе, бас алатын ұрда жық әрекеттер ұлтымыздың ішіндегі ұлыларын да, қатардағы қарапайым жұртты да қырғынға ұшыратты.

Бүгінде сол зарзаманда жазықсыз зардап шеккендерді, қуғын-сүргін көргендерді еске алатын белгілі бір күн бар. Ол — 31 мамыр. Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының корреспондент мүшесі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Сейіт Қасқабасовпен шағын сұхбат еске алу күні не себепті 31 мамырға белгіленді деген сауалға нақты жауап береді. — Сейіт Асқарұлы, 90-шы жылдардың басында атқарған қызметіңізге байланысты саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау, еңбектерін бағалау ісінің бел ортасында жүрдіңіз. Осы оқиғаларға шегініс жасап көрелікші.

— Бұл оқиғалардың барлығы осыдан 10 жыл бұрын болды ғой. Ол Кеңес Одағының құрамындағы әр республика түрлі ұлттық мәселелер көтеріп жатқан кезең еді. Сол тұста қазақ халқының да ұлттық саяси, рухани езгіде болғаны жөніндегі өңгіме қатты қозғалды. Ақпарат құралдарында, алқалы жиындарда қазақ халқының геноцидке ұшырағандығы туралы мәселе де өткір қойылды. Ол кезде мен Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінде жаңадан құрылған саяси процестердің социологиясы орталығының жетекшісі едім. Қызметіме байланысты маған Қазақстанға жер аударылып келген халықтардың мәселесін қарау, 30-шы, 50-ші жылдардағы саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау жұмыстары тапсырылды. Жұмысшы тобын құрып, тарихшы-ғалымдарды тартып, іске кірістім. Қолымызға тиген материалдарды жұмысшы тобында талқыға салып отырдық.

Бір құжат менің назарымды ерекше аударды. Кеңес Одағында 30—40-шы жылдардың аралығында ауыл шаруашылығы саласындағы адамдардың саны Мәскеуге беріліп отырылыпты. Бұл құпия жасалған дегеніміз жараспас, бірақ жария да етілмеген. Онымен айналысқан мекеме Халық шаруашылығының есеп басқармасы деп аталыпты. Сол басқарма 1930 жылдан бастап 1937 жылға дейін жыл сайын ауылдарда қанша қазақ қалғаны, тұрып жатқаны туралы ақпар беріп тұрған.

— Қала халқы есепке алынбаған ба, сонда?

— Жок, тек ауыл қазақтары ғана қамтылған. Себебі

сол кездері қазақтардың түгелге жуығы ауылдарды мекендеген ғой. Қысқасы, 1930 жылы ауыл шаруашылығындағы қазақтардың саны 5 миллион 130 мыңды құраса, келесі жылы айтарлықтай азайыпты. Ал, 1932 жылы аштықтан қырылудың ең шарықтау шегіне жетіп, екі миллион 600 мыңдай ғана қазақ қалыпты. 1934 жылы сәл өсім байқалса, 1937 жылы дерек бойынша халқымыз 4 миллионға жуықтаған. —1932 жылғы дерекке сүйенсек, 2,5 миллионнан асқан қазақ жоқ. Бірақ, бәрі бірдей аштан қырылмаған болар...

— Әрине, Қытайға, Монғолияға, Ресейге, Иранға, Ауғанстанға ауған қазақтардың саны шамамен 400 мыңдай деп есептеледі. Демек, 2 миллиондай қазақ қырылған.

— Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні 31 мамырға белгіленген. Осының нақты себебі бар ма, 31 мамырға қатысы қандай?

— Орталыққа есеп жыл сайын 1 маусым күні беріліп келіпті. Мен 1991 жылдың қаңтар-ақпанында болуы керек, сол кездегі Қазақ ССР Жоғары Кеңесі Президиумының төрағасы Е. М. Асанбаевтың атына 1 маусымды ашаршылық құрбандарын еске алу күні деп жариялайық, үлкен бір ескерткіш орнатайық деп хат жаздым. Көп кешікпей жауап келді. Онда бірінші маусымның Халықаралық балаларды қорғау күні екені айтылады да, соған жақын келесі бір күнді белгілеу қажет екендігі ескертіледі. 1 маусымға ең жақын күннің бірі 31-ші мамыр емес пе. Ақылдаса келе Ерік Мағзұмұлына ашаршылық құрбандарын еске алу күні 31 мамыр болсын деп қайтадан хат жаздым. Менің ұсынысымды Е. Асанбаев Жоғары Кеңестің талқысына шығарды. Жоғары Кеңес оны талқылай келе 31 мамыр — ашаршылық құрбандарын еске алу күні болып белгіленсін, Алматыда ескерткіш орнатылсын» деген қаулы қабылдады...

— Сөзіңіз аузыңызда... Қазір 31 мамыр — Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні деп аталып жүр ғой.

— Иә, соңғы жылдары, қаталеспесем, 1995 жылдан бері ғой деймін, 31 мамырға басқашалау мәртебе берілген секілді. Негізінде 5 миллион халықтың жартысынан астамын жалмап кеткен 1931—1933 жылдардағы аштыққа байланысты жеке Аза күні белгіленген де дұрыс болатын еді. Екінші жағынан аштыққа ұшырағандар да саясаттың құрбандары ғой.

31 мамырға Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні деп жаңаша сипат берілгенде осы мәселе де ескерілген болуы керек. Түптеп келгенде айтарым, халыққа қарсы геноцид жасау — кешірілмейтін күнө. 30 жылдардың басындағы қолдан ұйымдастырылған аштық қазақ-

тың сана-сезіміне өте-мөте кері әсер етті. Жасқаншақтық, жалтақтық, өз-өзіне сенбестік пайда болды. Яғни, рухани тұрғыдан есеңгіретіп, сан жағынан ойсыратып кетті. Есімізді енді жия бастағандаймыз. — Өңгімеңізге рахмет.

Сұхбаттасқан Самат Муса,
Егеменді Қазақстан, 30 мамыр, 2001 жыл.

ТАР ЖОЛ, ТАЙФАҚ, КЕШУ

1929 жылы И. В. Сталиннің нұсқауымен КСРО аумағында еңбек пен түзету лагерлерін көбейту мақсатында арнайы жоспар жасалды. 1930 жылы 7 сәуірде жоба қабылданды. Сөйтіп, қолыма, Магадан, Воркута, Сібір, Орал, Қазақстанда және де басқа аймақтарда жашай лагерлер құрыла бастады. 1936 жылы Соловецк лагері қатал мақсаттағы түрмеге айналды. Мұны қысқаша — СТОН деп атады.

Бұл арада Орталық Соловецк лагері В. И. Лениннің ұсынысымен 1918 жылы құрылғанын еске алсақ, онда ГУЛАГ-тың негізін қалаған «күн көсеміміз» болады да шығады.

ГУЛАГ Кеңес одағында үлкен-үлкен 166-лагерьге бөлінді. Олардан 53 одақтық дәрежедегі, 425 еңбекпен түзету, 170 өндірістік, 83 ауыл шаруашылығы және 172 құрылыс және шаруашылық бағыттағы, 11 әйелдер; 50 жасөспірімдер лагері құрылды. 1934 жылдан саяси көзқарасы үшін сотталғандарды тәрбиелейтін тағы 10 лагер теңіздердегі адам аз тұратын аралдарда құрылды. Бірде-бір лагері жоқ екі-ақ республика: Армения мен Грузия болды.

Қазақстан мен Орта Азиядағы Сталиндік лагерьдің жалпы саны 33 болса, контингенттік бірден-бір лагерь — Карлаг. Бұл лагерьдің орталығы — Долинка қыстағы еді. Мұның өзі Мәскеудегі лагерьлер Бас басқармасына бағынды.

1940 жылғы 1 наурыздағы ГУЛАГ ақпаратына назар аударсақ, тұтқын саны — 166820-ге жеткен. Олардың 352 мыңы еңбекпен түзету колониясының жалпы режимінде отырғандар, 192 мыңы колонияның өндірістік және ауыл шаруашылығы жұмысына тартылғандар. Бұлардың 28,7%-і контрреволюция ұйымындағылар, 5,4% өте қауіпті қылмыскерлер, 12,4% саудагерлер, 9,7% ұрылар, басшы аппарат қызметкерлері, социалистік меншікті талан-таражға салғандар, т.б.

1930—1953 жылдарда контрреволюциялық іс-әрекеттері үшін сотталғандар — 3778254 адам болса, оның — 786098-і бірден атылып кетіпті.

Карлаг тұтқындарының көбеюі табиғи құбылысқа айналды да, мұндағылар саны әрқалай көрсетілуі құпия ұсталды. Келген адамдар саны көрсетілмейтін, туыс-туғандарына хабарланбайтын. Карлаг 1951 жылы өз тыныс-тіршілігін тоқтатып, құрамындағы бір миллионға жуық тұтқын «тәуелсіздік алып»,

Қазақстанның ажырамас бөлігі ретінде совхоз, колхоздарға бөлініп берілді.

Сол қара түнек жылдары Қазақстанда қанша сталиндік лагерь барлығы белгісіз болатын. Қазір оны айтуға болады. Соның ішінде Ақтөбеде құрылыспен айналысқан, химия зауытын салған «Алжир» — Ақмоладағы Отанын сатқандардың әйелдерін қамайтын. Алматыда құрылыс лагерлері жұмыс істеген. Балқашта лагерьлер басқармасы, Жамбылда, Жез-қазғанда, Ырғызда, Қазалыда, Карлаг — Долинкада, Кеңгірде, Қызылордада, Көкшетауда, Красноводскіде лагерьлер пункті болған. Сондай-ақ, Қорғантөбеде, Қостанайда, Семейде, Жезқазғандағы Степлаг, Түркістан, Орал, Өскемен, Шымкент, Екібастұз арнаулы лагерьлері 1948 жылдан жұмыс істей бастаған. Мұндағылардың ерекше режимдегілерден бір ерекшелігі жұмыс демалыссыз өрі ақысыз жүргізілген. Ал, жұмыс болмай қалған күндері темір торлы барақта қамаулы болған. Киімдері нөмірленген. Туған-туыстарына екі хаттан артық хат-хабар жазуға рұқсат етілмеген.

Лагерь қызметкерлері — чекистер деп аталды. Олар өкімгершілік-басқару міндеттерін атқарды. Сондай-ақ, чекистер еңбекпен түзету саясатын жүзеге асырды. Бұларды саяси басшылар деп атады. Чекистер мен саяси жетекшілер тұтқындар арасында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізді.

Қазіргі айтылмай, тіпте айтуға жол берілмей келе жатқан бір мәселе Карлаг тұтқындарының Ұлы Отан соғысындағы жұмбақ ерлігі. Оның ішінде «Алжир» лагерінің соғысқа тигізген ұшан-теңіз пайдасы, майдандағы ерлік, соғыс әрекетіндегі көзге көрінетін еңбекпен өлшенді де тұтқындар еңбегі атаусыз қалды. Түрмеде отыру соғыстан да азап болды. Соғыс жылдары 27 миллион Кеңес әскері опат болса, ГУЛАГ құрбандары одан да көп.

Біз қазақ жеріндегі азап лагерінің қанша екенін айттық. Соның бірі Қарағанды облысындағы Карлаг. Оның жер көлемі 110 мың шаршы шақырым. Қазақстан жерінде осы ГУЛАГ жүйесіндегі 27 лагерь болған. Мысалы, Жезқазған облысындағы Степлагта жеті мың адам қамауда болған. Арнайы лагерьлерде көпшілікке белгілі, негізінен РСФСР қылмыстық кодексінің 58-бабымен сотталған «Халық жаулары» топтастырылған. Тұтқындардың өлі-тірісін ешкім білмейді. Тәртіп дәл концлагерьдегідей, тұтқындар арқасына тігілген нөмірлері арқылы түгелденіп отыр-

ган. Мұның сыртында Қазақстанның өзіне бағынышты «Ішкі істер министрлігінің еңбекпен түзету лагерьлерінің Бас басқармасы» деген болды. Бұл басқармаға бағынатын Қазақстандағы лагерьлердің саны сол жылдары 70-ке жетті. Қыркыншы жылдары Карлагтың өндіріс орындары 294 болса, алпысыншы жылдары төрт еседей өскен. Бұлардың өзіндік мектебі, тәжірибе шаруа-

шылықтары, зауыт, фабрикалары, тіпте өйгілі биші Уланова сияқты өнер шеберлері құрған концерттік труппалары да болған.

Қарағанды лагеріндегі жазалау шаралары қалай жүргізілді дегенге келсек, әрине, ол жерде ешкімнің маңдайынан сипай қойған жоқ. Байқап отырсаң бұл арзан қол күші арқылы социализмді тез арада құру саясаты ма деп қаласың?

Ә. Әлиқбари.

Сыр бойы, 31 мамыр 2001 жыл.

ҚАРҒЫС АТҚАН

Жазықсыз жалғыз оқпен жайратқан жауыз туралы

— Мен қарғыс атқан аламым деп Алексей Васюков. Иә, деп солай... Жиырма бірінде соғысқа аттандым. Воронеж түбінде екі рет жараланып, содан кейінгі өмірімнің көбі госпитальде өтті. Қырық алтының күзінде елге оралсам шешем мен қарындайым өртеніп өліпті. Ұзамай әкемді далада қасқыр жеп кетіпті. Қу бас қалдым. Екінші топтағы мүгедекпін. Бір қол, бір аяғым жұмыс істемейді. Еңбекке жарамаймын. Содан жәрдемақымыз араққа салып, ішіп кеттім. Міне, отыз жылдан асты итшілеп жүргеніме. Кеудемде жаным бар, өйтеуір. Сірә, құдай ұмытып кетті-ау деймін. Осы беттегі қазақ ауылдарын паналағаным. Кеш болса көрінген үйдің босағасына, мал қорасына түнеймін. Бәрі таньса, аялды. Отынын бұтап, малына шөп салам дегендей. Бір мезгіл балық аулап, уақыт өткізем. Құдай алмаған соң... — Тағдыр ғой, соғыс не көрсетпеді? — Соғысқа өкпем жоқ. Отан қорғадым. Айттым ғой, мен өзі қарғыс атқан аламым. Мойнымда бейбіт замандағы 43 боздақтың қаны бар... Ал, енді сол сұмдықты айтайын. Әксем ҚАРЛАГ-тың ат арбасын айдайтын. Жұмыс аттарын бағағын. Момын, бейнет адамы еді. Жасымды өсіртіп жаздырып мені де сол жерге жұмысқа алдырды. Контторының да, адамдарының да түсі суық мекеме екен. Конвой боласың деді. Балалық қой қуанып кеттім. Бірақ нендей жұмыс істейінімді білмеймін. Екі апта мылтықтың құрылысын, қалай атуды үйретті. Ұшқан құсты, аңды, қашқан, тік тұрған адамды қалай, қай жерінен атуды көрсетті. Бірнеше рет әр түрлі қашықтықтан адамша киіндіріп қойған қарақшыны аттырды. Кішкентайымнан өкеме еріп құс атып, жаттығып алғанмын. Мылтықтың тілін жақсы білем. Мақтау алып, жұмысқа тұрдым. — Құдай мені қайдан оңдырсын,— деп соза түсті өңгімесін ол. — Содан тірі адам ататын болдым. Бұрындары осы Қарағандының сыртында «Халық жауларын» ататын ажал орны бар деген сыбыс еститінмін. Бірде жабық темір машинамен бір жерге алып шықты. Қайдан келіп, қайда тұрғанымды білмеймін. Манай қарақолға. Қарсы алдымда ұмытпасам 9 адам ербиіп шыға келді. «Ат» деген өмір алдым. Бірінші адамды көздегенде қобалжып, жүрегім лоблады. Тартып жібердім. Мұрттай ұшты...

Атып жатырмын. Құлап жатыр. Түр-түстері анық көрінбейді. Үшінші адам мен көздеп тұрғанда оң қолын көтеріп қазақ тілінде «Хош, жарық дүние, мен Сталин ісіне адал едім...» дей бергенше тартып жібердім. Оң қолын көтерген күйі ұшып түсті. Осылай тоғыз да сұлады.

Кейде 5, кейде 4 адам... Әр жолы орын өзгертіп тұрады. Мен оларды нағыз жауыз шығар деп ойлайтынмын. Есімде қалғаны бәрі ренді еңселі, сырт келбеті мүсінді жандар. Түрлерін анық көре алған емеспін. Өйтеуір әдепкіде атылағынына сенбей ме көзі жайрандап тұрады. Алғашқы аадм құласымен өзгелер дүниеден күдер үзгендерін аңдатады. Тағы бір есімде қалғаны — бірнеше адамның атыларда сақылдап күлгенін құлағым шалды.

Балалық қой, мақтағанға мәзбін. Екі атпаймын. Оғым бос кетпейтін. Үйреткендей мен адамды кілең маңдайдан (екі қасының ортасынан) атушы едім. Сонда өзім рахаттанып қалатынмын.

Осы сөзді естігенде шоршып түстім. «Токтат» деген ызалы дауысымның қалай шыққанын білмей де қалдым. Артқы орындыққа оқыс бұрылсам сапарласымыздың екі көзінен жас парлап келеді екен.

— Жауыз, түс машинадан!

— Дұрыс айтасың, мен жауызбын, қарғыс атқан аламым,— деп ақсақ аяғы сықырлап, еңбектеп машинадан түсе берді. Асфальт жолдың үстіне сұлай жатты да,— мен бұл жауыздығым үшін құдайдан сыбағамды алған аламым. Мен өтекпін. Соғыста кісілігімнің төменгі ұмасын оқ жұлып кеткен. Содан үйлене алмадым. Ұрпақсыз, жар сүймей өтіп барам. Міне, бұл істеген жауыздығымның өтеуі. Ақырғы өтінішім болсын, енді мені атып кетіңдер. Міне, мына жерден,— деп сау қолының саусағымен маңдайынан, екі қасының ортасын ұрғылады. Одан әрі аялдауға шыдамсыз қалмады. Біраз жер шығып, машинаның жылдамдық тегінін ауыстырғанда артыма қарағам. Қарғыс атқан асфальт жолдың ортасында маңдайын ұрғылап әлі отыр екен. Біз ұзай бердік.

Өтеген Жапархан

«Сыр бойы» 1 мамыр 2001 жыл.
Мақала қысқартылып алынды.

ОН СЕГІЗДІҢ ТАҒДЫРЫ

Осы бір сарғайған қылмыстық іс томдарын ақтарып отырып, жаның күйзеліп, жазықсыз құрбан болған қайран көкелер-ай дейсің өз-өзіңнен іштей күбірлеп. Қылмыстық істің әр парағын оқыған сайын еріксіз қабырғаң қайысады, негкен жауыздық дейсің сол бір заманға. Адам тағдырын ойыншық құрлы көрмеген сталиндік қуғын-сүргіннің ерекше қатыгездігіне қапаланасың.

1938 жылдың 14 ақпаны Қармақшы халқы үшін қаралы күнге айналған. Бірақ, НКВД үштігінен басқа бұл зауалды ешкім де білген жоқ. Сол күні бір ауылдас он сегіз азаматтың он алтысы ешқандай қылмыстық заңның айыптау баптары тағылмастан жазықсыздан-жазықсыз атылып, екеуі де ит жеккенге айдалды. Айдауға кеткен екеу де сол кеткеннен елге оралмады. Шаңырағы шайқалған он сегіз азаматтың бауырлары болса іштей қан жылап, запыран жұтумен болды. Тек, Хрущев таққа отырған жылымық кезеңде ғана арманда кеткен бауырларын іздеу басталды. Мысалы Үрістембек Байсалбаев деген азамат әкесі Пірманды іздеп 1957 жылдың қараша айының 1-інде КСРО Ішкі істер Министріне хат жазса, әкесі Смайылды іздестіріп Жұмабек Смайылов деген азамат 1962 жылдың 9 ақпанында Хрущевке хат жолдаған. Осылайша НКВД жендеттері алып кеткеннен кейінгі он сегіз азаматтың тағдырын соңында қалған ұрпақтарымен іздестіруі күні бүгінге дейін жалғасуда.

Ешмұрат Жаналиев 1883 жылы Қармақшы ауданының № 3 ауылында дүниеге келген, сауатты, алғашқы кезде болыс писарі, кейін қылмысқа тартылғанша Қызылтам стансасында мектепте ұстаздық еткен. 1938 жылдың 2 қаңтарында Кеңес үкіметіне қарсы ұйымның мүшесі деген сылтаумен қамауға алынған.

Атылған он сегіздің көбісі салауатты, көзі қарақты

ел алдында жүрген азаматтар екен. Елдің бетке тұраын құртсақ, қалғандары айдауымызға жүреді деген жымьсыскы саясатқа еріксіз бас шайқайсың.

Енді сол он сегіз зодаққа тоқталайық. Олар Ешмұрат Жаналиев — ұстаз. Смайыл Байғабылов — ауылдық кеңес төрағасы. Бақыт Дүйсенов — есепші, Асыл Сафаров — дүкен менгерушісі, Омар Қойшыбаев — колхоз төрағасы, Ботпан Жидебаев — жұмысшы, Бисен Сүйіндіков — жұмысшы, Сержан Қаймақбаев — колхоз төрағасы, Ахмет Топжанов, Қасым Бисенов — сатушы, Байжан Төлегенов, Кеуіл Тойкенов, Шығынта Көрібаев жұмысшылар, Сағат Мадраймов — молда, Достамбай Жағалтаев — бригадир, Шөлмен Есжанов — мұрап.

Осы Шөлмен Есжанов деген кісінің сауатты болмаса да көкірегі ояу, көзі ашық, елдің жағдайын ерте ойлайтын кісі екен. Артында «Шөлмен ағашы», «Шөлмен арығы» деген атаулар қалған, яғни мұрап қаздырған арық әлі бар. Егер суы болса бүгінгі күні де пайдалануға болар еді.

— Әкемнің еккен талдары үлкен бауға айналып, көрші ауылдың адамдары соның ішінде қаршыға аулап, құс салатын, қажет еткендері үйлерін салуға ағаш кесіп алып жататын, — дейді қызы Жұмагүл. Шіркін десеңізші, қазіргідей техника жоқ сол заманда жер жағдайын қалай білді екен! Сырдариядан қаздырған арығы 7—8 шақырымдағы бидайлықты қалаған мерзімінде сумен жабдықтап тұрған деседі. Міне, Сталин қуғын-сүргіннің тұзағына осындай әр ауылдың бас көтерер, көзі ашық, аузы дуалы азаматтары іліккен ғой.

Ұрпақтарының іздестірулерінен кейін бұл кісілер жөніндегі іс қайта тексеруден өтіп, жоғарыда аталған ағаларымыздың ешқандай кінәсіз екендіктері анықталып, тағылған айыптарынан ақталды.

К. Баймаханов,
облыс прокурорының аға көмекшісі.
«Сыр бойы» 31 мамыр 2001 жыл.

ТОБЖАНОВ АХМЕТ — Қармақшы ауданының «Қызыл Әскер колхозында 1880 жылы туған, бай болған, арабша сауатты, колхозшы, партияда жоқ, үйленген, өйелі — Пәтима, балалары — Барлан, Баған, Әубәкір, Сыздық.

Тобжанов Ахметке тағылған айыптар қорытындысы бойынша ол 1930 жылы Қарақұм Қарақшыларының қатарына қосылған, Кеңес үкіметіне қарсы контрреволюциялық ұлттық ұйымға қатысқан, оның

тапсырмасымен жауыздық-бүліншілік жұмыстар жүргізген, колхозды құлатумен айналысқан, контрреволюциялық жиындарға қатысып, үгіт жүргізген деп айып тағылып, Оңтүстік Қазақстан облыстық НКВД Басқармасы жанындағы үштіктің 1938 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен ату жазасына сотталған.

Тобжанов Ахмет Қазақстан Республикасы Президентінің 1993 жылғы 14 сәуірдегі Жарлығының негізінде толық ақталған.

Серго Берияны білетіндер өте аз. Ол өкесі атылғаннан кейін бір жарым жыл Лефертово мен Бутирканың жеке адамдар отыратын камераларында «жазасын өтеді». Жоғарыдағылардың шешімімен ұзақ жылдар Сергей Алексеевич Гегечкори есімін иеленуге мәжбүр болды. 1941 жылы 17 жасында радиостретінде Ұлы Отан соғысына қатысып, сол жауапты міндетті жеңіс күніне дейін адал атқарды. Ғылым докторы, зымыран-ғарыш жүйесінің бас конструкторы. Алғашқы атом бомбасын сынауға, сутегі бомбасын жасауға үлес қосты.

Мәскеудің «Современник» баспасынан Серго Берияның «Мой отец — Лаврентий Берия» деп аталатын көркем-публицистикалық кітабы жарыққа шыққан болатын. Онда «Ақтандақтар» деп айдар тағылған кезеңдердегі оқиғаларға басқашалау сипат, renk берілді. Бізді бұл кітап сонысымен де қызықтырған еді. Әрине, С. Берияның жазғандарын сол қалпында қабылдаудан аулақпыз. Бірақ кейбір ой түйюлердің назар аударатын жерлері де бар. Аталған кітаптан қысқаша үзінді жариялағанда мәселенің осы жағына мән берілді.

Тағы бір ескерте кететін жәйт — үзіндіні алғанда Л. Берияға қатысты беттерді айналдырып өтуге тырыстық. Өйткені баласының өкесі туралы ғайбат сөз айтпайтыны түсінікті болса керек.

... Сталинді ақтап алу мүмкін емес. Әрі оқырман менің соған ұмтылып отырмағандығын түсінген шығар деп ойлаймын. Бірақ ол большевиктік ағымның барлық кемшін тұстарын тамаша ұғынған ақылды адам еді. Сталинді жағдай мен іс-әрекетін бағамдай алмайтын қанқұмар десек те келіспейді. Қажет кезінде ол большевизм жағдай жасаған мүмкіндіктерді орынды пайдалана білді. Бұл бірінші кезекте билікті бір қолға көшіру еді. Жеке-дара билік оған демократия жағдайында ондаған жылдар бойы шешілмейтін мәселелерді тез өрі тиімді жүзеге асыруға жол ашты. Бір қарағанда мұны жақсылықтың нышаны ретінде қабылдауға болады. Бірақ шектен шығуға тосқауыл қоятын шеп қайсы?.. Керек жағдайда Сталин сол билікті оп-оңай-ақ басқа мақсаттарға пайдаланды. Бұл да оның кінәсі. Егер ол, бәз біреулер көрсеткісі келетіндей ақымақ болса, бүгін одан сұраныс та аз болатын еді. Шынтуайтында Сталин алдыартын болжай алмайтын ақылсыз, параноик еместін. Большевиктік билік пирамидасының ұшар басында дарыңды адам түрды. Міне, осы жәйт оның кінәсін қоюлата түседі.

Бір саясаткер: «КСРО басшыларының интеллектуалдық потенциалы жылдар өткен сайын құлдырай берді», — деген еді. Шын сөз. Бүгін Сталинді Хрущевпен, Черненко немесе Горбачевпен салыстыру езуге күлкі үйірмей ме?.. Мұны да мен Сталинді ақтау үшін айтып отырғаным жоқ. Керісінше, большевизм шеңберінде де ол, қажет деп тапса, көп нәрсені өзгертуге қабілетті еді. Әрине, бәрін емес. Түгел өзгертуге Жүйе мүмкіндік бермеген болар еді. Дегенмен Сталин режимді жұмсартуға ұмтылмақ түгілі, көп нәрсені ұшықтыруға саналы түрде барды. Қарсыластарын басып-жаншуға большевиктік

догманы пайдаланды. Жаппай репрессияға алып келген де, міне, осы жәйт...

Мен Сталин аяушылықтың не екенін білмейтін, жан күйзелісін түсінбейтін адам деген пікірмен келісе алмаймын. Репрессиялар арқылы қылмысқа мыңдаған адамдарды тартты, сөйтіп, ортаға ойран салған жүйе құрды деген топшылауларды да қабылдамаймын. Тағы бір большевиктер көсемі Владимир Ильич өз қызметін осыдан бастаған жоқ па еді. Большевиктер миллиондаған адамды қан қақсатқан концлагерьлерді еш шімірікпестен Троцкий ашқан жоқ па еді? Лениннің келісімімен кепілдер институтын енгізген де Троцкий емес пе? Ленинді және большевизмді жақтаушылармен келісу қиын. Сталин Ленин бастап кеткен үрдістерді тек жетілдірді. Менің көзқарасымша, Ленин мен Сталин ақылы жағынан болсын, зымындығы жағынан болсын бір-біріне дес бермейді...

Жалпы, партия басындағылар Сталинге жақсылық жасаған жоқ. Әкем Сталиннің көзі тірісінде жеке басқа табынушылықтың зияны туралы айтып отыратын. Мен партия басындағылардың Сталинді жағымпаздықтан ғана насихаттамағанына сенімдімін. Олардың алысты көздегені күмәнсіз: «Біз не істей алатын едік. Әзі би, әзі патша. Бөріне сол кінәлі», — дейтін бір адам керек еді. Осы картаны партия XX съезде ұтымды ойната білді. Өзгелері өдеттегідей бейкүне, момақан қозы кейпіне енді...

Сталинмен Молотов қана «сен» деп сөйлесе алатын. Бұл арқылы мен өкемді Сталинмен алшақатқым келіп отырған жоқ. Шындығы осы... Ал Сталин төңірегіндегілердің ішіндегі ең сұрқиясы Жданов болатын. Ол көсемді жақындап кеткен кез келген адамнан қызғанатын. Диктатордың ізбасарлығына ерекше ұмтылған да сол еді. Оған Сталин төңірегіндегі сұр кардинал деген теңеу дөп келеді. Елдегі жаппай репрессияның идеология да сол-тұғын. Мұрағаттар құпиясы ашылғанда Жданов пен Сталин қол қойған хаттар мен жеделхаттар табылатыны шүбәсіз. Зұлмын адам!

Билік баспалдағымен өрлеуді Ворошилов та армандаған шығар. Дәл айту қиын. Бірақ Сталин тұрғанда оны шыңға шығарар жол жоқ еді. Францияның көрнекті саяси, мемлекет және әскери қайраткері Шарль де Голльдің естелігінен... Менің алдымда айлакер, қатыгез адам отырғандай пікір қалыптасты. Сталиннің ерік күші орасан еді. Ол өзінің ойлары мен жан дүниесін ешкімге ашпайтын, ақ көңілден айтылған шындыққа да сенбейтін. Ол өзін әр адамнан қауіп күткендей ұстайтын. Революция, партия, мемлекет, соғыс ол үшін билік құрудың, айтқанын орындатуың құралы болды. Ол өз мақсатына жету жолында марксистік ілімнің негізін пайдалана отырып, біреулерді бағындырса, келесі біреулерді құрбандыққа шалды.

15 сағат бойғы өнгілем барысында мен Сталиннің зор да құпия саясатын зерттеп білдім. Маршал формасындағы коммунист, ұрымтал сөтті күткен зымыян диктатор, риясыз кейіптегі жаулап алушы Ста-

лин әрқашан да қарсыласын адастыруға, тығырыққа тіреуге тырысатын...».

Өйткені Сталин оны бақыр тиыңға бағаламайтын. Кейінірек көсемдіктен үміткерлер арасында жолы болғыштар пайда болды. Айтпақшы, Каганович те жоғары мансаптарға үміттен алмайтынын түсінді. Қызық адам еді. Авиәнеркәсіп халық комиссары, туған бауыры Михайлды құтқаруға саусағын да қимылдатқан жоқ. Сталиннің алдында құрдай жорғалайтын. Атап көрсетерлігі сол — жаппай репрессияға ол да «аз еңбек сіңірген жоқ». Қанға белшесінен батты. Оның Украинаны қалай ойрандағанын еске алсақ та жеткілікті...

Маленков Орталық комитеттің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі ретінде 30-шы жылдардағы жаппай репрессияға белсене араласты. Әсіресе Белоруссияда оның қанды ізі сайрап жатыр. Ол: «Бұл Сталиннің нұсқауы, түсінуің керек қой», — деп ақталатын. Мұрағаттарда не қалғанын білмеймін, бірақ Маленковтың, Хрущевтің, басқа да жоғары шенді партия шенеуніктерінің жаппай репрессияға қатысқанын айғақтайтын құжаттар сақталған шығар деп ойлаймын.

Мұны мен Сталинді ақтау үшін айтып отырған жоқпын. Кінәні бөлісу қажетсіз. Өркім өз ісіне өзі жауап беруі тиіс. Мен репрессия аяқталғаннан кейін де Хрущевтің тоқтағысы келмегенін білемін — Украина заңсыздықтан шын мәнінде зар иледі. Сталин оған тіпті: «Сабаңа түс, ақымақ!» — деп жазуға мәжбүр болды...

30-шы жылдардағы репрессия бел алған тұста Генрих Ягода мен Николай Ежов та КСРО ішкі істер халық комиссарлары қызметін атқарды. Г. Ягодаға бұл міндет 1934—1936 жылдар аралығында жүктелді. Ягоданың кезінде оның тікелей басшылығымен С. М. Киров өлтіргеннен кейін-ақ ірі саяси процесстер басталды. 1936 жылдың 27 қыркүйегінде Г. Ягода пошта мен телеграф министрлігіне ауыстырылды. 1937 жылдың 3 сәуірінде ол қызметінен босатылып, Орталық атқару комитеті құрамынан шыға-

рылды. Оның есімі Жоғары шекара мектебінен, басқа да мекемелер мен ұйымдардан алынып тасталды. Оның ісі бойынша тергеу басталды... 1938 жылдың 15 наурызында кінә тағылған 17 адамның қатарында Г. Ягода да атылды.

Н. Ежов 1936—1938 жылдар аралығында ішкі істер халкомы болды. Петербургте туған. Жұмысшы. 1917 жылдың ақпанынан кейін большевиктер партиясына өтеді. Азамат соғысы жылдарында — әскери комиссар. 1922 жылы Қазақ өлкелік партия комитеті Семей губеркомының хатшысы. 1927 жылдың ВКП(б) Орталық комитетінің аппаратында түрлі міндеттер атқарды. Орталық комитеттің НКВД-ға тікелей жетекшілік жасайтын хатшысы ретінде саяси процесстерді дайындауға қатысты.

Тек 1937 жылдың маусымында ғана Н. Ежов 3170 саяси тұтқынды атуға ұсынды. Сол кезде Сталин, Молотов және Каганович тізімді бекіткен еді.

Ішкі істер халкомы қызметінен 1938 жылдың қарашасында бостылды. Содан кейін су көлігі халкомдығына тағайындалды. 1939 жылдың 10 сәуірінде НКВД органдарының ішіне іріткі салды, шетел барлауының пайдасына жансыздық жасады, партия және үкімет жетекшілеріне қарсы террорлық актілер дайындады, Кеңес өкіметіне қарсы қарулы көтеріліс ұйымдастырмақшы болды, деген айыптармен тұтқынға алынды. КСРО Жоғарғы соты әскери алқасының 1940 жылдың 3 ақпандағы үкімімен 4 ақпанда атылды...

РЕСЕЙ Қауіпсіздік Министрлігінің дерегі бойынша 1917—1990 жылдар аралығында бұрынғы КСРО аумағында мемлекеттік қылмыстар жасады деген айыппен 4000000 адам жазаға тартылып, оның 827995-і атуға кесілген. Шын мәнінде «Қызыл доңғалақтың» астына түскендер саны анағұрлым көп. Нақты қанша адамның жазаланғанын, атылғанын бүгінде дәп басып ешкім де айта алмайды.

Бірақ жазықсыз қуғын-сүргін көріп, жапа шеккендерден рухы біздің жүректерімізді шымырлататыны рас.

Егемен Қазақстан 30 мамыр 2001 жыл.

20-шы жылдардың аяғында Қазақстанға қылышынан қан тамған Голощекин келіп, қазақ халқының басына қара бұлт үйірді, халық ашаршылыққа ұшырап, босып кетті, қазақ халқын жер бетінен құртып жіберуге шақ қалдырды. Оның жер жердегі ақ дегені алғыс, қара дегені қарғыс, ұрда-жық жандайшаптары өз халқына қарсы бағытталған өділетке жатпайтын, шектен шыққан заңсыздықпен, жазықсыз жандардың көзін жойды. 1928 жылы облыс бойынша саяси желеумен —17, 1929 жылы 26 шаруа жазаға тартылды, ал 1930 жылы 466 адам айыпқа тартылып, 267-і атылған, 1931 жылы 224, 1932 жылы — 173, 1933 жылы 370 шаруа жазаланып, олардың 61-і атылып кеткен.

Көшпенді, жартылай көшпенді шаруаларды жаппай отырықшылыққа айналдыру, байларды зорлық-зомбылықпен төркілеу, кулактарды тап ретінде жою саясаты наразылық туғызды. Қызылорда өңірінің бір өзінде ғана Қарақұм, Қызылқұм көтерілістері болды. Осы көтерілістерге қатысқандардың барлығы ұсталып, атылғандары атылып, сотталғандары сотталды және жер аударылды.

Қоныс, ауылдардағы өлеуметтік-саяси ахуал ауырлай түсті. Байлар жан-жаққа қоныс аудару бастады. Ресми құжаттардағы мәлімет бойынша 1928—1929 жылдары тек Жаңақорған, Түркістан аудандарынан

500 бай қожалықтары өздерінің малдарымен көшіп, Пахтаарал аулына келіп қоныстанған. 1930 жылдың басында Төшкен қаласының маңында бірнеше жүз бай үй-қожалықтары, сол жылдың күзінде Орта Азия темір жолының Гланцево деген стансасында мыңға жуық бай 3 мың түйесімен шоғырланған. Ал, 1930—1933 жылдары тек бір ғана Жаңақорған ауданынан 8273 үй-қожалық, немесе барлық тұрғындардың 72 пайызы көшіп кеткен. Осы кезеңде 49771 бас уақ мал, 8942 ірі қара құртылған және жартылай Орта Азияға жөнелтілген. Бұл ауданда Сталин, Елтай атындағы, «Еңбек», «Еңбекші қазақ» атындағы колхоздардың біржола шаңырағы ортасына түскен.

Қолдағы өлі де толық емес мәліметтер бойынша тоталитарлық кезең ішінде облыс бойынша саяси қуғын-сүргінге 4038 адам ұшырап, оның 1153-і атылып кеткен. Арада 70 жылдан астам уақыт өткен соң сталиндік қаулылардың күшін жоятын бірқатар заң актілері мен үкімет шешімдері қабылданды. Соның ең бастысы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің 1993 жылғы 14 сәуірдегі «Жаппай саяси қуғын-сүргіндер құрбандарын ақтау туралы» Заңы болып саналады.

Қорыта айтқанда, өйткені айғақтап, жаңа заманның сипатын жаңартып жатқан ғасырда осындай зобалаң қайталанбасын.

Хамит Ембергенов,
облыстық «Боздақтар» естелік
кітабының бас редакторы.
«Сыр бойы», 31 мамыр 2001 ж.

ЖЕЛТОҚСАН ШЫНДЫҒЫН БІЛЕМІЗ БЕ?

Жаппай репрессия кезінде неше адамды ату керек, қаншасын түрмеге отырғызу қажет екендігі партияның Орталық Комитетінде белгіленді (Политическое репрессии в Казахстане в 1937—38 г.г., «Қазақстан», 140-б.). Бірақ қаулы НКВД арқылы жүзеге асырылғандығы белгілі.

Сталиндік қуғын-сүргін науқанына асыра сілтеуге жол берді деген талай НКВД қызметшілері өртүрлі жазаға ұшырады, атылып кеткендері де мыңдап орналады. Солардың ішінде осы ведомствоның орталық басшылығында болған Ежов, Берия, Рюмин, Абакумов, Меркулов та бар. Репрессия жылдарында республикалық НКВД-нің бастығы болған Лев Залин кейін ату жазасына кесілді (1940). Ал Павел Володько (орынбасар), ол да Залин сияқты қазақ зиялыларының біразының көзін жоюға «елеулі үлес қосқан» болса 15 жылға сотталып (1939), түрмеде өлді.

Сталиндік ойран бөсендеген кезде де партия арнаулы қызметке деген ынта-ықыласын мүлде бөсеңдеткен емес. Ең құпия, аса жауапты деген мәселелер осы мекемеге тапсырылатын, оның кадр құрамы партияның ерекше бақылауында болды. Жергілікті ұлт азаматтары айрықша тексерістен

өтетін, олар көбінесе екінші қатардағы қызметке бекітілетін. Мысалы, Совет өкіметі кезінде Қазақстанда осы ведомствоны екі-ақ қазақ басқарды. Республиканы былай қойғанда облыстық КГБ басқармаларының екінші, үшінші қатардағы басшыларының өзін орталық іріктеп, мәселені Москва шешетін. 80-жылдардың орта кезінде республикалық КГБ органы басқаруға Москва жіберген — өкіл Виктор Мирошник. Желтоқсан көтерілісі кезінде Алматы көшелері мен орталық алаңда болып жатқан оқиғаларды реттеуге жергілікті басшылардан сезіктеніп (митингішілерді қолдап қояды деп қорқалы ғой), олардың бәрі шеттетіліп жатқанда Колбин мен Москвадан келген өкілдердің сенім көрсеткен адамының бірі осы Мирошник болатын («Лениншіл жас», 29.09.1990). Міне, сондықтан да оның бұл мәселе жөніндегі пікірін білу, сөз жоқ, назар аударарлық. Мұқаш Омаров парламент комиссиясының жұмыс жоспарына орай В. Мирошникпен сөйлескен еді, енді сол өңгімені тындап көрейік.

— Мұхтар Шахановтың депутаттық сұранысында көрсетілген сұрақтарға тиянақты жауап алу мақсатымен Мирошникке келдім, — деп бастады өңгімесін Мұқаш ағай, «Кейбір ортада мемлекет қауіпсіздігі

органдары басқаларға қайғылы сабақ болсын деген мақсатпен кейін оларды жазалау үшін демонстрацияны дайындық кезінде біле тұра өдейі тоқтатпады деген жағымсыз өсек-аяң бар екені Сізге белгілі ме?»— Бұл алғашқы сұрақ.

— Нет, это преднамеренная ложь.— Төраға жауабының төркіні осылай болды. Содан кейін Мирошник болған жағдайға түсінік жасап бақты. Алаңға жастар жиналып жатыр деген хабарды кеш естідік. Халық көшеге толып кетті, бұл уақытта оқиға барысына ықпал ету мүмкін емес еді. Қазақ университетіндегі біздің ақпар көзіміз түнде Комитет кезекшілерімен байланысуға біраз әрекеттенген екен, бірақ онысынан ештеңе шықпаты. Байланыс үзілген болуы керек.

— Сонда басқа оқу орындарынан ешқандай хабар болмағаны ма? — Төраға жауабынан тиянақты ештеңе түсіне алмадық.

Келесі сұрақ Мирошникті састырып, есінен тандырып жібергендей болды. «Колбин интеллигенция өкілдерімен кездескенде 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасы ұлтшылдардың, мансапқорлардың және сыбайлас жемқорлыққа қатысты адамдардың қолынан келді. Уақыт өткен соң олардың есімдерін жұртқа хабарлаймыз деді. Содан бері үш жылдай уақыт өтті, халық тосып отыр. Қазір Колбин жоқ, мүмкін жауабын Сіз берерсіз?»— дедім.

— Неге мен айтуға тиістімін? Колбиннің уәдесіне менің қатысым қанша? — Мирошник сақтық байқатып, бұл пәле нені бықсытып келеді дегендей жиырылып қалды. Төрағаның қауіптенуі орынды. Өйткені елдегі қоғамдық хал-ахуал жайлы саяси мәні бар хабар-ошарды КГБ жинап, сараптайды. Осындай мазмұндағы ақпарды басқа құқық қорғау органдары термейді, олар мұндай шаруамен айналыспайды. Яғни, партияның бірінші хатшысына ондай деректерді тек арнайы қызметпен айналысатын қауіпсіздік органдары ғана баяндай алады. Мирошник емес, мұны заңнан сөз хабары бар қарапайым жандардың бәрі біледі. Мұқаш Омаров қойған сұраққа КГБ төрағасының ыршып кетуі де осыдан болса керек.

Мұқаң сөзін жалғастырды.— Мұндай ақпарды Колбиннің аузына салған Сіз. Қазақстан еңбекшілеріне КПСС Орталық Комитетінің 1987 жылғы 1 шілдедегі қаулысына сөйкес интернационалдық және патриоттық тәрбие беру мәселесін таққылаған Қазақстан Компартиясының 1988 жылғы

XII пленумында сөйлеген сөзіңіз куә. Целиноградтағы 1979 жылғы ұлтшылдық сипаттағы оқиғаға кезінде кездейсоқ құбылыс деп баға берілгендігін сынаған Сіз емес пе едіңіз?

— Біз күткендей, бұған төраға тиянақты жауап бере алмады. Бір сұрақтан екінші сұрақ туындайды емес пе, оған тағы да жабыса түстік.

— Болған фактіге орай прокуратура қылмыстық іс қозғады, алдын ала тексеру жұмыстарын жүргізу үшін республика прокурорының орынбасары бастаған құрамында жүзден астам тергеушілер бар үлкен тергеу бригадасы құрылды. Олай болса, Виктор Михайлович, қауіпсіздік органдары тергеу жұмысына араласпай-ақ барлық күшін жедел-ізвестіру шараларына жұмылдырғаны дұрыс емес пе еді? Мындаған кісіден жауап алудың қандай қажеттілігі болды? Мұның өзі халықты қорқытып-үркіту айласы, оларды алдағы уақытта ондай жағдайға бармайтындай етіп, өдейі жасалған шара секілді. Сонымен бірге КГБ жауап алуды жүргізетін прокуратура тергеушілерінің тапсырмасымен емес, өз инициативасымен жүргізгені анықталды. Бұл қылмыстық ат-қару кодексі талаптарын жаппай бұзғандық болып табылады.

Мұндай мәлімдеме Мирошникке, өрине, ұнай қойған жоқ. Бірақ, шындық солай болған соң төрағаның еріксіз тындауына тура келді. Онымен кездесу соңындағы сөзтерді Мұқан Омаров былай баяндайды:

— Алдын ала өзірлеген сұрағымызды айтып болған соң Мирошникке Қазақ ССР Жоғарғы Совет Президиумы Председателінің орынбасары Зинаида Федотова қол қойған тапсырысты (предписание) және парламент комиссиясының тең төрағасы Мұхтар Шахановтың сұраныс қағазын бердім. Осыған байланысты Желтоқсан көтерілісінің КГБ-де жинақталған құжаттарын сараптауға рұқсат сурадым. Алайда, менің өтінішім орындалмады. Мирошник: «Сіз комиссия жанындағы жұмысшы топтың өкілісіз, ал ол қағаздарды тек парламент комиссиясының мүшесі болып бекітілген одақтың және республикалық дәрежедегі депутаттардың қолына ғана бере аламын»,— деді.

КГБ төрағасы Виктор Мирошник берген жауапты комиссияның тең төрағалары Мұхтар Шаханов пен Қадыр Мырзалиевке қолма-қол баяндадым, алайда бұл ведомстводағы жұмысымыз осымен аяқталып, кейін жалғасын тапқан жоқ.

Мемлекет қауіпсіздігі қызметінің полковнигі

Мұқаш ОМАРОВ айтқан сыр.

Амантай КӘКЕН, журналист, 28 сәуір 2001 жыл.

(Мақала қысқартылып алынды).

Патша өкіметі қазақ жерін әскери отарлау арқылы жергілікті шаруа халықты өздерінің бұрынғы шұрайлы ата қонысынан айдап шығып, оның орнына ішкі Ресейде жоқшылыққа ұшыраған орыс босқындарын әкеп орналастырды. Сонымен бірге қазақ арасына орыс дәстүрін күштеп енгізу саясаты да жүргізіле бастады. Сол кезде басталған орыстандыру саясаты кешегі қызыл империяның кезінде өзінің шарықтау шегіне жетіп, нәтижесінде жергілікті халықтың өзінің ата мекенінде азшылықта болып қалуына әкеп ұрындырды.

Өкінішке қарай бұл үрдіс бостандық әкелді, теңдік өпереді деп күткен, соның жолында мыңдар мен миллиондар қанын төккен кешегі Қазан төңкерісінен кейін де тоқтаған жоқ. Сатылап бағындыру жүйесіне негізделген мемлекеттік аппарат бұрынғы отарлау саясатының жемісін теріп, оған кедергі болар ұлт азаматтарын өздері мұның мұндап, жоғын жоқтап жүрген халқының қолымен ұстатып, жау етіп көрсетіп, атқанын атып, атпағанын итжеккенге айдатып, олардың орнына мансаптан басқа мұны жоқ, әсіре белсенділерді, ұраншыл ұрдажықтарды дәріптеп отырды. Ахмет Байтұрсынұлы, айтқандай: «Төбелеске шығатын адам сияқты төсін ұрып, тұлданып: «Жасасын бивауырмалдық» деген қазақ болса, қошамет айтып, зорлығын айтатын адам болса, ауызға қағып ұраншыл әсіре белсенділер келді. Кешегі «коллективтендіруді жедел жүзеге асырамыз» деп, қазақтың қоректік соңғы талшығына дейін қалдырмай тартып алып, аштан қырған да, «халық жауларының» жоспарын асыра орындаймыз» деп, ары бар, ақылы бар қазақ азаматтарын қозыдай көгенге тізіп, айдап қана да, атқызған да солар.

Қазақта: «көргені бар көргенін істейді, көргені жоқ ойына келгенін істейді» деген сөз бар. Сол айтқандай, алдында ұлағатты өнегелі, кісілікті көрген жоқ өлгі көргенсіздер ойына келгенін істеді. Соның салдарынан халықтың тең жартысына жуығы ана

тілінен айырылды; ел әдет-ғұрыпынан, салт-дәстүрінен ажырады; азамат кісіліктен қалды; баласы ата-анасын көрілер үйіне өткізетін, ата-ана баласын жетімдер үйінде қалдыратын болды; сөзден дуа, істен береке кетті; тұқым жалғастырар ұрпақ наша тартып, арақпен алысты; жер уланды, су буланды. Ертеңін тұманды, ажалдың әлдеқайдан — ядролық тажалдан ба, экологиялық апаттан ба, әлде көше бұзығының қолындағы пышақтан ба, бір құдай білсін. Қазақ халқын іштен ірітіп, сырттан берік құрсауға алу үшін ғасырлар бойы тайпа мен тайпаны, ру мен руды, аға мен ініні, өке мен баланы бір-біріне түрлі жолмен айдап салып атыстырып-шабыстырып отырған отарлаушылардың мақсатты түрде табандылықпен жүргізіп келген осынау жымьсықы, құйтырқы саясаты жұқтырған алауыздылық дертінің қазақ жанын жайлап, санасын улау жолдары, қысқаша айтқанда, міне, осындай. Бұл күнде арқаға аяздай батып отырған алауыздылық шенқұмарлық, көрсекызарлық, қайталап айтуға тура келеді, қазақ халқының халықтық қасиеті, ұлттық мінезі емес, отарлаушылардың күштеп таңған, арнайы жұқтырып, әдейі асқынта өршіткен дерті дейтініміз де осыдан. Бұл дертті және адам баласына төн, әркімде әртүрлі денгейде, әр формада көрінетін күншілдік, қызғаншақтық, мансапқорлық тәріздес жағымсыз көп мінез-құлықтармен шатастыруға болмайды. Бұлар — біреуде болса, біреуде болмайтын, жеке пенденің адами кемшіліктері. Бұлар және сонау адам баласы жаралғаннан бар, азамат қауымының қай-қайсысынан да кездесетін қасиеттер (Адам-ата мен Хауа-ананың ұрпақтары Қабыл (Каин) мен Әбілдің (Авельдің) қызғанышпен бірін-бірі өлтіретінін еске алыңыз). Ал біздің айтып отырғанымыз осы жекелерге төн келеңсіз мінез-құлықтарды отарлаушылардың қолдан өршітіп, жалпыландырып, сол дерттің қазіргі ел дербестік алып, толыққанды тәуелсіздікті баянды ету үшін күресіп жатқан кезде де халқымызды әлсіретіп отырғандығы.

Қойшығара Салғараұлы.

Мақала қысқартылып алынды.

Жиырмасыншы ғасырдың жетпіс жылы Қазақстанда социалистік қоғам құрумен өтті. Қазан төңкерісінің басты ұраны бұрынғы алшауыттар иелігін ортақ меншікке айналдыру еді. Зауыт — фабрика жоқ қазақтың бар байлығы — төрт мүлік мал. Соны ортаға салып, колхоздастыру деген ұлы науқан басталды. Мал байлық емес, қазақтың күнөкірісі екені ескерілмеді. 1928 жылы көмпеске туралы қаулы алынған соң, белсенділер «Бай менен молданы қойдай ку камшымен!» деп іске кірісті. Ірілі-ұсақты 700 бай мен ауқатты көмпескеге ілігіп, 150 мыңдай мал төркіленді. Елге сыйлы байлар би мен сұлтан әулеті арбаға теріс мінгізіліп, жер аударылды. Ауылдың саяси сахнасына Бейімбет ақын әрі мадақтап, әрі мазактайтын өлгі Мырқымбайлар делендеп, шыға келді.

Күштеп ұжымдастыру саясатына көнбей, Созақ, Ақкөл, Адай тағы көтерілді. Жазаланды, біразы шетел ауып кетті, ашаршылық басталды, халықтың үштен бірі құрбан болды.

Зар заманның талайын көріп еді бұл қазақ. Тар заманға тап қылған бұл ғасырға не дерміз? Ес жиғызбай 1937 жылдың зобалаңы басталып жүре берді. Кейіннен ғой, тоталитаризмнің тамыры қиылып, әйтеуір соңғы он жылы ұлтымыздың бағы мен бақытына бұйырғаны бұл ғасырдың! Тәуелсіздік алдындағы серпілістен тарихи зердеміз оянып, сол отызыншы жылдары құрбан болғандар туралы қазалы-азалы құжаттар сөйлемесе, қанша арыстан ажырап қалғанымыз енді болмасы естен шыққандай екен. Атылған, айдалған, ар-намыс тапталған ардақтылардың қайсы бірін айтып тауысарсың. Ахмет, Әлихан, Жүсіпбек, Мағжан, Міржақып, Жанша, Халел, Тұрар, Ораз, Нөзір, Сөкен, Бейімбет, Ілияс дегенде, біз тек көсемдер мен көрнектілер есімін ерекшелемейміз, солармен тең, тағдырлас, армандас жүздеген жайсаңдар рухына бас иеміз.

Ғасырдың тағы бір ұлы оқиғасы — Ұлы Отан соғысы. Бұның да құрбандығы ойсыратып кеткенімен, қазақ үшін қасиетті аттаны еді. 1916 жылы алғашқы орыс — герман соғысынан бас тартып, өз жерінде оққа ұшқан халық енді неге нақ сол жауға қарсы бір кісідей кеуде тосты? Талайды өз еркімен сұранып, тіпті жас қосып жазып қан майданға асықтырған қандай күш? Ер азаматты қойып, неге Әлия мен Мәншүк сынды аруларымыз оқ пен отқа араласты? Оның себебі жиырмасыншы ғасырдың алғашқы жартысында өткен оқиғалардың бөріңде ұлтымыздың есесі кетті, жымьсық саясатқа қарсы тұрар қайраны болмай жігері жасыды. 16-шы жылғы ұлт-азаттық қозғалыста, азамат соғысында, Алаш айыпталғанда, 30-шы жылдары екі дүркін арыстарынан айрылғанда, ашаршылық азыбында — бірінде — бөріңде ақылға сыймайтын саяси өлімжәттіктің, қорғансыздың күнін кешкен еді. Халық жауының баласы, әулетті таптың ұрпағы деген қара таңбамен жүргендер өке рухын ақтаудың, ұлты алдында тазарудың күні туғандай сезінді. Енді тұрысатын жері бар, «нақақ» жаумен жекпе-жек келгенде ұлт табиғатына тән қаһармандықта шек болмады. Оның үстіне ортақ Отан алдындағы патриоттық сезім қазақта қай

халықтан да кем болмай шықты. Сөйтіп, мыңдаған қандастарымыз жауға арыстандай атылды. Осы ғасыр туғалы көкіректе бұққан айбынды ұран — «Абылай!» әдеттегі «Коммунистер, алға!» — мен бірдей саңқылады.

1418 күндік шайқастан абыроймен шыққан күнді «Ұлы Жеңіс» деп үкіледік. Ел жүрегі Мәскеуді қорғаған, жау ордасы рейхстагқа атойлаған біздің қазақстандық құрамалар екені соғыс тарихында жазулы. Бірінде Бауыржан, екіншісінде Рақымжан теңдессіз ерлігімен көзге түсті. Бірақ сол Ерлікті мойындатуға да бізге жарты ғасыр уақыт керек болмап па еді! Ғасырдың отыз жыл ойранынан кейінгі тұңғыш Жеңісін біздің жұрт өлі күнге бас әріппен жазып келеді. Одан беріде мұндай мәртебеге ие болған, сірә, Тәуелсіздік ұғымы болар!

Ал мәңгілік шабысынан жаңылмай, адамзат атты саналы тіршілікті аркалап, ғарыш тұңғығында тынбай дөңделген Жер мекен осылайша жиырмасыншы ғасырдың орта тұсынан әрі асты. СССР дейтін төрт таңбалы шартты атаулы алып ел шартараптан шекарасын оқпаулап өлем картасында қызыл түске боялған кеңістігімен алаулады. Есіңізде ме «Азат елдердің мызғымас одағы, ұлы орыс елінде нұр алып шыңдалған, жаса біртұтас Советтер Одағы, халықтар еркімен мөңгіге құрылған!» Иә, азат демегенмен, азапты кезеңнен Қазақстан соғыстан соң біршама арылды.

Қазақстанды, кейіннен Кеңес елін басқарған бір қайраткердің: «Көне сөздіктерден сіз «тың» деген сөзді таба алмайсыз. Бұл сөз, коллективтендіру жылдарында «колхозшы» деген сөз пайда болғаны сияқты 50-інші жылдары туды» деп жазғаны бар-тын. Андаусыз салыстырғанның өзінде, кеңестік қиғаштықтың табиғаты ұқсас екі науқанын дөп басқандай. Өйткені, ғасырдың екінші жартысында қазақты ата мекенінен ажыратудың астыртын саясаты, нақ осы, тың игеру идеясымен жүзеге асырылды.

Адам үшін ғасырдан ұзақ өлшем жоқ! Оны да місе тұтпай, бұдан қырық жыл бұрын Байқоңырдан Жер планетасының тұрғыны Гагарин ғарышқа самғайды. Жиырмасыншы ғасыр Жер аясына сыймастан, ғаламшарға құлаш сермеді. О заманнан жылдамдығын сөйгүліктің шабысымен ғана өлшеген қазақтың жерінен енді секөнттердің апшысын қуырып, зымьрандар заулап жатты. Адам қиялы мен ғылым ғажабының осынау жетістігін де ғаламат ғасыр Қазақстанға теліп қойған. Зардабы мен залалын да қазақтың маңдайына жазыпты. Ғасыр ортасынан бастап отыз жыл бойы қазақ жерінде атом полигоны зіркілдеді. Ақыры егемендік тегеуріні атомды адамға жеңдіріп, алапат аласталды.

Сонымен, соғыстан соңғы жылдарда Қазақстанда болған ғасыр оқиғаларын тізіп айтқанда да — тың көтеру, атом сынағы, космодром кесірі, орталықтың өміршілдігі, ұлтсыздандыру секілді империялық үстемдіктен республика өзек ашпай келіпті.

Тоталитаризм тозағанын өбден титықтаған біз азамат ес жиған жиырмасыншы белесті ғайбат ғасыр атауға шақ қалыппыз. Мұндайда, кеңес үкіметі кенелткен әлеуметтік, мәдени жетістіктер де зұлматты жылдар-

да азап тартқан аға ұрпақтың, құрбандық көрген халқымыздың қилы тағдырына өтеу бола алмайтындай. Тіпті жаны сірі ұлыдержавалық өктемдік 85-тің сәуір самалынан кейін де ызғарын төгіп, бақты. Сонда талайдан шерменде болған ыза-кек 86-ның желтоқсанында жанартау болып бір-ақ атылды! Тәуелсіздік бізге аспаннан түсті дейтіндер — Желтоқсанды ұмытпағай. Ғасыр өтіп барады. Әлбетте, қазақи қалпымызбен кірген жүзжылдықтан біз өркениетті ұлт ретінде шыққалы отырмыз. Әлемдік қауымдастықтың көшіне жеке керуен болып қосылдық. Қазақ жұртынын жетпіс жылда кеткен есесін қайтарып беруге асық-

қандай, бар шапағатын қалған он жылына үйіп-төгіп, ғасыр өтіп барады! Мыңжылдық түгілі, жүз-жылдық ұғымының өзі ойымызда жоқ сонау жетпісінші жылдары қазақтың Мұқағали ақыны: «Біз жараттық мынау ғажап ғасырды, тарихы оның біздерменен ашылды, біздің мынау қолтаңбамыз басулы, құрметтендер жиырмасыншы ғасырды!» деуші еді. Ұлтымыз тап болған төлкектің, бас тіккен тәуекелдің бөріне куәгер шежірелі де шерлі ғасыр бұл. Оған отаршылдықта кірген Қазақ елі Тәуелсіздікпен шығып барады. Сол үшін де өткенге салауат.

Тілекқабыл БОРАНҒАЛИҰЛЫ, журналист.
Мақала қысқартылып алынды,
«Егемен Қазақстан», 27 желтоқсан 2000 жыл.
Тәуелсіздік толғауы

Әуелі өзімізді өзіміз билеуден қалдық, биліктің тізгінін әуелі Петерборда, онан Мәскеуде ұстады. Кремльдің төбесіне бұлт үйірілсе, Алматы, Ташкент, Бакуде нөсер құйды. Кремль қожалары түшкірінсе, аймақтағылардың ыстығы көтеріліп, қайсыбірінің миына қан құйылды. Егер демографтар шын айтса, 1690—1990 жыл аралығында қазақ даласында 7, 6 млн, жат жұрт өкілдері қоныс аударып, қазақтардың саны (өсім есебімен) 70 пайызға дейін кеміді. Қазақ халқының 18 пайызы ата жұртта болған саяси қуғын-сүргіннің салдарынан шет елдерге қоныс аударды. Сөйтіп қазақ өз жерінде азшылыққа ұшырап, дініміздің өзі жатқа айналуп бара жатты. Мұндай саяси-этнографиялық ахуал енді бір 50 жылға жалғасса, қазақ даласында аты ғана қазақ «қара көзді дөңгелек бетті» неославяндар пайда болар еді. Елдіктен айырылу мұндай халге ұшырататынын қазақтың хандары мен зиялылары ерте-ақ сезді. Тек соңғы 200-ден аса жылда қазақ халқы бодандыққа қарсы 300-ден аса рет бас көтеріпті. Оған қазақтың ханы да, қарасы да, баласы да қатысты. 1986 жылы Желтоқсан оқиғасы шын мәнінде қазақтың ұлт тәуелсіздігі үшін ең соңғы күресі еді. Қазақ жастарының Желтоқсан көтерілісі онсыз да саяси қаңқасы ғана қалған Кеңес империясының шаңырағы ортасына түсуіне елеулі үлес қосты. Бүгін қайсыбіреулердің айтып жүргендей, тәуелсіздік бізге аспаннан түскен жоқ. Қажырлы күреспен келді. Қанды Желтоқсан көтерілісі оның соңғы күөсі. Келген тәуелсіздікті қорғап қалу, оны өміршең ету ел басында тұрған азаматтардан үлкен саяси алғырлық, көрегендік және қажыр-қайраттылық талап етті. Тәуелсіздік әуелі сол азаматтардың басына түскен сын еді. Талай елдердің басшылары бұл уақыт талабына сай жауап бере алмады. Халқы қиямет шегіп, елдік дегеннен аты ғана қалған елдерді де білеміз. Біздің Қазақстан үшін бұл жауапкершіліктің салмақ тасы тіптен ауыр еді. Олай болуы еліміздің геосаяси жағдайы, ұлттық құрамының ала-құлалығы, экономика, қоғамдық психология жағынан Ресейге басымыздың байлаулылығымен айқындалады. Қарапайым қазақ азаматы ретінде ел өмірінің өткір де өпелді кезеңінде билікте Нұрсұлтан Назарбаевтай қырағы да табанды саясаткердің болуы Қазақстан халқының бағы деп санаймын. Иә, өмір бойы бір сөт шалыс басып көрмеген кім бар. Әр кезеңдерде өз елдерінде ұлт аталары атанған Мұстафа Кемал (Ататүрік), 1 Петр, де Голль, Трумэннің де өттеген-ай деген тұстары болғанын білеміз. Біздің Президенттің өзін де ойландыратын тұстары байқалып қалады. Бірақ, ел тағдырын шешетін күрделі мәселелерде оның қадамы нық. Біздің қазақ сияқты жұтылып кете жаздаған жұрттың, ұтылып келген ұлттың ұпайын түгендеп, асығын алшысынан қою екінің бірінің қолынан келетін шаруа емес. Мұншалық салмақты міндет тағдыр пешенесіне жазған жанға ғана жүктеледі. Президент ел-жұрты үшін бөріне де жауапты болатыны, міне сондықтан.

...«Үйірін қайырып үйренген айғыр мінезді» Ресей шекарадағы ана жау, мына жаумен үркітіп, бұрынғы Одақ шекарасын қайта қымтап алуға ұмтылуда. Қазақстан бұл саясаттың иек асты, онтайлы тұсында тұр. Ішімізде ол саясатты қолдайтын топтар жеткілікті. Кейде мен осы сауалдар төңірегінде жауап таппай тарыққанда аруаққа, Абылайға жүгініп: «О қадірменді хан ием, аруағыңа бас ием. Тағдырдың жебеуімен ел болдық. Халық сүйген Президентіміз бар, үш арманыңды орындадық. Еңсеміз биіктеді, бірақ тәуелсіздігіміздің келешегіне жан-жақтан төнетін қауіп, қатер бар. Осыған айтамын нендей ақыл-айлаңың бар, хан ием, құзырыңызға құлдық, құлағымыз сізде», дегім келеді. Сонда көреген Абылай былай дер ме еді, қайтер еді: «Ей, менің сүйікті ұрпағым! Сендер тұрғанда бізге елу жоқ екен, біз жетпеген межеге сендер жеттіңдер. Рас, үш арманың орындалды. Ол үшін қазақ деген халқыма, Нұрсұлтандай ұлыма дән ризамын. Тағдыр қазаққа жерлі нықтап берді, көршіні де мықтыдан берді. Кезінде мен де олармен жауласпай, төтеп беруге тырысқанмын. Бірақ, сиырдың бүйрегіндей жырым-жырым болған халқым бір жеңнен қол, бір жағадан бас шығара алмады. Сонда мен бет бұрғанын ақылмен, бет бұрмағанын қамшымен бірткірдім. Көзімнің тірісінде еш қысымға дес бермедім, ұрпағым әлсіз болды, береке-бірліксіздігінен елдіктен айырылды. Бүгін заман бөлек, заң бар, халықаралық қауым бар. Тек береке-бірлігің болса бөгдеге дес бермесің-ау! Нұрсұлтан ұлым, қажырлығыңа, пәктігіңе сенемін. Көршілерімен елестігің жарасып тұр. Бірақ ішкі есебің берік бол. Өз ұлтыңның топ тізгінін тең ұста, бөрі де өз бауырың. Орыстан алыс кетпегенің дұрыс. Оны кезінде мен де ойлағанмын. Бірақ шамаңның келгенінше басыңды бір орыспен емес, көпшен байлағайсың. Еліңнің тағдырына қуатты есер ете алатын айбарлы елдерді бірірінен бөліп-жармай, таразы басын тең ұстағын! Қайсыбірінің етене бауырыңа тартсаң, басқасы ренжиді. Ал етене жақын тартқан біреуің ішіңе кіріп алып: «Есіктен қарап төр менікі, қораннан кіріп қой менікі» деп жүруі мүмкін.

Түркі жұртына жақын бол, қанша дегенмен ол өз тегін. Мұсылман жұртына үрке қарамағын, керісінше парасатынан төлім алуға тырысып баққайсың. Егер өзбек, қырғыз, тәжікпен шекаранды мықты ұстасаң, Ауғанстаннан саған келер қауіп жоқ. Жау жоқта өзіңе алыстан жау шақырмағайсың. Өткен, еліңнің ел болуына тіл мәселесі қинап, ұлтымыздың бетіне таңба болып тұрғаны-ай. Мұндай халге жеткенің үшін сендердің алдарыңдағы аға ұрпақтың да кінәсі бар. Қазақ тілін мемлекеттік тіл деп жариялағаның дұрыс-ақ іс болды. Өйткені «Қағани тіл, билеуші (ұйтқы) тайпаның тілі басым тіл болмақ». Ғұламалардан қалған өсиет солай. Тек қазақ баласы ғана емес, қазақ жерінің отын оттап, суын ішкен әрбір азамат мемлекеттік тілді білуі шарт. Ол үшін қажеттілік тудыру жөн-ақ. Мұндай қажеттілікті төменнен күтіп уақыт алдырмағайсың, өз маңың-

нан, жоғарыдан туып жатса игі. Қарағым Нұрсұлтан, халқын бір өзіне сенеді екен. Ол жақсы нышан. Адалды ақтап, білімдіні пір тұта білсең, бәрі де орнына келеді. Әйгілі Білге қаған бабаңның тасқа ойып жазып қалдырған мына сөзін жадында ұста, орданның мандайшасына жазып қойсаң да артық болмайды. Онда бүй депті:

«Бумын бабам ақылды, ержүрек қаған болыпты. Оның төрелерінің ақылы мен парасаты тең, бектері де, халқы да адал болғандықтан, елін ел етіп бөгдере дес бермей, ұзақ жасапты».

Қазағымды көкте төңірі, төменде қара жер жарылқап, ел болғалы бері он жыл өтіп барады екен. Әйтеуір, есінді жиып қалдың, бірақ бөркінді аспанға атуға өлі ерте. Ұлы көршілеріңнің жүрегі жалғанған сайын сенің де жүгің ауырлайтын болады. Сондағы негізгі сүйенерің өз халқың, амал нешік, әзірге қысқа жіп күрмеуге келмей жатқан жайың бар. Әсіресе, ауылдағы қазактың жағдайы өлі ауыр болып тұр екен. Соларға бір жағдай жасағайсың! Бірақ та біздің қазак өлі де мырза тұрмыс, ит жатыс, тобыршылдық, тойшылдық мінезінен ай-

ықпай жатыр деп естимін. Халқың еңбек құмар, елгезек болса ғана ұлтыңның бағы жанбақ».

Қадірменді хан ием, бүйтпесең Бұхар-жыраудан сыншыдан:

«...Дүниеден шықпай мініңіз,

Алтын тақтың үстінде,

Үш жүздің басын кұрадың.

Жетім менен жесірге

Ешбір жаман қылмадың.

Әдепті іске кірдініз,

Әділдікпен жүрдіңіз», деп бата алған Абылай бола-сын ба!

Бұған да шүкіршілік, тәуелсіздіктің арқасында елімізге құт қонып, ырыс үйіріліп, ортаға үлкен сыбаға түсіп тұр. Төле би бабам айтқандай, тек қолға қонған бақыт құсын үркітіп алмай, жұмыла кірісіп, кеңесіп шешіп, елдіктің тұғырына әрбір азамат құс болып қона білсе — ел болғанымыз сол.

Тәубе-тәубе! Көк туым — көк төңірім менің, мәңгі желбірей бер!

Зардыхан ҚИНАЯТҰЛЫ, тарихшы.

Мақала қысқартылып алған.

«Егемен Қазақстан», 28 сәуір 2001 жыл.

Ол тұтқынға амалсыз жағдайда түскен еді. Содан Германия жерінде жаудың бір лагерінен екіншісіне ауысып жүрген. 1945 жылдың көктемінде Берлин тізе бүккен кезде, ол жолдастарымен бірге АҚШ әскерлерінің қоластында қалған. Содан кейін өзгерлермен бірге ол да әлдебір кемемен алыстағы Америкаға жөнелтілген.

— Мұхитта ұзақ жүздік, бөрімізді жуындырып, шағаладай етіп киіндірді,— дейтін ол.— Күніне бірнеше мәрте тамақ береді. Лагерьден кейін пейішке тап болғандай күй кештік. Тірі әруақ қалшымыздан арылып, адам кейпіне ене бастадық. Бір ғажабы: кемеде ыдыс жуылмайды екен. Асты бір жеңіл нәрседен жасалған ыдыстан ішесің, ол сол қалпы жуылмай, лактырыла салады.

Бүгінде ойласам, ол кісінің айтқаны полимерден жасалған ыдыстар сияқты. Американдықтар өткен ғасырдың 40-шы жылдарының ортасында-ақ сондай ыдыстарды пайдаланғаны ғой. Ал осы әңгімені естіген 60-шы жылдардың орта тұсында өз ауылымызда ондай ыдыстар қазіргідей кен қолданыла қоймаған.

АҚШ-қа барған соң, бір жылдай теңіз айлағында түрлі қара жұмыстар атқарыпты. Табыс тауып, киінің, оңалып қалады. Бірақ, әрине, елін сағынады, қайтуды ойлайды.

Айлақтағы Совет Одағының кемесінен күн сайын дауыс күшейткіш арқылы үгіт жұмыстары жүргізіледі. Соның ұзын-ырғасы былай болып келетін көрінеді:

— Соғыс біздің еліміздің жеңісімен аяқталды. Қазір совет халқы қираған шаруашылықты қалпына келтіру мақсатында бейбіт еңбекпен айналысуда. Елге оралындар, Отанымызды өркендетуге өз үлестеріңді қосыңдар. Елде сендерді ата-аналарың, бала-шағаларың мен туған-туыстарың күтіп отыр. Естіген құлаққа бөрі қисынды, бөрі дұрыс. Бұл жат жерде жүрген қамкөңіл жандардың көңілдерін босатады. Бірақ екінші жақтан Америка Құрама Штаттары да дауыс күшейткіш арқылы күн сайын өз уәждерін танады. Сондағы айтатындары:

— Совет Одағының үгітіне сенбендер. Сендер тұтқында болғандарыңды ұмытпаңдар. Елге оралған соң бірден қамауға алып, Сібірге жөнелтеді. Америка — еркіндіктер елі. Осында қалып, үйленіп-жайланып, өмір сүре беріңдер.

Мына сөзді естігенде бұлардың, шақшадай бастары шарадай болады. Бөріне қолды бір-ақ сілтеп, сонда қалып қойғандар да болған. Әрине, көпшілігі елге қайтқысы келіп, кемеге мініеді. Арасында Құрбанбай ата да бар еді...

Кеме Мурманск қаласының теңіз айлағына келіп тоқтайды. Америка алдамаған болып шықты. Кеменің тарапынан жерге түскен бұларды ішкі әскерлердің жауынгерлері тосып алады да, тергеуге жөнелтеді.

Баяғы таз кепеш басқа қайта киіледі. Күнде тергеу, тексеру. Сұрайтыны: тұтқынға қашаң, қалай жөне қандай жағдайда түскені.

— Мені майор шеніндегі татар жігіті тергеді,— дейтін еді қария.— Қаны тарта ма, өлде бүйрегі бұра ма, әйтеуір ол байғұстың менің тағдырыма жаны аши-

тындығын сеземін. Жағдайымның қиын екендігін есіме салып, күрсіне береді. Күн өткен сайын ауылға жетіп өлсем деген арманымның алыстап бара жатқанын сездім. Іс насырға шабатын сыңайлы.

Естуінше, кемінде он-он бес жылға кесілмек. Енді Құрбанбай ата шындап уайымдай бастады. Өйткені аман шыққанның өзінде елге елде тартқан шағында бір-ақ оралмақ. Құдайдың құдіретімен ғана бір-ақ рет қас-қағым сөтке берілетін гүмбір тұтқындар сөкісіндегі ит тіршілікпен өте шықпақ.

Ол ойланып-толғана келе, тергеушіге жанындағы өзгені тергеп жатқан әріптесінің сыртқа шығып кеткен сөтіні пайдаланып, білгенінше татарша тіл қатады:

— Туысқан, енді не істесең де, тағдырым сенің қолыңда. Түсініп отырмын, босану мүмкін емес сияқты. Амал жоқ, тәуекелге бел бугалы тұрмын. Қолыңнан келсе, ісімді жеңілдет, бірнеше жыл отырсам, көрер күнім болса, ауылыма жетіп өлейін. Тегін емес, әрине... Еліме аман-есен жетер болсам, жол-жөнекей үй ішіме базарлық алармын, әйтпесе өлде-қандай заман болады деген оймен Америкада жұмыс істеп тапқан табысым екі алтын қолсағат сағып алып едім. Әзірге соларды жасырып ұстаудың сөті түсіп тұр. Соны сен ала ғой. Қалай деп ойласандар да, Отанымын алдында да, Құдайды алдында арым таза, жазықсыз алар жазамды жеңілдет.

Майор алғашында үрке қараса да, артынан ойланyp қалған. Соғыс жаңа аяқталған, жоқшылық кезі ғой. Жас емес пе, ішкісі, жегісі, киінгісі келетін болар. Бәлкім, семьясы да бар шығар. Өлде аяныш сезімі жеңді ме, сөйден соң ол да тәуекелге барғандай болған.

— Жарайды, былай болсын,— депті ол бәсең үнмен.— Сағаттарды ауладағы дөретхананың сыртқы жағына бүлінбейтіндей етіп көріп кет. Құтқара алмайтынмыды өзің де біліп отырсың ғой, қолмынан келгенше «жазанды» жеңілдетуге тырысайың. Іс келісілгендей тындырылады. Көп ұзамай оған үкім шығарылады. Отанын аңсап оралған жауынгер төрт жылды арқалап кете барады.

... Ол аталған мерзімді өтеп, туған жеріне оралып, өсіп-өнген отбасының иесі атанып, сексенінші жылдардың ортасында өмірден озды.

Оның тіршілік үшін күресіне қазір де өркім өртүрлі қарары сөзсіз. Бірақ қаласақ та, қаламасақ та, бұл да соғыс солдаттың шарасыз басына салған бір ауырталпағы. Соғыстың біз біле бермейтін көп шындығының бірі. Қатардағы қарапайым солдаттың тағдыры.

Майданға мылтықсыз түскен.

Сөлемімді ықыласпен қабыл алып, үлкен астан кейін майдандағы тағдыры жөнінде әңгімелеп берген. Өкінішке қарай, бүгінде оның да соғысқа қай жылы аттанғаны, қай әскери бөлімде болғаны есімде қалмапты. Әйтеуір шілденің аптабында Сталинград қаласының маңында жауды тосып оқиға жатқаны анық... Қария: «Күннің ыстықтығына қоса, өр үш жауынгерге бір-бір винтовкамыз ғана бар еді...»— дегенді айтқан кезде мен елең ете қалдым.

— Олай болуы мүмкін емес! Қаруы жоқ адамды майданға жіберуші ме еді?!

— Сену-сенбеу өз еркінде, шырағым. Мен басымыздан өткенді ғана айтып отырмын. Тыңдағың келмесе, тыңдамай-ақ қой! — Қарттың ашулы көзі жарқ еткен.

— Қаруы жоқ адамдар бес қаруы сай, мұздай қаруланған қаһарлы жаумен қалай соғыспақшы?— дедім мен өз ағаттығымды сезініп, жуаси сөйлеп.

— Бұл маған қойылатын сұрақ емес. Мен орыс тілін нашар білетін, ауылдан барған сауатсыз солдат қана болдым. Оның үстіне командирлеріміз: «Сендер ұдайы қарусыз соғыса бермейсіндер, оны ұрыс кезінде жаудан тартып алуларың керек!»— деп түсіндіретін.

— Содан кейін не болды?— деймін мен тағатсыздаланып.

— Не болсын, негізінен жауды қарсы алуға әзірленіп жата бердік. Бір ғажабы: күннің ыстықтығына қарамастан, офицерлеріміз ішіп, қызып жүреді. Арақты қайдан алатындарын білмейміз. Сөйтсек, олар сауатты ғой, оның үстіне басқа да дерек көздері бар шығар, картаға қарайтын болуы керек, әйтеуір жаудың жақындап қалғанын шамалап отырады екен. Қару-жарағы сай, жойқын техникасы бар жаудың тегеурінді шабуылы біздің әскери бөліміміз үшін жақсылықпен аяқталмайтынын іштері сезеді ғой деймін.

Содан бір күні түн ортасында дүниенің астан-кестені шықты да кетті. Жан-жағымызда гүрс-гүрс жарылыс. Айғай-шу, боқтаған, ыңырсған адамдар. Ит иесін тауып болар емес. Сөйтіп, қауқарсыз әскер демеі-ақ қоршаудан қалып, қолға түстік.

...Құрмаш атаның да ауылға оралуы Сібір арқылы болыпты әрі көп жылға созылыпты. Елге келіп, балалы-шағалы болыпты. Шаруаға епті болса да, басшылық жұмыстарға қолы ілікпеген. Өмір бойы Оңтүстік Қазақстан облысында шопан болып еңбек етіпті.

Қабілетті адам талынса, дүние таппай тұра ма, шопан болып жүріп те тұрмысы түзу, ауылдастарының алды болып тірлік кешкен.

Құрмаш ата мен өңгімесін тыңдағаннан кейін бірнеше жылдан кейін дүниеден озды.

Қаншалықты қиын дегенмен, бес қаруы сай жауға қарсы жүздеген, бөлкім, мыңдаған жандарды (ол дәл санын айта алмаған) жалаң қолмен қалай жауға қарсы аттандыруға болады? Мен мұны өр кез ойланып қоятынмын. Бірақ ол кезде бұл сұрақты кімге нақты қоя алатынсың?

Әрине, қай жау да сенің есінді жиып, бабыңа келуінді тосып тұрмасы белгілі. Соғыстың қатал заңы амалсыз шараларды жедел жүзеге асыруды талап етері анық. Әйтседе қарулы жауға қарсы жалаң қолмен аттанысты түсіну тағы қиын.

Бәлкім, бұл да соғыстың бізге беймәлім бір шындығы шығар.

Өбдімүтел ӨЛШЕКОВ, журналист.
«Егеменді Қазақстан», 2001 жыл 9 мамыр.

«АЗА» КИТАБЫНЫҢ ЕКІНШІ ТОМЫНДА ҚЫСҚАРТЫЛҒАН ТЕРМИНДЕР

ПП ОГПУ — Политическое Представительство
Объединенного Государственного Политического
Управления.

Біріккен Мемлекеттік Саяси Басқармасының
Өкілетті өкілдігі.

ГУГБ — Главное Управление Государственной Бе-
зопасности.

Мемлекеттік Қауіпсіздігінің Бас Басқармасы.

ОДТО НКВД — Отделение Дорожно-Транспортного
Отдела НКВД.

Ішкі Істер Халық Комиссариатының Жол-Транспорт
Бөлімінің бөлімшесі.

СПО — Секретно-Полятический отдел.

ҚСБ — Құпия-саяси бөлімі.

ОО — Особое отделение. Ерекше бөлімше.

ОС — Оперативный сектор.

Жедел сектор

СО — Спецотдел

Арнайы бөлім

МАЗМҰНЫ

Ел басының лебіздері

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік хатшысы
Әбіш Кекілбаевтың лебізі

Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулысы
«Аза» кітабының I—II томдары бойынша мәліметтер

Қызылорда қаласы бойынша

Арал қаласы бойынша

Қазалы ауданы бойынша

Қармақшы ауданы бойынша

Жалағаш ауданы бойынша

Тереңөзек ауданы бойынша (бұрынғы)

Сырдария ауданы бойынша (бұрынғы)

Шиели ауданы бойынша

Жаңақорған ауданы бойынша

Миянаш Қозыбаев, академик «Ғасыр қасіретін арқалаған
орыстар»

Жапшай қуғын-сүргінге байланысты құжаттардың
күпиялығы ашылды. («Егемен Қазақстан» 1994 ж. 1 наурыз)

Дәулетбек Байдрахманұлы — қайта оралу

(Мұстафа Шоқай ескерткішіне)

Серік Піриазар — «Аза» кітабының алғашқы

томы оқырмандарының қолында

Айқын Несіпбай — Алашорда көсемінің ұлы.

(Сергей Бөкейханов та аңдуда болған)

Әділхан Бөйменов — Замана ұланы. (Сүлеймен

Есқараев туралы)

Кәмел Жүністегі — Алашқа ат беріп айыпталған

К. Баймаханов — 1928 жыл, немесе қанды дүрмектің басы

Ату жазасына кесілген ару (Шахзада Шонанова туралы)

Зобалаң зардабы. (профессор Нағима

Құдайбергенованың өңгімесі)

Кабинетінен қамауға алған (Дүйсен Тәжібаев туралы)

Әділхан Бөйменов — Азамат аты ұмытылмайды

(Қуантай Бактыбергенов туралы)

Әзіретәлі Маханұлы — Дүрбелен кезең.

Аралбайдың Жантөресі

Тұрымтай, Қуанышкүл — Атам Меңліаяқ

Сәрсенбайұлы туралы

Серік Піриазар — Меңліаяқ туралы не білеміз?

Ноғай Бахтияр Кәрібайұлы туралы

С. Ерімбетов — Әлеуметтік өділеттікті
орнықтау жолында

Қажданбек Баймаханов — Мың өліп, мың

тірілген, немесе нәубеттің тірі куәсі

Ахат Жанаев — Әкем туралы ақиқат

Құралай Ахметова — Көзім көрген қасірет.

(Шырынкүл әжейдің өңгімесі)

Бабаш Жөкенов, Қайырбек Мырзахметұлы —

Сталин бекіткен басшы

Хамит Ембергенов — Бұлардың бәрі де кінәсіз болатын

Тынысбек Қоңыратбай — Әке туралы толғаныс

Дәуірхан Айдаров — Халық тарих ақиқатын білуі

Есімі елге ыстық тұлға (Ақмырза ахун туралы)

Қажданбек Баймаханов — Асандар көтерілісінің сарбаздары

Сүйінбаев Серікбай — Айтмұхамбетұлы туралы

Әсім Тобылбаев — Қазақ халқының қаймағын кілкіп алды

Дәуірхан Айдаров — Халық тарих ақиқатын білуі керек

Хамит Ембергенов — Қуғын-сүргін зардабы

Жәмила Аленова — Қарақұм көтерілісі ұрпақтар есінде

Ибрагим Мұхамеджанұлы — Қарамолда

Қайыр Қорасани — Өскен өркен

Әбдібай Уәлиұлы — Шапағат нұры

Темірбек Есжанов — Әбжәли ишан кім?

Хамит Ембергенов — Жазықсыз жапа шеккендер

Қуғын-сүргін құрбандарына арналады

Қаралы тізім

Топтамамен сотталғандар тізімі

Қызылорда облыстық прокуроры орынбасарының

1991 ж. 14.07. қаулысы

Қазақстан Республикасы ҰҚК-нің Қызылорда облысы және

Байқоңыр қаласы бойынша Департаментінің Қазақстан

Республикасы Бас прокуратурасының қарауына іс

қағаздары жіберілгендердің тізімі

Ұлы Отан соғысында қаза тапқан, хабар-ошарсыз кеткен

боздақтар туралы қосымшалар

Қысқартылған сөздер

Мазмұны

Басуға 21.03.08 ж. қол қойылды. Пішімі 70x90 $\frac{1}{16}$. Офсеттік басылым, қағазы офсеттік. Әріп түрі "Таймс". Көлемі 34,5 баспа табак. Таралымы 2000 дана. Тапсырыс № 30477.

Қызылорда облыстық «Боздақтар» естелік кітабының редакциясы, Қызылорда, 467001.

Қазақстан Республикасы «Атамұра корпорациясы» ЖШС-нің Полиграфкомбинаты, 050002, Алматы қаласы, М. Мақатаев көшесі, 41.